

Strenu. 196, 197

Bibl. Jag.

6H.4023

6W.340

Lithu



196-197

Jnc.

LVI
72

et p[er] sua v[er]ba d[icitur] Deus v[er]ba
et p[er] sua v[er]ba d[icitur] Deus v[er]ba

sit q[ui] v[er]ba e[ss]e d[icitur] d[icitur]
h[ic] i[n] d[icitur] i[n] d[icitur] i[n] d[icitur]

et i[n] q[ui] s[er]u[er]at i[n] t[em]p[or]e
s[er]u[er]at i[n] t[em]p[or]e s[er]u[er]at i[n] t[em]p[or]e

ta est i[n]co[n]sp[er]sa p[er]cipit
loquebat[ur] sapiam et d[icitur]

Tabula Practice Gordonij
Dicte Liliū Almedicine.



Haun, 7799

**Tabula particularū Tractatū
7 Capitulorū huius practice.**

**Particula prima de morbis pluri/
mis vltibus incipiens a febribus 7 cō/
tinet capitula .xxxi.**

Capitulum primum de febre in gene/
rali. char. 2.
Caplm. ij. de febre ephimera char. 2.
Caplm. iij. de causone char. 4.
Caplm. iij. de tertiana char. 6.
Capl3. v. de febre sāguinea char. 8.
Caplm. vj. de quartana char. 9.
Caplm. vij. de phlatica char. ii.
Capitulum. viij. de febribus compo/
sitis char. 12.
Caplm. ix. de febre ethica char. 12.
Capitulum. x. de febribus pestilentia/
libus char. 13.
Caplm. xi. de sudore char. 14.
Caplm. xij. de variolis char. 15.
Caplm. xij. de venenis char. 16.
Caplm. xij. de morfu serpētū 7 alio
rum reptilium venenosoz spāliter tñ
de morfu serpētis. char. 18.
Capitulum. xv. de punctura scorpio/
nis char. 19.
Cap. xvi. de punctura apū char. 19.
Caplm. xvij. de morfu canis rabiosi 7
ydrophobia char. 19.
Caplm. xvij. de dolore char. 20.
Caplm. xix. de apostematibus gene/
rais p viam adustionis cum suis ap
pendiculis char. 21.
Et sub rubrica istius capituli agit ēi
de curatione herisipile: Antracis: ear
bunculi: 7 ignis sacri char. 23.
De curatione vlcerū saniosoz. 24.
De curatione cancrene herpestiome/
ni siue lupi char. 24.
De speilgine 7 serpigine. char. 24.

De formica miliari char. 25.
De fistula char. 25.
De cancro char. 26.
Caplm. xx. de verrucis porris acroco
dinibus 7 lupis char. 27.
Caplm. xxi. de apostematib⁹ frigidis
sc3 glādulis: nodis: scrophulis: 7 alijs
apostematibus duris char. 28.
Caplm. xxij. de lepra char. 29.
Caplm. xxij. de morphea char. 36.
Caplm. xxliij. de scabie char. 37.
De scabie vlcerosa sicca cū squamis 7
pruritu char. 38.
De malo mortuo char. 38.
Caplm. xxv. de pustulis char. 38.
Caplm. xxvj. de vulnerib⁹ plagis 7 so
lutione cōiunitatis char. 39.
Capitulum. xxvij. de fluxu sanguinis
immoderato char. 42.
Caplm. xxviij. de egritudinibus vn/
guium sicut est panaricium: spaf/
mus: leprositās vnguiū: albedo ma/
culosa feda citrinitas scisura 7 si/
milia char. 43.
Caplm. xxix. de incēdio ignis 7 aque
calide char. 43.
Caplm. xxx. de radadijs 7 vlcerebus
pedū 7 manū char. 44.
Capl3. xxxi. de ster agētib⁹ char. 45.

**Particula secunda in qua tractatur
de oibus egritudinibus cerebri vsq;
ad egritudines oculorum 7 continet
capitula. xxxj.**

Caplm. primū de allopicia char. 47.
Caplm. ij. de casu capilloz char. 48.
Capitulum. iij. de asperitate capillo/
rum char. 49.
Caplm. iij. de canicie vel apparatu vel
ornatu capilloz char. 49.
De albisicandis capillis rubificandis

auferendis vt amplius nō renascantur
 subtiliandis ⁊ crispandis ⁊ modus sa/
 ciendi saponē char. 50.
 Capitulum. v. de fursuribus capillo/
 rum char. 51.
 Cap. vj. de pustulis capitis char. 52.
 Caplm. viij. de sauo char. 52.
 Caplm. viij. de tinea char. 52.
 Capitulum. ix. de pediculis ⁊ lendi/
 nibus char. 53.
 Capitulum. x. de dolore capitis in ge/
 nerali char. 54.
 De dolore capitis ex ebrietate 57.
 De dolore capitis ex percussione 58.
 De dolore capitis ppter ascensū vapo/
 rum ad caput char. 58.
 Capitulum. xj. de vertigine ⁊ scotbo/
 mia char. 60.
 Caplm. xij. de litargia char. 61.
 Capitulum. xij. de corruptione memo/
 rie char. 63.
 Ca. xij. de litargia nō vera char. 64.
 Cap. xv. de congelatione char. 64.
 Capitulum. xvj. de somno profundo
 innaturali char. 65.
 Caplm. xvij. de stupore char. 66.
 Caplm. xvij. de vigilis char. 67.
 Capitulum. xix. de mania ⁊ melenco/
 lia char. 68.
 Capitulum. xx. de amore qui hereos
 dicitur char. 70.
 Cap. xxi. de ebrietate char. 71.
 Cap. xxij. de frenesi char. 72.
 Cap. xxij. de sternutatione char. 73.
 Cap. xxij. de incubo char. 74.
 Cap. xxv. de epilepsia char. 74.
 Cap. xxvj. de apoplexia char. 79.
 Cap. xxvj. de paralisi char. 80.
 Cap. xxvij. de spasmo char. 82.
 Cap. xxix. de tremore char. 83.
 Cap. xxx. de sectigatione char. 84.
 Cap. xxxj. de tortura char. 84.

Partícula tertia de egritudinibus
 oculorum: aurium: narium: ⁊ oris con/
 tinens capitula. xxvij.

Capitulum primū de anathomia ocu/
 li char. 85.
 Capitulum. ij. de passionibus coniuncti/
 ue que sunt numero. xij. ⁊ primo de
 obthalmia char. 85.
 De vngula macula rubea ⁊ pāno 87.
 De puluere cadente in coniunctiuā. de
 tumore coniunctiue. de duricie in co/
 iunctiuā. de pruritu ⁊ quibusdam apo/
 stematibus paruis nascentib⁹ in eadē.
 de vlcere ⁊ sanie. de diminutione car/
 nis ⁊ extrescētia. de fistula lachryma/
 li ⁊ vltimo de lachrymis currenti/
 bus char. 88.
 Capitulum. iij. de passionibus corneę.
 scz de vlceribus char. 89.
 De vesica in cornea ⁊ ruptura eius. de
 cancro ⁊ de mutatione coloris ipsi/
 us. ⁊ de nebula in cornea. de corru/
 gatione ⁊ paruitate eius: ⁊ de al/
 bugine macula ⁊ cicatrice ipsi⁹ 90.
 Capitulum. iij. de passionibus viree. ⁊
 primo de dilatatione viree ⁊ pupill/
 le. char. 91.
 De constrictione eiusdem. de cathara/
 cia. ⁊ debilitate visus char. 92.
 Caplm. v. de minoratione visus. corru/
 ptione. ⁊ ablatione eiusdē char. 93.
 Cap. vj. de passionib⁹ q̄ pertinet ad to/
 tum oculum. ⁊ primo de strabos/
 tate char. 94.
 De eminentia oculi ⁊ eius profunda/
 tione char. 95.
 Capitulum. vij. de passionibus palpe/
 brarum. ⁊ primo de scabie ⁊ pruritu:
 de petrificatione nodo siue lupia. de
 conglutinatione palpebrarum ⁊ earū

inuiscatione: et de separatione earum/
 dem char. 95.
 De ordeolo. de carnositate in palpebris.
 de puritu. de vlcerebus. de pinguedi
 ne. de aposteate ouro. de tumore. de
 verrucis. de difficultate claudendi. et
 aperiendi. de casu pilorum et de pilis
 additis et inuersis. et ultimo de pedi/
 culis palpebrarum char. 96.
 Cap. viij. de passioib⁹ aurium char. 96.
 Cap. ix. de tinitu et sibilo char. 98.
 Capitulum. x. de dolore auris et apo/
 stemate intrinseco char. 99.
 Cap. xi. de vlc⁹ aurium et sanie ch. 100.
 Capitulum. xij. de sanguine fluente ab
 auribus char. 100.
 Caplm. xij. de re cadente in aure et op/
 pilatione eius char. 100.
 Caplm. xij. de apostematibus accide
 ntib⁹ in radice auris ab extra ch. 101.
 Capitulum. xv. de passionibus narum.
 et primo de fetore char. 101.
 Cap. xvj. de reumate et coriza char. 102.
 Cap. xvij. de fluxu san. narium char. 103.
 Cap. xvij. de sternutatione char. 104.
 Cap. xix. de egritudinibus labiorum et
 oris et primo fissura labiorum char. 105.
 Ca. xx. de passioib⁹ lingue char. 105.
 Caplm. xxj. de fluxu salive ab ore ex
 ablatione odorum char. 107.
 Cap. xxij. de fetore oris char. 107.
 Cap. xxij. de passioib⁹ oris char. 107.
 Cap. xxij. de letigib⁹ faciei ch. 108.
 Caplm. xxv. de passionibus dentium.
 et primo de dolore char. 109.
 Caplm. xxvj. de perforatione dentium
 corosione et vermib⁹ char. 110.
 De comotione dentium. de elongatio
 ne et augmento. de acceleratione or/
 tus ipsorum. de stridore. de stupore.
 de debilitate et ultimo de seditate de/
 tium char. 111.

Capitulum. xxvij. de passionibus gin/
 guarum. char. 112.

Particula quarta de passionibus
 membrorum spiritualium continens
 capitula. xij.

Cap. primu de squinata char. 113.
 Cap. ij. de passionib⁹ vultu char. 114.
 Cap. iij. de raucedine vocis char. 116.
 Capitulum quartum de tussi in gene/
 rali char. 117.
 De tussi puerorum et pauperum char. 120.
 Caplm. v. de pusi char. 121.
 Cap. vj. de sputo sanguis char. 124.
 Caplj. vij. de empimate char. 126.
 Caplm. vij. de asmate et difficultate
 anhelitus char. 126.
 Caplm. ix. de pleuresi char. 130.
 Caplj. x. de peripleumonia 134.
 Cap. xj. de tremore cordis char. 134.
 Caplm. xij. de sincopi char. 136.
 Caplm. xij. de passionib⁹ mamillarum
 et primo de multiplicatione lactis et
 eius diminutione char. 138.
 De apostematibus mamillarum de no/
 dis et glandulis de corosione vlcere
 et sanie. de fistula in mammillis et de
 magnificatione earundem et de fetore
 areolarum char. 139.

Particula quinta de passionibus
 membrorum nutritiuorum et conti/
 net capitula. xxi.

Capitulum primus de difficultate tras/
 glutiendi char. 140.
 Cap. ij. de debilitate appetit⁹ 141.
 Caplm. iij. de indigestione stomachi
 seu de diminuta ablata aut corrupta
 eius digestionem char. 143.

De dolore z vulnere stōachi .144.
De debilitate z quacūq; eius mala cō
plexione char. 145.
Capitulum. liij. de canino appetitu z
bolismo char. 147.
De fame sincopali z corruptione ap
petitus char. 148.
Caplm. v. de sitit char. 148.
Cap. vi. de eructuatione char. 149.
Caplm. viij. de singultu char. 150.
Caplm. viij. de fastidio char. 151.
¶ Et sub rubrica istī capituli agit de
regimine sanitatis char. 153.
Caplm. ix. de abominatione nausea z
subuersione char. 155.
Caplm. x. de vomitu char. 155.
Capl. xi. de inflatione stōachi .157.
Capitulum. xij. de tortura intestino
rum char. 158.
Caplm. xij. de lienteria char. 159.
Caplm. xij. de dissenteria char. 161.
¶ Et sub rubrica istī capli agit de
fluxu ventris ppter catarruz z ppter
oppilationem epatis z de fluxu sple
netico z liquefactiuo z de colirica
passione z de fluxu ppter porrosum
cutis clausione z apuone z de diarria
z de fluxu propter medicinas laxa
tiuas char. 163.
Caplm. xv. de tenasione char. 163.
Capitulum. xvi. de recapitulatione
omnium fluxuum z continet. xxij. ca
pitula char. 164.
Caplm. xvij. de passioe illiaca .168.
Caplm. xvij. de colica passioe .169.
Capitulum. xix. de melencolia mira
chia char. 171.
Caplm. xx. de vermib⁹ char. 172.
Caplm. xxj. de passionib⁹ ani z prio
de emoroidibus char. 173.
De apostemate ani. de condilomati
bus. de sicu. de ragadijs. de paralysi.

de exita longaonis. de pruritu z fistu
la ani char. 175.

¶ Particula sexta in q̄ agitur de pas
sionibus epatis renū z vesice z con
tinet capitula. xvi.

Caplm. primuz de mala complexione
epatis char. 176.
Cap. ii. de oppilatione epatis debilita
te z dolore. char. 179.
Cap. iii. de apostemate epatis ch. 180.
Capitulum. iiii. de fluxu sanguinis ab
epate char. 182.
Cap. v. de hydropisi char. 183.
Cap. vi. de ictericia char. 187.
Cap. vii. de pas. spleis char. 189.
Caplm. viii. de passionibus renū. z
primo de dolore char. 191.
De debilitate: z oppilatione renū 192.
Caplm. ix. de apostemate renū z vessi
ce z partium vicinarū char. 194.
Cap. x. de vlcerb⁹ renū char. 195.
Cap. xi. de minctu sang. char. 196.
Cap. xii. de lapide renū char. 196.
Cap. xiii. de passionibus vesice z inci
pit a diabetica passione char. 198.
Cap. xiiii. de stranguria char. 199.
Cap. xv. de illis qui ignorant lectios
commingunt char. 200.
Cap. xvi. de dissuria char. 200.

¶ Particula septima z vltima de pas
sionibus membrorum generationis i
viroq; sexu. z de anidotis valentib⁹
a capite vsq; ad pedes continens ca
pitula. xxiij.

Cap. primū de paucitate coit⁹ ch. 201.
Capitulum. iij. de satyriasi z priapisi
mo char. 204.
Cap. iij. de gomorea char. 205.

Capitulum. liij. de pollutione nocturna char. 205.
Capitulum. v. de passionibus virge et primo de apostematibus. ch. 206.
De dolore. vlceribus. cancro. ista/ tione et verrucis in virga. ch. 207.
Capitulum. vi. de apostematibus et vlceribus testiculorum char. 207.
Cap. viij. de crepatura char. 207.
Cap. viij. de passionibus mulierum: et primo de retentioe mēstruorum ch. 209.
Capitulum. ix. de fluxu mēstruorum nimio char. 210.
Capitulum. x. de suffocatione matricis char. 211.
Cap. xj. de apostēate matricis ch. 212.
Cap. xij. de ragadijs vulue char. 212.
Capitulum. xiiij. de precipitatione matricis char. 213.
Cap. xiiij. de sterilitate mēstruorum ch. 214.
Cap. xv. de regimine signatiū ch. 216.
Cap. xvj. de difficultate p̄ char. 217.
Capitulum. xvij. de retentione secundine char. 218.
Cap. xvij. de mola matricis ch. 219.
Capitulum. xix. de podagra sciatica et arthetica char. 219.
Cap. xx. de exitu vmbilici dislocatio/ ne varicib⁹ et dolore orsi char. 223.
Capitulum. xxj. de antidotis et medicamentis que valent in passionibus a capite vsq; ad pedes: et primo de passionibus capitis vsq; ad pect⁹ ch. 223.
Capitulum. de antidotis que valent contra passiones membrorum spirituum char. 225.
Capitulum. xxij. de antidotis que valent in passionibus membrorum naturalium sicut stomachi epatis splenis et similibus char. 226.
Cap. xxiiij. de antidotis valentibus in passionibus renum vesice et iunctura/

rum char. 227.

Tractatus de decem ingenijs curarum morborum diuisis in decem partes secundum quod decem sunt ingenta siue considerationes.

Prima consideratio sumpta a morbo char. 228.

Secunda sumpta a coplone char. 229.

Tertia a virtute siue actione aut operatione morborum char. 229.

Quarta a principalitate et nobilitate membrorum char. 230.

Quinta a compositione membrorum et fabrica eorum char. 230.

Sexta a coplone membrorum char. 231.

Septima a colligatis membrorum ch. 231.

Octava a vicinitate membrorum ch. 231.

Nona a positione membrorum char. 231.

Decima et vltima a sensu membrorum char. 231.

Tractatus de regimine acutarum egritudinum diuisus in tres partes.

Prima pars ponit regimen circa cibum et potum char. 232.

Secunda docet regimen medicinarum euacuantium char. 233.

Tertia determinat de medicinis alteratiuis et digestiuis cum quadam vniuersali recapitulatione char. 234.

Tracat^o de p^ronosticis diuisis in .v.
ptes. q^u p^ria docet p^ronosticare i mor
bis. fm nam ipsorum morboz z con
tinet capitula quinqz.

Caplm p^rimū docet p^ronosticare in ter
tiana interpolata simplici singulari z
correlatiua eius char. 238.

Caplm. ij. docet p^ronosticare in febre
quotidiana char. 239.

Caplm. iij. docet p^ronosticare in febre
quartana interpolata simplici singu
lari z correlatiua eius char. 240.

Caplm. iiij. docet p^ronosticare in mor
bis compositis z p^rimo in febribus.
z postea in aposteatib⁹ char. 240.

Caplm. v. docet p^ronosticare de febriu
differentijs char. 244.

Secda pars p^rincipalis docet pro
nosticare fm tempora anni. z conti
net capitula. ix.

Caplm p^rimum de p^ronosticatione in
egritudinib⁹ vernalib⁹ char. 245.

Caplm. ij. de p^ronosticatione egritudi
num estivalium char. 246.

Capitulu. iij. de p^ronosticatione in egri
tudinibus autumnalib⁹ char. 246.

Caplm. iiij. de p^ronosticatione egritudi
nu hyemaliū char. 247.

Caplm. v. de p^ronosticatione fm nam
consuetudinis char. 248.

Caplm. vi. de p^ronosticatione fm nam
ram etatis char. 248.

Caplm. viij. de p^ronosticatione fm natu
ram regionum char. 249.

Caplm. viij. de p^ronosticatione fm natu
ram ventorum char. 250.

Caplm. ix. de p^ronosticatione fm natu
ram cōplexionis char. 250.

Tertia pars docet p^ronosticare f^r
naturam paroxysmorum z cōtinet ca
pitula. viij.

Caplm p^rimū docet p^ronosticare fm na
turā cōtinuationis p^rimi paroxysmi
z durationis eiusde char. 251.

Caplm secundum docet p^ronosticare
fm naturam anticipationis paroxys
mi char. 251.

Caplm. iij. docet p^ronosticare fm lōgitu
dinē paroxysmi char. 251.

Caplm. iiij. docet p^ronosticare fm nam
fortitudinis paroxysmi char. 252.

Capitulum. v. docet p^ronosticare fm
naturam incolumitatis z malitie pa
roxysmi char. 252.

Caplm. vj. docet p^ronosticare fm natu
ra postpositionis paroxysmi char. 252.

Capitulu. vij. docet p^ronosticare fm
naturam minoris durationis paro
xysmi char. 252.

Capitulum. viij. docet p^ronosticare
fm naturam minoris afflictionis pa
roxysmi char. 252.

Quara pars que docet p^ronosti
cationis a virtutibus coninet capi
tula. xiiij.

Caplm p^rimū de signis sūptis a dispō
ne vⁱutis aialis regitōe sicut ē imagi
natiua z memoratiua char. 253.

Capitulu. ij. de signis sūptis a facie z
quinqz sensibus char. 253.

Capitulum. iij. de signis sumptis a sen
su z motu decubitu somno z vige
lia char. 255.

Capitulu. iiij. de signis sumptis ab an
belitu char. 255.

Capitulum. v. de signis sumptis a pul/
 su char. 256.
 Cap. vi. de signis sumptis a sputo char. 257.
 Cap. vii. de signis sumptis a fluxu san-
 guinis nariū char. 257.
 Cap. viij. de signis sumptis a vomitu
 tu char. 258.
 Capitulum. ix. de signis sumptis ab ege-
 stione char. 258.
 Capitulum. x. de signis sumptis ab vili-
 na char. 259.
 Capitulum. xj. de signis sumptis a sudore
 et menstruis char. 260.
 Capitulum. xij. de pronosticatione sumpta
 ex signis et significatiōib⁹ char. 261.
 Capitulum. xij. docet pronosticare dies et
 horam mortis char. 261.
 Capitulum. xij. docet pronosticare quo
 tpe debeat fieri crisis char. 263.

Quinta et vltima pars docet pro-
 nosticare secundum naturam dierum creticoꝝ
 et continet capitula. ix.

Capitulum primum docet scire quid est
 crisis char. 263.
 Capitulum secundum docet unde dica-
 tur crisis. char. 264.
 Cap. iij. docet spes crisis char. 264.
 Cap. iij. docet conditiones necessarias
 ad veram crisin char. 264.
 Cap. v. docet nam dierum creticoꝝ pro-
 nosticare per viam expimentū char. 265.
 Capitulum. vj. docet inuestigare naturam
 dierum creticoꝝ per rationem sumptaz
 a quadris lune char. 266.
 Capitulum. vij. de natura et copione superiorum
 quantum pertinet medico char. 267.
 Cap. viij. docet computare septimanam
 medicinalē et mensem char. 267.
 De mense solari et luari char. 268.
 Capitulum. ix. et vltimum ad laudem dei de
 compendiosa recapitulatione signorum
 pronosticorum char. 269.

Finitis huius tabule.

**Practica Sordinij dicta
Lilium Medicine**



In nomine dei misericordis incipit
practica excellentissimi medicine mo/
narche dñi magistri Bernardi de Soz
donio dicta Lilium medicine.



Interroga

tus a quodā Socra
tes quō posset opti/
me discere. Respon/
dit si nihil dixeris ni
si quod optime scitis
ris. Nihil autē optime scimus nisi qđ
a nobis frequēter dictuz ē z qđ cōtinue
est z qđ ab oībus receptū est. Et quia
paupertas ingētia difficilia z extranea
nō sustinet. ideo confidens de dño sciē
tiarum: quedā cōtia facilia z vtilia in/
tendo ad vtilitatē humiliū piractare: li
brū. s. de practica cōpillare. Et qz humi
libus scribo: ex hoc supbi abiecti sūt:
sepatum enī est cōsiliū eorū. supbi. n.
non sedēt in cōmuni mēsa cū alijs scri/
pta cōmunia contēnentes: imo. erube/
scunt discere aliqđ ex quo semel dictuz
est. Et tñ dicit Seneca qz nunq̃ nimis
discit quod satis nō discit. Et Oratius.
Decies repetita placebūt. qz igit me/
morā hoīs labilis est: qđ cōter de pra
ctica repetere humilibus nō erubesco
qm̃ fm̃ Gal. vii. de ingenio nullus pōt
deo melius approximari q̃ studendo
in veritate z pro veritate. Ad honore
igitur agni celestis qui ē splēdor z glo
ria dei patris: hunc librū initulo lilij
medicine. In lilio. n. sunt multi flores:
z in quolibet flore sunt septē folia can
dida z septem grana quasi aurea. Si/
militer liber iste continet. vii. partes q̃/
rum prima erit aurea rutilans z clara.
tractabit enī de morbis plurimis vni
uersalibus incipiens a febris. Alie au
tem sex partes erūt candide z transpa

rentes propter earum grandem mani/
festationem. Inchoatus autē est liber
iste cum auxilio magni dei in preclaro
studio montis Pessulani post annum
xx. lecture nostre. anno domini Mille
simo. ccc. quinto mense Julij.

Particula prima huius libri conti
net. xxxi. capitula.

Capitulum primum de febre in gnālī.

Capitulum scđm de febre ephimera.

Capitulum tertium de causone.

Capitulum quartum de tertiana.

Capitulum quintū de se. sanguinea.

Capitulum sextum de quartana.

Capitulum septimum de phlegmatica.

Capitulum octauū de febribus cōpositis.

Capitulum nonū de ethica febre.

Capitulum decimum de febribus pe/
stentialibus.

Capitulum vndecimū de sudore.

Capitulum duodecimum de variolis.

Capitulum. xij. de venenis.

Capitulum. xiiij. de morzu serpentium
z aliorum reptilium venenosorum.
specialiter tamē hic agitur de morzu
serpentis.

Capitulum decimūquintū de punctu
ra scorpionis.

Capitulum. xvi. de punctura apum.

Capitulum. xvij. de morzu canis rabio
si z ydroforbia.

Capitulum. xvij. de dolore.

Capitulum. xix. de apostematibus ge
neratis per viam adustionis cū suis
appendiculis.

Capitulum. xx. de verrucis z porris z
acrocordinibus z lupis.

Capitulum vigesimū primum de apo
stematibus frigidis.

Capitulum. xxij. de lepra.

Capitulum. xxij. de morphea.

Capitulum. xxiiij. de scabie.

Capitulum. xxv. de pustulis.

Capitulum. xxvi. de vulneribus et plagis
et solutione continuitatis.

Capitulum vigesimū septimum de flu/
xu san. in moderato.

Capitulum vigesimū octauū de mor/
bis vnguium sicut est panariciū: spal/
mus: leprositāsynguium: albedo ma/
culosa feda: citrinitas: fissura: et filia.

Capitulum. xxix. de incendio ignis et
aque calide.

Capitulum. xxx. de ragadijs et vlceri/
bus pedum et manū.

Capitulum. xxxi. de iter agentibus.

¶ Capitulum primum de febre in gnali.



bris est calor

innaturalis mutat us in
gneum. Calor est ibi
loco generis qz omnes
febres cōueniunt in ca/
lore. innaturalis dicitur ad differētiā
naturalis qui est pseruatiū. febris at
est calor corruptius: mutatus in igne
um. Istud est loco alterius differentie
constitutue: qm̄ quilibet mutatio cum
intensiōe caloris non facit se. sicut p3
in calore generato ppter irā aut exer/
citiū. Sed qm̄ mutatio est magna: et
tunc leduntur operatiōes sensibiliter:
et pro tāto dicebatur mutatus in igne/
um. Bene igitur dicebat Gal. febris est
calor innaturalis mutatus in igneum.
Nunc aut cum febris sit propia pas/
sio cordis: corde superaccenso et inflā/
mato spūs qui a corde pcedūt vna cū
sanguine transcut ad totum corpus et
calefaciūt ipm̄ vlr superius et iferi⁹ ex/
terius et interius: nisi accidētaliter ipe/
diatur vt in lipparia et filib⁹. Et qz fe/
bris oibus morbis molestior est sicut
scribit. Gal. suo. vij. de ingento sanita/

tis. ideo a febre dignū duximus incho/
are. Nunc aut triplex est febris in gene/
re: ephimera cuius subiectum sunt spi/
ritus: et putrida cuius subiectū sunt hu/
mores: et ethica cuius subiectum sunt
membra solida. Febrim autem sicut
aliorum morborum. iij. sunt tempora
s. principium augmentum status et de/
clinatio. Qui autem differentias con/
stitutionis generum et specierum se. sci/
re voluerit et cognitionem ipsorū mor/
borū prout distinguuntur ex parte di/
gestionis et paroxysmorū vadat ad
librum nostrum de pronosticis. Ibi. n.
cum auxilio diuino fideliter aggrega/
uimus dicta hypocratis et Gal. et Auic.
cene et aliorum. Nunc aut intentio no/
stra est a febre ephimera inchoare.

¶ Capitulum scdm de febre ephimera.



phimera

est feb. ex distemperā/
tia spirituum proce/
dens: vltra diem ter/
tiam fm̄ sui nataram
non se extendens. Circa istam materi/
am quinqz sunt intelligenda. Primum
erit de causis ephimere. Secundū de
signis. Tertium de pronosticis. Quar/
tum de curatione. Quintum de dicto/
rum clarificatione.

Cause. Licet enim fm̄ Auic. cau/
se ephimere sint multe. si/
cut est fluxus superfluis: coitus: ira:
crapula: fames: vigilie: sincopia: et mul/
ta alia consimilia. omnes tamen ad q/
tuor causas reduci possunt. Prima igit/
tur causa ephimere sumit a causis ex/
trinsecis actu vel potentia calefaciem/
tibus vel poros claudentibus: sicut ē
caliditas solis: aut ignis: aut balne/
um: aut stupha cum rebus calidis: aut
balneum sulphureū: aut aqua frigida

et breuiter de illud quod claudit poros et retinet vapores. Nunc autem intelligendum est quod per diuersitatem vaporum et corporum diuerse febres generantur. quoniam si corpus est pectoricum calidum et sic et vapores calidi et sic retinentur propter poros clausuram et similia: tunc de facili ephimera generantur. Si autem corpus sit calidum et humidum et vapores calidi et humidi retinentur: tunc de facili febris putrida generatur. Secunda causa ephimere sunt cibi et potus et medicina calida: sicut est vinum purum forte antiquum et allea et cepe et piper et ensozibum et filia: potissime in non consuetis. Tertia causa est motus animalis et corporalis: sicut est exercitium et filia. Quarta causa est apostemata in guinaz et assellarum et similia: et si sunt alie cause ad istas possunt reduci.

Signa. Signorum ephimere que dantur generalia: que dantur specialia. Generalia sunt ista. ephimera. non venit a causis antecedentibus sed a primitiuis: et ut plurimum non venit cum rigore. et pulsus et urina modicum distant a naturali: calor in tactu non est pugitius: nec mordicatus nec est malum ledens actum: sed est sicut calor naturalis vel irati: aut illius quod multum laborauit: et ut plurimum terminatur cum sudore humido naturali. Et dicitur Auicenna quod si ponat in balneo et non euenit aliqua oripilatio: tunc est signum ephimere. Signa autem specialia sunt ista: si ueniat propter solem et similia: tunc est caput calidum et oculi calidi si tangantur et facies et cutis: et pulsus accedit ad velocitatem. Si autem pueniat propter frigiditatem: mutat pulchritudo coloris faciei et transit in liuorem. Si autem ex stipulibus et oppilantibus puenierit cutis sicca inuenit calor occultus et si diu teneatur sentitur calor acutus. Si autem uenerit

ex cibis et potibus calidis: sentit caliditas in regione epatis: et urina est tincta. Si autem uenerit ex labore: fatigatio et debilitas est in toto corpore et dolor in iuncturis. Si ex ira oculi sunt eminetes et facies rubicunda. Si ex tristitia oculi sunt concavi. Si ex uenenis: iteriora inueniuntur calida intese et desiccata. Et si ista signa specialia non sufficiant: recurremus ad iudicia patientis. De causis primitiuis non est multum curandum: quoniam ingenia curandi morbos non habent ex causis primitiuis. Sed ex morbi essentia et morbi natura et similibus: sicut testatur princeps medicorum Galenus. de ingenio capto. item. licet aliqui magnas credant perbiam inuenisse si per signa corporis possunt in causas primitiuis deuenire: et in ad curationem non faciunt bene faciunt ad notitiam: et uerbi gratia ponamus nos quod cutis patientis sit dura et aspera rigida et oppilata. morbo igitur cognito oportet me calefacere subiliare aperire ex qua non quod causa fuerit siue per sumam aut gallas aut alumen: aut balneum aque frigide aut niuis et similia. Postquam igitur morbus cognoscitur: curare possumus quocumque fuerit causa primitiua. Non igitur valent ad curandum: licet valeant ad cognoscendum: quoniam postquam scio quod aliquis balneatus est in aqua stipulicis. iam scio quod pori sunt iam perdesati et.

Prognostica. Febris ephimera facit Auicenna. est facilis curationis et facilis cognitionis. cognoscens igitur poterit predicere quod hec se. erit bone terminationis et velocis. quoniam ephimera de natura sua non durat nisi per unam diem naturalem. et per tanto denotatur ab ephimero grece quod est piscis latine. ille enim piscis illa eadem die quam oritur eadem moritur. Ita est de ista febre. de natura enim sui non durat nisi

per. xliij. horas: et tunc terminat cum sudore vaporoso non plurimo: sed propter malicia regiminis et nam corporis aliqui extendit se usque ad quatuor dies inclusive ultra aut non est ephimera: et ideo si post statum non quieverit et pul. est. diuersus et vrina indigesta: signum est transitus in putrida: potissime cum fetore eorum que egrediuntur a corpore. Si autem corpus est sic cum et art. in tactu: timendum est de ethica. Non autem se. ephimera negligat quia propter agnes malas gignit.

Cura. Patientes ephimeram que ad curationem in multis conueniunt. In primis que de cibis facili digestione sicut est ordeatum et pulli pul. et vi. n. al. cum multa aqua et que non vntur aliquo cibo donec sit in declinatione fe. Atque aduertendum est in Sal. viij. de ingenio que in extenuatis aliter est operandum. Si enim inueniat colicus extenuatus que laborauit et fuit in sole calido et siliabus: et succurrat se. nullo modo est triduanum inueniendum: sed statim cibum exhibendus: aliter caderet in ethica aut in morte. Virtute igitur constante non cibetur nisi in declinatione. Conueniunt enim in balneo quonia in declinatione fe. possunt omnes balneari. nisi que cauendi sunt qui ad se. putridas sunt parati: sicut oppilati et repleti et crapulati et patientes catarrum nisi esset catarrus adustus sic dicit Aulic. quia in tali catarro posset fieri balneum in declinatione. Cura in spalis potest esse quia aliter in calidis et aliter in frigidis et aliter in oppilatis et aliter in non crapulatis et ita de alijs. Si igitur aliquis succurrat ephimeram propter causas calidas vntur frigidis potissime in capite. Si venerit propter sole iram et silia. Si fuerit catarrus R. rosarum. electarum lib. 5. osium sanctorum. ana. 3. 5. camomille. 3. 5. aque fortis li. ij. aque rosarum. 3. ij. aceti. 3. j. bullant leui

fundatione et recipiat fumum. Si autem fuerit dolor capitis et calor et instantia vigiliarum tunc. R. se. papaueris albi. 3. ij. olei rosarum. 3. ij. aceti. aque rosarum. ana. 3. j. succi lactuce portul. ana. 3. 5. misceantur lento igni sicut decet. et panis intinctus frigidum et temporibus applicent. aer domus refrigeret cum multa aqua et salicibus: et aceto et nenufere et siliabus. locus autem sit subterraneus non reumaticus: et porte sint ex parte septentrionis. In declinatione autem fe. bal. in aqua dulci ubi sint rosarum et camomilla et nenufar et mellilotum. deinde cibetur ordeato aut auenato aut amido: aut paruo pullo et siliabus: vntur vino debilissimo cum multa aqua: et totum refrigeratum in medio perfundi putet aqua haustibilis. deinde dormiat et quiescat. Si autem fuerit propter frigiditatem et pororum clausione: ponat in domo tepore calida: et tepato modo cooperiat: et suauiter fricet in declinatione. Si est cum oppilatione: fricet et sudet in aere calido: postea ponat in aqua ubi sunt camomilla mellilotum. deinde cibetur ex auriculis minutis aut pullis et vino: nisi esset timendum de forti oppilatione cum plenitudine corporis. Et intelligendum est quoniam ubi est fortis oppilatio et plenitudo et timemus de se. putrida: tunc est faciendum phloboto: mia regulariter et in aliquo ephimera non cooperit euacuatio nisi in crapulato aut fortiter oppilato aut repleto: et si fuerit ephimera propter cibos calidos ponant frigidam supra regionem epatis: et cum reumate suffumiget caput cum thure et pluvio et rosas in minimum. Si ex ira iniungat mentis suetudo. si ex tristitia: letitia et silia iducant. Si ex fame: de cibis tepatis sicut opus. Si ex sineopi confortent membra principalia. et sic de alijs propter raritatem reducant. Et quia ephimera cum oppilatione frequenter ducit ad putridam: ideo phlo-

botomel. deinde fricetur et stupetur et fricet cum farina ordei et ciceris et fabarum et nris. Et si accideret quod paterent aliquam oripilationem in balneo non staret ibi secum oculi: sicut dicit Aulic. Si autem aliquis fuerit crapulatus et postea exerceat se forius aut stet in sole calido: et si vene sint stricte et eructatio sumosa timendum est de febre putrida: sed raro accidit in eructatione acetosa. tamen si cibus est in stomacho siat vomitus et postea si venter non est laxus sicut suppositoria aut clisteria. deinde in declinatione balneum: postea cibus debet. quoniam in ephimera longa abstinentia comeditur ei ex crapula naufragia. nam digesta potest fieri phloboto misa. febre autem absente potest digestio stomachi cum olantio pipere conuenitur sibi pulli et pisces petrosi. Crapulato autem si nauseato melior est medicina: si supueniat fluxus ventris spontaneus. Si autem fuerit propter apostema emictorioz morbum morborum principalium aut forniculos aut scabiem et siliam: precipiat abstinentia phlobotomia pharmacia: et curent illa sic debet curari. Curatio autem ponet in suis locis. Et quod rarissime vocat medicus propter ephimeram. ideo de curacione eius amplius non curo.

Clarificatio. Ad clarificationem eorum quod dicta sunt et dicenda sunt oportet multa breuiter intelligere: et ideo intelligendum secundum intentionem Galienus lib. de differentijs se. in corpore humano non sunt nisi tria membra. scilicet solida: et humores: et spiritus: et secundum hec sufficiunt se. sumis: quoniam si membra solida supercalescant primo et subiectiue sic est ethica: et assimilatur calori parietis in balneo secundum Aulic. Si autem humores primo et subiectiue supercalescant sic erit putrida: et assimilatur aque balnei. Si autem spiritus et principaliter et subiectiue supercalescant: sic erit ephimera: et

quod non sunt nisi tria: ideo non sunt nisi tres se. Ad hoc sequitur quod nulla se. potest post se dimittere ephimeram: sed fiat eodem uerso. pro tanto cum in qualibet quodlibet calefiat tamen non subiectiue: et ideo una non est alia. Si igitur cesset quod est in solidiori cessabit quod est in subtiliori. Si igitur cesset supercalesfactio membrorum et humorum: cito cessabit et spiritum: et ideo nulla se. dimittit post se ephimera: e contrario autem bene potest fieri: licet enim cesset supercalesfactio spiritum subiectiue: non tamen propter hoc aliorum: relinquunt igitur quod omnia se. possunt sequi ephimeram: ephimera autem nulla. Secundo intelligendum quod licet se. dicat calor innatus: non propter hoc erit causa et effectus cum causet ab innato. quoniam calor qui est in natura est causa. et calor qui est in actu inflammatus in corde est effectus et per illud diffinit. Tertio notandum quod calor naturalis et innatus in se. possunt esse idem: sustinentibus hanc vitam per hunc modum: quoniam sunt idem in specie. utrobique enim est calor: et idem numero quod in eodem subiecto sicut in calore fluente qui a corde procedit superaccenso: quoniam nihil aliud est se. quod calor naturalis mutatus in ignem. Erunt igitur idem in numero: quod in eodem subiecto. nec sunt contraria in eodem: quod contraria sunt vel quasi: et ibi bene possunt esse sicut sunt in quolibet mixto: et pro tanto talia contraria contraria simul existentia generant nouam speciem sicut est sebris. Alij autem dicunt quod differunt in se et in radice: quod unus viuificat et alter mortificat. et ita possunt stare: quod in quantum trahit ad dispositionem naturalem viuificat dirigat et matrem cibi et morbi. in quantum autem trahit ad dispositionem innaturalem corrumpit et mortificat. Et est quarto notandum quoniam supposito quod calor et spiritus differant. quoniam forte non differunt sed ponamus propter. verbi gratia quod differant: non propter

hoc alia se. erit in calore nōli: et alia nō
qm̄ quocūq; sit virūq; tñ est delatiuū
virtutis. et ita nō erūt quatuor se. cum
sint simul: et simul inflāmant et simul
sint delatores. ¶ Quarto itelligendū
est q; sequit̄ frequētius ephimera apo
stema inguinū et affellaz et similiz q;
sequat̄ alia apostemata magna: p̄tan
to q; sūt emunctoria mēbrī nobilis: et
ideo de facili inflāmant spūs: et ppter
hoc causat ephimera: q; illa materia
nō est sic putrefacta. Alia aut̄ aposte
mata vt sūt forūculi et scabies et filia
generatur magis de materia corrupta
et putrefacta: et potissime quādo est in
interiorib⁹: et ideo talia sequet̄ putri
da febris. Et pro tāto dicebat Hypo.
In bubonibus oēs febres male p̄terq;
ephimera: q; mā cū qua est ephime
ra videt̄ magis peccare rōne sue quā
tatis q; ratiōne sue male qualitatis.
¶ Quinto aduertendū quo ad nau
seam et tristitiā et somnū et sincopim et
alia multa consimilia sequant̄ se. cum
habeāt infrigidare. Dico q; est p̄ acci
dens cū nausea potissime fiat in cole
rico vbi sumi ea. et sicci acuti resoluunt̄
tur qui sup̄calescunt. in alijs aut̄ ppter
spirituū cōcalcationem et pororū clau
sionē et similia. ¶ Sexto notandū q;
vt plurimū ephimera nō est cū rigore:
p̄ tāto q; materia nō est horribilis pu
trida insueta. ¶ Septimo itelligendū
est q; cū dicit̄ q; in ephimera ex calore
ponant̄ flores frigidi in lecto. Intelli
go quātum ē de p̄tū circa lectū ad al
terandū acrem: nō q; tangant carnē nu
dā: q; tūc eēt timendū de clausione po
rorū: et ita de putrida. ¶ Octauo no
tādum q; in curatiōe ephimere nō cō
petit coltus: q; timendum eēt de spiri
tuum inflāmatione. In ista aut̄ mā no
lo aliter rōcinari timēs prolixitatem.

Capitulum tertium de causone.



Causone est fe.

ptinua de colā itra vasa
existens in mēbro nobi
li aut loco proximo cor
di.

Cause. Febria causonica causat̄
aut de colera rubea pura
aut de phlegmate salso ita q; colera ali
quādo peccat plus rōne sue quātitatis.
aliqui rōne sue qualitatis. aliqui rōne
vtriusq;. Inflāmat igitur fortiter cum
co. ru. sit inflāmabilis et plus: q; est in
stomacho aut epate aut locis p̄ximis
cordi: et in hoc differt a tertiana conti
nua: q; tertiana cōtinua ē de mā putrefa
cta i venis remotis a corde: s; causon ē
p̄ximis. Et ideo causon incēdiū interp̄
tat: et iō raro venit senib⁹: et si veniat ē
signum p̄ditionis. Iuuenib⁹ aut̄ venit
vix plurimū. Et cōueniant alia p̄ricula
ria tāto fort⁹. Sit ē de phlegmate sal
so fm̄ Auic. putrefacto et inflāmato in
eisdem locis.

Signa. Summū incendiū et inflā
matio i toto corpe cū in
quietudine et malicia tollerādi cū mul
tis p̄necabilibus accētibus: sicut ē fre
nelis instantia vigiliāz. aliqui somnus
profundus: nigredo et ariditas lingue:
sincopla: yctericia: tremor: fluxus ven
tris: et aliquādo retentio egestionum:
pulsus pius et velocissimus. vrina ru.
et subtilis. Tñ videt̄ multipl̄ diuersifi
cati: qm̄ aliqui est a p̄ncipio cruda. p
pter multitudinē oppilatiōis. aliquā
do tincta ppter resolutionē co. aliquā
do liuēs et turbata ppter multitudinē
putrefactiōis. Et si sit causon de co. ci
trina aut phlegmate salso oia erunt re
missiora: et afflictio et alia p̄ticularia. p
portionantur phlegmati. et q; affligit

xviii. hora et aliquo modo videt iter/
polare. vi. et quia ipsa est hyemale et dieta
sibi pueniens processit et talia consimilia.

Prognostica. Hec. n. egritudo
est brevis terminatio
tiois valde. et cum terribilibus accidenti-
bus. et si omnia bona signa appareant a pri-
cipio morbi liberabitur in die quarta aut in
sexta. Aliquando autem extendit se usque ad
viginti. Ista autem egritudo non potest prologa-
ri: quia nam secundum Galenum non patitur morbi prolixita-
tem et molestationem accidentium. Si-
gna autem bona et mala non oportet habere appo-
nere: alibi. n. a nobis posita sunt. hypo-
thetice voluit prognosticare. Quibuscumque in
causione tremores sunt alieatio soluit.

Curatio. In curatioe autem oportet pro-
derare causam morbi et
morbum et tempus morbi et nam accitum: quia
igitur causa habet morbi est putrefactio cum forti
oppilatioe. In primis remoueat oppi-
latio fricando pectus et ventrem et latera:
et prout que magis dolet cum aceto albo et
oleo de camomilla et aqua rose. et habet cum
suauibus fricationibus et logis: sed mor-
bum oportet infrigidare et flammam caloris ex-
tinguere et nimiam subtilitatem materie ad-
quandam mediocritatem reducere et hoc est
contra maleficiatos et fasciados qui non
opinantur ingrossantia subtilibus cope-
tere. Recipe. lęiginis aque fontis portul. vn-
gule caballine: ana. 3. iij. rosarum ru. ele-
ctarum. sandali muscatelini. spodi. flo-
rum nemusaris: ana. 3. f. aqua rose. lib. 5.
aque fontis. lib. 1. f. vini malorum gra-
natorum. 3. g. panis zuchart. lib. 1. fiat
sirupus clarificatus: et coquat leno igne
sicut decet. Digesta nam purgetur cum cas-
sia. aut tamarind. aut mirabul. cit. et
filibus. Et si esset de phlegmate falso
addat apium: bruscus et sparag. et filia.
et laxatioe addant mirabuli chebul.
Ordinetur et cura secundum tempus morbi. Si. n.

egritudo terminetur in quarta aut infra:
nullus cibi penitus desit. si virtus tole-
rare queat. Si. n. egritudo terminetur ante
quartam aut vltimam: et virtus non possit to-
lerare: desit sibi cibi iuxta convenientiam pri-
cularium. Maltia autem sunt ista succus ma-
lorum gra. sirupus iulep. pulisana orde-
colata aut non colata. lac amigod. brodi-
um cicepe. lactuc. portul. panis lotus
in aqua. brodium parue pulle cum multi-
tudine lactucepe. ordeatum. auenatum
amigod. Accipere autem habet vel illud indu-
strie medici relinquit. quoniam aliqui sunt for-
tes plus vel minus iuxta naturam etatis com-
plexiois temporis et regionis et consuetudinis
et officij quod exerceat. ex his enim et alijs in
geniis dicendi et regendi elicitur a medi-
co sapienter. et forma totius regiminis secundum
doctrinam Galeni. in regimēto supra illam
partem: quo sumptio si dolor loco ingruerit
et c. et non solum cibis ordinat secundum tempora
morbi sed et medicine. Quoniam ista egritu-
do est periculosa et cum terribilibus accide-
ntibus: et timeamus maliciam symptomatum
in statu. ideo bonum est ut in principio
evacuetur. Recipe. florum borae. viol. ana. 3. f.
primorum. xxx. fiat decoctio et in deco-
ctioe soluat cassie. mund. tamarind.
ana. 3. f. et desit aliquantulum ante auroram.
In statu autem et aliquantulum ante statum ni-
hil fere fiat: nec cibi nec potus nec me-
dicine nec aliquid aliud. In fine autem statum
si videremur quod non esset sopita in expellē-
do: bonum esset ipsam excitare: et hoc di-
uersimode et secundum quod non ad diuersa mo-
uet emunctoria. Si autem moueret mate-
ria ad superiora: tunc iuuenimus nam cum
setis porcinis intra nares subito intro-
missis. Si autem ad stomachum cum vomitu.
Si autem ad intestina: cum supposito-
rio vel clisterijs. Si ad vias vinales: cum
diureticis et fricationibus circa illas par-
tes. Si ad totum corpus cum temperate

frenes
 caliditas. phlobotomia aut nunq̄ fiat: z
 si debeat fieri hoc ē de raro cōtingenti
 bus val de rōne oppitatiois aut aliq̄/
 rū alioz pūculariū. Cūso igit de cā z
 morbo z ip̄ibus: videam⁹ de acciden/
 tib⁹ z primo de frenesi qm̄ frenesis fm̄
 Gal. est necabilis in oī genere suo. In
 principio igit ponant stupe cana pine a
 maiori cōmissura capitis vsq̄ ad ocu/
 los: z aures iticte in succo lactuce mau/
 relle z aque ro. z aceto. z sint acui rept/
 da z postq̄. x. iij. hore trāsuerint po/
 nat catalus fissus calidus vtius p̄ spi/
 nam. dorsi aut pulmo arietis: z si non
 habeat tanta copia: calefiat in aqua z
 extrahat pulmo subito ab arteie viuo
 p̄ dorsum z capiti applicet. Si aut fe/
 bris cessauerit z alienatio remāserit p̄
 pter icierationē materie formētent fre/
 quēter caput ex alto cū aqua decocto
 nis camomille melliloti. ordei. viol. z
 similiū. Et si ad sit stupor ppter malū
 mōdinē vaporū ascendentiū ad caput.
 fricent fortiter extrema z siāt ligature
 dolorose in extremitatibus. Si aut ad
 sint vigilie. accipiat farina papaueris
 al. z distemperet cū albumine ouozuz z
 aqua ro. z pāni itincti tūporibus ap/
 plicent: aut emplastrent cūz rubea tro/
 ciscata circa frontē z timpora. Contra
 sitim z ariditatē lingue siāt sacculi de
 psillio aut se. citoniorz: z ponant in aq̄
 frigida z teneant sup̄ linguā aut folia
 portulace infrigidata in aqua aut fru/
 strū latū tenue pomi in aqua refrigerata
 tū z positiū sup̄ linguā. frequē ablutio
 aque frigide cum modico aceti valet.
 Cōfert ēt mūdare linguā z os cū cānu/
 la aut manutergio: z abluat cū multa
 aqua z paucō aceti z melle. Cōfert ēt
 multū. z sūi z febz aerem frigidū at/
 trahere. Infrigidet igit z humectet. cū
 multa aqua z aceto. aspersio z solū

viciis albe z cānaz z salicis z nenufar/
 ris z similiū. Et q̄ ordinet amphora
 cadēs ex alto: que cōtinue aquā per se
 hauriat: sicut sius cū calamo sic forma/
 to. ps aut longior ponat in aqua. z per
 aliā fiat fortis tractus z post nō cella/
 bit: z casus aque sup̄ peluiz reddet ps
 tiēt decoratissimā melodiam. Si autēz
 yctericia venerit ante. vj. diē cōmēde/
 tis spm̄ ad deū. z si post curet sicut ife/
 rius dicit: z abluat facies cū aceto al/
 bo z tepido: z vinū malozū grenatoz
 tepidū oculis instillet. Si aut veneris
 sincopis imoret cū aqua ro. z odoret
 camphorā sand. z aqua ro. z ista ē po/
 nant supra pectus. Si det sibi panis i/
 stinctus in vino cūz aqua ro. multa aut
 succo citoniorum: aut aceto sitate citri:
 aut lardet z affet gallina z aspgat aq̄
 ro. vbi fuerit ambra z gariofilū. z odo/
 ret eā modicū post modicū solū trāse/
 undo cantēdo ne ex his supercalefiēt
 possit. odoret z sand. muscatelinos. z
 fricent extrema: z multa cōsilia fiant.
 Si aut vter nimis fuerit lax⁹: det siru/
 pus myrtin⁹ aut sirup⁹ de citonjs. Si
 cōstipat⁹: fiat clistere aut suppositoziū
 aut det sibi sirupus viol. z similia.

g. febry
Clarificatio. Mirabile vi/
 det qūo i cau/
 sone vbi ē vltimata inflamatio possit
 eē mā cruda: dico q̄ pōt eē aliquo isto/
 rum modoz: aut qz co. est citrina: aut
 phlegma falsū: aut qz rōne crapule no/
 uelle pōt eē mā cruda circa puimas ve/
 nas ita q̄ ista mā non est subiectū se. sz
 co. ru. pura que est putrefacta in locis
 primis cordi: z cruditas ē circa epar
 de phlegmate falso z co. citrina. Dico
 q̄ pōt eē magna putrefactio z ita for/
 tis calor: aut qz oppitatio magna: aut
 qz in venis pulmois aut stomachi. aut
 epatis: aut in locis vicinabib⁹ cordi.

et ita inflammatio magna. cruditas autem
est ex parte materie. ¶ Secundo pos-
set aliquis dubitare de vultu hyemali/
bus quod possunt competere cum sit ibi
dulcedo et sint dure digestionis. Dico
quod possunt competere aut ratione sitis cum p-
sint frigiditatis aut ratione fortis appe-
titus iuxta illud: parum deterius cibis
est. ¶ Tertio posset fieri dubitatio si
colera posset inflammarī ad se. sine pu-
tredine sicut san. in synoc. Dico quod opi-
miones sunt: melior in sententia videtur quod non:
quoniam multum distat colera a temperamento.
¶ Quarto intelligendum quod causon est
egritudo magna et periculosa in sensibus
quod fortis est ignis qui in aqua non extin-
guetur. scilicet in iuuenibus minus quam in sen-
tibus: et plus quam in pueris secundum Aulc. quoniam
licet sit in iuuenibus cum convenientia pti-
culari: et iuxta est ex convenientia cause
et particulari antecedenti. in quantum est
de particularibus subsequens et cōcā-
tibus dissolvit corpus et virtus: et ibi
egritudo multum periculosa. In pueris autem
est humiditas multa que resistit calori
vehementer dissolvit: quod quidem non est in
iuuenibus. ¶ Quinto notandum est quod
holismus potest esse in causone quantum est
ex stomachi debilitate et corporis dis-
solutione. ¶ Sexto advertendum quod aqua
frigida mirabilissime potest competere in
causone: cum istis particularibus quod virtus
sit fortis et materia digesta: et quod morbus sit in
dedinatione: et quod non sit oppilatus nec
sit cruditas materie: nec sit apostema/
tus: et quod vehementissime sinaret quod aqua
frigida sit dulcis et consueverit: et quod in
vna vice potest tantum quantum poterit at-
trahere vna vice sine attractione anhe-
litis. Et hoc sunt que leguntur a Gal. in regi-
mento supra illam partem. his autem qui pleu-
retici sunt est. ¶ Septimo intelligendum
quod phlobotomia consilio meo non debet sic

ri ut videtur quoniam frenum aufereret co. et
igniret materiam et inflammaret et redderetur
magis cursibilis. nisi forte corpus esset
plethoricum et oppilatio fortis et filia:
et tunc retineamus consilium Aulc. qui di-
cit capitulo de phlobotomia: quod tarde-
tur quantum est possibile.

¶ Capulum quartum de tertiana.



Tertiana est

febris putrida de accen-
sione co. generata.

Cause.

Intelligen-
dum est quod duplex est causa: quedam est colera ru. pura:
quedam non pura propter phlegma-
tis admixtionem: et appellatur co. no-
ta. Preterea co. aut putrescit intra ve-
nas et arterias et generat continuam:
aut extra et generat interpolata. Ter-
tiana igitur generatur de co. ru. putre-
facta in venis et arteriis totius corpo-
ris et in hoc differt a causone: quoniam
causon ut dictum est causatur ex co. pu-
trefacta in venis pulmonis aut stoma-
chi aut epatis: aut in locis proximis
cordi: et omnia sunt interiora in causo-
ne quam in tertiana continua: et ideo cura-
tio februm eadem est utrobique. Tertia-
na autem interpolata causatur de co.
putrefacta extra: et ideo per periodos
et interpolationes. Putrescit autem mate-
ria quando conculcatur: et caret euen-
tatione: et destituitur et supercalefit cor.
aut quod sumus putridus petit cor. aut quod
calefit pars partem donec veniat a mi-
nima usque ad cor: aut utroque modo. Cale-
facto autem corde sic vna cum toto cor-
pore generatur se. tertiana: igitur conti-
nua sub causone reponat: quoniam hic
magis intendimus agere de interpolata.

Signa. Signa tertiae sumuntur ex
 naliis: ut quia iuuenis cole
 ricus et sic de alijs. et sumuntur a non nali
 bus: ut quia estas et euomit et comedit
 ca. et ita de alijs et sumuntur a rebus pre
 ternaturalibus: ut quia incipit cum rigore sicut cum
 acubus pueret. et est differentia constituti
 ua. et a principio rigoris pulsus est occul
 tus: et postea velox et semper equalis et
 vixina citrina et tenuis: et terminatur cum
 sudore plurimo. Signa autem tertiane no
 te sunt alia et alia iuxta phlegmatis ad
 mixturem et convenientiam particularium.
Pronostica. Tertianam pu
 ra teriat in vii.
 prodia autem infra: et ita terminatur in xliij.
 die autem infra: et affligit. xij. horis autem in
 fra: et interpolat. xxxvj. Primus autem pro
 dus est debilis et secundus fortior: et ter
 tius fortissimus. et quartus est in ultimo
 ibi enim est status et nequissima accidentia.
 quintus autem incipit debilitari. sextus autem
 plus. septimus autem modicus autem nullus.
 In principio paroxysmi venit vomitus
 et in fine sudor: et quia ista egritudo venit
 cum terribilibus accidentibus: et non patitur
 ignorantiam medici nec stultitiam infirmi
 ideo ut melius futuris periculis obuiet
 et honestas medici conseruet: bonum est
 semper futura pericula predicere. Pona
 mus igitur quod post tertium paroxysmum sit vo
 catus: et videat sibi quod phlebotomia de
 beat fieri et si sirupus administrari: et si
 autem totum quod debeat fieri secundum viam ratio
 nis: sed tamen nihil pronosticauit. tunc ve
 niet quartus paroxysmus fortissimus: ve
 re tunc assistentes dicent quod phlebotomia
 interficit: aut postquam sumpsit sirupum sem
 per deterioratus est et ita factus erit igno
 miniosus. Sed si pericula in quolibet
 morbo praedixerit: semper medicus comen
 dabit et nihil sibi imputabitur. Sit ergo
 regula generalis quod nunquam operetur in ali

quo morbo nisi prius pronosticauerit. non
 est igitur pronosticatio negligenda.

Curatio. In curatioe igitur oportet con
 siderare morbum et causam
 morbi et naturam medicaminum: et naturam cibo
 rum. Intentio igitur non est una sed multi
 plex quoniam in curando oportet considerare
 causam et naturam morbi et discrasiam. Non
 est igitur intentio simplex sed composita. ro
 ne igitur putrefactionis oportet subtiliare et
 aperire. ratione autem materie competunt me
 diocriter igrossantia. ratione autem discra
 sie frigida et humida. Sed quia acciden
 tia sunt multiplicia: sicut est inderudo et
 vigilie: et malicia tolerandi egritudinem
 ideo talibus competunt quodammodo stu
 pefaciencia. ideo vnum solum ista complecte
 re non possunt igitur in sirupo oportet mul
 ta apponere: propter multitudinem eorum
 que dicta sunt. Et in tertiana. R. endo
 scariol. lactucarum nouellorum. et summitum
 papaueris: ana. .ss. .ij. quatuor semi
 num frigidorum maiorum et minorum munda
 torum et non mundatorum: ana. .ss. .j. rosarum
 ru. florum nenufaris. florum viol. ana. .ss.
 .j. et .ss. olearum sandal. .ss. .ij. acetum al. .ss. .ij. pa
 nis zuchari lib. .j. fiat sirupus clarificatus
 Materia digesta purgetur sic. R. florum
 borag. florum viol. ana. .ss. .j. prunorum. xx.
 fiat decoctio et decoctione resoluatur
 cassia. munde tamarind. ana. .ss. .j. et de
 in auroza. Ratione autem accidentium quantum
 est de vigilis incipiamus a leuioribus
 R. olei ros. olei nenufaris. aq. ro. ace.
 et al. albuminis ouorum: ana. .ss. .j. lactis
 mulieris quantum olearum: et panis maderacti
 fronti et temporibus applicentur. Si autem ista
 non valeant: paulatim ascendendum est ad
 fortiora. quare possumus addere pa
 paner: cum sua enim narcoticitate domesti
 cus est. ut dicit Aulic. Deinde ascenda
 mus ad succum lactuce maurelle. man
 dragore iusculami et similitum. et sicut

omne
 2a

addamus opium cum croco: et requie
scet: et rubea troiscata. Et si fuerint vi
gilie cum capitis gravitate oportet odorare
camphora accit: aqua ros. sandal. ca/
momilla melliloti et similia manib/
midis desiccata. Si aut fuerit ibi stu/
por: fiant fricationes extremitatu do/
lorose. Et si fuerit vomitus: quietudo
et clamor: et revolutio et malicia tolera
di: suffumiget cum narcoticis. Sed gra
tia putrefactionis et oppilatiois fricet
venter cum vino albo et oleo de camo/
milla et aqua ro. De reliquis aut acci/
dentibus fiat sicut dictum est in causone.
Electuaria aut possunt esse zucha. ro.
viol. opadragati frigiduz: triasandal.
diapiper. et silia. Si aut fuerit tertiana
non pura: addat predictis apium: bru/
scus: sparagus et silia: iuxta convenienti
am particularium. Et si esset mulier: aut
phlegmatica: aut ipsa hyemale: aut op
pilatio multa: quod addat radix feniculi.
petro. lacca. spicanar. scolopendria: lu/
pulus et silia. Et in evacuatione possu
mus addere mirabol. reubarba. diagri
di. et silia iuxta convenientiam particularium
que non curo piracare gratia brevita
tis. Si aut loquamur de curatione gra
tia reporum morbi: tunc intelligenda
est quantum est de natura medicaminum.
quod a principio dent aliqua lenia laxati
va: sicut est cassia. et tamarindi cum de/
coctione prunorum: et viol. et post ter/
tiam accessionem potest fieri phlobo/
toma: si aliqua particularia conveniunt
ut fortitudo virtutis et plenitudo cor/
poris. In statu aut nihil fiat: nec cibale
nec medicinale nec aliquid aliud nisi
obviaret ut fortitudo symptomatis: et
multitudo resolutionis et similium. De
cibus aut demus plus vel minus: sed per
comparationem ad paroxysmos ante
accessionem per tres horas nullus def

cibus nec in accessione donec veneris
ad manifestam declinationem nisi cor
poris liquefactio impediret. Et prohi
beatur somnus in principio accessio
nis et potus: nisi molestatio accideret
impediret. Cibis aut qui eis compe
rit est ut dictum est in causone. s. auena
tum: amio. spinargia: mica panis ter lo
ta: lactuca: portul. mell. cucumeres: cu
cubite: pruna: mora. pira cocta: poma
cocta: brodium cicerum: brodium pul
le: lac amigdo. pulli parvi: pisces petro
si. et similia. Intelligendum tamen quod cum
olera et fructus habeant humiditates
aquosas putrefactibiles. vtile esset ab
stinere sed quod raro invenitur aliquis ita
obediens: ideo oportet multa concede
re: et cum diversis operari secundum diversita
tem particularium. Accedamus igitur
ad ea que artis sunt quantum erit no
bis possibile: quod forme regiminis ex co
cursu particularium consurgunt.

Clarificatio. Si dubita
ret aliquis in
qua febrium putrefactio esset maior et
Dico quod si nos loquamur de maiori
te putrefactionis quo ad intensiorem
et acumen et furiam accidentium: tunc
dico quod maior est in colica. Sed si loqu
mur de maiori te quo ad continuationem
et nullam interpolationem: sic ma
ior est in fe. sanguinea. Sed si nos loqua
mur de maiori te quo ad continuatio
nem et difficile erradicationem: sic maior
est in phlegmatica et mlica. Secundo pos
set aliquis dubitare si competat vomitus in
tertiana. Dico quod in tertiana et in omni
febre interpolata in principio proximam
competit vomitus: quam sensibilibiter alleviat
totum proximum et potissime si fuerit sp
taneus: vel ex modo facili percurat: et
aliquid purgat de materia anteceden
te: et natura postea melius potest supra

coniuncta. Et ista videt itentio Auic. caplo de quartana. Et hoc videt sape re hypo. vbi quotidie rigores sunt: qui die febres solvunt: qui ad rigorem consuevit sed sudor: vomitus: egestio et sitia et ita mundificat corpus: et ibi febris cessat. Et videmus sensibiliter quod cum aliis patit interpolate et in porismo nulla est euacuatio: tunc in tempore interpolationis est totus grauis et poderosus: et cum modica alleviatione. Si autem in porismo fuerit mundificatus in die interpolationis videt sibi quod sit curatus omnino. vtile est ergo in principio rigoris moderate modicum vomitum provocare: sicut est multum vtile in fine porismi tolerare sodorez. Tercio posset dubitari si oxizacara et sirupus acetosus competant in tertiana postquam ita subtiliant et materia est subtilis. Intelligendum quod ista materia fuit declarata a nobis per introductionem supra illum amphibus. Quibuscumque in causone etc. Breuiter tamen dico rationes pretermittendo quod in materia subtili non competunt subtiliantia quoad sui digestionem finem quod determinat Avicenna caplo de curatione febrium putridarum in generali. imo competunt ingrossantia. Et dicit Avicenna quod ille qui dicitur riu non est audiendus. Hoc idem dicit Galenus. xij. de ingenio. In tertiana igitur quantum est de reductione materie et discrasie non competunt frigida et sicca: sed magis frigida et humida. Sed ratione oppilationis et putrefactionis possunt competere oxizacara et sirupus acetosus: et quod et cum istis ponunt rose et spodium et multa consimilia: sicut dictum est caplo de causone: et ideo consuetudo mea est quod in talibus ego addam sirupum violarum. Si autem igitur etas et sexus aut temporis aut complexionis aut duriciei viscerum et oppilationum et si milium: auctores concedunt oxizacaram et sirupum acetosum. Sed quantum ex parte

materie et discrasie simpliciter non videt competere. opiniones tamen sunt de ista materia: et ideo conscie operatus relinquo. Quarto posset aliquis dubitare de chilo si putrescat ad se. cum auctores non faciant mentionem de se. putridis nisi humoralibus. Dico quantum est de principio quod chilus et humiditates tertie possunt putrescere cum putrefactio sit in humidis et liquidis: cum dissolutione caruerunt: et transeunt in nam alicuius humoris innatis per viam cuiusdam ebullitionis et supercalefactionis et adustionis: et ita febres putride semper sunt humores. Quinto posset fieri dubitatio: si vno humore corrupto alij corrumpantur: propter quod sunt filii et filii generantur: quare simul corrumpuntur. Dico quod non est necessarium: quoniam hi sunt distincti per proprias formas et per proprios situs et per proprios motus et ibi quilibet habet suum regnum et proprietatem et proprium temperamentum et ita potest amitti temperamentum vni us et non propter hoc amittetur alterius: quare non est necessarium quod vno corrupto alij corrumpantur. Sexto intelligendum quod si iuxta predicta aliquid dubitaret quod melancolia corrupta et omnes alij corrumpantur: cum resistat utraque qualitate: et ibi cum sit fortis victoria ex parte melie: et tamen corrumpit igitur et omnes. Dico quod solutus est: quoniam victo hoc temperamento licet fortis sine repugnet: non tamen propter hoc temperamento alia: quoniam particularia que concurrunt cum isto: non est necessarium quod concurrant cum alijs quare etc. Septimo possumus notare quod humor cum corrumpit et putrefit in carne et in stomacho et in epate et pulmone: et breuiter in quacumque causa causate fuerit propter naturam. si ibidem careat euentatione: et destituatur a regimine ibidem corrumpit et ibi erit minera. Et iuxta hoc intelligendum quod co. prassina et eruginosa sunt tante prencabilitatis quod putre

fieri nō possūnt antea. n. veniret mors.
Et iuxta hoc intelligendū q̄ tertiana ve-
ra de co. ru. nālī generata magis in re-
gionibus frigidis generat. Sed tertia
na nota de co. nō naturali causata: ma-
gis in regiōibus ca. generat: q̄ ab agē-
te p̄ter nāz causata est. Et iuxta hoc
intelligendū q̄ in tertia phloboto-
mia bene pōt cōpetere post tertū vel
quartū proximū. aliter nūq̄ quasi red-
deret transcuribilis: et fieret de simplici
duplex: et de duplici cōtinua: sicut vi-
demus frequēter et licz nō euacuet ma-
teriā p̄iūctā: antecedētē tñ euacuat.
Caplm quintū de se. sanguinea.



Synochus

ē febris cōtinua de sã/
guine putrefacto itra
vasa. synocha ē febris
cōtinua que ephime-
re p̄portionat de sanguine peccante ra-
tione sue quantitatis.

Cause. Intelligendū q̄ cū aliq̄s
consuetus ē exercitari et vitur mul-
tis cibis et potissime sanguinē generā-
tibus: aut sanguinē aquosum sicut ē sã
guis generatus ex fructib⁹: tūc ex his
et alijs sibi conformib⁹ multiplicat sã/
guis: et si peccet rōne sue quantitatis ge-
nerat febrē cōtinuā ephimere p̄por-
tionatā ex sanguine nō putrefacto. in q̄ si
fiet phlobotomia nō cadet in putridā
sicut scribit Gal. ix. de ingenio. Si autē
abūdet san. et peccet rōne sue quātita-
tis et ē male qualitatis generat p̄tinuā
de sanguine putrefacto. quī synochus
appellatur. vnde versos. Synocha de
multo sed synochus de putrefacto. Et
h̄z tres spēs augmasticā: que semp p̄-
cedit ascendēdo et augmētando: q̄ ma-
ior est dissolutio q̄ resolutio: et est de-

terior inter oēs. Scda spēs ē epauima-
stica q̄ semp procedit diminuēdo: et ē
alijs salubrior: q̄ maior ē resolutio et
cōsumptio q̄ dissolutio. Tertia autem
spēs vocat omotena: vbi oīa sunt eq̄-
lia. semp enī est in statu: equalis. n. est
dissolutio resolutiōi. Et iste tres spe-
cies sunt in qualibet se. sicut declarauit
mus supra libz Gal. de differētijs se.
de se. aut sanguinea opinatus ē Gal. ij.
de crisi q̄ nō pōt facere se. solo simpli-
cem singularē: semp enī ē composita.
qm̄ qm̄ putrescit et altera eius ps cōuer-
tit in co. et altera in meliam. et ideo se.
solas simplices singulares nō ponit nī
si tres. s. se. que proportionatur co. et se.
que p̄portionatur phlegmati. et se. que
proportionatur melie.

Signa. Signorū quedā sūt an-
cedētia: et quedā subse-
quētia: et quedā cōcomitātia. Signa
autē ancedētia sunt grauitas capitis. in-
flatio spatularū. repletio venarū. rube-
do faciei. flagellatio toti⁹ corporis et siliā
Cōcomitātia sūt dolor frōtis. appētio
lāpaduz ardētū. pasrenesis: turbatio
mētis. tenebrositas oculorū plenitudo
pulsus: et vnd ositas: et diuersitas: dul-
cedo oris: vrina ru. et spissa et fetida et
liuens. Subsequētia sunt tumor faciei
mollicies toti⁹ corporis. et aliqñ supue-
niunt morbilli et variolę et carbūculi.
et sunt mala signa valde que cōsueue-
runt in ipibus pestilentialib⁹ euenire.
Ista autē declarat sanguinē putrefactū.
Ista autē oīa remissa sunt in sanguine
non putrefacto: quoniam ephimere p̄-
portionatur.

Pronostica. Si autē appeāt
pustule livide
aut nigre: mortē significāt. similiter si
in vētre audiat sonus sicut tonitruū: si
cut dicit Auic. Lachryme si appareāt:

propter maliciā morbi. difficultas anbe-
litus: et p̄focatio: et apostemata in vīs
anbelitus. et si post somnum sentiat se
gravatū. ista oīa sunt moriē significan-
tia. Appetio aut̄ velox vel tarda dige-
stiois vel indigestiois significat crīsum
breuē vel lōgā: salutē vel moriē relata
ad virtutē: q̄ in oī morbo sunt ista ol-
ligēssime considerāda. q̄ fm ea scies
ea p̄noscicare et dictare.

Curatio. Tota fere curatio
isti morbi cōsistit in
phlobotomia. Intētio igit̄ fuit Sal. ix.
de ingenio. q̄ fiat phlobotomia vsq̄ ad
sīncopi. et redarguit hoīes q̄ forte do-
losi sunt in hoc: et videt̄ mibi q̄ tutius
ē facere phlobotomia multis vicibus
donec deficiat mē nō patiens. magis. n.
diligō q̄ egritudo aliquātulū p̄lōgef:
q̄ q̄ mors mibi iputet̄: q̄ signa fortitu-
dinis virtutis aliq̄ fallunt. virtute igit̄
tur forti cū cōuenientia aliorū p̄tula-
rium fiat phlobotomia mane et sero et
multis vicibus. imo si fuerit neglecta
nō solū in. vi. die v̄l i q̄cūq̄ hora vene-
rit fm Sal. ix. de ingenio. Si p̄tularia
nō pueniāt fiant ventose iter spatulas.
Si aut̄ crapula fiāt fricationes versus
extrema et fortis abstinētia. et fiāt sup-
positoria et clisteria: q̄ talia multū cō-
petūt in hoc casu et cū crapula erit di-
gesta fiat phlobotomia. Utat̄ q̄ isto si
rupō. R. enō. scariol. lactuce. ana. ʒ. iij.
quatuor seminū frigidiorū ana. ʒ. j. flo-
rū nenufare. florum viol. ana. ʒ. ij. vini
malorū gra. ʒ. iij. panis zuchari lib. j. fi-
at sirup⁹. Et si patit̄ isomnietatē: ponā-
tur in sirupo se. papaueris al. et si tussis
tollat̄ vinū malorū gra. et addant̄ vne
passe munde ab aril. iuiube. sebesten.
Et si patet̄ cardíacā pal. addant̄ ro-
se. sandal. spodiū coziandrū. Et si con-
stipationē addant̄ pruna cū cassiāsi. et

ita multa et diuersa debent apponi fm
diuersitatē cōpositiois accideū. Inve-
gilijs igit̄ fiat sicut superius: et in stupo-
re sicut dictū est. Et in siti nimia fiant
sacculi parui de p̄silio vel pille talco
R. succi vne acerbe: succū acetose: ita/
ctuc. vini malorū gra. aceti al. ana. ʒ. j.
et cōdiant̄ lēto igni cū pane de zucha.
et fiāt pille: et teneant̄ sub lingua et su-
pra linguā. laxet̄ vter cū cassiāsi. mā/
na. tamarind. prunis vel cū oxilaxati/
uo: opaprunis: triffera sarracēnica pa-
ret aer locus et domus sicut dictū ē su-
perius. Lib⁹ aut̄ mulus vel paru⁹ fm
longitudinē vel breuitatē morbi sit igit̄
tur ordeatū. mīcha panis ter lota. lac
amigō. cū mīcha panis. mala granata:
et pōt admīstrari oxizacara. sirup⁹ ace-
tosus: sirup⁹ inlep. si. up⁹ viol. sirup⁹
nenufarinus: et ydromel sicut aliq̄ vo/
luerūt: et si sic sit ydromel aquaticum.
Sed in his p̄tibus iueniunt viri et mu-
lieres ita delicati q̄ nihil sumerēt: et tūc
sicut in nenufragio oī te p̄cedere pulle-
pue brodiuz: sit igit̄ cocta in multa aq̄
cū fasciculo lacu. aut seibus frigidior
et si eadē rōne cōcedat vinū: accipiant̄
due amphore pue et repleat̄ vna vino
et alia aqua: et cōiungant̄ in suis orifi-
cijs et aqua tingat̄: et cū erit aliquātulū
tincta det̄ patienti: et appellabit̄ vinuz
sacratū: vel frangat̄ cum multa aq̄ bu-
liēt: vel det̄ talis potus. R. aq̄ fontis
lib. v. aceti al. lib. ʒ. panis zuchari pul-
uerizati. ʒ. iij. misceant̄ fortiter et vide/
bit̄ vinū albū gallicū. s. et quasi viride:
attamē quatitatis aceti et et totius mē/
xtionis q̄ nō sit multū acetosus nec pa-
rū experimento exp̄batur.

Clarificatio. Si aliq̄s du-
bitaret q̄ ige-
nū curādī sit forti⁹ vel sūptū a morbo
vel sūptū a virtute. Dico q̄ ingenium a

de siti

morbo aliqui est fortius: et aliqui a vir-
 tute secundum diuersas intentiones: unde intel-
 ligendum quoniam ingenia curandi sunt multa:
 quedam enim sunt ad digerendum: et quedam
 ad conseruandum: quedam ad euacuandum: et
 quedam ad dandum siliam: et quedam contra-
 ria: tunc ponamus quod gratia etatis et vir-
 tutis et consuetudinis similia debeant da-
 ri in se. sed sola se. precipit dari contra-
 ria. Dico quod in hoc casu ingenium superius
 ex morbo est fortius: quoniam non obstantibus
 omnibus alijs particularibus piraria debent
 Et propter hoc dicebat Gal. viij. de ige-
 nio quod consideratio superius ex morbo: omnes
 alias consideraciones destruit et annullat.
 Si autem nos loquamur de ingenio superius
 ex parte euacuationis: ita quod morbus pre-
 cipiat euacuationem: et virtus precipiat prius
 in hoc casu magis est credendum virtuti
 quam morbo. Et secundum hoc dicebat Gal. i. re-
 gimeto quod sublimior omnium consideratio
 non superius a virtute. verbi gratia febris
 enim sanguinea semper est cum sanguinis
 multitudine: et ideo quantum est de non mor-
 bi copetitur phlogia: scilicet virtus est debilis
 et non posset sustinere in hoc casu: magis
 est credendum virtuti quam morbo: tabulis
 enim ingenio ordinaui: quia ideo cum studio
 pertransire. Secundo posset aliquis dubi-
 tare si sanguis putrescat et si solus. Di-
 co quod putrescit cum habeat duas causas. scilicet
 humiditatem que est mater putrefactionis:
 et caliditatem que est causa. Ad secundum dico
 quod solus sanguis putrescit in suo princi-
 pio et sine: sed postea ratione sui temperamen-
 ti addit compositionem propter alteram partem
 conuersam in coleram alias fecimus lon-
 gissimos sermones de hoc: quare etc.
 Tercio posset aliquis dubitare si febris
 interpolata possit ex sanguine causa-
 ri: dico quod opinioniones sunt de hoc: iuuenio
 tamen Gal. ponere. ix. de ingenio se. inter-
 polata de sanguine: et viaticus ponit b

idem: et satis est rationabile quod possibile est
 quod sanguis putrescat in tanta distantia a
 corde quod calefactio non poterit continue
 venire ad cor: et ita non erit continua et non
 erit etiam ita in remota parte quin possit
 aliquando venire et ita erit interpolata.
 Quarto posset aliquis dubitare vel di-
 cere quod distinguuntur tempora morbi pro-
 pter diuersitates specierum. Dico quod licet
 non distinguatur quo ad accidens: disti-
 guuntur tamen quo ad digestionem vel inde-
 gestionem. Quinto notandum si enim phlogia
 fuerit neglecta in principio fiat post vir-
 tutes stante: non obstante opinione. Se-
 rapionis: quia Gal. vult hoc.

Capitulum sextum de quartana.



Quartana est

fe. putrida de materia melancolica generata.

Cause. Tunc est il-

lud quod multiplicat materiam melancolicam
 et putrefacit illam sicut dicit Avic. Intel-
 ligendum quod quedam est quartana continua
 quedam interpolata: et quedam est vera et
 quedam non. Vera autem quartana generatur
 de melancolia naturali cum convenientia aliorum
 particularium: quod sit melancolicus: et ipsa au-
 tennale: et quod comederit cibaria multipli-
 catia melancolica: et siliam. Nota autem est
 de melancolia causa per viam adustionis. et
 ita potest aduri melancolia naturalis et phlogia
 gma et co. et scilicet per nimios labores et co-
 mestiones ciborum nimis calidorum: et per
 egrotudines interuenas et a siliis.

Signa. Incipit enim cum frigiditate
 ossium contractione: et est pulsus oculi-
 tus et puue: et postea efficitur velociter et ter-
 minatur cum sudore plurimo: quod materia est
 sicca et ita nec fumosum nec semiadu-
 stum remanet post paroxysmum: sed co-

plete eradicatur fm B. K. in differentiis
se. Quia est remissa et tenuis in prin-
cipio: sed postea post paroxysmum mul-
tum coloratur: et faciunt ad h. quia ve-
ne sunt stricte: et habitudo extenuata:
et tempus autumnale: et alia similia que
preceperunt: et durat accessio .xxiij.
horis et interpolat. xlvij. Signa autem
nocte remissa sunt et variantur fm va-
rietate humorum: quoniam si quartana sit de
sang. adusto vergit pulsus ad plenitu-
dinem et vndositate: et tempus est vernale: et pre-
cesserunt egestionis sanguinee et filia.
Sicut in colerica sunt signa que pertinent cole-
re: quoniam precessit egritudo colerica: et pul-
sus est velox et vrina colorata et tenuis:
et est tempus estiuum et comedit res calidas et
laborauit in sole et filia. Quartana autem de
phlegmate habet vrinam remissam et spissam:
et mollitiem in pulsu: et longitudinem poxis-
mi et puritatem sudoris: et fm diuersitate
colere et phlegmatis diuersificantur si-
gna et ita de melancolica. Consideret igitur
signa iuxta diuersitatem humorum et spirituum.

Prognostica. Quartana de
san. est salubrior et breuior aliarum: deinde ex co. deinde ex
phlegmate: deinde ex melancolia. Quar-
tana autem durat regulariter per unum annum: quoniam
sicut acute sequitur motum lunem: ita cro-
nice motum solis: aliquando autem durat per .xij.
annos sicut dicit Auic. Omnes autem quar-
tane vel plurimum sunt salubres: et quarta-
na habet multas dignitates: quoniam raro incur-
rit maniam melancolicam: lepra: spasmodum de
repletionem: quoniam purgat: et mundificat to-
tam materiam in quolibet poxismo. Quartana
autem de materia melancolica cum duritie
splenis aut epatis aut apostemate me-
brorum est pessima et ducit ad ydropisim.
Erit igitur egritudo longa dato quod bono
regimine utatur: et si malo utatur regimine
erit longissima aut mortalis.

Cura. In curatione huius morbi o-
mnia multa considerare. Primo quod
non datur nimis calida: quoniam adurunt san-
guinem: et ita errant qui dant praesidium et pipi-
nem nisi essent aliter repressa. Secundo quod
non datur nimis frigida: quoniam materia con-
gelat: et ita errant qui dant succum lactuce et
narcoticata. Tertio quod non datur nimis
sicca: quoniam materia est nimis sicca de se: et ita
magis indurat: et ita errant qui dant assa-
fœtidam et frigida et acetosa et stiptica: et omnia ista
intelliguntur nisi cum alijs fuerint bene propor-
tionata. Quarto quod a principio si nimis
euacuetur: quoniam materia non potest esse digesta: quoniam in
digestione quartane frequenter sumus decepti
quod homines qui vident modico cibo et potu
et bene dormiunt: habent in principio quartane
urinam satis bene coloratam et ypostascatam:
et videtur quod sit ex materia morbi et non est: sed est
bene. Cognoscimus igitur digestionem materiam morbi
ex mitigatione poxismorum et alientatio-
ne eorum. Quinto o-
mnia considerare quod cib-
us non debet nimis subtilis nec nimis in ma-
gna quantitate: quoniam statim multum remouetur
a principio: et ideo videntur errare qui auferunt
omnes carnes et vinum vsque ad .xx. vel .xl.
dies: quoniam videntur nimis debilitat et non potest re-
sistere morbo. Sexto o-
mnia aduertere quod
nullum crudum vel grossum mās o-
mnia ex
hibere sic sunt olera cruda et fructus et car-
nes grosse: et ea que sunt dure digestionis:
aut in minima quantitate assumpta et filia.
Septimo diligenter aduertendum quod in die
accessionis cibet et parum ante poximum
per tres horas ad minus vel .v. et postea
cibetur in fine poxismi cum eradicatur fue-
rit. In toto autem poxismo nihil cibale de-
betur. Octauo debemus considerare quod ante
poximum et in principio poxismi proce-
dit vomitus facilis: et in fine sudor. No-
no intelligendum quod fortia digestiua nec
fortia euacuatua non debent a principio
administrari: sed gradatim a debilibus

ad fortiora ascendere. In primis dige-
ratur mā cum oxill. simpliciter: et postea
purgetur cū euacuatione sibi ppositio-
ni et postea generat cū oxill. diuretico
et postea euacuet cū fortiori: deī dige-
rat cū oxill. squil. et euacuationes fiāt
cū fortissimo: in primis euacuat cū oīa
sene: diabozrag. et postea addatur cuz
his aliqua ppositio yere ruffini: et po-
stea cū yera ruffini tñ. Decimo aduer-
tēdū q nō dēter opiate nisi corpe mū-
dificato et in declinatione. Undecimo
adueritēdū q duricies et opilationes: et
apostema splenis et epatis cū diligen-
tia trāseamus: q magna pō curationis
existit. Cū igit de vlibus: et ad vn-
guē obseruatis: ad particularia venia-
mus. Se. igit qrtana vna sola simplex
singularis cū cōueniētia suoz particu-
lariū p hūc modū ptractet digerat igitur
mā sic. R. radicū fen. petro. bau-
scā sparagi: graminis: apij: mediani: cor-
nice: ebuli: et sambuci: fraxini: genestre
an. 3. j. coterant fortiter et tēperent per
diē et noctē in aceto fortissimo: tūc. R.
germādre vtriusqz sticados: vtriusqz
calamēti eupatorij: an. 3. x. folioz ab-
sinthij. 3. iij. endiuie: scariol: cicoree: sco-
lopi. an. 3. ij. qtuoz seminū frōz: lacce:
capparis spice nar. spice cellice. an. 3. j.
mell. ro. lib. j. et 5. zuc. lib. 5. fiāt sir. lib.
ij. large lumanē igit cū decoctiōe boz
et sūt terre mae et sero rria pua coctea-
ria et ix. de decoctiōe. Iste at sirup^o lū-
me remouet opilationes splenis et epa-
tis: et iō valet in multis. Euacuet igit
mā p hūc modū. R. floz boza. viol. so-
liculoz: sene epithimi: liqricie mūde:
vuaz passaz mūdaz a barill. an. 3. j.
fiāt decoctio cō sero caprino: et i deco-
ctiōe tēperetur cortices mirabol. mūde
belliricoz: et eblico. an. 3. 5. frictur
lēto igne et colētur et dētur i auroza an

accessionē p vnā diē vel qsi et cū mul-
tis vicibus et paulatine in pua quāti-
te digestiū erit exhibitū possum^o cum
fortioribus eūare. R. igit oīa sene. oīa
boz: yere ruffini: an. 3. iij. lapidis arme-
nici nonico abluti. 3. j. misceant et fiant
pille: et exibeātur eūi dormitū stoma-
cho vacuo in secūda vice post accessio-
nē. Postq autē videm^o egritudinē decli-
nare stupet: et in stupha ponam^o ea q
ponūtur in sirupo cū multa aqua pter
zuccē. et mel. sed i maiori quātitate et ex
eūi qlibet vice off: ram^o auree alexā-
drine: tyriace. an. 3. j. misceant: s; quia
multū cōquerit de frigore et orripila-
tione. iō in principio ponam^o pedes et
man^o in aqua ca. vel applicent latera
calida: vel fiāt sortes fricationes: vt ca-
lesiāt extrema cū pānis calidis vel po-
nātur ista in collo pedū et manū. R.
fuliginis salis cōis vrticaz et terantur
fortiter et distēperent cū aceto: et quā-
do corp^o icipit calefieri q istud remo-
ueat vel q ponat in balneo aque cali-
de: ita q nō sit nimis calida nec stei ibi
tū q sudet vel inungat spina dorsū: et
extrema cū arogon et marciaton: vl q
accipiat mirrā puluerizatā cū vino ca.
vel tyriacā cū succo mēte. Succus ca-
lamēti sūptus an accessionē curat qrtā-
nā. Quies igit et oīa hūectantia cōpe-
tūt in oī qrtana: sed calefaciētia et infri-
gidātia diuersificātur sūm diuersitatem
speciez. Ad quartanam igitur sangui-
neam accedamus. In quartana de san-
guine fiat phloia de basilica: et digera-
tur materia cū sirupo de bozag. et de su-
mo terre: et mundificet cum decoctio-
ne bozag. et polipo. an. et cassief. et tha-
marind: hec enim species facillime co-
rrectionis est. Quartana de co. curetur
sic. R. oxizac. sirupi viol. sirupi de su-
mo terre. an. lib. j. misceātur et purget
b q

sic. R. floz bor. floz viol. liqricie mū
 de epithi añ. 3. j. fiat decoctio cuz sero
 caprino: 7 i decoctioe tēperent carnes
 mirabol. cit. indoꝝ. bñ gumosoꝝ. añ. 3.
 j. frixēt lēto igni: 7 colet 7 det i auroꝝa
 Si aut fuerit de phleg. digerat sic. R.
 oxizac. cōposite. oxill. diur. o sumo ter
 re. añ. lib. j. misceat. purget sic. R. floz
 boꝝ. floꝝz vīol. polipod. turpit. añ. li
 quir. mūde vuaz passaz mūdaz aba
 rill. absinthij. agarici. lacce: eupatoꝝij.
 añ. 3. 5. fiat decoctio i sero caprino: 7 i
 decoctioe tēperent cortices mirabol. in/
 doꝝ. añ. 3. g. frixent lēto igni 7 colet 7
 det i auroꝝa. Pille q valēt i oi qrtana
 R. coricū oīuz miraoool. bñ gumosoꝝ
 agarici. turbitib. pereruffini. añ. 3. j. suc/
 ci mēte succi eupatoꝝij. succi absinthij.
 añ. 3. 5. lac. anidi. spice nā. maratre añ.
 3. j. cōficiant cū oxill. scil. 7 siāt pille
 7 pñt exibere. 3. iij. 7 plus 7 min⁹ fm cō
 ueniētā pīculariū. Utat pullis puis.
 7 anib⁹ cāpestrib⁹: 7 piscib⁹ sc̄moliis: 7
 ouis forbilib⁹: 7 extremitatib⁹ porcoꝝ
 7 arietū: 7 eduloꝝ: 7 utat ordeato: 7
 auenato. 7 breuiter oib⁹ illis q sūt faci
 lia oigōnis: 7 q nō crudificāt mām: nec
 ingrossāt nec cōstipāt: sz magis s̄biliāt
 7 laxāt 7 apiūt. Diuersificātur ista fm
 tpa morbi i quātitate 7 q̄litate 7 ordi/
 ne. cōpetūt igit bo: ragies feniculus: pe
 tro. brodiū ciceꝝ: pruna matura. spī/
 nargia: blete ozc⁹ 7 silia. Et Auicē. mī
 rabitr cōmēdat vomitū 7 añ cibū 7 p⁹.

Clarificatio

Intelligēdū q
 ni fortis ppetit medicā: 7 sz h i qrtana
 medicamina fortia vident cōpetere. 7
 iō intelligēdū q quoddā ē medicamē
 forte rōne sue quātitate: sed non rōne
 sue q̄litate: sic oxill. 7 peraruffini. Un
 in quartana nō cōpetit in principio me
 dicamen forte rōne quātitate 7 quali/

tatis: qz resolveret qd est subtile: 7 re/
 maneret qd est grossum. Sz bñ pōt cō
 petere medicamen forte ex altera pte
 tū: vi si est debilis qualitas q det in
 bona quātitate: 7 si ē fortis qualitas
 q det in pua quātitate: 7 hoc in pūci
 pio 7 in fine vtroqz mō. Secūdo pos/
 set aliqd dubitare si melia possit putre
 fieri: cū repugnet putrefactioni vtraz
 sui qualitate. Dico q melia sit frigida
 licet in virtute: actualiter tñ ē liquida 7
 fluida: 7 cū hoc cū coartat supcalescit
 7 humectat ppter vapores retētos: 7
 ita qñ putrefit multū morat: 7 iō fluxe
 runt. xlvij. hore anteq̄ due qualitates
 sint iūcte cū mā cit extra vasa. Tercio
 possum⁹ dubitare si phlegma adurif
 cum repugnet adustione vtraz sui q̄l
 tate. Dico q aduritur qñ frigiditas 7
 humiditas nō est absoluta. 7 ideo pōt
 calefieri 7 aduri: vel aduritur ppi ad/
 mixtionē partiū calidaz adustaz sic ē
 colera tē. Quarto posset aliquis dubi
 tare de afflictione 7 interpolatiōe bre/
 uiori seu longiori istaz se. Dico breu
 ter q afflictio est lōgior vel breuior sz
 q materia est aptior resolutioni vel nō
 7 interpolatio ē longior vel breuior sz
 q mā resistit putrefactiōi paz vel mul
 tiū. Melia igit lōgo tpe affligit: qz mā ē
 grossa 7 nō ē apta resolutioni: 7 multū
 interpolat qz vtraz q̄litate resistit pu/
 trefactiōi. Phlegma autē mltū affligit
 qz mā ē viscosa 7 nō de facili resoluit: 7
 paz interpolat qz hūior ē parat⁹ valde
 putrefactiōi rōne hūiditatis: 7 iō aut
 nō interpolat: aut ē i falsa dēte. Cole/
 ra at paz affligit: qz cūissime resoluit:
 7 interpolatio sua ē iter qrtanā 7 q̄tid/
 anā: cū tarde putrefiat rōne siccitatis.
 Quiso itelligēdū q balnea cōpetūt in
 quartana i sine quātū ē i rōne morbi: sz
 in principio gratia accidentium.

Capitulum vij. de febre phlegmatica.



Quotidiana

est fe. de phlegmate putrefacto. Si autem putrefiat materia intra vasa generat continua: sed ex tra interpolata. Et si fuerit ex phlegmatibus frigidis: incipit cum frigiditate congelate: potissime si est phlegma vitreo. Et si ex calido tunc est magna sitis: et tunc est ex phlegmate salso. In phlegmate autem nali est modicum frigus et modica sitis.

Cause. Est huiusmodi febris occulta et repleta. Nausea: et ideo libenter venit in hyeme: et in sene: et in puero: et humidis: et phlegmaticis et piscatoribus: et mulieribus: et huiusmodi eructationes acetosae: et huiusmodi catarrhi descendentes ad stomachum: et breuiter omnia illa quae generant chimum phlegmaticum: et sic aliae febres generantur generaliter ex multitudine suarum causarum: ita et haec.

Signa. Incipit enim quotidiana vera cum modica frigiditate extremitatum: et cum pulsu paruo et occulto et cum venit ad statum calorem non est interitus: sed letus et occultus: et pulsus est spiritus diuersus et terminator cum modico sudore et vrina in principio est remissa.

Prognostica. Febris enim phlegmatica de difficili eradicatur propter multitudinem materie grossicie et viscositatem: et sicut colerica raro inuenitur continua: ita phlegmatica in terpolata: clausio pororum est fortis et humiditas multa: quare putrefactioni plurimum continua. Si autem in principio potissimum videamus vomitum spontaneum et si ne sudorem plurimum bonum signum est quod egritudine breui et salubre significant: quoniam ex his significat quod materia non est multum grossa nec viscosa: et porum non sunt nimis obstru-

ista enim se. liberrime venit cum obscuracionibus multis: et aliquibus allucinationibus: et cum quodam stupore et pua siti. et tumore faciei et liuore et de facili caderet in subeth: et sunt cum dolore stomachi continuo. Medicus igitur ut de eo fiducia habeat dicat aliquam aliquid de praedictis praeteritis: aliquando de praesentibus: aliquam de futuris.

Cura. Curatio igitur erit secundum diuersitatem spirituum: sed cognito simpliciter satis de facili cognoscitur compositum: et curato morbo non satis de facili curatur morbus notus: et ideo ad veram quotidianam principaliter intendamus. In quotidiana igitur de phlegmate vitreo multum valet pisanum cum modico piperis: et quoniam materia est multum frigidissima: ideo alia exhibeantur iuxta proportionem materie. Iam quod quotidiana est de phlegmate salso mirabiliter valet aqua dulcis potata quantum cumque calidius poterit: sicut dicemus capitulo de siti pro phlegma salso: nunquam potui inuenire remedium in phlegmate salso cum diligenter et frequenter laborauerim: nisi si in potu aque dulcis calidissime. fiat igitur alia secundum qualitatis proportionem: quia non esset decoquere omnia peculiariter ruminare. Si autem quotidiana fuerit de phlegmate nali: tunc oportet advertere. In primis igitur hic et in quolibet morbo intendamus ad causam: quoniam si causam ignoramus quomodo curare. Secundo ad morbum: propter hoc Galenus. v. de ingenio: semper ante mentis actionem egritudinis cognitionem habet. Tertio oportet advertere ad accidens propter molestatores quae inducunt. Tollamus igitur in primis causam quotidianam et omnium febrium putridarum cum de opilationibus et poros subtilitibus et itus et extra. fiat igitur fricationes circaventre et latera aliquam suauiter: aliquam fortiter: aliquam cum manibus: aliquam cum panis asperis secundum diuersitatem peculiarium. Rx. aque dulcis.

b ij

lib. f. vini albi. 3. ij. aceti albi. 3. ij. radi/ cum apij. 3. j. olei d. camomilla. 3. j. r. 5. bulliant simul exinde venter fricetur z latera z dorsū. qm̄ ē mirabile in de opi/ lando. z fiat frequenter z multis vici/ bus: z sit semper calidum. Secūdo ve/ niamus ad morbum. digeratur in pri/ mis materia cum yfopo bulito in siru/ po acetoso. z purget cum ista decoctio ne. R. floz bor. polipod. turbith. aga/ rici. anisi. marari. ameos. vuarum pas/ sarum mundaz abarill. liquiricie mun/ de. añ. 3. 5. fiat decoctio z in decoctioe tēperent cortices mirabol. chebul. 3. j. frigent z colentur z det in auroza. Se/ cundo digeratur mā cum oxizaccā cō/ posita. z cū oxill. datur. z purget cū ye/ rap. Terrio digeratur sic. R. radicum sen. petro. apij. brusci. sparagi. añ. 3. j. yfopi. 3. ij. cap. ill. vene. lib. 5. folioz mē/ te. folioz absinthij. añ. 3. ij. end. scar. cicorce. scolopē. lactucay novellay. añ. 3. ij. quatuor seminū frigidoy. viol. se. brusci. se. sparagi. se. end. se. scariol. añ. 3. j. lacce. spicenar. sdnati. añ. 3. ij. mell/ ro. z panis zuccari. añ. lib. j. z fiat siru. Materia digesta purget cū istis pillis: sunt enim tanti valoris q nulla feb. cro/ nica audet stare ante conspectū earum. R. turbith. 3. j. agarici. aloes. reubar. corticū mirabul. ci. chebuloy bene gu/ mosoy. añ. 3. 5. folioz mente. folioz absinthij z eupatorij. añ. 3. ij. zuccā. lac/ ce. añ. masticiis piperis spicenar. vuaz passarum mundaz abarill. liquiricie munde. añ. 3. j. conficiant cū oxill. sqll. z fiat pille. Ex istis at pt vti a. 3. j. vqz ad. ij. z pnt acui cuz esula aut diagrid. aut viroqz. z dentur post vnum mēsez sue confectionis. Dosis aut sue exhibi/ tionis addatur aut diminuatut iuxta convenientiā particulariū. purgatione facta in declinatione morbi possunt stu/

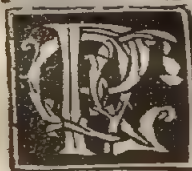
phari: z in stupha ponantur ea que in sirupo: sed in maiori quantitate preter zuccarum z mel cū multa aqua. z exe/ unt det sibi qualibet vice tyriace pro/ bate. 3. j. z in vltimis potest balneari. Quando autē in quotidiana videm⁹ vrinam multam coloratam z spissam si fiat phlebotomia cum virtute fortis non erit malum. Uiso de causa z mor/ bo. videamus de accidentibus. In prin/ cipio igitur paroxysmi ponantur. extre/ ma in aqua calida: vbi sunt camomilla z melilotum: z prouocetur vomit⁹ sa/ cilis cum decoctione rasam i aqua: aut ydromell. aut sirupo acetoso: aut oxill/ diur. aut detur sibi. 3. 5. succi mediani corticum sambuci. In fine autem paro/ xysmi prouocetur sudor. Ponatur igit⁹ vesica enea plena aqua cali. iuxta pla/ tas pedum. z aer domus sit tempera/ tus. Si aut vomitus esset nimius: con/ fortetur stomachus cum menta z simi/ libus. Si aut pariatut stuporem: odo/ ret storacem calamitam. z fiant fortes fricationes in extremitatibus: z qz sto/ machi dolor ē continuus: emplastreut cum menta z absinthio: z pane affio: z aqua ro. z rosia omnibus simul tritis. Si aut fuerit constipatus fiat suppo/ sitorium aut clistere: z in clisteri preter communia ponatur succus blete z ye/ rap. Uiso de his: videamus de dieta. z qz parz interpolat: nō possum⁹ bñ pte/ cte cibū ordinare. Null⁹ igit det cibus añ accessionē p quoz horas: z cibetur in maiori tranquillitate se. Lib⁹ igit d cō/ petit ē brodiū cicez. micha pais ter lo/ ta. z postea det cū brodio cicez: det oz/ deant. auenatum. lac amigd. pulle pue cū lactu. z petrosil. cocte. z filia. z pau/ latim z gradatim p⁹ vlem declinationez ascēdat ad fortiora. ita q paulatine ve/ niat ad cōsuetā sic i oi morbo oz fieri

Clarificatio. **I**ntelligendū qd vomitus fa-
 cilis i principio. cotidiane pot signifi-
 care digonē: et est ad bonū nō inquantū
 digonē cōpletā sz occultā. et p tātō dici-
 tur significare digonē: qm magnā idi-
 gestionē nō significat: qm mā nō ē mul-
 tum grossa nec viscosa: nec frigida: nec
 meatus constricti. sed materia videtur
 satis parata digonē aliter enim nō veni-
 ret in principio paroxysmi. tūz vomitu:
 facili et spōaneo: et in fine nō ēēt sudor:
 et. Hoc valde bonum est: qm tot pa-
 roxismus attenuatur cum materia ante
 deus minoratur. Et pot esse suo modo
 loquēdi quedā crisis picularis: et ē mā
 digesta suo modo intātum qd obediēs
 est virtuti expulsiue. procuret igitur vo-
 mitus cū facilitate in omni se. interpo-
 lata in principio paroxysmi. Secūdo ad-
 uertendū quoniam licz in se. phlegma-
 tica debeāt ēē sudor multus postq mā
 est hūida: nihilominus modicus sudor
 est in fine paroxysmi: imo est differētia cō-
 stitutūa fm intētiōē Sal. in de differē-
 tijs se. Et rō hui⁹ ē qm. phlegma nāle ē
 frigidum grossum et viscosum: et ideo
 materia non est apta vt conuertat in su-
 dorem. si ergo aliquādo puerat signū
 est remissionis eoz que dicta sunt: et iō
 bonū. Tercio considerandū quare vti-
 na i principio est tenuis: licz mā sit hu-
 mida et multa. et p tanto qd est materia
 indigesta: et meat⁹ sunt oppilati: et mā ē
 grossa: et non est abilis ad expulsionē.
 sed cū incipit digeri et nā incipit pualē
 tunc inspissat. et ideo significatur prin-
 cipiū digonē licz occultum. Quarto
 intelligendū qd in quotidiana de phle-
 gmate salso aut dulci est sitis: in aljs at
 non ē. Ubi notādū quātum est de pre-
 senti qd i cotidiana cōpetit vinū: cum
 materia sit grossa et viscosa qd cūq sue)

et licz fm plus vel min⁹ sit grossior: tū
 oz qd vinū sit debile et cū mltitudine aq
 et qd p⁹ cibū siue i mēsa loco pot⁹ cū
 habeat digerē pfortare sibilare: et non
 pot se. intēdere: qd se. nō est multū iten-
 sa. et cū hoc vinū est debile et cū multa
 quāritate aq: et licz digerat: nō tū oz aū
 cibū administrari: qd cū sit penetratiū tū
 mēdū ē de lesiōe neruoz et mētis. Se-
 xto aduertendū qd licz mā sit grossa et ita
 parata euacuatiōi p inferiōra: tū qd pūcta
 paties ē stōachus et vt plimū mā i stō-
 macho cōtinet: et qd ē i stōacho facili
 p vomitū euacuat. Igit i principio parox-
 ysmi melior ē vomit⁹ qd secessus. Septi-
 mo declarandū qd est balneū aque dul-
 cis cōpetit in declinatione vera totius
 morbi ad mūdificandū: in alijs tpiibus
 nō: qm minus humectaret: et mā est hu-
 mida: et etiā h est viscosa: et nō dissolue-
 retur p balneū. Et iuxta hoc videndū:
 qm aq bullita in via pot⁹ ē melior: qm
 in ebullitiōe rarificant partes aq: et ita
 partes terrestres cadūt ad fundū: et po-
 stea colat et est ita melior in omni feb.
 quēcūq fuerit aq. Octauo declaran-
 dum qd panis fermentat⁹ et cū modera-
 ta quāritate salis melior ē fm Sal. in
 de cibis. qd frumentū ē multū viscosū.
 Si igit talis panis ē melior et talis pa-
 nis erit melior si bulliat aq. qd qd aq oz
 exhiberi nō vt pot⁹: nec sal: retinet nāz
 sal. iō. n. trahit cōpōnē sic alia: et inua-
 bit aquā ad penetrādū: nec hz acumen
 de q sit curādū. Nono itell. gēdū qd hu-
 mouet i diuersis horis: et rōne radicle
 supioris et inferioris: sāguis. n. mouet de
 mane seqnū motū sol rōne pformitatis:
 et ipe ē i oriēte: rōne at radicle inferioris
 qm nā gnāuit d nocte rōne sōni sāguis
 multū. nā igit sagax mouet eū i ista ho-
 ra post sui gnātiōē: vt a fumositatib⁹
 nō imundetur. Tolera autem mouet in
 b liij

tercia sequens quadram calidam. et sic ratione conformitatis et ratione inferiorum ut sanguinem non inficiat. Melia mouet post in nonis sequens quadram frigidam et sic. et ratione inferiorum: ut sanguis ratione motus euentet: et purget a superfluitatibus melie. Phlegma autem in vespere sequens quadram frigidam et humida. et ratione inferiorum natura sagax cuius sagacitati non est finis secundum Galenum in decretis. ut purgent superfluitates sue: ut sanguis remaneat mundus et purus: et ita est de sequentibus intelligendum. Decimo intelligendum quod humores grossi magis mouentur de nocte propter calorem fortiorum: et quia fortiori motore indigent: ideo tunc mouentur. Subtilles autem de die ratione conformitatis etc.

Capitulum octauum de febribus compositis ut de septena etc.



Est quanti

actum est de fe. simplicibus hic agit de compositionis. et inueniuntur. v. species. scilicet fe. compositarum quas tunc est de pnti. quarum prima appellatur septena sextena et ita de alijs. secunda vocatur erratica. tertia vocatur epiala. quarta causoidea. quinta emittente. breuiter et in summa intelligendum quod phlegma et melia componunt et faciunt fe. Dec autem compositio sit aliquando ex phlegmate vitreo: aliquando ex acetoso: et ita de alijs. Et secundum diuersitatem compositionum aliquando interpolat plus: aliquando minus affligit igitur aliquando de sexto in sextum. aliquando de septimo in septimum. aliquando de nono in nonum. Aliquando mouet materiam de mense in mensem. aliquando de anno in annum. et quia curantur sic sue relative: ideo non plus dico. Erratica autem fe. causatur ex multis humoribus in diuersis locis putrefactis et aduatis. et quando simul conueniunt generatur fe. quarta

nam secundum Hippocratem potissime versus autumnum in se autem non errant. sed quilibet sequitur motum sue materie. Nobis autem videtur propter diuersitatem suorum proximorum ad modum planetarum. Curant autem compositae secundum naturam suorum simplicium. Febres autem epialae causantur ex phlegmate vitreo: cuius una pars putreficit intra vasa: et calefacit interiora. Alia autem pars quae non est putrefacta dissoluitur et refrigerat exteriora. Et conuerso est in lipparia. vnde versus. Sempiterna epiala calefacit interiora. Exteriora friget lipparia vertit illi. Aliquando tamen volunt quod aliquando compositio sit ex colera. curatur autem sic sue simplices. Causoidea autem est fe. composita ex sanguine et co. putrefactis in vasa. et si mixtio sit equalis appellatur causo synochus: et si colera in plus causon synochides: et si sanguis in plus synochus causonides: et curatur sic sue relative. Emittenteus est fe. composita ex continua et interpolata. et compositiones prout est multae valde: omnes tamen possunt reduci ad tres species tamquam ad magis notas. Causatur igitur prima species emittente ex quotidiana continua et tertiana interpolata. Et secunda species ex tertiana continua et quotidiana interpolata. Tertia autem species causatur ex quarta continua et tertiana interpolata. vnde versus. Maior emittente in venis phlegma recondit. Exterius colera mediis conuertitur illi. Pessimum humorum inest in venis sed coquitur extra. Et quia omnes istae species raro accidunt cum accidunt curantur curatione simplicium: ideo nolo plus materiam dilatare.

Capitulum nonum de ethica febre.



Ethica est fe.

continua et vniuersalis sine humoris vitio: cuius subiectum est cor et membra solida. Intelligendum est quod duplex est ethica

ea: quedā ē cū se. ⁊ quedā sine se. ⁊ appellatur ethica senectutis ita q̄ siccitas est multū intensa ⁊ calitas ē equalis v̄l quasi eq̄lis ⁊ frigiditas: ita q̄ ista duo nō multū excedūt. Aliqñ aut̄ calitas ⁊ siccitas multū excedūt sic in senibus: ita ē q̄ aliqñ accidit talis ethica senectutis in iuuenib⁹ aut pueris. Ethica aut̄ cū se. hz tres spēs. Prima ē cū consumit humiditas cordis ⁊ mēbroꝝ roꝝalis: ⁊ est sile de oleo in lāpade. Scda ē cū consumit cābiū ⁊ ē sile de oleo in lichinio. Tertia spēs ē cū sumit gluten: ⁊ est simile de humiditate substantiali ipsius lichini.

Cause. Cause aut̄ se. ethice sunt oia illa q̄ calefiunt ⁊ desiccant ⁊ inflāmat cor ⁊ mēbra solida: ⁊ ideo puenit aliqñ se. ethica ex se. pcedentib⁹ sic ephimera ⁊ causone ⁊ silib⁹ ⁊ potissime qñ pcepit eis abstinencia i nō suo loco ⁊ qñ aufert pot⁹ aq̄ frigide vbi deberet dari. tales. n. de facili cōsumunt potissime ea. ⁊ sic. ⁊ extenuant: q̄ pingues ⁊ carnosī nō de facili veniunt ad talē cōsumptionē. Venit ⁊ ethica sine se. pcedente sicut ex nimia tristitia: ⁊ angustia: ⁊ ira: ⁊ labore ⁊ fatigatiōe cordis ⁊ alie: ⁊ ex carcere: ⁊ ex oibus illis breuiter q̄ corp⁹ extenuat: ⁊ venit etiā ppter vitia epatis: ⁊ cordis: ⁊ pulmois: ⁊ pectoris: sic i pūst ⁊ empūmate.

Signa. Signū enī se. ethice ē qñ maior calor ē i arteria q̄ in locis vicinis. qñ igit se. est equalis ⁊ vniformis ⁊ nulla cadit in eo diuersitas quātū est de rōne sūt: nec in pria die nec secūda nec tertia. ⁊ cutis vergit ad quandā ariditatē: tūc est signū q̄ iā ē in pria spē. Prima aut̄ spēs fm Auicē. est difficilis cognitiōis ⁊ facilis curationis. Et rō dictoꝝ ē qñ pria spēs ē vel pōt esse sine siccitate: sicut declarat

Gal. in de differentijs se. In secūda spē ethice apparet siccitas notabilis: ⁊ cū hoc quacūq̄ hora cibaf. magis inflāmat: ⁊ pulsus velocitat: sicut apparet in calce viua cū aspgitur aqua. In tertia aut̄ spēs sūt oculi pcani ⁊ cutis tesa. ⁊ vter adheret dorso ⁊ pulsus est calidus vacuus ⁊ dur⁹ ad modū chorde tēse. ⁊ vrina ē sic oleū: ⁊ si cadat sup lapidem rauce sonat. Signū aut̄ ethice senectutis est pulsus paruus ⁊ tardus: ⁊ vrina tenuis ⁊ remissa.

Pronostica. Prima enī species de facili curatur. tertia aut̄ nullo mō nisi de bñ vel let. qñ sicut in lichinio cuz est ppria ⁊ sbalis hūiditas p̄supta quātūcūq̄ olei apponat nūq̄ postea rectificabitur: ita nec in hac tertia spē: qñ sbales hūiditates corpis ⁊ mēbroꝝ cōsūpte sunt v̄l vicine cōsumptioni. Media aut̄ medio mō se hz: ita q̄ si curat cū magna difficultate curat. qñ aut̄ vngues curantur tūc est in statu. qñ aut̄ capilli cadūt iā viciat mori: ⁊ si venerit fluxus v̄l tris iā ē p̄xim⁹. h enī aptissime deſcit virtutē eoz: qñ at̄ abie incipiūt inflāmarī. iā v̄lteri⁹ viuē nō pōt. imovt plurimū infra tres dies mori. Et patietes ethice nō bñ discernūt de calore: q̄ mala cōplexio diuersa facta ē equalis: ⁊ nō sentitur: ⁊ qñ se. ethica componitur cuz putrida est difficilis curationis.

Cura. Si ethica venerit ex calefactione epatis v̄l ex apostematib⁹ ⁊ silib⁹ curētur illa pri⁹. In ethica igit ppetūt frigida ⁊ hu. nō solū s̄ra aut nimis s̄ra. q̄ desiccāt sic. o. Auicē. nec hūida cū calidis q̄ nimis calefaciēt: ⁊ exēplificat Auicē. i vino s̄z frigi. ⁊ hu. simul cōpetūt: sic ē p̄sana zūc. etiā cōpetit ⁊ lac vñ extractū ē butirū. Lac igit puenit p̄sicio f̄z Gal. x. de in/

genio: dū in se. putrida nō sit admixta.
vñ lac qđ magis ppetit ē lac mulieris.
postea asine: deñ capraz: postea vac/
cap. Lac at quātū ē possibile sumat ab/
vbere: r si nō ē possibile hēat vas ple/
nū aq ca. r aliud vas vacuū ablutum
cū aq ca. desup apponat: r ibidē collin/
gat r velociter hauriat. qz lac citissime
corrūpit sic r semē. Et si tūmē corrū/
ptionē lactis i stōacho: buliat vna inū/
datiōe: r ponat i eo modicū aq: r mo/
dicū sal r mell r calculi fluuiales cadē/
tes: aut frustū calbis. Et iō pp velocē/
ci corrūptionē cū magna cautela sūat.
Balnea ēi ppetūt: ponat igit i tina bis.
in die cibo digesto i stōacho: r aq n sit
multū ca. sz p. plus qz repida: r n su/
der ibi nec diu stet: nec inūgat donec in/
exitu. r subito aq frigida vel qsi frigi/
da aspgat qm balneū aq ca. nisi sequat
frigida nihil valet sz. Sal. nec aq fri. cō/
petit nisi eo. pcesserit. Et q ista duo. s.
lac. r balnea diligēter fecerit inueniet
magnū inuamētū: r aialia bōis pascu/
is debēt nutrirī vgenib⁹ ad siccitatē: sic
dixim⁹ caplo de pūsi. Canceri fluuiales
multū ppetūt: sz extrēa debēt abijci: r
residuū fornic lauari cū lixiua scā de ci/
nerib⁹ vñū donēc grauitas odorif recel/
serit: r postea sumat ordeatū auenatū
r amidū ppetūt: sz coqnt cū lacte vacci
no: butiro rēoto mīes panis pūtiū ablu/
ta i mltis aqs fri. dulcib⁹: r postea mi/
xta cū lacte multū valet pscis sāmoli
de aqs mūdis valet: r oua forbilita: r
brodiū carniū ppetūt: r ēi carnes vola/
tiliū oīnz vsualū: nō in degētū i aqs.
r coquant i mltā aq cū ordeo r coriā/
dro recēt r lactūc. aut cū fructib⁹. fri. si
cut sūt melones r pūllia: vñū claz sbū/
le cū mltā aq cōpetit eis. Inūgat pect⁹
cū isto vngūeto. R. medulle cerui r vi/
tuli. r butiri sine sale assūgie gallinacee

assūgie portice recentis: dragāil: gummi
arabicū. iusoz. olei nenuphar. olei vio/
la. olei de cucurbitis: olei de salicibus:
an. 3. j. cere al. q. s. r fiat vngūētū. Itē
vrat isto elario. R. puluerē receptū
isto elario. s. diapapaueris diadra.
fri. diapenid. sine cinamomo elarij resū/
pti. an. 3. j. g. carniū testudinū bñ ppara/
taz. lib. 5. pulueris recepte irisanō. cō/
serue ro. r viol. an. 3. j. panis zucc. q. s.
fiat elariū. Itē vrat isto siru. R. liij. se.
fri. mūde r nō mūde: masoz r minoz.
se. papaueris al. pīneaz sūsticor. am.
dal. iūube. sebesten. caricaz vuarum
pas. mūde abarill. liqri. munde r succi
ei ordei munde. an. 3. j. floz nenufar.
floz viol. an. lib. 5. panis zucc. q. s. r cō/
diat cū aq fōris r iuxta ignē lentissimū.
Et si se. putrida ēēt admixta pūc cum
istis addi endi. scariol. lactu. cicorea r
silia. Et q purget paz euz cassiē. r si/
mīlib⁹. In cibica at senecutis cōpetit
lac r mel r brodiū carniū: mel at i ethi/
ca cū se. n ē mltū nocuū: sz at ēēt i ethi/
ca se. flux⁹ vētris det. lac cū lapidib⁹ cō/
ctū fluuialib⁹ cadētib⁹ siccitatē aut milio/
toresacio: aut lētes excoctat r elixate
aut se. citonioz aut sūac: aut mirulli.
De clarificatione but⁹ mīe. excuso
me: qz aliquid dixim⁹ in libro de disse/
rētijs se. Sal. r supra decimū de igenio
Caplm. x. de sebaz⁹ pestilētiālib⁹.



Ebzres pestilen

tales sūt ille que adueniūt
in tpi⁹ corruptis r sterilib⁹
cū corrūpunt fegetes r aer r aqua.

Cause. Intelligēdū est q qdā sūt
egritudines q appellātur
varie r diuerse q pueniūt ex inepta ad/
ministratiōe vi rez nō nālū: r iste sūt
cōes oib⁹ r sūt qdā egritudines regio/
nales: sicut pūsis r empīma in mōtib⁹.

et fluxus vetric et ydropis in vallibus
et in quibusdam regionibus sunt quedam ar/
boris quarum fructus sunt comedantur gene/
rant appropinquat bovis gule: et in quibus/
dam a proprietate aquarum generat op/
pilatio splenis et epatis: et ita fedus co/
lor: et sunt quedam egritudines que appellantur
epidemicas seu pestilenciales: et sunt ille
qui generant in temporibus corruptis: et omnes
tales egritudines sunt pessime et male
terminationis: prope lesionem membrorum pri/
cipalium in radice: corrumpunt aut ipsa ca/
tione siue effectie a superioribus: aut ab infe/
rioribus: quoniam licet aer et aqua et corpora
simplicia non corrumpantur in naturis suis
inquantum huiusmodi: corrumpunt tamen ratio/
ne vaporum corruptorum admixtorum: et ista
corrupta corrumpunt animalia et segetes et
fructus: et ita de alijs: et ita corrumpunt cor/
pora humana: quia aer corruptus vadit ad
cor et ambit totum corpus et nutritur ex ci/
bis et potibus corruptis. Resolvitur
igitur vapores ex virtute stellarum: et por/
tatur a vetric ad magnam distantiam: cum
strages magna fuerit in aliquo parte mundi:
et per diversitatem corporum diverse febres
generantur in aliquibus sanguine: in alijs
bus colerice et ita de alijs secundum diversita/
tem dispositionum: et aliqui et non ledunt: et
aliqui de evadunt: et aliqui moriuntur: cum
agat agens secundum dispositionem materie.

Signa Signorum quedam sunt co/
munia: quedam febribus propria. Signa autem pestilencie future cum
apparet stella comata: cadela rotunda
et assumpta: et cum modo est calor: mo/
do frigus: et iterum modo calor et mo/
do frigus siue in eodem die siue in mul/
tis. Et cum aer est caliginosus spissus: et
videtur quod debeat pluvie et non pluit: et cum
estas est calidus et humilis et cum aves dimittunt
nidus et ova et cum repulsa multa appa/
rent supra terram ista quippe sunt signa epi/
demie future. Pars autem signa in febribus

.s. quod se sit pestilencialis: est quod calor est levis
extra et inter foras: cum siti et ariditate lin/
gue: et cum malicia tolerandi egritudinis:
et difficilis anhelitus: et dolore precordiorum
et fetore oris eorum que egrediuntur a corpore
sicut est anhelitus sudor egestio et urina.

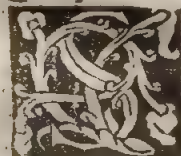
Prognostica Omnes autem sunt
male termina/
tiones et cum terribilibus accidebantur: et frau/
dulentis: ad quas persueverunt secundum vario/
le et moribiles et egritudines venenosas: et
ut plurimum deludunt medicos: quoniam vix
videntur laudabiles et ypostastate: et non
ex materia morbi: sed cibi: quia non audent
morbum invadere propter maliciam morbi/
cius: et cum expectat crisis ad bonum: tunc
venit mors. Aduertamus igitur diligenter
quod auctorum morborum non omnino certe
pronunciatioes sunt neque vite neque mortis.

Cura Preservari possumus a pesti/
lencia: si tempus est frigidum:
odorando muscum: et lignum aloes et gario/
filis: et storace calamita et abram et silia
aromatica: seu comedendo: seu odorando.
Et si tempus est calidum: quod fiat cum aro/
maticis frigidis. sicut sandali et rose: et capho/
ra et acetositas citri. Curatio autem potest
talis esse in febre. quia rectificat aer iuxta tem/
porum naturas: isfrigidando in estate cum
folijs salicis: et canarum et vitis albei: et cu/
curbitarum: et cum multitudine aque frigi/
de: et acetum: et aque rosae. et silis. Odore
igitur caphorae: rosas sandalos et nenu/
phar: omnia acetosa competunt: sicut est
lac acetosum: et herba acetosa: et mala
granata: et succus vite acerbe: et aceto/
sitas citri et limonum et citræ. et acetum.
Et vitetur videri repletio cibi et potus:
in tempore pestilenciali coitus videri vitari.
Si autem egritudo fuerit sanguinea:
fiat phlogia cum convenientia aliorum par/
cularum. Et si colerica digeratur mate/

ria et euacuet sicut decet: et ita de alijs.
Potest igitur fieri talis sirupus. Re. suc-
ci borag. succi buglose. succi scariol. añ
lib. 5. rosar. floz nenufar. añ. 3. j. san.
dal. muscatellis. 3. q. caphore. 3. j. acet
al. 3. iij. cōficiant oīa cū aq̄ ro. optima
pānis zuc. lib. 5. siāt sirup. quat quinqz
et clarificēt. Itē utat illo electuario. Re
zuc. ro. triasandal. diadrag. frigid. añ
3. iij. pānoz auri puri. xx. margarita
rū: facitoz ossis de corde cerui. añ. 3.
j. misceatur. Si autē infrigidarent ex-
trema siāt fricationes fortes in extre-
mitatibus: incipiēdo ab interioribz et
trahēdo versus exteriora: et si eēt debi-
litas appetitus confortetur cum aro-
maticis et acerosis.

¶ Clarificatio habet locum in primo
regiminis acutorum.

¶ Caplm vndecimū de sudore.



Sudore est va-
por hūidus ab interio-
ri corpis resolutus et
iuxta corporis superfi-
ciem cōdēsatus.

Cause. Causa sudoris est oē il-
lud qd māz resoluit in va-
porē et p tāto intelligēdū q duplex est
vapor quidā siccus: et iste est mā capil-
loz: sicut dicitur inferius: et ē alter hūi-
dus et est mā sudoris et iō sudor puenit
aliquā ab exterioribus: sicut est calor so-
lis aut ignis: aut ex vento meridionali
aut labore nimio siue aiali siue corpa-
li: aut ppter nimias coopturas: aut p-
pter balnea et silia. Aliquādo puenit
ex interioribus rōne caloris dissoluen-
tis: et ex hoc elicif q quidaz est sudor
nālīs: et ē ille q fit ex bonitate v̄utis re-
gitiue q est sp cū alleviatiōe et bona to-
lerātia. Et ē sudor innālīs q fit a re nō
nālī cū aggrauatiōe et mala tolerātia.

Signa. Signorū quedā sumū/
tur a pte quātitatis: et q/
dā a pte sue q̄litas: a pte quātitatis q
dā ē mult: et qdā pu: mult sudor sit
vl a pte efficiētis resoluētis forit: vl qz
mā multa aq̄a subtil calida vaporosa
hūida: vl qz pori rari vl qz cōtētiua de-
bil et expulsiua fortis. Paru sudor p/
uenit aut qz resoluēs est debile: aut mā
pauca grossa: et pori dēsi: et ptētiua for-
tis et expulsiua debil. Et ita veniem^o i
nāz sudoris ex pte sue quātitatis: et ve-
niem^o etiā i cognitiōe ex pte sue q̄lita-
tis: et hoc multiplē ex pte coloris. Pri-
mo qz si pāni intincti in sudore vergāt
ad rubedine: signū sanguis est: si ad ch-
trinitatē signū est colere: si ad albedine
signū ē phlegmatis: si ad nigredine vel
liuore signū ē melācolie: et sumit signū
ex odore qz grauis et fetid^o signāt cor-
ruptionē: et sumit ex sapore: qz aliquā/
do cadit vna gutta mollis et ppter ea
sentit dulcedine: et ita supra sanguinē et
aliquā sentit amaritudinē: et ita supra co-
lerā: et aliquā falsedine: et ita supra phle-
gma salsum: et ita de alijs.

Pronostica. Ois sudor q
venit post si-
gnū digestiōis i ole cretica: et sit i toto
corpe et cū alleviatiōe bon: et si q̄cūqz
istaz pditionū deficiat sp malus: et iō
in p̄cipio morbi sp malus: qz mā non
ē digesta: venit igit vl sinthomatis non
vi nāe iuxta illud. Nulla fm nāz in p̄-
cipio bona est etiatio. qz igit apparere
post signa p̄plete digōnis: et h ē in fine
stat^o. Et iō in aliquo tpe morbi nō est
salubris nisi in fine status: qz in declina-
tiōe virtutē deficiat: qm̄ crisis nō sit i de-
clinatione sed in nequoz horarum: si
fuerit crisis vera cū oibus suis cōditio-
nibus: qd sit. s. certa salua cōpleta et in-
dicata. Secūda cōditio ē est necessa

ria q̄ sit in die critica qm̄ i os bona cre
si fm̄ Sal. p̄currit radix supior: 7 iō oz
q̄ sit i die critica vbi nā expectant bñ
ficiū orbis: qm̄ crisis sit sp̄ in fine q̄dre
aut semiq̄dre. 7 si ista non sint quo ad
lunā: sunt tñ quātū ad signūz zodiaci.
Tertia cōditio ē necessaria q̄ sit i toto
corpe: q̄ ex hoc fortitudo virtutis su
gnat potēs expellē ad oēs dyametros:
7 iō si i vna pte m̄ fuerit debilitas vir
tutis signat: siue fuerit calid⁹ siue frigi
dus siue iterit⁹ siue p̄tinuus. Et iō su
dor calid⁹ i capite tñ i se. p̄tinuus mā
lib⁹ 7 frigid⁹ ē mortem signat. si se. sit
acuta. si lēta p̄lixiatē egritudis signat.
Sudor aut p̄surgit pl⁹ ex loco vbi est
mīnora iuxta illud. vbi sudor ibi ē egrī
tudo. sudor q̄ mō venit 7 mō nō: ē ma
lus. sudor cū debilitate puls⁹ ē mal⁹.
Quarta ē p̄ditio ē nēcia. s. q̄ sit cū alle
uiatōe: qm̄ dato q̄ oia p̄ticularia pueni
ant: 7 patēs nō poterit tolerare: sudor
ē mal⁹: 7 iō sudor vltier cū debilita
te vltis ē mal⁹. Breuiter igit de sudo
re per hūc modū poterim⁹ p̄noscicare.
Rura. Aut. n. itēdim⁹ sudorē puo
care aut auferre: si auferē tē
itelligēdū q̄ nulla euacuatio nālis siue
innālis oz auferri vsq̄ vsus tertiā diē si
virt⁹ possit tolerare. tūc dū enī ēēt q̄
fret ad cor 7 mēbra nobilia. paulatine
igit abscedat. remoueat⁹ igit panni 7
euentet cūz flabellis 7 cito delinet. aut
asp̄gatur aq̄ frigida i facie aut aceto 7
aq̄ ro. aut inūgat pect⁹ cū oleis frigidis
sic oleū ro. 7 salicis: 7 nenufaris 7 si
milis: aut ēplastret cū sandal 7 cāpho
ra 7 silib⁹. 7 videt mibi q̄ facile sit au
ferre sudorē solū cū flabellis: nisi forte
ēēt sincopal. 7 tūc oz fugē. Si at volu
mus puocare: aut ē se. aut nō. si nō ē se.
inūgat cū arogō marciatō. agrippa. di
altea: 7 fiat stupba 7 coopimēta. 7 silia

Si cūz se. accipe camomillā 7 mellisio/
tū 7 semia s̄ra: 7 ponant i sacculo: deide
in aq̄ ca. 7 exprimanur 7 laterib⁹ ap
plicentur. aut fiat suffumigatio cūz his
aut vesica enea plena aqua ca. in extre
mis apponatur 7 similia.

Clarificatio. Intelligēdū est
q̄ post q̄d se. s̄b
qdā p̄pēdio d̄terminatū ē 7 se. p̄lmū ter
minat p̄ sudorē: iō vt nos scire m⁹ q̄s su
dor vult: capl⁹ de sudore fuit b̄ apposi
tū. Et iō itelligēdū auctate dyaseri sicut
narrat Sal. supra illū āphm. Ventre
hyeme 7 vere: q̄ ois sudor ē p̄ter nāz:
aut ex pte efficiētis: aut ex pte māe: aut
alicui⁹ p̄ticularis. Si enī v̄r ēēt foris 7
mā obediēs 7 porz 7 aer 7 alia p̄ticular
ia i debita p̄portioe tunc euaporaret
māz isensibilr. q̄ igit appet sudor alq̄s
repugnat resolutioni isensibilr: 7 iō ois
sudor aliq̄ mō p̄ter nāz videt: nihilomi
nus cū cōparādo ad morbū: q̄ v̄r p̄ua
let: 7 purgat mā morbi: 7 alleviat pas
sio iō dicit nālis bon⁹. Alter ē innālis 7
sintōicus: 7 iō mal⁹ sic p̄cedēs bon⁹.
Secūdo itelligēdū q̄ sudor māl⁹ ex se
cūda puenit digestioe effectiue: aut ex
tertia. qm̄ vapores cōtēti i porositatib⁹
bus mēbroz expellūt. 7 ita sudor pōt
ēē sup̄fluitas scōe 7 tertie digōis: iu
xta diuersos mōs loq̄ndi 7 itelligēdi.
Tertio itelligēdū q̄ si sudor veniat ex
cāis itrisecis cōiter 7 v̄plurimū magis
venit i nocte: 7 magis in hyeme: 7 ma
gis i dormiēdo. Si at ex cāis exirinsē
cis: magis veniet i vigilis 7 i estate 7 i
die. De p̄guib⁹ 7 macilētis ē itelligen
dū q̄ p̄gues magis sudāt nisi humorū
grossicies 7 poroz dēstias ipediāt: 7
cūa magis veniat anq̄ post: cū ps sit ca
lidior 7 rarior: 7 magis i motu q̄ i q̄e
te. Quarto notādū q̄ si medic⁹ videat
versus finē stat⁹ nām negligentē 7 so

pitam: et non potentē expellere p̄ sudorē
q̄ tūc ē sudor puocand⁹ cū tēpamēto.
excitanda igit̄ ē nā cū medicus sit mini
ster ei⁹. Quinto notādū q̄ in continuis
sudor est maior q̄ i interpolatis: consi
derādo vnicū sudorē tm̄: s; si cōsidere/
mus sudorē oīum periodoz: maior ē i
terpolatis: q; hic pluries: alibi aut̄ nō.
Sexto aduertēdū q̄ si volum⁹ puoca
re sudorē: abstergam⁹ sudorē. et ita p̄ci
piebat Sal. qm̄ qm̄ sudor morat⁹ et non
abstergitur: oppilat poros et claudū. et
ita tēperata absterfio sudoris sine enē/
ratiōe puocat sudorē: sanies aut̄ sp̄ oz
abstergitur: mēbra corūperet.
¶ Capitulu. xij. de variolis.



Variolę et morbil

li sunt quasi quedam
apostemata seu pustu/
le pue fere supra totaz
carnē appetia: de gñe ē
sectionū et corūptiōis sanguis et hūo.
rū. ita q̄ variola generat magis de san
guine et morbillus magis de colā.

Cause. Ista passio gñatur ex san
guine mēstruo retēto i po
rositatib⁹ mēbroz set⁹: et nā fortificata
expellit et mūdificat corpus in infantia
aut pueritia aut adolescētia. raro aut̄ i
iuvētute. rarissime aut̄ i senectute. et iste
modus euacuādi ē cōis oīb⁹. Accēta/
liter aut̄ venit ex alijs cāis: vt si aliq̄s
esset gnātus i tpe mēstruoz. et iste mo/
dus ē valde mal⁹: q; tales sic generati
raro effugiūt leprā aut aliquā terribilē
egritudinē. Gnatur etiam ista passio ex
malo regimine: et potissime cū vtuntur
cibis de facili et cito corruptibilib⁹ sic
est lac et pisces i eadē mēsa: et potissime
ca. et ha. negligētib⁹ soliam. Quarto
gnatur ista passio i tēporib⁹ corruptis et
pestilēcialib⁹. Quinto p̄uenit seq̄ ma/
mor bil /

las crises se. sanguinee. Quinq; igitur
possunt eē cāe et quoz sūt ei⁹ spēs: qm̄
quedā sunt de sanguine: quedā de co. et
quedā de melia. quedā de phlegmate.

Signa. Signoz qdā sūt q̄ predi
cāt variolas futuras: sic
est prurit⁹ nariū. apparitio lāpadū. ti/
mor i sōno. rubedo i facie puncto ve/
niens in toto corpore: et cū ictipit appa/
rere sūt sic capita acutū: aut sicut granū
milij. aut sic caput sounice. deide inci/
piunt multiplicari et magnificari. deide
faciūt crusta. et sanies. deide desiccant⁹ et
cadūt. Et si fuerit ex sanguine vergēt ad
rubedinē. et si ex co. ad citrinitatem. et si
ex phleg. ad albedinē. et si ex melia ad
quādā suscedinē et terrestritatem.

Prognostica. Si fuerint pau
ce et cito appa/
rentes: et q̄ cito maurent: signū ē bone
crisis: q; quasi p̄ modū crisi eueniunt.
Si aut̄ vergāt ad colorē viol. aut liui/
dū: aut viridē: aut nigrū: oēs pessime et
mortales. Si autē appareat sanies se/
tulenta mortale. si mō appareāt et mō
occultent pessimū ē. Si aut̄ fuerit diffi
cultas anhelit⁹ pessimum. si aut̄ fuerint
cū facilitate anhelit⁹ et alleviatione se.
bonuz est. Si aut̄ in variolis se. fuerit
fortis: et angustia magna: et sitis vehe/
mens: et virtus debilis: et anhelit⁹ con/
strictus: signū ē mortis p̄xime vt plur/
mū. n. moriūtur suffocati. Si supuene/
rit syncopis pessimū ē: et si vrina fuerit
nigra aut viridis: ista sūt pessima et mor
talia. flux⁹ et vētris i variolis ē malus.

Cura. In p̄m̄is si corpus est ple
ctoricū: aut si sanguis dñat⁹:
aut virtus ē fortis fiat stōia de media/
na: postea de sūmitate nasi. Cavēdū ē i
hoc morbo q̄ nō ponant repulsiua: q; ma
repercuteretur ad mēbra nobilia:
nisi in oculis ppter debilitatē eoz. Se

cūdo vō aduertēdū q̄ cū oleis n̄ inūgā
tur. Tercio qz frīgida ab extra non ap
plicentur: nec aer sit ita frīgīd⁹ q̄ porū
possint elaudī: nec def aqua frīgida. ⁊
cauant ea q̄ in frīgida sūt in nīue aut
in puteo. Dia acetosa vidētur cōpetere
fm̄ Aui⁹: ⁊ p̄ tāto cōpetit succ⁹ aceto/
se: ⁊ succ⁹ malignanati. ⁊ succ⁹ vne acer
bē. ⁊ succ⁹ citrāguloꝝ. ⁊ succ⁹ oīuz fru
ctuū acetosoꝝ. ⁊ cōpetit coriandruz. ⁊
nenuphar. ⁊ cāphora. ⁊ sādali ⁊ silia.
Libus eoꝝ sit ordeatū. auenatū. amī/
dum. vne passe. mund. carice. iuube. se
bestē. lētes cocte i ouab⁹ aq̄: ⁊ postea
coquātur in alia aq̄. Si igit fuerit mā
sanguinea digerat mā cū oxizaccā i pl⁹
⁊ siru. viol. i min⁹. ⁊ siru. d̄ fumo terre.
Et si colica cū siru. viol. in pl⁹: ⁊ oxī/
zaccā. i minus. ⁊ siru. de fumo terre. Et
si mā fuerit p̄blegmatica cuz oxizaccā
cōposita: ⁊ siru. de fumo terre. Et si mā
fuerit melica cū oxill. diuref. ⁊ siru. de
boꝝ. ⁊ fumo terre. Et aduertēdū i la/
tuitis ⁊ mūdificauis q̄ sint multoz
debilita si exhibeāt: qz ista egritudo li/
benter p̄cordat cū fluxu vēris: ⁊ hoc ē
q̄ multū abozrem⁹. Deinde inuoluaf
totū corp⁹ in pāno rubeo. Deinde fiat
ista vt trahat mā ad exteriora. R̄. apū
señ. añ. fasciculū. j. decquātur i aq̄ cū lē
ticulis multis. Et cū tepidū fuerit lītea
men intingat i illa aqua: ⁊ exprimat ⁊
paties inuoluaf. Cū vō maturant p̄forē
tur cū acu de auro. Deinde totū corpus
isto puluere aspgat. R̄. farine fabaz.
ctceꝝ. lentū. lupinoꝝ. orobi. litargirj:
ceruse. aloe. fiat pul. Iste enī puluis de/
siccat ⁊ cicatrizat: ⁊ carnē regenerat. ⁊
si fieret culcitra ex istis puluerib⁹ bo/
nū ēēt. Ad custodiam oculoꝝ. R̄. cori
and. sumac. aq̄ ro. albumis ouoꝝ. fiat
colliriū ⁊ frequēter ocul⁹ instillet. Ad cu
stodiā nariū inūgant cū agresta ⁊ ace/

to ⁊ aq̄ ro. Ad custodiā gutturis gar/
garizet frequēter vinū moroꝝ cū aq̄ oz
dei ca. Ad custodiā pulmōis vsat oꝝa
papauere. Ad custodiā intestinoꝝ vsa
tur trociscis frīgīdis de sumac ⁊ corian
dro ⁊ spodio cōditis cū succo acetose.
Ad remouendū mala vestigia q̄ in sa/
cie post variolas remanserūt. R̄. litar
giri ceruse lote cathimie lote. pulueris
cānaz adustaz. pulueris cōculaz ma
rinarum: ⁊ cum oleo de lilio: ⁊ cera q̄
sufficit: fiat vnguentum.

Clarificatio. Si dubitaret
aliq̄s de cari/
cis quō cōpenūt postq̄ vergūt ad ca. ⁊
hu. Dico q̄ medicamē bonū cōsuevit
fieri de caricis ⁊ de dragagato infuso.
lacc. ⁊ se. señ. ⁊ croco. ⁊ lētib⁹ excozla/
tis istis simul coctis ⁊ tritis: ⁊ simul pa
statis ⁊ cōfectis. Istud enī medicamen
valet i p̄ncipio: ⁊ p̄fortat virtutē: ⁊ fac
ad expulsionē. ibi enī si carice ⁊ dra
gantū pp̄ pect⁹ alleuiandū. Ad p̄cauē/
dū stricturā pectoris q̄ libēter venit in
ista passioe: ⁊ ibi ponit se. señ. ad ape
riēdū ⁊ ad s̄biliādū. ⁊ lacca ad remo
uendū oppilationē epatis: ⁊ crocus ad
cōfortādū cor. Et pp̄ h̄ vetule ex q̄dā
instinctu nāe q̄tidie dat i tali casu aquā
vbi ē croc⁹ ⁊ lētes ad p̄fortādū intesti/
na. Patet igit q̄ talis mixtio est vtilis.
valens igit carice pp̄ vias anhelit⁹ con
seruandas ⁊ ad multa alia. Secundo
posset aliquis dubitare quare non com
petit fluxus ventris postq̄ p̄ illas ptes
sit fluxus creticus: ⁊ cū hoc illa mēbra
sunt apta ad recipiendum supfluitate.
Dico q̄ fluxus ventris nō cōpetit i va
riolis postq̄ manifeste apparēt. ⁊ po
tissime si fiat a natura. cuius rario est:
qm̄ postq̄ natura incipit hanc materiā
venenosā expellere ad exteriora: si
postea reuerteret ad interiora timēdū

esset q̄ hoc eēt vi s̄inthōis: 7 ita esset
timēdū q̄ iret hec mā venenosa ad ali/
quod mēbrū nobile. Preterea ex alio
q̄ ista mā est acuta 7 pungitua: 7 eēt
timendū de excoziatione intestinoz
igitur fluxus vētris phibeat quātū erit
possibile. Tercio intelligēdū q̄ vario/
le sūt magis cū san. purus recipit ebu/
litionē 7 si sang. colericus ebuliat vo/
cantur magis morbilli 7 sunt minoris
quāritatis 7 minoris acuminis: 7 si s̄a.
cū phlegmate erūt variole phlegmati/
ce: 7 ita de melācolia. Quarto intelli/
gēdū ex pte puriori sanguinis nutritur
fetus: 7 quedā pars impura 7 imun/
da remanet in porositatibus mēbrorū
7 hec est mā variole. Quinto notādū
q̄ ad hoc vt variole generent opz duo
cōcurrere. s. ebullitio 7 fortitudo calo/
ris ipellēis: 7 ppter hoc nō generant
in matrice q̄ mēbrū frigidū est: nisi eēt
per accidēs 7 sequeretur morbos sangui/
neos: nec in fetu existēte in vtero: nec
statim post vterū: sed post cū calor iei/
pit vigorari 7 cōfortari. Sexto aduer/
tendū q̄ variola 7 morbillus pnt gene/
rari in mēbris interiorib⁹: sicut in pul/
mone 7 intestinis 7 s̄ilibus: sicut dicit
Aui. 7 ē valde malū: q̄ debilitas vir/
tutis expulsive significat. Septio cōsi/
derādū q̄ ista passio magis gnatur in
vere 7 q̄ san. magis abundat: 7 q̄ vir⁹
fortior ē. Secūdo in autūno rōne cor/
ruptionis: in estate at minus q̄ mā ex/
alat: 7 in hyeme lōge min⁹. q̄ pori sūt
clausi. Octauo intelligēdū q̄ in vario/
lis postq̄ man. feste apparēt: 7 expāse
sūt p totū nō cōpetit phloia: q̄ tūc at/
traheret mā ab exterioribus ad interiora.
Sed quādo mā adhuc est in interiori/
bus tūc bene cōpetit: 7 hoc est in p̄ci/
pio: 7 ista videt fuisse itētio Aui.

Caplm. xliij. de venenis.



Enenum ē

mā subtili aquosa hor/
ribiliffilē q̄litas a to/
ta substantia permu/
tans corpus hūanū.

Cause.

Intelligēdū est s̄m interio/
nē Aui. q̄ eoz q̄ igrediū/
tur corpus hūanū q̄dā sūt q̄ agūt ex p/
te m̄re: sicut est cibus: 7 q̄dā sūt q̄ agūt
ex pte q̄litas: 7 h sūt medicine: 7 q̄dā
sūt q̄ agūt a tota suba: 7 illi⁹ tot⁹ sub/
stātie q̄dā sūt q̄ hnt aspectū benivoluz
cōseruatiū: sicut peonea auz: 7 simi/
lia. Et q̄dā sūt q̄ hnt aspectū malio/
luz corruptiū 7 destructiū: sicut hnt
venena vlr: 7 iō qd transmutat corpus
humanū 7 nō transmutat venenū est:
Causa igit est q̄ veneni est cōtrarietas
pneca illis tot⁹ substantie ad corp⁹ hu/
manū. Et venenoz q̄dā interficiūt ri/
dere faciēdo: sicut crocus rōne sue quātū/
tatis q̄ determinata ē ad h 7 iō postq̄
interficit digne ponat sub genere vene/
norū. Et q̄dā sūt q̄ interficiūt opilādo
sicut plūbiū: 7 q̄dā mortificādo sicut opī/
um: 7 q̄dā calefaciēdo sicut euforbiūz
7 q̄dā corrodēdo sicut catarides: 7 q̄/
dā putrefaciēdo sicut vermis pini. Et q̄/
dā a tota suba: sicut napellus: quā to/
tā subam aliq̄ appellāt formā subalez
rei p quā res est id qd est: aliq̄ appellāt
virtutē orbis: aliq̄ appellāt totā s̄bam
illā pportione 7 armoniā secundāz q̄li/
tatū q̄ resultat ex vnione forme cū mā
Auerrois in dīc sup cārica Aui. q̄ nā/
les defecerūt in inuestigatione tot⁹ sub/
stātie: nec ē inuis oīno sicut ipse dixit.

Signa.

Signū q̄ aliq̄s sūpsit ve/
nenū est cū aliq̄s sentit sa/
porē horribilē aut odorē: aut mordica/
tionē: aut arsurā: aut fluxū saline: aut
p̄mutationē colorū mō apparet vnus

modo alter: nausea et inquietudo. Et si sumpsit venenum frigidum patitur stuporem et siccidam arsuram et inflamationem. et si euomat cognoscitur in colore. si est cerusa vergit ad albedinem. si opium odorem horribilem. et haec de alijs iuxta materiam venenorum: quod est nimis longum enarrare.

Prognostica. Ista enim sunt signa mortalia in istis qui sumpserunt venenum: cum occultatur pupilla. et sola alba oculorum apparent. et tumor faciei et gula. et mutatio coloris in liuorem et nigredinem et viriditatem. nigredo lingue et exitus eius et multitudo salivae. dolor precordiorum spasmi: et syncopis. ista inquam mortem signant in ianuis.

Cura. Preservatur aliquis a veneno: quoniam aut ipse est cum domesticis: aut cum alijs. si cum domesticis. et si suspectos habet diligenter caueat: quoniam scilicet Salustius. ubi maior amicitia: ibi maior copia fallendi erat. non comedat igitur nec bibat aliquid subito: sed diu in ore tenendo. quoniam venenorum est tante horribilitatis quod non poterit esse quando cognoscat et percipiat per gustum et per odoratum. et ideo caueat omnia vehementer dulcia et acuta et acetosa et salia. non sit igitur famelicus: nec auidesumat cibum suum. Si autem sit invitatus ad alienam mensam: et habeat illam suspectam. antequam vadat sumat nuces: aut auellanas: aut ficus: aut rutheas: aut miridatum. Et si senserit mordificationem et arsuram: statim surgat omni verecundia postposita: et euomat quantum poterit. et faciat clisteria et phlogia et balnea. in fine enim accipiat tyriacum: quoniam tyriaca si sumat ante venenum confortat cor et expellit venenum et si post confortat cor et trahit venenum

et expellit. Et ideo quocumque modo sumat valet. nec iste sunt operationes proprie respectu finis: utrumque enim est saluare: siue faciat hoc modo attrahendo: modo pellendo: modo utrumque faciendo: nam enim potuit dare duas virtutes contrarias simul. et qualibet per se dare gratia finis. sicut virtus attractiva quae attrahit propria una et eadem: et quolibet per se gratia finis: attrahit enim cibum tempore sanitatis: et medicamentum tempore egritudinis. Forma igitur tyriace per fermentationem simplicium una est adiutorio naturae: et regimine eius potest contraria facere per se. unum tamen est gratia finis. scilicet liberare saluare. Medicinae igitur quae valent contra venenum sunt multae: sicut est aristologia. gentiana. salvia. ruta. bacce lauri. terbentina. et herba iunici quae appellatur apud diascoridem palamentum. Hectores enim quos vidimus non faciunt mentionem de istis duabus ultimis. experimentum tamen vere certificatur quod summe valent contra venenum: sicut dixerunt aliqui de smaragdo. Et tamen cauendum est quod aliquis non inculpet sine culpa: quia aliqui acciderunt quod aranea et scorpiones et filia aialiave-nenosa ceciderunt in ollam: aut scutellam: aut in pastam: aut in dolium: aut in vas ubi est vinum: hoc enim potest fieri propter immundiciam locorum: aut quod cibum fuit absconsus in nemore: aut inter paleas: aut inter loca subterranea. et multa consilia quae obliuioni tradenda non debemus: et ut caueamus: et ut alios iniuste non accusemus. Curatio potest esse quod immediate cum senserit nocumens euomat cum oleo sisamini et siliis: et quod accipiat lac et butyrum et cibum multum: et postea euomat. et dato quod non euomeret adhuc est bonum. et si venenum descendat fiat clisteria et sumat bolum armentum cum vino: et fricet totum corpus: et caueat sibi a sono modis omnibus quibus

poterit. Et si considerat qd venenū sit frigidū: sumat allea. et si calidū sumat coriandriū et caphorā: et si fuerit de illis qd sterficiūt a tota spē: sumat tyriacā. agaricū. et se. ruthe. et pulpa coloquintid. et se. iuniperi. et serapinū. et castoreum: sunt medicīne bone contra venenum: qm̄ faciunt euomere et ducunt per secessum: et valent a virtute specifica.

Clarificatio Intelligēdū qd si os abluat cū aq̄ fri. aut et si potet valet ad discernendum q̄litate veneno: p̄ tāto qd aqua sine sapore ē: et si lingua ēt infecta aliq̄ sapore aliq̄ n̄ possz bñ discernē: vt igr̄ lingua et os et stomach⁹ mundificentur et qd ista aliq̄ sapore nō sint infecta: bonum esset sumere aquā frigidā. Scien- dum qd auellane et silia viciuosa cōpe- tunt qd oppilāt: et ita valet terra sigilla- ta. In principio enī ista nō pmittāt q̄litate veneni venire ad cor. lac et pōt cōpetere lz defacili corūpat: p̄ hoc vt euomat: et qd reprimit maliciā veneni. Secūdo intelligēdū qd nō oē calidū in quarto ē venenū sic appet in alleis et p̄pere et silib⁹: nisi cū hec hēant aspectū inimicitie sic euorbiū: et tñ oīa frigida in q̄rto sūt venena: qm̄ frigiditas nō ita cōuenit cū corpe hūano sic caliditas: nec sic ēt hūida p̄ se p̄t ēē venena: qm̄ sunt q̄litate passiuē: et venenū ē multū actiuū. Tercio notandū cū venena sint qdā qd interficiūt a tota sba: et qdā a q̄litate qd sunt rectificabiliora et iuxta h de venenis ca. et fri. qd sunt peiora. Dico qd ad penetrationē peiora sūt calida. sz postq̄ venerūt ad cor frigida sunt peiora: tāq̄ vite p̄cipijs magis resistētia. Quarto intelligēdū qd hñs cor ca. citi⁹ sterficiūt a veneno qd hñs cor fri. qm̄ habens cor calidū hz venas latas et mea-

tus latos: et cū venenū a tota spē penetret coriō facili⁹ penetrat p̄ meat⁹ latos. Nūc aut̄ hñs cor frigidū hz meat⁹ strictos: et iō diu morat i via: et tūc alteratur et digerit: et p̄ hoc turdi nutriuntur ex iusq̄amo. et cōsilia a salia. ex quib⁹ busdā alijs venenis. qm̄ hñt meat⁹ strictos. et stat tāto tpe donec sit digestum. In hoīe aut̄ meat⁹ sunt lati: et iō ex eis/ dem venenis cito moriunt et hñtes cor ca. lz vīrus sit fortior citi⁹ moriunt: et qd venenum attrahit rōne caliditatis: et qd penetrat rōne amplitudinis meatuum. Quinto notandū qd licz oīs opatio p̄cedat a cōplexiōe nō tñ p̄ hoc venenū qd interficit a tota sba opatiō mediate cōplexiōe quoniā a cōplexiōe bñ p̄cedit opatio v̄l imediate v̄l mediate: att̄ venenū qd interficit a tota sba in sui gn̄atione rōne sue cōmixtiōis: v̄l ex q̄litate bus clemētariis. v̄l ex aliq̄ aspectu orib⁹ acq̄rit virtutē occultā p̄ quā opati. In cognitiōe aut̄ hui⁹ nō possum⁹ de- uenire nisi p̄ viā experimētū fm̄ Gal. v. de simplici medicina. Et intelligendū qd venenū qd interficit a tota sba pōt ēē cib⁹: et hoc si p̄tinuet et in puissima quātitate sumat: sic p̄ de puella qd hitates cū ea interficiebat. att̄ illud nutrimentum nō erat bonū nec p̄ueniēs: nec ab oī parte vere trāsubstantiatū: et semp̄ retinebat malas q̄litate. et hoc p̄ quoniā galline fugiebāt sputū ei⁹. Nutrit igit̄ cor⁹ hūanū ex veneno sicut famelic⁹ nutritur. Et iuxta hoc intelligēdum qd medicīne liberātes a venenis fm̄ Gal. et Auerro. libro suo de tyriacā. sūt medicīne inter medicīnas et venena: et p̄pter hoc valet tyriaca in qua laborauit antidromacus. Tyriaca tñ nō cōpetit i cor poribus temperatis: nec in quibuscūqz lapsis sz in magnis: et nō in quibuscūqz

et cum non
infinitum

magnis. sed in illis que pronuntiant ex
phlegmate et melia in sa. et co. non nisi
vehementer exirent terminum natura/
lem. et in istis et omnibus cum magna
cautela: in febribus etiam non competit.
Ista sunt verba Auerrois libro suo de
tyriaca.

Capitulum. xliij. de morfu serpentis
et aliorum venenosorum.



Morsus est so-
lutio continuatis facta
ab aliquo animali vene-
roso: sicut sunt serpentes
araneae: scorpiones: vespe et similia aia/
lia venenosa apud nos habitantia.

Cause. Intelligendum quod homines
mordentur a serpentibus gra-
tia loci: aut gratia temporis: aut quod excitantur:
et tunc serpentes ruunt furiose in homines
et mordent et vulnerant. Aduertendum
tamen est quod serpentes sunt diuersarum specierum
et modorum secundum diuersitates regionum: sic
patet habitantibus in perico et in clyma-
tibus calidis. quoniam quedam vocantur tyri-
ci ex quibus conficitur tyriaca. et quedam vocan-
tur dracones et quedam aspides. et quedam ba-
silicæ: et hoc genus est periculum inter omnia ani-
malia quod visu et tactu interficit. et aves
volantes et plantas que iuxta cauernam
sunt. Nos autem non habemus tales diuersi-
tates serpentium. diuersificantur igitur serpen-
tes secundum alium modum: serpentium quedam sunt
masculi: et isti sunt deteriores quam femine
et quedam sunt de locis siccis: et isti sunt
deteriores quam de locis humidis. et qui-
dam sunt iuuenes: et isti sunt deteriores
quam senes: et quedam sunt famelici: et isti sunt
deteriores quam satiiati. et quedam sunt in esta-
te: et isti sunt periculosiores quam in alijs temporibus. et
quidam sunt commoti et irritati: et isti sunt

deteriores quam qui sunt. aliquo igitur acci-
dente superueniente mordent homines
et venenant.

Signa. Signa sunt satis mani-
festa aut esse bene insensibilis. est ergo in loco dolor: mordifica-
tio: et inflatio. et mutat color modo in
albedinem quoniam calor reuertitur ad interio-
ra. modo ad viriditatem et liuorem et nigre-
dinem: quoniam ad exteriora mouet: et ibi ca-
lor vehemens et arsurus. quia serpentes sunt
calidi sicut dicit Aulicenna vomitus et
stranguria. tortio ventris.

Pronostica. Cum apparet sudor
frius et frigiditas
extremitatum. et stupor. spasmi et sinco-
pis. et color corporis mutat in virorem et li-
uorem et nigredinem: tunc iam mors quiescit
et sedet supra pedes: ac mors incipit a
pedibus secundum Galienum in pronosticis.

Cura. In primis ligentur extrema
ligationibus fortibus et dolo-
rosis. Secundo accipiat gallus et deplu-
metur antrum et ponatur supra locum morsure. et
si gallus moriatur bonum: quoniam signum est quod ve-
nenum attractum est ad exteriora. et ideo multum
applicentur vel galline. Tercio accipiat
spogia vel lana vel aliquid consile: et ponatur
in aqua calida. et exprimatur et ponatur su-
pra locum morsure. et hoc fiat multis vi-
sibus. Quarto si ex his non curetur:
ponatur ventosa supra locum morsu-
re: et cum sacificatione si necessarium
fuerit. Quinto emplastretrur locus cum
tyriaca. Sexto emplastretrur cum emplastro sa-
cto ex his. scilicet galbano. serapino. mirra.
asa opoponace. pipere. sulphure. terebin-
thina in vino et mixtis. Septimo accipiat
frondes maligranati et pistet cum ficibus
et desuper apponat. Octauo utatur ista po-
tione. R. maligranati et sumitres ei-
us et coriand. et folia ei. et gellia. et turbitum.

et decoquat in aqua et sumat. Nono habetur persona vilis et fugat fortiter locum mortuorum: caucat sibi tamen quod stomachus sit repletus vino: allecia: rubea: et nucibus et sicubus: et etiam abluat os frequenter cum vino et oleo. Decimo et ultimo si non habeamus aliam viam et membrum est paruum abscindatur.

Clarificatio. Notandum est quod quoniam si serpentes sunt calidi et venenum calidissimum: nihilominus potest inducere sudorem frigidum et congelare san. cordis mortificanda caliditate naturalem et corrumpendo virtutem cordis et membrorum principalium et per hoc valet tyriaca quod calefacit et subtilizat: et caliditate naturalem confortat: et qualitates veneni reprimit: et ipsum exterius subtiliter expellit. Secundo posset aliquis dubitare de serpentibus quod non essent calidi: quod accubunt in antris in hyeme sine sensu et motu: quomodo igitur erit venenum calidum postquam serpentes sunt frigidi. Dico quod serpentes sunt calidi. quod declarat motus et furia: et sunt tamen raritatis quod frigiditas penetrat ad interiora. et ideo stat quasi mortui. Et posito quod serpentes essent frigidissimi: tamen venenum posset esse calidum: sicut patet in apibus qui sunt frigide nature et sanguine carent: et tamen venenum est calidum: et sicut venenum serpentum est calidum: ita venenum scorpionum est frigidissimum secundum Galienum. Tercio intelligendum: ut superius dictum est. quoniam tyriaca valet contra venenum trahendo expellendo: siue sumat ante siue post siue intus siue extra. Quarto advertendum quod aliquibus videtur quod tyriaca non operetur a tota substantia: quoniam illam dat natura: et tyriaca consistit ab arte. Dico quod quodammodo sunt: quorum natura dat materiam: et ars preparat et disponit: et ultime natura

complet: ut in vino et blado et tyriaca et ita versus. v. annos sue perfectionis vel circiter habet formam perfectam quam acquirit ex fermentatione mixtibilium per quam operatur et per venena calida et frigida: quorum tamen etates habet sicut et homines. Quotum nota dum sicut dictum est superius: quoniam si venenum nutritur a parte matris et pervenit ad naturam corporis: nihilominus in porositatibus membrorum remanet quodammodo mala qualitas quod magis agit in corpore quam agat a corpore: et per istam agit: et per hunc modum et alterantur sicut. et. Mirabile videtur de basilisco quod interficitur solo visu cum simus itus suscipientes et nihil extra emittentes. Et mirabilissimum est quod si respiciat se in speculo moriatur: cum suffragetur venenum sit sibi amicabile. Et adhuc est mirabilissimum cum homo sit tepatus et digerit: ut procedat ulterius per rectificationem quomodo salua hominis seivunt cum sit supfluitas tertie digonis possit esse venenum. Dico quod quo ad receptionem spiritus summi in recipientes nihilominus multa alia possunt ab animalibus emitti mala et corrupta: et ideo mulier menstruada inficit speculum: et lupus facit hominem rancidum. Aliqui sunt homines qui interficiunt fixe intuendo aves: pueros puos: et equos tanquam si essent fascinatores. Et ideo non est mirabile si basiliscus cum sit animal venenosissimum corrumperet aerem et interficiat ad longam distantiam: et ita moriuntur aves volantes: et milles qui cum lacea pugnat cum: inficitur igitur per medicum donec sit in termino et ex reflexione in speculo moriuntur: quoniam alterius nature est cum est reflexus: sicut sanguis cum est extra venas. Saliva est potest acquirere aliquam venenositatem: non ratione digonis: sed ratione quietatis: igitur venenum in quibusdam animalibus: et per hoc Galienus dicit quod homo et vipera perimunt se ad invicem ratione contrarietatis: post cibum autem non interficiunt propter mixturem elusam cum cibo.

Capitulum xv. de punctura scorpionū.

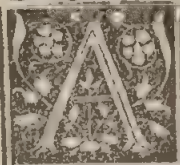


Scorpiones

sunt quedam afalia ad modum scarabeorum: nisi quod habent caudas. Quidam tamen eleuant caudas: et illi non sunt ita venenosi: et quidam trahunt caudas et illi sunt magis venenosi et quidam volat de regione ad regionem: et inveniuntur iuxta locum ubi Alexan. inclusit gog et magog et inveniunt prope nos in antione: et in multis alijs regionibus: et olunt indigene quod scorpiones diligunt multum panos mūdōs: et ideo cum alijs hys femoralia mūda et camillas: tunc ponunt se iuxta carnem et labunt cum lingua: et si cōprimantur capita eorum statim volunt mordicare et pungunt cum cauda: et foras inueniunt valde paruum quasi insensibile. et in his quantitas veneni sit puissima: efficitur in est magnus valde in totum corpus et quod venens est frigidissimum secundum Gal. in loco puncture sentit magna frigiditas: et etiam in extremitatibus: et dolor et punctura et tumor et inflatio: et quicquid calor in toto. et dicit Gal. quod si punctura sit in arteria: sequitur syncopis. et si in nervo putredo. Curat igitur curz iyrriaca siue intus accepta: siue supra posita. quod calefacit et desiccatur: et trahit: et expellit: et confortat: et qualitatem veneni destruit. et contraria potest facere et per se cum adiutorio caloris naturalis. hoc idem facit metridatum et iyrriaca dyateseron et scotrugen: et etiam confectio facta de baccis lauri et aristologia ro. et piretro et pipere et maiorana. et gentiana in equali portione. et agarico in minoribus. et pulpa colli. loquage in minoribus. et conficiatur cum butyro et melle. et quod sumat interius versus ad. 3. 4. et etiam desuper emplastref. allea etiam sum-

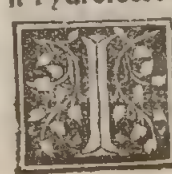
pta cum vino puro in parua quantitate velent. et quod plus valet omnibus: est quod sumantur scorpiones et bulliant in oleo: et inungatur pericula patientis et statim curat. valet hoc oleum in dolore aurium si instillet.

Capitulum xvj. de punctura apum.



Aps et ves

aps habet aculeum et pungunt et cauterizant et sentitur in loco dolor et tumor: calor: arsura. Vespe autem non dimittunt aculeum: sed apes fortiter adherent et dimittunt aculeum: et postea parviuiunt. et hi sunt afalia carentia sanguine: venenum in eis calidum cicatrizans. natura enim prouida dedit aculeum: et hoc emittunt loco armorum: et hoc patet quod raro aut nunquam leduntur: et hoc cur: et ideo cum leduntur et rapiunt coadiuantur se et faciunt exercitum: et pugnant contra raptos ledendo equos si in equis sint. Alia autem est multum fructiferum. venenum igitur non emittunt nisi cum indigent ad sui tuitionem. Rex apum non habet aculeum: et egerit volando. ex proprietate igitur preter complexionem habet venenum calidum. ponant igitur frigida supra locum: non ut reperiuntur: sed ut alterent et infrigident. tunc igitur valet ferrum desuper appositum: aut plumbum infrigidatum in acetum: aut malum: et ortum et coriandrum: pistata cum aceto et desuper emplastren: et similia frigida et c.



Brosforbia.

est passio melica in qua homines aborret aquam mundam et et sonum et c. Inuelli gendum quod multa sunt que mor-

c. ij

dent hoies qdam sunt sana z quedam sunt que sunt corrupta: sicut hō mordeat hōiem: z canis: z lupus: z mustella: z simia: z lepus: z multa cōsilia. Al. si nō rabiosa curāt sicut vulnera: preseruan do vt loc⁹ nō apostemet. abluat igitur vuln⁹ cū aqua z sale: z fabe fracte cru de masticate: z desuper posite mltū va lent. z oleū de ozobo. z cōfectio facta de cepis. z litargiro: z ozobo. z fabis fractis. z melle: z vino dulci. Si at fue rit rabiosa opz aliter cōsiderare: z exē plificem⁹ in cane. qz frequētus accidit Canes sunt frigide z sicce cōplexionis z incurrūt rabiositatē in fine estatis z i principio autūni ppter nimā adueniē tem caliditatē: z in hyeme ppter nimā frigiditatē: z in vere ppter malos cibos: vt qz comederūt cadauera mortuoz: z aquas potauerūt corruptas: z silita.

Signa. Signa quedā sunt q quedā signāt lesionē factā i morzu a ca ne rabioso. Si sit canis rabiosus: pri mum signū q nō cognoscit domū suā: z iccedit solitari⁹: z capite inclinato z au res pēdētes: z oclī rubēt: z salua exit ab ore z latrat vmbre sue. z latratū hz raucū. z portat caudā plicatā: z alij ca nes fugiūt ab eo z latrant ei. z si bucel la panis inuoluat in loco morsure z de tur alijs canib⁹ z comedāt: non erit ra biosus. Signoz aut q signant ipressio nem venenositatis factā i corpore: qm habeat somnia timorosa z terribilia. z est stupidus: z sentit puncturas z mor dicatioēs i corpe: z hz singultū z sitim z siccitatem oris: z permixtionem mē tis z abhorret aquam z moriuntur.

Prognostica. Morzus a ca ne rabioso da to q nūcū hōz sentiret n̄ reputet se cer/

tificatus: qz aliqñ occulāt ista per. xv. dies. aliquado per sex mēses. aliqñ per vnū annū. aliqñ per. vij. annos: z diuer si sunt termini fm diuersitatē suscipien tis: z fm nāz venenī z regiminis z alio rum. Pessimū igitur est signū z mor tale permixtio rōnis z abominatio aq munde: ita q vix aliquis aut nūq̄ eua dit postq̄ incipit aquam abhorere.

Cura. Recta via curationis ē q trahatur materia veneno sa ad exteriora p locū morsum. quare sanū consiliū est q nō fiat phloia: nec farmacia: nec clistere: nec balneū: dōec transuerint ad minus tres dies. Aliter magis traheret venenū ad interiora: in primis igit ponatur ventosa sup locuz morsure cū scarificatione z sanguisu ge sunt viles z nō pmittatur morsura claudī: z empestret cū his: opopona co tēperato in aceto. z cruce. z cepa. z alleis. z rutha. z butiro. z nō respiciat sanguinem suum. z ocl sibi peraruffint actuata cū pulpa colle. z fiant clisteria vbi sit yerapig. z fiat balneū in fine: z vtatur cepis z alleis. z rutha. z aq vbi ferrū sit extinctū. z vtat tyriaca z etia z desup emplet. Sacri fluuiales cōpetūt eis z et puluis desup apposit⁹. vtat per annū itegz ista pfectioē vsqz ad. 3. j. ma ne z sero. R. radic. aristol. ro. gētiāne. cācroz fluuialiū adustoz: origani. ca lamēti. ruthe sicce. bacce lauri. añ. 3. j. pireni. oppopōactis. boli armenici. añ. 3. iij. carica. 3. j. buliāt i vīo cocto cū melle z butiro pdiāt. Si aut oīa ista neglecta fuerit. cadet i manū demonia cā z i mortē. Si aut venerit ad disposi tionē. q abhorreat aqua: ita videt egritudo pfirmata: z tūc ingeniādū ē q oc culte p calamum ex longinquo det sibi aqua cū magna cautela q nō possit vi/

dere aquam nec audire. vitet plecturas:
et speculū et vitiz. et breuiter regat i oib⁹
sic maniaci et melici debent regi.

Clarificatio. Mirabile est
q⁹ canis rabio
sus et hō morsus a cane rabioso cū p̄fir
matur egritudo q⁹ ita abominent aquā
clara mundā cū magis deberent appe
tere rōne p̄dictatis. Dico primo sic im
pressio fit de facili in hūido. et ideo sic
videm⁹ ad sensum et Gal. vult hoc i de
liquidis morib⁹. q⁹ cū aliq⁹ videat aliū
oscitare oscitat: et cū aliū videt alitare
alitat: q⁹ ista sūt in hūido: et imaginati
ua de facili ip̄mit in hūido: sic vide
mus cū aliquis mingit alter vult min
gere: et cū aliq⁹ abluat manus vult min
gere. In humido igit de facili fit ip̄res
sio. Cū igitur rabiosus sit intus imun
dissimus: et melia sit adusta ita q⁹ manē
te vita tā vltim⁹ corūpti nō pōt. iō cū
videt aquā statim mouet imaginatiua
hinc inde. et q⁹ habet intus extra ima
ginatur: et in aqua et in aliquo mō ratio
viget: et tūc si petat ab eo sic dicit Ra.
sis quare abhorret aquā. r̄ndet et dicit q⁹
in aqua sunt iestina et stercoza et visce
ra canū: et q⁹ ista naturalr abhorrent:
ideo per paruissimū lumen rōnis ista
abhorret putans illa ibi esse ppter cor
ruptā imaginatiuā. Secūdo modo di
co q⁹ hoc est a p̄prietate. Tercio dico
sic. hec egritudo est confirmata: et ma
la cōplexio est equata sicut in ethica. et
ideo non cōpēt cōtrariū vt curās: im
mo primo odit tanq⁹ p̄trariū corrum
pens. Simile autē appetūt et ideo ap
petunt volutari et in terra et puluere: et
gaudere in siccis ratioe similitudinis.
cōtrariū autē nihil appetūt: q⁹ totū ē eis
naturale vel quasi naturale. Secundo
cadit aliud mirabile vñ canes habeāt

audaciam et velocitatē in motu postq⁹
sunt animalia frigida et sic. et cū auda
cia veniat a calore et calidū est bñ mo
bile. Dico q⁹ audaces habent cauernu
las cordis angustas: et ideo ebullit ibi
san. et calescit et irascunt. et acq̄rit au
daciā per accidēs q⁹ ratione siccitatis
cerebrum inflāmur: et mouentur cū
impetu et furore. Lepores autē habent
cauernulas cordis latas: et ideo de fa
cili exit ille parvus calor cū sint frigide
complexionis: et ideo timēt multum.
Ista tamē duo animalia pueniūt in vno
qm̄ velocissime currūt. et hoc non est a
parte cōplexionis sed ex habilitate cor
poris: qm̄ habēt nervos siccos. Nervi
autē quāto sicciores tanto meliores ad
motum: nisi essent ita sicci q⁹ corūperē
tur: sicut testatur Galie. in libro suo de
morbo et accū. Tercio intelligēdū q⁹
in vñis taliū apparēt carnis frustra: et
hoc est cū venenū sit frigidū p̄gelat san
guinē: et ita vident carnis frustra et tū
est sanguis p̄gelat⁹. Ultio notandū vt
dictū ē in cura q⁹ balneū nō cōpetit do
nec corp⁹ fuerit mūdificatū: aliter p̄mi
scret: nec phloia nec farmacia p̄petūt
donec p̄trāuerint tres dies. aliter ma
gis traherēt iteri⁹ q⁹ exteri⁹. Post tres
autē dies venenū p totū corp⁹ expāsu ē:
et tūc bñ p̄t cōpetē. In p̄cipio igit cū
attractiuis et cū scarificatiōib⁹ isitē de
bem⁹. et p⁹ tres dies ampli⁹ ip̄m p illū
modum non molestemus. illud autē q⁹
fortiter attrahit est cauterium.

¶ Capitulum. xviij. de dolore:



Dolor est sē
rei
hūic. aut dolor ē muta
tio cum corruptela qm̄
sensus app̄hendit rem
cōtrariā: tūc est dolor.
c i ij

Cause. Causa enī doloris est di-
plex. s. mala cōplexio di-
uersa 7 solutio cōtinuitatis: ista. n. quā-
do veniūt fortiter 7 subito sūt cā dolo-
ris. Si aut paulatine non sentiunt: 7 si
ista fortiter veniant q̄ stupefiant mem-
brum nō sentiunt: sicut in frenesi: 7 si
sint equata nō sentiuntur sicut in eibi/
ca. Calidū igit 7 frigidū sūt cā doloris
q̄ sunt accidētia 7 fortiter imprimūt.
Secū aut nō inducit dolorē nisi p acci-
dēs inquantū soluit cōtinuitatē: hūidū aut
nec p se nec p accidēs: sed accidentaliter
7 per acciēs gratia mātē 7 reducit ad so-
lutionē cōtinuitatē. Calidū 7 frigidū quā-
do multū excedūt soluit cōtinuitatē: 7 iō
anthonomatice loquēdo dolores non
sūt nisi vlcera. Solutio aut cōtinuita-
tis nō inducit dolorē nisi in fine fm q̄
vult Gal. in de morbo. 7 si dolor sit in
vulnere seu in mēbro: pōt fieri hoc p p-
hūiditates que cōcurrūt rōne male cō-
plexionis diuerse. Dolores igit aut p-
ueniūt a causis intrinsecis: aut extrinse-
cis. A causis extrinsecis sic est exerci-
tū: flagellū: casus 7 obuiatio durus de-
cubitus: 7 cū aliquis dormit discooper-
tus: 7 multa p̄silia. Si aut dolor pue-
niat ab intus: tūc sunt diuerse spēs do-
loris fm diuersitatē hu. 7 p̄sile patie-
tis: 7 fm naturā multitudinis 7 pauci-
tatis: 7 fm q̄ dolor i mēbro sensibilē ē
7 est dolor acutus: 7 si in mēbro pauci
sensus est dolor grauatiū: 7 si materia
est acuta faciet dolorē acutū pūgitiū:
7 si mā est frigida faciet dolorē grau-
atiū: 7 si vērosa extēsiuum: 7 si parata
putrefactiōi 7 febrī inflāmatiū. Spe-
cies aut doloris sunt multe fm Auicē-
nā 7 fm Gal. possūt reduci ad tres spe-
cies vel quatuor: sicut ipse dicit supra il-
lū ampbm labores spontanei: 7 in lib.

suo de regimine sanitatis. Est. n. q̄dam
dolor q̄ appellat dolor acutus pūgiti-
uus vlceratiū. 7 est alter dolor extēsi-
uus: 7 ē alter grauatiū: siue apostemo-
sus 7 alter est inflāmatiū. Et si sint alie
spēs ad istas possūt reduci.

Signa. Signa partim oēs sūt:
si aliter veniat sentit cō-
quassatio 7 aggrauatio: sicut cū acub⁹
pūgeret aut cū vrticis 7 sentit motum
deambulatiū inter cutim 7 carnē pū-
gitiū: pruritiū: pforatiū signū est q̄
hu. colerici acuti: aut salsi adusti domi-
nātur in corpore q̄ dissoluti in vapo-
res cū vadūt ad mēbra sensibilia: indu-
cūt dolores acutos. Si aut sentiat ex-
tēsiōnē in mēbro tāq̄ si essent rigida 7
tēsa sicut chorda arcus: tūc sūt hū me-
lancolici quos nā nō pōt bene regere aut
ventosi. Et si dolor sit affixus hūores
sunt. Si deambulatiū ventus est. Si
aut fuerit grauatiū dolor: sicut si senti-
ret magnū pōdus: ita etiā q̄ nō audet
se extēdere: tūc est signū q̄ est ibi hu-
mor 7 multus 7 male qualitatis. Pri-
mus aut dolor signat hu. malos: secū-
dus multos: tertius vtrūq̄. Quarta at
species doloris pōt vocari dolor inflā-
matus: videt enī hominē q̄ q̄dā flā-
ma caloris trāseat p spatulas: vt in pa-
ratis ad se. putridas 7 potissime de sā-
guine: 7 in tali dolore sic grauatiū sic
cōfractiū sic inflāmatiū cōpetit sta-
tīm pbloia. Si aut nō fiat pbloia 7 in-
currat se. magna fortia erit si vnq̄ eu-
dat: 7 si contingat q̄ euadat cum terri-
bilibus accidētibz: sicut dicit Gal. li-
bro de regimine sanoꝝ.

Pronostica. Magna p̄p-
noscationis
dicta est: qm̄ oēs iste cōquassationes 7
dolores p̄noscant morbos futuros 7

ideo per ista videlicet in regimine pfer/
uatio: pnoticemus igitur cum ypo. labo/
res spiritus. i. sine causa manifesta narrat
morbo: vel possemus dicere quod h agit
de dolore put dolor est morbus: vel te/
net locum morbi: per tanto quod querimus cam
et signum et curam. Et si h possemus pno/
ficari quod omnes dolores sunt mali: quia do/
lores psterunt virtutes: et sunt causa apo/
stematum et syncopis: et omnes dolores qui au/
ferunt somnum est pessimum: quia destruit natu/
ralia: et ubique permiscet se dolor: omnes
alias operationes destruit: quia nihil vel quod
si potest fieri dolore manet: quod satis de/
clarauimus in tabula nostra ingeniorum.

Cura. Dolores curantur tribus mo/
dis secundum Gal. v. de simplicibus
medicinis. Primo per euacuata si fuerit cum
humoris vitio iuxta qualitatem humoris
et plenitudinis. Secundo cum anodinis cale/
factoriis et euaporatoriis: in cum corpus
non est plectorici. Tercio cum narcoti/
cis quando dolor est vehemens. I. quando alia non
proficiunt: et quando adest desperatio: vel in for/
ti dolore oculorum: aut in colica: aut in do/
loribus iuncturarum: et siliis. et tunc sit cau/
tela in narcoticis quod non fiat longo tempo/
re sed modo sic: et modo non et quod sint bene repres/
sa. sicut opium cum croco et cassialigna.
Tercio considerandum est iuxta naturam
doloris: quia si fuerit ulceratum et hu. pau/
ci sufficit abstinencia et fricatio: et si mul/
ti mudificent ab humoribus acutis. Si autem
dolor fuerit extensum et abundans si plu/
rima: tunc fiat fricationes fortes abstinencia
et balneum. Si autem fuerit plenitudo
magna fiat phloia. Si autem fuerit dolor
generatum tunc per fricatio et phloia:
et balneum et mudificatio. Et si fuerit do/
lor inflammatum statim fiat phloia ma/
gna quia iste dolor est valde periculosus et
ista valent multum in via preseruatiua et oz

se sudare in istis radicibus: sicut mani/
festabitur cum de regimine sanitatis scri/
bemus cum auxilio dei. Tercio conside/
randum est quod quando aliquis fortiter et subito et si/
ne causa manifesta venit dolor nimis: tunc
melior medicina est phloia sicut docet
Gal. supra illam amphim quam egerunt non
multitudinem: et est quoniam si fuerit de sanguine aut
si corpus est plectorici et virtus possit to/
lerare: tunc directe et per se competet. Si autem
fuerit de alijs causis si virtus possit to/
lerare: adhuc posset vel potest competere
phloia per accensum: quoniam fortissimum dolor est
cuius trahendi manum ad locum: dato quod corpus
non sit plectorici sicut dicit Gal. xij. de
ingenio. Quarto intelligendum quod tria sunt
instrumenta cum quibus medicus operatur: quod si
applicent debite et sicut oportet: videntur mi/
racula in doloribus fortibus et egritudi/
nibus subitis. Primum est phloia: statim enim
facit cessare morbum: secundum instrumentum
est clistere: statim enim facit cessare mor/
bum sicut in colica. Tercium instrumentum
est calefactorium: quoniam statim curat fortes
dolores si corpus non est plenum: aut saltem
dirigit quod agendum. In doloribus igitur et quod
sationibus et fatigationibus vult calefacto/
rijs reparari. Primum igitur accipiat spon/
gia et ponat in aqua calida. et exprimat et pri/
cule patienti applicet: aut fiat de fursu/
re posito in sacculo. et si causa est frigi/
da ponat in vino puro calido. et si causa fue/
rit calida. ponat in aqua calida. vel fiat sacculi de
camomilla et melliloto et de sale et mi/
lio: vel de auena: vel de tegulis vel co/
silibus quod non habent virtutem in attrahendo.
Sed si consideramus quod corpus non sit ple/
ctorici: possumus ascendere ad calefacto/
ria facta de aniso: feniculo rubro: ozo/
bo: senugreco et siliis. Et post vltimam
purgationem in istis doloribus: mirabili/
ter mitigat dolor ex balneo aquae dulcis.

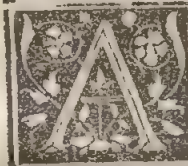
calide. Si aut dolor et aquassatio sunt
a causis extrinsecis: aut a flagello vel a
silibus: tunc in primis fiat phloia: et po
stea balneum et iungat cum melle aut dial
tea: contra liuores. R. succi absinthij. et
mellis et baccarum lauri. an. et statim quæ
tum: vel fiat sic: bulliat absinthium in vi
no: et desuper apponatur. Contra carnem mor
tuam. R. coituz: orobum: fenugre. et bul
liatur in vino: et iungat lana succida
et exprimat et in loco applicet. Contra
fractionem. R. absinth. assurgiam porci. ab
sinthium: anisum bulliat in vino: et stape ca
napine suoluant: et desuper applicentur.

Clarificatio

Intelligendum est sic dicitur. Aut
quod dolor est aliqui causa morbi sicut fortis
dolor est causa syncopis et apostematis.
Aliquando aut dolor est morbus: ut do
lor capitis aliquis aliqui est accens mor
bi sic dolor qui sequitur se. et alias egritudi
nes. Et ideo intelligendum quod Aut. large acci
pit dolori quoniam ex quibus loquendo dolor
non potest esse morbus per se: spiritus enim est accens
morbi: quoniam morbus est qualitas morbi. acci
dens autem est qualitas accidentalis: semper enim.
sequitur ad illud quod immediate et per se ledit
operationem: sic est mala complexio diuersa:
aut solutio continuitatis. Materia autem
doloris fuit dilucidata a nobis supra
quartum de morbo: et in multis alijs lo
cis et ideo breuiter pertransito. Secundo notandum
de doloribus et delictis quod proprie loquendo
tamen sunt in sensu tactus tamen quod sensus tactus
est communis omnibus sensibus: ideo sequenter potest
esse in quolibet sensu. Si autem nos loqui
mur de doloribus et delictis animalibus sic
possunt esse proprie in quolibet sensu: quoniam
delectatur anima ex subiecto proportionato
sensui: et tristatur in subiecto incontinente
et c. Si dicatur aliquis quod calefactoria non co
petunt per rationem quod trahunt materiam ad locum et

soluunt continuum. Dico quod non trahunt nisi
corpus esset plenum: et non competunt nisi
vltimæ purificationi: nec soluunt continuum
de quo sit curandum: hoc enim sit rarificatio et
poros dilatatio: de somniferis debemus
intelligere quod competunt in dolore vehe
mentissimo: et signet dolor in capite: non
tamen in eadem parte ubi erat: sed in alia parte spi
ritus ingrossando generat dolore alius
cum dolore curat ad ipsos: alibi tamen soluit
spiritus ingrossando: hoc enim minus malum est
nisi somnifera nimis excederent: quod do
lores persternunt virtutes.

Capitulum xix. de apostematibus generalis
per viam aduersionis cum suis appendiculis.



Apostema

est
flatio seu tumor propter
nāz. Diuisiones aposte
matum sunt multiplices
Apostematum quodam sunt
de materia calida: quodam de frigida. Aposte
matum quodam sunt de humoribus: et si de san
guine vocatur phlegmon: et si de co. vo
catur hirsipila: et si de phlegmate summa:
et si de melancholia cancer vel scirros: quodam
de aquositate et causant ydropisim: et quod
dam de viscositate et causant cacecias et
tumores molles. Apostematum quodam cau
sant per viam coctionis: sicut sunt illa que
generant ex supfluitate nutrimenti et de
bilitate morbi: et quodam generant per viam
derivationis ex ruina materie versus ad
locum: hoc autem sunt propter debilitatem mem
bri recipientis: et propter fortitudinem impellē
tis. et ex multitudine materie vel eius
mala qualitate: vel utroque: et propter latitu
dinem meatuum. Apostematum quodam sunt ex
terius apparentia: et quodam latent interior: sicut
pleuresis: et piplemonia et filia. Apo
stematum quodam sunt simplicia: et hoc est ra
ro: et quodam sunt composita. Apostematum quod

dam sūt in mēbro nobili: et ista sūt ma-
gis pīculosa: et qdā sūt in mēbro igno-
bili. Apostematū qdā sūt in mēbro
multū sensus: et sūt magis periculosa: et
qdā sūt in mēbro pauci sensus. Apaste-
matū qdā sūt in mēbris mobilib⁹ et q/
dā in imobilib⁹: et apostematū qdā sūt
in ossibus et suba cerebri medullari et
qdā in alijs pūib⁹: h⁹ dicit p⁹ tāto qz qdā
negauerūt h⁹. Apostematū qdā sunt in
diuītib⁹: et ista tardi⁹ curant s⁹m Sal.
qz nolūt facere phloīam nec aliavt oz:
et qdā sūt in paupib⁹. Apostematū q/
dā sūt de mā nō adusta nec multū cor-
rupta: et quedā sūt de mā adusta corru-
pta vlcerāte corrodēte: corrupente car-
nē et ossa et alia. et ista sunt multiplicia
valde. sicut est ignis pīcus: seu ignis in
fernalis. seu ignis sancī antonij qz idēz
sūt et carbūculus: et antrax et noli-
metā gerc: lup⁹ seu herpestiomen⁹: impetigo:
serpigo formica miliaris formica de/
ambulatione: cācrene: fistula cācer. Ista
enī generant s⁹m suos modos: aliqñ ex
sanguine subtili. aliqñ ex grosso: aliqñ
ex colera subtili: aliqñ ex grossa: et ita
de alijs. Aliqñ sanguis ē i plus: et aliqñ
co. et aliqñ co. citri. et aliqñ melācolia si-
ue nālīs adusta siue ināl⁹. Et s⁹z dīuersi
sātē p⁹mixtionis diuerse spēs generant.
et q⁹ narrādū nō sufficit p⁹ns dies. Apo-
stematū qdā sūt cūse. et qdā sine se. et q/
dā cū se. pestilēntiali et qdā nō. Et ita q/
dā apostematū sūt morbus p se: et que-
dā p accidēs: p accidēs qñ alios mor-
bos sequūtur. p se qñ p⁹rio et p se et im-
mediate ledūt opationes. Et ita diuī-
siones apostematū sūt. xliij. quantū est
de presenti. Intelligēdū s⁹m intētionem
Aui. q⁹ oīs pustula vlcerās et corrodēs
et denigrās et cauterizās et escarā facit:
enī: sicut cauteriū pōt vocari ignis pī-

51
cus seu carbo seu carbūculus: et videt⁹
sub istis cōprehēdere formicā et qdāz
alia. Noli-
metāgere est vlcus et corrosi-
uus ca. sequēs apostemata et pustulas
male curatas de co. intēsa corrodēs et
cauernā faciēs: et pōt dici noli-
metāge/
re: qz īficiūt tāgētē: et accidit vt plurimū
circa nares et oculos. Antrax et carbū-
cul⁹ sūt apostemata pua seu pustule ve-
nenose ita q⁹ i carbūculo ē maior adu-
stio et iō ē loc⁹ niger sic carbo. In antra-
ce co. magis dīatur. Et discenunt ista:
qz in circuitu pustule apparēt in p⁹nci-
pio multi colores: qdā citrin⁹ quidam
rubeus: quidā liuidus: quidā niger i cir-
cuitu ad modū circuli. Causat enī ex
sanguine adusto et co. adustis trāsmu-
tatis in nām venenī et melācolīā adu-
stā. Et iō corrodūt et vlcerāt p⁹ tāto di-
citur antrax: qz facit antrū et carbūcul⁹
qz cōburit sic carbo ignit⁹ q⁹ postea de/
nigrat. Herpestiomen⁹ ē vlcus corrosi-
uū de co. grossa adusta: s⁹z nō ignita vt
hīsipila: s⁹z plus mēbrū mortificans q⁹
cācer: sic dicit inferi⁹: et adurit plus in
pūb⁹ inferioribus: et vocat alio nomi-
ne lupus. Interpretat igit herpestiome-
nus scīpm cōmedēs et corrodēs. Can-
crene sunt male dispōnes de co. et melā-
colīā adusta cū colore mortificato: et
cū qdā insensibilitate mēbrū: veniens vt
plurimū in pūb⁹ inferioribus: sicut di-
citur inferi⁹ et melius. Herisipila ē apo-
stema de co. grossa ignita: et cū vlcerat
corrodit circa se: et denigrat et escarā fa-
cit: et tē pōt vocari sacer ignis aut ignis
pīcus. Fistula est vlcus cōcauū p⁹sfū/
dū cauernosū de phlegmatē putrefa-
cto et corrupto et adusto. Impetigo ser-
pigo: formica miliaris: et formica abu-
latina sūt pustule pue corrupētes et īfi-
ciētes cutē de co. adusta magis subtili

pro tanto serpunt et mouentur et crescunt et deambulant per cutem: et quasi aliquando videntur volitare: et aliquando deiscere in vno loco. et aliquando occupant partem de cute: et aliquando multum. et vocatur aliquando vulgariter endebet. aliquando ignis volatilis cum calore et rubore et dolore et infectioe. et aliquando ulcerant et corrodunt. Inter igitur infectiones et corruptiones cutis possunt reponi. Ista enim omnia apostemata et reliqua aut proueniunt ab exterioribus aut ab interioribus. ab exterioribus sicut ex causa percussione. obutatione. et siliibus. Si ab intus aut proueniunt ex multitudine materie et malicia eius. aut ex bonitate nature mundificantis corpus. et mittentis materiam a membris nobilibus ad membra exteriora vilia: et talia vniuersaliter sunt facili curacionis. De apostematibus autem frigidis pertractabimus magis particulariter inferius cum loquimur de glandulis et nodis.

Signa. Signa apostematis san- guinei sunt rubedo. mollicies. dolor et calor. et pulsatio. et si de co. signum est citrinitas. durities. dolor. punctura. et mordicatio. Et si fuerit de phlegmate: est ibi mollicies. albedo et paruitas doloris. Et si de melia: erit color fuscus. niger terre. cum duricie et modico dolore. Et si apostemata componantur crit signorum compositio secundum diuersitatem compositionis componentium: et est multa valde. Si autem apostemata fuerint de humore corruptis adustis transmutatis in materiam veneni est ibi fetor. dolor. pruritus. ulceratio: deambulatio: liuor: denigratio. cauterizatio. membri mortificatio. et corrosio. Et si in tota compositione domine nigra co. corrupta. color vergit magis ad rubedinem claram. Et si

sanguis ad rubedinem non claram. Et si phlegma salsum: ad albedinem cum quadam citrinitate. Et si melia ad nigredinem. et quanto malicia maior maligna denigrat et canterizat et escaram generat.

Prognostica. Apostemata terminantur per insensibilem resolutionem: et hoc est valde bonum. et quedam per virulentiam: et hoc est pessimum. et quedam per sanem laudabilem. et hoc est bonum. et quedam per petrositatem et duritatem: et est malum. Apostemata quedam sunt de materia ca. et terminantur in die. xx. et quedam de materia frigida et terminantur in. xl. die. Apostemata quedam sunt cum se continuis. et si expuant sanem annum. vij. die impossibile est quod euadant: quamquam ita cito non generant sanem: non inueniuntur oino via. Et si virtus est debilis cito morietur. et si bona signa apparerent: dicitur prope. vita sunt pollicentia. i. morte tardata. sicut eliditur ex dictis. Sal. et est verbum notabile. Omne apostema de materia adusta sicut antrax: et carbunculus et formica: et ita de alijs: omnia sunt pessima et mortalia. Si ista fuerint cum se. raro alijs euadit. Et si fuerint in locis ex directo cordis: aut prope mortale est. Et si materia reuertatur ad interiora: iam mors supra pedes quiescit. De apostematibus autem in particulari loquimur inferius sed quod sunt in diuersis membris: et tunc prognosticatio erit sed nunc apostemata et membrorum.

Cura. Curatio apostematum in generaliter est hec. in primis apponantur repulsiva: nisi aliud impediatur. illud autem quod impedit est cum materia est venenosa: sicut in antrax et similibus. Secundo quam corpus est plectoricum. Tercio quam apostema est in membro nobili: aut vicinatur membro nobili. Quarto quando apostema est creticum.

Quinto quando apostema est causatum
per viam coëgestionis. Sexto quoniam materia est
frigida grossa. In his enim et similibus non
cöperit repercussiva: aliter autem appo/
natur repcussiva: scilicet diversimode: quo/
modo frigida cöperit in apostematibus
calida: et ea in frigidis. Materia autem
repercussiva potest esse aqua frigida. ace/
tu oleum ro. cerotum de cera in frigidata in
aqua frigida et oleo ro. et aceto et aqua ro.
lactu. portul. solatrii. coriandruz: maure/
la et filia. Repcussiva autem in materiis
frigidis potest esse spicanar. absint. folia
caulium. nux cypsi cum quibusdam fri. sicut est
coriandruz portul. rose et filia. In augmen/
to autem ponant repercussiva cum matura/
tibus. In statu autem maturativa. Mate/
ria autem maturativa est h: malua: bis/
malua: coriandrum assugia porci. reces
assungia gallinacea re. oleum oliuaz. fa/
rina tritici ordeum: formetum et hoc in ma/
teris ea. In materiis autem frigidis sunt
ista: apium: fenugrecum: seminum: yreos:
radix lilij. mel oleum antiquum. iutuber: ca/
rice: vire passe: liquiri. et filia. In decli/
natione ponantur dissolutiva: et possunt
esse camomilla mellilotum: anthos aqua
salis. aqua ea. cum aceto vinum al. ca. et filia.
Intelligendum tamen circa istam materiam secundum do/
ctrinam Gal. v. de simplicibus medicina. quod
illud quod maturat calorem naturalem maturat: quod
autem resolvit aut mortificat non maturat
et ideo fenugrecum quod resolvit non maturat
inquantum huiusmodi. Applicatio igitur manus
supra apostema sume maturat: scilicet quod h
esset difficile: applicent ea que calorem
cöfortant et cöservant. Ista autem sunt fa/
rina tritici: et aqua et oleum. In aposte/
matibus igitur ea. R. farinam tritici et aquam
et oleum et bulliant ad spissitudinem: et si/
at emplum: et si esset materia frigida: ad

43
datur fermentum et sal. et ita cum diversis
proportionibus omnia apostemata pote/
runt maturari. Notandum etiam quod in omni
apostemate postquam venit ad sanem si non
non ruptum aperiat cum phloia: aut cum ru/
ptorio quod sit de calce viva et sapone iu/
daico. Intelligendum igitur quod in apostema/
tibus causatis a causis exterioribus ni/
si corpus fuerit plectoricum: sufficit so/
la repcussiva. In apostematibus autem
que pueniunt ex causis intrinsecis non est
possibile quoniam sit repletio vasis vel particu/
laris. Intelligendum autem quod apostema est
in principio cum ita apparet: scilicet in augmen/
to: quoniam manifeste magnificat et dilatatur
status quoniam amplius non magnificat decli/
natio quoniam manifeste incipit minui. Intelli/
gendum quod in apostematibus membrorum in/
teriorum non debet poni maturativa scilicet de/
bet fieri phloia et purgatio et resolutio
Intelligendum etiam quod postquam in principio
applicavimus repcussiva: et postea de/
bemus trahere materiam ad oppositum
ut ponamus quod apostema sit in dextra
manu tunc debemus potius portare in si/
nistra: ut trahat materiam ad oppositum. Intel/
ligendum quod in simplicibus apostematibus
simplicia debet poni: et in cöpositis cö/
posita et altera pars cöpositionis licet
non sit ita notabilis sicut altera non est ne/
gligenda. Dicto de curationibus apo/
stematum in generali: ventiamus ad parti/
cularia. Si apostema fuerit de sangui/
ne et virtus sit fortis: et alia particula/
ria cöveniant fiat phloia de parte oppo/
sita: et si necessarium fuerit postea de eo/
dem: et si virtus non est fortis fiat vëto/
ratio de parte opposita cum scarificatione
et ponantur repcussiva desuper: nisi
aliud impediat: materia autem co. pur/
getur cum manna cassie. et prunis et vio/
lia et filia. Et postea in virosque ponant

ista repercutiua. R. succi maurelle : la-
ctu. portul. virge pastoris lentiginis :
musculaginis psilg. añ. 7 pñi incincti
desuper apponatur : 7 tādū cōtineant
donec locus albescat. Si aut ex nimia
appositione frigidus locus fuerit mor-
tificatus aut denigrat : tūc somentetur
locus cum aqua ca. aut cum aqua salsa
pauca. In augmento aut fiat tale em-
plastrum. R. ordeū coriandruz. 7 bul-
liant in oleo viol. 7 cera ibidē malaxe-
tur 7 desuper apponatur : deinde ponā-
tur maturatiua de bismalua 7 farina
tritici. 7 oleo : 7 si volumus resolvere
materiā sanguineā : addamus cum
illis mel : succum apj. 7 coriandrū. Cu-
rationem autem apostematuz frigido-
rum tangemus inferius.

De curatione herispile antracis : 7
carbunculi : 7 ignis sacri.



Sta enim

oīa apostemata seu
pustule seu infectio-
nes pueniunt in istis
quia materia est ca.
pūgiua adusta : do-
lorem introducens 7 vlcera : 7 qz iam
transit 7 paratissima est transire in na-
turam veneni. In his aut oibus a prin-
cipio anteq sit facta vlceraio si videā-
tur plus de genere colerico : insistamus
plus cū infrigidatiuis : 7 si de genere sa-
guinea cū euacuatiuis : in materia igit
sanguinea fiat phloia ex pre magis p/
rima : vt materia venenosa extrahat.
Ita fiat in mā colerica si phloia videā-
tur expedire : 7 purgef cassia. 7 māna
7 similibus : aut cū aqua casei : 7 diagri-
dio. In principio aut anteq cutis sit vl-
cerata : cū in loco apparet magnus ca-
lor 7 dolor : 7 pcedat materie rubedo :

siue citrinitas : infrigidetur locus cum
spongia infusa in aqua frigida : 7 aceto
aut cum lactu. 7 portul. 7 nenuphar. 7
extremitatibus viris albei : 7 plātaginez
7 ordeo terat vnū ex illis aut multa 7
desuper apponant. Et si tūeam q lo-
cus vlceref : bulliat stercus vaccīnū in
aceto cū melle 7 thure : 7 desup appo-
natur. Et si vlceraio iā facta est admi-
nistretur tyriaca aut mirridati osbus
modis administratōis : 7 tūc nihil acci-
frigidū desup apponatur : qz frigidū vul-
neribus mordax : sit igit tepidū. Scin-
dat igit malū granatū p mediū 7 bulli-
at in aceto : 7 postea terat 7 desup tepti-
dū applicet : 7 bolus cū aceto in circui-
tu. Et extūc nihil applicet hūidū : quia
vulnera nō curant nisi pū desiccet : ap-
ponant igit frigida stipitica cū dbulda
resolutiua. Materialia at sūt ista : plā-
tago : portulaca : virga pastoris : corian-
drū. cerusa : bolus : achatia : opū : mīrū :
ruth. : sal : sulphur : nux antiq vinctuosa.
oleū ro. cucumer. asinū : fel. hirci : pipe-
panis cū multo fursure : gallei lēce : alu-
mē : granata acetosa : vna passa sic : cū
phora : cera al. vinū pōticū. Medicos
igit diligēs 7 sollicitus accipiat aliq ex
istis aut oīa : 7 bulliat in aceto 7 terant
7 desup apponant 7 remoueat emplz
ter iter diē 7 noctē. Sed qz ista postq
venerint ad nigredinē 7 escarā magis
curant manu diuina q hūana : iō expi-
mētis vīdēdū est. Accipe igit vitellū ouī
crudum : 7 sal triū : 7 misceant fortiter
7 desup apponatur : istud enim valet ante
vlceraionē 7 post. Secundum tale
est q accipiat scabiosa 7 terat 7 de-
super applicet 7 valet añ 7 post. Ter-
tium est istud q accipiat hūncta 7 te-
ratur 7 desup applicet 7 valet ante 7
post. Hoc idē facit consolida maior : 7

omnes species cōsolidaz. Tozmēilla
pōtata valet multū: ⁊ sicut herba tu
mici. Cuz igit adutorio magni dei ⁊ sū
cti antoni igneitas iā. euolauerit: ista
mus cū regenerātibus carnē q̄ sūt cuz
mastiche: ⁊ thure ⁊ aloe ⁊ litargiro. ⁊
radice aristol. ⁊ silibus.

¶ Curatio vlcerū sanioforū.



geratur in

primis materia cū oxi/
zacara ⁊ sirup. de fumo
terre ⁊ vitat rubea troci/
scata ⁊ postea fiat phlo
botomia: ⁊ remoueat crustula: ⁊ cum
dialtea: ⁊ populeon: ⁊ postea tal pul.
apponat. R. cinerē vitū: litarg. catūte
lote: eris vste: aloes alūminis: cortices
maligranati: ceruse lote. añ. 3. iij. attra/
mēti tartari: calcis viue: salis gēme. añ
3. j. fiat puluis ⁊ in vlcere apponat. vl
cū cera ⁊ oleo rō. fiat vnguentū: hoc. n.
vnguentū mortificat ⁊ curat actualiter
ōia vlcera saniosa antiqua: q̄ sūt de dis/
sili curabilia: ⁊ iō curā chirurgico reli/
quamus q̄ cū ferro ⁊ realgar represso
curabit si deus voluerit.

¶ Cura cancrene ⁊ herpestiomeni
siue lupi.



ntelligen dā

interdum corumpitur
cōplexio mēbri ⁊ vit^o
aiālis sensibilia: deinde
putrescit ⁊ corumpit ⁊ hūectat locus:
⁊ p̄fūdāt: ⁊ tūc in principio qñ appa/
ret seduas coloris ⁊ quedā insensibili/
tas: tūc ista accidētia applicant nomi/
ne cācrene: ⁊ qñ illa accidētia iā vene/
rūt ad putrefactionē ⁊ cutis vlcera
tione: ⁊ maiorem insensibilitatem ⁊ hūe/
ctationē ⁊ virulentiam: tunc talia acci

dentia possūt appellari h̄ pestiomen^o.
In primis igitur rectificetur dieta: vi/
ret igitur ca. adurentia ⁊ frigida mor/
tificantia ⁊ sit in regimine temperato.
mundificetur corpus cū phloia ⁊ sar/
mactia: sicut debet fieri in humoribus:
corruptis: postea clarificet locus. ⁊ po
nantur ibi sanguisuge ⁊ inungatur lo/
cus cum tali vnguento. R. orobi sari/
ne fabaz. salis cōmunis. aristol rō. mel
lis añ. 3. j. puluerizent ⁊ bulliant in si/
rupō acetofo donec sit in spissitudine
mellis. ⁊ illiniatur locus. Vel istud qd
est probatum ⁊ laudabile multum in
cancrenis ⁊ in oībus dispositionibus.
cū mēbri cōplexio incipit corrupti ⁊ de/
strui. ⁊ mutari in clirmitatem in liuorē
⁊ viriditatē. ⁊ inquandam suscedinem
mortificatam sicut apparet frequenter
in tibys ⁊ apostematibus male curatis
R. olei rō. cere albe. 3. vi. succi fructus
vve lupine. 3. iij. ceruse. 3. j. plumbi vsti
⁊ loti ⁊ ponsillogos. i. illius sumi qui
adheret in fornacibus fabrorum vbi
fundant metalla olibant añ. 3. j. Mo/
dus conficiendi est iste: liquefiat ⁊ ce/
ra ⁊ oleum ⁊ deponantur ab igne. ⁊
alia subtiliter puluerizata ⁊ cribrata si
mul omnia in mortareo diutius cōmi/
sceas: ⁊ supra dictum succū infundatur
⁊ cum sine intermissione per. v. horas
fuerit agitatum permittit coagulari ⁊
supranatātē succū plūce ⁊ resultat qdā
cōfectio si bñ cōficiat quasi eēt diadlō
⁊ sp̄ extēdit supra alutem ⁊ postea su
pra locū. ⁊ ē mirabile valde in oīb^o vl
cerib^o calidis fraudulētis saniosis recē
tibus n̄m. q̄ in antiqs oz ad fortiora cō
surgere: cū at cācrena cadit in h̄ pestio
menū. ⁊ iā incipit locus hūectari ⁊ cor
rūpi. tūc mell^o ⁊ remouere qd putrefa/
ctū ē cū medicinis putrefaciētib^o ⁊ car

nem cadere facientib⁹: aut cū cantherio
 ⁊ similib⁹: q̄ cū incisione . apponatur
 igitur tale vnguentū. R̄. radic aristol.
 aluminis. floris cris. virioli. gallaruz.
 cris vsti. ceruse lote aloes. succi cucume
 ris asinini. añ. 3. ij. buliatur cū melle ⁊
 aceto. q. s. ⁊ inungat locus donec ap/
 pareat sana caro. ⁊ si locus esset humi
 dus cauterizet. ⁊ q̄ talia cū sunt anti/
 quata sunt difficilis aut impossibilis cu/
 rationis. ideo curā restauratorib⁹ relin
 quamus. Unguentū ad vlcera ca. in pl⁹
 saniosa difficilis curatiōis corpore mū
 dificato ita q̄ deus noluit vsq̄ ad ho/
 die melius reuelare. R̄. antimonij. eris
 vsti. litargirij clime argēti. ⁊ marcasti/
 te. ceruse lote. balaustie. aluminis. sar/
 cocolle. corticū thuris. ponsilogoos. i.
 illius fumū q̄ adberet in fornacibus ubi
 fundantur metalla. añ. 3. j. conficiatur
 cū fece olei antiq̄ ⁊ cera. q. s. ⁊ fiat vn/
 guentum. istud mirabiliter desiccet si/
 ne mordicatione: ⁊ pro tāto ē vtile i mē
 bro sensibili ⁊ viro delicato. Unguen/
 tum ad cicatrizandū ⁊ decorandū loca
 sordida plena quasi humiditatib⁹ p̄p̄
 vlcera conumpētia colorem cutis. R̄.
 gallaz. corticis maligranati. sanguis
 draconis. añ. 3. ij. ceruse. aloes sarcocol
 le litargirij. catimie lote. aluminis. eris
 vsti abluti. mirte. corticis thuris. pōsilo
 gos. añ. 3. ij. puluerizentur ⁊ confician
 tur cū cera ⁊ oleo ro. ⁊ fiat vnguentū.
 Considerentur igitur medicamina que
 posita sunt in hoc capitulo: quia mira/
 bilia sunt in causis suis.

¶ De impetigine ⁊ serpigine.



Mapetigo ⁊
 serpigio sunt infectiones
 cutis de co. subtili mixta
 cū hu. grosso terreo: ita

q̄ co. subtilis aliquando est i plus. ali/
 quando co. grossa: ⁊ aliquando equali
 ter. Quādo est in plus de co. de facili
 curatur quando humor grossus pl⁹ tar
 de curatur. ⁊ quādo equaliter media ē
 curatio. Mundificet cū corpus i prius
 iuxta materiam sue cōplexiōis: corpe
 aut mundificato ⁊ bono regimine sup
 posito fiat balneū: qm̄ balneū subriliat
 ⁊ aperit ⁊ luuat ad euacuandum hu.
 Impetigo recens in primis curatur cū
 salina teiuni si illiniatur. v̄l fiat tale me
 dicamen. R̄. farine risi. milij. ordet. sa/
 barum lupinoꝝ. cicerū. añ. 3. j. gallaz
 ossiū mirabolanoꝝ mell. añ. 3. 5. bulli/
 ant oīa in aceto ⁊ succo blete vsq̄ ad
 spissitudinē: ⁊ illinias loc⁹. Si aut sue/
 rit antiquatū: inūgat cū oleo de frumē/
 to. vel fiat tale vnguentū. R̄. nitri. litar/
 girij. stercoꝝis fureti. solioꝝ agni casti.
 eris vsti. añ. 3. j. virioli sulfuris vini.
 añ. 3. ij. buliat i aceto vsq̄ ad spissitu/
 dinē: ⁊ loc⁹ illinias. Si at adueniat pri
 ritus ⁊ s̄q̄me ⁊ q̄si qdā excoꝝiatio. illi/
 nias loc⁹ cū isto medicamie. R̄. anacar
 di. costi. elli nigri atramēti. aristol. cō/
 bustoꝝ. añ. 3. vi. terant et cribellent et
 cōficiant cū aq̄: aut oīa ista q̄ dicta sunt
 conficiant cū modica quantitate cere et
 olei. et meli⁹ adhibebit. Unguentū mira
 bile ad oēs rubores et infectiones cutis
 de co. aut sanguie: aut vtriusq̄ insicien
 tib⁹ cutē vbicūq̄ sūt. R̄. sulfuris vini
 auripigmētū rubet. añ. 3. ij. puluerizent
 et cribellent i vltimo: et p̄ficiant cū suc
 co de fumo terre: et si nō inuenias cū sū/
 rupo d̄ fumo terre: et siat trocisci et de/
 stēperent cū vnguetō citrio et inūgat lo
 cus: et cū aq̄ sulphurea ca. abluat. et h̄
 fiat toties donec cures. Oleū de sinapi
 delet ipetiginē: sic oleū de frumento:

vidē fac acetositas cluri et sinapis cum aceto: et cor tices malignanati: vel fiat istud. R. vn goēti citrini vnguenti fusci. litargiri. añ. 3. ij. misceantur.

De formica miliari.

Formica miliaris ē pustula parua acuti capitis calida: aut multe pustule: et videtur ambulare: quoniam videtur mutari: aliquando vlcera et alia quando non. Curantur enī sicut herissipila: quoniam ante vlcera et post sunt apponi humida: sed postea non. In principio enim ponantur magis frigida cum stipticis. in declinatione magis resolutiua. in medio ponantur medio modo. In principio igitur ponant supra locum lactuca trita cum portulaca et mucillagine psylli: et in medio orendum: et panis fursureus et plantago: et cortex malignanati: et versus sinem sal et nitrum et rutha: et cucumer asini: et conficiatur cum vrina pueri et succo plantaginis. Quia igitur in omnibus istis materia est venenosa: magnū studium et magna cautela adhibeat: sicut in igne perlico recte.

De fistula.

Intelligen^{duz} ē qd vlcus concavum sordidum latum inferius et strictum exterius: quod inquā modo clauditur et modo aperitur declarant fistulas et per ista accidentia fistula declaratur. Digeratur igitur materia in primis cum oximell. diure. et siru. de fumo terre: et purgetur cum yerapigra: et yeraruffi. et stuphetur: et vtatur tyrsaca: et sit in bo

na dieta et bono regimine. Ista passio est difficilis curationis valde: et potissime quando antiquatur: quoniam oportet cum nouacula aut cauterio per omnem ambitum caro mortificata remoueatur: donec sit deuentum ad viam: multi sunt qui prediligunt sic esse: quod sic curari. Si autem fistula fuerit in carne sanies est alba si in osse est sicut lotura carnis: si in neruo ē nigri coloris. Corpori igitur mundificato elargetur vulnus cum gentiana: aut cum medulla sambuci: et postea ingenies quo modo pulueres intromittantur cum tenta aut per modum emplastri et similius. ita quod virtus medicaminis possit venire ad profundum et consumere totum quod mortificatum ē. donec appareat caro rubea sana: et postea est magna cautela adhibenda in generationem carnis: quoniam dato quod sit curatus caro non generabit vniiformiter: et iterum in profundum sanies generabitur. quare tenta tunica in his que carnem generant continue debet apponi: et paulatim diminui donec totum fuerit plenum sua carne. Hoc igitur medicamen confert in fistula. R. 3. iij. 3. iij. viride eris. 3. f. aloē. 3. ij. puluerizentur fortiter et bulliant in aceto: et addatur mell. 3. 5. et bulliant iterum donec fiat quasi vnguentum: et intingatur tenta et fistule apponatur. Vel fiat per hunc modum: quoniam materialia medicaminum mortificantium sunt hec. aristol. myrrha: aloē: cerusa: litargiris vsum: viride eris: vitriolum: tartarum: radice yreos: rad. scolopend. catilinia: teste ouorum combuste in fumo figuli: nitrum: spuma maris: stercus humanum combustum: argentum viuum extinctum: limatura ferri: calx viua: sulphur viuum: sal armoniacum

auripigmentum rubeum et citrinum :
vitriolum: alumen. realgara. repressuz
cantarides: salnitrum: sapo gallicus. cē
taurea. ozobus. ellē. opoponac. plum/
bum vstum. sal tostum. succus titima/
li. bermo. affrodil. sticados. mel. aq
ruthē. aqua celidonie. aqua rube distil
lata per alembicum. agrimonie. acetū
assungia porcina antiqua. ista inquam
sunt materialia cum quibus omnia vl
cera fraudulenta sordida possunt cura
ri: cum curabilia sint. Intelligenduz q
nec in his nec in alijs multis pono nu/
tritium: neq; eligo ex materialibus q
magis ppria et que minus: nec in mul
tis pono doses. Cuius ratio est: quoni
am hic ponitur ars et doctrina: et mul
ta relinquuntur medico particulariter
operanti: quoniam in particularibus ē
magna diuersitas: quoniam aliquando
passio est noua: aliquando antiqua: ali
quando est in superficie: aliquando in
profundo: aliquando in membro no/
bili vel iuxta: et aliquando in ignobili:
aliquando in carne: aliquando in ner/
uo: aliquando in osse. Et fm hec omnia
oportet medicamina diuersificari. Pre
terea quedam sunt in edicamina debi/
lis virtutis: et quedam virtutis fortis:
et quedam magni iuuamenti: et quedā
pui: et fm hoc diuersificant doses. Cō
paretur igitur vnum alteri: et accipia/
tur aliqua ex istis et conficiantur: et si/
stule vt dictum est applicentur. Quan
do autem fistula antiqua est in profun
do: fiat talis aqua. R. salis armoniaci
vitrioli. auripig. rubei et citrini viridis
eris: ana puluerizentur et ponantur in
alambico de vitro bene lutato: et fiat lē
tus ignis: et prima aqua abijciatur do
nec alambicum effiat rub uz: et seruetur
in vase vitreo obturato: aliter exalaret:

tante virtutis ē ista aq q ossa penetra
ret: et omnia metalla: et in omni conca
ua fistula ponatur vna modica gutta:
statim cauteri: at sicut ignis: et remio/
ueatur arsurā et dolor cum albumine
oui aut butiro: et adhibeatur cautela q
dicta est in generatione carnis: qz vere
ista aqua omnem fistulam mortificat:
sed in ponendo adhibeatur cautela: qz
in vltimo fortitudinis est. Sed pro ti/
midis et pueris fiant ista multum iuuā
tia. R. foliorum ruthē: celidonie. folio
rum agrimonie: añ. et ponantur integra
in aqua vite hoc est in vino albo distil
lato per alembicum: et vna gutta in fi/
stula distilletur. Vel fiat talis portio q
curat omnem fistulam a principio. R.
agrimonie. foliorum olue cefac. ana
M. j. scindantur minutissime et ponan
tur in vino albo: et quotidie in auroza
potetur ciphus vnus et continuatur do
nec curetur. Radix est. posita in fistula
curat eam. Scolopendria collecta cū
orationeonica et portata ad collū cu/
rat fistulam. Intelligendū q experimē
tum est multum vtile postq lux ratio
nis precessit: et qz omnia materialia q
dicta sunt absterfua et mundificatiua:
et ex illis que dicta sunt: sunt quedam
fortissima et quedā debilia: et quedam
mediocria. ideo experimentator dz ac
cipere aliqua ex fortissimis in pua quā
titate: et multae debilib⁹ et in magna
quantitate: et qdā de mediocrib⁹ et i mo
dica quantitate: et componat et vtaf eis
modo per modum pillul. modo p mo
dum vnguenti: modo per viam empla
str: modo per viam aque distillate seu
infuse: qz et si non profunt singula mul
ta iuuant. Inferi⁹ dicem⁹ aliud de fistu
la caplo de egritudine in lachrymalē
et qz b passio difficilima ē ad curanduz

postq̄ antiq̄ta ē restauratorib⁹ relinq̄/
mus.

De cancro.



Cancer est apoc-
stema
melancolicum de melan-
colia adusta ⁊ est a prin-
cipio parue quantitatis
admodum saxe durum

rotundum: susci coloris: cum paruo ca-
lore: cum magno dolore aliquādo: alii
quando cum paruo: aliquando nō vl-
cerat: ⁊ aliquando vlcera: ⁊ hoc ē cū
melia generata est ex adustione sāgu-
nis aut colere pure solius. Et dicitur
cancer ppter triplicem proprietatem.
Primo qz habet figuram rotundam si-
cut cancer. Secundo qz sicut cancer fir-
miter tenet quod tenet cum cibum ve-
natur: ita ista passio fortiter adheret.

Tertio qz sicut cancer habet multas ti-
bias ⁊ longas ⁊ tortuosas: ita ista pas-
sio habet multas venas ⁊ diuersas: re-
pletas circūquaqz sanguine melancoli-
co replente. Cancer autē discernitur sic:
qz corrodit circūquaqz sine cauernis ⁊
callositate ⁊ duricie labiorum: cum ru-
boze ⁊ calore a principio sed cum iue-
teratur liuet ⁊ viuet ⁊ suscescit a prin-
cipio autē difficilis cognitiōis ē valde.

Pronostica. Cancer autē ē
recens ⁊ tunc
est curabilis: aut est antiquus ⁊ tūc nō
curatur. Cancer: aut est exterius appa-
rens: ⁊ tunc curatur aut est interius: ⁊
tunc non curatur. Et pro tanto dicebat
illa sistula altissima hypo. Quibus-
cunqz canceri absconditi sunt ⁊c. Et for-
te intellexit de curatione per incisionē.

Cura. Ad curam igitur possibi-
lem intendamus. In pri-
mis si indiget fiat phlebotomia: po-
stea curetur cum epithimo ⁊ aqua ca-

sel vel yera ruffini. si est fortis digerat
cum frigidis ⁊ humidis: sicut est aqua
ordei. pisces squamosi de aquis mūdis
⁊ vitella ouorū mollia: atriplices: boz
rago ⁊ crocus cōpetunt: ⁊ lac vacciniū
postq̄ extrahitur butirum: ⁊ alia silia.
Si igit locus sit talis q̄ possit incidi: si
cut in māmilla ⁊ similib⁹: incidatur oī
no totus locus: ⁊ cauterizetur ⁊ pmit-
tatur fluere multus sanguis: hoc tamē
fiat cum magna cautela. Cauterium et
fiat cum magna cautela: qm̄ periculo-
sum est. Apponantur igitur medicamē-
ta absterfina sine mordicatione. R. thu-
cie lote. plumbi adusti ⁊ abiuti. ⁊ corti-
cis malorū gra. coriādrī. aloes abluti.
boli armenici. añ. 3. j. cōficiant cū oleo
ro. ⁊ cera. q. s. ⁊ fiat vnguentū. Et si lo-
cus eēt multū calidus tunc agresta. ⁊
coriādrū: ⁊ mucilago sp̄sly desup ap-
plices. succ⁹ celidonic. succ⁹ soliorū olī-
ue curāt cācrū in principio: ⁊ i gīgūis:
⁊ in sūmitatib⁹ māmillarū. cetac por-
tarū curat pculdubio cācrū. Si at ma-
gis pticulariter volem⁹ pcedere: dige-
rat mā sic. R. succi boza. succi sumi ter-
re. succi scabiose. añ. lib. 5. end. scar. añ.
ij. q. ij. epithimi cuscute. soliorū sene. añ.
ij. q. iij. vini malorū gra. 3. iij. panis zu-
cha. li. j. fiat sirup⁹. Mā digesta purget
sic. R. oxilaxatui. electu. de succo ro-
yere ruffini: añ. 3. ij. mīscant postea stu-
phes in p̄dictis herbis: ⁊ postea dent
oue ptes rubece troiscate: ⁊ tertia tyria-
ce: postea ifrigidet loc⁹ cū his. R. suc-
ci plātaginis. succi coriādrī. succi por-
tol. succi vermicularis: añ. 3. iij. aceti al-
bi: olei ro. aq̄ ro. fert capzini. añ. 3. iij.
buliāt vna inundatiōe ⁊ panni intincti
tepidi desup apponant: ⁊ deinde desic-
cet: ⁊ talis puluis desuper apponatur.
R. amatisco. coralli: cathimie argētee:

z aure lotorum: fuliginis: tele aranee: plumbi viti z loti spodi: ossium mira bol. cit. fiat pul. vel cum oleo ro. z ce/ ra. fiat vnguentum. z abluatur locus quotidie cum sero capri: aceto albo z aqua ro. tepidis. vel fiat sic. R. filtri blai. stercoris columbini: corticis ma ligrana. gallarum adurantur supra te/ stam z puluerizentur z puluis supra locum canceratum apponatur. Si au tem cancer esset inueteratus oportet fortiora medicamina adhibere. Addi tur igitur cum fortiori medicamine: vl cum isto sed in parua quantitate. R. ra dii. aristol. ro. aloes: myrrhe: niri: vi/ trioli: tartari: attrament: vtriusq; auri pigmenti: gallarum zc. z abluatur lo/ cus cum decoctione istarum herbaru R. bozag. scabiose: sumi terre: lapacy acuti: centauree. buliant in sero capri/ no in pl^o. z aceto albo z vino al. in mi nus. z semper abstergatur locus z de/ siccetur cum panno lineo antiquo mu do: sed quia ista passio est difficilis cu rationis aut impossibilis: postq; est in interiorib; aut postq; antiquatur: ideo deinceps restauratoribus relinqua/ mus.

Clarificatio. Notadu e h^o q in omni apostemate est triplex morbus: mor/ bus consimilis z morbus officialis. z morbus comunis. consimilis ratione male complexionis. officialis rone tu moris: sed comunis rone solutionis co tinuitatis. Attamen intelligendum q morbus consimilis est ibi morbus per se. z officialis z comunis sunt morbi per accidens. qm prius leditur mem/ brum ratione male complexionis q ex alijs. sic declarauim^{us} in de morbo z ac cidenti. Secundo notandum q nulluz

apostema fit ex spu. si aliquis diceret Gal. dixisse q sic. dico q per spiritum intellexit ventum vt in timpanite. Ter tio notandum q nullum apostema fit sine materia cum fit ibi tumor. quonia aut est humor: aut ventus aut aquosi/ tas. Quarto intelligendum q cum in/ terius digerimus: modo digerimus z alteramus cum calidis. modo cuz fri gidis. modo cum sic. modo cum hu. quoniam quando apostema est exteri us digerimus z maturam^{us} semper cuz calidis z humidis teperate: teste Gal. v. de simpl. ci medicina. dico q cuz in/ tus digerimus ad hoc facimus vt ex/ pellamus: z ideo semper fit cum con/ trarijs. extra aut proprie intendimus maturare: z istud fit cum his que con seruant calidum naturale: z talia sunt cali. z humi. temperata. tamen in apo stematibus ca. vergunt ad frigiditatez z in frigidis ad caliditatem: z ita de alijs. Quinto notandum circa impeti ginem qm lz bal. aque dulcis no cope tat in lepra: sicut dicitur inferius. nbi lo minus bene competeret in impetigi ne z serpigine: quoniam lepre materia est profunda z incinerata. z ideo bal/ neu aque dulcis non sufficeret. sed im/ petiginis z serpiginis materia est ma/ gis in exterioribus z non est nisi semi adusta. z pro tanto per bal. aque dul. bene potest euaporari. Et pro tanto i telligendum vt dictum est: quoniam i/ petigo z serpigo sunt de materia subri li mixta cu grossa: z quando plus abun dat subtilis ca. dicitur impetigo quasi scabies impetuosa. z qz velocius mo/ uetur z occupat maiorem locum. Si autem plus abundet materia grossa: tunc dicitur serpigo. z quando equalit tunc dicitur serpigo miliaris vel serpi.

go granosa. aliquando ista sunt cum calore et ardore et vlcere et sanie: et aliquando ita quod impetigo magis vergit ad ruborem: et serpigo ad nigredinem et ita medicamina aliquo modo sunt diuersificanda. Sexto notandum quod frumentum debet poni inter laminas ferreas candentes et quod eliquetur est oleum et istud oleum si sit ca. tamen mirabile proprietatem habet contra impetiginem et serpiginem et similes infectiones quoniam satis velociter totum delet. Septimo notandum quod impetigo et serpigo possunt causari ex co. et melancolia. ex melancolia inquam in naturali causata per viam adustionis colere vel sanguinis: et hec adustio non est completa sed mediata. et quia materia in parte est subtilis: ideo expanditur ad cutem: et quia partem grossa ideo remanet iuxta cutem. Octauo notandum quod comedentes panem ratatum incurrunt impetiginem et serpiginem ratione infectionis: cum mures habeant aliquam naturam venenosam. ideo etiam pauperibus talis panis non est dandus. Nono aduertendum quoniam licet impetigo et serpigo sint extra venas nihilominus bene potest competere phlebotomia propter materiam existentem in venis. Decimo intelligendum quod in impetigine et serpigine non competunt frigida repercussiva nisi essent mixta cum quibusdam resolutiuis. Undecimo intelligendum contra carbunculum quod aliqui apponunt in curatione frumentum masticatum et fermentum et sal et similia ca. et tamen carbunculus est de materia ca. dico quod carbunculus est de sanguine et co. adustis et intensis ita quod plus onatur san. et dicitur carbunculus ut dictum est a carbone viuo: quoniam sicut carbo calet et rubet

ita istud apostema: et ideo in principio fiat phlebotomia ex eadem parte: et in circuitu apostematis ponantur frigida et desuper apponatur frumentum masticatum quia maturat et attrahit temperate: et magis ratione masticationis apponatur fermentum quia habet duplicem naturam ca. et fri. et sal quia calcfacit et attrahit et resoluit et confortat ratione stipititatis. Postquam autem venit ad rupuram tunc apponantur resolutiua ut non conuertatur in antracem aut sacrum igni aspergatur igitur aqua ca. cum modico sale: et ponantur ibi ventose et similia que dicta sunt superius. Duodecimo notandum circa carbunculum sicut frequenter dictum est quod in carbunculo: nec in aliquo apostemate venenoso non competunt repercussiva: et tamen auctores iubent apponere frigida. dico quod verum est: quia materia venenosa curret ad cor et ad viscera. quod autem apponatur frigida hic non supra sed in circuitu. Preterea si apponatur frigida hoc non est ut repercutiant: sed ut ardorem mitigent. preterea semper admisceantur stipica ut confortent. preterea semper apponatur resolutiua ut non penetrer: preterea apponatur actu tepida ut non repercutiant: sed ut ardorem refrenent. Preterea illa frigida post vlcationem non sint humida sed sicca ut mundificent. Et iuxta hoc intelligendum quod maturatiua nec cal. nec frigida non competunt in carbunculo. sed magis resolutiua et euaporatiua: ideo non debent esse ita ca. quod adurant. Ultimo notandum de cancro quod in sui nouitate potest curari: sed cum antiquatus est non: et potissime in interioribus: et ideo dicebat Hypo. quibusvisque canceri sunt absconditi et c.

**Capitulum. xx. de verucis poris et
acrocordinibus et lupis.**



Ista sunt ^{pecca-}ta offi-
cialia in numero addito
veruca autem est caro du-
ra et spissa per totum cor-
pus nata. maxime in pe-
dibus et manib⁹ de materia phlegma-
tica et melica. idem sunt pori. nisi q^d po-
ri sunt veruce minutim fixe ad modum
pororum habentium multas barbas: et
hoc est propter maius dominium melie
sicce terre. Acroconides sunt quedam
excrecentie ad modum capitis vberum
molles pendentes de materia phlegma-
tica. Lupie sunt quedam que generant
in palpebris et in alijs partibus corpo-
ris de materia phlegmatica et differunt
a scrophulis et glandulis: quia scrophu-
le et glandule sunt magis intus in poris
et carne circumvolute folliculo. Allie autem
sunt magis extra. Curatio verucarum
est abstinere ab omnibus melicis. deinde
q^d frequenter exsanguinentur cum vnguen-
to: et q^d apponatur lac sicus frequenter
et proculdubio curat. aut q^d ligentur ve-
rux cum seris equi vel q^d pastentur ista la-
cte titimali auripig. et pasta. et fiat ca-
psula et desuper apponatur. vel fiant
ista. R⁹. viridis eris: auripigmenti. et pul-
pe colli. sal. armoniaci. an. 3. i. et pastentur
cum lacte titimali et cera et fiat capsula.
vel q^d radatur cum nouacula: et dimit-
tatur fortiter exsanguinari. et postea pu-
ciatur desuper lac sicus: aut lactitimali
aut pulvis licargirij et auripig. distempe-
peratis cum forti aceto. Lupia autem et
acroconides omnino abscindantur. sed lu-
pia seu nodus qui est in palpebra et ap-
paret in interiori palpebre debet absci-

di vel remoueri. vel in istis excrecenti-
is fiant ista. terantur allia cum sale et
desuper apponantur: et remouean-
ter inter diem et noctem: et continuentur
vsq^{ue} ad .ix. dies: et q^d talia cum lamina
plumbea fortiter comprimantur.

Clarifica. Si aliquis dubita-
ret quo modo co-
petunt sicca: nonne tali indurant: et ma-
teria est dura. Dico q^d sicca stiptica fri-
gida indurant: sed h^{ec} ponuntur sicca q^{ue}
resolunt sicut acetum. aut sicca que co-
sumunt et euaporant et eradicant et ru-
punt et cauterizant sicut auripigmen-
tum et similia talia competunt. Secun-
do notandum q^d huiusmodi excrecen-
tie non possunt causari de co. quoniam
co. euaporat et euanescit. et non potest
deuenire ad tantam conglobationem:
sunt igitur de phlegmate vitreo caseo
to conglobato aut gipseo aut melanco-
lico. Tertio aduertendum vitrum vna
magna scrophula seu veruca possit ge-
nerare multas paruas: cum extra se ni-
hil emittant in generato. Dico q^d ma-
gna veruca multum attrahit de sangui-
ne melancolico: quo attracto multe allie
parue hincinde generantur: et ita de scro-
phulis. Quarto intelligendum q^d h^{ec} sa-
guis pedum et manuum sit subtilis: ni-
hilominus plus generantur veruce in
illis partibus q^{ue} in alijs. non q^{uia} ex illo
sanguine subtili generentur: sed q^{uia} vir-
tus mundificatiua mittit superflua ad
extrema. Quinto notandum q^d licet in
his in quantum huiusmodi non compe-
tat phlebotomia. tamen quantum est
ex vili purgatione potest competere.

**Capitulum. xxj. de apostematibus fri-
gidis cum suis appendicibus.**



Apostema tam
que
dam sunt ca. et quedam
frigi. et ideo postq̄ de/
terminatum est de apo/
stematib⁹ ca. fm̄ omnē

sul ambitum: hic igitur de frigidis.

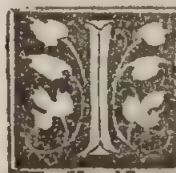
Apostemata autem frigida quedā
sunt de phlegmate. quedam de melia:
quedam de aquositate: quedam de v̄/
tositate. Illa aut que sunt de phlegma/
te quedam sunt mollia humida tracta/
bilia sine calore: et quedā sunt solida
et dura et quanto duriora tanto frigi/
diora.

Cura. Supposito q̄ v̄lia preces/
serim sicut ē bona dieta: et
bonum regimen: et q̄ materia sit dige/
sta. et euacuata: et ita de alijs sicut decet
per ordinem ad regimen particulare ve/
niamus. Reperciat igit in primis mā/
cum siccis et resolutionis. accipe igitur
lixivium et resolvatur ibi nitru et ace/
tum: et tūc spongia nova intingat: aut
pānus lineus: aut lana: aut filitru aut
pānus de humbace: et fomentes locus
et desuper ē apponant: et ista cōtinuē/
tur et quotidie augmentent: et fiat po/
stea fortis fricatio in loco. Quādo au/
tem videmus q̄ apostema non est re/
solutum: et accedit ad statuz: et incipit
maturari: tunc iuvemus naturam sic.

℞. radicē lilij. fenugreci. se. lini. añ. 3. 4.
bulliant in aqua et fortiter conterantur
et misceantur cum fermento: et fiat em/
plastrum. In declinatione autē appo/
nantur olea ca. resolutiva sicut ē oleū
laurinu. oleum de spica nardi et simi/
lium: vel q̄ in predicta decoctione que
sit in principio addatur sulphur extin/
ctum. et oleum rosaceuz et sal. et fiat fo/
mentatio et spōgia inuncta ponatur de/
super.

Si autē conqueritur de magno
dolore: pro tanto: q̄ apostema erat in
mēbro nervoso aut chorda. tūc acci/
pe lanā succidam et vinum coctum q̄
appellat sapa: et modicū de spicanar/
di: et comomilla: et mellilotū: et fiat fo/
mentatio et lana desuper apponatur.

De glādulis nodis et scrophulis.



Sta apo^{ste/}
ma/^{ma/}
ta causantur de phle/
gmate cascato duro
congelato. quorum cu/
ra triplex est. Primo
compriat fortiter et

rie et: vel accipiat tabula plūbea soli/
da et locus fortiter cōprimat cū tabu/
la: et liget desup: et sit totū studiū in for/
titer cōprimendo. Scōdo pōt curari cū
medicinis cauterizantibus. ℞. ellī nigrī
auriptgmeti rubel. viridis eris. calcis
viue. attramenti. sulphuris viui. añ. 3.
j. litargij eris v̄sti. ana. 3. iij. cōficiant
cū oleo ro. et fiat vnguentū cū cera. aut
fiat emplm cū galbano et bdelio mol/
lificatis in vino. Tercio curat sic. extē/
dat cutis ex viroq̄ latere et scindat et
discarnet vndiq̄ et extrahat tota bur/
sacula vbi ista cōtinentur deinde curen/
tur sicut vulnera. Sit tñ duplex cante/
la. sc̄ q̄ nihil remaneat de burricula: q̄
iterū reuertret. Secūda sit q̄ cum ista
sūt prima nervis et chordis q̄ illa nō
ledant. Scrophule generant ex phle/
gmate vitreo et melia: et assimilant no/
dis: et generant v̄tplimū in carne mol/
li. et ideo multiplicant in collo et assel/
lis. raro inueniē sola: sed sūt multe. ali/
quādo ē vna grossa magna. aliqñ co/
adunant nodi multi et vides esse race/
mus suspēsus salubres sunt in pueris:
graviiores in iuuenibus.

Cura In primis subtilietur regi-
men vitet repletionem cli-
bi et potus: et potissime repletionem nau-
seantiam: et omnia illa vitet que replent
caput vaporibus. sicut sunt allea cepe
vinum forte: vociferatio: ira: sollicitu-
do: et tenere caput inclinatum: et multa
consimilia. In primis fiat phloboto-
mia si particularia conueniant. digeratur
materia cum oxille diuretico: et euacu-
etur cum diatribis. R. turbit. 3.
x. zinz. 3. v. zuchari. q. s. ad condiendum
et vitatur ea donec materia grossa phle-
gmatica antecedens fuerit sufficienter
euacuata. postea resoluamus. quoniam
repercutiua non competunt hic: nec in
magnis scrophulis competit ferum:
vt dicit Auic. Illud autem quod sufficien-
ter resolutum est apostolicon et diaquilon.
Materialia autem medicaminum re-
soluentium scrophulas sunt ista simpli-
cia radix lilij. stercus caprarum. radix
cucumeris asinini. ficus qui ceciderunt
ante maturitatem cum sunt albe. sari-
na fabarum. amigdala amara. radix
coloquintide. alumen. sinapis. semine v-
tice. sulphur. spuma maris. aristol. squil-
la. fenugre. calx. nasturciu. stercus co-
lumbinum. ozobus. nitrum. mel. et iste
gume. bdellij: et armoniacu. galbanu.
pix naual. resina. alchitran. Tunc me-
dicus accipiat vnum ex illis vel plura
aut omnia. et conficiatur cum aceto et
oleo antiquo: et potest facere vnguen-
tum: aut emplastrum cum gume in ma-
iori portione. Dicitur etiam quod serpens
ponatur in olla et lutetur et in furno de
coquatur: et caro cum aceto et melle
fortiter commisceatur et locus illiniatur.
Si autem cum illis fuerit magnus ca-
lor in scrophulis addatur magna qua-
ntitas coriandri cum predictis medica-

minibus: finaliter oportet recurrere
ad manum chirurgicam: sed caueat sibi
restaurator a venis et arterijs et neruis
et si non vadamus ad reges: quia reges
consueverunt curare solo tactu: potissi-
me serenissime rex francorum: et ideo
morbus regius appellatur. Aliqui sunt
timidi et timent incisionem et longitu-
dinem viarum. in talibus rumpatur lo-
cus cum cantaridibus et sepo hircino.
sed quia ista cura est turpis et difficilis to-
taliter restaurato ribus derelinquo.

De apostematibus duris et lapideis.

Sta aposte-
mata causantur ex ma-
teria phlegmatica aut
melancolica aut vtriusque
et pro tanto vergit ad plumbeitatem si
est de melancolia et ad colorem entis
naturalis si est de phlegmate. et medio
modo quoniam compositio est media. et talia
et durities et similia consueverunt ge-
nerari in iuncturis et potissime in pedi-
bus. ita quod frequenter impediunt gres-
sum: et ideo talia sunt abscindenda et
curanda. quia frequenter cadunt in can-
crum. In apostematibus igitur duris
cauendum vt non ponant fortiter exi-
cantia nec fortiter resoluentia: quia ma-
ior fieret induratio. ponantur igitur le-
nitia cum resoluentibus. Caueatur igitur
a sale quod ibi non apponatur in assan-
gine et caueatur acetum quod apponatur
in parua quantitate quando locus est ner-
uosus. in carnosio autem plus potest ap-
poni: et etiam in principio plus debemus
euitare acetum quam in fine. In primis igitur
supposito bono regimine in. vi. re-
bus non naturalibus: et in illis que re-
ducuntur ad illa: sicut est balneum frictio
et similia. Accipe lapidem mola-

rem candētem aut marchasitam: et aspergatur aceto et suffumigetur locus doctus nec sudet. Materialia autem vnguentorum et emplastrorum que huiusmodi materias duras resoluunt et mollescunt sunt ista. assugia galline et anatis et vulpis: et lupi. et leonis. et vulturis: et aquile. et medulla vituli. et cerui: et talium consimilium: sicut fenugrecum: et semellini. et iste gume opposonacum. galbanum. serapinum: bdelium. storax: calamita. mastix. laudanum. pix navalis. Et de omnibus istis quanto recentiora tanto meliora. gume temperentur in aceto aut fece eius quando est in loco nervoso: et fiat compositio ex vno aut ex multis: secundum quod videbitur expedire. vel per modum olei et vnguenti vel emplastrum quod tue industrie derelinquo.

De scrophulis clarificatio.

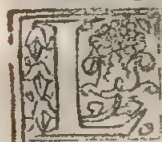


Intelligentiam dum per scrophule non multiplicantur in nervis nec in carne dura: sed habeant maiorem convenientiam cum eis. pro tanto quod non generantur per viam congestionis. sed per viam derivationis: et cum hoc illa membra non sunt parata ad receptionem materie propter soliditatem: quod caro mollis est rara et spongiosa: et ideo de facili recipit superfluitates: et pro tanto multiplicantur plus in collo et ascellis. et quod caro mollis et quod emunctoria. Secundo notandum quod si senes abundent magis in materia phlegmatica accidentaliter et in mica naturaliter: et cum hoc sunt magis debiles naturaliter quam pueri: tamen magis multiplicant scrophule in pueris: et quod sunt magis gulosi et petioris regiminis comites: et membra sunt magis parata ratione

raritatis. senes autem ut plurimum sunt melioris regiminis: et membra sunt solida: et non recipiunt ita superfluitates. quare scrophule magis multiplicantur in pueris quam in senibus. Tercio considerandum quod scrophule sunt plures quam verute et glandule quod materia est petioris: et ideo plus multiplicat sibi simile. vel posset dicere quod nihil aliud est scrophula quam glandula multiplicata: unde quando videmus vnam solam glandulam appellamus. quando autem multas scrophulas. Quarto intelligendum quod repercutiva non competunt in scrophulis nec in consimilibus apostematibus duris. cuius ratio est quoniam materia est ita grossa et compacta quod non posset retro cedere. nec etiam competat scarificatio quod ratione doloris magis traheret materia ad locum: sed vomitus bene compeccit: et si non euacuet materiam comitem: antecedentem tamen euacuat. Ultimo possumus hoc addere: posset aliquis dubitare de ordine nostrarum receptarum quare aliquando ponimus materialia et non ponimus doses. Dico quod hic traditur doctrina operandi. sed modum operandi particularem propter convenientiam et inconvenientiam particularium oportet frequenter mutare addere et diminueret. sicut dictum est superius cum loquebamur de fistula. Et ideo hic possumus ponere canonem electum. Mesue quando aliqua simplex medicina est fortis virtutis: tunc debemus apponere in parva quantitate: quod timemus effectum eius nimium: sicut in scamonea et ello et pulpa colochintide: et ita possumus intelligere in alteratibus. Si autem sint debilis virtutis debemus apponere in magna quantitate: quoniam aliter non haberet effectum:

sicut in cassiass. & similibus: & ita in al/
terantibus. Si autem res fuerit magni
iuuamenti debemus multa apponere:
sicut esset pconia & rubra & ylosus in
epilia. Si autem sit debilis iuuamenti
debemus apponere in parua quantitate
sicut eet endiuis antiquata in febre co/
lerica. Componamus igitur si res ma/
gni iuuamenti & parue virtutis conue/
niant. debemus igitur apponere multū
valde: qz viraqz conuenit. Si aut esset
iuuamentum magnum & virtus fortis
apponamus in quantitate medio cri. qz
alter precipit & alter negat. Si autem
fuerit magne virtutis & parui iuamē/
ti ponamus mediocriter: quoniam pa/
rum apponeremus rōne iuuamenti. sz
qz virtus est debilis: non haberet esse/
ctum si quantitas esset parua. sic igit
mediocris. Et ita diligēs medicus po/
terit se aliquo mudo informare.

Capitulum. xxij. de lepra.



Lepza est morb^o
cōsimi
lis corrumpens figuraz
& formam & composi/
tionem membrorum: &
finaliter soluens continuum: proueni/
ens de materia mēlica sparsa ad totum
corpus. Intelligendum est q. materia
mēlica aut spargitur ad totum corp^o
aut ad partem: si ad totum aut putre/
fit aut non si putrefiat tunc generatur
febris mēlica. Si nō putrefiat tūc aut
mittitur ad carnez: aut ad cutem: si ad
carnem generat lepram. si ad cutē mor/
pheam. Si aut subius carnem magis
& non aduratur: tunc generat sclerosiz
& duriciem. Si autem aduraf: aut ma/
teria ē grossa. aut subtilis. si grossa sic
generat cancerum. si subtilis sic generat
herpestiomenū. & ita herpestiomenus

pōt gnari ex mēlia adusta: & ex adusti/
one humorum calidorum: vt superius
dictum est. Ex his patet q. lepra p se
est morbus cōsimilis seu accides mor/
bi cōsimilis: qz virūqz potest dici suo
modo loquēdi. Sicut. n. in apostema/
tibus est triplex morbus. Et ita in le/
pra est triplex morbus. cōsimilis: of/
ficialis: & cōis. Cōsimilis est propter
malam complexionem frigidam & sic/
cam: que est causa immediata & per se
quare errat virtus assimilatiua: & pro/
tanto dicebat Gal. vj. de morbo q. le/
pra est error nimius virtutis assimi/
tiue in carne. Et ideo dicit Gal. in de
virtutibus naturalibus. q. cum virtus
digestiua errat in dissimulando: tunc
causatur cēlica: & quando errat in assi/
milando: tunc causatur lepra: & quan/
do in viciendo ydropis. Mala igitur
complexio frigida & sicca existens in
carne propter materiam mēlicam: non
potest hanc mām corruptam & ineptā
assimilare carni ita q. si rubea & caro/
vera: sed genera carnem phlegmaticā
quasi separatam granulofam: & ita ge/
neratur lepra. Patet igitur q. lepra est
morb^o cōsimilis & est etia morbus of/
ficialis propter corruptionem figure.
quoniam tanta est malicia complexio/
nis q. etiam figuram corrumpit. immo
corruptio forme & figure est sua disse/
rentia constitutiva. sicut patebit inferi/
us. Est etiam morbus cōis: qz finaliter
soluitur continuum nisi proueniat mor/
bene igitur proponebatur in notifica/
tione q. lepra est morbus cōsimilis cor/
rumpens formam & figuraz & compo/
sitionem membrorum: & finaliter soluēs
continuum proueniens de mām mēlica
sparsa ad totum corpus. Lepza igitur
est error nimius virtutis assimilatiue

in carne.

Cause Lepra enim aut introdu-
citur ab utero: aut post. si
ab utero hoc est qd generatus ē tempo
menstruorum: aut qd est filius leprosi:
aut qd leprosus concubuit cum mulie-
re pregnantē: et ita baccharius erit le-
prosus: et ex his corruptionib⁹ magis
aduenientibus conceptui generatur le-
pra. Si post utrum hoc potest esse qd
aer est malus corruptus pestilentialis
aut qd cōtinuauit cibaria malicia: sicut
sunt lenties et alia legumina: et carnes
melicis sicut sūt vulpes. et visci: et apri
et leprosi: et quadrupedia sicut sūt ali-
ni. et similia. Et in quibusdam regioni-
bus omnia talia feralia comeduntur:
et pronent etiam ex nimia confabulati-
one cum leprosis: et ex coitu cum le-
prosa: et qui iacet cum muliere cum qua
iacuit leprosus semine adhuc in mat-
rice existente: quoniam ex coitu cum le-
proso mulier non inficitur: nisi nimis
continueret propter densitatem mat-
ricis: et si sanus iacet cum muliere cum qua
iacuit leprosus semine adhuc in mat-
rice existente: necessario erit leprosus. qd
post sunt rari in masculo et infestio sta-
tim transit ad totum corpus: quare mi-
rabilissimū est cauendum. et si aliqua
oportunitas aut malicia cogeret: inge-
niatur qd semen exeat matricem: saltan-
do steruendo et balneando matricē
cum aquis mūdificatis abstergendo
et qd etiam precedat longum tempus
quantū erit possibile. Et multa aliq̄ mo-
di sunt quos non oportet narrare i ex-
pellendo semen receptum. sin aut parer-
et ad cucurbitam et stellas et ad obpro-
brium sempiternum. Cauere debz sibi
quilibet qd non taceat cum leprosa mu-
liere: et dicam qd accidit: quedam comi-

tissa venit leprosa ad montem pessula-
num: et erat in sine in cura mea. et quā-
dam baccharius in medicina ministra-
bat ei et iacuit cum ea: et impregnauit eā:
et pfectissime leprosus factus ē. Igitur
felix quē faciunt aliena pericula cautus.
Comedere ēt lac et pisces i eadē mēsa
inducit leprā. repletio ēt nauseatiua ex
cibis calidis sanguinē adurētib⁹: aut
ex frigidis et siccis melicis ut dicitur ē.
Hōies igit colici extenuati multū cal-
di adusti et habentes epar calidū cane-
ant sibi: qd ipsi sunt in media via licet
enī cā imediata lepre sit mā melica. et
mala cōplexio frigida et sicca. et sic nō
sit nisi vna species. Tñ cōsiderādo cau-
sas antecedentes sunt quatuor. qm ali-
quādo adurit colera et trāsīt in meliaz
et generatur lepra q̄ appellat leonina:
q̄ citissime venit ad augmentū: et quan-
do adurit sanguis gnatur allopecia: et
ē saluior inter oēs: et post eam colica a
picipio citius curat: et adurit melia et
causat elephantia: et tardius venit ad
augmentum: et tardius curatur. et adu-
ritur pblegma et causat tyrlaz: et habz
se medio modo inter ista.

Signa Signa infallibilia sunt
ista. depilatio supercilio-
rum et grossities eorum. rotunditas oculo-
rum: dilatio narium exterius: et coarctatio
interius. cum difficultate anhelitus: et
quasi si cum narib⁹ loqueret: et calor fa-
cici lucidus vergens ad suscedinē mor-
tificatā: et terribilis aspectus faciei cum
fixo intuitu. et cum gracilitate et tractiōe
pulpaz aurium. Et p vnū signū nō de-
bem⁹ iudicare: qd frequēter sūt equocae:
sed duo vel tria. ista in sunt certiora:
sunt multa alia sicut sūt pustule. et ex-
crescente: et psumptio musculorum: et ponit
sine illi⁹ qui est iter pollicis et indice: et

insensibilitas extremitatū ⁊ scissure ⁊
ifectiōes cutis. ⁊ sanguis cū ē ablutus
sicut decet habet contentā nīgra terrea
aspera arenosa: ⁊ mltā alia valde que
ponunt auctores: mibi tamen sufficiūt
ista que in facie inuenta sunt: sicut clari
ficabit in clarificatione dictorum. Ista
autē sunt signa detecta manifesta: quib⁹
apparentibus patiens est a populo se/
questradus. Signa occulta que signāt
lepram cum est in pīcipio sunt ista co/
lor facie rubens vergēs ad nigredinē ⁊
incipit anhelitus imutari: ⁊ vox ali/
quo modo raucescit ⁊ capilli incipiūt
graciliari ⁊ puiscari: ⁊ est sudor eius
⁊ anhelitus declināt ad fetorem: ⁊ ap/
parent mores melici ⁊ mali ⁊ dolosi:
⁊ multiplicantur in somno somnia me/
lancolica terribilia: ⁊ sentit in somno
grauedinem maximam supra corpus
suum: ⁊ in quibusdam apparet scabi/
es ⁊ pustula: ⁊ morphea per totū cor/
pus: ⁊ incipit fieri sedita corporis dispo/
sitiō: ⁊ dum tamen non corūpatur for/
ma ⁊ figura: nōdum est iudicandus ad
separationem sed est fortissime cōmi/
nandus. Signa autē que signant naufra/
gium ⁊ approximationem ad terminū
sunt ista: corrosio carilaginis que est
inter foramina nariū: ⁊ casus eiusdē:
scissura pedum ⁊ manuum: ⁊ casus eo/
rūdem. grossities labiorum ⁊ disposi/
tīo corporis glandulosa dīsnia ⁊ diffi/
cultas anhelitus: ⁊ vox rauiloqua ca/
tullina: ⁊ terribilis aspect⁹ faciei ⁊ co/
loris nigrit: ⁊ pulsus occultus paruus.
Signa autem humoris peccantis sunt
si fuerit lepra ex sanguine: color faciei
vergit ad rubedinem obscuram: facies
habet subtumidam cum ruborib⁹ mul/
tis vlcerosis ⁊ cū virulentia: oculi sūt
rubel. ⁊ palpebre inuērsantur ⁊ ex qua

libet leuissima causa exiit sanguis a na/
rib⁹. odor grauis ⁊ fetidus in toto cor/
pore: vrina vergit ad ruborem ⁊ spissi/
tudinem. Si autem fuerit ex co. color
vergit ad citrinitatem nigram punctu/
ra ⁊ mordicatio ē in facie ⁊ palpebris
irascitur velociter: ⁊ est tyrānus mori/
bus: vrina vergit ad citrinitatem: aliqñ
est ibi impetigo ⁊ serpigio. ⁊ cūissime
venit ad augmentum. Si autē fuerit ex
phlegmate: color est albus vergēs ad
nigredinem. faciem habet subtumidā
⁊ extremitates cum resolutiōib⁹ furfu/
reis ⁊ squamis albis. vrina est albaver/
gens ad spissitudinem cū quadā glau/
cositate saniosa. Si autē fuerit de me/
lancolia: facies vergit ad nigredinem
turbatam. ita qd si aer fuerit nimis ca/
lidus aut moueatur aut irascatur: co/
lor erit rubeus turbatus vergens ad ni/
gredinem: ⁊ si aer ifrigideatur aut timer
color erit liuidus turbat⁹ vergēs ad ni/
gredinē: nodositates multe in toto cor/
pore mores sunt melancolici. stupor ⁊
insensibilitas: vrina tenuis ⁊ remissa.
Si igitur fuerit de sanguine vocat al/
lopīcia. ⁊ si de co. leonina. ⁊ si de phle/
gmate tyria. ⁊ si de melia elephātia.

Pronostica Pronosticare
p certo possu/
mus qd in sempiternū lepra postq̃ ve/
nit ad manifestam corruptionem for/
me ⁊ figure non curabitur: sed vitam
prolongare possumus ⁊ impedire cū
medicaminibus: qd materia venenosa
melica incinerata non vadat ad cor ⁊
mēbra pīcipalia: qre intelligendū ē
qd lepra incipit pīo ab interiorib⁹. ⁊ po/
stea manifestat in facie ⁊ extremitatib⁹
⁊ iterato reuertit ad interiora: ⁊ tūc est
mors: qd mēbra nobilia ruinā sustine/
re non possunt: ppter horribilitatez

materietum propter malam comple-
xionem frigidam et siccam oppositam
vite principijs. Et propter hoc innue-
bat Auic. quomodo curabitur lepra q̄
est cancer vniuersalis: cum iam non po-
test curari cancer particularis. Alopi-
cia enim est minus periculosa et faci-
lioris curationis a principio. leonina
autem facilius venit ad augmentum.
elephantia tardius venit ad augmen-
tum vt dictum est: et tardius curat. Ty-
ria medio modo se habet.

Cura. In primis incipiamus a
phlobotomia. Intellige-
ndum est igitur q̄ postq̄ egritudo ē cō-
firmata q̄ cognoscitur per corruptio-
nem: non multum prodest phloboto-
mia nec fortis medicina: comouent. n.
et non euacuant: infrigidant et desiccāt
et virtutem abiciūt. et de materia mor-
bi modicum aut nihil euacuant. quoni-
am non tam est in venis sed in mēbris.
Si autem competat phlobotomia in
lepra confirmata: hoc est q̄ lepra ē de
sanguine: et q̄ sanguis multum abun-
dat aut si fuerit etiam in muliere pro-
pter retentionem menstruorum aut p-
pter retentionem emorroidaz insolita-
tam. aut si veniret patiens ad magnaz
difficultatem anhelitus ita q̄ timere-
mus de suffocatione aliter non videt
competere. et esset minus malum q̄ fie-
ret de venis puls: q̄ de venis magnis.
vel q̄ fieret ventosatio cum scarificati-
one inter spatulas aut in tibijs. a prin-
cipio autem melius est et directius pōt
competere phlobotomia: quoniā ma-
teria est in venis. fiat igitur vt oportet
et sicut opz: et tamen video cōmuniter
operantes errare: quoniā indifferenter
faciunt et multas valde vigilemus igi-
tur. Secundo opz considerare de far-

macijs et de digestionē materie in pri-
cipio cum est curabilis: q̄ de cōfirma-
ta non debemus nos intrōmittere quā-
tum ad curam nisi ad prolongandum
vitam: et q̄ predicatur si medicus for-
titer fuerit rogatus. In primis digera-
tur materia per hunc modum. R. succi
boza. succi sumi terre. succi scabiose.
succi lapacij acuti. ana. ʒ. iij. floruz bo-
ra. florum viol. foliorum scene. epithi-
mi cuscute. polipodij. aneti. liqui. mūd.
ana. ʒ. j. mell. ro. et panis zucha. añ. q.
s. fiat sirupus clarificatus. Si aut hu-
ca. oñentur addantur similiter enō. sca-
riol. lactu. et acetum. Si autem mate-
rie frigide dominantur addantur ista
origanum. s. et calamentum. anthos. sti-
cados. anisum et maratrum. Et si sue-
rit mulier cum retentione menstruoꝝ
addant arthemisia et sauina. et fm alio-
rum particularium exigentiam opor-
tet aliquid addere vel diminuerē: quo-
niam si pauper fuerit et materia sit ca-
digeratur cum oxizacara. et sirupo de
sumo terre. et si causa est frigida cum
oxil. diur. et squill. et sirupo de fumo
terre. Si autem fuerit delicat⁹ et diues
digeratur cum his electuarijs. R. diā-
bre. diacameron. diaarodon. diamar-
gariton. Si autem fuerit pauper cum
diāribos. et dianison. Et si causa esset
ca. addantur zuchorum ro. et triasā-
dal. Materia digesta tertio loco opz
deuenire ad medicinas. medicine for-
tes eleborice non veniunt nisi in medio
veris semel. et in medio autūni semel.
faciles autem multis veniunt et multis
vicib⁹. imo forte quotidie vsq̄ ad bo-
nam vnam ascellam vel duas: vel pa-
rum plus iuxta conuenientiam parti-
cularium. R. florum boza. florum viol.
foliorum sene. epithimi. polipod. aneti.

vuorum passe. mund. ab arill. liquir.
mund. ana. \mathfrak{z} .j. fiat decoctio cum sero
caprino: et in decoctione temperentur
cortices mirabol. indorum bellico: et
emblicorum bene gumosorum. ana.
 \mathfrak{z} .s. fricentur lento igni et colentur et de
iur vsq; ad mediam libraz in auroa.
Ista decoctio est multum utilis: et ideo
diligenter reseruetur. Si autem in ma
teria dominaretur hu. calidus addant
mirabol. cit. vel diagridiū cum mastice
buliti in sacculo. Et si materia eēt phle
gmatica addantur mirabol. chebul. vt
turbith cum esula \mathfrak{z} inzi. et mastice buli
tis in sacculo et in decoctione. Medici
ne autem fortes sunt yera ruffini yera/
logo. teodoricon. empiston. acruatis
cum pulpa coll. in paruissima quanti
tate. Et si dñatur co. addatur electua
riū de succo ro. et similiter si fuerit ma
teria ca. denur talis. R. electuarij de suc
co ro. oxilayati. yera ruffini. ana. \mathfrak{z} .ij.
interioru colloquinti. bdelij. ana. \mathfrak{z} .s.
fiant pille. Si autem fuerit phlegmati
ca. R. yerep. \mathfrak{z} .s. yera ruffini. \mathfrak{z} .ij. esule
mastic. ana. \mathfrak{z} .j. fiant pillule. Si autez
melia dñetur. R. diasene. diaboza. ye
re ruffini. ana. \mathfrak{z} .ij. pulpe coll. bdelij:
ana. \mathfrak{z} .s. fiant pille. Iste tamē dosces va
riabuntur iuxta convenientiā particulari
um. qz aliqui sūt fortes. aliqui debiles.
aliqui morant in climate ca. aliqui in
frigido. Industrie igitur medici dereli
quo qz piculose sunt oēs medicine elli
ce. et oēs coloquintide: qz inter fortes
iste sole conueniūt: vt igit hīs piculum
euenire nō possit: cati ad hortum vbi
sit multitudo rasani. feniculi. petrosil.
et extrahant radices sed nō oīno et p/
fozentur cum subula: et lardentur cum
ellio nigro. cooperiantur sicut decet: et
stent ad mīnus sub terra. xl. diebus: et

postea cum vii voluerimus remouean
tur omnes lardones et de residuo fiat
oximel. et erit mirabile digestiū et eu
acuūum. Vel euacuetur sic p totū an
num et forte sufficienter. R. pul. eptibi
mi. et quolibet mane sumat coclearvñ
cum sero caprino: et est tante virtutis q
nullus paratus ad leprā incurret leprā
si isto medicamēte assuescat. De modo
aut laxatiuo tractabimus cū de serpē
tibus loquemur. De laxatiuis aut suf
ficienter dicēti quantum est de presenti.
Quarto loquemur de caputpurgijs et
cauterijs. Corpore igitur mundificato
purgetur caput sic. R. celidonie. tapste
nasturcij. agni casti. pulegij. origani.
ana. \mathfrak{M} .s. macropiperis: nucis musca.
ana. \mathfrak{z} .ij. conquassent et bulliant in vi/
no al. et addantur olei sissamini. \mathfrak{z} .ij. et
bulliant simul et colent: et tunc intingat
lana aut bombax aut stupe canapine
et similia et patiens sit resupinus: et cō/
primatur in naribus vna gutta vel due
et h fiat de mane ante cibum. et h faciet
eū sternutare aut mingere: et purgabit
cerebri superfluitas et aquositas et si/
milis. Vel iniciat succus maiorane. vt
succus mediani corticis sambuci. vel si
at sternutatorium cum pul. castorei vt
piperis et elli. vel fiat masticatorium.
R. eufozbi. sinapis. ana. \mathfrak{z} .j. misceatur
cum oxill. squill. et modico cere: et fiat
cerotum et inter dentes suauiter cōquas
setur pars h ceroti vsq; ad quantitātē
sabe. Purget igitur caput aliquo isto/
rum modorum: deinde fiant cauteria i
vtrisq; tibijs subtus genu in concavita
te que est supra musculum. eodem mo
do fiant in brachijs et fiant fetones in
collo: et ventose inter spatulas cum sca
rificatione: et fiant cauteria in capite in
quatuor partibus supra cōmissuras. si

patiens possit tolerare: et teneantur ista
 ad minus diebus xl. aperta. Quinto ve
 niamus ad balnea: patiens stupetur
 et in stupha sint ista. sum^o terre. scabio
 sa. lapacium acutum. anihos. flores sti
 cados camomilla. mellilotum. et sint
 ista in abundantia: et radatur caput et
 supercilia: et abluatur totus cum ista de
 coctioe. R. piret. staphis. euforbis. ma
 cropieris. nucis musca. sulphuris vi
 ui. auripig. rubei. sinapis. aloes: pulue
 rizentur et bulliant in aceto multo et po
 stea cum panno aspero intincto fori
 ter fricetur a capite vsq; ad pedes ante
 et retro. et postea lauetur cum aqua dul
 ci calida: et postea detur sibi tyriace. 3.
 j. cum vino decoctiois sumi terre. Mo
 dus autem omnium istorum sit talis:
 de mane cum surrexerit exercitetur te
 perate: et conetur expellere omnes cor
 poris superfluitates: et postea iuret stu
 pham et ibidem fricetur per totum cor
 pus: et postea abluatur vt dictum est:
 et hoc fiat multis diebus et mensibus
 continue vel interpolate: sicut patiens
 poterit tolerare: et in exitu a balneo
 postq; omnia p^rdicta facta fuerint an
 te exhibitionem tyriace inungatur isto
 oleo: vt humiditates corporis conser
 uent: bul. et gallic. et mirabolani. et ole
 um sisaminum in aceto: et totum corp^o
 inungatur. post hec omnia fiat iterum
 stupha cum predictis herbis et inunga
 tur totus cum tyriaca. post hec omnia
 inungatur cum ista aqua. R. radic. li
 lq. yari. draguntee: et conquassentur et
 distillantur per alembicum et addatur
 aqua de floribus fabarum: et aqua ro
 ultramarina optima et parum gariofi.
 et nucis musca. et cum ista aqua inun
 gatur quotidie facies et caput et totus
 corpus. ista enim sunt que decorant et

palliant. Idem facit sanguis leporis ca
 lidus: si facies et totum corpus linian
 tur. Sexto loco veniamus ad serpen
 tes de locis siccissimis cum dorso ni
 gro: et ligentur versus caput et cauda
 et cum virgis minutis flagellentur: et su
 bito duro viri abscindant caput et cau
 dam: vnus caput alter caudam: et am
 bo vno instanti: et premittatur voluta
 ri per terram: et quanto plus mouebi
 tur et plus exhibet de sanguine: tanto me
 lius: tunc excoiatur et abluatur cum
 aqua salsa calida: et postea cum vino
 puro: et istis serpentibus vtatur omni
 bus modis quibus poterimus conside
 rare: q; breuiter loquendo in leprosis
 post corporis mundificationem aliam
 viam non habemus. Decoquantur igitur
 in aqua vsq; ad ossium separatio
 nem cum semine fenuculi et aneti et pane
 bis cocto: et modico sale: et postea for
 beat brodium et comedat carnes sic p
 paratas: vel terantur cum ala galline
 et modico zinzif. et de pane zucha. et si
 at comestio alba. vel aliter q; carnes
 sic parate cum pul. zinzif. et coriandri. et
 croco. ponantur in arto creata: vel ali
 ter q; carnes parate terantur fortiter: et
 cum pul. zinzif. et nucis mus. et pane de
 zucha. fiat elixir. vel aliter serpentes vt
 ui ponantur in vino optimo cum epi
 thimo: et sene. et polipod. et aniso et sui
 tantibus fenuculi et aneti: et non potetur
 nisi vinu cum temperata quantitate aque.
 Vel ista oia tpe vindemiarii ponantur
 in musto: et vas quasi non sit plenu: et
 cum vinu fuerit clarum ponant in alio
 vase et ibi conseruent. Istud vinu laxa.
 quotidie bis vel ter: et e cib^o et pot^o et me
 dicina. Abluat tot^o cum aqua decoctio
 nis serpentiu: et qñ videmus post multu
 vsum serpentum ipm squamari et pati

cotomiam ⁊ sincopim ⁊ tumorem in
toto corpore optimum signus est: quo
niam serpentes valent quocūq; modo
⁊ alter nullus curatur nec preseruatur
⁊ ideo multum valet tyriaca. Omnia
autem ista debent fieri corpore mundi
ficato. Septimo veniamus ad remo/
tionem tuberositatum. multi enim sūt
modi eleuandi has eminentias. quidā
findunt in cruce. aliqui deuastant cum
corrosiuis. alij cauterizant. Sed meli/
or: modus eleuandi est iste: q̄ nodus
iste seu tuberositas eleuetur cum vncō
⁊ postea cum rasorio radicitus abscin/
datur: ⁊ ita fiat de omnibus si sustine/
re possit. ⁊ totus sanguis qui fluit col/
ligatur. ⁊ cum litargiro bene pulueriza/
to fortiter cōmisceat ⁊ tota facies seu
locus emplastretur: ⁊ stet ita trib⁹ die/
bus: ⁊ postea abluatur cum aqua sur/
furis: ⁊ ita fiat de oib⁹ eminentijs. po/
stea inungatur cum isto vnguento. R̄.
vnguētū citrini lib. 5. vnguētū fuscū ad
scabiem. litargirij: ana. 3. ḡ. misceantur
⁊ tota facies aut loca omnia inungant
⁊ stet ita die ac nocte: ⁊ cum comedere
voluerit abluatur cum aqua resolutio/
nis surfuris. Si autem fuerit delicatus
suffumigetur prius facies cum aqua de
coctionis malue. bisinalue. lapacij. fu/
mi terre. deinde inungatur locus cū lar/
done ⁊ postea abscindatur. Si autem
timet incisionem corrodat⁹ locus ⁊
cauterizetur cum puluere tartari. ⁊ vi/
ride eris. salis armoniaci. ⁊ calcis vi/
ue. puluerizentur ⁊ misceantur cū ace/
to. ⁊ ponantur in capsea de cre. ⁊ super/
ponatur loco quem volumus corrode/
re ⁊ cauterizare: ne loca vicina corru/
pantur. Octauo veniamus ad narium
oppilationē: ⁊ fiat tenta ⁊ intingatur i
vnguento citrino: ⁊ aspergatur pulue/

re litargiri. aristot. ro. ⁊ tartari. Aut si
at stuelus de aurea alexandrina: ⁊ ab/
luatur nares quotidie cum vino tepi/
do trahendo per nares. Nono consi/
derandum de regeneratione pilorum i
supercilijs scarificentur supercilia ⁊ sū/
guisuge apponantur. ⁊ deinde cū isto
oleo inungatur. R̄. capil. ve. recentium
⁊ laudani partes equales. ⁊ buliant in
oleo laurino ⁊ supercilia inungant. vel
fiat tale vnguentum. R̄: talpam cōbu/
stam. cortices auellandarum. nucum. ca/
stanearum. ⁊ cum hoc apes ⁊ muscas
⁊ omnia comburant. ⁊ tunc. R̄. capill.
ve. re. spicanar. laudani. buliāt omnia
in oleo laurino: ⁊ addat cera ⁊ fiat vn/
guentum. ⁊ post scarificationem super/
cilia inungantur. Decimo aduertendus
ad illum qui iacuit cum muliere cum
qua iacuit leprosus. sentit enim pun/
cturas inter corium ⁊ carnem ⁊ modo
calefactiones in toto: ⁊ postea frigus:
⁊ insomnietates statim phlobotomē
⁊ de multis partibus ⁊ multis vicibus
⁊ tunc fiant omnia que dicta sunt supe/
rius. s. digeratur materia ⁊ postea eua/
cuetur ⁊ postea stuphetur ⁊ postea si/
ant cantheria. ⁊ regatur sicut superi⁹ di/
ctum est per totum. Undecimo tracte/
mus de dieta. In primis vitet coitus si
ue fuerit temperatus siue distempera/
tus: ⁊ quecūq; fuerit causa lepre: quia
nulla via competit coitus leprosis. vi/
tet etiam omnes res nimis calidas: si/
cut sunt cepe ⁊ allea ⁊ porri: ⁊ piper:
⁊ vinum forte. vitet etiam omnes res
frigidas melancolicas: sicut sunt legu/
mina omnia preterq̄ brodium cicery
⁊ vitet carnes leporinas ⁊ siluestres:
⁊ omnia sale indurata. ⁊ vitet omnia
putrefactibilia: sicut sunt lac: ⁊ pisces
⁊ carnes porcine. De lacte tñ adhuc

placemus: vitet ita sollicitudine nimius
calore: nimium labor: et nimium frigus: et
vitet aer pestilentialis: et loca sordida: et
breuiter vitet oia que corpus extenuant:
et humores adurunt: et corpus infrigidant
et desiccant. Item vitet oes fructus: et om-
nia frigida: et aspera et cocta in pasta. Aer
sit mundus clarus longe a lacubus et a su-
pfluitatibus: et sit semper contrarius cause
morbi. In leonina et allopicia eligatur
aer frigidus: in tyria et elephatia eliga-
tur aer vergens ad caliditatem. Panis sit
ex duobus partibus tritici mundi nati in ter-
ra alta leui non sumata: et ex tertio orde
mundi: et sit de vna die ad alteram. Vinum
sit clarum mundum odoriferum clarum: aqua
sit munda fontanea clara aliena ab om-
ni sapore: et currat versus orientem. Lar-
nes sint ut plurimum et quantum erit possi-
bile volatilia tam domestica quam siluestria
visalia preterquam illa que degunt in lacubus
et aquis: et de quadripedalibus domesticis
videtur edinis motoninis: vitulis lactan-
tibus extremitates porcorum incolentibus
morana sive raro de siluestribus videtur cum
culo iuvene et tenero fere usque ad sex
menses sue natiuitatis quadam coniectura
prima veritatis: et de capriolinis eadem
regula: et de cervinis eadem regula: oes
alias carnes vitet. De leguminibus vitet
oia preterquam broadium et cerum. Et de olcri-
bus videtur boragine: pinargus: fenu-
lo nouello: petrosili: sparago: orco: ble-
tis aliqui cum lactucis: et herbis frigidis in
eadem causa. Serpillo: et calidis in causis frigi-
dis. De ouis potest vti ouis gallinarum sor-
dilibus. Sed de piscibus si contingat ipse
vitiatur piscibus squamosis de aquis
mundis currentibus longe a lacubus et su-
pfluitatibus: de casco nihil. De lacte
possit vti aliquando anhelitus esset
difficilis valde habet supposito quod non cor-

ruptatur in stomacho: et quod esset contentus
illo cibo si esset possibile: vitet exer-
citio temperato ante cibum: et in acre tem-
perato: et a multis manibus frictus. De
balneo et accidentibus anime et alijs cum
similibus dictum est superius.

Clarificatio. Ista materia
est ita sordida
quod magna clarificatione indiget: et ideo
si aliquo modo plonemus: nullus debet
habere periculo. In primis occurrit mihi
dubitium propter ea que vidi in quodam vi-
ro: virum esse possibile quod aliquid esset pro-
fecte leprosus: nullo signo lepre in facie
apparere: et videtur quod sicutque possibile est
quod membra faciei sint forata: et extrinseca de-
bilia: et cum veniat manus ad faciem quod mittatur
ad extrema: et ita apparebunt signa in ex-
tremis et in facie nihil: et ideo videmus in
signis mortiferis quod apparebunt in extre-
mis: et in facie nihil: et videmus vnam
partem spasmodi et aliam non: et videmus di-
gestiuam corruptam in vna parte et in alia non.
Possibile igitur est quod extrema sint lepro-
sa et totum corpus: et tamen in facie nihil ap-
parebit. Et ecce quod accidit fuit quidam qui
oem digitos pedum et manuum habuit ita
corruptos in forma et figura et solutio-
ne continuitatis: quod de tribus non appare-
bat nisi vnum: nec erat ibi vngues: et erat
ibi vltimum enormitatis et seditionis: et
tamen cum tanta enormitate nihil in facie per-
nitius apparebat. Videtur igitur ex hoc exem-
plo quod aliquid sit leprosus confirmatus
postquam cadit et deformat pedes et ma-
nus oim nullo signo lepre in facie per-
nitius apparere. Oppositum videtur senti-
re Galenus et Aulus alibi et oem qui ponit signa
lepre incipit a signis reptis in facie. qui
re videtur quod non sit possibile aliquid le-
prosum nullo signo in facie penitus appa-
rere. De ista questione ego nescio deus scit: sive

in q̄ occurrit mihi sine iudicio dicā h
Dico igit q̄ nō est possibile aliq̄ eē
pfectū leprosum nisi signa lepre notabili
ter ⁊ manifeste appareāt in facie: forte
bene est possibile q̄ in facie cōparādo
signa lepre erūt debilia: ⁊ in alijs erunt
multū manifesta: s; q̄ penitus nullū si/
gnū appareat in facie nō videt possibi
le: ⁊ rō dictōꝝ est: qm̄ mēbra nobilia
interiora mittūt m̄z melācolicā ad ex
teriora: tūc de facili recipit in mēbro ra
ro molli tenero cōcauo: qm̄ in cōcaui/
tatibus ppter dispōnē receptaculi faci
lius supflua recipiunt: nunc aut mēbra
faciei sūt talia mollia rax multaz cō/
cavitatū: ⁊ potissime versus oculū: ⁊ iō
fortissima signa sumunt ab oculo sine
mortis: siue vite: siue in moribus ⁊ phī
sonomia. Et pp̄ h dicebat Sal. in de
crisi q̄ oculus indicat dispōnē oīno in
tpe sanitatis nedum in tpe egritudinis
Lū igit mā melācolica corrupta reci/
pitur in cōcavitatē nerui obici trūcat:
⁊ corrodit mām ex qua generabant ca
pilli supcilioꝝ: ⁊ ita cadūt depillant igit
tur in primis supcilia: ⁊ qz mā est gros
sa terrea nō pōt nā assimilare: ⁊ deinde
ingrossat supcilia ⁊ generat nodos ⁊
pustulas circūquaqz: deinde rōne mali
ciei q̄ est in mā corrupta adusta cōtra/
hit lacertos q̄ mouēt oculū: ⁊ ita spas/
mos generatur: quare oculus rotūda
tur. Itā igitur habemus quatuor ⁊ casum
capilloꝝ q̄ sunt in supcilijs: ⁊ grossitiē
supcilioꝝ ⁊ nodos ⁊ excrescentias cir
cūquaqz ⁊ rotūditatē oculōꝝ. Deinde
cū mā vadat ad neruū auditus ⁊ tim/
pani exterioris: cōtrahit eū ⁊ debilitat
⁊ ita apparet in pulpīs auris cōtractio
⁊ macies ⁊ frigiditas: deinde cū recipi
tur in carrūculis nariū ⁊ pulmōe ⁊ ca
nalibus suis: cōtrahit illa mēbra ⁊ cor

rūptis formā ⁊ figurā: ⁊ coartat interi⁹:
⁊ qz mā multiplicat exterioris: iō exteri
us dilatat nares: ⁊ iō h; aspectū horri
bilē: sicut illud aīal qd̄ appellat soron:
vox igit puificat ⁊ raucescit: ⁊ anhel
tus angustiat: ⁊ in fine finditur mēbra
⁊ cadūt. Signa ergo lepre ⁊ plurimū
in plus apparēt in facie ppter dispōnē
loci: q̄ in alijs pibus nō inueniunt: sic
sunt cōcavitates ⁊ receptacula multa
raritas subtilitas ⁊ teneritas. Nō vide
tur igit possibile q̄ lepra sit cōfirmata
⁊ q̄ nihil penit⁹ in facie apparet: imo
ibi vt in plus ⁊ vt in plurib⁹. Intelligē
dū ē iuxta hoc sicut dictū ē q̄ i lepra ē
triplex morbus cōsimilis: officialis. ⁊
cōis: ⁊ inde cōsimilis est morbus: qz le
pra est error assimilatiue in carne: ⁊ in
de p̄ aliqd̄ signū q̄ debeat morbo cō/
simili nō cognoscimus leprā: nec iudi/
camus: sed p̄ ea q̄ debent officiali: sicut
est corruptio forme. Lū aut videmus
formā manifeste corruptā: statim iudica
mus leprā esse: ⁊ est quodā mō simile
in hoc: qm̄ in apostematibus ē triplex
morbus: cōsimilis: officialis: ⁊ cōis ⁊ ta/
mē cōsimilis est morbus p̄ se: ⁊ tū in exte
rioribus nunq̄ dicimus apostema nisi
sit ibi tumor: ⁊ tū tumor debet mēbro
officiali: ⁊ cū volumus scire nām apo/
stematū dicim⁹ q̄ apostema est tumor
pter nām. Nō igit venimus in cognitio
nē eius p̄ cōsimilia: sed p̄ officialia. Et
iō Sal. cū ponebat signa lepre in secun
do de morbo ⁊ accidēt: accipiebat si/
gna sūpta a corruptione forme ⁊ figu/
re. Littera igit Sal. tal̄ est. Leprosus at
nasus dominat anhelitus grossus effi/
citur aures subtiliatur: ⁊ sūt quasi aīal
illud qd̄ soron vocat. Et dicit Sal. in si
ne terrie pticule de morbo talia verba.
Itē mala digestio nō generat maciē: s;

mutat speciem membrorum: sicut videmus in morpheis et lepra. Ex quibus verbis concluditur quod nullus potest iudicari leprosus nisi manifeste appareat corruptio figure. Et dico vobis quod toties repeto de corruptione figure: quoniam pessime iudicatur ut mihi videtur hodie leprosus: qui igitur aures habet advertat similiter. Et tunc cum arguitur ad primum dico quod bene est possibile quod signa lepre sunt magis detecta aliter: quoniam in alijs partibus quam in facie: propter similitudinem membrorum faciei: et debilitatem aliorum: et quia homines sunt magis solliciti in regimine faciei. Sed quod nullum signum appareat in facie: non videtur possibile propter causas dictas. Ad exemplum dico quantum occurrit mihi quod non erat lepra: sed erat quedam species arberice: et quedam leprositudo et scabies et vlcus vnguium: quare corrumpebat forma et figura pedum et manuum: sicut de ista materia tagem infero capto de egritudine vnguium. Et ideo dico vobis quod illud volui absolueret: et frequenter interrogavi si aliquod signum apparebat in facie: et steterat bene sic fere .xx. annis: et adhuc vivit cum illa seditione extremorum: sed nihil apparet in facie. Et ideo coniectura prima veritati coniectura: quod non erat lepra: nec videtur possibile tanto tempore stetisse quin facies fuisset corrupta. Et hoc fuisset alterius opinio: non modo cum in isto opere diligenter elaboraverim sum alterius: nec modo aliquem leprosum iudicare: nisi signa lepre manifeste appareret in facie: de tunc scit veritatem ego nescio. Secunda dubitatio quod occurrat hic est verum lepra sit morbus totius: et est mirabile si est morbus totius propter tria: primo propter materiam melancolicam adustam et corruptam et nature odiosam et cum ratione male complexionis frigide et sicce sit contraria in ultimo vite principii

principii: et cum habet rationem corruptionis armonie consimilium et officialium et vitiorum: que omnia coniungunt in lepra. Quo modo igitur tante corruptiones et ita interesse possunt esse in toto corpore vita manere: non videtur rationabile. Oppositum tamen videtur sentire Avicenna. qui dicit quod est cancer totius quare. etc. Dicendum quod lepra potest esse vel dici morbus totius et morbus partium suo modo loquendi. Intelligentium tamen quod si lepra intelligamus malam complexionem frigidam et sic in carne corrumperetur assimilantiam virtutem: et tunc lepra potest dici morbus. Si autem intelligamus per lepra illud quod sequitur hanc malam complexionem: sic est accidens: et ita diversis respectibus potest dici morbus accidens. Et ita possumus dicere de spasmo et quibusdam alijs appellat igitur morbus vel accidens non curo. Intelligentium etiam quod cuilibet actioni superveniunt tria accidentia quorum causa est morbus. Assimilare igitur nutrimentum est quedam actio habet igitur actio quoniam aufert quoniam minorat: aliquando corrumpitur. Quando igitur actio assimilandi nutrimentum in carne corrumpitur: tunc est lepra: caro enim recipit materiam melancolicam frigidam et siccam: et tunc non potest sibi assimilare nutrimentum et convertere in carnem rubeam calidam et humidam. sed generat frigidam phlegmaticam granulolam separatam: que non erat vera caro: et sic generat ita horribilis infirmitas sicut est lepra: sicut tagit Galenus. vi. de morbo. Lepra igitur est error assimilative in carne: ista igitur passio potest dici totius: quia materia mittit ad totum secundum Avicennam. potest et dici totius: pro tanto quod manifestat in partibus integralibus constituentibus suum totum: sicut sunt membra consilia et officialia: et debita unitas vitiorum: cum lepra sit morbus partium: similis per se officialis et consuetudinario: quia igitur ista constituent totum et lepra aut est aut

manifestatur in istis: sō dicit totū. Ter-
tio pōt dici totū: qm̄ incipit ab interio-
rib⁹: et postea māifestat in exteriorib⁹:
et postea reuertit ad interiora: et tūc ē
mors qz igit occupat exteriora et interio-
ra: sō dicit morib⁹ totū. Quarto pōt di-
ci totius: qz oēs virtutes corrumpit de
aīali p̄z qz falsas hnt̄ imaginationē et sō-
nia terribilia: et insensibilitatē extemo-
rum. de vitali p̄z in voce et difficultate
anhelit⁹. de nālī patet in sedo colore: et
terribili aspectu et vllī defecatiōe mem-
brorū. Quinto dicit totū: qz finalr to-
tum corrūpit. his igit mōis et quibusdā
alīs dicit morib⁹ totius. pōt ēt dici mor-
bus partis suo modo loquēdi. cum. n.
membra nō sint equaliter sortia: s; fm̄
plus et min⁹: tūc quedā mēbra recipiūt
materiā et quedā nō. Et ideo i qbusdā
māifestatur. p̄rio in narib⁹ et i oculo nō
et in quibusdā i oculo et in narib⁹ nō et
in quibusdā in musculis et i supercilīs
nō. qz quedā ptes recipiūt et quedā nō.
Ideo pōt dici partis: qm̄ nō est intelli-
gendū qz hīc virtus assimilatiua corū
patur in corde et cpate et mēbris princī-
palibus: nec in mēbris solidis nec in
radicibus: sicut sūt nerui arterie et ossa.
qm̄ anteq̄ possent pati tantā corruptio-
nem: cētes p̄tus adueniret mors: p̄rio
tanto qz nobilioza sunt et mītūt supflut-
tates ad debilia. et p̄rio tāto dicitur in-
cipere ab interioribus: qz virtus mem-
brorum interiorum mītūt materiā ad
exteriora. propterea vene arterie nerui
et ossa propter soliditatem eoz mate-
riā grossā non sunt apta suscipere.
Preterea cum ista membra sint natura-
liter frigida et sicca. non possunt pati
tantum lapsum propter elongationem
eorum a temperamento. vnde lōge ve-
niet mors. Caro igit qz fluit et resluit:

et est membrum calidum et humidum
potest recipere multas alterationes et
corruptiones et transmutationes vita ma-
nente. videns igit lepra qz nullū mem-
brum corporis volebat ipsam suscipe-
nisi solā caro: ideo requieuit. et habita-
uit in ea. Est igit lepra morib⁹ carnis et
non cordis nec ossis. et ita de alijs. iō ol-
citur morbus partis. Questiones igit
soluunt hinc inde diuersis vijs. Tertia
dubitatio q̄e occurrit nūc est. s. virtū in
lepra mala cōplexio sit equalis vel di-
uersa. et videtur qz sit equalis. cōplexio
enim mēbrū nālīs videt victa et facta si-
milis transmutati. et nō pōt resistere no-
tabiliter nec sensibilibiter alteranti: imo
mēbrū videt informatū mala cōplexio-
ne supueniente ita qz naturalis totalr ē
victa qz quātum ad nostrū iudiciū am-
plius resistere nō pōt. Est igit equalis:
et signa q̄ declarant hec sūt ista. Primū
est qz lepra cōfirmata ampli⁹ curari nō
pōt. Scdm̄ ē corruptio forme et figure.
Tertiū ē qz alia caro i spē videt cū gnā-
tur. et qz phlegmatica et qz granulosa se
parata. Quartū ē mēbz insensibilitas.
Ista enī et ista declarāt malā cōplexio-
nem equalē. Contrariū videt sapē Sal-
versus principiū libri sui de mala com-
plexiōe diuersa dicens sic: qz quedam ē
mala cōplexio diuersa in toto: sic est in
ydropsi carnosa: et qdā in pte sicut in
lepra et cancro. Et ita dīc duo: et qz le-
pra sit morib⁹ p̄tis: et qz sit ibi mala com-
plexio diuersa. Litera iñ Sal. ē: lepra
quoqz hui⁹ gñis ē et c. Dico quātū ē de
p̄nti qz i lepra ē mala cōplexio diuersa:
et nullo mō pōt ēē eq̄lis. et si aliquo mō
equaret statim esset mors. Unde in ista
materia debemus q̄uor p̄siderare. p̄rio
mō. s. cōplexionem naturalem. secūdo
malā supuenientē. tertio diuersitatem

et distantia huius male a naturali: quarto terminum huius male complexionis superuenientis qui terminus eius est equatio et victoria supra naturalem: sic quod naturalis facta sit filia transmutata: et membrum sit in formatum hac mala complexionem superuenientem: et tunc dicitur mala complexio superueniens equalis. Et tunc cum queritur si mala complexio in lepra possit esse equata. Dico quod non: duo enim videntur impedire: et malicia complexionis quod est frigida et sicca opposita principijs vite: et precabilitas materiae melancolice corrupte aduste et quasi incinerate. Cum enim vita stet per calidum et humidum. et ista in ultimo fruuntur: non videtur possibile vitam manere quod ista infirmamentum membrum prius. non esset suffocatum propter anhelitum: aut membra fuissent dissoluta propter solutionem continuitatis. Est igitur in lepra mala complexio diversa et nunquam equalis. Et cum dicebat Galenus lepra quoque huius generis est. Dico quod est huius generis cum cancro: quod utrobique est mala complexio diversa et utrobique mala complexio cum materia et utrobique est per viam derivatorem non congestio: nis et utrobique est materia multa adusta corrupta. Oibus enim istis modis est huius generis: sed in hoc non est huius generis quod lepra sit morbus proprius sicut cancer: nisi forte a principio: quod aliqua pars carnis recipit corruptionem in lepra: et non tota caro. Nec est necessarium ad hoc quod sit morbus totius quod sit in toto: sicut per in hydro pisi quod est morbus totius: et tamen non est in ossibus. et in paralysi vultus quod non est nisi in medietate corporis: si enim esset in toto corpore esset apostema. et instans non sunt sufficientes. Ad primam dico quod multe sunt egritudines incurabiles: sicut febris acuta que interficit in primo prodo aut infra: et tamen mala complexio non est equata. Ad secundam instans dico quod corruptio figure

non signat equationem. sed lepre complemētum et perfectionem: sic enim in ethica est a principio figura corrupta: et ita eorum oculi rotundi: et ita de alijs. Et ita in lepra nulla differentia constituitur discretiva. Ad tertium dico quod remanet species carnis: licet alteratio sit magna: complexio. non. carnis est calidum et humidum. et nature consentanea: et ideo potest alterari et variari per viam multitudinis et paucitatis: alie autem complexionem non sic: quare etc. Ad ultimum dico quod insensibilitas non est accensio virtutis naturalis: sed animalis per se: sicut minoratio membrum non est accensio assimilatiue per se. sed magis dissiminatiue. Et tamen macies corporis non est de differentijs constitutibus lepram. Preterea leprosus non amisit sensum omnino nisi aliquando in extremitatibus: immo sentit se gravatum et debile. Sed mirabile est quod in ethica ubi est egritudo confirmata quod habeat sensum exteriorum: et non habeat sensum proprium passionis: cum frigus accidat in lepra. Nec est mala complexio diversa ubi sensus exteriorum non est perfectus. imo si tagatur cum acu non sentiet in aliquo modo habet sensum sue propriam passionis. Dico quod mala complexio in ethica est calidum. et non aufert sensum exteriorum: cum calor possit penetrare. sed sensum sue passionis aufert. quod nulla est contrarietas nec passio frigida. in lepra autem frigidum claudit poros et impedit aduentum spiritus: et ita impedit sensum exteriorum. Quarto posset aliquis dubitare si competere phloia postquam apparet corrupta figura. Dico quod in sententia est istud explanatum: quoniam quoniam figura mirabiliter est corrupta: tunc materia est delegata ab interioribus ad exteriora: tunc autem melius est quod materia corrupta sit in exterioribus quam in interioribus iuxta membra nobilia: quoniam cito interficeret. Et tamen non competit phloia postquam figura est corrupta: vnde directe et

p se nō cōpetit phlosa: nisi p accidens:
sicut dictū est: vt si sanguis nimis' oña/
retur et esset cā. aut nimia repletio vbi
esset timēdū de suffocatione: aut vbi ca
ueremus putredinē in venis: et alia q
dicta sūt supius. In sentētia tñ bñ dico
vobis q turpiter video hoies quoti/
die errare in phlosia leprosoz: multoti
ens vidē q ad nihil aliud intēdebāt me
dici nisi q totū sanguinē traherēt: vigi
late ergo. Quinto posset aliq dubita
re de balneo aq dul. vtrū cōpetat in le/
pra. Dico q si aliq auctoz dicat q n
ppetit vez ē solū q balneū nō mūdifi
cat nisi qd ē iuxta cutē: p tāto ppetit l
ipetigie et serpigine: s; i lepra mā ē ma
gis pūdāta et balneū aq dulcis n suffi
ceret: idigem' igit fortiorib': sicut ē stu
pha cū herbis et silib' sic oēm ē: et post/
ea q abluat eum aq dulci: et p hūc mo
dū bñ ppetit. Sexto itelligēdum q cā
sine diata lepre ē hūiditas cāta ex hu.
colerico retinēs pprietatē et dispōnē hu
moris: q hūiditas siue hūor ē ita horri
bilis q nā carnis nō pōt pfecte sibi assi
milari: et iō corrūpit assimilatio et gnā
tur lepra. Et licz qlibet alioz humoz
possit esse cā lepre: nullo tñ mō cā ime
diata pnt esse q nullus hz tātā pūera/
tē ad nāz hūanā sic melācolia: qre opz
q adurant et i melācolia trāsmutet et il
la melācolia trāsit vteri' in hūiditatē:
licz nō pfecte digestā nec dealbatā nec
mūdāta: s; est hūiditas seculēta terrea
horribilis itātū q nō est in pte nāe q
illa in mēbris pfecte assimilet. qre et c.
Septimo notādū q putrefactio mate
rie causantis leprā nō ē putrefactio flui
dorum et liqdoz sic in febrib' nec ē pu
trefactio ex q sanies causat. nec virulē/
tia sic in apostematib'. S; si aliq di
cat putrefactionē ibi ē b est dictū adu

tionē scinerationē: et ita mā lepre ē put
refacta. Octavo aduertēdū q error se
cūde digestiue in epate pōt ēē cā lepra
remota: s; error vītutis imutatiue i car
ne ē cā imēdiata. Nono itelligēdū q
mā lepre sit hūor melācolicus. innālis
adustus et incinerat' iō diuersa inducit
sintōdata: q altera ps vadit ad vias
vinales. et iō apparēt ibi arenule: alte
ra aut pa vadit ad musculos et psumit
eos. et potissime illū q est i ter pollicē et
indicē rōne subtilitatis. et altera vadit
ad pulmonē et cānā et lacertos viarū
anbelius et oculos: et iō spasmāt et cō
trahit et imutat oēs illas ptes: vt dictū
est sup'. et cū vapor ille multiplicat se
ad supcilia et narces et faciē: igrossat et
iflat illas ptes et ita p diuersa supplicia
corrūpit corp' hūanū. Decimo notādū
q mā lepre lz nō sit i mēbris pncipali
bus cāta: tñ ē tante pncabilitatis q in
matrice corrigit nō pōt: et iō est morb'
hereditari' et podagra sūt. Et tñ si ha
bēs epar calefactū generet nō dimittet
hereditatē gnāto: lz sit in mēbro pnci
pali et alia nō: qm mā est magis incorri
gibilis: igit mā incorrigibilis et inrecti
ficabilis generat morbū hereditariū. et
iterfici se et vicinū suū: sic ista se. acuta
ptisis pedicō. scabies. facer ignis. an
trax. lup. lepra nobis ptagia pñt. Un
decimo occurrit nobis mirabile. quō b
ē possibile q leprosus generet: et si ge
neret quō masculū cū sperma sit corru
ptū et distēperatū i suba et cōplexione.
et talia ipediāt gnationē et potissime si
lioz. Dico q lz ista ipediāt: plus tñ i
pedit gnatio pp peccatū cōplexiōis q
sube spmatio. Et iō lz spma leprosi sit
corrūptū i suba corrūptiōe irruocabi
li. corrūptio seu alteratio cōplexiōis
aliquo mō alterabilis est: qm possibile

est q̄ leprosus sit boni regiminis et ip̄s
tēperatū: et ita corrigit lapsus p̄plexio
nis: et q̄ inuenit in matrice et rectificat
et ita poterit gnāre et filios: et ut vide/
mus negare nō possum⁹: q̄ igit lapsus
cōplexiois aliq̄ mō corrigibilis est: et ille
plus faciō et c. Vel possem dicē q̄ qui
cūq̄ leprosus nō gnāt: s̄ ille ubi nōdū
vehemēs corruptio facta ē: et iste habz
mēbra interiora sana: s̄ exteriora sunt in
secta: et q̄ sp̄ma decidit a mēbris p̄ci
palibus: iō pōt gnāre et masculū: s̄ sa/
nū simplr nō: q̄ semē ifectū ē: s̄ nō cor
ruptū: et iō generat sibi filie: sicut noda
gricus: dato enī q̄ mā nō decideret nec
a pede nec a carne. Duodecimo et vlti
mo notandū h̄ q̄ nulla via et nullo mō
cōpēit coitus in lepra: nisi in mā san/
guinea an ei⁹ cōfirmationē: qm̄ infrig/
dat sic phloia: et iō nō cōpēit phloia i
cōfirmata: q̄ nimis ifrigidaret: et ip̄s
magis idiget calefactiōib⁹ et hūectati/
bus tēperare quātū ē de nā rei. Et si di
catur et cōpēit coitus in mania. Dico
q̄ in mania nō est cāta corruptio nec in
cūcratio sic in lepra: et iō in mania pōt
cōpetere. In lepra aut mā nō est solum
corrupta s̄ et venenosa: et iō cū moue
tur mā venenosa sterficat p̄es vicinas.
Qm̄ igit cōmouet hūores et materiaz
venenosam pmiscet cū hūoribus et in/
frigidat et desiccāt: et oēs leprosi sūt fri
gidi et sicci in radice quātū est de natu
ra egitudinis: iō in lepra coitus nō cō/
pēit s̄ sit vulgaris opinio et erronea q̄
nō solum cōfert sed curat.

Capitulum .xxij. de morphea.



Morphea est cu
tis de
fectio maculosa.

Cause. Intelligen
duz q̄ om

nia illa que sūt causa lepre sūt cā mor/
phee. vñ qd̄ est lepra in carne est mor/
phea in cute. Aduertēdū igit q̄ mor/
phea h̄z cōmentētiā cū lepra: qm̄ sicut
in lepra errat virtus assimilatiua: ita in
morphea: s̄ in b̄ differūt: qm̄ lepra est
in carne. et morphea i cute. Morphea
etiā habet cōueniētiā cū yctericia: quo
niā vtrōq̄ est cutis maculata. Sed
differūt qm̄ morphea est infectio in cu
te maculosa partim sic et partim nō: s̄
in yctericia est vltis vel quasi vltis cutis
defectio. Secūda differētia est: quo
niā in yctericia nō errat virtus assimi
latiua: in morphea at errat. Cōcludit igit
tur q̄ morphea est error virtutis assimi
latiue in cute. Cōsiderādū etiā circa
istam materiā q̄ auctores cōster loquē
do nō ponūt nisi duas sp̄es morphee
s. albā et nigrā de quo sūme miroz q̄
postq̄ morphea et lepra nō differūt ni
si q̄ hec in carne: et hec in cute: et sp̄es
lepre sūt quatuor: ita et morphee. Et
forte nō posuerūt auctores q̄ non sue
rūt famose. et raro accidūt: qm̄ si sit de
sanguine et sit in facie appellabit gutta
rosacea: si sint in residuo corpis appel
labunt rubores: et si infectiones sint de
co. appellabit ipetigo et serpigio: et ita
iste due sp̄es absorpte sūt: s̄ scia medi
cine rep̄ ē scia et nō vocū: sicut scribit
tertio de morbo: et iō nec de nūero: nec
de noibus curo: vñ in rea intelligam⁹.
Supponamus igit q̄ quatuor sūt sp̄es
morphee: quedā est de sanguine adu/
sto: quedā de colera adusta: quedā de
phlegmate salso: et quedā de melia adusta

Signa. Si color fuerit rubens
fusc⁹ maculosus: tē ē de
san. et si fuerit citrin⁹ et fusc⁹ maculosus
tūc de co. et si fuerit alb⁹ maculosus tūc
de phlegmate: et ista sp̄es est famosa.

e. iij

et si color fuerit niger maculosus: tunc est d
melia. et ista species est famosa. De nobis
igitur nulla sit prelo: dum tamen res intelligamur

Prognostica. Si morphea fuerit nouella curabilis est. si antiqua incurabilis est. vel cum magna difficultate. Si morphea occupauerit modicum spatium curabilis est: si magnam difficile est. Si locus morpheatus pungetur cum acu in superficie cutis: ita quod non profundetur ultra cutem. si sanguis exierit curabilis est. si autem aquositas incurabilis est: aut cum magna difficultate valde.

Cura. Supponamur bona dietarum et bonum regimen sicut in lepra. et digonem et euacuationem iuxta convenientiam humoris peccantis: sicut dictum est in lepra. Tunc veniamus ad localia remedia. In primis fricet fortiter locus cum panis aspero. et tunc si cutis infectio fuerit de causa calida non curo: sed emplaret morphea vel infectio cutis: dum tamen locus sit rubeus vel citrinus maculosus. tamen corpore purgato et mundificato sic decet. et bona dicta supposita. R. auripigmentum. rubrum et puluerizet fortiter et cum succo de fumo terre pistet: et informet trocisci: desiccet in umbra: et cum vi volueris distemperet unus vel plures cum sirupo de fumo terre: et fiat ad modum vnguenti: et locus maculosus inungatur: et in crastinum abluitur cum aqua furfuris calida. et sit regula generalis in quacumque infectione rubra aut citrina in quacumque parte corporis fuerit. quod nunquam locus maculatur abluitur cum aqua frigida: sed species cum ea. quod frigida colore rubeo coloratur: et calida discoloratur. Et sit etiam regula quod in omnibus infectionibus apponatur fumus terre. Si autem morphea fuerit de causa frigida: corpore mundificato: tunc fricet locus fortiter cum solis sic: et preterea inungatur cum oleo de tartaro. Oleum autem

de tartaro sic fit: tabule tartari calcinentur in furno calcinationis: et postea ponantur super marmore: et quod distillabit per filum erit oleum clarissimum. et reseruetur in vase vitreo et locus inungatur: et curat per caldubio. Si iste modus non est notus nisi alchimistis quod modus alchimicus in multis est utilis in medicina. sed in alijs est ita tristabilis quod in eius via infinitissimi perierunt. Vel sic si infectio fuerit de causa calida. inungatur locus cum vnguento citrino actuat: to cum litargio. Et si fuerit de causa frigida addat vnguentum fuscum. vnguentum ad scabiem: et actuat cum sulphure viuidum. Vel potest fieri vnguentum ex istis: cuius malia sunt calx abluta. sulfur canulatum. stramonium. auripigmentum. ru. et cit. sal armonia cum viride eris. alum. es vitru. litargium. cathimia aurea et argentea. marchasita. radix aristol. radix cucu. asinin. radix lilij. et gentiane. et dragorice. et yari. et sanguis leporis affodill. cararides. aloes. myrra: staphisagria. spuma maris. radix vitis albe. et se. sinapis. et se. raphan. eruca. flos papaveris ruffi. gummi ru. the agrestis. eusorbiu. acetum. emula. squal. la. folia sic. vipera. piper. mel. et filia. Accipiantur alij ex istis aut plures: aut omnes secundum certas doses iuxta convenientiam patientis puluerizentur et bulliant in oleo: et locus inungatur. Aut cum tota substantia et cera et oleo fiat vnguentum. et potest fieri emplastrum aut pulueres et multa plura. iuxta arbitrium operantis. et est aqua. Et si locus vesicet et fluat aquositas et sanguis. bonum est quod maneat euacuatur. Si autem morphea ex his non curet tunc curet cura lepre. Et ita intelligendum est de omni infectione: quoniam in lepra tractauimus magis particulariter. hic autem et in multis similibus multum breuiter tractamus. et ideo ad complementum recurramus quod est in capitulo de lepra.

Clarificatio. Intelligendū q̄ i morphea sicut dicitur sapiētes nō cōpetit phloia: et vērū ē qm̄ ipsi non ponebāt nisi duas spēs: et q̄libet erat de cā frigida. Possu mus ēē dicere q̄ in aliq̄ spē sicut i lepra non cōpetit phloia: et potissime postq̄ egritudo ē cōfirmata. qz mā traheretur ab exteri⁹ ad interiora. Attamē si nos ponam⁹ morpheā de sanguine seu ru bores: tūc in principio cōpetit phloia: Si etiā ponam⁹ morpheam de co. seu infectiōes: et corp⁹ sit plectoriciū: a prin cipio pōt cōpetere phloia. Nec videt̄ procedere rō quā ponit Auic. et quidā sequaces ei⁹: qm̄ vbi est sanguis mult⁹ malus et pauc⁹ bonus phloia bonū ra pit: et malū dimittit. Tunc ponam⁹ san guinem putrescere intra vasa sicut in si nocho: et nō est pl⁹ de sanguine malo q̄ de bono: et tñ sit phloia. Nec valet rō qz natura retinet bonū qz indiget: et di mittit abire malū. sicut videm⁹ i farma cia cū superfluit: qz vltimo cuacuat san guinē. vñ igitur pōt cōpetere phloia in morphea a principio sanguis domināte: aut corpe plectorico exiūte. Secundo debem⁹ intelligere q̄ cā imediata mor phee ē error virtutis terciē digestiue. qz morib⁹ cutis. tñ cā antecedens potest ēē error aliarū digestiuarū: et potissime epatis materiam corruptā generantis: qua expulsa ad cutē virtus terciē dige stiue assimilare nō pōt. et iō nō erat ex pulsiua nisi p accūs eo q̄ virt⁹ expulsi uia interiorū fortis mittit ad exteriora: et virt⁹ cutis expulsiua debilis a se ex pellere nō pōt. digestiua ergo erat p se. sz expulsiua p accūs. Tercio notādū q̄ cū nālta pfecte se hñt: et non nālta recte administrātur. tunc hūiores quorū sunt obediētes tāq̄ nō peccantes nec quā

titatiue nec qualitatiue. sed ordine tur bato cū hūiores peccant quantitatiue et qualitatiue: tūc sūt inobediētes. qua igitur rōne phlegma et melia cū nō sūt sub naturali dispōne sunt inobediētes et generāt morpheam. ita san. et co. cum non sunt sub naturali dispōitione sunt inobediētes et causant morpheā: sicut etiāz causant lepram quod est fortius. Quarto aduertendū q̄ ictericia defe dat totā cutem et morphea nō. sz ē defe datio maculosa: cuius ratio ē: qm̄ i icte ricia materia nō ē ita maliciosa nec ita corrupta. et ideo oēs ptes cutis recipi unt ipsam equaliter: in morphea autē ē magis corrupta. et iō partes cutis for tiores expellūt ipsam a se: et debiliores recipiunt eā. Quinto itelligēdū q̄ mor phea quāto plures partes occupat tan to difficilius curatur: qm̄ materia mā ior et virtus debilior. Sed i ydropisī in qua totum corpus inflatur facili⁹ ē cu ratio a principio: q̄ in illa in qua nō to tum inflat. pro tanto qz sunt due spēs et ex alia materia: sicut est tympanites et asclites. In morphea autē eadē ē mate ria in parte et in toto. Sexto aduertēdū q̄ mā morphee adhuc exiūte in ve nta bene pōt fieri phloia: sed postq̄ no tabiliter apparet extra nō: quantum est ex hoc: vt dictum est in sentētia. Septi mo notandum q̄ a principio morphee potest dari medicina fortis debilis: ita q̄ sit fortis i se: sed q̄ detur in pua quā titate: qm̄ sz moribus sit cronic⁹ et quā tū ē ex hoc debilis medicina debz dari vtroq̄ modo: tñ si egritudo ēēt confir mata pculū ēēt. et iō pro acuta reputa tur q̄ ad fortitudinē medicie: sz nō q̄ ad quātitatē. iuxta illud ypo. Ad vltimas egritudines vltie curatiōes si potētes tē. **Caplin. xxiij. de scabie.**



Scabies est infectio cutis cu-
tis aliqui squamosa pruri-
ginosa. aliqui sic. aliqui
hu. aliqui saniosa: ut
plurimum in extremita-
tibus. aliqui magna parte corporis occupas.

Cause. Cause huius passionis sunt
humores corrupti in epate
generantur: quod pueri in fumositatem et vaporem a
virtute regitua in corpore suppositi expel-
lunt. unde si vapor fuerit nimis subtilis eua-
poratur insensibiliter. si autem non fuerit in tanta
subtilitate et porus fuerit densi: pueritur in
sudore. Si autem fuerit grossi generantur scabies
Si fuerit mediocres generantur pruritus: et sic
maior et minor corruptione generantur
infectiones diuersae. Sudor igitur graui-
tatis grauis odoris antecedit. et si cor-
ruptio augmentetur catur pruritus. et si plus
fortificetur generantur scabies. et si plus
feda. et si plus spergo et serpigio. ubi est
maior adustio et non est ibi sanies. et si plus
morphea. deinde lepra. Lethigines igitur
panis. et alie infectiones multae generantur ex su-
perfluitatibus ad cutem delegatis: quoniam materia est
multa et visus expulsiua cutis est debilis:
remanet iuxta cutem et faciunt diuersa genera
infectionum: sic diuersitatem humoris peccatis.
Scabies igitur sunt quatuor species. ex san-
guine. ex co. ex melia. et ex phlegma. falso. Adu-
rit autem sanies in cibis et potibus species aro-
maticae in nimia quantitate apponunt. et
ita est de alijs humoribus: sic est pipera et allea. et
vinum purpureum. et stare in sole. et labor fatiga-
torius et ita de alijs quod adurunt sanies. et humores

Signa. Scabies si fuerit ex san-
guine tunc loci videntur ad ru-
borem cum humiditate et pruritu magno et
delectatione magna in pruritu: licet in fine sit
dolor. Si autem fuerit de phlegma. falso sunt
ibi squame et sanies et pruritus vehemens et

delectatio in calpe dorsum: si in fine est vehemens
dolor. Si autem fuerit de melia: loci
torturati in circuitu videntur ad nigredinem et pu-
stule et scabies sunt siccae cum modica sa-
nie et virulentia. Si autem fuerit de co. lo-
cus vergens ad citrinitatem cum magno pruri-
tu et siccitate et scissuris.

Pronostica. Scabies si de
crepusculo est difficilis
curatio aut impossibile. sufficit. n-
bladire: et quod bonum regimen educat. Sca-
bies feda ulceratio fetida multas partes
corporis occupas et corruptas habet mala ra-
dices: et appropinquat ad malas egrotum di-
nes et est difficilis curatio valde. si fuerit
parua modica preter corporis occupas:
non angustiosa: non somni auferens: sa-
cile curabitur: et e contrario contrarie.

Cura. Si fuerit ex sania. fiat phloia
et mundificet corpus cum man-
na et cassia. et tamari. procedite vni ox-
zace: et siru. de sudore. et siru. de boz.
Si autem fuerit de co. et corpus est plethoricum
cum fiat phloia: deinde utat siru. acetoso.
et viol. et de fumo terre. et purget cum mi-
rabol. citris. et idis. et cassia. paratis si
cut decet. Et si fuerit scabies et non cure-
tur. purget cum electo. de succo ro. et trif-
tera sarracenicis: et peraruffi. Si autem fue-
rit de phlegma. et corpus sit plethoricum et vir-
tus fortis: fiat phloia: deinde utat oxill.
diur. oxizacca proposita: et siru. de fumo
terre: deinde purget cum mirabol. chebul.
et indif. per hunc modum. R. floz boz. floz
viol. solioz sene. epithi. ligri. munde.
vua. pas. mund. abarik. an. 3. s. agari-
ci. turbitib. 3. 3. an. 3. 3. 3. fiat deco. cum sero
caprino. et in decoctione tepent coricea
mirabol. chebul. indoz an. 3. j. fricent le-
to igne: et colet et det in auroa vsque ad
lib. 5. Et si fortis purgare volumus pun-
get. R. aloes. agari. turbitib. an. 3. j.

3. s. pulpe coll. grana. vi. folioz. mete. folioz abfinibz. añ. 3. s. 3. 3. masticeis. aneti bdelg. añ. 3. s. p. ficiantur cū oxill. squill. 7 fiat pille 7 dent de sero vacuo stomacho p. vñ. dies sue pfectiois. Si aut adhuc forū purgare volum purgem sic. R. yerap. 3. s. ycrarussi. 3. iñ. esule masticeis. añ. 3. s. misceant 7 fiant pille. Si aut fuerit melia vtatur oxill. diur. squill. siru. de fumo terre. añ. li. 5. misceant. Mā digestiua purget cū mirabol. indif. bellicio. 7 emblicis. 7 ept. thimo patis sic decet. Et si forū sic. R. diabo. dialene. yerarussi. añ. 3. iñ. lap. armenici. ix. abluti aneti. añ. 3. s. misceantur 7 fiat pille. Corpe aut mūdifica to fia. stupha: 7 si cā fuerit ea. ponant ista i stupha. floz boz. floz viol. flores nenupharis. epithi. camomille. melliloto: sumi terre. añ. lib. 5. misceant. 7 exeunt a stupha dent rubee trociscate. 3. iñ. deinde inungat cū isto vngueto. R. vnguētū citrini lib. 5. litargiri. 3. iñ. sulphuris. 3. iñ. misceantur cū siru. de fumo tre 7 inungat. Si aut cā fuerit ea ponant i stupha ea q dca sūt: 7 pl^o scabiose: lapacū acuti. añ. lib. 5. 7 exeunt a stupha qlibz vice det sibi auree alexadrine. 3. 5. deinde inungat cū isto vngueto. R. vnguētū fusci. vnguētū ad scabiē. añ. lib. 5. calcis exticte sulphuris litargiri. añ. 3. 5. p. ficiantur cū siru. de fumo terre 7 misceant. Mālia aut vngueto. valentia ad oēm scabiē fm tñ pl^o 7 min^o sūt ista succ^o boz. succ^o sumi tre. succ^o scabiose. succ^o lapacū acuti. succ^o emule cāpane. succ^o raphani 7 sille. 7 sicle. 7 radices istaruz. 7 frondes 7 folia 7 suligo: aloes: litargiri. cathimisa. pōslogos. cerusa. calx lora. sulphur extinctū. vterqz ella. tartarū. oleū antiquū. assungta antiqua. accitū. argētū viuū extinctū. oleū

de sinapt. aristol. sal armoniacum. flores. 7 radice cucumeris asinini. Valet etiam balneū aque marine 7 sulfurea: te 7 aluminate siue fuerit naturalia siue artificialia. Accipe igitur vnum ex istis aut multa 7 misceant cū oleo ro. aut cū oleo nucuz: aut cum butiro: aut oleo sisamino: aut cū assungto: aut aceto 7 cera: 7 fiat vel oleū vel vnguentū. Si aut fuerit aliqd nimis debilitatus. R. succū radicum emule cāpane. assungie porcine recentis. añ. misceantur lento igni. Vel istud. R. fuliginis olet ro. facit cum oleo nucum. aceti misceantur 7 fiat vnguentum cum modica cera. Vel istud quod non solū valet in scabie: sed in vlcerebus saniosis fraudulentis sedis. R. animonij. eris vsti. litargiri. climie argēti. marchasite. ceruse. baustie. olumis. sarcocolle. corticis iburio. pōsphilogos. añ. 3. 5. cōficiantur cū sece olei antiqui 7 cera quod sufficit: 7 fiat vnguentum. Istud etiā valet in cancrena sicut dictum est superius. In fortibus aut corpore mūdificato. R. radii cum essi albi recentis: contūdantur fortiter 7 cum assungia porcina recenti misceantur: 7 fiat vnguentum. oēm scabiē antiquam delet 7 malum mortuum.

¶ De scabie vlcerosa sicca cū sāmīs: ita q videt mēbz p. trahi: 7 purius.



Sta fre quēterve rior i manib^o: 7 ideo corpore mūdificato 7 bona dieta supposita madesiant manū: quotidie in aqua decocti

onis malue: 7 bismalue: palee: orde: 7 auene: deinde inungatur cum assungia porcina recenti vel gallinacea recentis: vel fiat vnguentum. R. succum apij: succū soliorum lilij: succum papaueris

al. aq. ro. añ. 3. j. aloes. 3. li. olei sisami/
ni et cere qđ sufficit: et fiat vnguentū. In
ungat ēi loc⁹ puriginosus. Ut istud in
scabie mltū sicca. R. diadra. gūmi ara
bici isusoz: seisc malue: et bismal. añ. 3.
5. aloes sarcocole. añ. 3. j. pficiant cū as
fūgia porcina recēti: vel cū gallinacea:
vel oleo sisamino: vñ oleo amigdalariū
dulciū: et cera qđ sufficit: et fiat vnguentū.

De malo mortuo.



Malum mortuū
est qđ spēs scarabei qđ
oriz ex melancolia nālī
adusta: et ex adustione

pblegmatis falsi: cū liuore et nigredine
et pustulis crustosis magnis fetidis: si/
ne tante cū erugine: et cū quadā insensibi/
litate: et cū turpi aspectu: in coxis et ti/
bīs frequētius ter eueniēs.

Cause. Causa autē huius scabiei
est multa comestio cibo
rū melancolico: oppellatio splenis: et re
tētio mēstruo: et emoz. preter cōsue/
tudinē: et similia.

Curatio. Digerat igit mā per
hūc modū. R. radi.
feniculi: petrosil. brusci: sparagi. grami
nis cortic. capparis: fraxini: thamaridi
añ. 3. ij. quassent et tēpent in aceto al.
pōie et nociē: tūc. R. boz. scabiose su/
mi terre lapacū acuti: buglosse: melisse
vriusqz sticados. añ. lib. 5. folioz sene
cplthimi: polipodij: āthos: floz boz.
fioz viol. añ. 3. ij. anisi. 3. j. mell ro. pa
nis zucē. añ. lib. 5. fiat sirup⁹: Mā olge/
sta purget cū yera russi. aut yera logo
dion. aut theodorico: empistō. et dosis
sit iuxta cōueniētiā pīculariū: tres enī
3. pnt dari sine pīculo. Corpe purgato
stuphet multis dieb⁹ stomacho vacuo
et in stupha ponant ea qđ ponunt in si/
tu

rupo: et in extu q̄libet vlce accipiat au
ree alexadrine: tyriace. añ. 3. j. cū vino
decocūōis sumi terre. Mulieri at def
aurea alexadrina solū: et postea siāt vñ
guēta qđ supius dicta sūt. Uel istud. R.
succī raphani: spatule fetide: aristol. cu
cumeris asinini boz. sumi terre: scabio
se: lapacū acuti. añ. quat. j. vriusqz. clisi.
sulfuris viui extincti. añ. 3. ij. Tūc ista
puluerizata cū p̄dictis succis et oleo na
cū et cera icorpozent: et fiat vnguentū: et
adueriēdū qđ si supuenerit ex reumate:
vel scrophul: vñ glādul: vel splene: vel
mēstruis: vel emozoidib⁹: tūc illa p̄t
debent mūdificari: et potissime splenē
Capitlm. xxv. de pustulis.



Tistule sunt qđ
dā ve/
ficule p̄t ad modū
granorū sicut: sic sor/
dices sudoris: et p̄t
vocari in vulgari pro

uincialium bzoilia dura.

Cause. Quāqz proueniūt ista ab
exteriorib⁹ sic a casu: et a
percussioe: et labore et exercitio: et pp ne/
gligētiā abluendi corp⁹ et vestes: et pp
vnguēta et alia fortia qđ corpi applicat
sic ē tapia et viride ertis et mltia p̄silia.
si ab interiorib⁹ hē pp abūdantiā hūoz
et malā q̄litate eoz: q̄re veniūt frequē/
ter post sōnū et sudorē cū pruritu: ita qđ
aliqñ sunt de san. aliqñ de co. aliqñ de
pblegmate falso: aliqñ de melancolia.

Signa. Si at venerit a causis
patiētis cognoscit. Si ab interioribus
et fuerit de san. color ē rube⁹ cū pruritu
et calore et dolore. Si ex colera: tūc est
clrititas et pūctura et acumen. Si ex
pblemate albe et s̄me et prurit⁹. Si ex
melia liuor nigredo et modica pūctura

Prognostica. Dñs iste pu-
gule si negli-
gantur et nō mūdificent in scabiē puer-
tuntur. Et si fuerit de cā calida ulterius
impetiginē et serpigine et alia mala ac-
cidentia inducūt. Si aut fuerit de phle-
gmate post scabiē i fistulā pueruntur.
Si autem fuerint de melia iste sunt du-
riores ad curandum.

Cura. Si fuerint ex sanguine fiat
phloia et mūdificet corp⁹
cū cassia. et tamarind. et silib⁹. Si ex
co. et corpus est plectorici fiat phloia:
deinde digerat mā cū oxizacca et siru.
viol. deinde purget cuz oxilaxatio et
elrio de succo ro. virisqz ppetit balneū
et inunctio cū populeo: aut cū vngueto
citriño acuato cū litargiro. Si aut fue-
rint de phlegmate digerat mā cū oxill.
diur. et sirupo de fumo terre: et oxizac-
cara cōposita: et purget cū yerap. et ye-
rarussi. Si aut d melia digerat cū oxill.
squill. et sirupo d bor. et fumo terre. pur-
get cū diasene et diabo. et yerarussi.
Itis. n. ambob⁹ cōpetūt stuphe et bal-
nea: et q vngat cū istis vnguētis. R. vn-
guenti fusci. vnguēt ad scabiē. añ. lib.
5. litargiri. 3. ij. tartari. 3. ij. virisqz ellī.
añ. 3. o. argēti viui extincti. 3. s. miscea-
tur cū aceto et fece olei antiq. vel cum
isto. R. succi celidonie. sumi terre. bor.
scabiose. lapacj acuti. añ. qri. j. litargiri
ceruse lote crisvsti. añ. 3. s. misceant cū
fece aceti et assungia antiq et fiat quasi
vnguētū. Et istud pōt valere nō solū h
sz in oī scabiē et i oī genere ifecndōis. Et
ideo cū aliquis ignorat qd pūculariter
est agendum viatur isto vngueto et nō
decipiet: et appellatur: vade mecum.

Clarificatio. Intelligendū
qm si iste pu-
gule veniūt ex cāis exteriorib⁹ vt plu-

rimum corpus non est plectoricum: et
tunc cōpetūt aqua frigida desuper asp-
sa. vel q balneet in aqua frigida et na-
tet in ea: et q aspergatur postea farina
fabaz: lentū et ordeī. vel inungat cum
litargiro et aceto: et sandalia: et rosas. et
oleo ro. et si materia abundaret mundi-
ficetur corpus. Si aut fuerit cā frigida
balneet in aqua dulci: et postea asperga-
tur puluere ozobi et risi et ordeī et lentū
et lupinoz. In omni igit cā valet bal-
neū aque dul. corpe mūdificato si indl-
guerit. et tūc nihil trahit. et ita nocumen-
tum inducere nō poterit: et tūc euapo-
rabit et resoluet et iuuamentū inducet.
Secūdo notandū qm si pustule vene-
rint a causis intrinsecis vt a virtute mū-
dificatiua corporis: tunc plus veniunt
in vere. Si aut veniant a causis extrin-
secis vt ex labore et calore et similibus
tunc veniunt in estate.

¶ Capitulū. xxvi. de vulnerib⁹ et pla-
gis et solutione continuū.



Vlnus est

solutio pūnitatis sa-
cta in mēbro consili et
officiali. et ita est mor-
bus cōmunis virisqz.

Cause. Solutio cōtinuitatis aut
aut ab interiorib⁹: et tūc aut est ex san-
guine corrupto adusto cutē vlceraute
et rūpente. aut ex colera adusta: aut ex
melia adusta: aut ex vērōsitate rūpēte.
aut ex caliditate solis aut ignis. aut ex
frigiditate vlceraute. Et iste solutiones
pnt magis appellari vlc⁹: qm oīs solu-
tio vtrulēta saniosa sordida vlcus pōt
appellari sz Autē. Si aut pueniat ab
exteriorib⁹ sic a casu aut pūssione aut
gladio et silib⁹. tūc si sint i carne appel-

labitur plaga aut vulnus. si in osse fractura. Si aut fuerit in musculis et nervis cum re cōplemēte cōcussio appellat. De nominib⁹ igit nōlla ē cōtētiō: sed ad res reuertamur. qz cōplementū medicinē: re⁹ est nōticia et nō vocū: sicut habet terti⁹ de morbo. Species igitur solutionis cōtinuitatis quantum est de presenti sunt. iij. Est enim solatio cōtinuitatis simplex sine depditiōe sube. Secunda species ē solatio cōtinuitatis cum depeditione sube: que cōcāitas appellat. Tertia spēs est vulnus p̄fundum: ita qd sup̄ficies et profundū cōstituant tertiā spēm. Quarta tñ spēs cōcussio appellat: q̄ puenit cū corp⁹ cum baculo aut lapide cōprimat et cōq̄ssat et flagellat. et tal̄ solo appellat p̄cussio. Et curatio huius spēs differt ab oībus alijs s̄m Gal. i. de ingenio. qm̄ in oī spē vulneris p̄petūt absterfus et mōdificatiua. s̄ in p̄cussioe a principio cōpetūt putrefactiua. Nūc aut ista spēs aliquādo cū cōmittantur accidentia multa: sic est magnitudo: et paruitas rotunditas triāgulatio: sordiditas: sanies: calor: frigus: et caro addita: vīca: apostēa: fluxus sanguis: flux⁹ hūoꝝ: cōrosio: liuor. et rubedo: recentia: et vetusta: et multa cōsimilia. Ita enī sunt accidētia et cōpositiōes cōcomitātia: et non sunt differentie cōstitutivē q̄ addite species nouā faciāt. sic declarauimus terti⁹ de ingenio. Solutio igit p̄tinuitatis sit in cute: et carne: et musculo: et vena: et arteria: et corda: et nervo: et ligamento: et p̄niculo et in ossib⁹: et iuncturis: que dislocatio appellat: et in mēbris p̄ncipalib⁹ et nō p̄ncipalib⁹: in quib⁹ oīb⁹ medicū sollicitū portendūt et diligētē. Si vuln⁹ ē magnū aut puū: siue i sup̄ficie aut p̄fundo: si est cū depditiōe sube

aut sine. si est i mēbro radicali aut fluēte. si est i mēbro p̄ncipali aut nō p̄ncipali: si est i mēbro sensibili aut nō sensibili aut parui sensus. si est cū magno dolore aut paruo si est cū fluxu humorum aut sine fluxu. si est cū sordicie aut sine sordicie: si ē simplex aut cōpositū. Et aduertere d̄z ad magnitudinē cōpositionū: si labia vulneris distāt multū: aut nō: si fractura ossis ē cū dētib⁹ aut sine dētib⁹: si nervus ē p̄cussus aut incusus: si cor ē vulneratū aut capsula: si cerebꝝ: et si p̄amater aut duramater. aut substantia celebratis. si ē cū p̄cussioe aut sine cōcussione. Consideret igit gen⁹ et quatuor spēs et multitudinē accidētū et cōpositionū p̄comitātū et sup̄uenientū si puerit ista ex malicia hūoꝝ. aut vulneris. aut imperitiā restorationis: aut oīum eoꝝ que extrinsecis sunt. que oīs solerti ingenio consideranda sunt: si ad finē curationis deuenire curamus.

Signa. Si aut solo p̄tinuitatio puerit ab interiorib⁹: sic ē ex sanguine: tūc ē cū rubore et calore et p̄ctura et sanie. Et si ex co. tūc est cū citrinitate et ardore. Si ex p̄bleg. est cū albedie et hūiditate. Si ex mellis cū liuore. et ita de alijs signis q̄ singulos humores p̄comitant. Si aut fuerit ex causis extrinsecis: ex nōticia patientis habent aut assistentiū: aut cū oculo: aut digito et silib⁹ q̄ p̄fecti i libris chirurgie p̄tinēt.

Pronostica. Dis solo scā i mēbro bōe cōplexiōis de facili curat. s̄ cū ē in corpe male p̄plexiōato nō de facili curat: et i q̄ vlcera ydropicoꝝ aut leprosoꝝ: aut nūq̄ curāt: aut cū difficultate magnayulnera cordis nō curant. vulnera capitis et stomachi et epatis aut splenis. aut renū aut vesice aut matris aut testinū

*Quoniam sunt inuabilia
et que non*

si sint pua pnt curari. si magna aut nūq̃
aut de raro contingentib⁹. vulnera pul
monia non curant. Vulnera mēbrozū
radicaliū sine perditōe sube bene pnt
viri in puericia sz in alijs etatib⁹ non:
sed sit por⁹ in circuitu. Vulnera mem
broz radicaliū cū depditōe sube nūq̃
perfecte restaurant. Si vene minute z
capillares deperdant in magnis muscu
lis: tūc nā gnāt loco illoz poros z mea
tus carnosos. Solutio p̃tinitatis i ner
uo si ē incisio aut punctura spasmus z
alienationē z mortē inducit: nisi diligen
tissime succurrat. z si oīno incidat nō
est periculū: nisi qz mēbz suppositū ca
ret tactu aut sensu aut viroqz: fm diuer
sitate nervoz. Vulnera intestinoz cuz
nausea z fluxu ventris sunt pessima.
Vulnera capitis ad que sequit̃ nausea
z se. sunt pessima. Fractura ossiū cum
dentibus cū periculo p̃solidant. sed po
stea cū difficultate fragit̃ fractura ossis
sed rotundū de facili vnitur: sz postea
de facili rūpit. Omne vuln⁹ transiens a
supficie in supficiē ē malum: qz nā non
inuenit radicē vnde sumat principium.
Si aut̃ in vulnerib⁹ pp̃ nimīū fluxū ve
nerit alienatio malū: z si spasm⁹ vt plu
rimum moriūtur. z si sincopis cum sin
gultu mors est in ianois.

Curatio. In primis fundem⁹
nos in dictis p̃poc. Vulnera nō curant nisi prius desiccant
Sal. exponit istū canonem in tertio de
ingenio totū. Intelligēdū ē q̃ in oī vul
nere cū mēbrū sit debilitatū adunat ou
plex superfluitas: cū nā oīno nutrimen
tum assimilare nō possit. scz subtilis z
grossa. quare indiget duplici medicamī
ne: abstergēte z mundificāte. In omni
igitur vulnere cōpetūt medicamina sic
ca aliquantulū supra p̃plexionē mēbrū:

z q̃ calor non multū excedat tempera
mentum. In omni igit̃ vulnere compe
tunt sicca sed diuersimode: qm̃ comple
xio naturalis mēbri dz conseruari. Si
igit̃ mēbrū siccū z hu. patiat̃ solutionē
continuitatis: in mēbro sicco debemus
apponere magis sicca: z in mēbro hu
mido minus sicca: qz si in mēbro hūido
ponerent multū sicca corrūperet cōple
xio nālis. sz illa dz seruari in tpe morbi
quātum est de p̃nti intētiōe. multitudo
etiā humiditatis conseruāda est. Et si
sordicies vulneris est multa: multū sic
ca sunt apponenda: z si modica paruz
sicca. Et tūc debemus cōpare si mēbrū
est siccū z sordicies multa: multū sicca
p̃petūt. z si mēbz ē hu. z sordicies mo
dica paruz sicca si apponēda. z si mēbz
est siccū z sordicies pauca min⁹ sicca. z
si mēbz hūidū z sordicies mltā pl⁹ sic
ca: z ita de alijs. Patet igit̃ q̃ restaura
toz mēbroz cōplexionē z nām medica
minū scire dz. In simplicib⁹ igit̃ vulne
ribus simplicia medicamina sūt ponendā
solū abstergentia z mūdificatia. Si
āt eēt vlc⁹ saniosū cū sordicie mltā: tūc
fortissima medicamina sūt apponēda. si
cut ē calx. atramentū. sulphur. viride eris
z silia. z iō ex viride eris z cera z oleo
sz Sal. i de igento possēt curari. viride
.n. eris nimis penetrat z dissoluit z pū
git vult. sz cera z oleū nimis hūectāt z
putrefaciūt. z ita cera z oleū obtūdūt
acumē qd̃ ē in viride eris. z viride eris
repūmū putrefactionē alioz qre possz
fieri medicina tēpata sz nāz cōpōnuz z
nāz mēbroz. sz i b oportet q̃ medicus
vēt multū exp̃tus. Ad alia igit̃ recurrē
dum ē. In omni igit̃ solutione p̃tinita
tis dz tria cōsiderare. q̃ primo interci
piatur flux⁹. secūdo q̃ p̃seruem⁹ vuln⁹
a putrefactione. tertio q̃ vuln⁹ curem⁹

fortissima medi
camina vulneri

cum medicinis et cibus convenientibus
 et bono regimine in. vi. rebus non natu/
 ralibus. Ponamus igitur quod ulcera fue/
 rint a causis interioribus: tunc purgemus
 vniuersaliter corpus: et deinde mundifi/
 cemur particulariter secundum exigentiam humo/
 rum. Et ista ita tibi frequenter docui sunt: quod
 non oportet repetere: tunc vtiantur isto medica/
 mine. ℞. litargij ceruse lote: carimite lo/
 terisvsti et abluti. an. 3. j. aloes: sarco/
 colle: radic. aristol. tartari. an. 3. j. fiat
 pulvis subtilissimus et ulceri applicetur et
 cum vino et melle calidis abluatur. aut ap/
 ponatur modicum de cera et oleo et fiat
 vnguentum. Aut in ulceribus calidis ap/
 ponatur vnguentum citrinum acuatum cum li/
 targio: et in frigidis vnguentum fuscum
 acuatum cum pulvere aloes et aristol. Et
 si esset ulceratio cum calore magno: aut
 ratione hu. et calidi. aut ratione combustionis
 facile ex igne: aut ex aqua calida: aut ex
 sole: tunc iungatur locus cum populeon. aut
 cum duabus partibus populei et tertia vn/
 guenti citrini: aut fiat vnguentum ex his:
 ex mucillagine psyllij et caphora. et san/
 dal: et rosas et succo portul. et platagi/
 nis et papauere et coriandro. Si autem fue/
 rit vulnus ex frigiditate iungatur cum as/
 sungia vulpina: aut cum vnguento ad sca/
 bilem acuto cum assa fetida: et galbano
 et serapino et silibus. Sufficiat igitur ista
 causa breuitatis de vulneribus causa/
 tis ab interioribus. Si autem incisio vel
 plaga aut contusio aut fractura aut per/
 foratio aut punctura corpori aduenerit pro/
 pter causas extrinsecas canonibus vti/
 bus obseruatis ad vnguentum. de contingen/
 tibus nihil obmittentes cum dei auxilio
 sic incipiamus operari. Vulnus autem est
 magnum aut paruum: si paruum natura sus/
 cipit per se ad curandum: aut quod ponatur rasu/
 ra lardi in panis lineo desuper: aut quod po

natur tela aranea: vel rasura camisie et
 similia. Si autem fuerit magnum aut est cum
 depredatione substantie aut non: si non tunc
 permittat fluere san. quoniam ut plurimum iu/
 uat quoniam preseruat ab apostematibus: et
 hoc est quod multum timeamus. Si autem vo/
 lumus sanguinem restringere: accipiantur
 stupre canapine et madescent in aqua frigi/
 da. deinde in albumine ouorum: et desuper
 apponantur: et cauendum quod aqua non ap/
 proximetur vulneribus. Si autem essentia
 coacti balneari ratione alicuius accidentis
 tunc vulnus emplastrum refert et ligetur et iunga/
 tur taliter quod aqua vulnus tangere non pos/
 sit. Et in omni magno vulnere est ingentis
 dum quod illud quod colligit quotidie munda/
 difficitur ita quod sit foramen in parte inferiori:
 aut membrum taliter curetur quod locus munda/
 difficet. Si autem vulnus fuerit magnum
 cum depredatione substantie: non coniungantur
 labia sed instemus in mundificatione vul/
 neris: et cauendo quod hu. non possint fluere
 ad locum: et alia omnia que dicta sunt: quod cor/
 pus non sit peritum et filia. Et tunc deest sibi
 que generat carnem deperditam maliter si/
 cut sunt gallie et pedices: et agnus annualis
 et filia. Malla autem carnem in vulneribus
 effectiue generantibus sunt ista. aloes: ibus
 aristol. esvstus. carimite lota. myrra. san/
 guis dra. sarcocolla. orobus. radix lilij
 farina ordei: farina fabarum et filia. Vel
 istud accipe galbanum et liquefiat in oleo
 mirrino: deinde apponat panem lineum ar/
 quum mundum minutissime tritum et carpinat
 et aspergat puluere olibanum: et aloes: et
 radic. aristologie et fiat emplastrum et desu/
 per apponat. Cum autem caro veniat ad sup/
 perficiem tunc induret ut stet loco cutis: h
 si sit cum his. s. myrrha. aloes. esvstus. vi/
 treolum vstus. galla balaustia. san. dra. et
 dra. agatum vstus: et filia. Et intelligendum
 quod illud quod generat carnem in vno membro

Materialia vniuersalia
 morbo foris

In Abstinence

frigida

calida

Cum voluerimus
 ex percussione

Tu co
 cupis
 in me

Carne
 generat

Indu
 coram

non generat in alio: quoniam quedam sunt membra humida: et quedam sicca et vulnera quedam sunt cum sordicie multa: et quedam cum pauca: quare medicamina vulnerum que sunt in pudibundis debent esse siccissima: et in oculis minus sicca. Alia autem sunt que debentur nervo: et alia carni: et alia arterie: et ita de alijs. Quare restitutor debet esse sollicitus in cognoscendo complexionem membrorum: et sensum: et nobilitatem et naturam medicaminum: et ita poterit eligere ex his medicaminibus que competunt istis et que illi: et ita ratio precedere debet: et nisi totum postea experimento probetur: orationes sunt rethoricoz qui propositio nes habent decoratissimas rei substantiam non tangentes. Si autem fuerit concussio amitto seu flagellatio. tunc a principio fiat phlebotomia dato quod corpus non esset plenum. deinde apponatur frigida stiprica desuper: ut non fiat fluxus ad locum. deinde festinemus evacuari et ab intus et ab extra: quod cito fieret apostema. aut sanies. aut cancer. aut fistula. Ab intus igitur dissolvatur sic. decoquatur centaurea maior: et costus in sirupo acetoso: et sumatur mane et sero. Ab extra autem ponatur lana succida cum farina ordei. et apponantur calida resoluentia et subtiliantia. Fomente tur igitur locus cum aqua decoctionis camomille et similibus: et si necessarium fuerit apponantur ventose cum scarificatione. putrefacto igitur et corrupto remoto curentur sicut alia vulnera curantur. Curatio igitur istius hinc. Sal. ab alijs solutionibus continuitatis est diversa. Si autem vulnus fuerit profundum: ponatur tenta usque ad profundum et mundificentur quotidie bis. aliter si

stularetur locus. Si autem vena aut arteria fuerit incisa: fluxus nimis distrahatur cum fricationibus et ligaturis et similibus. et istud emplastrum desuper apponatur. R. aloes. thus minutum. san. dra. bolum armenicum. pilos leporinos minutissime contritos. et conficiantur ista cum albumine ouorum. et est ultimum in suamento. Si autem vulnus vel punctura fuerit in nervo: tunc i pueris et mulieribus ponantur minus sordida sicut est resina. pix naval. sordicies aluearis apum. sordicies que adheret parietibus balnearum: sed quod sunt abluta et mundificata cum lixiuio. et componantur cum fece olei antiqui et vino et fiat emplastrum: aut oleum aut unguentum. Si autem fuerit in corporibus duris: ad datur euforbium. stercus columbinum. sulphur canulatum. calx extincta. assa. oppoponac. serapium. lactitimali. quoniam punctura nervi duris siccissimis indiget: et potissime quando est in profundo. Et ultimo fiat cautarium. Supponamus enim quod corpus sit mundificatum cum phlebotomia et scarifica et abstinentia et similibus. aliter de facili incurreret spasmus aut apostema et similia. non fiant igitur particularia nisi universalia precesserint. sicut clisteria et similia. Si autem fuerit apostema in nervo: tunc valent orobus: et farina fabarum: et ordei: et quod conficiatur cum aqua serapini et in sine ista abluantur cum vino cocto. Si autem fuerit dislocatio: quod cognoscitur quod ibi est elevatio aut profunditas: et quod moveri non potest et quod differt a suo simili: quoniam si ad omnes partes posset moveri nulla esset dislocatio. Et raro accidit simplex singularis: quin sit ibi vulnus aut fractura: aut attritio: aut apostema: aut

Si vena aut arteria fuerit incisa

ligaturis et serapini

In duris corporibus

Si finis vobis apostematum 37 octavae

Dislocatio

*Emplastrum super
cauterium*

*De fractura
offis*

putrefactio: aut similia: et tunc curatio debet esse composita. Aliquando enim est causatus tantus dolor quod reponere non audemus in locum suum: et tunc statim usque ad tres dies. deinde os dislocatum reponatur in loco suo: et ponatur in proprio situ: et reponendo aliquando auditur sonus: et fomentetur cum vino potico et ligetur. Si autem fuerit dislocatio ex nimia humiditate lubricante iuncturas: tunc fiat cauterium: et emplastrum desuper apponatur quod sit ex gallica: et balaustia: et achacia: et nucis cipressi: et gummi juniperi. et modico castorei. Si autem fuerit fractura in ossa raro accidit sine aliqua compositione. quoniam ibi est aliquando attritio. vulnus. dentatio. apostema. fluxus humorum putridorum: et multa consimilia: que omnia oportet diligenter considerare. hoc autem facto partes fracte vniuntur. quia in puericia consolidantur: sed cum indurata sunt natura generat in circuitu poros. Ponamus igitur proprie verbi gratia quod sit in tibia: tunc debemus patientem in loco ponere resupinum: et extendere ambas tibias et equare: et fractam aliquantulum longiorem. ossa enim fracta non debemus omnino unire quoniam sequeretur dolor et se. nec nimis prolongare: quia sequeretur claudicatio. fiat ergo unio mediocriter: et etiam uniendo reddatur pars parva et densa dentata. cauendo quod de osse comminuto nihil intus remaneat. nec remaneat aliqua communitas ibi generaretur putredo corrupti pens totum membrum hoc facto ligetur. et ligamentum sit de panno lineo mundo lato iuxta membrum dispositio nem. et incipiat ligatio in medio fracturae et trabatur hinc inde per modum cru-

cia una pars contra aliam: quia optime stringit locum. et in panno seu ligatura non sit aliqua ruga. et duret tantum quod occupet vel cooperiat aliquantulum de parte sana hinc inde. et in fractura sit magis strictum: et in parte sana minus ut superfluitates possint superius correre. et sit ligatura aliquantulum dolorosa: aut sit firma. et non tantum quod ex hoc humores possint fluere ad locum. deinde omni die tertia seu quarta remoueatur ad videndum locum. si esset puritatem quod fomentetur cum aqua calida. donec incipiat rubescere. Et si indigeremus medicamine consolidatio: ponatur nux cypressi cum vitriolo. deinde ligetur et ponantur plumaceoli duplicati ut ligamentum sit fortius. deinde affellas. aut ponatur tibia aut brachium in vase ligneo ad modum nauiculae: ne propter aliquem motum repentinum frangatur. quoniam in dormiendo contingit somnare et aliquando repente se mouere: et tunc nisi membrum esset bene apodiatum: esset timendum de fractura. in fractura tibiarum supra lectum sit chorda pendens: ut cum vult aliquam partem corporis mouere quod ibi se apodiet. et quod lectus sit perforatus cum voluerit affellare: quia tunc esset magnum periculum: cum oporteat ipsum iacere diebus. xl. et amplius. Detur cibis qui generet porum sicut est vitulus lactans et affetur frumentum cocum et faba fracta et similia: sed quia ista constipant oportet alia administrare. et ideo ratione accidentium frequenter oportet multa facere contra naturam morborum. operemur igitur iuxta naturam morbi et accidentium et particulae patientis. Si autem esset fractura cranii: aut est cum vulnere aut sine vulnere

*bonum
voluerit
trans*

*Curat
per
post*

*Empla
strum
caput*

*De fra
ctura
crani*

re: et cum hoc aut est cum lesione dure
 matris aut pie matris. et cum hoc aut
 tussio aut incisio: aut perforatio: et cum
 hoc aut est magnum: aut est paruum:
 et ita de alijs differentijs accidentalibus.
 Et cognoscitur occulta fractura:
 quia grauitur dormit: et grauitur egerit
 et grauitur mingit: et cum grauitate fra-
 git anellam: et cum grauitate masti-
 cat crustam: et si chorda lire teneatur
 ore inter dentes: et trahatur et percu-
 tiatur: cum grauitate sustinet. et semper
 fracturam cranei concomitatur febribus
 et nausis. Et si duramater et piamater
 fuerint lese tunc est parasynesis. rubor
 faciei: eductio oculorum debilitas to-
 tius virtutis animalis. In primis igitur
 fiat potio que valet in vulneribus
 et plagis et fistula et consimilibus. R.
 agrimonie pimpinelle. betonice. verbe-
 nice: centauree maioris. sticados. saluie.
 piloselle. trium consolidarum. planta-
 ginis. sanande. rubee maioris. cau-
 lium ru. pedis columbini. gallitrici. ab-
 sinthij canaceti. lingue auis. edere ter-
 restris: fragarie. buglosse. genciane. ista
 omnia vel maior pars conterantur et
 buliant in vino albo. et addatur modi-
 cum mellis: et potet quotidie. et si febris
 est fortis accipiat in parua quantitate.
 si debilis in magna: quia mirabilia fa-
 cit in omni vulnere seu vlcere sordido.
 Deinde apponatur istud emplastrum
 supra craneum fractum et supra piam
 matrem et duram cum lesa sunt. R. pi-
 cis liquide cere. terrebentine. ana. lb. 5.
 liquefiant simul: et infundantur in ace-
 to et fortiter simul malaxentur. Secun-
 do iterum liquefiant et projiciantur in
 lacte mulieris aut vacce: et malaxen-
 tur fortiter. Tercio liqfiant et projiciant

tur in succo betonice: et malaxentur for-
 titer. Quarto iterum liquefiant et projici-
 antur in succo centauree maioris: et
 malaxentur fortiter. Et tunc accipiat
 vna pars et supra fractum craneum ap-
 ponatur. et noli reuclare nisi dilectis.

Emplastrum magistri Anselmi ia-
 nuensis quo consolidatur cerebrum et
 omne vulnus capitis. R. terebentine
 partes. ij. cere albe partem. j. liquefiant
 ad ignem et pŕce super colatorium et
 inferius sit acetum in quod ista cadant
 cum fuerit infrigidatum comprime be-
 ne de aceto. Secundo liquefiant vt su-
 pra: et cadant per colatorium super suc-
 cum herbarum betonice partes. ij. ver-
 bene partem. j. incorpora cum succo vt
 melius poteris. Iterum liquefiant et ca-
 dant vt supra super lac mulieris vt vac-
 ce: ita qd lac coopertat totum: et incor-
 pora vt melius poteris. si non poterit
 habere succum habes de pulueribus
 et fiet vt supra. Habeas ergo pannum
 perforatum in multis locis cum forsi-
 cibus et supra pannum emplastrum sub-
 tiliter pone vt sanies per ea transeat: et
 craneo superpone leuiter et post terti-
 um diem amoucas. si fetet signum cur-
 re est. amoue et iterum repone ipsum
 idem vel de recenti. Et quia istud opus
 est difficile et periculosum et prolixum:
 et maiori solennitate indiget. ideo re-
 stauratoribus derelinquo.

Clarificatio. Intelligendū
 est circa ma-
 terias precedentes qd in fracturis com-
 penit subtilis dieta et fomentationes:
 sed dieta subtilis est dieta duplex. sub-
 tilis in passione sicut olera et pulli. sub-
 tilis in ratione parue quantitatis sicut
 sunt assature: et frumentum coctum cum
 f. ij

Emp. opus
nobile

ponam
vulneribus
trans

Emplastrum
supra vulnus
capitis

dieta dicta subtilis

de fia
twa
ranci

dantur in quarta quantitate. Et ideo
si auctores dicunt q̄ subtilis dicta com
petit. verum est quantum ad quantita
tem: quoniam quantum ad qualitatem
in fracturis semper competunt grossa:
et ea que generant chimum grossum et
viscosum. Subtilis aut in passione co
petit per accidens. ut q̄ est constipatus:
aut q̄ non potest digerere ratione oco
et quietis: et propter hoc et grossa com
petunt in parua quantitate. Secundo
notandum q̄ membrorum licet ab ute
ro quedam restaurentur sicut caro: et q̄
dam non sicut alia: et tñ post uterum
vtrubiq̄ deficit agens generationis et
materia: q̄ post uterum nec matrix nec
didimi nec semen nec sanguis men
struus. Dico q̄ caro est superfluitas.
et q̄ superflua possunt restaurari sicut
apparet in cauda stellionum: ideo pos
sunt restaurari: et cum hoc sanguis in
uenitur sufficienter in corpore: et q̄ ca
ro ex sanguine et ita sanguis: et h̄ san
guis ideo restaurari potest: semen autē
non sic inuenitur. q̄ saltem in viris de
ficit locus generationis qui est matrix
et in mulieribus deficit semen vtri. et q̄
radicalia loquendo medicinaliter non
inueniuntur cum omnibus conditioni
bus post uterum: q̄ ex seminibus gene
rantur. ideo in etate puerili si disconti
nuentur bene vniuntur. sed si substan
tia deperdaturnūq̄: et cum hoc etiā
q̄ radicalia vtp̄ plurimum sunt frigida
et sicca preter principalia et nobilia. pri
cipalia aut et nobilia si eorum substan
tia deperdaturnūq̄ propter eorum necessi
tatem et nobilitatem nūq̄ essent restau
rata: prius esset mors. Si sint alia tunc
sunt frigida et sicca: et ita deficit attracti
ua que per calidum. et disseminatiua q̄
requirit poros largos. et digestiua que

viget per calidum et humidum: et ita
non sit restauratio: q̄ omnia deficient
eis. Sed caro habet omnia: est enī ca.
et hu. et ita nihil sibi deficit: quare om
ni tempore potest restaurari. et forte est
dato q̄ esset ex seminibus primis fm
conditiones datas. Tercio notandum
q̄ membrorum quedam sunt humida
humiditate naturali: et quedam accide
tali. tūc si vuln^o fuerit in inēbro hūido
naturaliter: facilius curat q̄ in sicco: et
si in humido accidentali. tardius sicut
in ydropicis: vulnera igitur facilius cu
rantur in membro humido naturali q̄
in sicco: propter copiam nutrimenti.
Quarto aduertendum q̄ in solutione
continuitatis paulatine sicut si aliquis
cum acubus pangeretur: maior est do
lor q̄ si fieret subito: etiā si totum mē
brum truncaretur. Et ratio dictorum ē
quoniam fm Gal. in de morbo: in solu
tione continuitatis non est dolor nisi in
fiert: et quando sit subito cito transit il
lad fieri: et ideo non est dolor quantuq̄
est ex illo: sed in illis que fiunt paulati
ne et p̄nuātur cōtinue est fieri et actio
et passio: et ideo maior dolor.

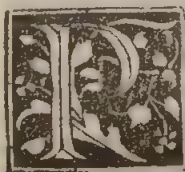
Capitulum. xxvij. de fluxu sangui
nis immoderato.

Luxus sanguinis immode
ratus venit aliquando
propter vulnus et limi
lia extrinseca: l3 sit oem
tamen breuiter transea
mus. Aliquando fluxus san. est modi
cus ita q̄ sufficit digitum apponere: vñ
pannum lineum intinctum in aqua fri
gida: aut aceto et aqua frigida aut i aq̄
ro. aut stupe canapine intincte in albu
mine ouorum: aut rasura pāni linei: aut
tela aranea: aut mica panis. Aliquādo

autem vulnus est magnum: aut quia ve
na magna: aut arterie incisae sunt: vt di
ctum est: tunc teneatur digitus aut pa
nus lineus inunctus in aqua frigida: aut
obturetur aliquo ingenio dicto donec
medicamen sit compositum: quia raro
inuenitur qd. medicamina sint prompta
et tamen sanguis est nimis ita qd. si est
de arteria est subtilis clarus: et venit
saltando et cum impetu modo superius
modo inferius: modo dextrorsus: mo
do sinistrorsum. in venis non sic. et est
grossus. Apponatur igitur medicamen
quod dictum est. s. de aloë. et thure. et
mastice. et sanguine dra. et bolo arme
nico. et pil. leporis minutissime tritis.
et conficiantur cum albumine ouorum
et desuper apponatur: et in secunda ap
positione non remoueatur primum: qd.
timendum esset de aperitione. et si fie
ret fiat paulatine et cum cautela. Si au
tem non posset restringi sicut tunc caute
rizeretur locus cum ferro ignito: et si ti
meat ignem patiens cauterizetur cum
myrrha et aloë et attramento. et calce
vina et sanguine dra. De alijs autem
fluxibus sanguinis loquemur in capi
tulis suis. Intelligendum qd. cibus tem
peratus et caro annualis generant car
nem. materialiter vt dictum est pil. le
porini. et alia medicamina effectiue ab
stergendo. desiccando. mundificando.
superfluum remouendo. complexionē
temperando. fluxui resistunt: conforta
do: cauterizando: constringendo. oppi
lando. et ita de alijs. Preterea notan
dum qd. incisione facta non in eodem i
stanti fluit san. quia calor et spiritus re
fugiant ad interiora. Et ideo multivul
nerati non credunt esse vulnerati. imo
non sentiunt: sed aliqua mora facta mo
dica calor et sanguis currunt ad aper

tum locum et sit fluxus. Nota qd. cali
da in quarto possunt restringere sangui
nem cauterizando.

Capitulum. xxviij. de morbis vn
guum sicut est panaricius spasmus le
prosit as vnguium albedo maculosa
feda citrinitas scissura et similia.



Panaricius

est apostema calidum
dolorosum in radice
vnguis. aliquando cum
ulcere. aliquando cum
sanie virulenta: et tunc

non caret digitus periculo. Dieta igitur
subtilis adhibeatur. deinde phlo
botomia: post sarmacta. Corpore igitur
mundificatio a principio fiat em
plastrum cum mucillagine psylli facta
in aqua ro. et opio et camphora. et sa
rina ordeï et aceto. In augmento autē
illiniatur locus cum sordidie auris: et i
statu cum mucillagine psylli facta cum
lacte. et in fine status perforetur cum acu
et in declinatione medicetur cum fari
na lupinorum et melle. Et si esset ibi vl
cus curetur cum aloë. thure et arseni
co. Et si esset fissura in vnguibus illini
atur cum mastice dissoluto in oleo sifa
mino. Et si esset spasmus citrinitas et
leprosit as in vnguibus. Corpore a me
lancolia mundificato inungatur cum
adipe galline et oleo sifa. mino. deinde
radat cum vitro. deinde emplastretur
cum semine lini et gummi cypressi. Et si
volumus qd. vngues cadant inungant
cum oleo et alleis: aut cum sulphure ar
senico et aceto. Et si ex attritione san
guis niger mortificatus fuerit subtus
vnguez: perforetur suaviter vnguis cum
acu: et permittatur sanguis fluere. De
inde somentetur cum vino albo et ca
f iij

momilla. Et si in vnguibus fuerit albedo enormis maculosa: illiniatur cum nuce cipressi et farina lupinorum et aceto. Et si esset citrinus fiat cum aceto et oleo de eruca.

Clarificatio. ^{Intelligendum}

q vngues sunt ex superfluitatibus cordis: et ideo vngues sunt quasi emunctoria cordis.

Et nihilominus in panaricio compertunt repercussiva sicut in alijs apostematibus et plus: quia sunt in loco multum sensibili. et ideo est magnus dolor quare etiam non solum frigida compertunt sed etiam narcotica. nec materia est ita venenosa licet calida multum quin competant repercussiva. Licet igitur vergat ad livorem ad virorem et nigredinem. plus tamen sit hoc ex dispositione loci quam ex malicia materie. quantum est igitur de natura panaricii materia non est ita adusta quin repercussiva possint competere. nec quia emunctorium quoniam causata est distantia usque ad cor. quia materia potest esse consumpta euaporata expulsa ita quod nocumtum non veniet ad cor. Non est igitur timendum de malicia materie intantum quin a principio bene possit competere phlebotomia de parte opposita: et quin repercussiva apponantur. Verum est quod cum male regitur efficitur virulenta. et tunc bene esset timendum de digitamissione. Secundo intelligendum quod dentes et vngues sunt ex summis ossium non quo ad materiam primam radicalem sed similitudinariam: quod generantur ex materia grossa terrea. Et iuxta hoc sciendum quod vngues generantur in extremitatibus pedum et manuum: quod ibi vene et arterie terminantur et sunt in extremitatibus in quibusdam animali

bus loco armorum: ut in quibus et in hominibus ut possint se scalpere. et mutata possint capere: et ut digitum sint fortiores. Et ideo quando vngues sunt grossi et rudes hominem rudem et indignum signant. quoniam humores grossi in corporibus eorum abundant. et si sint sabiles contrarium signant.

Capitulum. xxix. de incedio ignis et aque calide.



Diximus humanum aduritur

et comburitur aliquando cum igne. aliquando cum oleo fermenti. aliquando cum aqua bullente. et ita de alijs. dicta igitur sit subtilis: et fiat phlebotomia si particularia convenient. Deinde inungatur cum frigidis sicut est populeon aut vnguentum citrinum. quoniam aliquando non sunt vesice et aliquando sunt. aliquando sunt cum vulnere: et aliquando non. Quando non est vulnus ponantur frigida et humida. et quando est vulnus ponantur frigida et sicca. Materialia autem illorum possunt esse bombax. stupa. canapina. pannus lineus. lana abluta. pannus de serico: et similia cum intinguntur cum liquidis: et ista sunt huiusmodi. aqua frigida. acetum aqua rosae. oleum rosae. succus semperuiue. et lactuc. et end. et plantaginis: et portul. semen miri. cerusa. bolus armenicus. chimolea. camphora. albamem ovorum et similia. et intingatur igitur pannus in vino ex istis aut in multis: de super apponant et frequenter innovent.

Clarificatio. ^{Circa istam materiam intelligendum}

quod cum aliqua combustio sibi obligatum cum candela et siliis: tunc docuit experimentum quod si digitus ponatur in aqua frigida tunc augmentatur de

lor: qz partes aduste retinentur. et si po-
natur temperate ad ignem sedatur pau-
latine dolor: qm partes aduste exalāt.
Ex his possumus elicere cautelam q
populeon et alia frigida non apponan-
tur actu frigida sed tepida: et tūc facta
sunt anodina. Anodina aut sūt ea que
summe dolorem mitigant: et ideo talia
sunt iuuatiua: qz ratione sue actualita-
tis resoluunt: et rōne sue virtutis alte-
rant: et ita remouent igneitatē. Secū-
do intelligendum q calidum bz tripli-
tem effectum: cum enim agit tempera-
te calefaciendo digerendo tunc deal-
bat: et si vltius augmentetur et forti-
ficetur et aduratur tūc mortificat et de-
nigrat. et si vltius fortificetur tunc in-
cinerando dealbat. Tertio notandum
q oleum licz non competeret in antra-
ce: pro tanto qz inflammaretur ex hoc
quia ab intus calor affixus est: nihilo-
minus in combustionibus posset com-
petere: potissime ro. et non inflammare-
tur: qz talis ignis volatilis est et quasi
ab extra. Quarto aduertendum quo-
ntam calida bene possunt competere:
potissime quando locus est vlcera-
tus: et ideo calx abluta cum multis aquis
frigidis et dulcibus et postea cum oleo
ro. valet.

Capitulum. xxx. de vlcerebus et raga-
dis manuū: |



Vlcera et fissu-
re ali-
quando veniunt in ex-
tremitatibus ex mate-
ria frangente: vel ex
aliqua attritione: vel
ex forulari et similibus: et de facili cu-
rantur cum vnguento fusco et clirino et
assungis: et aqua ca. Si autem fuerint
ab iteriorib: aut ex co. adusta vel me-

lancolia. tunc oportet mundificare cor-
pus et dietam congruam ordinare.
Hoc facto ad particularia veniamus
ex quibuscunq fuerint. sicut igitur so-
mentationes cum aqua calida frequen-
ter et multis vicibus. Materialia autē
vnguentorum sunt ista. medulla vituli
et cerni. assungia gallinacea. porcina.
anserina. anatina. cerusa abluta. litar-
gir. catinia lota. cortex malorum gra-
natorum. sumac. acacia. oleum ro. ora-
gantum. gummi arabic. infusorum.
oleum sisaminum. oleum amigdo. dul.
sepum birci liquefactum. cera al. succ^o
liquir. et similia.

Clarificatio. Intelligendū
q acacia ē fri-
gida et sicca et est multuz restrictiua cō-
glutinatiua et desiccatiua: et tō si raga-
dis fuerint cum calore multum valet
quia infrigidat: et ita valet contra acci-
dens et desiccatur et conglutinat. et ita va-
let contra vlcus. Si autem iste fissura
essent cum magna frigiditate: tunc per
se non competeret nisi cum multis alijs
poneretur: et ita diuersis modis viro-
bis potest poni. Secundo notanduz
q melancolia per se non vlcera: qz nō
penetrat nec sepat: nec ratione sue sub-
stantie: nec ratione qualitatum: sed per
accidens quia aduritur: aut quia com-
primitur: aut extenditur aut priuatur oppilā-
do. Quare in talibus multum confert
ipsam euacuare cum thimo et sero ca-
prino. Postea queritur de vnguibus
vtrum fuerint ex materia ossiuz. quod
sic videtur per Auicē. contrarium ta-
men sic probatur: ossa sunt orta ex sp/-
mate: quare si depdatur nō restaurant:
sed vngues pdite restaurant: quare nō
sunt ex spmate. Dico q eē ex mā ossiū
triplex ē. vel esse ex eadē mā ex q ossa
f iij

vel esse ex superfluo nutrimento ossi/
um: vel eē ex consimili & vniformi nu/
trimento. Et isto vltimo modo dicit
Auić. dentes & vngues esse ex materia
ossium et quod sic est ex materia ossi/
um si perdatur bene restauratur vñ re/
generatur. Item queritur si vngues ha/
beant aliquod regimen. q̃ sic videtur:
quoniam omne quod augmentatur &
nutritur habet virtutem per quā atra/
bit nutrimentum. vngues sunt huius/
modi. Contrarium habetur 2. Gal. in
tegni dicente q̃ vnguium nullum est re/
gimen. qđ concedo. Ad argumentum
tamen in contrarium q̃ erat quod au/
gumentatur. Dico q̃ augmentari ol/
citur tripliciter. fm latum longum & p/
fundum fm trinam dīensionem. Et
qđ sic augmentum habet virtutem re/
gentem. sed vngues non augmentan/
tur nisi fm longum. vnde est ibi au/
gumentū aggregationis sicut est in acer/
uo lapidum. & ideo non exigitur q̃ sit
ibi regimen. Item queritur quare vn/
gues habent esse in extremitatib⁹. Itē
queritur quare magis sunt exterius q̃
interius. Item queritur quare per vn/
gues apprehendimus fm q̃ dicit subti/
litate ingenij vel grossiciem. Ad pri/
mum questum dico q̃ vngues in extre/
mitatibus prout dicit Auić. sunt & col/
locantur quatuor de causis. vna est vt
sint fortiores. secunda est vt ipsis me/
diantibus subtilia vt pili fila & similia
possint apprehendi. tertia est vt cū ip/
sis possint se homines scalpere. quar/
ta est vt sint defensorium sicut patet in
auiibus. Ad aliud dico q̃ sunt exteri⁹:
q̃ pars exterior magis est passibilis q̃
interior: & ideo magis indiget defenso/
rio aliquo. Ad tertium & quartum ol/
co q̃ vngues causantur a superfluitati

bus cordis: & humores subtiles cau/
sa sunt ingenij subtilis & grossi humo/
res causa sunt ingenij grossi. vnde si vn/
gues sint grosse signat grossos hūores.
Et si sint subtiles signat subtiles eē hūo/
res. Et ita per vngues ex consequenti
apprehendimus alicuius ingenium eē
grossum vel subtile. Sunt aut in extre/
mitatibus manuum & pedum potius:
q̃ arterie exeuntes a corde ibi termi/
nantur ipsos vngues siquidem generā/
tes. Consequenter queritur de panari/
cio qđ est apostema accidēs in ipsis vn/
guibus: vtrum debeat medicari sicut
alia apostemata. primo apponenda re/
percussiva. & sic deiceps. ad hec respō/
deo & dico q̃ sic: cum sit valde calidū
apostema inferens magnum dolorem
propter temperantiam carnis que sol/
est. quare magis sensibilis est. Quarto
queritur quare caro per adustionē ha/
beat dealbari: qđ dicit Auić. q̃ caliduz
agens in humidum denigrat ipm. agēs
in siccum dealbat. ergo cuz caro sit hu/
mida potius deberet denigrari a cali/
do q̃ dealbari. Dico h̃ q̃ ipsius ignis
triplex est effectus. primus est dealba/
re. secundus vñ vire. tertius est incine/
rare. vnde dico postq̃ caro decoqui/
tur remanet alba. Ad argumentum in
contrarium q̃ est calidum agens in hu/
midū &c. dico q̃ verum est si agat adu/
rendo. sed si decoquendo dealbat. Itē
queritur qđ istorum faciat maiore im/
p̃ssioez aut aq̃ ca. aut ignis calor: & qđ
ignis carbo videtur cum calidum exi/
stens in grossa materia vt in ferro ve/
hementius imprimat. sed carbo grossi/
or est q̃ sit aqua ca. igitur calor in igne
fortius est & magis imprimat q̃ in aq̃.
contrarium. tamen patet. Dico ad hoc
q̃ in depressione facta a calido possu/

mus loqui dupliciter. aut qualitate
 et sic maior est ab igne. aut quantitate
 et sic maior sit ab aqua: quia subtilior
 est et profundius penetrat. Item queri-
 tur de cura et primo utrum competat
 oleum rosatum. quod non videtur quia
 habet inflammare: et ideo non compe-
 tit in herisipilato membro. contrariuz
 habetur in littera. Dico quod competit
 ad illud quod obiecta in contrarium quod non
 competit in herisipila. dico quod non est
 simile: quia in herisipilia calor est adu-
 natus. unde oleum appositum magis
 inflammaret. sed ad combustionem ca-
 lor iam recessit: et ideo ibi inflammat:
 sed mitigat. Iterum dicit Auicenna quod
 calx competit. Contra quod habet ma-
 gis ulcerare non competit: calx est hu-
 iusmodi igitur et cetera. Dico quod calx dupli-
 citer accipitur: aut prout calx non est
 extincta: aut prout calx est extincta et ab-
 luta. et isto ultimo modo mixta cum
 oleo competit. et non primo modo.
 Quarto queritur de ragadijs siue fis-
 suris. et primo queritur si iter agentib⁹
 competat ablutio pedum cum aqua
 calida. et post inungere. et quod sic vi-
 detur per Auicem. contrarium videtur quia
 nihil quod remollit nervos competit. ab-
 lutio et inunctio sunt huiusmodi. Di-
 co ad hoc quod ablutio et inunctio duo-
 bus modis considerantur aut quantuz
 ad modum et sic non competunt quia
 remollunt nervos: aut quantum ad in-
 frigidationem acris. et sic competunt
 quia ablutio pedum cum aqua calida:
 trahit calorem et spiritus ad extrema-
 tes: et postmodum cum vnguentis op-
 pilatur interior calor naturalis: et sic p-
 hibetur introitus frigiditatis ipsius ae-
 ris. Item queritur de stupore pedum
 facto a frigiditate si competit ablutio

in aqua calida vel frigida: non in cali-
 da sicut voluit auctores. Dico ad hoc
 quod competit in aqua frigida ablutio si
 natura fuerit foris: eo quod calor natura-
 lis interior confortatur: et confortatus
 humorem congelatum dissolvit. sicut
 apparet in fructibus congelatis qui po-
 siti sunt in aqua frigida decongelantur
 ratione predicta. sed in aqua calida po-
 siti illa caliditas naturalis exalaret qua-
 re et cetera. Iterum queritur si ignis nocet in
 stupore manuum et pedum: quia vide-
 tur quod deberet adiuuare: quia cura sit p-
 contrarium. Dico quod ignis noceret: quia
 subito humorem congelatum dissolue-
 ret et maiorem dolorem faceret: quia fri-
 giditas intenderetur: sicut patet in de-
 gelatione gelu vel niuis: et ideo meli-
 us est quod a longe paulatim membra a
 frigido stupido calefiant: ut sic paula-
 tim et non subito illi humores conge-
 lati dissolvantur et calefiant. Iterum que-
 ritur quibus competat in estate abluere
 manus et pedes cum aqua frigida et
 quibus cum aqua calida. Dico quod ha-
 bentibus raram habitudinem compe-
 tit abluere cum frigida. ut calor interi-
 us includatur et retineatur. quia satis
 a calore extraneo exalat: habentibus
 vero spissam habitudinem et compactam
 competit abluere cum ea. ut sic calor in-
 clusus exalet et evaporet. Sed tunc que-
 ritur quare si aliquis aduratur compe-
 tit calefactio membri adusti: quod non
 videtur: quia quod est causa doloris non
 est eius cura. contrariuz patet per vul-
 gares. Dico quod competit calefactio: quia
 propter calorem seu adustionem cutis
 indurata est: et calor est inclusus faciens
 dolorem. sed per calefactionem cutis
 reducitur: et sic calor inclusus exalat:
 vel potest dici et melius quod attrahitur

tanq̃ a suo simili. Ultimo queritur de
ragadīs quo modo a frigido habent
generari: et videtur esse falsum: quia ni
hil qđ habet cōstringere habet facere
solutionem continuitatis: frigiditas est
huiusmodi. ergo frigiditas non habet
facere solutionem continuitatis. Con
trarium tamen ponit viaticus. Dico qđ
frigiditas duos habet effectus induce
re: vnus est constringere partes inter
medias: et quo ad hoc non facit raga
dias siue solutionem cōtinuitatis. Sz
alia vīa facit solutionem continuitatis
siue ragadias scz nūntis a circūferenti
versus centrum comprimendo.

¶ Caplin. xxxi. de iter agentibus.



Intelligen

dum qđ quicunq; fa
cturus est longas ite
nerationes. aut tran
sire maria: aut ire ad
bella: aut quocunq;

loco vel modo se debeat exercere in
motibus violentis agonisticis: sicut sūt
motus bellicosī: debet se primo purga
re: et corpus mundificare cum phlobo
tomia et farmacia et balneis et abstinē
tiis et similibus: vt exercitum inueniat
ipsum mundum. aliter timendum ē de
se. de apostemate. de nimio fluxu. de ru
ptura vene. Secundo debet se premu
nire cum his que aerī et sūt et accidenti
bus repugnant. In tempore igitur cali
do et in regione calida sitis hominem
multum aggrauat. fiant autem pillule
quas teneat sub lingua. R. succi vīe
acerbe acetose. succi mali granati. suc
ci summitatum papaueris al. succi por
tuli: ana lib. ʒ. misceantur et ponantur i
vase donec faciat residentiam: et tunc
aqua que supernat ponatur ad par

tem: et quod residet conficiatur cum
modico de succo ad solem vel supra ei
neres calidos et fiant pillule. et tenean
tur sub lingua. et tertia pars liquida sy
rupizetur cum zucharo. et in tempore
magni estus cum aqua frigida sorbea
tur. vel potest vti istis electuarijs. R.
diadraganti frigidi. diapauperis. zu
chari rosati. zuchari viol. triasandal.
ana. ʒ. ʒ. et si libet misceantur: vel fiant
pillule tales. R. quatuor se. sri. mūd.
semen papaueris albi. succi liquir. dia
draganti infusi. semen porzula. ana.
conficiantur cum sirupo nenupharino
et fiant pillule. vtatur etiam sirupo li
monum cum aqua frigida. aut sirupo
nenuphar. aut viol. aut ro. aut sirupo
acetoso. aut siru. ribes: si ribes inuenia
tur in regione prout inueniuntur in regio
ne Acon. aut sirupus factus de acetosi
tate citriangulorum. et ita de alijs fru
ctibus acetosis aromaticis. Illud etiā
qđ sūme sedat sūt est qđ accipiat aquā
fontis frigidam et ponatur parum ace
ti mundi clari. aut vini malorum gra
natorum et modicum de zucharo: aut
sola cum magnis haustibus sorbeat
et quia pectus et caput supercalefiunt
tunc. R. olei de salicib. olei nenupha.
olei rosati. olei de papauere. et cum mu
cillagine psilg. misceantur et inungatur
pectus et caput. aut cera al. noua mala
xetur in his oleis: et fiat emplastrum pe
ctoris: aut supra partem anteriorem ca
pitis apponatur. cooperiatur igitur ca
put et alia sicut decet. Si aliquis debz
in hyeme itinerare per loca niuosa et
ventosa tunc inungat pectus cum aro
gon et marciaton: et comedat asla cum
forti alleata et vino puro. et vtat istis
electuarijs. R. diatrionpipereon: dia
mente. dianthos cum modico pliris da

plicato cum musco. diambra. et similia
aromatica. Et si sit paup. quolibet ma
ne transglutiat tria grana piperis inte/
gra. aut tria grana thuris. aut folia me
te. aut absinthij. et odor et propter reu
ma laudanum: ambraz. thus: et muscu
et similia. aut fiat pomum. aut ponan
tur in aqua et recipiat sumum: aut su
pra carbonem: et pelles sint vulpine. Et
si incedat peditando tunc de nocte ab
luat pedes cum aqua salsa calida: et te
neat oleum ibidem: et cum desiccati fuerit
inungat pedes et iuncturas: et perito
neon cum mixtura facta de sepo hirci
no. busiro. et assungia gallinacea lique
facta. et modico oleo de castoreo. Si
autem nimis cenauerit incedat in crasti
num paulatine: et non comedat nisi cra
pula sit digesta. Si autem de mane crapu
lauerit euomat et dormiat multum. Si
autem nimis potauerit et non potest dormire:
fricet testiculi cum sale et aceto: et sumat
folia caulium: aut truncum: aut succum.
Et si iuerit equitando talis potest me
lius dietam seruare. Nullo igitur mo
do stomacho ingurgitato audeat ali
quis equitare. quoniam timendum est
de dolore capitis et nausea et fluxu ve
tris. et torsione. et dolore stomachi. et in
digestione. Et de mane igitur cum sur
reperit vadat paulatine donec super
fluitates digestuarum sint expulse: et
postea equitet. parum cibi et potus su
mat: et cum hospitatus fuerit sumat ci
bum sibi necessarium. quare et natura
liter maior quantitas cibi deberet sumi
die secundo. Si autem itinerantes fue
rint constipati: vrantur istis electuarijs
vno aut pluribus. scilicet diaboza. diasene catar
tici impietis. triseria saracenicam. diapru
nis. oxilaxatiui. electuarii ducis ston
co laxatiui. diaturbith. Juerateas et cōi

ter loquendo isto puluere prout in salsa me
tis. R. zinzib. albiissimi. lib. 5. cinamomi
optimi. 3. iij. gariofil. nucis mus. spice/
nar. ana. 3. j. panis zuchari. 3. j. et 5. si
at puluis et ponatur in sacculo de alu
ta. Si autem laxatiuum facere volue
rimus: addamus pul. foliorum sene.
epithimi. polipod. Si autem esset nimis
laxus comedat pira ante cibum. aut co
ctana. et ita de alijs fructibus stipticis:
aut vtatur caseo recenti sine sale: aut
aliquo coagulo. aut caseus bulliat in
aqua dulci multis vicibus donec false
do fuerit amota. et fortissime constrin
git. Si autem fuerit in mari eligat qua
tum erit possibile locum longinquum
a sentina et ab omni sorde: et stet in ae
re frigidiori et altiori quantum erit pos
sibile: et si de facili nauseat: teneat se
ad columnam et odor et panem assum
cum aceto. Et si aqua est corrupta euē
teur et cum aceto sumatur: et si desici
at aqua marina transeat per arenam
multis vicibus et efficit dulcis. aut bulliat
in cacabo: et liteamē mūdū ponat sup fu
mū: et postea expriat et erit dulcis. aut
distillet per alebicum suauis et erit dulcis.
Carnes false sint bis cocte in aq. dulci
aquā remouēdo dimittat leguia et vtat
brodio sumat valde parum de cibo et po
tu et dñs ih̄s dirigat in tranquillitate. Si
autem fuerit in exercitu tūc tentoriū et re
gimen medicorum et restauratorum. scilicet cir
urgicorum semper sint in altiori loco et in
eminetiori et ex parte venti melioris:
et nullo modo ponat se in pte inferiori
exercitus: quoniam ibi currunt supfluitates.
eligat igitur bonum aer sine omni fetore cada
uerum: aut alicui alteri rei. In estate igitur
vertat tentoriū versus septentrione. In hyeme
versus meridiem. Et medicus
debet esse diligens ad considerandum omnia il

la ppter quevenit egritudines in ex/
ercitu z illa advertere dz quatū pōr. il
la at sūt aut qz ips epidimiale calidū
z hūidū pluuiosū. multitudo cadaue/
rū nō sepulcorū. multitudo nucum: vel
cauliū. vel malarū arborū z plantarū.
z multitudo reptiliū: z multitudo pa/
ludū. z similituz. oīs aut det pacem in
diebus nostris. qm̄ tā ē initū magnaz
tribulationū. De multis aut generalī/
bus p̄termittimus: qm̄ itendimus per
dei gratiā sanitatis regimē ordinare: z
illa q̄ dimissimus ibidē apponemus.

Clarificatio. ^{Intelligendum}
q̄ balneuz aq̄
dulcis ca. nec in toto nec in pte: nec ab/
lutio pedū cōpetit itineratib⁹. qm̄ oīa
ista mollificāt nervos: z ita impediūt
motū z sp̄ant vt pedes recipiāt super
fluitates. sed ab unio z fomentatio pe/
dūz in aqua multū salsa bene cōpetit.
Et si iuuenis carnosus fatigatus ex via
z labore z calore in estate lueniret flu/
men mundum clarum: si p̄ceret se in
flumine z nataret: tunc in frigidaretur
z mitigaret sitis z fatigatio: z calor na/
turalis confortaret. sicut declarauim⁹
x. de ingenio. Secūdo notandū q̄ cuz
aliquis transiit per loca m̄uosa aliqui
patitur stuporem in extremitatibus z
quādam insensibilitatem: z tunc cauē/
dū q̄ non appropinquet subito aque ca/
lide aut igni. quoniā magn⁹ dolor cau/
saret in radicibus vnguium: cuz mala
cōplexio equalis fiat diuersa. Et cām
huius ostendimus in libro. Gal. de ma/
la cōplexiōe diuersa. Tūc ergo melius
est vt ponat in aqua quasi frigida vel
tēpori vicina: vel in sinu vel longe ab
igne. vt non fiat subita mutatio. Ter/
tio notandū q̄ licz in estate debeam⁹
man⁹ abluere cū aqua frigida: z i hye

me cū ca. nihilomin⁹ hoīes rari debēt
sp̄ abluere cū aqua frigida: z habētes
poros densos cum calida.

**Explicit prima p̄ricula: bñdi/
cuis deus in secula. Amen.**

**Incipit p̄ricula scōa in qua tractat
de oībus egritudinib⁹ cerebri vsqz ad
egritudines oculorū. Et continet. xxx.
capitula.**

Capitulum primum de allopicia.

Caplm. ij. de casu capillozū.

Caplm. iij. de aspitate capillozū.

Caplm. iiij. de canicie vel appaiū vel
ornatu capillozū.

Caplm. v. de fursuribus capillozū.

Caplm. vi. de pustulis capitis.

Caplm. viij. de sauo.

Caplm. viij. de tineā.

Caplm. ix. de pediculis.

Caplm. x. de dolore capitis.

Caplm. xi. de vertigine z scotomia.

Caplm. xij. de litargia.

Caplm. xiiij. de memoria corrupta.

Caplm. xiiij. de congelatione.

Caplm. xv. de somno innaturali.

Caplm. xvi. de stupore

Caplm. xvij. de vigilijs.

Caplm. xvij. de mania z melia.

Caplm. xix. de amore q̄ hereos dicit.

Caplm. xx. de ebrietate.

Caplm. xxi. de frenesi.

Caplm. xxij. de stertitatione.

Caplm. xxij. de incubo.

Caplm. xxiiij. de epilepsia.

Caplm. xxv. de apoplexia.

Caplm. xxvj. de paralisi.

Caplm. xxvij. de spasmo.

Caplm. xxvij. de tremore.

Caplm. xxix. de lectigatione.

Caplm. xxx. de torura.

Capitulum primum de alopecia.



Alopecia est causa capillorum cum viceribus siue squamis et furfuribus.

Cause. Humores corrupti in se-
cui sunt causa huius passi-
onis. quoniam truncant vaporem ex
quo capillus deberet generari: sicut est
sanguis. colera. phlegma: mlia. Et id
inferamus h de generatione capillorum
et natura eorundem. Capillus ergo est va-
por siccus a corpore resolutus. cum per
poros egreditur in longum et rotundum
est protensus et ab aere desiccatus. Cau-
se aut capillorum sunt quatuor. causa
efficientis: et hec est calor resoluens ma-
teriam in vaporem. et ideo homines
frigidi sunt imberbes et cum paucitate
pilorum: et propter hoc etiam de faci-
li cadunt in senibus. quando etiam ca-
liditas nimis exuberat facit casum ca-
pillorum. quoniam calidus forte con-
sumit vaporem et exalare facit: et dilata-
tar poros tantum quod vapor dilatarum non
potest. Et ideo homines colici et qui
habent partem anteriorem cerebri ca-
sic de facili incurrunt caluiciem in iu-
uentute. Causa igitur efficiens est cali-
dum non nimis excedens. Causa autem
materialis est vapor siccus. Duplex
enim est. vapor siccus: et humidus. hu-
midus autem est materia sudoris: siccus
autem quidam est multum subtilis. et illic
exalat insensibiliter. et quidam grossus
et iste est materia unguis. et quidam
est mediocris et iste est materia capillo-
rum. Et ideo inter omnes homines co-
lerici sunt magis pilosi: et quod concordat

causa efficiens cum materiali. Cum au-
tem deficit vapor siccus. deficiunt ca-
pilli: et cadunt et non generantur: sicut
in putris ethicis et consumptis et seni-
bus. Causa autem formalis est porus:
quoniam quando pori cutis sunt me-
diocres: tunc vapor ibidem retinetur et
condensatur et transit in materiam ca-
pillorum. Modus autem sue generatio-
nis est iste: cum vapor retentus est in
poro etiam condensatus: tunc venit se-
cundus vapor et percutit primum et co-
adunatur cum eo: et tertius percutit se-
cundum et ipellit ab extra: et ideo fit va-
porum quedam concatenatio: et ita ca-
pillorum sola est generatio sine omni
alio regimine. Informatur igitur vapor
sui naturam pori: quoniam si porus est
rectus et vapor erit rectus: quantum est
ex hoc et capillus planus: si tortuosus:
et capillus tortuosus. et ita efficitur cris-
pus. quoniam sicut Sal. in de complexi-
onibus: non contingit devenire a tor-
tuositate in rectitudinem: nisi mollificetur
prius. Alie autem sunt cause crispitu-
dinis: sicut est calor et sic. cum nimis ex-
cedunt. et debilitas virtutis vaporem
debiliter impellentis. et oppilatio pori.
et tortuositas videtur esse. Mediocris
igitur porus est causa formalis capil-
lorum. nimia autem raritas aut densitas est
causa privationis capillorum: et ideo in
volis manuum non crescunt capilli. pro-
pter nimiam raritatem: quoniam exa-
lat vapor insensibiliter et retineri non
potest: nec in plantis pedum propter ni-
miam densitatem: et ideo in animalibus
scamatalibus aut testacea non crescunt
capilli propter nimiam pororum den-
sitatem: sicut testatur Sal. in de com-
plexionibus. Causa autem finalis est ne-
cessitas utilitas et decoratio. necessitas

fuit ut distingueretur sexus: ut nobile ab ignobili distinguatur: et ad hoc est barba. et pili palpebrarum ad oculi defensionem. sunt enim pili in palpebris sicut sepes in hortis. Utilitas fuit ut non difficeretur corpus a vaporibus siccis aliter enim possent inducere nocumentum. Et ad hoc fiunt pili inguinum et ascellarum et reliquarum partium: et ideo non approbo sententiam illorum qui impediunt in puellis generationem pilorum in pudibundis: cum narcoticis aut cauterio aut quocumque alio modo: quia illi vapores retenti multa possunt inducere nocumenta. Fiunt etiam capilli ad decorem et honestatem: sicut in supercilij et capite: et ideo cum preter naturam amissi sunt: nos intendimus ad eorum generationem: quoniam decor a corpore est ablati. Et cum hec causa que vaporem truncat multa peiora posset inducere nocumenta: quare salus est eam remouere. Ea igitur allopiete est causa humoris vaporis truncatis.

Signa. Cum videmus pilos fluere a capite sine causa manifesta: tunc videamus si sint squame: aut resolutiones furfuris: et si non consideremus si in radicibus capillorum sint vlceres: et si sint vlceres et non alia: tunc est allopietia: et si color vergat ad rubedinem de sanguine infectus est: et si ad citrinitatem de colera est. et si ad albedinem squamosus vel quasi de phlegmate est. et si ad nigredinem vel ad liuorem de melia est.

Pronostica. Omnis casus aut priuatio capillorum propter priuationem causarum naturalium est inrestaurabilis: et ideo frustra laboramus in caluicie naturalis: et in eunuchis. et in homine im-

berbi: et in senibus: et in pestis et con-
sumptis et in cicatricibus. Et si fuerit accidentalis causa et est recens remedia-
ri potest: et si antiqua aut est impossi-
bile: aut summe difficile. quoniam ma-
la complexio est equata. Hypo. autem
etiam voluit pronosticare: quoniam va-
rices cum innascuntur causa sunt rur-
sum capilli ut fiant. Cuius ratio est: quo-
niam mala materia que truncabat ca-
pillos iam reuoluta est ad inferiora: et
ideo ex hoc scimus quid agendum. Qui-
le est igitur pronosticare: ne impossibi-
lia promittamus.

Cura. In primis purgemus ma-
teriam peccantem. Si igitur
sanguis est in causa fiat phlebotomia
et purgetur corpus cum manna et cassia
si. et tamarindis. et cum diaprunis et simi-
libus: et vitatur dicta tenui et infrigida-
tius. Et si colera est in causa vitatur dicta
dicta. et digeratur materia cum oxiza.
et sirupo viol. et sirupo de bora. et siru-
de fumo terre. Et euacuetur cum mira-
bol. citri. et indis temperatis in lacte: et
vitis pas. et liquir. cum ista regulent mi-
rabol. quoniam temperari debent sem-
per cum lacte. aut ceteris ubi sint vitae
pas. et liquir. aliter corrumpat stomachum
et dimittunt mala vestigia post se. reco-
dentur igitur quoniam nobilis medici-
na sunt: cum ex locis proximis purget
omnes humores. citrini. co. chebli. phlegma.
indi meliam. bellici et emblici adusta.
et ita possumus purgare omnes humo-
res. quare deinceps ipsos in reuerentia
habeamus. Si autem causa fuerit antiquata
colica et passio sortis: tunc purget cum
elrio de succo ro. et veraruss. deinde ra-
datur caput et suphet: et in stupha po-
natur multitudo sumi terre. deinde vitatur
rubea trociscata et tyriaca: et recte

fiat sicut in morbis infectis. Si autem fuerit phlegma utatur cibis calidis temperate. et digeratur materia cum oxill. diure. et sirupo de fumo terre: et euacuetur cum mirabol. chebul. aut cum yerap. et yeraruffi. et fiat stupba cum herbis diureticis: et detur sibi aurea alexandrina et tyriaca. Si autem fuerit materia melancolica: digeratur materia cum oxill. diure. et squill. et sirup. de fumo terre: et purgetur cum mirabol. indis et lapid. armenico: aut cum yeraruffi. et oia sene. et fiant stupbe. et dentur sibi opiares: et alia sicut decet. corpore autem multo edificato: ad localia remedia veniamus. Si autem fuerit causa calida: inungatur cum isto vnguento cuius materia sunt hec cortex castaneorum. amig. suellanarum. nucum. stercus caprarum. mel: et acetum. Ista enim debent assari et puluerizari et cum aceto et melle misceantur ad modum vnguenti. Capite autem post rasum et fricato et scarificato: postea debet inungi. Si autem causa fuerit frigida fiat sicut prius. et postea inungatur cum isto vnguento: cuius materialia sunt hec. viriusque ellis. stercus columbinum. euforbium. staphisagria. capsia. gummi ruthe. agrestis. sinapis. nasturcium. erucha. coloquintida. stercus scorialis tritum. spuma maris. laudanum spicanardi. radix canne folia ficus. Accipiantur igitur aliqua ex istis vel multa: et puluerizentur: et cum oleo laurino: aut cum oleo amigdal. amarap. et cera. q. s. misceantur et fiat vnguentum: et post lauetur cum aqua decoctionis sabbarum et sic. et ista totiens reiterentur donec habeatur intentum.

Clarificatio. Aliquis posset dubitare

cuius complexionis essent capilli. Dico quod capilli in se et quantum est ex parte materie sunt frigidi et sicci: quoniam vapor est terreus frigidus et siccus. Et ideo dicebat Aulc. quod frigidi quod sit in corpore humano post phlegma sunt capilli. et ideo forte nullum animal nutritur ex capillis. Quantum est igitur ex parte materie capillus est vapor frigidus et siccus. Sed si nos loquamur de complexionem capillorum quantum est ex parte agentis. tunc secundum diuersitatem coloris diuersificantur capilli in multitudine et paucitate et crispitudine et colore. quoniam multitudo capillorum seu pilorum attestatur supra caliditatem: et sic paucitas supra frigiditatem in quacunque parte corporis fuerint: siue in capite siue in pectore: siue in hypochondrio et ventre seu inguine: et ita de alijs. Complexio igitur calida multiplicat: et frigida minorat. Et sicut diuersificantur capilli ex parte complexionis ita ex parte etatis et climatis.

In complexionem igitur melancolicam vergunt capilli ad glaucedinem: et in phlegmaticam ad albedinem seu flauedinem: et si phlegma fuerit putrefactum ad canitatem: et si colera dominetur vergunt ad citrinitatem: et si san. ad rubedinem: et si temperies fuerit ad rufedinem: et si fiat humorum adustio vergunt ad nigredinem. Et sicut est de complexionibus ita de etatibus: quia in infantia vergunt ad flauedinem. deinde ad rufedinem. deinde ad citrinitatem. deinde ad rubedinem. denique ad caniciez. Et ita est de regionibus et climatibus: quoniam in indis et ethiopes habent nigros et crispos: et anglici et theutonici flauos et planos: et medij mediocriter. Et licet

capilli & multitudo eorum attestetur supra caliditatez tanq̃ supra causaz efficientem. tamen propter hoc in natura sua non erunt calidi. quoniam glacies a caliditate dissoluitur: & later a calido adunatur. & tamen ista sunt frigida in se. ita est de capillis. Patet igitur cuius complexiōis sint in se & quo ad materialia: & cuius sint quo ad efficientia. Secundo notemus de caluicie. Caluicies quedam est naturalis: & quedam accidentalis. Naturalis sit a calido excedente. licz enim caliduz multiplicet capillos & plantas. tamē quando multum excedit consumit humidum & consumendo humidum consumit seipsuz. Primo igitur deficit agens quod erat causa efficiens capillorum. Secundo deficit materia: cum per calidum sit consumpta. Tercio calidum constituit si bi heredem. s. frigiduz. nunc at frigidū claudit poros: & ita vapor si aliqualis esset non habet exitum: patet igitur q̃ colerici de facili caluescunt. sed pueri & senes eunuchi & mulieres non caluescunt: cū calor non sit tātū q̃ possit materiam consumere capillorum. Hoc autem sit potissime in anteriori parte capitis: cum illa pars sit calidior: & substantia cerebellaris sit subtilior: & sit et a craneo elongata fm̃ Auic. tertio de hystorijz animalium capitulo primo: & ideo caluicies non recipit curationē. Est etiam alia caluicies accidentalis i qua fluunt capilli: sicut in conualescentibus: & famelicis: & incarceratis: & in videntibus nimio coitu. In istis enī de facili materia: & ideo cum ocio & nimio nutrimento & balneis curantur. nec nō cadunt etiam capilli & generatur caluicies propter humorum corruptionez: & de ista causa partim dictum est: & p̃

tim dicetur. Tercio dicendum q̃ materia capillorum sūt humores qui in epate generantur sed materia immediata a tertia digestiva procedit: per quaz sit euaporatio & humorum expulsio. Et ideo iuxta hoc intelligendum q̃ ex superfluitatibus prime & secunde digestiue membra alię non generantur propter eorum impuritatem licz aliqua animalia generentur per viam putrefactionis. materialis aut superfluitas tertie digestiue est magis pura: & ideo generantur inde quedam membra: sicut sūt pili: & ungues. & cornua: & soles. Quarto notandum q̃ in allopecia competit aliquando phlobotomia & farmacia: & ideo notandum est gratia materie q̃ cum phlobotomia & farmacia competit: tunc aut est in sanis lapsis: aut in egris. Si in sanis pcedat farmacia euz non timeamus humorum corruptionē & postea sequatur phlobotomia. & ita fiet eventatio humorum derelictorum a farmacia. Si autem fiat in egris. tūc phlobotomia debet precedere. cū tunc putrefactio sit velocior: & phlobotomia est purgatio vlior: & farmacia debet subsequi. In tali igitur casu d̃z precedere phlobotomia: nisi forte farmacia esset valde facilis: sicut est cassiē. & similia.

¶ Caplm. ij. de casu capillorum.



Causa capillorum & fluxus capillorum paulatinus sine humoris vicio.

Cause. Postq̃ d̃

fluxu nimio & repentino cum humoris vicio. hic agitur de fluxu paulatino sine humoris vicio: cuius duplex est cōprivatio materie. & inepta pororum

dispositio. Priuatio materie sit sicut in nimis letuantibus et extenuatis: et in sine febrium acutarum et cronicarum et similibus. Porri autem redduntur inepti: aut quia nimis dilatati. dilatant autem propter malam complexionem ea. ut propter solutionem. et laborem. et balnea. et vnguenta ea. et silia. et ita vapor non potest condensari. porri autem aliquando condensantur et vapor non habet exitum. unde aliquando stringuntur propter frigiditatem aeris: aut nimis: aut propter vnguenta frigida et silia.

Signa. Priuatio humoris colorum habitudine: et quia precesserunt febres. et per iudicia patientis. raritas colorum gnoscat per continuu fluxu. desitas: quia vix oriantur et sunt exiles: et per iudicia patientis.

Prognostica. Priuatio re potest medicum quia satis de facili curabitur: si velit medicus obediare.

Cura. Si est propter priuationem iniungat sibi ocium et dicta humida et resumptiva. et iniungatur caput cum oleo de laudano et mastice. Si autem fuerit propter nimiam raritatem: iniungatur cum onifacino. et cum oleo ro. et mirtino. et silisamino: et cum oleo de citronis: et cum oleo corticis nucum. auellanarum. castanearum affis: et cum oleo radices cane affe: et cum oleo de gallis: et de capillis veneris. Si autem fuerit propter oppilationem: iniungat cum oleo de amygdalis amaris affis: et cum oleo laurino: et cum oleo de absinthio: et cum oleo de spicanar. et cum nigella affa: et cum silibus oleis calidis et apertis habentibus quadam stipticitatem: et qui non potest habere simplicia fiat per composita: et possunt fieri vnguenta et emplastra et pulueres et silia.

Clarificatio. Intelligentia

quia ut plurimum citius cadunt capilli in capite quam in alijs partibus corporis non obstate frigiditate cerebri et pororum clausione per quam deberet conseruari. Dico quod plures abundat in capite quam in alijs partibus: corpore sibi naturali dispositione se habent. quoniam cerebrum est sicut caminum toti corpori: et ideo summi de facili ascendant et multiplicent capilli. Si igitur sit corpus propter naturam citius ibi deficiat propter longitudinem vite: aut quia summus propter sui puritatem ascendere non potest: aut si ascenderet presumit propter maliciam humorum: et his similibus. Cum ergo calor citius deficiat in extremis quam in medio: ideo citius deficiunt capilli propter destitutionem caloris naturalis et virtutis regimine: et ideo mors citius incipit et apparet in pedibus secundum Galienum. In propositis. In barba autem et facie non cadunt ita cito: nisi esset causa fortis valde. per tanto quia natura est magis sollicita in regimine propter nobilitatem sensuum quam summi ibi. et quia sunt barba propter discretionem sexus: vtile fuit in natura ut habet naturalis et artificialis virorum et mulierum esset distinctus: et solo visu discerneret. Aliter enim discretio possit esse ignominiosa. Natura igitur propter finem pilos barbe abire non permittit. Nec etiam cadunt in ascellis et in inguibus cum sint emunctoria. et ideo satis vadit de vapore: nec etiam cadunt in pectore propter cor: nec in ventre propter epas nec in coram propter testes: et quia natura non facit nisi solum preseruare. Isti enim qui a principio nati sunt illi preseruant et non cadunt propter fortitudinem virtutis conservant: nec in cerebro virtus preteritua est ita fortis: cum est propter naturam: quoniam omnes membra in frigidatum operationes habet lesas de necessitate. Sic dicit Galienus in illo amphibismo. quibusque lune/nibus et ceteris: fluunt igitur capilli contra loquendo citius in capite quam in alijs partibus. Secundo intelligendum quod pilus non sunt in toto corpore: sed sudor possit esse in toto: et ideo habet

est: qm̄ sudor est vapor subtilior: ⁊ pili sunt ex suba grossiori. Et alia cā est qz rari ⁊ densum impediūt gñationē pilorum. hūmidū aut̄ facili⁹ pōt resudando exire. Tercio notādū qz viri habuerunt barbā etiā qz calidiores: ⁊ ppter distinctionē sex⁹. Si aut̄ eunuchi ante pubescentiā amiserit socios nūq̄ barbescūt: ⁊ si post illā barba que nata est conseruat. Quarto aduertēdū qz in regione ca. ⁊ cōplexiōe ca. citi⁹ pubescūt qz calor citi⁹ mouet vaporem ⁊ aperit poros. In regiōe aut̄ fri. ⁊ cōplexione frigida tardi⁹: ppter cām hūmā. Quinto sciendū qz in leprosis citi⁹ cadūt pili in sup̄cilij: ppter vaporē corruptū latitatem in peccitate nerui obici sicut dictū est superius capitulo de lepra.

¶ Capitulum .iij. de asperitate capillorum.



Asperitas

est truncatio seu fissura capillorū adueniēs viris ⁊ mulierib⁹ cāllide cōplexionis in inuentute exnūb⁹. Intelligendū ē qz capillis veniūt quedā sede dispōne: que vulgariter appellant sirones. aut pole aut ratatio: qm̄ ratati vident truncati ⁊ mutilati: ⁊ cū hoc aliqñ bifurcant: ⁊ talis dispositio appellat asperitas capillorū. Et catur ex co. adusta truncāte vaporē. ⁊ iō vnus capill⁹ videt lōgi⁹ altero: ⁊ alter breui⁹: sicut si mures iēqli ter corrodissent: ⁊ hoc qz calidū affixū vaporē cōsumit in pte vaporē ⁊ adurit: ⁊ iō nō pōt prologari vliet⁹ cū deficit sibi mā: ⁊ qz inegaliter adurit: capita inēqlia apparēt. Nō ḡ capita sunt truncata: sed vident truncata cū vliet⁹ capilli nō crescunt. Vel possent dicere qz

immo etiā trūcantur ppter adustiones ⁊ hoc potissime ppter negligentia cūture. findunt etiā quādo vapor ē multum grossus adust⁹ viscosus. ⁊ iō in capitibus geminant nō obstante sua figura gracili ⁊ rotunda. Capilli truncant et asperant et ratant et findunt. qm̄ colera adurens cursum nālem permutat. Signa igit sūt manifestā detecta. postqz cām cognoscim⁹ tā scim⁹ qd agendū.

Cura. Quia igitur ista dispō iuuenib⁹ lassius feda ē: et qz vltius nocere posset. iō inūgat dicta tenuis et infrigidatiua: et postea digeratur co. adusta cū frigidis et humidis et postea euacuet. et qz talia sepiissime dicta sūt et etiā dicent. nō opz in quolibet loco digestiū humoris et euacuationē ponere. Ad localia igitur remedia veniamus. In primis inungant capilli et caput. et pānus line⁹ intinctus per totam noctē capillis applicet. Olea aut sunt ista. oleū sisaminū. ros. viol. nenuphar. et de salicib⁹. de coctanis. de cucurbitis. aqua psilij. aqua ordel. aqua cucurbite. Madefiat igitur capilli per totā noctem. et de mane cū aqua calida abluantur. Si autem habuerint caput debile aut de facili incurrent reuma et emigraneam. fiant ista cum cautela. Ista materia non indiget alia clarificatione: quia insinuando clarificata est: nisi propter contrarietates dissolueudas: qm̄ causa antecedēs huius passionis calida est: conuincta autē frigida. ¶ Capitulum .iij. de canicie vel apparatu vel ornatu capillorum.



Canicies est

infectio alba capillorū ad quandam vergens fuscēdinem.

Cause. Intelligendum q̄ duplex est canicies quedam naturalis sicut est in senectute. ⁊ quedam innaturalis sicut in iuuentute. De innaturali agitur hic. Causa autem immedata est phlegma aquosum putrefactum. Causa autem remota est omne illud quod debilitat caput ⁊ facit exalare calorem naturalem. Nimis ergo coopertura accelerat caniciem: ⁊ nimis frequenter lauare caput. ⁊ passiones stomachi nauseatue. ⁊ cōsimilia que i stomacho ⁊ capite aggregāt phlegma.

Signa. Canicies est manifesta: sed distinctio inter naturalem caniciem ⁊ innaturalem hec est. quando pili primo sunt canī in capite ⁊ in radice nigritunc est canicies naturalis morti similes: cum mors incipiat ab extremis. Quando autem canicies est innaturalis: tunc pili sunt nigri in capite: ⁊ canī in radice.

Pronostica. De canicie sūt rememoratiua. ⁊ quedam demonstratiua. ⁊ quedam pronostica. Rememoratiua sunt quoniam aut est caput debile naturaliter. aut stomachus. aut fuit homo mali regiminis. aut fuit generatus in tempore senectutis. Demonstratiua sunt quia caput corrupto phlegmate plenum habet. Pronostica sunt quoniam mors vertici capitis vexillū proprium applicat.

Cura. In primis vtatur exercitio ⁊ oluret. ⁊ vitet omnia que phlegma consueuerunt generare. ⁊ vtatur fricationibus capitis ⁊ cōsimilib⁹. Dein de digeratur materia cum oxill. diatrico: ⁊ purgetur cum yerapigra: aut cū medicaminibus in quibus intrat ellā.

sicut est yerarossi. theodoricon. emperston. yeralogodion. ⁊ similia. Vel viat isto medicamine. R. aloes. agartici. turbith. añ. 3. ij. pulpe coll. 3. ij. mastice. bdely. 3. ij. anisi. cinamomi. folioꝝ absinthij. folioꝝ menthe. añ. 3. j. conficiantur cū oxill. squill. ⁊ fiat pilule. ⁊ dentur post. vij. dies sue confectionis. numero iij. vel. iij. vel plus iuxta conuenientiam particulariū. ⁊ est medicamē mirabiliter bonum pro phlegmatis euacuatione. siue fuerit in proximis siue in remotis. ⁊ est medicamen ubi nulluz pōt cadere periculum nisi quantitas esset nimia. aut paciens debilis. aut error nimis accideret. aut forte aspectus orbis contrarius. quod non pertinet ad propositum declarare. Supponimus enim in omnibus medicamentis q̄ materia sit bene digesta: ⁊ meatus apti. ⁊ q̄ non sit constipatus. ⁊ q̄ nō sit debilis. ⁊ q̄ habeat oīa vite necessaria cū omnib⁹ suis appendiculis. ⁊ q̄ medicina sit bñ pfecta ⁊ bñ rep̄ssa. ⁊ q̄ simplicia sunt optima. ⁊ q̄ sint bñ proportionata ⁊ sermetata. ⁊ forte si dator eēt talis q̄ esset sub planeta beniuolo pfecta eēt meli⁹. sed istud omitto q̄ directe non cōpetit me dico. Tūc olco q̄ ista medicina nō ē piculosa. ⁊ potissime q̄ nō intrat ibi ellā. Considera igitur istam medicinam: q̄ cum quantitatē sue exhibitionis expt⁹ fueris in materia phlegmatica gaudebis ⁊ bñ tibi erit. Corpe autē mūdificato accedam⁹ ad tincturas: potissime in mulierib⁹ vt placeāt viris: ⁊ q̄ ipas nō reputent vetulas nec antiq̄s. Materia autē que capillos tingunt sunt ista galla cōrita ⁊ in oleo frīxa. nux cypresī. cortex nucū exterior que nō induraf stipites fabarū. limatura ferri. agrimonia: cortex auellanarum cōbustarū. la.

certa viridis absq; capite ⁊ cauda cor-
tices malorum grana dul. alumen : es-
vsum: dragagantum vsum. calx viva
cum sapone saracenicō: oleum nucum
acetum ⁊ similia. Modus autē est iste
q; accipiāt aliqua ex illis cū aqua plu-
viali: ⁊ illinant capilli: aut ⁊ fiat cum
oleo nucū: ⁊ ita poterit fieri pasta: aut
aqua aut aliqđ aliud: ⁊ inungant capil-
li ⁊ erūt valde nigri. Atamē sūmo ope-
re cauēdū est de capite: cum ista sint vt
plurimū frigida stiptica ⁊ melius esset
habere modicū de verecūdia satua: q;
dolorē ppetuū in capite inducere: aut
forte postea abintus maiorē caniciē ge-
nerare. Et notādū hīc q; alcāna est tal'
vntis: q; si distēperet cū oleo nucū dent/
grabit: ⁊ si cū vino rubeo rubefaciet ca-
pillos: ⁊ si cū al. flauos faciet capillos.
¶ De albificandis capillis.

¶ Ac lixiuū de cinere trūcorū
cauliū ⁊ apponat alumen: ⁊
abluit caput multis vicibus:
hec enī ablutio rōne aluminis pparat
capillos ad recipiēdū oēm colorē: tūc
in isto lixiuio distēperet camphora ⁊
erūt albi. Si autē suffumigent cum sul-
phure idem fiet. qm̄ suffumigatio sa-
cta cū sulphure dealbat: ⁊ hoc patz in
flore papaueris rubei ⁊ i rosa ru. si cū
sulphure suffumiget.

¶ De rubificandis capillis.

¶ N predicto lixiuio apponan-
tur folia buffi ⁊ rasura eius:
celidonia palea ordei: ⁊ aue/
ne: lupinū nigrū ⁊ farina ciceris.

¶ Ad faciēdū capillos flauos.

¶ N predicto lixiuio ponantur
flores sticados: ⁊ genestre.

¶ Ad auferēdos capillos.

¶ Jat priō stupha: ⁊ postea em-
plastreūt loca cū psilloto sa-

cto de calce viua ⁊ antipigmento. ⁊ bul-
liat totum in aqua donec pluma appo-
sita deplumetur: ⁊ si cēt nimis spissum
addatur vz. ⁊ postea abluatur locus
cuz aqua calida: ⁊ si sit olues addatur
muscus.

¶ Si vis vt amplius plli nō renascāt.

¶ Ila euulsia inungat locus cū
oleo de iusquiamo: aut de mā-
dragoza: aut de opio: aut de
sanguine pediculi: aut rane viridis: aut
vespertilionis.

¶ Si vis capillos subtiliare.

¶ Jat hoc cū aq; decoctiōis oro-
bi: ⁊ lupinorū. fell tauri: spūa
maris. nitri coloquint. ⁊ aloē.

¶ Si vis eos crispōs facere.

¶ Ecipe calcis viue, litargiri,
eblicorū galle: añ. 3. q. fiat pul-
uis ⁊ tēperet cū succo myrre:

inungantur capilli ⁊ ligentur.

¶ Si vis facere saponem.

¶ ⁊ q; caput frequēter abluat
cū sapone: bonū ē q; sciam⁹ fa-
cere saponē. In priō faciam⁹
capitellū. Capitellū autē sit ex duabus
tribus cineris stiptum sabaz: ⁊ tertia
calcis viue: ⁊ infūdant in aq; ad modū
lixiuū ⁊ colet: ⁊ qđ distillat ē capitellū.
Sapo autē sarazenicus sit ex duab⁹ pti-
bus capitelli huius: ⁊ tertia olei oliua-
rum. Sapo autē gallicus sit ex duabus
pibus hui⁹ capitelli: ⁊ tertia sept arie/
tam. Nō est igitur mirabile q; sapo ab-
stergit ⁊ mūdificat: ⁊ ppter hoc sunt
suppositoria de gallico sapone.

¶ Clarificatio. Intelligēduz
q; canicēs nō
attestat supra digestiōē qm̄ talis albe-
do est mortificata: ⁊ pterea nō oīs al-
bedo venit a calido digerēte sicut ap-
paret in niue ⁊ i vīna alba ⁊ lactea: ⁊

caropos: et in sputo albo subtili: aut al-
bo viscoso in pleuresi: et per in viris: et
mulieribus in toto corpore: quoniam quanto
albiores tanto frigidiores cum albedo
sit filia frigiditatis. Canicies igitur nul-
lam digestionem signat: sed corruptionem
et mortificationem. unde canicies puenit
ex calore naturali in cerebro quasi morti-
ficato: cum enim calor deberet attrahere
vinctuosum sanguinis propter sui ipsius
am trahit aquosum phlegmatis: et ita
generat albedinem mortificatam in capil-
lis quod canicies appellatur. et hoc est quod
attestatur Aul. iij. de insoribus aialium.
Et licet phlegma sit humidum et capillus
ille canis sit generatus ex phlegmate:
non tamen propter hoc ex humido vapore: sed
ex parte sicciori illius aquositatis cum om-
nis capillus generetur per viam cutis adu-
stionis: hoc in non est tanta adustio quod possit
capillus denigrari: quoniam generat ex phle-
gmate aquoso putrefacto: non putrefa-
ctione quod est ebullitio: sed putrefactione quod
est corruptio et destructio. Capilli igitur
quod generantur ex phlegmate naturali trahunt ad
albedinem: et qui ex innaturali ad caniciez: et
qui ex melancolia ad glaucedinem: et qui ex
sanguine ad rubedinem: et qui ex co. ad ci-
trinitatem: et qui ex temperamento ad ruffedi-
nem: et qui per adustionem vergunt ad nigre-
dinem. Et ideo quod capilli generantur per viam
adustionis: ut plurimum omnes vergunt ad
nigredinem: vapor enim ex quo generantur
vngues non potest propter grossiciem ita adu-
ri quod sint nigri. Licet igitur vngues gene-
rentur per viam cutis adustionis: nihilo-
minus semper naturaliter sunt albi. Et sicut est
de humoribus: ita de complexionibus et re-
gionibus et etatibus: quoniam ista proportiona-
tur in coloribus capillorum. Licet igitur
sanies alba et ypostasis significant dis-
gestionem: non tamen propter hoc canicies:

nullam igitur boni naturale significat
sed moraliter significet iuxta illud. Ca-
nices veneranda pars etc. Secundo no-
tandum quoniam licet terra digestio procedat
de albedo: et capillus sit ex tertia dige-
stione: tamen naturaliter non est albus sed
magis niger: quoniam causat per viam cutis adu-
stionis. Tertio intelligendum quod proprie-
tatem inest homini canescere in sene-
ctute: solus autem homo habet capillos:
et ideo si canicies inveniatur in alijs ani-
malibus non est in capillis sed in pilis.
aut non est proprie canicies sed quedam deal-
batio pilorum. Licet igitur canicies sit ap-
propriata huius: tamen non est solus ex proprie-
tate: sed quod talem proprietatem comitat com-
plexio frigida et humida cum debilitate
virtutis: et quod talia sunt semper in senectu-
te: ideo consurgit propter etas quod est semper cane-
scere in senectute: quod cum caniciez semper sunt
in senectute: licet semper plus et minus.

¶ Caplm. v. de surfuribus capillorum.



Larfures sunt quod
squame in cutis superfi-
cie sine vlcere: capillos
euellentes et sedas in ca-
pite dispositionem inducentes.

Cause. Causa surfurum sunt va-
pores corrupti ab humo-
ribus resoluti conuertentes cutem in squa-
mas et surfures: et est tanta corticabili-
tas quod pilos educit ubicunque fuerint: hoc
autem fit ex phlegmate falso: aut san-
guine corrupto: aut colera adusta. aut
melancolia.

Signa. Signa autem huius pal-
sionis per predicta sunt
satis manifesta.

Prognostica. Caveat pati-
ens sibi bene.
quod nisi fecerit in lepra est venturus.

Cura. Si corpus nō est plectori cum sufficiūt gargarisma/ ta et supbe. et fricationes. et vnguenta. Et si corp⁹ est plenū fiat pbloia et far/ macia iuxta cōuenientiā humoris. Et si est simplex fiat simplex euacuatio. Et si est humorū corruptio: medicami/ na sint cōposita. Digerat igit vniūsq; iuxta suā nāz. et postea euacuet. et post stupbetur: et postea dētur opiate. et ita de alijs. Et q; de istis humorib⁹ frequē ter dictū ē: nō opz repetere. igit ad loca lia remedia veniamus. Materialia at medicaminū sunt ista. farina cicerū. fa/ rina lupinorū. orobi et fenugreci. succ⁹ bleie. folia sisamini. myrrus. et malua. surfur. ossa mirabol. aqua mole sabro rum et sex es. stasisagria nigrum. et oia sella. Ex istis igitur pot fieri aut aqua. aut oleū. aut vnguentū. aut emplastrū. Et possunt cōfici cū aqua. aut aceto. aut vino. aut fece olei antiqui. aut cum oleo nucū. aut cū cera. Arbitrio igitur medici forme introductionē dereliquo et numerū et do'em vniūscuiusq;.

Clarificatio. Intelligendū q; duplex est solutio cōtinuitatis. qdā magna et māi festa vbi apparēt quedā fissure et rimu le. et tales apparēt in allopiciis sine sē/ mis. Est aut alia modica solutio conti nuitatis in qua caro nō ē sepata nec to/ ta cutis etiā a superficie ad superficiē: s; sūt quedā resolutiones quaz qdā sunt ad modū squamarū pisciū: aut sicut surfur sicut nos vid. mus in decrepitis in capi te cū scalpūt se: aut i toto corpe cū sint in sole aut iuxta ignē et scalpunt: excūt quedā solutiōes farinose. et si insufflent volitant hinc inde. talis inquā solutio cōtinuitatis modica cū hoc que nō trā/ sit cutē. est. in causa euulsionis pilorum.

Secundo notandum q; resolutiones squamose possunt predicere leprā futu ram: et leprā curaturā seu curatā. qm at apparent in principio tūc sunt signa le/ pre occulta nō manifesta nō detecta: nō enim sunt differentie constitutivæ. sed si gna sunt cuiusdā preparationis et disposi tionis: qm lepra causatur ex humorib⁹ corruptis adustis. quare si malum regi men ulterius continuet: poterit eē cā le pre. et ita predicūt leprā: pnt enim pdi/ cere curationē per alium in modum: cū sunt in toto corpore post corpis mūdī/ ficationē et post longū vsum serpentū: qm venenum expellit venenū. et si mā lepre venenosa expellat: signū est cura/ tionis lepre. Tercio intelligendū q; fur fur ista est primo per se egritudo cutis qm quasi cā excoquat reddendo ipsam squamosam. et per consequens est pas/ sio capilloz cū cadant ppter squama/ tionem cutis. Quarto notandū q; licz capilli nō habeāt virtutem innataz nec influentē nec influxā sed solū gnationē. operationē in habēt finalē que est vili tas necessitas et decor. Nūc aut ita ē q; si loquamur de surfurositare per rela/ tionem ad capilloz amissionē: sic pot esse morbus et accidens morbi: qm si p surfur istam intelligam⁹ qualitātē ma/ lam cutis euellentē capillos: sic est mor bus cū sit qualitas mēbrū et ita ppositis. Si aut per surfurositatem intelligam⁹ ipsam euulsionem iā factam: sic est ac/ cidens sicut spasmus et cecitas. In capil lis igitur euulsis actio est lesa: q; habe/ bant operationē finalem sicut est neces sitas vilitas et decor et c. Quinto notā dum q; licz acetum sit inimicum ner/ uorum: tamen repressum et cū alijs ap positum in his passionibus: et in alijs potest competere.

Capitulum sextum de pustulis capitis.



Pustule sunt quae
da p/
ua aposteata in capi/
te nascuntur: sic si eent
quedam ampulle pue
aut capita parua vbe
raz. aut si aliquis fuis

set punctus ab vitiis. aut si pendiculus
famelicus alienus momo: dissei eum.

Cause. Humores aut mali abun
dantes in corpore sunt cau
sa huius passionis.

Signa. Signa aut humoꝝ fre
quenter dicta sunt. pno
sticare non oportet. Cura generalis fiat
sicut frequenter dictum est fin exigentia
humoris. particularis autem hec est. s. q
sumant ista malia. s. nux cypressi. et so
lia et litargir. cerusa. acacia. galla. ypo
quistid. sulphur. ossa mirabl. galia mus.
nitru. cortex maligra. oleum ro. acetum.
cera. aqua. vinu. Fiat igitur compositio
diuersa fin diuersitate particularium. In
ista aut compositioe tria debemus ad
uertere. s. q in causis calis vnguenta fri
gida ex his facta applicemur: et in frigi
dis contrarium. Secundum q debemus co
siderare q in pustulis antiquis ponamur
acetu. et in recentibus aqua. Tercium e q
frigida stipitica narcotica in parua qua
ntitate apponamus vt poru non claudant
et forte q ma adintus non reputiat. Ul
fiat istud. R. summitates ficus recetes
palmites et folia. et pterant sicut si eent
pultes et illiniat caput. et non solu curat
istas pustulas: sed etiam verrucas. Qui
autem gaudet in multitudine compositiois
cu isto vnguento possit addere assungta
poit. antiqua. fecit acetu. fuligiu litargi
ri. et fiat vnguentu: et cu solo vnguento
posset homo vlucere in mundo.

Clarificatio. Quatuor sunt

que indigent
clarificatione. s. quo cerusa pot compe
tetur in pustulis capitis postq est frigida le
des nervos et ossa et et fetore anhelat
est inducens. Secundo e de sulphure postq
est ca. in quarto attractiuu et adustiuu.
Terciu est de aceto postq inimicatur
neruis et egritudo est cronica. Quartu
est quo oleu ro. et albumen ouoꝝ com
petant in vulneribus postq sunt frigi
da putrefactiua. Dico q competunt pri
ma: qz desiccatiua mudificatiua consum
ptiua: et qz corpus mudificatu est: et qz
sunt repria. et in parua quantitate. et quia
vnu reprimat malicia vltteri. De ceru
sa dico q reprimat malicia sulphuris et
econuerso. et frangit malicia ei si pul
uerizet et ponat in patella vitreata sup
igne: et agitet: deinde abluat. et tunc nul
lum facit nocumentu. et iuuamenta sunt
magna. De sulphure dico q ponatur in
parua quantitate. et qz ponit ab extra in
corpore mundificato: et iugitur alijs: id
non nocet. De aceto dico q ponatur in
parua quantitate: et vt penetraret vel pene
trare faciat virtute alioꝝ medicaminu.
De alijs dico q possunt competere: aut
qz vlcera sunt de ma ca. aut qz medica
mina nimis cala precesserunt: aut qz ti
memus apertura vene. et cu hoc oleu
ro. desiccet rone ro. et albumen conglu
tinat. quare in tali casu bene possunt co
petere et exhiberi. et si adderetur ceru
sa pauca non minus valeret.

Capitulum septimum de fauo.



Fauus est lues
capitis exiens sine tu
more.

Causa. Phlegma
enim falsum corruptum.
g li q

aggregat subtus cutē: z nō egredit nec facit tumorē de quo sit cōradū: s; mol/ lificat cutē. z si cōprimat exit virulētia multa cū puritu z quadā irrigatiōe sic mel ex sauo: cū sit phlegma putrefactū in cauernis subtus cutē. Signa nō opz ponere nec pronosticationem.

Cura. Mundificet primo corp^o fm exigentiā hūoris. z p/ cedant vlia oia sicut deter. In pticulari operandū est sic. radat caput: z abluat z abstergat z scarificet z postea inun/ gatur. Mālia sunt ista litargir. cerusa. aloes. agaric^o. aristol. nitrū. arsenicū. calx. cortices auellana. nuci. castane arum vsta. cornu cerui vsti. myrra. ca thimīa. th^o. mastix. sterc^o colūbinū. se. ruibe. sinapis fella. oleū lauri. acetum. oleū nuci z aq. Eligatur igit ex his s; z exigentiā hūoris z etatis z alioz pticu lariū. z pōt fieri pul. z qd desup aspgat vel oleū vel vnguentū. vel linimentū z silia. In pueris tñ lactantib^o sufficit litar gir. cerusa. fuligo. z acetū. z oleū nuci. In aliquib^o enī excrecentijs in capiti/ bus lactantiū non debem^o apponere ni mis stiptica. sicut galla. z acatia. nec ni mis cala. vt calx z sulphur z arsenicū. sed que desiccāt sine violentiā magna. sicut sunt ea que dicta sunt.

Clarificatio. Intelligendū est q^o phle/ gma facit pustulas hu. saniosas cū aq̄sita te multa: z cū magno puritu z dolore cū enī phlegma falsū causet ex purib^o ca lidis adustis mixtis cū ispidis: iō licz phlegma falsū sit ca. z sic. nō tñ totum: qm̄ multū h; de humiditate sicut aqua maris: z ideo rōne humiditatis aq̄sē ē virulētia multa. z rōne partū adustaz est calor dolor z puritus. Sed in hoc differt a sanguine: qz in sanguine ē rubor

z minor pūctura z minor dolor: z diff/ fert a melia z co. qz ibi ē modica aquo sitas z virulētia rōne siccī dominantis. Nec igit est ibi tāta siccitas quin hūidi tas multa sit cōicans: z vadit ita nego/ cium suū: qm̄ hūiditas z frigiditas nō tēperāt calitatem z siccitatē priū adu/ staz: nec ecōuerso. vtrūq; enī est corru/ ptū. Secūdo notandū q^o theodoricon emperison. z medicie ellice bñ pnt cō petere. l; egritudo in se quātū ē ex pte forme nō sit fortis z forti egritudinī for tis correspōdet medicina. nihilominus cōpetere pōt: qz datur in. pua quātitate z qz mā est grossa viscosa. corrupta fa/ cere patā magnū morbū. z nō ēēt era/ dicabilis a quocunq; medicamine nisi esset ibi ellc. aut coloquinī. z cū hoc ē qz est in pte multū remota. Medicinē igitur ellice cōpetunt z in hoc casu cur tempamēto si etas p̄miserit. Tertiū no tādum est q^o myrra z rose z silia stipti/ ca bene possunt cōpetere in his passio/ nibus capitis nec oportet timere de cō/ clusione mae. qz corp^o mundificatū ē: z scarificatio facta est: z iō abstergunt z desiccāt z mundificant. Nullus igit deinceps ppter talia terreat. nisi stipti/ ca nimis excederent: z etas ēēt isantia. Quarto notandū q^o acetū pōt compe/ tere in phlegmate falso: qm̄ ps adusta destruitur propter frigiditatem: z pars humida ppter siccitatē: z qz cū alijs ad/ miscetur. ambulate ergo in luce.

¶ Capitulum octauum de tinea.



Tinea est sca/ bies capitis cū squamia z crustis z piloz euul/ sione: z colore cinericio z odore fetido: z aspe/

ctu abominabili.

Cause. Causa huius passionis sunt hu. corrupti qui aliquando sunt ab utero aliquando post propter malum regimē infantis: aut nutriticis: aut viri: aut mulieris tinea si exstentis. ita qd aliqui ē cū sanie et fauo et virulentia. et aliqui sine. imo vbi plurimū est magis steca qd humida ppter vehementē hu. corruptionem et adustionez.

Signa. Signa huius passionis diēta sūt i descriptiōe. qm qn videm⁹ i capite scabiem spissam crustosam cū squamis multis et piloz euulsione et bifurcatione: et colore cinericio sic terra fornacis. et odore fetidissimo. tunc tineam iudicamus.

Prognostica. Tinea aut est recēs aut antīqua. Si recēs cū difficultate curat. Si antiq̃ aut nūq̃ aut cū labore magno et i longissimo tpe qm mala cōplexio venit ad tantā adēquationē qd qsi nō recipit curationē: et iō si curet raro sibi pili nascuntur: et illa ps semper erit debilior: et dato qd curetur semper erit opprobriū sempiternum: qd rascati vocantur.

Cura. In etate lactāte et in etate infantie cū debilib⁹ debemus incedē. Rectificet igit regimē nutriticis et postea inungat puer cū isto vnguento. ℞. litargir. ceruse. cathimie. fuliginis. gallaz antiquaz pforataz. añ. ʒ. j. cōficiat cū aceto et sece olei antiqui et cete. q. s. et fiat vnguentū. Vel cū isto. ℞. succi sumi terre. succi scabiose. succi lapacj acuti. succi enulle capan. añ. li. s. litarg. ʒ. ij. misceant cū assugia porc. antiqua. et si nece fuerit ibi oleū nucū et cera. q. s. apponatur. Ista enī sūt sine oī piculo qlibet etate. Si autēz sit in maiori etate digerat mā et euacuet fm exigentia hūoris peccatis siue hūor sit ca. siue

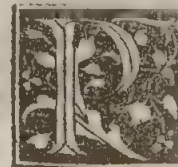
frigidus deinde stupet. deinde radat. deinde inungat cū vnguentis trigidis et siccis. si cā est ca. sicut sunt teste auellana. narum vsta et similitū cum additione litargiri et ceruse et similitū. Si at causa fuerit frigida inungatur cum arogon et marciaton acuatīs cum calce et sulphure. In causa igit antiqua fiat tale vnguentum. ℞. elli albi et nigri. sulphuris vini et attramēti. auripig. litargir. calcis vitre. vitrioli. aluminis gallaz fuliginis. cinerū cribellatarū. añ. ʒ. j. argenti viui extincti viride eris. añ. ʒ. ij. fiat pul. tunc ℞. succi bor. succi scabiose. succi sumi terre. succi lapacj acuti añ. ʒ. ij. bullāt simul lento igni cum sece olei antiqui. et cū aceto et puluis precedēs i fine decoctionis apponat. et addat picis liq̃ de. ʒ. s. cere. q. s. et fiat vnguentū. Istud vnguentū proculdubio tāte virtutis ē qd in corpore mundificato oēm infectionem per scientiā humanā curabilem curat. siue fuerit tinea. siue scabies. malū mortuū. siue morphea. siue quodcūq; aliud gen⁹ infectionis: quare in honore et reuerentia habeat. sed in tineosis cū pice nanali pōt fieri capell⁹ et capiti imponat: et frequēter oīa immouent. et frequēter caput abluat: aut cū vria ppriat: aut cū lixiuio scō d cinerib⁹ cribellatis.

Clarificatio. Intelligēduz circa istā materiā qd aliq̃ i curatiōe tinee faciūt phlobotomiā de venis q̃ sūt p⁹ aures: et aliq̃ imponūt medicamīa i aurib⁹ et aliq̃ q̃rū gallas virides: et aliq̃ dāt cathimīa per os. et aliq̃ dāt terrā sigillatā. Breuiter sine disputatiōe ad oīa ista dico de primo qd phloīa nō oī fieri de venis q̃ sūt post aures. qd ibi sunt vene iuueniles et sterilizarēt. sed de venis q̃ sunt in pulpis auris est tolerabile post. vij. annos

donec sint in etate i q possit phloia sie/
ri de brachio vltamarini in ista minu/
tionē plus pſueuerūt q nos. De scdo
dico q tū occurrit mihi de pñi q n ap/
probo q pp tinea aliqd i aurib⁹ stille:
cū multi modi ali curatiois iueniant: z
iniecia possent aurib⁹ nocere: de tertio
dico siue pſudico: q galle amique in/
tātū etiā q pſorent sunt meliores. quia
recentes z virides nimis coartant z cō/
stringunt: z potissime in pueris. De/
quarto dico quātū est de pñi q in h ca/
su mineralia abintue: administrent: nō
videt rōnabile cū talia sint qñ veneno/
sa z leprosa quātū est de genere mine/
raliū: z h est manifestū illis q aliqd i al/
chimia pſiderāt. Ad vltimū dico q to/
lerabile est dū tñ ponant in pua quāti/
tate z cū alijs misceant. Secūdo notā/
dū q in tinea ē magnus fetor z cā hui⁹
est qz vt plurimū causat ex hūorib⁹ ca/
lidis corruptis z potissime ex san. cor/
rupto z p tāto aliq vocāt istā passionē
carbūculū: qz sic carbunculus catur ex
san. corrupto ita z ista passio. Alij autē
vocāt semoti: qz multas ptes capitis se/
motas z remotas varias z diuersas te/
net. Aliq appellāt tinea qñ totū tenēs
z h sit potissime in maiori etate. Et est
intelligēdū ē q tñtosi qñ scalpūt se in
picipio sentiūt magnā delectationē: qz
sepat dīscōueniēs a pueniēt: z postea
sentiūt magnū dolorē: z qz trahunt hu/
mores corrupti pūgtitū: z ppter solu/
tionē cōtinuitatis. Tertio aduertēduz
q aliq dubitāt facē phloiaz i tinea cō/
firmata h ē inmanifesta: z detecta: licz
etas z alia picularia cōsentiāt. Et mo/
uent ex h i variola pfirmata nō ppetit
phloia. Dico q iſufficiēter mouēt: qñ
in variola cōfirmata vt dictū ē in libro
prio nō cōpetit phloia: cū corruptio sit

magna valde z eēt timēdū q mā corru/
pta traheret ad iteriora. Sz i tinea nō
ē sic: qñ lz sit corrupta nō tñ intātū: nec
etiāz est venenosa sicut in variolis: qre
licz in variolis cōfirmatis non cōpetat
phloia: h tñ pōt competē phloia: igit
in tinea cū conuenientia particularium
non oportet formidare.

Caplin. ix. de pedicul⁹ z lēdib⁹ zc.



Pediculi len

des z pessolate sūt q.
dā aialia p viā pūre/
factiois iuxta cutē ge/
neratā. Qñ humores

sūt corrupti in corpe q nā oīno nō pōt
regē nec oīno dīmittit it pſellū ad cutē
p viā cuiusdā dīsudatiois z qz mā ē gros/
sa cū ē iuxta cutē cū calor agit qdā mō
desiccāt illā māz z gnānt qdā pellicula
īcludit igit i pellicla vapor cū aliqñ ca/
lore z cū agit i māz ebulliēdo qz trahit
ad calozē hūidū: iō suscipit spēs vite z
gnānt ide aialia i capite z i toto corpe
z assellis z pectis: lz illa vocant vulga/
riter pessolate. Ex pte autē māe magis
hūide gnānt pedicul⁹: z ex pte magis
sicca gnānt lēdes: z ex pte media gnān/
tur pessolate q adherēt pectini z assel/
lis: gnānt at ex quolibet qñor hūorū.
Lā autē aīcedēs pōt eē malicia regimi/
nis: sic est crapula z multa comestio sū/
cū z castaneaz z alioz fructū: z ma/
licia culture capitis z totius corpis: z
tarda mutatio vestimētoz z similia.

Signa. Qñ at ista aialia z po/
tissime pediculi gnānt
ex san. trahūt ad rubedinē: z qñ ex co.
ad cūritatē: z qñ ex phlegmate ad al/
bedinē: z qñ ex melia ad nigredinē.

Pronostica. Qñ multipli/
cat pedicul⁹

potissime pp causas intrinsecas signat morpheā: aut leprā: qz calor nālis est diminutus nō potens regere materiam vt oportet: z cū hoc calor extraneus incipit ebullire. Si autē venerint propter causas extrinsecas signant paupertatē aut ignauiaz: pauperes enim z religio si qui multiplicat cibaria phlegmat/ ca z melācolia abundant in pediculis similiter hoīes feraces qui de cultui sui corporis modicum curant.

Cura. Curantur autem pedicu/ li per mutationem vite z regimīs: viatur igit. cibis laudabilib⁹ z purgetur corpus fm exigentiam hu/ moris peccantis z vtatur exercitio tem/ perato: z vtatur balneis aque sale: z mutet vestes z ornet corpus suum: z si mīlia. Deinde vngatur si corpus est ca/ lide cōplexionis cū isto vnguento ex/ tignat argētū viuū: z cū litargiro: z ace/ to z oleo misceat: z iungat caput z totū corp⁹ aut iungat corrigia z circūcingat carni: z interficiēt omnes pediculi. Si autē esset frigide complexionis: fiet mixtura de auripigmento z statifagria z oleo amigd. am araz z aceto: z iun/ gat corp⁹ aut corrigia z carni applicet: z hē pgnū religioſis. Statifagria aut vocat herba pedicularis: qz a tota spē interficit pediculos: z in auib⁹: z ideo teritur z puluerizatur z supra carnes nudas aspergit z datur auib⁹ z occi/ dit pediculos. Si autē volueris bene a corruptionibus purgare: vel bene mū/ dificare: tūc puluerizet aloes z asper/ gatur supra carnes z dent volatilibus videntibus de rapina: z summe liberat a malo qd habet i gozia.

Clarificatio. Mirabile vi/ detur qz pedi/ culi significant lepram cām pediculi ge/

nerentur per viam mundificationis: z cum hoc quia materia talis est qz susci/ pit spiritum vite. In lepra autē est corru/ ptio z mortificatio. Dico sicut dicit^r est qz multitudo pediculorum sūt signa preuia ad lepram: pro tanto quoniam sicut lepra generatur ex quolibet hūo re corrupto cum pauperie caloris natu/ ralis z ebullitione extranei caloris: ita ex hu. corruptis vbi incipit fieri ebul/ litio generantur pediculi licz non sit cor/ ruptio tanta: qz incompletum precedit completum. iō pediculi vbi est corru/ ptio incompleta precedunt aliquando lepram vbi est corruptio completa: nō tamen est necessarium qz signum est re/ motum: z potest multis modis impe/ di ut dictum est in curatione. Nō igit veniunt pediculi p viā mūdificationis cōplere: qz spiritus vite susceptiuus ex putredine traxit originem. Scdo intel/ ligendū qz pediculi generantur primo a calore nāli materia expellētis ad ex/ teriora: que circa cutē expulsa propter sui dispositionez putrescit z corripit. z ita cōcipit calorem extraneū: z ita mū su/ scipit spūm vite sicut in alijs gnātis p viam putrefactiōis. Tercio intelligen/ dū qz que p sunt sanguini p sunt z colere vez est in alterādo: qz nō in euacuādo: z ita est de phlegmate z melancolia. Quarto intelligendum breuiter z est verbum notabile: qz aliqne egritudi/ nes aliqñ magis manifestātur in alijs mēbris qz in illis membris vñ traxerūt orig. nē. sicut patet in egritudinibus sto/ machi z matricis &c.

Capitulum decimū de dolore capitis.



Dolor capitis est accidens male comple/ xionis secundum.

Cause. Cause doloris sūt tres. scilicet. mala cōplexio diuersa: solutio cōtinuitatis: aut vtrūq. Diuisiones autē p̄ticulares causarū doloris capitis sunt. xij. Dolores capitis quidam sūt a causa intrinseca: quidam ab extrinseca: et quidā cum materia: et quidam sine mā. Et qdā est dolor qd ē morbus p se: et quidā p accūs. et quidā est dolor qd venit a cā priuata crebris: et qdā a cā remota: et qdā est dolor ab intus: et quidā ab extra: et qdā ē qd p̄tinet toti et qdā qd p̄tē: et qdā ē fortis: et qdā debilis: et qdā qd venit subito in tpe sanitatis et qdā nō. et qdā ē qd significat erisim et qdā nō: et qdā ē ad quē sequitur aliq morbi: et qdā nō: et qdā est recēs: et qdā antiqu: et qdā ē reumate: et qdā sine reumate. Mō p̄scrutamur dolorē qdā est a cā extrinseca et qdā ab intrinseca. Cause enī extrinsece sūt multe valde s; vt reducant ad nūc p̄ssūt esse. xij. Prima ē casus et p̄cussio et obusio et alia h̄mōi. Secūda cā pōt ēē caliditas solis: aut ignis: aut aeris dīez cā n̄cularium: aut vnguēta et alia h̄mōi. Tertia cā extrinseca pōt ēē frigiditas nimis aut aeris: aut aquarū: aut vnguētōrū et h̄mōi. Quarta cā est nimia siccitas aeris: aut vnguētōrū et siliū. Quīnta est nimia humiditas aquarū aut pluuiarū: aut lacuū. aut vnguētōrū: et alia h̄mōi. Sexta cā doloris capitis extrinseca ēē pōt exsufflatio fortis ventōrū et potissime meridionalū et septentrionalū post meridionales. Septima cā sunt vapores extrinseci eleuati ex reb̄ feridis: sicut sunt cadauera: et assa fetida: ex aromatibus sicut ē lilū aut muscus: aut cū aliquis respicit putres antiquos et cauernas p̄fundas mineraliū et similiū. Octaua cā est nimis motus si

ne aialis sicut est impetus ire aut furoris et similiū aut corporalis sicut est cursus: labor: coitus supflus: et alia h̄mōi. Nona cā pōt esse nimius sonus et p̄sūdus et iordiat et i tpe nō suo: et vigilie supflue. Decia cā balnea supflua et iordinata sulphurea et silia. Undecima in antio nimia aut repletio nimia et crapula: et ebrietas: et acceptio ciborū suolorū: sicut sūt allea cepe: et vinū forte: et fructus et silia. Duodecima causa pōt esse sonus terribilis sicut est tonitruū aut magnarū rotarū. Decimatercia pōt ēē nimia capitis cooptura: nō enī est ita forte caput quin sūme ex nimia capitis cooptura debillet si cōtinuet. Ista enī extrinseca et alia eis ppositio nata cōsueuerūt dolorē capitis gnāre. Si arserit a cā intrinseca h̄ ē qz sanguis dñat: aut co. aut phlegma: aut melācolia: aut ventositas: aut hūiditas simplicita aut pposita: aut vermes qd p̄nt iteri in capite gnāri: sic dicit Aui. auctoritatem idōrū: licet sit de raro cōtingētib̄. Secūda diuisio p̄cipalis est ista: dolor qdā est cū mā: et qdā sine mā. Sine mā aut est ex mala cōplexione tm̄: aut hūiditas: aut sicca simplicitas: aut cōposita. Si cum mā qñ peccat san. aut co. aut phlegma. aut melācolia: aut ventositas. aut aquositas simplicitas: aut pposita. Tertia diuisio p̄cipalis. Dolor qdā ē morbus p se: et qdā p accūs. Per se appellat morbus qñ aliqd notabil morbus n̄ p̄cessit: licet fm veritatē p̄cesserit mala cōplexio diuersa: aut solutio cōtinuitatis: et iō est ista denominatio vulgaris nō realis. Morbus autē p accidēs appellat qñ dolor capitis seq̄t se. aut apostemata aut alios morbos. Quarta diuisio p̄cipalis qdā dolor ē qd venit a cā priuata crebris: et qdā a cā remota

A causa priuata appellatur qñ cā im/
mediata z antecedēs est in cerebro nō
aliunde eueniēs. Causa remota quādo
vapores z fumi ascendūt a stomacho
vel ab epate vel a splene vel a matrice
z ita de alijs. Quinta diuissio principa/
lis est: qñ quidam est dolor ab intus z
quidā ab extra: z dolor ab intus appel/
latur qñ est intus subtus craneū sicut ē
in pāniculīs aut alijs pñibus: ppter op/
pilationē factā in venis z arterijs: quā/
do san. z co. oppilant rōne multitudi/
nis: z phlegma z melācolia rōne gros/
siciet: viscositas āt phlegmati attribuit
Et solū ab extra: aut est qñ est i pñibus
coopñtib⁹ craneū z locis vicinis exte/
riorib⁹. Sexta diuissio principalis est
ista. Dolorū quidā est qui cōtinet totū
z quidā qui patz quando dolor cōpre/
hēdit totū appellat cephalēa aut ouū.
Et quādo est in pte aut est i medietate
aut nō. Si est in medietate appellatur
emigranea. Si in aliqua parte appella/
tur clauus: z tūc vulgares dicūt q fasti/
nati sūt: quonīā videt eis q cū clauib⁹
z acub⁹ purgant. Septima diuissio fuit
talit: quidā dolor est fortis: z quidā de/
bilis: debilis sicut in litargiria: fortis ē
aliqñ intantū q si veniat in pueris frā/
git craneū sicut dicit Aui. Si in vñis
inducit spasmū. Octaua diuissio fuit ta/
lis quidā est dolor q venit subito z re/
pēte in tēpore sanitatis nullo morbo p/
cedēte z hoc est ppter multitudinē ma/
terie aut vñolitatit z similitū. Si autē
veniat paulatīne: hoc est ppter pauci/
tatē discrasie. Nona diuissio quidā est q
signat crīsim: z quidā nō. Si enī in die
cretico venit dolor in capite cū rubore
faciei z apparitōibus lapadū crīsim p/
fluxū sanguinis nariū significat: z si ve/
nias cū tūillatione labij inferioris z do

lore precordior: crīsim p vomitū signi/
ficat. Decima diuissio: quidā est dolor
ad quē sequunt aliq morbi: z quidā nō.
Ista diuissio posset cōtineri sub forti z
debili: qñ aliquādo dolor est ita fortis
q ad eam sequitur fe. alienatio. vigilie
spasmus: apostema z ita de alijs. Ali/
quādo aut nullū istoz sequitur: z hoc
est qñ est debilis z corpus nō est appa/
ratū. Undecima diuissio dolorū quidā
est recēs z qdā antiquus. Et appellat
recēs: qñ modicū tēpus ptergīt. Anti/
quus aut qñ multa tpa precesserūt qui
aliqñ est ita fortis z maliciolus q do/
lor galleatus appellat: z ita fortis z to/
ti habituatus q paties nō pōt tolerare
magā claritatē nec alterā voce. Iste
aut dolor antiqu⁹ fortis galleat⁹ venit
ppter quasdam dīspōnes intrīsecas: z
ppter quasdam extrīsecas. Dispositio/
nes intrīsece sūt due: fortis z intē⁹ sen/
sus cerebri: z cū hoc debilitas natura/
lis. Causē āt extrīsece sūt due: frequēs
z multa comestio repz fumosaz: sic sūt
alles cepe z vñū forte z silitia. Alia est
causa nimia cooptura capitis: aliq enī
assuescūt in pueritia portare pelles in
capucio: z postea addūt alimuciā: z po/
stea duo capucia z ita deiceps z ita ca/
lesaciūt caput z mollificāt: sic illi q nī/
mis frequēter abluunt: z ita qñ iste cāc
cōcurrūt z eis cōpares: tūc accidit do/
lor fortis antiqu⁹ gelleat⁹ i sempiternū
incurabilis causis manētib⁹. Duodeci/
ma z vltima diuissio cāp dolorū capi/
tis fuit ista dolor capitis qdā est cū reu/
mate z qdā sine reumate. Cū reumate
qñ aliq humoz ruinosē z distillato/
rio cadit versus ptes subiectas: sic au/
res: aut oculi: aut nares: aut palatū: aut
pect⁹: aut stomach⁹ z ita de alijs. Sine
reumate aut sūt qñ nullū istoz adest.

Signa. Cause aut extrinsece pot
patientis et assistentiu: et per visum et ta
ctum: et per inuuantia et ledentia. Conside
remus igit si color faciei vergit in livo
rem et inflationem: aut ad citrinitatem: aut
ad livorem: et tangat locus ad consideran
dum si est calidus vel frigidus. et appli
centur ea. et si inuerunt ea sunt frigida et
nocentia. et ita de alijs. Diligens igit co
siderator per hunc modum veniet in cogni
tionem causarum extrinsecarum. Si aut fue
rint cause intrinsece statim debemus con
siderare si est cum materia: aut sine materia: et
discernit sic: quoniam quandoque adest ma
ter est gravitas in membris: et si inclinatur ca
put velut si oraret et subito eleuetur: si tunc
semitur perturbatum et graue et ponderosum
paulatim discrasia est cum materia. Ter
tium signum quoniam superfluitates plures
solito vadunt ad nares aut ad palatum:
aut ad oculos. Signa aut privationis
materie per puraria significant. Signa
igit caliditatis cognoscuntur ex calore et
inflammatione. Signa autem frigiditatis
sunt puritas caloris et inflammationis: et
ex malicia cogitationis: et est verbum
notabile. Siccitas discernitur: quia res eua
cuatiue et inanietes precesserunt. Signa
aut humiditatis sunt stupor. Signa igit
sanguis sunt calor et rubor et apparitio ve
narum inuisibilium in albo oculorum. Si
gna autem colere sunt punctura mordica
tio et sitis. Signa phlegmatis puritas si
tis et inflammationis et color vergens ad
albedinem somnia graues: multitudo su
perfluitatum. Signa autem melancolie sunt puri
tas coloris: livor. somnia terribilia: gra
uitas et podus et alia similia: sicut est
etas: tempus: consuetudo: complexio: ita quod
in verificationibus signorum debemus pri
mo currere per omnia naturalia: et postea per res

non naturales: et post per res preter naturam. Et
deinde debemus ad signa specialia de
uenire: et sic diligens medicus inspectio non
errabit. Signa verositate sunt tinnitus
motor de loco ad locum et strepitus. Si
gna autem vermium sunt corrosio et dolor
acutus pungitius: et quia dolet cum quies
cit. Signa autem nimij sensus et debilita
tis sunt quia pro quacunque facili causa ledi
tur et frequenter. Signa autem reumatis co
gnoscuntur per eo quod distillat per nares: aut
per palatum: aut per oculos: aut per tussim: et
silia. Signa autem que a causa priuata cere
bri: quia dolor est continuus et sine interpo
latione. quando autem venit ab alijs mem
bris est cum interpolatione. Et si a stom
acho cognoscitur per grauitatem stomachi:
per nauseam et vomitum et fastidium: et per ma
liciam digoniam. Et si est ex eo. magis mo
lestatur ante cibum: et si ex phlegmate
et melancolia magis post. Autamem itelli
gendum quod quod dolor capitis veniens a stom
acho ex quacunque causa fuerit minor est imme
diatate post cibum: per tanto quia cibum impedit
ascensum vaporum: sed negotium vadit ita: quoniam
si humor phlegmaticus vel melancolia est in
causa: post satis breue tempus magis mole
stabitur. Et si ex inanitione longo tempo
re durabit inuamendum: et si ex eo. medio
criter: et ideo multos vidi decrepitos qui
de dolore capitis coquebantur: et habebant ha
bitudinem repletam: et signa plenitudinis ap
parebant et dicebant quod postquam comede
rant alleviabantur: et ex hoc credebatur esse ex
inanitione et erat alleviatio mendosa:
quoniam postea maior insurgebat. Et si ab
epate discernitur per grauedinem in dextro
ypocundrio et in parte capitis dextra: quia il
la pars sibi oppositionat. Et si a splene
per grauedinem sinistri ypocundrii: et gra
uedinem in sinistra parte capitis. Et si
ex toto per grauedinem et dolorem in om

ni parte capitis. Et si ex matrice p do/lorem in circūferētia occipiti: et ita vbi est dolor ibi est egritudo. Alie diuissio nes patētis iudicio discernuntur: et si aliqua dimissimus p ista que dicta sunt haberi possunt.

Prognostica. Urina velut lozem capitis p sentē vel futuz signifi/ cat. vrina i se. acutis q sine crisi subito efficit alba et tenuis dolores capitis et alienationē et raptū mē ad supiora si gnificat. vrina cū circulo gressu opa/ co dolore capitis signat. vrina granulo sa vt plurimū reumata et dolore capi/ tis signat. Dis dolor et potissim cap/ tis auferēs somnū et cibum pessim est et mortalis. Dis dolor acutissimus in se. cū alijs signis malis: signū est pericu losum valde. Dolor capitis in se. fre/ quēter crīsim signat sicut dictū est supi. Omnis dolor fortis et acutus et potis sime capitis omnē operationē medici/ nalem ipedit donec fuerit remediatus aut aliquāliter mitigatus: qz dolores p sternūt virtutes: et iō ppter maliciā sin thomatū morbus aliquo mō obliuio/ ni est tradendus. Dolor antiquus galle tus inter oēs est pessimus et difficilio/ ris curationis. Dolor capitis repēt/ mus acutissimus malus qz appople/ xiam signat. Dis dolor cū reumate ma lus: qz reuma oēm rectā opationē ipe/ dit. Dis dolor capitis ad quē sequunt spasmus et apostema et oculorum edu ctio: aut nimia submersio pessimus et mortalis. Priuatio doloris in se. acu/ tis pessimū est: qz stuporē signat.

Cura. Dolor capitis de mala cō plexione ca. si fuerit sine mā curat. cū alterantib frigidis: et si si fuerit cum mā post corporis mūdifica

tionē cū eisde pōt reduci. Materialia aut sūt oleū de oliuis imaturis sine sa/ le: et q sit illi anni: et i illo oleo p aliqō isto bullire cū cōtritu sderit. s. sūmīta tes salicis et vīis al. aut portul. aut cu curbit. aut lactuce. aut rose. aut nenu/ pharis. aut agresta. aut malagranata acetosa et silia: et si fortis ifrigidare vo lum addam opū iusqamū: mādrago rā papauer et silia. Cauendum tñ q ista narcotizātia nō exhibeāt nisi i magna necessitate et qsi in despatione. Intelli/ gēdū ē q qñ volum q olea fortis ifri/ gidēt: tñ tepesciat oleū et ponat in pū do puteo ppe aquā: et ista infirigidatio edpollebit ifrigidatiōe nūla: et qz actu calidū: qz tē cū aq frigiditas penetra/ bit: et qz in loco pūdo iuxta aquā: cūz isto oleo inungat caput: qm repercutit fumos et alterat fortissime: et n itelligo q istud oleū sit de narcoticis s de p di cūis. Intelligēdū ē q qñ volum q si/ giditas olei penetret ad interiora: adda tur sibi tāū d aceto quātū de oleo et te pēsiat et iungat caput: et istud ifrigidat in pūdo. Aduertēdū tñ q qdā sūt ca/ pita vbi modica ifrigidatio sufficit: sicut si capita senū: et mulierū: et eunuchoz. et pueroz et hūidoz: et alborū: et illoz ē q de facili icurrūt litargiā et passiōes capitis et oculoz et siliz. Isti. n. oēs a nimis infirigidātib custodant: l3 ca/ put actualiter eēt calefactū paulatine igit et cum paz infirigidātib reducant. Si aut esset corpus plectozicū: et pleni tudo eēt de sanguie et pticularia pueni ant fiat phloia de cephalica: et si nō sta tim fiat vērōse et scarificatiōes et silia: et siāt in principio de pte opposita. Si aut mā colerica dñet et reuma non af fuerit: digeratur mā cum oxizachara et sirupo de sumo terre. Et si mā fuerit

reumatica digeratur cum sirupo viol.
et sirupo ro. et nenupharino. et purget
cum cassia. manna. tamarind. aut cum
modico diagridio cocto cum mastice et
citonijs: aut cum elixio de succo ro. et ita
de alijs elixijs que in antidotario po/
nuntur que coleram mundificat: sicut e/
diaprunis: et multa alia. Vel fiat talis
decoctio que frequenter dicta est: et fre/
quenter dicitur. et potest dari in quocunq;
casu volumus leuiter colam purgare
ex partibus proximis: et ideo frequen/
ter remitemur ad istud colagogum: ne/
toties oporteat repetere. R. floz. bor.
floz. viol. an. .j. .v. uaz. passari mund.
abarill. an. .j. .j. fiat decoctio in sero ca/
prino: et in decoctione temperetur per
diem et noctem cortices mirabol. duri.
bene gumosorum. .j. .j. frizentur lento
igni et colentur: et colature addatur cas/
siesi. mund. .j. .j. mastice. diagridij. an.
.j. .j. misceantur et dentur in auroza. In
ista decoctione quantum est de se nullu
est periculum: et ideo iunenes medici
cum indigent purgatione cole: secure
possunt eam dare: nisi nimia corporis
debilitas: aut ventris laxitas: aut inte/
stinozum constipatio: aut materie indi/
gestio. aut oppilatio: aut apostea: aut
impregatio: aut alia hmoi impediret.
Sed quantum est de materia sui facti/
lis est et sine omni periculo. In sine aut
possumus fomentationes et embroca/
tiones facere cum aqua decoctionis or/
dei et viol. sicce et nenupharis: et ca/
momille: et summitatibus papaueris:
potissime si dormire non posset. Et di/
cit Damascenus q in dolore capitis si
adest se. et caput est debile: q lac appo/
nere non debemus: q claudedo poros
euaporationem impediret: et tamen co/
munis vsus est in contrarijs: et nullus

alioz hoc dicit quare et. Si aut dolor
capitis fuerit ex mala complexione fri/
gida sine materia: inungat caput et po/
tissime versus commissuram anteriorez:
q per illam partem melior sit penetra/
tio: siue olea sint calida siue frigida. cu
oleis dico ca. sicut e de castoreo. de co/
sto. de ruta. de lilio. et ita de alijs cali/
dis. Et si fortioribz ca. indigemus sicut
cum oleo de euforbio. Et dicit Dama/
scenus auctoritate Gal. q Sal. expert
est oleuz de balsamo ubi calefactio est
necessaria: et non inuenit inuamentum
et est mirabile cum sit valde calidum
et etiam preciosum: et cu multis ab au/
toribus comedetur. veritati igitur ex/
perimenti relinquatur. In doloribus tñ
aniquis capitis oleum de lilio obtinet
principatum. Si aut fuerit cum materia
et fuerit melica: digeratur cum oxill. squill.
et purgetur cu diascene diaboraginato
et yerarussi. acuiatis cu lapide armeni/
co: vel cu lapide lazuli ablatis et mun/
datis. vñ fiat talis decoctio. R. floz. bor.
floz. viol. foliozum sene. polipod.
epithimi. an. .v. uaz. pas. mund. abarill.
liquir. mude. an. .j. .j. fiat decoctio i se/
ro caprino. et in decoctione temperent
cortices mirabol. bellico. et emblico/
rum bñ gumosoz. an. .j. .j. per die et no/
ctem. Deinde frizentur lento igni et co/
lentur. et colatura detur i auroza. Si at
fuerit pblegma digeratur cum oxill. diur.
et purgetur cum yeraf. vel sic. R. aloes.
agarici. turbit. an. .j. .j. pulpe coll. .j. .j.
foliozum absinthij. foliozum mente. ma/
stice. an. .j. .j. cnamomi. bdelij. an. .j. .j.
conficiantur cu oxill. squill. et fiat pille.
et dentur a tribus vsq ad .iij. iuxta con/
uenientiam particulariū vel plus. Vel
detur ista decoctio. R. floz. bor. floz.
viol. polipod. an. turbit. uuarum pas.

abarill. mundatarū. liquir. munde. añ.
 5. Vel fiat decoctio cum sero capri/
 no: et in decoctione temperentur corti/
 ces mirabol. chebul. bene gumosoz
 3. q. per olem et noctem. deinde fricent
 et colentur: et colatura deitur in auroza.
 Deinde possumus venire ad olea cali/
 da predicta et possunt fieri fomentatio/
 nes de aqua decoctionis camomille:
 anthos: vtriusq. sticados. baccarū lau/
 ri et foliorum eius. malozane. basilico/
 nis et similitum. Et cum hoc intelligen/
 dum quoniam licet dolor capitis veni/
 at propter causas extrinsecas: nihilo/
 minus potest esse cum peccato mate/
 riali quando corpus est plectoricum et
 ad hoc dispositum ut si a sole supercale/
 fiat caput colericū replet: aut si infrigi/
 det caput phlegmaticū replet: et ita al/
 teratur humor et efficitur preter natu/
 raz propter causas extrinsecas. Impri/
 mere aut possunt cause extrinsece intā/
 tū q. corpus indigebit mundificatione.
 Et post corporis mundificationem de/
 tur opiata. et si causa est ca. vtatur ru/
 bea trociscata. et si est frigida aurea ale/
 xandrina. Si aut dolor capitis fiat cū/
 reumate et reuma est de causa calida
 odoret frigida stiptica aromatica: quo/
 niam odores magis valent q. suffumi/
 gationes: sicut sunt rose. sandali. cam/
 phore et similia. Et si est causa frigida
 odoret storacem calomitā: ambra: lau/
 danum: nucem cipressi: et similia. Et si
 aut capitis fricationes et extremitatū:
 et laxetur venter: et facelletur caput cū/
 milio et sale torrefactis. Et si causa est
 frigida et esset reuma: et dolor capitis
 cessare non posset. tunc fiant ista. s. vn/
 guentum aut emplastrum: aut illinitio
 cum istis. R. stercoz colubini nemo/
 ral. myrrhe. pirenri. stasisagrie. casto/

rei. gummi. ruthe agrestis. cuforbij pul/
 uerizentur et misceantur cum vino et il/
 liniatur caput. Si aut dolor capitis ve/
 nerit in febribus propter porozum clau/
 sionem propter frigida applicata. tūc
 attrahat acetum et aquam ro. per na/
 res. Si aut venerit dolor propter op/
 pilationem cerebri. tunc mundificetur
 caput cum gargarismis: et masticatoz q.
 et iniectionibus factis per nares. et de/
 inde fiant euaporationes. Et est intel/
 ligendum q. si dolor capitis fuerit ex/
 causa calida: et vergat corpus ad ina/
 nitionem iniungatur somnus et ocium
 et dieta humectatiua et enutrens: sicut
 sunt oua forbilia et brodia carnidum. et
 iuscula. et similia. Et si causa fuerit fri/
 gida et vergat ad repletionem tunc in/
 iungantur vigilie et fricationes: et par/
 uitas cibi et potus et similia. Si autem
 dolor capitis venerit propter ventum
 aut propter labores et odoramina ex/
 trinseca siue bona siue mala. tunc qui/
 cūq. vapor fuerit siue venti siue cuius/
 cūq. alterius rei: calidus sicut est ven/
 tus meridionalis. aut odor asse fetide.
 aut musci. aut lilij. et croci. et omniuz si/
 millium. In omnibus istis et in alijs o.
 abstinere a vaporosis. sicut sunt allea:
 et cepe. et porri. et vinum forte. et vinuz
 nouum. et nucea et dactili. Deinde si in/
 diget mundificatione corporis q. fiat.
 deinde odoret rosas. et nenuphar. et vio/
 las siccas: et oleum de salicibus. et san/
 dalos: et camphoraz. et iningat caput
 cum oleo rosa. et mirtino. et distilletur i/
 naribus et auribus si ventus fuerit in/
 clusus oleum de camomilla. et vtat su/
 charo ro. cum coriandro sicco prepara/
 to in aceto. Si aut omnia ista fuerint
 frigida: corpore mundificato odoret
 muscum. ambraz. lignū aloes: et inun/
 ct

gatur caput cum oleo de laudano: et de
nuce ciperi. et utatur ciminata alexan
drina. et dianison. Et si ventus est itus
retentus suffumigetur cum aniso. cimi
no. spicanar. folijs lauri bullitis in vi
no albo. et h per aures et nares vel ole
um ex istis iniiciatur etc.

Curatio doloris capitis ex ebrietate.



Brietas ^{causa} ^{tur ex}
vapore vini nimis po
tati. Nunc aut ebrieta
tis duplex est remedi
uz. scilicet preservatio et cu
ratio. Preservatio quam cum aliquis co
medit in consuetudo et huius caput debile: et
consuevit de facili inebriari: et non po
test potare vinum limbatum ex ma
licia consuetudinis: saltem comedat cau
les et truncum eius: quam a proprietate
preservat et curat: et accipiat pira aut co
ctana et similia stiprica. aut portet secum
istum pulverem. R. coriandri sicci pre
parati sumac. berberis. seminis citonio
rum. seminis caulium. camphore. ana
3. j. fiat pulvis. et utat isto pulvere cum
aqua et aceto: siue cum aqua et vino ma
lorum grana. et succo limonum. aut ci
trangulorum. aut cum aqua et succo ace
tose: aut cum succo vine acerbe. et simi
libus. Ista enim valent ante ebrietatem
et post. Si autem actu incurreret ebrieta
tem. tunc statim fiat vomitus cum aqua
et oleo et intermissione digitorum. aut
quod accipiat semem raphani: et tripli
cis. et bulliant in oxille et sorbeat et euo
mat. Si autem non possit euomere quod do
minat tutius a calore et frigore per quam

titatem noctis integre. quia somnus ma
gna pars curationis est. Et si non pos
set dormire fricentur pedes et manus
inter cum sale et aceto: et testiculi in vi
ris et mammille in mulieribus. Et si ex istis
non curetur. fiant clisteria ubi ponatur
yerapi. et inungatur caput cum oleo ro.
et oleo myrtino. Et si ex his non curet
inungatur exercitium longam tempo
ratum per loca declivia. Et si ex his
non curetur deur si. i. yerapi. et postea
stupbe. et balnea: et postea aures alexan
drina. et cibis sit subtilis facilis dige
stio: et in temperata quantitate: sicut
sunt pisces petrosi. et pulli. ordecum.
avenatum. amigda. et utatur fructibus si
pucis. et fiant fomentationes circa co
put de camomilla et melliloto viscoso
siccis et ordeo. et utatur pulvere predi
cto. et ista totiens reiterentur donec per
fecte curetur. Et si dolor antiquus mal
tum valet oleum de lilio. Si autem do
lor capitis fuerit ex superfluo colitur in
ungatur caput cum oleo ro. et myrtino
et utatur brodia et isculis. et vitellis
ouorum. Et si per infortunium non pos
set abstinere: non comedat saltem cum
est famelicus. Si autem dolor fuerit ex
debilitate capitis. et corpus fuerit im
mum: et potissime stomachus mundifi
cetur: et utatur cibis facilis digestio
et post cibum utatur oliuis conditis: et
maue et sero utatur isto electuario. scilicet
pliris cum musco. diathos cum musco.
Quando autem aliquis habet caput
multum sensibile utatur frumento. can
daro. ordeo lacu. portul. carnibus
bouinis. Si autem dolor capitis fuerit
propter febres. inungatur caput rasu
cum oleo ro. et myrtino. et coriandro. et
camomellino. Et si idigem narcotiza
tib: administrantur cum magna cau

tela. Si autem dolor fuerit creticus: nō il fiat in capite: ut non impediatur ordo nature: sed iuuetur natura p par- tem illam ad quam nititur. materia ex- pellere: ut si expellat per secessus: et nō possit: fiant suppositoia vel clisteria: et ita si intendit facere crism per vias vinales: q inuenit natura cum diureti- cis: et si per vomitus: q iuuetur cum vo- mitiuo: et si per sudores: q iuuetur na- tura cum his que aperiant poros: et si per fluxum sanguinis narium: q iue- tur natura cum scis porcinis intromis- sis in narium. Et si natura intendit fa- cere crism per apostema retro ad res ponantur ibi calida que attrahant: sicut ē apiū. menta. et butirū. aut si arētose aut apponant sanguisugae: et ita de igni- nib: et ita de assell. Et p hūc modū do- lor creticus remediabitur. Si autem dolor capitis fuerit propter vermes: purgetur caput frequenter cum pera- pi: et fiant caputpurgia et masticatoria per nares iniiciantur amara: sicut est oleum de absinthio de amigō. amaris et aloē.

Curatio doloris capitis ex percussione

Elud quod nos timemus in dolore capitis ex casu et percus- sione et obuiatione est apostema. quare uile ē impedire generationem cum euacua- tis et destructiuis et similibus: quoni- am postq apparet se. et perturbatio mentis iam incipit apostema. In pri- mis igitur inungatur locus dolorosus

57
cum oleo rosato: et myrrino. Deinde si at phlebotomia deinde si particularia non conueniant in phlebotomia fiat clistere: et si non conueniant particula- ria: detur medicina laxativa. Et si ap- pareant signa apostematis emplastre- tur locus cum psidia. balauitia: et myr- till. et ro. Et si est ibi vulnus altere- tur mala complexio: aliter non genera- retur caro. Et si fluxus nimius sangui- nis fuerit restringatur: et dentur cere- bella multarum gallinarum. Et quia i- talibus obuiationib: diuersa sunt vol- nera et concussiones et fracture et lesio- nes diuersae valde: ideo illam latam lō- giudmē restauratoribus derelinquo post tamen frigida stiptica apposta dissolutiua ponantur. sicut sunt camo- milla. ordeum. mellilorum: anthos. et sticados. Et vitet omnia calida fumo- sa: sicut est vinum et similia. et potissi- me si esset se. Quic. tamen dicit q si fiat sirup⁹ ex sticados et melle et aqua q multum valet.

Curatio doloris capitis propter ascensum vaporum ad ipsum ca- put.



In primis

curetur membrū mā- dans euacuando al- terando: mundifican- do: confortando: et de- inde membrum cui mandatur. Si igitur mala materia ca- lida vel frigida fuerint in stomacho: ita q ex illis ascendat fumus ad ca- put: mundificetur stomachus: et ita de epate et splene: et renibus: et matrice: et arterijs: et tibjs: et pedibus. Partibus

autem illis mundificatis: fiant ligamēta fortia in extremitatibus: et cauteria in loco ubi ascendit fumus: si est possibile: et arteria constringatur cum frigidis stipticis. deinde confortetur stomachus si fumi sunt calidi cum citrongo: et ro. et coriandro. et intus et extra. Et si est causa frigida: addatur cum istis nux cypressi: et cortices thuris. deinde confortetur cerebrum si causa est calida cum oleo ro. et mirtino. Et si causa est frigida addatur nux cypressi.

Dolor fortis ^{Intelligendū q̄ dolor fortis acutus accidit aliquando in toto capite: et appellatur cephalaea seu ouū aut dolor galeatus. quoniam est cum malleatione et incisione et similibus. tantū q̄ non potest tolerare vocem altam nec claritatem: et ideo diligit silētium et ocium et tenebras.} ¶ In primis igitur si causa est calida fiat phlebotomia deinde detur cassia multa vicibus: et inungatur caput cum oleo ro. et mirtino. Et si fuerit calor et dolor et pulsatio tantū q̄ auferat somnum. tunc inungatur frons: et tempora cum opio. et croco. et sandal. et galla. et odoret camphoram. et sandalos. et rosas. et utatur triasandal. et zucha. ro. et utat brodio caulium. et fabarum. et lentium. et vitet omnia vaporosa. Si autē causa fuerit frigida inungatur caput cum oleo ro. et nucis cypressi. et purgetur frequenter cum aloe et mastice confectis cum succo absinthij et mente. et utatur clisterij et caputpurgis: et fricationibus: et ligationibus extremitatum et euaporet caput cum decoctione squinauti et mente et camomille. Et si frigiditas fuerit vehementior: inungatur cum euforbio. et myrrina. et castoreo. et odoret muscū. et am

bram. et lignum aloes: et gariofil. et nucem cypressi. et storacem calamitā. et laudanuz. et utatur isto electuario. R. diambre potionis maseate. pliris cum musco. et iambos cum musco. ana. ℥. iij. misceantur.

Cura emigrancee ^{Emigranea ē dolor in medietate capitis siue exterius siue interius et est vltimum peryodal. et curatur sicut dolor prece/dens galeatus. ita q̄ si causa est calida: fiat phlebotomia. et purgetur cum aloe in plus. et diagridio. et mastice. et conficiantur cum succo enō. et fiant clisteria. et caputpurgia. et apponantur olea frigida stiptica. Et si necessitas cogeret inungatur frons et tempora cum opio et croco. et sarcocoll. coctice mandragore. et iusculamo. et super arteria ponatur tabula de plūbo. Et si causa fuerit frigida fiat vt dictum est. et inungatur cum oleo laurino. et oleo de ruiha. Et si fortioribus indigemus addatur euforbium. pīrētram. et vesicetur locus cum cantaridibus. et gummi ruthe agrestis: fomentetur cum decoctione radicū cucumeris asinini. et absinthij in oleo et aqua. et seruentur canones iam dicti et ita curabitur.}

Clarificatio ^{Intelligendū q̄ continuas doloris signat materiam esse in capite et interpolatio signat ipsam venire alia de. Istud enim verum est vltimum. quoniam postq̄ materia est in capite agens. tunc appropinquatur passio: et tō continua est actio. quando enim materia est in parte remota: tunc sumositas non potest continue ascendere donec fuerit aggregata. et ita continet vltimum veritatem et non necessitatem. quoniam}

materia existens in cerebro non propter hoc continue mouetur. sicut patet in epilepsia de causa priuata ubi poxismus non est continuus. et in vertigine. Et potest esse impedimentum ex parte materie: quod quando est modica interpolat: et quando est multa continue mouetur: sicut patet in continuis et interpolatis: Potest etiam esse impedimentum ex parte motus materie. quoniam aliquando mouetur naturaliter: et aliquando non. Quoniam sanguis mouetur de mane et in vespere. et in colera in tertio et in estate. et melancholia in nonis et in autumnis: et phlegma in vespere et in hyeme. Impeditur etiam continuus motus ex parte virtutis: quod virtus fortis continue mouet materiam: debilis autem non. Et ista continuitas doloris potest esse signum materie in capite existens: non tamen verum: possibile enim est quod materia deseat in cerebro: et non propter hoc continue affligit. Secundo notandum quod caput purgatur vltimis precedentibus valent in dolore capitis si materia ibidem contineatur: et ratione antecedentis: et ratione coniuncte. Sed si materia contineatur alibi valent ratione coniuncte. Tercio intelligendum propter dictum Aulic. et Bernardi supra viaticum. dicentium quod dolor est morbus et est causa morbi et accidens morbi: mouentur aliqui ad credendum quod dolor sit morbus per se licet supra viaticum et alibi multa dixerim de ista materia tamen breuiter alia qua dicam. Notandum quod secundum intentionem Alphonso. vii. theoricis lib. regum. quod subistentia rerum naturalium quantum est de presenti consistit in tribus. in temperamento humorum: et coequalitate membrorum. et in perfectione actionis. Et sicut sunt ista tria secundum naturam: ita sunt

alia ista preter naturam. scilicet morbus: causa morbi: et accidens morbi. ita quod causa morbi consistit in distemperantia humorum et morbus in distemperantia coequalitatis membrorum: et accidens in imperfectione actionis. Nunc autem secundum doctrinam Aulic. vii. de naturalibus. illa vis anime que per se et immediate ordinata est ad aliquam actionem: nunquam per se ordinatur ad aliam. unde virtus visiva nunquam fit auditiva. nunc autem per se et proprie temperamentum humoris: non est temperamentum membri nec actionis: nec e converso. Aliud est igitur quod debetur actioni: et aliud compositio: et aliud causa. nunc autem dolor attribuitur per se et proprie actioni: nullo igitur modo proprie et per se compositioni nec cause. Sed quod morbus est qualitas membri seu compositionis: ideo nullo modo dolor proprie et per se poterit esse morbus. Sed cum dolor sit in actione et omne quod est in actione est accidens: ideo proprie loquendo dolor semper erit accidens. et si sit causa vel morbus: hoc erit per accidens. quod autem dolor sit in actione hoc patet: quoniam dolor est sensus lesionis actionis: cum enim ledetur actio et virtus tactiva apprehendit hoc talis comprehensio et talis sensus appellatur dolor. Et ideo dicebat Galenus in de morbo: dolor est mutatio cum corruptione. et Aulic. dolor est sensus rei contrarie. Cum igitur dolor sequatur qualitatem ledentem sicut est mala compositio diuersa aut solutio continuitatis. ideo consequitur accidens. Ideo dico quod proprie per se dolor est accidens: et quod disputauimus istam materiam supra viaticum: ideo de re liquo. Quarto notandum quod aliqua sunt sensibilia. id est sensum efficiunt: sicut calor in pariete. et aliqua sunt

sensibilia. i. seu sum informata: sic ydolum coloris parietis multiplicatum usque ad oculum. Vel sic quedam sunt sensibilia primo immediate et per se. sicut qualitates prime et secundarie: et quedam sunt sicut effectus illarum qualitatum. Et tunc si dubitaret aliquis quomodo dolor est sensibilis. dico quod non est sensibilis sicut efficiens sensum sed sicut informans sensum. vel dico quod dolor non est sensibilis sicut causa prima: sed sicut effectus cause prime. Et ita dolor non est sensibile colore. quia non est quantitas nec numerus: nec figura: nec motus: nec quies. Nec est sensibile proprium: quia non est color: nec odor: nec sapor: nec sonitus: nec aliqua de qualitatibus tangibilibus: nec primariis nec secundariis. Est igitur effectus derelictus tam ex primis quam ex secundariis qualitatibus tangibilibus. Relinquitur igitur quod dolor est sensibilis sicut sensum informans: aut sicut effectus qualitatum. Et ideo posset aliquis dubitare quomodo apprehenderet solutio continuitatis a sensu tactus postquam solutio continuitatis non est de obiectis sensus tactus: nec de primis qualitatibus nec de secundariis: nec sequitur in aliquo proprietates eius. Dico quod Avicenna respondet. vi. de naturalibus libro. ii. capitulo. iiij. Virtus enim tactiva non solum apprehendit quod corrumpitur de compositione: sed quod corrumpitur de compositione. Sed quia dolor solutio continuitatis flagellum et similia corrumpit compositionem ideo virtus tactiva illud apprehendit: et ita est dolor. omnis enim dispositio contraria corpori humano quod diu est passio et motus et fieri tardius sentitur: sed postquam cessat passio et alteratio sensus et motus et ibi est quies: et victum est naturale et factum est simile transmutationi. id est non est dolor: quia non est ibi motus nec fieri nec passio: et ideo

ethicus non dolet. Posset igitur dicere quod conuassatio et constructio et similia sunt de obiectis sensus tactus. Quinto aduertendum quod in quolibet sensu possumus esse dolores et delicias: quoniam duplex est dolor aialis: et malis: nunc autem dolor aialis posset esse in quolibet sensu et delicia sicut finis quod obiectum est proportionale vel inproportionale. cum enim anima apprehendit obiectum proportionale delectatur sicut est color viridis in oculo. Cum obiectum est inproportionale tristatur: sicut cum color albus. sicut natus visui se replet: et ita de sono terribili aut suauis per compositionem ad aurem: et ita de obiectis aliorum sensuum proportionatis aut inproportionatis quoniam anima delectatur in obiecto proportionato: et tristatur in contrario: et ita dolor aialis est in quolibet sensu. Si autem nos loquamur de dolore mali seu corporalis: sic proprie loquendo non dolet nisi sensus tactus: cum dolor malis non sequatur armoniam et proportionem aliorum sensuum in quod sensus tactus comitatur omnes sensus. id est omnes possunt dolere sensu mali: non quia visus vel auditus: sed quia ibi sensus tactus. posset enim tantum esse contumacia quod aer promoueret aerem contumacia in infra aures: ita quod sensus tactus comprehenderet illam nimiam agitationem: et ita esset ibi dolor tactivus: et etiam dolor aialis propter inproportionem obiecti: ita quod anima tristatur propter armoniam soni corruptam que auditui debetur. Sexto posset aliquis dubitare vitium in dolore capitis cum reumate competat phlebotomia. Dicendum breuiter quod reuma: aut est de materia calida aut frigida. Si de frigida non competit quantum est ex hoc. Si de calida aut fluit ad exteriora: aut ad interiora. Si materia reumatica fluat ad exteriora non competit phlebotomia: quia tunc traheret ad

interius: et hoc est valde malū. Si fluat ad interiora: tūc aliqui rōne cōcomitantū: vt si esset pleuresia: tūc bñ posset cōpetere: et ē in principio ppter tūmorem magnitudinis apostematū. et ita in dolore capitū cū reumate mā curente ad interiora: et q corp⁹ sit plectoricū: et corpus ca. bene pōt cōpetere phlobotōia: et lz reddat hūor cursibilis: mal⁹ tū nocuissū euitat. Attū vtile ēē sp q aīcedēt aliq̄lis māe igrossatio et euaporatio: et cerebri pfortatio cū ros et sādalis et camphora: et camōilla: et ita oīa dubia erūt soluta. Septimo posset aliquis dubitare si phlobotomia competat in dolore capitū ex eadem pte vlt ex opposita. Unde dicēdū q cōfirmatio vel nō cōfirmatio parum facit ad hoc: sed plenitudo multa aut pauca: qm cum plenitudo est multa tūc fiat ex pte opposita si pauca ex eadē. Plenitudo igitur si non plenitudo ē vna de differētijs. situs ē loci facit ad hoc: qm in oībus egritudinibus que sunt a diafragmate superius corpore multum plenitudo debet fieri de parte opposita. Si aut fuerit non multa plenitudo ex eadē pte. In omnibus aut egritudinibus que sunt a diafragmate inferius vbi cōpetit phlobotōia: siue fiat de brachio siue de saphenis: plenitudine multa existente siue pauca: semp sit ex eadē pte propter longitudinem vīarū: et nūq ex opposita. Et elicitur ista sententia ex dictis Gal. in prima particula pronosticorum. supra illam partem: solūq hūc egritudini rē. Et ex dictis Gal. in regimento supra illam partem: quādo dolor ad spatulas. Et ex dictis Gal. xliij. de ingenio caplo. vj. Et ex dictis Gal. xj. de ingenio capitulo. vj. Octauo posset aliquis dubitare si balneus

etiam aromaticū incissū: et vinū et silicia dissolutiua et aperitiua fluxū p uocantia cōpetant in monopagia seu dolore capitū fortissimo galleato maleatiuo cū talia cōmoueāt mā et fluxū augmentent. Dico q possunt cōpetere in declinatione morbi. corpore mundificato propter materiam coniectam parua que remanserat: et p corpore mundificatione: aliter non. et iō si materia est ca. odorentur frigida sitptica cum paucis dissolutiuis: sicut sunt rose: viol. sicce: sandal. camphora: et camomilla. Et ab intus sumatur ista electuaria: zucha. ro. triasand. diadragantum frigidū. Deinde purgetur materia et fiant clisteria et fricationes extremi-
tātū et ligatiōes dolorose in extremitatibus: et in fine fiat somētatio in capite cū rosīs et violis siccis: et ordeo cōfracto et camomilla et melliloto: et cortice papaueris bullitis in aqua cum paucis aceto: et q ille q cōsuevit multipliciter cooperire caput q paulatine dissuescat. Si aut mā fuerit frigida digerat cum odorantibus: sicut storace: calamita: ambra et silibus: et vitis oīa olisbano: et purgetur corpus: et fiant clisteria et fricationes et ligatiōes et silia: et tūc in fine fiant somētatiōes cū camomilla melliloto et anthos et silibus: et odoret muscū et lignū aloes: fm tēperamētū tū et tūc cōpetit vinū et silia. Alia igit cōpetūt i principio: et alia in declinatiōe. Nono intelligendū q Auic. dicit q humidū nō causat dolorē nec per se nec p accidēs. Et iō aduertēdū fm Auic. vj. de nālibus pīcula scda capitulo de tactu. q sensus nō apprehendit sensibile nisi p qualitātē derelictā in sensu a sensibili. nec ē illaz apphēdunt nisi q dū ē ibi passio et mor⁹ et sicut: qm sēsus ē passio
b liij

aut vlcinatur passioni. Et ideo quādo
 qualitas derelicta non inducit passio-
 nem ratione similitudinis et paucita-
 tate contrarietatis non sentitur: sicut in
 cibis. Illa igitur quę debiliter impri-
 munt non sentiuntur: quia sensus tactus non
 apprehendit nisi excellentias sensibili-
 um: et ideo sic non inducit dolorem: quia
 qualitas est passiva et debilis. et ideo per
 se non sentitur. Sed per accidens pot
 sentiri: quia soluit continuum: humidum
 aut non sentitur nec per se nec per acci-
 dens: cum sit debilissima inter passiva:
 sed bene sentitur accidentaliter et per ac-
 cidens: quando humidum est cum ma-
 teria multa replēte. quę materia dissol-
 uit continuum ratione multitudinis: et
 ita humidum est causa doloris. accide-
 taliter et per accidens gratia materie.
 Illa igitur quę fortiter imprimunt pos-
 sunt per se esse causa doloris: et ita ca-
 lidum et frigidum sunt per se causa do-
 loris: quia sunt qualitates actiue et forti-
 ter imprimunt. Similiter solutio conti-
 nuitatis est per se causa doloris: cum for-
 titer imprimat et sensus tactus appre-
 hendat suam corruptionem si fuerit in
 membro organico: sicut in membro cō-
 simili. Licet igitur solutio continuitatis
 non fuerit de primis nec de secundariis
 qualitatibus: nihilominus tamen ē de
 his quę corrumpunt armoniam com-
 plexionis et compositionis. quia sensus ta-
 ctus apprehendit corruptionem com-
 positionis sicut complexionis: ideo se-
 ntur sicut dictum est paulo ante. Deci-
 mo intelligendum quod aromatica ledunt
 sanos: curant infirmos. Sanos ledunt
 quia distrahunt eos a complexione na-
 turali: sicut patet cum sanus odores li-
 lum aut muscum: statim grauatur. In-
 firmus autem curatur quoniam ad tem-

peramentum reducit si per contrari-
 um fiat reductio: ut calida frigidis: et
 ita de alijs. Undecimo notandum quo-
 niam licet sumus ab interioribus ascen-
 dat equaliter ad superiora. non tamen
 eque omnes partes cerebri equaliter le-
 duntur: quia quedam sunt fortiores et
 quedam debiliores: et fortia mittunt ad
 debilia: et ideo aliquando leditur pars
 anterior: et non pars posterior: et econ-
 tra: et aliquando non: nec una lesa alie le-
 duntur: quia temperamentum vni non
 est temperamentum alterius. Et ideo
 nullus miretur si vertigo causatur pro-
 pter fumos a capite ascendentes: et ta-
 men non generabitur litargia: et ita de
 alijs. Duodecimo notandum quod substa-
 tia cranei non sentit de se quia ossuosa
 sed sentit ratione panniculorum et eo-
 rum quę oriuntur ab eo: sicut est dura
 mater et pia mater: et ita de alijs. et sub-
 stantia cerebralis sentit: et ideo non habe-
 at instrumentum ut reddens: habet ta-
 men ut mandans.

¶ Epim. xi. de scotomia et vertigine.



Scotomia et
 sunt proprie passiones
 sensus cois.

Causa et media

ta vertiginis et scotomie est malicia can-
 cellationis ydolorum in crucis signati-
 one nervi optici: et ideo male redditur
 sensui comuni: et per consequens imagi-
 nativę. quia corruptio visus. per se tamen et p-
 prie sensus communis: et ex consequenti
 virtutis imaginativę male iudicantis.
 Scotomia ergo et vertigo conveniunt
 et differunt. Conveniunt quia utrobique
 est corruptio visus et malicia cancella-

tionis ydolorum: et ita mala apprehē-
sio in sensu cōmuni et malum iudicium
in imaginatiua. Sed differunt quia in
vertigine omnia videntur moueri in gi-
rum: quia materia est magis subtilis cum
ventositate inclusa in humido viscoso
que non habet exitum: et ideo mouetur
in girum. et ita si talia respiciat nubes
fortiter currentes: aut aquam moueri
impetuose: aut rotam velociter mouē-
tem: tunc videtur sibi ratione similitu-
dinis intrinsece quod moueatur cum illis: et
ideo appodiat se partibus vicinis aut
cogitur cedere aut cadere. In scotomia
non est sic: quia materia est magis grossa
et stabilius: et videtur sibi quod videat mu-
scas et cimices et similia: et ideo dicitur
a scoto quod est videre et mias quod est mu-
sca: quasi visio muscarum. Accidit autē
hoc propter humores malos corru-
ptos et vapores tenebrosos exites i ce-
rebro: et potissime in parte anteriori:
aut ascendentes a stomacho et toto corpore.

Signa. Si passio est de mate-
ria existente in cerebro
tunc est continua grauitas cerebri. et se-
ntitur tinnitus in auribus: et malicia ol-
fatus: et si procedit a stomacho est cum
grauitate stomachi et nausea et abomi-
natione et interpolat. Et si vapor est ex
sanguine corrupto apparent corpora
rubea: et si ex colera apparent clurina.
et videtur sibi in somnio quod volet. et si
phlegma apparent corpora alba: et vi-
detur sibi quod sit in aquis. et si melia ap-
parent corpora nigra: et videtur sibi quod
transeat per loca angusta.

Pronostica. Isti enim sunt
amici epilepticorum: quare si multipli-
cent malum regimen in illud cadent. vi-
gentissime igitur aduertendum.

Cura. Quaecumque igitur fuerit causa
et corpus fuerit plenum si
at phlebotomia: quia timendum est de
corruptione humorum: deinde purge-
tur et mundificetur secundum exigentiam hu-
moris: quia ut plurimum accidit de mate-
ria phlegmatica: et ideo purgetur fre-
quenter cum perap. Omnis igitur ver-
iginosus euitet imaginationes omnium
rerum velociter se mouentium: sicut sunt
rote magne: et ea que mouentur cum im-
petu: et nubes que videntur volare:
et omnia similia. Et vitet quod cum erit i
cacuminibus altissimorum montium
aut turrium aut pontium aut nauum.
quod non respiciat inferius: nec imagine-
tur: nec intueatur locum profundum.
et est coactus quod transeat subclusis pal-
pebris: et cum imaginatione ad superio-
ra. Et si est ex causis primitiuis sicut ex
casu et percussione: ventus validus rota-
tus in girum: sicut faciunt pueri: quod sit
in silentio et loco obscuro et quod dormi-
at. Et si est propter famem stomachi: et
fiunt per transitiones. quod accipiat bucel-
lam panis intinctam in succo citonio-
rum aut fructuum stipticorum. Et si
fuerit ex stomachi vicio mali: quod purge-
tur stomachus secundum exigentiam humo-
ris peccantis: et quod vomitus intingatur.
Et si fuerit ex cerebro quod purgetur secundum
quod dictum est secundum exigentiam humi-
um. et quod si
ant clisteria cum cetaurea et pulpa coll.
et fiant gargarismata et caput purgia.
deinde ventose in capite et collo: et can-
teria et sectiones. Et in hora paroxis-
mi quod fiant fricationes extremitatum do-
lozose: purgationes autem humorum
dicte sunt in capitulo de dolore capi-
tis ad quem locum frequentissime re-
mittemus: nisi quod si materia videtur cor-
rupta quod addatur in omnibus sumus.

terre: et potissime cum peccat eo. siue i
digerendo siue in euacuando.

Clarificatio. ^{Intelligendū}
^{fm doctrinaz}
Añic. vj. de naturalibus. et sicut decla
rauimus. itē. de mobo. ad hoc vt con
tingat recte videre opz qd ydolum rei
visibilis cancelletur in crucis signatio
ne nerui obtici. aliger cōtingeret qd vnū
videretur duo: et tunc corpus optimuz
decipitur et male iudicat. verbi gratia.
ponatur qd quadratum. velociter mo
ueatur: iudicabitur figura circularis. et
si gutta aque cadat velociter iudicabit
linea recta. igitur corpus optimum de
cipitur et male iudicat. quid erit de cor
pore corrupto vbi erit mala comple
xio in capite et stomacho et alijs parti
bus. et mala materia et malum regimē:
certe multis modis poterit iudiciū cor
rumpi: cum anima sequatur corpus in
suis passionibus. Ad bonitatez igitur
iudiciū multum facit temperamentum
complexionis et humorum. homo igit
corruptus sicut corpus habz corruptū
ita frequentissime habet iudiciū cor
ruptum. Quare eligendus ē magis do
ctus bone complexionis et habitudi
nis et medicis operans: et iudex. et so
cius: et omnis quo indigemus: quoniam
si corpus temperatum corrumpitur in
iudicio quid erit de distemperato.
Non est igitur aliqd vt videtur quod
ita faciat ad bonitatem speculationis
oluihorum et humanorum sicut boni
tas regiminis et morum.

Capitulum. xij. de litargia.



Litargia est apo
stema i
parte posteriori cerebri
subtus cranium.

Causa. Causa huius passionis est oī
illud qd multiplicat chli
mum phlegmaticum et replet caput va
poribus. sicut sunt allea: cepe: et porri
et vinum forte: et crapula: et ebrietas: et
multa comestio fructuum et piscium: et
ossarum: et lactis: et carniū porcina
rum recentium: quies et ocium: et reple
tio nauseatiua: et similia. Cuz igitur va
pores ascendunt ad cerebrum. versus
partem posteriorem: tunc causant apo
stema subtus cranium in foraminibus
et vīs: et raro in panniculis et substan
tia medullari possibile tamen est et tūc
est deterius: et appellatur nomine sui ac
cidentis: quoniam litargia dicitur a lit
tes qd obliuio interpretatur: et ita litar
gia in quantum dicit obliuionem non ē
morbus sed accidens morbi: et si veni
at apostēa tunc est morbus. causatur vt
plurimum ex phlegmate: et aliquando
causatur ex melia. Et est intelligenduz
qd sicut apostemata simplicia causant
in cerebro: ita et composita sicut sunt co
lera et phlegmata qd aliquādo appa
rent signa phlegmatis in plus: aliquā
do colere: aliquando equaliter: et ita ac
cidentia apparent diuersa.

Signa. Litargia autem semper cō
comitatur se. lenta et do
lor modicus: obliuio et pmixtio rōnis.
Et si fuerit de phlegmate est cum osci
tatione multa a principio et multitudi
ne spiritus: et profundatur in somno: et stat
oculis clausis et ore et si aperiat obliu
scitur claudere os: similiter obliuiscitur
aliquando assellare et mingere: et ege
stio est humida: et vrina est sicut subiu
galium: et pulsus et anhelitus sunt par
ui et stricti et occultati: et inaequales. tamē
si alta voce clamentur et propria nomi
ne appellentur respondent et loquuntur

z si oimittantur statim reuertuntur ad
somnum quoniam non est somnus pro-
prie: sed stupor z grauitas. Si aut fue-
rit materia melicā est cum rixa z mo-
tu: z tenet oculos apertos: z habet in-
fuitum fixum. Et si apostemata fuerit
composita z dominatur phlegma: tūc
multiplicatur somnus grauis z tacetur
nitas z pigris motus. Et si colera do-
minetur multiplicatur vigilie z motus
z alienationes. z si equaliter: equaliter.

Prognostica. Sudor frigi-
dus in capite
mortem significat: z si sanguisuga fron-
ti applicetur z non adhaereat mortem si-
gnificat. Si autem nullum istorū affue-
rit: z accidentia continue incipiunt mi-
tigari: z virtus fortificari: signum est cu-
rationis.

Cura. In primis fiat phloboto-
mia nisi res grādis impe-
diat: deinde fricationes fortes extremita-
tatum. deīn clisteria acuta z multa cū
yerapi. z mirabiliter iuuant. deinde p-
uocetur vomitus cum penna. deinde i-
ungatur caput cum oleo ro. z aceto: z
post fiat gargarisma z caput purgias:
z post duos dies iungatur caput cum
castoreo. z aceto squill. Et si aliq mo-
do posset esse compos suūpius dige-
ratur materia per hunc modum. R.
vtriūsq salute: vtriūsq mente: vtriūsq
ruthē: vtriūsq calamitū: betonice. an.
3. iij. anisi. maratris: cimini: seminis ru-
thē: ana. 3. iij. fiat sirupus. Et si febris
esset multuz fortis: deīr sirupus i par-
ua quantitate cuz aqua decoctionis ca-
pill. vene. z brusci. z sparagi: purget
cum yerapi. R. yerepigre. 3. 5. pulpe
coll. bdelij. ana. 3. 5. misceantur. z fiat
pille. vel sic. R. aloes. 3. iij. pulpe coll.

E. ij. bdelij: anisi: cina momi: mastice:
3. iij. ana. 3. j. soliorum absinthij. folio-
rum mente. ana. 3. 5. conficiantur cum
oxill. squill. z fiant pillule z dentur. 3.
ij. vel. ij. iuxta convenientiam particu-
larium. Corpore autē mundificato: z
materia distracta: z vniuersalibus om-
nibus precedentibus sicut decet inun-
gatur caput aut emplastretur cum ca-
lidis resolutiuis: cuius materialia sunt
ista: castoreum myrra: piper. pūetrum
eusorbium: sinapis: sulphur: affodilli:
stercus columbinum: gūm: ruthe agre-
stis: origanum: calamentum: rutha: mē-
tastrum: laureola: pix nautalis: z simi-
lia. Ex istis enī possūt fieri olea: aut
plastra: aut fomentationes. aut fumiga-
tiones: aut sternutationes: ventose etiā
valent sine scarificatione vbi sanguis
videtur abundare. ponatur in loco lu-
minoso pleno picturis. Et si esset mul-
tum profundatus in somno graui sicut
ego vidi multos: tunc trahantur pili
barbe z pectoris: z trahantur nares: z
stringantur digiti conduplicati stricte
ra vehemēti: z ligatura fortissima extre-
mitatum: z fricationes fortissime cū sa-
le z aceto in extremitatibus sine omni
misericordia: z habeantur sues cum
porcellis coram facie eius z cogantur
clamare fortiter: z iube sint ibi: z cam-
pane magne: z tympanum: z serra ma-
gna que quotidie percutiantur cū mar-
tello: z vasa enea terribiles sonū emi-
tentia: z clamores fortissimi: aliter do-
miendo moriuntur. Et qz cibum nō ac-
cipiunt: z multi moriuntur ppter assi-
stentes credētes qz hec sit ipicias z ma-
licia z nō pmitunt talia fieri: sed picu-
lo pnosticato nō pmitat: qz multos cū
tali violentia vidi euadere: z frequen-
ter accusant assistentes de homicidio

q: nō permittebāt me operari. ⁊ ipi nō
dimittēbant me operari propter igno/
mīam. ⁊ multi cum his ⁊ alijs cura/
bantur: ⁊ multi etiā moriebantur: ⁊
potissime illi in quibus non poteram⁹
operari propter importunitatem assi/
stentium ⁊ fuit mortuus magister no/
ster ex litargia ⁊ erat. lx. annorum co/
lericus adustus: ⁊ erat ibi turba magi/
strozum: ⁊ omnes conuenerunt q̄ ape/
rīrentur emorordes: ⁊ cyurgicus sol⁹
nullo magistro presente aperuit: ⁊ ex/
traxit vt dixerunt in nimia quantitate i/
tantū q̄ semper processu debilitando:
⁊ sic mortuus est. ⁊ opinor q̄ multum
nocuit ei q̄ gallinis tritis multum re/
plebatur a mulieribus: q̄ vix pōt ali/
quis bene dietari vbi mulieres habēt
potestatem. Tibi igitur sint subriles ⁊
facilis digestiois. Si autē obliuiscan/
tur mingere ⁊ assellare: fricetur pecten
⁊ vesica ⁊ venter. ⁊ embrocetur cum
aqua ordei: camomille: melliloti ⁊ an/
thos. Et fiant suppositoria acria. Si
autem materia est composita. compo/
nantur medicamina. ⁊ addantur frigi/
da si colera excedit: ⁊ calida si phle/
gma. Et si melia peccet ponantur ea q̄
habent aspectum ad meliam.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ cum com/
plexio cerebri est temperata. tunc om/
nes cerebri operationes sunt meliores
⁊ spiritus clari ⁊ mundi: ⁊ ideo corp⁹
temperatum quo ad actiones anima/
les non inueniuntur donec in fine iuuentu/
tis fm Autē. Si autem esset modicus
lapsus in altera qualitate: vnde faceret
ad fortificationem alicuius operatio/
nis: ⁊ ideo mollicies facit ad meliores
apprehensionem: ⁊ siccitas ad melio/
rem retentionem. iuxta illud Gal. faci

litas vō dicendi est mollis: ⁊ memoria
permanentis. Si autem esset magnus
lapsus tunc omnes operationes ledū/
tur: ⁊ potissime si esset lapsus in frigi/
do ⁊ humido: quoniam frigidum imo/
bilitas spirituz: ⁊ humidus suffocat ea/
lorem naturalē. Et ideo dicebat Gal.
in de interioribus. q̄ frigidum est in cō/
fusione anime in primo gradu: ⁊ humi/
dum in secundo. Et q̄ in litargia phle/
gma dominatur in parte posteriori vbi
est memoria. ideo corrumpitur memo/
ria. Non est igitur mirabile si in seni/
bus memoria corrumpatur ppter frigi/
dum naturale qd̄ dominatur. ⁊ hu/
midum accidentale. nisi per accidens
habeant bonam memoriam. Et ideo
aduertendum q̄ ista sunt genera homi/
num que per accidens bene memoran/
tur: pueri: religiosi: ⁊ senes. Pueri enī
bene memorantur propter fortem ima/
ginatiuam ⁊ fortem apprehensiuam.
omnes enī forme sunt eis noue: ⁊ iō
fortissime apprehendunt eas. Quare
fortissime memorant iuxta illud. Qd̄
nona testa capis inueterata sapit. Reli/
giosi etiā bene memorantur propter
quietem anime ⁊ dimissionēz negocio/
rum secularium. iuxta illud. Anima se/
dendo ⁊ quiescendo fit prudens. ⁊ iux/
ta illud. qui bonus est in studio: pra/
uus est in foro. Senes autem bene me/
morantur per accidens. primo q̄ forti/
ter imaginantur ⁊ fortiter appren/
dunt cum imaginantur tempore nō eis
sufficiente. Scōo q̄ sūt i quiete cū nō
possint in operationes extrinsecas: ⁊ iō
sere quasi omnes religiosi. Tercio pro/
pter siccitatē naturalē: q̄ salim postq̄
impressum ē nō de facili separatur. ⁊ ita
p accis defectus naturalis reparatur in
eis. sed salūz sapiētia regnat in sensibus

iuxta illud. nemo eligit iuvenes cum non constet ipsos prudentes. et iuxta illud. senex fidelis prima credendi via. Secundo notandum quod liturgia habet causas primitivas: sicut est aer frigidus et humidus et comestio ciborum frigido rum et humidorum. et habet causas antecedentes sicut est mala complexio frigida et humor phlegmaticus abundat et habet causas coniunctas sicut est apostema phlegmaticum in parte posteriori cerebri. Et habet signa pronostica. sicut est oscitatio et obliuio. et habet signa demonstratiua: sicut est continua oris apertio. et habet signa mortalia: quod sanguisuga fronti applicata ei non adheret. Tercio intelligendum quod ad bonitatem memorie multa concurrunt. dispositio cerebri. scilicet calida et sicca. et auditio paucorum et mirabilium. et quies anime et corporis. et tunc anima se fortiter conuerit et fortissime apprehendit. et ita fortissime memoratur. iuxta illud. Anima sedendo et quiescendo fit prudens. Ubi igitur ista conueniunt: ibi est bona memoria. et omnia ista conueniunt in pueris. quare melius memoratur quam senes. Quarto notandum quod licet phlogibomia ifrigidet in liturgia tamen bene potest competere. primo ratione plenitudinis. secundo ratione apostematis. tertio ratione febris: nisi aliud magnum particulare impediret. Quarto aduertendum quod in liturgia est vrina velut subiugaliu: quia materia est phlegmatica. sed in frenesi est tenuis et remissa: quia colera ascendit ad superiora. Sexto intelligendum quod memoria aliquando amittitur propter nimiam humiditatem. cuius signum quia male memorantur de preteritis et remotis. sed bene de presentibus et momentaneis.

Si autem amittatur propter nimiam siccitatem male recordantur de presentibus et momentaneis: et bene de remotis. Et quando est de siccitate non competit confectio anacardina. sicut dicitur in capitulo sequenti.

Capitulum. xij. de corruptione memorie.



De istis bonabus passionibus dictum est in capitulo immediate dicto. et ideo transire volo ut leuis potero. et primo recapitulando de corruptione memorie. Corruptio memorie est passio partis posterioris cerebri.

Cause. Causa huius passionis ut plurimum venit propter malam complexionem frigidam et humidam: et propter apostema frigidum et humidum: tamen aliquando venit propter malam complexionem siccam: et propter malam complexionem calidam et siccam. Obliuio igitur et corruptio memorie aduenit aliquando in latitudine sanitatis: et assimilatur stoliditati. Si igitur corrumpatur memoria et adueniat obliuio propter apostema: non est hoc mirabile sicut dictum est in capitulo de liturgia: sed hoc agitur de corruptione memorie ubi cause non sunt ita fortes.

Signa. Si autem causa sit mala complexio sicca tunc est cum vigilis: et non memoratur de presentibus momentaneis: quia de difficili sit impressio in sicco. tamen recordatur de preteritis remotis quia de difficili sit separatio a sicco. Si autem sit de humiditate tunc est cum somno graui et profundo. et bene memoratur de pre-

entibus momentaneis: quia de facili sit impressio in humido. de preteritis autem remotis non sit recordatio: quia de facili amittitur impressio facta in re humida.

Cura. Si autem venerit, propter malam complexionem sic eam tunc competunt ea que humectant. sicut est ocium: et somnus: et cibaria humectantia: sicut sunt vitela ouorum. et brodia carniū: et inungere caput cum decoctione malue bismalue: ordei: camomille: melliloti: anthos lilij. Et ita quod ex compositione resulent ea vergentia ad temperamentum ut trahatur humiditas ad caput: quare competunt exercitia et fricationes in parte posteriori capitis: et ventose et electuaria resumptiva et similia. Si autem causa fuerit frigida et humida: quare frequentius aduenit: oportet diligentius pertractare. Aer sit mundus: et domus clara luminosa: et aer sit calidus siccus: et si non potest haberi per naturam fiat per artificium: sternendo in domo origanum calamamentum et similia. vitet statum omnium ventorum et potissime vitet ventum meridionalem: et borealem: postquam meridionalis precesserit. vitet quantum erit possibile abluitionem fomentationem et balneum aque calide et frigide: vitet solum superfluum et potissime de die: et potissime post repletionem. vitet etiam vigilias superfluas: quare virtutem abiciunt. Vitet et quantum est possibile offas et brodia et iuscula. et carnes porcinas recentes. et omnes pisces et vitatur assil quantum erit possibile. Deinde ad materialia veniamus. Digerat igitur materia et purgetur sed paulatine spiritus ascendendo ad foriora. In primis igitur digeratur materia per hunc modum. Rx. aco

ri ciperi. yredo. aristol. vtriusque calamitū vtriusque nasturci vtriusque saluie vtriusque centauree: ana. ʒ. ʒ. anisi. mara/tri. ameos. silecos. ana. ʒ. ʒ. mellis lib. ʒ. aceti albi. ʒ. ʒ. fiat sirupus. Mā digesta purgetur sic. Rx. per. pigre. ʒ. ʒ. pulpe coll. bdellij. ana. grana. ʒ. ʒ. et misceatur. Deinde fiat stupha et in stupha ponantur ea que in sirupo. et exeunt a stupha offeratur qualibet vice auree alexandrine et tyriace. ana. ʒ. ʒ. Deinde fiant caput purgia et somnatioes et alia sicut dicitur. Si autem ex his non fuerit perfecte curatus: iterum per paucos dies incipiamus digerere per hunc modum cum isto electuario. Rx. trium granorum piperis. ana. ʒ. ʒ. acori: ciperi. ana. ʒ. ʒ. myrrhe. ʒ. ʒ. croci. ʒ. ʒ. panis zuchari. q. s. et fiat electuarium. Deinde purgetur sic. Rx. yeralogodion. ʒ. ʒ. theodoricon: anacardinum. ʒ. ʒ. misceantur et fiant pillule. Deinde fiant caput purgia et alia sicut dicitur est. Si autem ex his non curet post modicum iterum digeratur materia per hunc modum. Rx. radicū accori ciperi: spicanar. piperis. anisi cimini. pipis longi. cinamomi optimi. nucis mus. gariofil. cardamomi. an. ʒ. ʒ. pulueris serpilli. ʒ. ʒ. op. an. ʒ. ʒ. fiat puluis et ponatur in sacculo de aluta. et vitatur isto puluere mane et sero cum brodio cicerum usque ad coctear vnum. deinde euacuetur sic. Rx. yeralogodion. ʒ. ʒ. theodoricon anacardinum. ʒ. ʒ. misceantur et fiant pillule. Iste tamen medicus possunt addi et diminui iuxta convenientiam particularium. Deinde fiant caput purgia et stuphe et alia sicut oportet. Intelligendum quod cum egrotus est cronica et non est obediens digestionibus et indigemus euacuationibus tunc modus operandi mutandus est: ut videtur

sum est ascendendo a debilibus ad fortiora: post hoc aut vitat caput purgans et masticatores masticet igitur zin: libere aut piperum: ut aquositas multa a capite defluat. deinde projiciatur per nares succus maiorane. aut sambuci: aut decoctio piperi in vino. Deinde vitatur sternutatoris cum condiso et piper: et castoreo. Deinde fomentetur caput cum decoctione aque camomille anthos: florum vtriusque sticados: et cetauree. postea inungatur cum oleo de lilio et castoreo. deinde odozet ambra storacem. calamitam. lignum aloes. Post hoc aut vitatur confectione anacardina: que super omnia facit ad bonitatem memorie. cuius receptio talis est. R. piperis macropiperis. mirabilis chebulorum: emblicorum: belliricorum omnium. ana. 3. ij. costi anacardi. zuchari. butiri: baccarum lauri: ana. 3. vj. ci: peris. 3. ij. tere anacardos per se et deinde medicinas alias: et confice cum butiro vaccino et melle equali quantitate bullitorum prius: et detur post sex menses sue confectionis. Dosis. 3. ij. cum aqua feniculi et apij et caueat a labore nimio et vino nimio.

Capitulum decimum quartum de litargia non vera.

Litargia non vera est apostema compositum ex colera et phlegmate pervisum vicinitatis in parte posteriori cerebri.

Cause. Huius passionis causa est crapula: et multitudo ciborum et potuum diversorum calidorum et frigidorum in eadem mensa: quoniam natura non potest digerere perfecte: et ideo apostemato et febres generantur.

Signa. Huius passionis signa sunt quando movetur phlegma seu dñatur: tunc apparet signa eius sicut est taciturnitas et stupor et somnolus profundus: et apparet quasi si esset mortuus. et oculi sunt clausi. Quando aut dñatur colera tunc movetur et loquitur alienat et tenet oculos apertos: et habet intuitum infixum. Et si humor domineatur unus alteri aut equaliter. ita dñantur signa istius vel illius vel equaliter. Litargia igitur non vera habet convenientiam cum vera: quoniam utrobique est apostema in parte posteriori cerebri: et cum hoc se. et obliuio et corruptio memorie. et desipientia. Sed differunt quoniam in litargia vera est spiritus apostema de materia frigida et simplici: et tenet spiritus oculos clausos nisi per accidens: quoniam cum excitat et tenet apertos obliuiscit claudere. In non vera spiritus est materia composita. et ex contrariis tenet oculos apertos et color faciei mutat modo ad livorem modo ad citrinitatem. Pulsus autem magis est velox quam in litargia vera. et differt a suffocatione matricis: quoniam hoc est possibile quod respondeat et loquat. in suffocatione non licet intelligat sed respondere non potest. Et differunt ab apoplexia et epilepsia. quoniam ista veniunt subito sed litargia paulatim. Differunt et a sincopi cordis: quoniam in sincopi facies est similis faciei mortuorum. in litargia autem facies sanorum. Et sunt quedam alia signa communia: sicut sunt inordinatio sermonis difficultas transglutio et anhelus et urina.

Pronostica. Dis se. et omnis apostema et omnis compositio facta ex directe contrariis est pessima: quia multitudo materie et pessimitas eius signantur quoniam natura non potest regere propter quietatem. sicut hic et in emittitelo.

Cura. Dieta et omnia medicamina debent esse composita: sicut materia est composita: et si appareat dominium unius super alterum: quod tunc apponantur medicamina pro illo. et si equaliter equaliter. et si febris est fortis quod apponantur magis frigida ratione febris. In primis igitur fiant clisteria composita ut dictum est. deinde inungatur caput cum oleo ro. et aceto squill. deinde fiat phlebotomia. deinde digeratur materia cum oxizachara. et sirupo viol. et oxill. diuretico et purgetur cum yera pi. et electuario de succo ro. deinde fiant fomentationes compositae ex rosis et viol. et nenuphare et camomilla et meliloto. et breuiter fiant omnia que dicta sunt in litargia vera. nisi quod medicamina omnia et cibaria et remedia componantur secundum compositionem materiei.

Clarificatio. Intelligendum quod unus istorum non temperat alterum. sed cum utrumque corrumpatur et ledat naturam et debilitet. ideo magis unum corrumpit alterum. et ideo passio est peior. Et iuxta hoc sciendum quod quedam est compositio humorum per viam mixtionis. sicut in co. citrina et in hu. adustis. Et compositio talis quantum est de se non facit diuersa synthomata. Est enim alia mixtio per viam vicinitatis: sicut est phlegma et colera. et ita de alijs. Et hec compositio per viam vicinitatis facit diuersa synthomata. quoniam ex istis compositis non resultat forma: imo differunt in formis proprijs et sitibus et in motibus et actionibus. Quia igitur sunt diuersa ista vicina: diuersa synthomata possunt inducere unum alterum non corrumpendo. Secundo intelligendum quod ista materia frigida non sit apta ad percipiendum

de se. nihilominus a principio possunt apponi percussiva ratione apostematis et ratione febris. et potissime in litargia non vera ubi melius possunt competere percussiva et phlebotomia quam in litargia vera.

Capitulum. xv. de congelatione.



Angela. Passio est passio posterioris parus cerebri propter quam homo amittit sensum in toto corpore. **Cause.** Passio

provenit ex oppilatione partis posterioris cerebri facta ex mala complexionem frigida et sicca. vel ex humore melancolico frigido et sicco grosso: et ideo ista veniunt istis qui comedunt fructus refrigeratos in hieme aut potant aquam frigidam aut similia multum frigida. quare fit oppilatio et spirituum ingrossatio: et non potest spiritus ad membra subiecta penetrare. et ita caret sensu et motu.

Signa. Signum huius est quando stat oculis apertis et remanet configuratus secundum dispositionem in qua inuenit eum quoniam si inuenierit ipsum stantem stabit totus erectus. et si scribat stabit sicut scribens: et si dormiat stabit sicut dormiens. et si respiciat celum stabit in eadem dispositione. Et ita de alijs omnibus corporis configurationibus. quoniam recte in omnibus dispositionibus dimittit eum in quibus inuenit eum. Attamen stat sicut rigidus et spasmatum. et si tangatur non sentit et si vocetur non respondet. Et ideo vulgares quando vident tale credunt

zum esse raptum: et quod loquatur cum deo
et angelis eius. Sed tamen celum vim
patitur et violenter rapiunt illud.

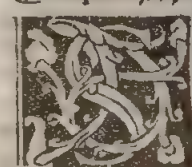
Prognostica. Nisi calefiant
et humectent
sicut congelati in nive moriuntur.

Cura. Primum consilium est quod fiant
clisteria fortia ubi sit sumus
terrethimus et epithimus: et cuscute et
yera ruffini: et oleum sisaminum. Deinde
fiant fricationes extremitatum fortes: et
ligature coram dolorose et caput pur-
gata: et fiant somnationes circa caput cum
anthos: boraginibus fumo terre: et ca-
momilla et aneto. Et inungat caput cum
oleo de lilio et oleo sisamino. Et si est
copiosus superius aliquo modo digeratur
ma cum siru de fumo terre et oxil. scilicet.
et purget cum yera ruffini: et yeralogodi-
on. Postquam autem scimus materiam et causam pec-
catis agamus per exigentiam materie peccatis: et
male complexionis: et pericula patientis.
Clarificatio posita fuit superius et ponet
inferius cum habet agat multiplex de nocumen-
tis virtutis aiate sensitive et motive.

Clarificatio. Intelligendum
licet superius facta
fuerit mentio: et inferius et fiat quod differ-
entia est inter somnum naturalem et stuporem et con-
gelationem et litargiam: quia in omnibus istis
corrupta est virtus tactiva et motiva:
omnes isti videntur quodam modo dormire.
Sed autem tractat istam materiam in fine quar-
ti morbo et supra illud amplius: som-
nus et vigilia etc. Intelligendum igitur quod con-
gelatio et litargia sunt magis in parte
posteriori cerebri. Somnus autem naturalis
et stupor sunt magis in parte anteriori. Pre-
terea differt litargia a congelatione: quia
litargia fit a frigido et humido. Sed con-
gelatio quam Galenus vocat cathaliam cau-
tur ex frigido et secco. Somnus autem lo-

cus immalis et pseudo differt a stupore:
quia in sono patitur magis sensus communis: cum
somnia sit propria passio sensus communis. In
stupore autem patitur magis virtus tactiva
quae in nervis est. Preterea in alio differt
quia stupor est diminutio motus et sensus:
et ideo potest esse stupor in vigiliis: sed in sono
non est ablatio sensus et motus: et ideo nul-
lo modo in vigiliis. Preterea differt stu-
por a congelatione: quia stupor est in virtu-
te tactiva magis: et congelatio in moti-
va. Et in alio quia in congelatione semper
si oculi aperti: sed in stupore non sic. Prete-
rea differt litargia a sono quia in litargia
est se et apostema: in sono autem non: uterque in ex-
citari potest: si altavoce vocetur et proprio no-
mine appellentur. Et in hoc differunt a conge-
latione: quia congelatus est frigidus et qua-
si spasmatus. Et differunt in hoc et ab apo-
plexia et epilepsia et syncope et casu ma-
triciis. Isti enim omnes excitari non possunt
nisi per factum periculis: alii autem licet ex-
citati tamen statim reuertuntur ad prop-
riam passionem: nisi continue excitentur etc.

Capitulum xxi. de somno pseudo immali.



Somnus est re-
ver-
sio spiritus animalis ad
interiora est privatio
ne sensus et motus ni-
si quantum est necessa-

rium anhelitus.

Cause. Causa huius est frigiditas p-
tis anterioris cerebri: aut
humiditas aut utrumque aut fatigatio. aut dimi-
nutio caloris naturalis et spiritus. Intelligendum
est circa istam materiam: quia quidam est somnus natu-
ralis: et quidam immalis et per naturam: et quidam
vicinat naturalis: et quidam vicinat plus ad p-
ter naturam. Somnus enim naturalis est quies
animalium cum intentione naturalis propter revoca-
tionem caloris vitalis et animalis ad interiora:

ra. Intelligēdū est fm intētionem Gal. quarto de morbo in fine pīcule: qm̄ in sōno ligat sensus cōis q̄ est in pte anīto rī cerebri z ligat solū ex hūido suauī tpatō resoluto a triplici digestiua: z iō cessant z descūt oēs opationes aiales sensibiles exteriores. Imaginatiua autē nunq̄ descūt fm intētionē Aui. in nālī bus suis: z fm intētionē dñi Alberti in phia sua. nec in tpe sōni. nec in tpe vigi liāz: descūt ergo virtus aialis z fortissi cat nālīs: z iō tūc sit bōa digestio z vīr tutū totius corpīs corroborationis. Vir tus autē vitalis remanet in dispositione sua: z fm pulsū z fm anhelitū. Si er go sōnus nālīs fiat i debita quātitate z ordine: opationes totius corpīs corro borant. Si autē sit nimis pfūdus aut p līxus aut in tpe indebito non est nālīs. Somnus autē nālīs sit ex hūiditate so la: oīs autē sōnus alter ab isto innālīs ē. Est autē alter sōnus q̄ vicinat nālī: vn de q̄ habuit febrē fortē z insōnietatem magnā: z mō post crīsm̄ dormit sōno pfūdo z plīxo talis sōnus vicinat nā li: qm̄ b bon' est: qz in tpe sanitatis non esset bonus. Idē est post medicīnā la xatiuā. Est enī alter sōnus qui vicinat innālī vt ille q̄ est post labores z exer citia z fatigatiōes fortes z silia. Et est alter sōnus q̄ est penitus innālīs z est cō quadruplex quārū est de pñt. Prima cā est frigiditas nimia iterior siue exte rior: siue fuerit ex aere seu vērō: seu ni ue: seu ex narcoticis exteri' applicatis siue exteri' bibitis sicut est opīū man dragoza iusquiamus. papauer. corian drū recēs. succus lacuice z silia: talis enī sōnus assimilatur p̄gelationi z stupo ri. Secūda cā est hūiditas nimis oppi lās z mollificās nernos: z talis assimi latur ebrietati. Tertia cā est frigiditas

iūcta cū hūiditate: z si anhelitus ma net in dispōne sua assimilatur litargie: z si aggravatur assimilatur apoplexie z epilepsie. In oībus istis trib' causis sō nus est innālīs grauis z pfūdus z ta lis pfundatio appellatur subeth. apud Aui. Quarta cā pōt eē aggravatio ce rebri z alioz mēbroz: sicut verbī gra tia casus z cōpressio cerebri: z stupor: z sum' resolut' a pulmōe: z cib' morās multū in stōacho: z puenit ab epate z matrice qm̄ male māt z corrupte ascē dūt ad cerebri z stupefaciūt eū: z pōt prouenire ex nocuementi specie debili tante: z accidit etiam somnus grauior z profūdus in principio paroxysmorum febrium.

Signa Quādo sōn' fuit natu ralis in exp̄gfectione sen tit se leuē iocūdum z hilare: z quādo fuerit innālīs sentit se graue z pondero sum: z si fuerit frigiditas in cā p̄cel/ sit tēpus multū frigidū: z est corpus q̄ si frigidū sp̄smatū. Et si ex narcoti cis apparet odor in ore z mutat co lor ad liuiditatē. Et si est ex hūiditate phlegmatica vergit calor faciei ad al bedinē: z si ex sanguinea ad ruborem. Et si cōponant cause z signa silitur: z si est ab alijs mēbris cognoscit ex dolo re loci: qz vbi dolor ibi ē egritudo. Si igit venerit ex cerebro vel ex quacūqz cā alia semp p̄cessit grauitas in illo mē bro: z si a stomacho nausea. z ita de alijs. Nūc at sciēdū qz aliquādo dubi tatur si est grauis somnus z pfūdus q̄ subeth appellatur apud Aui. aut est alia passio. Idē intelligēdū qz differt ab apo plexia vltier. qz in apoplexia sensus z motus sūt ablati in toto corpore: z nō pōt respōdere quicq̄ z nō pōt excitari sed iste pōt excitari: z motus sūt leuio

res. Si aut fuerit sincopsis cordis: tunc facies assimilat faciei mortuorum: h aut non est magis faciei sanorum. cum facie sub tumida. Si aut fuerit suffocatio matricis licet intelligat ridere non potest: h aut exultat et ridet: et alia que dicta sunt in capitulo immediate precedenti.

Prognostica. Omnis somnus qui puenit ex nimia inanitione et vehementi spiritus debilitate est pessimus inter omnes et magis vicinat morti. Dormire supra dorsum malum. Dormire in sole periculosum. Dormire in radijs lune et potissime quando intrat per angustum foramen pessimum: imo facit scire sanguinem sicut dicit Avicenna. propter nimiam humiditatem. Et dicitur expositum quod si radijs lune intraverit per fenestram et tetigerit roncium vlcerat est causa mortis eiusdem. Dis somnus cum gravitate in declinatione paroxysmorum febrium continue mortalis est: quod iuvare solentia cum non iuvet: molestia proculdubio est eorum significatio: quam se continue habet paroxysmus suo. motus et in fine illius accessions deberet iuvare: et si noceat mortale est. Dis somnus plixus preparat et disponit ad litargiam et apoplexiam. et ita de alijs. Et ita Ovidius. Stulte quid est somnus gelide nisi mortis imago. Longa quiescenti tempora fata dabunt.

Cura. Si aut somnus gravis: et prius paroxysmorum febrium qui frequenter accidit et est multum nocivus: ideo prius de ipso videamus. Ponatur patientes in loco luminoso et fiat sibi tedia multa: et si aut sibi fricationes extremitatum: et odor ret acetum et iungat caput cum oleo rosmarini aut agrestis: aut vino malorum granatorum. Si aut fiat propter passiones aliorum membrorum: curent illa prius. Si aut

fuerit propter narcotica utat tyriaca. Si aut fuerit propter malam complexionem frigidam: utat metridato: et utat isto electuario. R. dianthos cum musco pliris cum musco portionis muscate. an. 3. iij. misceantur. Item odores muscum et lignum aloes. Si aut fuerit propter humiditatem odor ret castoreum: et nucem muscatam: et squinanthum et fiat ex eisdem oleum et iungat caput. Si aut fiat propter utrumque. scilicet propter frigidum et humidum: tunc non potest esse sine magna peccate: et valde raro: et tunc per ordinem fiat omnia que sunt in litargia: nisi quod post viles purgationes fiat somnulationes versus preter anterores ex castoreo et eusorbio et calameto: et similibus: et nuncientur frequenter noua tristosa terribilia et dolorosa animum aggrauantia. Si aut fuerit propter nimiam inanitionem et spirituum exalationem: forte non est via: detur igitur succus gallinarum affatarum: et panis cum vino: et odores assa et pigmentaria et vina muscatella: et omne genus aromatatum et velociter nutrientium et requiescat in pace.

Clarificatio. Si dubitaret aliquis quod istorum indicat minus nocumtum in actionibus virtutum animalium: aut frigiditas aut humiditas. Dico quod reliquis priusbus existetibus maius nocumtum venit ex frigido cum sit qualitas activa et fortis. humidum autem est qualitas passiva et de facili reficiat per Gal. viij. de ingenio. Sed propter illud quod dicitur in tertio de interioribus. quod humidum est in confusione anime in secundo gradu: frigidum in primo: et ita videtur nocumtum homini maius. Dico quod hoc est propter humidum quod ut frequenter est cum magna et est abundantijs: ita per accensum magis nocet. Si ponerent ambo equalia videretur quod de natura rei magis lederet frigidum quam humidum: et ita sonum prius et stupor

et congelatio. et filia que proueniunt ex frigido sunt petora que proueniunt ex humido; nisi materia que est plurimum est cum humido impediatur et.

Capitulum. xvij. de stupore.



Stupor est

diminutio sensus et motus.

Causa.

Causa huius est omne illud quod impedit transitum spiritus ad nervos. Intelligentium quod aliqui appellant ablationem sensus et motus in toto stuporem; et hoc non est stupor sed apoplexia aut epilepsia. Aliqui appellant mollescentiam stuporem; et hoc non est proprie stupor sed palissia. Per stuporem igitur intelligo diminutionem sensus et motus in aliqua parte corporis. et ideo vulgariter appellant dormitatio membris: sicut cum aliquis tenuit tibiam supra aliam: tunc non bene sentit: nec bene potest moueri donec aliqua tulum steterit. talis dormitatio appellatur stupor. Et ideo post capitulum de somno egimus de stupore propter quandam prouentionem: quam propter diminutionem tactus videtur membrum obdormitum. Intelligentium quod sensus et motus aliquando fiunt per unum nervum: aliquando per duos. Si per unum et spiritus non possit sufficienter pruenire. tunc stupor est diminutio sensus et motus. Si autem fiat per duos: tunc si adueniat nocuumentum nervo tactivo: tunc bene mouetur sed non bene sentit: et tunc stupet et est diminutio sensus tactus. Et si pateretur nervus motuus et non sensitivus. tunc magis palisset ad palissim. et ita videtur proprie quod stupor non est nisi partialis sensus tactus. aliter non esset membrum stupidum seu obdormitum. Et quod leditur operatio membrum organum. ideo Avicenna appellatur stuporem mor-

bum officiale. Cause autem que impediunt transitum spiritus ad nervos sunt multe. Prima. scilicet paupertas caloris et spiritus non potens se multiplicare usque ad nervos. Secunda causa potest esse nimia frigiditas exterioris siue interioris predensans spiritum et operantem nervum vel punctura alicuius animalis venenosi vel tactus cuiusdam piscis que narcon appellatur. Tertia causa est nimia caliditas dissolvens spiritum: sicut sunt febres ardentes: aut nimia mora in balneo. Quarta causa est siccitas corrugans nervos. ista causa est valde mala. Quinta causa est humiditas siue materia disponens ad oppilationem. Sexta causa est nimia strictura compressio et ligatura membrum. Septima causa est oppilatio secunda a quibus humoribus. siue sit sanguis oppilans ratione multitudinis. siue phlegma ratione viscositatis. siue melia ratione grossicie. siue cola cum admixtione aliorum. Ultra causa durities et grossicies nervi.

Signa. Signa stuporis sunt manifesta ex iudicio patientis. et humores cognoscuntur propria signa. Hec est differentia inter stuporem et somnum in naturalibus. quoniam stupor est in vigilis. somnus in naturalibus non. quoniam tunc esset oppositum in obiecto. Ita magis complete sunt dicta in capitulo de congelatione.

Prognostica. Stupor adueniens nichilominus cerebro si continuaverit. apoplexia aut epilepsia signatur. Et si fuerit in facie signatur tortura. et si in alijs partibus: aut tremorem aut palissim. Stupor igitur continuatur semper malus.

Curatio. In curacione reddantur singula singulis. clausa igitur curatur per frigida et e converso. sicca curatur humidis. et purgetur humor peccans secundum excrementa humoris. Curet igitur stupor et vltius et particulariter sic dictum est in capitulo inmediate dicto de somno profundo et graui. aut

sicut dicit caplo de tremore: et nihil aliud spalius est hic nisi quod si ex sanguine quod fiat phloia: et quod membrum stupidum frequenter et quasi continue fricet: quod exerceat operationes suas naturales. Intelligentium quod stupor magis pertinet ad partem anteriorem: cum ab illa parte magis procedat virtus tactiva. Congelatio autem ad partem posteriorem: congelati autem semper tenent oculos apertos: stupidi autem non.

Capitulum. xvij. de vigilis.



Vigilia est pro-
ductio spiritus anima-
lis ad instrumenta spi-
rituum propter operatio-
nes exercendas.

Causa. Intelligentium est quod quidam sunt vigilie naturales: quedam innatales. Vigilia naturalis nihil aliud est quam exspurgatio a sono. Sonus autem naturalis ut dictum est fit propter humidum suave re solutum a triplici digestiva: et cum humiditas consumpta est: tunc fiunt vigilie: et tales vigilie dicuntur naturales. Si autem vigilie excedunt in quantitate aut ordine: tunc dicuntur innatales: et habent proprietatem inanitionis corporis et corruptionis virtutis digestivae et grandis humoris malos et corruptos et ratione indigestionis facies subhumida efficit. Sonus igitur et vigilie sunt res non naturales: sine quibus olus durare non potest: et quando ista sunt sicut opus sanitas conservetur: et quando sunt sicut non opus tunc introducitur egritudo. Causae igitur vigiliarum sunt istae. Prima causa est sicut sunt accenduntur aie: sicut est ira: irascitudo: sollicitudo et sollicitudo. Secunda causa est fluxus ventris. Tertia causa est se et earum molestaciones. Quarta causa est dolor. Quinta causa est claritas et potissime in apparatus. Sexta est nimia inanitionis et fames et privatio humiditatis. Septi-

ma causa est nimia repletio et crapula et in digestio propter ascensionem fumositatum in digestam aggravantium caput pungentius et mordacius. Octava causa est nimia siccitas dominans in parte anteriori cerebri. Nona causa est nimia caliditas. Decima causa est caliditas et siccitas. Undecima est abundantia colere ru. in parte anteriori cerebri. Duodecima est humor melancolicus ibidem abundans. Decimatercia est humor phlegmaticus salus sicut in se nihil: unde senes vigilat et propter accendit aie et propter pruritum et scabiem quod puenit ex phlegmate falso. Et si alie sunt cause credo quod ad istas possunt reduci.

Signa. et dolor et claritas nimia inanitionis et nimia repletio cognoscitur ex cognitione suarum causarum. Siccitas autem cognoscitur per capitis leuitatem: et quod non sentit calorem nec frigus: caliditas discernitur per inflammationem faciei utrumque per utrumque. In colera autem rubea vergit facies ad citrinitatem. et in melancolia ad liuorem: et in phlegmate falso est cum quadam quiete et humiditate fluente per nares etc.

Prognostica. Vigilie in senibus bono modo non sunt remediabiles: omnes vigilie superflue inanitionis corpus et debilitant: et indigestionem et humorum corruptionem inducunt cum sonum naturalem sequatur bona digestio. Et ideo dicebat Gal. super illo ampho: veteres hyeme et vere: quantum natura iuuat ex sono bonum est impedire. Et dicit Avic. quod si vigilie fuerint superflue et superuenit tussis mortale est.

Cura. Si vigilie fuerint propter accenduntur aie curentur cum leticia: et ordinentur instrumenta musica et cantile: ne: et primum eius cuius sunt accenduntur aie. Si

fuerit ex fluxu venteris fiat suppositoꝝ
 ex opio ⁊ ex san. draconis: ⁊ boloar/
 menico ⁊ ypodistidos. Et vtiat isto ele/
 ctuario: dñi tñ fluxus nō fuerit ex opoi/
 latione. R. diacodion. diapapaueris:
 añ. quat. s. misceant. Si at fuerit ex fe/
 curent: sic ea q̄ dicta sūt capto de febr/
 bus. Si at fuerint ex dolore mitigetur
 euacuādo. anodina apponēdo: ⁊ nar/
 cotica apponendo si necessariū fuerit.
 Et si fuerit ex nimia claritate: ponat in
 loco obscuro: ⁊ si fuerit ex nimia inan/
 tione dent cibaria hūida ⁊ resūptiua
 ⁊ nutriētia. ⁊ des ⁊ octū. ⁊ balneū. Et
 si vigilie non fuerint nimie exerceat ⁊
 postea balneet: ⁊ postea cibetur: ⁊ po/
 stea dormiat: ⁊ vlt post balneū sit sō/
 nus: nisi malus hūor ipediat. Et si fue/
 rint ex crapula iungat vomit⁹ ⁊ absti/
 nētia ⁊ purgatio hūoris: ⁊ odoret ace/
 tū ⁊ sandalos. Et si fuerit ex nimia sic/
 citate hūectet cū dēte ⁊ cibus ⁊ balne/
 is. Et si ex nimia inflammatione infri/
 gidet cū lactucis ⁊ maurella. Et si fue/
 rint ex colera digerat ⁊ euacuet. Idem
 de malēcolia. Idē de phlegmate salso.
 Causis igit primitiuis ⁊ aīcedētib⁹ re/
 monis: tūc ad sōnifera veniam⁹: paula/
 tine a debilīb⁹ ad fortiora ascēdendo:
 supposito q̄ siccitas sit in ea. aut calidi/
 tas aut vtrūq̄. Trib⁹ igit modis aut q̄
 tuor pñt remediari. Primo q̄ sōnife/
 ra ponāt in narib⁹: ⁊ q̄ patēs trahat
 anhelitū. Secūdo q̄ pāni madefacti
 ⁊ siliā frōti ⁊ temporib⁹ applicēt. Ter/
 tio q̄ siāt fomētatiōes circa caput ⁊ ex/
 tremitates. Quarto q̄ dent electuaria
 ⁊ opiate. ⁊ eplāstra ad h valētia. Mā/
 lia igit ad h valētia sūt ista oleū ro. ace/
 tū albumē onī. aq̄ ro. lac mulieꝝ. oleū
 nenupharī rose. viol⁹ nenuphar. folia
 salicis. folia cāne. folia cucurbitē. folia

vitis albe. lactuc. portul. maurelle. sem/
 pulua. vermicularis. cortex cucumeris
 coriadrū recēs: papauer inquamus:
 mādragoza. opid. reses rubea troci/
 scata. diapapauer. cāphora sandal. ca/
 momilla. ordeū. succus mediani. corti/
 cis sanbuci bullit⁹ i aq̄ pluuiālī. cāpho/
 ra. sonit⁹ aquaz mot⁹ folioꝝ arboꝝ cō/
 ductus aq̄ p domū ⁊ supra. fricatio le/
 uis sonit⁹ moll. strepit⁹ magn⁹. ⁊ lumē
 magnū. ad qd sequit⁹ des subita ⁊ tene/
 bre. Et si oīa deficiūt icīpiat dicere ho/
 ras dominicas: ⁊ statim dormiet.

Clarificatio. ^{Intelligēduz}
^{q̄ viri} ima/
 ginatiua sicut dictū est nunq̄ descit in
 tēpore sōni nec in tpe vigiliāz: ⁊ iō in
 tpe somni si ascēdat ad supiora cōtin/
 git syllogizare: versus facere ⁊ siliā. Et
 si descēdat ad inferiora cōtingit sātasti/
 care ⁊ multa sōnia ⁊ sātasmata videre
 sine capite ⁊ cauda. Et qz facili⁹ est de/
 scēdere q̄ ascēdere: iō frequēt⁹ accidūt
 ista q̄ illa: ⁊ iō qz est in motu cōtinuo
 nunq̄ descit: iō ex h sum⁹ fm Aul. vj.
 de nālīb⁹ in cōtinuo cruciatu. Et iō sic
 vētū capere nō possum⁹: ita imagina/
 tiones ⁊ cogitationes auferre nō vale/
 mus: viri aut pfecti resistūt malis co/
 gitatiōib⁹: ⁊ h sufficit. Nūc aut virtu/
 tes aīales descūt in sōno: potissime ex/
 teriores sicut est visus. auditus. olfat⁹.
 gustus. tactus. Opationes aut simpli/
 ces fortificant: sicut est appetitiua mē/
 broꝝ. digestiua. cōstitiua. ⁊ expulsīua
 sudoris: sed ille q̄ sūt cōposite ex aīali
 ⁊ nālī quiescūt: sicut est appetitiua sto/
 machi: ⁊ expulsīua egestionū ⁊ vrine.
 Secūdo intelligēdū q̄ sensus cōis est
 ppria passio somni: qui sensus cōis ra/
 dicaliter ⁊ originaliter est in corde. Et
 ita intellexit Gal. ⁊ si ex his possūt eē

amicus placet mihi: qz plura dixim^{us} su-
pra dicta Gal. in fine quarti de morbo.
Tertio notandū qz frequēter memora-
mur de somnijs qz ydola abintus sunt
z frequēter nō recordamur: qz qsi ab
extra sunt: cū nō sint memorie cōmēda-
ta: z potissime sit obliuio somnijs cū
repentina sit expergesfactio. Et iuxta
hoc aduertendum fm Aul. vi. de na-
turalibus: qz homines qui invigilās cō-
sueverūt verus dīcere: tunc tales vt plu-
rimū habent vera somnia. Quarto
notandum qz aliquando in somnijs ho-
mines surgunt z induunt se: z percuti-
unt omnes circa se. aliquando armant
se z ascendunt equum aliquando sagi-
tant ferum: aliquādo vadunt per lo-
ca inuia: ita qz in tēpore vigiliāz nullo
mō auderent vel possent transire: z de
talibus multa audiūmus que nō opz
hī inserere. Dormiētes igit sunt vigi-
lantes: z faciūt opa vigiliāz. z vident
lumen lucerne languide: z audiūt vo-
cem galli sed lāguide. Dormiētes igit
sunt vigilātes. Ista aut accidūt illis qui
habent complexionē cerebri ca. z hu.
quoniam ratione humiditatis sit for-
tis oppillatio. z ratione caliditatis for-
tis imaginatio. Virtus ergo imagina-
tiua precipit virtuti motiue: z illa est si-
bi obediēs: sed sensitīue nō: qz motiue
sunt magis in pte posteriori: z sensitīue
magis in parte anteriori vbi est sensus
cōis fortiter ligatus pp hūidū: z ita vir-
tutes sensitīue nō sunt obediētes ima-
ginatiue sicut motiue. z iō cū satis iue-
runt reuertunt ad locū: z in crastinum
putant se somniasse tm. Et iō malū est
in vna aula cū talibus socijs habitare.
Fiat igitur phloia z abstinentia: z odo-
ret acetū: z camphorā: z etiam in acui-
llius surgēdi flagella essent multū vti-

lia. vt a tanta imaginatiōe diuerterē-
tur. Quinto notandū z opium z nar-
cotica aliqua z potissime opii nō de-
berent applicari corpori humano: nisi
tria cōcurrāt vlt quatuor. Primū. s. ma-
gna necessitas z desperatio. Secundū
qz opium sit bene frenatū cum cassiali-
gnea z croco. Tertū qz apponatur in
parua quantitate. Quarto etiam qz
parum stet supra corpus: suppositoriū
aut de opio inducit somnū: qz mitiga-
torem z arsurā: z solidat z constrin-
git z somnum inducit. Aduertamus
igitur ad id quod dixim^{us} de remedijs
vigiliarum in se. z ad ea que diximus
hic z ita per dei gratiam poterimus in-
ducere bonū somnū.

Capitulum. xix. de mania z me-
lencolia.



Mania z melēcolia
sūt corruptio-
nes animi sine febre.
Cause. hūor enīz
melencoli-
cus insiciens cerebrum: perturbans spi-
ritus z obnubilans: z animam obsu-
scans: est causa corruptionis mentis.
Cum enim complexio cerebri que na-
turaliter est frigida z humida: est sicut
oportet: z spiritus sunt clari z lumino-
si: tunc accidit bona imaginatio cogi-
tatio z memoria: z in tempore somni:
z in tempore vigiliarum: sic quando
propter naturam ista sunt: accidūt cor-
ruptiones diuerse z in diuersis parti-
bus: quoniam aliquando corrumpitur
imaginatiua que est versus partem an-
teriozem cerebri z alie non: sicut acci-
dūt Gal. sicut ipse narrat in de inte-
rioribus: qui euellebat pillos a vesti-
mentis: z amici dixerant qz morieba-
tur: z ipse aduertens cōsiderauit qz nō
i lig

erat salua imagiatiua: et rogauit eos quod inuaret eum et euasit. Aliquid autem ratio est lesa et alie salue. sic narrat Gal. de quodam quod exstans in fenestra rogabat transientes utrum uellent uasa uitrea. et ipsi illudentes extendebant manus et ipse presentabat uasa. et ita fecit de quodam puero. Ecce imaginatiua non erat lesa nec memoria: quia bene cognoscebat amicos et vocabat proprio nomine: et ita de illo quod protegit. sed ratio erat lesa: quia ignorabat utrum uasa essent frangibilis vel non: et ignorabat utrum puer esset lesibilis vel non. Aliquid ledit memoria et alie non. sicut fuit dicitur caplin de corruptione memorie. Secundum igitur diuersitatem humorum et secundum diuersitatem quantitatum et situs. et secundum hoc diuerse infectiones et corruptiones assignantur: et secundum hoc diuersa nomina sortuntur: sicut est alienatio mentis. corruptio. desipientia. stoliditas. insensibilitas. mania. cutubur: seu capra aqua. ypocundriata: seu mirachia a mitrali dicta. et ita de aliis. Ista autem passio frequenter aduenit colicis et extenuatis et illis qui habent cor calidum: et in quibus humorum adusti generantur. In pinguibus autem et albis raro accidit: et venit frequenter in tempore autumnali et uernali. Cuius igitur immediata est humor melicorum corruptus inficiens cerebrum. Cause autem antecedentes sunt omnia illa que multiplicat melias: siue per se: siue per accedens: siue per viam adustionis et corruptionis. Ista autem sunt multa. scilicet timor et tristitia. et sollicitudo. et sitis. Secunda causa potest esse omnis ille cibum quod multiplicat melias sic sunt lentes et fabae et alia legumina. et omnia grana minuta: et panis optimus. et vinum grossum turbidum. et caseus antiquus: et caules. et extremitates et palmites arborum stipitica: et carnes boue: et potissimum antiqui: et potissime indurate in sale. et carnes lepore: et cuniculorum. et apri

et carnes ouium aialit siluestrium infusata rurum et illicitarum quod comedunt in quibusdam regionibus. Aut ratione male consuetudinis. aut ratione famis. sicut sunt vulpes. erici. asini. muli et similia. de quibus facit mentionem Gal. tertio de interioribus. Tercia causa esse potest humorum corruptus malus adustus. et ita aduritur sanguis et transit in narium melicorum et sicut colica siue fuerit naturalis siue inaturalis: et ita de melia quod aduritur: et ita de phlegmate cum putrescit et corrumpitur: sicut dicit Avicenna. et raro. quia simile non inficit sile. Quarta causa potest esse corruptio digonum et membrorum: et malicia mundificationis: et re tentio superfluitatum. Nam igitur melica aliquid quando est in cerebro aliquid ascendit vapor melicorum a membris inferioribus: ut a corde: a stomacho: ab ypocundriis: et mirachia. et ab epate et splene. cum ibi remanet humor melicus. aut cum non bene mundificatur epar ab humore melico et puenit a retentione emoroidarum et menstruum. et aliquid vapor melicus ascendit a pede et a partibus inferioribus. Et dicit Avicenna. quod aliquid dicitur quod ista passio puenit a demonio. Et dicitur quod cum ipse doceat phisicam de hoc non se debet intrinsecare. quoniam quomodo cumque vadat negotium causa immediata semper est melencolia a quocumque fiat transmutatio.

Signa. Signorum quedam sunt vltima. quodam particularia. et quedam occulta. et quodam manifesta detecta. et quedam completa. Signa autem occulta future manifeste sunt: cum aliquid imaginatur: aut cogitat ea quod non debet cogitare: aut iudicare: aut imaginare. et cum putat bonum quod non est bonum. et putat honestum quod non est honestum: et cogitat apprehendere impossibilia aut irrationabilia: et cum male iudicat de illis: siue sunt in tempore somni siue in tempore vigiliarum: et cum hoc habet fantasmatum diuersa et terribilia

bñtia. aut qz videt sibi in somnis qz vi/
 deat demones. aut monachos nigros:
 aut suspensos. aut mortuos. et oia ta/
 lia pñtia: et mō ridet: mō flet. et timet de
 non timēdis. et ridet de nō ridēdis. Si-
 gna aut manifesta detecta sunt qñ oclē
 cū ore qd cōcepit in corde: et secū solus
 loq̃t. ita qz a pñcipio hz soliditatē isā
 illē: et pfert vba fatua q nō hñt caput
 neqz caudā: nec p̃fēq̃t vba incepta: nec
 reddit rōnem de eis. Signa aut cōple/
 ta sunt. vt qñ illud corrupit qd p̃cepit
 et ore p̃tulit p̃sequit operando: et ince/
 dit ab errādo: mō superius mō inferi⁹
 sicut cutubut. de quo facit mentionem
 Auicē. Cutubut aut est quoddā genus
 araneae qd vadit supra aquas fontium:
 et habet lōgas tibias: cū incipit ire ver/
 sus vnā partē aūq̃ mor⁹ sit p̃fēct⁹ sta/
 tim incipit alterz. et ita de secūdo. et ita
 de oib⁹. et appellat illud aīal in vul/
 gari capra aq. Cū igitur desipientia est
 completa mor⁹ pedū et manū et ligue
 et oculorū sunt erratici nūq̃ adherētes
 vīe vni et ordinī vni. Signa aut gñalia
 sunt ista. de pprietate oīum melicorū ē
 habere odio istā vitā et fugere societa/
 tem hoīum: et esse in cōtūa tristitia. et
 hoc est qd dicebat Sal. i sine q̃re p̃ticu/
 le de morbo. nō ē mirū si timeāt melici
 qz cām timoris cōtinue secū portāt: aīa
 enim est inuoluta cū caligine tenebro/
 sa: et qz sequit corpis passiōes: iō timēt
 sicut pueri. et fami timēt de tenebris et
 de nocte. Audaces enī nō timent in te/
 nebris. et hoc ē qd dicebat Ypo. timor
 et pusillanimitas si multū tēpus habue/
 rint melicū faciūt. huiusmōi melici igit
 sunt timidi: et timor lōgus induct me/
 lencoliā. Cauendū ē g a passionib⁹ me/
 lencolicis: qz nec recte agē pōt: nec ora/
 re: nec intelligere: nec legere: nec docere.

Sunt etiā alia signa cōia: in diuersis tñ
 diuersa. de quibus facit mentionē Sal.
 4. de interiorib⁹. aliquib⁹ videt qz de/
 senescat. et alijs qz angel⁹ qui mouet or/
 bem fatiget. et fugit p̃imie vt celū non
 possit ipm cōtingere. Alij timent qz ab/
 sorbeant: alijs videt qz sint gall⁹ et mo/
 uent brachia loco alay. Alijs videtur
 qz sint vasa vitrea vel argillosa: et timēt
 qz si tangerent frangerent. Alijs vide/
 tur qz sint magistri in oī sensibili: et inci/
 piūt legere et docere: et tñ nihil oclit rō/
 nabile. Alijs videt qz sint p̃phete: et qz
 sint inspirati a spūscō. et incipiūt p̃phe/
 tare et multa futura p̃dicē siue de statu
 mūdi aut antixpi. Et ita de alijs mille
 millib⁹ et inenērabilib⁹. ad q narrandū
 nō sufficit p̃ns dies. Signa et spālia sē
 ista. si ē ex san. ē cū risu. et oclī sūt rubei
 et vene plene. et cāe multiplicātes san.
 p̃cesserūt. Si ex colā tūc vocat p̃prie
 mania: et si cū saltu et furore et luminos/
 tate. et cū terribili aspectu. et appellat a
 qbusdā demoniū lupinū. Si ex melia
 sūt cū tristitia et sollicitudinē et timore:
 et cū diuersis cogitatōib⁹. et si ex p̃bleg/
 si cū sōnitate. Intelligendū qz cū cere/
 bz patit ex sic. tē ē capitis leuitas. et si
 tis. et vigilie. et paucitas supfluitatū ex
 oculis et narib⁹. et si patiat ex hūidita/
 te adest capitis grauitas. et sōnclōsitas
 et mltitudo supfluitatū i oclis et i nar/
 bus. et paucitas sitis. Si aut venerit ex
 p̃tib⁹ inferiorib⁹ tē i mēbrovñ vēr adest
 pondus. dolor. et aggravatio. et signa
 illi⁹ p̃cesserunt. Et si a corde tremor et
 cardiaca passio. et si a stomacho dolor
 et nausea et ṽtositates mltie. Et si a mē/
 rac. et ypocūdris. inflāmatioēs torzio/
 nes. et si ab epate dolor in ypocūdris
 dextro. et si a splene: duricies et aggrava/
 tio in p̃te sinistra. et si i p̃tib⁹ inferioribus

dolor: et aggrauatio circa illas partes. et si ex retentione emoroidorum et intestino/rum. hoc scimus ex iudicio patiens. et si qua sunt similia.

Pronosticatio. Desipit hic cum risu sunt minus moleste. si post crismum in feb. acutis veniat mania: et cum hoc alia bona signa coincident significat euasione: et si mala mori. et tamen aliqui accidunt qui euadit a se. et non moritur: et mania remanet incinerata in capite: et ita remanet maniacus. Et si vltima veniat maniacus in facie aut in pedibus: moritur et incurabilitatem signat. Si maniacus amittat appetitum omnino euadere non potest: tamen propter maliciam moritur: propter priuationem cibi. quamdiu enim videtur maniacus cum toruo aspectu: non reputes ipsum curatum. Quia autem supueniunt manie varices: aut multitudo mestrui. aut fluxus emoroidorum: aut ydropisis tunc curat.

Cura. Primum enim quod concipitur in cura ratione omnium maniacorum est gaudium et leticia. quam illud quod magis nocet est sollicitudo et tristitia. et ideo domus oris esse clara luminosa sine picturis: et debent ibi esse multa odorifera. et omnes habitantes in ea debent esse pulchri aspectus: et omnes quos timeat: et de quibus verecundetur si enormia egerit aut fatua loquatur: et ipsi debent multa promittere et multa ioculata pulcherrima presentare: debent et ibi esse instrumenta musica. et breuiter omnia que letificent animas. Tamen si puenisset ista egritudo ex nimio gaudio et repetino: aut quod fuit nunciatum quod ipse erat in dignitate maxima subleuatus. aut aliquid alicuius suum. tunc bonum est quod de illo eodem tristitia induceretur. Secundo concipitur in curatione omnia humectantia: cum passio sit prope siccum: et ideo concipitur sibi sonus. quies. otium. et balnea animi cibum. et cibaria humectantia oppilantia. con-

petui igitur galline capones. et caro animalis agni. et vinum clare subtilis. et pisces squamosi de aquis mundis. et oua sorbilia et panis triticeus bene coctus et bene sermentatus: et cum temperata quantitate salis. et breuiter omne illud quod humectat corpus: quam hoc est magna pars curationis. Intelligendum tamen quod si mania veniret ex oppilatione vltima ex phlegmatis corruptione: tunc ista censuram modificanda. et tunc amicum non est precedendum quam oppilat. Tercio prepetitur in curatione vitare omne illud quod multiplicat meliam. siue fuerit naturale siue innaturalis. Vt et quod panem opiz. et vinum nouum turbidum spissum grossum. et lutes. et fabas. et alia legumina. caseum antiquum. et carnes bouum. et omnia cibaria melica. et est ea que adurunt humores. et ideo vitabit omnia salsa. et omnia acuta. et omnia que sunt vehemens acetositas. et vitabit omnem laborem nimium et iram et otium. et omnia phlogistica. Quarto ad mania veniamus. In mania igitur de causa calida apponamus in principio repercussiuam et confortatiua et tonifera. et ideo inungamus caput cum oleo ro. et aceto. et viol. et nenuphare. et oleo de salicibus. et cucurbita. et papauere. et aceto squill. et camomilla. et melliloto. Et si fuerit causa frigida. inungamus ista et addamus ista. anethos et sticados. et camomilla. et mellilotum. et acetum. squill. et filia cala que non multum excedat. Deinde comestum est quod fiat frictiones extremitatum: et ligature dolorose. deinde fiat clisteria. Et si est causa calida addat ellium de succo ro. Et si frigida rapigras. et sticados. et anisum. et alia similia exigentia mae: quod malicia clisteriorum bene non apponere volo. Deinde particulariter curenus exigentia humoris. Et si non est obediens liget ut non ledat se nec alium. et collasizet et flagellet. Si igitur causa fuerit sanguinea. fiat purgatio propter phlogia de sapber

nia vt trahat mā ad partē lōginquam.
Deinde fiat de epatica vt plenitudo re
moueat. et cū hoc distrahāt. deinde de
vena q̄ est inter pollicē et indicē. deinde
de cephalica. que est inter curuaturam
brachij. supposito q̄ indigeat: et q̄ vir/
tus possit tollerare. Deinde mūdificet
cū cassia. māna. et tamarid. et epithio
et aqua casci. Si autē fuerit mā colica
digerat sic. R. end. scariol. lacuē. añ. 3.
ij. succi box. suc. sumi terre. suc. buglos
se. suc. pomoy dul. añ. lib. 5. aceti. sqll.
3. ij. panio zucc. lib. 5. fiat siru. et clarifi/
cetur. Deinde purget cū mirabl. clari. et
indis. et thimo. et solys sene. et aqua ca/
sei. et ista fiat multis vicib⁹ si indigue/
rit. Et si ex his nō curet et passio iā in/
cipiat indurari. tūc euacuet cū clrio de
succo ro. et yeraruffi. acuatīs cū diagri
dio et mastice. Ista autē fortia medica/
mina nō dent nisi postq̄ multa leuia p/
cesserūt. Si autē fuerit mā melica dige/
ratur sic. R. radic. feniculi. petrosil. bru
sci. sparagi. graminis. añ. 3. j. suc. box.
suc. buglosse. suc. mellisse. añ. 3. ij. aceti
al. 3. ij. mell. ro. lib. 5. et 5. fiat siru. et cla
rificet. deinde purget cū mirabl. indis.
bellicis. epithio. et folio sene. et lapide
lazuli. et lapide armenico. Parent igit
ista sicut decet: et exhibeat multis vicib⁹
bus. postq̄ autē passio indurat de yera
logodion. et yeraruffi. et ita paulatine
ascēdendū est ad fortiora. Si autē mā
fuerit pblegmatica: lz raro ptingat ol/
geratur sic. R. radic. apij. brusci. spara
gi. graminis. scolopendrie. anisi. marai.
spicenar. squinati. clperl. añ. 3. j. et tunc
apponant succi predicti et aceti et mel:
et fiat siru. Deinde purget cū mirabl.
chebl. et indis. et polipod. et agarico pa
ratis sic. opz. et cū repissis q̄ oz: et dent
multis vicib⁹ si necessariū fuerit. Et si

passio ē indurata purget cū fortiorib⁹
scz cū yerap. et yeraruffi. acuatīs cū pul
pa coll. Uel pareat mā p hūc modū. f. q̄
lardēt radic. feniculi: aut petrosil. o. ello
et stēt sū terra oleb⁹. xl. et fiat oxill. per
modū p quē dixim⁹ sup⁹ cap. d. lepra. et
vtat ea. Alitō autē cū oia supradicta su
erint scā: et remediū siue cura nō seq̄t: ra
datur caput et findat i cruce. et postea
fiat cauteriū aut cauteria mltia: q̄ pcul
dubio ista faciūt ad fūoz exalationez.
Vidi. n. melicū et a fortia cū gladio su
it vln⁹ et craneti fractū. vere q̄ diu
vuln⁹ fuit aptū: tādū fuit optie curat⁹:
et statū cū vln⁹ fuit curatū et clausū reuer
sa ē mania. et puto q̄ si vuln⁹ fuit diu
aptū et q̄ ipse fuit remediāt⁹ sic oz. q̄
curat⁹ fuit. Si autē mania venerit pp
cās extrilecas vt pp casū et p cussionez
et silia. fiat phloia et clisteria et capitis
confortatio cū oleo ro. et aceto et lacte
muliez. et p corpis mūdificationē fiat
sometatiōes circa caput cū camo. mel/
liloto. anihos. sticados: et silib⁹. Si ar
puenerit pp ascēsiōē sumi ad supiora
ab inferiorib⁹: tūc fiat remedia luxia na
turā pncule patiētis. Si igit venerit a
corde dēt ista clria. R. diacamero. oia
codis. diābre leticie. Gal. pliris cū mu/
sco. diāthos cū musco. añ. et ita de alijs
medicinis cordialib⁹: sic ē spodiū am/
bra. musc⁹. lignū aloes. aux soliatū: bu
glossa. benial. et ru. margarite. os d cor
de cerui. et doronicū ozimū. semē ma/
iozane. se. basilicōis. crocus et silia. Si
autē venerit a stomacho et ypocūdris.
et miractūc certificet digestio et vērifi
tas excludat. puocet igit vomit⁹: et det
cibus subtilis et facilis digōis: et non
ponat crudū supra semicoctū vln⁹ semidi
gestū. et postq̄ cib⁹ corrupt⁹ fuerit i sto
macho: qd discernit ex puerfione eius

infumoftratē: aut acetofitatem: aut vē/
rofitatē: aut aliquē fapozē abominabi/
lem: tūc nō dormiat donec stomachus
fuerit mūdificatus aut p vomitū aut p
clistere aut p medicīnā feceffiuā: z con
fortetur stomachus cū isto electuario.
℞. diamēte. diatrīton pipereon. diām/
bre. dianthos. añ. ʒ. ij. misceantur. Et si
cā effet ca. fiat phloīa z ēt vētofe: z frī
gida administrent sicut dicit caplo de
apostematibus. Et qñ ista mania cau/
satur de cā frigida q mirachia appella
tur seu ypocūdriata: q aliquando ē cū
duricie vētris z tumore: z aliqñ nō. Si
igitur fuerit sine apostemate z inflatio
ne tūc valēt ista quoquo mō applicata
absinthii. agnus castus. rutha. radix li
lji. deinde fiat vētofe z filia. Si autē fue
rit ab epate dent diuretice z aperitua:
sicut est spicanar. squinātum z filia. Si
autēz venerit a splene a quo frequēter
pt euenire. tūc mollificet splen z deop/
piletur: sicut dicit inferius. Si ex emo
roidibus aperiant: sicut dicit. Si a ma
trice puocent menstrua sicut dicitur.
Si autē ab aliquo alio mēbro z possit
cauterizari cauterizet. Preseruent igit
maniaci z melācolici in vere z autūno
cū longa acceptione epibimī z seri ca
pini. Hoc enim vlr preseruat a lepra z
ab oī passione melācolica.

Clarificatio. Intelligēduz
q inter oia q
magis nocēt sensibus est repletio cibo
ruz z hūiditatū. siccitas aut quādo ex
cedit nocet cerebro: q reddit spūs ni
mis mobiles: z si excedat plus ipso p/
uificat z resoluit: z sūt dicta Aui. Se/
cūdo intelligendū q in calidis regioni
bus frequentius accidit mania. In frī
gidis āt tardius: z l3 calor nālis sit for
tior: n tñ aduriz: s3 viuificat z pseruat.

Capl3. xx. de amore q hereos dicit



Amor qui here/
os dicit est
sollitudo melica pp
mulieris amorē.

Causa. Cā hu
ius pas

sionis est corruptio extimatiue pp for
mā z figurā fortiter affixam: vñ cū ali
quis philocapius est in amore alicui
mulieris: ita fortiter cōcipit formā z fi
gurā z modū: qñ credit z opinat hāc
esse meliorē pulchriorē: magis venera
bilē: magis speciosaz: z melius dotatā
in nālibus z moralibus q aliquā alia/
rum: z iō ardēter cōcupiscit eā: z sine
mō z mēsurā opinās si posset finem at
tingere q hec esset sua felicitas z beati
tudo: z intātū corruptū est iudiciū ra
tionis: q cōtinue cogitat de ea: z dimi
tit oēa suas operationes: ita q. si aliq
loquatur cum eo vix intelligit aliqua
alia. Et qz est in cōtinua meditatione:
iō sollitudo melācolica appellat. He
reos dicit q hereosi z nobiles ppter
affluētā deliciaz istam passionē con/
sueuerūt incurrere: qñ sicut dicit Uiat
cus: sicut felicitas est vltimū dilectio/
nis: ita hereos vltimū dilectionis z iō
intātū concupiscit q insani efficiūtur.
Juxta illud Ouidij. A trabe sublimi
triste pepēdit onus. Iudiciū ēt ipsoz
corruptū est: z iō dicebat versificator.
Omnis amās cecus nō est amor arbi/
ter equus. Nā deforme pectus iudicat
esse decus. z alibi: Quisquis amat ra/
nam: ranā putat esse dianam. Uir⁹ igit
tur extimatiua q est altior inter sensi/
biles pcepit imagatiue z imaginatiua
concupiscibili: z concupiscibilis ira/
scibili: irascibilis virtutū motiue lacer/
toz: z tunc mouetur totū corpus spre

ro ordine rationis. et currit de nocte et de die per viam et inuia: spernendo calorem et frigus et omnia pericula cuius cunq; conditionis sint. cum iam amplius non potest quiescere corpus. sed concupiscentia non quiescit in tantum quod tristabilia sunt sine preparatione maiora quam essent delectabilia: dato quod haberet intentum. et cum naturaliter fugiat tristabilia: hic autem in mente captus est quod propter unam modicam et miseriam delectationem omne tristabile videtur sibi delectabile. Ita recte faciunt ribaldi qui propter delectationem ludii et taberne in hyeme incedunt nudi et in terra decubunt. et lumen vident quod est magis delectabile vel tristabile. et non est dubium quod tristabile. et tamen eligunt maxime tristabilia propter modicam delectabilia. ita et isti miseri philocapi.

Signa. Signa autem sunt quando amittit somnum et cibum et potum: et maceratur totum corpus propter oculos. et habet cogitationes occultas et profundas cum suspiriis luctuosis et si audiant cantilenas de separatione amoris statim incipiunt flere et tristari: et si audiant de coniunctione amoris statim incipiunt ridere et cantare. Pulsus eorum est diuersus et inordinatus. sed est velox frequens et alius. si mulier quam diligit nominet aut si transeat coram ipso. Et per hunc modum cognouit Sal. passionem cuiusdam iuuenis. patiens enim erat melencolicus tristis et macilentus. et pulsus erat occultus et inordinatus. et nolebat Sal. reuelare. tunc accidit a fortuna illa mulier quam diligebat transiit coram eo. et tunc pulsus fuit subito fortiter excitatus. et cum mulier transiisset: pulsus reuersus est ad naturam primam. et tunc cognouit Sal. quod philocapi erat:

et dixit tu es in tali passione quod tale diligis mulierem. et alter fuit admiratus quod cognouisset passionem et personam. Et ideo si aliquis vult scire nomen mulieris quam diligit nominet sibi multas. et cum nominat illa quam diligit statim pulsus excitatur. Illa ergo est et fugatis ab ea.

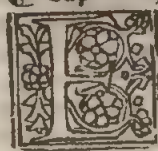
Pronostica. Pronostica vero est talis quod nisi heros succurrat in maniam cadunt aut moriuntur.

Cura. Patiens iste autem est obediens remoueat ab illa falsa imaginatione ab aliquo viro quem timeat: de quo verecundetur cum verbis et admonitionibus ostendendo pericula seculi: de iudiciis et gaudia paradisi. Et si ratio non est obediens: et si esset iuuenis quod esset scelerata: tunc frequenter et fortiter flagellet donec totus incipiat fetere. Deinde nuncientur sibi valde tristabilia: ut maior tristitia minorem habeat obscurare. Aut quod nuncientur alta delectabilia: aut quod factus senescallus: vel bailus: vel beneficius grande est sibi collatum: et ita reuocabitur: quod bonores mutant mores. Deinde tollatur oculum: de quo Ouidius. Oculi si tollas perire cupidinis actus. Deinde occupetur in aliqua actione necessaria. de quo Ouidius. Dat vacue menti quo te neatur opus. Deinde distrahat ad longinquas regiones ut videat varia et diuersa. et de hoc Ouidius. Uade per urbem splendida castra troie. Iuuenes pisces et res mille colores. Deinde hortetur ad diligendum multas: et distrahat amor unus propter amorem alterius. et de hoc Ouidius hortor et ut pariter binas habeatis amicas. Fortius et plures si quis amare potest. Utile igitur est mutare regimen. et esse inter amicos et notos. et

q̄ vadat per loca vbi sint prata. fontes montes. nemora. odores boni. pulchri aspectus. cantus autū. instrumēta musica. cū dicat Auiē. q̄ aliq̄ plus mouetur per instrumēta musica. Et si aliqua materia fuerit aggregata. mūdificetur sicut dictū est caplo de mania ⁊ melia: qz vere vna spēs melie ē. finaliter aut cū aliud p̄siliū nō habem⁹: implorem⁹ auxiliū ⁊ cōsiliū vetulaz: vt ipsi dehoneſcent ⁊ diffamēt quantum possunt. ipse enim habet artē sagacē ad hoc plus q̄ viri. cū dicit Auiē. q̄ aliqui sunt q̄ gaudent in audiendo ſetida ⁊ illicita. Que ratur igit̄ vetula turpissima in aspectu cū magnis dentib⁹ ⁊ barba: ⁊ cū turpi ⁊ vili habitu: ⁊ q̄ portet sub⁹ gremiū pānum menstruātū ⁊ adueniēs philo/capta q̄ incipiat dehonestare camiliāz suā dicendo: qm̄ est tignosa ⁊ ebriosa: ⁊ q̄ mingit in lecto: ⁊ q̄ est epilica ⁊ impudica: ⁊ q̄ in corpe suo sunt excreſcētie enormes cū fetore anhelitus. ⁊ alijs omnib⁹ enormib⁹ in quib⁹ vetule sunt edocte. Si aut̄ ex his p̄sualionib⁹ nolit dimittere: ſbito extrahat pānū mēstruatū corā facie: aporādo dicēdo: claman do: talis ē amica tua talis. Et si ex his non dūmiserit: iam nō est homo: s̄ diabolus incarnatus. Fatuitas igitur sua vltēius ſecum ſit in perditione.

Clarificatio. Intelligendū q̄ coit⁹ ſup/fluus deſiccat: ⁊ talis nō cōpetit hereo ſis nec triſtib⁹ nec melicis. ſed quibus permiſſum ē cōpetit ſm̄ tēperamentuz ſm̄ Auiē. Scdm̄ aut̄ tēperamētū ſit ſz Sal. qm̄ ſit cauſatis tantis internalliis: vt cor⁹ ſentiat ſe alleviatū ⁊ melius comedentē ⁊ dormientē. Coitus igitur qz letificat ⁊ calefacit ⁊ bonā diſgeſtio/nem inducit: iō bene cōpetit quib⁹ ē p/

miſſum. dū tñ ſiat ſm̄ tēperamentum. Secundo notandū q̄ vinū qz letificat ⁊ humectat ſi cū tēperamento ſumitur qz diſgeſtionē cōfortat ideo bene com/petit. Oportet igit̄ q̄ vinū non ſumatur in parua quantitate nec in tāta q̄ mebr̄i et: ſed in tali q̄ letificet ⁊ curas tollat. vnde vbi ebrietas nulla vel tanta ſit vt ſibi curas eripiat ſiqua eſt inter vtrūqz nocet. Et ideo dicebat vatic⁹. qui p̄io vinū de vite docere mollis eſt inter ſapientiffimos oz deputari. Tercio aduertendū q̄ in hac cura cōpetit balneū qz humectat ⁊ letificat. dū tñ cor⁹ ſuerit mūdificatū. Quarto ſciēdū q̄ amor qui hereos dicit p̄prie loquēdo p̄pria paſſio cerebri eſt: p̄ corruptionē imā/ginatiue. teſticuli aut̄ p̄nt eē ſubiectū q̄ ad cām p̄iunctam. ſed epar q̄ ad aſce/dentem. Quinto notādū q̄ iſta paſſio frequētius aduenit viris q̄ mulierib⁹: pro tāto qz viri ſunt calidiores: ⁊ vli/ter ſemine frigidiores: ⁊ hoc p̄ in ma/sculis brutoz: qui cū furia ⁊ ipetu mo/uentur ad coitū implendū. Nūc qz viri calidiores: ideo in coitu itenſius dele/ctantur. mulieres aut̄ extēſius pl⁹: qz in ſemine viri ⁊ in ſemine p̄p̄lo. Ultimo intelligendū q̄ iſta paſſio pulcherrimo mō pōt deſcribi ſic. Amor ē mētis inſania: qz anim⁹ vagat per inania: cerebri doloribus permiscens pauca gaudia. **C**apitulū. xxi. de ebrietate.



Brietas eſt paſſio cerebri cū neruo/ū mollificatione p̄p̄ ſu/mos groſſos a vino re/solutos proveniens.

Cauſe. Cū. n. vinū accipitur ī nī mīa quantitate aut in forti qualitate: tūc vītus diſgeſtiua ſtomachi

et epatis non possunt supare nec digerere. et tunc resoluuntur summi grossi cerebri ascendentes qui mollificant nervos: et turbant instrumenta sensuum in toto corpore. et turbant vires omnes. sic est imaginativa. cogitativa: et memoria: quam summi iste est caligo et tenebre ipsi asse: sicut nubes ipsi soli. Assimilatur igitur desipientie et furori.

Signa. Primum membrum in quo apparetur res est lingua propter multum dinem nervorum qui ibi sunt: et ideo incipit loqui balbuciendo aut verba precipitando. Deinde incipiunt alia membra tremere aut deficere. et ita de alijs.

Prognostica. Si enim continua fuerit aliquis. non potest esse quam moriatur. aut apoplecticus: aut epilepticus. aut paralyticus. aut tremulosus: aut guttosus: quam licet vinum sit calidum: nisi mis in bibendum causa est frigiditatis passionum secundum Gal. secundo de morbo.

Cura. Curatio est quod si est causa complexio: sicut est oleum ro. et acetum et nenuphar et silia. Si autem est frigus aliquo causa tepamentum vicina sicut est camomilla. mellilotum et anthis. et silia capiti applicentur. sicut est clisteria et fricationes extremitatum. et sumat stiptica si fuerit frigus complexio: sumat succum mente et absinthij. Si calide sumat succum caulium et citoniorum et silia. Et quod cura posita est superius capto de dolore capitis. ideo curam ulterius non pertracto.

Clarificatio. Intellegendum quod ebrietas et accidentia ebrietatum sunt aliter: et aliter: secundum diversitatem complexionum et virorum. qui enim habent stomachum calidum citius inebriantur et citius curantur: contrarium est de frigidis. Idem est de complexione cerebri causa vel frigida. vinum enim grossius tardius inebriat et tardius curat. Si autem apponatur aqua citius inebriat:

at: quam quodammodo subtiliat eum. Et ideo dicitur bat Aulic. vinum limphatum citius inebriat: vinum autem subtile citius inebriat et citius curat. Accidentia sunt secundum diversitatem complexionum. quam sanguinei inebriati rident hincinde currentes: et quasi stoliditatem infantilem habentes. Colerici efficiuntur loquaces et mobiles: et quasi quandam furiam incurrunt. Sed phlegmatici efficiunt somnulosi et stupidi cum somno gravi et molesto. Melici autem efficiuntur tristes. et incipiunt flere peccata sua. Sed qui habent stomachum frigidum incurrunt dolorem capitis vehementem: sed qui temperati dormiunt magis somno naturali. Vinum purius citius inebriat et albius velociter: sed cito soluit. Sed qui habent stomachum calidum et cerebri frigidum cito inebriantur. Secundo intelligendum quod multa sunt que inducunt actionem similem ebrietati. sicut sunt ceruisia et medones. et nigella que est in pane: que reddunt spiritum somnulosum et stupidum quasi embrium propter multitudinem vaporum: sed prisana nunquam propter bonitatem sue decoctionis. Tercio intelligendum quod omnibus ebriosis et habentibus caput plenum vaporibus grossis indigestis. videtur quod circa lumen caecale sit rota magna diversis coloribus. et hoc est quod spiritus luminosi propter vapores sunt turbati. Quarto sciendum quod secundum intentionem Aulic. quod bonum est inebriari semel in mense: non propter ebrietatem: sed quod ad ebrietatem sequitur vomitus sudor et secessus: que corpus habent mundificare et talis passio per relationem ad finem non est morbus. Et cum multi alij sunt modi purgationis et hoc sit ignominiosum. et etiam non est omnino tutum. quod ante vomitum bene possit incurrere apoplexiam. ideo ab aula nostre speculationis totaliter sit remotum. Quinto

notādū ⁊ f3 Sal. in de cōplexionibus
inter oīa que citius cōuertunt in cal. ⁊
spīritū est vīnū spm: et currat sincopim
fm Sal. xij. de ingenio ⁊ multa alia in/
uamēta facit: ⁊ hoc est vez qñ sumitur
fm tēperamētū. qñ aut excedit nāz cor
poris tūc facit multa nocumēta. P. so
qz replet caput vaporibus ⁊ ita pertur
bat aīam ⁊ oēs opationes. Secūdo qz
rōne indigestionis cōuertit in acetū: ⁊
ita pcuit nervos: ⁊ ita est cū paralisis.
Tercio qz materias crudas facit pene
trare ad mēbra: ⁊ ita est cū artericie cū
sit forissim⁹ penetrator. Et sic igit vīnū
ē altissima iyrīaca cū sumit sicut opoz
terita est letale venenū cū sumit sicut
nō opz. Ultimo intelligendū qz coitus
in declinatione cozepe mundificato qui/
bus data est licentia pōt cōpetere dum
tamē fiat fm tēperamētū.

C. Caplin. xxiij. de frenesi.



Frenesis est apo/
stema ca
lida in pāniculīs cerebri
generatum.

Cause.

Cā est co.
pura: aut
ebullitio sanguinis in corde aut epate.
Cause aut coadiuvātes sunt vt qz iuu
nis colericus ⁊ tēpus est iuu: ⁊ qz labo
rauit in diebus canicularib⁹ ⁊ stetit i so
le ca. capite discoopto: ⁊ ieiunante ⁊ co
medit cibaria ca. ⁊ alia pilla q corp⁹
calescūt ⁊ desiccāt. Frenesis aut qdā
est vera: qdā nō vera. Vera at fit qñ co.
ru. pura. aut co. ru. adusta aut vapor
sanguinis ebullit in epate ⁊ in corde
coadunant in pāniculīs cerebri: aut
substantia medullari: ⁊ ibi faciūt aposte
ma ad qd sequit febris cōtinua ⁊ ardē
tissima: tū ppter mēbri debilitatē ⁊ ma
terte dispositionē. Frenesis nō vera cā/
tur ex co. citrina: aut qz sequit se. sic sūt

tertiaria: causton: apostema pulmonis:
lateris: diafragmatis: stomachi: epa/
tis matricis: ⁊ ita de alijs.

Signa. Signa sūt febris conti
nua alienatio: vigilie:
sitis nigredo lingue: motus inordinat⁹
pedum ⁊ manū: ⁊ agitatio toti⁹ cor/
poris: loquela cōtinua: ⁊ accidētia ter/
ribilia furiosa. In nō vera oīa sunt re/
missa ⁊ aliquādo quiescūt.

Prognostica. Galienus in p
rognosticis supra
illa pre manū mobilitatis signa ⁊c. di
cit q frenesis pñciosā est in oī genere
suo. Frenesis q i sb: medullari deterioz
ē iter oēs: deī illa q ē i pīamatre. oēi
q ē i oua. Frenesis q ē i co. ru. adusta ē
pessima: deīde q est nō ex adusta: de/
īde q est ex sanguine: deīde q est ex
co. citrina: ⁊ ita de alijs. Signa aut mor
talia sūt ista cū vrina pcessit colorata
⁊ mō est alba ⁊ tenuis: ⁊ alienatio cō/
tinua: ⁊ vigilie cōtinue: si si retineatur
vrina ⁊ egestio ⁊ si spāmet: ⁊ si tūbie
sint extēse: ⁊ nō possit cōduplicare: ⁊ si
duplicates nō possit extēdere: ⁊ si vess
ca appareat in pollice: ⁊ si accidat sin/
copis. Istis signis apparētib⁹ tā mors
sedet in pedibus: medicus igitur conse
stim fugere debet.

Cura. Istis signis mortalib⁹ non
apparētibus parato nau/
fragio succurrat⁹. In pñmis igit par
ticularibus cōcurrentibus fiat phloia
de cephalica vsqz ad sincopim vel qñ
sincopim: si virtus tollerare queat: de/
īde fiat de venis q sunt in sumitate na
ris: deīde cū seris porcinis puocet flu
xus sanguis abint⁹: deīde fiat phloia
de vena q est in frōre: deīde fiat frica/
tiones ⁊ clisteria. Deīde frīgida capitū

applicentur: sicut ē oleū ro. ⁊ acetum
⁊ aqua ro. in frigidatis in profundo pu
teo. Et si indigemus frigidioribus: ex
trahatur succus ex vno istorum vñ ex
pluribus. s. lactuc. portul. cucurbita: sē
peruina: maurella: papauer. al. ⁊ simi/
libus: ⁊ bombax inungatur aut aliqd
simile: ⁊ tepidum fronti ⁊ temporibus
applicetur: ⁊. xxiij. hōis a principio
morbi continuetur: vtatur isto sirupo.
℞. suc. lactuc. suc. cucur. suc. portul.
suc. lentiginis aque. ana: lib. s. quatuor
se. frigidorum se. papaueris al. ana. ʒ.
s. vini malorum grana. ʒ. ij. omnium sa
dal. ʒ. ij. panis zucha. lib. s. fiat sirup⁹
clarificatus. Purgetur cum ista deco/
ctione: ⁊ in principio ante digestionem
materie. ℞. florum bora. florum viol.
ana. ʒ. s. prunorum. xx. fiat decoctio ⁊
in decoctione resoluator cassiē. mun/
de. tamarinō. ana. ʒ. s. miscantur: ⁊ ex
hibeatur ante diem. Cibis sit nullus:
⁊ si necessarium fuerit detur mica pa/
nis ter lota in aqua dulci ⁊ frigida: aq
ordei colata vel colatura quatuor se.
frigidorum mund. cum lacte amigō. cū
vino malorum grana. ⁊ pane de zuch.
cum modico aque ro. Vel q̄ fiat ista
confectio cum succo limonum ⁊ pane
de zucha. ⁊ si ascendamus vsq; ad or/
deaceum magnum quid erit: qz egritu
do erit breuis ⁊ accidentia terribilia.
Si autē egritudo est confirmata q̄ dis/
serant: qz alienatio non cessat ⁊ vigilie
sunt continue: tunc nihil frigidum capi
ti applicetur: nec actu nec potentia. sed
catuli viui findantur per dorsū ⁊ subi
to capiti applicentur: ⁊ cum incipiunt
infrigidari statim alter applicetur. ⁊ si
tot non inueniantur: ponentur in aqua
feruenti: hoc idem potest fieri de gallo
hoc idem de pulmone arctis: ⁊ q̄ per

dorsū extrahatur animalī viuentē. Et
ista sine intermissione applicentur: qz
hoc est vltimum remedium. domus au
tem sit frigida ⁊ aspergatur aqua frigi
da ⁊ aceto ⁊ aqua ro. ⁊ ponantur mul
te cantaploze in domo ⁊ herbe frigide.
sicut est multitudo nenupharis: ⁊ folio
rum vitis al. ⁊ folia salicis. ⁊ cannariū
⁊ ro. ⁊ vial. Et si non potest dormire
vtatur papauere. ⁊ somētur caput cū
aqua decoctionis papauer. ⁊ ros. ⁊ fa
rina papaueris pastata cū lacte mulie
ris puellam nutriētis: ⁊ abluatur os
cum aqua frigida ⁊ aceto ⁊ ponantur
sacculi de psillio supra linguam made
facti cum aqua frigida: ⁊ mandibula i
ferior ⁊ gula ⁊ pectus inungatur cum
isto vnguento. ℞. diadraganti sigidī i
fusi i aqua ro. mucilagines psillij facie
in vino malorum gra. coletur mucila/
go ⁊ addatur farina papaueris al. ole
um ro. ⁊ modicum cere ⁊ fiat vnguen
tum contra nigredinem ⁊ arsuram lin/
gue: ⁊ ita inungatur ab extra. ⁊ fiant
alia medicamina que dicta sunt ab in/
tus: ⁊ teneat folia portulace supra lin/
guam. aut frustum pomi incisi tenul/
ter ad modum lingue. Deinde cū eris
in conualescentia regatur sicut conua/
lescentes debent regi. Et si non vñet
propter defectum sensus: fricetur circa
pectinem: ⁊ embrocetur cum aqua ca/
momille. Et si fuerit stupidus propter
multitudinem infrigidantium: fomen/
tetur cum aqua decoctionis camomil/
le: anthos: sticados: mente: mentastri.
Et si fuerit cum nimia inquietudine ⁊
furta ligetur ne ledat se nec alios: ⁊ po
tissime propter phlobotomiam. In cō
ualescentia vtatur balneis somniferis:
⁊ rebus facilis digestionis. frenesia āt
aliquando componitur cū mania lu/
k

pina. et tunc sunt accidentia terribilia. quoniam ascendit parietes et similia. et composita vniuersaliter curentur sicut componentia exigunt.

Clarificatio. ^{Intelligendū} q cerebrū et ossa possūt apostemari. licz Damalce nus tenet contrarium. Cuius ratio est: qm quicquid per nutrimentū potest dilatari et extendi potest apostemari. vñ licz cerebrum sit humidum et aquosū viscosum tñ est: et ideo extēibile: quare et apostemabile: ossa ēt sunt extēibilia saltim in puericia: quare et c. Secundo notandum q apostemata cerebra sunt curabilia reperiendo. euaporando mām ad oppositum transmittendo: et licz ibi esset sanies aut virulētia: Natura pōt purgare: aut per nares: aut aures: aut insensibiliter. Tercio notandū q in frenesi de colā competit phlobotomia. licz in mā colica inquantum hmoi nō competit phlobotomia. Et tñ potest competere aut rōne plenitudinis: aut rōne apostematis: aut rōne se. aut rōne doloris. Et qz fortiter infrigidat: et qz trahit ad oppositū: qz valet contra putredinem. Attamen aduertendum q si plenitudo ē magna et venerit ppter ebullitionem sanguinis in epate: bene pōt competere phlobotomia de basilica. pprie tamen et regulariter loquendo magis potest competere de cephalica inquantum frenesis est. quoniam phlobotomia debet fieri illa que directius et citius euacuat plenitudinē ex loco fm Gal. in regimento supra illam partem. quando dolor ad spatulas. Sed hoc facit phlobotomia de cephalica facta: cum illa vena pcedit a vena que nutriunt partes capitis extrinsecas. cum cephalica oriatur aguidegi

et cum hoc trahit ad oppositū. Si igitur euacuat plenitudinē ex loco et trahat ad oppositum: ideo de cephalica competit. Cum igitur frenesis sit propter ebullitionem sanguinis in epate: sicut de epatica. et si non fiat de cephalica et ita de alijs. Quarto notandum q frigida bene possunt competere in principio applicata. et qz mām retro pellunt. et qz confortant membrum: et ideo oleum ro. bene potest competere. Et licz oleum de se vergat ad temperamentū tamen cum calidis est calidum: et cum frigidis est frigidum: nec in hoc casu potest infirmari: tñ qz ponitur ab extra. et qz frigidum rōne ro. et acetū et similia. Ultimo notandum q calida in frenesi confirmata vniuersalibus precedentibus non calefaciunt. sed magis infrigidant materiam euaporando et ad exterius delegando: quare siccus apertus et pidus et ea que dicta sūt applicari pñt.

Capitulum. xxliij. de sternutatione.



Sternutatio ^{mo} est naturalis cerebri fortis et validus propter expulsionem humorum.

Causa. Causa huius autem est extrinseca aut intrinseca aut est naturalis aut violentia. Naturalis cum enim materia est in cerebro: tunc virtus animalis sensibilis apprehendit illud et suscitatur virtutem naturalem expulsivam: et illa cum magno impetu expellit ad exteriora: et ideo talis expulsio cerebri impetuosa cum sonitu appellatur sternutatio. de qua dicit Gal. v. de morbo. q non est motus morbi sed nature. Causa autem innaturalis est humores vaporosi per modum reum

visum cerebrum aggrauantes aliquando
ascendentes ex pleuresi. aliquando
ex peripleumonia. qui ascendentes ad
cerebrum inducunt corrizā: et talis mo-
tus bene posset esse motus morbi.

Signa. Ista sunt ita manifesta
q̄ celari non p̄nt. quoni-
am inest sonitus magnus cum transeat
per loca angusta.

Pronostica. Pronosticati/
ones ponit hy-
po. sternutatio cum reumate malum.
Et idem sternutatio in omni egritudi-
ne costę et pulmonis malum. Intelli-
gendum q̄ sternutatio aut est in prin-
cipis morborum: aut in fine: aut cum
reumate aut sine reumate. Si cum reu-
mate semper est malum ubicunq; fue-
rit. Si sine reumate et in declinatione: si
ue postq̄ precesserit egritudo semper
bonum et si egritudo fuerit pernicio-
sa fm Galie. In pronostico supra illam
partem sternutatio etc. Sternutatio eni-
am valet ad expulsiōem secundine et se-
tus mortui: cum sit motus validus ex-
cussius inferiorum. Si autem in ali-
qua egritudine applicentur sternu tato-
ria et potissime fortia: et non possit ster-
nutare expeditum est negotium pati-
entis.

Cura. Si fuerit ex causis primi-
tiuis de facili curatur cau-
sa remota. Et si fuerit cum calore inun-
gatur nares et tempora cum oleo rosa.
viol. et nenupharino. Et si fuerit cum
frigidityte fiant cum oleo de camomil-
la et nigella. et si fuerit cum reumate ca-
lido suffumigetur caput cum rosis: et
sandal. et aqua et aceto et similibus. Et
si fuerit ex reumate frigido suffumige-
tur cum laudano et ambra. Tamen in-
telligendum q̄ in omni reumate meli-

us est q̄ fiant odoramenta q̄ suffumigati-
one: omnia cibaria dentur actu ca-
lida. Retentio anbelitus multum valz
in sternutatione: et corrizā: et potissime
in causa frigida. Ligatio etiaz extremi-
tatum fortis et dolorosa valet in sternu-
tatione.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ basilicon et
similia aromatica possunt competere
in sternutatione aut q̄ non est cum reu-
mate: aut q̄ est mala complexio frigi-
da im. aut q̄ corrizā est in declinatio-
ne ex causa frigida: et tunc talia possūt
valere exalando et confortando et cale-
faciendo. Inferius iterum pertractabit
de ista materia capitulo de egritudini-
bus narium gratia materie.

Capitulum. xxiij. de incubo.



Incubus est
tasma in somnis cor-
pus comprimens et
aggrauans: et motū
et loquelam periturbans.

Causa. Incubus nomen est de/
monis. et ideo volunt alii
q̄ quando ille incubus directe est
supra corpus humanum: et potissime
quando iacet et dormit resupinus ratio-
ne corrupte influentie aggrauat corpus
ita q̄ videtur patienti q̄ suffocetur. Et
si adueniat pueris lactantibus frequen-
ter suffocantur: q̄ tantam corruptionē
sustinere nō possunt. et est opinio theo-
logorum. Vulgares autem dicunt q̄ ē
aliqua vetula calcans et comprimens
corpora: et hoc nihil est. Medici autē
melius opinant. Incubus autē puenit ex
ca intrinseca et ex ca extrinseca. Si extrin-

seca quando dormit venit subito frigiditas caput comprimens et oppilans: aut quando aliquis dormit supra nimiam repletionem cibi et potus. Causa intrinseca est vapor corruptus ab humoribus resolutus oppilans et grauans cerebrum et cor: ita quod spiritus non possint plenarie se extendere ad totum corpus: et ita quod primo deficiunt in extremis: ideo videtur patienti quod illud fantasma incipiat ascendere a pedibus: et deinde paulatim occupat totum corpus: secundum quod vapores plus aggrauant: et ideo loquitur mugiendo petens auxilium si posset loqui: et est totus perterritus propter sarcine aggrauationem. Id est fumum corruptum oppilantem et obnubilantem spiritum: qui fumus aliquando prouenit ex sanguine: aliquando a colera grossa: aliquando a phlegmate: aliquando a melancholia.

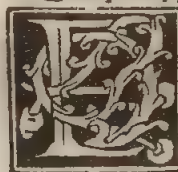
Signa. Passionis signa discernuntur per indicia patientis. Signa autem humorum frequenter dicta sunt.

Pronostica. Quicunque frequenter ista eueniunt nisi mundificetur aliquod istorum necessario incurrit: aut apoplexiam: aut epilepsiam: aut apostemam: aut palissimum aut spasimum: aut mortem subitanam et repentinam. Et si ista veniunt in vigilijs tanto deterius est: et si post exertionem sudore sudant frigido: et si sint cum tremore cordis pessimum est.

Cura. In primis iste cui consuevit evenire habeat socium dilectum qui statim cum audit ipsum sic vociferantem et quasi lamentantem quod excitet eum: et quod fricat pedes et manus et caput multum fortiter: et aspergat faciem eius cum aqua rosea. et quod procuret

vomitum et quod det sibi dianthos cum musco aut diambria: et in tali casu bene potest vici semper habere pyradem aliquam quem qui curet orestem. Si autem fuerit ex nimia capitis frigiditate. inungatur caput cum oleo laurino: costino: ruta: ceo et similibus. Et si est ex nimia repletionem stomachi: fiat vomitus: et fiat clisteria et abstinentia: et si ex sanguine si aut phlebotomia. et si ex alijs humoribus purgentur secundum exigentiam humoris et semper addatur yeralogodion aut yeraruffi. Dicta sunt subtilis: vivat in gaudio et letitia: et evitet omnem tristitiam: et utatur medicinis cordialibus et electuarijs sicut est diacameron diacardon iulij: et ita de alijs. Vel purgetur cum euforbio et pulpa colic. paratis et repressis sicut oportet.

Capitulum xxv. de epilepsia.



Epilepsia. est morbus cerebri auferens sensum et motum et erectionem totius corporis cum perturbacione mor-

maxia: propter oppilationem factam in ventriculis cerebri non principalibus.

Causa. Causa huius passionis est humor aut ventositas grossa oppilans ventriculos cerebri non principales: impediens transitum spirituum ad membra: et ideo cogitur subito cadere ad terram: et penitus nihil sentit: nec aliquo modo potest stare rectus sed necessario decumbit. nisi epilepsia esset modica valde sicut dicitur. Motus autem pedum et manuum est agitatiuus inordinatus: et motus anhelitus similiter: et ideo propter malitiam et inordinationem motus anhelitus semper est spuma in ore. Nunc autem si ventriculi

principales et magni qui sunt in cerebello essent oppilati tunc esset apoplexia quia eadem est materia utrobique et in eadem parte: nisi quia in apoplexia oppilatur meatus magni et principales: hic autem parui: et ideo porismus epilepticus est brevis et non mortalis de se. porismus autem apoplexie est continuus usque ad mortem que venit in primo periodo. et si contingat quod euadat infra quatuor dies liberabitur: sed pertransit in palissimum. Cum igitur materia epileptica sit in meatibus cerebri non principalibus: et vicinetur materia capitibus nervorum. tunc illa materia profundatur in nervo et nervus distenditur secundum latum et curvatur secundum longum: et ita epilepsia est spasmius vel cum spasmo repletionali totius corporis. Curvantur enim nervi et trahuntur versus originem: ut melius possint expellere nocivum secundum quod dicit Avicenna. Utamen aliquando materia est ita subtilis quod spasmus non multum apparet. Ista igitur oppilatio fit ex phlegmate: et hoc ut plurimum et postea fit ex melencolia: et postea de sanguine: licet raro fiat de puro sanguine: et postea minus fit de co. quod de aliquo humore. fit enim de ventositate grossa et vaporibus ab humoribus resolutis. semper tamen materia est venenosa fetida horribilis. Cause autem adiuuantes sunt ventus meridionalis et septentrionalis quando venit post meridionalem. et omne illud quod velociter et subito calefacit caput: sicut est longa mora in sole: aut in balneis: aut in igne: aut frigiditas nimia: aut multitudo cibi et potus. crapula. ebrietas. multitudo ciborum fumosorum. sicut sunt allea et cepe et similia. et vniuersaliter malicia regiminis: quoniam ista egredo non aduenit nisi ex malo regimine

et ex mala dieta. sicut scribit Galenus supra illum amphim. epilepticorum iuuenibus etc. Morbus igitur tam horribilis non potest provenire nisi ex iordinatissima dieta. aut forte in illis qui habent caput debile. aut hoc est a prima generatione. quoniam in talibus modica inordinatio sufficit. In alijs autem oportet quod sit multa valde. Epilepsia igitur aut provenit a causa priuata. aut ab antecedente et remota. hoc est dictum quoniam aliquando provenit a cerebro: et aliquando ab alijs partibus. quoniam fumus maliciosus venenosus aliquando ascendit a pulmone ad caput oppilans meatus et ita inducit porissimum epilepticus. et aliquando provenit a stomacho. aliquando ab epate: et a splene: et a renibus. et ab intestinis: et a vesica: et a pedibus. et manibus et pollice. Epilepsia enim aliquando servat periodos: et aliquando non: ita quod aliquando sequitur motum solis: et venit semel de anno in annum. Aliquando autem sequitur motum lune ita quod aliquando provenit in prima quadrante que est multum humida. et secunda que est multum humidior: et si non secundum rem tamen apparenter et secundum ratificationem. Aliquando venit in alijs diebus quibus sunt post plenilunium: et tunc significatur materia frigidior. Aliquando transeunt due limitationes vel tres vel plures. Aliquando venit propter vicia matricis et corruptionem spiritus et sanguinis materiei strui. Et forte ista cura non est rectificabilis. Aliquando venit post vterum. Aliquando porissimus est fortis valde et longus: et aliquando brevis. Et vidi frequenter quod erat ita brevis quod non oportebat nisi quod apodiarer se ad parietem vel ad aliquod tale et quod fricaret faciem et cessabat. Aliquando autem non indigebat apodiatione:

sed veniebat sibi perturbatio in capite
 ⁊ caligo in oculis ⁊ ipse presentiens vi-
 cebat ante maria: ⁊ anteq̃ compluisset
 transiuerat paroxysmus ⁊ expuebat se
 mel ⁊ totum transibat. ⁊ veniebat fre-
 quenter in die. Et aliqui sunt qui post
 paroxysmum penitus non recordantur
 de casu neq̃ de afflictione ⁊ aliqui sunt
 qui recordantur ⁊ verecundantur. Et
 aliqui sunt qui defendant se in paroxis-
 mo: ⁊ aliqui cuomūt ⁊ aliqui qui affel-
 lant: ⁊ aliqui polluūt se. Et ista omnia
 proueniunt fm diuersitatem materie ⁊
 quantitate qualitate ⁊ situ particule pa-
 tientis. Et aliquando venit epilepsia p-
 pter vermes: ⁊ aliquando est morbus
 compositus: q̃ componitur cū sincopi
 sicut in viduis ⁊ in viris continentib⁹.
 quoniam vapor seminis corrupti iam
 transacti in naturam veneni vadit ad
 cor ⁊ inducit sincopim. ⁊ transit ad ca-
 put ⁊ inducit epilepsiam: ⁊ prouenit ēt pro-
 pter aspectum terribilem. sicut est aspe-
 ctus fulguris: aut somnus maximus si
 eut est tonitruū. aut timpani magni: ⁊
 similitum. Et prouenit ēt ppter ea que
 inducunt epilepsiaz a tota spē ⁊ hmoi sūt
 multa sicut si excoiet capia ⁊ imedia-
 te aliq̃ nudus induat illā pellē epilen-
 ticus efficiet: ⁊ si suffimiget cū ynguib⁹
 eius sifr. Idē est de galbano. ⁊ idem de
 myrrha: ⁊ idē de apio. frequēter at̃ ve-
 nit epilepsia pueris aut ppter iordinatio-
 nē nutricia: aut qñ potāt vinū infantes
 ⁊ sūt in crapula: ⁊ aliquādo venit pro-
 pter reptilia venenosa.

Signa. Signoz quedā sūt que
 signant epilepsiam: ⁊ qdā
 sunt que signant particulā patientē. Ea
 sūt que p̃dicūt epilepsia futurā sunt ci-
 trini: as lingue vergēs ad albedinez: ⁊
 euz hoc ēt viriditas ycnaz que sūt sub

lingba: ⁊ scotomia: vertigo. Incubus p̃-
 dicant epilepsiam futurā. Idē faciunt som-
 nia graua p̃funda cū falsis fantasma-
 tib⁹ timorosis. Signa at̃ humoris pec-
 cantis quedā sumuntur a paroxismo:
 ⁊ quedam ante: ⁊ quedam post. In pa-
 roxismo sic quando spuma est multa
 grossa viscosa alba: ⁊ paroxysmus est
 prolixus cum agitatione multa. tūc si-
 gnificat q̃ egritudo est de phlegmate.
 ⁊ post paroxysmum debemus confide-
 rare si ē phlegmaticus: si vixit in ocio
 si multiplicauit regimē phlegmatis ge-
 neratiuum: si est replete habitudinis.
 Si vrina est remissa si spissa cum qua-
 dam residentia admodum vitri lique-
 facti: ⁊ ista assunt ⁊ alia cōsimilia dis-
 currendo partes naturales ⁊ non natu-
 rales: tunc certi esse possumus q̃ mate-
 ria causans epilepsiam est phlegmatica.
 ⁊ si omnia sunt remissa q̃ est de phle-
 gmate salso. Si autem in paroxismo
 spuma vergat ad croceitatem ⁊ facies
 est rubea: ⁊ post paroxysmum appent
 signa sanguinis: ⁊ rubedo venarū que
 sunt in oculis: ⁊ q̃ ipse est sanguineus:
 ⁊ q̃ precessit regimen sanguinis multi-
 plicatiuum: ⁊ cum hoc vrina vergit ad
 ruborem: ⁊ q̃ tempus est vernale. tunc
 videtur q̃ materia est sāguinea. Si au-
 tem paroxysmus est brevis ⁊ levis ⁊
 spuma vergit ad citrinitatem: ⁊ facies
 similiter etiam post paroxysmū appa-
 ret: est colericus ⁊ calide complexiois
 irascibilis quasi amens ⁊ furiosus: ⁊
 tempus est estas: ⁊ multiplicauit regi-
 men generatiuum colere. ⁊ si vrina ver-
 gat ad citrinitatem ⁊ tenuitatez. tunc si-
 gnat q̃ ē co. Si autē i paroxismo spu-
 ma fuerit modica ⁊ liuens: ⁊ facies ver-
 git ad liuorem ⁊ nigredinem: ⁊ humi-
 ditates sunt pauce in oculis ⁊ in alio

partibus: et post paroxysmum apparet
 quod sit melicus et timidus: et cum quadam
 desipientia. et tempus autumnale: et quod per
 cessit dieta multiplicativa mellis: et quod
 urina est remissa et tenuis: tunc videtur
 de melia. Et si ista melencolia sit causa
 ta ex adustione sanguinis: tunc post pa
 roxysmum passio est cum risu quodam
 qui assimilatur stoliditati infantili. Et
 si fuerit ex colera assimilatur manie lu
 pine: et si ex phlegmate salso: et cum qua
 dam quiete: et si melencolia aduratur:
 est cum tristitia et sollicitudine et aspe
 ctu terribili. Signa autem particule pa
 tientis sunt ista: quoniam si prouenit ex
 cerebro paroxysmus adueniens non pre
 sentitur: et semper est cum dolore capi
 tis et gravitate et cum quadam sensuum
 perturbatione. Si autem fuerit propter
 alia membra: tunc presentitur paroxys
 mus in tempore etiam quod aliquando abscon
 dunt se et dolor precessit in loco ubi est
 minor huius materie venenose. Et si
 a stomacho est cum nausea et dolo
 re stomachi. et si a miracum ventosi
 tate. et si ab epate cum grauedine in p
 te dextra versus hypochondrium. et ita de
 splene in parte sinistra. Si materia est
 in renibus polluit se in paroxysmo: et si
 in vesica coniungit se. et si in intestinis de
 sedat se totum in paroxysmo: et si ex ma
 trice menstrua sunt retenta. et si ex cor
 ruptione seminis tunc est vidua et conti
 nens que non erat ante. similiter mascu
 lus est modo continens et ante non erat.
 Et si in pollice vel spatulis vel pedi
 bus et ita de alijs discernit per dolorem
 et grauedinem in loco.

Pronostica. Si mulier per
 epilepsiam seu euacuato soluitur. Si au
 tem paroxysmus fuerit longus et bre

uis. et post paroxysmum recordatur et
 verecundatur. signum est quod curari po
 test. Si autem in capite venerit mor
 pheas alba: signum est durationis. Si
 autem paroxysmus fuerit longus et gra
 uis: et non recordatur nec verecundat:
 signum est difficilis curationis: aut for
 te impossibilis. Si autem traxerit in
 fans aliquid de epilepsia ab utero: et
 post euomuerit et se purgauerit et su
 persuitates multas aquosas expellit:
 signum est liberationis: et si non: non.
 Quando aliquis est generatus in tem
 pore menstruum: aut ex immundis
 spermatibus: aut parentes sunt epilep
 tici. deinde genitus incurrat epilep
 siam talis non videtur curabilis: quia
 postquam est ab utero: et ex ita malis cau
 sis: ita mala complexio est equata. Si
 in quarto septenario aliquis habeat
 epilepsiam ex causa priuata cerebri: et
 continuauerit per etates precedentes
 nunquam curabitur: quia etates que sequi
 tur sunt frigide: et egritudo videtur ha
 bituata. Si dubitas virum aliquis sit
 curatus ab epilepsia vel non. suffumi
 ga ipsum cum cornibus caprarum: et si
 non cadat curatus est. si autem cadat
 non est curatus. Si paroxysmus epile
 psie frequenter euenerit et potissime in
 sene periculum mortis est. Tamen di
 co vobis de epilepsia: quod ego habui in
 cura multos iuvenes et senes pauperes
 et diuites et viros et mulieres: et sere de
 omni specie epilepsie: et tamen nec per
 me nec per alium vidi aliquem cura
 tum: nisi esset puer: aut quod venisset ex
 malo regimine et quod non multum duras
 set: et tamen fui diligentissimus in om
 nibus: et patientes obediens. ego ne
 scio tamen deus scit. Et hoc dico propter hoc
 quod cum patientes venerint ad vos nolite
 k iij

dehonestare vos ipsos cum vanis et falsis promissionibus in curatione epilepsie. quia fere omnis epilepsia cum magna difficultate eradicatur dato quod eradicari possit.

Cura. Cum aliquis est in paroxismo. si aliquis ponat os supra aurem patientis et dicat ter istos versus: proculdubio statim surgit. Gaspar fert myrrham. thus Melchion. Balthesar aurum. Hec tria qui secum portabit nomina regum. Soluitur a morbo christi pietate caduco. Quod autem his tibi dicitur recte in foramine auris verum est: probatum est frequenter quod statim surgit. Quod dicitur etiam si scribantur et portentur ad collum quod perfecte curat. Dicitur etiam quod si pater et mater vel patiens vel amici ieiunauerint tribus diebus: et postea vadant ad ecclesiam et audiant missam. et postea sacerdos dicat supra caput euangelium quod dicitur in ieiunio quatuor temporum et videmus post festum sancte crucis. ubi dicitur erat spumans et stridens. et hoc est genus de monti non efficitur nisi cum ieiunio et oratione etc. Et postea quod ille sacerdos postquam deuote et per intentionem legerit supra caput et scribat: et quod portetur ad collum: curat perfecte proculdubio. Multa etiam sunt que curant epilepsiam. vnum est viscus quercinus si portetur ad collum: aut quocumque modo sumatur. peonia romana ibidem facit rutha frequenter: et quasi continue odorata multum valet. gummi ruthae agrestis si componatur cum farina ordei et aceto et odoretur frequenter et quasi continue multum valet. Corrigia facta de pelle lupi si portetur iuxta carnem aut quod si at teratur in capite multum valet. Si sanguis mustele misceatur cum urina mul-

tum valet et caro eius si comedatur multum. Idem facit piretrum temperatum in melle comestum vel portatum ad collum. Si cuculus ponatur in olla in furno. et quod olla cooperiatur et luteatur: et quod stet ibi tanto tempore quod possit puluerizari non tamen aduratur et quod puluerizetur et puluis epileptico exhibetur curat. Coagulum leporis multum valet piretrum conditum sicut zinziber valet. Incidatur igitur piretrum in parua frustra ad modum fabae vel medie fabae: et humectetur in aqua multis diebus sicut fit de zinzibere condito: et postea conficiatur zucha. et utatur eo quod multum est utile. Cum igitur aliquis est in paroxismo fricentur extrema fortiter: et ponatur lignum vel aliquod simile inter dentes et propter anhelum: et quod non destruantur dentes: et ut possit fricari lingua cum tyriaca: aut metridato aut cum succo ruthae: et succus ruthae perfricatur inter nares: et post paroxysmum euomat. et fricatur caput et totum corpus fricatione que tendat versus inferiora. et quiescat. et postea comedat parum: et cibaria sint facilis digestionis. sicut sunt perdices et galline. Alterius autem materia est digerenda et evacuanda secundum conditionem materie peccantis et particule patientis. Incipiamus igitur a pueris. cum igitur pueris et infantibus eueniat frequentius propter crapulam et vini potationem: et propter corruptionem aeris et malum regimen nutritiois. Ideo in primis rectificetur regimen nutritiois et utatur dieta subtili et temperata: et vitet omnino coctum. et puer abstinere a vino omnino si possibile est. vitetur igitur omnis crapula. de vino autem dicit Galenus. quoniam sicut vinum est iuuentum senibus: ita pueris inimicatur:

odor et yfopum: qm̄ rutha est nimis ca-
 lida: et competit prouectis magis. Si
 aut fuerit adulte etatis in quo possint
 medicamina secure applicari. tunc si ca-
 est sanguinea: aut si corpus est pectori-
 cum: quecunq; causa fuerit fiat in pri-
 mis phlobotomia de saphena. deinde
 de cephalica si indigerit. deinde deve-
 nis que sunt sub lingua. deinde fiat v̄e
 tose inter spatulas. deinde fiant caute/
 ria et setones. In causis ergo calidis
 vtatur isto sirupo. R. enō. scariol. la/
 ctuū. coziādri recentis: ana. ʒ. iij. ruthe
 sumi terre. peonie. yfopi. pollij montani
 ablinthij. ana. ʒ. j. suc. sumi terre lib.
 ʒ. ʒ. suc. ruthe. suc. peonie. siseleos. anisi.
 maratri. quatuor se. frigidiorū. ana. ʒ. j.
 mell. et zucha. ana. quat. iij. fiat sirapus
 Deinde purgetur cum isto medicami-
 ne. R. agarici. ʒ. iij. pulpe coll. diagri/
 dij reubarbari. ana. ʒ. j. masticiis bdelij
 se. ruthe. siseleos. gariofil. soliorum ab-
 linthij. soliorum mente. ana. ʒ. j. yera/
 russi. ʒ. iij. conficiantur cum oxill. squill.
 et misceantur. et post. xv. dies sue con-
 fectionis detur. ʒ. ʒ. et informetur pil-
 lule: vel plus vel minus fm̄ convenien-
 tiam particularium. Et cum corp⁹ suf-
 ficienter purgatum fuerit fiat stupha: et
 in stupha ponantur ea que in sirupo: p-
 terq; mel et zucha. et fiat ieiuno stoma-
 cho et continuetur nouem diebus: se-
 mel in die ante cibum: vel plus si dele-
 ctetur: et qualibet vice excuti a stupha
 vtatur ista opiata. R. tiriace: rubee tro-
 ciscate: ana. ʒ. j. et exhibeatur cum vi/
 no decoctionis ablinthij. Si aut fuerit
 materia phlegmatica qd̄ frequen-
 tidit digeratur materia per hunc mo-
 dum. R. radicū yreos. aristol. ro. scill.
 yfopi. pollij. montani. visci quercini. ori-
 gani. calamiti. yrtusq; saluie. yrtusq;

ruthe: ana. ʒ. iij. seminis ruthe. siseleos
 seminis peonie romane. anisi. maratri.
 ana. ʒ. j. florū sticados arabici. ʒ. iij.
 suc. ablinthij. succi sumi terre. an. lib. ʒ.
 mellis lib. ʒ. ʒ. ʒ. fiat sirup⁹ quasi lib. ʒ.
 Si autem materia esset contenta in sto-
 macho addatur mēta. et si in epate spi-
 canar. squinantum calamus aromati-
 cus: et si in matrice rubea maior: arthe-
 misia et sauina: et ita de alijs addantur
 ea que habent aspectum et proprietate
 ad membrū. Materia digesta pur-
 getur sic. R. agarici. turbit. aloes. an.
 ʒ. iij. euforbij pulpe coll. esule. ana. ʒ. j.
 yeralogodion. ʒ. ʒ. masticiis. bdelij. sise-
 leos. se. ruthe. zinziber. soliorū mente
 soliorum ablinthij. gariofil. spicanar.
 ana. ʒ. j. conficiantur cum oxill. squill.
 et misceantur. et post. xv. dies sue conse-
 ctionis exhibeatur a. ʒ. iij. vsq; ad. iij.
 vel plus vel minus fm̄ exigentiam pri-
 cularum. deinde stuphetur et in stupha
 ponantur ea que in sirupo. deinde vta-
 tor qualibet vice tiriace. metridati: ana
 ʒ. j. et detur sicut superius per ordinem
 dictum est. Si autem materia fuerit me-
 lencolia digeratur sic. R. radicū senti-
 culi. petrosil. brusci. sparagi. graminis
 aristol. ana. ʒ. j. yfopi: ruthe: peonie ro-
 mane: pollij montani: an. ʒ. j. suc. boza.
 succi scabiose: suc. sumi terre. an. lib. ʒ.
 seminis peonie. se. ruthe. visci quercini:
 epibimi. soliorum sene. polipodij: ani-
 si: florū sticados arabici: ana. ʒ. iij. mel-
 lis ro. lib. ʒ. fiat sirupus. Materia di-
 gesta purgetur sic. R. agarici. pulpe
 coll. ana. ʒ. j. lapidis armenici nonies
 abluti. ʒ. iij. yerarussi. ʒ. vj. bdelij: ma-
 sticiis. se. ruthe: siseleos cinamomi. ga-
 riofil. soliorum mente. soliorum ablin-
 thij. ana. ʒ. ʒ. conficiantur cum oxill.
 squill. et post. xv. dies sue confectio-

dentur. 3. iij. vel plus vel minus fm cō
venientiam particularium. Deinde stu
phetur cum eis que ponuntur in siru/
po: et accipiat tiriacam cum aurea ale/
xandrina: et seruetur ordo dictus. De
inde omnes post mundificationem vtan
tur caputpurgis: et sternutatorijs et fo/
mentationibus: et balneis. Caputpur/
gia fiat cū succo mediani corticis saba/
ci: aut cum succo maiorane. Sierna/
tationes cum castoreo ello et pipe. fo/
mentationes cū anibos et sticados. Et si
causa est calida in frigidetur caput tem
perate. Si frigida calefiat. Et si est sic
ca humectetur. Et si est humida desic/
cetur. Et ista omnia fiant per ordinem
ter in tempore vernali: scilicet prin
cipio medio et fine: et ter in autumnali: et se
mel in estate et semel in hyeme. Et si p
ueniat a splene curetur sicut splenica
passio: et ita de stomacho et de epate et
de alijs. Et si veniat a pollice stringat
fortissime ante paroxysmum et fiat cau
teria: et ita de alijs membris si est possi
bile. Intelligendum q longus vsus me
tridati curat omnem epilepsiam. Intel
ligendum etiam q longus vsus istius
confectionis curat epilepsiam: et potis
sime si est causa frigida. R. multas scli
las mundatas et paratas sicut opz: et
ponantur in vase terreo vitreato. et po
natur tantū de melle q squille cooperiā
tur: et cooperiatur olla cum corio gros
so: et stet in sole versus meridiem in die
bus canicularibus: et quotidie agitur
ad modum conferue ro. per dies. xl. et
postea decoquatur in oxill diure. et ex
hibeatur ad modum sirupi. h. confectio
prima potest dari per se vsq ad. 3. ij. q/
tidie de mane. Si aut non possemus tā
to tempore expectare: condiatur supra
cineres calidos. Item fiant clisteria cū
ytrag centaurea. Item prouocetur vo

mitus cum sem ine raphani et oxill diu
re. Item in causa frigida vtat isto ellio
si est diues. R. diambre. diacameron.
diamargariton. ana. 3. iij. misceat. Si
aut pauper est isto vtatur. R. diamen/
te. diatriron. pipereon. diacitonire. ana
lib. 5. misceatur. Si aut causa fuerit ca
lida vtatur isto ellio. R. triasandal. zu
cha. ro. diaaradon abbatie: ana. 3. iij.
misceantur. Item si est calida vtatur co
riandro in balsamentis. Et si causa est fr
gida vtatur isto pulvere. R. trimum ge/
nerum piperis: yfopi: mente desiccato/
rum: ana. 3. j. gariofil. cinamomi: cube/
barum: nucis mus. cardamomi: galan/
ge: zedoarie: seminis ruthe: se. peonie:
siselcos: anisi: maratri: cimini: ana. 3. 5.
puluerizentur et ponatur in sacculo de
aluta: et vtatur eo cum omni eo qd co/
medet. Item si causa est frigida corpo
re mundificato vtatur ista confectione:
in qua indeni magnum inuamentum.
R. ambre grisse: storacis: calamite: an.
3. j. laudani purissimi: mastici: thuris:
gariofil. ligni aloes. an. 3. 5. musci. 3. ij.
conficiantur cum aqua ro. optima. Ista
confectione vtatur tribus modis. Pri
mo q fiant pilule ad quantitatem ciceris
et q de mane transglutiat eas integras.
Secundo q alias tres ponat supra pru
nas et q recipiat fumū. Tercio q odo
ret die ac nocte totā cōfectionē: vel fiat
pomū de ista confectione qd teneat in
manu. Si aut ista causa fuerit ca. vta/
tur ista confectione. R. ambre grisse. se.
peonie. yfopi: piperis: lacte bisatie. an.
3. iij. sandali muscatellini: coriandri: ana
3. j. conficiantur cum aqua ro. et modi
co laudani: et vtatur modo predicto.
Si aut casus presentat: ligentur extre
ma ligatione fortissima et dolorosa: et
fiant fricationes fortes in toto corpore
potissime in extremis et modus frican

di sit incipiendo a superioribus trabē/
do vel suis inferiora. Veniunt omnes
causae epilepsie que dicte sunt: et potissi-
me vitet repletionem cibi et potus: vi-
tet omnia fumosa: sicut sunt allea cepe
et omnia molliuz calida: et vitet omnes
fructus nisi fructus stipiticos post come-
stionem et parum. vitet omnia legumi-
na que sunt dure digestionis. vitet som-
num diurnum et iacere supra dorsum et
capite inclinato vitet cuius erit in arce ca-
cuminum respicere versus ima et pro-
funda. vitet somnum magne campane:
et rugitum leonum: et omnia terribilia:
et ventum meridionalem: et vitet iram
et alia accidentia anime. sicut est timor
et sollicitudo. et vitet breuiter omnia il-
la que faciunt ad subitā exalationem spi-
ritus versus exteriora: aut ad subitam
reversionem versus interiora.

De aere. Aer sit mundus cla-
rus vergens ad siccitatem: et ideo conferi se mutare versus
regiones calidas et siccas. Si autē do-
mus et tota sua habitatio longe a lacu-
bus et ab aquis immundis: camera sua
suffumigetur cum ysope et ruta et sto-
race calamita: et omnia foramina sint
clausa: et cum tota camera erit repleta
illo fumo: aperiatur vna de fenestris et
euentetur: et postea intret camera: et ia-
ceat capite elevato. et puluinar sit pie-
num de folijs ysope et ruthe et peonie
romane et pollij montani: et cum ma-
ne surrexerit et superfluitates expulse
fuerint: fricetur caput et totum corpus
per modum dictum: et postea pectinet
et teneat pomum dictum in manu. De
inde exercitio exercitio temperato per
loca munda et delectabilia: deinde su-
mat cibum secundum vltimum temperamen-
ti: et cibaria sint pauca numero et quan-

titate: et non abluat se nec cum aqua ca-
lida nec cum frigida ut minus poterit.

¶ Panis sit de tritico nato in terra le-
ui et de nouo culta alta: non fumata non
paludosa: et panis sit bene coctus: boni
fermentatus et cum temperata quantita-
te salis: et sit de vna die vel duabus ad
plus: omnē alium panem vitet. **¶ De**
vino. Vinum sit clarum mundum be-
ne maturum odoriferum: antiquum vi-
tetur propter nimiam caliditatem: et re-
cens: propter turbiditatem: et sit in par-
ua quantitate: et cum moderata quanti-
tate aque iuxta naturam sumētū et viuoꝝ et
regionū et tēpoꝝ anni. **¶ De aq̃.** Aqua
sit fontium munda clara ab omni sapore ma-
lo remota. et currat versus oriēs ita quod
sol de mane percurat ostiū fontis: et currat
supra loca munda: et accipiat aliquantū
lū lōge ab ostio fontis: ut sit munda ex
virtutibus stellarū. **¶ De carnib⁹.** Carnes
sint quātū erit possibile volatilia oīa
vulalia et plura. p̃ter illa que degūt i la-
cub⁹ et aq̃: et si nō ē possibile ēt quodrupe-
dalia: vitet carnib⁹ agni annual et vituli
lactantis et caprarū: et cuniculi iuuenis: et
caprioli iuuenis: oēs alias carnes vitet.
¶ De piscib⁹. Pisces vitet oēs vlr. et
si eēt coact⁹ vitet piscib⁹ squamosis de aq̃
mundis coctis i vino p̃tiro cū sale et pe-
trofilino. **¶ De ouis.** Vitet omnis sorbi-
lib⁹. Si cā eēt colica vitet lactucis spi-
nargis. coriand. enō. scariol. et ampli-
ce. Et si cā ē frigida vitet borragibus.
bletis: feniculo: petrosil. spago. oīa alia
olera vitet. **¶ De leguib⁹.** Vitet oīa le-
guia p̃ter quod brodiū cicerū. vitet oēm
caseū: p̃ter quod butirosū et pingue: et parū
postcomestione vitet oē lac: vitet om-
nes fructus nisi stipitica modicum post
cibum ut dictum est. **¶ De coitu.**

¶ Quibus premissum est possunt vel

colito fin temperamentum. ¶ De exercitio. ¶ Uniuersaliter exerceat se de mane ante cibum, et fortiter: sed post cenam parum. ¶ De somno. Non dormiat de die ut dictum est. somnus enim profundus multum nocet et longus: si multiter multe vigilie multum nocent.

¶ De balneo. Post corporis mundificationem potest uti balneo sed parum.

¶ De inanitione. Sicut nimia repletio multum nocua: ita nimia inanitio: et potissime illis qui habent officium stomachi multum sensibile. imo fames nimia procurat paroxysmum: quia malis repletur humoribus. Si autem epilepsia venit propter causas primitiuas remoueatur. Et si propter humores resolutos a partibus inferioribus curentur iuxta convenientiam partis et humoris peccantis: ita quod immediate impediatur superius quod non ascendat quantum erit possibile. Et qui vult se exercitare in his que dicta sunt: satis erit sibi via illuminata.

Clarificatio. Si dubitaret aliquis quomodo humores ab inferioribus possunt ascendere ad caput cum sint grossi et ponderosi. Dico quod Gal. respondet super pra illum amphibum non febricitantibus fastidium etc. Et dicit quod colera euaporando ascendit usque ad stomachum. ita dico hoc quod huius euaporando possunt ascendere ad cerebrum: et potissime illi ex quibus sit epilepsia cum sint venenosi horribiles et fetidi. sicut patet in animalibus patientibus morbum caudicum cum anotozantur: in quibus inueniuntur aquositas horribilis fetida. et quod petunt membra nobilia. ideo si tret ad cor causaret sincopim. et si ad cerebrum epilepsiam: potissime quod euapo-

rati in cerebro condensatur: et postea condensati cadunt inferius et ita oppilant: et ita impediunt transitum spirituum iste est igitur modus etc. Secundo posset aliquis dubitare quare in epilepsia non est paroxysmus continuus cum est de causa priuata. quoniam dolor est continuus cum materia in cerebro continetur. Dico quod modica materia sufficit ad causandum dolorem: vel et modica distercia: sed ad causandum epilepsiam oportet quod sit multa. Et ideo licet continueat in cerebro: non tamen est tanta quod possit facere continuum paroxysmum: et si faceret non esset epilepsia sed apoplexia. Tertio notandum quoniam licet vinum sit fortissimus penetrator: nihilominus tamen potest competere in epilepsia in illis qui habent stomachum frigidum. dum tamen exhibeatur in parua quantitate et temperata qualitate. In alijs autem non detur nisi in declinatione corpore mundificato: cum conuertat materiam in vaporem.

Quarto intelligendum quod paroxysmus epilepsie qui frequenter accidit et paratur: signat morbum de facili curatum. quanto autem tardius venit et longius durat: tanto tardius curatur. Quinto intelligendum quod si materia continueatur in stomacho: paroxysmus erit cum nausea et vomitu. et si in intestinis egestionem in portissimo veniet insensibiliter: et si in vesica mingit: et si in renibus pollutio: sic superius dictum est. Sexto notandum quod luna habet quatuor quadras. Prima est calida et humida que assimilatur verti. secunda calida et sicca: que assimilatur esti. tertia frigida et sicca: que assimilatur autumno. quarta frigida et humida: que assimilatur hyemi. Si autem diceretur quod secunda quadra non erit sicca sed humida quod crescente luna crescit omnis humiditas: sicut

patet in conchillis. Dico q duplex
est augmentum. quoddam verum: et h
est in prima quadra. et quoddam san/
tasti cum siue apparens: et h est in secu/
da: pro tanto q humidum rarificatur
occupat maiorem locum: et ita omne
humidum crescit crescente luna vel exi/
stenter vel apparenter.

Capitulum. xxvi. de apoplexia.



Apoplexia est
passio cerebri auferens sen/
sum et motum totius corporis
repente et subito magna
voce precedente: propter

opilationem in meatibus et in ventri/
culis cerebri tam principalibus q non
principalibus.

Causa huius passionis est
aut exterior aut interior.

Exterior sicut est casus et percussio ob/
uiatio. vehemens et repentina frigi/
ditas adueniens capiti aut ex hyeme
et similibus: aut in illis qui estate capi/
te discooperto intrant templa profun/
da marmorea. Si abintus hoc est aut
propter apostema et se. aut propter san/
guinis exuberantiam replentem ventri/
culos et meatus aut arterias: aut sit hoc
propter humorem phlegmaticum: aut
propter vtrunq. aut propter coleram
grossam. Sed hoc raro accidit: et si ac/
cidat tanto deterius est: q contra con/
uenientiam particularum est. Causa au/
tem antecedens sunt crapula et reple/
tio nimia cibi et potus: ocium et vite tra/
quillitas: et dimissio phlebotomie soli/
te: et retentio superfluitatum preter so/
litum: et nimius usus phlebotomie in/
iuuentute: et adiuuant ad h pluvie mul/
te tempore hyemali. etas: senectus: ci/
bus humidus. dimissio exercitii soliti.

repletio nimia preter solitum: et ita de
alio conformibus. Intelligendum q
apoplexia habet tres species que disti/
guuntur a parte materie et ex parte affli/
ctionis. Ex parte materie quonia qua/
do ventriculi replentur omnes tam pri/
cipales q non principales et meatus et
omnino et vltiter: tunc est maior: et qua/
do replentur sed cum quadam rarita/
te tunc est media. Sed si repletio fiat q
si usq. ad medium. tunc est minor. Ex
parte accidentium distinguitur: quonia
quando suspirat cum magna difficulta/
te: et spuma est in ore: et vox est sic str/
gulatorum: et inordinatio anhelitus est
magna valde: tunc est maior species:
tamen si esset sine omni anhelitu et vo/
ce et spuma et motu et sensu: bene esset
tunc deterius. In secunda autem specie
est suspirium: sed non est inordinatio:
nec spuma nec vox strangulorum.

Signa. Quando tu es vocat/
ad patientem et vides
eum sine sensu et motu et sicut dormien/
tem somno graui et profundo: sicut est
somnia qui vocatur subeth: et stertit:
tunc voca eum proprio nomine et alta
voce: et trah eum per capillos: et con/
duplica digitos et stringe fortiter: et pu/
ge eum cum acu aut stilo. tunc si nullo
modo responderet apopleticus est: po/
tissime si subito venit et cum alta voce.
Aliquando tamen est magnum dubium
vtrum sit viuus vel mortuus propter
priuationem sensus et motus et anhel/
itus et pulsus etiam tunc claudatur oia
foramina domus: et flosculum lane mi/
nutissime carminatum ori eius appo/
natur: et si mouentur pili lane procul/
dubio adhuc viuus: et si nullo modo mo/
ueantur mortuus est. Vel si accipiat
cibus plenus aque et ponatur supra

pectus: et tunc precipiat omnib⁹ de do
mo q^{ue} sedeant et quiescant: si domus e
st in salario: et permittatur eis aqua valis
quiescere: tunc respiciamus aqua valis
diligenter: et si nullo modo moueatur:
pauldubio mortuus e. si aut moueatur
adhuc viuit. Intelligendu igitur q^{ue} apo
plexia licet conueniat cum epilisia et in
materia et in suu: differant tamen qm
epilisia est cum periodis. apoplexia aut
nunq^{ue}: qm aut interficiet: aut in paral/
sim terminabitur. Materia. n. apople/
xie e ita grossa et frigida et multa et co
pacta: q^{ue} perfectam crism terminare no
potest: sed cu curatur in paralysim ter/
minatur: qm apoplexia cu dissipatur p
neruos causas paralysim. sicut materia
palisio cu coadunatur causas apople/
xiam: et ita palisio terminatur in apo/
plexia et apoplexia in paralysim. Pre/
terea sciendum e q^{ue} apoplexia differt a
somnia graui et pfundo qui appellatur
subeth: et differt a litargia et a sincopi
cordis a somno. A litargia differt quia
ista veniunt paulatine: sed apoplexia
subito: et cum hoc in apoplexia nulla e
excitatio nec responsio. sed in alijs est
saltim cum violentia. Differt et a sincopi
cordis: qm in apoplexia facies assi/
mulatur faciei viuoꝝ. sed in sincopi as/
mulatur faciei mortuorum. Sincopis
aut stomachi et matricis sunt piodales
sed cu venit a cerebro non. Cognoscit
aut materia peccans: q^{ue} si est sanguis to
ta facies est rubea: et si phlegma est fa
cies subalbida cu humiditate multa.
Et si est ex causis copositis causa erit
composita. et si esset ex sanguine infe/
cto ex melia tunc facies vergit ad luo
rem et virorem. Et si est co. vergit ad
clritatem cuz humiditate pauca. Et
si est ex apostemate: est semper cuz se.

et ista est pessima inter omnes. Et si est
ex causis primitiuis cognoscit ex illis.
Prognostica. Hypocras do
cet prognostica
re: apoplexiam forte curare est impos
sibile. debilem vo no facile. Prima igit
tur et secunda species non curantur ma
nu humana: sed tercia curari potest cu
magna diligentia. Hypo. enim intendit
q^{ue} si aliquis sanus amittit subito sensu
et motum et vocem: q^{ue} ista. vij. dies mo
rietur. nisi febris acceperit eu. Dicit. n.
q^{ue} si inebriatus repente sine voce fiat:
spasmo innato moritur nisi febris sup/
uenerit: aut fuerit solutus hora qua cra
pule soluantur. Et dicit Auic. q^{ue} aliq^{ue}
aliquando penitus est sine sensu et mo
tu et anhelitu: et est sicut mortuus: nisi
q^{ue} aliquo mo sopito h3 aliquiditer put
sum: et aut q^{ue} talis mortuus reuulsus
vel reuulsus p^{oss}it. q^{ue} calor innatus est
ita debilis abintus q^{ue} nullo acre exteri
ori indiget. et oz stare per. lxxij. horas
anteq^{ue} sepeliatur. s3 pauci aut nulli ha
bent amicos: et io multi valde sepeliu/
tor viui. Postq^{ue} igitur hypo. et Auic.
prognosticauerunt: dico ego q^{ue} vidi mul
tos apopleticos: et in veritate nuq^{ue} vi/
di aliquem euadere. a morte enim sub/
tanea libera nos domine.

Curatio. Si ca est sanguinea i
palms fiat phloboto
mia de vnaquaꝝ cephalica. et si est ca
phlegmatica cu corpus sit vt plurimu
plectoricum: adhuc fiat phlobotomia
de vnaquaꝝ cephalica: dum tñ virtus
possit tolerare. Secdo fiat clistere cum
sticados et alijs coibus: et resoluat ibi
yerapi. aut yeraruffi. aut yeralogodio.
Deinde fiat fricationes extremitatu for
tissime cu sale et aceto tepidis. deinde
fiat sternutationes. R. ellii albi. pipertia

castorei. ana. ʒ. j. fiat puluis ⁊ aliq̃ p̃a
per calamū sufflatur in nares: ⁊ si ster
nutauerūt bonum est. Deinde suffumi/
getur cum alipta muscata. deinde fomē
terur caput cū decoctiōe istaz herba/
rum. ʔ. viriusq̃ salute. viriusq̃ cala/
mēt: viriusq̃ mēte: viriusq̃ ruthe. añ.
fasciculos. ij. conquassent ⁊ buliāt in vi
no alb. ⁊ fomentetur caput ex alto. ⁊
deinde caput cū pātis calidis excitet.
deinde tondant capilli ⁊ caput abluat
eum vino decoctionis ruthe. Deinde i
ungatur sic. ʔ. euforbij. pīretri. bacca/
rum lauri. costi. ruthe agrestis ⁊ dome
stice. ana. ʒ. ij. buliant in oleo mustelli/
no: ⁊ cum illo oleo multū calido inun/
gatur caput. deinde fiat tale medicamē
ʔ. euforbij. pīretri. castorei. galbani. se
rapini. oppopōacis. triū granoꝝ pipe
ris. sulphuris viui. sinapis. assūgie leo
nis. ana. ʒ. j. conficiatur quedā massa ⁊
totum figuret in aluta ad modum ca
pellie: vt sup̃ficies concava cōprehēn
dat totū caput: ⁊ emplm̃ i sup̃ficie ꝑ ca
ua extendat: ⁊ calidū capiti applicet.
Et si ex his non curet nec excitet ha
beatur capellina ferrea ⁊ calefiat ⁊ ca
piti applicet: ⁊ sit intantū calida q̃ qua
si adurat capillos: ⁊ anteq̃ infrigidef
alta capiti apponatur. ⁊ ista omnia ꝑ
ordinem sine intermissione intantū cō
tinuent donec reuixerit: aut salūz mor
tuus fuerit. vt non possit dici q̃ ex de/
sectu medicaminum deficiat. quadoq̃
dic̃ Auic. q̃ febris sine apostemate ter
minatur per apoplexiam: ⁊ potest ter/
minari ad bonum. tamen stat sicut mor
tuus quasi omnino. ⁊ postea reuiuiscit
⁊ ideo nullus salūm debet sepeliri do
nec transierint tres dies naturales cō
pleti. vt est sp̃acium. lxxij. horarum.

Si aut̃ per del gratiam cōualuerit: fiat
q̃ cuomat. ⁊ detur cibis subillior i mi
nor quantitate q̃ in epīlia: ⁊ det sibi
oxilk. diur. oxilk. squill. ⁊ purgeur cuꝝ
yerarussi. cū yeralogodon. ⁊ fiant om
nia per ordinē que dicta sunt in epīlia.
qm̃ sicut conueniunt in causis: ita in cu
ratione. non opz igitur hic repetere.

Clarificatio. Intelligendū
q̃ anhelit' oī/
no existēter ⁊ appenter i apoplexia de
ficere nō pōt. sic. n. fieret subito mors si
cut in suffocatis ⁊ strāgulatis: sꝫ est ibi
aliq̃ mō cōfuso ⁊ iordinato. Aliq̃ tñ
pōt eē anhelit' ita debilis. q̃ nō appet
nob: potissime in ill' q̃ hñt cor frigidū.
Nūc aut̃ anhelitus in apoplexia nō ē
ꝑ virtutē aiata. sꝫ ꝑ nālem mouēteꝝ
ex desiderio sꝫ Gal. Et si diceret: ⁊ iā
virtus nālis nō mouet. dico q̃ nō mo
uet in tpe sanitatis: sed in tpe magne ne
cessitatis sicut hic. Sc̃ do notādū q̃
apoplexia vt plīmū ē iurabil' ⁊ hoc
ē ꝑ nobilitatē mēbri ⁊ multitudinem
māe. qz mebrū nobile nō pōt pati lōgi
tudine morbi ⁊ molestationē acciden
tiū. Si aut̃ curet lꝫ nō perfecte. hoc nō
pōt fieri pfecte ꝑ multitudinē grossi
ciē ⁊ viscositateꝝ māe. sed nā vigorata
mittit ad loca p̃xia. ⁊ qz ibidē oriunt
nerui: iō infundit in neruis. ⁊ ita causat
palisis vt dictū ē. Tertio notādū q̃ fre
quenti' accidit palisis in pte dextra. qz
pars ē rarioꝝ ⁊ meatus magis ap̃ri. ali
qñ tñ sit in pte sinistra propter debilita
tē loci. ⁊ ita plus gnatur in pte ad quaz
mā magis declinat. Ultimo notādū q̃
in apoplenico ⁊ in epileptico pila vel
lignū vel aliud tale debet poni iter dē
tes cū violentia ⁊ ratione anhelitus: ⁊
vt dentes non destruantur.



Paralysis ē ner-
uoz
mollificatio cum ab-
latione sensus et mo-
tus.

Cause. Quedā
sūt cau-

se extrinsece: sicut est casus et percussio
neruorum nimia attritio: ruptura. inci-
sio per transversum: dislocatio: ira: et ti-
mor: nimia frigiditas comprimens et
claudens. aut nimia caliditas exalans.
constrictio. ligatura et similia. Si ab i-
tus tunc sunt omnia illa que oppilant
et claudunt capita et originem neruoz
ita qd spiritus ad subiecta penetrare nō
possit. Ista autem sunt multa: sicut est
phlegma vt plurimum: et melia min.
et sanguis adhuc minus: et colera mini-
mum: nisi addita cum alio humore apo-
stema et similia. sicut est crisis. Unde
quatuor sunt morbi qui possunt in pa-
ralisi terminari. sicut est apoplexia. fe-
bris cronica. colica. et suffocatio matri-
cis. Intelligendum igitur qd duplex est
paralysis quedam vltis: et quedam par-
ticularis. Particularis est in pede tm:
aut matrice: aut vesica: aut in intestinis
aut stomacho: aut lingua: aut narib.
aut manibus. et ita de alijs. Aut ē vltis:
et appellatur vltis quando tenet medie-
tatem corporis fm longum. ita qd ali-
quando est in vno latere. aliquando in
ambobus preterq in capite: qd si est in
capite tunc est apoplexia. Et est intel-
ligendum qd differentia est inter spas-
mum et paralysim: quoniam in paral-
si prolongatur membrum: qd infirmus
trahit sanum: et cum hoc in paralisi est
materia diffusa et dispefa per membrū
et tertia differentia qd plus est ex mare

ria hūda: et ita prolongatur neru' fm
longum: et curtatur fm latuz. Contra-
rium est in spasmus. Primo qd membrū
curtatur fm longum: et prolongatur fm
latum. in spasmus enim membrum sanū
trahit infirmum. Secundo qd materia
est magis coadunata et coartata et im-
bibita in foraminibus neru' et propter
hoc dilatatur neruus in latum. Ultima
differentia qd materia spasmī magis tra-
hit ad siccum grossum citius termina-
bile termino proprio. Paralysis igitur
est membrū mollificatio et remollitio:
ita qd cum manu tua poteris membrū
paraliticū eleuare et deprimere sicut
corrigiam madefactam. in spasmus autē
nō. cum neruus sit rigidus et contractus.

Signa. Pulsus paralitici ē oc-
cultus debilis frequens
et inordinatus. vltima est alba et tenuis:
aliquando est tamen malum colorata
propter renes non potentes segregare
aut ratione doloris: aut febris: aut ali-
cuius morbi concomitantis. Latus in-
firmum est ita frigidum sicut si esset in
glacie positum et sanum sentitur ita ca-
lidum sicut si esset in igne: et oculus ali-
quando minoratur. Signa autē humo-
ris peccatis sunt: qd si ē ex sanguine pul-
sus est plenus. et color corporis rubeus:
et vene replete: et totum corpus plenus
et signa sanguinis precesserunt. Si ex
phlegmate erit album humidum: et si
gna phlegmatis apparent in toto cor-
pore. Si ex melia erit liuidum. ex co-
lera autē sola fieri non pōt: et si fiat hoc
est per admixtionem cum alio humo-
re et raro accidit: et tunc signa sunt co-
posita. Si ex apostemate est cum fe-
bre et duricie: et apparet in loco. Cause
autem primitiue ex indicijs cognoscū-
tur.

Prognostica. Si in puero febricitati vix na appeat viridis: significat paralysim futura aut spasmodum. paralisis in senibus de difficili aut nunquam curatur. tremor superueniens paralysi bonum. febris superueniens paralysi bonum. Paralisis si venierit ex dislocatione: nimia nervorum constrictione: aut ruptura: aut incisione per transversum: non recipit curationem. Si autem membrum paraliticum minoretur: aut color immutetur valde malum. et si non spes est in curatione.

Cura. In curatione paralisis debemus advertere quod a principio non desit fortis medicina. Secundo debemus considerare si adest febris: et sic desit medicina composita ex calidis et frigidis. Tercio debemus considerare si medicamina calida multum nocent: et si sic remittantur. et cum camomilla. et melliloto. et anibos et silibis medicant: quoniam nimis calida dissolvunt menses et ita augmentant morbum. Quarto debemus considerare quod medicamina apponant in origine nervorum: quoniam aliter appositio super partem patientem parum valebit. Quinto debemus considerare effectum medicaminis calidiorum super membra paralitica: quoniam aliquando nimis calefacit et ulcerat: membra enim non sentit. et ideo nescimus utrum iuvet vel noceat. quare frequenter debemus respicere: et si color est rubeus et caro inflata et cum comprimimus dealbat bonum est. si autem non dealbat cum comprimimus sed remanet rubedo: signum est quod nimis calefacit. et cum hoc si ulcera appareant: medicamina sunt mutanda ut dictum est. In primis igitur dietet cum aqua hordei et ydromelle et tenui dieta: non solum usque ad tres dies sed usque ad vii. vel xii. si vitus toleraretur. Libaria igitur sint volatilia assafrida et condita cum speciebus aromaticis. ab

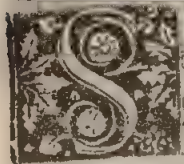
omni vino caueat usque ad declinationem morbi. et sit prout aqua mellita: aqua enim non potest: et si potest valde parum. Dies. vii. res non naturales debent vergere ad siccitatem: sicut est aer cibum et potus solum et vigilia. et ita de alijs. Summe igitur parum potest: et cibaria sint sicca. Si autem fuerit de sanguine fiat phlegma. deinde sumat oxizacc. oxill. diuret. et purge cum catartico ipialia: et oxilaxati: et yerap. Deinde inungat cum oleo laurino. costino. camomillino. Et si menses fuerint melica: digerat et expellatur sic decet illa menses. Et si ex apostemate curet illud sic decet apostemata. et ita de ceteris primitiis. Simpliciter igitur discrasie simplex medicamentum adhibeat et composito composuit: sed quare frequenter ut plurimum accidit de phlegmate: et ideo hanc curam diligentius pertractemus. In primis igitur fiat clistere. R. malve mercurialis abrotani utriusque cetauree. utriusque sticados. utriusque ruthe. an. M. j. suc. bleete. li. s. fiat decoctio: et in decoctione resolvantur olet cois. z. ij. mellis. salis. surfuris. an. z. j. yerap. yeralogodio. an. z. j. misceant et colent et fiat clistere usque ad lib. s. Si autem esset nimis constipatus: potest precedere clistere mollificativum: et postea istud. Deinde fricent extrema fortiter: et particula patiens suaviter. Deinde digeratur menses cum pipe et assa: aut cum pipe et acoro. aut cum pipe et tyria. aut cum pipe et metridato: aut cum diatrit. pipereo. Et fricet per cum rad. lilij: et purge cum yerap. et yeralogodio: acuanis cum pipra coll. et bdelio. Vel digerat menses per hunc modum. R. radic. feniculi. petrosil. apij. gentiane. astol. ro. capparis. squill. acori. piperis raphani. lilij. an. z. ij. coquassent et temperentur in vino al. et aceto al. per dies noctes: et tunc recipe narcisci: utriusque salvia. utriusque ruthe. utriusque calamini

centauree minoris. costi yfopi. añ. 3. ij.
 anisi. marai. carui agrestis. se. rut. spice
 nardi. squinanti. añ. 3. j. mellis. lib. j. z. 5
 fiant sirupi lib. ij. Mā digesta purgetur
 sic. R. agarici turbith. añ. 3. ij. euforbij.
 pulpe coll. elactery. añ. 3. j. masticio. zin
 ziber. bdely. spicenar. serapini. anisi. ca
 storei. carui. agrestis. se. ruthe. añ. 3. j.
 yeraraffi. yeralogodio. yerap. añ. 3.
 ij. misceant cū oxill. squill. z fiat mas
 sa: z cū vi voluerit accipiat. 3. ij. aut
 3. 5. aut plus aut minus iuxta cōuenien
 tiam particulariū. post q̄ medicina cō
 secta fuerit ad min^o p. xv. dies si paties
 pōt tātuz expectare: aut de supradicta
 medicina. Deinde inungat cum aliquo
 ex istis oleis aut multis scz laurinū. co
 stinū. z cum oleo de nuce romana: aut
 acoro: aut pietro: aut euforbio: aut de
 spicar. aut nigella: aut rutha: aut sinapi
 aut menta: aut de cordumeni: hoc ē de
 carui agresti: aut de yfopo: z de alijs
 oleis subtilib^o calidis penetratiuis reso
 lutiujs z psumatib^o: sicut est ē oleū de
 balsamo: z mel anacardinuz: z adeps
 vulpis: z vuluaris. z silium calidoruz.
 Ante tñ istas inunctiones post corpis
 mundificationē bonū ē vi stuphis sic
 cis: z in stupha ponant oia que ponun
 tur in sirupo: z post exitū qualibz vice
 q̄ exhibeat tyriace. auree alexandrine
 añ. 3. 5. z continet multis dieb^o sto
 macho vacuo: deinde apponatur istud
 emplm cū cautela p̄dicta. R. gumī ru
 the agrestis. euforbij. opoponac. sera
 pini. galbani. castorei. mirte. asse fetid.
 bdely. piretri. nucis mus. nuc. romae. tri
 um granoz piperis. anacard. tapfie. ni
 gelle. sinapis. carui agrestis. se. ruthe.
 añ. 3. 5. p̄ficient cū oxill. squill. z fiat
 empla. z supra mēbrum paralyticū ap
 ponat. Deinde pōt balneari: accipiat

tur vulpis z cum pelle toto decoquat
 in aqua z calamento: z carui agreste:
 z acoro: z balneet in ista aqua: Culga
 rea tñ decipiūt in isto balneo: qz faciūt
 añ corpis mūdificationē: z iō augmen
 tatur morbus. Caputpurgia ē z vom
 tus cōpetunt. In declinatione aut de
 vini calidū antiquū sed in pua quanti
 tate. Uentose cū stricto orificio sine sca
 rificatione frequēter apposite supra ca
 pita nervoz multū iuuat. Sternutatio
 facta cū elko multū valet z cū medica
 minibus resolutiuis sp̄ stiptica apponā
 tur. Cū aut fuerit in cōualecētia mul
 tum confert q̄ mēbz eleuet z depima
 tur vt suā operationē possit exercere.

Clarificatio. Intelligendū
 q̄ palisio fre
 quē^o a duent cū p̄icularia pueniūt: vt
 qz frigidus de cōplexiōe: z senex z ip̄s
 frigidum: z regio frigida: z qz viuit in
 ocio: z i crapula: z in vino multo: z qz
 officiū suū est frigidū: z qz piscator: z
 circa coria z aquas cōseruat: z ita de
 alijs. Scdo notadū q̄ mēbz paliticuz
 licz nō sentiat nec moueat: nihilomin^o
 nutritur licz debilitet. z q̄ debilitet nu
 triatur hoc pater: qz continue macerat
 z arefcit: z licz spiritus animalis non
 possit penetrare: nutrimentum tamen
 penetrat: quoniam modica nubes im
 pedit radium: sed attractio specifica at
 trahit ē quod de difficult ē attrahibile:
 sicut pater in follibus fabrozum vbi nō
 attrahitur solum aer: sz grauiā vt pul
 uis z stramina. Tercio notandū q̄ vi
 num nō cōpetit i aliqua egritudine ner
 uali frigida: nec etiā in passionibus iū
 cturaz. z qz facit mās crudas penetra
 re. z qz conuertitur in acetum: nisi i de
 clinatiōe corpore mūdificato: z q̄ ad
 ministretur sicut oportet.

Capitulum. xxviij. de spasm.



Spasmus

est egritudo nervalis contrahens neruū ad suū originem cum ablatione motus.

Cause. Quedā enī ē cā exterior oēs enī cause sunt multe: sicut ē nimia frigiditas cōprimens: aut caliditas dissoluens et ad neruos delegans: sicut est punctura nerui cū stilo aut acu et similibus: aut pūctura scorpionū: aut morsus reptiliū: aut labor nimius: aut aliq̃ alia res cogens reuertī mēbrum ad suū originem: sicut est casus. incisio: et ita de alijs. Si autē cā fuerit interior: tunc etiā sunt multe: sicut est apostema ubi materia ē coadunata in vno loco nerui seu originis eius. In alijs autē causis materia magis apprehendit neruū: et cum hoc etiā vetustitas grossa que nō habet exitū. aliq̃ tamē ventositas est ita modica q̃ cito recedit per se aut cū modica frictione. et iō quādo venit in abia vulgariter vocat grapa. Aliq̃ cā est sanguinea. aliq̃ melica. aliquādo phlegmatica: et ista venit vt plurimū. aliq̃ se. et est in eā crapula et ocīū et somnū nimis profundus. et si qua sūt filia. Intellegendū q̃ spasm⁹ quasdam recipit sectiones. oēs enī spasmus aut ē de repletionē: aut de inanitiōe. et si que alie sunt cause ad istas duas possunt reduci. Secunda diuisio erit talis. Spasm⁹ aut ē vltis: aut p̃cularis. Vniuersalis q̃ est in vna pte t̃m. sicut si p̃trahat mēbrum anterius: aut t̃m posterius: aut vtroq̃ mō: aut vocantur proprijs nominibus prococtomus: eupercoctomus. et tetanus. q̃si totū tenēs: q̃m tūc equalr p̃hūn

tur nerui añiores et posteriores. et iste de difficili cognoscit: q̃ remanet figura in dispositione sua. Hoc intelligo q̃ ille spasmus nō attingat caput: q̃ tunc esset epilepsia: q̃m epilepsia est spasm⁹ totius corporis. Sed p̃cularis vt actus est in aliqua pte faciat t̃m: aut in pedibus: aut in manib⁹: aut ṽsica. et ita de alijs. Tertia diuisio est q̃m spasm⁹ quidam est in pueris. et ille de facili venit: et de facili curatur. et quidā venit i alijs etatib⁹ a. viij. annis vltra. et tūc de difficili venit et de difficili recedit. Spasm⁹ quidam añcedit se. et est vt plurimū de repletionē. et quidā sequitur se. et ille vt plurimum de inanitiōe. Spasm⁹ quidā ē cū dolore magno: sicut ille qui est ex repletionē. et quidā ubi nō est tant⁹ dolor. sic ille q̃ ē ex inanitiōe: nisi eēt ratione inordinatiōis et siliū. sicut ē i spasmo stōachi p̃pter colerā prasinā. et vermes sūt et aliq̃ cā spasm⁹ et epilepsie.

Signa. Qñ enī vides mēbrum cōtractū et rigidū. et nō p̃t reduci ad dispōnē suā nālem: tūc illud mēbrū est spasmatū. et si sano subito aduenerit. tūc signatur esse de repletionē. q̃m neruus tūc dīminutus est f̃m lōgū. et magnificatus f̃m latū: sicut corrigia i hyeme. Si autē paulatine aduenerit: aut post febres et labores et inanitiōes tunc talis spasmus est de inanitiōe: ubi est curtatio nerui f̃m latū et f̃m longū. sicut videm⁹ de corijs in estate. Et q̃m spasmus cito reuertit ad suā naturā nō est vere spasmus. sicut p̃ in oscitatiōe et singultu. Pulsus autē spasmatoy est debilis. durus. vndosus. inordinatus. Urina aliq̃ est colorata p̃pter se. et aliq̃ remissa p̃pter ascensū hūiditātū ad caput. Et si fuerit ex sāguie apparet rubedō i mēbro: et appar. t̃m sāguis

nea in toto corpore: ita est de melia: et ita
de phlegmate: de quorum signis frequen
ter dictum est. Cuius autem primitiue cognoscunt
indicio patiens. De signis autem apostema
tum aut vermium: et silium dictum est ut dicet.

Pronostica. Spasmi de re
rabili: quia facilius est rem humida desiccare
quam sicca humectare: sicut scribitur. vij. de
ingenio. ex illo spasmus mortale est
spasmi post vulnera mortalis: quia spas
mus de inanitione mortalis: spasmi post
se. et se. mortali. Si autem aliquid fuerit mul
tum inanius propter aliquam causam: si superueniat ei
febris superueniat spasmo: vere talis spas
mus est mortalis: quia pro certo de inanitione
est. Et hoc dicitur pro tanto quia spasmus de reple
tione venit aliquando post se. cum corpus est ple
num: et quia talis spasmus est de repletionem: id
est curabilis. Et pro tanto spasmus in pue
ris est de facili curabilis: quia nervi sunt
molles: et id pro qualibet facili causa venit
sicut pro flatu et colli passione et se. et sic de
facili venit: ita de facili curatur vel rece
dit: quam spasmus in pueris cum febricitate ut
plurimum est de repletionem: quam pueri nul
li ex rebus irredunt nisi soli comestione: sicut
scribit Gal. in siue pronosticorum: cum loquitur
de spasmo puerorum. Spasmi propter punctu
ram nervorum est pessimum. Juxta illud Gal.
et tegni: nervi vero et tetanos punctura etc.

Cura. Si spasmus fuerit ex frigi
ditate dentur ea resolutiva:
sic est oleum de lilio. de castoreo. de castoreo.
de nuce indica. Si fuerit ex caliditate
inungantur nervi et capita eorum cum oleo
nerupharis. et salicis et rosarum. Et itelli
gendum quod in spasmo facies debet poni me
dicamina supra occipitum. Et si fuerit
in alijs partibus inferioribus: ponantur desuper
quasi servens oleum de eusorbio: et opo
ponaco: et picro et castoreo: et aperia

tur locus et cauterizet purgatione vlti
cedere: quia iste spasmus est multum periculo
sus et de se incurabilis quod erit si contingat
error: vigilate ergo hic. Si autem spasmus
fuerit ex scorpiionibus et aialibus veneno
sis: detur tyriaca et metridatum: aut medi
camina quae valent contra venenum: sic salvia
aristol. ro. gentiana. bacce lauri. et simi
lia. Et si fuerint in istis: omnia resoluti
va sufficiunt: sic est oleum costinum: laurinum
camomillinum: et silia. Si autem fuerit pro
apostemata: curentur apostemata sic de
cet. Si autem fuerit pro vermibus occidant
cum amaris. sicut est absinthium. cetonica.
psicaria. aloe. agaricus. et fella. et semine
zedoaris: et amig. ama. et pnt fieri em
plastrum extra. aut aliqua istorum pnt da
ri cum lacte et siliis: quia dicunt in loco suo:
et ita de alijs causis reducunt ad suam na
turam propter suum humorem. Si autem fuerit de sangui
ne fiat phloia: et deinde clisteria: et deinde
ponantur resolutiva olea quae dicta sunt
supra originem nervorum ut dictum est. Et
si causa fuerit melancolia digeratur et euacue
tur ut dictum est. Idem de phlegmatica.
In causis igitur frigidis detur ista positio: et
digerit et perfecte curatur si continetur. R. as
se fenide opoponacis. castorei. an. .3. s.
miscantur et exhibeantur quotidie. 3. ij. vel
digeratur melle cum oxill. diuretic. et oxill.
squill. et purgetur cum yeraruffini et yeralo
godion. acuatibus cum eusorbio. et pulpa
coll. vel fiat sirupus et medicina: et stu
phe omnia alia quae dicta sunt in paralysi. bal
nea enim sulphurea multum conferunt: et si
non habent naturaliter sunt artificialiter cum
multitudine sulphuris et salis: tamen non
debent multum morari stupha sicca ma
gis competet quam balneum aque. Inungatur
igitur membrum cum oleo de eusorbio et pi
retro: et spicanardi. et castoreo. et assa
et opoponaco et serapino et cum assuglia

vulpina lupina vulturina. et ex istis cisdem potest fieri emplim. et portet pelles vulpinas et vulturinas. et ventose et valent. Si autem ea fuerit inanitio et cum se. debeat adueniat. lac amigd. oia dragantū frigidū. et inungat cum oleo viol. et nenupharis. et salicis. et domus sit fria: et aspergat tota reb⁹ frigidis. et asselle et inguina: et spina dorsū inungat frequenter cū oleo viol. Si autem non se briciter deit sibi lac ad potandū: et itro/retur totū caput cū lacte: et balneet totus si est possibile. et inungat cū oleo samio. et cū oleo amigd. dul. imo balneetur totus si est possibile. et deit vitella ouoz et alia resumptua et nutriētia. ocū et quies et taciurnitas. In tetano autem cōperit q^d balneet in aqua fria. sicut dicit Ypo. Si fuerit iuuenis et carnosus in media estate: q^d tūc reuocat calor ad interiora: qui reuocatus et fortificatus curat. Et o. Autē. q^d si ren cū piguedie sua pieratur et supra originē nerui spasmati reponatur q^d multum valet: et ibi dimittat. deide p ordinē alter appōat.

Clarificatio. Intelligendū q^d febri sup/ueniēti spasmō p^o curare spasmū et egritudines neruales. oū tñ tres conditio/nes apponantur. Prima q^d morbus sit materialis et de causa frigida: q^d si esset de inanitiōe magis augmentaret. Secūda q^d corpus sit mundificatum: qm ali ter esset timēdū de putrida: aut de apostemate: aut de augmētatiōe morbi materiae liquefaciendo et ad pīculā patientē delegādo. aut de morte propter afflictionē morbi pīncipalis et se. sup/ueniente. Tercio q^d illa febris sit ephēmera: et cū istis conditionib⁹ secure inūgant arterie cū assungia leonis: aut cū succo flāmule. et ita puocabitur se. Se

cundo notandū q^d mēbrum spasmatus nō mouetur et tñ sentit cuius rō est qm plura sunt necessaria ad motū q^d ad sensū. et iō mltitudo spūs p^o amittit q^d erat necessarius motui. s3 pax pōt remanere qd sufficiat sensui: et potissime si siat p vnū neruū. Modic⁹ aut spūs potest sufficere sensui: cū sit vīrt⁹ passiva. multus aut est necessarius motui cū sit vīrt⁹ actiua. Tercio notādum q^d spasm⁹ citius venit pueris ppter molliciē ner/voz: et citius recedit. In senib⁹ aut vel nit tardius: q^d sunt solidiores et phlegma ē magis grossum et nō pōt penetrare. tardius tñ curatur. Quarto aduertendū q^d citius causat spasm⁹ de sanguine. secundo de phlegmate. tertio de melia. et licz melia magis assimilet neruo fm hoc citius deberet causari. tñ ppter grossiciē penetrare nō pōt. Rarissime tñ accidit de cola. Quinto intelligēdū q^d licz palisis accidat in dextrum et sinistrum. non tamen spasmus. quoniam paralisis est prolongatio membri molli/sificatio insensibilitas et immobilitas. In spasmō aut est curatio et retractio. pars autē dextra et sinistra nō possunt incuruari. pars enim lata citius flectit q^d stricta. nūc aut latera sunt strictiora: et tamen nō ita possunt curuari. q^d tho/rax et coste et spōdilia impediunt. et iō nō sūt nisi tres species spasmū. anterior. posterior. et tetanus: q^d vtrunq⁹ tenet. Vel posset dici q^d licz nō fiat spasmus in toto latere. sit tamē in parte. qm manus aut brachium potest curuari et ad suum originem reduci per viam spasmū. sicut potest plongari p viā paral/sis. cū causa sit eadem. et particula patiēti sit eadem. nisi q^d in spasmō ma est grossa et magis adunata. sed in paral/si magis humida et magis dispersa et.



Remor est

diminutio virtutis motiue: sicut stupor est diminutio virtutis tactiue. vel tremor est bellum cōtinuū virtutis volūtariē motiue mēbrum ad supiora eleuantis et grauatis nālis mēbrū ipm ad inferiora depmētis. Motus igit tremoris est cōpositus ex motu nāe et motu morbi. fz Sal. v. de morbo. Si eni viri nō esset ipe/ dita: mēbrū posset eleuare. et eleuatū regere et conseruare: fz qz ipe dita ē ppi morbi. ideo morbi depmēt. ibi igit ē morbus cōtinuus aut istius aut illi.

Cause.

Huius causa est illud quod debilitat virtutē aut instrumentū virtutis aut utriusque. Illa autē que virtutem debilitat sunt sicut imaginatiōes timorose. sicut cū aliquis vadit per altū montē aut supra stricū pontē aque p/ funde. aut cū est in cacuminib⁹ montiū. aut in arce turriū et respicit inferius: tūc enī imaginatur quod casus esset malus et timet et ita incurrit timorē et aliquando casum. Sicut cū aliqis ē corā p/ncipe terribili sicut dicit Sal. aut cū est in cōspectu leonis et filii. Hoc idē facit gaudium et ira et silia. et oīa breuiter quod debilitat virtutē aīalē. Scōda causa est oē quod debilitat instrumentū. et hoc ē frigus mortificans et paliticas mēbrū. aut calitas resoluens: et debilitas. aut hūiditas mollificans. aut siccitas inanēs et psumēs: redēs instrumentū sepiū motū. et ita nocet oīū et dimissio exercitiū p/ueti. et crapula et sup oīa vinū nimis potatū. et potū nimis aq fride. et oē illud quod debilitat: aut mollificat instrumentū: qm licet spūs aīalis eēt bon⁹ clar⁹ et sufficiens: instru

mentū tñ ē ineptū. Diuidit aut tremor. qm quidā ē vltis in oīb⁹ mēbris. et qdā p/icularis. vñ qdā ē in capite tñ. et qdā in māu dextra. et qdā in sinistra. et qdā in vtraqz et non in pedibus. Signa habentur ex suis causis.

Pronostica. Tremor ē via ad spasmū et palisqz tremor i sensib⁹ nō curat. Tremor ē dterior i pte sinistra qz dextra fz Auic. Tremor i labio inferiori vomitū signat. Ypo. vō docet p/osticare i causone tremori alienatio supuentis soluit Sal. nō t3 istū amphz. Auic. t3. Sal. nō t3 q ad modū: qm alien⁹ mod⁹ loqndi ē q egritudo soluat. et p/ior cāf. Auic. t3 qz possibile ē q sic fiat et ita q ad rē

Cura. Sic est ex accidentibus aīe remoueantur et odoriferis vtat et spūs p/stantib⁹. Si ē ex calore infrigidet. Si ē ex frigate calefiat. Si ex hūiditate psumat et desiccet. et si ex siccitate hūectet. Curet igit i oīb⁹ et p oīa sic dicitū ē in cap. de palisi et de spasmis: qz eadē ē cura. Si aut fuerit causa hūmida et frida q frequēt⁹ aduenit curet sic. Rx. trifolij. sticados eupatorij: añ. li. s. castorei. ʒ. ij. mell. lib. j. fiat sirup. qsi lib. ij. et vtat eo mane et sero. et qz ista hnt aspectū ad tremorē: ex istis pōi fieri oleū: et q inūgat tota p/ lesa. aut q fiat p/ditū: aut elrū. et q vtat eis. aut q fiat emplm et desup apponat. Deinde purget cū yerap. acuata cū pulpa coll. et bdelio. Deinde fiat stuphe: et in stupa ponant ista q in sirupo. et pl⁹ sulphur et salnit⁹. et postea vtat tyriaca. et aurea alexadrina. aut balneet et stuphet in balneis sulphureis nālib⁹. aut i aqua maris calida. aut in aqua salsa p artificium. Et dicit Auic. q cerebrum leporis assumptum multum valet.

Clarificatio. ^{Intelligendū} q̄ vinū z mul-
tudo aq̄ frīde multū nocēt neruis: s; aqua pluuialis min⁹ nocet. S; posset
alids dubitare si medicina laxatiua d; precedē balnea vel ecōuerso p̄p̄ dicta
Clatici cap. de tremore. q̄ postq̄ locu-
tus ē de medicis laxatiuis z oleis ipe
dicit. ista aut̄ sūt post balnea sulphu-
rea. z ita videt̄ q̄ balnea p̄cedāt z alia
subsequatur qd̄ ē rōnem. qz vltia de-
bent p̄cedere p̄ticularia. Dico q̄ cū oī-
cat p̄ balnea nō facit relationē ad me-
dicinas: sed ad olea. ita q̄ intellexit q̄
medicīne laxatiue debeant p̄cedere.
z postea balnea: z postea olea z. vn/
guenta ec̄.

Capitulum. xxx. de iectigatione.



Iectigatio est ^{mo-}
tus deambulatiu⁹ p̄p̄ vē-
tositate iclusa n̄ hntē exi-
tum: z iō mot⁹ ē morbi
z nō nāe fm̄ Sal. i. v. de
morbo. sit aut̄ i mēbro dilatabili z cō-
strigibili. sic ē caro lacertosa. z iō vt plu-
rimū sit i facie sub cute z carne. z iō nō
sit i mēbro nimis molli. nec i mēbro
nimis duro: sic sūt ossa. i. oī tñ mēbro
potēte dilatari z p̄stringi pōt fieri z iō
pōt fieri i capsula cordis: z mltis alijs
partib⁹. potissime tñ sit i partibus ex-
teriorib⁹ iuxta cutē. q̄ aut̄ fiat ex ven-
tositate hoc patet: qz cito venit z cito
recedit: aut cū modica fricatione.

Cause. Cause aut̄ hui⁹ passiois
sūt oīa illa q̄ mām puer/
tunt i ventū z vaporē: s; gnatū nō cō-
sumū. z iō vent⁹ facit saltū z iectigatio-
nē: z mouet ad modū mot⁹ vermicula-
ris. ista aut̄ sūt calor debilis nō potens
resolvere nec cōsumere, z fritas. z hūi-

ditas. z cāe coadunantes sūt ocium z
quies. z vite suauitas. z multitudo ci-
bi z potus. z accidentia anime. sicut ē
ira. timor. z gaudium z similia. Signa
sunt facis manifesta.

Pronostica. Si salt⁹ seu iec-
tigatio cōti-
nuent pronosticant futuram epilepsiam
aut apoplexiam. aut stuporem. aut pa-
ralisim. aut spasmus. aut torturā.

Cura. Maior pars curatiois hu-
ius morbi est rectificatio
digestionis q̄ cibis non sit ventosus.
z q̄ detur i tali quantitate qualitate z
ordine q̄ non conuertatur i vaporē: z
ideo si est ex causis calidis denur frī-
gida temperate. z si ex causis frigidis
denur calida que magis consumant q̄
dissoluant. sicut est ruta: z agn⁹ cast⁹
z castoreum. Purgetur igitur corp⁹
fm̄ exigentiaz particulariū. deinde ex-
hibeantur stuphe sicce sicut dictum est
superius capitulo de paralisi z balnea
sulphurea z marina z salsa. siue natu-
raliter siue artificialiter multum valēt.
z ventose line scarificatione z cum sca-
rificatione. z cauteria. z incisio arteria-
rum administrantium materiam. z idē
si fuerit i facie confert aliquando inci-
dere arterias temporum postq̄ vniuer-
salia precesserunt sicut opz. Salt⁹ igit̄
seu iectigatio curantur sicut tremor.

Clarificatio. Contrarietas
inter Sal. quinto de morbo. z viaticū.
quoniam viaticus dicit q̄ iectigatio est
motus nature: z morbi. sed Galienus
dicit q̄ est morbi: z q̄ iectigatio non est
motus nature: sed est morbi: quoniam
vētositas mouet. sicut vermis: aut for-
mica. aut ad modū saltus cuiusdā de/
ambulationis sub cute. Sed qz videt̄
l. iij

mouere p modū dilatationis ⁊ cōstr/ cionis: ⁊ qz hz magnā cōueniētiā cū tremore: iō quātū ad hāc apparētiā iudicās vlticus dicebat ecce motū nature ⁊ morbi. Secūdo notandū q licz cor sit calidissimū nīhilomīn^o gratia mae frigide grosse viscofe pōt pati ie/ citationē aut in se: aut in sua capsula.

Caplm. xxxj. de tortura.



Tortura est mor bus of/ ficialis figurā ⁊ dispōnē faciei nālē corumpens.

Cause. Cā huius passionis

est paralisis aut spasm^o veniens nervis: ⁊ lacertis faciei: aut apostema colli: ⁊ ita de alijs q ledūt nernos sicut dicitū ē caplo de paralisi. ⁊ caplo de spasmō.

Signa. Signum q sit tortura: qm labia nō pnt pūgi. Si igit i aliqua pte sit tortura: ps sana cū manibus pōt tractari: ⁊ ad suā nālē dispōnē redigi. ps aut infirma nō. Si/ gnū enī torture est multitudo spūi ⁊ salue: aut retētiō eius. Signū aut q sit paralisis est pris relaxatio. mollifica/ tio ⁊ hūiditas: ⁊ salina multa. Signū aut spasmū ē duricies: ⁊ ptractio: ⁊ do/ lor illi^o pris ⁊ dolor capitis. Et si est de repletionē vini veniū subito: ⁊ si est de inanitionē venis paulatine ⁊ pcesserūt ea q corpus inaniūt sicut est se. vigilie ⁊ inanitiō ⁊ siliā: ⁊ ē facies corrugata.

Pronostica. Pronostica/ tio est talis si tortura p sex mēses durauerit: aut nūq aut cū difficultate curabit. Sal^o p dicit torturā: ⁊ tortura spasmū aut paral/ sim: aut apoplexiā. Si aut tortura for/ tis aduenit infra. iij. dies interficit: ⁊ si illos transuerint euadere pnt.

Cura. Curatio hui^o morbi ofre/ cte in phloia ⁊ farmacia ⁊ alijs sit sicut in paralisi ⁊ spasmō. Spe/ cialia tñ ad torturā sūt ista. s. vera her/ metis si pūnet lōgo tpe quotidie vsqz ad. 3. j. Acorus valet ex proprietate. ⁊ nux muscat. ⁊ zinziber. ⁊ iō ex istis tri/ bus pōt fieri sirup. cū melle aut electua/ riū. aut oleū. aut emplastrū. ⁊ si appo/ natur in occipicio ⁊ collo. ⁊ supra rim/ poza ⁊ mādibulas. ⁊ supra prē lesam: aut q ex istis trib^o cū pietro fiat gar/ garisma: aut caput purgia: aut mastica/ toriū. Singulare p̄sidiū ē istud. R. auricule muris. ciclaminis. nucis idice cucumeris asinini. nucis mus. acori. pi/ retrī. añ cōquassent ⁊ bulliāt in vino: ⁊ deinde iungat bōbay in vino colato: ⁊ paties resupinet: ⁊ cōprimat bōbay ⁊ vna gutta vel due tepide in naribus instillet: ⁊ h fiat multis dieb^o ⁊ multis vicib^o stomacho vacuo: qm ista purgāt caput mirabilr ⁊ cōfortat nervos: ⁊ iō ex istis posset fieri electuariū: aut em/ plastrū: ⁊ q apponat supra originē ner/ uoy. Ista et hnt locū in egritudine mā/ li corpe mūdificato. valet et ad h frica/ tio capitis ⁊ occipicij colli ⁊ toti^o pris lese. Et valet et q quidie speculet se in speculo. ⁊ si speculū eēt de calibe tāto melf^o: ⁊ q studeat cōtāgere labia: ⁊ cō/ formare faciē suā ⁊ p ser cū māib^o. Et valet ad h tubicinare cū tuba aut cor/ nu frequēter: qm h facit ad rectificatio/ nē figure. Valet et sternutatio facta cū nigella ⁊ castoreo. ⁊ pipe: valet et q si at suffumigatio: aut fomentatio: aut virūq cū oib^o noiatis: ⁊ q addat sinā/ pis. ⁊ opoponac. Ultimū aut remedi/ um est canterfū in venis que sunt retro/ aures. sicut dicit Aut. vel fiat in collo.

Explicit secūda pars istius libri.

Incipit pticula tertia q̄ est de egritudinib⁹ oculorū. auris. nariū. ⁊ oris. cōtinens capitula. xxvij.

Caplm. i. de anothomia oculi.
Caplm. ij. de passionib⁹ coniunctive ⁊ sūt nūero. xij. sicut ē obtalmia vnguis. macula rubea. pānculus. casus pulueris. tumor. duricies. prurit⁹. apostema. ta granulosa. vlcus. ⁊ sanies. excresecētia carnis: ⁊ diminutio eius. ⁊ fistula lachrymalis.

Caplm. iij. de passionibus corneae.

Caplm. iiii. de passionibus vuae: sicut est dilatatio ⁊ contractio pupille.

Caplm. v. de debilitate visus.

Caplm. vi. de passioib⁹ q̄ p̄tinet ad totū oculū: ⁊ p̄io de strabositate.

Caplm. vii. de passionibus papebrarū ⁊ sunt numero. xvij.

Capl. viii. de passionibus auris.

Caplm. ix. de tinnitu ⁊ sibilo.

Ca. x. de dolore auris ⁊ apostēate. itri

Ca. xi. de vlcere auris ⁊ sanie. (seco.

Caplm. xij. de sanguine exeunte ex auribus ⁊ aquositate.

Ca. xij. de re cadēte in aure ⁊ oppilatione auris.

Capl. xiii. de apostematib⁹ q̄ accidunt in radice auris ab extra.

Caplm. xiv. de passione nariū.

Caplm. xv. de reumate ⁊ coriza.

Caplm. xvi. de fluxu sanguinis narium.

Caplm. xvij. de sternutatione.

Caplm. xix. de egritudinib⁹ oris ⁊ p̄io de fissuris labiorū.

Caplm. xx. de passione lingue.

Capl. xxi. de fluxu salivae ⁊ ablatiōe

Capl. xxij. de fetore oris. Codoꝝ

Caplm. xxij. de passionib⁹ oris.

Caplm. xxiii. de lētinibus faciei.

Caplm. xxv. de pas. dentū ⁊ p̄io de do.

Caplm. xxvi. de pforatione dentū.

Caplm. xxvi. de passionib⁹ gingivarū.

Caplm. p̄imū de anothomia oculi.



Sicut scribit Gal. viij. de iuamētis mēbroꝝ cerebri causatū est pp̄ oculos ut oculi essent in eminētiori pte corpis

sicut speculator in arce. Nūc autē a cerebro pcedūt duo nervi fm Gal. iij. de morbo. q̄ soli sūt cōcaui antonomatice loquēdo qui appellantur nervi obtici: per quos trāsīt spūs aialis visibilis vsq; ad oculū q̄ diffūdit se p totū oculū vsq; ad hūorē cristallinū: deinde sp̄ritus aialis ille visibilis multiplicat se ab intus vsq; ad sup̄ficiē oculi: ⁊ tūc recipit spēm rei visibilis: q̄ iactata erat vsq; ad hūorē cristallinū vbi est p̄ima imutatio colorū. ⁊ deīū reportat simu- lacrū vsq; ad sensū cōm: vbi recipiūtur spēs recepte in alijs sensib⁹ cōibus. Ad h̄ igit seruit nerv⁹ obticus vt. s. por- tet spēm visibilē ⁊ reportat simulacrū vsq; ad sensū cōm. Isti autē duo nervi obtici cū p̄tēdūt ex dextro ⁊ sinistro cōiūgunt p modū crucis ⁊ efficiūt i crucis signatiōe foramē vniū t̄m: in quo foramine cācellant ⁊ dola rez visibilium aliter enī cōtingeret videre vnūz duo. Deīū bifurcant itēz post crucē: ⁊ diuidūt in duas ptes: quaz vna vadit ad oculū dextrū ⁊ altera ad sinistrum: postea autē orit tunica sclerotica: cui⁹ iuamētū est defēdere oculum a duricie cranei: deinde venit tunica secūda que orit a p̄ametre ⁊ p̄tegīt oculū ad modū semicirculi: deinde venit tunica recta ⁊ p̄tēdit p eūdē modū. ⁊ est plena venis ⁊ arterijs. vt exide oculus ⁊ humor cristallinus nutrant. Deīde venit humor vitre⁹. cui⁹ color est alb⁹ vergēs ad rubēū: in cui⁹ cōcauo est humor cristallin⁹ ad modū semicirculi ex quo

per viam cuiusdā refudationis per vi
am attracti nutritur hūor cristallinus.
Deinde venit humor cristallinus seu
glacialis q̄ est in medio oculi: et est ibi
per se et alia oīa sunt ppter iuuamēta:
vbi est prima colorū imutatio: et est na
ture diaphane vt recipiat oēs colores
et figure rotūde vt nō aggregent super
fluitates: et a pte aīriori h̄z figurā elī/
sam: vt simulacrū rei visibilis melius
possit apprehēdi. Deinde venit tunica
aranaea q̄ orit̄ a retina: vbi apparet for
ma et figura cū aliq̄s directe oculū in/
ructur et fuit aī cristallinū: vt nō lede
retur ab humore albugineo. Deinde
venit hūor albugineus: et est sex et sup
fluitas cristallini hūoris: et cū hoc ē ibi
vt defendat cristallinā a nocumētis ex/
trinsecis. Deinde venit tunica ynea: cu
ius color nālis est medius inter nigrū
et viridē vt fortificet virtus visua: ali
quando tamē est alioz colorū: et fm h̄
diuersificat color oculi. et de ista colo
ratione nō facit mētionē Gal. i. tēgn. s̄z
de illa q̄ puenit fm dispōnez humoris
cristallini. aut albuginei: aut spiritus.
Nūc aut̄ tunica ynea est in medio pfo
rata: vt spūs et simulacrū possint p̄rāsi
re recte ad modū vue: et suspēsoiū est
remotū. Deinde venit tunica cornea q̄
est alba et solida sicut cornū vt tueretur
oculus a nocumētis extrinsecis et cōti
ner in se quoz tunicas: vt si vna ledere
tur: alie nō lederent. Deinde venit tu
nica cōiunctiua illa. s̄. quā videm⁹ alba
q̄ ambit et ligat vndiq̄ totū oculū: nisi
quātū est necessarium visui. Deinde ve
niunt masculi et lacerti ligātes et solidā
tes et mouentes oculū siue supius siue
inferius siue latitudinaliter. Deinde ve
niunt due palpebre in quolibet oculo
vna superior et alia inferior: vt melius

coopiat̄r oculus et defendat: quartū
potissime supior mouet: et sunt muscu
li mouētes fm oēs dīmēsiones necessa
rias et sūt ibi p̄lī vt defendat oculū a
pulvere et sudore et nocumētis extrin/
secis: et sūt nigri et fortificet visus. h̄ac
aut̄ anoi hominā posuimus multū bre
uiter quātū fuit possibile: vt meli⁹ egrī
tūdines oculoꝝ videam⁹: qm̄ oculus
patit oīa genera morboꝝ: sicut ē mor/
bus consimilis officialis et cōis. Et qz
egritūdines cōiunctiue citius adueni/
unt: iō i primis dicem⁹ breuiter de egrī
tudinibus cōiunctiue: deinde de morbis
qui veniūt in lachrymalis: deinde de il
lis q̄ veniūt in cornea: deinde de illis q̄
veniūt in humore albugineo et cristalli
no. et spiritui visibili: et neruo obitico: de
inde de morbis q̄ veniunt in palpebris
deinde de illis q̄ veniūt in lacertis mo/
uētibus oculū. Hoc aut̄ faciem⁹ p̄ dei
gratiā breuiter et bñ et plene: qm̄ passio
nes oculoꝝ sūt multū difficiles ad co/
gnosendum et ad curandū.

Capitulum. ij. de passionib⁹ cōiunctiue:
et sunt numero. xij. sicut est obthalmia.
ynguis. macula ru. pānicul⁹: casus pul
ueris. tñoz. duricies. prurit⁹. apostēata
granulosa. vlcus sanies. excrescētia car
nis et dīmīnutio ei⁹. fistula lachrymal.



Bthalmia est

apostēa calidū p̄iunctiue

Cause. Cā hui⁹

us passio
nis est exterior aut interior: Exte
rior enim sicut est caliditas nimia: aut
frigiditas: aut balneum nimis cali
dū. aut puluis. aut vētus turbidus: et si
milis: Cause aut̄ intrinsece sūt sicut est
sanguis. aut colera. aut phlegma: aut
melēcolia. aut vētositas. Unde vapo.

res aliqui ascendunt ab inferioribus: alii quando aut descendunt a capite: et aliquando a venis extrinsecis et aliquando a venis intrinsecis: et tunc est valde malum.

Signa. Si causa fuerit exterior di-
scernitur iudicio paucis: et causa exterior remota de facili fit cu-
ratio: nisi corpus esset valde dispositum et paratum et plenum. Si autem fuerit ex san-
guine adest dolor, tumor, et pulsatio, et lip-
pula claudens palpebras in sono, et reliqua signa sanguinis. Et si est ex cole-
ra adest dolor vehemens pugilium, et ci-
trinitas et paucitas lippe et reliqua signa.
Et si fuerit ex phlegmate adest tumor et lip-
pula multa: et albedo vincit ruborem cum gravitate et dolore remisso, et ita de alijs.
Si autem fuerit ex melancolia adest paucitas doloris et caloris et lippe: et ita de alijs.
Et si fuerit ex vetustate: est cum tensione et modica gravitate. Et si est a stomacho: est cum nausea. Et si est a ca-
pite a parte exteriori: est cum gravitate a parte exteriori. Et si est ab intus: est cum sternutatione: et omnis talis fluxus est val-
de malus: cum non possint directe re-
media adhiberi.

Prognostica. Quando lip-
pula est aquosa subtilis egritudo est in principio: et cum incipit igrossari et dealbari: tunc est in au-
gmento. Et cum lip-
pula est multa claudens palpebras tunc est status: et cum incipit minu-
i tunc est declinatio. et lip-
pula que habet frustra parva est mala sicut dicit
Aul. Ophthalmia autem in hyeme est cum pri-
cularibus concurrentibus in frigiditye tardius venit: et tardius recedit: et est ma-
gis periculosa propter clausuram pororum. Illa autem que est in estate et vere citius venit et citius recedit. Ophthalmia non est negligenda: quia si male curetur: malae

reliquias dimittit: sicut est macula: pan-
nus, tela, et ita de alijs. Ophthalmia que an-
tiquatur in qua non possunt medicamen-
ta: est pessima inter omnes: quoniam signat
humor corruptus inmiscatus corrum-
pente nutrimenti: aut quia vene intrinse-
ce capitis materiam administrant dolor
acutissimus est multum periculosus de ruptu-
ra corneae aut corrosione: et ideo in his ta-
libus est cautius vigilandum.

Cura. In primis igitur ponat in lo-
co obscuro tuto a fumo et pul-
vere: et ab omni extrinseco nocumē-
to non dormiat de die: teneat caput ele-
vatum: nec sit aliquid quod stringat collum:
vitet iram et coitum: et omnem solli-
tudinem, et sit in silentio et quiete: vitet
lactucas, et pisces et omnes fructus: et omnia
aquosa: et omnia vaporosa: et omnia acetosa
et omnia salsa: et omnia acuta. Dieta igitur tota
verget ad subtilitatem: vitatur gallina
et pedicibus et avibus caepitibus et alijs
temperatis. Si autem fuerit cum reumate et
retinua fuerit de causa calida in primis suc-
curramus reumati: quoniam omnis debita op-
eratione impedit. Odozet igitur sandal cam-
phoram, et rosas, et aquam ro, et ex istis
cum acacia, et bolo et sanguine draco-
nis et albamine ouorum fiat emplastrum
et fronti et temporibus applicet: et stet
ibi per unam horam vel per duas et postea re-
moveat. Et si causa esset frigida constrin-
gatur cum thure et mastice et camomilla: et
melliloto, et rosis: capite autem confortato
si sanguis ostenditur, aut corpus est plecto-
ricum: fiat phloia ex cephalica prout op-
posite. Et si plus indigerit postea de
cephalica prout eiusdem aut de saphena
eiusdem lateris, et aliqui etiam est in omni
sanguine et humoribus quod etiam expedit face-
re phloiam de venis que sunt in fronte: aut
temporibus: aut capite: aut scindere arte

rias. et minuire de venis q̄ sunt in angu-
lis oculorū. Et confert ventosas ponē
in collo et spatulis. aut sanguisugas ap-
ponere. Et expedit ē in forti reumate
facere cauteriū in capite. et aliq̄ ponē
fortiter resoluentia cū sulphure et casto-
reo et camomilla: et filia. qm̄ cū aposte-
ma antiquat. et reuma ē forte: et puenit
ab interiorib⁹. et medicamina nō profi-
ciunt. tūc est diligētissime aduertendū.
Si aut̄ dolor ē vehemēs: purget mate-
ria colica nō expectādo digestionē. cuz
oxylaratio. et elixir de succo ro. aut cū
mirabl citri. et castiafi. Si aut̄ nō est is-
tus dolor. digerat mā cuz sirupo ro. et
viol. et nenupharino. Et deinde purge-
tur. oxizacē aut̄ nō admistret nec diu-
retico. Si aut̄ mā fuerit phlegmatica
digerat cū ydromell. vbi buliat ylop⁹
et postea purget cū yerap. vel cū deco-
ctione polipod. et turbitib⁹. Et si fuerit
mella predicto digestiue addat sirup⁹
de boyz. et purget cuz dialene et diabo-
raginato. et modicū cū yerarussi. vel cū
decoctiōe mirabol. indoz. et epithimi.
Si aut̄ fuerit cōstipat⁹ siāt clisteria. fri-
cationes et extremitatū valent. Intelli-
gendū est circa curationē obtrahie q̄i
corporibus imundis nullū euaporato-
rium dz oculis apponi. donec corp⁹ fu-
erit sufficienter mūdificatus. Preterea
nullum narcoticū dz apponi nisi in do-
lore vehemētissimo de cosa acuta sub-
tili. et tūc directe cōpetunt. qm̄ mām in-
frigidat et ingrossant. Preterea a prin-
cipio nullū coliriū apponat vsqz ad. iij.
dies nisi vehemētia doloris. hoc cogat
Preterea nō abluant oculi cū aqua fri-
gida: nec aliquid actu frigidū apponat
nisi dolor necessitaret: qz frigida clau-
dunt poros et coartant mām. In obtrah-
mia igitur de cā ca. vñbus oib⁹ prece-

dentib⁹ vtant tali colirio. R. psillium et
fiat mucillago in aqua ro. et idē fiat de
semie citoniorū. et idē fiat de dragagan-
to. et tūc mucillagines exprimant. et cū
albumine oui fortiter agitato miscean-
tur. et addat lac mulieris. et fiat coliriū.
hoc enī coliriū repercutit mām et sedat
dolorem. et si vellem⁹ inducere somnū
et sedare dolorē. fiant iste mucillagines
cū aqua decoctionis papaueris albi. et
erit mirabile. Si aut̄ vehemētia dolo-
ris cogat nos: addamus opiū in parua
quantitate. et addam⁹ cerusam ablutā
et mūdaturā. et succū coriādrī: ex oib⁹
igit̄ istis fiat coliriū. vnde i materijs ca.
corpe mūdificato in principio morbi
ad sedandum dolorem et somnū indu-
cendum nō pōt melius inueniri qz reue-
latum est. Utatur igitur isto vsqz ad
augmentum egritudinis. In augmento
aut̄ addatur cum istis mucillaginibus
mucillagines senugreci qz maturat. In
statu aut̄ ponatur istud. fiat enim mu-
cillago ex dragagātō. et gumi arabic. et
senugreco: et exprimantur. et cum lacte
mulieris misceantur. et oculis imponat
et lac mulieris ex mamilla quādie instil-
letur: qz maturat et abstergit: et mūdifi-
cat et dolorē sedat. et lippa quādie mū-
dificet cū pāno lineo antiquo inūcto in
albumine ouoz et lacte. In declinatioē
at̄ vtat̄ isto colirio. R. ihu. ix. ignite et
exticte et pate sic oz sarcocolle nutritē i
lacte mulieris. amidi. licij. añ. 3. ij. cōfi-
ciant cū aq̄ ro. et albumie ouoz et la-
cte muliez. Si at̄ fortiori medicamie i-
digem⁹: addam⁹ cū his aloes. et eovstū
et mūdaturū et ablutū. memite marchasit-
te cathie auree. et parēt sic oz. et ponāt
sub duplū. Istud enī abstergit et mū-
dificat et delet albugines et malas rel-
quias in oculis derelictas. Tūc at̄ oēs

sapientes cōuentūt in hoc q̄ sarcocolla
nō cōperit in obtalmia donec in decli-
natione. Si autē ita fuerit q̄ dolor nō
fuerit in tāta exuberātia. ⁊ potissime i
hyeme: ⁊ in oī pticulari vbi pozī pos-
sūt esse clausi: corpe mūdificato ponat
spōgia in aq̄ ca. ⁊ ponat sup̄a oculum
ad euaporādū: vel possūt poni rose in
aqua. vī coriadrū. vel papauer. vī om-
nia ⁊ spōgia iuncta ⁊ expressa ca. ocu-
lo applicet: ⁊ ita fiet istrigidatio repcus-
sio ⁊ euaporatio. In augmēto at ⁊ sta-
tu addant dragagātū: fenu gre. gummi
arabic. In declinatione autē remouean-
tur ista ⁊ ponant i aq̄ camomilla. mel-
lilotū. ordeū. viol. deinde bulliat paz.
⁊ ponat in aq̄ spōgia vel lana abluta
vel bōbax. vel pānus aliq̄s duplicat⁹:
⁊ exprimant ⁊ sup̄a oculū apponant
In oībus tñ opibus pticularibus oī q̄
aī corpe sit bñ mūdificatū aliter mai⁹
accideret nocumētū. Si autē cā esset fri-
gida: corpe mūdificato ⁊ vlib⁹ pcedē/
tibus fiat ista remedia localia. ponant
rose rubee in sacculo ⁊ tēperant i vino
albo actu frigidō ⁊ sacculus oculis ap-
ponat. ⁊ post vnā horā ponant ista in
sacculo camomilla. ⁊ mellilotū equa-
libus ptibus. ⁊ ponant in aq̄ ca. ⁊ ex-
primant: ⁊ sup̄a oculū apponat ⁊ vna
hora apponat istud: alia aliud. Deinde
cū pcedit egritudo fiat istud colirū: si-
at muscillago i aq̄ ro. o. gūmi arabici. se-
nu gre. se. lactuc. malue. ⁊ exprimant: tē
℞. sarcocole nutritie in lacte mulieris:
vī asine: spicanar. mirte. cinamomī. alo-
es. castorei. añ. ʒ. ʒ. puluerizēt sicut de
cet coliria. ⁊ tūc accipe muscillaginē ad
ista: ⁊ fiat colirium partim repcutit p/
tīm resolutū partim maturat: ⁊ iō cōpe-
tit in sine pīncipiū obtalmie de cā frigi-
da: i augmēto ⁊ in statu. In declinatio

ne autē fiat eadē: nisi q̄ mutet ppositio-
nes: qm muscillagines debēt esse in sub-
duplo: ⁊ pulueres in duplo. Et cū hoc
in declinatione ponat in balneo: ⁊ def-
vinū purū. sz in parua quāritate: ⁊ die
ta sit subtilis. In cōpositis autē cōpo-
nantur medicamina. Intelligendū hic
⁊ in qualibet mā: ⁊ potissime in ista p/
pter nobilitatē mēbz ⁊ periculū cure:
occurrūt aliquādo aliqua pticularia
que lingua denotari nō pnt: quare in-
dustrie medici pticulariter opantis re-
linq̄t i medicaminib⁹ aliqd eē addēdū:
⁊ aliqd eē diminūēdum iuxta nāz sim-
plicū ⁊ cōpositoꝝ: ⁊ iuxta nām tēpo-
rū morbi. ⁊ tēpoꝝ anni: ⁊ iuxta nāz cō-
plexionū ⁊ alioꝝ pticulariū. Et ideo
medicus opans pticulariter postq̄ hz
noticiā pticulariū mālū cōponat ⁊ or-
dinet iuxta formā regiminis elictā ex
cōcursu pticulariū. Si at obtalmia fue-
rit de ventositate: euaporetur cum mi-
lio saccellando.

C De vngula.]



Vngula est secū-
d⁹ mor-
bus q̄ aduenit cōiuncti-
ue: vñ vngula ē excre-
scētia media inter di-
spōnē nervosaz ⁊ car-
nosaz crescēs sup̄ piū
ctiū: ⁊ incipit aliqñ ab vno lachryma-
li. ⁊ aliqñ ab altero: ⁊ aliqñ ab vtroq̄
⁊ aliqñ coopit cōiunctiū ⁊ aliqñ extē-
ditur vsq̄ ad corneā. ⁊ aliqñ ē vni⁹ co-
loris. ⁊ aliqñ alterius ⁊ ita de alijs.

Cura. Supposito q̄ corpus sit
mūdificatū: suffumigetur
oculus cū aqua malue. bis malue. dein-
de vtiat tali collirio. ℞. vitrioli viri-
dis. eris vñ. salis armoniaci. sellis tau-
ri. añ. ʒ. ʒ. aloes cinamomī. zinziberis

trium granoꝝ piperis. fragmētoꝝ seu
telle terre viridis. añ. ʒ. j. puluerizēt si-
cut decet colliria: ⁊ cū luceo feniculi ⁊
maiorane ⁊ modico mellis misceant
⁊ fiat colliriū. Si autē ex his nō cure-
tur recurramus ad manū chirurgicā: ⁊
aperiantur palpebre ⁊ trahātur vngu-
le cū vncō: ⁊ tūc excoiet cum extre-
mitate canne subtilis: ⁊ scindat cū for-
picibus. ⁊ sint in scindendo due cautele
q̃ totū abscondat aliter cito reuertet
secundo q̃ nullo mō tangat aliquid de
carne naturali ipsius lachrymalis: ali-
ter essent ibi lachryme sempiternae. De-
inde ponat ibi sal cū cinimino masticatū
ne palpebra cū oculo incarnet: ⁊ ideo
oculus quasi cōtinue moueat ⁊ iō pa-
rum dormiat. Et emplāstretur cum vi-
tello oui ⁊ modico oleo: ⁊ liget: ⁊ his
quotidie p̃paretur.

De macula rubea.

Ste est tertius morbus con-
iunctiue: vñ intelligendū est q̃
supra cōiunctiuā apparet ali-
quando pūctus sanguineus sicut san-
guis aggregat⁹ ad modū gutte sangui-
nis: vel sicut macula adherēs cōiuncti-
ue: ⁊ puenit aliqñ ab exteriorib⁹: sicut
est casus ⁊ p̃ussio. ⁊ ruptura cōiuncti-
ue. ⁊ filia. Aliquando resudatio san-
guinis ppter exuberantiā: vel rūpimr
orificiū alicui⁹ vene ⁊ aggregat⁹ sanguis
in cōiunctiua: ⁊ generat ibi maculam
sanguineā. Aliquādo est sanguis rube-
us: aliqñ sicut sanguis mortificatus.

Cura. In principio sui apparitio-
nis ppter timorē aposte-
matis fiat phloia de cephalica: ⁊ inun-
gatur tenuis diēta ⁊ agitet albumē oui
cum aqua ro. ⁊ sanguine draconis: ⁊
instilletur in oculis: ⁊ si cōiunctiua
est rupta: ponat ibi sal masticatū cū ci-

mino: deinde cōtra illam maculam lac-
molieris calidū frequēter instillet oca-
lis: deinde si nō curet infundatur san-
guis colūbinus calidus de sub ala ex-
tractus: ⁊ si ex his nō curet instillet aq̃
raphani distillata: ⁊ si est antiquum ⁊
quasi mortificatum: tunc suffumigetur
cum aqua decoctionis yfopi. ordei. ca-
lamenti. ⁊ deinde instilletur stercus co-
lūbinum distillatū in aceto albo ⁊ vino
albo. ⁊ coletur. Et si ex his nō curetur
ponatur aqua dissolutionis niri: ⁊ sa-
lis armoniaci: ⁊ si ex his nō curaretur
fiat tale colliriū ⁊ oculis imponatur.
℞. vitrioli. salis armoniaci. sarcocol-
aloes. piperis. thuris. eris vsti. coral-
li. margaritar. dragagari. gūmi arabi-
ci. ceruse. amidi. sanguis dra. añ. ʒ. j.
puluerizent sicut decet colliria: ⁊ cum
sanguine colūbi informent troisci par-
ui: ⁊ desiccantur: ⁊ cum vti volueris dis-
soluatur vnus in lacte mulicris: ⁊ ocu-
lis distilletur.

De panno.

Ste est quartus morbus q̃ ac-
cidit cōiunctiue: qñ enī corpus
est repletū ⁊ possime caput
tūc replent vene que sunt in cōiuncti-
ua: ⁊ texunt adinuicē ⁊ cōstituūt quē-
dam pāniculū ad modū sumi ⁊ coope-
rit cōiunctiuā: aliqñ corneā: ⁊ ē frequē-
ter cum pruritu ⁊ lachrymis ⁊ rubore
⁊ habet vīsum caliginosū.

Cura. In primis fiat phloia de
vtraq̃ cephalica: ⁊ deinde
si indigerit de venis q̃ sunt in frōte ⁊
temporibus: ⁊ deinde de venis q̃ sunt in
vtriusq̃ angulis oculoꝝ: ⁊ dein purge-
tur cū yerapig. Curatur diēta subtili: ⁊
vitet oīa fumosa dein in p̃cipio vtiat
isto collirio rep̃ussio. ℞. acacie ablu-
te. gūmi arabici. eris vsti ⁊ misceant cū

aqua pluuiiali: et fiat collirium. Cui autem
 prolongat morbus: corpore bene mundifi-
 cato utat isto collirio. R. testas ouorum
 receter pistos: et temperent in aceto sor-
 tissimo per nouem dies: deinde desiccant in
 umbra: et postea puluerizent: deinde. R.
 sarcocole nutritie. aloes. zinziberis. gum-
 mi arabici et equali portione cum pulue-
 re coliquintide misceant cum aqua eu-
 fragie vere distillate et fiat collirium. et
 potest uti istis per modum pulueris. aut quod
 sit liquidum: aut spissum cum additione assu-
 gie porcine: aut quod informet troscisci. et
 cum uti volueris quod distemperent cum lacte
 mulierum: et cum succo celidonie. Et ita di-
 uersimode possumus operari in passioni-
 bus oculorum iuxta convenientiam particu-
 larium. Si autem ex his non curet recurra-
 mus ad chirurgicum literatum et expertum: et
 tunc eleuet panniculus cum vincino vel vin-
 cinis: sicut dictum est in vngue: et discar-
 netur cum capite pene subtili: et scindat
 cum capite forpicias: et imponat sal et cimi-
 num masticatum: et vitellum oui cum oleo po-
 nat supra pannum: et deinde supra oculum
 liget. et moueat oculus ne icarnet: et in
 crastinum abluit cum aqua calida. ubi insint ro. et c.
 De puluere cadente in coniunctiuam.

Sta est quinta passio coniuncti-
 ue seu totius oculi. cum cecidit
 in oculo puluis seu festuca et
 filia. quod abluit oculus cum aqua dulci: et quod
 precipiat lac mulieris ab ubere. et si ad-
 hereat et occulset reoneat cum corrigia
 gracili: aut cum tenaculis paruis.

De tumore coniunctive.

Sexta passio coniunctive. In co-
 iunctiuam autem accidit tumor ex
 vtirositate et aqritate: et phle-
 gmate aquoso et melancolia.

Cura. Curatio talium est dieta sub-
 tilis purgare caput cum ye-

rapigra. et balneum et somnatio oculo-
 rum cum aqua calida. frequenter: ubi sit ca-
 momilla mellilotum absinthium: et anisum
 et utat isto collirio. R. erisostii. et g. mar-
 garitarum. corall. spicanar. musci. an. et c.
 .j. san. ora. et c. incorporentur cum aqua
 ro. et fiat collirium.

De duritie in coniunctiuam.

Prima passio coniunctive est du-
 ritia: ita quod oculus non potest
 ne claudere nec aperiri. Et cura-
 tio huius consistit in mollificationibus et dis-
 solutionibus: corpore mundificato: bulliant
 igitur in aqua malua. bismal. palee ordei et
 auene: et spogia iungat et oculo appli-
 cet: fiat igitur frequens somnatio cum ista
 aqua calida. et emplastrum oculi cum vitello oui et
 oleo. excident lachryme cum aqua agreste.

De puritu in coniunctiuam.

Sta est octaua passio coniuncti-
 ue: et causatur ex humoribus acu-
 tis salis viscosis. Purget igitur
 corpus ab humoribus. deinde balneet in stu-
 phis. deinde somnet oculus cum aqua calida. fre-
 quenter. deinde abluit cum aqua feniculi: celi-
 donie. verbene et eufragie.

De quibusdam apostematibus pueri
 nascentibus in coniunctiuam.

Una passio coniunctive. In pueri-
 tiua appareret aliquod apostemata
 pueri granulosa ad modum mi-
 lii. aliquod ma. aliquod mi. aliquod al. aliquod ru-
 bea purget corpus secundum exigentiam humoris.
 Et si est calida. fiat collirium de cerusa albu-
 mie ouorum: et si est frigida. aspergat locum pul-
 uem margaritarum. corall. et testarum ouorum
 De vlcere et sanie in coniunctiuam.

Secunda passio coniunctive est vlcer-
 ositas: quod aliquod est saniosum. purget cor-
 pus cum phloia et farmacia: et sub-
 tili dieta. deinde utat tali collirio. R. ca-
 thi. auri. erisoste. ceru. ablute pluvium. ysti.

dragaganti. gumi arabic. añ. ʒ. ʒ. aloes
myrre munde. olibani. sarcocoll. nutri/
te. opij. añ. ʒ. ʒ. conficiantur cum aqua
ro. optima ⁊ fiat collirium.

¶ De diminutione carnis in cōiuncti
ua ⁊ eius excreſcentia.

¶ Undecima paſſio coniunctiue
est excreſcentia carnis aut di/
minutio ei⁹. Si caro augmē/
tatur in coniunctiua non est conſilium
corpore mundificato: niſi q̄ per doctū
cirurgicum extirpetur: ſicut dictum eſt
caplo de vngue. ⁊ caplo de panniculo
in coniunctiua. Si autē caro ſit dimi
nuta ⁊ ablata per indoctum chirurgicum:
ſicut in curatione vnguis: ⁊ panniculi:
et carnis addite: et cancri: et fiſtule. tunc
non eſt curatio: q̄ q̄ remotum radica/
le eſt: et non recipit curatione. Quare
in curatione talium magna cautela eſt
adhibenda. Si autē fuerit diminuta ali/
ter: fiat tale colliriū. R. aloes. olibani.
añ. ʒ. ʒ. ſanguinis draconis ſumac. añ. ʒ.
ʒ. fiat collirium cum aqua ro. vbi gu/
mi arabi. ſit inſuſum.

¶ De fiſtula in lachrymali.

¶ Undecima paſſio punctione ē
fiſtula nata i lachrymali. Intel
ligēdū q̄ apoſtemata mollia
gnant aliquādo i lachrymali oculo ver/
ſus naſum ⁊ vt plurimum terminantur i
fiſtulam. In primis igitur diligētissime
mundificetur corpus: deinde fomentes
locus cum ſpongia inſuſa in aqua de/
coctionis gallarum. ſumac. et modico
mell. Deinde cū aqua decoctionis ma/
ligra. et foliorum ruthe. deinde fiat ta/
le collirium. R. viride eris. attramenti.
ſalis armoniaci. vitrioli. calcis viue. au/
ripigmenti. cataridaz. aluminis. añ. ʒ.
ʒ. fiat puluis: et puluis ponatur in par/
tiſſima quantitate: vel miſceantur cum

viſina pueri et fece olei antiq. et fiat vn/
guentum: et tenta iningat et fiſtule ap/
plicetur. Deinde fiat vnguentum poſt
mortificationem fiſtule ex aloes et oli/
bano et ſarcocolla nutrita. et ſumac. et
coctū. malorūgra. ad carnis regenera/
tionem: deinde ſumatur talis potio: R.
folioz agrimonii. folioz oliue: con/
quaſſentur et temperentur in vino albo
et accipiatur vinum: et proculdubio ſi
corpus eſt mundificatum et patiens eſt
boni regiminis. iſta potatio curat oēm
fiſtulā vbiq̄ fuerit. Item colligatur
agrimonia cum oratione dominica: et
poſteur ad collum: et curat fiſtulas vt
plurimum. Si autē ex hiis nō curetur:
ad manum chirurgicam finaliter recur/
ramus. Cautezetur igitur locus: et ſi
ant alia p ordinem ſicut decet. De iſta
autē materia ſumus locuti libro p̄io.
Addamus igitur iſtud cum illo: et aliq̄
veritatis ſcintillula reſultabit.

¶ De lachrymis currentibus.

¶ Undecima paſſio coniun/
ctiue ſunt lachryme currentes
ad cānam oculi. Lachryme
proueniūt in cauſis primitiuis extrinſe/
cis. ſicut caſus. percuſſio. calor. frigus.
febes. ⁊ accideſſia anime. iſtis autē remo/
tis lachrymarum ſit remotio. Veniunt
etiā aliquando propter euulſionem
carnis que eſt in lachrymali: ppter in/
doctum chirurgicum: ⁊ non recipit cu/
rationem. tamen ſi videatur via inter/
eſſe fiat collirium de aloes: ⁊ ſarcocolla
nutrita et ſumac. Aliquādo veniunt la/
chryme propter oculi debilitatem natu/
ralem q̄ patet q̄ mollis. humid⁹: ſub/
albidus. et nō recipit curationē. Tamē
ſi videatur tibi apponatur olibanū cū
predicto collirio et vtatur eo. Aliq̄
veniunt lachryme propter fluxum hō/
i


morboz a parte intrinseca cerebri culus
 signum est: qz veniunt continue z cum
 sternutatioe. z iste lachryme possunt cu
 rari: sed cu3 difficultate magna valde.
 Confortetur igitur cerebrum cum am/
 bra z storace calamita si causa est fri/
 gida: z si calida cum camphora z ro/
 sis: z purgetur cum perapigra in causa
 frigida: z in calida cum electuario de
 succo ro. z postea in collo apponantur
 ventose. deinde setones: z vitet reple/
 tionem: z somnum diuturnum. Et odo
 ret cerebrum confortantia iuxta conue
 nientiam particularium. Si aut vene/
 rint propter causas extrinsecas: cosor/
 tetur cerebrum z ponantur stiptica in/
 pra frontem z tempora iuxta convenie
 tiam particularium. de sanguine dra. z
 acacia: myrrha: olibano: z albumine
 ouorum: z similibus. iuxta convenien
 tiaz cause. fiant fricationes fortes i ver
 tice capitis. Et si aliam viam non ha/
 bemus scindantur arterie que sunt in
 temporibus. deinde confortetur ocul⁹
 si causa est calida tali collirio. R. ro/
 sarum margaritarum perforatarum: z
 non perforatarum: ossium mirabol. co
 ralli albi z rubet: camphore: ana. ʒ. ij.
 sang. dra. sumac. coriic: malagra. opis.
 olibani: an. gra. vj. conficiantur cu3 aq
 infusionis diadraganti: z gummi arabi. z
 fiat collirium. Si aut causa fuerit frigi
 da: tunc utatur isto collirio. R. tucie p
 parate sicut decz. sarcocolle nutritie. oli
 bani: aloes: mastice. storac. calamite.
 ambre: an. ʒ. j. rosarum. sumac. saguis
 dra: an. gra. vj. conficiantur cum mucil
 lagine draganti: z gummi arabi. z fiat
 collirium. Si autem causa esset com/
 posita componantur medicamina iux
 ta industriam medici.

Clarificatio. Intelligendū
 circa ista ma/
 teriam qz Gal. videtur contrarius sibi
 ipsi quarta particula de morbo versus
 principium ad quatuor columnas di/
 cit si in coniunctiva fuerit apostema de
 sanguine: visui accidentali ser nocebit.
 z statim sequitur littera. Si aut obtalmi
 am patiatur vel vngulam per se faciet
 visui obscuritatem. per amorem nonne
 obtalmia sit de sanguine. aliquādo igitur
 tunc apostema de sanguine visui no
 cebit. z qd est igitur dictu qz apostema
 sanguineum nocebit visui per accides.
 z obtalmia per se: cu3 obtalmia per se
 sit apostema de sanguine vt plurimum
 quid sit dicendum ad hoc: ego non vi/
 deo nisi sub quodam nubilo si littera ē
 vera sicut tacet. Dicam⁹ igitur sic quā
 tum est de presenti qz humor cristalli/
 nus est in oculo per se: z alia sunt pro/
 pter iuuamenta. Si igitur omnia que
 sunt in oculo patiantur z visus non le/
 datur: non erit morbus sed causa mor
 bi fm Gal. in primo de morbo. Nunc
 aut apostema sanguineū per se est mor
 bus coniunctive: cū in coniunctiva sint
 multe vene: z ita potest ibi causari apo
 stema de sanguine. Nunc aut h ē nocu
 mentum partis z non totius. ideo apo
 stema sanguineum non erit per se mor
 bus oculi. tamen non de necessitate le/
 det visum. lz igitur sit morbus coniu
 ctive per se: non tamen propter hoc est
 morbus totius per se: cu3 per se non le
 datur operatio totius inquantū hmoi.
 Nunc aut obtalmia quantū est de vir
 tute vocabuli non dicitur tñ z proprie
 apostema oculi nec coniunctive: nisi cū
 hoc patiatur pupilla: z si patitur pupil
 la z visus: z ita operatio totius oculi:

et ita obtalmia poterit esse morbus to-
 tius oculi per se: et pro tanto Auic. in
 tertio. postquam dixit quod obtalmia vera est
 apostema in coniunctiva post. xij. line-
 as: dixit quod obtalmia vera est aposte-
 ma in pupilla sequens coniunctivam:
 et ita videtur sonare quod obtalmia de vir-
 tute vocabuli non est apostema in con-
 iunctivae: sed etiam pupillae: et quia no-
 cumentum pupillae immediate nocet vi-
 sui. ideo obtalmia potest per se visui no-
 cere. Intelligendum quod quoquo modo
 se habeat negotium propter ista ver-
 ba non mutatur causa nec signum nec
 operatio: et ideo videtur mihi quod dispu-
 tatio sit de nominibus quare etc. Se-
 cundo intelligendum quod obtalmia fre-
 quenter venit in vere quam in alijs tem-
 poribus: et si sic frequenter venit de sangui-
 ne. et si venit in estate frequenter de colera:
 et si in autumnio frequentius de melen-
 colla: et si in hyeme frequentius de phle-
 gmate. Tertio intelligendum quod in ob-
 talmia corpore pleno debet fieri phlo-
 botomia de cephalica partis opposi-
 te. et postea de eadem si indigerit. po-
 stea debent poni percussiva corpore
 mundificato. et egritudine in principio
 existente. Nunc autem cognoscitur ob-
 talmia in principio esse cum apparet tu-
 mor: et quod expellitur est subtile: et cum
 lippa incipit ingrossari est augmentum
 et cum lippa est digesta est status: et cum
 diminuitur est declinatio. Quarto in-
 telligendum quod senugrecum directe co-
 petit in obtalmia phlegmatica et ven-
 tosa: quia resolvit et digerit. Sed si ma-
 teria est calida: posset competere cum
 administratione frigidorum: sicut si esset
 dragagantur et mucillago psylli ad ma-
 nifestandum in fine augmenti et in princi-
 pio status: licet sit calide complexionis.

Quinto intelligendum de exhibitione
 aque in obtalmia: quoniam administratur
 intus aut extra. Si intra et tempus
 est frigidum et materia frigida: debet ca-
 lida administrari ut digerat et evapo-
 ret. Si extra ut oculum fomentando:
 tunc semper calida debet administrari
 nisi vehementia doloris impediret.
 Sexto notandum quoniam si sanguis
 fluens ad cutem non inficiat eam. nec
 remaneat infectio. in coniunctiva tamen
 adveniens remanet infectio quia pro-
 pter sui tenuitatem penetrat. et ideo in
 principio aliquando apparet ad mo-
 dum puncti. aliquando ad modum ma-
 cule. et ideo recte in principio non com-
 peteret sanguis columbe. quia tunc ra-
 tione ne caliditatis magis faceret flue-
 re sanguinem: sed postquam constrictiva
 et restrictiva precesserunt. Septimo et
 ultimo notandum est hoc quod causa antece-
 dens lachrymarum aliquando potest
 provenire a stomacho et toto corpore
 sed causa coniuncta procedit a capite.

Caplm. iij. de passionibus corneae.


Unica cornea est illa tunica
 que apparet discoperta
 in oculo: que est alba cla-
 ra ad modum cornu lu-
 cidi et est supra pupil-
 lam: et patitur egritudines multas fm
 Gal. quarto de morbo. Morbi igitur
 sunt sicut vlcus et plaga: vesica seu va-
 rtola: ruptura: albugo seu tela. pannus
 seu macula. cicatrix: mutatio coloris:
 grossities: et similia. sicut videbimus per
 singulariter in processu: et sunt passio-
 nes. viij.

De vlceribus corneae.

Unica cornea est tunica cor-
 cabilis comprehendens in se
 quatuor tunicas. Nunc autem
 aliquando vlcerauntur iste tunicæ: et hoc
 propter hu. ca. et diuersificantur vlcera
 vel plage secundum diuersitatem situs dextri
 vel sinistri: superficiei et profundi: et secundum
 diuersitatem cause. et ita sunt multe spe-
 cies: omnes tamen conueniunt in cura-
 tione: et ideo de distinctione specierum
 non curo. In primis ponatur in loco ob-
 scuro. et sit quietus et tactus. et dieta sit
 subtilis: et non faceat supra partes oculo
 lesam: et fiant fere omnia sicut in ob-
 talmia. fiat igitur phlebotomia et pur-
 getur corpus cum mirabol. citri. et viol.
 Corpore autem sufficienter mundifica-
 to viatur in primis isto collirio. *R. ce-
 ruse ablute. 3. ij. draganti. gummi arabici
 an. 3. ij. opij. 3. s. fiat collirium cum al-
 bumine ouo. postquam autem usus fuerit
 isto collirio proiciatur in oculo lac mu-
 lieris. Si autem clauderetur vlcus ape-
 riatur propter sanem cum aqua deco-
 ctionis feniculi: et corone regie. deinde
 proiciatur lac in oculo. deinde vtatur
 isto collirio. s. q. predicto collirio adda-
 tur ista tria. s. thucia preparata: et cathi-
 mia abluta. et es vsum ablutum. Et si
 volueris carnem regenerare: istis om-
 nibus vltimis addamus illa tria. s. aloë
 sarco col. nutritam et olibanum. Nunc
 autem in omni plaga seu vlcere est magnus
 dolor: quare oportet quod corpus sit bene munda-
 tum: et quod colliria non sint mordica-
 tiva et abluatur oculus quotidie bis cum
 aqua calida pluviali ubi sit zucha. et
 mel.*

De vesica in cornea.

Secunda passio corneæ est vesi-
 ca. et diuersificatur in colore
 et dolore et leuitate et malicia

secundum quod aquositas est aggregata inter cor-
 nices exteriores corneæ: aut interiores:
 aut medios: et secundum diuersitatem humo-
 ris peccatis ratione sue qualitatis aut
 quantitatis: aut virtusque. Nunc autem
 vesice seu variole in principio sunt si-
 cut punctus vergens ad rubrum. sed vl-
 tra magis vergunt ad album. Curatur
 cum phlebotomia et farmacia. et colli-
 rio dicto in capitulo precedenti de vlc-
 ribus corneæ. vel fiat tale collirium. *R.
 thucie preparate sicut decet. climie lo-
 te: antimonij abluti: scorie eris ablute:
 ceruse ablute: an. 3. s. opij grana. vj. co-
 ficiantur cum mucillagine senugre. In-
 telligemus autem thuciam preparatam
 s. q. igniatur decies: et in qualibet vice
 extinguatur quinq. vicibus in vrina pue-
 ri virginis: quinq. in aqua ro. et quod po-
 stea puluerizetur in vltimo. et deinde quod
 temperetur in succo maiorane. et deinde
 de remoueat succus et thucia desic-
 cetur in vmbra.*

De ruptura corneæ.

Ter tia passio corneæ est ruptu-
 ra et appet aliquando ad mo-
 dum capitis formice: et aliquando
 ad modum capitis vee. aliquando ad
 modum clavi. Rumpitur aliquando pro-
 pter causas extrinsecas sicut est casus
 et percussio: aliquando propter causas
 intrinsecas: sicut est humor acutus aut
 apostema. Et diuersificantur species ruptu-
 re secundum diuersitatem causarum: ita etiam
 quod aliquando exit vnea extra cum ma-
 gna difformitate. species curabiles in
 principio curantur sicut ea que dicta
 sunt in capitulo de vlceribus. et capitu-
 lo de vesicis. In primis igitur mundi-
 ficet corpus cum phlebotomia et farmacia
 deinde ponant repussiva: et fiat empla-
 strum de citonij et acacia. sanguis drag. et

Dolo armenico. et ligetur oculus: et ita/
ceat resupinus: et fomentetur euz a qua
decoctionis ros. plantaginis. burse pa/
storis. et posset vii tali collio post ista.
℞. antimoni. vsti et abluti. ceruse vste
et ablute. cinie ablute et aduste: añ. 3.
ij. spicinar. aloes. thucie nutritie. sarco/
colle nutritie: ana grana. vj. conficiantur
cum mucillagine draganti. et gummi ara/
bi. et fiat collium. In eminentia autem co/
rum non consulo quod abscindantur quod ti/
mendum est quod totus oculus liquefiat.

De cancro in cornea.

Quarto passio corneae est can/
cer. Cancer autem aliquando
causatur in cornea ex co. adu/
sta et inducit vlcus. corosionem: et ca/
uernas: dolorem capitis: vigilias: et ca/
sum appetitus: et si non curetur a prin/
cipio: postea non recipit curationem.
Aliquando autem causatur a melan/
colia: et est dolor remissus cum duricie.
In primis igitur fiat phlebotomia et si
est de colera adusta purgez cum oxilapa/
tino. et electuario de succo rosarum: et
peraruffi. Si autem est ex melencolia
purgetur cum dyasene: et peraruffi. Ca/
cer autem de colera mitigetur in primis
cum isto collirio. ℞. ceruse ablute. ami/
di. añ. 3. j. opij. 3. s. conficiantur cum albu/
mine. ouorum. et mucillagine facta de
draganto in aqua rosata: vel appona/
tur emplastrum factum ex vitello oui
et oleo rosato: et lacte mulieris: vel fiat
istud per modum collirij. Cum autem
non est ibi dolor horribilis: vtatur ta/
li collio. ℞. thucie preparate: amidi.
memite: coralli alb. et ru. terre. sigillate.
margaritarum. ana. 3. j. conficiatur cum
mucillagine draganti. et gummi arabici.
et fiat collirium.

De mutatioe coloris nalis corneae.

Quinta passio corneae est muta/
tio coloris nalis in non natu/
ralem oculo sano existente.
Intelligendum est quod propter oppilat/
onem epaulis et splenis sicut in ictericia.
et similibus mutat color naturalis ocu/
lorum in ruborem: aut croceitatez aut
nigredinem: aut viriditatem: intatu aut
quando quod homini videt quod omnia sint
crocea. Mutatur etiam color et figura
sicut in lepra: mutatur etiam color secundum
diuersitatem humoris cristallini et ab/
buginei et spissus secundum diuersitatez col. hu/
moris vitrei. Curatio huius consistit i
remotione cause: et quod fomentetur ocu/
lus cum aqua decoctionis ro. nenupha/
ris et camomille. et si volumus colora/
re oculum colore nigro fiat sic. ℞. gal/
las. et ossa mirabol. puluerizentur in vl/
tino: et temperentur in oleo sisamino.
aut in olco nuc. et ponantur in vase vi/
treo ad solem. deinde sicut collirium ocu/
lis instilletur.

De nebula i cornea.

Sexta passio corneae: aliquan/
do enim humiditas fuit ad
corneam et generat ibi fumus
et nebulam: et caliginatur visus. Et cu/
ratio consistit vt purgetur corpus euz
pillul aureis: et collirizetur oculus euz
felle anapitris.

De corrugatioe et pulscatioe corneae.

Septima passio est corrugatio
paruscificatio et duricies: sicut
fit in senibus: et tunc cofert so/
mentare oculum frequenter cum aqua
decoctionis ordel. rosarum. viol. nena/
pharis. et simillium. et instilletur frequē/
ter lac mulieris in oculum.

De albugine vel macula. et cicatri/
te in cornea.

Ltraua passio corneae. Intelligendum q̄ supra corneam accidunt passiones multe que non videntur differre nisi fm plus vel minus: sicut est nubes albugo: macula. pannus. et tela. Que quidem veniunt aliquando propter concursum humorum aliquando propter casum et percussio nem. aliquando sunt reliquie apostematum male curatorum. Intelligendum est q̄ cicatrices accidunt in cornea post curationes vlcenum variolarum et similitum. et sunt omnes albe: et ideo videntur macule: et omnes laborant in curatione cicatricum sicut si esset macula: et est inanis operatio. q̄ cicatrix non recipit curationem. Aliqui etiam opinantur q̄ macula in cornea non sit aliud nisi cicatrix corneae: vterque autem istorum deceptus est. In cicatrice igitur non est laborandum nisi ad decorem tantum. In maculis autem et albugine operandum est sic. Iste enim infectiones que veniunt in cornea cum sunt in principio vel in puericia possunt de facili curari cum lacte mulieris frequenter imposito. et postea cum pulvere ossis sepie. vel sic. R. succi papaveris ru. suc. centauree minoris. misceantur cum melle. istud proculdubio curat albugines et maculas in principio et in parulis pueris. Idem facit succus lingue passerine: et appellatur poligonum apud diascorides. et assimilatur mirabiliter centinodie. Ista enim herba est illa quam hyrundines portant filijs suis cum perforatur oculus cum acu: et recuperant visum: et ego feci apponere de viridario serenissimi regis maiorum carum. Si autem herba non inueniatur saltem perforentur oculi pulloz hyrundinum: et post triduum accipiantur et recuperant visum. et fiat puluis et oculis

illis instilletur. Si autem macula fuerit idurata de difficili curatur aut nunquam. Modus tamen operandi est iste q̄ dicta sit tenuis: et q̄ purgetur caput cum yera pipi. deinde mollificetur macula cum aqua decoctionis malue bismalue. palee ordei et auene: et viol. et ros. et nenuphar: et camomilla. deinde ponatur quoti die iste pul. R. ossis sepie. ʒ. ij. zinzi. albisimi. ʒ. j. piperis. ʒ. s. cuperose grana. x. puluerizentur sicut decet colliria et misceantur: et oculis instilletur. vel fiat colliriū tale. R. calamite. ʒ. j. thucie. ʒ. ij. ligni aloes. ʒ. iij. cupose. ʒ. j. et grana. x. licij. ʒ. s. Modus faciendi est q̄ s. calamita et thucia decies igniantur et extinguantur in urina pueri virginis. postea in aqua ro. et postea temperentur in succo maiorane. misceantur cum predictis et fiat puluis. Iste autem pulvere possumus vti tribus modis. Primo in pul. sicut est dictum. Secundo q̄ misceatur puluis cum aqua feniculi et celidonia distillate. Terrio q̄ misceantur cum assungia porci recentis: et fiat colliriū. Vel viatur isto collirio et non queramus melius. R. thucie preparate sicut decet. sarco colle nutritie. aloes: piperis longi. corticis testarum ouorum calcinatorum. fragmentorum scutellarum terrarum viridum: vitrioli: eris vsti. ceruse lote. stercoris lacerte viridis cathemite aurit: margaritarum: coralli: virides eris: castorei: myrrhe: licij: musci: oragantii: serapini: galbani: spume maris: opij ana. ʒ. ij. fell vulturis: balsami: ambre limature aurii purissimi: an. ʒ. j. conficiantur cum succo eufragie: bene tamen puluerizata sint sicut opz et informent trocisci parui et desiccantur in umbra: et cum balsamo inungatur: et cum vi volueris in delicatis distemperetur vnuo

cuz lacte mulieris et ponatur in oculis
sicut collitium. In alijs potest distem-
perari in succo feniculi aut celidonie: et
possumus ut sicut dictum est in alijs
multis modis. scilicet in pulvere. aut per mo-
dum collitij clarificati in aqua ro. aut
per modum collitij dicti facti cum assun-
gia porcina.

Clarificatio. Intelligendū
in circa istam
materiam quod macula pānus tela nō sūt
morbi infectiui. quia modicum aut nihil
ab eis resoluitur. Lippa autem ē mor-
bus infectiuus cum aliquid ab eo resol-
uatur. Morbi autē infectiui in his ver-
sibus continentur. Febzis acuta: pituis:
pedicon: scabies: sacer ignis. Antrax:
lippa: lepra nobis contagia prestant.
Secundo notandū quod melencolia pur-
gatur per oculos. et phlegma per nares
et palatum: et colera per aures: sed san-
guis non habuit emunctorium: quia pu-
rus est et non habet superfluitates. Itē
aduertendum quoniam istos humores fri-
gidi tarde penetrant panniculos costa-
rum: nihilominus penetrant panniculos
oculorum: et ideo aliquādo penetrant
inter duas tunicas: et tūc generatur ca-
taracta sicut videbimus inferius. Ali-
quando aggregantur in superficie cor-
neae: et causant ibi albugines et maculas
pannos: et telas et similia.

**Capitulum. liij. de passionibus vuae et pri-
mo de dilatatione vuae et pupille.**



Prima pas-
sio vuae est dilatatio
vuae. id est pupille. pupil-
la autē ē foramen vuae.
Istud autē foramen ali-
quando dilatatur quod videtur tāgere cō-
iunctiuam. Ista autē dilatatio aliquādo

est naturalis: quia a natiuitate talis appa-
ruit: et nullo modo recipit curationem.
et aliquando venit accidentaliiter: et quo-
cumque modo fuerit nocet visui: quoniam aut
nihil videt: aut videt in minori quanti-
tate quod sit res visibilis. et hoc est propter
nimiam dispersionem spirituum. Dila-
tatio igitur accidentalis causatur a cau-
sis exterioribus: sicut est casus percus-
sio. nimis dolor capitis. Et causatur
etiam a causis intrinsecis. et hoc est propter
apostema: aut propter magnitudi-
nem humoris albuginei: aut propter hu-
miditatem currentem ad vucam: aut propter
siccitatem vuae et corrugationem
eius: quoniam trahitur versus circūferentiā:
et ita foramen magnificatur: sicut ap-
paret in corijs perforatis cum desiccā-
tur: et tunc dilatatio vuae est morbus pro-
pter: et apparet tota vucā minorata.

Cura. Si autē fuerit propter de-
siccationē vuae: tūc iniun-
gatur diēta resumptiua humectatiua et
nutritiua. et sit in ocio et quiete: et bal-
neetur frequenter. et somentetur oculi
cum aqua dulci calida: et proijciat lac
mulieris super oculum. Si autē fuerit
propter humorem albugineum: aut propter
humiditatem: sit in diēta tenui.
et purgetur caput cuz yerapigra: et ab-
luatur caput et facies frequenter cum
aqua salsa et aceto: et sint calida: et col-
liria ponantur in oculo que dicta sunt ca-
pitulo de albugine et macula: et que di-
centur inferius de catharactis. Si autē
fuerit propter apostema. aut propter ca-
sum. aut propter percussionem. iniunga-
tur diēta tenuis. et fiat phlobotomia de
cephalica: deinde fiant ventose in col-
lo. deinde fiat phlobotomia de ventis
que sunt in angulis oculorum. Et si ru-
bor appeat emplastreut tempora cum

sandal. ⁊ sanguine oraco. ⁊ albumine
ouoz. supra oculos apponatur saccu-
lus de ro. ⁊ nenupha. Intinctus in aqua
ro. vel istud. R. farine ordei. fabarum
vitellā ouī. ⁊ pistent euz oleo ro. ⁊ suc-
co endiuie. ⁊ super oculum apponat.
Deinde post principiū instillet lac mu-
lieris. deinde post sanguis columbe.
Apostemata igitur curent sicut dictuz
est capto de obthalmia. Dilatio autē
vuee ppter causas primitiuas nō rec-
pū curationē: nisi natura per se confor-
tata incipiat restringere: ⁊ ita dilatio
pupille semper mala.

¶ De constrictione pupille.

Secunda passio vuee est con-
strictio pupille. Causa autē hu-
ius passionis est siccitas ⁊ cor-
rugatio vuee: ⁊ motus eius a circūse-
rentia versus centrū. ⁊ itā oculus ē mi-
noratus: ⁊ forte nō recipit curationē.
fit ēt ex paruitate hūmoris albuginei.
⁊ satis de facili curatur. Coartatur etiā
⁊ constringitur pupilla ex aliquo hu-
more compimente eam versus centz.
Ista autem constricō pupille aut est
naturalis aut accidentalis. Si natura-
lis iuuat: qz spiritus vnitur ⁊ conforta-
tur. Si accidentalis semper nocet: ⁊ fa-
cit apparere rem maiorem q̄ sit. Si au-
tem causa fuerit inanēs humectet ocu-
lus ⁊ caput ⁊ totum corpus cum cibis
⁊ humidis balneis: ⁊ sumentur ocu-
lus cum spongia intincta in aqua dulci
ca. ⁊ fricetur facies ⁊ caput vt calefiat
qz sola humectantia nocent fm Aluicē.
Si autē causa fuerit replecionalis: pur-
getur caput: deinde vtatur isto collio.
R. croci: musci aloes: stercoris lacerte
viridis: añ. ʒ. j. balsami. ʒ. ʒ. piperis:
floris eris: ammoniac: añ. grana. vj. cō-
ficiantur cum aqua feniculi distillata.

¶ De catharacta.

Eritia passio vuee sunt aque
seu catharacte. Intelligenduz
q̄ vapores aquosi aliquando
ascendunt a stomacho ad oculos. ⁊ p/
turbant humiditates claras luminosas
cuius signuz qz ante cibum peius se ha-
bent q̄ post. Aliquando autem descen-
dunt a cerebro. cuius signum qz equa-
liter ante cibuz ⁊ post se habent: ⁊ itā
est magnum periculum aggregationis
aque in oculo: aqua igitur aggregatur
inter tunicam corneam ⁊ tunicā vueaz
recte ante foramen pupille: ⁊ itā in p̄-
cipio apparent imagines multe diuer-
se sicut sunt pili: aut vngues. aut cimi-
ces: aut musce. aut alia volatilia: aut om-
nia videntur perforata: aut sicut pun-
ctus: aut lateraliter: ⁊ ita de alijs appa-
ritionibus multis ⁊ diuersis: ⁊ hoc fm
diuersitatem situs humoris in pupilla
⁊ fm diuersitatem quantitatis ⁊ qual-
tatis. Et etiam colores diuersi appa-
rent: rubet aut citrinus: aut nigrus: ⁊ ita de
alijs: fm diuersitatem humoris. Et h
sunt que legantur a Gal. iij. de morbo.
Nunc autē isti sumi ⁊ etiam nubile euz
incipiunt condensari causant aquā seu
catharactam: ⁊ impediunt visum aut
omnino destruunt propter oppilatio-
nem pupille: quoniam simulacrum rei
visibilis non potest tactari vsqz ad cri-
stallinum. nec spiritus visibilis potest
penetrare vsqz ad corneam: ⁊ ita impe-
ditur visus. In principio igitur curari
potest a bono medico: sed post confir-
mationem non: nisi per manum restau-
ratoris: ⁊ etiam ab eo non semper: sed
cum sunt in dispositione media. In p̄-
mis igitur ordinetur dieta subtilis: vt/
tet igitur oēs pisces sicut fulgur. nisi ve-
lit igrossare: vt ēēt acui subijcibilis: vi-
det omnes fructus. oia fumoia. oia aquosa.
m iij

omnia acuta: et breuiter omnia que faciunt
ascendere vaporem ad caput. Deinde
purgetur caput cum perapigra multis
vicibus: sed in parua quantitate. dein/
de detur tiriaca. deinde utatur isto col/
lirio. R. sell. ancipitris. balsami. an. 3.
℥. ell. albi. piperis: ana. 3. S. confician/
tur cum aqua raphani: et fiat collirium
et oculis instilletur: postea odoret ma/
toranam et oculis applicet frequenter.
Si autem ex his non curetur. tunc ad/
manum chirurgicam recurramus. Aqua
enim seu catharacta quod est idem aliqua/
do est subijcibilis acui: et aliquando non.
Quando enim est nimis grossa non est
subijcibilis: quia non posset descendere.
quando autem est nimis subtilis non est
subijcibilis. quoniam licet descenderet.
tamen statim ad primam dispositionem
reuerteretur. in dispositione autem media
est subijcibilis. Nunc autem modus dis/
cernendi est iste. cum enim in loco lumi/
noso oculus bene respicitur: si color
aque fuerit sicut color fungi aut calcis
aut grandinis. aut color niger fuerit: si/
gnificatur quod nimis est indurata et non
esset subijcibilis: quare tunc non est la/
borandum. Secundo discernitur sic:
claudatur uterque oculus: et tunc ocu/
lus infirmus cum pollice suauiter alte/
ro clauso manente fricetur: et tunc cele/
riter infirmus oculus aperiatur: et si pu/
pilla non dilatatur nullo modo est subij/
cibilis: quia nimis est confirmata. Si
autem dilatetur et reuertatur aqua ad/
pristinam dispositionem: subijcibilis est.
Et si remaneat dispersa adhuc non est
confirmata. et ita non esset subijcibilis.
Et si volumus quod cito confirmetur: uta/
tur piscibus. Si autem color aque est
aereus diaphanus transparentem vel quasi
tunc est subijcibilis. et tunc est in dispo-

sitione media inter confirmatam et non
confirmatam. Et tunc eligatur diligens
restaurator. et corpore mundificato si/
at cauerna in cornea cum acu rotundi
capitis. et tunc impellatur supra vena:
sed non transeat ultra. Et comprimatur
aqua inferius cum acu. Et non ex/
trahatur statim: sed maneat aliquantu/
lum: ut aqua superius non reuertatur.
Eleuetur igitur acua et postea compri/
matur: deinde extrahatur. In parte au/
tem inferiori oculi non fiat cauerna ad/
extrahendum aquam: quia timendum est
de euacuatione humoris albuginei si/
cut dicit Auicenna. fiat igitur in angulo.
deinde fiat emplastrum supra oculum
de vitelli ouo: et stet in loco obscu/
ro per septem dies.

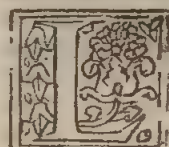
De debilitate visus.

Visus debilitatur aut propter
causas extrinsecas: aut propter
intrinsecas. Si propter extri/
secas: sicut est fumus: puluis aut ventus
turbidus: aut inspectio solis: aut corpo/
ris luminosi: aut intuitus superius in alti/
quare: aut legere litteras minutas: aut
nimie vigilie: aut nimis somnus: aut
nimia caliditas: aut frigiditas: aut sic/
citas: aut humiditas: aut repletio cibi
et potus. et crapula. et vomitus nimis
et mirabiliter nocet coitus: et cibarij ve/
tosa et acuta: et salsa et acetosa. et om/
ne illud quod conuertit materiam in fumum
et vaporem: sicut sunt cepe: allea: et por/
ri: et fructus: et legumina: et nocet etiam
iacere calcitatum: et capite inclinato et con/
similia. Si sint cause intrinsece: tunc sunt
et multo valde minores visus aut cor/
rumpentes aut destruentes: sicut sunt egri/
tudines capitis. sicut est reuma: frene-

sis: vertigo: scotomia et similia. et sicut
est apostema nervi optici. aut oppila-
tio: et quilibet quatuor complexionu-
rum simplicium quod compositarum cum
materia vel sine materia. Hoc idem fit
propter malas dispositiones tunicarum:
et humoris vitrei et albuginei: et pro-
pter humorem crystallinum et situm eius:
quoniam si torqueatur versus oculos
angulos videntur omnia oblique. Si
autem torqueatur versus superius aut in-
ferius: tunc vnum videntur duo. et de-
bilitatur visus propter causas dictas ma-
nifestas. sicut sunt passionibus vix: aut
corneae: aut conjunctivae. et debilitatur pro-
pter vapores ascendentes a stomacho
sicut dictum est capitulo de cathartico
quod discernitur quoniam apparatus ima-
ginum stet per sex menses et pupilla ap-
paret munda: a stomacho provenit.
Quando autem provenit a cerebro: non
est tanto tempore sine aggregatioe aquae
nihilominus. Etiam debilitatur visus
aut minuitur aut corrumpitur propter
dispositionem spiritus visibilis. Iste autem
spiritus si fuerit multus et clarus et subtilis:
facit quod res visibilis bene discernit
et longe et de prope. Si autem est multus
et grossus: tunc videt et discernit melius
longinqua quam propinqua. et hoc est secundum
illos qui dicunt spiritum extra emitte propter
hoc quod subtiliatur in via. secundum autem illos
qui dicunt quod sumus intus suscipientes
et nihil extra mittentes fit hoc propter
fortem motum in crystallina et apprehen-
sione rei motae. et ratione motus sub-
tiliatur spiritus. Si autem spiritus fuerit parvus
et subtilis: bene videt propinqua et cer-
nit: sed remota non: quia non potest an-
gulum comprehendere. Si autem fue-
rit parvus et grossus: tunc male discer-
nuntur et propinqua et remota. Ista au-

tem materia exposita est a nobis supra
quartum de morbo. **C**uratio igitur
talis erit. si visus corrumpatur propter
res inanientes: confortetur oculus cum
quiete et ocio: et cibis humectantibus:
et balneo somentationibus factis circa
oculum cum aqua dulci tepida et lacte.
Et si causa fuerit replens iungatur die-
ta tenuis. et purgetur corpus cum ye-
rapigra et pillulis aureis: et pillulis sine
quibus esse nolo. et collirizetur oculus
cum seilibus aurium de rapina viuen-
tium. et balsamo. Intelligendum etiam
iuxta illam materiam quod aliqui sunt qui
satis mediocriter vident de die: et ver-
sus noctem parum aut nihil: et hoc est
propter grossiciem spiritus et humoris.
et aliqui e contra se habent: quoniam de
die parum aut nihil vident: et de nocte
quodam modo proportionabiliter lo-
quendo melius. et hoc est quia spiritus sunt
nimis subtiles et parvi.

Capitulum v. de minoratione visus cor-
ruptione et ablatione eiusdem.



Icet de his

multa dicta sunt: tamen
magis particulariter sic
procedimus. Ista sunt quae
nocent oculis supra omnia de mundo
vel quasi. scilicet coitus superfluous: deinde
ebrietas crapula. nimia repletio cibi et
potus: vomitus superfluous. dormire in-
mediate post comestione[m] donec qua-
si digestio sit in stomacho celebrata. dor-
mire capite demisso. et longus somnus
et profundus. et dormire calcatum. et
nocet etiam intueri res nimis splendidas
et rutilantes. sicut est corpus solis aut
lune: aut ignis: aut nimis et similia. et

nocent tenebre sicut illis qui nimis fue-
runt incarcerationati: et nocent omnia cali-
da vaporosa. et ventosa et corruptibi-
lia: et grosse digestionis: sicut sunt allea:
cepe: et porri: et piper: et vinum forte et
nouum et turbidum et spissum: et om-
nes fructus: et omnia legumina: et oua
indurata et caseus durus: et caules. et car-
nes bouine: et lac: et pisces. Et nocet le-
gere nimis frequenter litteras minutas
et oculum nimis et breuiter omnia que
replent caput vaporibus aut grauant
stomachum. Omnia igitur contraria lu-
uant et confortant. et potissime color vi-
ridis et color niger: sicut est cucula mo-
nachii si transiret per loca nivosas. et sub-
mergere frequenter oculos in aqua fri-
gida oculis apertis vel palpebris nisi
senectus impeditur iuxta illud quod di-
citur. Lympha nitor speculum fortissi-
cant oculum. De medicinalibus autem
si corpus est plectoricum et nihil impe-
diat: fiat phlebotomia de cephalica.
deinde fiant ventose cum scarificatione
ne supra collum et spatulas: deinde phlo-
botomia de venis que sunt in angulo
oculorum. Et quod ut plurimum tenebro-
sitas visus prouenit propter abundan-
tiam phlegmatum: aut melencolicis: aut
vtriusque cum talia habeant caliginare
aut spiritus ingrossare et obscurare. Ideo
bonum est quod materia digeratur per hoc
modum. Recipe. maiorane. ℞. iij. saluie:
ruthes: eufragie vere montane. saxifra-
gie: fragarie: seniculi: ana. ℞. ij. anisi.
maratri: dauci carui: sileris mon. an. ℞. iij.
ij. m. illis lib. j. et s. fiat sirupus quo vti-
tur mane et sero. Et si materia est melē-
colia addantur sirupo florum boza. fo-
liorum scene: epibimi cuscute: an. ℞. iij.
Digesta materia purgetur sic. si mate-
ria est phlegmatica. Recipe. yerapi. ℞. s. ye-

ralogodion. ℞. ij. euforbii. pulpe colli-
masticis: anisi: bdelij: gariofil. an. pon-
dus. vij. granorum conficiantur cum lue-
co absinthii et fiant pillule. dentur con-
ti dormitum. si autem materia fuerit me-
lencolica purgetur sic. Recipe. diasene. dia-
boz. ana. ℞. s. yeraruffi. ℞. iij. lapidis ar-
menici nonies abluti. ℞. ij. misceantur.
Supposita igitur bona dieta: et quod cor-
pus sit bene mundificatum utatur istis
remedijs particularibus et experitis se-
per a faciliioribus ad difficiliora pro-
cedendo. fiat igitur ista aqua qua quo-
tidie ponat in oculis quomodocumque
voluerit. Recipe. celidonic. seniculi: ruthes
sileris mon. eufragie: verbene: rosarum
ru. electarum: an. lib. s. gariofil. pipis
lon. an. ℞. ij. conqassentur et ponantur
in alembico de vitro. et fiat leuis ignis:
et fiat aqua sicut sit aqua rosata: et reser-
uentur. ¶ Secundum experimentum
est istud. Recipe. picam. s. auem que voca-
tur pica vel pica multas et ponantur
integre in olla noua vitreata et lutetur et
ponat in furno donec possit pulueriza-
ri: non tamen tam quod aduratur: et tunc pul-
uerizetur: et puluis oculis imponatur:
vel fiat collirium vel puluis per se sus-
tinetur: quoniam pica habet hanc proprie-
tatem quod quocumque sumatur confert vi-
sui. ¶ Tertium experimentum est ta-
le. Recipe. epar caprinum et lardetur minu-
tim de zinzibere: et gariofil. et pipere lo-
go. et assetur: et pinguedo que fluit de-
siccetur: et accipiat pars lardonum pre-
dictorum: et teratur minutissime et cum
dicta distillatione siccata et pulueriza-
ta misceantur et fiat puluis sicut decet
colliria et oculis instilletur. vel fiat col-
lirium cum aqua ros. et epar predictum
suffumigetur et etiam comedatur et ista
fiant multis vicibus. ¶ Quartum ex-

Nomen
v. p. 4. 105

Quod est
v. p. 4. 105

p. 105

perimentum est tale. **R.** thucle ignite et
extincte quinq[ue] in v[er]ina pueri vir-
ginis et quinq[ue] in aqua ro. optima.
3.5. balsami optimi. 3.ij. vini al. puri/
sunt et mundissimi. 3.ij. misceantur simi-
li et incorporentur. ¶ Quintum est tale.
q[uo]d s. viatur puluere subscripto in omni-
bus comestitionibus. **R.** eufragie. saluie
mente. fileris montani. ana. 3.ij. anisi.
maratri. et zinz. gariofil. piperi lo. añ.
3.ij. florum boza. foliorum sene. epithi-
mi. liquiri. mundi. vuarum passaru[m] mu-
daturum abaril. cor. mirabol. indo-
rum. ana. 3.ij. panis zuchari. 3.5. fiat
pulsus et ponatur in sacco de aluta.
¶ Sextum est tale q[uo]d confortaret mi-
rabilius visum nisi patiens haberet in
abominatione. venientur igitur angui-
le nemorales de locis siccissimis et li-
gentur versus caput et caudas et flagel-
lentur cum virgis minutis. et subito vno
ictu a duobus viris abscondantur ca-
put et caudam. et excozientur et abluan-
tur cum vino et sale et decoquantur in
vino albo cum feniculo donec caro se-
paretur ab ossibus et illa caro sumatur
per se vel cum pane de zucha. fiat ele-
ctuarium et longus vsus facit mirabi-
lia. ¶ Septimum est istud q[uo]d accipit
tor mirabolani chebuli coditi. aut pil-
ule auree. aut pillule cochie. et q[uo]d vta-
tur eis per intervalla et acciunt visum.
¶ Octauum est quonia[m] frequens vsus
tiriacis confortat visum. ¶ Nonum ex-
perimentum et vltimum est istud et nuq[uam]
deus vsq[ue] ad hec tempora voluit me-
lius reuelare. **R.** fileris montani. maio-
rane. eufragie. rubie. celidonie. feniculi.
ana. 3.ij. zinz. spicanar. piperis lon-
gariofil. thucle extincte et nutritie. sar-
cocolle nutritie in lacte asine. ligni alo-
cor. añ. 3.ij. sellis aquile et anapitris et

*Ex p[ar]te m[ag]istri eph[ra]im[is] p[er] v[er]ba d[omi]ni
et d[omi]ni. et d[omi]ni. et d[omi]ni.*

hirsi incolentis montana. vnus de quo
libet: balsami. 3.5. mell ro. 3.ij. pulueri
zada puluerizent et quassada in vltimo
et quassent sicut decet tollira. et lique-
fienda liquefiant et si fuerit estas mi-
sceantur in sole calido per dies. xl. quo-
tidie semper agitando sicut conficitur
zucharum ro. Et si fuerit hyems cossi-
dant cum cineribus vbi sit calor ad mo-
dum galline cubantis et agitet et seruet
in vase vitreo et oculis instillet et e tan-
te virtutis q[uo]d decrepium faceret legere
litteras minutas sine ocularibus.

Clarificatio.

Intelligendū q[uo]d i noctilo-
pa bene potest competere phlobotomia:
licet accadat ut plurimum in senibus et
phlegmaticis et crapulosis et in illis in
quibus frigidi et grossi humores abundat:
p[er] tanto q[uo]d corp[us] potest esse plectoricum et
ita competit[ur] rōne vltis purgatiōis. lz alia
sit cura p[ar]ticularis sicut dictū ē statim in
fine capli cum ponebat digestiū mate-
rie frigide. Scdo intelligendū q[uo]d in debi-
litate visus hū potest competere vomitus.
nec trahet m[an]u ad eandē partē: imo effe-
ctiue erit opposita postq[uam] ad exteriora
mittit. q[uia] cessante cā cessat effectus. Par-
ticularia autē in quibus potest competere vo-
mitus sunt ista. s. q[uo]d m[an]u cōtineat in cōca-
uitate stomachi: et q[uo]d euomat de facili:
et q[uo]d caput nō sit repletū et q[uo]d oculi non
sint nimis debiles: et cū talibus p[ar]ticulari-
bus potest competere vomit[us] i debilitate
visus. Tercio notādū q[uo]d oia q[ue] hūnt spūs
subtiles et debiles vident de nocte et nō
de die: sicut bufones: q[uia]m fortificat pro-
pter frigiditatē noctis et q[ue] hūnt spūs s[ub]-
tiles et fortes vident de die: et nō de no-
cte. sicut murilegi. et q[ue] habent spiritus
vergentes ad grossiciem vident de die:
q[uia]m purificatur spūs ratione clarita-

*Ex p[ar]te m[ag]istri eph[ra]im[is] p[er] v[er]ba d[omi]ni
et d[omi]ni. et d[omi]ni. et d[omi]ni.*

tis exterioris sicut hoies: et qui iter ista se habent medio modo inter nimis subtilis et nimis grossos vident in crepusculo. et illi in quibus vergit spiritus ad multam grossitatem non possunt videre postquam dies declinat sicut in noctilopa. et oculus qui est in tenebra videt rem in luce et non e converso. quoniam ad hoc quod aliqua res videatur oportet quod res visa sit illuminata: quoniam lux est forma coloris in quantum color est visibilis secundum Averroym.

Capitulum. vii. de passionibus que pertinent ad totum oculum et primo de strabositate.



Strabositas

Secundum Galienum. de morbo accidit duobus modis. primo cum oculus torquetur versus dextrum vel sinistrum: et tunc non accidit nocumentum nisi quod res videtur oblique. pro tanto quod magna pars oculi remanet illuminata. Si autem torqueatur versus superius aut inferius: tunc una res videtur due. quoniam magna pars pupille cooperitur: et non potest tactari simulacrum versus ad cristallinum nisi per viam inundationis: et ita non potest cancellari simulacrum in crucis signatione nervi obstricti: nisi contingat recte videre: nisi enim in tempore sanitatis cancellaretur ydolum in crucis signatione nervi obstricti: tunc universaliter res omnes viderentur esse due: cum simulacrum sit in quolibet oculo. Itaque autem materiam tetigimus supra quarum de morbo tamen breviter habet aliquid dicamus. Intelligendum quod Antiqui pertrahunt istam materiam. v. de naturalibus lib. iiij. cap. viij. Prima igitur causa ut

dictum est propter quam non contingit recte videre est tortuositas cristalline et coopertura eiusdem. quoniam simulacrum non potest directe tactari: et ideo venit cum quibusdam imutationibus: et ita una pars citius est in crucis signatione quam alia: et quod non obviant se ad invicem non possunt ydola cancellari: sed transeunt versus ad sensum communem sine cancella: tunc et ita contingit male videre: quod unum videntur duo et multa. Secunda causa potest esse nimia mobilitas spiritus et agitatio et motus versus dextrum et sinistrum versus partem anteriorem oculi: et quod movetur per modum inundationis non sit cancellatio: et ita videtur unum multa: et hoc patet quod si sol percutiat aquam stagnatam et aqua moveatur videbitur quod sol moveatur et quod sint multi et hoc patet etiam quod si lumen candelae sit in capite domus de nocte: et tu agites pupillam inferiorem cum manu et agites oculum: videbitur lumen saltare modo superius modo inferius modo prope modo remote secundum diversitatem motus. quod patet quod inundatio a parte ante corrumpit iudicium rectum ipsius visus. Tercia causa potest esse nimis motus et agitatio ipsius spiritus: quoniam modo movetur ad sensum communem: modo iterum reuertitur ad crucis signationem: et hoc facit motus movens et perturbans. quare videtur homini quod omnia moveantur in girum: sicut patet in vertigine: et ideo si respicias aquam currentem vel nubes volantes perturbas motus interior propter similitudinem motus exterioris: ita quod cogitur istare aut cadere. et hoc facit varietas motus quod est interior. et ita impedit iudicium. Quarta causa potest esse nimia subtilitas spiritus quod movetur et agitur de facili ex qualibet causa

7 pro tanto intelligendum qd omne illud quod impedit concellationez ydo-
li in crucis signatione nerui obtinet cor-
rumpit iudicium visus sicut videmus
in guttis aque velociter cadentis: quā
rectam lineam eximamus: 7 sicut pz
in quadrato si velociter moueatur vi-
debitur linea circularis: 7 sit figura q̄/
drata. Intelligendum igitur iuxta istā
materiam qd spūs visibilis transiit de
vno oculo in alium. quod pz qm̄. bali-
strari quādo volūt progredere recte clau-
dunt vnum oculum: vt visus fortificet
in altero. Secundo pz qd si claudatur
vnus oculus: tunc lauis narium oculi
aperti potest videri. 7 si ambo essent
aperti non videretur. Tercio pz in ca-
tharactis cum volumus probare vtrū
sint subiectibiles acui vel non. tunc clau-
dimus vnum oculum: 7 si ex hoc pu-
pilla alterius dilatetur tunc subiectibilis
est sicut dictum est. pz igitur qd spiritus
transiit de vno oculo ad aliū. fm̄ aut diuer-
sitate spūs contingit aliter 7 aliter vi-
dere: vel de longe vel de prope sicut di-
ctum est superius. Colo: aut viridis sū-
me confortat visum sicut dictum est.
Qui autem causas passionis scire vo-
luerit habeat expositiones nostras su-
pra quartum de morbo. Si igitur strab-
ositas fuerit a natiuitate: tunc a prin-
cipio potest aliquo modo rectificari.
7 non est alter modus nisi qd candela
ponatur sibi ex opposito illius strabo-
sitis: vel filum rubrum: vel aliqua
res pendens quā intueatur: 7 ita ex cō-
tinuo videre in oppositum. rectificabi-
tur 7 ad medium reuertetur: 7 ita quā-
do parua fenestra est in domo p̄ quā
intrat lux si pariter paruus frequenter
respiciat ip̄az ex obliquo efficietur stra-
bia. a talibus igitur aduertendum. Nūc

autem strabositas aliquādo venit in
adultis propter spasmus de inanitione:
aut de repletionem: aut propter mol-
lificationem 7 paralysim: aut propter
epilepsiam: 7 propter capitis consimi-
les passiones: 7 tunc curabitur strabo-
sitas illis curatio.

De eminentia oculi.

Secunda passio que debetur
o toti oculo est eminentia eius.
oculus enim eminet 7 egredi-
tur ad exteriora propter multa. scilicet pro-
pter repletionem nimiam cerebri 7 ocu-
li 7 totius corporis: 7 propter ventosi-
tatem: 7 propter apostema cerebri: 7
similia impellentia oculum ad exte-
riora. fit 7 propter mollificationem 7 pa-
ralysim lacertorum mouentium oculos
quare cadit oculus versus exteriora 7
eminet. sit etiam propter nimium capi-
tis dolorem 7 propter vomitum: 7 pro-
pter nimium clamorem: 7 propter nimium
conatum in affellando sicut in tenasino-
ne. 7 in expulsione fetus. Si aut emine-
ntia fuerit modica tunc sufficit paruitas
cibi 7 potus: 7 qd lateat resupin⁹: 7 qd
oculus collirizetur cum aqua ro. vbi
sit sumac. 7 cortex thuris. Si aut emi-
nentia fuerit magna fiat phlebotomia
cum convenientia particularium. dein-
de sequatur farmacia. deinde fiat ven-
tosatio in collo. deinde somnetur ocu-
lus cum aqua decoctionis gallarum su-
mac. balauistie. mastice. thuris. 7 cum
spongia frequenter oculus fomentetur
vel qd fiat emplastrum ex farina fabaz
7 thure. 7 albumine ouorum: 7 nucleis
dactilorum adustorum.

De profundatione oculi.

Oculus enim profundatur p̄
o propter malitiam se. propter vi-
gilias nimias: 7 angustiam. 7

sticiam. et propter similia consuman-
tia humiditates conaturales oculi. Re-
moueantur igitur illa et fiat curatio cum
cibis humectantibus. et fomentatione
cum aqua calida dul. et similibus.

Clarificatio

Intelligendum
quod oculus emi-
nens minus videt quam mediocriter pro-
fundatus: quia spiritus disgregantur: et per
eandem rationem oculus magnus pe-
ius videt quam paruus: quia spiritus disgre-
gantur. In paruo autem mediocriter co-
gregantur. quoniam virtus vnica forti-
or est seipsa dispersa. et ideo melius vi-
dent qui habent pupillam angustam na-
turaliter. larga autem pupilla nocet vi-
sui siue sit naturaliter siue accidentaliter:
sicut scribitur quarto de morbo. In-
telligendum etiam quod in obscuritate vi-
sus sicut dictum est: balsamus et fella
autum videntium de rapina faciunt se-
stum celeberrimum. suppositio bono re-
gimine: et quod corpus sit mundificatum.

Capitulum vij. de passionibus palpe-
brarum: et primo de scabie et pruritu pal-
pebrarum.



Quando mater
sa nigrosa aut alia adu-
sa currit ad palpe-
bras: primo generat
pruritum. postea si co-
tinuetur generat scabi-

em. deinde asperitatem. deinde ruborem
deinde ulcerationem. Primum igitur
consilium est quod mundificetur corpus
iuxta naturam humoris peccantis: et po-
stea abstrahatur materia ad opposita.
deinde illiniatur palpebre cum isto me-
dicamine. R. eris ysti. cathinice lote: ce-
ruse. lote. an. 3. j. aloco: myrtibe. an. 3. j.

salis armoniaci. floris eris: an. 3. 5. pul-
uerizentur et consiciantur cum melle.
Et si aliqua eminentia remanet manu
chirurgica abscindatur.

De petrificatione in palpebris no-
do siue lupia.

Uretur igitur sic. R. armoniaci
c. oppoponac. galbani. an. 3. j.
temperentur in aceto fortissi-
mo per diem et noctem. malaxentur et
fiat emplastrum. hoc enim mollificat et re-
soluit. Si autem sic non curetur ad ma-
num chirurgicam recurramus: et interi-
or palpebra inuerfetur et abscindatur.
et nodus seu lupia seu eminentia seu pe-
trificatio abstrahatur. et curetur vulnus
sicut vulnera debent curari etc.

De conglutinatione palpebrarum
et earum inuiscatione.

Bluatur oculus in primis cum
aqua decoctionis feniculi: di-
mini. et salis: et imponatur me-
dicamen de senugreco. et semine lini: et
aloe: et sarcocoll. et si ex his non sepa-
rentur ad manum chirurgicam recurra-
mus. Eleuetur igitur palpebra et iuer-
setur cum hamo quantum erit possibile. et
scindatur quod coniunctum est: et abluat
cum aqua salis et cinini: et pannus lineus
in medio imponatur et fiat emplastrum de
vitello oui et oleo ro. et desuper appo-
natur et ligetur.

De separatione palpebrarum.

Eparantur palpebre aliquan-
do a natiuitate aliquando post
et si post hoc est propter vul-
nera male curata. aut propter excessum
carnis et filia. aut sit propter ignitionem et
spasmodum et corrugationem. aut sit propter mol-
lificationem lacertorum mouentium pal-
pebras: aut propter spasmodum de reple-

flone in lacertis mouentib⁹ palpebras.
Et si fuerit a natiuitate non recipit cu
rationez. Et si fuerit propter vlcera ex
crescentia: curentur illa pri⁹. Et si fue
rit propter inanitionem. humectetur to
tum corpus cum cibis et balneis. et so
mentetur caput et oculos cum humi
dis. Si autem fuerit ex mollificatione
purgetur caput. deinde siccatus ponā
tur et curetur sicut paralisis. Si autem
superueniat. propter spasmodum de reple
tione: curetur sicut dictum est in spasmo
de repletionem. s. q. purgetur corp⁹ et re
liqua.

De ordeolo.

Purgetur corpus. deinde illi
niatur cum oppoponaco re
soluto in vino. deinde si non
curetur cum diaquillon. deinde cum isto
medicamine. R. fermenti. muscarum ca
pitibus ablatis: laudani. mirre. oliv a
ni. myrrhe. añ. conficiantur cum fece
olei de lilio: et ordeolo applicetur.

De carnositate in palpebris

Consumatur cum isto medi
camine. R. aloes memite. sar
cocol. nutritie: litargi. añ. 3. q.
floris eris. 3. 5. conficiantur cum succo
celidonie. Si autem ex his non curatur:
ad manum chirurgicam recurramus: ab
scindatur igitur quicquid est preter na
turam: et postea apponatur sal et cimi
num masticatum. deinde panus subti
lis. postea emplastreter totus oculus
cum stupis intinctis in albumine ouorum.

De pruritu palpebrarum.

In primis fiat phlebotomia
et purgetur secundum exigentiam hu
moris peccantis: et fiant veni
tose in collo. Et si pruritus fuerit cum
rubore in principio apponatur istud me
dicamen. R. sumac. le. portul. lentium

ex corticatarum. añ. 3. 5. puluerizentur
et conficiantur cum oleo ro. et albumi
ne ouorum: et si antiquatur fiat sicut ol
cum est superius capitulo de scabie.
Et si pruritus fuerit sine rubore curet
ur cum sarcocoll. nutrita et suc. celidonie.

De vlcerebus palpebrarum.

In primis decoquantur lentes:
et cortices malorum gra. in vi
no albo debili: et abluatur vl
cus. deinde apponatur collirium de vi
tello oui: et croco: et olivano: et si est ibi
santes abluatur cum aqua salsa.

De pinguedine in palpebra.

In primis illiniatur palpebra
cum medicamine facto de alo
e et acacia croco et aceto. Et si
ex his non curetur: ad manum chirurgi
cam recurramus: fiat igitur incisio mo
dica in palpebra ut pinguedo fiat et
paulatim hinc inde comprimatur do
nec pinguedo exiuerit: et tunc pannus
intinctus in aceto et aqua salsa desuper
apponatur.

De apostemate duro in palpebra.

Aliquando accidit apostema
durum rubeum in palpebra:
et postea denigratur et est tur
pis aspectus: mandificetur corpus cum
phlebotomia et sarniacia: et repercu
tiatur materia cum acacia et bolo ar
menico: et succo plantaginis. deinde ab
luatur cum aqua et aceto. deinde mala
xetur cera cum oleo de camomilla et de
super apponatur.

De tumore palpebrarum.

Instantur palpebre. aliquan
do propter causas extrinsecas
aliquando propter intrinse
cas: sicut est propter puncturam arance
et filioz: aut propter ruborem et alia et filia.

Si propter causas intrinsecas: sicut sunt vigilie: aut nimius somnus: aut ydropicis: aut cacochymia: aut subeib. et similia. Si igitur fuerit propter causas intrinsecas curentur illa sicut oportet. Et si fuerit propter puncturam animalium venenosorum apponatur desuper triaca. cum sale gēme. Et si fuerit propter rubeam et alia et similia calida: ponatur oleum ro. cum albumine oui.

De verucis in palpebra.

Veruca palpebre vergat ad duriciem et siccitatem purge-
tur melencolia: et si ad ruborem et humiditatem fiat phlebotomia deinde remoneatur cum lacte ficus pistato cum farina tritici: vel cum lacte timali mixto cum farina ordei. vel costringatur cum pilo equino vel abscondatur deinde locus cauterizetur.

De difficultate claudendi et aperiendi palpebram.

Si causa est materialis purge-
tur corpus secundum exigentiam humoris: et si materia est calida. soluat cum volubili. deinde spongia intincta in aqua calida. frequenter super oculum apponatur: vel imponatur albumen oui cum oleo ro. vel assungia galline cum mucillagine seminis lini et oleo ro.

De casu pilorum palpebrarum.

Ex defectu materie humecte-
tur corpus et caput et oculus. et calida attractiva oculis imponatur. Si autem fuerit ex humore malo et corrumpente radicem pilorum purge-
tur corpus secundum exigentiam humoris. et si fuerit ibi rubedo illiniatur cum ma-
logranato cocto cum totalitate sua. Et si fuerit ex grossicie palpebre aut humore inungatur locus cum isto medica-
mine. R. spicanardi: stercois muris:

laudan: ossium dactylozum vstor: stercois hirundinis: ana. 3. j. conficiantur cum melle.

De pilis additis et inuersis in palpebra.

Cellatur pilus additus aut inuersus in palpebra: deinde un-
guatur locus cum sanguine rane. aut pediculi: aut catuli canis: aut fiat cum ouis formicarum con-
tritis: aut cum rubigine ferri et salua. aut cum isto. R. psidium et fiat mucilla-
go et exprimatur. Deinde. R. spumaz maris sal armoniaci. ungule asini adu-
ste. misceantur ista cum aceto fortissimo et mucillagine dicto: et illiniatur locus. et si non sic curetur cauterizetur locus. et postea inungatur locus cum albumi-
ne oui et oleo ro. Aliqui enim accipiunt pilum inuersum et ponunt in foramine acus: et deinde perforando palpebras reducunt ad ordinem naturalem.

De pediculis palpebrarum.

In primis igitur purge-
tur corpus cum yrapigra. deinde so-
mentetur palpebra cum aqua decoctionis blete. staphisagrie. salis petri. et sulphuris. deinde inungatur cum isto unguento. R. salis armoniaci: aloes: succotrin: aluminis. staphisagrie. co-
ficiantur cum aceto squill.

Capitulum viginti de passionibus aurium.



Instrumen-

tum auditus est com-
positum ex osse pe-
troso et nervo expan-
so: et nervo obliquo co-
cauo: et aere quieto:
et ex ouerticulis et circūuolutionibus anfractuosis in foramine: et cartillagi-
ne exteriori apparente circa foramen

ad modū ostraceorū. Intelligēdū est qd cū aer quiet⁹ qd est nālis in nervo cōcauo mouet pp aerē exteriorē tūc fit auditus. Auditui tñ ueniūt tria accētia si cur ⁊ alijs sensib⁹ fm Gal. iij. de morbo: qm̄ aut aufert: aut minorat: aut corripit. Aufert qm̄ nihil audit sic in surditate. Minoratur qm̄ nō audit nisi clametur. Corripitur qm̄ audit sonos strepitus ⁊ sibilos ⁊ filia intra aurē.

Cause. Nocumētū audit⁹ aut puenit a natiuitate: aut p si post aut pviā crisi: aut sine crisi: aut est ab int⁹: aut ē ab extra. Si ab extra sicut casus obuiatio tonitruū: puluis: palices ⁊ filia. Si ab int⁹: aut est pp nocumētū in istrumēto audit⁹: aut pp cōpassionē aliquorū mēbroz. Si pp alia mēbra: sicut sūt passiōes capitis: aut oētū. aut retētio fluxus ⁊ filia. Si pp istrumētū audit⁹ h est aut pp spūm qd puenit a cerebro p neruū obticu: aut pp neruū expāsū: aut pp nocumētū qd ē in foramine. Si pp spūm aut h est rōne quantitatis dīminute: aut rōne sue male q̄litate: aut qz nimis ca. aut frigid⁹. aut grossus ⁊ ita de alijs. Si pp neruum ⁊ ossa h est pp tria: aut pp malā pplexiōnē calidā. frigidā. sicā. ⁊ hūidā. simpli cē. aut ppositā. cū mā. aut sine mā. aut pp morbuū officialē sic ē. durities. apostēa. oppilatio nerui obtici. aut pp morbuū cōez: sic est solutio cōtinuitatis. Si aut fuerit in foramine ⁊ locis vicinis: h est pp tria sicut dictū est. Si pp malā cōplexiōnē. aut pp morbos officiales sic est. oppilatio facta pp sanie. aut san. aut hu. aut verrucā. aut carnē additam. aut pp vermes. aut apostēa. ⁊ filia. Si pp morbuū cōez sic est solo p̄tinuitatis.

Signa. Si pueniat nocumētuz nā vel a causis primū

97
uis vel ab egritudinib⁹ capitis. vel alio rū mēbroz. vel si fuerit pp crism. ista sūt satis māifesta volēti cōsiderare. Si aut fuerit pp nocumēta q sūt in foramine ponat in loco luminoso ⁊ erit mani festū. Si aut fuerit pp nocumēta intrinseca in nervo ⁊ osse ⁊ alijs vbi est p se iudiciū de auditu. tūc vlr si est cū mā ē cū grauitate capitis ⁊ loci. ⁊ p̄tū si sit sine mā. Secūdū signū erit: qm̄ oīs discrasia ledit a sili ⁊ iuuat a p̄tū. ⁊ ita poterim⁹ deuenire in cognitionē discrasie p iuuatā ⁊ ledētā. Intelligēdū tñ q plenitudo corpis ipedit iudiciū de cōserētibus ⁊ nocētib⁹ alterantib⁹: qz si discrasia est calida. ⁊ corp⁹ est plenū: ⁊ ledit a calidis rōne similitudinis. ⁊ ledit a p̄tū: sicut a frigidis rōne cōpressiōis solutionē p̄tinuitatis iducēdo. ⁊ ita itelligo de frigidis. In corpib⁹ igit plecto rictis multū sit lesio in silib⁹ ⁊ p̄tū: ⁊ iō multi cōter decipiūt. Si igit discrasia fuerit ca. sentit calor ⁊ dolor: ⁊ ledit a calidia. Si aut fuerit mala pplexio frigida: sentit frigiditas ab iteri ⁊ ledit a frigidis: ⁊ iuuat a calidis mā minora: ta. qz in corpe pleno sit dissolutio mae ⁊ ita nocumētū mai⁹. Si aut a cā. sic ca adsūt vigiliē: ⁊ vt plurimū leuitas capitis. Si aut fuerit ab hūiditate tūc tumor in facie: ⁊ de facili icurrūt in reuma. ⁊ cū grauitate. Et si fuerit ex apostemate: est semp dolor magnus ⁊ pulsatio ⁊ febris saltz ephimera. Et si fuerit ex vlce. ē ibi pūctura: mordicatio ⁊ dolor. Et si ex vermib⁹ est ibi dolor circūuolutū vertiginosus. Expimētū at vtrū fuerit ibi hūiditas aquosa sanio: sa. Accipe spōgiā ⁊ calefacias igni: ⁊ pānus line⁹ duplicat⁹ calidus supponatur spōgie ⁊ applicet auri. ⁊ dormiat desup. ⁊ de mae iueniet pānū macula:

tum: et si non, procul dubio non est passio au-
ris ex humiditate nec sanie nec aquo/
sitate ex alijs enim est.

Prognostica. Surditas na-
turalis non curatur. Surditas antiqua est des-
perata: et appellatur antiqua postquam transiit duos an-
nos. Surditas ex solutione continua-
tis nervorum auditus interior est incurabi-
lis. Surditas que modo crescit et modo mi-
nuitur est remediabilis. Surditas ab
apostemate duro est incurabilis.

Cura. Circa curationem cadunt no-
vem canones. Primus, si
quod nihil in auribus apponat multum ca-
lidum: nec multum frigidum sed tepidum
vel temperatum. Secundus cano est quod me-
dicamentum non stet in aure ultra tres horas.
Tertius cano est quod antequam sanctorum medica-
mentum apponat quod primum expellat: ut iace-
do supra illam aurem ubi est passio: et
cum hoc cum instrumento munde foramen
auris et cum tussiendo mugiendo: screando:
sternutando. Quarta regula quod medica-
menta que ponunt in auribus sint liquida: ut
melius possint penetrare et sine veloci-
us exire. Quinta regula quod ea que ponun-
tur in auribus sint in pura quantitate. Sex-
tus canon quod quando medicamentum est impositum
quod iaceat supra partem sanam. Septima re-
gula quod nihil apponat in auribus nisi cor-
pus sit mundificatum. Octava regula quod si
potest fieri curatio cum somitationibus et
emplastris quod fiat et elogemur iniectionem
quantum possumus: quoniam quod ingreditur postquam
fecerit operationem suam nocet nisi diligenter
sine munde auris ut dictum est. Nona
regula est quod si humores sunt subtiles me-
diocriter et multa oppilatio est in cor-
pore: evacuare possumus sine digestionem:
quod magis erit satis obediens. Si autem magis sit
grossa et corpus oppilatum: tunc digestiva

precedere debet. Curatio particularis erit
ista: si causa est calida et corpus plenum fiat phlogia
de cephalica. et purgetur caput cum ele-
ctuario de succo ro. et fomenter auris cum
aque decoctionis rosarum: salicis nenuphar.
lactuc. maurelle. s. quod sumatur recipiat per
aures. vel ut quod lana vel tela inungatur in
oleo ro. nenuphar. et in oleo de salici-
bus: et in oleo de camomilla. et ab extra
supra aurem applicent. Ultimo ponit pre-
dicta olea instillari cum lacte iuxta cano-
nes datos. Si autem magis fuerit frigida. tunc
digeratur materia cum utraque salvia. et
utroque calamito et raphano: et fiat siru-
pus cum melle et aceto: et purgetur cum yera
logodion et yerap. vel cum istis pillulis.
℞. aloes. turbit. cori. mirabolal.
chebul. b. gumosorum. an. 3. ij. zinzibe-
ris. anisi. liquir. munde. bdellij. pulpe-
roll. an. 3. ij. conficiantur cum oxill. squill.
et fiat pillule. et dent. 3. ij. vel. iij. iuxta
convenientiam particularium. postea recipiat
sumum istarum re. ℞. baccarum lauri et fo-
liorum eius. ruthe. spicanar. anisi. mara-
trichet auree: raphani. an. 3. ij. coquantur
santur et bulliant in vino albo. et fumus
recipiat et ultimo distilletur balsamus
et sel ancipitris et aqua raphani distil-
lata. Intelligendum quod mala que valent in
surditate et in passionibus aurium de causa
frigida hic subscribent. per tanto: quod causa fri-
gida frequenter advenit. et in his malis
scitis forma operandi particulari industrie
medici reliquamus. s. quod operetur cum istis
malibus vel cum vino: vel cum multis: vel
ab intus: vel ab extra: vel per modum sa-
sumigationum: vel emplastro: vel oleo-
rum: vel vinorum: vel unguentorum: appli-
cationum: vel per se. vel cum cera: vel lana:
vel spogia: vel teta et ita de omnibus alijs.
Mala autem sunt ista. vinum al. acetum
al. oleum coe. lac mulieris. fella autum

viuentiū de rapina: aqua raphani di-
stillata. balsamus. castoreū. ellus al. ca-
lamenti. coloquintida. radix cucume-
ris asinini. celidonia. rutha. storax. ca-
lamita. camomilla. folia lauri. centau-
rea. esoz. aloes. myrrha. nitrū. absin-
thium. sinap. oleū sisamini. iuniperiū.
z cōsimilia multa. Ternes aut inter-
ficiunt sic. R. aloes. myrrhe. sac. absin-
thij. oleū amig. amara. acetū fortissi-
mi misceant z auribus instillent.

Clarificatio. Intelligēdus qz licz ellus
multas hēat pprietates z violētas: sic
patet intueū. virtutes ei⁹ nihilomin⁹ in
pua quātitate administratū pōt cōpete-
re in passioib⁹ auris. z lz nō cōpetat
ex certis virtutibus ex primis cōpetit
qm fortiter calefacit penetrat z desiccāt
z cōsumit residuū mae: z iō nō cōpetit
nisi i corpe mūdificato. Aliter igit opa-
tar in stomacho in corpe pleno: z alr i
fozanie auri corpe mūdificato: z alr
ē in corpibus exteriorib⁹: sic in pisci-
bus cū ponit in vinario. z in muscis. z
in pulicib⁹ cū ponit in semēto. Si igit
apponat in pas. auris cū bona cōueniē-
tia piculariū nō nocet: sed inuat: licz
oēs sue virtutes sint excedētes: tū qz ab
extra. tū qz in parua quātitate apposi-
tum. z qz parum moratur.

¶ Caplm. viij. de tinnitū z sibilo.



Tinnitus est cor-
ruptio audis: sicut appari-
tio muscarū. piloz. z cimi-
cū est corruptio visus.
vñ sicut auditus nālis
fit cū aer inundādo mouet aerē intrinse-
cū cōquētū. ita tinnit⁹ fit cū vērōsitas:
z vapor cōmouet violēter aerē intrinse-
cū quētū: z fm diuersitatē vaporis di-

uerse sūt corruptiōes in auditu. Aliqñ
apparet qz sit ille tinnit⁹ qd apparet post
pulsationē cāpane. Aliqñ apparet pa-
riēti qz sit pluuia magna. aliqñ qz sit si-
cut sonus molēdini: aliqñ qz sit fragor
arboz. aliquādo qz sit sicut mustū bul-
liens in doleo in nouitate vinoz. Tin-
nitus igit est corruptio audit⁹ pp vapo-
rē vērōsum agitātē p modū inundatio-
nū violēter aerē iterius cōquētū.

Cause. Cā. n. tinnitus aut est ex-
terior aut interior. Si ex-
terior tūc est oē illud qd cōmouet aerē
violēter z cū ipetū: sicut ē vomit⁹: cur-
sus. labor. cūcūolutio. crapula. ebrie-
tas. multiplicatio ciboz indigestibilitū
casus. fames. angustia z similia. Si cā
sit intrinseca tūc est: aut priuata. aut re-
mota sicut est crisis. aut repletio capi-
tis. aut vapores ascēdētes a stomacho
aut a corpe. Si priuata aut est pp acui-
tatē sensus: qz spūs est siccus. aut pp de-
bilitatē capitis z corpis. aut pp vapo-
rem grossum ventosū qui per modum
inundationis pcutit aerē.

Signa. Cāe primitiue satis pa-
tēt iudicio patiētis. Si
sint cāe rēote: tinnit⁹ ē cū interpolatiōe.
Et si cā ē priuata seu pūcta cōtinue ve-
nit. Et si ē ex acumine sensus: tūc post
cibū minorat: z ante magnificat. Et ē
notādū: qm licz tinnitus veniat ppter
vapores ascēdētes a stomacho. nihilo-
min⁹ post cibū minorat: z iō credūt mī-
tē qz illa passio capitis aut nariū aut
oculoz sit pp inanitionē postqz reme-
diat cib⁹ assūptus: h̄c aut sit qz cibus cō-
primat vapores: z iō postqz cib⁹ incipit
ebullire: passio est peior qz añ: z si esset
ex inanitiōe nō fieret. Si at ex debilita-
te: hoc ē pp aliquā de malis cōplexio-
nibus: qz egritudine lōge precesserūt

malam complexionem inducentes. Si est ex ventositate sentitur ascensus et delectus: sicut cum mustum bulit. Et si ventositas vergat ad humiditatem videtur pluviosa. Et si vergat ad grossiciem videtur solum molendini. Et si vergat ad siccitatem vergit ad sonum arborum cum frangatur.

Prognostica. Ista enim sunt prout ad surditatem: et si diuturnant non curantur.

Cura. Si causa est primitiva de facie corporis esset ad hoc valde apparatus. Et si fuerit proprii acuminis sensus. tunc instilletur in aurem castoreum. granum pini cum aceto mixtum. Si autem fuerit malis. purgetur corpus sive paulatim. Et est intelligendum quod medicamina debent mutari non quo ad virtutem sed quod ad speciem et ad modum: quoniam proprietas medicaminum est quod iuvet unum membrum et non aliud. et iuvabit istum et non alium: et iuvabit unum in uno tempore et non in alio: et hoc est mirabile. et forte facit hoc varietas proprietatis trine acquirere ex ore. Digerat igitur melle cum oxill. diuret. et purget cum yersap. acuata cum euforbio. aut purget cum yeralogodio acuata cum pulpa colli. sive exhibeantur in pua quantitate iuxta convenientiam particularium. postea si autem caput purgata. deinde suffumigatio. et postea infusiones. et ultimo catteria. Utentur balnea et tomentationes: quoniam commouent membra. et si competant hoc est in declinatione corporis mundificato. Mala autem ex quibus sunt suffumigatio aut injectio aut stupra: sunt ista elis al. euforbium. castoreum. spicanar. spica celtica. calam aromaticum. rutha. calamentum. anisum. mararum. bacce lauri. folia lauri. suc. porri. suc. cepe. Oleum muscellinum. oleum de lilio. oleum costinum. et de rutha. et castoreo. oleum laurinum. anetinum. oleum

amigd. amararum. oleum nardinum. Aqua raphani distillata. vinum album purum.

Clarificatio. Intelligendum quoniam de quodam dicitur auctores melius est dimittere narcotica hoc in casu quod apponere. et si pertinenter apponere quod calor sit magnus. et quod narcotica apponantur in pua quantitate: et quod sint bene repleta cum castoreo. et croco: et quod parum morientur. Iudicio tamen meo sufficit quod dictum est in acuitate sensus. scilicet castoreum granum pini. et acetum: cum oia instrumenta auditus sint frigida nervosa ossuosa. Secundo notandum circa membrum precedere et subsequenter. quod homo habet complexione magis temperata inter oia animalia. et ideo oia excedit in sensu tactus. In alijs autem sensibus excedit iuxta illud. Nos apud auditum. lyncus visus. simia gustu. Uulturn odoratum precelit. aranea tactu. Et est advertendum de aranea non excedit hominem in sensu tactus. quod melius sentiat. hoc enim habet homo solus et ex temperamento sue complexione. scilicet aranea excedit hominem quantum ad ordinationem sue texture seu tele. Tercio intelligendum quod surdi a natura sunt muti. quia lingua non inest nobis nisi ab inscriptione. et ideo dicitur quod auditus est porta intellectus. et propter hoc versificator dicit. Quicquid roma legit quicquid studuistis athenis. Quicquid ad elenchos arguto disputatore. Gallus et in modica lactitat arte lingua. Quicquid per artes diurno pectore sentit. Cessit ab auditu doctis prudensque perisset. Littera si surdis auribus esset homo. Quarto advertendum quoniam licet dicitur sit quod surditas naturalis non recipiat curationem. istud verum est si veniat proprii malae complexionem nervi obicit. sed si venerit proprii alijs operum pilationes potissime in via quod vadit exteriorius: tunc potest curari: cum oppilatio potest remoueri. Quinto notandum quicquid

dictū sit ex hoc etiam dices q in vehe
mentissimo dolore auris cū cā sit calida
nō solū est vtile apponere opū auri.
bus imo est necessariū: qz dolor aliqñ
est rabiosus: z tūc non habem⁹ viā nisi
q apponat opū cū lacte mulieris ca
storo. z croco. sicut dices in capitulo
immediate sequēti.

Capitulum. x. de dolore auris z apo
stemate intrinseco.



Dolor auris: aut p
uenit a cau
sis extrinsecis: aut intri
secis. Si extrinsecis si
cut est vetus validus:
aut calor. aut frigus. ca
sus obuiatio: aut aliqua res cadens in
aurē. Si ab intus h est aut pp morbos
cōsimiles sicut est aliqua malay cōple
xionū cū mā: aut sine mā: aut est ppter
morbos officiales: z potissime pp apo
stēata colerica sanguica phlegmatica.
aut melācolica: aut ē pp morbos cōes
sicut est solutio cōtinuitatis.

Signa. Si est ex causis extrinse
cis hētur iudicio patiē
tis. Si ex extrinsecis z fuerit ex calore
tūc sentit calor z ledit a caliditate: eōtra
est de frigiditate. Et si est ex apostemate:
dolor venit subito z se. Et si ex co. z
dolor intollerabilis ducēs aliqñ ad pa
rasfrenesim: cū pūctura z mordicatio
ne z vigilis z inquietudine. z mala tole
rantia patiētie. Et si ex san. fuerit apo
stēa auris tūc ē cū pulsatiōe. Et si ē ex
phlegmate: tūc ē dolor extēsiu⁹ cū dolo
re remisso: z si ē ex melācolia: ē dolor
grauatius z dolor remissus: z si ē ex
vētositate venit parlatie: z si ex solone
pūcturatis: ē cū pūctura z mordicatiōe

Prognosticatio. Dolor
aurium

fortissim⁹ cū apostēate ca. in interforib⁹
auris ē molestissim⁹ ducēs ad terribilia
accētia. dolor auris acutissim⁹ ē mor
tal i iuuenib⁹: deīn min⁹ i pueris: deīn
tardi⁹ i senib⁹. Apostemata auris ve
niētia p viā crisi si veniāt an signa oī
gestionis z in die nō critico: z cū alijs
malis signis molestia sūt z valde picu
losa. Si at veniāt post signa digōnis
cū alijs bonis signis euadere pnt zc.

Cura. Si fuerit ex causis primi
tiuis illis remotis sit cura
tio. Et si fuerit ex illis q ceciderūt i au
rē infer⁹ dices. Et si fuerit dolor ex cau
sis intrinsecis z cā fuerit malis mūdificē
tur corpa sic oz. z olea pueniēs admi
nistret: deīn fiat instillatiōes in aurib⁹ de
reb⁹ frigidis. Si cā ē ca. q sūt ista. oleū
ro. aqua. ro. acetū. oleū nenuphar. z sa
licis. z muscillaginis psilij. z cucurbit.
z lactū. z maurell. Et si cā ē frigida i
stillent ca. sic ē rutha. maiorana. cala
mētū. spicanar. anisū. storax. calamita.
castoreū: z multa cōsilia: quoz vnum
aut multa pnt bulliri i oleo: aut vino:
aut i aq raphai z colata aurib⁹ instillari

Clarificatio. Intelligen
dū q curatio
apostematis auris differt a curatione
alioz apostematū in duob⁹. Priō in
repcussiuis: qm directe nō cōpetūt rep
cussiu: sz magis mitigatiua. cui⁹ cura
tio est qm timēdū ēēt q mā curreret ad
aliqō mēbzū nobile: vt ad subam cere
bri z ita posset cāre frenesim. aut litar
giā: z si iret ad pulmonē pūssim z silia.
Intelligēdū tñ q si dolor ēēt itolerabi
lis z despauo: tūc possent apponi non
solū repcussiu sz narcotica. Secūdo
differt a curatiōe alioz apostematū in
inaturatiuis: qz pure maturantia ca. z
hu. nō debēt apponi nisi ēēt ibi multa
n iij

cca sicut possumus elicere hanc sifiam
 ex dictis Sal. v. de ingenio sanitatis ca
 pitulo. vi. loquens de vlceribus aurium
 vbi medicus ille credebatur esse aposte/
 ma in aure iperatozis: et id imponebat
 putrefactiua. sed ipse docuit apponere
 tunc ratione vlceris et saniei et aposte/
 matis: si ibi esset cum ferrugine ferri mi/
 nutissime trita et stercore columbino et
 aceto et quod bulliat usque ad spissitudinem
 mellis. quia sicca competunt ratione complexio
 nis mēbri quoniam et licet curatio morbi fiat per
 contraria. nihilominus mēbri complexio
 per similia est conservanda. Non igitur pure
 maturatiua et putrefactiua et saniei ge
 neratiua competunt in apostematibus au
 rium: dato quod esset sine vlcere. Differt
 igitur curatio apostematis auris contra
 loquendo et quo ad repulsiua: et quo
 ad maturatiua. Incipiamus a curatiōe
 calidorum apostematū aurium: supposito
 quod dieta laudabilis sit iniuncta: et quod prece
 serint phloia et farmacia et alia vltia que
 precedere debent iuxta cōueniētiā parti
 culariū inscribat lac mulieris frequēter:
 deinde inscribat oleū ro. cum pauco aceto
 bullito: deinde oleū sisaminū: deinde adeps
 anatis et galline: cum mucillagine fenu/
 greci. et se. lini. Deinde apponat istud
 medicamē quod quasi valet in omni aposte/
 mate aurium: magis tamen in calido. Recipe. sari
 ne volatili molēdinū. 3. iij. granoꝝ pini
 mucilaginis fenugreci. se. lini. an. 3. ij.
 resine thuris. litargir. ceruse. an. 3. j. ace
 ti. al. 3. 5. cōficiant omnia cum oleo sisami/
 no et cum assūgia porci re. et potest aliq̃ por
 tio istius medicaminis fieri ita claravt
 aliqd auribus instillet: et aliqua ita de
 sa quod fiat emplastrum et apponat super
 aure. et est optimū maturatiuū. Si aut
 apostema eēt de causa frigida: tunc possunt
 addi cum istis assūgia vulpina. yelopus.

oleū onfacinum vel fiat ista. Recipe. scars
 beos vermes qui inveniuntur sub viceo
 lo: et bulliat in oleo scorpiōis: et auri/
 bus instillet. Et si fuerit vehemens frigi
 ditas: decoquat ibidem sel thauri donec
 fuerit dissolutū. Itē in apostematibus
 frigidis. Recipe. ruthe maiorane. spicanar.
 bulliat in oleo cōi et oleū auribus instil
 letur. In declinatione autem apostematū
 tam calidorū quam frigidorū: potest mōdifica
 ri auris cum oxill. ouir. et vino albo. Si
 autem dolor esset vehemens et intolerabi
 lis: tunc facta phloia et farmacia cogi/
 mur frigida apponē. Accipe igitur phi
 loniū: et distēperet cum lacte mulieris et
 auribus instillet. Et si nocumētū adue
 niat ex his: castoreū bullitū in oleo au
 ribus instillet. Ista autem non debent appo
 ni nisi in mēa colerica et in calore multo:
 et in dolore maxime sincopali et delpe
 rato. Et idem antequam fiat ista debet prece
 dere aq̃ coriāndri succus maurelle: oleū
 ro. oleum sisaminū. acetū. aqua ro. lac
 mulieris. Vigilem igitur diligēter: quia
 multos vidī mori in manibus restaura
 toris. et accidit mihi semel quod quidā re/
 staurator antiquus patiebat in aurib⁹
 dolorē intolerabilē. et precefferūt purga
 tiones vles et opationes pticulares iux
 ta doctrinā Sal. et Aul. et aliorum au
 ctōꝝ oium: et nihil penitus valebat: et
 tunc apposui oleo de camomilla in auri
 bus et feci saccellationes de camomil
 la: et in veritate curat⁹ fuit: quare pdest
 multa et diuersa apponere cum medica/
 mina non valent dum tamen sint regu
 lata ratione.

Dolor auris sic curat si fuerit ex so
 lutione cōtinuitatis.

Recipe myrthe. thuris. lly.
 opij. galbani. nitri. croci. an.
 3. ij. amig. excoctataꝝ. 3. ij.

conficiantur cum aceto et fiant trocisci. et cum vis volueris distemperet in oleo ro. et coletur: et in auribus instillet. Et si est vlcus antiquatum. R. conchilia marina al. assentur. et fiat pul. et misceatur cum oxill. coletur. et auribus instillet. Item R. caricarum. et bulliat in lixiuio. et auribus instilletur.

Clarificatio. Intelligendum est quod frigida et humida sicut est succus cucurbitae. coriandri: et similia possumus ponere in apostematibus calidis aurium gratia loci: quoniam tale apostema non indiget repulsiuo ut dictum est: sed competit gratia accedenti: quando dolor est vehemens valde et potissime quoniam non est vlcus. Et est et intelligendum quod maturatiua potius competere in apostematibus aurium: et potissime cum multa sicca apponuntur: et potissime quoniam est sine vlcere nec aliquid quod sit hic dictum est: est contrarium dicto Gal. v. de ingenio. cum reprehendit medicum qui ponebat tetrasar maca in auribus imperatoris pro tanto quod ibi erat vlcus et sanies. et cum deberet apponere sicca abstergeret et mundificatiua ipse ponebat humida credens quod ibi esset apostema volens illud maturare: et ideo redarguebat ipsum quod ignorabat ingenio quod sumunt ex morbo. et que sumunt ex accidentibus: et quod sumunt ex periculo patiente non negauit igitur Gal. quin bene consideraret maturatiua in apostematibus aurium: dum tamen fieret ut dictum est.

Capitulum xi. de vlcere aurium et sanie.



Ausa saniei

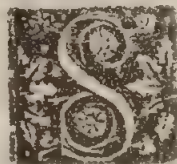
potest esse apostema in trinfecum vel extrinfecum cum fluit ab intus vel humor aliq(uod) delegatus: vel si propter debilitatem virtutis imutatur

et similibus. Signa sunt satis manifesta.

Curatio. In primis mundificetur caput: et dicta remedia infundantur: et iaceat super partem lesam. ut sanies fluat ad exteriora. Et si fuerit dolor ingratum ut dictum est oleum ro. opium. crocus. cum lacte mulieris. Et si causa fuerit calida fiat istud. R. squama ferri et frangat in sartagine et extinguat in aceto fortissimo: et habet at octo vicibus semper acetum innouando: deinde desicceatur: deinde puluerizetur: deinde bulliat in aceto et oleo ro. et coletur et una gutta in auribus instilletur. Et si causa fuerit frigida puluerizetur myrrha. castoreum. aloes. et bulliant in oleo laurino. colentur et auribus instilletur. Deinde mundificetur auris cum oxill. diu. aut cum vino al. aut cum aqua piscium salsozum. aut cum aqua oliuarum salis. Si autem locus fuerit fistulatus proficiatur in aurem sel thauri cum urina pueri virginis.

Clarificatio. Si sanies et dolor concurrant: et dolor fuerit ita intensus quod auferat somnum: primo incipiendum est a dolore licet sanies corrodat et multas malas qualitates habeat. pro tanto quia dolores prosternunt vires et dolor cum comitat morbos omnes operatio impeditur: sicut declarauimus in tabula curationis morborum.

Capitulum xij. de san. fluere ab auribus.



Anguis

fluit ab auribus aut ab extra: aut ab intus: si ab extra si cut propter casum et percussionem: si ab intus aut cum crasi: aut sine crasi: aut propter multitudinem sanguinis: aut propter acumen.

Cura. Si aut fuerit a causis ex-
trinsicis: si particularia co-
ueniant fiat phloia de parte opposita.
deinde constringatur sanguis sicut dice-
tur. Et si dolor est magnus propter ictu.
R. medullam panis recentem coctam et in-
gatur in succo absinthij et vino et desup
apponatur. Et si fiat propter crissim nihil hu-
ius fiat nisi excederet. Et si ex multitu-
dine sanguinis fuerit: fiat primo phloia
Et si ex acuitate mundificet corpus: deinde
mundificet auris cum succo porri et vi-
no al. p. g. iat in auribus succus plantaginis.
et succus burse pastoris. Deinde istud
medicamen auribus instillet. R. acacie.
psidie. balauustie. gallaz. sumac. masti-
cis. thuris. an. z. j. puluerizent et buliant
in aceto et colet: et una gutta auribus in-
stillet. Et si fluat aquositas: nitrum et an-
timonium bulitum in oleo scorpionum.

Clarificatio. Intelligendum
quod in curatio-
ne fluxus sanguinis ab auribus: primo debe-
mus diuertere fluxum. secundo debemus
mundificare ne fiat ibi sanies aut apo-
stema. postea debemus costringere: et ita
mundificatiua precedunt restrictiua. et ita
mundificatiua aperiunt. non tamen nocent: quia
sanguis discretus est: et quia statim consequi-
tur coagulatiua et restrictiua. que recte.
**Capitulum. xij. de oppilatione au-
ris cadente in ea.**



Oppilatio ac-
cidit in aure aliquando pro-
pter aquam. aut pul. aut
pulices. aut vermes. aut
verrucas. aut carnem super
fluam aut panniculos: et similia.

Cura. Corpore igit mundificato
attrahat aquositas per hunc
modum accipiat canula et applicet auri

et aliqua vis persona attrahat fonte per ca-
put cane anhelantem cum ore. Secundo modo
fiat sic. Accipe canam cum qua pueri at-
trahunt aquam: et expellat ad longinquam
distantiam et appellat in vulgari nostro
regi lardira. et ponat extremitas can-
ne in aure. et tunc baculus qui intus est re-
pente attrahat: et tunc non quod non permittit va-
cuum attrahit fortissime aquositas ad
extra. Tercio modo fiat sic. ponat cana in
aure: et ignis ponat in alia extremitate.
et aquositas que intus est desiccet. aut per medium
canne ponat virga ferri ignita. aut reci-
piatur sumum ruthe. anisi. timini. calame-
ti decocto in vino. aut ponat in aures
spongia ligata cum filo aut lana. aut pan-
nus lineus antiquus et subito extrahatur.
Et si fuerint vermes interficiant cum ama-
ris iniectis. sic est absinthium. centaurea.
aloe. amigd. amara. piscaria succus psi-
ci. sella. acetum. succus cucumeris asini. sca-
monea. ellus: deinde fiant sternutationes
et caput purgia. et possunt extrahi cum caute-
la. s. quod ponat pomum bene maturatum scissum
per medium supra aurem: et iaceat desuper
et vermes descendunt ad dulcedinem. et
postea subito remoueat. Si aut fuerit
oppilatio ex excrescentijs. sic est caro. ver-
ruca paniculata et filia. corrodant cum au-
ripigmento. et si non abscondant. Et si non
fuerit versus superficiem sanis est facile. et si
fuerit in profundo difficile est valde. et si ista
fuerint a natiuitate aliquando possunt reme-
dia et aliquid non. et si fuerit puritudo in aure
injiciat oleum ubi absinthium fuerit bulitum.

Clarificatio. Intelligendum
quod succio cum
calamo et sternutatio et ignis et filia: possunt
fieri in passionibus aurium. et licet ista sint
fortia et commoueat et dissoluat: non tamen
possunt nocere quando supponit quod corpus sit mu-
ndificatum. Et si lana cum cerebena iuro

mittat: et terebentina aliquo modo inficiat la-
tera auris: maius tamen est iusamentum: quam
sordidices: pulueres: pulices et alia ibi/
de adherent et inuiscant et ita extrahunt.
¶ Caplin. xij. de apostematibus ac/
cidentibus extra in radice auris.



Apostemata

gignant ab extra in radice
auris: aliquando per viam criticis:
et si venerit per signa di-
gnis. et in die critica pos-
sibile est quod sint ad bonum. et si aliter venerit
difficile est quod euadat. et per tale modum mul-
tos videmus mori. Aliquando et veniunt per viam co-
gestiōis aut derivationis: et curetur secundum
exigentiā humoris peccatis. et purgetur sic
alia apostemata: nisi quod repulsiva non
cōpetunt: quia maius talium apostematū vergit
ad grossiciem. maturet cum farina tritici. se-
nugreci. se. lini. assungit anatis et gallie.
radicis malue. et perficiat cum oleo de ca-
momilla. et si apostema est antiquum tunc
fiat emplastrum de armoīaco et bdelio. et sto-
race liquida. et assungit ceruia. et caricis. et
oles de lilio. deinde si per se non rupat. ape-
riat cum calce viua et sapone molli. Ali-
quando videmus in talibus sanguisugas appōi. et ali-
quando euadebant cum bona signa precesserant. et
aliquando non euadebant potissime cum febris
erat continua et vrina cruda etc.

¶ Caplin. xv. de passionibus narium et
primo de fetore narium.



Etor narius est

corruptio olfactus. sic enim opa-
tiones aliorum sensuum patiuntur
tria accidentia quod morbi sunt cause. scilicet abla-
tione. minoratione. et corruptione. Ita et
olfactus: aliquando aufertur cum nihil odorabile
sentit. aliquando minorat cum non sentit odorem
nisi sim in excellētia. aliquando corrumpit: et tunc

quoniam aromatica iudicant fetida: et eodum-
modo: nullo odorabili parte. vel omnia iudicant
horribilis odoris. vel quoniam fetet nares et
anhelit et sibi et alijs. et de tali fetore na-
rium quod puenit ex aliquo causa intrinseca loquimur
b. Cum nares proponunt ex multis. primo ex
osse quod colatorius appellatur quod est perforatus/
tū et paniculus cerebri a parte anteriori versus
ossa colatoria est perforatus. ut nam expellat
superfluitates per illa loca: et ut attrahat
anhelitū seu aerē ad caput ad tepandū
sanguinē arteriale ipsius cerebri. Secundo cō-
ponitur nares ex duobus additamentis
exterioribus a colatorio ad modum capituli
mamillarum ubi est iudiciū de olfactu. ad il-
lū locū portat vapor odorabilis per aerē.
Tertio proponit ex carne cartilaginosa quod
appet exterior: quod fuit facta ad mutationem
aliorum: et ad peruationem vaporis. Quar-
to componit ex lacertis dilatatis et perstri-
gentibus propter attractionem et expulsionem.

Cause. Fetor. n. in narium et in anhe-
lito puenit per multa. per cor-
ruptionem pectoris et pulmonis: et per cor-
ruptionem stomachi. et per corruptionem
dentium et gingivarum. et per vlcera narium et
polipū. et carnem additam. et pustulas. et ver-
rucas. et per oppilationes scias in carūcu-
lis narium. et accidit per malā complexionem
cum mē: aut sine mē exiit in additamentis
et osse et colatorio. et per malos humores
salsos aut alios. aut reuma. aut malā cō-
plexionem in cerebro existentem.

Signa. Si est ex pectore sputum est
grossum globosum aut sa-
niosum. et si a stomacho fetor appet magis
ante cibum quam post. Et si est ex gingivis aut de-
tibus aut ex vicinis quod sunt in carūculis narium:
hoc est sensus manifestus. Et si additamen-
tis aut cerebro cognoscitur per priuationem
aliorum. et et ex hoc quod si impleat os aqua: et
tunc fetor sentiat a cerebro procedit. et quod

ptinu' ē: r qz ipemet paties fēit fēdē.

Prognostica. Qñ in se. acu/ nis nullo pñte odorabili videt patēti qz sentiat odo/ rem fetidū corruptū ad modū piscium corruptoz vel alioz huiusmodi. signū est pessimum r mortale.

Cura. Si fuerit ex pulmōe aut a stōacho aut a gingiuis: cu rentur illa sicut opz. sicut dices i suis lo cis. Et si fuerit ex capite cū arsura cā ē calida. si cū frigate r sine mordicatione: tunc ē frida. Et si fuerit cū grauitate est ibi mā peccās: r si cū leuitate: tunc ē ex mala cōplexiōe sine mā. Ponam' igit qz fetoz nariū su ex mala pplexione ca. corpe pleno r vñte forti. tūc fiat phlo botomia de cephalica. r postea siāt vē tose i collo. r postea fiat phloia de ve/ na q ē in capite nariū r postea purget corp'. deinde siāt cauteria r i capite sū mēione. Processus igit sit talis. suffu/ miget corp' in cā cala cū aq decoctio/ nis ros. viol. nenuphar. sandal. cāpho re. camomille. r viat siru. ro. r viol. r oxizacc. Deinde purget caput cū oxī/ laxauino. r ellrio de succo ro. r yera/ ruffini. deinde inijciat i narib' oleu z ro. oleū viol. cū cāphora. Et intelligim' qz dieta cōcomitet sicut opz. In cā aut fri gida odoret aquā decoctiois mente. r absinthij: maiorae: basilicōis: r vtatur oxill. diurei. r purget cū yera p. r yera logodiō. r inijciat i narib' oleū costinū laurinū. mustellinū. r siāt sternutatioēs cū elko. pipe r castoreo. Si aut fuerit ex oppilatioib' carūculaz: insufflet in narib' puluis nigelle: r buliat nigella i aceto sqli. r p nares fortiter attrahat. Si aut fuerit pp alias exrescētiās: ma nu chirurgica abscondant. deinde pñciat puluis aluminis. nitri. litargir. myrrbe.

vel buliat ista in aceto r lichinū seu ten ta inungat r in narib' applicet. Et si sita erit pustula hūida vngat cū isto vnguē to. R. litargiri. ceruse. cubimie galle. añ. 3. x. aluminis. nitri. añ. 3. s. pñciant cū oleo de camomilla r cera qz sufficit. Et si pustula fuerit sicca inūgat cū isto vnguēto. R. medulle v. ruli. gumī ara/ bici. dragagati. olei sisamini. cere qz suf ficit. r siat vnguētū. r pñt exrescētie re moueri cū auripigmeto ru. r vitriolo. r sale armoiaco. vl qz cauterizet loc'. Si aut nullo mō possit fetoz remoueri salūm palliet. R. maiorane basilicōis. gariofil. nucis mus. ciamoi. ligni aloes storacis. calamite. ābre. 3. q. musci. 3. s. conficiant cū aq ro. optima r siāt pil le pue. r qlibet mane trasglutat duas inte gras. r duas teneat in ore r aromati za bunt anhelitū: ita q nullus pñcipiet. qm si medic' talia pareret valde esset igno miniosum: r pouissime quando cum no bilibus conuersatur.

Clarificatio. Intelligendū qz mā feida corrupta exñs in cerebro pōt inducere fetore anhelitus. r tñ reliq partes cor/ poris nō patiunt pro tanto qz nā mittit ad vnā pñt aliqñ r nō ad aliā. Aliqñ etiā vna ps parata ē recte mām r non aliā. r ita ex vna mā pñt diuersi effect' gnari fm diuersitate mae. Scōo intel ligendū qz obiecta alioz sensuū nō im/ mutāt sensū tact'. 3 obiectū sensus ta/ ctus imutat oēs sensus p tātō qz sensus tact' cōis ē oib' sensib'. Tercio intelli gēdū qz imutatio odorat' pōt eē signū morbi seu morb' seu accñs morbi: qm si p imutationē itelligam' caliditate le dentē sic ē morb'. si qñtate lesaz: sic est accidens. r si accidēs ē signū. qm qd ac cidit patienti signū est medico. qre. vñd

et idē fm diuersos respect^o. pōt eē morbus et accidens et signum: et ita de alijs possumus intelligere.

Capitulum. xvj. de reumate et coriza.



Reuma est flu

xus hūorū a capite ad partes subiectas. Reumatis autē tres spēs ab auctorib⁹ distinguunt. coriza. branc⁹ et catarr⁹. Coriza qm vadit ad nares: brancus quando vadit ad fauces: catarrus quando venit ad pectus. Reuma autē pōt eē gen⁹. et iō dicit^r reuma qsi ruēs mā. Reuma autē negligi nō oīz: qz forte ē mater oīum egritudinū. qd p3 q2 si fluat ad aures causabit surditatē aut tinitū. si ad oculos calliginē. si ad nares fetorē aut polipū. si ad linguā palissim. si ad guttur squātiām. si ad pect⁹ prissim aut pleuresim. si ad stomachū fastidiū aut vomitū: si ad intestina fluxū vētris. si ad iuncturas articū. et ita de alijs oīb⁹ mēbris subiectis preter q^o de splene. qm splē nec apostemat nec oppilat. ppter reuma: qm passiones splenis sūt de mā grossa: mā autē reumatis ē subtilis: aliter nō rueret. Licet igit^r vulgariter loquēdo ex reumate nullus plangat: nihilomin⁹ citissime sunt remediandi: cū oīa mēbra subiecta debilia ad egritudines p̄ximas sunt parata. Succurrēdū igit^r est ita velociter q^o etiam medicine laxatiue possunt dari sine digestionē materie: et potissime si flueret ad pectus.

Cause. Reuma enī aut puenit ab exteriorib⁹: aut ab interioribus. Si ab exteriorib⁹ sic ē vēt^r septentrionalis veniēs p^o meridionalē: et sic ē calor nim⁹. aut frig⁹. aut insufflatio vētorū: aut sōn⁹ p^o nimia repletionem: et

potissime sōnus diurn⁹. et odor rerū fortis odoris: sicut ē lilii. mētastrū. muscus: et silia. et comestio rerū vaporosa: rum. sicut sunt cepe et allea: vinū forte. crapula et ebrietas. balneū. et phloia. et breuiter oīa q^o dissoluūt vapores in capite. aut p modū cōpositiōis. aut p modū dissolutiōis. Si ab intus hoc ē ppter hūores in cerebro abundantes: siue sint ca. siue frida. v^l sit ppter vapores a stomacho et toto corpore ascēdētes ad caput.

Signa. Si sint hūores ca. tunc caput tactu calidū inuenitur. facies rubea aut citrina: pūctura et mordicatio. ablatio appetit⁹ cibi salis et silia. Et si cā fuerit frida: signa sūt contraria: et ista causa frequēt^r venit.

Pronostica. Ypo. branci et corize in valde senib⁹ nō maturant: vel cum magna difficultate remediānt. qui enim hñt caput calidū et ptes inferiores frigidās: raro sunt sine catarro. et ecōuerso: q. n. caput frigidū et cor calidū habēt multū vapores ascēdūt: q^o in cerebro frido digerī nō pnt. et qm cerebz ē calidū sit attractatio multa vaporū. Catarr⁹ cuz dolore capitis de difficili curat: qz caput videt debile nāliter. In autūno frequēt^r veniūt catarr⁹ q^o in alio tpe anni. reumatici splenetici nō sūt. reumatici ad oē malū sunt parati.

Cura. Cōis in oī catarro seu reumate est q^o si fluat mā ad mēbz nobile: q^o euacuet mā digonē nō expectando. cū pillulis aureis: aut cochys. paruitas cibi et pot⁹ cōpetunt. et vigilie multe. et q^o nō dormiāt de die. et q^o nō vtant balneis nec somentationib⁹ nec ablutionibus. nec vtant exercitio forti. teneat vēter laxus. famē et sitim patiant^r quātū poterunt. Curatio particularis est bec.

si reuma fuerit de cā ca. 7 corp^o est ple
 ctorici 7 currat mā versus iteriora: fiat
 phloia: deñ digerat mā p hūc moduz
 R. sūmitatū papaueris. rosaz. lactuc.
 añ. ʒ. ij. cādi. penidg. añ. ʒ. j. oīuz sādā
 ʒ. ʒ. ordei. lib. ʒ. viol. nenuphar. añ. ʒ.
 ij. panis zucca. lib. j. fiat sirupus quo
 utat mane 7 sero. Iste enī sirup^o valet
 in reumate de cā ca. 7 potissime qñ ti/
 mem^o q mā vadat ad pect^o. Suffumige
 tur cū aq decoctionis ordei. viol. ro. sādā.
 nenuphar. papaueris. camomille.
 odorat pomū factū de sādā. 7 cāpho/
 ra. 7 se. lactu. portul. sumac. 7 cōficiā/
 tur cū aq ro. optima. 7 si sit cōstipāt^o si/
 aut suppositoia aut clisteria: 7 fiat fri/
 catiōes extremitatū: 7 purget cū mira
 bol. citri. si mā est in stomacho. Et si in
 capite pugeur cum lectuario de succo
 ro. diaprunis. 7 oxilaxatio. 7 utatur
 isto electuario. R. diapapaueris. dia/
 prunis. diagraganti frigidī. zuccarī ro.
 facti cum rosis siccis. añ. ʒ. iij. misce/
 antur. Et inungant nares cum oleo ro.
 7 viol. In declinatiōe at manifesta pñt
 fieri stuphe aut balnea somnatiōes 7
 silia. cū camomilla. 7 melloto ros. vio
 lis. 7 ordeo: 7 pōt ibi rubea trociscata
 suffumigatio facta de sulfure 7 aceto
 multū valet. Silr de aceto sup lapidē
 molarē cadētē. Si at cā fuerit frigida
 7 fluat ad mēbrū nobile. purget cū pil
 lulis aureis 7 yerap. Digerat mā cum
 isto sirupo. 7 potissime si tmem^o fluxū
 reumatis ad pect^o. R. radic. yreos yso
 pi. liquir. mūdā. ad. ʒ. ij. nuc. cipressi.
 masticiis. thuris. añ. ʒ. j. mell ro. lib. j. si
 at sirup^o. suffumiget cū aq decoctionis
 masticiis. thuris. laudani. storace. cala
 mite. camomille. melliloti. Odozet po
 mū factuz de storace calamita. 7 ābra.
 gariosil. nuc. cipssi. nuc. musca. mastice.

thure. laudano. 7 paucō ligno aloes. 7
 musco. 7 inūgant nares cū oleo de ma
 stice saccellet caput totū cū milio 7 sa
 le torrefactis. Inuoluat caput cū pāno
 bñ calido. suffumiget sic. calefiat tegu/
 la 7 aspgat vino 7 post puluē nigelle:
 7 sum^o recipiat capite discoopto: vltor
 refiat nigella 7 ponat i pāno 7 odoret.
 Deñ purget caput cū yerap. oia qd^o
 vñt sint acuta. In declinatiōe at somē/
 tet aut balneet: 7 ita de alijs cū aq de/
 coctiōis camomille. melliloti. anibos.
 mēte. ruthe. calamēti. 7 silib^o. Post at
 oia si n̄ curet. R. stercozis colūbini. gū
 mi. ruthe agrestis. picis naual. se. ruthe
 sinapis. añ. ʒ. j. cōficiātur cū oleo laur.
 7 aceto sqli. 7 fiat emplz 7 extēdat su/
 pra alutā ad modū capelline. 7 coopia
 tur cū pāno lineo ab ius: 7 sumat 7 tō
 so capiti applicet. Qñ at oia deficiunt
 fiat cauteriū in cōmissura anteriori.

Clarificatio. Diuretica nū
 q cōpetūt in
 mā reumatica. Intelligēddū circa istaz
 mām q pñcipiū reumatis seu pñcipi/
 piū morbi ē cū mā exit subtili aquosa.
 cū at icipit igrossari: tūc est augmētū. 7
 qñ est mediocritas tūc ē status: 7 tūc mā
 ē digesta: sic pz in obtalmia 7 lppitu/
 dine. Si igit nā cū digerit reuma icipit
 ingrossare tūc cū medicus sit minister
 nature incipere debet ab ingrossantib^o
 qñ si peccatū ē pp subtile: curatio erit
 cū illis q mediocriter igrossant. In reu
 mate igit de cā calida applicent stipti/
 ca frigida cū aliquib^o paucis dissoluti
 vis: qñ dissolutiua faciūt stiptica pene
 trare. 7 tēperant stipticationē ne nimis
 mā cōdeset. Et ita si cā ē frigida appli/
 cētur calida stiptica in plus 7 dissoluti
 ua in min^o. In declinatiōe at corpe mū
 dūficato cōpetūt dissolutiua 7 euapo/

ratua. qz mā panca ē z ita de facili eu-
porabit. Diuerſa igit cōpetunt fm di-
uerſitatē tēporis mo: bi. Scōdo intelligē-
dum qm si reuma cauſaret ex multitu-
dine māe magis multiplicat in vere. et
si cauſet ex calore magis multiplicat in
estate. et si cauſet ex raritate et diuerſi-
tate magis cauſat in autūno. et si ex fri-
giditate magis in hyeme: z ita intelligē-
dum ē de etiā: ibus et tēpib⁹ et pſilibus.
Tercio aduertendū qm licz dicat q in
reumate nō cōpetat pſioia: nūhilomi-
nus pōt cōpetere cū ſanguis dñatur: et
corpus eſt plectoriciū: et mā ruit ad inte-
riora. et ſō cōpetit in ſquinātia et pleu-
riſi et ſimilib⁹: q vt plurimū ex reuma-
te gñantur. Quarto notandū q ſonus
nō cōpetit in reumate: qz puocaſiū eſt
fluxus. niſi in declinatōe et corpe mun-
dificato. ſed vigilie magis cōpetunt vt
ſiat euaporatio verſus exteriora. nec
exercitiū cōpetit in principio corpe im-
mundo exiſtente: qz induceret fluxum:
oculum igitur competi. Et ſi diceret q
oculum nō cōpetit. Dico q nō valet: qz
in propoſito oculū nō aſſimilatur ſōno:
qz oculū reddit humores q̄tos: et ſom-
nus fluxibiles rōne reuocatiōis calo-
ris z aptiōis meatuū. qz apuo non eſt
motio ſed magis imobilitas et clauſio.
Quinto ſciendū q illi q hñt caput fri-
gidū naturaliter raro ſunt ſine catarro.
magis tñ ledunt a cauſis intrinſecis p-
pter debilitatē digeſtiue. et min⁹ a cauſis
extrinſecis propter clauſionē poroz.
ſed q hñt caput calidū facili⁹ patiunt
a cauſis extrinſecis propter aptiōem
poroz. et tardi⁹ ab intrinſecis ppter
bonitatem digeſtiue. Ultimo notandū
q ſuſpecti ad reumata pſeruant ſi diu-
ſudent in ſtupha. hoc ſuppoſito q ca-
ueant poſtea ſibi a trib⁹. ſc3 a vento: z

a ſōno diurno. z a repletiōe cibi z po-
tus. z q caput mirabilr exiccet. ne hu-
miditas inter capillos remanēs cauſet
reuma. Intelligendū ē q pſeruari poſ-
ſum⁹ a catarro z coriza cū pillul⁹ deten-
tis in ore. Et valet ēt ad curationē. z q
mā nō fluat ad ptes ſubiectas. z ſi cā ſu-
erit calida. R. ſe. papaueris al. ſe. por-
tul. ſe. lactu. candi. penidiay. oragagati
inſuſi. añ 3. j. opj. croci. añ 3. j. pſician-
tur cū ſiru. mirtino. z cū ſiru. de papa-
uere. z ſiat pille. z teneātur in ore z in
tpe ſomni. z in tpe vigiliay. Et ſi cā eſt
frida. R. ſtoracis. calamite. nuc. cypref-
ſi. maſtic. thuris laudai. ambre. añ 3. j.
liquirit. mūd. vuay paſ. mūdaz. aba-
rill. añ 3. j. z 5. cōficiant cū ydromelle.
z ſiat pille z teneāt in ore. Et iſta duo
gñā pillay erūt nobis multū necia iſe-
rus in paſſiōib⁹ pectoraliū: ad pſeruā-
dum ne materia vadat ad pectus.

¶ Capituluz. xvij. de fluxu ſanguinis
ex naribus.



Fluxus ſanguinis
nariū puenit pp aptiōnē
orificioz venay q ſunt
in narib⁹. hoc aut ē pp
tria rōne mēbz. aut rō-
ne virtutis. aut hñoris. Si pp mēbz: vt
qz nimis rap. Si pp virtutē: vt qz expul-
ſiua ſortis z cōtētiua debilis. Si pp hu-
morem: aut qz multus: aut qz acutus:
aut aquoſus: ſubtilis. z iſte poſſunt eē
cauſe cōes in oi eo quod egredit a cor-
pore fm Gal. vj. de morbo.

Cauſe. Cauſa flux⁹ ſanguinis na-
riū: aut eſt ab intrinſeco:
aut ab extrinſeco. Si ab extrinſeco: ſicut
eſt caſus z percuffio. Si ab intus: aut
cum criſi: aut ſine criſi. Si cū criſi: ſicut
eſt in frenesi: aut in pleureſi: aut in apo-

sternate splenis: aut epatis: aut sinocha
aut tertiana: aut in variolis: et morbil
lis. et similibus. Si sine crisi: tunc aut p
uenit a capite: aut ab epate: aut a splene
aut a matrice: et similibus.

Signa. Si venerit propter causas
intrinsecas: tunc cognoscitur iudicio patientis. Si propter cri
sim: hoc indicat egritudines precedentes.
Si a capite hoc significatur ex dolore
capitis. Et si ab alijs membris hoc signifi
cat ex dolore loci. Et si a matrice ex
retentione mēstruorum. Et si venerit post
signa digestionis in die critica et paula
tine: et cum alleviatione patientis. et cum cla
rificatione faciei. tunc est ad bonum. prae
terea. Et si fuerit cum salu continue:
tunc est ab arteria. et si a nare dextra tunc
ab epate. et si a sinistra: a splene. et si ab
utroque ab utroque. Et si facies fuerit ru
bea. tunc est a sanguine: et si citrina: tunc
est a colera. et si alba vergens ad liuorem:
et tunc est a phlegmatis adspersione. Et si ex
debilitate premittitur: hoc significat ex pre
cedentibus morbis. Et si ex fortitudine
virtutis expulsiue: tunc est cum alleviatione.
et si ex membro: quod ex quolibet facili causa
venit. et si ex plenitudine: pulsus est ple
nus: et urina spissa et colorata. Et si ex
colera est cum punctura et mordicatione.
et ita de alijs reddendo singula singulis.

Prognostica. Fluxus sanguinis
propter debilitatem cerebri: vix aut nunquam
curatur. Fluxus sanguinis narium quod exiit
dit se ultra quatuor libras est malus: et si
ultra octo est pessimus. Et si exiit se
usque ad .xx. vel .xxiij. ultra vivere non
potest. Fluxus sanguinis quod ducit ad colorem
pallidum: aut viridem: aut liuidum: aut fuscum
pessimus est et mortalis. Fluxus ducens ad
siccopem est mortalis. Fluxus cum frigida

te extremitatum est mortalis. Dis fluxus
qui venit subito et cum ipso est malus. Dis
fluxus cum alleviatione patientis est bonus.

Cura. Nullus fluxus creticus est re
stringendus: nisi nimis ma
nifeste debilitaret virtutem. Nullus fluxus
sinibomasticus est restringendus subito: sed
paulatim: nisi timerem casum virtutis.
Curetur igitur secundum convenientiam causarum.
Si ex debilitate virtutis confortetur. Si
ex sanguine aquoso ingrosset cum ca
lidis stipticis: siue sint cibi: siue medic
ne. Si ex colera purgetur cum mirabol
icis. In fluxu igitur narium superfluo par
ticularibus puenientibus fiat phloia de ce
phalica partis opposita. Et si fiat de
utroque nare: fiat de utroque brachio.
Deinde fiat ventose inter spatulas cum
scarificatione. aut subius mamillas: aut
supra epas: aut supra splenem: secundum diuer
sitatem membrorum a quibus procedit: aut fiat
phloia de saphenis in retentione mēstruo
rum. hoc facio fiant fricationes fortes in
extremitatibus cum sale et aceto: sicut te
sticuli in viris: et mamille in mulieribus.
et infrigidentur cum aqua ro. et aceto et mau
rella et silibus. et cum hoc non solum ista mem
bra: sed et extremitates cum aceto et oleo
ro. et succo maurelle. et lactu. infrigida
tis in vina aut in puteo. et balneet me
dientas corporis in aqua frigida. Postquam
igitur materia antecedens erit euacta
et distracta: tunc in superioribus re
media applicemus. Emplastrum igitur
frontem et tempora cum argilla pasta
ta cum aceto et aqua rosa. et albumine
ouorum: vel cum bolo armenico. et san
guine draco. et acacia. et ypoquistidos:
et ponatur in naribus tenta intincta in
succo plantaginis et encaustro scripto
rum et sanguine draco. et pulvere char
te combuste et testis ouorum combustis.

Dieta sit lentes cocte in duabus aq̄s ⁊
 excorticate. nisi affuz saba asse cocte cū
 aliqua portione acetī. oua dura. caseus
 recens sine sale. lac fortiter bulitum. vi/
 num grossum. nisi q̄ meli⁹ eēt q̄ quādo
 administratur lac: nō administrēt vinū
 ⁊ breuiter: valēt oīa que sāguinē igros
 sant. ⁊ p tanto valent ea q̄ valēt in flu/
 xu ventris. His visis intelligendū ē fm
 intentionē Auic. q̄ quinqs sunt ḡna me/
 dicaminū que valēt in curatione flux⁹
 sanguinis nariū. Prīmū gen⁹ sumit ex
 frigidis. sicut ē opīū lacu. porul. mau/
 rella. coriandrū. cāphora: acetū. aq̄ ro.
 salices. nenuphar. aq̄ frida. plantago.
 bursa pastoris ⁊ silia. Secūdu genus
 sumitur ex nā stipticoz. sicut sūt acatīa
 galla. sumac. berberis. psidia. balau/
 stia. granū rose. ⁊ pes ei⁹. ypodistidos.
 se. citonioz. bolus armenicus: terra si/
 gillata. chinolea. sanguis dra. ⁊ fruct⁹.
 ⁊ extremitates oīum arboz stipticaz.
 sicut sūt pira. sorbe. corina. nespila. cito/
 nia. ⁊ ita de alijs. Tertiū gen⁹ sumit ex
 nā cōglutinatioz sic ē olibanū. draga/
 gantū gumi arabi. farina volatilis mo/
 lendini. farina siliginis. albumē oui. ⁊
 multa similia. Quartū genus sumitur
 ex natura cauterizantiū. sicut sunt attra/
 mentū. vitriolū. arsenicū. sal armonia/
 cum. succus porī ⁊ silia. Quintū gen⁹
 sumitur ex his que operant ex tertijs
 virtutibus. sicut sunt stercus porcīnum
 recens si odoratur. ⁊ similiter sterc⁹ asi/
 ninum. Et quedā sunt que faciunt hoc
 ex tribus virtutib⁹. ⁊ qz frigida ⁊ stipti/
 ca. ⁊ quia specifica. sicut antimonium.
 ⁊ myrrha. Discret⁹ igitur medic⁹ cor/
 pore mūdificato ⁊ mā distracta: pōt ex
 istis eligere fm puenientiā particulariū
 ⁊ etiam cōponere ⁊ multiplicare mo/
 do fomentado. mō emplando. mō cuz

pulueribus. mō cum vnguento. mō cū
 portionibus. mō cum iniectionibus. nisi
 q̄ in cauterizantibus sim⁹ cauti cū me/
 dicamen remouet. qm̄ talia faciūt esca/
 ram: ⁊ ita inducerent maiorē fluxū.

Clarificatio. Intelligendū
 q̄ in retentiōe
 mēstruoꝝ pōt luare flux⁹ sanguis na/
 rium. ⁊ pro tāto qz postq̄ retentiō ē p/
 ter nām vndecūqz expellat aliquo mō
 posset eē bonū saltem ad tēpus: cū no/
 ciua materia expellat. nihilominus di/
 uertendus est: qz illud emūctoriū nō
 ē sibi ppriū. Et ideo si plenitudo ē mul/
 ta: fiat phloia pmo de epatica. postea
 de saphenis: postea cū magdaleonib⁹
 menstrua puocent. Scōo intelligēduz
 qz fluxus sanguinis nariū si fiat ex mul/
 titudine magis sit ex sanguine. Et si ex
 acumine ⁊ corrosione magis ex colera
 ⁊ ita intelligendum est de etatibus ⁊ tē/
 poribus ⁊ cōplexionibus. Tercio intel/
 ligendū qz frigiditas non inducit fluxū
 sanguinis nariū nisi per accidēs. qm̄ cō/
 stringendo constringit venaz. Quarto
 notandū qm̄ licz sanguis arterialis sit
 calidior ⁊ subtilior q̄ sanguis venarū:
 nihilomin⁹ fluxus sanguis nariū nō ve/
 nit frequentius ab arteria imo frequen/
 tius a vena. qm̄ vena nō hz nisi vnā tu/
 nicā. arteria aut hz duas. vnde magis
 resistit fractioni ⁊ aptioni. Quinto in/
 telligendū qz licz fluxus sanguis debili/
 tet ⁊ phloia debilitet. nihilomin⁹ pōt i
 fluxu sanguis nariū phloia cōpetē vir/
 tute pstante. ⁊ facit cessare fluxū: qz tra/
 hit ad oppositū: ⁊ qz distrabit: iō mai⁹
 est iuuamentū. Sexto aduertendū qz
 balneū ppetit in nimio fluxu mēstruoꝝ
 ⁊ tñ nō cōpetit in fluxu sanguis nariū.
 Cui⁹ rō ē qz sanguis mēstrualis ē gros/
 sus: ⁊ p balneū subtiliat. ⁊ ita trahit ad

utrum corpus sed sanguis narium est
subtilis et magis subtilaretur: et ita p/
uocaretur maior fluxus. et in subtilian
do et ad superiora trahendo.

Capitulum. xviii. de sternutatione.



Sternutatio est motus cerebri naturalis
propter expulsiōem no
civorum: unde sicut sin/
gultus est stomacho
et tussis est pectori ita sternutatio cere/
bro. Unde tales motus non sunt motus
morbi: sed nature secundum Gal. v. de morbo.

Causa. Causa autem sternutatio
est duplex. scilicet exterior: aut
interior. Exterior sicut radius solis cum
penetrat per carunculas narium. aut penna
intromissa: aut pulvis: aut aliqua res
mordicans et pungens et similia. Si in/
trinseca tunc est humor aut vapor. aut
vicositas. aut aliqua res grauaans vir/
tutem animalem: virtus autem animalis sen/
sibilis sentiens nocumētum excitat vir/
tutem animalem sensibilem. et virtus animata
sensibilis suscitatur naturalē et naturalis
expulsiua suscitatur cum magno impetu
mouetur ad expellendū nocivum et pmi/
scens cum aere expellit ad exteriora et so/
nat: quia per angustum locū transit: et ideo
sternutatio est fortis motus cerebri p/
pter expulsiōem nocivorum.

Prognostica. Sternutatio
in fine mor/
borum bonum signū valde secundum Gal. da
to quod egritudo esset perniciofa: quia forti/
tudo virtutis signatur et conualescētia
et puritas materie: et ita sternutatio sine
reumate et corpore mundificato siue a na/
tura siue ab arte bona. quia dolorē capi/
tis remouet et caput mundificat. Et p/
pter hoc valet in egritudinibus pecto

ris. scilicet cum corpus sit mundificatū et quod egritudo
sit in declinatione. et quod sit sine reu/
mate. Et sicut in egritudinibus stoma/
chi. et similiter in passionibus matricis.
quoniam virtus est fortis. et ideo excitat virtu/
tes expulsiuas omnium membrorum natu/
ralium: et ideo expellit senem mortuum et
secundinam et filia. Sternutatio cum reu/
mate semper est mala et in corpore ple/
no. et mala in ratione signi. quia malā causā
significat in capite ledendū caput maius
in ratione cause: quoniam sternutatio nimia re/
plet caput et inducit vertiginē et scoto/
miā et filia. Si in aliqua egritudine p/
nocetur sternutatio in qua debet puo/
cari: et non sternutat nunquam curabit. Si
fuerit puocata cum rebus fortis virtutis
sicut est ellus albus. piper. castoreū. si/
naps euforbium et similia.

Cura. Primo curatur sternuta/
tio cum fortis retensione an/
helitus et cum expellit quod expellat per
nares. et hoc etiam multum valet in reu/
mate. Secundo curatur per accidentia
anime fortia: sicut est ira. sollicitudo.
et similia. Tercio curatur cum calidis
euaporatiuis potissime si causa sternu/
tationis fuerit frigida. somentetur igitur
caput corpore mundificato cum aqua
decoctionis camomille. melliloti. an/
thos. anisi. meratri. spicanar. et inungatur
nares cum oleo laurino. et costino.
Et si causa sternutationis fuerit calida
inungantur nares cum oleo ro. et viol.
et nenuphar. et fiat somentatio de eis/
dem. Fricatio capitis et faciei et exire/
mitatum. et somnus profundus mol/
tum valet in secunda particula libri hu/
ius superius cum tractauimus egritu/
dines capitis fuit ista materia pertractata:
sed gratia egritudinis narium hanc recapitulaui
mus de eisdem.

Clarificatio. ^{Salie. dicti q} sternutatio est motus naturalis: et tamen sternutatio est in pleuresi et pipleumonia. non igitur erit motus nature sed morbi. Dico q sternutatio aut est in tempore sanitatis: aut in tempore morbi. Si fuerit in latitu dine sanitatis tunc est motus nature: et ita intellexit Gal. quinto de morbo. Et si esset in tempore egritudinis si tunc venisset per viam crisis et mundificationis potest attribui motui naturali. sicut digestio in vena. Si autem venit per viam synthomatatis tunc potest esse motus morbi. et ita soluitur contradictio.

Capitulum. xix. de egritudinibus labiorum et oris et primo de fissura labiorum.



Fissura labiorum est solutio continuitatis facta in carne tenera labiorum.

Cura. Aut enim peruenit ab exterioribus: aut ab interioribus. Ab exterioribus sicut a pulvere. vento. et calore. et frigore: casu. obuiatione. et similibus. Si ab interioribus hoc est propter humores acutos pungitivos ulcerantes labia: aut generantes pustulas et similia. Isti autem humores aliquando veniunt a capite per viam reumatis aliquando ascendunt vapores a stomacho et toto corpore: aliquando veniunt per viam crisis. Signa sunt satis manifesta.

Curatio. Si fuerit propter causas extrinsecas illinantur ulcera. Si est causa calida cum oleo ro. et viol. et assungia galline recentis et mucillagine dragagani facta in aqua ro. et inungatur cum plurimis. vel cum vino ex illis. vel cum omnibus. Et si causa

est frigida. sicut est ventus borealis et similia. tunc temperentur in aqua ro. mel. ro. dragagani. gummi arabici. mastice et ibus: et illinantur ulcera. Et si fuerit propter causas intrinsecas corpore mundificato illinantur labia cum isto medicamento. R. ceruse lote. amidi. catibi. mie lote. litargiri. conficiantur cum mucillagine dragagani.

Clarificatio. ^{Intelligenda} q licet humida putrefaciant et putrefactiva non competant in ulceribus nihilominus assungia galline recens potest competere in ulceribus labiorum: et quia est anodina mitigativa doloris: et causa hoc quando siccitas est nimia: quoniam temperat et humectatur: et cum hoc quia cum litargio et alijs admiscetur: et linatur similiter. Secundo notandum quod pustule et ulcera labiorum si in tertianis et in alijs febribus veniant post signum digestionis: signa sunt bone crisis: quod etiam vulgares dicunt quoniam postquam vident labia ulcerata et pustulata curantur. Et exinde oritur aliud notabile. quoniam pustule et ulcera possunt bonum signare in febribus cum apparent in labijs. Et si eedem apparuerint in lingua: erunt pessima signa. Et ratio dictorum est: quoniam labia sunt membra vilia exteriora posita quorum caro est tenera: et ita natura fortificata suas superfluitates mittit ad illa. Lingua autem est membrum nobile multum sensibile: et ideo si talia apparent magis venient gratia synthomatatis quam nature: et ideo semper mala. Ultimo notandum iuxta hoc quod cum fissure apparent in labio inferiori in muliere paculata significant quasi naturaliter mulierem cum siccitate matricis: sicut aliqui dixerunt.



Passiones lingue sunt multe: sicut ē paralisis. spasmus solutio continuitatis apostema. magnitudo. putitas. corruptio. gustus et loquela et similia. Lingua autem componitur ex carne et nervis septuplicibus: et arteriis. et venis secundum Galienum. de simplici medicina et hoc fuit propter nobiles operationes suas que sunt due. scilicet gustus et loquela. Loquela igitur fit per motum. et gustus per sensum: et quia plura sunt necessaria ad motum ideo citius amittitur operatio loquela: quam operatio sensus gustus. Istis autem operationibus sic alia tria accidentia eveniunt: sicut est ablatio. minoratio et corruptio. verbi gratia aliquando loquela omnino aufertur: sicut in multis. aliquando minoratur: sicut in illis qui conceptum exprimerent cum difficultate. Aliquando corrumpitur sicut in traulis et blebis et scindentibus. licet diversimode. quoniam trauli et blebi appellantur qui corrumpunt litteras et ponunt unam litteram pro alia: et non possunt nominare litteram. et hoc fit propter nimiam humiditatem: sicut in pueris. Aliquando autem corrumpuntur magis syllabe. sicut in illo qui deberet dicere dominus et duplicat primam syllabam et dicit doddominus: et si velit dicere Aristoteles. ipse dicit Aristoteles. Et tales vocantur scindentes sicut istam materiam tractavimus super illud apostolum. trauli adiaris et cetera. Similiter sensus gustus aliquando aufertur: cum penitus non iudicat de aliquo gustabili: quoniam sensus omnino ablatus est. Aliquando autem minoratur: cum non

sensit nisi excellentias sensibilibus. Aliquando autem corrumpitur. cum omnia iudicat amara. aut salia: aut alterius saporis: aut nullius: et ita de alijs. Causae autem istorum accidentium sunt morbi consimiles: officiales: aut communes. Accidit etiam aliquando propter passionem lingue. aliqui autem propter passionem aliorum membrorum.

Cause. Cause autem huius passionis sunt aliquando egritudines cerebri sicut est apoplexia: epilepsia: litargia: frenesia: mania: fluxus humorum. et similia. Aliquando etiam fit propter passiones nervorum venientium ad linguam. Aliquando etiam venit propter passiones lingue sicut est mala complexio calida: frigida: sicca: et humida: aut apostema: aut magnitudo: aut paruitas: aut solutio continuitatis aut dispositio ligamenti quod est sub lingua. Aliquando venit propter passiones stomachi. sicut est crapula. nausea: et similia. sicut est ebrietas. Aliquando propter passiones pectoris: sicut propter pleuresim et peripleumoniam. Aliquando propter passiones totius corporis: sicut est in se. Et aliquando venit propter causas extrinsecas: sicut propter acceptionem venientem: et propter similia signa.

Signa. Si venerit propter passiones capitis: notum est ex illis. Si ex nervis hoc est propter remotionem aliorum signorum. Si propter passiones lingue: hoc etiam notum est: quia lingua sensui est manifesta. Si fuerit ex mala complexione calida: est cum punctura et mordicatione et citrinitate. Et si fuerit ex frigidityte: lingua est alba et frigida. Et si ex humiditate est cum saliva multa. Et si ex siccitate est cum

ariditate et fissuris et vlceribus. Aliqñ aut materia melencolica grossa viscosa adheret lingue: et inuiscatur propter se. et denigratur lingua et creditur qd sit ex siccitate et non est ita. Apostemata et lingue sunt ex diuersis humoribus: et patent ex suis signis. Alia etiam sunt manifesta. Si aut prouenerit a stomacho et epate patet per signa illarū egrotudinum. Similiter de se. ita qd passiones lingue de facili possunt cognosci si medicus velit aduertere.

Prognostica. In febribus acutis pustula nigra apparens in lingua signum est mortale. In fe. acutis nigredo lingue et vlceratio malum.

Cura. Cum enī accidentia et passiones lingue ventant ex morbis. curentur illa et ita curabuntur accidentia sicut sunt passiones capitis. pectoris: et stomachi: et totius corporis et passiones oris. Et si proprie venerit ex mala complexionē lingue cum materia ca. particularibus conuenientibus fiat phlebotomia. deinde fiat mundificatio cum medicina conueniente. deinde fiant ventose cum scarificatione. deinde gargarizetur succus lactu. porri. maurelle. cucumeris et cucurbitæ. et similitum. Si aut materia fuerit frigida digeratur cum oxill. diureti. et purgetur cū yerapi. et fiat gargarisma de saluamēta. yfopo. calamēto. et similibus. Et fiat cauterium in collo. et si fuerit apostema. R. vuarum pas. mundatarū abaril. iutube. sebestē. fenugreci. caricaz. Et si causa est ca. buliant in aqua et addatur cassia. et aqua gargarizet frequenter: et in ore teneatur: et reliqua pistentur et pilule late informantur cum modico cere et sirupo nenupharino: et

supra apostema applicentur: et si causa fuerit frigida buliant in vino et ydromell. et fiat gargarisma: et residui pistentur et pilule late informantur cum modico cere: et storace. calamita: et ydromelle: et informantur pillule parue: et desuper apponantur et intelligo qd corpus fuerit purgatum et mundificatum finem exigentiam humorum cum phlebotomia et sarmada et similibus et qd repulsiua precesserint. Et si fuerit propter passiones nervorum motuorum. ponat emplastrum de castoreo: eusorbio: et staphisagria: et piretro supra collum. Et si fuerit nigredo lingue propter maliciam se. R. succi pomorum acetosorum. suc. acetose. aceti aque ro. vini malorum gra. misceantur et in illis temperentur semina citronior. psiliuz. dragagatum: et fiat macillago et exprimatur: et expressum cū pane de zucharo misceatur. et informetur pillule. et teneantur in ore. Et si fuerint vlcera et fissure. aspergantur puluere thuris et litargiri. et si fuerit mollificatio et humiditas nimia. corpore purgato fricetur lingua cū tyriaca. aurea alexadrina. et castoreo. Et si fuerit propter venenū. detur tyriaca cū vino decoctionis baccarum lauri. Et si corruptus guttus: purgetur corpus finem exigentiam humoris. Et si causa est ca. assuescat cibaria acetosa: Et si causa est frigida grossa. assuescat cibaria acuta. sicut sunt allea cepe: porri. Et si est palisus lingue et videatur sanguis dñari. fiat phlebotomia. et purget primo cū yerapi. deinde cū yerapogodio. Mālia aut que cōpetunt in palis lingue et mollificatione cum alijs loquitur impedite propter nimiam humiditatem: sunt ista que dicent. ex quibus possunt fieri gargarismata. fricationes: et pulueres: et empla: q in collo

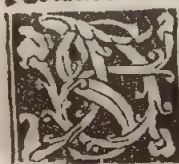
applicentur et sirupus: et breuiter omnia quibus indigemus: et sunt ista: salvia: acorus: menta: origanum: calamentum: ruba. primula ueris: nux muscata piretrum: castoreum: staphisagria: enforbium: sinapis: cortex caparis: piper zinziber: assa fetida: sal gemme: sal nitrum: sal armoniacum: sal idum et similia. In primis igitur bulliat yfopus: salvia: acorus: et primula ueris: in oxill. squill. et fiat sirupus et purgetur materia ut dictum est. Et ex his et ex alijs fiant gargarismata: et alia iuxta convenientiam particularium: et ideo introductionem formarum particularium in his dictis medicis industrie dereliquo nisi quod sit causa quod cum operantur in passionibus oris: et apponuntur aliqua fortis virtutis: sicut est arsenicum et ellus et similia. quod nullo modo transglutiantur: quoniam arsenicum ulceraret pulmonem: et ellus nimis laxaret. Et si pueri nimis tardant ad loquendum: fricetur quotidie lingua cum salvia: et si fuerit in maiori etate bulliatur yfopus et salvia in ydromelle et quotidie gargarizet: et fricetur lingua frequenter. et cogatur loqui festino sermone. Et si spasmetur lingua et sit de repletione: purgetur corpus secundum exigentiam humoris et fomentetur collum cum decoctione anethi. senugreci: et corone regie. Et si fuerit de inanitione sicut in se. ungatur collum et lingua cum oleo salicis: et nenuphare. et viol. Et si lingua fuerit nimis magnificata et fuerit de sanguine fiat phlebotomia: et fiant venter se in collo et fricetur lingua cum cortice malignanati. et acetositate citri: et si magnificatio fuerit ex phlegmate purgetur corpus et fricetur lingua cum zinzib. et pipere: et sale gemme. Et si lingua fuerit abbreviata pro-

pter ligamentum quod est sub lingua: incedatur vel cauterizetur cum medicina. Et si fuerit propter spasmus dictum est. Et si glandule dure. ad modum granule fuerint sub lingua de venis que sunt sub lingua fiat phlebotomia et fricetur locus cum sale armoniaco et aceto: et componatur medicamentum de dragagano ysto et albumine oui: et hermodactil. Et si fuerint vlcera maligna: corpore mundificato curentur cum gallis et psidia spodio: rosis: racacia: et alumine. sed remittantur in pueris. Et si salua multa fuerit et fuerit ex caliditate dissolvente: si aut phlebotomia. et utatur cibis stipulis et acetosis. et si fuerit ex phlegmate purgetur corpus: et prouocetur vomitus et fricetur lingua os et palatum cum aurea alexandrina.

Clarificatio. *Intelligendum quod licet nervi multiplices veniant ad linguam: tamen vnus possit pati sine alio nihilominus ligus patietur vno patiente: quoniam omnes erant necessarij ad operationes lingue. tamen secundum diuersitatem nocumetorum in nervis secundum hoc erit diuersitas acciditum in lingua. ideo aliquando erit ablatio. aliquando minoratio. aliquando corruptio. Secundo notandum quod in apostematibus calidis corpore mundiificato competunt repercussiva. et ideo competit gargarizare et in ore tenere succum lactuc. mautelle. portul. cucumeris: et cucurbite et similluz. sicut etiam possunt competere in apostematibus vix repercussiva. sic in squinantia et similibus. similiter hic. Et si oleat quod materia ibit ad membra nobilia. Dico quod multum distant et multa membra sunt in medio: et cum hoc lingua est in membro nobili: et citius corrigitur materia*

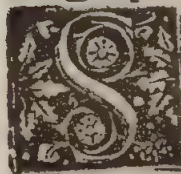
dispersa in multas partes q̄ si esset ag-
gregata in lingua: et cum lingua habe-
at nobiles operationes. concludit igit̄
q̄ in apostematibus lingue ca. compe-
tunt repercussiva corpore mundifica-
to. Cum aut̄ tractabamus curam supe-
rius breuiter transiimus ne opus pro-
lōgaret: sicut et de multis alijs. Tercio
notandum quoniam l3 multa supfluitas
humida extranea sit in senib⁹ et in pue-
ris: nihilominus tamen senes non incur-
rūt traulicem: quoniam humiditas est
grossa viscosa et non potest penetrare.
et cum hoc nerui sunt duri sicut solidi.
et non recipiunt materiam. In pueris
autem est contrarium: quoniam aquo-
sitas est magis subtilis et nerui sūt ma-
gis molles. Et ideo pueri trauli incur-
runt osariam: iuxta illud. trauli adia-
ria et c. quoniam humiditas superflua
capitis vadit ad intestina et causat lon-
gum fluxum ventris.

Capitulum. xxxi. de fluxu saluie ab ore
et ablatione odoris.



Fluat salua p-
pter ca-
lorem nimium dissol-
uentem fiat phlobo-
tomia et abstinencia.
et vtatur cibis sti-
tis. sicut sunt lentea. faba. sumac. et simi-
lia. Et si fluat propter multitudinem
phlegmatis fiat abstinencia. et digerat
materia cum yfopo bullito in oximel-
le. et purgetur cum yerapi. et ricef lin-
gua et os cum salua. et aurea alexan-
drina. et applicentur reliqua que desic-
cant corpus. Si aliquis nō habeat bo-
num odoratum sic q̄ nullum odorem
sentiat. gargarizet rutham et yfopuz co-
ctum in aceto squill. et mastice frequē-
ter zedoariam.

Capitulum. xxxii. de fetore oris.



Fetor veniens
propter den-
tem putridum eradi-
cetur. Et si fuerit pro-
pter mollificationem
gingivarum aut sanies

gargarizetur vinum decoctionis saluie
mente: ruthe: gariofil. piretri. ligni alo-
es. Et si fetor veniat a stomacho: et cā
est ca. vtatur persicis: et digeratur ma-
teria cum sirupo limonum. et euacue-
tur cum mirabol citri. paratis sicut oz.
Et si causa est frigida digeratur mate-
ria cum portione muscata et purgetur
mirabol chebul. et aromatizet os cum
pillul de alypta muscata. Et si veniens
a pectore vtatur diapyris. diaysopo. dia-
calamento. tamen de difficili aut nūq̄
curatur fetor oris propter pectus. Supe-
rius diximus de fetore narium.

Clarificatio. Intelligen-
dū q̄ i fetore
anhelitus non competunt pisces: et po-
tissime quando venit propter stoma-
chum. falsi non competunt propter gros-
sities: et potissime corrumpuntur de fa-
cili. Si fetor esset propter causam ca-
stomachi: pisces autem recentes velo-
cius corrumpuntur: quoniam dicit Aly-
libro regū q̄ pisces recentes inducūt
maiores sūm q̄ falsi: et hoc non vide-
tur ex alio nisi q̄ facilius corrumpun-
tur et potissime corrumpuntur si ve-
nirēt a stomacho frigido. In fetore igit̄
tur anhelitus non competūt pisces fal-
si: nec oua tremula: nec lac fūgi: nec ali-
que carnes que sunt in aliquo viscerū:
nec fructus: nec aliquid qd sit de facili
corruptibile. Secundo notandum q̄ i-
ter omnes humores ille qui frequē-
ter plus inducit corruptionem anhelit

est humor phlegmaticus. ppter quos proprietates que in alijs non inveniuntur. Primo quia humor frigidus: et ideo de facili destituitur. Secundo quia humidus: et ideo de facili putrescit. Tertio quia de facili reumatizatur. Quarto quia ratione mali regiminis plus multiplicatur. Quinto quia iter omnes humorum res post sanguinem magis abundat. Tertio aduertendum quod fetor anhelitus propter stomachum non est continuus quoniam post cibum aliquantulum desistit. Sed quando est ex pectore est continuus propter anhelitum. et quia talis fetor significat vlcus pulmonis: ideo si gnum est mortis. Quarto considerandum quare in febribus continuus non est continuus fetor postquam est ibi continua putrefactio. Respondeo et dico quod duplex est putrefactio. quedam per viam ebullitionis: et talis non inducit fetorem: et talis est in se. Et si est alia que est substantie corruptio: et talis inducit fetorem. Et ideo quando in febribus continuus putridus apparet fetor si gnum mortis est: quoniam non solum significatur ebullitio: sed substantie humide corruptio. et ideo mortale. Quinto intelligendum unde est hoc quod allea et cepe habeant odorem quasi fetidum: et piper et sinapis que sunt in eodem gradu caliditatis non habent. Dico quod allea et cepe habent multas humiditates que de facili resolvuntur et corrumpuntur: et ideo habent odorem gravem et quasi fetidum. A pipere autem et sinapi modica fit resolutio: quia non habet tantum de humido: et iuxta hoc considerandum est de hoc quod aliqui dixerunt quod gariosi inducunt fetorem et tamen sunt aromatici supposito quod inducant fetorem. et hoc est propter duo: aut propter

longum usum in stomacho: aut propter quandam humiditatem quam habent et si occurrant stomacho ubi sit putrefactio de facili corrumpuntur.

Capitulum. xxij. de passionibus oris.



Sens instrumentum vociferationis et locutionis. Locutio in hominibus. vociferationis in omnibus alijs animalibus que habent

collum et linguam. lingua autem est quasi manus ad loquendum et masticaendum et transglutendum. et extendit se usque ad pharyngem et tracheam arteriam. pharynx est via cibi: et trachea est via anhelitus. ymmon est in medio. In ore igitur sunt multa membra nobilia: sicut est lingua. palatum superius et inferius: et radix lingue. In istis autem membris veniunt pustule. vlcerationes apostemata. cancer et fistula. herpestis menus. carbunculus: et similia.

Cause. Si enim fuerit in etate lactanti hoc propter corruptionem lactis. aut quia non mundificatur corpus a corruptis humoribus. Et si in etate adulta: hoc est propter maliciam humorum.

Signa. Si fuerit ex sanguine color est rubens sicut color rose rubee recentis versus principium sue expansionis. Et si est color crocus cum paucis humoribus punctura et ardore. Et si est phlegma. tumore albedo: et paucus dolor. Et si est melencolia est color niger cum duricie.

Prognostica. Omnis pustula cuius color vergit ad nigredinem est pessima: quia

signat herpestiomenium aut carbuncu-
lum: et ita adustionem et magnam hu-
morum corruptionem. Omnis pustu-
la oris et vlcus et omnis passio quan-
to magis se profundat ad interiora pro tan-
to deterius.

Cura. Si fuerit in etate lactan-
ti ut fiant scarificationes in
molliarium. et si comedat fiant in col-
lo et sub mentone. Et si fuerit in maiori
etate fiat phlebotomia de cephalica.
et postea fiant ventose in collo. postea
fiat phlebotomia de labijs et de venis
quae sunt sub lingua. et mundificetur sanguis
cum cassia. et tamarind. et manna. Et
si est colera purgetur cum diaprunis et cum
electuario de succo ro. Et si fuerit phle-
gma purgetur cum ycrapigra. Et si me-
lencolia purgetur cum diasene et yera-
russi. Corpore mundificato in causa ca-
lida fiant gargarismata de diamorzon:
vel decoquantur extremitates arborum
stipticarum in aqua: et aceto. et fiat gar-
garisma. Et si esset carbunculus. sacer
ignis: herpestiomen. fiat gargarisma
cum succo plantaginis et coriandro et
maurell. et vino malorum granatorum
tepidis. Et si esset phlegma fiat garga-
risma de sumac. et galla. et psidia. et ba-
laustia. mastice et ibure. et melle. et ace-
to. et si ex melencolia: tollatur acetum.
et si fuerit fistula abluatur cum vino de
coctionis agrimonie. et si cancer adda-
tur aqua. et ista aspergantur pulvere ell'i
nigri. et radic. aristol. vel sic quod fiat pul-
uis de arsenico sublimato vel de vitrio-
lo et auripigmento: vel de realgare repul-
so: et fiant reliqua quae diximus in par-
ticula prima.

Clarificatio. Intelligendum
quod quedam sunt

pustule quae generantur de melencolia
pura: et tales non sunt multum pericu-
lose: et quedam sunt quae generantur de
melencolia adusta: aut de alijs humo-
ribus adustis et tales sunt periculosiores. et di-
scernuntur: quoniam nigredo causata
ex adustione vergit ad luciditatem: et
cum hoc tales pustule sunt cum dolo-
re: et quae sunt ex melencolia pura non.
Secundo notandum quod quando aliquis
quis loquitur claudit ystophagum. Et
quando aliquis comedit claudit tracheam
arteriam. et ideo non est
bonum quod cum aliquis loquitur quod co-
medat: quia cibus transiret ad pectus:
nec econverso quia aer transiret ad sto-
machum: et hoc potest esse vna ratio.
quare religiosi nolunt loqui in mensa:
ut vna operatio non impediatur aliam.
Tertio notandum quod in radice linguae
sunt quedam glandulae ubi recipiuntur
vapores descendentes a cerebro. et in
radice linguae generatur humiditas sa-
livalis.

Capitulum .xxiij. de lentiginibus faciei.

Lentigines sunt
infectiones cutis faciei: et plu-
rimae: et aliquando cu-
ius totius corporis.

Cause. Iste infectiones aliquan-
do veniunt ab extrinsecis
et aliquando ab intrinsecis. Si ab extra ut ex
nimia caliditate solis: aut propter aere
corruptum: et similibus. Et si ab intus aut
propter crisi: aut propter retentionem men-
struorum: aut emorroydum. et aliarum. sup-
fluitatum assuetarum euacuari. aut si pro
bonitatem nature mundificantis cor-
o iij

pna a superfluitatibus: aut sit propter
maliciam humoris exterius reindatis.

Signa. Si fuerit propter cau/
sas extrinsecas: aut pro
pter retentionem superfluitatum con/
suetarum egredi. hoc discernitur iudi/
cio patientis. Si propter crisi ex alle/
natioe et qz cessat se. Et si fuerit ex bo/
nitate nature: est sine mordicatione et
dolore. Et si ex malicia materie: semp
concomitantur aliqua mala acciden/
tia: sicut est puritas. dolor. debilitas.
appetitus. et similia. Et si infectio cutis
fuerit ex sanguine vergit ad rubedinē.
Et si ex melencolia ad liuorem et ni/
gredinem. Et si ex co. vergit ad citrini/
tatem. Et si ex phlegmate ad albedi/
nem. Et si ex sanguine corruptor: est co/
lor cutis sicut sanguis mortificatus.

Prognostica. Si lentigines
ones in se. veniant ante signa digestio/
nis et in die non critica. signum est pes/
simum et mortale. quare in talibus fre/
quenter cutis est respicienda.

Cura. Si infectio sit i facie et cor/
pus sit plectoricum: aut
sanguis dominet: fiat phlebotomia
de cephalica. Et si sit in toto corpore si/
at de mediana. deinde fiat de saphenis:
scarificationes de tibijs aut inter spa/
tilas: aut sub mentone multum valent.
purgetur humor fm sui exigentiam: et
ista frequentissime dicta sūt. In primo
autem libro multa dicta sūt de ista ma/
teria. Post plenariam autem corporis
mundificationem fiant vnguenta. illi/
nationes et aque et similia ad mundi/
candum cutem. Materialia autem sūt
ista. farina ordei. fabarum. fenugreci:
lupinorum. amigdal amara: surfuris
calx. vitriolum: nitrum: myrrba: sal ar

moniacum. porcellana. conchilia ma/
rina alba: corallus: cristallus. ben al. et
ru. amidum canb. panis. liquiri. lac si/
cus. arsenicum sublimatum. sella autu/
viuentum de rapina. aqua tartari. ra/
phani. porri draguntee: lilij floru sam/
buci: florum fabarum: fumus terre. suc.
maiorane et proprie in sanguine mori/
ficato recenti: qz in antiquato scarifica/
tio est necessaria: gummi: ruthe: agrestis:
cortex citri: acetum al. vinum al. cola/
tura surfuris. farina rizi. lac foliorum
ficus. aut extremitatum: aut siccu: aut
aqua decoctionis istorum: et ideo sal/
tim istud absterget cutis infestationes. I/
mo aqua decoctionis sicuum potata lu/
uat naturam vt superflua pellat ad ex/
teriora. et ex istis possunt fieri trocisci
vel ex vno vl ex multis fm exigentiaz
particularium. et cum vti volueris q
distemperentur cum aqua de floribus
fabarum. aut cum lacte. et q facies illi/
niatur de nocte. et q in crastinum ablua/
tur cum aqua surfuris. bonum tamen
esset in omnibus istis et postq corpus
esset mundificatum: q mollificaretur
cutis cum suffumigatione facta de aqua
decoctionis malue. bisimalue. palee. or/
dei. et auene. Et qz longos sermones se/
cimur de colorationibus in primo li/
bro: ideo supersedeo.

Clarificatio. Intelligendū
q si corp^o fue/
rit vniuersaliter multum repletum: q
tunc debes fieri phlebotomia de basi/
lica. Si autem non fuerit tanta reple/
tio: et infectio fuerit in toto: fiat de me/
diana: et si in facie fiat de cephalica.
Secundo intelligendum q frequent/
us sit et plus de melencolia. et forte si
fiat infectio ex alijs humoribus: non
sunt proprie lentigines: quoniam lenu

gines semper vergunt ad quandam succedinem. et apparet defecatio maculosa ad modum lentium: et ita sunt late rotunde et coloris vergentis ad fuscum tamen melencolia quedam est multum grossa: et ex ista causantur in partibus inferioribus pustule. scabies malum mortuum. Si autem fuerit minus grossa: tunc ascendit ad faciem et non potest euaporari: et ideo causat leuigines. Colera autem de facili euaporat: nisi fuerit ingrossata. aut ratione ad mixtionis: aut ratione adustionis.

Capitulum. xxv. de passionibus dentium et primo de dolore.

Dentes in uamen-
tuz habent
in masticando et parat
ad nobiliorum operati-
onem. et habent in uamen-
tum ad loquelam acere

retinendo. et dentes etiam faciunt ad decorem nihilominus patiuntur sicut alia membra multas calamitates. quoniam patiuntur dolores aut in se aut in suo ligamento. et cum hoc patiuntur apostemata quoniam quod dilatur et nutritur potest apostemari. patiuntur corrosiones. perforationes. vermes. comotiones. mollificationes. et similia.

Cause. Istarum autem passionum cause sunt aut extrinsece: aut intrinsece. Si extrinsece sicut est casus. et percussio. nimis caliditas et frigiditas. et cum aliquis comedit cibaria multum calida. et saltem potauit uinum nimis frigidum: aut si frangeret cum dentibus res de difficili frangibiles: aut si comederet res duras confectas cum melle: aut si nimis curiose fricaret dentes

cum re acuta remouente carnem radium ei dentium. aut si fuerit negligens in mundificando: quoniam mundificari debet cum uino decoctionis salule. et postea debent fricari temperato modo cum corticibus stipticis et amaris sicut sunt cortices citri. aut nucum. aut oliue: et similia. Et si in istis fuit negligens: tunc leuimositates et superfluitates colliguntur in dentibus: que sunt postea causa nocumendi. Et si comedat cum una parte et non cum alia. in illa parte in qua non comedit plura superflua aggregantur: aut si utatur cibis de quorum proprietate est corrumpere dentes: sicut sunt acetosa: et porri: et lactis et pisces parui siue recentes siue salsi. et similia. Si autem sit ab intus: aut est a cerebro aut a gingiuis: et neruis venientibus ad dentes aut a stomacho. a stomacho autem aliquid quando ascendunt vapores corrupti: qui venientes ad dentes causant ibi vermes: corrosiones. cancrum. fistulas. apostema. et similia. vomitus etiam multum nocet et potissime si fuerit acetosus fumosus acutus: aut putridus aut corruptus.

Signa. Signa sunt satis detecta. quoniam si fuerit a causis exterioribus hoc bene potest sciari iudicio patientis aut assistentium. et si a capite: discernitur per dolorem et grauedinem capitis: et per reuma quoniam frequentius accidit ex illo. Et si ex dentibus et gingiuis manifeste apparet. et si non possum discernere ex quod dente incipiam primo masticare cum uno dente. deinde cum alio. et cum uenerit ad illum tunc erit dolor in illo manifeste. Et si fuerit a neruo discernitur: quod in alijs nihil apparet. Et si fuerit a stomacho discernitur per grauedinem

et dolorem loci. Et si sanguis est in cau-
sa: discernitur per calorem et ruborem.
Et si colera per puncturam et modificationem.
Et si phlegma per albedinem. et polo-
rem remissum. et si ex melencolia adest
liuor et durities. et si ex humiditate: ol-
scernitur per grauedinem et saluam mul-
taz. et si ex siccitate adest ariditas et sic-
citas multa. et si ex ventositate: adest
pulsatio et motus.

Prognostica. In febribus li-
uor viriditas
et nigredo in dentibus ratione se. pessi-
mum. Limositas in dentibus cum se. lo-
gitudinem egritudinis significat. In fe-
bribus continuis si dentes fuerint aridi
sicut lignum: pessimum et mortale.

Cura. Si causa est calida et cor-
pus est plenum: et alia par-
ticularia conueniant. fiat phlebotomia
de cephalica. et postea ventosa in col-
lo. postea fiat phlebotomia de ventis
que sunt sub labijs et sub lingua. Ideo si
at in causa frigida. Si corpus est ple-
toricum et alia particularia conueni-
ant: pargetur humor et mundificet cor-
pus fini exigentiam humoris et aliorum
particularium: et illa frequenter dicta
sunt. Si fuerit reuma maturetur et me-
bzum mundans confortetur. his visis
ad particularia. ventamus. Si causa
fuerit ca. apponatur sicut est lactu. por-
tul. solatrum. cucumero. melones. ver-
micularis: et similia. Et si non conferunt
addantur narcotica et stupefacientia. si
cut est opium. mandragora. luscuiam⁹
papauer. philomuni. acacia: et similia.
Attamen addatur cum his semper ali-
ud reprimens maliciam narcoticorum:
sicut est castoreum: crocus: cassi lignee
et si ex his non iuuatur: cauterizetur cum
arsenico: vitriolo: et cantaridibus. At-

tamen cauendum est in his ne aliquid
subintret ad interiora: quia multum noc-
ret. et ideo talia cauterizantia non pos-
sunt bono modo applicari in dentibus
anterioribus. finaliter autem eradice-
tur si putridus est. Et si sunt vermes: po-
nat ibi puluis de aloë. aut lac. titimali.
aut alchitram. aut suffumigetur cum ius/
quiamo. et semine porri. Et si causa fue-
rit frigida: tunc valent ista. piretrum. pi-
per. zinziber. cinamomum. cortex cap-
paris. fraxij. sal comune. alumen. ma-
stix. thys. laudanum. myrrha. storax li-
quida. ambra. nux mus. nux cypressi. sto-
rax. calamita. anisum. maratrum. casto-
reum. saluia. sinapis. cortex. radices ra-
phani. Illa autem que valet a tota spe-
cie: siue materia fuerit ca. siue frigida: si
ue corpus fuerit plenum siue vacuuz.
sunt ista: nisi quod melius et certius opera-
tur corpore mundificato radix herbe
tunice: que vocatur a diascoride polo-
momom. radix cucumeris asinini. radix
titimali. radix aristol. radix celidone
spolium serpentis. epar lacerte. viridis
fructus thamarisci. portul. que mouet
stuporem a proprietate. radix colodni-
ride. et illud quod adheret parietibus al-
uearum apum. Modus autem opera-
di cum his que dicta sunt iuxta conue-
nientiam particularium corpore pur-
gato est iste. quod vnum ex istis seu plura
bulliant in aqua et quod sumus recipiatur:
aut quod bulliant in vino. aut oleo: aut aqua
ro. aut aqua pluviali. et fiat idem: aut quod
fiat gargarisma. aut quod lana aut cera in-
uoluatur in decoctione istorum: et po-
natur supra maxillam aut quod vna gut-
ta instilletur in auribus. aut quod substan-
tia teneatur supra dentem. aut quod bulli-
ant in aceto et fiat gargarisma: aut suffu-
migatio. acrum enim licet noceat me-

bals frigidis: tamen potest competere quia remouetur nocumentum per ea cum quibus apponitur: et penetrat et resoluit. et in frigidat: et ideo competit quando causa est calida. Ingentetur igitur iste modus quod virtus agētis magis possit appropinquari passo vel in simplici bus vel in compositis iuxta conueniē tiaz cause in corpore mundificato purgato. Quod autem valet ad preseruā dum est radix titimali si bulliat in vino et fiat gargarisma. Quod autem pseruat et dealbat et curat: est nux cypressi: alumen assum: sal assum. puluerizetur et ponantur in sacculo et fricentur dentes: et hoc est verum si causa est frigida. et corpus mundificatum. et fluxus restrictus. Vel fiat sic. affetur sal com mune: et alumen: et extinguantur in aceto: et desiccantur et puluerizentur. et deinde assentur et bulliant in vino: et vinū gargarizetur: et mirabiliter curat et preseruat et decorat omnem dolorem dentium de causa frigida corpore mundificato. Nota quod narcotica debent sugari quantum est possibile. Ultimo cauterizetur dens cum virga ferrea intromissa per cannalem ne loca vicina corrum pantur.

Clarificatio. Intelligendū quod in materia calida subtili corrente ad dentem per modum reumatis: alijs particularibus concurrentibus bene potest competere phlobotomia. sed cum ista cautela quod precedat suffumigatio cum frigidis aromaticis stipticis: sicut sunt rose. sandali. cāpora. nenuphar. camomilla. Materia igitur aliquo modo ingrossata et acuminē obtuso fiat phlobotomia. unde si competit hodie phlobotomia propter plenitudinem: tunc saltem de ma-

ne si non possumus plus expectare si aut illa suffumigatio: et securius poterimus phlobotomare non timēdo fluxū reumaticum acutum. Secundo notandum quod si causa est acuta calida. tunc bullatur radix iusquiami. in oleo rosato. et aceto. et postea radix integra ponatur supra dentem dolorosum: et cera malaxetur in predicto oleo et fiat emplastrum. et ab extra supra mandibulam apponatur. Et si causa fuerit multum frigida tunc. R. euforbium et bullat in aceto et oleo de mastice: et tunc euforbium ponatur supra dentes. et cera malaxetur in predicta decoctione et fiat emplastrum ab extra. Et possumus nos iuuare cum his que operantur a tota specie: quia mirabiliter valent. Tercio notandum quod si lac titimali cum farina misceatur et fiat capsula denti quasi sine dolore: vel cum modico dolore facit eum cadere. Et gratia materie notandum quod quando ficus veniunt ad maturitatem: si lac titimali multis vicibus desuper proijciatur efficitur laxativa. vel si fiat foramen et quidie una gutta supra foramen imponatur et erit delectabilis et laxativa. et erit magnū. Quarto notandum quod dentes possunt apostemari sicut ossa et cerebrum et sanies et virulentia possunt ibi causari: sicut in alijs ossibus: sicut patet in osse fistulato: et dente putrefacto et concauo. et ideo cum humores currunt ad dentes concalcantur et putrescunt et concipiunt calidum extraneum: et ita possunt vermes generari. Quinto notandum quo posset spoliū serpentis competere postquam serpens est venenosus. Dico quod animalia venenosa non seruant venenū in suis supfluitantibus: sicut per in stercore lacerte viridis. quod multū valet in suo casu. et ideo

cū spoliū sit quasi quedā supfluitas. idē
 sibi non est venenum. iam enim secū re
 tinet et in capite et in cauda et in suis vi
 scribus: et ideo spoliū non est formi
 dandum. imo potest bulliri in oleo et
 spoliū denti applicari. et cera intinga
 tur in oleo et ab exteriori applicetur: po
 namus etiam q̄ ibi cēt aliquale venenū
 qd̄ non credo: tamen in proposito vir
 tus specifica dentis saluatiua excedit
 mortiferam siqua est. et spoliū igitur
 a proprietate curat dolorem dentium:
 ut dictum est superius sicut et alia no
 minata. Sexto intelligendum q̄ san
 guis menstruus potest diuidi in quatu
 or partes. quarum prima permisceat cū
 sanguine ex quo fit membrorum infor
 matio. et ex secunda parte fit membro
 rum informatorum nutritio. et possibi
 le est q̄ ex ista portione generentur dē
 tes. Tertia autem portio vadit ad mā
 millas: et ex hoc generatur lac. Quar
 ta autē remanet que mundatur in par
 tu. Septimo notandum q̄ membra ra
 dicalia sunt alba. non tamen propter
 hoc q̄ est album est radicale. et ideo h
 dentes sint albi. tamē non propter hoc
 est necessarium q̄ sint membra radica
 lia. Octauo intelligendum q̄ membris
 radicalibus est terminus statutus ma
 gnitudinis et augmētī: sed membris ge
 neratis ex superfluitatibus: sicut sunt
 ungues pili et dentes: qui crescunt ratio
 ne nutrimenti: et decrescunt ratione
 mollitionis sicut dentes: non est statu
 tus terminus magnitudinis et augmen
 ti. Nono considerandum q̄ dentes do
 lent aut rōne sui: aut rōne sui ligamētī.
 nullum enim os sentit nisi dentes: q̄ for
 te sentiunt gratia finis. aut ratione sui li
 gamenti. Ultimo notandum est h q̄ dē
 tes sunt. xxxij. sed non in omnibus sed

in perfectis: quorum anteriores appel
 lantur incidentes: et postea veniunt ca
 nini. et postea molares. et diuersificant
 in capitibus et radicibus. sicut patet in
 anotomia.

Capitulum. xxvj. de perforatione cor
 rosione et vermibus dentium.



Dentes ^{incurrunt} multas pa
 siones: sicut est perfo
 ratio. putredo. vermis
 cōmotto: elongatio: et
 difficilis et tarda egres
 sio: et ita i sonis stridor

et concussio. stupor et congelatio. den
 tium debilitatio. sed et eorum coloratio
 et siqua sunt similia.

Curatio. In primis mundifice
 tur corpus sicut opz.
 et distrabatur materia et cōfortetur mē
 bruz mandans. deinde abluatur os cū
 vino decoctionis vtriūsq̄ mente. vtri
 usq̄ saluie: vtriūsq̄ calamenti. et pire
 tri. Deinde concavitas repleat de pul
 galle viridis. et resine. et aluminis. et ni
 tri. et fiat sibi capsula de viridi galla. et
 resina. et terebentina. Deinde si dolor
 non cederet eradicetur. et in eradicādo
 debet esse magna cautela. s. q̄ non era
 dicetur nisi esset notabile nocumentum
 in dente: ut q̄ putridus et corrosus: q̄
 iterū reuertitur dolor in loco vbi erat
 dens: et ideo modicum est tuamentū
 eradicationis. Secundo oportet habe
 re cautelam cum extrahitur cum tena
 culis q̄ non extrahatur nisi prius con
 cutiatur. aliter enim esset timendus de
 nocumento maxille et fistulatione. ver
 bi gratia si euulsio ē necessaria fiat sic.
 In primis gingiue circa radicem dēti
 paulatim excoctent cū aliq̄ acuto deſi
 fiat tale medicamē. R. radicē cucumeris

asinini. radicē colloquintide: radicē. celst.
conquassentur ⁊ temperentur in ace/
to fortissimo. deinde terantur fortissi/
me ⁊ malaxentur cum lacte titimali.
⁊ ponantur in cera concavata ⁊ igenie/
tur capsula denti: ⁊ proculdubio faciet
ipsum cadere. Lac titimali cum pasta
facit illud idem.

De vermibus dentium.

Ussumigeur dens ubi est ver/
mis cum opio castoreo: ⁊ se/
mine cepe. vel cum insquā/
mo. ⁊ semine poriri: vel cuz insquāmo
⁊ sinapi vel fiat capsula denti vel intus
aliqua portio imittatur de myrrha ⁊
aloe: ⁊ storace: ⁊ calamita vel fiat sic.
R. auripigmenti. radicē capparis. radicē
colloquintide. ⁊ ex istis fiat suffumiga/
tio. aut pulvis: ⁊ in dente ponatur. aut
capsula: aut decoquatur in vino. ⁊ vi/
num teneatur in ore.

De comotione dentium.

Undificetur corpus sicut ex/
gentiam humoris peccantis:
⁊ distrabatur materia. ⁊ cum
cause sint multe ⁊ intrinsece ⁊ extrinse/
ce: reducamus ad tria. scilicet ad malam co/
plexionem frigidam ⁊ humidam: ⁊ ad
malam complexionem calidam: ⁊ ad
debilitatem virtutis. Et si fuerit ex de/
bilitate virtutis sicut in senibus: vix aut
nunquam curantur. Et si fuerit in conuale/
scentibus: curatur cum dieta humida
resumptiva. vitet masticationem cum
dente comoto. ⁊ utatur sorbilibus. Ma/
terialia autem cum quibus consolidan/
tur dentes comoti si causa est calida sunt
ista frigida stiptica. nisi quia aliqua cali/
da stiptica apponere debemus: ⁊ ecce/
uerio in causa frigida. galla: sumac: ba/
laustia: psidia: acacia: rosa: sādali: ypo/
quistidos: terra sigillata: mastix: ibus:

611
laudanum. Ita igitur bullant in aceto
⁊ fiat gargarisma. aut pulvis ⁊ desup/
aspergatur. aut fiat fricatio cum ista:
aut capsula: aut emplastrum. Ingeniet/
igitur omnis ille modus quo virtus me/
dicaminis possit applicari particule pati/
enti. Et si causa fuerit frigida tunc ma/
terialia sunt ista. alumen sal cōe assa: ei/
minum assum: nux cypressi: folia cypres/
si: spicanar. myrrha: rutha: mastix: ibus/
laudanum: storax: calamita: ambra sca/
cia: sumac. Bullant igitur in vino ⁊ si/
at gargarisma: ⁊ ita de alijs modis ob/
tis in applicando siue cum vino siue
cum multis. Aliqui distillant decoctio/
nem istorum per aures: aliqui per nares.
De elongatione ⁊ augmento dentium.

Tringatur dens ⁊ cum ferra/
abscindatur quod superfluum ē:
⁊ illiniatur cum alumine ⁊ bac/
cis lauri: ⁊ radicē. aristo. lon. vel eradi/
cetur cum medicamine superius dicto.

De acceleratione ortus dentium.

Uirix debet fricare gingivas:
frequenter cum digito. ⁊ quod pu/
er teneat catarellum in ore vel
de argento vel de pasta in forma rotū/
da ⁊ fortiter cocta. ⁊ illiniantur gingi/
ue cum vino ⁊ oleo de lilio. Cerebellū
capitis leporis coctum si fricentur gin/
giue a proprietate properat ad exitū.
quidam presumptuosi probauerunt quod
lac caninum facit ad facilem ortū den/
tium si gingiue fricentur.

De stridore dentium.

Stud autem provenit aut p/
pter vermes stomachi ⁊ inte/
stinozum: aut propter reple/
tionem capitis. ita quod spasmus predict/
⁊ pessimas egritudines. Et si fuerit ex/
vermibus inferius ponetur curatio. Et
si fuerit propter repletionem capitis in/

inungatur abstinencia ⁊ vigilie ⁊ ercuiſ
⁊ purgetur caput ſicut dictum eſt in ſe
cundo libro.

¶ De ſtupore dentium.

Tupor dentium curatur ſic.
a vinum calidum diu teneatur
in ore. aut ſal aſſum. aut fricē/
tur dentes cum portulaca ⁊ ſemine el/
aut fricentur cuꝝ baccis lauri. aut rad.
ariſtologie lon. aut ſquill. teneat ſupra
dentes: aut auellanas aſſatas. ⁊ breui/
ter omnia que calefaciunt dentes.

¶ De debilitate dentium.

Ecipe ſalis aſſi. aluminis aſſi
r baccaruz lauri. ariſtologie lo.
cinamomi optimi. piperis. zi/
zi. gallarum aſſatarum ⁊ in aceto exu/
ctarum. nuē cipeſſi. añ. puluerizentur
⁊ ponantur in ſacculo. ⁊ fricentur den/
tes quotidie. vel ingeniētur aliꝝ modi
applicandi. iſtud enim clarificat dentes
⁊ confortat ⁊ preparat qꝫ non de ſacili
patiamur: nec a calido extrinſeco: nec
a frigido: nec ab acetofiſ: nec cum vi/
det alium dolere: neqꝫ cum audit ſerra
re. nec tinnitum magnarum portarum
amplius timebit. consolidat ē ⁊ confir/
mat ⁊ omnem ſedum colorē remouet.

¶ De ſeditate dentium.

Bluatur os cum vino deco/
a ctionis mentaſtri ⁊ piperis: ⁊
viatur iſto medicamine p mo/
dum pulueris aut dentiſfricij. ⁊ ita de
aliꝝ modis. ꝑ. offis ſeple conchilia/
rum marinarum albarum. porcellane.
ſpume maris: nitrī. aluminis. ariſtol.
lon. ro. ſalis gēme. radiē. canne viſte. or/
deum viſtum. ſulphuris combuſti. cor/
nu ceruini combuſti. cinamomi piperis
lon. ⁊ accipiatur vnum vel plura. qꝫ ſū/
me clarificat dentes. Expedi igit den/
tes mūdificare: ne putrefiant ⁊ corru/
pantur.

Clarificatio. **I**ntelligendū
qꝫ galla debz
eligi viridis ⁊ non perforata: quando
magis intendimus ad conſtringenduz.
perforata aut eligitar quando magis
intendimus ad deſiccandum. Et ideo
qꝫ in paſſionibus dentium magis intē/
dimus ad conſtringendum fluxū. ideo
galla debet eligi viridis non perforata
ſed qꝫ paſſionibus puerorum ſicut in
tinea magis eligimus deſiccare qꝫ con/
stringere ſō ibi eligimꝫ perforatas. Et
iuxta hoc notandum de aceto quoniā
lz ſit frigidum: tamen competit qꝫ deſic/
cat: ⁊ qꝫ penetrat: ⁊ qꝫ inſrigidat: ⁊ tūc
competit ſi paſſio eſt calida: ⁊ cuꝝ hoc
cōpetit qꝫ non ponit per ſe: ſed cū mul/
tis alijs reprimenſibus maliciam eius.
Et iuxta hoc de ordeo ſcito: quoniā
lz ſit ſigidum ⁊ ſiccum tamen mundi/
ficat: ⁊ hoc qꝫ cuꝝ alijs adminiſtratur.
Secundo intelligendum qꝫ dentes poſ/
ſunt eſſe membra cōſimilia ⁊ membra
officialia: in ſe conſiderata ſunt mem/
bra conſimilia. ſed in quantum exercēt
officium cōe poſſunt eſſe officialia: ⁊
cum hoc rōne compoſitionis: cum ad
compoſitionem dentium veniant nerui
⁊ lacerti. Tercio notandum ⁊ eſt mira/
bile quomodo animalia phlegmatica:
ſicut apri habent dentes ita acutos ſo/
lidos ⁊ eminentes: ⁊ tamen ſunt humi/
da de complexionē. Dico qꝫ eſt ex ſine
quoniā natura ſagax cuius ſagacita/
te non eſt finis: dedit multa animalibꝫ
loco armorum preter complexionem
naturalē. vi apri dentes acutos ⁊ i/
carnatos ⁊ bobus cornua: ⁊ equo ſole/
as: ⁊ lepori leuitatem pedum. ⁊ ita de
aliꝝ multis.

¶ Caplꝫ. xxvij. de paſſiōibꝫ gignaz.



Passiones gin

uaram sunt multe. si aut est mollificatio: quoniam ex qualibz facili causa exangui nantur et sunt humide humorose. et ad uenit augmentum carnis et diminutio corrosio: putredo: cancer: et fistula: et apostema: et per consequens fetor rone pueredis gingiuarum.

Causa. Hoc aut puenit sicut olcum est de alijs passionibus dentium et oris aut a stomacho: quoniam niam ascendunt humores corrupti acetosi aut fumosi et corrumpunt gingiuas et alias partes oris: aut procedit a capite propter id quod fluit ad gingiuas aut prouenit propter malam complexionem gingiuarum.

Signa. Signa frequenter dicta sunt. si a stomacho ibi est dolor et aggregatio. et si a capite similiter. Et si est a causa calida sentitur calor et rubedo punctura et similia. Et si causa est frigida sentitur frigus discoloratio: minoratio doloris et similia.

Prognosticatio. Signa passiones si diu durauerit trahunt ad cancerum: cum materia est sicca melencolica: aut in fistulam cum est humida phlegmatica adusta: et talia sunt valde mala.

Cura. In passione gingiuarum particularibus bene consideratis fiat phlebotomia de cephalica. deinde fiant ventose in collo cum scarificatione. deinde fiant de ventis labiorum. deinde de uenis que sunt sub lingua. deinde scarificetur gingiue et potissime cum augmentantur: aut inflantur: aut putrescunt: aut corrumpuntur:

et setent. Et deinde purgetur corpus secundum exigentiam humoris peccantis et partem cule patientis. His visis ad particulam veniamus. In parua igitur mollificatione et in principijs apostematum gargarizetur diamoron cum croco. vel buliant in uino et aceto galle et sumac. balaustia. alamen. et fiat gargarisma: aut misceantur cum melle et illinantur aut fiant fricationes et illinationes et similia: cum sale asso. et galla assea et fraxea. et positus in aceto. Si aut fuerit corrosio. putredo. fetor. cancer. aut fistula procedamus sic. gargarizetur et frequenter oxill. diureti. deinde fiat cum oxill. squill. deinde utatur isto medicamine. **R.** viriusque aluminis. salis communis et assentur: psidie: balaustie: gallarum: copularum glandium rosarum. radic. aristol. piperis lon. cinamomi. spica: nar. liquir. gummi arabi. dragagati. puluerizentur ista buliant in aceto. et addatur mel et conseruetur. et gingiue corrose quotidie liniant: et precedat ablutio oris cum uino decoctionis foliorum oliuarum. et oxill. squill. et ista continentur bis vel ter in die donec perfecti curent. Istud non proculdubio curat gingiuam mollificatam corrosam putridam fetidam et cancerosam. Spale in ad cancerum. **R.** elli. aristol. lo. tartari. filiri combusti. aluis assi. stercozis colubini. secis ferri combusti. gallarum. balaustie. puluerizent et cum succo foliorum oliuarum et melle conficiant. et gingiue cancerose illinant. Et si ulceratio fuerit profunda et locum fuerit fistularum: utatur isto medicamine. **R.** calcis uine. viriusque arseni cl. an. 3. ij. virioli. viridis eris. ana. 3. j. galaz. psidie. balaustie. an. 3. 5. pulueri 3 et conficiant troisci cum aceto squill. et cum vii volueris distemperent uino cum uino aromatico: et inuoluat scia et fistule

imponatur. Vere istud medicamen-
te virtutis est q̄ mortificat fistulā vbi-
cunq̄ fuerit tribus suppositis: q̄ pati-
ens vtatur dieta subtili: et corpus sit be-
ne mundificatum: et q̄ medicamen pos-
sit venire ad funduz fistule: et ideo quā-
do fistula est incarnata et profunda
in osse mandibule. tunc oportet disco-
operire et loca bene videre: et q̄ prog-
ciatur aqua arsenici distillati. deinde me-
dicamen dictum. et potest cauterizari
locus cum acu de cupro. Et q̄ ex his
medicaminibus accidit magnus do-
lor et calor: ideo oportet mitigare cum
oleo ro. et aqua. ro. et aceto. et albumie
ouorum. et sumac. Et ideo debem⁹ mo-
do appōere mitigatiua et modo alia.
Cum autem videmus os sanum et car-
nem sanam: desistamus ab ista opera-
tione. et tunc abluatur os cum vino de
coctionis thuris et mellis. et deinde re-
generemus carnē cum aloe. sarcocoll.
myrrha. mastiç. thure. sanguine draco.
conficiantur cum melle et particola pa-
tiens quotidie linatur. Si autem fuerit
apostema et fuerit ea. gargarizet deco-
ctionem plantaginis portul. ros. psī-
dle. balauſtie. gallarum. et possunt con-
fici per talem modum. q̄ fiat illinitio
aut emplastrum aut gargarisma. et q̄
teneat diu in ore. Et si apostema fue-
rit frigidum: addatur istis alamen assū-
thus et mel. deinde maturemus cum sa-
rina lentum. et farina volatilis molendi-
ni: et succo yris portantis colorem pur-
pureum: et assungia gallinacea recenti.
et assungia porci re. et oleo vnfancio. et
fiat emplastrum aut vnguentum. Et si
apostema est frigidum addamus olī-
banum. fenugrecum succuz apij. et mel.
Et si fuerit fetor ex gingiuis possumus
cognoscere per hunc modum fricentur

gingiue cum digito et odoretur digitus
et si feteat ex gingiuis est. Secundo sic
abluatur os cum vino. et si vinum fete-
at ex gingiuis est. fiant igitur ea que di-
cta sunt: et scarificentur: et dimittat mul-
tus sanguis fluere. et gargarizetur vinū
decoctionis olībani gariofil. croci. cina-
momi. spicanar. squinant. et teneantur
in ore pillule facte de alipta muscata.
Et si causa esset ea. gargarizetur aqua
decoctionis persicorum. portul. viol.
sandal. et camphore. et teneantur in ore
pillule facte de triasand. cum aqua ro.
et acetositate citri. et sandal muscatell.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ sanguis ora-
co. est frigide complexiōis et habz vir-
tutem conglutinandi et cōstringendi. et
impedit aduentum humorum ad locū
et temperat alia medicamina ea. et ita
potest carnem regenerare non ex pri-
ma intentione: q̄ talia sunt calida et sic
ca. sicut aloes: thuris: myrrha: sarcocoll.
orobus. aristol. et similia. Sed generat
desiccando conglutinādo humoris ad-
uentum impediendo caliditatem alio-
rum aduentum reprimendo. et ideo in
vulneribus vbi indiguerimus carnis re-
generatione bene possumus sanguine
draconis apponere.

Explicit tertia particula.

**Incipit quarta particula que est de
passionibus spiritalium continens ca-
pitula. xij.**

Capitulum primum de squinantia.
Capit. ij. de passionibus vuule.
Capit. iij. de raucedine et imutatioe
vocis.
Capit. iij. de tussi.

Capitulum. v. de ptiſſi.

Capitulum. vi. de ſputo ſanguinis.

Capitulum. vii. de empimate hoc ē de ſpū
to ſanoſo.

Capitulum. viii. de difficultate anhelit/
us ⁊ aſmate.

Capitulum. ix. de pleuſi.

Capitulum. x. de peripleumonia.

Capitulum. xi. de tremore cordis.

Capitulum. xii. de ſincopi.

Capitulum. xiii. de paſſionib⁹ mānſillaz.

Capitulum. primum de ſquinaria.

Tercia ^{iſta mān in/} telligendū q̄

verſus radicē lingue ſūt

duo meatus: quoz vn⁹

ēſt viā cibi. alter ēſt viā

anhelit⁹ ⁊ appellat tra/

chea arteria. ⁊ caput eius vocat epiglo/
tum. viā cibi appellatur meri: ſeu yſo/
phagus. viā autē media inter duos mea/
tus appellat guttur. ſz illa lingua que ē
ſupra iſtos duos meat⁹ ad modū digi/
ti inſiſtula: appellat vuula. ſed quedā
caro addita in radice lingue appellat
duo amigdala. pars autē anterior colli
appellat gula. ⁊ ēſt pprie viā anhelit⁹.
pars autē poſterior colli p̄ quam tranſit
meri: appellat ceruix. Tunc autē in his
mēbris accidunt nocumēta multa: ⁊ cū
hoc anhelitus redditur difficilis ppter
multa: ⁊ ppter cās extrinſecas: ſicut ēſt
ariſta: ⁊ lignū ⁊ ſimilia cū intromittun/
tur: ⁊ caſus: ⁊ percuffio: ppter qđ acci/
dit diſlocatio ſpōdiliū. ⁊ talis difficul/
tas anhelitus raro aut nūq̄ curat. Et
accidit difficultas anhelit⁹ ppter debi/
litate virtutis: ſicut in pueris. ⁊ accidit
ppter mollificationē neruoz ⁊ parali/
ſin ⁊ accidit ppter ſpaſmū: ⁊ ppter mul/
ta alia cōſilia. Et tñ de tali difficultate
anhelitus nō agit⁹ hic. ſz de difficulta

te anhelitus q̄ accidit ppter apoſtema
gutturis: que appellat ſquinaria. Sqnā
tia igit ē apoſtema gutturis impediēs
viā anhelitus ⁊ viā cibi. tñ hic nō agit
principali de nocumētis: accidētibus
in priā digeſtiua: ſed de nocumētis ac/
cidentib⁹ in mēbris pectoris ⁊ toto cli/
bano ei⁹. Accidit igit ſquinaria in la/
ceris gutturis ⁊ viāz duāz ſiue ante/
rioribus ſiue poſteriorib⁹: ⁊ ſm hoc di/
uerſificatur: qm̄ quedā ſunt ſpēs ſquinā/
tie in q̄ apparet tumor ⁊ rubor ore ap/
to. Scđa ſpēs ē qm̄ nihil pōt videri niſi
lingua fortiter cōprimat: ⁊ tñ latet apo/
ſtema interi⁹ in iſtis vjs. Tertia ſpēs
qm̄ nihil pōt videri dato q̄ cōprimatur
⁊ tunc latet apoſtea interi⁹ in iſtis vjs.
Quarta ſpēs pōt eē qm̄ apparet tumor
interius in gutture: ⁊ exteri⁹ in ceruice.

Cauſe. Cauſaz quedā ſūt extrin/
ſece: quedā intrinſece. Ex/
trinſece ſicut ē nimia caliditas: ⁊ frigi/
ditas: iſufflatio ventoz: acceptio q̄rān/
dam fungoz: ⁊ quozdā venenoz. Sz
ab intus hoc pōt puenire vt plurimum
propter repletionē capitis: ⁊ ppter reu/
maſimum: ⁊ prouenit aliquando pro/
pter vapores aſcendentes a pectore. ⁊
ſtomacho ⁊ toto corpore ⁊ aliquādo
accidit ppter maliciā particule patien/
tis: ⁊ accidit etiā aliqñ ppter egritudi/
nes pcedentes. qm̄ feb̄is p̄tinua termi/
natur aliquādo p ſquinantia. ⁊ aliquā/
do freneliſ. ⁊ aliqñ apoſtema vuez. ⁊
ita de alijs. ⁊ ēſt vlr mala criſis ⁊ ſuſpe/
cta. Et accidit etiā aliqñ ex ſanguine. ⁊
aliquādo ex colera: ⁊ ita de phlegma/
te: ⁊ de melia: licz raro de melia.

Signa. Tumor. rubor. calor.
dolor. plenitudo. pulſ⁹
ſignant ſanguinē. color citrin⁹. punctu/
ra. mordicatio ſignant coleram. albe/
p

do tumor mollicies. modic^o dolor multitudo salivae signant phlegma: Durticies liuor signant meliam. tarditas afflictionis: et duratio morbi. In particula autem a qua provenit materia semper est pondus et aggravatio. Et si venerit ex egritudinibus precedentibus vel ex causis primitivis. illa sunt satis manifesta per indicia et per illa que precesserunt. Signa autem squinantiae interius latens quae videri non potest sunt ista. restrictio anhelitus. et quando bibit aquas regurgitat ad nares. et quod oculi sunt rubet. et quod lingua est rigida: et vox catulina. et collum rigidum. Signa autem demonstrativa sunt difficultas anhelitus. dolor. apertio oris. Intelligendum etiam circa istam materiam quod squinantia terminatur aliquo isto modo. quoniam aut terminatur per resolutionem insensibilem cuius signa sunt alleviatio: aut terminatur ad nervos et lacertos colli: cuius signum dolor et gravatio et toritura. pulsus durities. Aut terminatur ad pulmonem: et est semper mala terminatio: quoniam aut causat ulcerationem in pulmone: aut peripneumoniam: cuius signum tussis. dolor pectoris: et difficultas anhelitus: aut terminatur ad cor. et est mala terminatio. cuius signum tremor cordis. syncopis. occultatio pulsus. aut ad stomachum. cuius signum dolor et vomitus. et posset esse ad bonum. Aut terminatur per sanationem. et posset esse ad bonum. cuius signum apparet in sreatu. Ista igitur sunt signa permutationis. Si autem permutes materia ad sanationem: signum est quod magis appetit cooperimenta. et cum sanies est generata alleviatur. sed hoc non potest compleri in quatuor diebus. sed bene potest ichoari et postea compleri. quoniam omnis squinantia terminatur vel plurimum in quatuor diebus. et si transeat materia

ut plurimum videtur melius. cuius signum est quod sentis saporem stipitum in ore. **Prognostica.** Ista signa manifestantia et perneabilia et mortalia. si quoniam squinantia venit in febribus continuata in die critica. syncopis vehemens: difficultas anhelitus: sicut est dyspnœa oregon. difficultas transglutendi ita quod requirit potum per nares: vox catulina. ita quod videatur loqui cum naribus. spuma in ore. emissio lingue. et frequens motus: sicut apparet in equo fatigato. color niger et lividus in lingua in oculis et labiis. frigiditas extremitatum. contractio colli. et quod non possit iacere supra dorsum et potissime in squinantia que est in viris anhelitus. quoniam quando est in viris cibi accidit plus difficultas transglutendi. aliquando tamen accidit utriusque. Squinantia venit frequenter in vere. et quod est cum febre est magis periculosa. Signa autem magis salva sunt quies. somnus. alleviatio doloris. bonitas. anhelitus. facilitas transglutendi. et breviter privatio malorum signorum.

Curatio. Ista egritudo est multum periculosa et brevis terminationis. et ideo a principio statim succurrendum est. et ideo homines qui de facili incurrunt squinantiam cum sentiant se repletos deberent facere phlebotomiam antequam incurrerent. In primis fiant clisteria. deinde si corpus est plethoricum fiat phlebotomia de saphenis eiusdem lateris. vel de cephalica oppositi lateris. Deinde si indigerit et viri possit tolerare fiat de cephalica eiusdem lateris. Item quod dolor magis declinat ad dextram vel ad sinistram. Deinde si paritalia conveniant fiat phlebotomia de vena que est in fronte. deinde de vena labiorum. deinde de vena que sunt sub lingua. Et

si nō possit trāsglutire fiant ventose in collo ⁊ sub mēto. Ista aut valent in oī apostemate p̄ocatiuo cū conueniētia particulariū. Dieta sit talis: q̄ nihil comedat vsq̄ ad diē tertium: si viri⁹ possit tolerare. ⁊ si nō possit sit cōtēnt⁹ isto cibo. s. aq̄ orde: aut ydromelle: aut si rupo acetoso: aut oxill. aut brodio pulle parue. Post diē autē tertiu⁹ vtiat orde ato claro: aut pulla trita colata. ⁊ ita de alijs forbilib⁹ iuxta conuenientiam particulariū. Uniuersalib⁹ igit recte ordinatis ad p̄icularia veniam⁹. In palmis fiat gargarisma si cā est calida cuz diamoron. ⁊ modico sirupo iulep. aut viol. aut siru. de papaueris. Aut fiat decoctio in aq̄ coriandri ⁊ sumac ⁊ gallarum. ⁊ ypodistidos. ⁊ maloz gra. cōtortoz cū toto ⁊ addatur aliquantulum zucē. ⁊ colat ⁊ fiat gargarisma. Deinde vtiatur istis pillulis sub lingua. R. granoz rose. sumac. coriad. sang. dza. conficiantur cū mucillagine psilg. ⁊ dza gaganū frigidū in sirupo nenupharis: ⁊ fiat pille ⁊ teneant in ore: vel fiat gargarisma de oxill. ⁊ aqua ⁊ aceto. ⁊ valeat in vtraq̄ causa. Et si cā esset frigida fiat decoctio de nitro. ⁊ alumine assis. ⁊ mastic. ⁊ thure. ⁊ ydromelle: ⁊ fiat gargarisma. deinde fiat pille quas teneat in ore. R. mastic. thuris vuay pasarum mūdātaz abarill. storacis calamite. añ. 3. ij. conficiantur cū oxill. Deinde in causa calida circūdetur collum vndiq̄ lana succida inuoluta i oleo de camomilla. Et si cā est frigida grossa viscosa. R. sinap. nitri. sulphuris. castorei. ⁊ bulliant in oleo. ⁊ lana intingatur ⁊ circa collū inuoluat. Deinde postq̄ incipit venire ad augmentū gargarizet aquam decoctionis fenugreci. seminis lini. vuay pasarum mund. abarill. sū.

mitatum papaueris. caricaz. liquirit. mund. Et si cā est calida addatur zucē. ros. ⁊ viol. nenuphar. Et si cā est frigida non oportet addere nisi mel. Item R. olei viol. butiri caricarum. serment. dialtee. misceant. istud enī maturas ⁊ rumpit siue intus siue extra applicatum per modū emplī. aut quocūq̄ mō applicet: siue gargarizando. siue alio mō. Postq̄ aut venit ad maturatiōē rumpatur ⁊ gargarizet oxill. diur. cuz decoctio caricaz. ⁊ serment. aut squil. aut aperiat cū digitis ⁊ vngue. Aut rumpit fuerit gargarizet oxill cū vino. Et si mā eēt mltū grossa addat. pip. nitri. cinamomū. sinapis. Illa autē que valēt a tota specie: sicut dicūt magistri nostri sunt stercus yrundinū: ⁊ stercus pueri: ⁊ stercus canis comedentis ossa: ⁊ stercus lupi. Ista enim debent aliquantulū desiccari supra testam. ⁊ deinde puluerizari ⁊ i ore insufflari: aut decoquant i ydromelle: ⁊ fiat gargarisma. Dicunt etiam q̄ si vipera stranguletur cum silo ⁊ circūdetur collū q̄ multum valet. Ista emperica non sū expertus: s. alia omnia que dicta sunt feci frequenter. Ista etiam valent in squinatia ⁊ in apostematibus suffocatiuis ⁊ in arista ⁊ si milibus. Accipiat spongia parua ⁊ liget cū forti filo ⁊ trāsglutiat ⁊ subito extrahatur. Idez posset fieri de lardo. In vltima autē desperatione aperiat gula vt possit respirare. ⁊ cū negociū erit p̄pletū p̄solidet. In curatiōe istoz apostematū non dz medicus esse negligens nec sōniculosus: q̄ passio ē acutissima.

Clarifica Intelligēdū q̄ s̄qnā tia p̄t cari de melia sicut pleures. lz raro: qm̄ squinantia est brevis terminationis. ⁊ melia facit longū morbu3. ⁊ cum hoc melia nō ē hu-

mor: bene cursibilia nec bñ penetrabi-
 lis: 7 ideo raro fit: possibile tñ est sicut
 Aut. dicit licz ptrariū dicat Ulatius:
 sed impossibile accipit p. difficult. Secō
 notādū q. sgnātia fit vt plimū de san. 7
 postea d. phlegmate 7 postea d. co. 7 ra-
 ro d. melia. Et iuxta h. notādū q. vt plī
 mū fit per viā reumatismi: 7 per viam
 deriuationis: 7 iō fit subito: tardius at
 fit p. viā cōgestionis 7 p. ascensum va-
 porū ab iferioribus: qz talia tarde ag-
 gregant 7 tarde ascendūt: squinātia at
 fit subito. Tercio notāda sūt qtoz cir-
 ca istā mām: primū scz q. ad squinātiā
 sequitur febris cōtinua. Et rō doctorū
 est qm̄ licz ista mēbra nō sūt nobilia:
 deseruiūt tñ mēbro nobili: 7 ita habēt
 nobilē opationē. Et qm̄ ista cōueniunt
 scz q. febris sequit squinātiā: tāto dete-
 rius ppter difficultatē anhelitus. Et in
 omni squinātiā cōpetit lac: 7 qz abster-
 git 7 mūdificat 7 maturat nisi timea-
 mus de se. q. corūpat. Secūdū qd. de
 bemus intelligere est istud scz q. ad sq-
 natiā sequit educitio oculoꝝ: pp. collī
 gatiā quā hz trachea cū lacertis oculo
 rū. Tertiū qd. sequit est educitio lingue
 7 h. est pp. magnitudinē apostematis in
 radice lingue. Quartū qd. debem⁹ itelli-
 gere est qm̄ in oī spē squinātie cōpetūt
 repcussiuā 7 diuretica. Et si diceret nō
 ne mittit mā ad mēbra nobilia dico q.
 nō: qz multa mēbra sūt in medio 7 dis-
 parit i. multas ptes 7 distributa p. mul-
 ta mēbra meli⁹ rectificat q. si eēt colle-
 cta i. vno: 7 cū h. ista mēbra nō sūt emū
 ciora sicut sūt asselle 7 inguina: 7 cū h.
 qz in principio nō hz tantā maliciā ista
 mā: 7 cū hoc qz opatio: mēbra nobilissi-
 mi ipedit. Ex his igit elici pōt q. in sq-
 natiā pñt cōpetere repcussiuā: alr. pos-
 set cōtingere repētina suffocatio: cū sit

de supacutis. Ultimo cōsiderādū circa
 istā mām q. mucillago pñlū 7 citonia/
 rū vna cū alijs: licz sint frigida 7 visco-
 sa pñt maturare 7 rūpere: pro tāto qz
 faciūt alia adherere 7 carice 7 ferme/
 tū etiā maturāt 7 rūpūt. Si aut apo-
 stema eēt in exteriorib⁹: calx viua cuz
 sapone iudaico rūpunt: 7 si sapo moll
 inuentat albus tāto melius: sed possu-
 mus accipere saponē dūꝝ album vltra
 marinū 7 miscere cum oleo laurino: 7
 erit molle 7 album.

Caplm. ij. de passiōib⁹ vuule.



Vula hz quicq
 iuuamēta
 primū q. pseruat a su-
 mo 7 puluere q. non
 vadāt ad pulmonez.
 Secūdū est qm̄ alie-
 ratur ibi aer 7 calid⁹

7 frigid⁹ anteq. vadat ad pulmonez. 7
 cor. Tertiū valet ad informatiōē vo-
 cis: 7 iō stat supra foramē anhelit⁹: sic
 digiti fistulatoris. Quartū iuuamen-
 tū est: qm̄ quādo homo loqitur stat su-
 pra meri ne aer ingreditur ad stoma-
 chum: 7 qm̄ homo comedit stat supra
 viā anhelitus ne cib⁹ 7 potus vadāt
 ad pectus: 7 iō nō est bonū comedere
 7 loqui simul. Quintū est qm̄ pseruat
 ne mā reumatica descēdat subito ad pe-
 ctus 7 stomachū: qm̄ ibi remanet alr/
 quo mō 7 sentit: 7 tūc expellit cū scra-
 tu: 7 iō q. amisit vuulā amisit ista qnqz
 iuuamēta: 7 p. tāto nō possūt pati. nec
 calozē nec frigus nec stūm: imo ledunt
 de facili a quacūqz cā: 7 iō vt plurimū
 pñfici moriunt. Caveāt igit sibi q. in sa-
 nitate faciūt sibi incidi vuulā vt melius
 cantent: qm̄ sine dubio cū instrumentis
 vocalibus: postea nunq. faciunt opera-
 tionem pulchram. Vigilate igit vuula.

aliquādo relaxatur et cadit infertus et impedit viam cibi et anhelit⁹. aliqui et apostemat et modica mē valde sufficit ad sui apostemationem: et sicut apostemat vula. ita vt due amigdale que sunt in radice lingue.

Cause. Cause sunt nec plus nec minus sicut dictū est capitulo de squinantia.

Signa. Ista etiam sunt eadem cum predictis signis.

Prognostica. Pro. docet. pronosticare vult. la tumida et rubentē timendū ēē incideret. Timor enī est duplex. Prīo qm timendū est de nimio fluxu qui nō possit restringi. Scdm qm si non fuerit maturū ex hoc accidit magn⁹ dolor: et tō currunt hūores et magnificat apostema. Tercio qm si amittat pars substantie vule: amittitur. v. iuuamenta que h3 naturaliter. Quarto qz si mava dat ad pulmonē timendū ē de prili aut peripleumonia. et ita de alijs. Quinto qm si vadat ad stomachū timendū est qd causet ibi nocumentū vigilare igit.

Cura. Curatio fere ē eadē sic in squinata. In priis igit fiāt elisteria phloie. v. etose. purgationes. et silia qd oca sūt super⁹ iuxta cōueniētiāz particulariū. corpe aut mūdificato re/ percutiat mē cū diamorō et aq ca. aut decoquant in aq galle. sumac. spidie. et ponat modicū aceti et fiat gargarisma. Et si cā est frida addam⁹ alumē. assuz. et sal assuz. mastice. thus. et mel. Et si propter stiptica aut pp alia talia apostemata fuerint nimis indurata: mollifi cetur sit. R. psiliū dragagati. gumī arabī. fenugreci. se. lini. sem. malue. ordei. cōquassent oīa preter psiliū. et fiat mucillago i aq calida et exprimat. Et isto

possum⁹ vti multis modis siue int⁹ siue extra. Primo qd illinant ptes indurate frequenter cū pluma. aut qd iste mucilagineas bulliant in aq ca. et fiat gargarisma. et desiccet et fiat puluis et insufflet intus vsq ad locū. Postea dissoluam⁹ sic. buliat yfopus et radix lilij in oxill. squill. et fiat gargarisma. Et cū hoc bulliant succus agrimōie et cetauree i oleo laurino et intingat lana succida et iuuatur collū. Et si fuerit casus vule cū se. gargarizet diamorō cū aqua ca. aut bulliat rose mirilli. sumac. galle. in aq cū aceto et fiat gargarisma. Et si est sine se. et calore addam⁹ istis. sal assuz et alumē assuz. et sal armoniacū. et galliā muscatā. et fiat gargarisma. In pueris aut fiat ex istis illinitio cū pluma. et in uoluat collū lana succida cū oleo de camomilla. et fricef caput. et claudat cōmissure partis anterioris cū thure et pice. et pseruent oīno a reumate. et exhibeant exccatiua sicut sunt vigilie. et in orationes cibi et pot⁹ et silia: licz non possint trāsglutire. Desiccet igit humilitas supflua illi⁹ vūle quātū erit possibile. Ad icisionē igit vūle veniam⁹. qm vūla gracilis est versus radicez. s. in palato supiori: et est grossa inferi⁹: et nō est rubea sed vergit ad quādā albedinem et liuorem mortificatū. et vident signa maturitatis. et corp⁹ est mūdificatum. et est tāta grossicies qd timendū est de suffocatione. tūc si aliqua hora ē incidendi incidenda est. Cōprimat igit lingua et vūla cū sorpicib⁹ incidatur. s. quātū augmentata est preter nāz. qm si abscinderet in pua quātitate nō haberet iuuamentū: et si in nimia magnū nocumentū. medīocritas igit obseruetur. Vel potest hoc fieri cuz tenaculis illis cū quib⁹ abscinduntur oīes. Scdm mō

potest abscindi per hunc modum. R. asse-
fetide. arsenici. vitrioli. salis armoniaci
attramenti. alluminis. et fiant pilule cum
aceto squill. et ingenientur cum aliquo instru-
mento quod possint applicari vultu per unam
horam: et cum incipit denigrari tam suffi-
cit quod inter tres dies cadet. Tercio modo
operamur per hunc modum. restaurator
percutiat vultum cum phlebotomo
in parte illa in qua maior est maturatio:
et ideo sanies et sanguis exibunt. Quar-
to modo sic. accipe aciem de ferro et po-
natur in igne donec candeat: et cauteri-
zetur locus: sed acies transeat per calami
de ferro: ne partes vicine ledantur et ac-
ies sic figurata quod possit compleri opera-
tio. Nunc autem debet patiens tenere os
apertum ut sanguis et sanies fluant ad ex-
teriora. Et si flueret ad pectus quod mundi-
ficentur cum iussu. et si ad stomachum cum
vomitu aut secessu. Post hoc autem gar-
garizet ista decoctio. R. yreos. ysaop.
liquir. capillis ve. re. ordei. decoquantur
in ydromelle: et tunc accipe duas partes
huius decoctionis et tertiam oxilli. olur.
et fiat gargarisma et frequenter. Si autem
vellemus abscindere apostema quod est
in amigd. existentibus in radice lingue:
tunc eleuetur cum vincto. et est cavendum ne au-
feratur tota pellicula: quia periculum esset
amittere humiditatem salivalem.

Clarificatio. ^{Intelligendum}
magis declinat ad viam anhelitus quam ad viam
cibi. Cuius ratio est ut preseruet plus a no-
cumentis: quoniam membra pectoris non habent
aliud foramen per quod possint mundifica-
ri trachea. Sed stomachus potest munda-
ficari per superiora et per inferiora. Co-
servanda est igitur vultu ne abscindatur
quod qui eam amisit pulchram faciem ami-
sit. Secundo notandum quod via anhelitus

scilicet trachea arteria declinat magis verus
suis partem anteriorem et viam cibi. sed me-
ri declinat magis versus partem posterio-
rem. et est duplex ratio quoniam pectus declinat
magis anterius et stomachus posterius.
quare oportuit quod meatus cuiuslibet de-
clinarent versus partes suas. Secunda ratio
est quoniam anhelitus est magis necessarius quam
cibus: et ideo oportuit quod via sua esset re-
ctior. quare est anterius. via autem cibi est
magis tortuosa: et quia non est ita neces-
saria. ideo fuit posterius collocata. Ter-
tio notandum quod via cibi est magis dila-
tabilis quam via anhelitus: quia subtiliora sunt
illa que transeunt per tracheam: et propter
ea fuit cartilaginosa. Illa autem que trans-
eunt per merum sunt grossiora: et etiam alii
quando transglutitur magnus bolus. qua-
re illa via fuit multum dilatabilis: aliter
sequeretur suffocatio. Quarto consideran-
dum quod ea que ascendunt a stomacho ma-
gis nocent suis viis. scilicet merum quam illa que ascen-
dunt a pectore noceant suis viis. scilicet tra-
chee. Cuius ratio est duplex quoniam ea que ascen-
dunt a stomacho sunt magis indigesta
et acuta: et cum hoc merum est magis passibi-
le. Illa autem que ascendunt a pectore sunt
subtiliora et magis digesta: et trachea
non est ita passibilis: cum sit dura annulo-
sa cartilaginosa. Quinto intelligendum
quod trachea dilatat et magnificat naturaliter
circa tempus pubescendi quare imutatur
vox naturaliter dato quod non coiret: sed si coe-
at manifestius imutatur: cum coltus violen-
ter faciat ad augmentum: quoniam vox imuta-
tur naturaliter secundum latitudinem aut stricturam
cane et secundum caliditatem et frigiditatem. et secundum viri-
tatem fontis et debilem. Ultimo notandum quod si ra-
dix vultu esset grossa et caput acutum: tunc
non esset ita timendum de suffocatione. quia vultu
non ita clauderetur. et ideo non oportet ipsam
incidere: sed quoniam radix videtur gracilis per cō-

parationē ad caput suū: tūc cadit ⁊ op-
pilat ⁊ spedit vias: ⁊ tūc ppter timorē
suspectiōis ē incidēda alit nō: ⁊ qūq;
modo fiat semper est magnū piculū.

Caplm̄ tertiū de raucedine vocis.



De est no-
bilissima actio volun-
taria ex nobilissima
actiōe aīe pcedēs: qz
ex motu cogitaciōis
⁊ deliberatiōis. h̄ sūt

que legūtur apud Gal. li. suo de voce.
Nā aut vocis ē pueniēs a pulmōe trā-
siens p tracheā arteriā pcutiēs cartilla-
ginē epiglōtis. p̄cipiū aut vocis ē i epi-
gloto: qm̄ venit aer ex locis amplis ad
loca stricta. Cā aut efficiēs ē v̄tus mo-
uens lacertos pectoris ⁊ epiglōtis dila-
tatiōes ⁊ cōstrictiōes. Cā aut formalis
⁊ p se ē vuula retinēs aerē: sic dicitur re-
tinet i fistula. vñ i formatiōe vocis vuu-
la ē p se: ⁊ alia sunt p̄p̄i tuamētia. sicut
līgua. palatum. dētes ⁊ labia. ⁊ ita de
alijs. Cā finalis ē explicatio pcepti. hñ
igit dicitur ē nobilissima actio ⁊c. Hūc
aut actiōi adueniūt tria accidētia sicut
alijs actionib⁹: qm̄ vox aut aufert. aut
minorat. aut corrūpit. Aufert cū cessat
penit⁹. minorat cū alijs loquit cū qdā
difficultate. corrūpit sicut p̄z in qdam
raucedine ⁊ voce tremula ⁊ pauca ⁊
aspa. ⁊ ita de alijs quoz cā morbi sunt
officiales. consimiles ⁊ cōmunes.

Causa. Corruptio vocis aut p/
uenit a causis extrinsecis
aut intrinsecis. Si extrinsecis sic est fu-
mus puluis veni⁹ borealis cum venit
subito post australē. ⁊ ecōuerso. come-
stio multa reꝝ multaz salaz acutaz
acetosaz. Et puenit ex debilitate vir-
tutis: sicut in decrepitis. ⁊ pueris. ⁊ cō-

ualescentibus. ⁊ incarcerationis. ⁊ religio-
sis. ⁊ similibus. Et prouenit et ex casu
⁊ percussione colli ⁊ nucae. ⁊ spondilii ⁊
neruoz. pcedentiū ex eis. ⁊ breuiter ex
nocumēto omniū illoꝝ q̄ faciūt ad in-
formationē vocis. Si aut sit ex causis
intrinsecis: tūc accidit corruptio ⁊ no-
cumentū in voce propter nocumēta ce-
rebrū: ⁊ colli: ⁊ nucae: ⁊ pectoris: ⁊ sto-
machi: ⁊ oīuz membroꝝ vocaliū. sicut
est pulmo: trachea. epiglōtis. vuula. līn-
gua. palatū superi⁹ ⁊ inferi⁹. ⁊ labia
dentes. Et venit spāluer ppter nocumē-
tum lacertoꝝ dilatantiū epiglōtim fm̄
Gal. lib. de voce. ⁊ fm̄ Auic. Et venit
etiā corruptio in voce ppter malaz cō-
plexiōē calidā. frigidā. siccā. ⁊ hūidā.

Signa. Signa sunt satis ma-
nifesta p lesionē mem-
broꝝ. quoniam si a causis extrinse-
cis discernunt per indicia patientis. aut
assistentium ⁊ similia. Et si fuerit a ca-
pite est cum diminutione alioꝝ sensuū
⁊ capitis grauitate. Et si a collo discer-
nitur ex dislocatione ⁊ dolore. Et si a
stomacho discernitur ex grauitate sto-
machi. Et si a pectore similiter. Et si ex
ore discernitur per nocumenta illarum
partium. Et si ex epiglōti discernit ex
priuatione alioꝝ. Et si fuerit ex calido
vox est magna. Et si ex frigido vox ē
parua. Et si ex sicco vox est aspera. Et
si ex humido tunc si est humiditas ma-
gna causatur raucedo. Et si maior tunc
causatur vox tremula. Et si maxia tūc
aufert vox. Si a paralisi lingae ⁊ mē-
broꝝ vocaliū. corrūpitur: igit vox p̄p̄
spasmiū repletionis ⁊ inanitionis ⁊ si/
milium. fm̄ igitur fortitudinē ⁊ debili-
tatē cāe: fm̄ hoc adueniūt diuersa acci-
dentia. in voce. aut ablationis: aut mi-
norationis: aut corruptionis.

Pronostica. Corruptio
cis ppter no/
cumēta nuche colli ⁊ spondiliū ⁊ ner/
uorum dilatatiū ⁊ ita de alijs nocumē
tis que veniūt a pte posteriori: sicut est
dislocatio. casus. ⁊ percussio. vix: aut
nūq̃ curat: nisi eēt valde nouella. Rau
cedo p vnū annū nō recipit curatiōē.
Raucedo ex reumate nūq̃ curatur nī
si prius reuma curetur. Cū aliq̃ ē reu
maticus ⁊ raucus ⁊ phobotomaf: vix
aut nūq̃ curatur.

Cura. Tria sūt que ppetūt in oī
raucedine. Primū. s. sicce
sicce ⁊ debēt assari donec incipiant su/
dare ⁊ statim comedi. Secūdu est cau
lis siue succus siue brodiū: vel p modū
electuarij vel cōditū. Tertiū est pedes
aialū ⁊ possime pedes vaccap. Si āt
raucedo seu vocis imutatio venerit p
pter laborē ⁊ clamorē: aut vociferatio
nē: aut ppter nimīā siccitatem: tunc ista
cōpetūt. s. vitella ouoz. lac. butirū sine
sale. malue. atriplices. oleū amig. dul.
oleū viol. oleū sisaminū. siue itus siue
extra applicatū. Et valet ēt balsamū
dragātū. amig. ⁊ penidīa. vne pas. mū
de. fistici. pinec. pisces recētes squamo/
si de aquis mūdīs. iuscula. ⁊ oīa sorbi/
lia. Accipe malagranata dul. ⁊ deco/
quātur iter prunas ⁊ remoueat cortex
⁊ reliquū terat ⁊ colet: ⁊ colature ad/
datur panis zuccari: ⁊ sorbeat: ⁊ cōpe
tit etiā sōnus ⁊ quies ⁊ silia hūectatiā
corpus. Si āt imutatio vocis fuerit p
pter calorē: si corpus est plectoriciū si/
at phloīa. ⁊ si colera abūdet purget cū
cassia. ⁊ māna ⁊ vtaf diapapanē zuc.
ro. viol. diadragāto frigido. diapeni/
dion sine spēbus calidis: ⁊ vtaf cādī. ⁊
penidīs. ⁊ cucurbita ⁊ melonibus. Si
aut vox imutat ex causis frigidis: vtaf

diayris. ⁊ diayfopo. diacalamēto. ori
gano calamēto ⁊ silib. Nūc āt de rau
cedie dicam: ⁊ qz raucedo ppte vēt
ex humido: ⁊ etiā frequēti aduentit
alie vocū imutationes: iō hāc curā dili
gētius psequamur: ⁊ qz vt plurimū ve
nit cū reumate iō in primis suffumige
tur caput cū nigella: ⁊ saccellet cū mē/
lio ⁊ sale assis. ⁊ teneat istas pillas in
ore. R. storac. calamite. ambze. mastie.
thuris. liquir. mūde. vnaꝝ passaz mū
dataꝝ. abarill. caricaz. dragagātū. gū/
mi arabici. ⁊ fiat pillule. ⁊ cōfictant cū
ydromelle. Reumate curato vtaf cane
bis die ac nocte: mane ⁊ sero sine omni
misericordia: sicut si eēt ludus piloz ⁊
inungat pultas cū ⁊ potus ⁊ eiusdez
subilitas ⁊ vigilie. ⁊ viter oē balneū
⁊ fomētationē. ⁊ viter oīa salsa ⁊ acu/
ta ⁊ acetosa. Et si ex istis cōtingat vti
rōne curationis addent semp lenitiua
sicut sūt vne passe. oactili. sicus sicce.
pinec ⁊ silia. Itē vtaf isto medicamē.
R. zinziberis ꝑdicti. pipis lōgi. cubeba
rū pulueris calamēti. añ. 3. s. caricarū.
vnaꝝ pas. mūdataꝝ abarill. pineaz si
sticorū. añ. 3. g. puluerizāda puluerizē
tur. ⁊ cōquassanda cōquassent. ⁊ fortis
sime cōterant cū modico mellis sup ci
neres calidos diu agitādo ⁊ fiat cōdi/
tū quo vtaf frequēter in die labēdo diu
i ore tenēdo. Et istud medicamē repu
to valde bonū. nihilominus pōt dīgeri
mā frigida ⁊ hūida p hūc modū ⁊ va
let in oī passione pectoris de cā frigida
⁊ hūida. sicut in raucedine ⁊ asmate ⁊
tussi. R. radiciꝝ yreos. lilij. squille. yso
pi. origani calamēti. añ. 3. g. si seleos. se
nugreci caricaz. vnaꝝ pas. mūdataꝝ
abarill. fisticorū. pineaz. mūde oactilo
rū pignū. lamig. excoiscataꝝ. iuiuba
tum. sebesten. añ. 3. j. mellis lib. j. fiat si

rupus lib. j. z. s. Materia digesta pure
 tur sic. R. yerap. 3. ij. yeralogodion. 3.
 .ij. bdely. pulpe coll. añ. grana. vj. mi/
 sceatur z fiat pillule. Item gargarizet
 quotidie ydromel aquaticū cū oxill.
 squill. Et qz diuersitas picularium est
 multa valde: iō adhuc ista medicami/
 na subiūgam⁹ q̄ multū valēt in oi pas/
 sione pectoris de cā frigida z hūida. si
 cut dictū est de medicamine pcedēti: z
 iō fere ista mālia replicabunt in capitu/
 lo de asmate seu difficultate anhelitus
 z capto de tussi. dū mā sit frigida z bu/
 mida. Primū est tale. R. triū granorū
 piperis. cubebaz. cinamomi electi. añ.
 .3. j. fenugre. se. lini assi. maratri. pinea/
 rū mūda. abarill. iuiabaz. sebesten. añ.
 .3. j. cōficiant cū melle z lēto igni cōdi/
 antur. z fiat cōditū sicut opz z sumat
 lābēdo. Itē secūdū medicamē qd̄ valet
 in mā frigida z hūida reumatica. R.
 ambre storacis calamite mastice ihu/
 ris añ. 3. j. dragagāt. gūmi arabici infu/
 soz in ydromell. liquir. mūde. vuaruz
 pas. mūda. abarill. caricaz. añ. 3. j. cō/
 ficiantur cū ydromelle z fiat pille. z te/
 neantur in ore. Itē tertū medicamen.
 R. myrrhe. oliban. añ. 3. j. puluertzē
 z sumat cū ouo sorbili. Silr valet pul/
 vis calamēti cū sicubus siccis. valet z
 ius galli antiq̄ coctū cū polipodio. an/
 fo. z yfopo. z vuis passis mūdis. Itē
 ultimū medicamē qd̄ valet in despera/
 tione cū mā est multū hūida z nō hē/
 mus aliā viā. R. pipis. cubebaz. myr/
 rhe. costi aristol. cassielignee. sileleos.
 maratri. añ. 3. j. arsenici. sulphu. citrini
 asse feride. añ. 3. j. s. pficiant cū sepo hir/
 cino z vitell ouoz. z fiat troscici z de/
 siccent in vmbra: z cū vti volueris po/
 natur vn⁹ sup carbonēs z recipiat su/
 mū ore apto. Et si ex ista suffumigatio

itz
 ne exasperaret guttur: gargarizet fre/
 quēter ydromel. z vtaf vuis passis da/
 ctilis z sisticis. Tibus aut farmace⁹ sit
 iste farina tritici cocta in furno: z saba/
 rū. z rizi. z fenugreci. z lupinoz. z cice/
 rū. z colatura fursurie. z amigdal. z si
 milia: h̄ est frumētū grossū cōfractū. z
 qōlibet istoz pōt cōdiri cā lacte capra/
 rū: aut cū brodio carniū. Si aut rauce/
 do fuerit ex apostēate: vtaf vīno dul/
 ci z alijs sicut dictum est. Et si fuerit
 ex vuula z alijs: curent illa pri⁹. Et si
 fuerit ex mala cōplexione calida sine
 mā. vtaf istis q̄ valēt ēi i lūi z ardore. z
 aspitate. z siccitate z siliibus. R. se. psl
 lū. citontoz. dragagātī fiat mucillago
 in aq̄ dulci z exprimat p pānū: tūc. R.
 .iij. se. frigidorū mūd. papaueris al. cā
 di. penidi. vuaz. passaz mūda. abarill
 z cōficiantur cō p dicta mucillagine z fi/
 ant pille pue aliquātulū cōpresse z te/
 neantur supra linguā z in faucib⁹: valēt
 etiā ad dīgerēdū z alterādū materiā
 calidā z q̄ post sequeretur euacuatio
 z ita valent ante z post.

Clarificatio. Intelligendū
 q̄ hūiditas
 tēperata z equalis facit vocē equalē z
 leuē. sed si excedat facit raucā: vñ sicut
 caliditas cū excedit facit vocē magnā
 z frigiditas puā: z siccitas aspera: z v
 tūis debilitas tremulā: ita hūiditas p
 prie causat raucā: z raucedo nō causa/
 tur pprie nisi ex hūido supfluo: nisi lar/
 go mō acciperem⁹ raucedinē oēm vo/
 cis asperitatē puitatē z inequalitatē.
 Humiditas aut supflua cum vadit ad
 epiglōtīm: relaxat z mollificat neruos
 z lacertos epiglōtis pprie dilatatiōis
 z ita cātur raucedo. Studeam⁹ igi⁹ cō/
 sumere oēm illā humiditatē supflua
 cū applicatiōe sex rez nō nālū sicut

aer siccus siue p nām siue p artificū : ⁊ ita de alijs. Secundo debemus hic intelligere q humidū curat raucedinē ⁊ causat raucedinē: humiditas supflua in triseca imbibita causat raucedinē: sed humiditas ab extra leniēdo ⁊ desiccādo tēperando curat: ⁊ cū hoc abstergendo: sicut est dragagātum: gūmi arabici ⁊ similia. Humiditas igit interior inducit asperitatē eleuādo vnam ptem supra alterā: ⁊ remouet soliditatē naturalē mollificādo: ⁊ tō reddit vocē in equalē ⁊ raucā. Sed humiditas exterior potissime que est absterfius ⁊ mūdicatior: talis enī lenit ⁊ clarificat ⁊ applanat ⁊ facit ab hoc vt aer equaliter illidatur: ⁊ ideo cōpana que est iuxta aquas h3 meliorē sonū. Tercio debemus intelligere: qm licz hūditas reddit vocē raucā: nō tñ pp h siccitas clarificat: imo reddit vocē asperā cū excedit. Et tō in curatione raucedinis cum siccis semp apponamus hūida lenificatiua. Siccitas aut tēperata reddit vocem sonorā: qz aer trāsit equaliter ⁊ reuerberatur: nocet igit sicci l excessu ⁊ tō tubicinatores pñciunt aquā in tubis suis ⁊ nocet humidū supflū: ⁊ nigella cuius lignū fuit incisum in plenilunio: nunq erit bñ sonora ppter nimā humiditātē quā accepit. Quarto notādū q quādo accidit raucedo ex nimia humiditate sanguinea: bñ pōt tūc cōpetere phloia: sed qui facit in alio casu nimis infrigidat ⁊ fluxū pcurat: ⁊ ita inducit ppetuā raucedinē. Quinto notādū q si raucus phlobotomatus acceperit aquā ca. cōsilio medicorū ista pōt esse ruratio. qm aqua ca. rōne actualis caliditatis linīt poros ⁊ aperit ⁊ facit ad hoc q mā exales: ⁊ digerit etiam mām phlegmaticā in stōacho fm Aut. Sex

to notādū q doctores qui alta voce legūt ⁊ hoies qui fatigāt se in loquēdo ⁊ vociferādo frequēter incurrūt raucedinē: qm rōne laboris incurrūt dolorē ⁊ calorē: ⁊ ita trahit mā hūida aquosa ad epiglotim ⁊ cānas. In omni igit morbo diligēter cōsiderent cause ⁊ cū oī sollicitudinē abscondant. Septimo aduertēdū q calidū p se desiccāt humidū cōsumēdo: s3 p accēs humectat leniēdo: dissoluēdo: liquefaciēdo in materia parata. Frigidū aut humectāt cōseruādo adunādo: p accēs at desiccāt cōgelādo ⁊ durādo petrificādo: ⁊ cū hoc etiā alio mō: qm oīs mala cōplexio ⁊ oīs error virtutis digestiue macerat corpus ⁊ desiccāt: nisi solū error virtutis assimilatiue fm Gal. iij. pñciula de morbo. Frigidū aut per hūc modū pōt desiccare: nō est igit incōueniēs eūdē effectū fieri a diuersis agēib⁹ qm vn⁹ introducūt p se: ⁊ alter p accēs ⁊ c. Caplm. iij. de tussi.

Tussis est mot⁹ virtutis nālīs expulsiue suscitatus ⁊ inuatus p aialē sensibīlē ⁊ motiuā: ⁊ etiā motus s3 dispositio nālē circa spiritalia puerfātis ad expellēdū nociua. Intelligēdū est q sicut sternutatio est motus cerebri nālīs nō morbita: tussis in pectore est mor⁹ nature ⁊ nō morbi. Modus at est iste cū aliq nocumētū accidit cāne ⁊ cānali bus pulmonis: tūc virtus aīata sensibīlis sentit illud nocumētū ⁊ suscitāt expulsiuā nālē: ⁊ nālīs suscitata ⁊ adiuuata p motiū aialē velaminum ⁊ totius clibani fori ipetū pmiscēt mām: vel p miscere intēdū: que supple erat in cāna ⁊ cānalibus cū aere ⁊ cū ipetu ex

pellit ad exteriora v' expellere conat' z talis conat' z mor' appellat' tussis.

Cause. Causa aut' huius motus pot' esse oē illud qd in cāna z cānalibus pulmonis inducit nocu mētū. Ita sunt quedā ab exteriorib'. z quedā ab interioribus: Si ab extra sicut puluis. z fumus z cib' acetosus. aut acutus aut v'etofus: aut ipsozine sūptus inducēs gutturis offendiculum: aut aer corruptus z febris pestilentialis z similia. Si ab intus sicut aliquis humor descendens a capite insūdēs cānā z cānales per viā reitmausimi puenit etiā a stomacho: qz mali sumi vadunt ad cānas: aut qz cōprimunt spūritualia eodē mō sit ab epate z eodē modo a splene. z sic de alijs. Si aut' fuerit propter vicia totius clibani pectoris: tunc aut hoc est ppter malā cōplexionē calidā frigidā siccā z hūidā: simplicē aut cōpositā: aut cū mā: aut sine mā: sicut ē sanguis: aut colera: aut phlegma: aut melēcolia: sed raro fm Aui. Aut potest puenire ppter apostemata pectoris: sicut ē pleuresis periplemonia aut sanies: aut vlcus: aut aquositas: aut se. totius z similia.

Signa. Signa aut' causaz ex trīsecaz sunt manifeste: sta: aut ppter sui manifestationē: aut indicio patiētis: aut assistētū. Signa causaz sūt signa reumatis z grauedo causaz: z spūritū cū creatu: z qz sentit aliqd descendere ad cānā. Signa aut' stomachi sunt dolor loci z alia qz signant passiones stomachi: qz dicent' suo loco. Signa aut' epatis z alioz mēbroz inferiorū significāt dolores istoz lozoz. z grauedines z signa suaz passionum qz dicent' suo loco. Si aut' puenit a peccatore apostema z sanies habent sua si

gna: z etiā dicent' suo loco. Si aut' fuerit ppter malas cōplexiones: itē si caliditas est in cā: est cum calore z pūctura: z qz leditur a calidis z luuatur a frigidis. Et si a frigore sunt signa cōtraria. Et si a siccitate cū pūcturae sputi z asperitate z ariditate. Et si ab humiditate est cū quadā lentitate seu hūiditate: z cū quadā mollificatione. Et si ex sanguine est sputū rubē cū dulcedine oris z alijs signis sanguinis. Et si a colera est qz expuit citrinū cum siti z amaritudine z alijs signis co. Et si ex phlegmate est cū acetositate hūida z sputo multo: z ita de alijs signis phlegmatis. Et si ex melēcolia: est cū acetositate stiptica z sputū vergit ad lūorē z grossiciē. Et est intelligēdū qz sputū retinet vel tussis est sicca a qz parū aut nihil egredit: aut qz sit ab aliqua mala rum complexionū sine mā: z potissime a sicca: aut qz sit tussis ppter compresionem diafragmatis z spūritualis siue ab int' aut ppter stōachū aut epat: aut splenē: aut matricē. Aut exterius sicut casus z percussio: aut aliqua frigiditas aeris cōstringētis: aut vnguētōz z similitum. Tertia cā pot' esse grossities: aut viscositas mae n hūis exitū. Quarta pot' esse nimia subtilitas qua refugit nā qz eā apprehendere non potest. aut qz aquosa subtilis. Quinta cā pot' ē virutis debilitas non potentis expellere mām z est pessimū signū. Et qz post cognitionē. pnofticatio o3 pcedere operationē: iō debemus pnofticare.

Pronostica. Tussis i ydro pūsi veniēs pp ydropisiz molesta ē. Tussis i senib' z de crepitis si diu durauerat molesta. Tussis nimia z diu pfeuerat mala qz ducit ad ptisi z ethicā z rupturā vene i pectore z

ad spiritū sanguinis: et sanie. Omnis tussis cum reumate mala: potissime si diu durauerit. Omnis tussis quae somnū aufert mala. Omnis tussis cum aggrauatione leu molesta: et cum multis conatibus. et educatione. et rubedine oculorum. et cum modica expulsiōe malū. frequēter enim inducit rupturā. et in febribus acutis significat mortē. Omnis tussis cum modico conatu et alleviatione: et multa et veloci expulsiōe: et sine labore et fatigatione optima et salubris: quoniam significat fortitudinē virtutis et mundificationē pectoris: et educationē mātē quaecumque fuerit: et obedientiam ei⁹ ad exitū. Si quis patiat febrē et tussim: et febris cessat et tussis remanet: signū est recedūe. Si quis patiat tussim humidā et cesset subito cum grauitate in pectore remanente. signat futuram febrē putridā aut ulcerationē pulmōis. Omnis materia cōmota per tussim et non hūis exitū virtute debili exiūte mortale ē: quia suffocat et ducit ad oremonē. Tussis modica puocata in se. valet et sitim.

Cura. In primis ordinat aer: quia illū nō possum⁹ effugere. Aer igitur semper sit prius morbo et si naturaliter habere nō possum⁹ propter tēperie anni aut dispositionē loci: artificialiter tamen acquiramus ut calida frigidis et sicca humidis obuiet. et conuerso. Et rectificat aer epidimialis vel corrupt⁹ quocumque modo fuerit sicut dictū ē in mā febriū epidimialū. Sit igitur aer mūd⁹ et purus iuxta cōuenientiam particulariū cibis sit subtilis et facilis digestionis et tēperatus in quātitate et ordine. et hui⁹ cause morbi quātū cōsuetudo et cōplexio et etas permittūt: quia morbus semper idiget hui⁹. et tria dicta sibi. Inanitiō spiritus cōpetit replet⁹ et resupitio inanitiōis: spiritus tēperat⁹ cōpetit ut plurimū nisi in

materia reumatica frida et hūida cum repletionē corpis ubi cōpetit vigiliē et plus. exercitiū aut tēperatū competit repletis corpe mūdificato. et otio inanitiōis. accidētia aut aie ifrigidatis cōpetit ira. et calefactis timor: et cōter gaudiū leticia. balneū cōpetit in declinationē corpore mūdificato et cum mā est pauca. cōtus nō cōpetit nisi in declinationē. De curatione igitur et pseruatione quae absteineat ab omnibus causis vniuersaliter tussim inducentibus: quae in principio capituli dicta sunt: quare non oportet hic repetere. His visis in generali: ad curam magis particularem accedamus. et tunc oportet nos diuersimode pertactare secundum diuersitatem causarum. ponamus igitur quod causa sit calida et quod veniat a capite et cum reumate. In primis suffumigetur caput per hunc modum. R. rosarum siccarum rubearum electarum lib. 5. omnium sandali. 3. j. camphore 3. j. liquiritie munde. 3. j. camomille. melliloti. añ. 3. j. et 5. temperent in aqua bullienti et recipiat fumū per os et nares: capite cooperto donec sudet fortiter in capite. et hoc fiat multis vicibus iuxta cōuenientiam particularium. postea teneat istas pillulas in ore. R. dragādū infusi in sirupo iulep. cubeborum vuarum passarum mundatarū abarill. suc. liquir. añ. 3. j. se. papaueris. albi. 3. 5. si aut pillule cum sirupo rosa. Post hoc cum materia aliquo modo ingrossata fuerit: et membrum mandas fuerit confortatum fiat phloia si corpus est plethoricū. Et si adhuc remaneat mā digeratur sic. R. capill. ve. re. M. iij. lactūc. M. ij. quatuor se. frōrum mund. se. malue. cubebaz. pinearū mūd. papaueris al. añ. 3. j. mellis. 3. ij. zucc. lib. 5. siam si rupi lib. 5. et 5. Mā digesta purget sic:

R. floz bdy. floz viol. iuiubaz. liqr.
 mude. añ. 3. j. g. prunoz. l. fiat decoctio:
 ⁊ in decoctioe bulliat i sacco. mastice.
 diagridy. añ. 3. j. ⁊ colet ⁊ in colatura
 resoluat cassie. mude. tamarind. añ. 3.
 j. def in auroza. Itē vtat istis electua/
 rīs. **R.** diapapaueris. 3. j. diadragati
 fri. diapenidion. sine cinamomo. zucē.
 viol. añ. 3. liq. misceant: ⁊ si fuerit sicci/
 tas addita vtat dieta hūda ⁊ resūpti/
 ua ⁊ balneis ⁊ siliis q̄ dicēt i ethica. ⁊
 inūgat vnguēto resūptiuo qd̄ valet pū/
 ficiis. ⁊ cōsūptis. **R.** liq. se. frigidorum
 mude. suc. liqri. mude oragagari. gum i
 arabic. infusoz. cadi penidiar. se. mal/
 ue. añ. 3. j. medulle cerui ⁊ vituli. buti/
 ri sine sale. assūgie porc. re. olei viol. ⁊
 cere al. q. l. ⁊ fiat vnguētū ⁊ inūgat gu/
 la ⁊ pect⁹ ⁊ collū ⁊ dorsū. Si at fue/
 rit de mala cōplexione tñ sola altera/
 tiua sufficiūt. Et si fuerit cā pleuresis.
 aut periplemonia. aut empīma. cura/
 tio dicet in suis locis. Si at fuerit in cā
 mala cōplexio frigida ⁊ fuerit sola suf/
 ficiūt alteratiua. aut sola retētio anhe/
 litus. Si at fuerit cū mā ⁊ sit cū reuma/
 te: curet primo reuma qz fere mater est
 oīum egitudinū. Suffumiget igit per
 hūc modū sicut dictū est in reumate su/
 pius. **R.** mastice. thuris. laudani. añ. 3.
 j. ⁊ 5. camomille. melliloti. liquir. mū/
 de. añ. 3. j. bulliat i aq̄ ⁊ recipiat sumū
 vlt ex istis cū ābra fiat pomū ⁊ odoret
 vel ex istis ⁊ cū alīpta muscata ⁊ myr/
 rha fiat pillule cū ydromelle ⁊ teneat
 in ore. Et si fuerit nimis delicat⁹ remo/
 ueatur myrrha ⁊ ponant loco ei⁹ cari/
 ce vne pal. mūdare abarill. saccelletur
 caput cū sale ⁊ mīlto. Fluxu at tēpera/
 to digerat mā p hūc modū. **R.** radic.
 yreos. yfopi. sana mude. oziganī. cala/
 mēti. serpilli. capill. ye. re. añ. 3. j. liqri.

mude. cubebaz. pineaz. mūdai. semu/
 greci. añ. 3. j. mellis ⁊ zuccari. añ. lib. j.
 fiat sirupus. Et si fuerit senex ⁊ pble/
 gmaticus ⁊ tussis multū antiqua: ⁊ q
 nō fuerit multū delicatus: addat bona
 quātitas prassij: ⁊ fiat sirup⁹: ⁊ sumat
 mane ⁊ sero. Tamē aduertēdū q oīa
 q̄ dātur cōtra viciū spiritualiū debent
 multū teneri in ore. Mā digesta purge/
 tur sic. **R.** yerap. 3. 5. pulpe coll. ma/
 stice. bdelli. liquiri. mude. añ. 3. 5. p̄ficiā/
 tur cū ydromelle ⁊ fiat pille vlt fiat sta/
 gogum de agarico ⁊ turbit: cui⁹ rece/
 ptionē frequēter audiuitis ⁊ audietis.
 Et si mā ē melia addat idigestiuo epi/
 thim⁹ ⁊ sene ⁊ cuscute: ⁊ purget cū oīa
 sene ⁊ diaboz. ⁊ yerarussini raro tñ ac/
 cidit de melacolia. Si est sanguinea tñ
 raro accidit: in qua sufficit phloia cū
 dieta in frātiva. Si qz frequēti⁹ accidit:
 tussis d̄ mā phlegmatica: sic i phlegma/
 ticis ⁊ senib⁹ ⁊ in mōib⁹ ⁊ in habitanti/
 bus regiones frigidar: o3 diligenter
 ptractare: post purgationē igit ⁊ ante/
 viatur istis electuarijs. **R.** diapyris. dia/
 yfopi. diacalamēti. añ. lib. 5. ⁊ si delica/
 tus n̄ fuerit addat diaprasij. 3. j. misce/
 antur vel ista q̄ ponunt in sirupo pter
 mel ⁊ zuccaz pnt bulliri in oleo ⁊ col/
 letur ⁊ addat cera rubea ⁊ fiat vnguē/
 tū: ⁊ inūgatur collū ⁊ pect⁹ añ ⁊ retro/
 vlt q̄ teratur in vltimo ⁊ cū melle quā/
 tū sufficit fiat cōditū quo vtat quoti/
 die ⁊ frequēter labēdo: vel q̄ fiat pille/
 ⁊ q̄ teneat in ore. vel q̄ corpe mūdifi/
 cato bulliat in aq̄ ⁊ recipiat sumū. St
 aut fuerit tussis antiqua ita q̄ auferat
 sōnū sibi ⁊ vicinis suis: tūc vtat ista cō/
 sectione q̄ dicet infer⁹ capitulo de as/
 mate: q̄ sit de sulphure ⁊ arsenico ru. ⁊
 assa fetida ⁊ multis alijs vel suffumi/
 gado: vel pillas in ore tenēdo: vel trās

glutiendo. Cauēdū tñ q̄ ista nō stant
in corpe macillēto: nec in virtute debillē
sed in necessitate magna ⁊ quasi in de/
speratione. Quia tñ multū volūt sua ne
cessaria in singulis capitulis inuenire:
receptio taliū hec est contra tussim an
tiquā ⁊ q̄ nō p̄mittit hoīez dormire cor
porē mūdificato. ⁊ q̄ nō sit nimis exte
nuatus. R. sulphuris viui. myrrhe. ca/
stozet. piperis nigri. piperis lō. storacis
calamite. spicanardi. costi. galbani. yso
pi puluerizati. caricaz. liquir. munde.
ap̄j. añ. ʒ. iij. mell. dissupmati quātū suf
ficiet ⁊ fiat cōditū: ⁊ dent hui⁹ cōfectio/
nes tres pille ad quātitatē ciccris cū in
trabit lectū. Aliud est tale: cū enī tussis
hūida ⁊ quasi desperata ⁊ q̄si incurā/
bilis: ⁊ cū reumate ⁊ cū magno piculo
⁊ q̄ vene pulmonis ⁊ pectoris rūpanē
curet reuma p̄ hūc modū corpe mūdī
ficato radat caput ⁊ inungat cū melle
⁊ sinapi puluerizata desup p̄ciatur: ⁊
postea ponat supra totū caput capel/
lus talis. R. stercozis colūbini. myrrhe
storacis calamite. castozet. añ. ʒ. iij. ce/
re. ʒ. ʒ. caricaz. lib. ʒ. cōficiant cū oleo
de mastice: ⁊ extēdatur supra alutā sa/
ctā ad modū almutie: vt bñ toti capiti
applicetur. Et si tussis cū reumate ex
his nō curet fiat cauteriū in cōmissura
capitis anteriori ⁊ teneat diu apertum
⁊ mūdificet ⁊ pareat sicut decet: ⁊ si tuf
sis ex his nō curet curet eā deus q̄ scit.
Si aut̄ russiculofus paup fuerit: ⁊ tuf/
sis fuerit de cā frigida. Prīmū experi/
mentū est q̄ retineat fortiter anhelituz
⁊ frequēter ⁊ statim curabit. Secūdū
est tale q̄ accipiat puluis calamenti ⁊
ponat in caricio: ⁊ aliquānūlū p̄sentet
ignē ⁊ ponant in vino. ⁊ vtatur ex istis
sero ⁊ mane. Tertiū est q̄ accipiat bu
tirū ⁊ mel ⁊ vitella ouoz. añ. ʒ. iij. pi/

peris. ʒ. ʒ. misceant fortiter sine igne ⁊
vtatur. Quartū q̄ vtat sulphure cum
ouo sorbili: ⁊ potissime si tussis sit hu/
mida multū. Quintum est istud in tussi
multū hūida. R. diatricon. pipereon.
diapraffi. añ. lib. ʒ. misceatur. Sextū de
praessio ⁊ melle simul mixtis fiat cōdi/
tū ⁊ vtat eo labēdo. Septimū pip cū
sicubus. Si aut̄ tussis puenit ex stoma
cho ⁊ epate ⁊ alijs mēbris: curentur il
la ⁊ ita curabitur tussis. Si aut̄ puene
rit ppter causas p̄mitiuas abscondā/
tur. Si aut̄ puenerit in etate lactāti: re
ctificet lac ⁊ iungatur cū dragagato in
fuso: ⁊ butiro sine sale ⁊ oleo viol si/
mul mixtis: vel ponatur in lacte draga
gātū infusū: ⁊ penidia ⁊ obturet cōmis
sura anterioris ptis cerebri cū empla/
stro facto de thure ⁊ storace calamita.
Et si aliqua obmissi suppleat hoc dili/
gens amicitia lectoris.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ mor virtutis
expulsive aliquādo ē virtutis natu
ralis sicut in corde ⁊ pulmone: ⁊ epar
⁊ fere in toto corpe. Aliquādo est pu/
re aialis vt in motu pgressiuo. Aliquā
do est cōpositus ex aiali ⁊ naturali: vt
i egestiōe ⁊ vrina ⁊ tussi ⁊ sternutatiōe.
S3 aliqui aialis excedit: vt i tpe sanita
tis: aliqui nālis vt i tpe egritudinis: vt p3
i egestiōe ⁊ vrina. Intelligēdū ē q̄ si i
tussi expellāt solū nociua cū allenatio
ne motus nālis est. Si aut̄ cū aggraua
tione ⁊ molestia sic pōt esse morbus.
Intelligendū etiā q̄ tussis sicca pro/
pter asperitatē citius curatur. Si autēz
ppter consumptionē totius tardius lz
nō ppetat nisi alteratiua in humida al
teratiua ⁊ euacuatua iuxta illud Gal.
facilius est rē humida desiccare q̄ hu
mecture sicca. Intelligendū etiā q̄ tuf

sia vt plurimū venit de nocte q̄ de die: q̄ noctes sunt frigidiores ⁊ clauduntur por̄i: ⁊ ita aggregatur materia. In die autem evaporat: ⁊ quia in nocte magis recordatur ⁊c.

De tussi puerorum.

I sint in etate lactāti: decoquantur lac caprarū recenter multū ⁊ ponatur parū de aqua ⁊ sorbeatur. Vel sic. nutriti mastice caricas fortiter: ⁊ postea ponantur in ore pueri: idem fiat de vitis pas. mūd. abaril. idem de fistici. idem de pineis: idē de amig. dul. Et q̄ venit vt plurimum de reumate ⁊ apertura cōmissuræ ante rioris: fiat emplū supra cōmissurā aut supra totum caput de mastice ⁊ thure ⁊ sicubus siccis.

De tussi pauperum.

I tussiculosus fuerit pauper: retineat frequēter anhelitum quantum erit possibile. Et si non curetur sufflet ignem quotidie sine omni pietate ⁊ curabitur. Et si nō viatur caricis cū puluere calamēti. Aut viatur pipere condito cum caricis: aut si nō abhorreat amara: viatur p̄assio fm omnem modū acceptiōis. Vel viatur isto medicamine. R. solia ⁊ sumitates yfopi: ⁊ similiter calamēti. ⁊ eodez modo origani ⁊ serpilli. ⁊ decoquat in aqua ⁊ coletur. ⁊ colature addat modicum mellis: ⁊ illa aqua sorbeatur: aut gargarizetur. ⁊ illa que fuerunt abiecta conterantur: ⁊ cum melle fiat conditum. ⁊ viatur isto condito die ⁊ nocte lambēdo. Ultima cura pauperum est q̄ puluerizetur sulphur ⁊ accipiatur cum ouo sorbili. Et ista omnia valent in causa frigida ⁊ humida: ⁊ quia pauperes incurrūt frequentius ex hoc ideo nihil aliud eis scribo. Sed quia

tossia passio est ita cōmunis: volo breuiter recapitulare. Materialia que valent contra tussim: ista aut sunt q̄ valent in causa calida: ordeum fm omnē modum sue exhibitionis: mucillago psylli ⁊ citoniorum. quatuor se. frigidorum mūda. maior ⁊ minor se. malue. se. papaueris al. liquir. munde. vne passe munde. endiuie. scariol. lactu. portul. melones. cucurbit. auenatum. ordea. tum. amidum. farina cocta tri. colatu. ra fursuris. capillus vene. re. cādī. penidīa. dragagantum. oleum. viol. sisami. num. nenuphar. ⁊ alia similia. Et si cā fuerit frigida valent ista. radix yreos squill. lilij. yfopus. satiregia. sana mūda. origanum. calamentum. serpillum. capill. ve. re. dragagantum. gūmi arabici. orobus. fenugre. semen lini assum carice. vne. pas. fistici. pinee. liquir. pi. per. assa. fursur. ⁊ similia. Et est intelligendum q̄ tres sunt passionēs que se re curant cum eisdem materialibus: si cur est raucedo. tussis ⁊ asma. Discretus igit medicus in malibus inroducat formas: vel p̄ modū sirupī. vel cōditi. vel pillularū. vel troiscorū. vel vnguentorum. vel gargarizando. vel emplastrando. Accipiat igit vnū vel multa iuxta conuenientiam particularium ⁊ querat modū caplo de asmate: modū de tussi: modo de raucedine.

Clarificatio. Intelligendū q̄ licz tussis generetur vt plurimū de reumate: ⁊ in reumate nō competat phloia vt plurimū: nihilominus pōt cōpetere phloia in tussi cū reumate: ⁊ h q̄ corpus ē plethoricū: ⁊ cā calida: ⁊ currit ad iteriora: ⁊ q̄ ista cōcurrūt in tussi de reumate bñ pōt cōpetere phloia sic frequēter dictū est. Secundo notādum q̄ tussis

potest sequi passio epatis duobus mo-
dis et aliorum membrorum duobus mo-
dis. Aut quia materia est tanta quod compri-
mitur diafragma et per consequens pul-
mo. Aut quia vapores ascendunt ad ca-
pur et deinde cadunt ad pulmonem et
ita causant tussim: apostema epatis ad
matricis. et ita de alijs. Tercio intelligē-
dam circa istam materiam quod motus tuf-
sis potest dici vno modo preter naturam.
alio modo secundum naturam simpliciter tamen lo-
quendo tussis est morbus quoniam ledit opera-
tiones. Aut significat lesionem cum conu-
tiatur pectus et pulmo et totum corpus:
et causa etiam est innaturalis stimulas et
irritas naturam. Sed si consideremus
finem qui est quod iste motus est ut superfluum
expellat. ideo motus iste potest esse secundum na-
turam. Unde natura nititur expellere noci-
uum. et ita quo ad hanc inclinationem na-
turalē qua natura nititur superfluum: no-
cium expellere. Dicit Gal. tussim ster-
nutationē. et singultum motus naturales i. v.
de morbo. et hoc comparando ad mo-
tus morbi inordinatos ubi nullum est
regimen nature. ut in spasmo ubi est ner-
ui violēta contractio. et nullius nociui
expulsio. et ideo dicitur motus morbi
inordinatus ubi est nullum regimen nature.
Iste autem motus in tussi et sternutatione
et singultu: est motus compositus ex ani-
malis et naturali. quoniam cum virtus anima-
lis sensibilis apprehendit nociuum: exci-
tat naturalē expulsivā que non apprehē-
debat quia non sentiebat. et tunc coniungū-
tur isti duo motus et animalis sensibilis
et motus et naturalis expulsivus: et primi-
scent materiam cum aere: et vno impetu et sub-
ito expellunt ad exteriora. et talis motus
appellatur tussis. Et quia hoc fit a virtute
regitiva expellente nociuum: ideo dicitur na-
turalis. sic crisis bona et laudabilis ap-

pellatur motus nature et non morbi: licet
fiat in tempore morbi. quia igitur tussis fit cum
quodam precognitione: ideo significat
quod ibi est motus animalis. Nunc autem
intelligendum est quod in istis motibus co-
positis et ex animali et naturali: aliquando ani-
malis vincit naturalem: et aliquando na-
turalis animalē. Naturalis autem vincit
animalē in dispositione preter naturam et
in tempore somni. Et animalis vincit
naturalem in dispositione naturali in vi-
gilis. sicut patet in anhelitu et egone et
similibus. Intelligendum etiam iuxta istam
materiam quod motuum animalium qui-
dam sunt simplices et secundum naturam: ut
motus progressivus. quidam autem sunt compositi et
preter naturam: ut tussis sternutatio: et singul-
tus. Hanc autem materiam. v. de morbo per-
tractavimus. Quarto notandum quod si co-
petat phlebotomia in istis passionibus
corpore multo pleno: fiat primo phlo-
botomia de basilica oppositi lateris. et
postea de mediana eiusdem. Quinto
notandum quando ptopus ponit in cau-
sis calidis: debet poni in parva quanti-
tate. et alia in plus. Et quando ponitur
causis frigidis ponatur in magna: cum
tunc competit ratione primarum quali-
tatum. et ita de multis alijs possumus
intelligere hinc inde. Sexto notandum
quod tussis sicca habet quinque causas ut dictum
est. Prima. scilicet mala complexio sine mate-
ria. Secunda asperitas gutturis et can-
ne. Tertia privatio materie sicut in ple-
sicia et consumptis. Quarta humor grossus
et viscosus. Quinta humor subtilis
quem natura non potest apprehendere.
et si qua sunt similia. Operandum igitur
diversimode secundum diversitatem causarum
in tussi sicca. Ultimo notandum quod tussis
communiter loquendo maior est de nocte
quam de die. quoniam materia evaporat in die sicut

In vigilijs et exercitio. Et in nocte ag/
gregatur sicut in oculo et in somno: et quia
potius clauduntur: et sit decursus ad inte/
riora. et ideo de nocte tussis grauior et
potissime post somnum longum. hoc
autem intelligimus in dispositionis et pa/
ratio.

Capitulum v. de pituita.



Pituita est vlcus pul/
monis cum consum/
ptione totius corpo/
ris.

Cause. Cause

huius
passionis sunt omnia illa que vlcérant
pulmonem: et ideo materia reumatica
decurrrens a capite potest esse vna cau/
sa. siue fuerit sanguinea. siue acuta co/
lerica corrosiua. siue phlegmatica sal/
sa: vnde sicut gutta aque cauat lapidē
ratione frequentie. ita stillicidium reu/
maticum ipsum vlcera. Secunda cau/
sa potest esse apostema oris cum rumpi/
tur et vadat ad pectoralia et non bene
mundificatur. Tertia potest esse reten/
tio menstruum et emorroidorum: et
vapor corruptus ascendens ad pulmo/
nem. Quarta causa potest esse passio/
nes que sunt intra clibanum pectoris:
cum non bene mundificantur. sicut est
pleuresis. peripleumonia. sputum san/
guinis: et sanies in pectore aggregata:
et similia. Quinta causa potest esse ni/
mia caliditas exterior: et frigiditas rui/
pens venas. casus et percussio. aer ven/
tosus: et longa mora in cauernis minera/
rum et iuxta fornaces vbi fundunt me/
talla. et operari argento vivo. Et om/
nia ista que stringunt et ledunt pectus
et pulmonem: sicut aer autumnalis et si/
milis.

Signa. Signorum quedam si/
gnant preparationem et
dispositionem et quedam signant actū.
Istorum autem que signant dispositio/
nem ad pituitam sunt sicut habere collum
longum: et humeros eleuatos: et tibias
toruosas. et aduenit libenter illis qui
de facili incurrunt reuma: et qui habent
pectus strictum: et qui sunt extenuati cor/
poris: et potissime cum sunt versus au/
tumnū: et cum sunt mali regiminis. et
cum sunt ab etate. xvij. annorum: vsque
ad. xxv. quoniam pueris et senibus tar/
de aduenit. Autumnus autem detegit
pituitas. quia in autumnino manifestantur:
et etiam in autūno si fiunt moriuntur.
Signa autem manifesta sunt febris eibi/
ca lenta. et laborat magis et aggrauant
magis post cibum quam ante. Et cum hoc
adest tussis grauedo pectoris. sputum
saniosum. rubedo maxillarum. In/
telligendū circa istam materiam quod du/
plex est pituita. quedam proprie dicta
et ista est propter vlcus pulmonis. Et
quedam largo modo est: ut quando ve/
nit propter vlcus trachee arterie seu ca/
nalem pulmonis. Aut quia prouenit pro/
pter vlcera que proueniunt in velami/
nibus pectoris. Signa autem distincti/
ua sunt ista. quando prouenit a canali/
bus: adest dolor in medio colli. et setor/
ozis. Et si fuerit vlcus in substantia par/
tis anulo se: non recipit curationem. Et
quando est vlcus inter duos anulos po/
test recipere: et ideo quando perforat
gula inter duos anulos potest curari:
sed si recte in anulo non. Si autem pro/
uenerit in aliquis partibus pectoris pro/
terquam in pulmone: signum huius est quo/
niam magis laborat vna hora quam alia.
Et secundum signum potest haberi experi/
mento. quoniam si filum iuringatur in

aqua sanguinis draconis: et circumcin-
gatur pectori: ubi citius desiccabitur
ibi est minera. Et tamen vlcera pecto-
ris possunt recipere curationem: et quia
vene stricte et parue: et quia sunt partes
magis carnosae. Si autem vlcus fuerit
in pulmone: tunc signa distinctiva sunt
multa. Primum quoniam multum le-
duntur a quocumque aere excedente siue
calido siue frigido. Secundum signum
est quia tussis est magis violenta. Ter-
tium signum quia non potest iacere in
aliquo laterum. Quartum signum do-
lor spatulae sinistrae et mamillae sinistrae.
Et tunc istud vlcus est per modum abra-
sionis cuiusdam: et adhuc possunt cu-
rari. Et si fuerit vlcus corrosivum pro-
fundatum saniosum: impossibile est quod
curetur nisi cura Sal. quam ponit in de-
interloribus: quoniam multos curavit
quorum nullus evasit. Ulcera igitur
saniosa pulmonis non recipiunt cura-
tionem propter multa. Primum quia
vlcus iam est fistulatum profundum.
Secundum est quia ibi sunt multe ve-
ne et arterie et magne. Tertia ratio quia
pulmo est in continuo motu. Quarta
ratio est quoniam vlcus non potest mu-
tificari nisi cum tussi et in tussi est mo-
tus fortis et validus: et ideo facit ad di-
lationem vlceris. quare tussis aut se-
dabitur aut non. Si sedetur moritur
suffocatus. Si non vulnus dilatabitur
et vena rumpitur. Quinta causa potest
esse quia locus est in profundo et vir-
tus medicaminum non potest attinge-
re. et si attingat cum modica virtute.
Sexta potest esse carentia medicami-
num convenientium: quoniam si medi-
camina sint calida augmentabitur fe-
bris: cum semper febris ethica conco-
mitetur. Et si sint frigida non poterit vir-

tus penetrare. Et si sint sicca desiccabit
corpus et consumetur: cum sint consum-
pti. Et si sint humida oppilabunt et pu-
resciant: et ita medicamina parum iu-
vant. Septima causa potest, esse si qui
vellent quoniam pauci sunt medici qui
bene sciunt distinguere: et propter abo-
minationem sputi nolunt oculam ap-
plicare. aut quia patientes a principio no-
lunt se medico ostendere donec egritu-
do sit confirmata: pro tanto quia pa-
rum molestantur: et alia fere innumera-
bilia que cadunt circa istam materiam.
Et intelligendum quod pituitici aliquando
expuunt tussiendo partem pulmonis.
Aliquando partem venarum. aliquan-
do partem anulorum. aliquando lapi-
des.

Pronostica. Pituitici antiqui non recipi-
curationem: quando sputum pituitici ca-
dit supra carbones et setet expediti sunt
quoniam nunquam calcabunt terram: hoc
supposito quod signa dicta precesserint. quo-
niam aliquando est propter emptiam. et
infiniti decipiuntur huiusmodi quod odor debet
esse gravis sicut carniū assatarū quā-
do provenit ex pulmone. Si autem fa-
nies cadat ad fundum aque: pituiticus est
incurabilis. nisi quod aliquando miscetur
phlegmati viscoso. et tunc supernatat.
et tunc decipitur medicus nisi separaret
cum ligno. Si autem sit in medio iam
parat se ad confirmationem. Et dicit
Avicenna. quod si pustula appareat supra
spatulas moriter infra septem dies. Di-
cit etiam Avicenna quod ipse vidit pu-
sicam cuius vita prolongata est per
xxiiij. annos. Notandum est quod pi-
tuiticus potest longo tempore palliari in
pueris et senibus et pinguibus et car-
nosiss. Signa autem que signant pitui-

tum morti approximatum sunt casus
capillorum. incuruatio ungulium. pro/
stratio appetitus. difficultas anhelit^o :
retentio sputi. fluxus ventris. et inflatio
tibiaram. Et ut plurimum pitisci expe/
diuntur cum folia cadunt ab arborib⁹.
Cauendum est igitur diligenter in pro/
nosticatione pitiscorum. q^{ia} loquendo
moriuntur et moriendo loquuntur.

Cura. In principio si sanguis
dominatur aut corpus est
plethoricum: non formidet facere phlo/
botomiam. et si materia peccans est in
causa non formidet euacuare paulati/
ne finem exigentiam humoris peccantis:
et si reuma est in causa: curetur reuma
cum summa diligentia: sicut dictum est.
quoniam ut plurimum venit ex reuma/
te. et si venerit propter rupturam vene:
curetur sicut dicitur. Et ita breuiter de
omnibus alijs causis iuxta suas con/
uentientias. ¶ Intelligendum igitur q^{od}
eorum que valent in curatione pitisco/
rum quedam sunt que habent naturam
cibi et potus et medicine. et quedam sunt
que habent naturam cibi et medicine.
et quedam sunt que habent naturam ci/
bi. et quedam sunt que habent naturam
medicine. et quedam sunt que partim ex
his vel ex omnibus componuntur. Ea
autem que habent rationem cibi et po/
tus et medicine sunt tria: sicut est lac. vi/
num. et pitiscana. Primo igitur agamus
de lacte. In pitisci quantum est de presen/
ti sunt tria. vlcus. sanies. et consumptio.
Ulcus indiget consolidatiuis. sanies
mundificatiuis. consumptio nutriti/
uis et resumptiuis. Hunc autem deus
gloriosus et sublimis creauit vnam me/
dicinam vbi sunt ista tria. scilicet lac. et ideo

summe competit lac. In lacte enim est
natura serosa propter quam abstergit. et
ibi est natura caseata propter quam con/
solidat: et est ibi natura butirosa pro/
pter quam nutrit et reparat. Lac igitur
mulierum magis competit. deinde asini/
narum. deinde caprarum. Et sint ani/
malia nutrita in locis altis siccis. et pas/
cua sint ordeum. betonica. feniculum.
petroselin. agrimonia. et similia. Et si sis/
asina aduertatur q^{od} non sit constipata.
nec nimis laxa. nec nimis in ocio. nec in
nimio labore. et ita de alijs animalib⁹.
¶ Istam autem materiam tangit Gal.
tertio de ingenio. propter pitiscos: et in
septimo. propter consumptos. et in x. p^{ro}
pter ethicos. Modus autem sumen/
di sit ab vbere. et si non est possibile ha/
beatur scutella abluta cum aqua cali/
da: et sit vacua: et stet supra aliam ple/
nam aqua calida. et mulgeatur et exhibe/
atur statim: quia lac citissime corrumpi/
tur. et si timeamus corruptionem: bu/
liat ad ignem et ponatur ibi modicum
salis et mellis et forbeatur: aut projiciatur
in lacte lapides fluuiales candentes
aut ferrum candens et consideret medi/
cus q^{uod} digeratur in stomacho: ita q^{uod} post
assumptionem non seriat torsiones nec
dolores nec eructuat. des sumosas nec
acetosas: quoniam sicut cum digeritur
facit magnum iuuamentum: ita cum non
digeritur facit magnum nocumentum.
In toto ergo illo tempore in quo lac est
in stomacho non debet sumi vinum. quo/
nia vinum facit coagulari lac in stoma/
cho et cum coagulatum est in stomacho ita
transit in nam veneni. In nullo igitur ca/
su debet sumi vinum et lac in eadem me/
sa. Cauendum est etiam a lacte cum est fe/
bris putrida. Si igitur diligenter consi/
deretur

deretur omnia particularia que debet
considerari circa administrationem la-
ctis maxima inueniet iuuamenta. sicut
testatur Galienus et ratio et experimen-
tum. Sit igitur mulier iuuenis bene co-
plexionata: et quod sit de primo puerpe-
rio. et ita de alijs animalibus. Et quod co-
siderentur omnia que debet considera-
ri circa bonitatem lactis: que nos expli-
cabitur per dei gratiam cum tractabi-
mus regimen sanitatis. Lac igitur pit-
tiscus est cibus: potus: et medicina. Se-
cundum autem quod est cibus potus et me-
dicina est vinum: quoniam abstergit et
mundificat et nutrit: et velociter conuer-
titur in calorem et spiritum. Sit igitur
vinum album clarum debile quodam
modo dulce. et si non inueniatur sit citri-
num clarum non nouum cum multa aqua
pluuiali. Sed si est febris putrida ad-
mixta: vitetur quantum erit possibile
fina convenientiam particularium: et vi-
tetur cum sumitur lac sicut dictum est.
Tertium autem est pitiscana ordei. ista
enim abstergit et mundificat: et nutrit:
et inrigidat. sicut declarauimus in ope-
re nostro de regimine acutorum mor-
borum: et sicut dicemus satis breui ca-
pitulo de pleuresi et pipleumonia. Ista
pitiscana tante virtutis est quod non timet
uentum neque pluuiam: et ideo potest da-
ri in pitisci. siue detur lac: siue vinum det
siue non: siue sit febris siue non: et po-
test dari ante cibum et post in die et in
nocte: et in omni hora: saluata quantitate
iuxta convenientiam particularium.
Postquam autem vidimus de his que ha-
bent virtutem cibi et potus et medici-
ne. videamus de his que habent virtu-
tem cibi et medicine. et sunt tria sicut il-
la que dicta sunt. Primum enim est mel.
secundum est cancri fluuiales. tertium est si-

eus sicce. et multi alij fructus. De melle
intelligimus quod mel abstergit et munda-
ficat et nutrit et penetrat: et ideo est ve-
hiculum omnium medicinarum. que va-
lent ad spiritualia. Et ideo Hypocritas in re-
gimeto docet in pleuresi et peripleu-
monia ydromel et oxymel. Si autem est
febris putrida: aut calor posset tempe-
rari et dari ydromel aquaticum cum zu-
charo multo. Secundum est cancri flu-
uiales. de quibus notandum quod iste est
cibus altissimus et medicina beata: si-
cut volunt omnes sapientes. Decoqua-
tur igitur in aqua dulci donec possint
mundari. et abiectis interioribus for-
tissime abluantur cum lixiuio facto de
aqua cinerum vitum: et postea deco-
quantur ad perfectionem in aqua or-
dei et comedatur substantia: et aqua de
coctionis poterit. Tertium est zucha-
rum ro. et de ista dicit Auicenna. quod funera-
lia erant parata mulieri pitiscice: et fra-
ter suus curauit eam cum multitudine
acceptationis zuchari ro. sed tanta fuit
quantitas quod quasi incredibile esset: vi-
xit multis annis. Si autem propter ro-
sas accideret aliqua constrictio: vitatur
sirupo facto de yfopo. Et si propter yfo-
pum accideret calefactio: vitatur troi-
scis de camphora. vel vitatur dragaga-
no frigido. Tertium autem sunt flicus
sicce et fructus consimiles: sicut sunt fi-
stici. pinee. yue pas. munb. amigdala
munda. iulube. sebest. et silia. Postquam
igitur vidimus de his que habent vir-
tutem cibi et potus et medicine. et vir-
tutem cibi et medicine. Videamus de
his que habent virtutem medicine. Ista
autem sunt radices yreos. et aristol. yfo-
pus. et capilli ve. re. et orobus. et semen
bombacis. et se. papaueris. et senugreci
et similia. Et quedam sunt composita

sicut tyriaca: et rubea troscata. et si-
milia. Postquam vidimus de tribus: vi-
deamus de quarto. scilicet de cibis: et gratia
huius videamus de quibusdam rebus
non naturalibus. et primo de aere. Aer
igitur sit clarus mundus sine ventis:
et sit multum siccus: et si non potest
haberi per naturam: acquiratur per ar-
tificium. Et ideo Gal. ducebat pueri
cos suos ad quandam montem versus
ciciliam ubi est continuus ignis in ca-
cumine montis: propter siccitatem ae-
ris existentem versus medium montis
et ratione patiens: et lactis propter pas-
cua. Et quia talem montem habere non
possumus ubique: saltem acquiramus si-
cut possumus. Eligamus igitur mon-
tem altissimum et ibi inhabitet et ordi-
nentur pascua et animalia iuxta possi-
bilitatem particularium. Secundo con-
sideremus aquam. aqua enim semper
sit pluvialis. vinum autem sit sicut su-
perius dictum est. panis sit quicquid
cantetur bene coctus: fermentatus: et
cum temperata quantitate salis. Car-
nes sint ut plurimum autum volatili-
um vsualium: preterquam de illis que de-
gunt in aquis. Potest nihilominus uti
carnibus edinis et muntionis et vitu-
li lactantis: et cuniculi iuvenis: et ex-
tremitatibus animalium. Et de istis
omnibus parum et raro preterquam de vo-
latilibus tam domesticis quam campestri-
bus: de quibus potest uti ut plurimum
et ad sufficientiam: nisi quod in omni cibo
et potu debet esse modus quod accipiat
tam parva quantitate quod possit digeri:
et utatur testiculis vulpis et pulmone
eiusdem: quia mirabiliter competunt. Fa-
rinacia sunt ista: cibus de farina cocta
et cibus de colatura surfuris. et de simi-
la. et de farina milii. et fabarum: et leni-

tium. et rizi. et ordeum. et spelte. et cicerum.
Et utatur ordeato. et avenato. et ami-
do. et confectione que dicitur tri. sed in
ydiomate provincialium menuceli.
Et utatur lacte amigdal. et possunt ista
omnia confici. aut cum lacte amigdal.
aut cum lacte caprarum: aut cum bro-
dio pulle. Accipiantur igitur ista et con-
ficiantur: et secundum diversitatem particula-
rium: secundum quod nos volumus conglutina-
re: aut nutrire: aut abstergere: et ita de
alijs. Interdum etiam potest uti spinar-
gys: et lactuc. et petrosil. et mell. et cu-
curbit. et hoc secundum quod est febris purida
aut non. et secundum quod volumus abstergere
aut mundificare: quia secundum Gal. omnia
certis litteris denotari non possunt.
De piscibus potest uti piscibus squa-
mosis de aquis mandis currentibus
aut impetuosius longe a lacubus et ma-
gnis villis. Utatur ovis forbilibus:
utatur fructibus dictis superius. Et hoc
debeat esse temperatus. tamen magis
vergat ad superfluum quam ad diminui-
tum nisi esset reuma aut principium fe-
bris putride interpolare. Motus ma-
gis vergat ad otium quam ad exercitium
nisi aliquod particulare contradiceret
coitus sit nullus. balnea possunt com-
petere in declinatione. De balneis ta-
men fuimus complete locuti ca. de
ethica libro primo. et ideo curramus
ad id. De inanitione et repletionem de-
bemus intelligere quod magis debemus
intendere ad repletionem id est ad bo-
nam et laudabilem nutritionem. De ac-
cidentibus anime competit gaudium
et letitia et nihil aliud. vitet acetosa
salsa et acuta. nisi per hoc intendamus
curam. Quis igitur breviter et sub-
tiliter de sex rebus non naturalibus.
veniamus ad composita. Usus est
q. 14

Igitur de his que habent virtutem ci/
bi et potus et medicine: et visum est de
his que habent virtutem cibi et medi/
cine. et de his que habent virtutem me/
dicine: et de his que habent virtutem
cibi: et gratia huius de ordine sex re/
rum non naturalium. Et licet ista suffi/
cerent quo ad prouectos: propter ta/
men iuuenes magis particulariter pro/
cedamus. *R.* radic yreos: ylopi. ana.
3. j. capill. ve. re. *M.* liq. quatuor se. fridoz
mund. se. end. se. scariol. se. lactu. se. por/
tul. se. coriad. se. malue. se. papaueris
al. se. bōbaci. senugreci. ozobi. liq. mū/
de. vuarum. passerum mund. abarill.
caricarum. iulubarum. sebesten. fisti/
corum. pinearum munda. ana. 3. ij. de/
coquantur lento igni de sicco lignis et
de iuniperio cum aqua dulci fontina si/
ne fumo. et addatur mell. rosa. lib. 5. pa/
nis zuchari. lib. ij. fiat sirupus et cla/
rificetur. Iste sirupus valet in ethicis
et consumptis et ptificis: et valet in tuf/
si et asmate: quoniam abstergit et mun/
dificat et lenit et nutrit: et valet ad con/
solidandum. Sapiens igitur medicus
potest accipere vnu vel plura ex istis
et potest facere inde sirupum: aut ele/
ctuarium: aut pillulas. aut troiscos:
aut vnguentum: aut emplastrum. et om/
nia consumilia iuxta convenientiam par/
ticularium. ¶ Intelligendum est circa
istam materiam quod ista egritudo non est
simplex sed composita: et ideo com/
posito indiget medicamine: non con/
tinuetur igitur vnus modus medicandi
sed modo debemus insistere cum mū/
dificatiuis. modo cum desiccatiuis.
modo cum lenitiuis. modo cum nutri/
tiuis. modo partim ex hoc et partim
ex illo. aliquando plus: aliquando mi/
nus: quod tue industrie relinquatur. Ele/
ctuarium calida que abstergunt et mundi/
ficant sunt ista. diacimnium. diapyris.
diapysopus. diacalamentum. diaprasfi/
um. diaspquilla. Electuaria autem fri/
gida sunt ista. zuchca. rosa. zuchca/
rum violarum. diadragantum frigidū
electuarium resumptiuum. diapenidi/
on. sine speciebus calidis. Tempera/
tum aut vel quasi est diaraadon abba/
tis. Componat igitur et permisceat cui/
datum est caput. Emplastrum quod va/
let ptificis. *R.* sumitatum feniculi. su/
mitatum aneti. sumitatum camomille.
senugreci. ozobi. se. lini. orde. dactilo/
rum pinguium. caricarum. aristologie/
rotun. ana. 3. ij. conquassentur et buli/
ant in aqua. et si calor est fortis miscea/
tur cum aqua oleum viola. et fiat em/
plastrum et extendatur supra pectus.
Et si calor est debilis misceantur cum
anetino. Gargarisma ad mundifican/
dum pectus. *R.* radic yreos. feniculi.
ylopi. aristol. malue. bisimalue. ana. 3.
ij. capillorum vene. re. lib. 5. orde. semu/
greci. aneti. liquiri. munde. caricarum.
iulubarum. orde. quatuor semina fri/
gidorum. se. brusci. sparagi. et se. mell.
ana. 3. j. conquassentur et buliant in qua/
tuor libris aque. et addatur mellis lib.
5. et gargalizetur ista aqua frequenter
et in ore teneatur. Postquam visum est de
curatione ptifis vniuersaliter et parti/
culariter: modo de accidentibus videan/
mus. Accidentia autem que consueve/
runt ventre sunt multa. sicut est febris
putrida. reuma. insomnietates. diffi/
cultas anhelus. et difficilis exitus spu/
ti. constipatio ventris. oportet igitur
istis accidentibus remedia adhibere.
Si fuerit febris putrida auferatur om/
nino lac. et mel. et vinum. et reliqua ca/
lida que ponuntur in medicaminibus.

Et addatur sirupo predicto enō. sca/
riol. lactu. cicorea. et vtatur zuccharo.
penidgo. et candi. Si autem superueni
at reuma. teneat in ore istas pillulas.
℞. tyriace. rubee trociscate. ana. 3. j.
opij. crochana. 3. j. fiant pillule. et fiant
reliqua que dicta sunt superius. Si autē
supuenerit sputum sanguinis propter
nimium conatum in tussiendo: vtatur
istis pillulis. ℞. boli armenici. terre si
gillate. sang. dra. se. coriandri prepara
ti. añ. 3. j. liquiri. munde. vuarum passa
rum munda. abaril. iutubarum. añ. 3.
5. informantur pillule vel troisci cum
ydromelle: et teneat in ore diu. vel pos
sunt distemperari cū lacte cocto et vta
tur eis sorbendo: et diu in ore tenēdo.
Si autem superuenerit asma et diffi
cultas anhelitus et retentio sputi. hoc
enim est valde pessimum. Suffumige
tur igitur cum his. ℞. myrrhe. storacis
liquide. galbani. ana. 3. j. arsenici. 3. ij.
conficiantur cum butiro et fiant trocis
ci: et cum vit volueris ponatur vnus su
pra carbonem et recipiatur fumus per
embotum. Si autem supervenerit in
somnia: vtatur sirupo de papave
re. Et si fuerit constipatus vtatur siru
po viol. cum aqua ordei. vel cassiass.
in principio mense. Si autem patia
tur fluxum ventris: restringatur quia
citissime duceret eum ad mortem. ℞.
ypoquistidos. acacie. sandal. ru. spo
dij. charabe. dragaganti assi. gummi ara
bici assi mirtilorum. sumac. ana. 3. ij. li
quiri. munde. caricarum. vuarum pas
sarum. pinearum. fisticozum. ana. 3. 5.
conficiantur cum sirupo mirtino: et si
ant troisci: et cum vit volueris distem
perentur cum lacte vbi fuerit ferrū igni
tum exincum et restringetur.

Clarificatio. ^{Intelligendū}
^q pulmo nō
sentit in natura sua nec de se. sed sentit
gratia quarundam suarum partium.
scilicet ratione panniculi ipsum velan
tis: et ratione suarum cannarum: quo
ntiam aliter cum tussi non expelleretur
nocuum. Cannales autem sentiunt cū
sint cartilagineosi. Secundo notandū
quoniam licet vlcera quorundam mē
brozum nobilium sint curabilia. tamē
vlcera pulmonis non: postq̄ facta sūt
saniosa: quoniam alia membra habēt
meatus et foramina per que expellunt
suas superfluitates. a pulmone autem
nihil potest expelli nisi cum tussi: et in
tussi est motus vehemens et fortis:
et ita dilatatur vultus: et ideo non
potest consolidari quare rē. Tercio
notandum q̄ bolus armenicus potest
competere in vulneribus: et quia im
peditur fluxus et reuma: et consolidat.
et incarnat. desiccatur. et ita consumit hu
miditates pulmonis superfluas. Et
competit etiam ratione siccitatis: et q̄
impedit aduentum superfluitatis.
Quarto considerandum est q̄ in pti
si potest esse triplex morbus: consump
tis. officialis. et cōmunis. Officialis in
corruptione figure et macie. Cōsimilis
discernit in mala cōplexione. Cōmu
nis in solutione cōtinuitatis. Solutio
continuitatis est morbus per se: q̄ si
ne vlcere non est ptiis: et q̄ primo le
dit ideo est morbus per se. Alij autem
ledunt per accidens. q̄ sequitur vlcus
pulmonis. Quinto intelligendum q̄
pulmo est proprium subiectum huius
passionis: non cor nec epas: q̄ vlcus et
sanies est tota causa principalis et per
se causatē cōsumptionis. nō defect⁹ of
gestiōis. nec malicia cordis p se et pri
q̄ 113

mo: sed consumitur corpus ppter ethi-
cā que sequitur. Sexto notanduz q
modus veniendi in ethicam est iste: cū
pulmo non possit euentare cor: rema-
nēt vapores qui calefaciunt cor: et de-
inde totus corpus: et ita generatur ethi-
ca: et inde consumptio: quia vbi pituita
ibi ethica: et non e converso. Septimo
aduertenduz quoniam licet in peripleu-
monia rūpatur apostema et fuerit ibi
sanies et vlcus: non tamen propter hoc
necessario pituita: pro tanto quia apo-
stema est magis in velamine pulmo-
nis q substantia sui: et cum hoc vlcus
non est magnum: et cum hoc illa sanies
non est propter putrefactionem substā-
tie pulmonis: sed materie apostema-
tis. In pituita autem putrefit pars substā-
tie pulmonis in vlcere suo: et non ha-
bet exitum nisi cum tussi. et tunc mani-
festatur vulnus: et ita est motus circu-
laris. nec pulmo sentit quicq quantuz
est de natura sua: sed sentit ratione pā-
niculi et suorum cannalium: et ita sen-
sus est debilis.

Capituluz. vii. de sputo sanguinis.



De agitur de
sputo sanguinis. Cui cau-
se quedā sūt exteriores:
et quedam interiores.

Exteriores sūt sicut cū
aliquis inscietenter potauit aquam vbi
erat sanguifuga: et sanguifuga adhe-
ret palato vel gutturi: et ita exit san-
guis. exit etiam sanguis cum sanie vel
sputo cum aliquis dormiuit supra ter-
ram et sub radijs lune: et potissime cū
radij lune intrant per fenestram angu-
stam et cadunt supra caput. accidit eti-

am scretus sanguinis ex nimia come-
stione ciborum acutorum. sicut sunt al-
lea. cepe. mentastrum: aut salsoz: aut
acetosozum: et accidit ex casu. et per-
cussione: et saltu: et clamore: et rixa: et
ira: et odio: et ex vomitu: et tussi for-
ti. Et res coadiuuantes possunt esse ca-
liditas nimia: frigus nimius: cursus il-
lorum: coitus: clamor: et sitis multa. Si aut
ab intus hoc est propter caput: quia a
naribus venit ad palatum et pectus et
venit propter gingiuas et palatum et re-
liquas partes. Et venit a stomacho et
epate et splene: et propter retentionem
menstruorum et emorroydorum. et ac-
cidit in mutilatis cū replent se. Et ac-
cidit propter pectus et propter aposte-
mata cum reludat materia apostema-
tis ultra panniculos. Et accidit pro-
pter vlcera pectoris et pulmonis: et p-
pter apertionem et propter fissuram et
incisionem et corosiones propter acu-
men: et apertio propter distensionem
que fit propter ventositatem aut mul-
titudinem fissure: et propter incisiones
vnde cūq veniat: et de hoc stant ver-
sus. Dabrosis vēas corrodit: rixit eas
de. Scidit anathemasis has aperire
facit.

Signa. Si venerit ex causis
primitiuis: potest sciri
ex indicio patientis: si medicus fuerit
diligēs in inuestigando iuxta illud Da-
mascent: et sup omnia nō pudeat te in-
terrogare patientem: verbī gratia: tu
potes interrogare si patiens consueue-
rit potare nisi aquam: et si est homo si-
tibundus: et si itinerauerit de nocte: et
si potauit in fontibus aut riuis: et si sic
satis est bona coniectura: quia potauit
sanguifugam: et tunc inspiciatur os ei
in sole: et diligenter inspiciatur si aliqd

adheret palato seu gutturi: et si sic: tunc certius est: tamen est possibile quod transglutuerit: et tunc est valde incertum: nisi per paluationem omnium aliarum causarum. Considerentur igitur per hunc modum omnes cause primitiue. Si autem fuerit a capite discernitur ex dolore: et quia consuevit exire per nares et modo vadit ad palatum: et similibus. Et si est ex palato et gingiua est cum modica rascatione. Sed si cum fortiore est a gutture. et si cum fortissima est ex canna gutturis. Et si cum vomitu venit a stomacho vel ab alijs partibus membrorum inferiorum: et discernitur ex dolore loci. Et si a pectore et pulmone semper est cum tussis: et si tussis est modica: est a partibus proximis. et si cum magna est a partibus remotis. et si sanguis est clarus multus et spumosus et cum modico dolore: tunc est a pulmone. Et si est niger grossus: tunc est a pectore. et si est virulentus saniosus: tunc est ex corrosione: et quia catarrhus acutus precessit. Et si est ex apertione a principio est parvus: et postea multus. et mutatur color secundum multitudinem et diuersitatem sui exitus. Et si est ex apostematibus tunc signatur per apostema. et signa que dicuntur.

Pronostica. In pleuresi et peripleumonia si sputum appareat subrubeum bonum omne sputum sanguinis ex corrosione vix aut nunquam curatur. Omne sputum cum tussi quod diu durat ducit ad peritum. Sputum ex partibus fistulatis proueniens frequenter reuertitur. Sputum quod subito et repente aduenit: si vadit ad cor subito interficit: et si restringatur subito suffocat: et si non restringatur interficit propter nimiam euacuationem.

Sanguis enim qui venit cum vomitu si cum febre fuerit mortale est: nec ego vidi unquam aliquem epadere quoniam quantitas esset notabilis.

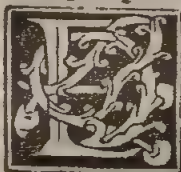
Cura. Galienus docuit curare hunc fluxum et potissime si venerit a pectore. v. de ingenio: quia iste est multum periculosus: et potissime si veniat a pulmone. Particularibus igitur convenientibus fiat phlebotomia de saphena: postea de cephalica: postea fiat fricatio extremitatum et ligatio dolorosa. Deinde poterit acetum cum aqua frigida. dum tamen tussis non sit magna: ut mundificetur pectus et sanguis non coaguletur. Deinde consolidetur vena cum stipitiis: et ideo fiat emplastrum de piris et coctans supra pectus et datur tyriaca a duobus mensibus usque ad quatuor sue consecutionis. Tibi igitur omnium istorum sit lac coctus. aut lac vaccinum unde butyrum fuerit abstractum: farina tritici: amidi: faba fracta: rizi: panis azimus. vinum grossum cum aqua pluuiali: ubi ferrum ignitum fuerit extinctum: perdicis: turtures: et columbi qui inueniuntur in foraminibus parietis. Competit etiam somnus et quies. et otium: et modica locutio: vitet coitum: balneum: laborem: et exercitium: et salia: et acuta: et acetosa: et reumatica. Super omnia vitatur fructibus stipitiis. sicut sunt sorbe: cornuar: mespila: citonia: pira: prunella. et similia. Et vitatur pane infuso in aqua pluuiali frigida cum aceto. Et competit lentes et costus coctus. Si autem iste fluxus fuerit ex reumate: curetur reuma sicut superius dictum est. et vitatur tyriaca cum opio. quia in terra non inuenitur ista recens. et vitatur emplastro supra caput de stercore columbino. et

gūmi ruthe: agrestis: et aliquando te/
near: et aliquando non et clisterizetur
clisteri acuto. Si reuma fuerit forte: et
si fuerit ex retentione menstruorum ape/
riantur: et ita de emorroidibus. et ita
de alijs ubi est plenitudo. et dentur ea
que generant parum sanguinis. Univer/
salibus igitur visis et corpore mundi/
ficato: et sanguine distracto: mēlia cum
quibus potest fieri consolidatio sunt
ista. portulaca. et folium eius. et succus
eius. et semen eius misce valent: et
cū hoc spodiū: charabe. rose. corall.
vtriusq; sandal. sanguis draco. opium
crocus. bolus armenicus: terra sigilla/
ta: ematithes: myrrha: thus: mastix:
storax: calamita: coziandrum. assum et
in aceto infusum. acacia. sumac. psidia
balaustia. cupule glandium. coaguluz
leporis. centaurea maior. camphora.
semen papaveris albi. ypoquistidos:
mirrill. beberis. mucillago psylli. et ci/
toniorum. et dragaganti. et gūmi ara/
bici. Valet etiā succus plantaginis. vir/
ge pastoris. burse pastoris. et mltā alia
consimilia ex quibus diligens medicus
potest facere sirupum. aut electuariuz
aut pillulas: aut troiscos. aut empla/
strum. aut oleum: aut unguentum. Et
si faciamus contra viciū spiritualiū
addamus liquir. et succum eius. vias
passas: iuiubas. candi. penidia. et ydro/
mel aquaticum. et similia lenitiua que
porten. virtutem medicaminis ad p/
fundum pectoris. Et si detur contra vi/
cia nutritiuorum: addantur spicanardi
spica celtica. semen endiue. se. scariote
semen violarum. et similia que faciunt
penetrare virtutem stipticorum ad p/
fundum. Si autem fuerit ex sanguisu/
gis: extrahatur sanguifuga per hunc
modum. cum potest videri. accipe te/
naculas cum quibus extrahuntur den/
tes: et illinantur aloe et applicentur ca/
pitū quantum erit possibile: et tranhan/
tur ad exteriora: quoniam quando sen/
tiunt amara statim aperiant os et ca/
dunt quoniam amara interficiunt om/
nia reptilia: sicut aloē et absinthium.
Suffumigetur igitur cum sulphure et
gargarizet aquam cum sale: et viatur
cepis et alleis et porris cum aceto. et vi/
tet aquam dulcem et potet vinum myr/
rhanuz: et agitur aqua munda in pet/
ui coram patiente ore aperto et capite
inclinato. et si fluxus sanguinis fuerit
propter hoc quod refudat ex apostema/
tibus pectoris. sicut est pleuresis et pe/
ripleumonia. tūc nullo modo et nulla
via apponantur stiptica: sed fiat sicut
diceretur inferius. Et si sputum fuerit ex
corrosione vel ex dispositione fistule/
sa. Dico quod talis curatio quasi despera/
ta est. In primis igitur euacuetur hu/
mor inducens corrosionem cum agar/
ico. et fiat phlebotomia. Et si particu/
laria conueniant. viatur pineis: et iuso/
bis. et teneat istas pillulas in ore. R.
myrrhe: thuris: se. portul. sang. draco:
se. malue. ana. ʒ. ij. opij. croci. ana. ʒ. ij.
conficiantur cum mucillagine dragaga/
ti et fiat pillule. Si fuerit ex nimia hu/
miditate mollificante: curet cū cūmino
asso: et aniso asso: et mastice: et squato.
Clarificatio. Intelligen/
duz quod corro/
sio potest accidere propter sanguinis acumen
cum aduritur acutur autem si colera
misceatur aut phlegma f. lsum. potest
igitur mundificari sanguis cum cassia
si. et similibus. vt impediatur corrosio
pectoris et pulmonis: et hoc non ē san/
guinem euacuare: sed quod est cum san/
guine mixtum. et ita sanguis mundi/
ficatur.

Intelligen/
duz quod corro/
sio potest accidere propter sanguinis acumen
cum aduritur acutur autem si colera
misceatur aut phlegma f. lsum. potest
igitur mundificari sanguis cum cassia
si. et similibus. vt impediatur corrosio
pectoris et pulmonis: et hoc non ē san/
guinem euacuare: sed quod est cum san/
guine mixtum. et ita sanguis mundi/
ficatur.

ficatur. Secundo notandum q sanguis
fuga non debet incidere cum forpibus
nisi valde iuxta caput. quoniam aliter
capite remanente continue attraheret
et continue euacuaret: et ideo in exteri
oribus quando volumus multum de
sanguine euacuare abscindamus cau
dam: et ita continue fluit: et quando vo
lumus remouere vna gutta aceti pona
tur supra caput aut cum capillis q ponu
tur inter suos dentes et carnes: et ita re
mouent pueri. Tercio notandum q
sanguis qualitercumq exeat per superi
ora malum fm Hypo. q naturale non
est nec quo ad rem nec quo ad modum
in se. non est naturale quia locus eius
sunt vene et arterie. nec in modo quia
emuntoria non sunt ordinata a natu
ra q sanguis purgetur per superiora.
Et si contingat q aliquando sit ad bo
num hoc non est de se sed per accidens
quia natura fortiter stimulata hoc fa
cit. nihilominus q fortis motus est po
test fieri ad bonum postq nociu eu
acuatur. licet euacuatur per inconueni
entem regionem. Quarto intelligendum
q i viris non fuit aliquod emuntoriu
ordinatum a natura per qd purgare
tur sanguis: nisi forte emorroides. p
tanto q viri sunt calidiores et fortio
res et maioris exercitij. In mulieribus
autem non est talis calor: et sunt in ma
iori octo. quoniam mulier est custodi
tina domus fm Gal. in de complexio
nibus: et q habet emuntoria. paten
tia. et etiam propter sinem: aut rone se
tus. Et ideo natura sagax cuius saga
citate non e finis: ordinauit cauernam p
qua sanguis vniuersaliter purgaretur
et fuit privilegium singulare. Quinto
notandum qm licet phlebotomia red
dat sanguine fluxibile: tñ trahit ad op

positu: et ita facit fluxibile: ad diuersu.
et ita pot competere. vñ non fluit ad locu
sz ad oppositu. Sexto notandum q si
corp e plenu et reuma frigidu pforta
ri dz caput cu calidis stupicis: et po
stea fiat phlebotomia vt cesset fluxus et
trahit ad oppositu. Et postq vena est
apta: dz q distrabat qcuq fuerit ce. lz
Serardus et qda alij videant dicere op
positu. Ultio notadu h q i fluxu sangui
nis p superiora virtute fortis et corpe pleno
prio dz fieri phlebotomia de saphena
eiusde laeis. et si scdo idiget fiat phlo
botomia de basilica eiusde laeis: et si ad
huc pl idiget fiet de cephalica eiusde
lateris. q prio dz trahi ad pte remoti
ore quatu e possibile: et post p ordinē
debemus venire ad magis pincta sp. di
strahedo. Cephalica aut eiusde lateris
distrabit postq alia precesserunt.
¶ Caplm. vij. de empimate.



Empimate in
ptatur sputus sanio
sum existens in con
cavitate pectoris aut
pulmonis: et io postq
dictum est de emorroides passioe dice
dum est de empimate.

Cause. Cause empimatis sunt ca
tarrus descendens a capite
ad pccavitatem pectoris vbi cu non expel
lit nec p tussis mūdificat quodammodo
ibide digerit et in sanie trāsmutat: et io
tal collectio saniei appellat empima.
fit et alio modo qm apostemata rui
punt aliqui añ pfecta gnationez saniei.
aliqui post et currunt ad pccavitatem pecto
ris sicut e squinātia et pipleumonia: et
aliquādo vadit ibi multu de sanguine
mixto cuz sanie et virulentia. et aliquā
do aliter et aliquando etiam venit p

pter vapores ⁊ humores venientes a
toto corpore: qui quidem aggregantur
in concavitate pectoris ⁊ pulmonis ⁊
cōvertuntur in sanie. aliquando etiā
propter vlcera pectoris ⁊ pulmonis ⁊
causis consimilibus. Largo ergo mo
do loquendo omnis sanies aggregata
in concavitate pectoris empima voca
tur ⁊ appellatur. proprie tamen si pro
cederet a pulmone.

Signa. In isto casu sue cause
sint sua signa. signa ta
men aliqua possumus apponere: quā
do enim sanies est in cōcavitate pecto
ris aut raritatibus pulmonis: conuer
tit se ad corrodendum ⁊ vlcerandum
substantiam pulmonis. Signa huius
sunt febris lenta: sed magis de nocte q̃
de die. rubedo maxillarum. calefactio
pedum ⁊ manuum. tussis cum falso quie
te. aggravatio post cibum: ⁊ reliqua.
Signa autē in qua parte sit sanies sūt
duo. Primum est ponamus q̃ sanies
sit aggregata in parte dextra. ⁊ tūc po
nam⁹ q̃ iaceat in parte sinistra: tūc ma
ior dolor ⁊ maior pondus sentitur q̃
si iaceret in parte dextra. Cuius ratio ē
quoniam in parte media pectoris est
quidam pāniculus dividens pectus in
duas partes sicut longitudinem: ⁊ ideo
sanies que est in parte dextra non pōt
ire ad partem sinistram: sed stat supra
panniculum ad modum sarcine. s. cum
aliquis iacet in parte sinistra: ⁊ sanies
est in dextra: ⁊ econverso: ⁊ ideo cum
aliquis iaceat supra partem ubi est sa
nies: tūc sanies accumbit supra costas:
⁊ ideo firmiter apodiatur: ⁊ pro tan
to non est tantus dolor: ⁊ ideo si aliq̃s
iaceat supra eandem partem meli⁹ dor
mit ⁊ melius digeritur materia ⁊ faci
lius expulsiur. Secundo modo potest

discerni per hunc modum. Intingatur
filum in bolo ⁊ circumcingatur pectori
⁊ ubi citius desiccabitur ibi ē minera:
⁊ si in utroq̃ latere fuerit: utrobique ve
rificabuntur ea que dicta sunt.

Prognostica. Sanies post
sanguinis spu
tum malum. Sanies pectoris aut est
multa: aut pauca. Si multa aut virtus
est fortis aut debilis. Et si fortis tunc
potest expelli pars per tussim cum screa
tu seu sputo: ⁊ alia pars per occultos
meatus transit ad stomachum ⁊ expel
litur cum vomitu. ⁊ alia transit ad epas
quarum una pars expellitur per vias vi
nales: ⁊ alia pars per secessum: sicut q̃
vadit ad gibbum vel ad concavum. Si
autem virtus fuerit debilis ⁊ materia
multa. tunc suffocat duob⁹ modis: aut
q̃ materia vadit ad cor: aut ad vias
anbelitus. Si materia fuerit pauca ⁊
virtus fortis cito expellitur cum tussi.
Si aut fuerit debilis mundificari pōt
in .xl. diebus. ⁊ si ultra transeat transit
in putrem. Alterius intelligendum q̃ si
materia saniosa sit liuens aut viridis
aut nigra malum est: ⁊ si accidat siccio
pis pessimum est: ⁊ si expellatur cum
laboriosa tussi ⁊ febris maneat ⁊ non
cesset molestum est. Si aut sputum fue
rit leve album ⁊ cum modica tussi: ⁊ si
ne molestia ⁊ cum alleviatione se. ⁊ bo
nitate appetitus: ⁊ fortificatione vir
tutis: bonum est ⁊ signum salutis. Et
si contrarium adveniat malum ⁊ si
gnum mortis. Intelligendum etiam lu
xta hoc q̃ aliquando aggregatur phle
gmatica materia in pectore grossa: ⁊
videtur medico q̃ sit sanies ⁊ frequen
ter fallitur. Et ideo oportet habere signa
distinctiva. Primum est quoniam sanies se
ter. ⁊ scōm quoniam sanies cadit ad psum

dum aque. Tertium quoniam sanies
semper inducit maciem. sed phlegma
nihil horum facit. Intelligendum etiam quod
sanies in concavitate pectoris existens
frequenter deludit medicum. quoniam
ut plurimum iudicantur pituiti et incu-
rabiles. et inde sanie mundificata eua-
dunt quod est medico ignominiosum. Con-
siderentur igitur signa superius posita
capitulo de pituiti. bonum est igitur ad-
uertere ad pulsum. et si non significet se.
non videntur ex ulcere pulmonis. Si
igitur est ordinatus et tardus. non est ibi
nec pituitis nec ethica sicut puto.

Cura. Intelligendum quod tres sunt
egritudines pectoris que
maximam habent convenientiam quo
ad materialia curationis. scilicet raucedo et
tussis de causa humida et emphysema qua
resolucenda sunt medicamina de uno in
aliud. Si autem emphysema fuerit propter
rupturam apostematum nondum di-
gestorum complete. cuius signum quod
altera pars saniosa est. et altera sangui-
nolenta tunc competeit phlobotomia.
et breuiter in omni repletionem. Et dein
de mundificetur humor peccans et si
antefrictiones et clisteria et alia sicut de-
cet. Uniuersalibus premis digestatur
materia que est in pectore. et diuidatur
et subtilietur et adiunget natura ad ex-
pellendum et mundificandum cum re-
bus que habent aspectum ad materia
grossam in pectore existente modo po-
nendo emplastra supra pectus. modo
pillulas. modo troiscos. modo garga-
rismata. Quorum materialia sunt hec ra-
dix malue. bisimalue. radi. lilij. radix
yrcos. squill. aristol. raphani. et fenicu-
li. petroselin. brusci. sparagus. gramen. yso-
pus. origanum. calamentum. capill. ve-
ne. re. ozobus. fenugrec. se. lini assil. se.

bombacis. dactili pingues. ficus sicce
vire pas. liquiri. munda. et succus eius.
iuiube. anisum. mararum. piper nautalis
resina. terebentina. stercus columbinum.
nitrum cassia. triagrana piperum. mel.
oleum lauri. butyrum. assungia gallina
cea re. et similia. Composita sunt ista.
metridatum. tyriaca. dyairis. diapsop.
diacalamentum. diaprassium. dianisum.
diacimnum. Intelligendum tamen quod
semper a leuioribus est inchoandum.
nisi esset timendum de sincopi aut re-
pentina suffocatione. Attamen quod socij
iuvenes volunt quod fiat distinctio inter ista
ideo volo magis particulariter ordina-
re licet prouecti non indigeant. Empla-
strum ad maturandum et mollificandum
et preparandum materiam saniosam in
pectore ut de facili expellatur. R. da-
ctilos pingues. et ficus siccas. et radicem
malue. bisimalue. conuascentur et bull-
ant in aqua. tunc. R. stercus columbi-
num. terebentinam resinam. misceantur
omnia fortiter cum mucillagine. fenu-
greci. se. lini. et fiat emplastrum et exten-
datur supra pectus. Deinde fiat talis
sirupus si calor est magnus. R. radicem
malue. bisimalue. radicem yrcos. lilij.
yso. an. 3. s. capillus ve. re. lib. 5. qua-
tuor se. fri. mund. se. brusci. se. spagi. se.
end. se. scari. se. lactu. ana. 3. ij. vuarum
pas. liquiri. mund. se. bombacis. draga-
ganti. cadi. penidij. an. 3. j. ozdei lib. 5.
mellis. 3. iij. panis zucchari lib. 5. fiant
sirupi lib. 5. Si autem fuerit sine febre
et materia fuerit frigida grossa compacta.
R. radicum aristologie. lilij. yrcos. yso-
pi. raphani. squill. feniculi. petroselin.
apij. origani. calamenti. prassij. an. 3. ij.
ozobi. se. bombacis. fenugreci. se. lini
assil. anisi. spicenardi. liquiri. mund. cu-
bebarum. caricarum. vuarum pas. mund.

materia ha
pectoris

abarill. se. malve. ana. \bar{z} . j. mellis. lib. j.
 panis zuchari. lib. 5. fiat sirupus. lib. ij.
 purgeur cum pillulis cochys acuatis
 cum agarico. Intelligendum quoniam
 quando volumus materiam maturare
 in pectore existentem: tunc competit odo-
 mire supra partem infirmam: et quan-
 do volumus expellere tunc competit
 dormire supra partem sanam. et per
 eius aliquo modo agitur. aqua ordet
 competit eis: et ydromel aquaticum: et
 panis infusus in ydromelle. et farina co-
 cta. et farina ciceruz. et ova sorbilia. pul-
 le. perdices. auicule parue. et columbi.
 vinum clarum subule. et si limpharet
 cum ydromelle aquatico tanto melius
 valent et pisces salsi. auenatum. ordeu.
 et farina ordet: et fenugreci. Inungatur
 pectus cum butiro bulito in oleo lau-
 rino. suffumigetur cum terebentina. Bal-
 neum nullo modo competit et si com-
 peteret hoc esset in fine negotio com-
 plecto vtatur metridato et tirsata. et cum
 incipit venire ad asma et difficilem exi-
 tum vtatur assa fetida cum lacte. Uti-
 mo autem cum omnia deficiunt caute-
 rizetur locus ubi est minera: aut incida-
 tur et ponatur tenta cum oleo rosa. ne
 claudatur: et proijciatur mel: et sugatur
 sanies cum cannula. et non permittatur
 egredi nisi paulatine. Et confortet cor
 cum diacameron. et diambra et brodio
 galline. et deinde curetur apertura. Et
 cum non saluatur conscientia tua. recur-
 re superius sicut dictum est ad capitu-
 lum de raucedine. et ad capitulum de
 tussi. aut inferius ad caplm de asmate:
 et habebis opus completum.

Clarificatio. Intelligendū
 quod sanies post
 sputum sanguinis non dicitur mala per
 comparationem ad humorem ex quo

fuit quod forte ita mala vel peior esset ex
 alijs humoribus: sed dicitur mala ratio-
 ne sui: aut gratia loci. Ratioe sui est ma-
 la cum sanies habeat vlcerare et corro-
 dere: vnde cum fuerit. Ratione loci est
 mala et potissime si fuerit a pulmone:
 quoniam si cum tussi veniat sputum tu-
 beum clarum cum modico dolore et
 multum spumofum. si postea appare-
 at sanies proculdubio vlcus est in pul-
 mone: et per consequens per. sis: et per
 consequens cibica: et per consequens
 mors: et in tali casu sanies post sputum
 sanguinis mortale. Si autem sputum
 sanguinis fuerit a pectore: et postea sa-
 nies: minus malum. quoniam non est ita
 perniciosa sicut cum provenit a pul-
 mone. Secundo notandum quoniam
 licet piper sit calidum in quarto. et sic
 cum similiter. nihilominus cum mate-
 ria est frigida grossa: et alia particula-
 ria conueniunt bene potest competere:
 quod digerit et subtiliat: et cum hoc admi-
 scetur cum alijs: sicut est liquor. vne pas-
 se. iulube. dragaganti. et silia. et ita vnu
 iuuat alterum. Et pro tanto in febre
 phlegmatica competit piper cum pti-
 sana. sicut dictum est in primo lib. Ter-
 tio aduertendum quod calor naturalis et
 innaturalis sunt idem in specie: quod con-
 ueniunt in calore. et sunt idem in nume-
 ro. quod in eodem subiecto sicut in radio
 caloris naturalis: quoniam febris ni-
 hil aliud est quam calor naturalis mutat^{us}
 in igneum. Calor igitur febris implicat
 in se duplicem naturam. vnam natura-
 lem per quam digerit. et aliam innatura-
 lem per quam corrumpit. et ideo quod per
 nam non potest perfecte digerere. et quod
 aliquid de naturali est ibi non corrumpit^{ur}
 per. quodam modo igitur tenet viam me-
 diam. virulentia igitur causatur a re to-

taliter preter naturam: sed in generatio-
ne saniei currit agens fm naturam qd
declarat albedo. ex hoc enim assimilatur
membris radicalibus: sed tamen sanies
non potest nutrire nec membris assimi-
lari. et partim gratia agentis: qz non est
omnino fm naturam. et partim gratia
materie: qz quedam est preter naturam
et non est in potentia vt transmutetur p/
pter malas sui qualitates. Et ideo licet
intentio nature agentis supra cibum et
agentis supra naturam saniei sit vna et
eadem: qz vtrobiqz intenditur assimila-
tio. nihilominus magna est differentia
in effectu: quoniam in tempore sania-
tis cum agit calor naturalis supra cibum
tunc pure naturalis est et a nullo impe-
ditur: et cibus est in potentia. et pro tan-
to potest fieri transmutatio. Sed in te-
pore febris et in tempore preter natura
cum sit actio supra naturam: vt in sanie
conuertatur: licet intentio nature eet vt
fiat assimilatio corpori: non potest p/
pter indispositionem instrumenti et ma-
terie vt dictum est. Sanies igitur inta-
ta erit fm naturam: quoniam lz natura
non possit assimilare omnino: tñ adhuc
facit vt sit subiectibilis virtuti expulsiue
Sanies igitur subijciuntur actioni natura-
li. qd aut efficitur a re preter natura vi-
rulentia est. Quarto intelligendum qd
humores fm naturam sunt in venis. p/
ter naturam tñ sunt extra: et tñ vbiqz
fuerint possunt putrefieri et corrumpi: et
potest inde sanies generari: et non e hoc
mirabile si hi putrefiant et corrumpantur
et destituantur. quoniam humidita-
tes tertie que sunt magis digeste possunt
putrefieri et corrumpi: et febris putrida
potest inde generari. sicut fuit decla-
ratum a nobis supra librum de differē-
tiis se. Gal. nec de istis est mirabile cur

membra solida putrescant et corrumpantur
et in sanie transmutentur: sicut pz in vl-
cere pulmonis et in osse fistulato.

Capitulum viij. de asmate et difficultate
anhelitus.



Asmas est diffi-

cultas anhelitus cum sonitu si-
cut disnia est difficultas
anhelitus sine sonitu.

In asmate enim cogitur
patiēti ad velocem anhelitum et frequē-
tem: sicut homo qui currit et laborauit
et sicut homo qui prefocatur. Sed in
disnia est anhelitus sicut hominis rau-
ci: aut hominis perfecte leprosi. Et de hoc
stat versus. Disnia se cellat canit asma
malūqz reuelat. Ista aut sunt tanq ge-
nus et habent quatuor species sub se.
Prima species est difficultas anhelit-
cum aliquis non potest expellere aerem:
pro tanto quia pectus et canes non pos-
sunt stringi sufficienter ibi retinent
fumose superfluitates: et illa species ap-
pellatur sanfugium. Secunda species est qua
do aer non potest trahi ad cor cum suffi-
cientia: pro tanto quia canes et pectus non pos-
sunt bene dilatari. et vocatur anhelitus
seu anhelosus. Tertia species est quā la-
borat vtroqz modo et attrahendo et ex-
pellendo. et vocatur oztonia. Et de hoc
stant versus. Expirat late: trahit ad se
cum grauitate. Omnis anhelosus: reco-
tra sanguinosus. Oztonia quoqz mor-
bo versatur vtroqz. Quarta species est
anhelitus duplicatus sicut est in philo-
captis aut pueris fletibus cum con-
tinuant anhelitum et trahunt tractum
post tractum: et attestatur in febre supra
vehementem caliditatem: et duriciem orga-
ni: et debilitatem virtutis. Posset addi qd
vellet quinta species sicut est anhelit-

tus prefocatus in qua specie homo pa-
rat se ad erigendum et standum ut pos-
set attrahere anhelitum. vix enim po-
test sustinere cooperimenta supra se.
Unde intelligendum quod decubitus pe-
ior in attrahendo anhelitum est facere
supra dorsum. et melior supra faciem.
medio autem modo se habet facere su-
pra latera. In magna autem difficultate.
non patiens sedere sedendo capite multum
elevato. Intelligendum etiam circa istam
materiam quod pulsus et anhelitus conue-
niunt et differunt. Conveniunt quoniam si-
cut in pulsu est dilatatio cordis et arte-
riarum propter hoc ut infrigidetur cor
et sanguis arterialis: et est etiam constri-
ctio ut fumose superfluitates expellan-
tur et sunt etiam due quietes. ita simili-
ter est in anhelitu. Est enim dilatatio
pectoris ut aer frigidus vadat ad pul-
monem et cum hoc est ibi contractio ut
fumose superfluitates expellant: et sunt
ibi due quietes. Conveniunt et in alio:
quoniam sicut pulsus immutatur propter
res naturales et non naturales et preter
naturam. et secundum hoc efficitur pulsus ma-
gnus parvus frequens et tardus. et ita
de alijs. Ita similiter anhelitus secundum il-
la tria immutatur et efficitur magnus
aut parvus et ita de alijs. Attamen non
est intentio nostra determinare de om-
nibus immutationibus anhelitus. sed
solum de immutatione que fit a rebus
preter naturam: et ideo subiugamus causas.

Cause. Cause autem huius pas-
sionis sunt omnia illa que
aggravant diaphragma. aut pulmonem.
aut cannam. aut epiglottim. aut lacer-
tos mouentes diaphragma pectoris: cum
ista membra sunt proprium subiectum
huius passionis. Cause autem sunt tres
sicut est morbus consimilis: officialis:

aut communis: procedamus igitur per
hunc modum. Difficultas anhelitus
provenit aut a causis extrinsecis aut in-
trinsecis. Si ab extrinsecis sicut est ca-
sus. obuiatio. nimia caliditas. aut frigi-
ditas. aut aer pestilentialis: aut sicut est
aer cauernarum et minerarum. et fun-
dentia metalla. et assumptio veneni. et
operari cum argento vivo: et fructus pon-
tici et acetosi. et multa consimilia. Et si
veniat asma et difficultas anhelitus pro-
pter causas intrinsecas. hoc est propter
reuma aut propter squinantiam. et pas-
siones oris. aut propter stomachus po-
tissime cum est nimium repletus. venit
etiam propter passionem epatis: et po-
tissime propter repletionem gibbi. et pro-
pter passionem matricis. et propter pas-
siones splenis: et breuiter propter om-
nia illa que possunt comprimere dia-
fragma. venit etiam propter passionem
spualium: sicut est pleuresis et peripleu-
monia. sanies aut humiditas aggrega-
ta in cannis pulmonis. aut in concan-
tate pectoris: aut in trachea arteria. aut
epiglotti. aut venit etiam propter vento-
sitate: et propter malam complexio-
nem calidam frigidam siccam. et humi-
dam. et venit propter oppilationes: et
raro sine materia. Secundum igitur di-
uersitatem causarum materialium: et quan-
tatem et qualitatem et situm: secundum hoc
adueniunt diuersitates magne in anhe-
litu in attrahendo siue in expellendo
siue viroque modo. et ita de alijs speciebus
difficultatis anhelitus.

Signa. Si autem venerit pro-
pter causas extrinsecas
discernitur per dolorem. et per signa reu-
matis: et quia asma venit subito. Et si ve-
nerit propter passionem oris: aut matricis:
aut per apostemata pectoris:

satis cito discernit ex illis. et si venerit
propter caliditatem spiritualium discernitur
quod hanelitus est magnus et frequens: et
adest sitis et calor. et ledit a calidis et
luuat a frigidis. Et si est ex humiditate
est cum sreatu multo. Et si ex siccitate
non est sreatus. Et si est propter repletio-
nem venarum pulmonis est anhelitus tremulus
et est cum mala valde. Et si venerit propter de-
bilitatem virtutis non poteris mouere la-
ceratos pectoris nares sunt graciles et con-
trahe ad interiora et anhelitus est debi-
lis. Et si fuerit ex pulmonis repletio-
ne trahit anhelitus cum magno desiderio et
inflatur pectus et desiderat magis ex-
pellere quam attrahere. Et si fuerit propter
magnum calorem magis desiderat attrahere
quam expellere. Et si fuerit ex vetosita-
te: est cum diffinitione et cum minor graui-
tate. Et si venerit a corde est cum tremo-
re. Et si venerit ex sanie discernitur ex
spuio.

Prognostica. Asma in seni-
bus nunquam cu-
ratur. Asma in omni etate aut nunquam cura-
tur: aut cum magna difficultate. Asma
postquam antiquat non recipit curationem.
Quando in asmate hanelitus est prius
tardus et frigidus signum est mortis. prius
rune. In asmate hanelitus tremulus et
pulsus tremulus magnum signum est val-
de: quod signatur vene pulmonis esse reple-
te. In asmate sincopis pessimum. In om-
ni difficultate hanelitus in qua patiens
cogit se ad eleuandum et hanelitus suscipi-
endum mortale est. quod hanelitus est pfo-
catus. Asma si venerit propter catarrhum
caput est debile naturaliter nunquam curat. In
telligendum quod asma et difficultas haneli-
tus sunt egritudines cronice et mouent
paroxysmaliter. Cauet igitur sibi medi-
cus de vanis permissionibus.

Cura. Curatio asmatis est mul-
ti. cum difficultas et ideo diligenter
procedam. Prima regula est hec. scilicet quod a
principio non administremus nimis ca-
lida: quod magis ingrossant donec corpus sit
mudificatum. Secunda regula quod non con-
nuemus nimis unum medicamentum. sed mu-
tetur modus operandi. Tertia sit talis
non administretur narcotica nec aliqua con-
strictius nisi magis esset reumatica: et cor-
pus purgatum. Quarta regula quod postquam
magis fuerit subillata quod purget per vomitu-
m: aut secessum. Quinta regula quod nulla
via et nullo modo fiat balneum nec somnatio.
Sexta regula quod dormiat quanto mi-
nus poterit: et non dormiat de die nec su-
per repletionem magnam: nec sonus sit pfun-
dus. Septima regula quod si est possibile
quod nunquam poterit quando comedunt: sed per vna
hora aut duas post et per. Octaua re-
gula quod sume vitet omnia cibaria vetosa.
His visis videam de dicta. Panis sit
bene coctus: bene fermentatus et cum tepata qua-
ritate salis: et sit de spelta et sit pastatum
cum aniso et maratrum et cimino: vinum sit
antiquum clare odoriferum sed in pura qua-
ritate. Carnes sint ut plurimum volatili-
um: vulpina et hirci nemoralis multum prope-
rit eis et potissime pulmones quomodo
documque sumant: potest et fieri puluis ex
pulmonibus et utat isto puluere secundum omnem
modum. Brodium galli antiqui multum con-
perit et potissime decoctum cum multo poli-
podio. et aniso et cimino et maratrum. Fi-
cus sicce et calefacte ad ignem multum va-
let et consilia. et sicut sunt vire passae. pinee
intube et filia. Eligatur igitur aer sicce vel
pinam vel per artificium temperatus in inter-
calidum et frigidum. Utat piscibus squa-
mosis de aquis mudis currentibus. utat
tur outa forbilibus recetibus. De vlcere

bua vtatur buglosa. boraginibus. feni-
culo. petrosil. origano. calamento na/
sturcio. serpillio. yfopo. sparago. sal/
uia. ozco. bleta. vitet oia legumia. De
fructibus vitat sicubus siccis. 7 cuius bñ
maturis. 7 oactilis pinguib⁹. 7 amig.
dulcibus. De inanitione 7 repletione
intelligēdū qd nunq̄ debet comedere
ad saturitatem 7 nisi prius appetat: 7
assellet prius anteq̄ comedat. 7 come-
dat plus de mane q̄ de sero. De mo/
tu 7 quiete vitat exercitio tēperato an/
te cibū ambulādo 7 equitādo seu ali/
quo mō cantādo seu aliquo modo vo-
ciferando. Sed post cōmestione mō-
dico exercitio sit contentus. De frica/
tionibus. fricētur extrema 7 pectus cū
pāno aspero. vitet omnia balnea 7 po-
tissime post cibū vt dictum est. De som-
no dormiat semper quasi sedendo: 7
nō dormiat de die. nec post cibum. nec
post longam moraz vt superius dictū
est. De accidentibus anime. vitet iram
7 sollicitudinē. 7 sit in letitia sempitē-
na. Intelligendū sicut frequēter dictum
est qd ista tria habent magnam cōueni-
entiā in curatione. fraucedo 7 tussis 7
asma. his vīs ad digerendū mām
veniamus: 7 quia vt plurimū accidit
asma 7 difficultas hanelitus de cā fri-
gida 7 humida: iō de illa tractemus:
℞. radic. yreos. aristol. ro. centauree.
enule. campane. eupatorij. absinthij. ra-
dic. rubec. maiore. vtriusq̄ calamenti.
vtriusq̄ sticados. yfopi. squill. añ. ʒ. ij.
succ. feniculi. anisi. maratri. liquir. mū-
de. iuinbe. prassij. añ. ʒ. j. 7 mellis. lib.
.j. fiat sirup. lib. s. quo vitat mane 7 se-
ro cū aqua calida. Intelligendū hic qd
ex his mālibus potest fieri distere. aut
electuariū conditū. aut emplastrū su-
pra pectus. Aut bulliat in oleo. 7 ad-

data cera fiat vnguentū quo vngatur to-
tum pectus corpe mūdificato. Mate-
ria aut̄ digesta purget sic. ℞. agaric.
turbith. se. vitice. polipodij. añ. ʒ. j. eu-
forbij. pulpe coll. succi cucumeris. as-
nini. añ. ʒ. j. yeralogodio. ʒ. ij. anisi. ma-
ratri. spicanar. bdellij. masticeis. folioz
mēte. foliozum absinthij. zizi. añ. ʒ. s.
cōficiant cū ydromelle. 7 cū vt volue-
ris accipiat duas. 3. vel vnā de ista p̄se-
ctione 7 fiat pille. addat plus vel min⁹
iuxta cōueniētiā piculariū. Deinde pōt
vri medicinā vomitiua cuius simplicita
sūt ista. sal gēma. raphan⁹. semē croci
horētis. sal armoniacū. capparis sal-
ta. radix volubil⁹ maioris q̄ hz folia ad
modū vitia. armoniacū. castoreū. opo-
ponac. 7 silia. Vel fiat sic. ℞. raphanū
7 lardet cū elleboro nigro. 7 ponat in
aqua ad putrefaciendū vsq̄ ad tres di-
es vel quor. Deinde remoueat oēs
lardones bñ cauēdo qd nihil remaneat
7 deinde bulliat raphanus in oxill. sqll.
7 oxill. sorbeat. 7 facit mirabiliter vo-
mere. Purgato at corpe sufficiēter cū
medicinis successiuis 7 vomitiuis: 7
vtatur optatis calidis 7 suffumigatio-
nibus. Opiate aut̄ sūt iste tyriaca ant/
qua. aurea alexādrina. meridatū. pbi-
lo antropos philoniū. Itē vitat isto sus-
fumigio. ℞. arsenici. sulphuris viui. se-
rapini. aristol. ro. añ. ʒ. s. puluerizāda
puluerizent. 7 cōficiant cū butiro 7 ef-
ficiant pillule ad modū auellane. 7 po-
natur vna pillula vel due supra carbo-
nes 7 recipiat sumū ore apto. Intellē-
gendū hic qd isti asmatici frequēter sūt
pitisci 7 debiles 7 aliqui extenuati. 7 iō
in talibus formidemus medicinas la-
xatiuas 7 vomitiuas: 7 oīs ea que sūt
fortis virtutis. Intelligendū qd vltimum
remediū est cum de curatione sum⁹ de

sperati: q̄ fiat cāuterium in medio pe/
ctōis. Si autē asma fuerit cū reumate
curetur prius reuma: qm̄ aliter nihil va/
let opatio. Curatio autē reumatis dicta
est supius. Si autē difficultas hanelit⁹
fuerit ppter siccitatē vīat cibus hūidis.
sicut sūt boragies .buglosa. spinargia.
violaria. maiua. oleū sisaminū. oleum
amig. viol. butir. Et vīat lacte mulie/
ris: aut asine. aut capre. et regatur sicut
echici et pūlici et consūpti. Si autē cau/
sa fuerit calida. et corpus plenū. et vīr/
tus fortis fiat phloia: et dicit Avic. q̄
quādo vapores qui sūt circa cor et ar/
terias sūt cā difficultatis hanelitus: q̄
tūc cōpetit phloia. et vīatur ordeato. et
aqua ordeī. et malaxet cera in oleo vio/
lato et nenuphare. et ponatur supra pe/
ctus. aut inungat pectus cū oleis frigi/
dis. Et si asma venerit in pueris lactā/
tibus: det sibi succus feniculi tepidus
cū lacte. Et si venerit ex vīetositatē: inū/
gat pect⁹ cū oleo costio laurino. casto/
reo. muscatellino. Et si venerit propter
alias passiones q̄ multe sūt valde. curē/
tur illa prius sicut dictū ē: aut sicut dice/
tur. Intelligēdū q̄ istud electuariū va/
let fere in oī passione pectoris siue fue/
rit rācedo siue tuss siue asma. R. suc/
ci caulii. lib. .j. bulliat et despumet. cro/
ci. .z. iij. panis zuccari. mell optimi. añ.
lib. .5. et fiat electuarium.

Clarificatio. Intelligēdū
q̄ hanelit⁹ re/
tinet aut volūtariē aut coacte. Si coa/
cte statū sit mors: tū pp carētā ifrigida/
tōis. tū pp carētā euētatiōis et expul/
sionē fumosaz supfluitatū: et iō hō re/
pēte morit⁹ sicut strāgulatū. Si at hanc
lūm retineat volūtariē: tunc hō satis
diu pōt eē sine hanelitu: sic videm⁹ in il/
lis q̄ stat oīno sub aq̄ et in lōga retēto.

ne hanelitus volūtaria: qm̄ in volūta/
ria sit cōtinua euaporatio nālis licz nō
sit sensibilis. Cū autē cāna cōstringitur
violēter nulla sit euētatio nec sensibilis
nec ifensibilis: et iō sit mors. Aliter igit
est de retētiōe hanelit⁹ volūtaria: et alr
de nō volūtaria. Secūdo notandū q̄
licz cor mēbrū sit calidissimū: nihilomi/
nus cū appropiat morti p̄t eē frigidū.
Et ita hanelit⁹ licz veniat a corde pōt
eē frigidus: aut q̄ remisse calidus aut
q̄ frigid⁹: qm̄ cor ifrigidatū ē: et iō ha/
nelitus frigidus in se. acutis signū pess/
mū et mortale. Tertio aduertēdum q̄
frigida stīptica bñ pnt cōpetere in ma/
licia hanelit⁹: sic sūt sandali cāphora.
et succus portul. et silia. Et hoc dico
quādo virtus motiua lacertoz debili/
tata est ppter nimīū calozē: et nimiam
corporis raritatē. Quarto consideran/
dum est q̄ motus hanelitus p̄m sit a
virtute nāli regitiua. et ita sit p̄t a vīr/
tute cordis cū illa moueat dilatādo et
cōstringēdo. Et forte sit ex illa virtute
que informat: q̄ qui dedit formā dedit
et motū. et p̄t ē sit a virtute nāli attra/
ctiua q̄ trahit et dilatāt ex desiderio: et
ex virtute expulsiua: q̄ valet ad expel/
lēdū nociua. et ita facit ad expulsionē.
licz motus virtutis nālis nō appareat
nobis manifeste exire corpe sub dispo/
sitione nāli. Virius igit nālis et virtus
vitalis reponāt sub dispositione virtu/
tis naturalis regitiue. Nunc autē ita est
q̄ motus virtutis animalis vincit nā/
lem in tempore vigiliarum. Sed mo/
tus virtutis nālis vincit animalem in
tempore somni. Ultimo notandum q̄
motus dilatationis et constrictionis p/
cedunt ab eadem virtute. Sed cum
diuersis vill diuersa faciūt: modo dila/
tando: modo cōstringēdo.



Pleuresis

ē apostēa calidūz la-
certoz seu pāniculo-
rum seu velaminū co-
starum interiorz cliba-
ni pectoris. Intelligē-
dūz est q duplex ē pleuresis. quedam
vera z quedam non vera. non vera aut
est in lacertis seu carne costarum exte-
riorū: aut in costis falsis q sunt sub dia-
fragmate. siue sint exterius siue interi-
us siue cū sit ex vīrositate. Pleuresis aut
vera sit in velaminib⁹ costarum interi-
z potissime in pte vbi velamina contū-
guntur costis. Quonā quidā ē pānicu-
lus qui tergit costas interius. z quidāz
est qui diuidit spiritalia a nutritiuis:
z appellatur diafragma: z qdā est qui
diuidit pectus fm longū in duas par-
tes. Nunc aut in partib⁹ remotis a co-
stis in istis velaminib⁹ nō potest gene-
rari apostema. sed in partib⁹ i quibus
coniunguntur costis cū ibi sint vene z
arterie z aliqua carnositas z humores
z ideo p⁹ ibi causari apostema ca. Est
igitur pleuresis vera apostema velami-
num costarum interiorz. z ē apostema
ca. aut qz materia est ca. aut qz acquisi-
uit caliditatem ex putrefactione. Bene-
ratur aut pleuresis in vtroqz latere z i
latere dextro z in latere sinistro. Sed
illa que est in latere sinistro ē magis pi-
culosa sed velocius terminatur. Sed
illa que ē in parte dextera nō est ita pe-
riculosa. sed tard⁹ terminat s⁹ Autē.
Nunc aut istud apostema terminatur
multis modis. aliquando insensibiliter
z per euaporationē. z est melior remi-
ssio. Aliquādo aut resudat z sicut re-
sudat vadit ad pulmonē z expellit cū

tussi. Aliquando terminatur per sanā
z vadit ad cannales pulmonis. Aliquā
vadit ad cōcauitatem pectoris z mun-
dificatur in quadraginta dieb⁹: qm pul-
mo cū dilatatur imbibit sibi illā mām
z cū pstringitur impellit ad cannales:
z tūc expellit cū tussi. sicut docet Gal.
in deteriorib⁹. Aliquādo mā pleuresis
indurat z lapideat. aliquā vadit ad vi-
as vīnales per venā magnā. aliquā va-
dit ad intestina. aliquā trāsmittit ad alia
mēbra multa sic videm⁹ cap. de signis.

Cause. Pleuresis causatur aliquā
a cāis extrinsecis: aliquā
do ab interiorib⁹. Si ab exterioribus
sicut ex nimio calore z frigore: z potis-
sime cum superuenerit motus nimius.
z prouenit a potatione nimia vini pu-
ri. aut a nimia potatione aque frigide.
aut quādo ventus bozealis venit post
australem. z prouenit ex dispositione
fm proprietatē: aut attributionē tem-
porum anni. z ideo frequent⁹ venit in
vere quātū est ex proprietate plenitudi-
nis. z plus in estate quātū est ex abun-
dantiā colere. z plus in autūno quātū
est de melia. z plus i hyeme quātū ē
de phlegmate. In senib⁹ aut raro venit.
z si venit ē magnū periculū. rarissime
venit in accide eructuantibus. Si aut
proueniat a causis extrinsecis: tūc cau-
sa antecedē est repletio totius corpo-
ris. z potissime cum superueniat subit-
to vehemēs frigiditas in aere. Causa
aut immediata est vt plurimū colera.
secūdo sanguis. tertio phlegma. quar-
to melancolia. Gentositas etiā potest
esse causa: sed non est vera pleuresis.
Signa. Signorum quedāz sūt
ipsam. z quedam sūt que significant hu-
morem peccantem. z quedam sunt que

significat hūorē peccatē. et qdā sūt que
significāt tpa morbi: et qdā sūt q̄ signifi-
cant trāslationem mae ad aliā ptem: et
qdā sunt q̄ significāt salutē: et qdā sunt
q̄ significāt mortē: et qdā sunt q̄ distin-
guūt inter hoc: et illud: et ita: signa pno-
stica cōprehēdunt in istis nec oīz ponē
rubricā de hoc. Et cognoscim⁹ ēr p ista
qñ egritudo erit lōga: et qñ erit brevis.
Et p ista sciem⁹ lōgitudinē status a p̄ci-
pio. et ex his pēdet tota curatio. Aga-
mus igit p̄mo de primis. Signa autē
q̄ significāt pleuresim sūt. iij. fm Gal.
in de crisi. Primū. i. dolor lateris cum
pūctura. qz ibi est duplex cā doloris.
mala cōplexio: et solutio cōtinuitatis:
et cū h mā que tā extitit officia venarū
et illa q̄ adhuc abūdat in venis. Secū-
dū signū est se. cōtinua: qz mā est putre-
facta in locis p̄imis cordi. Tertiū est
difficultas anhelitus ppter cōpressio-
nē pulmonis. Quartū est rufus cōco-
mitas: ppter illud qd̄ refudat ad cāna-
les. Quintū pōt addi pulsus ferrinus:
qz morbus est in mēbro p̄mculoso nī
si q̄ multū occultat h dīspō: qñ mā est
phlegmatica. Signa at hūoris peccā-
tis sūt ista: qñ si est ex colera: vrina est
clurina intēla et tenuis et pulsus durus
et veloc: et frequēs: et dolor acutus pū-
gitiuus multū intēsus et sputū clurīnū.
Alia signa colere discurredo p res nā-
les et cōtra nāz. Si autē san. fuerit in cā-
vrina erit rubea et spissa. et pulsus ple-
nus et sputū subrubēū. Et intelligēdū
hic q̄ sputū rubēū ē valde malū: qz si-
gnificatur vena rupta. Et tūc competit
cōtraria curatio sicut in ydropisī cū se.
qñ pleuresis indiget mūdificatiue: et
vena apta cōstrictiue. Sputū autē sub-
rubēū est bonū a p̄cipio: qz attestatur
supra dominū san. q̄ inq̄a de facili ol-

geritur et venit p viā resudationis a p̄-
niculo nō p viā rupture. Cognoscit igit
tur san. p ista signa. et p alia q̄ attestant
supra dominū sanguis. Phlegma autē
discernit: qz vrina est remissa et pulsus
inordinatus: et salua est multa: et screa-
tus est phlegmaticus: et sōnus grauis.
Mā autē melācolica discernit: qz dolor
nō est multus nec intēsus nec acutus: et
sputū liuidū. et vrina remissa et alta li-
gna q̄ attestant supra melācolia: qñ ra-
rissime accidit ex melancolia. Tertia
spēs signorū sumit ex tpibus morbi: et
habent a Gal. libro. ij. de crisi. Totum
igit illud tēpus in quo nihil expuit aut
indignū vt liquidū aquosū aut grossū:
siue viscosū globosū aut cū laboriosa
tussi p̄ncipiū est morbi. et cū incipit ex-
puere aliquantū digestū et cū alleuia-
tione et cū minori labore: tūc ē augmē-
tū: et qñ sputū est albū et lene et equale
et cū facili tussi et alleuiatione: tūc ē sta-
tus. Et cū ista incipiūt minui et se. ml-
nozari tūc est declinatio. Et est itelligē-
dū q̄ si p̄ncipiū morbi est lōguz: tota
egritudo erit lōga. Et qñ p̄ncipiū est
breue: tota egritudo erit brevis. Nunc
autē pleuresis de co. in estate in iuvene
virtute forti existēte brevis est terminā-
tionis. Si at oīa p̄icularia nō pueniāt
terminabit vt plurimū in. xliij. die. Qñ
autē mā est frigida et ipsa frigidū: tūc p-
lōgat: et tō extēdit se vsqz ad. xx. diem
aliqui vsqz ad. xxxij. sicut in anxyo: ali-
qñ ē plus. Et de h ē dicebat Ypo. de
pleuresi nō vera: aut de pleuresi a ma-
teria frigida. Apostematū qdā in. xx.
qdā in. xl. rupturā differūt. Necessari-
um ē ergo medico vt saltim qdā cōie-
ctura p̄xima veritati cognoscat elōga-
tionē status a p̄cipio. Sicut igit tpa
morbi cognoscunt p vrina et egritudib⁹

epatis et venarum et in egritudinibus
stomachi et intestinoꝝ p egestionē. Et
ita tēpora morbi in egritudinibꝫ pecto
ris et pulmonis cognoscunt p sputum.
In egritudinibꝫ igit pectoris et pulmo
nis sputū diligēter cōsideret: qz alr ne/
sciremus pnoticare: nec dietare: nec cu
rare. Est igitur regula q in pleuresi et
peripleumonia quāto plus expulsi tā
to plus alleuiat: et iō plus accedit ad
statū: nāto plus alleuiat qz in pleuresi
salubri statꝫ nō ē neqꝫ hōꝝ. Pro iāto
qz sic mā resudādo exit panniculū: ita
expellitur: et ita spvadit alleuiādo: qm
ibi nō est status quo ad accidētia: sed
quo ad digestiōē. Quarta spēs signo
rū sumit ex hīs q signāt traslationem.
mā enī pleuresis sīnithomatice trasmit
titur ad cor cuius signum est sincopis.
Aliqñ trasmittit ad pulmonē: cuius si
gnū est: qm dolor nō est ita acutus: sed
difficultas anhelitus est maior. Aliqñ
aut trasmittit ad pūsim: cuiꝫ signū ē ca
lesfactio maior post cibū. Aliqñ mittit
ad cerebrū: cuiꝫ signū frenesis et alleui
tio: aliqñ mittit ad nervos: cuiꝫ signū ē
spasimꝫ: et oēs iste delegatiōes sūt pes
sime. Aliqñ in mittit retro aures: et tūc
posset eē bonū cū alijs multis bonis si
gnis. Quinta spēs signoz sumit ex his
q distinguūt signa distinctiua iter apo
stema epatis et pleuresis: qm in aposte
mate epatis pulsus est vndosus: et do
lor ē sub diaphragmate in dextra pre et
tussis ē sicca: dolor nō ē acutꝫ: et si nō
in sumo egestio est sicut lotura carnis: et
si in gibbo vrina est spissa cōfusa: et tu
mor est ad modū noue lane. Illa autē
q distinguūt iter pleuresis et pipleumo
nia sūt ista: qm in pipleumonia pulsus
est vndosus et dolor nō est acutꝫ et diffi
cultas anhelitꝫ est maior et dolor inter

duas spatulas et maxille rubet. Illa autē
que significāt frenesim sūt nigredo lin
gue et ariditas et vrina remissa: et quia
dolores latez nō pcesserūt. Sextū si
gnū sumit ex his q significant salutem.
sputū albū lene et equale et cū modica
tussi et cū alleuiatione patiētis: et q cō
tinuet et q cito appareat in principio.
pculdubio salutē significat et potissi
me qn alia signa cōueniūt: sicut est bo
nitas sōni et appetitꝫ et bonā tollerātia
et q applicatio medicaminū cōferat: et
q egestio nō sit frequēs nec liqda: sed
iuncta et equalis: et hora solita: et q vi
na vergat ad rubedinē et ad quādā me
diocritatē: et q cito incipiat facere bo
nā residētia. Et est intelligēdū vnā bo
nā regulā de vrina sūm in intētiōē ysaac.
Urina in egritudinibus epatis et vena
rū certā hz significatiōē siue fuerit bo
na siue mala. In egritudinibus aut que
sūt extra venas sicut in pleuresi et sili
bus. Si vrina fuerit laudabilis bonū ē
sed nō est signū certum salutis: ex alijs
enī pōt periclitari. Si aut vrina fuerit
mala et indigesta et ita de alijs malis
cōditiōnibus: certū est signū ad mortē
qz postq digestio deficit in radice be
ne deficit in ramis. Septimū signū su
mitur de pnoticatione ad mortē oia si
gna. iij. pleuresis si fuerit multū intēsa
et laboriosa mortē significat: sicut ē do
lor vehemēs in iuvene cū virꝫ totali
ter psternat ex vehemētia doloris. Si
militer vehemēs difficultas anhelitus
et frequētia cū frequētia addat in cali
ditatē: et caliditas in frequētia: et ita sit
circulus cū vnū addat i aliud. Siliꝫ tū
tis laboriosa cū ipediat sōnū et cibū.
Siliꝫ se. fort. siliꝫ cū sit molestior om
nibus morbis: sicut scribit. viij. de inge
nio. Ex sputo siliꝫ accipiunt signa mor

talita: sicut cum est liuidum nigrū visco-
sum: et cum laboriosa tussi. Similiter
cum nō pōt expelli: qz debilitas virtu-
tis et lacertoꝝ significatur: aut materie
viscositas et grossities. Et est intelligē-
dum q in oī egritudine pectoris mate-
riali si nō potest expelli: aut si expellat
et subito retineatur grauedine manen-
te mortale est: dato q materia esset di-
gesta: qm̄ p̄focat. Egestio frequēs et
liquida mala: vrina tenuis aut spissa:
liuens viridis et nigra sūt signa morta-
lia: similiter pulsus debilitas. Et est in-
telligendū q in pleuresi et in quacūq;
egritudine si medicus recte operetur
et nullus error intercedit si patiens pro-
pter medicamina recte applicata vni-
uersalia et p̄icularia nō alleuiet s; po-
tius aggrauet: signū est pessimū et mor-
tale. In talibus igit nō est insistendū.
Uti igitur signis et vīs pronostica-
tione ad curā accedamus.

Curatio. In primis considerare
stipatus et fm̄ cōuenientiam particula-
rium: fiat sibi suppositoꝝ vel clistere.
dein applicetur calefactoria: qm̄ attra-
hū vel curant: aut digerunt: si corpus
est plectozicū curant: si corpus est ple-
nū dolorē augmētant: et ita digerūt: qm̄
vniuersalis purgatio oꝝ p̄cedere: si
dolor descendit mā videtur grauis: et
tunc purgetur cum violis et cassias. et
manna: tamen Sal. voluit q iuuus est
in omni dolore siue ascendente siue de-
scendente facere phloiam. In pleuresi
igitur corpore pleno et virtute forti: si/
at primo phloia fm̄ Aulc. de saphena
eiusdē lateris: deinde si plentudo ad/
est de basilica oppositū lateris: deinde
de basilica eiusdem lateris. Et est intel-
ligendum q fm̄ Sal. doctrinā supra il-

lam partem: quando dolor ad spatū/
las et. ab epate enim p̄cedit quedā ve-
na que protenditur vsq; ad cor: et dein
de truncus ascendit rectus vsq; ad ou-
as guidegi. Sed postq; p̄cedit a cor/
de: quidam ramus egreditur a trunco
recto versus dextrū et sinistrum et con-
struit casilicam in curuatura brachj.
Iste igitur due basilice equaliter hauri-
unt ex puteo: et iō equale esset quantū
est ex hoc de phloia de quacūq; par-
te fuerit: quia equalis est distantia: sed
aliud est: qm̄ vene capillares que nutri-
unt costas superiores habent colligan-
tiam cum venis capillaribus que p̄ce-
dunt a basilica: et ita si fieret phloia in
principio corpore pleno de eodem la-
tere fieret tractus ad locum per venas
capillares. et ita faceret ad augmentū.
et si egritudine confirmata in corpore
nō existente plectozico fieret per oppo-
sita: tūc fieret tractus materie corrupte
ad mēbra nobilia. Restat igit q in p̄-
cipio corpore plectozico existente de-
bet fieri phloia de basilica oppositi la-
teris: aut de saphena eiusdē partis po-
stea fiat de eadē parte: et dicit Sal. q si
nō inueniat basilica q fiat de media/
na: et si nō inueniat mediana q fiat de
cephalica. Quia de quacūq; pte fiat a
toto corpore sit euacuatio. Attamen
intelligendum q phloia et farmacia
sunt multū conseruanda ne virtus de-
bilitetur: quia virtus est que curat mor-
bos: deinde fiat calefactoria. Et si ma-
teria est colerica fiat calefactoriū cum
spōgia: aut cum vase cneo vitreo ter-
reo vel cupreo: et ita de alijs: pāno iter-
posito iter latus et vas. Si aut mate-
ria fuerit grassa viscosa fiat calfacto-
riū de orobo. fenugre. et fursure cōmī-
tis et positū i sacculo et ebullitū nī aq

vbi sit acetum: et compressis fortiter et
lateri applicatis. Sed in omnibus istis
debet esse cautela quod postquam incipiunt in-
frigidari quod remoueant. Si autem ma-
ius fuerit sanguinea aquosa fiat calefactorius
de sale et milio torrefactis: et in sacculo
positis. Deinde utat tali portione gar-
gartizando: sorbendo vbi in ore tenendo.
Recipe rad. brusci. spagi. graminis. an.
3. j. end. scariole. an. 3. j. capill. ve. re.
ordei. an. lib. 5. quatuor. se. frigidorum
minorum et maiorum sem. papaueris albi.
liquir. mude. cubebaz. an. 3. j. mell. 3.
j. panis zucca. lib. 1. fiat sirup. lib. 1. et 5.
Et si materia est frigida aut ipsa frigi-
duz et materia difficilis exit: possumus
addere mell. alias. 3. j. et radic. yreos.
et ylopi. et apg. an. 3. 5. et et modicum ace-
ti. Si tussis est debilis et non timemus de
frictura pectoris. oportet igitur ista ad-
dere et illa diminueri iuxta convenientiam
particularium. Cum autem nos videmus quod per
dicta non iuuat sic deberet: tunc faciamus
emplum tale maturatiuum et mitigatiuum.
Postquam videmus quod egritudo incipit pro-
gredi. Recipe radicem malue. orobi. fenugreci
se. lini. nasturcij. se. seni. amigd. dul. gu-
mi arabic. cubebaz. liquir. mud. an. 3.
j. quassent et bulliant in aqua et fiat em-
plastrum cum oleo sisamino. Et si mate-
ria esset multum calida fiat vnguentum de
populeon: et butiro sine sale et assungia
anetina: et oleo viola. et cera al. Et ista
olea et vnguenta et emplura possunt po-
ni in lana succida et pectori applicent:
et quod steterit ibi per unam horam vel per duas
et modo apponatur unum: modo aliud.
Modo videndum est de dieta. dieta enim
est quod diversificet secundum elongationem statim
a principio. quando igitur parum sputum parum dan-
dum est: et quando plus sputum plus dandum
est: et quando egritudo est tarde terminatio-

nis plus dandum est: quia virtus non potest tol-
lerare: et quando egritudo brevis est mo-
dico cibo potest esse contentus quia virtus be-
ne poterit tollerare: et quando parum expuit
parum est dandum per comparationem ad unam
exhibitionem: quia virtus videtur debilis et
non posset digerere vna vice. Et si mul-
tum expuit videtur fortis virtus: et sic mul-
tum de cibo per comparationem ad unam exhi-
bitionem: licet parum demus per comparatio-
nem ad totum morbum: quia morbus brevis
terminationis est. Nullus igitur potest dia-
rare nisi qui cognouit elongationem sta-
tus a principio: Pleureticus igitur sit con-
tentus aqua ordei colata: aut si non sal-
tem aqua ordei et hec est dicta prisana
spissa. Et si egritudo elonget utat or-
deato aliquantulum de mane et minime de
sero. Pleureticus autem potest uti octo po-
tibus. Primo scilicet aqua ordei cum volumus
nutrire: infrigidare et mundificare. Se-
cundo potest uti ydromelle aquatice: scilicet
3. j. mellis: et lib. 1. aque fontis cum vo-
lumus fortius incidere et abstergere. Ter-
tio potest uti vino albo debili aquoso na-
to in montanis cum multitudine aque: et
hoc cum volumus magis virtutem confor-
tare: et isti duo potus miscentur in prin-
cipio: et cum materia est ca. Quartus po-
tus potest esse sirup. iulep: hoc est aqua fon-
tis cum pane de zucchero: cum volumus deli-
catus et volumus infrigidare. Quintus
potus potest esse succus malorum granatorum
dulcium cum multa aqua fontina: cum vo-
lumus humefacere et confortare. Se-
xtus potus potest esse talis. Recipe aque fon-
tis lib. 1. mellis aceti. an. 3. 5. panis zucce.
3. j. misceant: et est potus diuinus per de-
licatis cum volumus infrigidare et mundi-
ficare. Septimus autem potest esse bro-
dum parue pulle. Cum homo est deli-
catus et debilis et plenus fastidio. Recipe pul-

lam albā parūā z decoquatur cū mul/
ta aqua fontis z lactucis: aut seminib⁹
frigidis sine sale z carnibus falsis: z oī
aliō hūficio: z decoquat vsqz ad ossū
separationē: z vtatur illo brodio per in/
terualla omni pinguedine remota siq̃
esset. Octauus potus potest ēē: vbi ēēt
insomnietas: ariditas lingue: scilicet si/
rupus nenupharinus: aut sirupus pa/
paueris cum multitudine sirupi iulep.
aut cū aqua ordei. aut cum aqua fontis/
na: z similibus. Et est intelligendū hoc
bonū verbum qđ dicit Auicē. qđ non
debet negligi mel in passionib⁹ spiritua/
llum qz vehiculū est omniū medicina/
rum que cōpetunt in pectoralib⁹. Ad/
ministrant igitur medicamina cū melle
potissime cū materia est frigida gros/
sa compacta: z cū tempus est frigiduz:
z ita de alijs. Sz tñ sit paratū z rep̃sū
sicut oportet. Pleureticus igitur si ista
non sufficiunt potest vti auenato: z fa/
rina tritici decocta ī furno: z parata cū
lacte amigd. z pōt vti colatura fursu/
ris. Et etiā in casu suo potest vti pisci/
bus squamosis de aquis mūdis currētī
bus coctis cū sale z petrosil. z aqua.
Innoscerit igit regimen fm elongatio
nem status. z hec omnia z consimilia
medici industrie relinquuntur. Potest
etiā vti aqua maluarum z violaz: z
buglose z boraginis. z pōt vti spinar/
gis z lactucis. z pōt vti passulis mun/
dis. z amigdalīs. z iulubis. z etiā cū/
curbitis z violis. Et si materia ē phle/
gmatica vtatur iure caulū z ylopi cū
melle. Et si materia est melica vtat bu/
glosa cū melle: z forbitone tritici. De
pane est intelligendum qđ panis est fer/
mentatus: aut azim⁹. si azim⁹ nō cō/
petit: qm̃ oppilat. nec fermentatus qm̃
festinat rupturam apostematis. Et iō

panis nō exhibeatur nisi fermentatus.
z hoc post rupturā in declinatione. Et
si apostema nimis tardaret ad rumpen/
dum. In declinatione igit det mica pa/
nis lota in aqua. possunt etiā dari oua
sorbilia z decoctiones carniū edullina/
rum. z dent poma cocta z mala grana/
ta dulcia. z pruna bene matura z cera/
sa dul. Intelligendū tamen sunt aliquē
regule hīc. z sunt ypo. Nunq̃ fiat phlo/
botomia: nec detur farmacia. ventre
constipato. Nunq̃ detur cibus ventre
constipato. Precedant igitur clisteria
aut suppositoria. Nunq̃ detur cibus
in magno dolore: aut magna afflictioe.
nisi virtus caderet per viāz inanitiōis.
Nunq̃ fiat phlobotomia nec farma/
cia: nisi in tēpore maioris quietis. Nō
detur oximel mīte acetositatis nisi ista
particularia conueniant. scilicet qđ mor/
bus sit in declinatione. z materia gros/
sa viscosa z virtus fortis. z tussis mo/
dica. z difficultas anhelitus non sit ma/
gna. qđ non detur in magna quantitate
z cum multitudine pitane. Aliiter pro/
pter ei⁹ fortitudinē in eius viā perierūt
multi. Intelligendum etiā iuxta hoc
qđ aliqui ponunt repercussiuā in princī/
pio pleuresis. Sed ego non sum illius
opinionis: qm̃ aut applicant interius:
z tunc ingrossant z constringunt: z etiā
crudificant z addunt in putrefactione.
Aut administrant exterius: z tunc non
potest fieri repercussio: qz obliquitas
venarū impedit z dēstas costarum.
Preterea hoc non est repercutere. sed
magis faceret materiam ad locum cur/
rere. cum materis repercutiatur a parte
post z non a parte ante. Preterea ali/
qui nitunt curare pleuresim cū attracti/
uis corpore mundificato. ponendo vē/
tosas supra locum z emplastra de lina

*Regule 7^{mo}
nat^o d^o minimū*

pi et similibus. Sed ego non sum illi⁹
opinionis: tum quia materia non est bene
tractabilis propter naturam loci, tum quia ti-
mendum est de augmentatione aposte-
matis propter violentam tractionem.
Præterea quidam nituntur multum circa
mitigationem accidentium, sicut est alie-
natio, infirmitas, sitis, constipatio, laxa-
tio, et similia. Et istis assentio nisi quod si
a principio pleuritice bene regatur: et egritu-
do sit curabilis talis malicia simbo-
marum non superuenit. Sed ponatur quod sit
causata: certe utile est consilium adhibere
remedia que inueniuntur in locis suis: nec
oportet hoc prolongare. Si autem egritu-
do prolongatur et sim⁹ coacti maturare:
utatur tali siru. *R.* rad. yreos. yfopi. lilij.
an. $\frac{3}{4}$. j. caricæ. oaculoz. an. $\frac{3}{4}$. j. vua-
rum passaz. munda. abarill. iuiubaz.
liquir. mund. oragaganti. gumi arabici:
lij. sem. frigidorum. an. $\frac{3}{4}$. ij. capillive.
re. lib. $\frac{1}{2}$. mell. et zuccari. an. lib. $\frac{1}{2}$. fiant
sirupi. lib. $\frac{1}{2}$. et ex istis eisdem cum orobo
et senugreco et semi. lini et stercore. co-
lumbino et opoponaco fiat emplastrum
et super lat⁹ apponatur. Si autem fiat quod
de ruptura et sanie et tussi, et multis tali-
bus recurramus ad capitulum de tussi: et
capitulum de asmate: et empimate et pitisi:
et inueniet plenitudo mundificationis:
quare propter ista non debemus pro-
longare. Restat igitur dicere de pitisana.
Collige ordeum grossum plenum ponde-
rosum: bene maturum: non nimis antiquum
nec nimis recens sine omni malo odore et
sapore et sine admixtione oino alteri⁹
rei: et quod sit collectum in anno ferili: non
corrupto nec pestilentiali. et quod sit natum
in terra alta ventosa non fumata: nec lu-
xia paludea nec loca corrupta: et quod gra-
num sit obseruatum in loco enaporabi-
li: et de tali ordeo. *R.* lib. $\frac{1}{2}$. conuasce-

a cortice suo: et ponatur in olla terrea vi-
treata noua cum. xx. lib. aque fontis et
buliat lento igni: et de lignis siccis sine
sumo: et ligna non sint corrupta nec pu-
trida. sed si possibile est sint de iunipero
aut quercu. et quod ignis sit clarus et mun-
dus: et buliat usque ad consumptionem
medietatis: et tunc permittatur infringi
et postea suauiter colet et reseruet: quia
ista aqua habet omnes bonitates in ab-
stergendo et mundificando et penetran-
do et infringendo. et ita de alijs. Et est
intelligendum quod ordeum cum cortice ma-
gis abstergit et mundificat: sed sine cor-
tice magis nutrit et confortat. Si autem
volumus quod magis nutriat: buliat do-
nec omne partes aque sint consumptæ. et
sit quasi spissa et sorbeat cum illa spissi-
tudine: et appellatur apud yppo. pitisana
cum toto: sicut prima appellatur pitisa-
na colata. Si autem ordeum facere volu-
mus ex cortice ordeum et abluatur cum
multis aquis dulcibus: et decoquat in
tantum quod caro vaccina esset decocta:
et postea teratur fortissime in mortario: et
postea disteperetur cum lacte amigd. et co-
let et apponatur lento igni donec incipiat inspif-
sari. Alij autem faciunt pitisanam sic ponunt
ordeum contritum in amphora: et implent am-
phoram aqua et postea ponunt amphoram in
catabo pleno aqua ut buliat aqua ca-
cabi lento igni sine fumo. Et per hanc aquam
amphore: et postea reseruet et est bona
pro debilitatis: quia penitus nihil habet
de fumo. Et est intelligendum quod decoctio-
nes fiunt de multis granis: sicut est tritu-
cum. spelta. auena. cicera. orobi. fenu-
grecuz: et multa consimilia. sed secundum yppo.
et omnes sapientes. Decoctio ordeum exce-
dit bonitates aliorum granorum. Et peto
veniam quia breuiter pertransiui cum materia sit
ita difficilis et periculosa. Sed alibi a no

bis supra regimentū p̄tractū ē: sicut sci-
tis. Cū autē fuerit in conualescentia bal-
neetur et particula patiens diligenter
mundificetur et etiam confortetur.

Clarificatio.

Intelligendū q̄ pleuresis n̄
est apostema solū in diafragmate imo
in paniculis costarum interioribus fm
Gal. i illo amphorismo. accide eructu-
ationes zc. Ubi dicit q̄ pleuresis est
apostema in interiorz costaz pannicu-
lis. Scdo notandū q̄ si generet pleure-
sis ex plenitudine z abundantia plus ge-
neratur ex sanguine. z si generetur per
viam penetrationis plus generat ex co-
lera. cū panniculus sit densus z colera
plus penetrat. Et si generet per viā reu-
matis z stillicidij plus generat ex pble-
gmate. Et si generet per viā cōgestio-
nis plus generat ex melia. Absolute
tū z frequentius gñatur ex colera. z fz
hanc rōnem plus generat in vere quā-
tū est ex dominio sanguinis. z plus i
estate quāntū est ex dominio co. nisi q̄
de facili euaporat. z plus in autumno
quāntū est ex dominio melencolie. sed
accidentaliter plus quāntū est de co.
generata in estate. z plus in hyeme de
phlegmate per se sed accidentaliter pl⁹
quāntū est de colera generata in estate
z conseruata per autūnum z hyemēz.
z tunc ad panniculos penetrante. z fm
hanc rationē raro causatur pleuresis in
senibus: z si causaret vt plurimūz esset
de phlegmate. z multū periculosa ra-
tione nimij sensus. In iuuenibus autēz
plus accidit de co. z in adolecentibus
plus de sanguine. Tertio debemus
intelligere q̄ sputum rubrum per se
z solum pessimū est. qz rupturam ve-
ne significat. z tunc competunt contra-
ria medicamina vt dictum est. Si autē

sit mixtum cum albo bonū est. z tunc
magis est subrubeum q̄ rubēū. Quar-
to intelligendū q̄ in cor:poribus plenis
facienda est phlobotomia de parte op-
posita. z si non est plenum z egritudo
confirmata fiat de eadem. z si humo-
res sint frigidi cū multitudine: adhuc
potest competere phlobotomia: etiam
in dolore descendente. qz iutior est via.
fm Galienū. Et debet fieri primo i cor-
poribus plenis fm Auicē. de saphe-
na eiusdem lateris. Quinto notandū
q̄ nulla fortis medicina debet dari in
pleuresi quicquid dicant antiqui. z ali-
qui moderni iactant se illam viam te-
nere. Sed disputationib⁹ pretermis-
sis non videt ratiōabile. dent igit. cassia.
manna. thamarindl. iuiube. bozagi. bu-
glosa. viol. pruna. z similia. Per ista
enim medicus nūq̄ erit ignominiosus.
z fiant etiam suppositoria. z clisteria
lenitiua. Sexto intelligendum sicut di-
ctum est q̄ repercutiua nūq̄ compe-
tent in pleuresi. z si aliquo modo com-
petrent. sicut voluit Heben Mesue.
tunc competere in initio initante.

Si quis presens eēt z deus dedisset ta-
lem gratiam q̄ principium initians co-
gnosceret. aut q̄ portarentur in manu
vel in bursa medicamina repercutiua.
sed quando possint talia concurrere nō
videtur: Et ideo sūme mīroz: quomo-
do bonus Heben Mesue solus dormi-
tauit. Septimo aduertendum est q̄
maturatiua non competunt in pleure-
si: nisi quando egritudo prolongatur.
z non habemus aliam viam. Nun-
dificetur igitur corpus: z applicentur
euaporatiua: quoniam sanies est mul-
tum periculosa. Vltimo notandum
est q̄ vapores ascendentes ad caput
infrigidantur: z cadunt ad pannicu-

los et conculcant et putrescunt. et ita ca-
lesiunt et pleuresim generant.

Capitulum. x. de peripleumonia.



Peripleumonia est
apostema calidum pul-
monis. Istud autem apo-
stema terminatur aliquando
per viam resolutionis
aliquando induratur: aliquando delegatur
magis ad cerebrum: aliquando ad partes ex-
teriores: aliquando ad pleuresim: sicut ra-
ro: aliquando ad nervos: aliquando trans-
sit ad empima: et si mundificetur in .xl. die-
bus bonum est. et si non et virtus est debi-
lis multum suspectum est.

Causa. Aliquando capitur per
pleumonia ex pleuresi et
est semper malum et generatur frequenter
ex catarro: et generatur ex quolibet hu-
more: sed sicut pleuresis generatur ut plu-
rimum de co. ita peripleumonia ut plu-
rimum de plegmate.

Signa. Pulsus est vndosus se-
cundum fortissimam difficultatem
anhelitus vehemens durities quasi ad pro-
pensionem: rubedo maxillarum: inflatio ocu-
lorum: dolor in medio duarum spatularum.

Prognostica. Peripleumonia
quoniam generatur ex pleuresi ut plurimum facit aliter.
duos: aut interficit infra .vii. dies: aut trans-
sit in pituitam si magis peripleumonia terminetur
ad vias naturales liberationem significat.
Et est intelligendum hic gratia magis. quod per-
ipleumonia de co. ut plurimum est mor-
talis: et ita ut plurimum omnis peripleumonia
est mortalis cum ut plurimum de co. ge-
neretur. Cuius ratio est quoniam hac peripleu-
monia sequitur calor vehemens et dolor
vehementissimus ratione puncture: et frigi-
da medicamina non possunt bene infrigida

re mineram: quoniam virtus medicaminis
infrigidantis non potest venire cum totalita-
te sua: siue applicetur interius per modum
portionis: quia via est longinqua: siue ap-
plicetur exterius quia coste impediunt.

Cura. Curatio peripleumonie fere
eadem est cum curatione pleu-
resis nisi quod in peripleumonia debemus me-
dicina fortiora applicare et supra pitui-
la patienti apponere. Et debemus magis
esse intenti ut magis cum tussi mundificetur. et.
Capitulum. xi. de tremore cordis.



Tremor cordis est
mulus preter naturam.

Cause. Quedam
sunt extrinsece et quedam intrinsece.
Extrinsece sicut est calor nimius subli-
tus: aut frigiditas: aut inanitio nimia
aut accidentia anime cum sunt in ex-
cessu: aut venenum sumptum: aut mor-
sus animalium venenosorum: aut se-
pestilentialis: aut vermes. et omnia bre-
uiter que in excessu debilitant virtutem
cordis. Si ab intus tunc provenit ex
magnis passionibus membrorum habenti-
um vicinitatem aut colligantiam cum cor-
de: et ita potest provenire propter passionem
cerebri et pulmonis et stomachi et epa-
tis et splenis et matricis. Et provenit eti-
am hec passio. propter ventositatem et pro-
pter nimium sensum: et provenit etiam pro-
pter vapores sanguinis corrupti pro-
venientis ad cor. et colere: et phlegmatie:
et melencolie.

Signa. Signa causarum extrinse-
cio patientis. Et cum provenit ex passione
aliorum membrorum discernitur per pas-
sionem: et signa illorum. Et si venerit ex ver-
minibus plus affligitur ante cibum: et cum

cibus assumitur incipiunt ascendere. Et si fuerit ex inanitione plus affligit ante cibum: et si ex repletione plus affligitur post. Et si ex nimio sensu et raritate aduenit sibi ex quacunque facili causa. Et si ex vento cito venit et cito recedit. et si ex calore pulsus et anhelitus sunt veloces et frequentes et inordinati. Et si ex sanguine discernitur discurrendo per res naturales et non naturales et inanimatas. et si ex frigidityte pulsus et anhelitus sunt parui et tardi et inordinati. Si igitur urina fuerit rubra et spissa et pulsus vndosus et facies rubra et calor in precordia. et patitur sitim et fuerit adulescens. et patitur in otio et comederit cibaria multiplicata sanguine. et fuerit homo letus et liberabilis. Vere istis particularibus concurrentibus. aut ut plurimum pietura est proxiimitas. quod tremor cordis sit propter sanguinem. Et per hunc modum possumus dicere de eo. si urina fuerit citris et tenuis. et pulsus velocis frequentes. et sitis magna. et calor intensus et ipse est iuuenis aiosus qui currit et laborauit et multiplicauit ea que gerant co. tunc videtur ex co. Si de phlegmate. si urina est remissa et spissa. et pulsus inordinatus et paruus. et ipse sit somnulosus et stupidus et phlegmaticus. et in hyeme et pusillanimitas. tunc videtur quod humiditas phlegmatica petit cor et non permittit ipsum moueri motu suo naturali cum impediat situm eius. id est cor mouetur motu inordinato tremulo. Si de melia si fuerit melancolicus extenuatus. in autumno. et sit timidus. et ita de alijs. Videtur quod tunc sit propter sumos melancolicos inuadentes cor et capsula est. et quod cor est indignans nature. et non sustinet istos humores horribiles. id est mouetur motu inordinato tremulo. Sicut tremor accidit in capite et manibus et pedibus. cum virtus mentis

huius regere non possit. quod tremor est motus oppositus: sicut describitur in de morbo.

Prognostica. Omnia mala complexio cum excedit debilitat. et virtus debilis inducit tremorem. et tremor sincopim. et sincopis mortem. Si igitur tremor cordis diu durauerit mortem significat. Si autem post tremorem adueniat vomitus praesens et tremor non cesset spasmodum significat et mortem. Si autem apostema venerit cordi. aut est magnus aut paruus. si magnus: aut est calidus aut frigidus. et si calidus interficit in eadem die. et si frigidus interficit in secunda. et si paruus sic pustule et silia interficit in quarta: et emittit sanguinem per nares sic in claustrum. Si vulnus superauerit cordi aut est in parte sinistra aut dextra. et si in dextra aut est magnus aut paruus. si magnus statim interficit. si paruus in prima die. et si in sinistra in eadem die vel hora siue paruus siue magnus. Uel in corde mortem inducit.

Cura. Intelligendum quod in omni tremore cordis competunt aromatica. ita quod si causa est calida. administrantur aromatica frigida cum modica appositione aromaticorum calidorum ut melius penetraret. et si causa est frigida administrantur aromatica calida cum modica appositione frigidorum ut melius fiat preseruatio. Attamen intelligendum quod si dyscrasia est nimis intensa: tunc sufficit solum apponere opposita aromatica sine appositione similium. Aromatica autem cordialia frigida sunt ista viol. nenuphar rose. sandal. oes. camphora. acetum. agrestis. succus acetose. succus malorum grana. acetositas citri. et limonum. et citragulorum. aqua ro. carabe. coriandrum praeparatum. et fructus aromatici. sicut sunt citronia. pimenta. poma dul. et valet lac acetosum. pisanum. zuchaz. Composita sunt ista. sirum. limonum et ribes. non tamen inueniuntur in terra ista

ribes. et siru. ro. et viol. et nenupharin. et
 triasandali. et zucc. ro. et viol. et troscisci
 de caphora et diadragantuz frigidu: et
 oia silia. Aromatica aut ca. sut ambra.
 florax. calamita. musc. lignu aloes.
 gariofil. cortex citri. et citragulor. nux
 mus. cinamo. se. maiorane et basilicoidis.
 vnu aromaticu. folia enule. Composita
 sunt ista. tyriaca. metridatu. portio mu/
 scate. letitia. Sa. diabza. diamargarito.
 diaradon iulq. alipta muscata. gallia
 muscata. et silia. sicut e pulla lardata et
 assa cu vino aromatico et aq ro. Ea at
 que valent in vtroq casu sunt ista: auz
 puz foliatum. argentu puz foliatum.
 margarite. corall. ra'ura eboris. spodi
 um. os de corde cerui iaccit. blacte bi/
 zantie. smaragd. dozonigi. mellissa. bo
 rago. buglosa. Ex his aut pnt fieri ele/
 ctuaria. vl pulueres. aut troscisci. et siru.
 et oia silia. et cu his pot rectificari aer.
 Ussis vlibus ad pticularia veniamus.
 Si fuerit de sanguine fiat phloia. et vta
 tur sirup. de boz. et de buglosa. et sirup.
 ro. et acetoso. et sirup. limonu. vbi fue/
 rint sandoli et caphora: et mundificetur
 corp cu prunis et mana et florib boz.
 et buglose. et odoret sadalos muscate/
 linos et ro. et aq ro. et acetositates citri.
 Si aut ma fuerit colerica digerat cum
 siru. de boz. et de buglo. et siru. deviol.
 et siru. iulep. et siru. nenaph. vbi fuerint
 ro. caphora et sandali. et purget cum
 viol. et casiasi. et thamarind. et odoret
 viol. et nenuph. et ros. et acetositatē ci/
 tri. Et si ma fuerit phlegmatica digerat
 tur ma cu sirup. de boz. et de buglo. et
 oxill. diurei. vbi fuerint cortices citri. et
 nux mus. et se. maiorane. et basilicomla. et
 fiat pomu de ambra. et ligno aloes et
 musco. et purget cu yerap. et yeralogo
 dio. acuatia cu pulpa coll. Et si ma fue

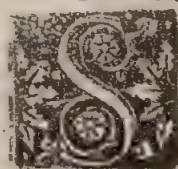
rit melica. digerat cu sirup. boz. et bu/
 glo. et sumi terre. et oxill. squill. vbi fue/
 rit epithimus et aloes. gariofil. et cina/
 mom. et odoret alip. muscata et pur. cu
 yerat. et yerar. acuatia cu lapid. armeni
 co. et si fuerit vet. sitates fiat fricatioes
 et det sibi diathos cu musco et dianiso.
 et vitet omnia que generant ventosita/
 tez. Et si fuerint ex nimio sensu dentur
 sibi aromatica frida cum paucis cali/
 dis et vitet oez nimiu laborē tā aiale q
 corporale. et si fuerit ppter vermes. aut
 ppter pas. alioz mebroz. aut ppi ve/
 nemu et silia. Curent illa pri sic dictu ē
 in locis suis. Notandu de croco q nō
 oebz dari nisi i pua quatitate. Si at oq
 ret in magna venenu eet. interficet eniz
 ridedo. Quatitas aut sue magnitudis
 doceri nō oz. Et est notandu q suc. bu/
 glose qlibz vice sup. cu gariofil mul/
 tu valet in tremore cordis. Silr intelli/
 genduz q pullus oz lardari et assari et
 aspergi aq ro. et acetositates citri et vino
 aromatico et q odoret. Et si ca fuerit
 frida pullus calid comedat. et si fuerit
 ca. comedat cu erit ifrigidat. si fuerit
 talis conditio q possit comedē carnes
 qm frigida copetut in tali casu. Consi/
 derentur igitur materialia et applicent
 iuxta convenientiam particularium.

Clarificatio ^{Intelligendu}
 q lz mot cor
 dis nalis sit mot dilatatiois et constric/
 ctionis: et in tremore videat ee motus
 dilatatiois et contritionis nō tñ non est
 naturalis. imo inordinat et preter nam
 et forte mot tremoris pprie loquendo
 nō est in corde. cu motus tremoris non
 sit nisi in mebro qd nō mouet nisi volu/
 tarie. Mot aut cordis nō ē motus vo/
 luntari: sz ē mot nalis sequēs formā.
 Sz possem dicere q iste mot posset

quodā mō correspondere motui volūtario. et aliq mō mor^o tremoris pōt auri/
bui cordi p quādā attributionez. Cor
igit patit tremorē et iectigationē. cum
igit cor sit mēbr^o primū et radix oīum
virtutū et mēbr^o delicatū et nō possit su
stinē mām sibi odiosāz mouet ad fugā
dū et repellēdū v^l ad fugiendū vel ad
vtrūq. et talis mor^o velox et inordinā/
tus appellat tremor. et sentit ēt manife
ste v^l sus mām illā sinistrā. Si enī null^o
mor^o nālīs eēt cordi mor^o tremoris ap
parere nō possz. et iō talis mor^o nō at
tribuit e pati nec mltis alijs mēbris nec
capiti cū inclināsupra pūluinar. nec bra
chijs cū inclinātur sup^{ra} lat^o nisi passio
eēt nimia et violēta. et p^{ri}a palisi. Et tē
eēt iste mor^o sic vīnculosus aut formi
cans. Sz tūc māifeste appet cū aliquis
intēdit mouere caput aut manū volun
tarie aut aliqd agē et potissime motu re
ctitudinis. et tūc appet mor^o tremoris.
Quā cū aliq res p^{re}ter nām venit mem
bris mouentib^o volūtarietūc v^l tus de/
bilitat et nō p^ot cōplere suū motū. Mo
uet igit partim. sz cōplē nō pōt. et tūc
deficit. q^{re} nā mouet superi^o et morbus
inferius. Et tūc deficit mor^o rectitudis
quē nā intēdebat p^{le} et nō pōt p^o debi
litate v^l tuis. et ita p^{re}te loq^{do} tremor
nō ē nisi in mēbris vbi ē mor^o volūtari/
us. Attū p^ot attribui cordi. qm licz mo
tus cordis nō sit volūtari^o: i hoc tū q^{re}
nālīs ē loco volūtarij. Sicut igit mor^o
volūtari^o cū ab aliquo nō ipedit cōple
tur sine ipedimēto. Ita mor^o cordis cū
ab aliq nō ipedit. cōplet sine ipedimen
to. Cū igit aliq res p^{re}ter nām aduenit
cordi motū suū nālē cōplere nō potest.
Nō potest igit cor complete dilatari.
nec cōplete cōstringi. sz ad vtrūq. festi/
nat et neu^l pagit. Et talis mor^o i^{re}q^{na}

et agitatius ad superius vel inferi^o ap
pellat tremor cordis. cū igit p^{re}dicat sin
copim et mortē. iō cū diligētia adueniē
dum. Scdo intelligēdū q cor pōt apo
stemari et in se et in sua capsula. non q
apostēa veniat ad cōplemētū. Qz cor
est indignātia nāe et nō posset pati tan
tū lapsū vsq ad cōplemētū. Et licz for
te possz aliq mō pati oēs morbos apo
stematū. vsq ad sui cōplemētū nō. cū
in apostematesint oēs morbi genere. sz
bñ pōt esse p^{ri}ncipiū sed cōplemen
tum nō: antea enī eueniret mora cētes.
Tertio notandū q licz calidū et frigi
dum contrariantur. Nihilomin^o tū bñ
pōt cōuenire in effectū. sicut in cardia/
ca. cū vtrūq. debilitet virtutē sz diuersi
mode. Qz frigiditas facit hoc p^{re}primē
do. et caliditas exalādo. Et qñ ē cū su
dore appellat cardiaca diaforetica. Et
pro tanto accidentia aīe possunt causa
re cardiaca. sicut tremor et tristitia gau
dium et letitia. Quarto notādū qm licz
phloia habeat multū debilitare: nihil/
ominus pōt bñ competere in tremore.
cū virtus debilitet p^{re}pter multitudinē.
Ultimo notandum q succus maiora/
ne et hūglose cū gariosil. multū valet i
tremore cordis et cardiaca pas. et po
tissime si causa est frigida. et corp^o mū/
dificatum.

Capitulū. xij. de sincopi.



Sincopis est

ablatio sen^o et mor^o i
toto corpe fm maio
rem ptem ppter debi
litate cordis. Intelli
gendū iuxta istā partē q tremor et sin
copis nō differunt nisi fm intensū et re
missū: qm cāe sūt debiles in tremore sz
sunt fortissime in sincopi. Et ideo cau

se et signa et curatio magna cōueniētiāz habet. Secundo intelligendū q̄ cause immediate sincopis pnt esse due scz omne illud qđ facit subito ad exalationez caloris ex corde et omne id quod facit ad coartationem caliditatis subito in corde.

Cause. Causarum sincopis quedam sunt extrinsece. et quedaz intrinsece. Extrinsece sicut ē sudor nimius et balnea nimia. et venenū assūptū. et mors reptiliū subita caliditas nimia et frigus. sicut fames et coitus superfluus: et omne illud qđ subito inanit et nimia repletio cibi et potus aer cauernarū et minerarum et aer pestilentialis. Et venit et ppter accētia anime nimia inēsa: sicut est gaudiū. et oīa cōsimilia. Cause intrinsece sūt sicut passiōes magne mēbroz corpis: sicut p̄ in cerebro ppter epilepsiam et apoplexiaz: et sicut p̄ in passiōibus stomachi: sicut est nimia repletio: aut inanitio. et sicut p̄ in canino appetitu et bolismo et in dolore stomachi: et mordicatione eius et sicut p̄ in colica: et yliaca et fluxu ventris et vermibus et sicut p̄ in nimio fluxu mēstruoz et emorroydaz: et in nimio fluxu sanguinis nariū et in suffocatione matricis et in hūoribus corruptis exūtib⁹ in epate et in splene cū vapores vadūt ad cor. Et venit et sincopis ppter corporis nimia repletionē aut oppilationē aut ppter nimia sanationē: aut ppter nimia cordis caliditatē: et humorū subtilitatē. et frigiditatē: et humorum grossiem: et ppter febres pestilētiales: et ppter principiu paroxysmoz: et ppter dolores: et ppter accidētia inēsa q̄ superueniūt febri: et ppter vulnera et apostemata: et sanitē: et dolores fortissimos: et omnes labores tā animales q̄ corporales: et

sicut est phloia in nō assuetis: et omnia cōsimilia que subito conculcant calorem in corde: aut ipsum faciunt exalare sicut dictum est.

Signa. Signoz quedā sunt q̄ signant futura sincopiz sicut est tremor cordis. et mutatio coloris faciei ad nō nālem colorē et mutatio pulsus in paruitatē et tarditatē et frigiditas extremitatū. Signoz quedaz sunt que demonstrant paroxysmū sincopis: sicut est ablatio sensus et motus: et pulsus formicās et mortificatio faciei: et oīa illa q̄ dicta sunt supias libro. ij. vbi posuimus signa distincta inter oīa spēs sincopis: et inter sincopim et mortē. Signoz quedā sunt q̄ signant causas et si fuerint cause primitiue habet p̄ indicium assistētū: si bene inuestigent. Et si fuerit ppter passionē mēbroz cognitio habet p̄ indicia illoz. Et si sincopis venerit sine oī tā manifesta tā extrinseca q̄ intrinseca: et venerit subito: tūc signū est q̄ sincopis est ppter p̄passiones cordis: et talis sincopis ē pessima et mortalis. Inuestigent ergo diligēter singule ptes corporis: et nō elugiet te causa passionis. Si fuerit densitas vel raritas: repletio vel inanitio: caliditas frigiditas. venenum discernitur q̄ sapor horribilis est in ore. Alię cause sunt satis manifeste.

Prognostica. Si aliq̄ ex re patiat tremorē cordis: et subito veniat sincopis expeditū ē negociū: quia causa est equata. Si autem aliquis patiat longam sincopim et color faciei fuerit mutatus in liuorē aut vigorē: aut nigredinem nunq̄ calcabit terram. Si subito venit sincopis et sine omni causa manifesta: et sincopis fuerit longa.

consumatum est. Si alicui syncopizan
ti datum fuerit sternutatorium: sicut ē
pulvis ellebori albi: scz q̄ pulvis fue/
rit infectus in nares z non sternutave/
rit: nullum est consilium nisi q̄ crux z
thurribulum apponentur.

Cura. Aliter enim est operaduz
in paroxismo. z alr post.

Signis igitur mortalibus non appa/
rentibus vt dictum est operemur sic oñ
syncopis adest. Prima igitur operatio
est q̄ fricentur extrema cum manibus
z cum panno aspero. aut cū sale z ace/
to. z q̄ fiant ligationes extremitatum
dolorose. Secunda q̄ ponantur in ae/
re claro: z q̄ vocentur proprio nomi/
ne in aure alta voce z multis vicibus.
Tertio proiciatur aqua ro. muscata i
faciem ex alto: aut aqua frigida nisi in
tribus casibus. s. si syncopis esset pro/
pter nimiam frigiditatem: aut propter
nimiam repletionem. aut propter flu/
xum ventris. Quarto debemus appli/
care aromatica naribus frigida in cali/
da causa: z in frigida econuerso. z etiā
puluerem aromaticum naribus insu/
flare: nisi in vno casu. Si syncopis esset
propter suffocationem matricis: z tūc
apponatur naribus galbanum: z assa/
fetida. z alipta muscata inferius. Qui/
to debemus adhibere vinuz: sed diuer/
simode. Quoniam si causa fuerit inani/
tio tunc detur vinum cum brodio car/
nium. Et si causa fuerit ca. detur vinuz
frigidum cuz aqua frigida. Et si cā fue/
rit frigida det vinū cū aq̄ calida. Et si
fuerit propter repletionem detur vinū
aromaticum purum: sed in parua quā/
titate. Sexto aperiamus os cum cul/
tello ligneo z fricemus linguam z oē/
tes cum tyriaca z portione muscata.
Septimo z vltimo apponantur nari/
bus

sternutatoria z si sternutat bonū
est. z si non statim fugiat medicus hos/
pitem insalutato. Si autem non fuerit in
paroxismo: sed timeat q̄ veniat ppter
paroxismū se. aut q̄ vult facere phlo/
boromiam z alio non fecit: aut q̄ pa/
tiatur tremor est cordis. aut est multuz
formidolosus. tunc debet sumere aliq̄
aromaticum stipticum. Sumat igitur
bolum panis intinctum in succo cito/
niorum aut vino: aut aqua ro. aut ace/
tositate citri: aut brodio carniū. Aut
q̄ accipiat de olacitoniten. aut aquam
ro. aut diambzani: aut potet muscataz.
z ita de alijs aromaticis iuxta conue/
nientiam particularium. His visis ac/
cedamus ad curationem iuxta diuersi/
tatem causarū. Si igitur venit ex cau/
sis primitiuis vel ex egritudinib⁹ ma/
nifestis. curentur illa per sua contraria
sicut oportet. z sicut scriptum est in lo/
cis suis. Sicut verbi gratia si fuerit ex
venenis. detur tyriaca z alia sicut di/
ctum est capitulo de venenis. Et si fue/
rit ex accidentibus anime educatur cō/
trarium: vt si ex gaudio inducatur tri/
sticia. z applicentur frigida z econuer/
so. Et si ex sudore euentetur: z appli/
centur sandali z camphora. Et si ex
fluxibus restringantur cum aromaticis
frigidis. Et si ex vermibus interfician/
tur cum amaris: z ita de alijs oibus.
Et ideo cum cause sint multe valde re/
ducamus ad quatuor causas. s. ad ni/
mum calorem: aut ad nimiam frigiditatem.
aut ad nimiam inanitionem: aut
ad nimiam repletionem. Ponam⁹ igit⁹
q̄ caliditas sit in causa. detur sibi lac
acetosum butiro extracto. z omnia fri/
gida sicut sunt sandali z rose z cāpho/
ra. Et domus sit subterranea non an/
gusta. z porte sint septētrionales. z asp/
6

gatur domus aceto ⁊ aqua frigida: ⁊
folijs salicis ⁊ nenuphare. Et viatur
sirupo viol. nenuphare: zuecharo ro.
⁊ camphora: ⁊ similibus aromaticis
dictis in capitulo superi^o de tremore.
Si autē sincopis venerit propter cām
frigidam. dentur aromatica calida. si
cut est muscus: lignum aloes: ambra:
porio muscata: olambra. ⁊ ita de alijs
superius nominatis capitulo de tremo
re. Et dentur omnia actu calida: ⁊ dis
ponatur aer per artificium q̄ sit cali
dus. Si autē sincopis fuerit ex reple
tione: ⁊ repletio fuerit circa stomachū
inducatur vomitus: medicine vomiti
ue frequenter dīte sunt. Et si repletio
fuerit circa intestina fiat clistere. Et si
sanguis cominatur fiat phlebotomia
cum confortatione stomachi: ⁊ ab in
tus ⁊ ab extra. Et si fuerit repletio ali
orum humorum purgentur paulatim
⁊ minatur cibus. ⁊ fiat abstinentia si
cut oportet. nec in hoc casu cogatur re
cipere cibum: quoniam cōmuniter da
tur cibus cuz virtus deficit propter re
pletionem tamen citius suffocatur. Et
ideo dicebat hypo. Neq̄ quisplam
medicorum mihi repertus est qui vi
res egritudinum cognoscere valeat.
Cōmuniter enim nō distinguitur utrū
virtus sit debilis propter inanitionem
aut propter repletionem: ⁊ ideo fedi
errores sequuntur. In sincopi igitur p
pter repletionem iungatur abstinē
tia temperata iuxta convenientiā par
ticularem. Si autem fuerit sincopis
propter inanitionem: detur cibus sub
tilis ⁊ facilis digestionis: frequenter ⁊
in parua quantitate. Detur igitur bro
dum carnis cum mica panis trita: ⁊
oua trita: ⁊ carnibus tritis: cuz parua
quantitate vini aromatici. vel fiat talis

cibus. Assentur galline vel perdice
vel caro mūtōnina: ⁊ lardentur cū lar
do ⁊ gariosil. ⁊ aspergat aqua ro. mus
cata ⁊ vino muscatello: ⁊ odozet diu.
⁊ postea teratur fortissime ⁊ aspergat
vino aromatico. ⁊ deinde apponatur
ista in pāno mundo. deinde in torcula
ritrahatur succus ⁊ calefiat lēto igni.
⁊ hoc ē magis confortatiuum in exte
nuatis sine febre q̄ vnq̄ deus bñdicit^o
voluerit reuelare vsq̄ ad presentēz ol
em. Et dentur alia nutrientia ⁊ resum
ptiua q̄ dicta sunt in extenuatis ⁊ eibi
cis ⁊ consumptis. Sed aromatica sp
dentur in parua quantitate gradatim: ⁊
per ordinem. Alię cause dicent in lo
cis suis: ⁊ ideo recurramus ad illa.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ sincopis
primo ⁊ principaliter ē passio cordis:
secundario rōne cōpassionis est passio
cerebri: qm̄ auferitur sensus ⁊ motus
fm̄ maiorem partem. Secundo intel
ligendū ē q̄ in sincopi auferitur pulsus
fm̄ maiorem partem. aliquo modo etiā
retinet licz incōprehensibiliter vel qua
si. aliter enim nō esset vita. Tercio mo
do intelligendum q̄ possibile est sub
ito mori ex gaudio: fm̄ Gal. iij. de mor
bo: qz calor totus vadit ad exteriora.
⁊ cū natura sentit se ita de paupertatē in
corde restringit se: ⁊ fit magna clausio
⁊ magna cōculcatio: ⁊ ita imediātus
mori propter motus secundarios q̄
ppter primos. Et licz sincopis possit
causari ex ira: nō tñ subito. ⁊ ita mora
non venit ex ira subito. nihilomin^o ⁊
magna generatio ⁊ subito cum ira sit
ebullitio sanguinis in corde: ⁊ ita cor
non cogit se constringere ppter dese
ctum. Sed in gaudio fit magna exala
tio ⁊ continua deperditio: cū cōtinue

mittatur et non generatur. Et ideo cum deficit natura credit se tuare in constringendo et interficit se per accidens taliter suffocando: et forte deficeret dato quod se non constringeret: propter caloris defectum et priuationem. Quarto notandum quod in magno corde sit citius sincopia quam in paruo: quoniam velocius sit caloris amissio et exalatio. In paruo sit maior conservatio: et ideo in magnis animalibus timidis natura ordinavit os in medio cordis siue cartilagine ad modum ossis: ut non cito deficeret ex timore: sicut patet in ceruo. Quinto notandum quod aqua frigida directe non concipit sicut oleum est in sincopi de causa frigida aut in sincopi de plenitudine: quoniam poros habet claudere et infrigidare: et ita addit in causam. At tamen aliquo modo esset rationabile non propter primam intencionem sed propter secundam. scilicet quod excitat calorem sopitum ratione letus: et quod cadit ex alto: et quod precipitatur impetuose. In quantum igitur excitat posset competere: attamen mihi videretur quantum est de presenti quod melius esset excitare cum fricationibus et sternutationibus et similibus. Quid igitur faciendum conscientie medici operantis particulariter derelinquo. Ultimo notandum quod fricatio valet in sincopi de inanitione. quoniam non deficiat nec consumitur: sed excitat si fricatio fuerit temperata.

Capitulum xij. de passionibus mammillarum.



Mammilla est membrum glandulosum album ex venis et arteriis contextum: ad generationem lacis ordinatum: ut bacchari non ultra genus nutrit: donec cibum grossum

florem sumere possit. Nunc autem mamilis superveniunt multe passiones. sicut est diminutio lactis: et nimia eius exuberantia: et coagulationes: unde veniunt mamille inflantes: maiores doctores: et generantur in mamilla apostemata. et nodi. et glandule. et duricies et ulcera: corrosio: et fistula: et nimia mamilarum augmentatio. Et gratia huius agitur hic de fetore assellarum et toto corpore. De istis igitur breviter pertractemus.

De multiplicatione lactis: et eius diminutione.

Ac enim multiplicatur propter multitudinem sanguinis et bonitatem eius. Minora tunc igitur lac propter paucitatem sanguinis et malitiam eius. Cause igitur que parviscant lac sunt multe: sicut est distractio sanguinis ad aliam partem: nimius fluxus menstruum: et ita de alijs. Partitur et propter ea que deficiant sanguinem: sicut est parvitas cibi et potus. et labor nimius: et omnia consimilia. Et sit etiam propter nimiam sanguinis abundantiam cum eius mala qualitate quod natura non potest illud regere. Et cum hoc sit ex abundantia colere. et phlegmatis et melencolic.

Signa. Si fuerit ex fluxibus: aut ex abstinentia: aut laboribus satis est notum indicio patientis. Et si fuerit ex aqsitate significat ex octo. et quod usus est oleribus et fructibus et piscibus. Et si est ex multitudine sanguinis male complexionati: cognoscitur ex cacochina totius corporis: et quia sanguis est filiosus. Et si fuerit ex colera cognoscitur ex citrinitate lactis: et ex alijs signis colere. Et si ex phlegmate cognoscitur: quod lac est multum aquosum: et ex

alio signis phlegmaticis. Et si ex melen-
colia cognoscitur: quod lac est multum gros-
sum supurum: et ex alijs signis melie.

Cura. Si fuerit ex nimio fluxu
restringatur et trahatur ad
partem oppositam. Et si ex priuatio-
ne cibi aut ex mala qualitate cibi aut
labore et similibus: inducatur contra-
rium. scilicet quod exhibeatur cibus et rectifice-
tur mala qualitas: et infungatur quies
et otium et similia. Et si fuerit ex aquo-
sitate cibus calidus et sic infungatur et
exercitium. Et si fuerit ex multo sangui-
ne male complexionato: rectificetur
mala complexio et mundificetur. Et
si fuerit propter coleram: alteretur et
euacuetur. et dentur sibi cibaria frigida
sicut lactu. cucurbita. et melones. Et si
fuerit ex phlegmate digeratur et euac-
uetur. et dentur cibaria calida desicca-
tiua temperate. Idem est de melenco-
lia quod purgetur. et dentur cibaria calida
et humida. Cibaria autem materialia
ex quibus generatur et multiplicatur in
corporibus mundis: sunt sicut est deco-
ctio tritici et farina eius et amigd. et co-
sectio que appellatur tri. et risi et ordeum
mundatum: et farina cic. et fabarum et
sisamini: et amigd. dul. et oleum sisami-
num: et carice et zinzib. al. et cinamomum
et panis zuccha. Ex istis enim potest fieri
cibus aut decoctio colata cum vino
aut potio: aut aliqua alia confectio. et
ita de alijs iuxta industriam medici. et
hic est intelligendum quod ea que multi-
plicant lac multiplicant spermata et econ-
uerso.

De lactis exuberantia.

Angulus enim naturaliter va-
dit ad mamillas: et conuertitur
ad naturam lactis in tri-
bus casibus: aut quod mulier concepit aut

quod peperit: aut quod menstrua sunt reten-
ta. Nunc autem cum exuberat lac in
mamilla inducit dolores tumores du-
rictem congestionem et caseationem.
Discernitur autem ista congestio seu
caseatio ab apostemate pro tanto: quod
iste tumor seu caseatio sunt equaliter in
tota mamilla cum quadam luciditate:
apostema autem est in altera parte tantum.

Cura. In primis repercutiat et
resoluatur cum aqua calida. et
aceto embrocatis desuper et frequen-
ter. Minoratur autem lac altero. scilicet
modorum aut cum valde desiccatiuis
sicut sunt lentes fabe et cice. aut cum for-
titer infrigidatiuis sicut est mucillago
psylli: et citoniorum et papaueris: aut
cum fortiter resolutiuis et calefactiuis
sicut est gummi ruthe: agrestis: aut cum
uimis humectatiuis sicut sunt folia co-
riandri recentia et succus cucurbita.

Omnia igitur que parificant semine par-
ificant lac. minuitur igitur nutrimen-
tum et desiccetur san. et resoluatur et in-
frigidetur et humectetur: et ita necessa-
rio minorabitur lac cum eius multiplica-
tio non fiat nisi ex sano bono et lauda-
bili. Veniamus igitur ad caseatio-
nem lactis in mamilla: hec autem ca-
seatio fit aliquando a nimio calore quod
discernitur: quod lac est citrinum: et tota
mamilla calida. Aliquando autem ca-
seatur a frigido: quod discernitur: quod lac est
valde aquosum: et tota mamilla frigida.
Si autem caseatio fiat a frigido re-
soluatur cum calidis resolutiuis. Ita
autem sunt succus apij: suc. blete. suc.
ruthe. fenugre. anisum: cuminum: lisele-
os: abrotanum: et suc. fen. Accipia-
mus igitur unum ex istis aut multa et
cum farina lupinorum: et myrrha: et cro-
co: et vino al. faciamus emplastrum: et

supra māmillam apponamus: vel in/
ponatur panni intincti in predictis suc/
cis et desuper tepidi apponantur. Si
autem caleatio fiat propter caliditatem.
℞. suc. caulium. suc. maurelle. suc. co/
riād. suc. portul. añ. tunc ista cum oleo
rosa. et aceto fortissimo et farina ordei
misceantur et fiat emplastrum: et possu/
mus addere modicam quantitatem myr/
rhe et croci: ut frigida melius valeant
penetrare: et ponatur super actu calido.
Et illud quod in vtraque causa soluit calca/
tionem et dolorem et tumorem māmil/
larum supposito bono regimine sunt
acetum: vinum al. et aqua: calefiant igitur
ista et projiciantur ex alto supra mām/
illam et fiet completa resolutio.

¶ De apostematibus māmillarum.

Amille apostemantur sicut
alia membra. Et si fuerit apo/
stema de causa particulari
conuenientibus fiat phlebotomia: et si
plentudo est magna fiat de parte op/
posita: et si non de eadem mundificet
corpus secundum exigentiam materie. hoc fa/
cto si māmilla est prope caput māmille po/
nant pure percussiva. et si non ponant
cum percussivis resolutiva quoniam aliter
esset timendum quod māmilla iret ad cor. In pri/
mis igitur fomentetur māmilla cum aqua
ca. et aceto et oleo ro. et empletur cum
farina fabarum et ordei et camomilla
et aliqua parte sandalorum et misceantur
cum aceto et vino al. debili. et fiat empla/
strum. Deinde ponatur istud quod maturat
et mitigat. ℞. medullam vituli et vitel/
lū ouis fenugre. se. lini. farie volatilis mo/
lendum misceant cum oleo sisamino et fi/
at emplim. Si autem māmilla fuerit frigida cor/
pore mundificato. in primis fomentet
cum aqua ca. et aceto et vino al. debili.
Deinde fac tale emplim. ℞. risi. 3. ij.

apq. 3. j. conquassent et buliant in vino
al. debili: et postea exprimatur vinum et
fiat emplim: et desuper apponatur. Deinde
de maturet sic. ℞. radicē lilij: apq. ana
3. j. fenugre. farine tritici. se. lini. myr/
rhe. añ. 3. 5. croci. 3. j. misceantur cum mel/
le et fiat emplim. Et si volumus forti/
operari ita quod non sit bene maturum matu/
rabit. et si est maturum rumpet et aperiet
fiat emplim de folijs ruthe et psici recē/
tibus cum selle bouis: vel potest rumpi
cum calce vitæ et sapone molli: vel ape/
riatur cum sagittella et est valde capen/
dum quod suauiter exprimatur propter do/
lorem. Et si essent apostemata veneno/
sa sicut antrax et carbunculus curet si/
cut dictum est in libro primo.

¶ De nodis et glandulis in māmillis.

Cipe igitur dragagatū: gum i/
arab. vitella ouorum: oleum viol.
misceant et fiat emplim. Et si
fortius operari volumus liquefiat cera
et pix. in oleo ro. et addat modicum fell/
et stercois columbini et fecis vini anti/
qui et fiat emplim: et super duriciem et
glandulas apponatur.

¶ De corrosione et vlcere et fistula in
māmillis.

Cipe nucis cipressi: gallaz
cassielignee. añ. 3. ij. aloes: cor/
ticis thuris: añ. 3. j. litargi. 3.
ij. puluerizentur et temperent in vino cla/
ro. subrubeo tribus diebus et tribus no/
ctibus: et postea buliant simul usqueque
veniant ad spissitudinem mellis. et tunc
vltus seu corrosio illiniatur: et illud me/
dicamen valet in omni vlcere seu cor/
rosione et potissime in membro molli.
si autem māmilla fuerit fistulata lauetur
quotidie cum vino puro ea. vbi bulierit
myrrha: et postea desiccet: deinde. ℞.
sarcocollā et aloes. et misceant cum melle

et inuoluatur tenta et in fistula iromit
tat: et est de secretis contra fistulas et su-
per in primo libro de omnibus istis similibus locuti.

De magnificatione mamillarum.

Liquando autem mamille nimis
magnificantur vel nolumus quod in
pueris puellis augmententur. tunc
igitur copetitur quod fomentetur frequenter cum
aqua et aceto: deinde emplantur cum ceru-
sa. et chimolea. bolo armenico. et terra
sigillata. Et si fortiora facere volumus
operemur cum narcoticis sicut est opium
madragora iusquiam papaver. al. mucil-
lago psylli. et quod diximus de mamilla ita
de testiculis intelligamus.

De fetore asellarum.

Et oras asellarum vel totius corporis
si diu durauerit et sine
causa manifestatur lepra futura si-
gnificat. Rectificetur igitur dieta et regimen
et purgetur corpus cum phlebotomia et
sarmacia secundum exigentiam humi. peccatis.
deinde fiat balneum: deinde abluitur in exi-
tu a balneo cum aqua decoctionis yreos
aluminis litargiri. myrrhe. spicenar.
rosarum. deinde aromatizentur aselle et
totum corpus sic. resoluatur alipta mus-
cata sadali pulverizati. et rose in aqua
ro. vel in oleo laurino: et illiniatur as-
felle et totum corpus.

Clarificatio. Circa ista ma-
terias multa sunt
consideranda primo quod in viris et mulieribus
mamille sunt in pectore et in quibus-
dam alijs animalibus sunt in parte posteriori:
sicut in vaccis aut in vetre sicut in suis
hinc et porcis. Dico quod in viris et mu-
lieribus sunt in pectore pro tanto: quod ibi
nullum nocumentum prestat in motu. et si
essent inferius impediret motum. et non essent
in loco honesto propter lactationem. Se-
cunda causa est quod lac est sanguis bis coctus. et

ita iungat in pectore propter calorem cor-
dis. In vaccis autem et multis pecudibus
non sunt in pectore quod impediret motum pe-
dum anteriorum: sed sunt in parte posteriori:
quod versus illas partes declinat epa: et non
impedit motus de quo sit curandum cum
pedes posteriores sequantur motum pedum
anteriorum. scrophae autem seu porce habent
totum ventrem propter multitudinem fetuum.
Secundo aduertendum quod viri habent
mamillas cum non lactent et iuxta hoc postquam
habent quod non habent lac. quoniam secundum Aristotem de
hystoriarum animalium inuentus est yreus: qui ha-
buit lac ex quo caseus fuit factus et ha-
buit fetum masculum et factum est illud idem.
quare ergo non sunt in viris. Dico quod vi-
ri propter non habent mamillas sed simula-
crum mamillarum sicut mulieres non
habent testiculos sed simulacrum testi-
culorum ab intus. hoc autem habuerunt viri
propter decorem ut non viderentur esse
minuti non propter operationem: sed
propter decorem. De secundo disco quod non ha-
bent lac. quod non habent menstrua sed illi
qui habent mamillas carnosas habent et pos-
sibile quod habeant humiditatem quoddam al.
simile lactis: sed non est verum lac. et ita su-
nt in vno capro propter bonitatem pas-
cue non quod esset verum lac. Tercio nota-
dum quod mamille crescunt in tempore pubescen-
tie in mulieribus et in viris non. disco quod
in viris crescunt et indurantur capita et
habent utilitates sed parum in viris quod non
sunt nisi ad decorem: sed in mulieribus sunt
multum augmentum ut possint satis recipere
de lacte propter finem. Quarto conside-
randum quod mamille sunt meliores vel
magne vel parue. dico quod mediocres:
quod parue non possunt satis recipere de lacte.
In magnis autem non sit bona digestio
mediocres igitur in quantitate sunt me-
liores. Quinto intelligendum quod aposte-

mate et morbi frequentius accidunt in
mamillis mulierum quam viro: et quia malo
res et magis rare et plures accipiunt
perfluitates: et quia virtus debilio: Invi
ris autem totum consumitur: et ideo non
ita frequenter. Sexto notandum quod co
agulatio lactis in mamilla proprie lo
quendo non fit a frigido: quia illud est
magis coagulatio seu iduratio: sed a ca
lido digerente dealbante et assimilante.
oportet enim digesta esse grossiora: et
hoc fit a calido. Septimo notandum
quod percussiva mediocritas in aposte
matibus mamillarum bene possunt ap
plicari quia mamille approximantur
emuntorio membrorum nobilium.
non tamen sunt in emuntorio: et ideo
foramina non sunt ita larga. nec simili
ter percussiva debent esse nimis frigi
da sed semper cum quibusdam resolu
tiuis. simendum enim est quod si ad me
bra nobilia: mediocritas igitur apponatur.
Octavo intelligendum quod lentes et
sabe fracte possunt competere ad re
soluendum lac: quia desiccant si cum alijs
fortioribus resolutiuis admisceantur
sicut est senugrecum et similia. Nono ad
uertendum quod fetor in assellis potest
causari de melencolia et a quolibet hu
more non proprie a putrefactione que
est ebullitio sed a putrefactione proprie
substantie que est corruptio. Decimo
considerandum quod in fetore assellarum
possunt competere percussiva p[ro]p[ri]a
to quia non administrantur nisi corpo
re mundificato. et tunc non aliud rep
curiunt sed desiccant. abstergunt. et mu
dificant cum sint sicca: et secundum hunc mo
dum potest competere mirtus et simi
lia. Undecimo aduertendum quod assel
le in iuuenibus magis ferent quam in seni
bus: quoniam et licet materia corrupta

abundet in sensibus deficit tamen calor
mouens et cum hoc quia iuuenes sunt pe
toris regiminis ut plurimum. et calor
est fortis etc.

Explicit quarta pars.

Incipit quinta pars de passionibus
nutritiuorum: et continet. xxj. capitula.

Capitulum primum de difficultate
transglutendi.

Capitulum secundum de debilitate ap
petitus.

Capitulum tertium de indigestione sto
machi et dolore et debilitate et mala
complexione et similibus.

Capitulum quartum de canino appetitu.

Capitulum quintum de siti.

Capitulum sextum de eructatione.

Capitulum septimum de singultu.

Capitulum octauum de fastidio et re
gimine sanitatis.

Capitulum. ix. de abominatione et nau
sea et subuersione anime.

Capitulum decimum de vomitu et appē
diciis eius.

Capitulum undecimum de inflatione
stomachi.

Capitulum duo decimum de tortura in
testinorum.

Capitulum. xij. de lienteria.

Capitulum. xij. de dissenteria.

Capitulum. xv. de tenesmo.

Capitulum. xvj. de recapitulatioe o[mn]i
um fluxuum ventris: et continet. xij.
tractatus seu capitula.

Capitulum. xvij. de iliaca passione.

Capitulum. xvij. de colica.

Capitulum. xix. de melia mirachia.

Capitulum. xx. de vermibus.

Capitulum. xxj. de passionibus ani
s. iij

Capitulum. s. de difficultate transglutiendi.



Transgluti-

tio cibi est motus cōpositus ex virtute animi sensibili mouente voluntarie et ex motu nāli. Membrum aut per qd̄ sit ista operatio est meri. Deseruit. n. stoma-cho in trāsglutiōne cibi. Meri autē ē membrū cōpositum ex duabus tunicis et carne. tunica autē interior hz villos lōgitudinales cū quibus sit motus volūtarius: tunica autē exterior habz villos trāsuersales cū quib⁹ sit motus nālis. Nunc autē trāsglutiō sit p̄mo et p̄ncipaliter cū villis lōgitudinalibus interioribus qui mouentur nāliter: et ideo motus trāsglutiendi est facilis cū ista se habēt fm̄ nām. Comius at sit cum villis exteriorib⁹: et ideo sit cū difficultate. carnositas autē abūdat circa tunicas exteriores. Nūc autē sicut via anhelitus ē situata in pte anteriori: ita via cibi q̄ appellat meri seu yfophagus ē in pte posteriori versus collum et spondilia. nūc autē actio trāsglutiēdi aliquā auferē cū nō pōt trāsglutire: aliquā minuē qn̄ sit cū difficultate. aliquā corūpē qn̄ sit cum tremore et titillatione.

Cause. Difficultas trāsglutiēdi aliquā venit ppter nocumēta que veniūt ipsi meri. aliquā veniunt pp nocumēta q̄ veniūt mēbris vicinis. Si pp mēbra vicina sicut propter dislocationē spōdiliū. aut ppter squinantia: aut pp spasmum: aut maliciam rei que euomit: aut pp illud qd̄ trāsglutit: et ita de alijs. Si autē venerit ppter meri hoc accidit pp tria: aut pp maliciā complexionis: aut pp apostemata:

aut propter vlcera. malicia autē cōplexionis quedā ē ca. quedā frigida. qdā sicca: quedā hūmida. Apostemata qdā sunt ca. quedā frigida. aduenit et ppter debilitatē virtutis sicut in illis q̄ patiuntur fortes egitudines aut passi sunt cronicas. aut sunt conualescentes aut senes.

Signa. Si fuerit ppter dislocationē sentit dolor in collo et spondilib⁹ et spatulis et nō potest iacere supra dorsū. et si fuerit ppter spasmū sentit dolor in māmilla et pe-ctore et tenet os clausū. Et si fuerit ppter squantiā et aliq̄ cognoscit ex illo. et si fuerit ex nocumēto euomit sicut sunt vermes et filia cognoscit ex illis. Et si sit si fuerit ppter rē que trāsglutit sicut est arista et filia. et si fuerit ppter debilitatē facile ē cognoscere: aut rōne se. aut rōne etatis. aut aliorum mēbro rū notorū. et ita de alijs. Et si fuerit ex mala cōplexione discernit qz trāsglutiō sit paulatine et cū labore: s; sine dolore. Et si fuerit caliditas adest sitis et aspitās. et si fuerit ex frigiditate adest grauitas et extēsiō: et pua sitis. Et si fuerit ex humiditate adest albedo lingue et salua multa. Et si fuerit ex siccitate tūc est ariditas lingue: et sitis. Et si fuerit apostema: tūc est dolor in trāsglutiendo: et postq̄ trāsglutierit quiescit. et si apostema fuerit ca. discernit vt dictum ē de mala cōplexione ca. et rōne se. Et si apostema fuerit frigidū discernit vt dictū ē. Et si fuerit ex vlcere discernit: qz cū comedit aliqua acuta sic est sinapis et acetū et similia tunc patitur magnū dolorem. et si comedit dulcia et vinctuosa non.

Pronostica. Quā aliq̄s patit apostema:

in meri et supueit tremor rupturā apo-
stematis signat. Alia sūt oib⁹ manife-
sta cum aliquis non potest transgluti-
re.quare etc.

Cura. meri debemus tres regu-
las notare. Primo q^d qñ dat aliqd pas-
sionib⁹ meri ab initio q^d diutissime te-
neat in ore et q^d paulatim trāsglutiāt.
Secūm ē q^d in illo tūc nullus sumat po-
tus: q^d nimis cito faceret descēdere me-
dicamē. Tertiū ē q^d qñ medicamīa ap-
plicānt ab extra q^d applicent collo in-
ter duas spatulas: q^d versus illas ptes
trāsūt meri. Tūc veniam⁹ ad curatio-
nes pticulares reddēdo singula singu-
lia. Si aut⁹ fuerit ppter dislocationez
apponāt vētose et fricatioes. fiat et ali-
qua que cōpetūt in dislocatiōib⁹. Et si
fuerit ppter squinātiā aut spasmū cu-
rent vt dictū est. et si ppter ea q^d attra-
hunt aut expellunt apponant lenitiua
sicut ficus: et liqri. et silia. et si fuerit p/
pter debilitatē virtutis dent resūptiua
et nutriētia. sicut sūt oua sorbilia. me-
dolla vituli. et broditū carniū. et carnes
volatiliū. et pisces squamosi et inūgat
collū cū oleo sisamino. et oleo viol. et
oleo amigō. dul. et vtat elio resūptiuo
et diadragā. frigidō et vtat lacte et bal-
neis. Et si fuerit pp malā cōplexionē
sic fiat illud idē. Et si fiat pp malā cō/
plexionem ca. vtat siru. ro. viol. nenu-
pha. et emplastre collū ex mucillagi-
ne psilij et citonior. et sandal. et rosis.
et spodio. et vtat istis pill. quas diu te-
neat in ore. Rx. iij. se. frigidor. mund.
matorū et minorū: añ. ʒ. j. oīum san-
dal. añ. ʒ. ij. liqri. mūd. ʒ. j. psiciant cū
mucillagine drag. et aqua ro. et fiat pil-
lule. et vtant lacte acetoso et ptisana. et
lactu. et portul. et cuc. et similibus. Si

aut⁹ fuerit ex malā cōplexiōe frigida.
tunc buliat ista in oleo laurino et costi-
no. s. myrrha: storax: calamita: spica/
nar. castoreū: armoniacū: et intingatur
lana et ponat supra collū. et inter duas
spatulas. et vtat istis elijs. Rx. diayris.
diacalamēt: rosate nouelle: pliris: oia-
trion: pipeon: añ. ʒ. ij. misceant: vel si
at siru. de maiorana et betōica et vterq³
calamento: asaro: et aniso: maratiro: et
melle. Et si fuerit malā cōplexiō hūi-
da buliat yfopus in oxill. diur. et vtat
eo. et purget cū yerapt. et vtat vomitu.
et fiat ea que dicta sūt in malā cōplexi-
one frigida. Ex malib⁹ igit que dicta
sūt pōt fieri gargarismus eplm et oleū
et siru. elm: et coditum et silia. Si igit
fiat ex malā cōplexiōe frigida et hūi-
da fiat sicut dictū est. Si aut⁹ fuerit pp
apostema ipsius meri ponat istud em-
plm supra collū et inter spatulas qd ē
ptim matoratiū et ptim repcussiuū.
Rx. iij. se. fri. se. malue. se. portul. se. lini
se. fenugre. añ. ʒ. ʒ. cōterant fortiter et
misceant cū mucillagine psilij et tepid.
supra locū apponat: et reliquū regimē
sit sicut dictū ē in malā cōplexione ca.
et si apostēa fuerit frigida ponat istud
emplm supra collū et int⁹ spatulas. Rx.
galbant armoniac: bdely: resoluant i
oleo laurino: et cū cera fiat emplm. Et
si esset difficilis maturatiōis valde ad-
dant istis ptretrū: radix aristol: yreos
et reliqua fiat sicut dictū ē in cōplexio-
ne frigida. Si aut⁹ apostema fuerit ru-
pū fiat talis portio. Rx. yreos: yfops:
rad. lilij. M. j. caricarū: vuay. pas. mū.
abaril. liquir. mū. marat. añ. ʒ. j. mell.
lib. ʒ. fiat decoctio. lib. ʒ. et ʒ. et vtat isto
gargarizādo sorbēdo. Si aut⁹ fuerit p
pter vlcera que sūt in meri vtatur ista
potiōe. Rx. yfops: absinthij: añ. M. ʒ.

liquir. mund. vuarum pas. iulube. dra/
gaganit: gummi arabi. ana. ʒ. ʒ. mir/
tillozum: semen citoniorum: ana. ʒ. ʒ.
mell. quar. iij. fiat decoctiones lib. ʒ. ʒ.
ʒ. qua vtaſ gargarizādo diu ⁊ frequē
ter in ore tenēdo: paulatine sorbēdo: ⁊
cum hoc teneat istas pillulas in ore.
℞. sarcocolle: spody: charabe: draga/
gan. gummi arabi. amigō. an. ʒ. ʒ. cōficiā
tur cum melle ⁊ fiant pillule: ⁊ pōt vti
lacte: ita q̄ sint partes. viij. lactis. ⁊ vna
mell. Et si volumus mundificare ma/
gis extrahat butirū. ⁊ si volumus con
glutinare non extrahatur.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ in passiōi/
bus meri competit lac: vbi calculi flu/
uiales candentes sint prolecti. Et mo/
do dubitaret aliquis q̄ non. tuz qz lac
acquirat malam complexionem frigi/
dam ⁊ siccam. tum qz nimis desiccet.
⁊ ita exasperaret ⁊ similia. Olco q̄ cō/
petit quando volumus abstergere. vñ
de ex hoc lac luuamenta acquirat. pri/
mo qz non permittit lac caseari in sto/
macho nec putrescere nec corrumpi. p̄
terea acquirat siccitatem temperatā cō/
sumendo butirostatem ⁊ ratione cu/
lusdam siccitatis abstergit ⁊ mundifi/
cat. ita nec alterationem frigidam acq̄
rit: quia calidum ponitur: nec nimiam
siccitatem: quia totiens non apponi/
tur: quare ⁊c.

Capitulum. ij. de debilitate appetitus.



Esiderium

Dicibi ⁊ potus est appeti/
tus stomachi suā inani/
tione sentiētis. Nūc au/
tem fames ē appetitus
ca. ⁊ sic in ratione cibi. ⁊ sitis est appe/
titus frigidī ⁊ humidī rōne pot⁹. Ista

autem virtus desideratiua pprie pit/
net orificio stomachi: sicut transgluti/
tio p̄tinet meri. ⁊ digestio sūdo stoma/
chi: componit autē hec virtus ex natu/
rali ⁊ aiali: ⁊ ideo quādo stomach⁹ ⁊
alla se habent fm nām: tunc actio ē bo/
na: ⁊ quando sunt p̄ter naturam: tūc
actio aut auferit: aut minoat: aut cor/
rumpit. Nunc autē de ablatione ⁊ mi/
noatione agit hic. qm̄ cause non disfe/
runt nisi fm intensum ⁊ remissum.

Causa. Causa debilitatis appe/
titus: aut est extrinseca:
aut intrinseca. Si extrinseca tūc est ni/
mia caliditas resolvens: aut frigiditas
mortificans: aut nimis labor ⁊ exerci/
tium. ista enī lz a principio intēdat ap/
petitū: n̄ postea diminuūt: ⁊ similiter
diminuitur appetitus cū transit hora q̄
consequit comedere: ⁊ somnus super/
fluus: ⁊ aer venenosus appetitum ol/
minuunt. ⁊ crapula cibaria fastidiosa
⁊ odum ⁊ accidentia antmer: ⁊ nimis
potus aque frigide ⁊ similia. Si autē
fuerit p̄pter causas intrinsecas: tunc aut
est p̄pter stomachum: aut p̄pter alia
membra. si p̄pter stomachum hoc est
p̄pter tria: aut propter ablationē virtu/
tis sensitivę stomachi ex hoc qz spirit⁹
non venit a cerebro: ⁊ ita nō sentit in/
anitionem suā: aut ē p̄pter malaz com/
plexionē frigidā stomachi ipsius: aut
propter malum calorem: ⁊ ista cā eue/
nit frequentius. Si autem auferat aut
minuatur appetitus p̄pter alia mem/
bra hoc est sicut in mania ⁊ melanco/
lia: qz obliuiscuntur: aut non imaginan/
tur: aut propter catarrum: aut propter
se. fortes aut pestilenciales: aut croni/
cas: aut propter fluxum ventris: aut qz
splen non mittit melancoliam ad sto/
machum. aut qz nimis mittit: ⁊ fit etiā

propter nimium fluxum menstruorum :
aut ppter retentionem : aut cuz incipi-
unt fluere in quibusdam : aut propter
vermes : aut propter conceptum : aut
apostemata.

Signa. Signa sunt satis mani-
festa ex indicio : et quia
cause sunt notabiles ppter egritudines
q̄ pcedunt nisi qñ venit propter stoma-
chum. Nunc aut qñ venit ppter abla-
tionem sensus stomachi tria sūt signa.
Primum q̄ nihil appetit. scdm qz cibū
prius desideratū renuit. tertium qz si co-
medat acuta et mordicātia sicut est si-
napis et pip. et postea potet vinū pu-
rū non grauat ex illis. Si aut cā fuerit
frigiditas tūc sentit idigestionē et vtro-
sitatez : et ē priuatio sitis. Si aut fuerit
caliditas sentit calor et sitis. alia oia si
satis manifesta diligēter inquirēt.

Pronostica. Ablatio ap-
petitus si diu
durauerit mortis ē signū. minoratio ap-
petitus si venerit pp frigiditatem malū
ē valde : cū frigiditas acuat appetitū.
Ois debilitas appetitus in oī morbo
cronico pessimum est.

Eura. In curatiōe appetit⁹ de-
bem⁹ vitare crocū et buti-
rū : et oia vinctuosa. Sa aut que puocāt
appetitū sūt oia acuta et aromatica : si-
cut sunt cepe : et allea : et porri : et nastur-
tū : et sinapis : et pip : et cinamomū : et ga-
riofī. et spicanar. et nux muscata : et oia
stiptica sicut sūt mēta : absinthiu : ma-
stix : thūs : storax : calamita : lignū aloes
succus citoniorū : sumac : berberis : rose
gallia muscata : sandali : et oia acetosa :
sicut acetū : vinū malox gra. succ⁹ ace-
tose. acetositas cit. et citragulox : et li-
monū : et cortices eorū cōdite : et oīs cō-
secutōes q̄ sūt ex eis : et valer⁹ tyriaca :

et mitridatū. et potio muscata : et olac/
tonitē : diābra : diāmēte. zucb. ro. mel.
ro. et silia. In cā igit ea. dent frida aro-
matica stiptica. et in cā frida dent ca.
stipt. aromatica. In oī igit defectu ap-
petit⁹ lardet gallina cū lardo et gario-
fi. et assef. deinde aspgat aq̄ ro. et vino
muscatellino : et odoret frequēter et mul-
tis vicib⁹ : valer⁹ et oliue cōdite : psica
cōdita : sparagua cōditus : pisces falsi :
zingi. cōditū : auellane : castanee : cicera
sabe : cū sūt torefacte. His visis ad p/
ticularia veniam⁹. Si malisia appeti-
tus venit pp debilitatem sensus stoma-
chi : tūc purget cerebrū et mūdificet et
cōsortet cū aromatib⁹. deinde vtat isto
elio. R. potiois muscate diāmēte : diā-
bre : an. lib. 5. misceant⁹ : et postea fiant
pillule de alipta muscata. et quotidie
de mane transglutiat tres integras. de
inde post hoc vtat tyriaca et mitrida/
to. Si aut venerit ppter malā cōple-
xiōē fri. aut hu. aut vtrāqz digeratur.
mā cū oxil. squill. vbi bulierit yfopus :
absinth. et mēta. Deinde purget cū ye-
rapi. acuta cū aloē : aut purget cū mi-
rabol. chebul. deinde vtat isto elio. R.
diatrion. pipeon. diacitonitē : diagala.
gerdiāmēte : diābre : an. lib. 5. misceant⁹
Deinde buliat absinth. mēta : nux mus-
c. nux cipī. in oleo laurino. et lana intiga-
tur : et supra stomachū apponat. Si at
fuerit pp cām ca. digerat mā cū oxiza.
et siru. acetoso. et siru. limonuz : et siru.
ro. vbi bulierit sandal. spodiū rose. cū
pauca cāphora. et citonia. cuz quibus/
dam folijs absinthij. deinde purgetur
cum māna. et cassiafi. aut cū mirabol.
cit. aut cū trifera reubarbarata. deinde
vtatur isto electuario. R. triasandal.
zuc. ro. carnū cicōtorū p̄ditox cū zuc/
cha. diadragā. fri. an. 3. g. misceant⁹ ro/

se sandali. citonia acetositas est. i. oleo
ro. et lana infundatur et stomacho ap/
plicetur. Si autem fuerit propter splenez
deoppiletur. et a melia munde. et si p
pter conceptum vitatur exercitio tēpa
to: et vino antiquo odorifero: et vitatur
isto elio. R. diacitonitē. potionis mus
cate: añ. lib. 5. conferue citragulorum.
5. s. misceantur. Alie autē cāe oēs curen
tur sicut dicitur in locis suis: et per cō/
trarium ad temperamentum redūcan
tur. Si autem fuerit causa sic. et humo
rum pūatio detur lac et brodium car
nium cum aromatibus: et ova sorbilia
et dicta resumptiva.

Clarificatio. Notandū est
qz ablato vel diminutio multum notabilis ci/
bi in morbis cronicis est malū signum
et malum in se. cum nullus possit dū
esse sine cibo et malum in cronicis cuz
mala complexio videatur esse equa/
ta. Secundo notādum qz frequēter ac
cidit qz aliquis nihil penitus appetit
et accidit qz quasi coactus incipit co/
medere: et postea fortiter et multū ap/
petit et attrahit et comedit. et hoc acci/
dit aut qz virtus appetitiva que sopi
ta erat propter cibum acceptum exci/
tatur: aut quia cibis acceptus destruit
causam diminutionis appetitus: ut
verbi gratia ponatur qz aliquis amisit
appetituz propter malam complexio
nem frigidam: et qz incipiat comedere
cepas et allea. tunc enim augmenta/
tur appetitus: qz cibis destruit causaz
aut si causa esset ca. et ipse acciperet ace
tum et similia. diminutionem igitur ap
petitus superveniens cibis augmētat.
aut qz suscitatur: aut qz rectificat. Tercio
advertendū qz nō est incōveniens duo
cōtraria concurrere ad effectum vnuz

s. per se: et aliud per accidens. ideo nō
est mirabile si virtus appetitiva seu at
tractiva: seu desiderativa: seu trāsgluti
tiva deficiat ppter ca. et propter frigi/
dum cum excedunt qm l3 ca. tēperatū
valeat in hoc casu tñ cū excedit: corru
gat: et desiccatur: et exalat. et ita dimīnuit
frigidū et facit hoc qz mortificat. Quar
to notandū qz vīr^o attractiva directe
et per se nō confortatur ex stipticis: nisi
qz desiccant: abstergūt et mūdificāt: vī
qz virtutem coadunant si fuerit disso/
luta. Quinto notādū qz virtus deside
rativa seu appetitiva seu attractiva
stomachi ē coposita ex aīali et nālī. nā
lis tñ est in toto corpore sed stomacho
addit aīalis: et qz ab extra attrahit. et
qz a remotis: et qz nō solū ppter se sed
et ppter totū corpus: et iō nā ordina/
vit ut stomachus sentiret sanitionē suā
et ad hoc fuit sensus aīalis. nihilomin^o
aliqui aīalis supat nālē: ut in canino ap
petitū. aliqui aut nālīs supat aīalē: sicut
videmus in famelicis: ubi attrahit ab
epate anteq̃ in stomacho sit digestus
cibus. et sicut videm^o in iudeis cū sus/
pendiūt p pedes. nihilomin^o cib^o attra
hitur ad stomachum qd non fieret nisi
nālīs attractiva. supius graue faceret
ascēdere. Sexto itelligēdū qm liez ap
petitiva epatis sit pp totū corp^o sic et
stomachi. nihilomin^o tñ ē nālīs et nō aīa
lis: p tātō qz attrahit ab intus et a pxi
mo: et iō ē simplex. sed illa stomachi ē
coposita: et cā ē dicta. Septimo notan
dū qz stomach^o triplr nutrit fm Avic.
Uno modo ex sanguine qz ē i venis suta
exteriorib^o et i interiorib^o. et alr frustra
eēt ibi. Scdo nutrit ex chilo fz Sal.
in de virtutibus naturalibus. et in am
phis supra illum amphi corū qui nu
trunt zc. Tercio nutrit in tpe famis

ex sanguine attracto a venis mesera-
cis: et ab epate, nec in hoc est difficul-
tas: sed ex quo istorum melius et per-
sectius nutriatur: et sunt de hoc longi
sermones. quoniam quidam dicunt quod
ex chilo: sed mihi non videtur ratio
habile: melius enim videtur ex sangui-
ne qui est in venis interioribus stoma-
chi: sed non est locus ratiocinandi. q/
re et.

Capitulum. de dolore stomachi et de
bilitate eius: et de indigestione et mala
complexione et similibus.



Intelligen

dum quod ista habent
magnam convenien-
tiam: et quasi vnus si-
ne alio esse non potest
et curationes fere sunt

eodem. Digestio igitur stomachi ali-
quando auferitur. Aliquando minora-
tur. aliquando corrumpitur: et hoc totu-
m accidit secundum intensiorem et remissio-
nem et qualitatem causarum.

Cause. Quod autem digestio sto-
machi auferatur aut mino-
retur. aut corrumpatur: hoc est aut pro-
pter causas extrinsecas: aut propter
causas intrinsecas. Si propter causas
extrinsecas: sicut sunt accidentia ani-
me ut ira: tristitia: sollicitudo: et simi-
lia: et cum hoc euenerit propter quan-
tatem cibi et potus additam: aut di-
minutam: aut propter malam qualita-
tem: aut venenosam: aut frigidam: et ita
de alijs sicut durities et similia: aut quod
cibus inordinatus sumptus est: aut quia
grossum preponitur subtili: aut crudum
ponitur supra semicoctum: aut quod ho-
ra solita sumendi cibum transiit: aut
quod somnus non fuit completus: aut pro-

pter motum nimium cum digestiva vige-
at per quietem. aut quod aer est nimis dis-
temperatus: aut propter crapulam et
vomitus: et omnia alia similia. Si au-
tem fuerint propter causas intrinsecas
aut hoc est propter stomachum: aut pro-
pter membra alia: et si fuerit propter me-
bra alia: hoc est propter passiones ce-
rebrum: sicut est reuma: et ita de alijs: aut
propter passiones cordis: sicut est tre-
mor et similia. Aut propter passiones
epatis ut quod mittitur sibi nimis deco-
aut propter venas mesericas et inte-
stina: aut propter splenem: aut quod mit-
tit stomacho melencolie nimiam quan-
tatem et accidit etiam hoc propter pas-
sionem matricis: et ita de alijs membris que
possunt mittere suas superfluitates ad
stomachum. Si autem indigestio fiat
stomacho ratione stomachi tunc est pro-
pter tria: aut ratione male complexio-
nis: aut male compositionis: aut solu-
tionis continuitatis: et aduenit etiam
indigestio ratione doloris et ratione de-
bilitatis. et si fuerit propter malam com-
plexionem hoc est quod nimis calidum. aut fri-
gidum frequentius accidit ex frigido: aut
quod nimis siccum: et ducit ad ebrietatem: aut
quod nimis humidum: et ducit ad ydropisim
et accidit etiam indigestio non solum ex
mala complexione simplici: sed com-
posita cum materia et sine materia sed
etiam fit hoc propter ventositates et
aquositates et humores ad stomachum
delegatos: sicut est sanguis. aut co. phle-
gma: aut melencolia. adustis: aut non
adustis. et sanies et similia: et aduenit
etiam propter officialia sicut est apo-
stema: aut nimia paruitas stomachi:
aut nimia quantitas: aut peccatum in si-
tu: et ita de alijs. aduenit etiam propter
solutionem continuitatis intrinsecam.

factam. siue ab extra: aut stomachus ē debilitatus propter longam abstinentiam et similia: aut quod dolet in se. aut propter dolorem aliorum membrorum. propter enim ista et consilia stomachus patitur ablationem digestionis: sicut patitur in lienteria: aut minoratione sicut cum multum moratur cibus in stomacho: aut cum grauitate. aut patitur corruptione sicut patitur in eructuatione acetosa: aut fumosa aut sapore alicuius male qualitatis: et ita de alijs.

Signa. Intelligendum est quod cum aliquis bene dormit: et cum surgit a somno sentit se letum: quietum. et sine turbatione: et egestionem sunt in hora solita: et sicut oris: et urina est bene digesta: et non sentit eructuationes: nec ventositates: nec aliquem motum subuersum: nec sentit aliquam grauitatem in capite: nec habuit in somno fantasmatum terribilia falsa nec tristosa: tunc signatur quod stomachus optime comprehendit cibum vndique: et habuit quietem et ipsa sufficiens et bonum et perfecta fuit digestio. Si autem aliqua illarum aut multa assuerit perturbatio digestionis signatur: et alia secundum quod diuersa apparerit accidentia. Et si fuerit ex causis extrinsecis habet ex indicio patientis: et assistentium et medicorum industria. Et si fuerit ex passionibus aliorum membrorum a stomacho: circumspectum diligenter omnia alia membra corporis et noticia non latebit. Et si fuerit propter stomachum et fuerit mala complexio causa. sentit calor in stomacho: et litus. et male digerit cibaria subtilia: et iuuat a frigidis: et ledit a calidis. Et si est ex humoris vicio adest podus et aggrauatio. et oris amaritudo: et secundum quantitatem et caliditatem colere effuse accidunt minorationes et corruptiones indigesta. Et si fuerit propter

malam complexionem frigidam sentit frigiditas et paucitas sitis: et vix plurimum appetitus iustus: et quod male digerit res difficilis digestionis et ledit a frigidis: et iuuat a calidis. Et si est cum humoris vicio adest podus et aggrauatio. et si est phlegma est cum acetositate: et ita de alijs speciebus phlegmaticis iuxta nomen speciei. Et si est ex melencolia est cum stipticitate. Et si est ex sanguine est cum dulcedine: et si est ex humiditate est cum salina multa. et si est propter siccitatem: cum salina pauca et cum quadam ariditate: et si est propter apostema adest magnus dolor et se. et nausea. et si est propter solutionem prinitatis est dolor cum punctura: et clibum in stomacho parum moratur: et quando minus mittit ad coenitatem tunc est vomitus: et si mittitur ad villos et ibidem fiat iusticatio tunc est nausea. et si est propter dolorem res est manifesta dolores autem non eueniunt nisi aut propter malam complexionem diuersam: aut propter solutionem coenitatis: et si ex debilitate discernit ex etate et tpe et complexione et consuetudine: et propter morbos quod precesserunt: aut quod naturaliter est debilis virtus: aut nunquam in se debilitat sed ratione alicuius sui instrumenti: sicut complexio: compositio et unitas.

Prognostica. Disindigestio stomachi mala et potissime corruptio: et quod non rectificatur per alias digestionas: et quod rudis materia et origo est fere omnium egritudinum malarum cronicarum: sicut est epilepsia: lepra. scabies ydropis. et filia. vigilare igitur. Si aliquid in conalescentia patitur indigestionem et habeat os acetosum timendum est de rectidina et quod materia putrescat. Si aliquis sit crapulatus: et appeat in facie pustula multorum colorum sicut est color rubens. lividus: et niger: diu vivere non potest:

qz mā sūme venenosa est: z corp^o mā/
dificari nō potest ppter crapulam. ad
bonā ergo digestiōē stomachi diligē
tissime aduertam^o. Si indigestiō fuc
rit ppter accidentia anime inducatur
gaudium z leticia: z si fuerit ppter cra
pulam z repletio fuerit nouella iniun
gatur vomitus z fiat abstinencia z sō
nus longus: z exercitium tpatū z bal
neū: z de cibis facilis digestiōis: z
dēt aromatica stiptica stomachū pfor
tātia: sicut ē diābria z diamēter: z triasā
dal. Et dicit Gal. de igenio. q in hoc
casu competunt somnus z vigilia. sō
nus vt fiat bona digestiō z calorē re
uocatio: vigilia propter expulsiōem
superfluitatum. Et si fuerit ppter sto
machum paruum detur cibus digesti
bilis z in parua quāitate z frequēter:
z si fuerit ppter cibum per contrariū
reducatur: z ita de oībus causis primi
tiuis. Rectificetur igitur sicut opz. z si
fuerit propter egritudines aliorūz mē
brozum a stomacho: considerētur illa
diligenter: z curentur sicut dicitur i lo
cis suis. non enim esset decens quod li
bet in quolibet loco ponere. z si fuerit
ppter apostemata stomachi curet sic.

Curatio. ca. In primis dect die
ta tenuis. sicut est ordeatum: auenatū:
amigō. spinargia: lactu. lac amigdala
rum: aqua ordeī: siru. iulep. poma co
cta cum zuchā. pruna matura: z om
nia dentur actu calida: nullo modo p
uocetur vomitus z omnia dentur leni
tūa. cum stipticis nihil pure dissoluti
uum detur. In primis igitur si particu
laria conueniant fiat phloboromia. de
inde ponatur emplastrum supra sto
machum de portul. plantagi. z absin
thio confectum, cum aqua rosa. Dein

de vtatur tali siru. R. absinthij. endi.
scar. lac. añ. 3. ij. quatuor se. frigi. ora/
gagan. liquiri. mund. ordeī: ana. 3. j. z
prunarum. xxx. panis zuchā. lib. j. fi
at siru. Deinde purgetur sic. distem/
peretur in predicto sirupo. z aqua or
dei. 3. j. z. 5. cassiē. mund. z detur ante
dorm: z de ista decoctione detur quo
tiens indiguerit z alio non. Deinde
fiat emplastrum supra stomachū. R.
absinthij: endi. scar. malue ro. ana. 3. j.
masticis. 3. 5. farine ordeī. 3. ij. coqual
sentur fortiter simul z bulliant z fiat
emplastrum. Et si volum^o fortius ma
turare addamus succum apij. z assun
giam galline. z anatis: z si antiquare/
tur addamus cum his spicanar. bdell/
lium: z oactilos. Et si apostema fuerit
frigidum: tunc in palmis fiat empla/
strum de absinthio. z ro. camomilla:
z opio. z postea addamus cum volu
mas maturare maluam: sūmitatem se
niculi. spicanardi. masticem z thus: se
nugrecum: z se. lini. Et si prolongare/
tur z est nimis durum addamus myr
rham: bdelliam: armoniacum: galba
num: z vtatur tali sirupo. R. absinthij
sūmitatum seni. psopi. capil. vene. re.
ana. 3. ij. masticis. thuris: spicanar. ro/
sarum. ana. 3. j. mel rosa. z panis zuc/
chā. añ. lib. 5. z fiat siru. z in siru. distē
peretur. 3. 5. ycrepigre. z extbeatut cō
decoctione psopi z absin: hij: semper
cauendo qz vomitus non prouocetur.
nunq stiptica separentur a maturati/
uis nec a resolutiuis: z sedetur dolor
cum assungijs z camomilla: z mellilo
to z similibus: z ita de materialibus
nominatis: potest fieri oleum z cuz la
na desuper apponi: z ita de alijs. z si
fiat indigestiō propter vulnera fiat
sic rē.

Curatio vulneris stomachi.

Tatur i primis isto situ, R.
v : oriza. ydromell. añ. lib. 5. mīl
ceantur ⁊ bullant ibi citonia
⁊ absinthij: añ. 3. j. Deinde datur ye/
rapl. in decoctione ordei ⁊ absinthij.
Deinde. R. draga. gūmi arabici. ma/
sticis. thuris. charabe: añ. 3. j. conficiā
tur cum succo absinthij: ⁊ fiant pillu/
le: ⁊ quotidie vtatur duabus vl tribus
tibus sit lac acetosum a quo butirum
est abstractum. ⁊ accipiantur intestina
vitulorum ⁊ edi ⁊ condiantur cuz ace
to. ⁊ vtatur illo. ⁊ si indigestio fuerit p
pter dolorem stomachi curetur dolor
prius.

CDe dolore stomachi.

I dolor accidat propter ma/
lam complexionem ca. vtat
lacte acetoso a quo extractū
est butirum: ⁊ vtatur pullis coctis in
aqua vbi sit acetum. ⁊ cuz in frigiditate
fuerint comedantur. Idez fiat de pisci
bus paruis: ⁊ vtatur siru. ro. ⁊ siru. ace
toso vbi sint folia absinthij. ⁊ si co.
abundet purgetur sic. R. florum boza.
florum viol. vuarum passarum mun/
da. liquirit. mund. absinthij: añ. 3. j. fiat
decoctio ⁊ in decoctione temperentur
cortices mirabol. citri: añ. 3. j. fricentur
⁊ colentur ⁊ colature addatur aloes
loti. 3. j. misceantur ⁊ dentur in auroza
⁊ vtatur triasandal. ⁊ zuchca. ro. ⁊ em
plastre tur stomachus cum ros ⁊ san/
dal. ⁊ camphora. ⁊ farina ordei. Si
autem dolor fuerit propter ventosita/
tem fiat facellatio cum milio: vel cuz
sale ⁊ milio vel sic bullant in oleo lau
rino: ruthe: castoreuz. ra. de aristol. ani
sum conquassentur: ⁊ postea lana insū
datur ⁊ modicū exprimat⁹ ⁊ supra
locum dolorosum apponatur. Deide

fiant ventose comprehendentes vni/
bicum. Et si non valeat ista fiant cli/
steria vbi sit istud oleuz ⁊ yerapl. sup
posita decoctioe cōmuni: ⁊ vtatur dia
nison. ⁊ diacimino: vinum purum va/
let ad ventositatem consumendam ⁊
alia. Et si voloz fuerit ex apostemate
curetur vt dictum est: ⁊ quando acci/
dit dolor stomachi ⁊ non potest seda
ri donec euomuerit. ⁊ si co. est in cau/
sa fiat vt dictum est: ⁊ si ex melencolia
digeratur materia cum siru. de boza. ⁊
buglo. ⁊ siru. squil. vbi fuerit folia ab
sinthij: ⁊ purgetur sic. R. florum boza.
florum vtriusq. sticados: folioz ab
sinthij: liquir. mun. vuarum pas. mun.
abaril. añ. 3. j. fiat decoctio ⁊ i decoct
ione temperentur mirabol. indorum. 3.
j. fricentur lento igni ⁊ colentur ⁊ cola
ture addatur lapid. armenici. ix. abluti
3. j. ⁊ datur in auroza ⁊ vtatur diamb.
⁊ diacameron. ⁊ emplastre tur stoma/
chus cuz absinthio: camomilla: buglo
sa: spicanard. ⁊ oleo costino. Si autē
fuerit propter materiam phlegmaticā
digeratur materia cum oxil. diur. vbi
fuerit ysopus ⁊ absinthium: ⁊ purget
sic. R. florum vtriusq. sticados: poli/
podij: añ. marat. liquir. mund. vuarum
pas. mun. abaril. folioz absinthij.
añ. 3. j. fiat decoctio: ⁊ in decoctione
temperetur cortices mirabol. cheb. 3.
j. fricentur lento igni ⁊ colentur: ⁊ co/
lature addantur turbit. 3. j. ⁊ dentur
versus diem: ⁊ vtatur diamente ⁊ diā
bra: ⁊ diatrion pipereon: ⁊ emplastre
stomachus cum menta: ⁊ absinthio: ⁊
costo ⁊ maiorana. Et est intelligendū
q in doloribus antiquis stomachi sin
copalibus ⁊ paroxysmalibus non iue
ni tantū iuuamentū sicut in hoc. R. succi
mente. 3. j. succi absinthij. 3. j. gariofil.

lignis arboribus. xlii. balsami. añ. 3. 5. fiat pul-
uis. et misceatur et accipiat tepidum de ma-
ne quotidie stomacho euacuato. vel quod
accipiat cum ouo sorbibile et facit mirabi-
lia. Et aliqui sunt qui dolent semper ante ci-
bum et quiescit dolor postquam sumperunt
cibum. et hoc videtur esse propter co. mor-
dicantem: aut meliorem: quare oportet
ut purgetur sicut dictum est: et quod utatur lacte
acetoso butyro extracto: et confortetur sto-
machus cum stipiticiis: et sumant cibum mul-
tum nutritibile et in parua quantitate. Et
aliqui sunt qui dolent cibum assumpto: et non
cessat dolor donec euomuerint. et tales
utantur in media nocte de mane an-
te cibum tali condito. R. coriand. prepa-
rat. foliorum menthe: foliorum absinthij: ga-
riofoli. ligni al. añ. 3. 5. puluerizent et co-
quassent et condiantur cum emblicis et
melle ro. q. s. et fiat conditum. Et si dolor
fuerit propter vlcera aut alia: nota et ma-
nifesta curant illa prius. et ita curabunt
illud: et per prius dolores: et per prius rectifi-
cabitur digestiua: et hoc est quod voleba-
mus. Aliquando est corrupta digestiua
propter debilitatem virtutis: qua con-
fortata confortatur digestiua.

De debilitate stomachi.

Debitas et sensus nimis sto-
machi cognoscitur quod de sa-
cili leditur a quacunque re. et ideo
quasi quodammodo vulgari debilitas sto-
machi appellatur pass. stomachi. cuius
causa ignoratur. Et propterea. v. g. po-
namus quod stomachus patitur quandam
angustiam vel debilitatem appetitus. aut
comprehendat cibum cum quadam utilita-
tione et quodam tremore occulto: et cum
hoc non proueniat ex aliqua causa extrin-
seca: sicut est natura aeris: aut natura cibi. nec
proueniat ex aliqua egritudine manife-
sta nec ex aliqua passione stomachi no-

tabili. tunc dicitur quod stomachus est debi-
lis. ita quod propter debilitatem non appetit
nec digerit: nec etiam sustinet bene cibum:
et tamen secundum veritatem virtus stomachi
non deficit: sed in ratione sui instrumen-
ti: sed quia causa communiter ignoratur.
ideo tunc debilitati virtutis attribuitur:
ut plurimum tamen ista debilitas venit
ex frigidityte. et ideo contra istam ordina-
mus. R. mete. absinthij. costi. sumita-
tum senti. añ. 3. 5. spicenar. squinanti. spi-
ce. celtice. calami aromatici. ligni alo.
añ. 3. 5. coquassentur et bulliant in oleo
laurino. et in illo oleo ponatur lana aut
filtrum et stomacho applicetur. aut cera
nova ibidem malaxetur et stomacho fiat
emplastrum. vel ex istis fiat conditum. aut ele-
ctuarium: aut ex eo utatur: vel quod utatur dia-
citonicum. et ante cibum et post. Istud enim
electuarium est ratione virtutis quod verificator
postquam gustauit dixit. Si vis me mis-
tere: si vis dirimere liam. De diacitoni-
ten da mihi frater. item. Si autem causa esset
calida diminuantur ista multum et adda-
tur rose: et sandali. et se. portulace. et ca-
phora. et silia. Et de istis omnibus fiet ser-
mo particularis tam cito cum loquimur
de mala complexionem stomachi. qui igitur habet
stomachum debile et nimium sensibilem. et
non potest ieiunium tolerare utatur brodio car-
nium bouinarum: vel accipiat modicum
frumenti cocti. vel panis patis cum vino ubi
bullierit pira: aut coctana: vel diamb. cum
triasan. Si autem digestiua non immutetur per
malam complexionem siccam rectificetur illa prius.

De mala complexionem sicca stomachi.

Si autem mala complexio sicca fuerit
stomacho. tunc iungatur deus et ocium
ut utatur dieta resumptiua et nu-
triente: sicut senes et conualescentes. In
primis igitur intret balneum aquae dulcis. tepate
et panis moret et non sudet. deinde balneum

tur in aq tepida vel frigiditate vicina. sz
 ibi nō sit nisi trāseūdo. deinde quiescat.
 deinde vtaf lacte mulieris: aut asine:
 aut caprei: aut vaccar: et sumat illud ab
 vbere. et si nō ē possibile colligatur sic
 lac in vase calido et ponat in lacte mo/
 dicū salis et mellis: et bulliat et ponatur
 par aq: et accipiat: et caueat ne in sto/
 macho corūpat. et q illa a qb^o sumit
 lac sint iuuenilia. et sint i bono regimie
 et vtaf bono cibo. De ista at mā loqf
 Gal. v. de ingenio pp pūscos. et in. vij.
 ppter stōachi siccitatē. et in. x. pp etbi
 cos. et nos super^o in duob^o locis sum^o
 locuti de ista mā. et postq lac erit dige
 stū in stōacho exercitet. Deinde vtaf
 brodio carnū: et carnib^o volatilib^o: q
 tñ nō degūt i aq. et vtaf ouis forbilib^o
 et piscib^o petrosis: et paulatine reuertā
 tur ad cibaria q debent in tpe sanitatis
 et si siccitas fuerit iuncta cum caliditate
 vtaf lactucis et cucurbitis et siru. iulep.
 et aq frida. ne siccitas nimis excederet:
 q tūc virtus esset nimis debilis et non
 posset sustinere. et si siccitas est iuncta
 cū frigiditate vtaf aq mellis: et pūfana
 cū modico mellis et vino limphato: et
 silib^o calidis et humidis: sic sūt brodia
 fuscula. et vtaf elio resūptiuo cū otaro/
 don abbatis. si at fiat indigestio pp ma
 la cōplexionē calidam curet illa pū^o.

De mala cōplexiōe calida stōachi.

¶ In tali cura cōpetūt pūfca nō
 tñ hūida aqsa valet et lactu.
 end. scar. cucum. et cucur. po/
 tul. coriād. amigd. et lac acetosū. et pul
 la infrigidata acetū. et pūfces recentes.
 et valet zuc. ro. triafan. Et ponant em/
 plastra frigida supra stomachū. tñ non
 teneant toto tpe q anhelit^o cōstringat
 aut epar nimis infrigidet. Et si calidi/
 tas fuerit iuncta cū siccitate vtaf sirupo

viol. nenuph. et siru. iulep. et vtaf diadra
 ganto frigido. et vtaf spinargēs et mal/
 uis et pomis. et aq ordeī. et iungat sto/
 mach^o cū oleo viol. et si caliditas sit cō
 iuncta cū hūiditate vtaf oxizacc. et si/
 rup. acetoso. et vtaf piris. et coctanis. et
 sandal. Emplet stōach^o cū rob cocta/
 nis et sandal. Et si co. abūdet in stōa/
 cho purget sic dictū ē caplo de dolore
 stōachi. Si at fuerit indigestio propter
 malam complexionem frigidam tunc
 illa curetur prius.

De mala cōplexiōe frigida stōachi.

¶ Teur alleis et vino forti in
 v pna quāritate. et calefiāt exte
 ma: et ponat vīfosa supra sto
 machū et vtaf aniso: cūmino: et ameos.
 siseleos: spicanar. et ligno aloes: et vtaf
 potōe mus. et diatrio pipeō. et zizī. cōdi
 to. Et si friditas fuerit iuncta cū siccita
 te miorent calida et euaporatiua: vta
 tur lacte. et aq ordeī cū melle: et vinum
 cum aq: et vtaf isto medicamine. R.
 mastic. spicenar. bulliāt in oleo et iunga
 tur stōachus. vī malaxet cera i oleo et
 misceat cū modico picis naual. et fiat
 emplm supra stōachū. Et si fritas iūga
 tur cū hūiditate vtaf carnib^o assis et vi
 no pōtico. et vtaf pipe et cinamomo. et
 vtaf isto siru. R. yfopi: absinthij. cala/
 menti. an. z. ij. anisi. marat. ameos sise
 leos. spicenar. squinati. calami. aroma
 tici. an. z. j. mel. ro. lib. j. fiat sirup. et ex
 istis mālīb^o pōt fieri olm aurynguētū.
 aut cero. et iungat stōach^o cū oleo de
 balsamo. et si phlegma dominet i sto/
 macho aut melia purget sicut dictū est
 in dolore stomachi. Et est intelligendū
 q puer pūns vel puella applicata sto/
 macho multū confortant virtutē dige
 stiuam dum tamen nō sudent. vel caru/
 lus canis: vel salum q manus lōgo tpe

supra stomachū tenere: et si digestio auferat propter malā complexionem humidā in stomacho curetur illud prius.

De mala complexionē hūida stomachi.

Inuatur cibus et potus potissimum sine et utat assis et frictis: et utatur isto electuario. R. oia nison diacimini. zuc. ro. añ. ʒ. iij. misceantur. et si humiditas tuncat cum caliditate utatur acetosis et stipticis. et tunc valent malagra. et citronia: et psica: scz illa a quib⁹ non fluit humiditas. Et si fuerit iuncta cum frigiditate utatur diatrion pipereon et similib⁹. Et qz patietes coguntur ventre frequenti⁹ de remotis prius propter malā complexionem stomachi frigidam et humidam. ideo dei gratia illa magis particulari⁹ psequimur.

Dietā stōi infrigidati et hūectati.

Jeta ei⁹ sit talis: panis sit triticus bñ coct⁹: et bñ fermētat⁹ et cū tpata quantitate salis. et triticū sit natum in terra alta leui et non ita quāntū erit possibile. oēm aliū panem vitet. vinū sit citrinū in colore: medio cre i suba: bñ matur⁹ et odoriferū: non nouū: et optimi saporis: oia alia vina vitet: aq sit fontis. et fons sit vberim⁹ scaturiens. et currat versus oriens. et sol de mane pcūtiat ostiū fontis: et aq currat supra loca mūda. et accipiat aq longe a fonte vt sit depurata a superfluitatibus ratione euentationis et virtutib⁹ stellarum. Carnes aut sint volatiliū: aut quadrupedum. si volatiliū et domesticarum utatur pullis: et gallinis: et caponibus et columbis volatilibus. et ista non sint violenter sed in acre ad libitū nutrita. Et de siluestribus utat perdicibus et starnis et merlinis et auculis campestribus et fasianis. et vitet omnes aucos degentes in lacubus. De

carnibus quadrupedum: aut sunt domesticæ: aut siluestres. si domesticæ utatur carnibus annualis agni: vel montanis iuuentis: et eduli: et vituli lactantis. et extremitatibus porcorum. De siluestribus non utatur nisi cuniculo iuvene et capriolo iuvene: et ceruo iuvene. Alias non nominatas penitus vitet. Item de olibus utatur feniculo nouel⁹ lo. petro. menta. saluia. serpillio. yfopo saturegia. sana munda siue gariofilata quod idem est borag. bletis. orco. spago iuvene: scz de summitatibus eius in tempore vernali: omnia alia olera vitet. Item vitet omnia legumina preter brodium cicerum. Item vitet omnes fructus nisi aliquando auellanas assas aut duas nuces post pisces: aut medietatem vnus piri cocti. aut coctani cocti cum modico casei butirofi post cibum. Item utatur ouis sorbilibus. Item utatur piscibus squamosis de aqua mundis currentibus longe a ciuitatib⁹ et si coquantur in aqua ponantur ibi petrosi. fenicu. et sal: aut ponantur supra torrefactorium et inungantur frequenter cum aqua salsa. et oleo et hec est dieta in generali. Deinde sequitur magis particulariter. Die dominica utatur galina in brodio cum zinzib. et croco: et carnibus porcinis assis: et sint de latere porci cum salsa viridi sine aceto: sed cum cinamomo: et in sero habeat vnaz aunculam assam cum salsamento de vino et sale. Die lune habeat olera: scz boragines. bletas. petrosi. et terantur omnia fortiter et condiantur cum carnibus salis et muntone recentis iuuenet et sint de costis. et habeat perdicem assam cum salsa de cinamomo. et in sero carnes porcinas assas cum cepis desuper appositis. Die martis beat carnes por-

cinas de dorso ⁊ sint aliquantulū false
 cū porris ⁊ sinapi. Et in sero cuniculū
 iuuenē assū cū salsa de pipe. Die mer/
 curij hēat cuniculū iuuenē i brodio cū
 spēbus ⁊ pēdicē assam. Die iouis hēat
 carnes motoninas in geneto: ⁊ pullā in
 pane: ⁊ de sero aniculas assatas. Die
 veneris hēat cicerā cū petro. ⁊ saluā.
 ⁊ pīsces assos seu camerotas: ⁊ sint sp
 pīsces marini cocti in vīno puro. Die
 sabbati si comedit carnes vīat carnib⁹
 vitulinis lactatibus multū iuuenib⁹ ⁊
 teneribus: cū bona piperata. ⁊ pullos
 assos. Et si nō comedat carnes fiat si/
 cut in die veneris. panis sit bñ fermēta
 tus ⁊ bñ coctus. Jē vīnū sit bene anti/
 quū sine aqua ⁊ in pua quātitate. Et sit
 regula generalis q̄ quotidie exerceat
 se añ cibū donec incipiat fatigari: ⁊ nō
 comedat nec bibat nisi bis in die. De
 mane circa tertiā vel ante ⁊ de sero sp
 in vespertis ⁊ valde pax. Uiso de regi/
 mine p dietā. videamus de regimine p
 medicamina. Et hz. iij. medicamina.
 Primo in siru. secūdo in medicina la/
 tina. tertio in puluere. quarto in ele/
 ctuarijs. Sirupus est iste. R. radic. se
 ni. petrosil. brus. sparagi. graminis apij
 añ. M. s. tēperent in aceto fortissimo
 p diē ⁊ noctē. Deinde. R. yfopi. absin
 thij. calamētī. pulegij. se. pilli. maiora/
 ne. basiliconis. mente. saluie. añ. M. j.
 cortic. citri. anisi. maratri. cimini ameo⁹
 sifeleo⁹. se. basilicōis. se. maiorāe. añ. 3.
 j. ⁊. s. mel. lib. j. ⁊ fiat siru. lib. ij. Me/
 cina est ista. R. yerap. 3. vj. aloes. 3. ij.
 agarici. turbit. esule. añ. 3. j. anisi. cina/
 momi. mastic. añ. 3. s. cōficiant cū suc/
 co absinth. ⁊ fiat pille. Puluis est iste.
 R. triū granoꝝ pipeꝝ. zinzī. cinamo.
 gariosi. galāge. zedoarie. mastic. carda/
 mo. nucis mus. añ. 3. ij. maratri. cimini.

ameo⁹. ligni aloes. cāpho. xiloaloes.
 spicanar. spice. celtice. calami aroma/
 ti. añ. 3. j. mēte puluerizate. 3. ij. croci
 3. ij. panis zuc. 3. ij. fiat puluis ⁊ ponā/
 tur in sacculo de aluta. Electuaria sūt
 multa. primū est istud. R. diamēte. dia/
 trion. pipereon. añ. lib. s. misceant. Jēz
 aliud. R. pliris. cū musco. dianthos. cū
 musco. diabze letitile. Sal. diamēte. dia/
 trion. pipereon. añ. 3. iij. misceant: vīa/
 tur bis mane ⁊ sero. Jē aliud quo vīa/
 tur post comestione. R. diacitoniten.
 diatrion. pipereō. carnū citonioꝝ. dia/
 mēte. añ. 3. iij. misceant. Et aduertēdū
 q̄ oibus istis pōt vī in tēpore frigido
 ⁊ regione frigida: sed in tēpore ca. ⁊ re/
 gione ca. vīat in pua quātitate valde:
 aut nīhil. sed in regione ca. ⁊ tpe frigi/
 do vīat isto. R. diamusci. diarodon.
 abbatīs. dianthos ro. nouelle. añ. lib.
 s. misceant: ⁊ si calor supuenerit: aut
 rōne laboris: aut rōne alicui⁹ alteri⁹ rei
 tūc ista oīa dimittant: ⁊ tūc si patit si/
 tim in tpe ca. vīat isto. R. diadra. zuc.
 ro. diarodō abbatīs. añ. lib. s. misceat.

Clarificatio Notāda sunt
 ⁊ h aliq̄ q̄ po/
 nit. Sal. vj. de ingenio. Primū nota/
 bile est istud qm̄ in vnoquoq̄ mēbro
 corpis ppria est actio in alijs nō exis:
 hoc aut est pp puerfione cū qōlibz mē/
 brū ppria pplexione decorēt fm qd̄ dī/
 citur: est istud in quāto tpe ca. reducū/
 fri. in tanto tpe fri. reducere pōt ca. sed
 modus nō ē eq̄lis: qm̄ mēbra vicina le/
 dūtur a frigido plus q̄ ledant a ca. ecō/
 uerso se hz in secco ⁊ hu. qm̄ modus re/
 ducēdi ē eq̄lis: qz mēbrū vicinū nō le/
 dit nec a secco nec ab hu. de q̄ sit curā/
 dū. sz tps nō ē eq̄lis: qz citi⁹ reducū hū/
 dū a secco. q̄ siccū ab hūido. siccū. n. de
 difficilī ē reducibile: ⁊ iō corpus qd̄ nō

nutritur de facili infrat fm Sal. et cum
stomachus e sicc^o no solu debilitatur
stomachus et membra vicina: sed et to-
tum corpus. concluditur igit q sicctas
stomachi est cum diligentia reducenda.
Capitulum. iij. de canino appetitu.



Quadruplex

est innaturalis appetit^o.
quida qui vocatur cani-
nus: et quida q vocat bo-
lisinus. et quida q vocat
fameis sincopalio: et quida qui vocatur
appetitus corruptus: et de istis per or-
dinem psequemur. Canin^o appetitus e
intensus et irrationabilis et insatiabilis et
quanto plus appetit tanto magis come-
dit: et dicit canin^o: qz sicut canis satiat:
nuq imo reuertitur ad vomitu. ita qui
hanc patitur passionem nuq pot satiare.
et sicut diabetica pas. e sitis insatiabilis.
ita canin^o appetitus e fames insatiabilis.

Cause. Causa huius appetitus e tri-
plex. scilicet caliditas resoluens
et frigus comprimens et sensum inducens.
et hu. acerosus pugnans. et viscositate q
impediebat remouens. Ad primu me-
brum pnt multa reduci sicut e calitas
aeris. cursus labor. se. precedens. et vigi-
lie nimie. et calitas stomachi. et totu cor-
poris. Et qn calitas est maior in toto
corpore q in stomacho: tunc est caninus
appetitus et fames. et qn caliditas est
maior in stomacho tunc e appetitus ma-
ior i potu q cibo. et ita calitas stoachi
vna cu caliditate totius corporis pot
intendere appetitu. licz calitas stoma-
chi solius ipedlat appetitu. Reu^a eti^a
potest intendere appetitu debilitando
contientiu et faciendo de stomacho al-
leuiare suu. venit eti^a ppter debilitate
contientie et fortitudine expulsue. et sit

eti^a appetitus intensus ppter vermes et
serpentes q sunt i fundo stoachi. et pro-
prie i intestinis deuorantes cibū. ista eniz
oia et consilia pnt reduci ad inanitione
et resolutione. Scda ca e frigus compri-
mens: et ita agit actione silem succo: et
ita inducit tractu et sensum. et ita sto-
achus cu sit i suo orificio inanit^o. et illud
sentiat lo appetit sicut si esset vera ina-
nitione. et ideo q habet orificiu stoachi
frigidu hnt intensu appetitu. et quanto
orificiu stoachi e frigidu tato appetit^o
intensu: nisi ad tantu deueniret q mori-
ficaret. qm o^e mebz isfrigidatu actione
hz defecta de necessitate sic scribit Sa.
supra illu amphi. qbuscuqz iuuenibus
et. Tertia ca pot esse phlegma acero-
sum exns i orificio stoachi: qm moridi-
ficat et suscitatur. et pntiuā debilitat. et
digerit hu. grossos et viscosos qui im-
pediebant appetitum.

Signa. Si fuerit ex calitate re-
soluente tunc e sitis et vt
plurimu e pntipat^o: et appent alia signa
caliditatis. qm e audax. pilosus muscu-
losus. et accidit aliqn q hoies multum
cibu accipiunt et pax ascellat. et no erut
pingues. et hoc attestat supra forte ca-
liditate resoluente. Et si fuerit pp alia
resoluente et psumetia sicut e aer: labor
vigilie: et sitis. h habet indicio patiens.
Et si fuerit ppter vmes hoc indicat signa
vermitu. Et si fuerit pp frigate tunc e flu-
xus vtris puitas sitis: isfioncs: vterosita-
tes. Et si fuerit ppter debilitate pntiue
tunc e flux^o vtris et cib^o erit qn indige-
stus. et cu qda san. pmixtione. Et e itel-
ligendu q ois mala ppto sue vtri de-
sectione gnat sic scribit. vj. de morbo.
et pzo qlibz malaz pptonu cum exce-
dit pnt debilitare vutē pntiuā: modo
igit cu calo et mo cu fro. et fz hec signa.

alia et alia. Si autem fuerit ex huiusmodi. aceto-
so tunc est pituitas siccus et eructatio ace-
tosa. Et si acetositas fuerit ex phlegma-
te erit acetositas prava cum humiditate
multa. Et si fuerit ex melia tunc est cum
pituitate et cum quadam siccitate. Et si
fuerit ex causis manifestis: tunc scitur
ex indicio.

Prognostica. Caninus appeti-
tus ex reumate aduenit raro. Caninus
appetit si continuetur ducit in bolismum. et
bolismum in famem syncopalem. et fames sin-
copalis in mortem. vigilate igitur et orate.

Cura. Si caninus appetitus fuerit
propter calorem resoluentem
dantur ea que sunt dure dissolvens: sicut sunt fa-
be fracte: framentum coctum: lentes cum aceto:
pisces bestiales et cochillia: carnes bo-
vine semicocte: ova idurata: panis azi-
mus. porul. cucurb. condite cum oleo
amig. dul. et zucca. et extremitates aia-
lium. et intestina. et que coquantur cum aceto
et zucca. et inungantur cum oleo mirrino et
oleo ro. et oleo de sumac. ubi bulierit
alumen. et hoc intelligendum quod in curatione
canini appetitus debemus vitare omnia ace-
tosa et omnia potica. et omnia acuta. nisi per
hoc intenderetur cura sicut sunt acetosa in
cassa ca. et potica: et triptica in nimio flu-
xu ventris et acuta et incisiua in humore phle-
gmatico. Si autem fuerit propter malam com-
plexionem frigidam dantur olea ca. et pingue-
dines et vinctuosa et carnes anseris asse-
et vinum prunorum et portionem muscatam pluvia
cum musco. alipia muscata. et si est cum ma-
gnitudine alleis et cepe et pipe et cinamomo
et sinapi. et digeratur in phlegmatica cum
origano et calamito. pulegio et serpil-
lo. aniso maratro. et melle. et purgetur cum
peras. et si est in melica digeratur in melle cum
siru. de box. et siru. de buglosa. et pur-
getur cum diasene. et diaboza. et lapide

lazuli. et de zucca. ro. in cassia ca. et mel-
ro. in cassia frida. et si fuerit propter debilita-
tem continetur consideretur cassia. et si est cassia la.
fiat sicut dictum est. et si est cassia frigida fiat
sicut dictum est. Et si est propter reuma curet
sicut dictum est. et si venerit a splene mun-
dificetur. et ita de alijs membris. et si fue-
rit propter vermes de ablinth. cum agari-
co et aloë. et alia que discent. et si fuerit
propter causas notas primitivas per co-
rraria reducuntur ad temperamentum.
De bolismo.

Olismus est appetitus inten-
sus et cum incipit desinit et acci-
dit frequenter itinerantibus per
loca niuolosa frigida. et ideo vulgares dicunt
quod aliquam herbam calcant que habet aspe-
ctum ad augmentandum appetitum. in ista
est veritas quod tales sunt cum inanitione cor-
poris et repletionem stomachi nauseatua et de-
bilitate stomachi. et ideo cum stomachus infirmitur inci-
pit appetere. et est ratio inanitionis totius.
et cum incipit desinit. quod stomachus repletus est
et virtus debilis. et incipit quasi mortificari
et quasi insensibilis fieri virtus appetitiva.
quare oportet ut susciteatur et extrema purgantur
et quidam cum puris virgibus inuicem flagellant.
deinde odorant aromaticis. Et si pitcu-
laria pueniant in fratre vta istis malibus
siue in elargis ut in his sumant siue in po-
mo ut odorant siue in emplis: aut oleis:
aut cero. ut supra stomachum apponant. et sunt
ista amb. storax. cala. laudana. lignum
al. musc. gariof. nux musc. et assiet pul-
la et lardet cum gariof. et aspgat aqua ros.
muscata. et odorant et comedat. et vtatur
vino muscatello. aut alio odorifero. Et
si pitcularia pueniant in caliditate vtat
isto semper priorum modis. s. ros viol. siccis.
nenuphe. coriand. preparato. sandal. et
caphora. et assietur pullus et lardet. et as-
pergat cum aqua ro. et caphora. et odorant.

et comedat cum fuerit infrigidatus.

De fame sincopali.

Liquando aliquid habet officium
stomachi ita debile et sensibile quod non
possit ieiunium tolerare. Et isti in
hora famis carere cibo. De facili incur-
runt sincopam. tunc igitur aut isti sunt actu in sin-
copa: aut non. et si actu sint extrema
fortiter et liget ligatio dolorosa. et tra-
bant per nares et digitum duplicati foris
constringant et aspergant aqua rosae. et per ca-
sum utantur pane intincto in vino et utantur
brodio carni. Et si particularia ver-
gant ad caliditatem fiat sicut dictum est in cu-
ra bolisimi. Et si vergat ad frigiditatem
fiat sicut dictum est etiam.

De corruptione appetitus.

Corruptus appetitus appella-
tur appetitus enormis et irrationabilis:
scilicet cum aliqua appetit comedere
creta. carbones. pisces. crudos. carnes
crudas. fructus nouellos. adhuc porcos
sicut manifeste videmus in mulieribus pre-
gnantibus: hoc autem accidit propter humores
res corruptos potissime mellicos exi-
stentes in stomacho inficientes stomachum. et ita cor-
rumpunt appetitum. et quia adhuc sunt sub
latitudine sanitatis appetit silia. et quia
calida ab intus sunt corrupta et infecta et
enormia et irrationabilia quia si essent inani-
ti de cibis male iudicantes. Accidit
igitur mulieribus per gestum aut cum menstrua
sunt retenta. et in visis accidit sed non ita
frequenter. et secundum diuersitatem humorum istud
secundum hoc diuersa appetunt. In prius igitur
utatur vomitu et multis vicibus et ante cibum
et post. et potissime si non fuerit mulier
pregnans ille. non verede sunt. Deinde utatur
tur raphano trito in oxill. squill. dei.
de purget cum. v. gribus mirab. preparato-
rum sicut oz. et pot ut piscibus salis et
carnibus recentibus assatis supra carbones

immediate. et utatur colubis assis et pullis
assis et silibus. et utatur sinapi et cinamo-
mo cardamo. et cubebis. et utatur isto elixi-
re. cupulaz gladii. ligni al. anisi. ma-
ra. splenar. nucis mus. garios. mirtil-
lorum. an. 3. j. panis zuc. q. s. fiat elixir
et addatur coferue cit. et citrangull. an.
3. ij. et misceantur.

Clarificatio. Intellegendum
quod duplex est
appetitus quidam simplex et quidam compositus.
simplex est naturalis et spiritus sit a calido. et compositus
compositus ex calido et frigido. et est solus in stomacho.
Est enim appetitus stomachi compositus ex virtute
animali et naturali. Naturalis sit a calido. scilicet animalis sit a
frigido. frigidum enim comprimit. et ita agit acci-
one silem succorum: et ita inducendo vacuum
inducit tactum et ita sensum. et ita per acci-
onem appetitum. et calidum per se. et ita ho-
mines quod habent stomachum firmiter sunt intensi appe-
titus. et homines quod habent stomachum calidum male appe-
tunt. licet calor faciat appetitum naturale per
accidens tamen diminuit in stomacho attrahendo va-
porum replent stomachum fantastice. et ita ipse
dicitur contactus: et ita sensum. non est igitur ico-
ueniens si calitas stomachi impediat appetitum
et frigiditas augmentet. virtus enim est per ac-
cidens. Secundo intelligendum quod licet appeti-
tus cibi fiat per firmiter. tamen appetitus coitus non
sit nisi per calidum. quoniam appetitus est simplex et
aliqui est compositus. Tercio intelligendum quod
vinum compositum in curatioe canini appeti-
tus: quia calefacit et digerit cum est ibi mala
propter frigiditatem. aut mala frigiditatem. et licet vinum sit appe-
titus potus et non cibi nihilominus vinum non est
potus tamen sicut aqua. imo cibi potus et me-
dicina. et cum hoc non dico quod appetat sed deest
sicut medicina: cum sit calida. et est calida. frigiditatem. et prope-
tat ratione huiusmodi. nec facit penetrare. quia
vinctuosa impediunt quod per cesserunt. potus igitur
vinum propter in curatioe canini appeti-
tus. Quarto intelligendum quoniam licet vomit

inaniat: tñ qz i suo casu aufert cāz mor-
bi: iō pōt cōpetere: sic in canino appe-
titu pp fri. hu. in stōacho exñtes. Qui
to notādū: qm licz grossa cibaria plus
nutriāt z citi sedēt appetitū: nihilomi-
nus plus cōpetūt subtilia in bolismo:
qz virt^o ē debilis: z iō citi cōfortat z ci-
tus trāsīt ad mēbra. Sexto notādū
qm licz in canino appetitu pp cām fri-
gidā nō cōpetāt stipitica: nihilominus
bñ cōpetūt in bolismo: z rōne debilita-
tis virtutis: z ēi vt cōfortet appetit^o:
qz in bolismo cū incipit desinit: z iō di-
citur bolismus: qz cū bolo faciat: z h
est qz appetitus statim pñtērit: z desi-
cit: quare statim succurrēdū ne cadat in
sincopim. Septimo aduertēdū qz mu-
lieres de nouo impregnate aut si men-
strua retineant appetitū enozmia sic sūt
intestina. carbonēs z cretā z silia. Et
rō hui^o est duplex: vna ē sollicitudo vt
dictū ē: adhuc enī hūor ē sub latitudi-
ne sanitatis: z qz hūor melācolicus est
corruptus grossus: iō appetit cretā z
carbonēs tanq̃ silia: aut forte possu-
mus dicere z bu. melācolicus licz p cō-
parationē ad alios hu. dicat frigidus
z siccus: tñ in se quātū ē in corpe viuē-
te est calidus z humidus: z iō appetit
frigida z sicca tanq̃ contraria.

Capl. v. de siti.



Sitis est appetit^o
frigid^o: z hūi-
di i rōne por^o: sicut fa-
mes ē ca. z sic in rōne
cibi. potus at est neces-
sarius vt cibum faciat
penetrare ad mēbra. Nūc autē sitis ali-
quādo aufert: aliquñ nimis intēdit: z si
auferat hoc est ppter malā cōplexio-
nē stomachi frigidā aut bu. aut virāqz
aut ppter pas. capitis: sicut est mania:

z melācolia: aut pp ablationē sensus.
Si autē sitis fuerit nimis itēsa aut ē ab-
exteriorib^o: aut ab interiorib^o: si ab exte-
rioribus h ē pp calidū solis aut aeris:
aut ppter cursū aut laborē z vigiliā z
clamorē: z vociferationē z pp cibaria
ca. sicut sūt cepe. allea. enforbiū. asa fe-
rida: vinū puz forte antiquū: aq̃ salsa:
pīscēs salsi. pīscēs recētes cū in stoma-
cho corrūpūt: morsus reptiliū. vene-
nū sūptū: coit^o supflu^o z silia corpus ex-
terminātia. Et si ab intus: h est pp sto-
machū aut pp alia mēbra. Et si fuerit
propter alia mēbra tunc aut proue-
nit a cerebro sic in frenesi: z in catarro
de phlegmate falso. Si pp spūalia sic
pp apostemata pulmonis aut pānticu-
lorū: aut pp se. putridā. aut ethica ver-
sus sinē: aut pusim z silib^o: z puenit ēi
pp oppilationes venarū mēseraica: z
ēpis vt in ydropisī: z puenit pp calefa-
ctionē ēpis: z pp apostema z pp fluxū
z pp nimia caliditatē: vt in diabetica
passioe. Si pp stomachū h ē pp cōple-
xionē ca. aut sic. aut virāqz. aut pp co-
que abūdat in stomacho: aut pp phla
salsū aut pp phla dulce. aut pp crapu-
lā: aut melācolia sūptā z silibus.

Signa. Signa carū extrinseca
rū hñtur ex indicio: si/
gna q̃ sūt pp alia mēbra a stōacho bñ-
tur p idicia illarū passionū. Sz signa q̃
sūt a stōacho sūt satis clara: qm amari-
tudo significat co. z dulcedo phla dul-
ce z falsedo phla falsū: z alia satis ha-
bentur ex indicijs.

Pronostica. Si i se. adue-
niat sitis fortis
cū ariditate corporis valde malū: si febrī
citās multū sitierit: z subito cesset sitis
z febris remanet z lingua ē arida nī/
gra morē pculdubio significat: qz vir/

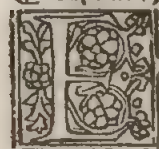
tus sensitiva est mortificata.

Cura. Intelligendū q̄ multiplex est sitis cui credendū nō est et iō potus nō est dādus: vt verbū gratia q̄ de mane sitis in ieiunio nō est potus tribuend⁹. Et si cogeret deē sibi accū cū oleo si de sero ē vtile itrare lectū si fuerit nō est potus tribuendus: qm̄ si dormierit sedabitur. Si fuerit sitis pp̄ crapulā p̄noceat vomit⁹ et iducat sōn⁹. Si fuerit pp̄ repletionē cibi et pot⁹ iducatur sōnus. Si fuerit pp̄ medicinā laxatiuā in p̄cipio nō debet q̄ sitis ē mēdosa. In oib⁹ istis nō deberet p̄cedi potus. Si tñ aliq̄ sūt ipatiētes et multum sensibiles et in talib⁹ opz cōcedere: q̄re opz q̄ tales accipiāt sorbēdo olu i ore tenēdo paulatim trāsglutiedo: et teneant in ore pillas subscriptas. Aliqñ at venit sitis pp̄ malā cōsuetudinē bibēdi et tūc nō ē cōsiliū nisi q̄ paulatim mute tur ad oppositū: et q̄ p̄ accitias aīe tererent. Intelligēdū ē h̄ q̄ in siti q̄ puenit pp̄ cām ca. et potissime humoralē: sicut est co. nō cōpetit sōnus: qm̄ calefaciūt interiora et augmentatur sitis. In mala igit cōplexione sine mā sine op̄ pilatione deē aq̄ frigida in bona quantitate et sedabit. Sed si ēē co. nullo mō detur aq̄ p̄ se nisi ēēt cū vīno malorum gra. aut siru. iulep. aut cū aceto aut cū mica panis: aut cū sirup. viol. Deē igit sibi oxizac. cū sirup. viol. et purgef cū cassias. et mirab. citri. et si ēēt phlā salis deē sibi oximel diu. et pontē cū mirabo. citri. chebu. vel quocūq̄ potare voluerit deē sibi p̄isana ordeī valde calida quāntū potare voluerit: et sit ita ca. sicut poterit sustinere: et h̄ est expm̄: qm̄ rōne actualis caliditatis digeritur mā phlatica: et frequēter sequit vomitus et p̄nt fieri in siti ea q̄ dicta sūt supi

us in libro p̄iso. Pille q̄ valēt ad sitiz si teneantur in ore. R. iij. se. frigidorum mūd. se. endi. se. scar. se. lactu. se. portu la. se. papauer. al. añ. 3. j. et cōficiant cū mucillagine p̄silij et dragagari: et siant pille. Aer frigidus multū valet et potissime si venerit pp̄ pectus. si autē venerit pp̄ causas extrinsecas reducat p̄ iū: et si fuerit pp̄ pas. mēbroz interiorz curretur illa p̄: et ita sedabit sitis interiz cū blādētib⁹ trāseam⁹. Intelligendū q̄ in siti mēdosa q̄ puenit pp̄ hūiores frigidos multū valet sōn⁹. Et si sitis auferatur pp̄ hu. fri. purgent. Et si ppter morbos curent: et si ppter ablationem sensus detur vīnū purz aut nectar. et detur assa et frixa et salsa et acuta.

Clarificatio. Intelligendū q̄ ablatio sensus in stōacho pōt ēē signū mortale: et tñ ablatio sensus in pedibus et multis alijs p̄tib⁹ nō ēēt p̄ tato q̄ actio stomachi est necessaria toti corpi. Et in multis alijs p̄tib⁹ nō sic ablatio igit sitis p̄ mortificatione virtutis sensitue in stōmacho ē signū mortale in se. Secundo intelligēdū q̄ aq̄ frigida vt plurimū p̄ se sumpta nō sedat sitim: qm̄ de facili inflatur et cōuertit et oppilat et nō penetrat: q̄re oz aliud admiscere: sic ē acetū aut vīnū albū in p̄na quantitate. Et si sitis est pp̄ stōachū q̄ dent tria sandali. zucca. ro. et silia. Tercio notādū q̄ cā appetit⁹ sitis est ca. et sic. et suū obiectū est fri. et hu. et tñ vīnū appetit cū sit ca. et appetit vt pot⁹ et sedas sitiz. Dico q̄ vīnū pōt sedare sitiz multis modis et rōne actualis frigiditatis et hūiditatis et liq̄ditatis: et q̄ est penetratiuū: et q̄ cōiter p̄miscet cū aq̄ et rōne delectationis: et cōfortat digestiua et restaurat: et nutrit: bñ igit appetit vīnū et rōne po

me cū multas hēat vias sedādī sūm.
Caplin. vj. de eructuatione.



Eructuatio

est vêtositas sumosa ex indigestione stomachi pcurata ad supiora plecta virtute expulsiua stomachi cōforzata. Intelligēdū est circa istā mām q̄ vêtositas generat a calore debili resolūte mām in vaporē nō potēte tñ cōsumere. Nūc autē iste vapor vêtosus sic generatus: aut expellit p supiora: aut p inferiora aut remanēt in medio. Si p supiora causat eructuationē. Si p inferiora r cū sonitu causat peditiū: si sine sonitu causat strullā. Si autē remanent in medio r vêtositas fuerit iūcta cum hūiditate causat rugitū: si nō cābit ior tiones r siliā fm q̄ vêtositas vadit p loca ampla vel stricta r fm q̄ ē grossa vel subtilis fm h diuersas facit melodias r pportiones armonicas sic dīc princeps medicorū Gal. vj. de morbo.

Cause. Eructuatio aut puenit ab exteriorib⁹: aut ab interioribus. Si ab exteriorib⁹ h est aut pp nimīū calozē: aut frigus: aut pp ior dinationē cibi r pot⁹ r quātitatē: aut pp q̄litatē sic sūt legumina fabe r siliā. aut sic radices. sicut raphanus. rape. pastinaca. r siliā: aut sic si dulcia grossa sic est vinū nouum dulce r siliā: aut q̄ sōn⁹ nō fuit cōplet⁹: r breuiter ppter oīa illa q̄ digestionē īpediūt. Si ab interiorib⁹ h est duob⁹ modis: aut ppter stomachū aut ppter alia mēbra. Si ppter alia mēbra sic sūt egritudines epatis: aut venarū meseraicarum: r ita de alijs q̄ virtutē digestiua īpediūt. Si pp stomachū aut h est ppter malā cōplexionē stomachi: aut pp malos hu. i sto

macho exītes. Si pp malā cōplexionē: aut q̄ nimīs ea. aut q̄ nimīs fri. Si pp hu. aut q̄ colerici aut phlatici: aut q̄ melēcolici: r ita breuiter de alijs oibus q̄ virtutē stōachi digestiua corūpē pnt: r fm diuersitatē carū diuerse spēs corruptionū generant r ita ē qdā spēs eructuationū fetida r qdā sumosa r qdā abomiabil: sic ē odor pisciū corūptorū: aut ouorū frigorū: aut carnū rācidarū: r ita de alijs saporib⁹ inoīatis: aut sic sūt saporēs frequēt⁹ noiati sic ē sapor acetosus aut fumosus. Species igit eructuationis sūt multe valde f3 diuersitatē corruptionis: r q̄ corruptio prime digestiōis raro: aut nūq̄ pot reificari p digestiones subsequētes. tō cum maiorī cautela trāsēdum.

Signa. Si aut eructuatio r sumosa expulsio aut indigestio puenit pp causas extrinsecas satis pot sciri p indicia si medic⁹ vult esse diligēs iuxta illud damasceni. Nec sup oīa pudeat te patiēte interrogare. Si at venerit ppter causas intrinsecas: r fuerit passiones aliorū mēbrozū satis manifestat ex illis r si venerit pp stōachū tūc aut ē ppter cām ea. r sentit ea in ore r siccitas r ariditas: r si fuerit co. sentit amaritudo cū qdā angustia r iquitudine r pot sciri p viā expimēti p hūc modū seruet patiēs intēperata diēta: r quo ad quātitatē: r quo ad q̄litatē: r postea def panis ordeī cū aq̄ r nihil ampli⁹ comedat in illa mēsa. r q̄ de istis accipiat i tēperata quātitate: tūc si sentiat eructuationēs pculdubio cā est ea. q̄ cōcruit mās in vaporē. Si autē sentiat eructuationē acetosam cum hūiditate r salua multa tūc ē ex phlate. Et si cū siccitate r stipticitate tūc est ex mellā. Et p viā expimēti possumus

scire per hunc modum: dentur cibaria
ca. cū tēperamento sicut est mēta ⁊ ori
ganum. ⁊ anisum. ⁊ cū hoc regimē tem
peratū precessit aliquibus dieb⁹: tūc si
sentiat eructuatiōes. pculdubio extrise
cis ex causis ⁊ ex mala cōplexiōe frī.
pcedit. Si autē apparet sapor fetid⁹ ex
putrefactione hūoz pūctū: s; fetidus
acutus fumosus pūctus attestat su/
per hu. ca. sed rācidus ⁊ abomiabilis
⁊ ignominiosus supra melācolicos. sed
acris ⁊ vt piscis corrupti. ⁊ oua corru
pta supra phlaticos. ⁊ in istis saporib⁹
extraneis ⁊ inominatis oz hēre magnā
cōiecturā iuxta nām pūctulariū q̄ cōcur
rūt ⁊ q̄ pcesserūt: q̄re oz ē medicū vi/
gilātē. Dia enī certis litteris denotari
nō pnt fm Gal. in de igenio. Signa igitur
pūctularia industrie medici reliquāt

Pronostica. Eructuatio vna vel due
cū alleviatione bonū est signū ⁊ q̄ nā
est fortis in expellēdo: ⁊ est quedā cri
sis pūctularis: ⁊ iō vērō sitates siue sint
nāles siue sīnibomatice in illa vīa: nul
lo mō sunt retinēde: nec rōne loci: nec
rōne persone: imo postq̄ generate sunt
medicus tenet illas expellere cū tēpe/
ramēto vel supius vel inferius. Et iō
vbi opz eructuationes tēperate sunt p
uocande. Si autē eructuationes fuerit
multe ⁊ frequentes nō possūt esse bo/
ne imo sunt sīnibomatice ⁊ iste sūt ma
le in ratione signi: qz corruptionem di/
gestionis signant ⁊ male sunt in ratio/
ne cause: qz digestiōe itēz corumpūt
cum cōmoueāt digestiuam cū ipsa vi/
geat per quietem: eructuatio igitur fre
quens ⁊ nimia mala.

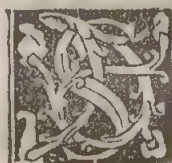
Cura. Si fuerint propter dietaz
rectificetur. Si ppter pas.
alioz membroz curentur. Si ppter

stomachuz vigilandū. Si igitur fuerit
mala cōplexio stomachi ca. alteretur
cū sirup. viol. ⁊ nenuphī. ⁊ ex his fiat
emplastrū supra stomachū: sicut sunt
rose. sandali ⁊ silia. Et si esset co. pur
getur cuz mirabo. cūri. ⁊ cassias. ⁊ alia
frigida sicut opz in. vj. rebus nō nato/
ralibus applicent. Si autē cā fuerit frī/
gida det castoreū cum aceto squillitico
⁊ administrētur ruta ⁊ origanū ⁊ cala
mentū ⁊ anisuz ⁊ maratrū: ⁊ spicanar.
⁊ cost⁹ ⁊ ameos. ⁊ siseleos ⁊ ex istis fi
at siru. aut pdrū: aut elm aut oleū: aut
vnguētū: aut emplm aut cerotū aut la
na. ⁊ silia. ⁊ applicent vel ab extra: vel
ab intus. Et dent ista etia diatriōn pl/
perein olanisū diacimīnū diagalanga
diazinziber ⁊ silia. Et si causa est mā/
lis purgetur fm exigentiā humoz. ⁊
si fuerit phla cū mirabo. cheb. ⁊ aloe
paratis sic opz. Et si ex melācolia pur
getur cū mirabolania india. ⁊ lapide
lazuli paratis sicut oz. Et deīn fiat stu
phe ⁊ balnea: ⁊ exhibeat tyriaca: ⁊ inū
gatur dieta sicut opz in. vj. rebus non
nālibus: fiat igitur exercitiū ante cibū
forte: ⁊ sic de alijs: ⁊ breuiter loquēdo
magna pars curationis est bonitas die
te ⁊ regiminis.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ curatio ēz
aliquem modum considerandi potest
esse virtus naturalis. Si enim sit mo/
dicavel cū alleviatione tūc est bonum
p tanto qz aliquādo modicus ventus
generatur ⁊ virtus expulsiva est fortis
⁊ expellit illā ventositatē cum vna eru
ctuatione vel cū osibus vel cū paulo/
plus: ⁊ tūc pōt esse fm mām quacūqz
fuerit cā. Aliquī m est multa frequēs
⁊ tūc nō est solū malū in rōne signi: imo
ē in rōne cā: qm rōne nūm⁹ mor⁹ cor⁹

rampit digestiua: et ita possumus intelligere de sternutatione et singultu et tussi et sibilis: quoniam prout est motus naturales operantur ad finem et quod ad virtutem fortiter: quoniam autem excedunt et ledunt tunc sunt accidentia sequentia morbos. et secundum hunc modum loquitur Galenus de istis. v. de morbo. Secundo debemus intelligere quod eructuatio quod ad apparentiam patet est pars superioris stomachi quod ibidem magis manifestat. scilicet quo ad existentiam magis est pars inferioris cum ibidem sit vapor quod expellitur. Et licet sternutatio sit pars partis anterioris: quod ibi est materia non tamen sic in stomacho cum in parte superiori materia non possit puniri cum sit sit aliter et aliter. Tercio intelligendum quod eructuatio acetosa potest fieri et a calido et a frigido. A calido fit tamen quod a causa re mota cum calido infrigidet exalando et firmi facit hoc tamen causa proxima: Et ita videmus quod calidum ab extra inducit acetositatem quod ebulliendo partes calide exalant. sit est et a stomacho sicut pars in fructibus quod a principio sunt acetosi. et iuxta hoc advertendum: quoniam calor fortis et intensus. licet deberet dissolvere resolvere et consumere. nihilominus gratia materia facit aliquam eructuationem fumosas cum materia est disposita: sic sunt legumina et silia. Et manifeste apparet in exterioribus: quod licet ignis sit magnus et fortis tamen quoniam ligna virida appointur resoluuntur sumus turbosus caliginosus. et ita est in corpore: quare etc. Quarto notandum quod melia facit eructuationem acetosam fetidam cum sit humor corruptus frigus. Idem facit raphanus cum sunt in magna quantitate: quod ratione indigentis convertit in frigiditatem: et quoniam corruptus in fetore pervertit. sed phlogistica acetositatem facit et non ita fetore: quod non est humor ita corruptus sicut melia: et cum hoc est grossus et viscosus. Ultimo notandum quod in eructuatione quam est ex hoc non competit phlogistica. scilicet cum

corpus est plectoricum potest competere ratione humorum existentium in venis.
Capitulum. vii. de singultu.



Singultus

est quasi spasmus stomachi repleti: aut inani: aut humoris aliquid viciati propter expulsionem non duorum. Intelligendum quod singultus exquisitè loquendo non est spasmus scilicet dicitur spasmus propter convenientiam quam habet cum spasmus. unde sicut spasmus fit ex inanitione et repletionem ita et singultus: sed differunt quoniam spasmus est morbus preternaturalis. et cum hoc cum retrahit non reuertitur nec extendit se: scilicet singultus potest esse motus scilicet natus et cum hoc licet retractio fiat postea tamen fit extensio ut nociva expellantur quantum in ipso est. modus autem faciendi est iste: cum aliquid res nociva ipsi stomacho et potissime cum inuiscat in villis et suba stomachi. tunc virtus animalis sensibilibus sentit illud. et tunc suscitatur virtutem naturalè expulsiuam: et tunc cum magno impetu nituntur nocivum expellere. Et tamen talis motus stomachi impetuus et fortis appellatur singultus: et per tale modum fit sternutatio et tussis sicut scribitur. v. de morbo. Causatur igitur singultus ex repletionem et inanitionem: et ex apostemate et ex ulcere: et ex multis consimilibus.

Cause. Causæ enim aut sunt extrinsecæ aut intrinsecæ. Si extrinsecæ tunc sunt sicut frigiditas aeris. et hoc patet quoniam cum puerorum stomachus infirmus frigidat de facili incurrunt singultum. fit etiam ex nimia repletionem cibi et potus et eorum corruptionem in stomacho. et fit et cum sumunt acuta sicut pipum et post sumunt vinum: quod vinum facit ut inuiscet. Si autem fuerit propter causas intrinsecas tunc aut hoc est

propter stomachum: aut propter alia membra si
cut est apostema capitis: aut casus: aut
percussio aut fractura cranei: aut aduenit
propter apostema epatis: aut propter humores acu-
tos mordicativos pugnivos: aut aceto-
sos delegatos: a toto corpore ad stomachum.
Si autem fuerit propter stomachum hoc est aut propter humo-
res frigidos inuisatos: aut propter calidum. et
pugnivos: aut propter apostema: aut vi-
cus: aut propter nimiam sitim: aut propter ni-
miam inanitionem: et ita de alijs.

Signa. Si autem venerit propter cau-
sas extrinsecas hoc manifestat ex iudicio: et si venerit propter pas-
siones membrorum: aut totius corporis sicut
per ex indicio. Et si fuerit ex inanitione
hoc significat quod se processerunt et labores
abstinencia et silia extendantia corpus. Et
si fuerit ex repletione signatur ex ocio et
quiete et quod repleuit se. et quod est cum graui-
tate et punctura. Et si humores sunt frigidi
signatur quod inuat ex caliditate et quod sentit frigi-
ditas in stomacho: et si est ex caliditate si-
gnatur ex calore et punctura et mordica-
tione. Et si ex sensu signat quod a qualibet
facili causa patitur singulum. Et si est ex apo-
stema tunc est se. dolor et nausae: et non al-
leuiatur ex vomitu: cum sicut non alleuiatur
ex vomitu est ex inanitione. Ulterius
autem discernit quod cum sumant acuta et pun-
guina tunc sentit dolor et aggravatio in
stomacho: et si fuerit propter paroxysmum
se. tunc discernit ex istis et ita de alijs.

Prognostica. Si in crisi bo-
nae signis ap-
parentibus fiat singultus bonus: quod crisis
per vomitum significat. Si autem mala signa
appareant malum: quod spasmus significat.
Singultus post quamcumque evacuationem
veniens superfluum malum: siue fuerit naturalis:
siue artificialis sicut est fluxus sanguinis:
nisi: aut sudor: aut vomitus: aut fluxus

ventris: et ita de alijs. Si post vomitum
singultus non sedet nec minuat: sed post
aggrauet malum: in plaga et percussione sin-
gultus malum. Si post singulum veniat
apostema in latere dextero: aut super hu-
merum morbus festinus significat. Si post
singulum veniat spasmus: aut alienatio
pessimum. Si sensorium purgato superuenit
singultus malum: post vomitum singultus
superueniens malum.

Cura. Curatio generalis hoc est. scilicet quod
omnes cause tam exteriores quam
interiores reducantur ad temperamentum pro-
prium: verbi gratia si fuerit ex frigi-
ditate applicentur calida stomacho: sicut
est absinthium. mentha costus. lignum al. et
rectificet aer et silia. Et si fuerit reple-
tio inducat inanitionem temperata. Et si fuerit
se. curet sicut oz. Idem de apostematibus
et solutione continuitatis et casibus et per-
cussionibus: sicut dicitur in locis suis. Nunc
autem intelligendum est quod curationes generales
singultus sunt iste potissime quando causa est re-
pletionalis frigida. cum tamen non sit propter apo-
stema aut propter inanitionem. In prima de-
bet fieri fricationes fortes extremitatum.
Secundo inducatur accedentia aie et non
ex. pulso sicut sunt ira magna aut timor
aut gaudium. Tercio ponantur ventose su-
pra stomachum et supra spatulas sine
scarificatione. Quarto apponantur su-
pra stomachum medicamina rubificantia.
Quinto inducat somnum: Sexto fiat ster-
nutatio. Septimo inducat vomitum. Et
si vomitus omnia ista prederet esset bonum
in causa mali. Octavo quod retineat anhelum
maltoties quantum erit possibile: quoniam mul-
tum valet. Istis curationibus generalibus
ad particularia ventiam: et prius videam
de causa frigida: quod frequenter aduenit: super-
ponimus enim quod sit mala complexio fri-
gida sine materia quod saltem cum alterantibus cu-

ratur: et ita de alijs et si sit cum materia inducatur vomitus: deinde digeratur in aqua cum oxilla diu. ubi bullierit absinthium. et pugeat cum yerap. deinde detur tyrtaca metridatū et philonium: et cum hoc ista bulliāt in oleo et cera et mala pectur in oleo et supra stomachū applicetur. Et si fuerit ex vêtositatē tūc valeat ruta. calamētū. organū. anisum maritimum. castoreū. vinū puz. stupha: et balneū. et valet dianthi. diaciminū. diathos. diagalaga. Ista enī oīa nō solum valent in mā vêtosa fumosa. Sed etiā in mala cōplexione sine mā et cū materia. licet directius valeāt in materia vêtosa et fumosa. Et est intelligendū qd in singulis debent apponi aliquādo stupefaciētia cū aromaticis et confortantibus: et mām purgatiā p modos diuersos et loca diuersa: mō per secessū: mō per vias vřinales et ita de alijs: p tanto debet apponi opium et silia: vt stupefaciant et nimium sensum auferāt et aloes: vt trahat ad tēstina et spicanardi vt attrahat ad vias vřinales et epar confortet. et anisum et silia. vt vêtositatē consumāt. et lignū aloes. vt confortetur cor vna cū croco et mēta et absinthiū: vt stomachus confortetur et ita de alijs multis. Sapiēs igit fuit qui prius istud medicamen inuenit in singulis p tato qd i quolibet morbo p quodam simile silia possent applicari. Receptio igit nobilis et cā notabilis contra singulū h est. R. spicanardi. squināti. calami aromatici. anisi. maratri. folio rui mēte. folioz absinthij. costi. añ. ʒ. f. cē. ligni al. ambre gariofilo. alo. suco trini. añ. ʒ. ij. opij. coriandri. prepara. ti. se. papaueris al. cassie lignee. añ. ʒ. f. cōserue citraguloz. ʒ. ij. panis zucc. q. f. et fiat electuariū quo vřat sero et

mane et seruetur cū amore: qd reuelatū est. Si aut cā fuerit calida. tunc. R. si. rup. ro. oxizac. sirup. acetosi. añ. lib. ʒ. folioz absinthij. ʒ. ʒ. misceatur et bulliant simul: et cū isto mā digerat. Dein de purgetur sic. R. yerap. ʒ. iij. trífere sarraceni. reubar. ʒ. vj. misceant et purgetur cū mirab. citri. et māna. et cassia. paratis sicut opz. et vtatur mal. gran. et ordeato et aqua ordeī et portul. et cucurbitis. et melonibus et silibus. Et si fuerit ex inanitione vtatur lacte et balneo aque dul. et vřat nutritiuis et resu. tiuis et humectantibus sicut dictū est superius. capitulo de mala cōplexione stomachi sicca. et superius capitulo de ethica. et superius capitulo de pitui. re. curramus ad illa.

Clarificatio. Intelligendū qd licet in singulo intēdat natura nociuū expellere et in singulo de inanitione nō sit mā qd expellatur: nihilominus motus nō est frustra: qd virtus nālis nititur expellere malā cōplexionē sicca ex qua ledēbatur: et ita est in tussi et silibus: et si fuerit ex inanitione: qm ibi nō est virtus p cognita: sed nocumētū sensitiua. et quia mala cōplexio ledit id est talis motus vnde in spasmo de inanitione nō sit itez extēsiō: qd motus est totaliter preter naturā. In singulo aut nō sic: et p tato vřat licet trahant postea extēdunt et ad suam naturā reuertuntur et talis siccitas pōt esse ethica stomachi: et preparat et disponit ad ethicā totū. Secūdo intelligendū est de singulo sicut dictū ē de eructatione: qm si sit nālis pportionatur dispositioni nāli: et si sit distēperatus pportionatur morbo. Et id intelligendū sicut determinat in dubitatione et sicut dictū est in sentētia qd fm veri

tatem singultus nō est spasmus: licet hē
at magnam cōuenientiā cum spasmō:
qm̄ vtrunq; causat ex repletiōe z ina
nitione vt dictū est: licet diuersimode: qz
spasmus in lacerto: z singultus in ner
uo siue in pte nervosa seu villosa. Et
ideo iuxta hoc notādū q̄ motus sin
gultus nō est motus simplex sed cōpo
situs ex aiali z nālī sicut tussis z sterna
tatio. z nō videtur esse motus cōposi
tus ex expulsiva z cōtentiua: qm̄ con
tentiua nociuū retinere nō dubitat. Et
ideo iuxta hoc notādū q̄ iste motus
pōt esse in villis stomachi ppter malā
ibi mām inuiscatā quā nā nutritur. expel
lere. Et iuxta hoc aduertendū q̄ pue
ri cū flent patiunt singultū: qm̄ mā ma
la tūc fluit ad stomachū.

**Capitulum. viij. de fastidio z regi
mine sanitatis.**

Fastidium est
ominatio cibi z potus
quasi cū quadā nausea:
z alicuāli appetitū vo
mendi ppter corruptio
nem cibi z hūoz in stomacho exnitiū.

Cause. Cā enī aut est extrinseca
aut intrinseca. Si extrin
seca sicut est nimia frigiditas aeris: aut
nimia caliditas dissoluēs: aut cūsus:
aut labor: aut puenit qz cibus sūptus
est in magna quātitate: aut in mala qli
tate: aut sū inceptū ordinē: aut qz sōn
nō fuit cōpletus: aut qz nimīū exerciti
um secutū est: aut ppter accidētia aie: z
ita de alijs rebus nō nālībus. Indebito
mō administratis ad q̄ sequit corru
ptio digestiōis in stomacho. Si autē
fuerit a causis extrinsecis tūc aut pue
rit a stomacho: aut ab alijs ptiō. Si
ab alijs ptiōbus vt cū aliqua mā mīnat

a d stomachū corrupēs virtutē digesti
uam: aut accidit ppter stomachū sicut
est aliqua de malis cōplexionibus: cū
excedit: aut cum mā: aut sine mā: z ac
cidit etiam ppter apostemata z vlcera
z breuiter pp oīa illa q̄ corūpūt cibū
i stomacho z auferūt digestiū: z iō faci
unt abofare z fastidire z q̄si nauseare.

Signa. Cause extrinsece sūt no
te ex indicio: cause aut
si sunt intrinsece si sūt mala cōplexio ca.
adest sitis eructuatio fumosa z ledit a
calidis: z si sit cā frigida adest eructua
tio acetosa: z iunat a calidis. Alia aut
cognoscunt sicut frequēter dictū est. In
telligendū q̄ diuersitas accētiū ē alia
z alia sū diuersitate piculariū: q̄ diuer
sitates sūt quoz quātū est de ptiō. Pri
ma cā est itēlio vl remissio fastidij: qm̄
si fastidiū est magnū z diu durauerit
accētia sequētur magna z multū pti
tiosa. Si aut fastidiū est debile tūc ac
cidētia sūt remissa. Secūda cā ē quāti
tas z q̄litas cibi: qm̄ cib⁹ in nimia quā
titate sūpt⁹ ad quē sequit fastidiū sp in
frigidat corp⁹: z hūectat q̄cūq; fuerit
q̄litas rōne idigestiōis nisi putresceret.
z se. itroduceret: rōne at quātitatis sūt
accētia alia: qz si cib⁹ fuerit ca. generat
morbos ca. cū sit z pūctura z eructua
tiōe fumosa: z si sit subtil⁹ gñat morbos
acutos cū multis terribilib⁹ accētib⁹: si
cut ē alienatio: vigilie z idetudo z silia.
Et si q̄litas cibi ē fri. gñat morbos fri.
cū eructuatiōe acetosa. Et si ē grossus
gñat morbos cronicos z de difficili se
parabiles: cū grauedine multa. Tercia
cā ē sensus stomachi: qm̄ si stomach⁹ ē mul
tū sensibil⁹ sentit dolor pūctura: idetudo
tremor cordis agustia: z malitia tolle
rādū: z si nō sensibil⁹ nullū horz sequit.
Quarta cā est dispo. totius corpis: qm̄

illi qui patiuntur fastidium si habent aliqua membra debilia statim incurrunt no cumetum in illo. et ideo patiuntur aliqui dolorem capitis: aliqui tinnitum. alij caliginem. aliqui sensum ebrietationem. alij qui patiuntur in pedibus. alij in manibus. fm q membra sunt parata ad receptionem materie delegate. et si totum corpus fuerit debile libentissime incurritur se. vtile autem est scire vi fm hoc me dicamina vtilius applicentur.

Prognostica. Si enim aliquis frequenter incurrat fastidium et frequenter supra fastidium cibum ponit mala morte morietur. qm si corruptioni addat corruptio cito fouea preparat. Ista autem oia erunt magis plana in sequenti capitulo: vbi pertractabitur regimen sanitatis.

Cura. In primis inducatur facillime vomitus quecumque fuerit causa: nisi esset apostema: aut vlcus. deest igitur aqua calida cum oleo: et si de difficultate euomat tunc videtur materia iniscata purgetur ergo stomachus fm exigentiam materie. Et q materia frigida frequentius aduenit. digeratur materia cum oxill. diur. vbi buluerit absinthium. et purge cum yersa. acuata cum aloë et mastice. et utatur diatrion. pipereon. diazinzibero. diacitonit. diathol. et similibus. Et si causa fuerit calida. digeratur materia cum oxizaccara vbi fuerint folia absinthij temperata. et purge cum trisera saracenica reubarbarata. et utatur triasandal. cum zuc. ro. Et si ex his non sedet tunc videtur q materia transiit ad venas. et tunc copetitur phlogotomia. et postea stuphe. et postea exercitium. et semper dieta tenuis. Et si fuerit propter nimium sensum utatur diamb. dianthos cum musco. et triasandal. et super omnia valet paruitas cibi et potus: et

exercitium ante cibum. Si autem fuerit ex mala complexione sine materia: tunc sufficiunt alterantia. Alie autem cause omnes per suum contrarium sunt reducende. In fastidio igitur copetitur aer clarus et mundus: et si non potest haberi rectificetur cum flabellis et similibus. copetitur etiam somnus longus et paruitas cibi et potus. et exercitium ante cibum ut dictum est. et copetitur applicatio manus supra stomachum: aut q catulus applicetur. aut puer. x. annorum. dum tamen non fudet. aut puluinar paruum. Si autem omnibus istis vniuersalibus et particularibus applicationibus adhuc remaneant alices et oscitationes et sensuum grauitas et ebrietatio intellectus proculdubio ad plenum curatur non est: quare oportet reiterare phlogotomiam si particularia conueniunt. Deinde farmaciā fm conuenientiam humorum. deinde balnea et alia.

Clarificatio. Intelligendum q in fastidio ad hoc ut materia non putrefiat copetitur vomitus leuis: q angustiosus posset materiam commouere. et ideo cum alijs non de facili euomit fiant clisteria et fricationes. et dentur medic. secessiue. et ea que dicta sunt. Secundo notandum q appetitus naturalis totius simplex est et solum sit a calido. sed illa que est in stomacho componitur ex animali et naturali. et ideo per accidens frigidum facit ad appetitum q inducit contactum. et ita sensum: et vacuum: et inanitionem sicut superius dictum est. Tercio intelligendum q calor naturalis in principio assumptiois cibi quodammodo occultatur et debilitatur et languescit: et quodammodo homines torpet q diu est in fieri ratione contrarietatis et resistentie. sed si sine preualet et incipit valde fortificari

potissime vbi bonum regimen conser-
uatur. Quarto intelligendum q̄ cena
nocturna naturaliter ⁊ in videntibus re-
cto regimine debet esse maior q̄ cibis
matutinalis: ⁊ rōne noctis ⁊ somni. ⁊
reuocatonis caloris: sed modo vt plu-
rimum vsus est in contrarium: ⁊ ita in
se melius est quantum est de natura rei
ratione tamen consuetudinis non. Sz
ponamus q̄ ex nimia acceptione cibi
de mane ⁊ de fero aduenerit nocumē-
tum. tunc quero que sint homata erunt
peiora. Dico q̄ de sero q̄ vapores de
die possunt exalari: ⁊ in nocte retinent
⁊ ideo verificator aduertens ad con-
suetudinem ⁊ ad molestiā accidentiū
dixit. Cena levis vel cena brevis sit ra-
ro molesta. Magna nocet medicia do-
cens res est manifesta. Quinto notan-
dum q̄ calidi de complexionē postq̄
incipiūt comedere citius incipiūt amit-
tere appetitum propter calorem resolu-
entem materiam in vaporem: sed fri-
gidi tardius amittunt: q̄ non est cali-
dus resoluens: ⁊ ideo non causatur san-
guistica repletio: sed bene causatur san-
guistica inanitiō propter vacuitatē cau-
satam in orificio stomachi rōne frigidi-
tatis comprimentis. Sexto intelligen-
dum q̄ nausea sit frequentius ex hu-
moribus frigidis cuz magis adherēat
sed vomitus sit frequentius ex calidis
cum supernatent sicut dicitur inferi⁹.

De regimine sanitatis.

Tunc per dei gratiam de re-
gimine sanitatis longiorē tra-
ctatur intendamus edere gra-
tia tamen materie ad h̄ breuiter intrēdi-
mus pertractare. Circa regimē sa-
nitatis cadunt. vij. considerationes.

Prima sumitur a quantitate cibi ⁊ po-
tus. Secunda sumitur a qualitate. Ter-

tia sumitur ab ordine. Quarta a com-
plexione. Quinta a consuetudine. Se-
xta a tempore. Septima ab etate.

Primo igitur de quantitate agamus.
Quantitas cibi ⁊ potus debet eē tan-
ta q̄ ea possit vincere ⁊ superare. ali-
ter si minuatur cōsumitur corpus ⁊ de-
bilitatur virtus: ⁊ si excedat est causa
putredinis ⁊ oppilationis: ⁊ vniuersa
liter in frigidatur corpus ⁊ humectat:
nisi mā putrescat ⁊ generet se. Nūc autē
fm Gal. quantitas offerendorum cer-
tis litteris denotari non potest. recurrē-
dam igitur ad experimentum q̄ omnia
rectificat. Quantitas igitur sit talis q̄
non immutetur anhelitus. nec pulsus:
nec vrina. nec egestio. nec somnus. nec
vigilia. nec sentiat ventositates. nec to-
siones. nec grauedinem. nec debilitatē.
⁊ sic quantitas cibi ⁊ potus erit tempe-
rata: aliter non: nec valet aliqua consi-
deratio quantumcūq̄ rōnabilis nisi ex-
perimento comprobetur. Et sicut di-
co q̄ experimentum clarificat quanti-
tatem ita qualitatē ⁊ omnia subsequē-
tia: quoniam diuersitas particularium
est magna valde: ⁊ cuilibet certa quā-
titas est applicanda. Patet igit q̄ quā-
titas offerendorum certis litteris deno-
tari non potest: confectione igitur pro-
xime veritati ⁊ experimento relinqua-
tur. Secunda consideratio sumitur a
qualitate cibi. cibis igitur qui compe-
tit in regimine sanitatis non debet ex-
cedere in aliqua qualitate: quoniam ea
que excedūt in caliditate adurūt sang.
sicut salua. menta: petro. piper: allea:
cepe: nasturtium: ⁊ similia. frigida autē
mortificant ⁊ congelant: sicut est lactu-
ca: portulaca: cucumeres: ⁊ si fuerit q̄
litas a quosa putrescit. sicut sunt me-
lones: cucurbite. ⁊ si fuerit venenosa in

terficat. sicut patet in fungis. et si quali/
tas humida putrefacit et oppilat. Et si
fuerit sicca virtutem deicit. Et si fue/
rint cibaria vinctuosa supernatant et i/
duunt digestionem. Et si fuerint dulcia
oppilant. Et si fuerint amara penitus non
nutriunt. Et si fuerint salsa adurunt et
corrumpunt et nocent stomacho. Et si
fuerint pontica et stiptica constringunt
et coartant et corrugant et oppilant.
Et si fuerint acetosa celeriter senectu/
tem inducunt. nullam igitur tale com/
petit in regimine corporis humani. So/
lus ille cib⁹ qui caret omni additame/
to competit corpori humano. sicut scri/
bitur a. Sa. ad ellos etc. competit igitur
caro animalis agni et carnes edulines:
et competunt carnes vituli lactantis.
et competunt capones: galline pedices:
fasiani: pisces squamosi de aquis mi/
dis: oua sorbilia: boraginea: buglosa:
panis triticeus bene coct⁹ et bene fer/
mentatus et cum temperata quantitate
salis: vinum citrinum odoriferum non
nouum. et sit bene clarum et cum tem/
perata quantitate aque fontis mundi que
currat versus oriens: et que sol percutiat
ostium fontis: et ita de alijs que vergunt
ad temperamentum et non multum ex/
cedunt in aliqua qualitate. Si autem ex
excessu alicuius qualitat^{is} excedentis
aduenerit nocumentum rectificetur per
suum contrarium. verbi gratia si nocu/
mentum aduenerit ex vinctuosis dent
stiptica sicut est caseus: et pira: et simi/
lia. Et si venerit nocumentum ex sal/
sis rectificetur cum aceto et aqua. Et si
venerit ex acetosis rectificetur cum mel/
le: et vino antiquo. Salsa igitur et ama/
ra et acuta possunt rectificari cum po/
m^{is} dulcibus: et cum lactucis: et portu/
lactis: et cucurbitis: et similib⁹: et ita de

alijs secundum convenientiam particularium.
Tertia consideratio sumitur ab ordi/
ne. modus autem et ordo sumendi cibum
est iste. ut de mane cum surrexerit studeat
expellere superfluitates prime et secunde
de et tertie digestionis. Deinde pectinet
se fortiter caput: et circa totum corpus
si locus fuerit opportunus. Deinde ab/
luat manus et faciem et oculos cum fri/
gida aqua in estate et calida in hyeme.
Deinde fricat dentes cum cortice citri.
Deinde faciat pacem cum magno deo.
Deinde exercitet se per loca alta mun/
da. vestes sint pretiose odorifere. De/
inde cibum sit paratus et statim cum incipit
naturaliter appetere accipiat cibum: et
non ante. nec tardet: et quoniam dicit
Aulic. quod stomachus preter solitum pati
famez putridis replet humoribus et etiam
non debet sumere ad facietatem. imo de/
bet dimittere cum appetitu: quia satis di/
to cessabit appetitus: nec accipiat in
eadem mensa nisi unum cibum. et si ac/
cipiat minus malum est quando subti/
le precedit grossum: crudum non ponat
supra semicoctum. non accipiat pi/
sces et lac in eadem mensa. nec lac et vi/
num: et quia ista disponunt ad lepra. non
accipiat electuaria nullum ca. post ci/
bum: nec etiam alia ca. multum: quoni/
am cibum corrumpunt. Post cibum
autem quiescat stando vel paulatim de/
ambulando: quoniam omnis fortis mo/
tus corrumpit cibum. Deinde dormiat
secundum temperamentum quoniam aliter ci/
bus non potest digeri. et per hoc dice/
bat Gal. supra illum amphibium ventres
hyeme et vere etc. quantum natura su/
uatur ex somno bonum est perpende/
re. quasi dicat: quod nullo modo digesti/
ua potest compleri sine somno. malor/
cibus debet esse de nocte: nisi consueudo

impediat. Vitet accidentia anime tris-
tosa et angustiosa quāticūq; erit pos-
sibile q; mirabiliter confert in regimie
sanitatis temperate se in accidentibus
aie. Lauacrum aque dulcis multū cō-
petit. Dum tamen non sit cibus in sto-
macho: viciissitudo exhibitionis sit ta-
lis: q; in vna die comedat bis: et in alia
die semel: et ita deinceps cōtinuet: quo-
ntiam si erratum fuerit in prima die in
superfluo corrigetur in secundo. Et si
in secundo fuerit erratum diminuēdo:
in tertio corrigetur replendo: et ita de
alijs: quoniam semper sequitur corre-
ctio vnus alterum cum in regimine sa-
nitatis sine errore esse non possumus
fm Gal. libro suo de regimine sanita-
tis. quotidie igit oportet corrigere er-
rores. Aer etiā sit mundissim⁹ et si nō
habeat naturaliter habeat p artificij.
potissime in ciuitatibus vbi aer ē cali-
ginatus et humidus: cū sunt supra ma-
gna flumina constitute sicut est roma
domina puinciarū et lugdunum. et ci-
uitas arlatensis: et parisijs: tolosa. et
ita de alijs: qui igitur nō ē potēs se tras-
ferre ad morē cuz flabellis rectificet ae-
rem aromaticam apponendo. Potus sit
in mensa quanto minus erit possibi-
le nec vinum forte detur post. digesti-
ua enim viget per quietem. quare tē.
modus igitur et ordo exhibitionis ta-
lis est. Quarta consideratio sumit a
complexiōe. cōplexio igitur si fuerit tē-
perata cum similibus conseruetur. et si
distemperata reducat per contrariū
paulatim ad temperamentū. Sanguis
neis igitur detur cibus vergens ad fri-
gidum et siccum. et colericis vergēs ad
frigidum et humidum: et phlegmaticis
ad ca. et subtiliatium: et melencolicis
ad ca. et hu. Unde intelligendū ēz Gal.

viq. de ingenio. q; omnia mala comple-
xio reducenda ē ad tēperamētum nisi
vite accidentia ipediant. melius enī ē
fabro q; sit phlegmaticus q; si haberet
corpus tēperatū: et meli⁹ ē piscatori q;
sit colericus q; si eēt tēperatus. igit om-
nia mala cōplexio in tpe sanitatis ē re-
ducēda nisi vite necessaria ipediāt. In
tpe aut egritudinis cōplexionem na-
turalez reducere nullus audeat nisi an-
te egritudinem reducere incepisset et cōti-
nuasset. Intelligendū fm Gal. lib. suo
de regimine sanitatis q; regimen sani-
tatis nullus pōt obseruare nisi ille qui
nō est occupatus in aliqua opatiōe ne-
cessaria. opz igit q; habeat vite neces-
saria. et q; sit libere cōditōis in oibus.
Quita cōsideratio sumit a cōsuetudi-
ne. Cōsuetudo enī ē res magna valde
in cōseruatiōe corpis humani. et in tē-
pore sanitatis nedū in tpe egritudinis
et h satis inuit Gal. viq. de ingenio. et in
libro de cōplexiōibus. vbi dicit q; cō-
suetudo ē altera nā. et hoc idē voluit
hypo. cū dicebat parū deterior cib⁹ et
potus tē. et cū dicebat ex multo tpe
plueta tē. et cū dicebat assueti assuetos
ferre labores tē. et cū dicebat mala die
ta cib⁹ et potus tē. hoc idē Arist. i pī-
cipio veteris methaphisice: magnam
viz hz consuetudo q; indicant leges.
Postq; igit cōsuetudo hz tantā virtū-
tē et in aia et in corpe cōsuetudo obser-
uāda ē h. et videm⁹ expimento q; aliq;
cōsueuerūt comedere quater in die et
nō ledunt: Aliqui. n. cōsueuerūt vigi-
lare de nocte et dormire de die. et aliq;
cōsueuerūt comedere fabas et carnes
bouinas ariq;. et aliq; fungos: et aliq;
vulpes: et aliq; lac. et aliq; pisces. et alia
innumerabilia: et tū dicunt se esse sanos
et se meli⁹ habētes. et pp hoc dicebat
y ij

Sal. viij. de ingenio. q. consuetudo cō-
plexio et etas indigent similibus. ma-
gnam igitur vim habet consuetudo et
non solum hoc est manifestum per vi-
am experimenti: et per auctoritates. i.
mo etiam per rōnes. quoniam nā gau-
det in consueto: et in eo delectatur: et il-
lud amplectitur: et ideo melius digerit.
Et pro tanto dicebat Aut. experimē-
tum in hoc vincit rōnem q. malus ci-
bus visitatus melior est bono non visi-
tato. Oppositum tamen omnium isto-
rum dicit Constantinus cum dicit. non
gaudeant malo cibo viuentes: quoniam
si in presenti non leduntur: in posteru
percussionem non euadent. Ego dice-
rem ad hoc sic: q. consuetudo aut con-
uenit cum naturalibus aut non. si con-
ueniat optima est et illa tenenda est. si
non conuenit aut parum discrepat aut
multum. Si parum et est in habituata
adhuc potest conseruari. Si autē mul-
tū. discrepat aut est habituata aut nō
si non nullo modo est tenenda. Si est
habituata: aut est in tempore sanitatis
aut egritudinis. si egritudinis tunc est
observanda sicut cōplexio lapsa: quo-
niam sicut naturalis est: et sufficit no-
bis morbum remouere. Si autem fue-
rit sub latitudine sanitatis et fuerit mul-
tum remota a dispositiōe naturali tūc
talīs debet reduci: non subito sed pau-
latim: vt dando a principio illa ciba-
ria mala et parum de bonis: et paulati-
ne augere bōa et diminuere mala. Quo-
niam licet videatur eis q. bene habeat
rōne etatis aut temporis: aut fortitu-
dinis virtutis et etiam rōne consuetu-
dinis. nihilominus paulatim cadūt vir-
tutes i mineris. et quotidie parāt se ad
leprā aut ad mortē subitanēam. sicut
ille qui longo tempore visitur carnib⁹

antiquis salinis aut piscibus bestialib⁹
aut leguminibus: aut carnibus vulpi-
nis: aut vrsinis: aut lacte et piscib⁹: aut
carnibus quasi crudis: aut qui parum
dormit: aut qui nimis exercitat se post
cibum: aut qui sine mensura sustinet ca-
lorem et frigus: et portet onera: et labo-
rat: et sustinet multa agonistica in cor-
pore et anima: et ita de alijs multis cō-
similibus. Uere de talibus potest dici
q. percussione non euadent. sicut illi
qui vitur fungis et iusquamor: et alijs
venenis sic sunt marinarij et incarcera-
ti: et in tempore famis. et generaliter q.
assuescunt cibaria corrupta et vituntur
granis in temporibus corruptis natis
et multis consimilibus: lz enim quan-
tum de presenti omnibus videatur q.
conseruantur bene ferunt. nihilominus i
interioribus sunt corrupti: quare pau-
latim sunt reducendi: et ideo cum vol-
unt auctores q. tantam vim habet. ol-
co q. verum est si veniat cum naturali-
bus aut et si discrepent et fuerit in tem-
pore egritudinis: aut etiam in tempo-
re sanitatis: si subito vellemus reduce-
re: licet igitur consuetudo sit teneuda
quo ad tempora. nihilominus omnis
consuetudo innaturalis reducenda est
ad naturalem paulatim. Sexta consi-
deratio sumitur a temporibus anni. in
hyeme igitur des grossus cibus: et mul-
tus sed in vna vice: et q. vergat ad ca-
liditatem. In vere autem competit ei-
bus temperatus: sed q. vergat ad pa-
uitatem propter repletionem frigidā
in hyeme. In estate competit cib⁹ sub-
tilis vergens ad frigiditatem: et nō des
multum in vna vice. In autūno detur
cibus in parua quantitate et debet ver-
gere ad calidum et humidum. Ultima
consideratio quantum est de presenti

sumitur ab etate. nunc autem fm. Ga. viij. de ingenio. etas: complexio: et co-
suetudo debent regi per similia. Nunc
autem licet calor sit equalis in radice in
puero et in iuvene fm. Gal. in de comple-
xionibus. iuvenes tamen melius dige-
runt sicca. et pueri humida. In alijs eta-
tibus dieta resumptiva et nutritiva est
exhibenda: et ista sufficiant causa bre-
uitatis. Intelligendum tamen quod homi-
nes quibus dominatur intellectus co-
medunt ut vivant: sed quibus domina-
tur sensus vivunt ut comedant. hora
autem comedendi de die siue de nocte
est cum incipit quis famescere dum ta-
men fames fuerit vera. et hoc intelli-
gitur in illis qui habent cibum paratum.
qui autem non habet comedat quan-
do habere poterit quia tales non subia-
cent legibus artis. Intelligendum fm.
Gal. quod sublimior omnium medicina/
rum est abstinencia. quoniam plures in-
terficit cena quam glandius. De regi-
mine autem sanitatis verificatoz aliquid
dixit sic. Si vis incolumen: si vis te
reddere sanum. Curas tolle graves: iras
et crede profanum. Parce mero. cenare
caue: nec sit tibi vanum. Pergere post
epulas. somnum fuge meridianum. Non
teneas mictum. nec cogas fortiter animum.
Capitulum ix. de nausea subuersioe et
abominatione.



Intelligen-
dum quod fastidium est
quasi quoddam ge-
nus et species est sit
abominatio: nausea:
subuersio anime: vo-
mitus. Nunc autem de fastidio dicitur
est: de vomitu dicitur. De alijs tribus
in presenti agitur. Fastidium igitur om-

nia ista ambit et circumscribit. Abominatio
autem est cibi prius amati et desiderati
abhorritio et indignatio ita quod solo aspe-
ctu refugit et contristatur. Et si cogatur
accipere euomit: aut patitur eructua-
tiones fetidas: aut fumosas: aut aceto-
sas: et est inter omnes species fastidij
deterior et magis periculosa. quoniam
hic aufertur appetitiva et digestiva.

Nausea autem est voluntas euomen-
di sine effectu propter humorem in villis sto-
machi inuiscatos. Subuersio autem
anime est continuus appetitus nauseam
di. Nunc autem omnium istorum et cause et si-
gna: et curationes fere sunt eedem.

Cause. Cause autem abomina-
tionis et nausae aut sunt
extrinsece aut intrinsece. Si extrinsece
tunc sunt omnia illa que faciunt cibum
corruptum in stomacho. Ista autem sunt
nimia quies: et otium: et somnus nimi-
us: et vigilie superflue: et exercitium ni-
mum et accidentia anime: et coitus super-
fluus: et nimia repletio cibi et potus: et
cum grossum preponitur subtili. aut cru-
dum super semicoctum. aut cum aliud
sumit cibum sine appetitu. aut antequam su-
perfluitates sint expulse. aut ante exer-
citium: aut quia cibum est corruptus: aut
fastidiosus: sicut est frequens comestio
anserum et multa similia. Si autem cau-
sa fuerit intrinseca: aut hoc est propter
stomachum: aut propter alia membra
mittentia suas superfluitates ad stoma-
chum. Et si fuerit propter stomachum
hoc est propter corruptionem aliquam
rerum suarum qualitatum: aut omnium.
sola tamen una sufficit: aut si corrup-
tatur appetitiva: aut contentiva: aut
digestiva: aut expulsiva: aut quia villi sto-
machi mollificantur. Deficiunt autem pro-
pter lapsum suarum complexionum: et

ita corrumpitur cibus: et tunc sequuntur
ista accidētia. scilicet fastidium: abominatio
nausea: subuersio anime: et vomitus.
Si in concavitate stomachi materia sit con-
creta. aliquando igitur sit ex co. vitel-
lina. phlegmate salso: aut sit a phle-
gmate: aut ex melia: et hoc est vltimum.

Signa. Cause primitive mani-
festas sunt. sed si hu. sint
ca. adest ca. et sitis. Et si sint frigidi nul-
lum istorum adest. Accidentia autem que
consueverunt sequi istas passiones sunt:
dolor stomachi: dolor spatularum: tri-
stitia: somnia terribilia. sincopis vo-
mitus et similia. tamen si accedat vom-
itus multum tuat nisi nimis fuerit: quia
tunc posset esse causa omnium istorum.

Prognostica. Qui ista fre-
quentanter non
potest effugere cacochemiam et dropicam
tumorē pedum et faciei. et oculorum etc.

Cura. Si autem fuerint cause extri-
nsecas et primitive abscindan-
tur. Causa autem intrinseca antecedens
et coniuncta euacuetur. Si autem fuerit
causa. digeratur nisi de facili euomat eum
oxizac. composita. et oxill. simplicia. su-
perius cum aqua ordei: et euacuetur cum
duabus partibus trifere sarracenice reu-
barbarate. et tertia yerepigre. Deinde
utatur isto electuario. R. zuccha. ro.
triasanda. diaaradon abbatis. ana. 3.
ij. misceantur. Si autem causa fuerit frigi-
da que vltimum aduenit: tunc nisi
euomatur de facili digeratur sic. R.
oxill. diur. oxill. squill. an. lib. j. misce-
antur et sumatur cum aqua decoctionis
absinthij. et purgetur cum yerap. acua-
ta cum aloē et mastice et utatur potio-
ne muscata: diamb. dianison. et diacito-
nitis. et utatur cinamomo. et mastice. ab-
sinthio et menta. quia ista rectificabunt

omnem stomachi corruptionem: dum
tamen causa sit frigida: tunc amplietur
stomachus per hunc modum. R. ma-
sticis. cinamomi: ligni al. zedoarie. ga-
lange. gariofi. anisi. mara. an. 3. ij. pul-
uerizentur et misceantur cum oleo de
mastice et balsamo. et postea misceant
eum folijs absinthij. mente. et pane asso-
minuto in vino puro et fiat emplestrum
et tepidum stomacho applicetur et sa-
ciet mirabilia: quia reuelatum est.

Clarificatio. Intelligendum
quod somnus et
ocium possunt competere in crapula
et in digestionē stomachi: dum tamen non
multum excedant. et cum hoc quod com-
mitetur abstinentia. et quod humores dige-
rantur et subtilentur. et licet in omnibus
istis competat euacuatio summe tamen
competit alteratio: quoniam valde difficile
est curare cum habeat intensus apper-
itum et quotidie addant in causas: ca-
lescat igitur stomachus et purgetur hu-
mor acetosus. aliter difficilissimum est co-
tra stimulum calcitrare etc.

Capitulum. x. de vomitu.



Vomit est

expulsio materie con-
tente in stomacho per
superiora: siue fuerit ci-
bus: siue sanies: aquo-
sitas: siue humor: qui
cum fuerit ille sicut sanguis: et ita de
alijs. Anostrophā autem appellat facilis
cibi accepti expulsio per superiora: scilicet
catastrophā dicuntur facilis cibi expulsio
per inferiora. sed colica passio ap-
pellatur angustiosa cibi corrupti detē-
tio. Deinde eius expulsio per superio-
ra et inferiora: et ideo intelligendum quod
aliqui habent quasi quādam proprie-

tatem q̄ cibum receptum non possunt comprehendere nec retinere: imo expellunt et iterum postea accipiunt. et ita sunt in istis motibus continuus vel quasi continuus. Aliquando cum dolore: aliquando sine dolore: et causa ista rum est vehemens debilitas contentiue stomachi. Vomitus igitur est in aë prete in stomacho expulsio p̄ superiora.

Cause. Cause autem sunt extrinsece: aut intrinsece. Si extrinsece sicut est nimia repletio cibi et potus: et inordinata eius receptio: et multiplicatio ciborum fastidiosorum: sicut sunt anseres: et acceptio medicinarum vomitice: casus: et percussio capitis: et plaga. et tunc est primum signum: quoniam signatur cranium lesum et substantia medullaris et similia extrinseca. Si autem fuerit causa intrinseca tunc est aut propter stomachum: aut propter alia membra. si propter alia membra: sicut est propter humores euenientes a capite ad stomachum: aut ab epate: aut a toto corpore sicut est in crisi. et ita de alijs membris mittentibus superfluitates ad stomachum: aut est propter vlcera: aut propter humores in stomacho aggregatos stomachum aggrauantes. Aliquando fit propter debilitatem contentiue: et fortitudinem expulsiue. Aliquando enim habent contentiuam ita debilem q̄ si post cibum acceptum moueantur: aut irascantur: aut timeant: aut videant aliquam rem turpem: aut audiant loqui de ea statim euomunt: et tamen sunt sub latitudine sanitatis.

De vomitu sanguineo.

Anguis enim euomitur aut propter causas extrinsecas aut intrinsecas. Si propter causas extrinsecas sicut est casus: oblatio: aut

propter sanguisugam potatam de nocte aut de die in fonte aliquo ignoranter. Si propter causam intrinsecam hoc est aut propter stomachum: aut propter alia membra: et tunc autem hoc est propter cerebrum: aut propter epatē: aut propter retentionem menstruorum: aut emorroydarum aut propter retentionem alicuius p̄sueti. et accidit et in truncato de nouo et mutilatis: et extrinsecis in octo: et multum repletis. accidit et propter stomachum: in illis. n. oib⁹ venter aut incidunt: aut rūpunt: aut frangūt: aut aplunt. q̄ qdē sang. postq̄ congregat⁹ ē in stomacho nā ip̄m p̄ vomitū expellit.

Signa. Si fuerit propter causas extrinsecas secas discernit ex illis: et si propter alia membra a stomacho discernitur p̄ passionem illorum: et si propter stomachum discernit p̄ grauedinem stomachi et p̄ priuationem aliorum: et quia passio est continua. et si fuerit ab alijs membris est interpolata. vomitum autem futurum designat nausea: titillatio labiorum inferiorum: tenebratio oculorum: testis hypochondriorum. Et si est ex colica est cum sitis et calore: et amaritudine. et colore citrino eius q̄ euomit. et si est ex phlegmate est albu viscosu cum acetositate et humiditate et priuatione sitis: et si ex melia est nigru et ponicu: aquitas: sanies sanguinatio satis sunt manifesta. si autem fuerit sanguis color est rubeus: et cognoscit pericula patiens per grauedinem.

Prognostica. Vomitus propter eam bonu signu et malu. bonu. n. signu propter eam sic q̄n in se. ad uentrem vomit⁹ in die critica. et propter signa digestiōis: et cum allentatione spiritus est bonu. si autem venerit in die non critica. cum signis digestiōis non appetitibus: et cum aggrauatione et mala tolerancia: malu est. vomitus autem in se pestilentialis spiritus mal⁹. vomitus simplex malus: quia nimia exuberantia illi humoru. signat. et si est colicus signat

nimiam caliditatez illius hu. & si pble
gmaticus nimiam frigiditatem. melen
colicus autez solus pessimus. come/
stio aut ex istis minus mala. vomitus
aut mirabiliter confert in pal. membro
rum que sunt a diafragmate inferius:
& qz euacuat materiam antecedentez:
& qz trahit ad oppositum in pal. etiaz
stomachi. & in pal. capitis. dum tamē
fiat cum facilitate & sine angustia. ali/
ter lederetur qui habet pectus debile
aut oculos: & ita de alijs. Intelligēduz
qz nullus vomitus frequens. bonus po
test esse. qz talis de stomacho suo facit
cloacham. ista aut materia est magis
pertractata particulariter a nobis in li
bello nostro de pronosticatione. Intel
ligendum qz anastrophā. catastrophā
& passio colica quātū ē de se sp mala.

Cura. In palmis fiant fricatiōes
extremitatū sores. & liga
tiones. dolorose: & fiant per consequēs
clisteria. deinde curet membrū mādās.
deinde mūdificetur stomachus. dein
de confortetur. ita tamen qz stomach^o
ca. confortetur cū frigidis stipticis aro
maticis: & ab intus & ab extra: & frigi
dus confortetur corpore mundificato
cū aromaticis ca. & stipticis. frigida aut
mālta sunt hec rose: sandali: coriādrū:
camphora: corallus. bolus armenic^o:
flos maligra. & cortex: & succus aceto/
se. acetositas citragulorū citrozū & si
milium. sumac: mirtilli: berberis: pira
coctana. mel emblicorum: opium: ius/
quiamus: papauer: sed tamen ista nar/
cotica applicentur c. m magna caute/
la: sicut frequenter dictum est. Mālta
aut ca. sunt hec lignum aloes: storax:
calamita: ambra: spicanar. spica celi/
ca: calamus aromaticus: nux. cypressi:
& solia eius gariosi. nux. mus. myrrha:

maisticibus album: cortex. etc. cortex
sisticorum. menta. ruiha. absintiu. pa
nis assus & in aceto isulus: pulla assa
lardata cum gariosi. & aspsa aqua ro.
muscata & vino si odozetur multū va
let. ouz tamen non sit se. supposito igit
qz dieta sit laudabilis: & qz corpus sit
mundificatum. & qz mā sit distracta ad
oppositum. tunc si cā est frigida acci/
piatur vnum de illis mālibus dictis v/
plura fm conuenientiam particulariū
& administretur ab intus per modum
siru. aut elij. & sic de alijs. aut applicen
tur ab extra. & hoc potest fieri fm plu/
res modos: sicut superius in similibus
frequenter dictum est. Et ita si cā esset
ca. applicemus medicamina frigida. si
aut vomitus esset propter vlcera via/
tur tali portione. R. myrrhe. sarcocol/
le. munnie. masticis. iburis. añ. 3. j. vini
optimi. lib. 5. buliant simul & accipiat
quotidie mane & sero qualibet vice. 3.
j. & 5. cōmūiter aut loquendo. in om/
ni vomitu valet iste puluis si in cibis
appōatur. R. corticis citri. ligni aloes
masticis: coriand. se. portu. sēdali mus
catellini. añ. 3. ij. fiat puluis & ponatur
in cibis. Item somnus longus & pro/
fundus multū valet & sudor similiter.
quare opz puocare eū cū narcoticis
fm tēperamentū: cōferūt & vērōse. & si
fiat expulsio cibi per superiora fiat vē
tosatio in inferiorib^o & ecōuerso. & in
colirica fiat in vtroqz latere. Et ē intel
ligendū qz vomitus melicus non est re
stringendus nisi quāto tardius non est pos
sibile. Intelligendū ēt qz saba cum cor/
tice & cū modico aceto multū valent
cōtra vomitū. Similiter si decoquant
lentes & proijciatur pzia aqua. & dein/
de decoquant cum aqua & aceto mul/
tum valent cōtra vomitū. valet & cale

factio extremitatum. aut infrigidatio earūdem et est mirabile. valet et vomitus. et si mā est pauca ita q nā non possit cōprehendere inducat vomit^o post cibum. Si aut corpus fuerit multum plenum et alia particularia conueniāt fiat phlobotomia. In cā igitur calida odoratur compphora. et in cā frigida muscus et ambra. Si aut fiat vomit^o sāguinis in primis fiat phlobotomia. Et si a capite fiat de cephalica. Et si ē ab alijs partibus fiat de epatica. Deinde fiant fricationes extremitatum fortes. deinde vtatur succo planta. deinde vtatur isto electuario. R. diacodion. diapapaueris. triasandali. zueha. ro. facti cūm rosis siccis carniūm citonio. rum conditorum cū zuehāro sine speciebus: ana. ʒ. j. misceantur. valent etia alia conglutinatiua: sicut est virga pastozis: bursa pastozis: ypoquistidos: bolus armenicus. et similia. siue interi^o siue exterius applicata. Vltimum aut remedium est potare opium cum sac. plantag. et croco.

Clarificatio. ^{Intelligendū} q licz vomitus sit res contra naturam quo ad modum: tamen non est contra naturam q ad rem. qm humores declinant aliquñ ad superiora et nā enacuat illos p ptes ad quas declinat. et ita vomitus pōt eē ceticus et ad bonū. nec ēt est inconueniens idem membrū diuersis familiaribus deseruire. sicut describitur in de tuuamēnis membrorum. licz igit meri deseruiat naturaliter virtuti attractiue non tamen est inconueniens: aliquñ virtuti vomitiue deseruire que quidē virtus vomica sit perrillos latitudinales tunice extrinsece. hoc aut sit nāliter. siue in crisi cūz humor supernatat et ver

sus stomachi superiora inclinatur. Secundo notandum qm quando stomachus est fortis non sit vomitus. sed cū est debilis: et potissime pars superior. qm tunc materie aduenienti nō potest resistere. nec ēt eā valet tollerare. et iō qz mā est in stomacho sicut sarcina. iō expellit eam a se. sed ad quātā distantiam non curat. sed si mā declinat versus superiora expellit eā per vomitū. Et si declinat ad inferiora expellit eaz per secessum. Et si sit in medio expellit vitro qz modo: nec debet hoc bonitati attribui expulsiue sed magis sinthomatic. et est simile de portatore cuius portat onus graue: qm expellit eum et ad quācūqz distantiaz non curat nec locū eligit. potest igitur esse ex bonitate nature expellētis sicut in bona crisi. et potest esse expulsio sinthomatica sicut ē mala crisi. Tercio itelligēdum q subiectum huius pas. que est vomitus. potest esse pars superior et pars inferior. licz diuersimode. qm pars inferior patitur quo ad virtutem expulsiuā q coigitur expellere nocuum per superiora. patitur etia pars superior quo ad contentiuam que non potest continere nec resistere. qm vomitus non sit nāliter nisi qz pars inferior est fortis et superior debilis. aliter non fferet expulsio per superiora l3 expulsiua inferior aliquando expellat magis ex debilitate q ex fortitudine. cum expulsio ē sinthomatica qm exonerat se: sed ad quā distantiaz non curat sicut portator magni oneris: vt dictum ē. et ita subiectus huius pas. potest eē pars superior vel inferior. Quarto aduertendum q vomitus non competit in conseruatione sanitatis recte conseruando. sed bene cōpetit preseruando. et p tanto Auic.

et quidam alij cumendant vomitum se
mel in mense. Attamen multum cauē
dum est a mala consuetudine ut humo/
res ad stomachum non mittant. Qui/
to notandum quod vomitus potest esse me
dicina vomitus. sicut dolor est medici
na doloris. cum isti duo vomitus con/
trariantur et quo ad causas: et quo ad
effectus. sed quo ad causas hoc est quod
morbus est causa vnius: et ars alteri:
quo ad effectus differunt: quia vnus est ad
bonum et alter ad malum: et ita possibi
le est quod vomitus sit medicina vomit.
Sexto intelligendum quod si cibum descē
dat ad inferiora tunc stiptica compe/
tunt ante cibum. et si ad superiora com
petunt post. et si simul superius et infe
rius tunc competunt ante et post. et ex
terius ante et retro.

Capitulum. xj. de inflatione stomachi.



Inflatio stomachi est ventositas aggregata in stomacho propter debilitatem virtutis digestiue inducens tumorem: inflationem: eructationem: torsionem: et rugitum. Si fuerit in intestinis: quoniam ventositas aggregata in corpore diuersos sonos et melodias generat secundum sui grossiciem et subtilitatem. et secundum latitudinem et stricturam meatuum: et secundum diuersitatem locorum. sicut aliquo modo diximus superius. et sicut dicit Gal. vj. de morbo. Et est intelligendum quod quando calor est debilis per comparationem ad maiorem tunc generat ventus pro tanto quod potens est resolvere: sed non est potens consumere: et ideo in extremis temporibus non generantur nebulæ in aere.

In estate non: quia calor potens est et dissolvere et resolvere. nec in hyeme: quia tunc non fit dissolutio. sicut igitur in temporibus medijs ita est in corpore humano quoniam enim calor est fortis et maiorem obediens tunc nullam ventositas generatur in corpore humano sed si talis esset fortis et maiorem ventositas porosa non omnino consumptibilis. si cut est vinum novum. et saba et similia tunc bene causatur ventositas. sed hoc est magis gratia materie quam gratia actionis. et ita generatur aliquando ex alleis et cepis et similibus. quando autem calor est debilis non causatur ventositas: quia etiam resolvere non potest. sed quando est claudicans tunc ventositas causatur.

Cause. Ventositas enim aut causatur a causis exterioribus aut ab interioribus. Si ab exterioribus sicut est frigiditas exterior penetrans usque ad interiora. sicut in regionibus frigidis: et in corporibus debilibus et raris: aut sit a calore nimis exalante calorem naturalem. et sit ex nimia quantitate cibi et potus. aut ex qualitate: sicut est cibus nimis calidus. aut frigidus aut ventosus: sicut sunt legumina: aut rape: et similia: aut propter ordinem: aut quia cibus nimis calidus sumptus est in medio mense: aut post: aut quia non sequitur cibum ea que deberent sequi. sicut est quies: et otium. et somnus et temperantia in accidentibus anime: et similia. Si autem fuerit ab interioribus tunc hoc est aut propter stomachum: aut propter alia membra. Si propter alia membra hoc est propter ventositatem aut corruptionem factam in alijs membris quod quidem postea ad stomachum delegatur: sicut accidit in oppilatione venarum mesentericarum: aut sicut accidit propter intestina superiora: aut inferiora:

aut mirach ventris a quo mirach acci-
dit nimia melencolia. Mirachia sicut di-
ctum est superius. Mirach autem est
quidam paniculus sicut pinguedo sub
illis extensa circa intestina ad modum
culi fadum retis etc. aut sit propter sple-
nem: aut epas: aut matricem: et ita de
alijs. sit etiam propter stomachum aut
ratione sui: quia non potest cibum di-
gerere: aut convertere: aut ratione cibi
et humorum ibidem existentium. et ita
ventositas semper sequitur in digestio-
nem. et minorationem: et corruptionem
cibus igitur aut humor corruptus: quod
in alienam naturam transmutatus est.

Signa. Si prouenerit ex cau-
sa extrinsecis discerni-
tur ex indicio. et si ex alijs membris a
stomacho discernitur ex grauedine il-
lorum et alijs similibus: et discernitur
quod a stomacho quia pal. est continua.
Et si ex calore tunc adest calor et sitis
et eructatio fumosa. Et si ex frigidita-
te tunc est eructatio acetosa. et si ex
phlegmate est cum humiditate. et si est
ex melia est cum siccitate.

Prognostica. Ventositas aut
multa. Si modica possibile est quod veni-
at propter bonitatem virtutis expulsi-
oe. Si magna et frequens semper est
nalum: et in ratione signi: et in ratione
ause: in ratione signi quia significat cor-
ruptionem virtutis digestiue. in ratio-
e cause quia hec ventositas eorum/
est digestiuam cum inducat motum. et
i vadat ad cerebrum aut causat do-
orem: aut vertiginem. et similia fin quod
adit ad loca diuersa: et ita de alijs me-
ris.

Curatio. In primis postquam ventositas generata est in

deat ipsam patiens expellere per supe-
riora cum eructatione: aut inferius
cum peditu. Si autem violenter reti-
neatur posset magnum inducere noci-
mentum: et quando erit materia purge-
tur cum yerapi. Illa autem que valent
in consumptione ventositatis sunt ista:
et cum hoc stomachum confortant. s.
anisum: maratrum. aneoe: siseleo: ru-
tha: baccha lauri. costus. spicanar. ori-
ganum. calamentum. et similia. Valet
etiam dianison. diacimimum. diagala-
ga. diambra. diacitoniten. fiat etiam ab-
extra sacellatio cum sale et millo: aut
cum aniso: et cimino. et rutha: aut cum
sulfure. Et potest iungi cum oleo lau-
rino: vel costino: vel de castoreo. Deinde
de fiat balneum ubi ista apponantur
que dicta sunt. Deinde ventose possunt
stomacho applicari. Si autem fuerit
ex causis exterioribus abscondantur:
et per contrarium ad temperiem redu-
cantur. Et si fuerit propter alia mem-
bra curentur illa sicut dicitur in locis
suis.

Clarificatio. Intelligendum
quod licet phlegma sit frigidum et humidum. nihilominus aliqua pars eius resoluta in va-
porem potest habere portionem acui-
tam non aqueam: et siccam non humi-
dam: et ita ventositas generata ex phle-
gmate non participant tamen de siccitate
sicut vapor resolutus a co. et melenco-
lia. Et iuxta hoc intelligendum quod ru-
gitus non fit proprie in stomacho nec
ex sola ventositate sed causatur rugi-
tus proprie ex ventositate mixta cum
humiditate s3 Gal. in de morbo. et ita
ventositas generata ex phlegmate si
fuerit in intestinis de facili potest cau-
sare rugitum.



Tortura <sup>inte/
stino</sup>
rū est dolor stomachi
cū punctura ⁊ angu/
stia ⁊ inquietudine. ⁊
vehementi malicia ⁊

mutatione decubitus ppter co. ⁊ hu. i
clusos in intestinis. Intelligēdū q̄ ista
pas. hz accidentia sūt terribilia q̄ assi/
milat cordiace passioni. ⁊ passioi ppo
cūdrate que mirachia appellat. de q̄
fuit facta mētio sup^o caplo de melia:
⁊ assimilat yllace pas. ⁊ colice.

Cause. Cause autem huius pas.
aut sūt extrinsece: aut in/
trinsece. Si extrinsece sicut ē acceptio
nimia ciborum ca. sicut sunt cepe ⁊ al/
lea. ⁊ ciborum nimis frigidorum. sicut
sunt lactuce: melones: ⁊ cucurbite. Si
aut cause sunt intrinsece tunc prouenit
aut ex hu. ca. aut fri. aut ex ventosita/
te: aut veneno: aut apostemate: aut ex
pas. matricis: aut ex vermib^o. ⁊ silib^o.

Signa. Si prouenerit ex calo/
re est cūz siti ⁊ ardore.
⁊ punctura ⁊ dolore acutissimo pūgi/
tino. Et si fuerit ex hu. fri. cognoscit qz
nullum istorum est: ⁊ est cum grauedi
ne. ⁊ iuuat a ca. ⁊ ledit a fri. Et si est
ex ventositate mutat dolor de loco ad
locum. Et si est ex apostemate tūc ē
febris. Alie aut cause discernunt in lo
cis suis: ⁊ extrinsece discernuntur per
indicia:

Pronostica. Si autem isti
pas. supuene/
rit fluxus ventris bonuz est. ⁊ si fuerit
cū constipatione tanto angustia ma/
ior. Intelligendū pterea q̄ isti qui istā
pas. patiuntur aut habent stomachum
debilem ⁊ intestina multum sensibilia

aut non. Et si primo modo ⁊ pas. ou/
rauerit in sincopim cadent ad morteꝝ.
⁊ si non: euadere possunt.

Cura. Si autem fuerit ex cau/
sis extrinsecis abscondant
⁊ si ex pas. notis sicut sūt apostemata
vermes: ⁊ similia curētur illa sicut oz.
Et si fuerit ex veneno: det tyria: miri/
datum. Si aut fuerit ex humorib^o. tūc
sunt ca. In primis fiat clistere de mal
ua: bismalua: violaria: oleo viol. sur/
fure: cassiafi. ⁊ similibus. Deinde dige
ratur materia cum sirup. viol. siru. ne/
nuphari. ⁊ purgetur cum mirabol. cit.
⁊ māna. ⁊ cassiafi. aut cum elio de suc
co rosa. ⁊ trisera sarra. reubarbarata.
Deinde fiat balneū. deinde fiat sacel/
lationes cūz milio asfo: aut cūz vesica
enea plena aqua ca. Si autē cā fuerit
frigida grossa: ventosa: tunc in primis
fiat clistere de rutha. origano: calamē/
to: bleta: abrotano: aniso: ⁊ maratro:
oleo laurino. ⁊ yerapl. ⁊ similib^o. De
inde digeratur mā cū oxill. olur. ⁊ sūl.
vbi bullierint absinthium ⁊ plosus ⁊
similia. Deinde purgetur cū mirabol.
chebul. ⁊ turbit. ⁊ agarico. aut cum
benedicta. ⁊ similibus. Deinde pona
tur in balneo vbi sit anisum maratru:
camomilla. anibos: sticados. Deinde
sacellet cū sale vsto ⁊ algs. ⁊ inungat
cū oleo laurino. costino. rutacelino. ca
stoeolino. ⁊ silibus. Intelligendū q̄ si
flux^o fuerit nūm^o ⁊ cā frigida multum
valet nasturciū assū. ⁊ si nō ē flux^o det
nasturciū nō assū: ⁊ qz cā frigida vē
tosa frequētius aduenit: iō multa sunt
hponēda. ⁊ sūt ista lignū al. carpobal
sam^o. spicanardi. squātū: anisū: mara/
trum: rutha: galāga: zedoaria: piper ⁊
absinthium. ⁊ similia. ⁊ si causa fuerit
ca. tūc valet ordeatū: aqua orde. pōis

Infusus in aqua frigida: lactu. portu.
mala gra. et similia frigida. et dicunt ex/
perimentatores q. in ista pas. multum
valet ericius afflus. et calcaneus porci.

Clarificatio. q. ex cepis et
alijs similibus calidis potest ventus
causari quando calor non potest vin/
cere et superare. quando autem est ita q.
calor fortis est et cibus non multum abu/
dat tunc vincit et supat siue fuerit mul/
tum ca. sicut allea. siue multum frigidus
sicut lactuca. ita q. san. laudabilis ge/
neratur fm Sal. in de complexionib.
et quando non vincuntur tunc genera/
bitur san. multum inequalis et inconne/
niens: et ita ex cibo ca. non bene victo
non bene superato potest causari ven/
tus. Iste tamen ventus erit multum ca.
et siccus. et contrarium de contrario.
Secundo possumus talia circa istam
materiam inuestigare. Queritur si ve/
tositas et rugitus fiant a calido. et vide/
tur q. sic. non enim sit ventositas nec ru/
gitus nisi materia resoluatur: sed resol/
uere non fit nisi a calido. quare calidum
erit causa. oppositum videtur dicere
Uiatricus et iuxta hoc. si sit ab intenso
calore. et videtur q. sic. illud enim vide/
tur forte q. subtiliat materiam plus q.
esset. sed vapor et ventus sunt subtilio/
ra q. materia a qua resoluitur quare hoc
fit a forti calido. Oppositum arguitur
quoniam si calor esset fortis tunc non
solum resolveretur sed consumeretur:
sed hoc non fit. quare etc. Et iuxta hoc
querit quare plus sit resolutio a phle/
gmate q. a melencolia cum sit materia
aquosa. et iuxta hoc de tortura cui me/
bz sit pas. Respondeo et dico q. ven/
tositas et rugitus et similia causant ali/
quando ex dispositione materie ma/
gis. et aliquando ex parte agentis ma/
gis. materia aliquando est parata ven/
tositati. sicut est grossa multa cruda in/
digestiva ventosa. sicut sunt legumina
et fructus et similia. aliquando non est
de se parata sicut sunt cibaria subtilia
et digestibilia. tunc ex alia parte calor
est multum debilis et talis nullus re/
soluit et consumit. aut est medius: et ca/
lor medio modo se habet. Tunc po/
namus q. calor sit multum debilis. tunc
dico q. nulla sit resolutio siue materia
sit parata siue no. tunc ponamus q. ca/
lor sit multum fortis et agat in mat e/
riam dispositam ventositati tunc dico
q. non causabit ventum: q. resoluunt et
consumit. Sed ponamus q. agat in ma/
teriam grossam multam crudam ven/
tosam. tunc dico q. generabit ventum.
quoniam ratione fortis caloris resol/
uit. et ratione compactionis materie non
consumet. tunc ponamus q. calor re/
missus agat. tunc aut agit in materiam
grossam aut subtilem. Si in grossam
multam non generabit ventum: q. ni/
hil poterit resolvere. non enim fuit ob/
iectum proportionale. Si autem agat in
materiam subtilem tunc generabit ven/
tum: quoniam resoluunt ex debilitate ma/
terie. sed non consumit ex caloris pau/
perie. et est simile de generatione nebu/
larum etc. q. non generatur in tempo/
ribus multum ca. aut frigidis sed in me/
dijs fm Sal. vj. de morbo et ex hoc p.
solutio ad duo prima. Ad tertium di/
co q. frequentius fit ex phlegmate cum
sit humor citius resolubilis q. melen/
colia. cum ventositas generata ex me/
lencolia tardius resoluantur ppter ma/
iorem grossiciem. Ad ultimum dico q.
proprium subiectum torture aliquan/
do est fundus stomachi. Aliquando

gis. et aliquando ex parte agentis ma/
gis. materia aliquando est parata ven/
tositati. sicut est grossa multa cruda in/
digestiva ventosa. sicut sunt legumina
et fructus et similia. aliquando non est
de se parata sicut sunt cibaria subtilia
et digestibilia. tunc ex alia parte calor
est multum debilis et talis nullus re/
soluit et consumit. aut est medius: et ca/
lor medio modo se habet. Tunc po/
namus q. calor sit multum debilis. tunc
dico q. nulla sit resolutio siue materia
sit parata siue no. tunc ponamus q. ca/
lor sit multum fortis et agat in mat e/
riam dispositam ventositati tunc dico
q. non causabit ventum: q. resoluunt et
consumit. Sed ponamus q. agat in ma/
teriam grossam multam crudam ven/
tosam. tunc dico q. generabit ventum.
quoniam ratione fortis caloris resol/
uit. et ratione compactionis materie non
consumet. tunc ponamus q. calor re/
missus agat. tunc aut agit in materiam
grossam aut subtilem. Si in grossam
multam non generabit ventum: q. ni/
hil poterit resolvere. non enim fuit ob/
iectum proportionale. Si autem agat in
materiam subtilem tunc generabit ven/
tum: quoniam resoluunt ex debilitate ma/
terie. sed non consumit ex caloris pau/
perie. et est simile de generatione nebu/
larum etc. q. non generatur in tempo/
ribus multum ca. aut frigidis sed in me/
dijs fm Sal. vj. de morbo et ex hoc p.
solutio ad duo prima. Ad tertium di/
co q. frequentius fit ex phlegmate cum
sit humor citius resolubilis q. melen/
colia. cum ventositas generata ex me/
lencolia tardius resoluantur ppter ma/
iorem grossiciem. Ad ultimum dico q.
proprium subiectum torture aliquan/
do est fundus stomachi. Aliquando

pars superior intestinoꝝ aliquando
vtrūq; fm q materia continetur h vel
ibi z ē pas. difficilis quasi cardiaca vt
dictum est pꝛoꝛpter sensibilitatem mē/
bꝛoꝝum z magnitudinem caꝛdise.

Capituluꝝ. xij. de lienteria.



Lienteria est

fluxus vētris in quo co/
mesta z bibita egerātur
in eisdem qualitatibꝫ in
quibus intromissa sunt pꝛoꝛpter debili/
tatem contentiue stomachi z intestino/
rum superiorum z vlcera eorūde. In/
telligendum circa istam mām q fluxꝫ
ventris est multiplex sicut aliquo mō/
do tactum est superius: z sicut perfe/
ctius tangeꝫ in recapitulatione quā fa/
ciemus de fluxu ventris. quidam ē flu/
xus qui vocatur anastrophā. z quidā
catastrophā. z quidam pas. colerica
z quidam lienteria. z quidam diaria.
z quidam tenasmon. Anastrophā vt
dictum est appellatur velox expulsio
cibi per superiora. Catastrophā autēz
dicitur velox expulsio cibi per inferio/
ra. Sed colerica passio appellatur an/
gustiosa cibi corrupti detētio z velox
eius expulsio per superiora z inferio/
ra. cuius cā est humor corruptus i sto/
macho qui transit ad membra: z licet
reueritur ad stomachū. z natura subi/
to z cām impetu expellit per superio/
ra z inferiora pꝛo tanto qz ex illo sen/
tit puncturam z mordicationem z do/
lorem z angustiam. Lienteria est fluxꝫ
cibatis in qua natura non digerit ali/
quid de quo sit curandum. z tō emittit
sine amissione sue speciei. quia non est
facta transmutatio nec ad chilum nec
ad chimum ante ipsius expulsionem.
Diaria autem est fluxus humoralis:

z qz curator sicut aliꝫ fluxus. ideo nos
nō facimus caplm singulare. Disinte/
ria appellatur fluxus humoralis cum
sanguie. z saluo honore. Sa. bene po/
test apparere fluxus san. cuz lienteria.
Tenasmon autē appellatur nimia vo/
luntas assellandi sine effectui pꝛoꝛpter
mordicationem longationis.

Cause. Cause autēz omniaꝝ flu/
xuum: aut sunt extrinse/
ce sicut sūt aer nimis hūidus austrinꝫ:
aut corruptus: sordiatuꝫ. venenosus.
pestilentialis. Aut sit pꝛo cibum: quia
assumptus est in nimia quātitate. aut
in mala qualitate. aut fm ineptum or/
dinem. aut qz sūt ventosus. aut pꝛoꝛpter
casum z percussioneꝫ. z similia. Si
autē venerit pꝛoꝛpter causas intrinsecas
aut est pꝛoꝛpter stomachum z intesti/
na. aut pꝛoꝛpter alia membra. Si pꝛo/
pter alia membra tunc aut pꝛoꝛuenit a
capite sicut in catarro. aut pꝛoꝛpter op/
pilationem venarum mcleraicaruꝫ: aut
pꝛoꝛuenit ab epate mittente superflui/
tates suas ad stomachum z intestina.
Et sicut hoc sit pꝛoꝛpter splenez: aut ma/
tricem: aut pꝛoꝛpter totum corpus: aut
pꝛoꝛpter crisiꝫ. Et si ventat a stoma/
cho z intestinis: tunc aut accidit pꝛoꝛpter
malam complexionem: aut pꝛoꝛpter vl/
cera. Et pꝛoꝛpter malam complexionē
aut est cum materia: aut sine materia:
z ideo aliquando debilitatur contēti/
ua z fortificatur expulsua aliquando
vtrūq; debilitatur: z cū hoc ē digesti/
ua: z hoc sit pꝛoꝛpter aliquam de ma/
lis complexionibus excedentem cum
materia aut sine materia si fuerit frigi/
da siue ea. aut sit etiam pꝛoꝛpter parali/
sim istozum membrorum. Ulcera autē
siūt pꝛoꝛpter humores ca. z acutos pū/
gentes z mordicantes z vlceraꝫtes.

Signa. Cause aut extrinsece ma-
nifestantur ex indicio.
et si sint intrinsece. et si sint ab alijs me-
bris a stomacho et intestinis cognosci-
tur per passiones et grauitates illorum.
verbi gratia: si pueniat a capite tunc ap-
parent signa reumatis: et dolor capi-
tis: et fluxus maior post somnum lon-
gum. et sic caput nimis ifrigidetur. aut
calefiat: aut agitet: aut euentetur adest
fluxus maior: et ita de alijs membris
possumus intelligere per grauitate p-
tis: et sicut dicitur inferius caplo de re
capitulacione: et si prouenerit a stoma-
cho et ca sit frigida tunc est a principio
cum erucuatione acetosa. et si fuerit p-
pter paralysim tunc sentit dolorem. Et
si fuerit ppter vlcera tunc sentit calorem
et mordicatione sitim et arsuram.

Prognostica. Colica passio
si frequenter ad-
uenerit pessimum et mortale. Si liete-
ria uenerit post dissinteriam mortale.
Extremia que non fuit a principio in oi
fluxu ventris bonum est quod continua in
cipit aliquo modo vigorari. et digesti-
ua digerere. et ideo bonum.

Cura. Tria sunt que curant fere
indifferenter omne fluxum.
Primum est coagulum leporis: et coagu-
lum hedi. Secundum est caseus antiquus
si decoquatur in multis aquis dulcibus
et postea desiccetur et exhibeat postquam
tota falsedo bulliendo recesserit. Ter-
tium est lac vaccinum seu ouinum a quo
butirum fuit abstractum et post bullitum.
Quartum est nasturcium asium et exhibitum
cum lacte caprarum ubi ferrum ignitum fue-
rit extinctum aut calculi flumiales cades-
tes. Quintum est potest addi aqua plu-
uialis: quoniam ratione calidi affixi vaporum
aqueo facit ad exalationem materie:

aut facit penetrare ad epar: et ita pstri-
git pro tanto quod ad intestina venire non
possunt. Et quod de curacione ois fluxus non
agimus sed propter de curacione lieterie. id
curacione breuiter lieterie psequemur.
Si lieteria fuerit ex mala complexione
sine materia solui alteratiuis curat. Et
si fuerit cum materia opus quod mundificet. Si igitur
fuerit materia frigida in ea mundificetur
corpus cum mirabol. chebul. Et si cau-
sa fuerit calida cum mirabol. citri. De-
inde utat isto medicamine. Si ea fuerit
ca. R. boli armenici: terre sigillate: co-
rallioium sandal. sumac. berberis. se-
citonto. psidie: balaustie: gallar: aca-
cie: ypodistidos: mirabol. siccarum.
san. ora. an. 3. j. puluerizent et miscean-
tur cum socco platagi. et succo absinthij
et fiat troiscis: et cum uti volueris diste-
per vnum cum lacte caprio vel ouino bulli-
to et cocto ubi lapides cadesces fuerit
extincti. Si autem ea fuerit frigida fiat
istud. R. anisi. cimini. nasturcij. assari.
masi. iburis laudant: storacio: calami.
te: abrie: myrte: nuc. cipissi. folioz eius:
an. 3. j. misceant cum succo absinthij. et si
ant troiscis et exhibeat cum predicto lacte.

Clarificatio. Intelligendum
quod lieteria pro-
dissinteria est icurabilis ut dictum est: cu-
ius ratio est: quoniam in dissinteria villi qui sunt
membra radicalia et irrestaurabilia sunt
consumpti ratione vlceris: et ideo quod non
possunt restaurari: ideo lieteria est in-
curabilis propter abrasione et villo-
rum desperdicionem. Secundo intelligendum
quoniam licet in ore sit aliqualis digestio et
etiam in superioribus intestinis nibilo-
minus crudus erit cibus in lieteria: quod
modica est illa digestio: et forte non est
nisi quedam preparatio. et est intelligendum

dum iuxta hoc q̄ exquiste loquendo
non est omnimoda indigestio saltim q̄n
aliquod benignum transeat ad epar.
aliter enim non esset vita. et ideo quo/
tidie corpus consumitur tamen quan/
titas est ita modica q̄ sensui non est be/
ne perceptibilis: et pro tanto dicitur in
eisdem quantitatibus et qualitatibus
in quibus intromissum est. licet omni/
no non esset verum ponderata mensu/
ra sed q̄ sensui verū est. quare rē. Ter/
tio posset aliquis dubitare si error fa/
ctus in prima digestionē corrigatur p̄
secundam et videtur q̄ non. quoniam in ha/
bitibus se per ordinem corrupto pri/
mo corrumpitur et secundum. sed digestio
stomachi est prima. quare per aliqd
aliud corrigi nō poterit. Preterea cor/
rupto fortiori corrumpitur et debilius
et ita non poterit fieri correctio sed sto/
machus est membrum fortius cū agat
supra indigestus et indispositus et om/
nia alia supra dispositum quare corri/
gi non poterit. Oppositum arguit nō/
bilis corrigit ignobilis sed epar est
membrum nobilius q̄ stomachus. q̄/
re epar errores stomachi corrigere po/
terit. respondeo et dico q̄ duplex ē er/
ror. quidam magnus et quidam paru⁹.
et quedam erit correctio completa. et
quedam incompleta: tunc dico q̄ si in
prima digestionē aut in primis digesti/
onib⁹ accidat error et sit parvus sicut
est minoratio digestionis bene potest
corrigi per secundas digestivas. suppo/
sita sanitate illorum membrorum. et q̄
non accipiatur cibus in longo tpe et q̄
error non intercedat in aliqua de. vi. re/
bus non naturalibus. imo omnia faci/
ant ad correctionem. Si autē esset er/
ror magnus sicut esset ablatio vel cor/
ruptio. tunc rectificari non potest com

plete. licet omnes res non naturales ad/
iuuantur: sed aliquo modo incomple/
te potest rectificari. ita. s. q̄ nullus er/
ror intercadat. sed potius adiuvetur
ex debita applicatione sex rerum non
naturalium: quoniam in vnoquoq̄ mē/
bro est propria virtus in alijs non exi/
stens: sicut Gal. vii. de ingenio. et cū hoc
omne agens agit in materiam sibi pro/
portionatam. et cum hoc forma nō in/
troducitur in qualibet materia. sed in/
parata et disposita. cum igitur stoma/
chus et epar sint duo membra diuisa
alia est virtus vnus et alia alterius. et
ita vnum non poterit complere /defe/
ctum alterius. Preterea alia est mate/
ria et obiectus supra qd agit stomach⁹
et aliud est illud supra qd agit epar.
Si igitur alia et alia sunt subiecta qd
deficit in vno non poterit compleri p̄
aliud. Preterea alia est forma que in/
troducitur ex virtute epatis. et alia q̄
introducitur ex virtute stomachi. sicut
igit alia et alia ē virt⁹ et forma ita alia
et alia erit materia et subiectus. et ideo
qd derelictū est a stomacho non pot/
rit rectificari per epar. q̄ materia non
est continens. et ita forma non intro/
ducitur cū virtus sit alia et alia. et ma/
teria. et forma. quare si cibus totaliter
crudus veniat ad epar modica aut nul/
la fiet correctio: et ita dico de cibo cor/
rupto: et per eandem rōnem dico q̄ si
cibus corrumpatur in epate nō potest
postea rectificari per membra. et ideo
cūm hu. corrupti generentur in epate
generantur multe egritudines in toto
corpore sicut est scabies: pustule: lepra
morpha. se. apostema. et similia. Si
igitur fuerit modicus error in primis
corrigi potest in secundis. et si magnus
non corrigitur. et si aliquo modo cor

rigatur nō tamē ēt semi cōplete. et cum arguis q̄ nobili⁹ corrigit ignobili⁹. verum esset si equalit⁹ et eodem modo agerent supra idē. Nunc aut nō est ita. alia que sunt p̄ alia pte concedo p̄ modum tñ dictum. Ultimo notādū q̄ subm̄ huius passionis primo et principaliter est stomachus. secundo possunt esse intestina et potissime superiora etc.

Capitulum. xliij. de dissinteria.

Dissinteria est fluxus sanguineus cum ex coriatioe et vlceratione intestinoꝝ. Cause. Cause aut

dissinterie et alioꝝ fluxuū aut sunt exteriores aut interiores. Si exteriores sic est aer corruptus aut cibaria acuta sic sunt allea cepe et acetū. et silia. aut medicie ubi sunt diagrediū. aut ellebor⁹ aut pulpa coll. et silia. Et si fuerit ppter cās intrinsecas tūc aut sūt imediate aut remote. si imediate sic est co. acuta vlcera et pūgens et mordicans. aut phlegma salsū. aut aliq̄s hūor acut⁹ adust⁹ aut ruptura vene aut aptio. aut corrosio: et ita de alijs cās imediate. Si aut cause sunt magis remote. et ppter passionem alioꝝ mēbroꝝ tūc aut prouenit a capite p̄ modū reumatismi. aut a stō. aut ab intestinis trib⁹ gracilibus superiorib⁹. aut a trib⁹ grossis inferiorib⁹. aut venit ppter venas meleraicas. aut propter oppilationes epatis aut ppter duriciē et oppilationē splenis. aut ppter apostema istoz mēbroꝝ. aut prouenit fluxus ppter mat. cē. aut ppter emorof. aut ppter mutilatos. aut ppter totū corpus. aut ppter crism. aut ppter egritudines liquefactiuas. aut caupon et ethica: et si qua sunt silia. et itō fm diuersitatez cāꝝ

et mēbroꝝ diuersi sunt flux⁹. qm̄ qdā ē chilolus: et quidā aq̄sus. et qdā coleric⁹ niger. et qdā virulentus saniosus et qdā sanguineus. et qdā al. viscosus: et qdā sicut carnis frustra. et quidā fetid⁹ et qdā nō. et si fuerit chilolus tunc stōus intus nō patit⁹. sed vene mescraice non poterūt chilū trahere. et si ē aq̄sus hoc est ppter maliciā stōi. et si ē coleric⁹ hoc ē propter colerā. et nigra ppter meliam. et alb⁹ ppter phlegma. et sanguine⁹ ppter san. et virulent⁹ saniosus. et fetidus ppter corruptionē hu. et apostema. et si afficitur carni puenit ppter san. cōgelationem et dissinteria. puenit aliquādo propter vlcerationē factā in intestinis superioribus. et aliq̄n in inferiorib⁹. et aliq̄n in medijs. Et flux⁹ vēris habet quatuor ipa que distinguūt penes ea q̄ egrediunt vel penes similitudina.

Signa. Cū aut dissinteria puenit a ptrib⁹ superiorib⁹: tūc est ibi dolor aut grauitas. et egō nō est sicut qdā rasura aut lotura et san. ē fortius mixtus cū egōne. et si fuerit ppter intestina inferiora est ibi dolor et grauedo. et egō ē cū quibusdā contentis squamosis et fursureis. et san. non est admixtus cū egōne. Et si fuerit a medijs oīa medio mō se hñt. et hz dolorē vsus vmbilicū. et si fuerit ppter oppilationem epatis tūc fluxus maior est de nocte q̄ de die et ita piodicus et egō ē q̄si a san. sepata et cū modico aut nullo dolore. Et qz in alijs ptrib⁹ nō ē grauedo nec dolor et egō est multoz color. Signa aut alia et aliaz cāꝝ tacebo: aut qz dicta sunt. aut qz cōplete dicent caplo de recapitulatione oīuz fluxuū: aut qz pnt haberi p dolorē et grauedinē et passionē pūcule patētis. aut p colorē et odorē eoz q̄ egrediūt a corpore: aut p idicia.

et potissime cum sit ex calis primitiis.

Prognostica. Omnis fluxus ventris et omnis ego pueniens a co. adusta et melia adusta que proiecta super terram bulit sicut acetum. ita que musce fugiant eam: si in principibus morborum venerit mortalis est. in latitudine autem sanitatis aut in declinationibus morborum posset venire per viam mundificationis quod discernit ex alleviatione et bona tollerantia. omnis est fluxus cum pulsu vermiculoso et fornicato quod non confortatur per cibos assumptos et medicamina mortalis est. omnis fluxus post egritudinem veniens: et cum adhuc manet egritudo et non minuit vel est cum mala tollerantia mortalis est. Preterea fluxus sanguinolentus in ydropisi malus. fluxus cum vomitu et singultu et alienatione mortalis est. Preterea si in dissenteria per aurem sinistra appareat pustula similis orobo cum magna sit infra diem vigesimum morietur. Preterea si retento superfluitum molesta est. et eius expulsio non est alleviatio nisi ad modicum tempus. in quantum perturbat intestina et diu duraverit mortalis est. Item omnis fluxus plixus in senibus est mortalis. omnis etiam fluxus stercoris et intestinalium cum nausea et vomitu est malus. omnis fluxus qui puenit ab epate et toto corpore conturbativus est nisi puenit per viam crissis salutis. In omni fluxu ventris casus appetitus est malus. fluxus ventris propter stomachum est magis diurnus. e contrario est de epate. Egestio nigra causata a melē colia per viam adustionis differt ab egestione nigra sanguinea. et causata a colera adusta: quoniam talis dispositio venit propter meliam que tunc piecta supra terram bulit sicut acetum. et vermes si desuper precipitantur moriuntur: in alijs non est sic et co. non venit ad tantam nigredinem: sed ad quandam

luciditatem. Mutatio colorum in dissenteria malus: sed in forma bonus: si de intentione fuerit artificiosus: si in fluxibus appareant pustule et subito delitescant malus. In principio dissenterie cum fluxus est ad modum loture carnis. et postea sicut rassure pergameno: et postea sicut quedam frustule carnis et villorum. Et si fuerit propter intestina superiora expeditur est. Et si fuerit propter inferiora carnosae saluari posset. In ventris fluxibus cum dolor advenit circa umbilicum et partes inferiores et statim sequitur egestio: proculdubio ibi est pericula patiens. et si non venerit fluxus statim sed tarde proculdubio causa est in superioribus intestinis.

Cura. In primis si particularia conveniant fiat phlogia. deinde purgetur secundum exigentiam humorum. Et si co. est in causa purgetur cum mirab. citri. et si phlegma salsum cum mirab. cheb. et si melia cum indis. et consicantur cum aqua pluviali ubi fuerit dragaganti. et gummi arab. et vine paf. Et si est phlegma salsum deest acetum multum ca. et in alijs causis deest frigidum. deinde mundificet vlcus cum aqua ordei et brodio cicorum vel cum aqua piscium salsoz et melle et aleo ro. deinde ponatur ventosa sine scarificatione supra ventrem: deinde demur constrictiva et conglutinativa et consolidativa et carnis regenerativa per modum unguentorum: aut emplastroz: aut pulverum. aut potionum: aut eliorum. aut troscorum. et similium. Et si causa fuerit in intestinis superioribus dentur medicamina per os: et ab exterioribus supra particulam patientis applicentur. Et si fuerit propter viciū inferiorum fiant clisteria ubi sit pinguetudo renum capraz sine sale et similia. Et si fuerit in medijs apponantur medicamina per superius et per inferius et ab extra: et

ante et post. Si autē cāvergat ad caliditatem tunc mālīa que cōpetant sunt ista. plantago. quinq; neruīa. portulac. succus moroz; imaturoz;. succus caude eq; ne. succus pedis cornini. succus coriād. ypoquistidos. acacia bolus. armenic. terra sigillata. ro. sicce sandal. corallus ematites sumac. balauſtia. galla. mirtili. et extremitates. et fructus arborū stipticarū sicut sunt pira coctana. nespila. corna. prunella. et multa consilia. cortex mali grana. et flores eius. cerusa lota. cupule glandiū et multa consilia. Fiant igitur potationes aut troisci. aut clisteria. et exhibeantur cum aqua pluuiali: aut cum lacte recenter multo ubi ceciderint lapides fluuiiales candētes. vel fiat istud quod ē probatū in dissinteria cronica. R. ossa oīūz mira. et essent. deide. R. reu. et asset. deide. R. bolus ar. et carab. et ista puluerizēt. deide piciāt cū mucilagine dragagan. et gumī arab. infusoz; in succo plantagi. et fiant troisci. et cūz vti volueris distemperent in lacto parato sicut dictū ē: et sine dubio multum valet. Si autē cā vergat ad frigiditatem tūc accipiant ista scz cortices castanea rum. et assentur valet et myrrha. castoreum. cortex thuris. storax. calamita. anisum assum. ciminū assum. et similia. Et addantur aliqua frigida: sicut est sumac. mirtili. cupule glandiū. bolus armenicus. Et est hoc notandum quod coagulū leporis cū succo plantagi. sumptū curat oēm fluxū. Clistere contra dissinteriam. R. succus portul. succus plantagi. succus virge pastoris. añ. ʒ. ij. sumac. mirtillo rum. cupullaz; gladiū. acacie carte co buste. aluminis vsti. añ. ʒ. ij. sepi renuz rapaz;. vitelloz; ouoz; coctoz;. añ. ʒ. ij. fiat decoctio in aqua pluuiali et fiat clistere multis vicib;. Si autē nō possit

dormire stat suppositoziū quod inducit somnum et constringit: et hoc ē magnum remediū. Fiat igitur de myrrha et storace calamita. croco et opio et succo plantaginīs. et albumine ouoz; et ingenietur quod sit solidū vel per se vel cū pannio vel bombace et similib;.

Clarificatio. Uniuersaliter parum debent accipere de cibis et potib; in vna vice. et potissime cum fluxus aduenit propter oppilationem epatis. Accipiat igitur cibaria que in parua quantitate multū nutriunt: sicut sunt testiculi galloz; et epar galline pinguis. et vitella ouoz; quasi indurata et assata. panis de tritico quasi azimus et risti toressati cū lacte butiro extracto. et vinum grossum ponticū cū aqua pluuiali frigida. et extrema animalium. et pisces parui assi. valet etiam galline. peridices. turtures. et assentur si non sit febris. Et si esset febris coquantur cū aqua pluuiali ubi sunt semina citoniorū sumac. valet etiam milium coctum cum lacte ubi fuit butrum extractum: valet etiam fabe fracte. et lentes excoctae cocte cum aqua pluuiali et lacte parato. et modico aceti. Intelligendū quod triaca multum valet in fluxibus. et potissime si causa fuerit frigida: et multae alie opiate valent: sicut est requies philonium rubea troiscata. et similia. Preterea valent electuaria et potissime cum causa est calida. Recipe diacodion. triasandalis. carniū citoniorū cū zuccharo sine speciebus. ʒ. iij. facit de rosis siccis miscete. añ. ʒ. ij. misceantur et dentur cū aqua pluuiali. et si causa fuerit frigida dentur istud. R. diacodion. et diamante: diacitoniten: diacodion. añ. ʒ. ij. misceantur.

De fluxu vëtris ppter catarrum.

Omiat quāto nimis poterit:
D. et cū surrexerit a somno. puo
cet vomitū et si nō posset euo
mere detur per ap. deinde radat caput
et ponat vëtrose circūquaq. et fiat for
tis fricatio: et inūgat caput cū vnguēto
facto de succo apij. et itercoze colūbi/
no. et oleo laurino et cera facellef. ca/
put frequēter cū milio et sale: suffomi
getur cū nigella. et fiat cauteria in col/
lo et teneat p. las istas in ore et de die
et de nocte. R. myrrhe castorei. thuris
alo. storacis calamite. añ. 3. j. opij. ora/
gagan. gūmi arabici. añ. 3. j. conficiant/
tur cū oximeli. et fiant pulle.

De fluxu vëtris pp oppilationē epatis.

N fluxu pp oppilationē ni/
hil stiptici det nec panis det
si est possibile et si nō est pos/
sibile det in parua quāitate: aut panis
de spelta. Denf ficus vne pas. pinee si
stici. sed oaculi nō q. sunt dure digōnis
aqua ordei et aqua cicep. cōpetit. vtaf
volatilib. quāti erit possibile: sicut sē
pulli. galline. pdices. fasiani. et filia. et
sint elixata et det cibis quater in die:
sed in pua quāitate: vniu sit albi oia
cibaria sint facili digestiōis et subtilia
penetrātia vtaf vomitu cū succo me/
diani corticis sambuci et ponant de op
pilatiua supra epar cū spodio: et fiant
troscet de lacca et eupatorio et absin/
thio. et spicanar. et se. melonis. et vtaf
eis cū brodio cicep.

De fluxu spleneticō.

Undificetur melācolia cū fo/
m. līs sene. et epithi. et sero capri
no. et cū modica quāitate mi
rabo. indoz et deoppilef splen sicut di
cetur inferi. et fiat phloia de sauatel.
la sinistre manus. Et si melia ē multa

purget cū theodoricon et emperiston.

De fluxu et colirica passione.

Sic fluxus est multū cōturba
tius et iō nullus cib. det quā/
tū erit possibile et puo cet vo
mitus cū aqua et oleo. et ponat vëtrofa
supra stomachū. et fiat facellatio cum
sale et milio assis et det brodiū galline
et ona cū incipiūt indurari. et epar gal
line: et q. in tali fluxu veniūt terribilia
accētia sic spasm. et filia. sis. igni sollici
tus circa ista. Et si cā est ca. inūgat spī
na dozi et ascellet iūcturalia cū vnguē
to facto de oleo ro. et viol. et cera et cā
phora. Et si cā est frigida fiat vnguē/
tū de resina. et oleo laurino. et cera et c.
De fluxu liquefactiuo.

Alles fluxus veniūt in ethicis
et pificis et febribus acutis: et
si morbus est curabilis vtatur
isto electuario. R. diadragati fri. elarij.
resiptini. triasandal. zucē. ro. facto cū
rosia siccis. añ. 3. ij. misceant.

De fluxu ppter poroz clausiōē.

Fiant fricationes per totū cor
pus et inungatur cum oleo de
camomilla et vino albo. et si/
at balneum simplex aque dulcis.

De fluxu ppter poroz cutis apitiōē.

Ecipe myrrhe sarcocolles. cl
namo. aloes loti. mastic. thur
is. añ. 3. ij. puluerizent et cō
ficiantur cū melle et succo plāragl. et si
ant troscet. et cū vit volueris distēpe/
rentur cum aqua ordei et vino albo
et exhibeantur.

De fluxu ppter medicinas laxatiuas.

Fiant mucillagines de nastur
cio. et se. lini. et psilio draga/
ganto et gūmi arabici. et iste
mucillagines misceant cū coagulo le/
poris: aut edii: aut cū succo plantagi. et

ventur cū modico vino. triaca etiā va
let: et balneū aque dul. et semen nastur/
cū assit et cū lacte cocto administratur.

De diarria.

¶ In primis puocet vomitus si
sponte non venerit. et dietetur
dieta subill et puenienti. et po
natur in balneo aq dul. et vtat isto elio.
R. zucc. ro. facti cū ro. siccis. triasan/
dal. carmū citoniorū p ditorū cūz zucc.
sine speciebus. añ. 3. iij. misceantur.

Clarificatio. ¶ Intelligendū
q̄ q̄cūq; co.
vel alter humor q̄cūq; acut⁹ et pūgi/
tius nō vlcerať intestina: sed qm̄ hūor
est mult⁹ salsus et maliciosus et pter na
turam: et frequenter aduenit. Secūdo
querit vtrū suba epatis in fluxu vētris
per egōnes emitti possit. et videt q̄ sic:
qm̄ si aliquid ipediret hoc esset stricte
re venarū meseraicarū: sed hoc nō pōt
impedire: sicut pōt declinari per tria ex
empla. Prīmū ē qm̄ non obstantibus
suis stricturis bu. grossi mittūt a stō ad
epar. igit ex suba epatis ad intestina.
Secūdum exemplū ē qm̄ san. coagula
tus mittitur ab epate ad intestina. q̄re
et suba epatis. Tertiū ē qm̄ per venas
capillares veniūt cōienta que attestant
supra dissolutionē mēbroz sicut sūt cō
tenta petaloydalia fursurea crinoyda
lia. et in vene meseraice nō sūt ita stricte
et minute sicut capillares: q̄re relinq̄tur
vt videt q̄ sba epatis p venas mesera
cas possit mitti et eliquari. Oppositum
videt qm̄ nullus pōit hoc. Dico q̄ sba
epatis aut dissoluť in ptes paruas aut
magnas. Si in magnas nō pōt fieri ita
perceptibiliter et ppter structurā vena
rum meseraicarū et propter nobilitatez
epatis: qm̄ nō pōt pati tāta dissolutione
nem vita inanente. cēdes enī ante fieret

more. Si autē dissolutio fiat in pua fru
stra forte: tūc eēt possibile: qm̄ talia p/
ua contenta bñ possunt transire per ve
nas meseraicas. Et etiā aliqui dicunt:
qm̄ qm̄ apparet san. coagulat⁹ et dubita
tur vtz fuerit san. vel suba epatis: tūc
pōatur i aqua ca. et si dissoluat san. ē. i
aut nō liquefiat epar ē: et ita cōcedo si
fuerit in pua quāitate. Nūc autē docto
res nō intromittūt se qm̄ raro accidit:
aut veniret mors citius. Tercio querit
vtx vlceraťo intestinoz possit causari
a phlegmate cū sit humiduz et habeat
qualitates ita obtusas. Dico q̄ nō vl
cerat rōne accidentis nisi esset falsū aut
acetosū. sed rōne cōiunctionis. sicut in
sticcidiō et reumatico qm̄: Gutta ca/
uat lapidem non vī sed sepe cadendo.
Et durum lapidem gutta cadendo ca
uat. Quarto querit quare fluxus epa/
ticus et cerebellaris sunt periodales et
nocturni: sz stomachalis et intestinalis:
sunt magis diurni et nō sūt cōperiodis.
Respondēdo dico q̄ epatic⁹ et cerebel
laris sūt magis p fluxū hūoiz sz flu
xus magis mouet de nocte ppter reuoca
tionē caloris et clausiōē poroz: et iō
tāto plus in hyeme ppter lōgitudinē nō
ctis. quare magis de nocte et magis pe
riodaltier: q̄ cā nō ē continua. In alijs
āt mēbris nō ē sic: q̄re rē. Et iuxta h no/
tandū q̄ si flux⁹ ventris eēt cū se. et vnū
alteri dūet i magis piculoso pri⁹ reme
diū apponat: et pri⁹ in se. si se. eēt cā flu
xus. Quinto q̄ritur si in dissinteria cō/
petit medicia euacuatiua. et videt q̄ nō
qm̄ inanitis ppetit repletio nō igit eu
acuatio quare rē. Preterea q̄ addu i flu
xu nō videat cōpetere sed medicina la
xatiua est hui⁹. quare rē. Oppositū vo
lunt auctores. dico q̄ cōpetit ppter ma
teriā. aliter nō fieret curatio cā manēte.
x iij

Et tunc ad primū oleo. q̄ immo ē reple
tio illius mali bu. ex q̄ fiebat flux⁹. Ad
secūdū dico q̄ addit sed aliter nō pōt
fieri curatio. ⁊ sic curat: q̄re ⁊c. Sexto
intelligendū q̄ carnes cōpetūt nō ob/
stante sua hūiditate lubricate rōne de/
bilitatis v̄ritis. Septimo notādū q̄ si
virtus ē fortis carnes siluestres dure di/
gestiōis ⁊ p̄is azim⁹ ⁊ vinū grossū cō/
petunt vt diu stēt in stō. Octauo aduer/
tendū q̄ carnes asse plus cōpetunt q̄
elipe. vñ assa pl⁹ hñt de hūiditate nālī:
sz elixa de acq̄sita. Nono notādū q̄
dissinteria p⁹ lōgas egritudines ē ma/
la. qm̄ cronica egritudo ē de mā frā. ⁊
significat q̄ mala cōplo ē adq̄ta ⁊ nā/
lis victa. ⁊ hoc ē malū. Decio notādū
q̄ dissinteria distinguit trib⁹ mōis. prio
quo ad ea q̄ egrediunt a corpe. ⁊ sic est
triplex. qm̄ qnqz egredit san. silis loru/
re carnis. ⁊ tūc puenit a debilitate epa/
ris. qnqz ē sic rasura pgamenoz. qnqz
est sic frust⁹ carnis. Scōda diuisio tal ē
qm̄ dissinteria qdā ē epatica: qdā testi/
nalis. ⁊ qdā cerebralis. Tertia diuisio
talis ē dissinteria ē qdruplex: qm̄ qdā ē
ex multitudine m̄ae. ⁊ tūc cōpetit eua/
cuatio. ⁊ qdā ē ex acumine. ⁊ talī debe/
tur alteratio ⁊ rēp̄sio. ⁊ qdā ē ex vlce/
re ⁊ talī debetur consolidatio. ⁊ fluxui
debetur constrictio.

Capitulū. xv. de tenasimone.



Enasimon est
ap/
petit⁹ ⁊ volūtas nimia
egerendi cum modico:
aut nullo effectū.

Cause. Aut enī puenit ab iterio/
rib⁹. aut ab exteriorib⁹.
Sī ab exteriorib⁹ tē ē aut ppter sessionē
sup lapidē frigidū. aut ppter balneum
frigidū. aut ppter ynguēta frīda. aut

ppter expositionēz aut nudī aeri frō ⁊
silib⁹. Si at venerit ppter cās intrīsecas
hoc accidit. aut qz seces sūt dure s̄qba/
lee. aut qz bu. calid⁹ ē ibibit⁹ i lōgaōe.
aut hūoz frigid⁹ ē inuiscat⁹. aut accidit
pp emoz. aut pp apostēmata: aut pp vl/
cera: aut pp medicie laxatiue susceptioez

Signa. Signa tenasimōis sunt.
qm̄ dolor n̄ ascēdit vsqz
ad vmbilicū. ⁊ ē dolor circa lōgaonē ⁊
ancas ⁊ peritoneō: cū pūctura. ⁊ p⁹ ege/
stionē exēit qdā gutte sāguice. Et si fu/
erit pp apostēata ē magn⁹ dolor aggra/
uati⁹. Et si cā ē ea. ē ibi calor ⁊ ardor
⁊ pūctura. Et si cā ē frā sentit⁹ frīd⁹: ⁊
iuuat a calidis. Et si ē pp vlcera est ibi
magn⁹ dolor cū aliqd̄ intromittit. Et
si ppter emoz. appetitumor ⁊ inflatio
⁊ dolor in venis q̄ sūt circa circulū anl.
Et si fuerit ppter seces qz diu ē q̄ nō as/
sellant. Et si ppter medicinā laxatiuā
designat q̄ ibi fuit diagredium aut sca/
monea: aut pulpa coli. aut aloea. Et si
fuerit propter causas extrīsecas desī/
gnantur ex indicio.

Prognostica. Si diu dura/
colicā ⁊ iliacā: ad insōletatē: ad debi/
litatē virtutis ⁊ sincopim: ⁊ maliciā to/
lerādē: ⁊ ad pas. capitis. ⁊ causa oīum
istozum est dolor continuus.

Cura. Si fuerit pp cās extrīse/
cas sedeat i bal. aq̄ vol. ca.
⁊ inungat cū oleo laurino ⁊ silib⁹ ca.
aperitiuis. Et si fuerit ppter apostēata
⁊ corp⁹ sacrit plectoriciū fiat phloia de
basilica. ⁊ si apostēa fuerit ca. siāt diste/
ria aut suppositoria aut inūctiōes cum
succo end. scar. coriād. oleo ro. albumi/
ne oīi. postea postq̄ egritudo pcesserit
addat istis assungia gallinacea re. sar/
na volatilis molēdini: ⁊ modicū mel

lla. et oia ista dentur actu tepida. Si autem apostema fuerit frigidum a principio fiat unguentum de succo apij. et oleo ro. et oleo de camomilla. et surfure. et suc. caulium. postquam egritudo processit addantur ista senugrecum et se. lini. et administrentur semper ea. Si autem fuerit humor frigidus inuiscatur sedeat in balneo ubi sit yfopus origanum. calamentum. anthos. vtriusque sticados. Et postquam exuerit terant ista et fiat emplastrum vel inungatur cum oleo lauri. no. castoreo. et rursus. vel fiat facellatio de sale et milio tostis. vel de surfure bullito in vino rubeo puro. vel fiat cum aniso et maratris. vel bulliat filix blanda in vino puro et aspergat puluere ruthe. llopt. anisi. maratris. et ponatur iter crura ita quod prehebeat anchas et ventrem et peritoneum. deinde suffumiget cum pinea coacta et ponat supra carbonem. et recipiat fumum. Si autem fuerit humor calidus. in bibulis tunc fiat suppositoria. aut clisteria. aut emplastrum. aut unguenta. aut olea. aut facellationes de frigidis actu calida. ne fiat infrigidatio et resolutio. Malaria autem sunt humoris oleum ro. oleum viol. oleum nenuphar. oleum salicis. assugia por. reces. se. end. se. scar. se. melon. acetum. aqua ro. Ex istis igitur fiat predicta. vel istud quod est probatum. bulliat filix blanda in aceto al. et exprimat fortiter et postea calid. hincinde particule patienti applicet. Et si calor non est tamen bulliat in aqua et aceto et vino albo equalibus partibus. et exprimat et desuper apponat. vel fiat facellatio cum surfure et milio torrefactis. Uel inungatur cum oleo ro. auxilia gallinacea re. vel ponatur in balneo ubi fiat rose. camomilla in oibus istis debet actu calida. apponi. ut fiat resolutio non coartatio. et si fuerit propter vlcera inungatur cum unguento factum de dragagati. gumi arabi. aloeloso

maffice. thure. et oleo ro. et oleo de camomilla. et cera noua. et abluitur cum vino ubi sit modicum mellis. Et si fuerit propter medicinas laxatiuas inungatur locum cum oleo ro. et oleo de camomilla. et mucillagine dragagati. et gumi arabi. et ponatur in balneo. et facelletur cum spongia posita in aqua calida. Et si fuerit propter emorrum. et fistulam fiat sicut dictum est in loco suo. et si fiat propter duriciem fecundum fiat prius clistere mollificatum de malua. bis malua. viol. et oleo viol. et siliis. et postea clisteri addatur suc. blete. yeras. et silia. Remedium in tenasmo quecumque fuerit causa. scilicet. senugrecum. se. lini. malua. mellilori. camomilla. se. sumitatum caulium. an. 3. liq. coquassentur et bulliant in aqua et spongia intingat in illa aqua et exprimat et supra locum applicet. et hoc fiat frequenter et multis vicibus. deinde allea bullita per modum emplastrum desuper apponatur. et ligentur desuper dormiant. deinde iterum cum spongia fiat somnatio. vel teneat anchas totas in illa aqua et materialia apponant in bona quantitate. et fere curat quecumque fuerit causa nisi plenitudo corporis impediat.

Clarificatio ^{Intelligendum} quod tenasmo est difficultas egerendi sine effectu propterea quod materia in diuersis partibus continetur. h. n. quod facit difficultatem est ibi humor in longa et viliis et quod facit fluxum est in istis. que et c. Secundo notandum quod stipitica bene potest preterire tenasmodum et hoc dico cum corpus est mudificatum quoniam tunc accit humor acutus purgatur inuiscat. Notandum circa istas causas proinde quod multae sunt cause et occasiones. quod hu. melic. multiplicantur in corpore. quod quidam sunt inrisecae et quidam extrisecae. Extrisecae sunt iste. prius causa est nimis vel et purum ciborum melicorum. sic sunt carnes bouie. et potissime antiqua salua. et vel legumina. et caulium et casei antiqui. et alia

siluestriū potissime antiquorū: et olum
sale induratorū et silium. Cause autē in-
trinsece sūt iste. mala discrasia epatis
in excessu: siue ca. siue frigida et oppi-
lacio splenis. et cōstipatio vētris et ex-
cessus frigoris aut caloris et egritudo
diuturna. et generat ex adustione san. et
eo. et oibus spēbus eius: et ex melāco-
lia siue nāli siue innaturali cū adurunt
et etiā ex chilo s3 quosdā cū aduritur.
Caplm. xvj. de recapitulatiōe oīuz
fluxuū vētris et cōtinet. xj. capla.



Fluxus ventris p-
uenit: aut
propter causas extrin-
secas: aut ppter intrin-
secas. Intrinsece sūt mul-
te valde qm venit a ca-
pite p viā reumatismi. Aliqñ a stoma-
cho: qñq3 ab intestinis supiorib3: qñq3
a medijs: qñq3 ab infimis: qñq3 a ventis
meseraicis: qñq3 ab epate: qñq3 a sple-
ne: qñq3 a toto corpore: qñq3 p viā crisis:
qñq3 p viā sinthomatis: qñq3 in reple-
tis: qñq3 in inanitis et pñis: qñq3 in se-
pestilentialib3: qñq3 etiā puenit pp cau-
sas extrinsecas: aut pp nām ciborū: aut
pp malas qñitates et venenosas et ppi-
ordinē: aut pp nām tēporū et pp cōsilia.
Et venit et rōne etatis seu pplexiōis vt
intraulis vel aliqñ pp nāles dispōnes
iuxta illud Ypo. quibus iuuenib3 et c.
De istis igit p ordinē psequamur. Un-
telligēdū ē q qdā fluxus est ex cibo-
rū cruditate et pōr oici liēteria. Et qdā
est fluxus simplex hūoralis. et appella-
tur diarria: et ē aliqñ san. adm xno: et
appellat o. sinteria: et aliqñ ē cū pñctu-
ra lōgaonis et magno appetitū ad assel-
lādū et conatu pprie. Et ē maior cona-
tus q sit effect et vocat renasmon: sic
igit nā aliqñ mouet ad iseriora: ita mo-

uet ad supiora: et alio noie vocabit. In
egestionibus aut apparēt multa et di-
uersa: sicut ē pinguedo et vinctuositas:
et cortices et silia: rasuris pargamēorū
aliqñ magna: aliqñ pua et sanies et vi-
rulentia et san. et silia. Aliqñ et est cū se-
tore: aliqñ sine: et aliqñ ē cū periodie:
et aliqñ sine periodis: et alia multa que
apparebūt in executione pñculari.

De fluxu cerebriali.

Luxus vētris puenit aliqñ p-
pter bu. reumatizātes a capi-
te ad stomachum: et intestina
descēdētes. Signa aut hui3 sūt qñ venit
vt plurimū post somnū longū et seruat
paroxismos: et apparent signa catarris
et corruptiones cerebri.

De fluxu stomachali.

Ause at fluxus vētris pp sto-
machū sūt multe valde sicut
est debilitas digestiue et cōtē-
tiue: fortitudo expulsue: et mala cōple-
tio fri. et bu. vt plurimū: et cū b lubrici-
tas stomachi et vuln3 stomachi: et vōto-
sitas: stomachi et fluxus hūorū ad sto-
machū: et medicina laxatiua q reman-
sit in stomacho: et nimia quātitas cibi
et potus et etiā corū dē mala qñitas: et
dolor et cum hoc mala cōuersio cali-
da vel sicca. v3 virūq3 licet raro v3 apo-
stemata stomachi et silia.

Signa. Signa aut fluxus ven-
tris q venit pp stōachū
sūt. q: nō seruat ordinē nec horam nec
paroxismū ceruū et si fuerit ex debilita-
te cōtētiue et expulsue: q dē debilitas
accidit vt plimū ex frigidityte nō egre-
ditur vt plurimū subito s3 frequēter: et
si fuerit ex debilitate digestiue nō ē oī-
no pñuātū a digestionē. Et si fuerit ex
hūiditate lubricate exit qdā hūiditas
lubrica viscosa: et si fuerit ex hūiditate

lubrica vlcerofa: sunt ibi dolor & tor/
tiones. & dicit Aulc. auctoritate Ypo.
q̄ si in tali fluxu accidit vomit^o est ma/
lus & cā ignorat. Et si fluxus vētris ve/
nerit pp stomachū signū ē q̄ maior est
fluxus de die q̄ de nocte. Et si ab epa/
te plus de nocte q̄ de die: & potissime
in tempore hyemali.

De fluxu intestinali.

3 fluxus vētris venerit pp in/
testina tūc venit aut ab intesti/
nis supioribus aut inferiorib^o
aut medijs & cāe hui^o sunt multiplices
valde sicut sūt vlcerationes. excoria/
tiones. apostemata. fluxus san. multū
ca. aut co. acuta. aut sanies. aut virulē/
tia. aut humor salis: aut bauracalis:
aut paralisis: aut insensibilitas: aut retē/
tio cōsueti: aut mēbroz truncatio: aut
humor melicus adustus cū vlcerat in/
testina: aut pp medicinā aliquā vlcerā/
tē: vel orificia venaz apertētē: sicut est
pulpa coll. aut diagrediū nimis triuz:
aut aloes nō bñ repressū & filia: & ad/
uenit etiā in se. acutis & tertianis & si/
milib^o. & aduenit pp apertionē venaruz
meferaicaz & pp epar: & pp chistiz sel/
lis & pp splenē & pp totū corp^o & pp su/
bitā mutationē tēporis: sicut ē dispo au/
stralis & boreal & accidit ēt pp se. pesti/
lētiales s3 spāliter oz nos venire ad flu/
xū vētris pp lōgaonē: cui^o cā est multi/
plex: qm̄ aliqñ ē cuz dolor: aliqñ sine
dolor: & aliqñ ē ibi apostema ca. ali/
qñ frigidū duz: aliqñ mollificatio & in/
sensibilitas & paralisis sicut in illis qui
sedēt in locis multū frigidis: aliqñ cau/
sa fluxus est spasm^o: qz lacertus nō pōt
retinere. Aliqñ ē cā fluxus hūoz colic^o
aut salis: aut bauracalis: ita q̄ videtur
homini q̄ hēat sal in ano: aut aliquam
rē cōtinue pūgētem & mordicāte. Et si

gna hūoi patēt pp dolorē q̄ ē i pūb^o in/
ferioribus. Preterea fluxus vētris ve/
nit aliqñ pp oppilationē qz cib^o pp op/
pilationē venaz meferaicaz aut epa/
tis: nō pōt p epar penetrare ad mēbra
& iō coadunāt ibidē: & ē cū periodis:
& alijs signis q̄ dicent īferius caplo de
cura. Preterea fluxus vētris aliqñ est
cū san. & aliqñ sine sā. Et signū qd̄ pue/
nit ab intestinis ē qz nō ē cū periodis si/
cut ille q̄ puenit ab epate: & si ē cū vlce/
re ē in intestinis pūctura & dolor: & mor/
dicatio: & qz signū sumit ex loco: qz si ē
ex pūb^o supiorib^o vētris ē dolor in su/
perioribus: & si ē in īferiorib^o ē dolor ī/
inferiorib^o: & si in medijs dolor ē in me/
dijs: iuxta illud: Vbi dolor ibi ē egritu/
do: & ista ēt sūt signa qm̄ est sine san. Et
si ē ex cāis pūmītiuis scit ex vētris & tē/
poribus & multis alijs dictis. Cāe sūt
p se māifeste aut ex īdicio patiētis: & p
ea que apparēt in egestionē vt p odo/
rē & colorē & cōtēta & filia. Ita q̄ si ve/
nerit ex ventis meferaicis & fuerit apo/
stematio & vlceratio ē fluxus san. puri/
cū admixtiōe quadā. Et si fluxus ve/
nerit pp vlcera significat q̄ sūt ibi tor/
tiones & fetor. Et si appareāt signa me/
lācolie ē timēdū de cācro. Et si conti/
ces sint pui graciles & subtiles attestā/
tur supra vlcerationē ītestinoz supio/
rū. Et si fuerint grossi īferioz & si me/
dijs medioz & quāto plus ē ex supiori/
bus: tāto magis ē pmixtus: & quanto
plus ex īferiorib^o tāto min^o: & si ex su/
perioribus ē magis chilosū sile loture
carnis. Et qz vlcera sūt ex hu. colicis
& salis. melācolicis iō signa erunt fm̄
hūoz diuersitatē: & qz aliqñ vlcera p/
sūdant plus & min^o iō cortices & viru/
lētia & sanies & color erūt fm̄ diuersi/
tatem illius: & si ē ex causis pūmītiuis

signa habent ex indicio patientis et si
ex se. pestilentialibus cognoscit ex illis.
cognitio autem illorum que h. posita non sunt
medici industrie relinquatur.

De fluxu epatico.

Lux^{us} autem ventris per epatem est mu-
ltiplex quoniam est chimosus humorali-
ter quoniam est chilosus: et quoniam aquo-
sus: et quoniam san. purus: et quoniam sic lotu-
ra carnis: et quoniam est colericus virulens
et quoniam est niger subtilis et quoniam fluxus est
sicut fex et melis et quoniam est cum dolore et
quoniam sine dolore et quoniam erit sub epate
et quoniam expellunt ista per vomitum et
est sine dolore et quoniam expellit sub sto-
macho. Ista autem pueniunt aliqui per viam cri-
sis ex apostemate rupto et sibilis: aut per
pter nam ciborum et eorum quod pueniunt ab
extrinsecis: aut et cause sunt intrinsece si-
cut est morbus consilis officialis et cois.
et hoc est quod ista sunt in suba epatis aut in
toto corpore aut in chisti sellis aut in sple-
ne aut in venis meseraticis. Signa autem
distinctiva sunt ista: quoniam enim fluxus ventris
est ab epate sunt quedam signa coia generalia:
quoniam omnis fluxus epaticus ut plurimum est
periodalis et potissime si est ex oppila-
tione quod de isto magis intedim^{us} cum fre-
quentius deludat medicos. Secundum si-
gnum est colorum varietas. Tertium signum est
cum talis fluxus plus aduenit de nocte quam
de die: et potissime in hyeme. Quartum si-
gnum est sedus color in facie. Quintum
signum est grauedo in parte dextra versus
ypocodria. Signa autem specialia sunt hec:
quoniam enim venit fluxus sanguineus et du-
bitatur vtrum sit ab epate vel ab intesti-
nis: tunc est cum rasura et punctura et dolore
et venit paulatim et continuat et pmisce-
tur cum egestionibus et aliqui non aliqui an-
te cedit aliqui post: et aliqui simul. Si ve-

nerit ab epate est sine dolore et est pluri-
mus et non est semper continuus et venit post
egestionem cum modica pmixtione. Si autem
egestio fuerit chilosa et venerit ab epate
est uniformis et sine dolore et est digesti-
ua: et si pcedat a stomacho est indiga et cum
grauedine et dolore stomachi: et modica
mora in eadem. Egestio autem chilosa san-
guinea puenit: aliqui ab epate. aliqui a
vena meserica: et si ab epate vena est
tenuta et remissa. Qui autem est egestio vi-
rulenta ab vlcere epatis et desudatio-
nibus et apostematibus: quoniam venit ave-
na meserica quoniam puenit ab alijs parti-
bus per viam crisis et mudificationis: et tunc
venit cum allucinatione et multitudine co-
lorum. Et si ab epate est cum se lenta. et co-
lor vergit ad albedinem et rubedinem in ege-
stionibus. Et si a meserica vergit ad
albedinem et citrinitatem et si ab alijs est si-
ne se. et declarat ex apostematibus et do-
loribus et vlcere et fetulentijs et sibilis.
Et quoniam venit fluxus sanguineus ex fri-
giditate et quadam mortificatione: et tunc
san. est niger sicut sanguisuga cum modico
fetoze: quoniam est san. subtilis niger non coa-
gulatus et cum modica siccitate et appetitu
multo cibi et pducti ad se. et ydropisum
et quoniam est virulenta et saniosa per aposte-
ma et quoniam est vlcera cum fluxus et est cum
dolore et quoniam exit sub epate et est ni-
gra grossa et cum debilitate et ppe morte.
Et si venerit per exercitum solui dimissio-
nem: et per mebroz truncationem est multus
et subditus et venit aliqui fluxus ventris
per splenem et est cum duricie splenis et do-
lore et vergit ad nigredinem: et appa-
rent signa melancolie etc.

De fluxu ventris per cibaria.

Et si est in colerico dat cib^{us} fa-
cilis digestionis aut pue quantita-
tis et corrumpit et festinat ad

exiit aut pp gravitatē cibi ⁊ pōderosi-
tatē aut ppter inordinatiōē sicut in ce-
pis ⁊ porris: aut ppter venenositatē si-
cut in fungis. Aut ppter velocitatem
corruptionis sicut in lacte aut ppter ve-
hemētā subtilitatis: aut eoz hūidita-
tē ⁊ viscositatē. Aut qz velociter mo-
uetur sup cibū aut ppter multitudinez
aque sup cibū aut qz cibus ibi invenit
corpus paratū vtpote plenū humori-
bus colericis acutis aut phlegmaticis
lubricātibz aut qz cibus ē pauci nutri-
mentū sicut olera: aut qz cib⁹ lubricus p-
cesserit ⁊ securus ē stipticus aut qz seq-
tur cibus velocis corruptionis post ci-
bum ⁊ corrūpit se ⁊ aliū ⁊ egrediet to-
tū velociter sicut forte sūt persica.

De fluxu ventris pp aerē.

Apert enī vētrē vētus austral
I. ⁊ regio meridional⁹ ⁊ vētosi-
tas corrūpens digestiōē.

De fluxu ventris in balbutienti-
bus ⁊ traulis.

Illī qui totū corpus humidū
habent ⁊ cerebrū ⁊ linguam:
sicut sunt trauli ⁊ blesi ⁊ litte-
ras corrūpentes ppter nimiam humi-
ditatem: tales inquam de facili incur-
runt fluxum ventris.

De fluxu vētris ppter dispositio-
nes naturales.

Illī enī qui hnt vētrē laxum
in iuventute: hnt vt plurimūz
siccū in senectute ⁊ ecōverso.

Et qz tres sūt cause laxitatis ⁊ tres cō-
stipationis comparando ad etates in
qualibet saltū in vno casu: ⁊ ideo dici-
tur vt plurimum.

De fluxu vētris pp totū corpus.

Ipuenit sicut in bona crisi ⁊
laudabili cū vīus eius expul-
sua expellit noctua. Aliqn ē

ppter malā crīsim ⁊ sinthomata: quo-
niam natura ipellit humores cū ipetu
⁊ qz cōtentiua cōtinere nō pōt: aut pro-
pter summā debilitatē vīus cōtētiue
aut in approximantib⁹ ad mortē ⁊ in
pnsi ⁊ in febribz mortalib⁹ ⁊ puenit
pp nimīā crapulā ⁊ repletionē cibi ⁊
potus ⁊ pp retētiōem alicui⁹ cōsueti
evacuati: aut ppter mutilatiōē alicu-
ius mēbz: aut qz modica sit resolutio
a corpore: aut ppter putatē exercitiū:
aut ppter colericā passiōē. Qui autē
plus de ista mā scire voluerit vadat
ad librū nostrum de pnosticatione.

De pnosticatione in fluxu ventris.

Um scientia pnosticationis p-
cedat sciam curationis: iō p-
mo de pnosticatione videam⁹.

Primo igit intelligēdū qz vniuersalis
fluxus ereticus nō ē restringendus: qz
cognoscitur qz cōfert ⁊ bene fert: qm si
restringatur ē periculū mortis: ⁊ iō cō-
muniter ⁊ vt plurimū nō debet restrin-
gi fluxus vētris nisi vsqz ad tres dies.
Signa aut mortalia sunt ista. Omnis
fluxus veniēs subito ⁊ repēte post lon-
gā egritudinē ē mortalis: qm significat
corruptionē magnā ⁊ subitā. Ois flu-
xus ducēs ad ydropisim ē mortalis.
Omnis flux⁹ cū admixtione san. post
ydropisim ē mortalis: qz ex h aquosi-
tas nō expellit: qz hz dissimulā ⁊ appa-
reat post aurē eius sinistra res nigra si-
milis orobo ⁊ cū h ē stis vchēmēs mo-
ritur in .xx. die ⁊ nō euadit. Qui hz so-
lutiōē vētris mēlācolicā grossam nō
sanat. Ois fluxus vētris qz primo sic
aqua ⁊ postea sicut vnguētū ē malum.
Ois fluxus vētris qui aduenit post vl-
cus melicū est mortalis: qz cancrū pu-
trefactū significat. Et ois fluxus qz in
fine se ē mortāl dato qz cēt solō melica

Omnia flux⁹ melic⁹: et ex illa. s. q. positi
ta sup⁹ terrā ebulli: et h³ odorē acetosū
est mortuū. I³ sit virius fontis. et ex alijs
aut spēbus nō sic. Ois flux⁹ vlcerau⁹
p⁹forās i⁹testina vt plurimū ē mortalis:
flux⁹ vēris pp⁹ vlcera i⁹testinoz. et ma
xīe supioz. et maxīe ieiunij ē vt plimū
icurabil⁹: pp⁹ mltitudinē ēaz me⁹taicaz

¶ De curatiōe flux⁹ vēris i gñali.

Intelligēdū p⁹io q⁹ fere in oī
fluxu vēris valet vomit⁹. nisi
esset ppter vlcera stōi: q⁹ dūc
mām ad oppositū. et sōn⁹ ē multū iuua
tiū⁹ pterq⁹ in fluxu vēris a capite p⁹vis
reumatismi et tā exp⁹ū ē d⁹vērosa si pōa
tur supra vētrē et steribi p⁹tiq⁹. horas q⁹
valet. De cibis aut ppetūt vitella ouoz
cocto⁹ i aceto cū testa sua. cōpetit etiā
lac bulitū in q⁹ lapides fluuiales cāden
tes sūt positi. et silr valet coagulū lepo
ris: et edī: et case⁹ recēs sine sale: et anti
quus: dū tū fuerit bulit⁹ in multis aq⁹s
dul. dōec salsedo recesserit: et nasturciū
agreste integz torrefactū et cū lacte bu
lito mixtū: et rīsi torrefactū: et cuz lacte
decoctū. et silr fiat de milio: et fabe co
cte cū aceto: et lētes cocte in duab⁹ aq⁹s
et postea cū aceto: et panis azim⁹. et pa
nis pastat⁹ cū aceto et aq⁹ plu. q⁹ pene
trat ad epaz: et q⁹ ē facilis resolutionis.
sic. d. Auiē. et p⁹fert ad epaz renū capraz
et oīa volatilia magna seu pua vsualia
pterq⁹ degēta in aq⁹s. et pīsces cocti in
aceto. et extremitates aialū coctaz in
aceto. Et dīc Auiē. q⁹ fruct⁹ debēt vita
ri et stiptica nisi eēnt pp⁹ stōm. et nō mul
tiplicent cibi diuersi in eadem mensa.
Nūc aut intelligendū ē q⁹ si flux⁹ ven
ris fuerit ex cāis ca. et calor. et se: cōicē
tur: tūc o⁹ dant medicamina frā stipti
ca. q⁹re o⁹ illa ponere tā simplicia q⁹ cō
posita. Cōposita aut sunt ista. zucē. ro.

factū cū ro. siccis. triasan. dia codiō. car
nes citonioz cōditoz cū zucē. sine spe
cieb⁹ rubea trociscata et silita. Simpli
cia aut sunt ista. galla. sumac. psidia. ba
laustia. berberis. se. citōioz. acacia. suc.
plantagi. et coriand. ypoqstidos. bursa
pastoris. rose rubee sicce. terra sigillata
bolus armenic⁹. chimolea. spodiū. se.
acetose. et portulace. et suc. herbe trine.
cāphora. Fructus aut stiptici sunt satis
oib⁹ non quare nō pono: Ex istis igit
vnū vel multa ponere interi⁹ vel exteri
us: sup⁹ vel infer⁹ industrie medici ope
rantis particulariter relinquatur. Si aut
fluxus fuerit ex causis frigidis. op⁹ ca.
stiptica ministrare. Istoz q⁹ dā sūt sim
plicia et quedā cōposita. Et primo de
simplicibus videam⁹ nux muscata: po
ma cypressi: et folia el⁹. thūs. myrrha.
mastix. laudanū. storax. calamita. am
bra. reu ponti. ū. ciminiū assuz: assaruz.
anisum assum: et ameos. Cōposita sunt
ista diaolibanū. tyriaca: et silita. Utatur
igit istis medicus iuxta puenientia pti
cularium. Si aut fluxus ventris vene
rit propter stomachum et hu. ca. sunt in
causa: tunc euacuetur colera in estate p
vomitum. et dētur frigida stiptica. sicut
coriandruū: et acacia. et ypoquistidos
et similia. superius dicta cum poneban
tur curationes vniuersales. Et sicut vi
num albi cōpetit stomacho ita grossū
iuuat i⁹testina. et minoretur potus aq⁹:
et istis medicaminib⁹ potest vii ab in
tus vel ab extra vel in conditis: vel in
portionibus aut electuarijs. aut pillulis
iuxta industriam medi ci: et conuenien
tiam particularium. Et si materia fue
rit phlegmatica purgetur in hyeme cū
medicinis vel clisteribus. et dentur cali
da stiptica: sicut est tyriaca: et aurea
alexandrina. et diaolibanum: et anisuz

assum et auellane asse. et castanee asse.
 et carnes asse et frige. et fugiat aqua: et
 utat vino antiquo puro fortissimo: sed
 in sua quantitate: et utat medicaminib⁹
 intus vel extra vel utroque modo iuxta co-
 nventiā particulariū. Emplastrū cōfor-
 tās stōachū fri. R. se. lini ass. cimini al-
 si. dactiloz. nucis mus. pomoz. cipssi.
 masticio. iburis. laudani. mente sicce.
 asare baccarie. añ. 3. j. conficiant cum
 oleo ro. et ceca. q. s. et modicū piscis na-
 ualis et fiat emplastrū. possit et fieri re-
 moto oleo et cera et pice navali cōditū
 cū melle ro. aut zucc. et q. utat eo ma-
 ne et sero. et si de si. poterūt silia fieri
 qñ cā est ca. vel sirup. vel troisc. vel
 multa cōstita. Et est ulter⁹ itelligēdū
 in fluxu vētris: pp stōachū et intestina q
 est cū lubricitate hūida qñ si ēēt cibus
 crudus: sicut dicit in lēteria q tūc h ac-
 cidit pp co. mordicātē aut phla lubri-
 cās. et tūc sanū cōsiliū ē q si co. sit i cā
 q tēperet epar et chistis sellis. et q eua-
 cuetur co. cū mirabo. citri. q euacuādo
 cōstringūt. Et si phla sit in cā euacuet
 cū mirabo. cheb. In cā at ca. utat isto
 electuario. R. triasandal. diacodion.
 diadragmā fri. añ. lib. 5. misceant. In cā
 aut fri. utat isto electuario. R. diatri-
 ton. pipereō. diābre. diāmēte. añ. 3. iiij.
 misceant: vel fiat istud tale. R. anisi. ci-
 mini. maratri. se. ruthe. ameo. zizi. añ.
 3. j. assent et in aceto fortissimo extin-
 guatur. Tūc. R. gariof. pipis lon. nu-
 cis mus. pomoz et folioz apressi. sto-
 racis calamite. ligni alo. blacce bisācie
 cardamomi. calami aromatici. ciperi.
 añ. 3. 5. alipte muscare. 3. j. panis zucc.
 .q. s. et fiat electuariū: et ē valde pēiosū
 in fluxu vētris lubrica: iuo ppter caa-
 saz frigidā: corpe mūdificato. Et si fue-
 rit paup utat mēta et absinth. et rutba.

De fluxu ventris pp oppilationē epa-
 tis et venaz mēseraicaz.

Unc sūme nocet dare stipti-
 ca. s. aperitiua et de oppilati-
 ua: et h est cura q frequēter de-
 ludit medicos: et licz signa sint posita:
 nihilomin⁹ itez repetam⁹ pp occulta-
 tiones hui⁹ cāe. Iste fluxus plus venit
 de nocte q de die: et est cū multis colo-
 ribus et grauedine pīs dextre: et sine
 dolore: et est periodaliūmo stat aliqñ p
 .x. dies. et videt patiēt in tēpore me-
 dio q sit curatus: et quāto plus datur
 stiptica tāto plus assellat. Et iō itelli-
 gēdū q fluxus vētris pp oppilationez
 epatis et venaz est chololus pp h quia
 stōachus nō patit: et iō stat ibi cib⁹ tri-
 bus horis vel plus donec sit digestus.
 Et postea cū vadat ad epar nō pōt pe-
 netrare: qre pp oppilationes: et iō descē-
 dit iseri⁹ velociter: et qz ieiuniū et alia
 intestina hnt quādā virtutē sanguificā
 fm Gal. in de iuuamētis: iō fluxui chi-
 lolo aliq porio san. est admixta. Cure-
 tur igit cū de oppilatiua: et cū his que
 trahūt ad pte oppositā: sic est vomit⁹.
 fiat igit vomit⁹ añ cibū et post cū se. at
 triplicis: aut raphani. et cum oleo et aq
 ca. et si nō pōt ex his euomere: def suc-
 cus mediani corticis sabuci vsq ad. 3.
 .j. et 5. p se vel cū ouo forbili. Deinde
 siāt fricationes latez. et vētris: et spine
 dorsis: quasi sine interpolatiōe cū panno
 aspero: vel cū vino albo et oleo de ca-
 momilla: vel cū isto vnguēto. R. scolo-
 pēdrie. corticū capparis spicenardi. spī-
 ce celnice. sdnant. capill ve. re. se. endi.
 se. scariole. se. melonis. polij mōtani. lu-
 pinoz. fenugreci. absinth. camedreos.
 añ. 3. j. armoniaci. lacce. mastic. añ. 3. j.
 et 5. tēperent ista tria in vino et resoluā-
 tur: et oia simul pistata bullāt in oleo

de camomilla et coletur et addat cera
et oleum et fiat unguentum: deinde fiat talis
potio qua utatur mane et sero qualibet
vice usque ad .z. .ij. .R. radices feniculi. petro-
sil. brusci. sparagi. graminis. mediani
coriandri ebuli et sambuci. an. .M. .j. tem-
peretur per diem et noctem in aceto foris-
mortu. .R. capilli. ve. re. .M. .ij. lupuli
scopolendrie. absinthij. centauree. came-
pitoea. an. .M. .j. coriandri capparis. .z. .ij.
mell. et zucc. an. lib. .j. fiat sirup. lib. .ij. et
.s. et utatur eo cum brodio ciccy.

Regimen ex cibo et potu.

Omedat in oleo frequenter et pa-
et rui et non potest iter duas come-
stiones: et panis sit de tritico
et fursure suo: et sit bene coctus: et bene
fermentatus et cum temperata quantitate salis
et accipiat quanto minus poterit: quia tritici
cum oppilat: vinum est clare subtile forte
antiquum: et utatur brodio ciccy et caulium.
utatur fenculo. petroselin. sparago recent.
Carneis sunt quanto plus poterit volati-
lia vsualia preterquam illa que degunt in aqua
et potest vti carnibus edulibus: et extrema-
tibus animalium: utatur piscibus squamosis de
aqua mundis et cuius sorbilis: balneetur
an. cibum et in balneo sit camomilla et
mellislotum: et exeunt a bal. qualibet vi-
ce accipiat tyriace. .z. .ij. advertendum tamen
diligenter quod digestiva celebret in stoma-
cho multum iuuat ad hunc pulsat cibi et po-
tus. Item advertendum quod si opus fuerit vire-
dum est diureticis fri. et aliqui ca. iuxta con-
uentientiam causarum. Intelligendum quod diuersi
mode est opandum secundum diuersitatem acci-
dentium supruentium sicut est fe. et tussis: et
sila que medicanda sunt quantum est possibile.
Si igitur tussis supruentat dimittat nimis
stipica et acetosa. Spodii est plus pro
fluxum san. naris et se. assa pro stomachum: et
psiliu: et arnoglosa pro sinu et punctura.

et quod supposuerit sibi aliqui opium et
mortui sit. Non accipiat acetosa nec sal-
sa nec acuta. et caules cocte in duabus
aqua coeperit: et leproses et cuniculi. Ine-
briatio multum coeperit: quia facit cibum pe-
netrare. et facit sudare et inducit vomitu.
Si autem appetitus sit fortis et digesti-
ua debilis dentur carnes asse et frixe cum
cinamomo puluerizato: et valet siru-
pus de citronis et similia.

De fluxu vtrultero cum excoctatione et sinu.

Si autem fuerit sine excoctatione
tunc aliqui venit a toto corpore:
aliqui a stomacho: aliqui ab
epate: aliqui ab intestinis: corpore autem mu-
dificato iuxta conuentientiam particularium: si
fuerit propter membra superiora detur medicina
per os. Si autem propter intestina detur per clistere:
Si autem in medulla fiat vtriusque. .R. igitur
carabe. coralli albi. et ros. oium sandal.
se. canab. se. acetose. alapis. margarit.
sap. an. .z. .s. mel. ro. q. s. et fiat conditum.
Si autem fuerit propter vicium inferiorum fiat cli-
stere. .R. succi platag. suc. barbe hircine.
an. .z. .ij. acacie. gallaz. boli arme. ba-
laustie sumac. an. .z. .ij. adipis. renu. ca-
praz. .z. .j. decoquantur in aqua plu. et si-
at clistere. Si autem fluxus ventris fuerit
cum excoctatione tunc intelligendum est quod me-
dicine frigide stiptice coeperit maxime
coagulatiue: sed quoniam corrosio indige-
mus primum absterfimus et fortasse cauteri-
zatiuis. Secundo intelligendum est quod si
venerit propter intestina superiora detur per os
et si per inferiora per clistere: et si in medio
fiat vtriusque. Et si indigeat purgatione non
fiat nisi cum mirabo. paratis sicut decet.
De cibis: coeperit autem ex eis dare lac bul-
lium vbi ceciderit lapides fluuiiales cum
dentes: et epar galline pinguis: et oua et
testiculi gallo: et pedes cocti in lacte
dulci: et panis de simula vergens ad azi

mitatem: et riss assum: et si indigeat sa/
le sit salgema assum: nō bibat vinuz in
causa ea. sed in frigida bibat pap: et sit
grossum nigrum stipicū et valet pīscēs
assu recētes calidi: et ea q̄ cōpetunt ex
sua p̄prietate sicut dicit Aui. est reub.
assum cum suc. plantag. Medicīne aut
que multum cōpetūt sunt glandes asse
rose. et terra sigillata. et bolus armen/
cus: et portul et succus eius cū semine:
et ita est de plantagine et coaguluz le/
poris et caseus sine sale: aut q̄ sal aufe/
ratur. Et si esset vlcera propter me
dicinā tūc fiat clistere cū butiro in ma/
gna quantitate et san. ora. pap et com/
petit panis bis coctus et puluerizatus
et q̄ puluis misceat cū aqua et valent
galle et sumac et acacia. Adeps aut ea
p̄p̄z valet i sedatiōe doloris si injicia
tur p̄ clistere. Si aut appareat sanies
mundificetur cum aqua mellis: aut cum
aqua piscium salitōz: aut cuz aqua oli
uarum salitaz. Et si est magnus calor
detur succus cucurbite portul plātag.
virge pastoris: et addat galla sumac.
balauia. Si aut volum⁹ cauterizare
fiat sic: accipiat myrrha. thus et croc⁹.
sandaraca. alumē. storax. opiū. castore
um. lictū. carta cōbusta. san. ora. cornu
ceruinū cōbustū: chimolea. lutū arme/
nicum. Et si ē dolor nimis possumus fa
cere clistera cū adipib⁹ vbi sit opium et
alia narcotica. mucillago ēt psilij. altee
se. lini. multū valet. Nūc aut medicus
qui cognoscit morbū et habet noticiāz
materialiū potest eis vñ modo exteri/
us modo interius modo supius modo
inferius: et strupos potest conficere aut
elia: aut cōdita: aut troiscos: aut cliste
ria: aut eplastrā: aut vngueta: aut bal.
et multa consimilia que medici indu/
strie relinquamus.

De curatione fluxus ventris melica.

Urgetur humor melācolicus
p cum decoctione epithimi: et so
liorum sene. et mirabo. indis
vel cū diase. diaboze. et modica por
tione yerarussi. et postea vtaf isto con
dito. R. zedoarie. charabe. spodij. as/
sari. beniru. ruthe. riss. añ. ʒ. j. assent cū
mell ro. fiat conditū.

De fluxu ventris ratione crapule.

Unc enim competit rōne cra
pule fames et abstinētia et po
stea denur stomachi confor/
tantia sicut sunt pira coctana. vne pas/
munde et similia.

De curatiōe fluxus ventris ex reumate

Tunc cura posita est supius
caplo de reumate. s. q̄ reuma
refrigat. et q̄ cerebrū cōforte
tur: et mā cū tēperamēto ingrosset: et si
ant fricationes in capite: et olea et vn/
gueta: et empla: et ea q̄ deā sūt: et finalr
cauteriū: vñ stipica nō p̄petūt s̄z Aui.
sed potius vomitus pp hoc q̄ aggre/
gatū est: vñ totā cura cōsistit in curatio
ne reumatis et catarrī.

De fluxu ventris in pīscis et ethicis et consumptis.

Illicz approximentur morti
tamen bonū est vitā plōngare
quātū est possibile: sumat igi
tur dragagā. assum et gūmi arab. assuz
et spodiū et mucillago psilij colata: et
assa: et lut. armenic. et terra sigillata: et
cāphora: et succ⁹ liquir. et fiant troisci
et exhibeātur. et troisci de camphora
et de spodio cōpetūt.

De fluxu vē. pp nimis repletionē totū

Tunc cōpetit phloia: et fri/
catōes. et bal. et in bal. ponant
camomilla mellilotū et silia.

De fluxu ventris cretico.

Est cura qd nō restringatur.
 ⁊ si nimis excederet coñand.
 preparatū ⁊ ea que dicta sunt
 in p̄fortiōe stōi cū stipitiis ⁊ potissi/
 me fridis rōne se. **¶** De tenasmoē.
 Jātū fuerit tenasmon aut est
 ppter feces duras. aut propt
 hu. ca. ⁊ frigidōs imbibitos i
 longaone: aut propter apostema. aut
 emoz. ⁊ similia. Et si fuerit feces mol/
 lificet venter ab extra cum emplastris
 frigidis de malua ⁊ mercurial. ⁊ oleo
 viol. ⁊ cum siru. vīo. pper os ⁊ inferius
 per clistere cum istis eisdem. Et si esset
 hu. ca. addat cassie. tamarindi. pruna.
 ⁊ manna. ⁊ similia. Et si esset dolor ni/
 mius de causa calida apponant frigi/
 da narcotica: sicut opium. susquiamus:
 mandragora. ⁊ similia. ⁊ filtrum bla/
 tum intinctum ⁊ bulitū in aceto ⁊ ex/
 pressum ⁊ ante ⁊ retro desuper apposi/
 tum multuz valet. Et si causa fuerit fri/
 gida apponant euaporatoria cū fursu/
 re ⁊ vino: aut camomilla: aut sale ⁊ mī/
 lio: ⁊ fiat suffumigatio cū fursure ⁊ s/
 milibus. Balnea aut ⁊ suffumigatiōes
 ⁊ encatistmata frigida valent in causis
 ca. ⁊ ca. in frigidis. ⁊ similia. Et si fue/
 rit ibi apostema curet sicut apostema
 debet curari: ⁊ ita de alijs causis.

¶ De fluxu ventris propter colicam.
Et nō est melior via nisi qd cu/
 retur colica. ⁊ ita curabit flu/
 xus. Ita. xxij. capitula siue tra/
 ctatus recapitulatiōis sunt terminata.
¶ Capitulum. xvij. de passiōe iliaca.



Iliaca est pas/
 sio intestinorū gracilium
 cum constipatione ven/
 tris ⁊ frequenti vomitu
 ⁊ dolore vehemēti tāq̃

si intestina terebello perforentur. Intel/
 ligendum circa istam materiā: qm̄ co/
 lica ⁊ iliaca pueniūt in causis ⁊ i signis
 ⁊ pronosticatione ⁊ curatione. ⁊ cum
 hoc differunt. Primo qm̄ in iliaca ē ma/
 ior dolor ⁊ citius interficit propter sen/
 sibilitatem intestinorū. Secundo disse/
 runt qm̄ dolor in iliaca magis est de am/
 bulatiuis versus dextrum ⁊ sinistraz.
 Tertio differunt qm̄ iliaca magis pro/
 uenit ab aere pestilentiali. Quarto dis/
 ferūt qm̄ iliaca magis ē ab vmbilico su/
 perius. Quinto quoniam sicut colica
 magis remediatur ex clisterijs ita iliaca
 ex his que ingreditur per superiora.
 Ex alia parte ista differunt a dolore re/
 num: quoniam dolor renū magis ē si/
 xus i vno loco quietus: ⁊ cum hoc do/
 lor maior circa posteriora ⁊ anchas ⁊
 crura. Et cum hoc pax allentat cū cli/
 steri sicut iuuat colica ⁊ discernitur po/
 stea ea que apparent in vīna.

Cause. Cause istorū sunt aut
 intrinsece: aut extrinsece.
 Si extrinsece tūc sunt sicut nimis po/
 tus aque frigide aut ciborum grosso/
 rum venenosorum. stipiticorum. sicut ē
 casens durus: aut cōchilis: aut carnes
 bouine antique. aut legumina. aut suz/
 gi. aut nespila. sorbe. pira. coctana. ⁊ si/
 milia. ⁊ breuiter omnia que coartant
 ⁊ corrugant ⁊ oppilant intestina. sūt ēa
 ex casu ⁊ ruptura. Si ab intus aut hoc
 est propter intestina: aut ppter alia mē/
 bra. Si ppter alia membra hoc ē ppter
 apostemata epatis. aut venarū mese/
 raicarum: aut propter apostemata re/
 nū. aut vesice. Si aut venerit propter
 intestina hoc est ppter. vij. causas. Pri/
 ma. s. apostema illorū calidū vel frigi/
 dum. Secunda causa est hu. ca. imbibito/
 us. Tertia causa est humor inuisca?

Quarta causa est debilitas virtutis scilicet sitive intestinozum: et debilitas expulsiue. Quinta causa est ventositas grossa inclusa. Sexta causa est sex indurata in intestinis. Septima causa est vermes inuoluti in intestinis: et breuiter omne illud quod claudit et constringit. et oppilat iestia. Et si alie sint cause ad istas possunt reduci.

Signa. Cause primitive ostenduntur indicio. Et cause aliorum membrorum discernuntur per dolores locorum: et per ea que egrediuntur a corpore. Signa autem apostematis sunt ista se. cal. do. si sitis. grauitas. et potissime si apostema est ca. Et si apostema est frigidum omnia sunt remissiora cum inflatione. et mollicie: et quod precesserunt cibaria frigida et huiusmodi sunt lac et pisces: et fructus: et olea. Et si fuerit ex fecibus induratis est dolor grauis: et videtur sibi quod scindantur intestina. Et si fuerit ex vermine mutatur dolor de loco ad locum et cum torsione et rugitu. et videtur sibi quod acus sint incluse in intestinis et quod intestina perforentur cum terrebello. Et si ex phlegmate inuiscato est cum grauitate et frigiditate: et quod precesserunt ea que multiplicant phlegma. et rone do. Aliquando est ibi calor et rubedo et sitis. et homines indicant quod causa sit calida et non est. Et si fuerit ex ruptura tunc precessit casus et percussio. Et si sit ex vermibus dicuntur signa in locis suis. Et si fuerit ex debilitate sensus tunc longe egritudines precesserunt.

Prognostica. Ista passio est horribilis ex eo quod stercoza mittunt per superiora. et superueniunt accidentia detestabilia isti egritudini. sicut est sincopis. spas-

mus. frigiditas. extremitatum. desipititia: stercoz fetidum per superiora. fetor totius corporis: et ista omnia sunt mortalia: et cum hoc est vomitus continuus. Et si accidentia minorentur et medici na sumpta per os descendat per inferiora bonum signum est.

Cura. Aut enim nos intedimus curare accedens aut mortuum. et si accedens propter eius maliciam sumentemus locum cum aqua calida et ponamus euaporatoria facta de sale et milio. et camomilla. Et inungatur cum axungia porci et gallinacea recentibus et opio et castoreo. Contra mortuum procedamus sic. Si autem apostema sit calidum fiat in principio phlebotomia. deinde fiat talis decoctio. R. malue: bis malue: mercurial. viol. volubil. medie. an. M. ij. floruz boragi. florum viol. an. lib. s. puonuz. lx. fiat decoctio usque ad lib. j. et s. et immediate apponatur olei viol. s. ij. mell. s. s. castie. mundate. s. ij. et fiat clistere. Et cum clistere inam operationem fecerit. accipiat alia medietas et apponatur ibi olei amig. dul. s. ij. castie. mund. s. j. et s. et masti. diagredij. an. s. s. et istud detur per os. Et si videatur medico expedire reiterentur. Deinde accipiant herbe predictae et conterantur fortiter et precipietur cum oleo viol. et apponatur modica quantitas sandalozuz: et farine ordei: ut fiat repcussio: et fiat emplastrum supra locum dolorosum. Si autem sit apostema frigidum tunc accipiantur herbe predictae et addantur ista. R. ru/the: origani: calameti: ylopi: radi. lulij. an. M. j. anisi: maratri: se. ruthe: an. s. j. turbith. polipod. an. s. ij. fiat decoctio: et s. et accipiat medietas et apponatur succi blete. 4. j. salis gеме.

3. ij. mell. 3. j. olei de rutha. 3. ij. yerap.
 3. j. et fiat clistere. Et in alia medietate
 resoluatur yerapi. 3. 5. et detur ad pora
 dum. Deinde accipiantur herbe predi
 cte et addantur ista. s. camomille: senu
 greci: se. lini: et coterant fortiter: postq
 bulierint et ante similiter et pastentur
 cum oleo de rutha: et fiat emplastrum:
 et extendat supra ventrem. Si aut fuerit
 pp humores inuiscatos tunc detur si
 bi yerapi. constantini acuata cum aloë:
 et mastice: et serapino: et castoreo. Si
 aut fuerit propter feces induratas tunc
 fiat clistere: et emplastrum et potatio
 que dicta est in apostemate ca. sed ad/
 dat in clisteri sapo mollis iudaeus di
 ctus. Et si fuerit propter cibaria stipti
 ca detur cassias. et manna: resoluta in
 vino. Si aut fuerit propter venena tunc
 fiat vomitus cum aqua decoctionis tur
 bith: et raphani: et oleo. Deinde detur ty
 riaca: et licet vomitus non conferat in
 ista pas. tamen ratione veneni est expedi
 ens. In iliaca igitur corpore mund. ap
 ponatur resolutiva cum camomilla: ani
 so: et rutha: et vino: et similibus. Et si
 deficiat aliquid de curatione supplebi
 tur caplo sequenti de colica pas.

Clarificatio. Posset aliquis dubitare satis
 rationabiliter vtrum stercoza possint expel
 li per superiora. et videt quod non. quoniam mul
 ta sunt repugnancia. Primo ex ordine
 nature: quoniam natura ordinata et regula
 ta expellit per inferiora et non per su
 periora. Secundum impedimentum est quod di
 stantia magna est ab intestinis usque ad
 superiora. Tertium est anfractus et tor
 tuositas intestinoz. Quartum est debi
 litas virtutis expulsiue cum sint mem
 bra naturaliter debilia et paniculosa. Qui
 cum est grossicies secum que cum dif

ficultate ad superiora mouentur: et ideo
 ex istis. v. impedimentis non videtur
 possibile quod stercoza ascendant ad su
 periora. Opposium dicunt auctores
 et opposium pz ad sensum quod est dignu
 us omni ratione. Dicendum quod possibile
 est. hoc enim negare non audemus sed
 causa est magna valde: sicut est fortis
 oppilatio aut apostema et similia. Cum
 enim intestina habeant virtutes expel
 lendi: et motus expulsiouis non possit
 ire versus inferiora: tunc mouetur ver
 sus superiora et ista sunt que docet Ga.
 ad litteram supra illum amphimiqui/
 buscumque ex stranguria ileos nascitur
 et supra illum in ileos vomitus singul
 tus etc. Et cum arguitur quod est difficile
 non tamen est impossibile. cum virtus
 expulsiua incipiat expellere versus su
 periora.

Caplin. xviij. de colica passione.



Colica est pas

sio penultimi intestini quod
 colon appellat: cum diffi
 cultate exitus stercoz
 per inferiora: cum dolo
 re magno et punctura. Circa istam materiam
 est intelligendum quod licet intestinum non
 sit nisi vnum continuum: nihilominus
 fin sui reuolutiones et replicationes et
 grossiciem et subtilitatez diuersa nomi
 na sortitur. Ita quod primum appellat duo
 denum. Secundum ieiunium. Tertium longum
 seu gracile seu ileon: et ibi causatur illa
 ca passio. Quartum est colon: et ibi cau
 satur colica passio de qua intendimus.
 Quintum et vltimum vocatur longan.

Cause. Huius autem passionis
 cause sunt multe sicut di
 ctum est capitulo de illiaca. tamen di
 camus causarum quedam sunt extrin

sece quedā intrinsece. Extrinsece sicut est nimius calor aeris desiccans feces resoluendo qđ est subtilius et cum hoc nimia frigiditas aeris comprimendo et constringendo. et fm hoc generatur aliquādo in flatu venti bozrealis. Causatur etiam ex nimio exercitio: et labore nimio: et coitu superfluo: et ex fructibus stipticis: et ex omnibus cibis grossis et indigestibilibus difficilis descensus. et accidit ex ruptura et corrugatione et relaxatione sisach. et ex ruptura et casu intestinoz in bursam testiculorum. et similibus. Si autem veneris ex causis intrinsecis tūc accidit ex mala complexione ea. resoluente partes subtiliores. aut ex mala complexione frigida comprimente: aut ex nimia siccitate corrugante: aut ex humiditate non de se sed ratione materie ibi inuiscate. Accidit etiam ex humoribus calidis existentibus in locis vicinis aut imbibitis in substantia intestinoz: aut mixtis cum aliquo humore grosso viscoso et bene est rationabile qđ colica in loco vicino intestinoz faciat frequentius ad retentionem qđ quando substantialiter est in intestinis: qđ tunc pungit et mordicat: et ita secessum provocat: sit etiam ex apostematibus et fecibus induratis et ex passionibus membrorum vicinorum sicut sunt renes: et vesica: et omnia alia que dicta sunt superius capitulo de iliaca sicut sunt vermes et debilitas sensus intestinoz. et alia consimilia sicut est conceptus. et ventositas et similia.

Signa. Aduentus colice signi-
ficatur ex retentione fecum et prostratione appetitus: et appetitu aque frigide. cum autem adest dolor torsio et punctura. et vrina tincta tunc

est colica. tingitur autē rōne doloris: et qđ colica non mundificat per intestina et ideo resudat ad vias vřinales. Si-
gna autē specialia habent per res nāles et nō nāles: et contra nām. et per iuuatā et ledentia. et p ea que egrediunt a corpore: qđ cū ē a phlegmate tūc qđ egreditur est mucilaginosum albu. et si a melia est nigrū siccū valde. Et si fuerit ex debilitate sensitue tūc est tumor in vētre cum modico dolore. et si ē ex apostemate ea. ē cū pulsatiōe. et magnus dolor sūle et pūctura. et si fuerit apostema frigidū oīa sūt remissiora: et nō ē pulsatio. Intelligēdū qđ frequēter decipit medicus idicās passione renū colicā et econuerso. et iō opz subijcere signa distinctiua. Colica ē cū maiorī dolore et pūctura: et extēdit se supra vmbilicū et sub versus pectinē et pitoneō. et in pśūdo corpis sub vmbilico. et extēdit se in dextrū et sinistrū. et occupat magnā pte vētris et iuuatur ex clisteri. Passio autē renū nō hz ita s; ē dolor ī pte posteriori affixus et pmanēs: et in vrina appet in pñcipio qđam cōtenta pilosa. aut arenosa: et vrina tenuis: et allenuat ex vomitu. Signa autē aliarū causarū habent vel ex idicio vel a mā aliorū morborū et suarū causarū: vel p ea que dicta sunt capitulo de iliaca.

Prognostica. Intelligēdū qđ colica mutatur aliquñ vel ex cā ydropisis: artetice: eplie: manie: palis. Accidētia autē cōsueuerūt venire in colica et cū appent sunt mortalia. s. ocīpiētia: spasmus: sincope: frigiditas ex remittantur: sudor frigidus: vomitus continuus. oīmoda retentio fecum. et si pustula nigra sicut faba apparet supra ventrem sequens die morietur.

Cura. Quia egritudines doloro
se sunt multum periculose
ideo circa curationē huius morbi mul
ti canones sunt considerandi. Primus
talis est sicut si accidentia sint multaz
intensa. Primo mitigemus cum ano
dis et mitigatis resolutiuis. et finali
ter cum narcoticis. Secundus canon
erit talis q̄ narcotica non apponantur
nisi in magna necessitate et q̄ non ad
ministrantur in magna quantitate et q̄
sint bene repressa: et q̄ modico tempo
re movent. Tertius erit talis q̄ nullo
modo potest aquam frigidam nec ali
quam aquam quanto erit possibile.
Quartus erit q̄ non satisfaciatur siti: et
ideo debet potare quanto minus erit
possibile. Quintus erit q̄ si dolor fue
rit ex mala complexionē q̄ vitatur al
terativis tam in cibis et potibus q̄ in
medicinalibus. Et si fuerit mala com
plexio eoz materia q̄ euacuetur iuxta
formam hu. peccantis. Sextus canon
erit talis q̄ a principio applicentur re
solutiua et calefactoria debilia: et pau
lati fiat ascensus ad fortiora. Et si do
lor augmētaretur a calefactorio q̄ sta
tim dimittantur. Septimus erit talis si
ventositas fuerit sola calefactoria ap
plicentur. Et si fuerit cum materia di
geratur mā pblegmatica: et postea eua
cuetur. Et si fuerit cum stercozibus ou
ris q̄ mollificentur: et postea cum cliste
ri euacuetur. Deinde ad calefactoria
et balnea reuertamur. Octavus erit ta
lis q̄ cum calefactoria applicamus q̄
regionē epatis conscruemus ne epar
rōne calefactoriū dissoluatur. Nonus
erit talis cerebri confortemus: et cū
oleo ro. inungamus: ne propter ascen
sionem vaporum ledatur. Decim⁹ erit
talis et est canon mirifice consideratio

nis in omni agibili. q̄ quanto min⁹ po
terimus medicinas laxatiuas exhibē
mus. Visi vltibus ad curam colice ac
cedamus. Quidam curant colicam cū
medicinis a tota specie sicut est sterc⁹
lupinum. stercus enim lupinū quocūq̄
modo sumptum curat colicam. Sicut
enim stercus caninum valet in squinan
tia ita lupinum in iliaca: et colica. Di
stemperetur igitur stercus lupinum cū
bono vino et exhibetur et misceat cum
melle et sumatur. Deinde gratia simbo
matia fomentetur cum aqua decoctio
nis malue. viol. nenuphar. coriand. oz
dei: papaueris alb. soliorum salicis et
canne. Si causa fuerit ca. et deinde fiat
sacellatio cum millo: et fursure tozrefa
ctis sine liquore. Et si causa fuerit frigi
da fomentetur cum aqua decoctionis
camomille: mellisorti: aithos: sticados:
anisi: cimini: ruthe: et postea fiat sacel
latio cum sale tosto: vel cum aniso: et
maratro: et cimini: et similibus. Si autē
colica fuerit propter apostema ca. In
primis fiat phlebotomia de basilica.
Deinde si particularia conueniant si
at phlebotomia de saphenis. deinde si
at distere de malua: viol. braucha viss
na. mercuriali. oleo viol. et fursure. et
cassie. et similibus mollificatiua. De
inde digeratur mā cum sirup. facto de
end. scar. lactuca. iij. se. frigidis: et vl
no malorum gra. et zuccharo: deinde
purgetur cū prunis et cassie. māna: et
tamarinō. et modico diagredio. et ma
stice: vel fiat cum diaprunis: oxilaxati
uo: trisera sarracenicā: reubarbarata:
catartico imperiali: electuario de suc
co ro. vel simplicibus vel acuatīs cum
diagredio et mastice: et hoc cum vino
vel cum pluribus. Et si fuerit ex mala
complexione alteretur cum laz dictis

⁊ nutriat̃r cum pullis: lactu. cucur/
 bi. ⁊ aqua ordei: ⁊ vino bñ limphato
 ⁊ similibus. Et si fuerit ex mala com/
 plexione ca. cum mā fiat sicut dictum
 est in apostemate ca. Et si fuerit ex re/
 tentione secum: tunc fiat clistere predi/
 cum. ⁊ ex istis herbis fiat emplm su/
 pra ventrem: ⁊ vtatur prunis: ⁊ cassie
 si. ⁊ silibus. ⁊ si fuerit apostema frigi/
 dum fiat clistere predictum. sed adda/
 mus succum blet̃: camomillā: vel ole/
 um amigō. dul. anisum: maratrū: se. ru/
 the. ⁊ erapi. Deinde digerat mā p hūc
 modum. R. rad. seni. peiro. busci. spa/
 ragi. ap̃: añ. M. j. conquassent ⁊ tem/
 perent in aceto. Deinde. R. calamenti
 origani: ruthe: añ. ʒ. ij. anisi. maratri. se.
 ruthe: añ. ʒ. j. mell. lib. ʒ. ʒ. ⁊ ab̃g̃cia/
 tur acetum. Deinde purget sic. R. flo/
 res bora. flores viol. vtriusq̃ stica/
 dos: liquiri. munde. vnaꝝ pas. munda/
 tarum abaril. polipod. añ. ʒ. j. fiat de/
 coctio: ⁊ in decoctione resoluiatur tur/
 bitib. ʒ. ʒ. coletur ⁊ exhibetur: vel pur/
 get cum benedicta ⁊ theodorico: empi/
 stomacanis cū aloē: ⁊ masti. ⁊ turbitib.
 ⁊ zinzib. Et si fuerit delicatus decoq̃/
 tur gallus antiquus cum polipod. ani/
 so: turbitib. folliculis sene. ⁊ postea def/
 brodiū eius. Sed in principio ponat̃
 tanta aqua q̃ sufficiat toti decoctioni.
 ⁊ decoquat vsq̃ ad ossium separationē.
 Et si fuerit ex mala complexione frigi/
 da vtatur alterantibus predictis ⁊ vta/
 tur pullis assis ⁊ columbis: ⁊ vino for/
 ti: ⁊ similibus. ⁊ si fuerit mala cōple/
 xio frigida cum mā fiat sicut dictū est
 in apostemate frigido. ⁊ in pane ⁊ i ci/
 bis ponat̃ turbitib. ⁊ etiam in vino. Et
 si fuerit ex ventositate fiat clistere di/
 ctū in apostemate frigido: ⁊ facelletur
 euz pane: ⁊ milio: ⁊ fursure: ⁊ se. ruthe

⁊ aniso: ⁊ cimino: ⁊ calamento: ⁊ silib/
 bus: ⁊ vitetur menta qm̃ inflat: ⁊ acci/
 piat de cibo quātomīnus poterit: ⁊ vi/
 num sit parū. ⁊ intret balneū vbi sit ca/
 momilla: ruthe. anthos. Et si fuerit cū
 retentione secū fiat clistere predictum
 in apostemate frigido. Et si fuerit ex
 debilitate intestinorū ⁊ palisi vtat̃ oia
 mēta diatrion: pipeon: diagalaga: oia
 thos cum musco. pliris cū musco: oia
 bra: diamargariton: dianison. Itē vtat̃
 tyriacā: mitridato. Notandū q̃ in bal/
 neis debet esse cautela q̃ nō sedeat in
 aqua nisi vsq̃ ad diafragma: ⁊ custo/
 diamus cerebrū ⁊ cor ⁊ membra prin/
 cipalia: vt dictum est. Balnea aut̃ salsa
 nālia sunt valde bona. ⁊ si nō habeant̃
 fiant per artificii de betonica: german/
 dria: calamento. origano: maiorana: ⁊
 sulphure. Si aut̃ colica fuerit propter
 rupturā aut vermes hoc dicit̃ in locis
 suis. Et si fuerit ppter causas primiti/
 uas aut ppter alias causas nō ad vn/
 guem executas reducant̃ ad tēperamē/
 tum per contrarium: ⁊ ita fiet curatio.

Clarificatio. Notandū q̃
 + bal. aq̃ dul. i
 magno dolore plus cōpetit q̃ bal. aq̃
 salse. qm̃ aqua salsa mordicat. ⁊ pun/
 git. ⁊ ita augmentat dolorē. aqua autē
 dul. non. ⁊ i3 aqua salsa magis consu/
 mat ventū. nihilominus cū dulci appo/
 nitur camomilla: anthos. ⁊ silia. quare
 rē. Scōo intelligendū q̃ colica pas/
 bene pōt causari ex lapide in intestinīs
 sed hoc est de raro contingentibus: ⁊
 ideo auctores nō faciunt mentionē qz
 raro ibidem generant̃: ppter latitudi/
 nē meatuū: ⁊ qz calor ē debilis cū sine
 mēbra pāniculosa. ⁊ ideo non indurat
 mām: vt inde lapis generet. In renib⁹
 aut̃ ⁊ vesica ⁊ pulmone frequentius
 p iij

generantur in renibus et vesica propter
stricturam meatuum: et quia superfluitates
currunt ad illum locum. Et quia ratione et a/
tis in vesica potest esse color fortis. In pul/
mone autem materia est multa: et licet meatus
sint lati. tamen calor est fortis quare po/
test lapis generari in intestinis autem ra/
ro propter causas dictas. aliquando tamen est
possibile: et quia materia est multa viscosa et
ratione alicuius particularis calor potest esse
fortis. calor autem fortis agens in materia
viscosam resoluit quod est subtilius et re/
liquum indurat: et ita generat lapides.
lapis igitur causatus in intestinis potest
esse colice causa passionis sed hoc est de ra/
ro contingentibus. Tercio notandum
quod medicina laxativa licet laxet per acci/
dens tamen potest replere et ita colicam inducere
scilicet quando corpus est multum plectoricum
et virtus expulsiua debilis et medicina
laxativa habet virtutem attrahendi: licet
igitur inaniat replere: tamen potest per acci/
dens. Quarto intelligendum quod licet colica
et iliaca sint passiones males et repletiona/
les. nihilominus possunt causari a ma/
la complexione sine materia. sine materia inquan/
tum illa complexio fundat. et iste est mo/
dus quia mala complexio calida indurat sub/
tilius exalando. et frigidum constringen/
do. et siccum indurando et corrugando
et humidum oppilando: et ita mala com/
plexio sine materia vel quasi sine materia potest
colicam et iliacam inducere ut dictum est
in fine. Quinto advertendum quod colica
frequentius generatur ex phlegmate quam
ex co. et quia magis aduenit et quia frigidum
et licet co. mittat naturam ad intestina et phle/
gma non mittat: nihilominus non mitti/
tur eo. ad intestina: ut ibidem maneat: sed
ut feces stimulet et expellat: et ideo co/
lera una cum fecibus expellat: et licet phle/
gma mittat ad luncturas. non tamen mitti

tur ut ablat et recedat: sed quod remane/
at et lubricando iuvamentum afferat. et
ita non est simile de phlegmate in iun/
cturis. et de co. in intestinis. ad aliam enim
et aliam intentionem mittunt a natura. Se/
xto notandum quoniam licet colica causetur ex
hu. frigidis. et vena deberet esse remis/
sa. nihilominus tingit ratione doloris ut
dictum est. quoniam alius ex modis tingit: et ratione
accidentis. et ratione oppilationis. et ratio/
ne debilitatis virtutis: et ideo in istis pas/
sionibus frequenter decipit medicus. credens pro/
pter tincturam vaine quia materia sit causa. cum non
sit: quare et cetera. Septimo intelligendum quod
vomitus est malum signum semper in coli/
ca quia significat quod pars inferior est oppila/
ta et ita stercora non possunt exire per in/
feriora. timendum est igitur quod expellant per
superiora: et hoc est pessimum et mortu/
ale: licet igitur vomitus non competat in co/
lica. nihilominus vomitum humoralis bene com/
petit in passione. renem cum materiam expellat ad
partem oppositam: ut dictum est in sententia.
Octavo intelligendum quod si colica fuerit
ex causa calida et corpus fuerit plectori/
cum quod bene potest competere phlebotomia
alio particularibus concurrentibus. Ul/
timo intelligendum quod in iliaca et colica
cum sunt de causa calida. colica bene possunt
competere narcotica modo debito ad/
ministrata. nec nocent in isto casu. imo
directe videtur competere et ratione morbi et
ratione accidentium et cetera.

Capitulum xix. de melia mirachia.

Mirachia est
passio ypocudriata cum
terribilitate accidentium.
Intelligendum est quod mirachia
est quidam paniculus circa intestina si/
siphac est. aliter ita quod paniculo mirach

accidūt morbi cōsimiles. officiales ⁊ cōmunes. ⁊ qz mēbrū est multū sensibīle. ideo sequunt mltā accidētia. ⁊ pas. multe. qm̄ ex hoc aliqñ ypocūdrīa eleuantur. aliqñ deprimuntur. aliqñ venit vel sequit epīlia. aliqñ mania. de qua dictū est q̄ appellabatur mania mira/chia. aliqñ sincopis. aliqñ ydropis ppter dolorem ⁊ torsionē ⁊ puncturam ypocūdrīorū: ⁊ ideo appellatur pas. ypocūdrīata. Sz mirachia a mirach dicta. colica aut pas. appellatur dolor ypocūdrīorū cū punctura ⁊ mordicatione ⁊ expulsionē materie p superio/ra ⁊ inferiora. cū maximo dolore ⁊ inquietudine sicut dictū est. De causis at ⁊ signis ⁊ curis satis dictū est superi⁹ capitulo de tortura intestinoꝝ. ⁊ capitulo de iliaca. ⁊ caplo de fluxu ven. ⁊ ideo supersedeo. Sed dei gratia dictū est qd dictū ē. Intelligēdū tñ circa istā mān q̄ mirach est pinguedo. zīrbosa tenuis ad modū retis imēdiate inuoluens intestina. deinde venit alia pellīcula que magis appropinquat cuti ⁊ appellat siphac. ⁊ hoc ē dictū est in. Ry. ⁊ dicitur caplo de ydropissi.

Capitū. xx. de vermibus.



Vermes et ser
pē
tes ⁊ scarabei generā
tur ex putredine ī cor
pore humano sicut ge
nerant extra in mūdo
vermes ⁊ musce ⁊ si
milīa.

Cause. Cā remota vermū ē om
ne illud qd gnāt hu. cruō.
sicut est repletio nauseatua: ⁊ coitus
post replezionez: multiplicatio fructū

⁊ frumenti cocti: ⁊ ita de alijs que ge/
nerant hu. cru. phlegmaticum. qm̄ ex
san. non generantur vermes qz corpus
eo indiget. nec ex co. qz nulluz aīal nu
tritū nec generatur ex co. fm̄ Gal. ilq.
de simplici medicina. nec ex mēlia: qz
remota est a pīncipijs vite. Restat igit
tur q̄ generentur ex phlegmate cū te/
neat dispositionem mediam inter hu.
cum igitur putrescit phlegma in intesti
nis. tunc illa materia suscipit spīritum
vite: ⁊ generantur inde vermes ⁊ simi
lia: ⁊ generantur diuersi fm̄ diuersita/
tem putrefactionis ⁊ particule patien
tis. ⁊ ideo quando putrescit mā phle/
gmatica in intestinis superioribus: tūc
generantur ibi vermes longi ⁊ rotun/
di. ⁊ appellantur lumbrici. Et si putre
fiat in longaone generantur quidam
vermes parui rotundi sicut sunt ver/
mes qui inueniuntur in caseo. parui. n.
sunt quia diu ibi manere non possunt.
⁊ si morentur magnificantur ⁊ sūt ma
li valde. Si autem materia putrescat
in intestinis medijs tūc generantur ver
mes curti ⁊ lati. ⁊ appellantur ascarī/
des seu cucurbitini qd̄ ideoz est.

Signa. Quedaz sunt signa ver
mū que sumuntur a
somno: ⁊ quedam a vīgilīs. a somno
quoniam garrunt in somno. ⁊ patiunt
tur stridorem dentium ⁊ masticant si/
cut si haberent cibum in ore. ⁊ habent
somnia terribilia. ⁊ excitantur terribi/
liter. ⁊ cum inquietudine ⁊ ira. Si in vī
gilīs tunc patiuntur prurītum in nari/
bus ⁊ aliqui eructationem: dolorez:
clamorez: remissionē saluē: ⁊ egredīt
lingua. ⁊ desiccāt os de die plus q̄ de
nocte. ⁊ efficiunt amētes. Sz festucas
nō colligūt nec magnū dolorē in capi/
te patiuntur: ⁊ egcūtur aliqñ vermes
y iij

per nares et per os et inferiora. imo di-
ciur qd aliquando perforant intestina
et exiunt extra: et est stupor audire si ve-
rum est. et qd consueverunt sequi terri-
bilis accidentia. sicut est mania: epilepsia
caninus appetitus: bolismus: sincopis
iliaca passio. et colica: et etiam epatis pas-
sio: et sunt ut plurimum cum constipa-
tione ventris: et illi qui sunt inferius pu-
gunt et mordicant: et quasi quedam pu-
ritum continuum: sicut si formice mul-
te essent in ano. Et si sint in intestinis su-
perioribus ascendit dolor ad stomachum
et ita de medijs causatur dolor in me-
dio loco.

Prognostica. Vermes. n. in
tumoribus febribus quā-
tum est de natura sui semper sunt malum signum
et quod signat lesionem puris et corruptio-
nem materiae peccatis: et quod sunt ex toto ge-
nere praeter naturam: ideo nullo modo possunt
esse bonum: nec per se nec per accessus in qua-
tum vermes: comparatiue tamen possumus
loqui de vermibus sic. vermes in febris
bus aut sunt in principio aut in medio
aut in fine. Si in principio aut sunt vi-
ui: aut mortui. si viui malum signum est. si
gnificat. n. qd se est pestilentialis: et ideo
fugiant magnam corruptionem. Si mortui
bonum signum est quod significat qd sit ex mu-
dificatione. In principio. n. non videtur
qd malitia sit tanta qd possint esse ma-
gni ratione malicie morbi. Si autem in fine
appareant et sint viui bonum est: quoniam tunc
veniunt ratione mundificationis: et ita vi-
detur dicere Auicenna. si autem sint mortui
malum est: quoniam ex malicia materiae videtur
esse. Si autem appareant in medio morbi
semper est malum: siue sint viui siue mortui:
febris enim concomitans vermes semper ma-
lum: pro tanto quod consumit nutrimentum
vermibus. Secundo est malum quod augmen-

tant putredines: ex qua generantur ver-
mes. Tercio malum est quoniam infamantur et
calcfiunt vermes: et ita angustiantur: et
magis mouentur. et ita patientes ma-
gis molestant: generant igitur frequenter
in pueris et gulosis: et circa autumnum:
et breuiter in omni eo in quo materia cru-
da multiplicatur.

Cura. In primis rectificet dieta
et totum regimen ut phlegma non multiplicet in corpore. Deinde
olgerat materia cum oxillio diu. Et pur-
get materia cum verapla acuta cum agari-
co. et pulpa colli. Deinde si materia con-
tinetur in intestinis superioribus dentur po-
tationes per os. et si in inferioribus fiant
suppositoria et clisteria. et si in medijs
fiant utriusque. Vermes autem interficiantur
per hunc modum. detur lac ad potandum
duobus diebus vel tribus: et post in il-
la hora de acetum vel aliquod ama-
rum mixtum cum lacte sicut aloes: vel mel
cum aloz. et velociter interficiuntur. vel
detur se. centauree. Ecce quod sit modo com-
muniter de nouo. detur semen zedoae
rite tritum ad potandum cum brodio vel
cum vino: et procul dubio interficit omnes.
Si autem magis particulariter volumus
procedere procedamus sic. vermes. n.
aut sunt cum se. aut sine se. Si sine se.
tunc procul dubio amara interficiunt. Ista
igitur sunt mala enula. psiccaria. menta-
strum: rutha: aloes folia persici. et cortex
eius: absinthium: fella: lupinus. amigd.
amara. nucleus persici: costus amarus
centaurea: et multa consimilia. Accipiant
igitur aliqua ex istis et fiat portio: et ali-
qua per os: et accipiat aliqua pro portio: et si
at clistere: et ex istis potest fieri emplastrum
et desuper apponi quolibet istorum modorum
possunt interfici vermes. Pro vermibus autem
minutis qui sunt in longaone fiat sup-

positorium de sale gēma: vel de lardo
ne: et q̄ stet ibi aliquibus horis: et po/
stea q̄ extrahat subito et lardo iuene/
tur plenum de illis vermiculis. Aqua
salsa potata interficit vermes. cū autē
mortui sunt et nā non euacuat extrahā/
tur et euacuentur. Aliter illud cadauer
magna induceret nocumenta. Illa autē
que euacuunt et interficiūt sunt ista. s.
aloes: succus preos. et succus cucume/
ris asinini: agaric: turbitib: pulpa coll.
et cartam^o qd̄ est se. croci hortensis. su/
periores autē euacuunt per ea que su/
munt per superiora. et inferiores p̄ cli/
steria facta ex his dictis. medij vtroq̄
modo: yerapi. et tiriaca interficiūt ver/
mes: sapo mollis si p̄giatur per cliste/
re: vel si apponatur supra vmbilicū
interficit vermes. Utantur pullis colū/
barum et vtant in brodijs et salsamen/
tis pipē: gariofi. zedoaria: galanga vi/
tet atriplices: et fructus: et caseū recen/
tem: et oīa que generant mām crudam
phlegmaticā vt dictum est. Si autē ver/
mes sint cum se. tunc ista calida essent
multum nociua. tunc igitur detur siru/
pus acetosus. et mala granata: et pur/
getur cum electuario de succo ro. et tri/
fera sarracenica: et yerapi. et empletur
cum succo lactuce: et vermiculari et sa/
rina ordeī: et accito: et vtaf brodio cau/
lium et cicerū: et lentiū: et aqua ordeī: et
vtaf coriandro in salsamentis: et fiāt cli/
steria de cartamo. et alchitrā qd̄ ē p̄x/
liquida. semē cētonice: vel semē zedo/
rie: vt dictum est interficit oēs vermes.
Sicut interficiantur oēs serpentes si i/
grediant corpus humanū aut si ibidē
generentur per modum dictum.

Cura. Intelligenduz q̄ vermes
generant suo modo sicut
generantur lapides in renibus et vesica

qm̄ materia est grossa et viscosa in re/
nibus et vesica: et calor est fortis gene/
rat lapidem: qm̄ calor fortis intēdit oī/
gerere: et ita exalat subtile et remanet
qd̄ est grossius: et ita mā petrificat. qm̄
ex inobedientia materie ad plenū dige/
ri non pōt nisi sicut dictū est: et ita acci/
dit nature p̄ accidens lapides genera/
re. Si autē virtus esset debilis nūq̄ ge/
neraretur. ita est de vermibus qm̄ qm̄
materia ē grossa cruda crapulosa et ca/
lor fortis tūc intendit digerere et assimila/
re quantū erit possibile et nō pōt pro/
pter ineptitudinem materie: et q̄ mate/
ria recipit quādam indigestionē et acq/
rit caliditatem et humiditatem: ideo mā
suscipit spūm vite: et ita facit nā qd̄ est
sibi possibile. quare ex hac mā suo mo/
do putrefacta et ebullita generant ver/
mes: et ita suo modo pediculi: et serpe/
tes: et scarabei: et multa cōsumilia. et ge/
nerant intra corpus humanū. et ita nō
venit putredo ex parte agentis sed ex/
pte materie: et licz si virtus fortis in se
non tamen in tantū per compassionem
ad mām q̄ ipsam vincere possit. Secū/
do notandum q̄ postq̄ sumpta sunt
amara propter vermes corpus cōtur/
batur propter duo: quoniam vermes
mouentur et agitant cum non possunt
sustinere fortitudinem amarorū. Se/
cundo quoniam amara interficiunt ver/
mes et putrescunt vermes et inde gene/
rantur cadauera: et ita sunt venenosi q̄
conturbant corpus. amara igitur con/
turbant et hoc est per accidēs. Tercio
notandum q̄ vermes magis generant
in iuuentute q̄ in senectute. Primo p/
pter malum regimen qd̄ cōmuniter est
magis in iuuenibus q̄ in senibus: et ita
hu. crudū generant qui sūt mā vermiū.
et cum hoc calor fortior est qui est cā

efficiens: et licet in sensibus materia fue-
niatur non tamen est causa efficiens.

Quarto notandum quod vermes plus ge-
nerantur in autumno: quoniam ibi sunt
plures fructus: et tempus est magis inor-
dinatum. digestio peior. et hu. crudi plu-
res propter debilitatem caloris: et ita
plures vermes generantur. licet tempus
sit frigidum et siccum. et ver accedat ad
calidum et humidum: quoniam cause
que occurrunt magis excedunt. Quinto
notandum quod vermes non generantur
in qualibet concavitate corporis: sed
in stomacho et intestinis: quia ibi abun-
dat plus materia phlegmatica et calor
remissus. in pectore autem et in venis
non sic. quare etc. Et si alibi generentur
hoc est de raro contingentibus. Sexto
intelligendum quoniam licet vermes
generentur a calore innaturali cum sint
preter naturam. vermibus tamen est na-
turalis. Septimo notandum quod ver-
mes qui sunt circa longaeones inducunt
stridorem dentium. et stuporem et abomi-
nationem: quia lacertus autem qui claudit et
aperit habet colligantiam cum cerebro
et stomacho: sed vermes superiores in-
ducunt appetitum cum sugant et cibum
consumant qui ad totum corpus dele-
gari debet. Ultimo notandum quod amara
competunt non ut nutriant sed ut ver-
mes interficiant: quia nullum animal nec
nutritur nec generatur ex amaris secundum
doctrinam Galienus. de simplicibus medici-
nis. et aliquando ex vermibus genera-
tur se. propter approximationem ad cor.
Capitulum. xxj. de passionibus animi. et
primo de emorroidibus.



Passiones animi
quantum est de presen-
ti sunt. x. sicut emor.

apostema: condilomata: cicatrices si-
cus: ragadie: paralisis: fistula: exitus ani
puritus. Sed primo agamus de emor.
Emorroides est fluxus san. p. venas
que sunt in ano. Intelligendum quod ave-
na chili pcedunt. v. venaeque multipli-
cantur ad circulum nature. que replent
aliquando san. melico. et aperiunt ve-
ne que fluunt: et talis fluxus appellatur
fluxus emor. et quando fluxus est repe-
ratus facit multa inuameta et preseruat
a multis egritudinibus melicis adu-
stis et corruptis: sicut est mania. melia
pleuresis: lepra: morphea: ydropisis:
et prisis: malum mortuum. quartana pas-
sionis: et ita de alijs omnibus consilium.
Et sicut preseruat ab istis cum tempore
fluunt. et ita cum confluuerint fluere: et
omino cessant omnes predicte egritudines
generant. Si vero si fluant ultra tempamen-
tum tunc sunt cause ydropisis et prisis.
In illis igitur in quibus hu. melici mul-
tiplicantur tempatus usus earum confert.
tempatus autem usus appellatur cum senti-
unt se alleviatis et melius comedentes
et cum sentiunt se grauiosiores et cum malicia
appetitus et cum sedo colore tunc ita
superfluit fluxus. quare statim constri-
gende sunt.

Cause. Quedam sunt extrinse-
ce. et quedam intrinsece. Ex-
trinsece sicut est acceptio medicine la-
tius: acutius: pungitius et similia. Si
intrinsece sicut sunt hu. adusti qui multi-
plicati ad inferiora rumpunt venas et
faciunt fluxum: et secundum diuersitatem hu.
peccantis diuersae species emor. inue-
niuntur. Quedam enim sunt de san. et
vocantur vices: et quedam sunt de san.
et co. et vocantur morales sicut emor.
cum incipit rubescere. et quedam vocan-
tur verruciales et ille sunt de melia. et qui

dam sunt de phlegmate: lz raro: z ta/
les sunt sicut vesice al.

Signa. Si emor. sunt ex hu/
midis frigidis tunc sen/
titur coturbatio z dolor z grauitas in
ventre. z si sint ex hu. ca. sentitur pun/
ctura z mo: dicatio circa anum sicut si
pateretur tenasmon. z cōsueuerūt ista
accidentia sequi. discoloratio faciei: z
grauitas coxarum: z hoc dico quan/
do fluunt vltra temperamentum. z est
vile habere signa quoniam frequen/
ter accidit qd aliqd credit habere emor/
roydes z non habet: sed crit tenasmon
aut ragadie z simil. a. z aliquando nō
credit habere z habet: z hoc non cre/
dit: quia nullus tumor apparet extra:
sed sunt intus intra anuz. Confert etiā
scire propter hu. peccantiē: vt sciamus
per quem modum euacuare debem.

Pronostica. hypo. docuit
nos pronosti/
care: quoniam postq̄ conlueuerūt flue/
re si omnes subito restringantur ma/
gnū periculum est quoniam pessime
egritudines generātur. potissime si flu/
xus esset antiquus: vna igitur remane/
at aperta. Secundo debemus prono/
sticare qd omnes vniuersaliter sūt diffi/
ciles curationis: z qz pars illa est enor/
mis z rugosa. z non potest perscruta/
ri causa sicut decet: nisi fiat per restau/
ratores: z illi vt plurimum sunt igno/
rantes. Secundo est difficilis curatio
nis: qz illa pars est multum sensibilis.
Tertio qz est cali. z semita multarum
superfluitatum z quasi conuinarum.
Quarto qz est membrum frigidum z
non habet virtutem fortem. Quinto
quia in decliniori est parte corporis.
Sexto quia verecundatur cōmuniter
detergere: z si detegant non sunt obedi

entes: z ita de alijs causis conformi/
bus. Tertio possumus pronosticare
qd si in retentione emor. superueniat
fluxus sang. narium: aut fluxus men/
struorum bonum est z maximū iuuā/
mentum consequuntur.

Cura. Circa regimen emorroy
darum tria sunt necessa/
ria. Primo scz qd si nimis fluant qd re/
stringantur. Secundo qd si preter soli/
tum restringantur qd aperiantur. Ter/
tio. s. qd ad ista consuevit magnus do/
lor sequi quare oportet qd mitigetur z
blandiatur. De primo procedam sic:
si emor. fluant nimis qd designatur per
ea que dicta sunt si particularia conue/
niant fiat primo phlebotomia de epa/
tica: deinde mundificetur corpus fm
exigentiam hu. peccantis. Si igit san.
dominetur mundificetur corpus cum
castiāsi. z tamarindis. Et si co. cuz mi/
rabol. citri. Et si mclia cum indis. Et
si phlegma cum chebul. z ista omnia
parent sicut opz. Deinde ponat vito/
sa cū scarificat. one iter spaulas. dein
de ponant emplā restrictiua: seu vn/
guēta supra anū. R. acacie: masti. thu/
ris: san. dra. tele arance. piloz leporis
minuissime incisor. glutis pisciū: glu/
tis carpentariozū: gallaz sumac: miri/
loz: an. 3. j. fiat emplm aut vnguētum
z desup apponat. Et si aptio fuerit i/
tra anū fiat stuell^o z imigat z itromit/
tat. tñ oz eē cautela qd si nimis fluxerit
qd vna dimittatur aperta: z hoc pōi fie/
ri qz pistent sicut cū aloē z desup illā
quā volumus apponamus. vel aliud
consimile aperitiuum vtatur isto ele/
ctuario. R. triasand. otacodiō. carniū
citroniorum conditorum cum zuccha.
sine speciebus: an. 3. liij. misceant. Itēz
emplastretur locus cuz micleta. z atba

nasia: vel videtur ista portione. R. ossa
 mirabol. et assentur: gumi arabi. masti.
 ro. añ. 3. ij. anisi: cimini: assorum: ligni
 aloes: gariosi. epichimi: añ. 5. j. conficiā
 tur cum sirupo mirino. et fiant troisci
 et exhibeantur cum aqua pluuiali. Et si cā
 fluxus esset frigiditas: ventositas: et si
 milia. addamus cinamomum: galangā
 zinzī. aristol. añ. 3. j. et 5. Si autē emor/
 royō. restricte fuerint preter solitum: et
 fluxus precesserat antiquus: tūc ape/
 riende sunt: quia nouum fluxum restrictū
 nō opz aperire. Tunc igitur in primis
 fiat phlobotomia de saphena. Dein/
 de mundificetur corpus. Si causa est
 ca. cum trisera sarracenicā reubarba/
 rata. Et si causa est frigida cum bene/
 dicta: et theodoricon. emperiston. De/
 de fometetur et sedeat in aqua vbi ista
 fuerint decocta. s. prasiū: origanū: ca/
 lamētū: porri: bleic: abrotanū: et silia.
 Deinde inungat cum oleo amig. ama/
 rarū: vel cum aliquo felle vel cū lacte
 ficus vel fiat emplastrum de stercore
 columbino: nucleis persicorum: galba/
 no: bdellio: staphisa. aspalto: medulla
 cerui: succo tiimali: pulpa coloquinti
 de: sale nitro: centaurea maiori: alumi/
 ne zuccharino: vel fiat ynguentum: Et
 si fuerint intus posite fiat stuellus et il/
 linat et intromittatur. Et si ista nō va/
 leant aperiantur cum sanguisugis vel
 cum phlobotomo. Et si emorrois eēt
 magnificata posset remoueri cum no/
 uacula vel cum aliqua medicina cau/
 stica. sicut est calx viua: atramentum:
 vitriolum: auripigmentum: vel scinda/
 tur paulatim cum pilo caude equine:
 vel abluantur frequenter cum aqua de
 coctionis istorum. R. porros: caules:
 frumentum: alumen: calcem viua: bu/
 liant in aqua: et fomentetur frequenter

locus et proculdubio facit ipsas cade/
 re. Ultimo cautrizentur cū ferro ca. et
 tunc restauratoribus relinquamus. Si
 autē dolor sit magnus mitigetur sic. fe/
 deat in aqua camomille: melliloti: ro/
 sarum: coriand. sumitatur papaueris.
 Deinde inungatur cum oleo sisamino
 et oleo amigdali. oul. et cum medulla
 cerui: et vituli: et sepo irecino recentē
 et cū pinguedine anatis: galline. Istud
 etiam sedat dolorem emorroy. R. ce/
 paz et coquatur inter prunas: et postea
 pistetur cum sepo irecino re. et fiat em/
 plastrū et desuper apponatur. Et dicit
 qd apium emorroydum mulium valet
 licet autē spēs habet radicem rotundā
 compressam ad modū sicillij et ex me/
 dio inferioris partis exit vnica radix.
 Si autē dolor sit in intestinis potest mu/
 cillago psilij cum siru. ro. et ex istis eis/
 dem cū oleo ro. et albumine oul. et ora/
 gano: et cū gūmi arabi. fiat emplz.
 Et est intelligendū qd anteq̃ ista loca/
 lia remedia applicent. corpus o3 pil/
 mo mundificari cum phlobotomia et
 farmacia. aliter mitigatiua parum va/
 let. Itē radix lilij decocta et pistata cū
 oleo mirino: et desuper apposita mul/
 tum valet. Lana succida cū oleo ro. su/
 pposita multum valet. Similiter diad/
 lo desup appositū multū valet cū mo/
 dico opio et croco. sedat enī dolorem
 emorroydarum.

De apostemate ani.

In primis mundificet corpus
 et purget et dieta et regimen
 exhibeant s3 diuersitatē pricu/
 lariū. B fctō fiat tale remediū: decoq̃nt
 lentes et terantur cum rosas: et soljs so/
 lairi. et oleo rosa. et fiat emplastrum.
 Deinde fiat istud. R. sumitates papa/
 ueris al. insquamus: portul. vitellum

oui. micam panis: et oleum rosa. et fiat emplastrum. Et si materia est frigida apponantur ista. s. se. lini: fenugre. gū/ mi arabi. folia caulium: oleum de ca/ momilla et similia. Et est hic intelligē dum q̄ apostemata anī ante tempus debent rumpi et aperiri et mundificari ne profundenter quia timenduz est de fistula.

De condilomatibus et cicatricibus.

Condilomata et cicatrices sūt quedā excreſcentie circa anū panniculoſe molles rugate et quando ſunt plene et inflatę appellant̃ condilomata: et quando ſūt vacuę ap pellantur cicatrices. quare curationez reſtauratozibz derelinquo.

De ſicu anī.

Sicus ſunt quedam excreſcen tie ad modum ſicis habētes quedam granula alba minu/ ta ab intus: quozum curationez reſtau ratozibz derelinquo. Iſta enim po/ ſunt curari ſicut dicitur de abſciſſio/ ne emorroydarum.

De ragadijs anī.

Ragadie ſunt apertiones ve/ narum que ſunt in ano dolo/ roſe ſine tūore: et p hoc diſſe runt ab emorroydibz: q̄ aptio emor roſ. eſt cum tumore: per ragadias er/ go poſſumus intelligere vlcera fiſſu/ ras et conſimiles ſolutiones conſinuat̃is doloroſas: et hoc dicitur q̄ cura/ tio iſtozū pōt eſſe vna.

Cauſe. Cauſe aut̃ iſtarū ſūt ſex partes: aut apoſtema ca. aut fluxus emorroydaz: aut quilibet fluxus acu tus: aut aliquod extrinſecum ſcindens et rumpeus et ſimilia.

Cura. In curatione talium opz ſupponere q̄ corp⁹ ſit mū dīficatum: et q̄ patiens ſit in bono re/ gimine. Deinde ad particularia venia mus cauſis omnibus remotis. Si aut̃ huiusmodi vlcera fuerint hūida aqno ſa virulenta quaſi ſanioſa tunc ſiat ta/ le vnguentum. R. litargi. ʒ. ʒ. cathimie auri et argenti: ceruſe lote: aloes loti: maſticiis: thuris: ſarcocolle: oſtraceo/ rum: gallarum: pſidie: balaſtie: mu/ mie: boli arment: añ. ʒ. j. puluerizētur et conficiantur cum oleo ro. et ſiat vn/ guentum. et locus quotidie bis aut ter inungatur: et abluatur cum vīno puro cā. et modico mell. et deſiccetur: et po/ ſtea vnguentum apponatur. Si autē iſte fiſſure fuerint ſacte ex nimia ſicci/ tate ſiat tale vnguentum. R. medull cer ui: vituli: medulle que eſt in maxilla porci: axungie gallinacee: et anatis: et butiri ſine ſale: olei ſiſamini: olei ami/ gda. dul. olei mirrini: olei de papauē/ re: añ. ʒ. ij. aloes. litarg. cathimie lote et dragaganti: ana. ʒ. j. cere noue. q. ſ. et ſt at vnguentum et poteſt addi ſarine vo/ latil molendini.

De paralīſi anī.

Analīſis anī dicitur extruſ ant ſeu egeſtionum inuolun/ tarie.

Cauſe. Cauſe autem quedā ſūt extrinſece quedam intrin ſece. Extrinſece ſicut eſt leſſio ſupra la pidem frigidum: aut in aqua frigida: aut caſus: aut percuffio ſupra ſpinam dozſi: aut incīſio lacertozum et neruo/ rum: et tunc venit ſubito et eſt incurā/ bilis. vnde aliquando emorroyd. al/ quando incaute ſcinduntur. aliquādo etiam venit propter vnguentia frigida et ſimilia. Si ppter cauſas intrinſecas

tunc venit vt plurimum propter malā
complexionem frigidāz z hu. sicut est
bu. phlegmaticus frigidus grossus vif
cosus imbibitus in lacertis longaonis.
Et aliquando est propter humiditatē
imbibitam propter calorem: z tūc est
ibi pūctura z mordicatio z arsurā.

Cura. Si autem causa fuerit fri/
gida sedeat in aqua vbi sit
menta: saluia: calamentum: costus: ab
sinthiū: lauina: squinatū: z postea in
ungatur cuz oleo de nuce cipressi z so
lis eius: z spicanar. z costo: z eusoz/
bio. Et modo fiat vnguentum. z mo
do aliud. z ista. continuentur corpore
mundificato donec perfecte sit curat.
Si aut talis paralisis fuerit cum calo/
re sedeat in aqua vbi fuerint ro. psidie
balaustie: mirrilli: z acetum. z postea
inungatur cū oleo ro. z mirrino: z pos
sunt apponi aliqua ca. sicut est costus.
z si esset ibi tenasimon apponantur ad
pes ad mollificandum. in fine autem
sedeant in aqua salis vt materia eua
poret zc.

De exitu longaonis.

I Longaon egreditur aliquan
do propter apostemata z tūc
prius curentur illa. aliquādo
egreditur propter nimiam compressio
nem. aliquando propter quādam mol
lificationem sicut in pueris. z propter
alias causas consimiles. z qñqz egre/
diunt z reuertuntur z tūc facilius cura
tur. In exitu igitur longaonis sedeat vt
dictum est in aqua vbi sit costus: cori
ces sabaz. hypoquistidos: psidia. ba
laustia: nux cipressi: eusorbium: pulpa
coll. Uel bulliant ista in vino ponico
z sedeat ibi. deinde inungatur intesti
num cum oleo laurino: z superasper/
gatur isto pul. R. myrrhe: mumie: nu/
eis cipressi: mastice: thuris: gallardim
sumacian. z fiat pul. z intromittatur z
quotienscūqz exiverit fomentetur pri
mo. deinde iungatur. z deinde intromittatur
re aspergatur. z deinde intromittatur
comedat mollificatiua z lenitiua ne co
gatur comprimere anum. suffumigatio
cum spolio serpentis valet. non solum
in exitu ani: sed etiaz in exitu matricis.
Similiter valet suffumigatio facta cū
bdelio: capparis etiam valet.

De purito ani.

Undoz sit puritus propter
vermes: z curentur vt dictūz
est: z quādoqz sit propter hu
mores acutos: z tunc mutetur dieta z
regimen in oppositum: z euaporetur
materia imbibita. z fiant suppositoia
sedatiua doloris. z fiat sicut dictum ē
capitulo de tenasimone.

De fistula ani.

Fistula aliquando orit in ano
propter apostemata aut emor
roidas. z similia. z aliquan
do profundat se multum. z aliquādo
parum. z quanto se plus profundat tā
to plus detert: z aliquādo perforat in
testinūz qz discernitur. qz feces exiunt
per fistulam z sanies per foramen ani.
z aliquando consumit magnam partē
lacerti qd discernit: qz si feces exit inuo
lutarie: z si digitus intromittat in anū
non potest bene constringi vndiqz. pro
funditas aut fistule discernitur qz com
probetur cū tenta de prouincia: z tunc
sciatur quante profunditatis est. quan
to aut profundior tanto tardius curat
quāto aut minus penetraverit tāto ve

locus curatur. Intelligendū qd quādo fistula penetravit intestinum et vesi-
cas omnino fistula incurabilis est. et si
est curabilis cavendum est valde a la-
certo: et curabilis non potest curari ni-
si discoopiatur locus vsq; ad fundum
vel cum ferro vel cum alijs medicatio-
nibus: et qd locus bene mundificet: et
qd paulatim caro regeneretur. De fistu-
la autē fuimus locuti superius in libro
primo cum fuimus locuti de egritudi-
nib; anguli ipsius oculi in apostema-
te qd appellatur garap apud Auic. qd
generatur in lachrymali a parte nariū.
et fuimus locuti quando loquebamur
de egritudinibus mamillarum: de in-
ceps autē istam curam refractoribus
totaliter relinquamus.

Clarificatio. Intelligendū
qd mirabola
nt contra emorroydas ad mundifica-
dum corpus aliquando plus valent. et
aliquando aloes plus: qm volumus re-
stringere fluxum emorroydarū: aut flu-
xus ven. pl. valent mirabolani. qm an-
te se laxat: et post se constringit. nec va-
let tunc aloes: qd pprietatem habet ape-
riendi orificia venarū. sed quādo volu-
mus apire et laxare plus valet aloes.
Secundo notandū qd galle et similia
stiptica valent contra exitū longaomis
licet sint frigidi: propter duo: aut qd hu-
miditas lubricare faciens iuncta ē euz
calido: aut qd ista stiptica frigida pmis-
centur cū multis ca. constrictiuis. sicut
est nux cypressi: mastix: myrrha: thus et
similia: et ita possum competere. Ter-
tio intelligendum qd fluxus emorroy-
darum causatur vt plurimum ex san-
grosso melico imo quasi aliter non fit
qm nā et proprietates sanguinis melici ē
vt descendat versus inferiora. Ex co.

autem pars non est qd magis ascendit
qd descendat. Ex phlegmate puro nō.
qm licet abundet in intestinis nō tamē
in venis. Ex san. non: qm non extrahit
per violentia: sed magis trahitur a mē-
bris propter nutritionē. Sed qd sang.
melicus est grossus et seculentus. ideo
descendit ad ianuā nature. quare flux^o
emorroydarū ē fluxus melicus. Quar-
to intelligendū qd lz san. melicus pur-
get per menstrua in mulierib;. nihilo-
minus possunt habere emorroydas
qd sū. melicus dñatur in nimia quāti-
te: et ita purgat duplici emuctorio: vel
qm menstrua retinent pter nām: et tunc
aliqui nā illud supfluit in purū ad emor-
roydas trāsmittit. Quinto notandum
qd sang. melicus qd p emorroydas eua-
cuat quodāmodo ē necessari^o: et nā po-
test se luare ex illo: et iō retinet quātū
pōt: quare ē fluxus periodicus. sed ex
alijs supfluitatibus sicut ē vrina et ege-
stio nō intendit nā se luare. sed cū oc-
currunt expellunt: et iō motus eorū nō
est periodicus. Sexto aduertendū qd
iudei vt plurimū patiunt fluxus emor-
roydarū. ppter tria: et qd cōiter sunt in
ocio: et iō cōgregant supfluitates meli-
ce. Secūdo qd cōiter sunt in timore et
anxietate: et iō multiplicat san. melicus
iuxta illud hypo. timor et pusillanimi-
tas si multū ipsi hūerint melici faciūt.
Tertio qd hoc ē ex vltiōe diuina iuxta
illud. Et percussit eos i posteriora dorsū
obprobriū sempiternū dedit illis. Se-
ptimo notādū qd phlobotomia in hoc
casu cōpetit cū supfluit flux^o: et qd eua-
cuat māz aīcedētē et distrahīt mām ad
oppositum. Octauo notādū qd in flu-
xu emor. competit primo phloboto-
mia ppter mām cōiunctā de saphena.
Nono intelligendū qd exit^o ani frequē^o.

accidit in pueris propter relaxatione
nervorum et lacertorum rōne humiditatis
currentis ad longanōe et relaxatis
illa mēbra. In senib⁹ autē l⁹ abūdent in
phlegmate cū nerui et laceri sūt idura
ti nō possūt relaxari quare exi⁹ lōgao
nis non fit in senibus vel valde raro.
Decimo itelligendū qd frigiditas mor
tificas lubricas et humectas ē cā exi⁹
longanōis. Sed frigiditas tēperas et
desiccās et cōstringens et coartas et icar
nās est cā curationis: qz vñm et idem
cum diversis diversa agit et.

Expleta ē qnta pñcula cū dei auxilio.

Incipit particula. vii. in qua agitur
de passionibus epatis renum et vesice
et continet capitula. xvi.

Capitulum primum de mala com
plexione epatis.

Caplm. ii. de oppilatione epatis.

Caplm. iij. de apostemate epatis.

Capitulum quartum de fluxu sanguis
ab epate.

Caplm. v. de ydropisi.

Caplm. vi. de ictericia.

Caplm. vii. de passione splenis.

Caplm. viij. de passione renum et pa
mo de dolore.

Caplm. ix. de apostemate renum et ve
sice et partium vicinarum.

Caplm. x. de vlceribus renum.

Caplm. xi. de minctu sanguinis.

Caplm. xij. de lapide renum.

Caplm. xij. de pas. vesice et incipit a
diabetica passione.

Caplm. xiiij. de stranguria.

Caplm. xv. de illis qui ignoranter le
ctos cōmunt.

Caplm. xvi. de diisuria passione.

Capitulum primum de mala com
plexione epatis.



Par est mem
brum
primum et principium
in generatione humo
rum fm intentionem
medicorum. Nūc au
tem epar sicut et alia

membra patitur morbos consimiles:
officiales: et cōmunes. Primo igitur
agamus de consimilibus. Epar igitur
patitur malam complexionem ca. fri
gidā. sic. et hu. quorū cause sunt inde
bita applicatio. vi. rerum non natura
lium. quecunqz igitur fuerit cā opz si
gna distinctiva habere. et hoc sufficit
ad curationē quantū est de present.

Signa Mala complexio ep
atis ca. discernit per hūc
modum vrina est colorata et egestio.
et color faciei vergit ad citrinitatem: et
appetitus in potu est augmentatus. in
cibo est diminutus: et pulsus est velox
et ledit a calidis: et inuatur a frigidis.
Et accidit aliquando vomitus multo
rum colorum. modo liuidus. modo ci
trinus. modo viridis. et potest discerni
ex alijs vi qz iuuenis colericus qui la
borauit et comedit cibaria ca. et temp⁹
est calidum: et multa alia consimilia.
Si autem epar pariatur malam com
plexionem frigidā: tunc discernitur p
colorem sedum in facie. et per paucita
tem sitiō: et pulsus tardum: et qz vrina
est remissa. et si frigiditas est cum sicc
tate. tunc est vrina tenuta. et si est cum
humiditate tunc est vrina spissa: et ege
stio aliquando est sicca. et aliquando
humida. quoniam si virus attractu
ua epatis est fortis tūc est venier sili

etia. et si est debilis ē laxus et cognos-
scitur p̄ iuuantia et ledentia et breuiter
possum̄ discurre per res nāles: et nō
nāles: et h̄ nāz. Si at mala p̄plo ē sicca
tūc vīna ē tenuis. et ego ē sicca. et puls⁹
dur⁹. et sitis adest cū ariditate. Si autē
mala p̄plo ē hu. tūc vīna ē spissa et ego
hūida. et pulsus mollis. et nulla sitis. et
facies subhumida. et ita de alijs.

Prognostica. Dēs iste male
cōplones i ca-
cociāz. i. ydropisim si oīa durauerit si
naliter terminantur.

Cura. Intelligendū ē h̄ multū dī-
ligētē q̄ epar ledit a mul-
tis s; p̄cipaliter a trib⁹. s. ab oīb⁹ dul-
cibus ychēmētis dulcedinis sicut ē mel
sic⁹ vīnū dul. et siliā: qm̄ oppilāt. Secū-
do ledit ab omnib⁹ cibis grossis et ou-
re digōnis. sicut sunt oua indurata. car-
nes bouine antiq̄. caules. et case⁹. et oīa
conchilia. et pisces bestiales. et oīa legū-
mina: p̄ter brodia cicēz. et siliā grossa
oppilantia sicut cingēdo. Tertio
ledit ab oīb⁹ lenitūis et humectatiuis.
sicut sunt lactu. portu. melōes. cucume-
res. et cucurbite. et ab oīb⁹ generatibus
san. aq̄sum. ledit a multis alijs. sicut ē ni-
mius potus aq̄ frē. et potissime de ma-
ne et post nimīū exercitiū et laborez. et
post coitū et ledit etiā sic stōus cū cru-
dū ponitur supra semicoctum. et ita de
alijs sup̄ius dictis. et ledit multū i vno
in quo medici cōiter nō aduertūt. Ali-
q̄ accit q̄ aliq̄s h̄z stōz fr̄m aut epar et
p̄ comestione credūt digestiā fortissi-
care sumēdo elin ca. aut aliquā conse-
ctionē multū ca. aut sumendo vīnū pu-
rum. aut nectar. aut vīnū grecū. aut vi-
num de cipzo. sicut faciūt diuites post
cibū imediate cū intrāt cameras suas:
et sūptio talū nō est nisi venenū: qm̄ fa-

ciunt cibum crudū penetrare ad mēbrā
et inducunt ebullitionē et putredinē.
et hoc ē et qd̄ dicit Auic. quare ex tali-
bus corrūpit vīr⁹ epatis digestiua. nul-
lum igit ea. def post cibū sed si digesti-
uam cōfortare volum⁹ dem⁹ ante cibū
vel simul cūz cibo: sed post nullo mō.
Illa aut q̄ p̄fortāt epar sūt ista. scz auel-
lane. p̄pter tria. et qz hu. laudabilē ge-
nerāt. et qz penetrāt et dōppilāt et qz i ca-
liditate nō multū excedūt. vne pas. etiā
cōfortāt epar. et sistici. si sumant cū cor-
tice potissime tñ qm̄ p̄plo epatis decli-
nat ad fr̄itatē. valet et lac vaccinū buti-
ro extracto. valet et malag. acria dul-
que muza appellant. et absinthiū valēt
et fruct⁹ stipuci et decoctio eoz ouz tñ
sumant in pua quāitate. sicut sūt pira
et coctana. et berberis. aliter enī timēdū
esset de oppilatiōe. et ita de iliaca. et co-
lica. valēt etiā pira et amara et aroma-
tica. et cinamomū multū valet. sp̄aliter
aut loquēdo multa sūt q̄ valēt q̄si a p̄-
petate sic end. scar. lacca. spicanar. s̄q̄nā-
tum. sumac. cāphora. spodiū. sandali.
acetosa. et mīta p̄silia. de q̄b⁹ videbim⁹
cū discrasias epatis p̄iculari p̄sequimur.

De mala p̄plone epatis calida.

Alia discrasia ca. epatis sine
m̄ mā curat cū alterantib⁹ cibis
et potib⁹ et siliib⁹. Utat in p̄i-
mis piscib⁹ s̄q̄mosis de aq̄s mundis co-
ctis in aq̄ et aceto. et v̄tat carnib⁹ eduli-
nis. et agninis. perdicib⁹. et pullis. et au-
culis minutis cāpestrib⁹. et vitulo lactā-
ti. et v̄tat lacte acetoso. et vitet vīnū nisi
digestiua eēt debilis aut cōsuetudo ipe-
diret. et tūc v̄tat vīno subtili vergēte ad
albedinē cū multa aq̄: et p̄nt cōdiri ista
cibaria p̄dicta cū aceto et coriād. et aq̄
ro. et acetositare cit. et vitet oīa q̄ sunt i
interiorib⁹ aīaliū. et oīa q̄ sūt dure dige-

itiois et supflue pinguedinis: quare o3
 vitare oia dura et carnes mufoninas:
 et filia. Uiat lactueis endi. scariola hoz
 tulana et pomis et malis grana. et piris
 interdū et lacte vaccino a quo butirū ē
 extractū et vtiat pane bñ cocto et bene
 fermētato licet modicū panis azimi cō
 petit aliqui: q3 stipticādo cōfortat sicut
 modica quantitas piroz et filii. Uiat
 et iusto electuario. R. zucc. ro. triasan.
 diadragā. fri. diaarodon. abbatis. añ.
 3. ij. et 5. misceant. Itē pōt vti oxizac.
 et sirup. viol. Si autē eēt mala discrasia
 epatis cū mā o3 vti fortiorib⁹. R. endi.
 scario. añ. 3. ij. acetose. lactu. añ. 3. iij.
 se. fri. floz nenuphare epice. añ. 3. j. ro.
 sandal. muscatellini. añ. 3. 5. berberis.
 sumac. spodij. añ. 3. ij. caphore. 3. j. vi/
 ni maloz grana. aceti al. añ. 3. ij. panis
 zucc. lib. j. fiat sirup. quat. v. Et si cale/
 factio epatis eēt cū oppilatione addā
 tur istis radices apij: et succus feniculi.
 et capill. ve. re. et addant endiua scar/
 nate in locis oculis aut nata i hortis
 oū tñ sint amara: qm̄ tūc valēt in cā ca.
 et in cā fri. Si discrasia ca. epatis fuerit
 cū oppilatione mā oigā purget cū cal/
 siasi. māna et tamarind. vel trisera sar/
 ra. reubarbarata: et pōt emplastrari sic
 epar. R. succi. cucurbi. oium sandal.
 succi sempuue succi lactu. succi epice:
 et misceant cum farina ordeī et aq. ro. et
 aceto fortissimo et supra regionē epā/
 tis apponant. Itē multū cōpetit ordeā
 tū cū aq. ordeī et moza seminata. Itē
 intelligēdū q. multa sunt medicamina
 q. cōpetūt i discrasia epatis: sicut troc/
 sci de caphora et filia: et ista dicent in
 fine libri cū ponemus antidotariū no/
 strū vbi ponent sub cōpēdio antidota
 q. valēt in morbis a capite vsq. ad pe/
 des. In pas. igit epatis p̄sideret ipso in

quo vene meserice et vene epatis sūt
 vacue et tūc medicamina ministrēt.

C De mala cōplexione epatis fri.

Tatur istis electuarijs. diaga
 v. langa. diambra. dianibos cū
 musco. dianison. diactonitē.

et cōfectionib⁹ q. dicent in antidotario
 nostro. Uiet lac et oia que sūt difficil/
 lia digestionis: et vtiat vis pas. et auel/
 lanis assis et fisticis et amig. et inungat
 cū oleo de absinib. et costo et spicanar.
 et oleo amig. ama. et sp. i discrasia epā/
 tis fri. apponant aliq. fri. in p̄ua quat/
 tate et sint aromatica. Et in discrasia
 ca. apponant aliq. ca. et sint oia aroma/
 tica quāadmodū erit possibile vt vni/
 aliud tēperet et epar cōfortet et medi/
 camē faciat penetrare. Si autē discra/
 sia epatis frigida fuerit cū mā vtiat for/
 tiorib⁹. In primis igit vtiat tali sirupo
 R. radicū aristol. radi. feniculi petro.
 bursi. sparagi. graminis apij. añ. 3. iij.
 mūdēt et cōtūdēt et tēperēt in ace/
 to fortissimo p. oie et noctē. R. eupa/
 torij. scolopēdrie. assari. costi absinibij
 añ. 3. iij. spicanar. idnanti. calami aro/
 matici. lacce anisi. maratri. endi. scar/
 amig. amaraz. añ. 3. ij. cinamoni opti/
 mi. 3. j. sumac. berberis rosaz. sandal.
 muscatell. caphora. añ. 3. j. mell. ro. lib.
 j. et 5. panis zucc. lib. 5. et fiat sirup. lib.
 ij. large et aceti p̄dicti ponantur. 3. iij.
 Mā oigā purget sic. R. agarici renb.
 als turbith. añ. 3. j. et 3. j. lacce. spica/
 nar. folioz sene. mastic. folioz absin/
 thij. folioz mēte. zinziber. añ. 3. j. p̄fici/
 ant cū oximel. et fiat p̄lle: et post. ix. di/
 es sue cōfectionis ad min⁹ dent a. 3. v.
 vsq. ad. 3. j. iuxta pueniētiā p̄culariū
 Dent igit volatilia vsualia assa p̄terq.
 illa q. degūt in aq3: cū salsamēto de li/
 gno alo. cinamo. et pipere et nuce mus

et modico cotiandro: et aqua limonum et vino et aceto sitate cit. et pnt vti castaneis assis et valet panis ca. infusus in vino: et dicitur quod caules coci in triplici aqua et coditi cum aromatibus multum valent: valent etiam huiusmodi de eupatorio: et de absinthio. et costo et lacca sicut dicitur in antidotario. Si autem in epate sit mala complexio sicca humectet epar cum cibis et potibus et balneis et vnguentis et siliis: si tamen fiat huiusmodi temperamentum. Idem dicitur de mala complexione epatis humida quod de tur deficcatur et extenuatur et de oppilatiua: huiusmodi tamen fiat cum temperamento.

Clarificatio. Intelligendum quod solo contriuitatis in epate: aut est magna aut est parua. Si parua curari potest. Si magna non maior est tamen solone contriuitatis potest sustinere quod cor per nobilitatem cordis. Et iuxta huiusmodi intelligendum quod vlcera epatis non producantur se. sicut vlcera pulmonis: sed hydropis: sed inducuntur quod deficit digestiua huiusmodi: sed vlcera pulmonis inducunt se. quoniam cum pulmo sit ventribus cordis: non potest cor euentari et ita continent vapores quod succalescunt et per prius cor et membra solida et totum corpus. Si dubitaret aliquis quod mala complexio epatis sit peior vel ca. vel fri. Dico quod si equaliter distet a complexione naturali epatis quod calida est ita quod caliditas excedens tantum eleuet supra complexionem epatis naturalem quantum frigiditas distat a complexione epatis naturalis: tunc dico quoniam aut nos loquimur quo ad complexionem epatis aut quo ad subam. Si quod ad complexionem equaliter distet et omnia sunt paria: dico quod ita mala est vna sicut alia iuxta doctrinam Gal. viij. de ingenio dicentis quod equalis est tempus reducendi mala complexionem ca. et fri. sed modus non est equalis quod magis ledunt membra vicina a frigi-

do quod a calido. Si autem nos loquamur quo ad substantiam: tunc distinguo: quoniam si substantia epatis aut est rarior vel trar temperamenti suum: aut densior. Si rarior tunc dico quod complexio calida est peior: quod nimis rarificat: sed frigida est minus mala: quod quodammodo ad temperiem adducit. Si autem substantia epatis sit densior temperata: tunc peior est frigida quia condensat: et minus mala est calida: quia ad raritatem adducit. Et est notandum quod frigida complexio non magis recedit: quoniam licet epar sit calidum: suppositum tamen est quod equaliter recedunt: nec etiam calidum indocet peiores egritudines: quoniam ita tarde curat hydropis de frigida confirmata: et ita comparationes debent esse vniiformes. Si dubitet aliquis que mala complexio epatis sit peior vel sicca vel frigida: dico quod frigida cum sit actiua et non proportionata ad passiuas: et quod corrumpit digestiuas ex qua aufertur humiditas nutrimentalis vltra totum corpus. Et licet epar cum sit fons humiditatis et siccitas habeat priuare humiditatem totum corpus cum deficiat in fonte: quia humiditas non causatur nisi ex bona digestionem: et digestio causatur a calido: et frigidum directe contrariatur calido: ideo radicaliter et principaliter et primo plus nocet frigiditas quod siccitas: cum frigiditas sit vt causa et siccitas non sit nisi effectus in proposito quo ad ablationem humiditatis nutrimentalis: quoniam siccitas non corrumpit digestiuam in virtute sui: sed in virtute alterius. Sed si dubitaret aliquis quod istorum plus noceat vel siccum vel humidum: Dico quod plus nocet siccum iuxta intentionem Gal. octauo de ingenio: quod facilius est rem humidam

desiccare: q̄ sicca humectare: licz mo/
 dus sit cōlis. Deinde possumus intelli
 gere circa istā mām q̄ phloia pōt cōpe
 tere in mala discrasia epatis calida si/
 ne mā: nō ad euacuādū sed ad euētādū
 z ifrigidādū: z iō sit i pua quātitate. z
 iuxta hoc notādū q̄ mala pplexio po
 test eē in epate sine mā peccate: absolu
 te aut sine mā eē nō pōt cū sit accūs: sz
 mā nō peccat. Deinde aduertēdū q̄ sti
 ptica bñ pñt cōpetere in mala cōple/
 xione ca. nec calor ex h fortificat quia
 corp' mūdificatū ē: z qz aliq̄ fri. aperiti
 ua apponūtur. Ultimo notādū q̄ ama
 ra possunt bñ cōpetere in discrasia ca.
 epatis ad dñtis tamē aliquib' stipiciis
 cū quibusdā frigidis.

Capitulum .ij. de oppilatione epatis.



Oppilatio epa/
 tis ē
 onstrictio seu coartatio
 en clausio venarū q̄ sūt
 in epate: seu pororū z so
 aminū q̄ sūt in sba ei'.

Causa. Cā enī aut puenit ab ex
 trinseco. aut ab intrinseco.

Si ab extra tūc sūt sicut ē acceptio ci/
 borū stipticorū frigidorū grossorū: aut
 aliquo mō ineptorū: sicut sūt pira sor/
 be caro bouina fūgi: z multa pñlia: z
 sicut ē coartatio z cōpressio. frigida ab
 aliquo violēto: aut sic sūt vngueta fri. z
 oīa cōsilia: q̄ cōprimūt z mouēt a cir/
 cūserētia ad cētū: aut ē oīa illa q̄ mo
 uent a cētū ad circūserētia oīa tamē
 ibidē remaneāt inuiscata. Si aut sue/
 rit ab intus aut hoc ē pp epar aut ppi
 alta mēbra. Si pp epar aut qz vene sūt
 stricte a natūitate: aut pp. aliquam de
 malis cōplexionib' debilitatib' vītutē
 digestiū: quare multa supflua ibidem
 coadunātur: aut pp debilitatem vītutis.

expulsiue: seu segregatiue seu mūdifi/
 catiue: puenit ēt pp malā humorū qua
 litatē: z ita oppilat san. rōne multitudi
 nis z grossiciei. z co. rōne multitudi
 nis z grossiciei: z viscositatis. z melia rōne
 grossiciei z quātitatis: z vītositatis gros
 sa mixta cū humiditate viscosa. Sit at
 aliqñ lz raro pp aliquā excrecētia ibi
 de nata z filia: sit ēt pp apostēata. Si
 aut fiat pp mēbra vicina hoc ē qz cbi/
 stis fellis nō bene mūdificauit: aut qz
 splen nō bñ depurauit: aut sit pp reten
 tione mēstruorū: aut emoroidaz aut
 sit pp humorū abundātia sicut in mu/
 tilatis aut truncatis.

Signa. Uniuersaliter. liq̄. sunt
 signa oppilationis epa
 tis. Prīmū est qm̄ color faciei nō est in
 suo colore nālī imo multipl'r vīstat: z
 iō oēs sūt male colorati z cachochi/
 mie. Secūdū signū ē qm̄ vrina est tenu
 is. Tertiū signū ē grauitas in pte de/
 xtra iuxta regionē epatis. Quartū si/
 gnū est difficultas anhelitus cū ascen/
 dūt mōtē aut gradus. Et si oppilatio
 fuerit in symo epatis: tūc egestio ē hu/
 mida sicut pñsana feculēta aliqñ sang.
 qm̄ epar nō attrahit chilū: z iō peccās
 qz hūc san. restringūt. Si aut fuerit op
 pilatio in gibbo: tūc egestio ē sicca z si
 fuerit in viraqz pte: tūc egestio ē pūm
 sicca z pūm hūida. Et si fuerit ex san.
 color vergit ad rubēū fuscū. Et si sue/
 rit ex co. color vergit ad citrinū. Et si
 ex phlate ad albū: z si ex melia ad ni/
 grū linidū: z si fuerit ex vītositatē non
 imutat color faciei: nec immutat ege
 stiones nec vrina. Cā extrinsece cogno
 scūtur ex iudicio z cū prouenit ex alijs
 mēbris discernit ex pas. corū. Et ē iūel
 ligendū q̄ cū videm' epar aliq̄ egritū.

dine infirmari et non apparet nobis totaliter aliqua causa manifesta: tunc dicimus quod ex debilitate epatis procedit: et ego non intelligo debilitatem epatis aliud nisi aliquam malam complexionem dominantem in epate.

Clarificatio. epatis fere mater est oium egritudinum que sunt in epate: oppilatio igitur epatis predicat et dropicam aut apostema aut se. aut colicam aut fluxum et siccitatem. Oppilationes igitur sunt diligentissime remouende.

Cura. Si autem oppilatio epatis abscondant et per contrarium ad temperie reducant. Si autem fuerit propter passum. aliarum in membris currentem illa sicut oportet: et si fuerit propter stricturem venarum epatis naturalem tunc datur cibis subtilis in parua quantitate ter aut quater in die. Et si fuerit oppilatio in parte inferiori epatis datur propter nocentiam ventris. Et si fuerit in parte superioris datur propter nocentiam vrinarum: et si in utraque fiat utriusque. Medicamina igitur subtiliatiua et apertiuua competunt in oppilationibus: nullum autem medicamentum forte adhibeatur nisi signis manifeste digestionis appareribus. In oppilationibus antiquis competit phlogia de basilica. Et si fuerit propter corrugationem venarum datur ea que humectant sicut lact et siccilia. Et si fuerit ex ventositate tunc valet balneum et facellatio facta cum sale: et milio et fursure assis in patella sine liquore: et postea in sacco positus et deo vinum album purum forte ubi sit spicanar. Alias autem causas omnes reducimus ad duas aut ad quam causam. aut ad frigidam. Et si causa fuerit frigida digeratur in primis materia cum oxilla diu. aut squilla. et purgetur cum benedicta et theodorico empiristico. Et si magis particulariter

voluerimus procedere fiat talis sirupus. **℞.** radi. capparis. feniculi petro. yreos. radi. rubee minoris geticane brusci. sparagi. graminis apij. radi. aristol. squilla. an. .ij. s. conquassentur in aceto fortissimo per diem et noctem. Deinde. **℞.** assarum camedreos camepiceos eupatorij centauree minoris. scolopendrie. an. .ij. s. .ij. s. spicanar. cinamomi. squinari calamis aromatici. cassieligee anisi maratri. lacce. cuscute. an. .ij. .ij. s. luc. sumitatis. feniculi. suc. absinthij. an. .ij. .ij. s. .ij. s. rosa. ru. sandal. muscatellini. spodij. an. .ij. .ij. mell. lib. .ij. s. .ij. s. zucc. lib. .ij. s. aceti predicti. .ij. .ij. s. fiat sirupus lib. .ij. Iste autem sirupus mirabiliter valet in omni oppilationibus epatis et splenis cuius causa est frigida. Executor tamen operis particularis potest addere et diminuire iuxta convenientiam etatis et temporis et ita de alijs particularibus: Ex quibusdam etiam istorum particularium aut ex multis posset fieri electuarium aut coditum aut vnguentum aut emplastrum aut bal. aut stupha et similia: et totum indistricte medici derelinquo. Et quedam constitutiones tangent inferius in antidotario nostro. Materia autem digesta purgetur. **℞.** agarici. .ij. s. turbitib. polipodij. an. .ij. s. spicanar. lacce. zinzib. anisi. mastic. an. .ij. s. yersap. .ij. s. conficiantur cum oxilla squilla. et fiant pilule. et exhibeantur post. vij. dies sue confectionis et possunt addi et diminui secundum convenientiam particularium. Si autem causa est calida procedamus sic. **℞.** radic. apij. brusci sparagi. graminis. an. .ij. s. temperetur per diem et noctem in aceto fortissimo: et tunc. **℞.** endi. scar. hortulane nouelle. an. lib. .ij. s. capill. ve. re. .ij. s. lactuc. nouelle. epatice. scolopendrie. .ij. s. frigidorum. Iterum se. melonis. se. endi. se. scar. et brusci. se. sparagi. an. .ij. s. lactu-

ce.endi.aggrestis.rosa. sandal. musca-
tel. spodij. rasure ebozis. añ. ʒ. j. acetū p-
dictū. ʒ. ij. pāis zucē. lib. j. mellis ro. ʒ.
ij. siāt siru. quasi lib. ij. Si at vellemus
deoppilare sine calefactiōe ⁊ infractiōe
vel q̄si. tūc cōponat medicamē ex end.
⁊ scariol. agrestib⁹ ⁊ ex rad. apg. ⁊ lu-
pinis amaris. ⁊ camepitos. ⁊ lac ca. ⁊
iō cautela est vt q̄ cam ignorat. vt so-
lum cū istis operet ⁊ non decipietur. vl
vtat istis qm̄ cā medio mō se hz. Cā at
ca. pōt dīgeri cū siru. acetoso. ⁊ oxizac.
⁊ si cā medio modo se haberet dīgerat
mā cū oxizac. cōposita. Euacuatio autē
in cā ca. mirabiliter cōpetit trisera sara.
reubarbarata. purget cū diareubar. vl
purget sic. R. reubarb. ʒ. ij. lacce. spice-
nar. agarici. folioz absinthij. añ. ʒ. j. cal-
sief. mund. tamarind. añ. ʒ. ij. ⁊. ʒ. v. v. uaz
pas. mund. abarill. liquir. mund. añ. ʒ.
j. conficiant cū siru. acetoso: ⁊ siāt pill.
Et dicta sit pāis bñ coct⁹ ⁊ bñ fermen-
tatus ⁊ cum moderata quātitate salis.
Vinū sit claz subtile odoriferum: s; su-
mat in pua quātitate valde qm̄ vinū
forte sumptū in mēsa in magna quātita-
te mirabiliter oppilat faciendo cibum
crudum transire ad epa: nullo mō bal-
neetur nisi stomachus esset vacuus: ⁊
vitet omnia que oppilant ⁊c.

De debilitate epatis.

Debilitas epatis ⁊ causiliber
mēbz discernit qz defacili le-
ditur a quocūqz. Si at fuerit
cā nota manifesta sicut ē apostema flu-
rus ⁊ filia. curent illa sic oz. Si aut ta-
lia nō sūt ⁊ videt declinare ad calidita-
tez vtat malis gra. quoz sapor ē simul
acetosus. ⁊ dulcis: ⁊ vtat aq̄ ozdei. Et
si inueniant misceat grana maloz dul-
ciū. ⁊ acetosoz: vtat aq̄ ozdei vbi bu-
lierint pira aut chonia ⁊ det cū vino al.

⁊ ytatur isto elio. R. diadraganti fri. ʒ.
iij. zucca. ro. trialand. añ. ʒ. j. miscean-
tur. ⁊ emplent cū rof. sand. ⁊ camomil-
la: ⁊ pōt vti ad q̄s boia. Si aut videantur
declinare ad frig⁹ vtat vult pas. cū inte-
rioribus suis: ⁊ vtat auellanis ⁊ vtat
isto elio. R. diabre. diathos cū musco.
diactoniten diaarodō abbat. añ. ʒ. j.
misceant. Itē in isto casu valet lignum
aloes. nux. cipressi. spicanar. cinamo-
cassia. ⁊ ex istis pōt fieri pul. ad ponē-
dum in brodjs aut in vino: aut pōt fie-
ri emplm: aut oleū: aut elm: ⁊ filia. In-
debilitate igit epatis si est cā ca. vtamur
aromaticis frīs stipticis. Et si cā est frā
apponantur aromatica stiptica ca. ita
qz discrasia sp̄ indiget cōtrarjs: ⁊ epa
semper indiget stipticis. habet enī sub-
stantiam raram: ⁊ de facili dissolueret.
De dolore epatis.

Uppositus vlib⁹ qz corpus sit
mundificatū ⁊ qz vtat bono
regimie si cā vrgat ad ca. facel-
let cū rof. sadal. ⁊ camo. ⁊ melliloto. ⁊
sursure. ⁊ milio. Et si cā vergat ad frigi-
ditatē facelletur cū anthos: ⁊ sticados.
⁊ aniso: ⁊ cūmino: ⁊ rof. ⁊ camomilla.
Et est intelligendū b̄ circa oppilatiōes
epatis ⁊ discrasias eius: qz ista possunt
applicari in oī casu. scz absinth. cuscute-
reub. cinamo. spicanar. coriand. prepa-
ratum. S; fiat talis cautela: qm̄ si ē cā
ca. ponantur de oib⁹ istis in parua quā-
titate preterqz de coriand. ⁊ multa alia
frā ponant in magna quātitate. Si aut
causa est frigida minoret coriandum:
⁊ alia augmentetur cum additiōe suo-
rum consimilium.

Clarificatio. Intelligendū
qz cor nō op-
pilatur tū qz est in motu pūnuo: tum qz
meatus sunt lati: ⁊ si cōtingeret sequez.

venit statim mors. De epate autē nō fiet
qz nō mouet sic nec tales sunt meatus:
z licz venē sint multe valde: z oēs for/
te non oppilent postq̄ tñ maior pars
oppilatur. nihilominus oppilatio dicit̃
z impeditur penetratio cibi ad mēbra:
qm̄ licz sint multe. nihilomin⁹ oēs sunt
necessarie: z ideo de facili accidit oppi/
latio in epate: tñ ppter hu. oēs qui sibi
generant: z pars superior de facili op/
pilatur: qz vene sunt stricte z anguste si/
cut scribitur q̄rto de iuuamentis mem/
brorum a Gal. z inferior ps de facili qz
hu. de facili currūt ad loca declinā. nō
est ergo mirabile si epar oppiletur licz
in eo sint venē multe valde. Scdo nō/
tandū q̄ in oppilatione epatis ppter cāz
ca. pōt esse vrina nigra rōne adustionis
z circulus z spuma vadūt ad quandā
croceitatem. z in oppilatione epatis z
chistis fellis color oculorū est croceus.
z facies vergit ad citrinitatē. z color ni/
ger propter adustionē vergit ad lucidi/
tatem. z si est ppter meliā vergit ad
terrestritatē. Tercio notandū q̄ splen/
cius oppilatur ppter hu. grossiciem.
z scdo renes ppter stricturā meatuum
z occursum superfluitatū. tertio epar z
ratione multitudinis humorū z ppter
stricturam venarū epatis i pte supiori.
Quarto notandū q̄ oppilatio epatis
est magis periculosa ppter membri no/
bilitatē sed renū ē oluturnior ppter lon/
ginitatē. Quinto notandū q̄ ex hu/
moribus calidis pprie nō fit oppilatio
nisi aut eorū multitudine aut ex cōmi/
xtione cū humoribus frīs. Sexto notan/
dum q̄ vt plurimuz oppilatur epar ex
phlegmate. secūdo ex melia. tertio ex
sanguine. raro autē de co. Septimo no/
randum qm̄ licz virtus attractiua mem/
brorū sit fortis. nihilomin⁹ i oppilationē

prenalere nō pōt vt eis⁹ penetret. z iō
qz nō pōt penetrare ad membra causat
fluxus ventris longus z fortis valde.
Octauo intelligendū q̄ vrina ē tenuis
in oppilatione ppter hoc qz modicum
est qd̄ trāsīt. z nō est tātū q̄ possit vrina
ingrossare. z iō in oppilatione epatis
semp vrina tenuis qz aquositas transit
rōne subtilitatis sed de humorib⁹ modi/
cum est. Nono intelligendū q̄ stiptica
cōpetunt in oppilationē epatis sed tñ in
parua quantitate vt confortēt epar. z
vt rōne sue vehemētis raritatis a mun/
dificantib⁹ z abstersiuis nō. dissoluaf.
Vltimo notandū q̄ phloia licz infrigi/
det tñ qz deoppilat pōt cōpetere. potis/
sime in antiquitate z potissime cū vrina
incipit inspissari.

Caplm̄ tertiū de apostēate epatis.



Postema^{tum} epas/
tis qd̄ sūt in limo epas/
tis z qd̄ i gibbo z q/
d̄ i lacerto qd̄ est supra
epar. z qd̄ sunt in mē/
rach. z quedā i venis meseraicis z qd̄

sunt humorosa z quedā ventosa z qd̄
calida z qd̄ frā z qd̄ terminātūr p sa/
niem z qd̄ terminant in duriciē z scli/
rosim quedā terminant insensibiliter.

Cause Cause apostēatū epatis
aut sūt intrīsece aut extrī/
sece. Si exteriores sicut casus pquassa/
tio z silia. Si interiores sic crapula idi/
gestio stōi z debilitas vtutis digestiue
epatis aggregatio humorū i epate z mali/
cia mūdificatiōis chistis fell' z splēis z
renū z ireslinorū. Ex his enī cāis z cō/
formibus apostēata in epate gñantur.

Signa. Cū ep apostēat tūc ista
signa pcomitātūr se. pri/
mus dolor dextri ypocondij z grauitas

et malicia decubitus supra dextrū lat^{us}:
et potissime qñ apostema ē in gibbo: et
ex malicia decubitus supra lat^{us} sinist^{er}
decubunt igit^{ur} supra dorsū: et ibi etiam
male. Si apostema est magnū: et cum
hoc pcomitat^{ur} tussis sicca et vomitus et
singultus: s; fm magis et min^{us}: et pul^{vis}
mollis. Et si apostema fuerit in parte
superiori supra lacerū seu villū latitu/
dinalē apparet figura longa: et si in tras/
uersalib^{us} eodē mō: et si vtroq^{ue} mō ap/
paret ad modū crucis: et si in gibbo epa/
tis et substantia ei^{us} videt^{ur} forma lune no/
ue. Et si apostema ē ca. fe. est fortis cū
siti: et ariditate lingue: et forti calore: et
liuore. Et si ē cā frigida oīa sunt remis/
sa: et si ē in mirach nō est se. Et si ē i ve/
nis meseraicis vrina est turbata: et do/
lor est versus vmbilicum.

Pronostica. Fluxus vētris
in apostemate
epatis malū. Apostema epatis. s. gibbi
terminat^{ur} tribus modis: et per sudorem
et per vias vinales et p fluxum san. na/
riū. Apostema qd ē i lūna trib^{us} modis
potest terminari et p sudorē. et p fluxū
ventris: et p vomitū. Apostema qd ē in
gibbo: peius ē q^{uam} qd est i lūna. Aposte/
ma duz epatis nisi velociter a princi/
pio medicef pessimū est qñ infra duo
septenaria causat ydropisim et non ap/
paret apostema per ventrē. et ita rema/
net incurabile. cū ergo dicat^{ur} q^{uod} aposte/
ma durū epatis nō curat^{ur}: verū ē nisi i prin/
cipio. oē apostema epatis generat op/
pilationem: et oppilatio indigestionē:
et indigestio aquositate: et aq^{uam} sitas ydro/
pisim: quare oē apostema epatis cā est
ydropisim. Si at^{que} apostema splenis mu/
tetur ad apostema epatis pessimum ē:
et si fiat econuerso: quodammodo est
bonum.

Cura. Circa curationē apostema
tis epatis intelligendū pri/
mo q^{uod} in principio debent pōi repercul/
sua potissime in ea. et in augmento euz
reperculsiuis debem^{us} ponere resoluti/
ua: et in declinatione debem^{us} vti mūdi/
ficatiuis: et in statu dissolutiuis. et i q^{uod}li/
bet tpe debemus apponere aliqua con/
fortatiua epatis. Secūdo notandū q^{uod}
nimis infrigidatiua et stiptica nō debe/
mus apponere. q^{uod} cito induraret^{ur}: et ita
morib^{us} esset incurabilis. ppter ydropi/
sim que sequit^{ur} cito: nec debemus appli/
care nimis resolutiua: nec molificati/
ua: nec viscosa: nec oppilatiua: q^{uod} seque/
retur mors sicut narrat Gal. xij. de in/
genio. caplo. vi. exēplificans in Dōge/
ne rectore i peratoris. Tercio aduertē/
dum q^{uod} in apostemate epatis nō debēt
apponi cōstrictiua vētris: q^{uod} vētris con/
stipatio et secū retentio ē multū nociua
nec debēt dari nimis laxatiua q^{uod} flux^{us} ē
multū nociu^{us}. Quarto p^{ro}siderādū q^{uod} cū
apostema ē in lūna tūc nō debent dari
diuretica. Sed euacuari o^{mn}ia mā p seces/
sum: si p^{ro}ineat in gibbo tūc o^{mn}ia trahi mā
versus vias vinales: et p secessum me/
diocriter cū supposito^{ris}. et clisteris.
et aquis lenitiuis et sili^{bus}. his q^{uod} visis in
gñali in apostēate ca. epatis. In primis
fiat phloia de basilica: et si nō inueniat^{ur}
fiat de mediana: et si nō inueniat^{ur} fiat de
cephalica. Deinde apponant^{ur} ista su/
pra regionē epatis. R^{ex}. suc. portul. suc.
plantagi. suc. absinthij. suc. virge pasto/
ris. añ. 3. s. spodij. 3. j. aq^{uam} ro. et aceti. añ.
3. j. et s. misceant^{ur}: et pāni linei intingan^{ur}
et tepidi supra regionē epatis apponan/
tur et frequēter inouent^{ur}. Deinde vtatur
isto sirup. R^{ex}. end. scar. epatice. lactuce.
capillis ve. re. añ. 3. j. iij. se. frōz maio/
rum et minorū. añ. 3. i. et s. ros. spodij.

sandalū muscatellī. añ. ʒ. ij. succi fenī.
 lacce. añ. ʒ. j. aceti al. ʒ. ij. panis zucē.
 lib. j. fiat sirup. q̄rē. v. Et si calor nō est
 multū intensus. tūc. R. radiciū fenī. ra/
 diciū ap̄g. añ. ʒ. ʒ. spīcenar. s̄qnantī. añ.
 ʒ. ij. suc. buglose. suc. absinthij. añ. ʒ. ij.
 buliant in tribus quart. siru. acetosi. et co/
 letur et colatura misceat cū sirup. predi/
 cto. Vel posset digerī mā cū oxill. com/
 posito. et sirupo. acetoso. et sirupo vio/
 larum. et postea q̄ euacuet cum trise/
 ra saracēnica reubarbarata. vel cū dia/
 reub. et diaprunis. et cathartico iperiali
 Vel purget sic. R. reubarbar. ʒ. j. spīce/
 nard. lacce. añ. ʒ. ʒ. cōficiant cū succo
 end. et succo absinthij. et dent in mane.
 Et si videt ibi eē aliquālis compositio
 hūoris frigidī. Addam cū p̄dicta me/
 dicia aloes. agarici. turbitib. añ. ʒ. ʒ. ma/
 sticis. zinziber. salis gēme. añ. ʒ. ʒ. cōfi/
 ciantur cū succo end. Sed si mā est pu/
 ra ca. tūc p̄t laxari facilliter sic. R. end.
 scar. ozcl. liquiri. mūde. floz boragis.
 floz buglose. floz viol. vuaz passaz.
 iuiube. sebesten. añ. ʒ. ij. conuassent et
 buliat in aqua et colent et colature ad/
 datur cassīe. mund. tamarind. añ. ʒ. j. et
 det in auroza vsqz ad lib. ʒ. tribus diebus
 continuis iuxta puenientia piculariuz.
 Postq̄ aut apostema venit ad augmē/
 tum addant stipitici et repussiuū p̄di/
 ctis aliqua resolutiua sicut est assarum
 squinant. eupatoriū. absinthiū. Et cum
 venit ad statū dimitam repussiuū. et
 apponam fenugre. assaz. s̄qnāt. absin/
 thiū. et p̄ficiat cū oleo de mastice. et de
 citonija. si apostēa venerit ad sanie qd
 cognitū ē. qz p̄cessit rigor. et se. augmē/
 tata est: et ruptura fuit cognita p̄ tremo/
 rem et nauseam. tūc buliat yfop. et gen/
 tiana. in ydromelle. et ydromel exhibe/
 atur. Et si apostema sit in gibbo tunc

multiplicem diuretica: s̄ cū cautela q̄
 in principio addam cū diur. frigidis si
 curē end. scar. et se. eoz et se. melonū. et
 postea ascendam ad radicem feniculi
 paulatine. et petro. Et deinde addam
 assaz spicanard. rad. rubee maioris. et
 eupatoriū. et yreos. et deoquantur in
 ydromelle et applicent ista ab intus et
 ab extra. Deinde applicent resolutiua
 aliqua q̄ dicta sunt. vel fiat istud. R. ca/
 momille. melliloti. assari. squinant. ma/
 sticis. citonij. fenugre. se. lini. calami
 aromatici. absinthij. storacis. calamite.
 rosaz. bdely. carpob. añ. ʒ. ʒ. conuass/
 sent et buliat i oleo et panis line i oleo
 intingat et supra regionē epatis appo/
 nant. et ita de alijs hū cōmixtis p̄t fieri
 emplm. vtiat ordeatū. et aq̄ ordeī. et vi/
 tet panē quātum erit possibile. et vtatur
 lacte. et atriplicibus. et malis granatis
 dulci. et acribus que muza appellant. et
 vtet simpliciter dulcis. Si aut aposte/
 ma fuerit frigidū duz tūc in principio
 velociter succurrendū: qm postq̄ ē con/
 firmatum non recipit curationem et co/
 gnosctur q̄ est in lima qz non assel/
 lat nisi cum magna difficultate et cum
 magna grauedine. Et si ē in gibbo non
 potest vrinare bene. In primis igit te/
 neat venter lax cū suppositorijs. et clī/
 sterijs. et lenitiuis. et mollificatiuis. et cū
 cassiā. et silib. Deinde apponat dia/
 quilon supra epar. Deinde vtat tali si/
 rupo. R. rad. fenī. petro. lilij. gentiane.
 añ. ʒ. ij. isopi assari. camedreos. absin/
 thij. end. scar. p̄ascij. ruthe scelopon/
 drie. costī. añ. ʒ. j. et ʒ. succi buglose. suc/
 ci fenī. añ. ʒ. j. lacce spīcenar. squinant.
 calami aromatici. cassie lignee. se. endi.
 se. scar. rosaz vuaz pas. liquir. mūde.
 añ. ʒ. ʒ. spodij. mirtilloz sādali musca/
 tellini. añ. ʒ. ij. aceti al. ʒ. ij. panis zucē.

lib. 5. mellis quat. iij. fiat sirup. lib. j. ⁊
5. Deinde in eodē tēpore in quo pota
bit sirupū utat isto emplastro. R. sisti
coꝝ pineaz mūd. se. lini. senugre. vua
rū pas. mūda. caricarū. iuiub. sebesten.
semi. malue. añ. 3. j. storacis calamite
bdellij. mastice thuris. assūgie gallina
cce. añ. 3. 5. ⁊ fiat emplastrum aut ele/
ctuariū: vel pōt fieri emplastrū de ru/
tha caulibus calamento stercore capri
no ⁊ senugreco: ⁊ possūt ista oīa em/
plastra cōfici cū oleo decoctiōis. Mā
aut digesta ⁊ mollificata pōt mūdifi/
cari vel purget paulatine p hūc modū
R. agarici. turbuth. aloes. añ. 3. j. spice
nar. squināt. lacce. se. endi. folioꝝ ab/
sinth. añ. 3. j. cōficiant cū oximel. scil.
⁊ fiat pil: ⁊ si mā sit in glbbo addant
medicamina diuretica sicut est radi. ru
bee maioris. assap. ⁊ squināt. ydro/
mel ⁊ silia: ⁊ diminuat medicina se/
cessiua. Dieta sit brodiū pue pulle. ⁊
edoloꝝ. ⁊ oua sorbilia. ⁊ brodiū rice/
rū ⁊ vinū albū bñ limphatū ⁊ silia pe
netrātia ⁊ facilis digestiōis. Si āt apo
stema eēt ex repussiōe: in primis fiat
phloia: deinde vomitus cū aqua deco
ctiōis raphanī. ⁊ medianī. corticis sam
buci. ⁊ oleo crudo: ⁊ purget cū trisera
sarracēica reubarbarata. Deinde si/
at emplastrū de endi. ⁊ scar. ⁊ nitro. ⁊
nasturcio: ⁊ sinapi. Et si apostema sit
in mirach. curet sicut si eēt in gibbo: ⁊
intēsiōra medicamina possumus ap/
ponere. Si aut apostema fuerit pp me
seratcas curet sicut si eēt infima. Si āt
fuerit pp vētositate fiat vētose sine sca
rificatione ⁊ facelles locus cū milio ⁊
camomilla: ⁊ fursure ⁊ aniso ⁊ iungat
cū oleo de ruiba. Si aut epar fuerit in
scissū dent ro. cū bolo armenico ⁊ aqua
fri. ⁊ fiat emplastrū de balauſtia.

Clarificatio. Intelligendū
q l3 epar hē/
at mēbra mūdificātia sã. a co. sic ē chl
stis fellia ⁊ splē. nihilomin⁹ aliqñ in tā
tū abūdāt hūores isti q splen mūdifi/
care nō potest: ⁊ ita hūores cum abū/
dant possunt cāre apostema in epate.
Secūdo notādū q aliqñ apostema ē
in gibbo: tñ cōpctunt diur. nec puocat
fluxus qz corp⁹ mūdificatū est: ⁊ nō hē
mus aliā viā ⁊ datur in principio in p/
ua quātitate ⁊ debilis vītutis ⁊ sit in p/
cessu paulatine augmentū: ⁊ cū h semp
apponatur aliqua stiptica epar confor
tantia. Et qñ est cā cā. apponatur olu
retica frigida cū paucis calidis ⁊ aro/
maticis ⁊ cōfortatiuis. Et si cā est frigi
da fiat ecōuerso. Terio notādum q
epar apostemas frequent⁹ ex san. quā/
tum est ex abūdātia ⁊ velocius ex co.
quātū est ex eius penetratiōe ⁊ plus
ex phlate quātū ē ex adurētia ⁊ ex me
lācolia quātū ē ex grossicie. frequent⁹
ergo accidunt apostemata in epate de
sanguine: secūdo de co. tertio de phla.
te: quarto de melācolia. Quarto notā/
dū q apostema in pte inferiori epatis
reddit vētrē laxū cum cibis nō possit
penetrare vsqz ad epar: ⁊ qz vītus at/
tractiua debilitata ē. Si āt fuerit in p/
te superiori aut ē magnū aut puū. Si
puū nō ē vētrē laxus: qz pōt cib⁹ penē
trare. Si aut fuerit magnū adhuc vē/
trē ē laxus pp cās p̄dictas. Si tñ alicui
videret q istud dictū pariat calūnitiam
pp dicta Ypocratis: dicit enī Ypo. q
hydrops q puenit ab apostemate epa
tis est cū retentione fecis qz caliditas
nimia q est in epate rōne apostematis
⁊ se. trahit hūiditates chillosas ⁊ hau
rit sicut spōgia: nec ēt penetrat ad mē/
bra pp oppillationes s3 cōuertit in sū/

mū r vaporē r includit inter pellica-
las vētris r cāt tumorē r ita hydropi-
sim:quare. zc. Dico q quādo aposte-
mati epatis sequit hydropisis: tūc ven-
ter est stipitcus. Si at esset vēter laxus
nō sequet ita hydropisis: r ita fluxus
vētris: pōt sequi magnitudinē aposte-
matis gibbi: r tūc nō est hydropisis: r
si superueniret hydropisis: tūc nō esset
vēter laxus: qz cū mā q deberet con-
ueri in tumorē fuit ad exteriora non
causatur tumor: r ita nec hydropisis.
Quinto intelligēdū quonā licz aucto-
res cōiter loquēdo nō ponāt apostēa-
ta epatis gnāri nisi ab hūorib: r aquo
sitatibus: r vērositate: nīhilomin⁹ pōt
cārī ex chilo ēi i epate: qm̄ chilus abū-
dat r ad formā hūoris trāsmutari nō
pōt pp epatis debilitatem: aut pp chili
māitudinē: tū cū venit ad epar aliq mō
disponit r sbuliat: r ita pōt aggregari
i epate r corrūpi: r ita apostēa cārī: tū
qz h de raro cōtingētib: iō nō posuerūt
auctores. Sexto notādū q in apostēa-
tibus ca. epatis vrina est itēsa r licz de-
bilitas digestiue remittat: r ita deberet
ē remissa: tū qz tal debilitas puenit a
calore: iō itēsa ē pp admixtionē alicui⁹
portionis colere. Septio aduertēduz
q in apostēatib⁹ epatis vrina ē spissa
r cōfusa r linēs pp hūorū ebullitionē:
r pp pturbationē r se. r licz oppilatio
causet tenuē. Uex ē qn nō ē se. nec hūo-
rū pturbatio: r licz i apostēate sūt: nīhi-
lomin⁹ ibi ē ebullitio r pturbatio r se.
r istud fac ad eliqnionē mae nō obstā-
te oppilatiōe. Octaſio intelligēdū q cū
in apostēate epatis cib⁹ ad epar pene-
trare nō pōt tūc multiplicānt feces r
minorat vrina: r si penetrat sūt ecōuer-
so. Nono notādū q in apostēate epa-
tis vrina ē linēs rōne se. r infectiōis r

mortificatiōis. Decio pſiderādū q in
apostemate in pſicipio corpe plectorū
eo exiit dō fieri phloia d basilica eluf-
dē lateris: qz ibi ē sufficiēs oppositio sit
cut ē supi⁹ r iferi⁹: r nō dō fieri de pte si-
nistra: qz tūc ēē duplex oppositio r in
phloiendo nō debem⁹ trāfire duas no-
tabiles oppōnes fm Autc. Undecimo
notādū in apostēatib⁹ epatis r possi-
me ca. bñ copetūt repcussiva nec talia
oppilāt r pſtrigūt nec igrossāt: r qz po-
nūt i pua qritate r cū qd⁹ dā dissolutis
Capl'm. iij. de fluxu san. ab epate.



Luxus san. epatis
cus ē flu-
xus ventris sanguineus
virulentus ventens ali-
quādo ab epate: aliquā-
do ab alijs membris.

Cause aut iūrisce. Si at fuerint
extrisece tūc sūt sic casus pculſio vite
suauitas r ocū i eo q pſueuit exercita-
ri r mēbroz mutatio r filia. Si arve-
nerit a cāis iūrisceis tūc aut puenit ab
epate aut ab alijs mēbris: r si ab alijs
mēbris tē pōt puenire a stō aut a venis
meferaicis aut ab itestinis aut pp retē-
tionē mēstruoz aut emoro. aut aposte-
mata q vicināt apati aut pp totū corp⁹
Si at venerit pp epar: tē puenit pp. iij.
cās aut pp apostēata aut pp debilitatē
vitis puerſiue i sā. ita q chil⁹ nō puer-
titur i puz sā. r ita mēbra illud abhor-
rēt r tūc vīr⁹ expulſiua mittit ad itesti-
na. Tertio accidit pp oppilatiōē ita
q epar bñ digerit: s3 sā. nō penetrat ad
mēbra aut qz mēbra nō idigēt aut qz pe-
netrare nō pōt r tūc rōne more denigra-
tur r videt q sit sic frustū carnis aut
sanguisuge. Quarto accidit pp apſionē
vēaz r h accidit pp tres cās aut qz vēa

scinditur aut qz corroditur aut frangit
r aperitur r de h stat verius. Diabro
sis venas corrodit rixis easdē. Findit
anathemalis has aperire facit. Intelli/
gendū est circa istā mām qz ista mā par/
tiz ptractata est supius capitulo de flu/
xu vētris. Intelligendū etiā qz iste flu/
xus diuersificat multis modis ex par/
te quātitatis: qm̄ aliqñ est multus ali/
qñ est paruus r ex pte qualitatē: qm̄ ali/
qñ est clarus: aliqñ ē vtrulēus aliqñ
do saniofus r diuersificat ex pte sube/
qm̄ aliqñ est subtilis: aliqñ grossus: r
etiā ex pte odoris: qm̄ aliqñ ē fetidus
aliqñ grauis odoris aliqñ nō r diuer/
sificatur ex pte loci: r h multipliciter
dicitū est. Qui igit piculariter vellet cō/
siderare spēs hui⁹ fluxus sūt multe val/
de ad que narrādū nō sufficeret pñs di/
es sed ista sufficiant cā breuitatis: quia
circa breuitatē laboramus.

Signa. Si aut fuerit ex causis
extrinsecis h bētur idi/
ciqz patiētis: r si fuerit ab alijs mēbris
hoc bētur ex indicio r passionib⁹ mē/
broz: r pp dolorē r grauedinē pñca/
le patiētis: qm̄ si ē a stomacho ē dolor
r aggravatio r idigestio circa stōachū
r ita de intestinis r alijs mēbris. Et si ē
ex apostemate ē ibi se. Et si venerit pp
debilitatē virtutis digestiue epatis flu/
xus ē sicut lotura carnis. Et si ē pp op/
pilationē sanguinis vergit ad nigredī/
nē r ē coagulatus: r si venerit pp ve/
nas si sint apte aut fracte: tūc ē multua
aut clarus r venit subito r velociter:
r si fuerit pp corrosionē r scissurā: tūc ē
vtrulēus turbidus r venit paulatim:
r si pp apostema ē pñm saniofus. Dif/
ferētia at inter fluxū epaticū r fluxum
intestinoz r alioz mēbroz h ē: qm̄ flu/
xus epaticus ē sine dolore r piodat: r

post egōnē r apparet qdā pñmixtio: r
si veniat a stōacho ego ē chilosa: r gra/
uedo ē in stōacho: r si puenit a venis
meferatio: tūc nō apparēt signa debilit/
tatis epatis: r si pueniat ex frigiditate
videt sanguis putrefact⁹ r modicus fe/
tor: r si ē ex caliditate fetor est maior
r putrefactio r nigredo maior r c.

Pronostica. Pronostica/
tio at cadit h
quo ad curationē. Regula at gnālis ē
h qz in quolibet fluxu r in oī colera q
egreditur a corpe q nullus fluxus quā/
tuncqz de natura sui prima fronte vi/
deatur maliciosus quod nō restringa/
tur si fuerit cū alleviatione r cū bona
tolleratiā: r etiam si esset synthomati/
cus nō debet subito restringi: s; paula/
tine si vñus valeat tollerare.

Cura. Si aut fluxus vētris san/
guineus venerit pp aptio/
nē r fracturam venarū: fiat in primis
phloia de epatica vtraqz. Deinde siāt
vētose inter spatulas cū scarificatione.
Dein sub mām illā r inungat diēta sū/
guinis igrossatiua: sicut sūt iuiube riss/
miliū panicū lētes sine cortice: prima
agua abiecta: oua cocta in aceto: sabe
cū aceto lactu. r filia. Nūc at intelligē/
dū circa istā mām qz oīs fluxus cā bre/
uitatis pōt reduci ad duas cās. s. ad ca/
lidā r ad frigidā. r si fuerit cā ca. ruref/
cū his medicamib⁹ supius: siue ab int⁹
siue ab extra siue sup⁹ siue infer⁹ fm di/
uersitatē pñcule patiētis r h fm diuer/
sos modos vtrūqz: sicut frequēter tactū
est. Mālia at sunt hmoi. s. bolus arme/
nic⁹ terra sigillata. s. oia. hypodistida
acacia. psidia. balauitia. mirilli. berbe/
ris ro. s. adal. plātago. vga pastozis. be/
degar. galle r mltā psilia: cū paucis ca/
stipitici: r si cā fuerit fri. medicet cū istis

.s. mastice: thure florace: calamite. am/
bra. nuce cipressi et solijs ei: et gariol.
et aniso affo. et nasturcio affo. et silib.
et q apponatur aliq pauca fri. stiptica.
Adueriendū ē h de quodā medicamine
q indifferēter curat oēm fluxū si cura
ri debeat p: medicamina supposita tñ
cōperētī dicta et q corp^o sit mūdifica/
tū. R. spodg. rasure eboris. añ. 3. j. alu/
minis scisi se. canabis. añ. 3. 5. rosaruz
ru. electaz. margaritaz. corali al. et ru.
sandal. muscatelini. charab. san. drag.
ambre grisse. añ. 3. g. cōficiant cū siru.
mirrino et siant troiscisci: et cū volueris
viri distēperent cū lacte et dent. princi/
paliter: istud medicamē valet cōtra flu/
xū sanguineū epaticū: et secūdarīo con/
tra stomachū. et p cōsequēs valet in oī
fluxu nisi fluxus esset pp oppilationēz
et valet oppilationē remota et corpore
mūdificatio vt dictum est.

Clarificatio. Intelligendū
q fluxus pp
vulnus et corrosione ē magis imūdus
et virulētus q ille q venit pp aptionez
et rupturā venaz pro tāto q in venis
magnis ē plus de calore et spiritu. In
venis autē puis min^o est: pretereā corro/
sio sit magis i venis puis: et iō sanguis
ē magis virulēt^o rōne cāe iducētis cor/
rosione et rōne aggregationis supflui/
tati in loco. Secūdo notādū q flux^o
dissintericus plus sit et frequēt^o de san.
co. rōne accētis et postea ex san. rōne
multitudinis et postea tard^o ex phlate
q humor frigidus et viscosus. et tard^o
us ex melia q humor terre^o. Tercio
intelligendū q fri. multū intēsa p cōpa/
rationē ad virtutes corpis causat flu/
xū dissintericū: q debilitat virtutē di/
gestiua et cōiectiua: sed frigiditas tēpe/
rata totū pfortat et restringit. Ultio no

tādū q in fluxu epatico dissinterico re/
media exteriora debēt pōi supra regio/
nem epatis: non alibi: qz nocumentum
inducerent.

Caplm. v. de hydropisi.



Hydrops est er/
ror vir/
tutis vnitue in toto cor/
pore sequēs mutationē
vntis digestiue in epate
et ita hydrops ē error v/
tutis digestiue in epate. Intelligēdū cō/
ca istā mām q v^o digestiua triplici dī/
positione mēsurat: qm nutrimentū pri/
mo disseminat: secūdo vnit: tertio assi/
milat cū deficit disseminatio catur maci/
es. Et si deficit vntio catur hydropisis: et
si assimilatio lep. h sūt q legunt a Gal.
libro suo de vntib^o nālīb^o. Cū igit^o nu/
trimentū nō pōt pfecte vniri et solidari
tūc tumescit mēbrū et inflatur et tūc cā/
tur vera hydropisis q yposarca appel/
latur: yposarca tñ nō ē sine epatis pas/
sione: et iō quātūcūqz facies eēt tumi/
da seu inflata vel pect^o versus diafra/
gma vel stōachus vel matrix v^o pedes
vel man^o: nihilomin^o nō eēt hydropi/
sis nisi vntus digestiua epatis pateret: et
iō etiā bñ dicit: hydropisis ē error vnt/
tis digestiue in epate: qm sine passione
epatis fieri nō pōt. Nūc autē tres spec/
es hydropisis a sapiētib^o distigōntur.
Prima spēs est de cā frigida et appel/
latur yposarcha seu anasarcha: seu leu/
cophlegmāia qō idē est: cui^o cā est san/
guis aquosus et frigidus phlaticus cū
vli tumore totū corpis: et iō ista spēs ē
vera hydropisis. Et pūo et principalī/
ter patit epas: et q errat vntus digestiua
vnitua in toto: mēbrū enī nō pōt cō/
solidari et firmū esse: s; est molle infla/
tū tumidū. et tñ ista species minus ma:

la est inter oēs. Alie autē due species sūt
de cā ca. quantū ad causam antecedē.
licz cā coniuncta semp sit frigida. ita q
prima species appellat ascites. et cau/
satur ex hūiditate subtili aquosa mul/
ta cū modica vētositate. et est deterior
inter oēs. Tertia autē spēs seu secunda
quantū ad cās ca. vocat tūmpātes. cui
cā est ventositas multa cū pauca aquo/
sitate et est mala valde. Modus autē
generandi est iste. qm deficit virtus di/
gestiua epatis. ita q chilus ad pfectaz
formā hūoris deuenire nō pōt. nec etiā
bñ pōt purgari expelli et mundificari
nec cōgregari. tūc aliqua portio mīttit
ad totū corp⁹ et aliqua remanet i epate
et q illa q vadit ad totū corp⁹ non est
nālis nec nā pōt pfecte cōvertere et soli
dare: ideo magnā portionē iterum ad
epar mittit. et ita est de renib⁹. et vesica
cū nō possint bñ mūdificare. Ista igit
omnia itez regurgitāt ad epar. Et qz
epar suis debile in generādo et segrean/
do ideo mō plus est debile in expellen/
do ad exteriora. s. facit qd pnt. et iō cō/
uertitur ista mā in vaporē et p porosi/
tates et foramina resudat vsqz ad pelli/
culas cōiuntes intestina que siphac
et mirach appellant. et tūc ibidē inclu/
duntur et aggregant et causant tumores
vētris tñ. qz intestina balneant i illis.
Et qñ venit ad tātū nō est curatio. pelli/
cula autē q immediatius adheret intestis
vocat mirach. vñ mirach ē pinguedo
zirbosa tenēs ad modū reibis imedia/
te inuoluēs intestina. Deinde venit alia
pellicula q appropinat cuti q appella/
tur siphac. et ita ventositates et aquosi/
tates inter duas pelliculas recludūtur.
Auctores g volūt q priā spēs causat
immediat⁹ ppter errorē virtutis dige/
stive terciē. S. scōa pp errorē mūdifi/

catue renū et vesice. S. tertia pp er/
rorē stōi cōuertētis mām i vaporē quā
epar rectificare nō pōt. Quēcūqz igit
fuerit cā et quocūqz mō vadat negociū
in oī spē ydropisis principaliter patit
virtus epatis digestiua.

Cause. Cause enī aut sūt exte/
riores aut interiores. si exte/
riores tunc sūt sic casus. pcurssio. obuia/
tio. nimia caliditas. et nimīū frig⁹. et si/
millia. et flux⁹ nimī⁹ sanguis. aut vēris
et oīa silia manifesta et detecta. Si ab/
intus sic sunt ab epate aut ab alijs mē/
bris. et tūc sūt oīa illa quib⁹ epar cōpa/
titur. aut cū quib⁹ bz colligantiam aut
vicinitatē. et ita virtus epatis patitur et
minorat. et aufert et corrūpit ppter sto/
machi passionē. et ppter morbos vena/
rum meseraicaz. et ppter vicia intesti/
noz. et matricis. et vesice. et splenis. et
diafragmatis. et pulmōis. et ita de alijs.
Si aut fuerit pp epar hoc ē pp tria:
aut ppter morbos cōsiles. aut officia/
les. aut cōes. piles sicut ē mala cōplo/
frā. et ita ē cā imediata hydropisis. aut
ppter malā cōplonē ca. q facit ad exa/
lationē ca. nālis q exalato succedit fri/
giditas. et ita licz cā añs sit calitas. cā
tñ imediata est fritas. Morb⁹ autē offi/
cialis ē sicut oppilatio. apostēa et silia.
et ex omnibus istis igitur et sibi confor/
mibus virtus digestiua epatis immuta/
tur. et si continuetur hydropisis gene/
rabitur.

Signa. Signa hydropisis futu/
re sunt qñ pter solitū lō/
go tēpore superfluitates que consueue/
runt expelli retinentur. sicut est sudor/
egetio. et vrina. et alia consimilia. Se/
cundum signū est cacochia et ppter so/
lituz mala coloratio faciet et aliquādo
inflantur testiculi. et aliquādo intendit

appetitus et aliqui diminuit. Signa autem hydropisis presentis sunt inflatio pedum: et inflatio oculorum: difficultas anhelitus. tussis sicca. et tumor ventris. sitis inextinguibilis. diminutio appetitus cibi propter appetitum potus mala coloratio. Signa autem hypofarche sunt tumor vniuersalis totius corporis. pulsus vndosus. ego autem al. sanguinea: et si comprimatur caro cum digito dimittit post se cauerna: et venter non est ita tumidus sicut in alijs speciebus. Et est intelligendum quod in vtraque specie potest vrina esse colorata tincta. et ideo ex colore vrine non possumus arguere supra caliditatem. Timpanites autem et ascites differunt ab hypofarcha. quoniam in ascite et timpanite graciliant superiora et inflantur inferiora et eminet umbilicus extra. In hypofarcha autem est vniuersalis inflatio per totum corpus. Signa autem ascitis sunt ista: pulsus parvus et frequens et si venter agitur sonat sicut vter semiplenus aqua: sicut sonaret coact coact. Timpanites autem discernitur quod vrina est magis tenuis et pulsus velox et frequens et durus. et si venter percutiatur sonat sicut tympanum percussum. vel sicut vter plenus vento: et licet egestio sit sanguinolenta in istis duabus speciebus non tamen est alba sicut in hypofarcha. Hypofarcha igitur ut dictum est causatur magis propter tertiam digestionem et ascites propter secundam. et timpanites propter primam. Si autem hydropisis venerit propter causas extrinsecas discernitur indicio patientis. et si fuerit propter passionem aliorum membrorum discernitur propter hoc quod passiones precesserunt note et manifeste sic est apostema epatis. aut durum. aut molle. et ita de alijs membris. Et si fuerit ex se. discernitur ex illo. sic docet Hippocrates. discernere in pronostico. confurgens autem ex libris et illis etc. Consideretur igitur signa et erit manifestum.

Pronostica. In primis docet Hippocrates. pronosticare cum dicit omnis ydrops in acuta febre. malum. Si enim ydrops sequatur febrem continuam. vix autem non evadit. Et si sequatur apostema durum epatis nunquam recipit curationem. nisi forte in principio si medicus fuerit diligens et paucis obediens: et quod alia particularia conveniant. Quando ydropico applicant remedia convenientia: et patientes sentit se alleviatum: et post tres dies aut quatuor iterum reuertit et hoc fit frequenter in multis vicibus. talis nunquam curabitur. Quid esset igitur si malo modo sentiret se alleviatum certe tanto deterius. Fluxus ventris superueniens ydropico sine alleviatione mortalis. quoniam aliquando est possibile quod natura evacuet aquam ydropicorum et per secessum: et per vias urinales. fetor anhelitus et sputum et sudoris et eorum que egrediuntur a corpore signa sunt mortalia in ydropico: et fetor totius corporis. Quando in ydropico egestio est ad modum sanguinis coagulati: proximum est mortis. Urina bicolor mortalis est in ydropico: sicut cum est rufa inferius: et liuens superius: aut cum est rubea superius et nigra inferius. Si ydropico superueniat dissenteria et difficultas anhelitus et fluxus ventris: infra tres dies morietur. Ydropisis in complexione calida et sicca mala valde. Ydropisis que provenit ab epate perior est quam a splene: vel ab alijs membris. Ascites deterius est inter omnes species ut dictum est. et hypofarcha minus mala. et timpanites media licet sit valde mala. Ulcera in ydropico non curantur. Si melencolico superueniat ydropisis curatio sit melencolie propter buemestationem.

Preservatio. Curatio. preservatio
ydropsis talis est. In primis parcant
cibus et potibus quantum erit possibile
tolerent sitim: vitent omnia brodia et
iuscula nisi die solutionis. et tunc vitant
brodia galline cum aromatibus. Vitent
panem triticeum quantum erit possibile.
Utantur igitur pane cum croco: et pa-
ne ordeato: et vino claro subuli albo
mundo aromatico sed in parva quantitate:
et vitatur nectare. Utantur volatilibus si
habere poterit. et sunt omnes carnes asse.
miscantur in cibus suis allea. cepa. porros
et vitant sinapi: sed in parva quantitate
et vitatur sardellis. Item vitatur isto salsa-
mento. R. zinzib. galage. zedoarie. ani-
si maratri. cimini. ameos. siseleos. an.
3. j. spicenar. calami aromatici prepara-
ti. an. 3. s. sandal. muscatellini. 3. ij. fiat
pulvis. et vitatur eo in omnibus cibus
suis. Utat ergo pullis: et columbis: et
gallinis: et fassianis: et omnibus quibus non
degit in aquis. Et potum vitent end. scar. ru-
tha. et spillo: et apio: et salvia. et nastur-
cio: calamento: petro. competunt etiam
suellane asse. et fistica et omnia similia.
Utatur exercitio fortissimo ante cibum.
vitent bal. aque dul. nisi esset stupha. Vi-
tent phloiam nisi repletio esset nimis propter
retentionem humorum. Vitent omnia ea que eva-
cuant sola co. nisi nimis exuberaret: et
tunc evacuetur cum mirab. cit. Ita autem
bal. que dicuntur competunt omnibus pre-
paratis ad hidropisim. et etiam competunt
in hidropisi actuali corpore tamen mundifica-
to et ideo prius mundificemus. Utantur
parati ad hidropes oxill. diur. et oxill.
squill. Deinde purgent cum yerasp. acia-
ta cum aloë: et mastice. et si nimis esset visco-
sa acuatur yerasp. cum pulpa coll. et bde-

lio. corpore autem mundificato vitat ista
stupha. R. assari. origani. calameti. ani-
si. marat. camomille. melliloti. antheros.
sticados. absinthii. an. lib. 5. et ponant
in aqua et stuphetur in fumo ante cibum
et post exercitium. Deinde vitat trisera-
tiriaca. et istis vitat quantum erit utile.
Deinde potest balneari in furno unde
exiit panis sic quod possit patiens tolera-
re et sudet ibi diu. vel balneetur in are-
na maris in tempore calido. et sepeliatur ibi
usque ad collum et cooperiatur bene ca-
put ne ledatur a sole vel vadat ad bal-
sulphurea: et aluminosa vel calefiat aqua
maris et balneetur ibidem. Et si ista non
inveniantur naturaliter stant tamen per artifi-
cium. vel sic fiat fouea in terra et ponatur
in fouea carbones accensi de iuniper-
ro. Deinde ponat crater ferreus desuper
et deinde sternantur ebulli multi. et pa-
tiens nudus intret ebullios. et sudet ibidem
fortiter. Intelligendum est iuxta hoc quod pa-
tiens ponatur in sole ventre discooperto:
et cauendo tamen quod locus non sit ven-
tosus nec frigidus. et quod frigeat venter for-
titer cum manibus et mirabiliter valet quod ca-
lor solis est utilis: et ego inveni magnam
iuuamentum. Deinde sciendum quod lac mul-
tum valet si quotidie potest mane et se-
ro. et si posset abstinere ab omni alio
potu optimus esset. Et cum hoc intellige-
dum quod serum caprinum potatum: et spi-
canar. curant omnem ydropsim de frigida.
Si autem esset de calida: addat cum his
suc. end. et suc. scario. euforbii cum suc-
cionio in parva quantitate sumptum
usque ad 3. j. vel 3. s. si continetur curat
omnem ydropsim de frigida. et si fuerit
de causa calida vitat trisera saracenica reu-
barbarata. cum diareubarbaro suppo-
sita paucitate cibi et potus. et quod dieta
sit subtilis: et exercitium temperatum.

Ista que dicta sūt preseruant ab ydro/
pissi: et curant omnes ydro. a principio.

Cura ydropisis accidentalis.

Uppositis igit vlibus in om
ni ydropissi prouocetur vomit
us cum decoctione rasant in
oxill. diuretico. Deinde vtatur tali si
rupo. et potissime in causis frigidis et
aquosis: quod de causis ca. inferius facie/
mus mentionem. R. radi. aristol. pre/
os. seni. petro. brusci. sparagi. graminis
apji. gēiane. añ. ʒ. iij. conquassentur et
temperentur cum aceto fortissimo per
diem et noctem: tunc. R. assari. betoni
ce. germandree. sticados eupatori. ab
sinthij: mente. origani. calamēti. añ. ʒ.
ij. spicenar. squinanti. calami aromati
ci. lacce. anisi. marat. se. end. se. scar. se.
melonum. añ. ʒ. i. spodij. rasure eboris
sandalī muscatellini. añ. ʒ. ij. liquir. mū
de. viuarum. pas. mun. abarill. iuluba.
añ. ʒ. i. aceti predicti. ʒ. iij. mell. ro. lib.
i. panis zuchca. lib. s. fiat siru. qsi lib.
ij. Deinde fabricetur talis medicina.
R. euforbi. pulpe coll. agarici. añ. ʒ.
ij. lacte. spicenar. bdellij. se. end. se. scari.
masticis. añ. ʒ. s. succi preos. succi ab/
sinthij. cucumeris asinini. añ. ʒ. s. carni
um citoniorum. ʒ. i. puluerizanda pul
uerizentur et fortissime incorporentur
sine igne. et si non possent incorporari
cum his incorporentur cum oxill. sqll.
q. f. Intelligendum igitur circa ista duo
q. si mā vbiq. fuerit modo est trahen/
da versus ptes vinales mō versus vē
trem: et non continuetur vna operatio
vt nature non fiat consueta. vtatur igit
duobus vel tribus diebus siru. predicti
cto. et sequenti die vtat de predicta me
dicina vsq. ad. ʒ. i. vel. ij. iuxta conue
nientiam particularum. Deinde vtat
siru. v. diebus vel sex: deinde duob. die

bus continuo vtatur medicina predicti
cta et in quantitate predicta. Deī de/
scat duobus diebus vel tribus. Deinde
vtatur predicto siru. ix. vel. x. diebus.
Deinde vtatur predicta medicina: et
ita paulatine euacuetur aqua citrina
ydropicorum: et de predictis materia/
libus positus in siru. pōt fieri elm. seu
conditum et similia. Et vere qui bene
vult aduertere omnia ista optima sunt
si diligenter particularia considerem.
Deinde balneetur aut stupetur sicut
dictum est. Deinde emplastretur ven/
ter cum isto emplastro. R. stercoris bo
uini: stercoris capre: chimolee: desiccen
tur trita supra ignem: postea. R. stercor
is columbini: sulphu. nitri. limacape:
cum testis suis et testas conchilearum
marinarum: conterantur omnia simul
et fiat emplastrum cum vino albo: et ex
tendatur supra totum ventrem. Et si
ydropisis esset de ca. fiat emplastrum
de rosis et sandal. et camomilla supra
epar. et tunc emplastra calida non ap/
ponantur supra regionem epatis s. su
pra residuum ventris. Vitare aut de/
bent omnes ydropici scamoneam: citi
malum: et etiam aloes: nisi aloes esset
ablutum et bene repressum. Intelligen
dum ēt h. q. multe sunt materie q. eua
cuan aquam citrinam ydropicorum:
sicut est elacterides: et semen laureole:
se. ferule: se. eruce: se. cicute. se. vrtice: ca
storeum: euforbi. ell. vterq. taspia
aqua raphani: squille: et cartami: et aq
psilij. et ppria vrina suc. mediant: cor
tici sambuci. Si aut distilletur radix
sambuci et medianus cortex et flores
et fiat ista aqua: ista aqua in delicatis
curat omnem ydropisim de frigida.
Ego aut sum expertus suc. radi. preos
Atamen aduertendum q. succus iste

debet esse crudus: qz si esset coctus nihil valeret: et q accipiat de mane quam media testa oui cap. per se vel cum ovo sorbili: et proculdubio curat omnem ydropisim que manet humana sit curabilis. dum tamen conuenietur. educet enim quotidie tres vel quatuor scutellas aque curine. Et qz ista sufficiebant mihi in egritudine curabili in principio ideo de alijs non curavi qz hoc medicamie exente nullo alio indigemus. Potest etiam fieri suppositorium tale. R. salis gēme: foliorū ruthe: añ. ʒ. ʒ. castorei: euforbij: se. vitice añ. ʒ. ʒ. mellis. q. s. et fiat suppositoria. Ultimo autem et in desperatione et cum non videmus aliam viam incidatur per duos digitos subtus umbilicum: et si at foramen diagonale: ita ut prima pellicula exterior incisa cum venimus ad siphach subtus primum vulnus cutis exterior cooperiat foramen siphach: ut aqua subito exire non possit: et tunc imponatur canula per foramen primum et postea inclinetur caput canalis et intronittatur per secundum foramen. et tunc aqua extrahatur paulatine hodie parum et cras similiter. donec tota aqua sit evacuata. Et confortetur epar cum aromaticis stipiticijs. Et est intelligendum qd Aulc. dicit q mellis esset q euacuaretur ista aqua cum medicinis que euacuant a proprietate. Quintum est q vita potest aliquo tempore prolongari per unum mensem: aut per medium annum: sed postea iterum reuertitur aqua paulatine: et nunq vidi aliquem perfecte curatum per hunc modum quando finaliter morient. Et credo q melius esset q fierent. v. vel. vi. cauteria subtus umbilicum in bursa testiculorum resudando ita q paulatine maneat aquosa

purgaretur: multa autem sunt medicina composita que valent in hac passionem: et illa ponemus per dei gratiam in fine libri etc.

¶ Cura ydropisis cum calore.

¶ Aut cum ydropisi fuerit se aut apostema: aut ydropisia fuerit de causa calida: tunc in aliquo istorum non detur vinum: nec etiam aliquis panis: et potissime de frumento si possibile est. Utatur igitur ordeo: et aqua ordeo: et utat parulis pullis assis: et carnibus edulimis assis nisi se esset continua: et utatur endi. et scari. et lactu. cum aceto: ubi sit zucha. et mala gra. vul. acia competunt: et omnia clibaria facili digestione que vergunt ad frigiditatem. fugiendo semper aquosa ventosa et oppilativa. In primis digeratur materia per hunc modum. R. edi. scar. hortulana: et silvestris: añ. lib. ʒ. lactu. epatice: et sumi terre: eupatorio: scolopendrie: cicoree: añ. ʒ. ʒ. ʒ. se. frigidorum malorum et minorum: laice: spicenar. foliorum absinthij: radi. apij: añ. ʒ. ʒ. acetum al. ʒ. ʒ. panis zucchi. lib. ʒ. mell. lib. ʒ. fiat sirupus: lib. ʒ. et ʒ. et emplastre epar cum sumitibus vitis albe. et succo maurelle: et epatice et endi. et sandal. et aceto: et aqua rosa. Et purgetur sic. R. florum bora. florum viol. sumi terre: añ. ʒ. ʒ. liqui. mun. iulubarum: foliorum absinthij. vna pars. abarill mandatarum. añ. ʒ. ʒ. punon. xx. spicenar. ʒ. ʒ. fiat decoctio cum sero caprino: et in decoctione temperentur cortices mirabol. clari. ʒ. ʒ. fricentur leuto igni et coentur: et colature addatur castell. mund. ʒ. ʒ. reub. ʒ. ʒ. vel. ʒ. ʒ. Nunc autem ista fiant sicut dictum est

superius in alio sirupo ⁊ alia euacua/
tione. s. q. aliquibus diebus utatur si/
rupo: ⁊ aliquibus aliqua portione de
coctiois immediate dicie. ⁊ utat modo
vno: ⁊ modo alio. Emplastrū tamen
continue teneatur ⁊ frequenter innoue/
tur: sed supra totum ventrem ponatur
emplastrum superius dictum nisi q. pa/
steur cum aceto fortissimo loco vini:
tamen non ponatur supra regionē epa/
tis vt dictu ē: sed emplastrum frigidū
supra regionem epatis ponatur vt di/
ctum est. Et q. aliquando cadunt mul/
te compositiones sicut est se. apostema.
ydropisis: ⁊ ideo simplicibus simpli/
cia addantur: ⁊ composita composita:
aliquando plus ⁊ aliquando min⁹:
q. industrie medici operantis particu/
lariter derelinquo. In timpanite autē
fiant sacellationes de milio ⁊ de pani/
co: surfure confecto: ⁊ ordeo ⁊ camo/
milla: ⁊ melliloto: assentur ergo ista ⁊
frequenter fiat sacellatio. Et si ventosi/
tas esset de causa frigida sacelleur vē/
ter cum tale: aniso: maratro: cimino: ⁊
rutha. ⁊ si fortius facere volumus fiat
cum sulphure ⁊ nitro. Ex istis igit pos/
sunt fieri omnia ista vnguenta ⁊ em/
plastra. Deinde fiant vērōse multe su/
pra ventrem sine scarificatione. ⁊ fiat
suppositoria superius dicta. Epar ta/
men a calidis custodiat. Medicamen/
ad euacuandum aquam citrinā ⁊ dro/
picorum: ⁊ datur. 3. i. aut plus aut mi/
nus iuxta convenientiam particulari/
um. R. suc. cucumeris: asinini: ⁊ rad.
eius: succus laureole: suc. yreos produ/
centis florem purpureum: suc. absimb.
suc. eupatori: añ. 3. iij. misceantur: ⁊ des/
cant: ⁊ aqua que supernatauerit proij/
ciatur: ⁊ q. residet conferuetur. Et tūc
R. reub. agarici: ana. 3. 5. splenar. se.

endi. se. scari. se. portul. masticio. lacce:
dragaganti. salis gēme: ana. 3. i. mellis
ro. 3. 5. puluerizanda puluerizetur ⁊ i
sole in vase vitreo diu agitentur ⁊ con/
ficiantur ad modum conserue. ⁊ nō re/
ueletur nisi in dilectis.

Clarificatio. Queritur q. istorum debe/
at dici ydropisis vel debilitas virtutis
digestiue: vel tumor seu inflatio: quo/
niā in omni apostemate est tumor seu
inflatio. S. in ydropisi sunt huiusmo/
di quare tumor erit ydropisis. Prete/
rea nihil erit causa ⁊ egritudo: sed de/
bilitas virtutis ē causa ydropisis: qua/
re debilitas non erit ydropisis: erit igitur
tumor. Contrarium videntur di/
cere auctores q. ydropisia error ē vir/
tutis digestiue: quare ⁊c. Dico q. ista
descriptio est causalis: vnde fm verita/
tem debilitas virtutis digestiue est cau/
sa ydropisis. Tumor siue inflatio est
signum ydropisis. Et qualitas mem/
bri ledens operationem est morbus.
Pater igitur q. auctores loquuntur cau/
saliter. Secundo notandum q. i ydro/
pisi est triplex morbus consimilis ra/
tione male complexionis: officialis ra/
tione tumoris: ⁊ comunis ratione so/
lutionis continuitatis: ⁊ l. ista sunt ibi
tamen mala complexio est morbus p/
se cum primo ledatur operatio ratio/
ne male complexionis: sed alij sūt mor/
bi secundario: quare ⁊c. Tercio notā/
dum q. causa immediata ydropisis ē
error virtutis digestiue in epate inquā/
tuz. s. errat digestio secunda. imo ydro/
pisis non est aliud q. mala qualitas
membri ledens operationes: ⁊ tu/
mor est signum: et ideo proprie lo/
quendo tumor non est morbus sed si/
gnū. Cause autē antecedentes sūt due. s.
⁊ g

mala complexio cala. et mala complexio frigida: et licet mala complexio cala sit causa antecedens. nihilominus frigiditas est semper causa immediata: quia caliditas superflua exalando frigidum inducit ut dictum est. frigiditas igitur est semper causa immediata: sed caliditas et frigiditas sunt cause remote. Quarto intelligendum quod in timpanite vel ascite sunt simul caliditas et frigiditas sed diuersimode quoniam vnus est ut formale sicut caliditas: et ideo actu manifestatur: et aliud est ut materiale et immediatum et occultum: et ideo non ita manifestatur etc. Quinto notandum quod extrema citius instantur quam proxima sicut per in pedibus: quia calor citius desinit in extremis quam in medio: et pro isto dicebat Gal. in pronostica. quod moris incipiebat a pedibus. Instantur igitur pedes et non pectus et hoc est quia locus pectoris non est bene dispositus propter ossa. Sexto aduertendum quod in timpanite et ascite soluz venter inflatur et pedes sed superiora macerantur. In alia autem specie totum corpus inflatur. cuius ratio est quoniam in istis speciebus duabus virtus est multum debilis et non potest erigere ad totum corpus: nec superfluum nec naturale: et quia non superfluum ideo non est tumor: et quia non mitis naturale ideo est macies. In hyposarcho autem virtus est fortior: quod per: quia superflua mittit ad totum corpus: et ideo est tumor: quare minus periculosa iter omnia et ideo solum in hac specie manifestatur error virtutis vnitue quod est propter ydropisim: sicut error assimilatiue est lepra. Septimo notandum quod in speciebus cala ydropisim est tincta vrina ratione caliditatis antecedentis et non coniuncte. In hyposarcho autem vtraque causa est fri-

gida: et ideo vrina remissa. possibile tamen est quod vrina sit colorata ut dictum est superius propter debilitatem segregatiue renum aut ratione se. superuenientis et similium: et ideo vrine in hoc casu non est credendum. Octauo intelligendum quod in ydropisim de ca. est maior sitis propter caliditatem antecedentem sed in ydropisim de frigida est maior appetitus cibi propter vtraque causarum frigidam: cum appetitus cibi viget propter frigidum. Nono aduertendum quod in omni ydropisim tussis superueniens ratione ydropisim est signum mortis: quoniam postquam causata est passio epatis: quod spiritualia igitur compatiuntur signum est mortis: quia passio membrum nobilissimum sic epatis fortissima videtur. Decimo notandum quod sicut pituitas que est consumptione corporis non potest esse sine passionis pulmonis cum quolibet consumptione non sit pituita. ita ydropisim non potest esse sine passione epatis: et tamen quilibet corporis error non est ydropisim. Undecimo aduertendum quod magna discrasia epatis causat ydropisim: sed remissa icteritiam. Duodecimo aduertendum quoniam licet possint esse multe cause sitis in ydropisim. ista tamen potest esse vna: quoniam cum spiritu alia comprimuntur propter passio epatis: tunc pulmo non potest flabellare et euentare et infrigidare cor sicut opus: et ita calefit cor: et vapores qui sunt circa cor et per consequens stomachus: et ita causatur sitis. Decimotertio intelligendum quoniam speciem ydropisim si fuerit de humore tunc est hyposarcho. Si de aqua sitate tunc erit ascites. Si de ventositate tunc erit timpanites. Aliqui tamen antiqui dixerunt sic causa antecedens aut est cala. aut est frigida. Si cala. aut

conungitur aquositate et erit asclites:
aut siccitati et venositate: et erit timpani-
tes. Si autem frigiditas coniungat
humiditati sic erit leucophlegmancia.
Si siccitati tunc erit yposarcha: aut ana-
sarcha: prius tamen dictum est melius:
quonia yposarcha et anasarcha et leu-
cophlegmancia pro eadem specie re-
putantur. Decimo quarto notandum quod
calor mediocris generat ventum et ita
timpanitem: quod si esset fortis resolveret
et consumeret: et debilis nihil faceret.
Sed calor mediocris est duplex aut
absolutus et ita est naturalis aut com-
paratus et sic duobus modis: quoniam
aut est medius inter calorem et frigus aut medi-
us inter potentem resolvere et dissolue-
re et consumere aut inter potentem non
ista facere: et talis calor mediocris ta-
li mediocritate significata causat ven-
tum. scilicet timpanitem. Et iuxta hoc nota-
dum quoniam vetus qui generatur an-
te humorem facilius generatur quam hu-
mor: sed ille qui generatur post humo-
rem difficilius. Decimo quinto aduer-
tendum quod in asclite calor naturalis est minor
cum magis ledatur in radice et faciat
calorem naturalem exalare: ad culum exa-
lationem sequitur frigiditas naturalis. Sed
calor extraneus est maior et intensior:
in yposarcha est contrarius: quoniam calor
naturalis in radice est maior cum non ita le-
datur. Sed frigiditas accidentalis est ma-
ior gratia maiore: tunc igitur in yposarcha est
maior frigiditas accidentalis et maior
caliditas naturalis. In asclite autem est calor
accidentalis maior seu intensior: et frigi-
ditas naturalis minor. Decimo sexto nota-
dum quod yposarcha non potest causari ex
aquositate et venositate sed ex humore
quod in yposarcha est virtus fortis. et si ex-
pelleret aquositatem et ventum ad totum

corpus cum talia sint facilius exatabi-
lia expulsiibilia quam humor: ideo expel-
lerent: et ita nullus tumor: et ita non esset
morbus: sed licet humor expellatur usque
ad membra: non tamen potest expelli nec resol-
ui propter repugnantiam: et ita causat tu-
morem. Nunc autem virtus est spiritus debilis
ubi ydropisis ex ventositate et aquosi-
tate generatur: quare et cetera. Decimo septi-
mo intelligendum quod ydropisis de causa dis-
silioris cure est in quolibet tempore mor-
bi quam ydropisis de frigida: pro tanto quod
causa virtus est debilis: et est duplex mala
complexio diversa. asclitica. scilicet que est causa et
coniuncta que est frigida: et ita indiget con-
trariis medicamentis. In ydropisi autem
ge frigida virtus est fortior: quod declarat
tumor visus: et non est nisi unica mala co-
plexio diversa. et ita sufficit unus mor-
bus medicandi: nec est simile de tertiana
si curetur facilius: quod epar non patitur sic
in ydropisi nec est duplex mala comple-
xio et cetera. nec est simile de illo: in morbis
minus piclitant egrotantes et cetera. quoniam ydro-
pisis de causa non habet maiorem convenientiam
cum alijs morbis causa: qui facilius curantur
quam frigidi. et ratione epatis: et ratione dupli-
ci male complexionis. Decimo octavo
notandum quod panis competat in pua quantita-
te cum repugnet digestionem et oppilet: et
valet magis humidus quam siccus: dum tamen
infundat in brodio cicerum aut in vino albu
ro: quod facilius penetrat: et facilius digeritur:
nec inflat: quod ibi iungit cum osur. Decimo
nono notandum quod ydropisis de causa causa. 03 a
principio curari cum frigidis: sed postea cum
calidis supra ventrem: et itus. et fridis su-
pra epas ne dissoluatur. Vigesimo consi-
derandum quod puocatio se non competat: et
licet in multis alijs competat: cum habet in mate-
ria tanta quod non esset consumptibilis in omni
ydropisi causa. Ultimo ostendendum quod mirissi-

ce cōpetit in omni ydropissi calor: solis
et cū hoc calor viuificus fm Serapio
nem. ita sicut dicitur q̄ teneat ventres
discooperit in sole vbi non sit vētus
et q̄ fricetur et frequenter.

Capitulum. vii. de ictericia.



Icteria est

vlis cutis defecatio. si
aut morphea est defe/
latio cutis maculosa:
et differūt qm morphea
est. ppter errorem tertie digestiue: et icte/
ritia ppter errorem secunde. Nunc autē
icteritie sunt. i. spēs citrina: viridis: et
nigra. Modus autē gnandi est iste qm
quando nā sine ebullitione et sine pu/
redine mittit co. ad cutem. defendatur
cutis vlr sine macul. et talis defecatio
appellat ictericia: qm vnus et idē hu/
mor cum transmittit ad diuersas ptes.
diuersas causas passionēs. sicut dicitur
fuit super^o lib. i. cū loquebamur de se.

Cause. Icteria aut aut causat
a causis extrinsecis: aut
interioribus. Si a causis exterioribus
tunc sunt sicut morsus reptiliū veneno/
forum: assumptio veneni: et comestio
ciborum calidorum. et labor in sole calido
et acceptio ciborum calidorum corruptorum
de facili. sicut sunt lac: pisces. et acceptio
ciborum oppilatiuorum. et breuiter oīa illa
possunt eē cause icteritie que vltra tem/
peramentū multiplicāt co. aut meliā
aut adurūt ea. aut spediunt virtutē mū/
dificatiuā epatis aut chistis fell. aut
splenis: qm natura tunc mittit hūorem
abundantē ad totū corpus: aut p viā
mundificationis: aut per viā sinibo/
matis. Si aut fuerit propter causas i/
trinsecas tūc aut est propter epar: aut
propter alia membra. Si propter alia

membra hoc est aut ppter chistim fel/
lis: aut propter splenem: aut pp venas
toti^o corporis. Et si fuerit pp chisti fellis
hoc ē pp malā cōplexionē: aut pp apo/
stema: aut pp oppilationē suorum mea/
tuum. s. illius per quem irabit: aut illi^o
per quem nutrit ad intestina: aut illius
per quem venit ad stomachum. Et si
fuerit propter splenē similiter accidit p/
pter illa iam dicta: nisi q̄ tunc est icteri/
tia nigra. Et si fuerit propter venas to/
tius corporis hoc est propter nimiam
caliditatem adurentem sanguinē et hu/
mores: accidit etiam in se. propter ex/
pulsionem mae ad totū corpus.

Signa. Si fuerit ex causis pti/
mitiis hoc habetur ex
indicio. Et si fuerit ab epate est cū ma/
cie totius et grauedine pti dextere. et si
pppter chistim fellis accidit subito. et si
via vadit ad intestina est clausa egestio
est alba et color faciei ē citrin^o. et adest
amaritudo oris et sili. Et si porus q̄
vadit ad stomachum est oppil^o tūc
vrina ē colorata spissa et crocea. et ege/
stio tincta colorata et spissa et crocea.
et si est propter splenē ē durities et gra/
uedo in splene. et apparent reliqua si/
gna melencolie. Et est intelligendū q̄
icteritia citrina seu crocea nūq̄ venit a
splene sed semper nigra: sed ictericia ni/
gra potest venire ab epate et a splene.
Et signa distinctiua sunt quoniam illa
que est ab epate non est ita nigra: et tūc
nō apparet durities nec grauedo sple/
nis. Et si est propter venas totius tūc
est magnus calor in toto. Et si est ex
frigidityate color corporis vergit ad li/
nozem et vrina est remissa.

Pronostica. Hypo. multis
modis docet
pronosticare in ictericia. Dicit enim

Ictericus non valde inflatus sunt quoniam
 icteritia vt plurimum fit de colera que
 est ca. et sicca. et inflatio fit ppter vito/
 sitatem aut aquositatem. et talia con/
 sumuntur propter ca. et sic. sicut dicit
 Gal. et ita licet sint inflati non tamen val/
 de. Vel possumus dicere qd icterici non
 sunt valde inflati: quoniam icteritia cum
 tumore et inflatione est malum signum:
 et ideo antequam sint valde inflati mori
 tur. Si igitur ictericia superueniat in/
 flatio et non resoluitur mortem signi/
 ficat. Secundo docet hypo. pronostici
 care ictericis et nefreticis emorroydes
 innate bonum: quoniam natura mundi
 ficat corpus per partes illas. Tercio
 sic ictericis si epar durum sit malum:
 quoniam ictericia propter apostema
 durum epatis aut propter duriciez est
 incurabilis: propter passionem mem/
 bri nobilis: et ita mortem signant.
 Quarto dicitur sic. icteritia ante. viij.
 diem malum in se. continuus: quoniam
 materia unde causatur icteritia est gros/
 sa et materia grossa non potest esse di/
 gesta in tam modico tempore: et dein/
 de dicit sic. quibuscuqz in se. in. viij. et c.
 Intelligendum qd icteritia in septem
 aut post potest esse bonum dum tamen
 adsint tres conditiones: qd materia sit
 digesta: et qd veniat in die critica: et qd
 epar non sit durum. aliter semper ma/
 lum siue ante siue post siue veniat pau/
 latim siue subito. Preterea ista sunt si/
 gna mortalia in icteritia intensio crocei
 tatis in corpore: et remissio vrine sine
 aliqua alleuatione: et insomnietas: et
 ablutio appetitus: et mollificatio ner/
 uorum mouentium linguam: ita qd vix
 possit loqui: et contraria istorum sunt
 valde bona: oppilationes que proue/
 niunt ex excrementis non videntur possi

biles ad curandum. et per consequens
 nec morbi qui proueniunt ex illo.

Cura. Curationem ictericie bre/
 uiter pertractando ad tres
 causas possumus reducere. scz ad cau/
 sas venenosas: et ad causas ca. et ad cau/
 sas frigidas et oppilatiuas. Modus
 igitur procedendi sit talis. qd primo p/
 cedamus contra causas: et postea con/
 tra accidentia. Si igitur icteritia pro/
 uenit propter venena. in primis vtatur
 tyriaca: et mitridato. et deinde vtatur
 acetosis sicut est suc. acetose. et acetosi/
 tas citri. et suc. malorum grana. et simi/
 lia. lac potatum cum oleo amigda. dul/
 cium. valet in icteritia causata propter
 venenum sicut dicit Aulc. Si autem cau/
 sa fuerit ca. et corpus videatur plecto/
 ricum. fiat phlebotomia de vena epa/
 tis vtriusqz brachij. et si particularia con/
 ueniant. fiat postea de venis que sunt
 sub lingua et in labijs. Deinde fiat ve/
 tose inter spatulas cum scarificatione.
 Deinde mundificetur corpus sic. R.
 florum boza. florum viol. ana. ʒ. iij. fiat
 decoctio in sero caprino: et in decoctio
 ne resoluitur cassie si. mund. tamarind. .
 manne. an. ʒ. s. et detur in auroza. si au/
 tem co. dominetur digeratur materia in
 primis per hunc modum. R. acetose:
 eno. scari. epatice. capill. ve. re. lactu.
 scolopendrie: ana. ʒ. iij. iij. se. frigido.
 maiorum et minorum: ana. ʒ. iij. spodij:
 sandal. muscatellini: ana. ʒ. i. campho/
 re: lacce: spicenar. ana. ʒ. ij. aceti albi.
 ʒ. iij. panis zuccha. lib. s. et s. fiant si/
 ru. quasi lib. ij. Materia digesta purge/
 tur sic. R. florum boza. florum viol. li/
 quiri. mund. vuarum passarum: ana. ʒ.
 s. fiat decoctio cum sero caprino. et in
 decoctione resoluat cortices mirab. cit.
 bñ gñosoꝝ. ʒ. i. fricent et colent et dent

in ayroza. Intelligendum q̄ colatura
 ista potest rectificari cum reubarba. ⁊
 spicanar. añ. vsq̄ ad. 3. j. Et si cā esset
 antiqua posset fortificari cum mastice
 ⁊ diagredio. añ. 3. j. ⁊ posset addi mā
 na: ⁊ cassia. ⁊ tamaridi. ⁊ pruna. pur
 getur igitur diuersimode s̄m diuersita
 tem particularium. Deinde in frigidet
 epar ab extra sic. R. succum endi. suc.
 scari. ⁊ epatice: ⁊ semperuiue: ⁊ addā/
 tur sandali: ⁊ aqua ro. ⁊ acetum al. ⁊
 panni linei inrigantur ⁊ tepidi supra re/
 gionem epatis applicentur. Si autem
 fuerit cum apostemate curetur vt supe
 rius dictum est s̄m diuersitatez apolte
 matum ⁊ in declinatione apponantur
 diur. sicut sunt suc. fenicli: ⁊ anisum: ⁊
 maratrum: ⁊ spicanar ⁊ apium ⁊ simi
 lia. Dieta autē istozum sit. s. panis cū
 toto ⁊ in parua quantitate: ⁊ vinuz al.
 cum aqua multa: carnes volatiliū vsu
 alium omnium: nisi ogerēt in aquis: ⁊
 vtatur carnibus edinis: ⁊ extremitati/
 bus aialium ⁊ potest vti lactu. ⁊ scar.
 ⁊ portul. ⁊ cucumeribus: ⁊ spinargijs:
 ⁊ endiua. ⁊ scar. ⁊ cucurbi. ⁊ attriplici
 bus. box. ⁊ orco. ⁊ vtatur moris semi
 maturis: ⁊ ceruisis acribus. ⁊ mal' gra.
 ⁊ acetositate citri. ⁊ omnibus modis
 quib⁹ voluerit vtatur herba dicta ace/
 tosa. ⁊ vtat piscib⁹ squamosis de aquis
 mundis ⁊ si cause essent composite cō
 ponatur dieta ⁊ medicamina s̄m diuer
 sitatem componētum. si causa esset fri
 gida ⁊ oppitō siue in epate siue in chi/
 stis s. ll. ⁊ v̄s eius siue i splene. In pri
 mis digeratur materia per hūc moduz
 R. radic. panis porcini. radic. aristol.
 gentiāe lilij: radicis rubee: maioris apij
 brusci: spagi. graminis: squille: caparis
 seni. petro. raphani. ana. 3. iij. mūdētur
 ⁊ conquassentur ⁊ temperentur in ace.

to al. mundo fortissimō per diem ⁊ nō
 ctem: tūc. R. scolopendrie. absinth. ser
 pilli. origani. calamēti. vtriusq̄ saluie:
 asfari: betonice: germanerie. tribli ma/
 rini. sticados arab. capik. ve. re. ana. 3.
 iij. anisi: marai. ameos. siseleos: spice/
 nar: squinanti. lacce. cipi. calami arōant
 ci: se. endi. se. scar. se. viol. liquiri. mun/
 de. vuarū pas. munda. se. brusci. se. spa
 ragi. ana. 3. j. rosariū spodij sandal. mu
 scatelli. ana. 3. iij. mel. ro. lib. ij. fiat siru.
 Intelligendū tamen q̄ pauciora ⁊ plu
 ra possunt apponi iuxta arbitrium me
 dici particulariter operātis. Est tamē
 intelligendum q̄ diuersitates particula
 res sunt multe valde. id ex aliquib⁹ isto
 rum ⁊ magis electis potest fieri aut cō
 ditum aut oleū: aut vngm: aut emplm.
 ⁊ s̄m hoc fiant fricationes: ⁊ inunctio/
 nes: stupbe: ⁊ balnea: ⁊ multa alia con
 similia. modo ab intus. modo ab extra
 modo viroq̄ modo. Multa igitur in/
 dustrie medici particulariter operātis
 dereliquo. Materia igit̄ digesta ⁊ mol
 lificata sicut oportet: euacuetur paula/
 tine per hunc modum. R. agarici. tur/
 bith. aloē. ana. 3. ij. esule. 3. ij. lacce. spi
 cennar. soliorum absinth. soliorum men
 te: calami aromatici. mastice. zinz. sal.
 gēmen. ana. 3. 5. ⁊ fiant pill. ⁊ post. ix.
 dies sue confectionis exhibeantur ab
 3. 5. ad. 3. vj. iuxta pueniētia particulariū
 vel purget sic. R. floz. box. floz. viol.
 polipod. liqui. mūd. vua. pas. mū. añ.
 3. j. spicennar. turbith. ana. 3. j. fiat deco
 ctio ⁊ in decoctione temperentur corti
 cea mirab. cheb. bene gūosoz. 3. j. fri
 centur ⁊ colentur ⁊ dent in ayroza. Et
 si cause sunt composite componantur
 medicamina ⁊ inungatur quotidiē vē
 ter ⁊ latera corz mixtione vini al. ⁊ olei
 de camomilla. ⁊ olei laurini. dieta sit

subtilis et facilis digestionis: et potest
viti feniculo et petro. et brodio cicerum
et serpillo et vtatur zizib. spiceñ. cinão.
His visis et per ordinem obseruatis ad
localia remedia veniamus. Corpori/
bus igitur diligenter mundificatis fm
diferentiatē causarum. stupetur et i stu
pha ponantur ea que ponebantur i si/
ru. suo fm diferentiatem causarum. dein
de abluatur euz illa aqua. et frictor cū
panino aspero: et hoc fiat multis vicib⁹
Et abluatur facies cum aceto al. tepi/
do. vel decoquatur ordeum euz capill⁹
ve. re. et eupatoriuz in aceto al. et aqua
et abluatur facies tota et totum corpus
euz ista decoctione: et instilletur vna gut
ta illius decoctionis in oculis: aut instil
letur in oculis succus coriand. aut ace/
tolitas cii. aut succus acetose. aut vinū
malorum gra. aut acētum al. et sit sem
per tepidum. et euz vno ex istis aut cū
omnibus abluatur facies et totum cor/
pus fm qd erit possibile. Intelligenduz
qd vomitus cōfert in omni icteritia que
cunqz fuerit causa. lac autem bullitum
et cum modico aceto mixtum et cū mo/
dica aqua curat ictericiam de causa ca.
endi. et scar. hortulana comeste et cōti/
nuate cum aceto al. et modica aqua. et
paucō zucc. curat omnem icteritiaz de
causa ca. endi. et scar. siluestres. et eupa/
torizum comesta cum vino albo et mo/
dica portioe aque raphani curat omnē
icteritiam de causa frigida.

De icteritia propter splenez.

Et autē icteritia fuerit propter
splenem et cum apostemate si
particularia conueniant fiat
phlebotomia de basilica pris sinistre.
Et si vltius indigeat fiat de saluatel/
la manus sinistre: et apponatur aliqua
pauca ca. in medicaminibus que ei de

bentur: regantur igitur sicut feblicitan
tes et patientes apostema sicut opz et
sicut dicitur. Si autem icteritia fuerit
sine se. et sine apostemate splenis: sz ve
nerit propter oppilationem et duriciē
splenis et propter maliciam mundificā
di tunc detur siru. iam dictus: vel fiat
sic. Decoquatur in siru. acetoso: et siru.
squill. scolopendria: raphanus: radix
caparis: squinantum centaurea: et vtiat
ista potione mane et sero. Deinde pur
getur materia melēcolica per hūc mo/
dum. R. florū boza. florū viol. folio/
rum sene. vuarum pas. mūda. abarill.
liquiri. mund. iuiubarum: agarici: ana
z. s. fiat decoctio cum sero caprino: et
in decoctione temperentur cortices mi
rabol. indop: beliricorū: et emblicoz
an. z. s. fricentur et coletur et colatura
detur in auroza. et si fortius purgare vo
lum⁹ purgetur sic. R. diasene: diabo.
yeraruffini: an. 3. ij. lapidis armeni. ix.
abluti. 3. s. misceantur et exhibeant eun/
ti dormitum. Deinde distilletur aqua
de raphano et quotidie frequenter ab/
luatur tota regio splenis: vel fiat tale
vnguentum: bulliant ista in oleo lauri.
s. armoniacum: capares: squinan. cen/
tarea: absinth. raphanum: coletur et
colature addatur cera et erit vnguen/
tum: et inungatur tota regio splenis fre
quenter: vel ex istis fiat emplastrum.
Utent igit omnes icterici omnes cau/
sas multiplicantes ictericiam: cause au
tem dicte sunt.

Clarificatio. Intelligendū
qd ictericia ē
passio tertie digestiue sic morphea. et
est verum quantum ad causas imedia
tam: sed est ictericia ppria passio epa/
tis quantum ad causam antecedentē:
vt dictuz est in sententia. Secundo no

tandum q̄ licet morfea sit de phlate: tamen icteritia nō potest causari de phlegmate. cuius ratio est: quoniam co. est humor subtil. & potest delegari ad totum corpus & melenconia cum sic humor stipicus potest etiam diuidi & p̄ci ad totum corpus. qd̄ declarat multitudo sudoris in fine paroxysmi quarene. phlegma autem ratione viscositatis. nec est diuisibile: nec bene partibile: nec progressibile ad totum corpus cum adhæreat. & ideo post paroxysmum se. quotidiane modic⁹ aut parvus sudor apparet quare non potest icteritia de phlegmate causari. morphea autem bene potest causari. cum in vno loco adhæreat. & morphea ē desedatio cutis maculosa & particularis. sed icteritia vniuersalis. & phlegma ad totum corpus delegari non potest. ideo ex phlegmate causari non potest. Tercio notandū q̄ licet quoniam icteritia sit pas. ea. potissimum citrina & crocea. nihilominus potest causari a frigido itaq̄ a causa remota. Quarto intelligendum quoniam licet crisis per sudorem possit causari ante diem. vii. nihilominus icteritia in se. ante diem. vii. non erit ad bonū: q̄ crisis que fit per sudorem habet materiam subtilem. & bene potest esse digesta ante diem. vii. sed materia icteritiæ ē grossa aliter non retineretur iuxta cutē & ante diem. vii. digesta esse non potest. Ultimo notandum q̄ bal. bene potest cōpetere in icteritia corpore mundificato & non calefacti nec attrahit. sed purgat & mundificat.

Capitulum. vii. de passionibus splenis & primo de oppilatione.

• **Splen** est membrum spongiosum oblongum in sinistra par

te corporis collocatū ad mundificandū & depurandū san. ordinatū. Intelligendum q̄ cum splen bene mundificat san. corpus est iocundum & bene dispositum. Quando autem non bene mundificat tunc aduenit tristitia corpori & multe alie male dispositiones. quoniam si splen deficiat in attrahendo generat icteritiam: & si deficiat postq̄ attraxit continendo causatur fluxus ventris & similia. Et si deficiat digerendo & immutando causatur duricies. oppilatio & apostema. splen igitur sicut alia mēbra patitur morbos consimiles: officiales & communes.

Cause. Causa autem oppilationis & duriciei q̄ magis de illa intendimus sunt quedam extrinsece & quedam intrinsece. Extrinsece sicut est multiplicatio ciborum melenconiorum: sicut sunt caseus: caules: & legumina sicut est timor & multa alia. Si autem sint intrinsece tunc proueniunt ab epate multiplicante hum. melenconicū aut a splene cum incurrit oppilationem duriciem: aut apostema: aut cum incurrit solonem continuitatis.

Signa. Signa duriciei & oppilationis splenis sūt vixina remissa & tenuis. duricies notabilis in splene. attamen si splen est apostematū tunc est duricies & tumor in altera parte tñ: sed duricies est: per totam regionem splenis quando est sine apostemate. Tertium signum est quoniam appetitus aliquando augmentatur: & aliquando diminuitur. & aliquando euomitur mēbra. & aliquando apparet in inferioribus. Aliud signum est difficultas anhelitus. & sedus color faciei & cutis totius corporis. & tristitia & timor: & sollicitudo: & somnia terribilia. & multa cō

similia pertinentia ad melia.

Prognostica. Qui incurrunt frequenter cor rizam non sunt splenetici. quoniam splenetica pas. fit o materia grossa. Sz cor riza sit de materia aquosa sibili. quare cor riaz patietes no sunt splenetici. Uri na similans sanguini: aut yrina cu re/ sidentia mltia z sece in declinatiõe pas. splenetice bonum signum est. Urina al ba z tenuis in pas. splenis si continua/ uerit multum mala est. Si alicui sple netico continuatur medicamina sibi p pria z non remediatur magnum malũ signant pas. splenetica in picipio de fa cili potest curari. Sed postq̃ est in/ ueterata aut nunq̃ aut cum difficultate curatur. Sanguis de nare sinistra i apo stematibus splenis potest esse bonum signum: fluxus de sanguineus in apo/ stematib⁹ splenis bonũ signũ. Diaria breuis in pas. splenis bonum. Urina i qua est sex viscosa. aliquando ad ma/ luz z aliqn ad bonũ. apostema splenis aliqn terminat in apostema sub aure.

Cura. Circa istam materiam in/ telligendum q̃ ea que va/ lent epati valent spleni. nisi q̃ medici/ ne splenis debet esse fortioris virtutis. z ea que nocent epati nocet spleni. Si autem pas. splenis fuerit de causa ca. ut quia materia ca. aut apostema. aut se. qz discernitur ex colore z siti z se. z similibus. tunc i primis si particularia conveniant fiat phlebotomia de basi/ lica sinistre partis. Deinde fiat de sal/ uatella eiusdem lateris. Deinde dige/ ratur materia per hunc modum. R. en di. scar. lactu. portu. ana. ʒ. iij. radi. ca/ paris z genestre. z tamarisci scolopen/ drie. capill. ve. re. ana. ʒ. iij. se. fri. apj. se. brusci. se. sparagi. liquir. munde. ana.

ʒ. j. aceti al. ʒ. iij. panis zucẽ. quart. iij. mell. ʒ. ij. fiant sirup. quar. v. Materia digesta purgetur sic. R. floz boz flo/ rũ viol. polipodij. agarici. liquir. mũd. ana. ʒ. ʒ. fiat decoctio z in decoctiõe tẽ perentor coriic. mirab. di. indoz. ana. ʒ. ʒ. fricentur z colẽtur z detur in auro ra colatura. Intelligendũ tñ q̃ semper splen debet pri⁹ mollificari. qz valet in oi aposteate splenis z duricie z oppi/ latione. R. medulle vituli. z cerui. assũ gie gallinacee. anatis pinguedinis por ci. olei. amigda. dul. olei sisamini. ana. z misceantur cum cera: z inungatur re/ gio splenis. Si autem fuerit duricies si ne se. z apostemate tũc possunt fieri si/ rup. z apozimata. z vngueta. z fomen taiones. z ablutiones. z multa cõsimi lia. siue ab intus siue ab extra. Maltia aut q̃ hnt aspectũ ad splenẽ sunt ista ra dix yreos. acori. aristol. gentiane lilij. apj. sen. petro. vtriusq̃ turbuli. capa/ ria fraxini. genestre tamaridi. z media/ ni. corticis istoꝝ. z silr ebuli. z sambuci lupuli. vitis albe. valet z acetosa. ab/ sinth. yfopus capil. ve. re. sgl. aqua se/ rarioꝝ. scolopendria. z eupatoriuz. z calamẽtũ. cetaurea. betonica. german/ dria. assaz. camedreos. camepireos. pa nis porcini. valet et anisũ maratꝝ. ame os: spicanar. sqnã. xilob. carpob. z va let oppoponac. flos sal. valet z se. ace tose. se. cane. z cuscute. z ruthe: valz et ista approprietate sicut dicit Auic. pul mo vulpis vespulliois. splen asini. splẽ pulli. si desiccet z puluerizent. Accl/ piatur igitur ex istis vnuz vel multa z applicet. Cõposita aut possunt ista eẽ portu. cum aceto. sirup. acetosus. oxil diur. z oxil. sgl. z q̃ purget cũ mirab. inõ. bellic. emblicis: z paratis sicut fre/ quenter dictum est. Et qz iuuenes vo/

lunt aliquādo q̄ totū masticetur. ideo
procedam' sic. R. radi. seni. petro. ap̄
caparis: mediani: corticis tamarisci.
genestr. ⁊ frenesi. añ. ʒ. iij. conuassent
⁊ temperent in aceto fortissimo p̄ diez
⁊ noctem tūc. R. scolopend. capill. ve.
re. eupatorij. añ. ʒ. iij. anisi: maratri. sq̄/
nati: añ. ʒ. j. mell. ro. lib. j. panis zucch.
lib. ʒ. fiat siru. Mā digesta purgetur cū
aliquo ex istis exhibitis vsq; ad. ʒ. ij. vñ
tq̄. f. yeraruff. yerak. reodonico: emplisti
con: ⁊ possumus addere quātū volu/
mus de diascene: ⁊ diabo. Mollificet
aut splen ante purgationez ⁊ post sic.
R. mediani: corticis tamarisci. caparis
squinant: añ. ʒ. iij. sinapis: sulphuris al
bi: agrestis: stercozis vaccini: stercozis
ouini exiccatoꝝ seigr. se. lini: se. ruthe:
añ. ʒ. iij. armoniac: bdelij: añ. ʒ. j. picis
naual. ʒ. ʒ. temperent gūme in aceto ⁊
alia omnia terant in vltimo: ⁊ malaxē
tur cum oleo laurino: ⁊ addantur cū
predictis gūmis: ⁊ fiat emplastrum: ⁊
teneat super regionem splenis extensū
supra alutam ⁊ coopertum cum pāno
lineo. Vel si breuius volumus facere
dissoluat armoniacum in aceto ⁊ fiat
emplastrū. Vel sic bulliat ruthā in ace
to ⁊ filtrum intingatur ibidem ⁊ appo
natur spleni. vñ sic candescant lapides
molares ⁊ infundantur cum aceto: ⁊
fumus ille applicetur spleni. Et si ista
non conferunt fiant. v. cauteria supra
regionem splenis. Libaria sint subtilia
⁊ facilis digestionis: ⁊ ideo competit
sinapis ⁊ similia. In omni aqua quā
potabit extingatur ferrum candens.
Si autem in splene fuerit dolor infla/
tio ⁊ rugitus: tunc minoretur cibis ⁊
potus ⁊ nullo modo poterit aquam sz
vinum antiquum forte subtile. Et fiat
porio ex agno casto: ⁊ rutha: ⁊ aniso:

⁊ cimino: ⁊ splcanar. squinato: ex istis
eisdem fiat sacellatio: aut inunctio: aut
bal. Delū fiat ventose sine scarificatio
ne. ⁊ si fuerit sine se. bulliat nux. cipres/
si: pralium: rutha: capares: agnus ca
stus: in oleo costino: ⁊ intingatur lana
⁊ desuper apponatur. ⁊ in hoc casu sū
me valet abstinencia: exercitium: frica
tio fortis: ⁊ balnea sulphurea.

Clarificatio. Intelligen/
dum q̄ durici
es splenis inducit maciem in toto cor/
pore pro tanto q̄ melencolia multipli
cata corumpit virtutem digestiuam
in epate. quia corrupta non generantur
humores laudabiles qui sint apti ad
nutritionez membrorū propter gros
siciem ⁊ malam qualitatem. ⁊ ita per
accidens ex duricie splenis macies ge
neratur. Secundo notandum q̄ splen
indiget fortiori medicamine: cum op/
pilatur q̄ epar. ⁊ q̄ magis distat. ⁊ q̄
oppilatio fortior cum oppiletur ex si/
bi simili nutrimento. ⁊ q̄ nutritur ex
san. melencolico. ideo medicamine in/
diget fortiori. Nunc autem aliquibus
videtur contrarium per dictum Gal.
iij. de ingenio. capitulo. vj. versus finē
capituli dicentis. q̄ splen nutrit ex san.
subtili. dico q̄ sequitur in littera cū di/
citur: q̄ splen nutritur ex san. subtili. ve
rū est sed nigro: ⁊ postea cum dicit.
q̄ epar nutritur ex san. grosso verum ē
sed rubeo: ⁊ tunc omnibus consi dera/
tis grossius est nutrimentū splenis q̄
melencolicū. ⁊ ita fortiori indiget me
dicamine: ⁊ hoc ibidem exposuimus.
magis prolixo sermone. Tercio intel
legendum q̄ melencolia multum assi/
milatur spleni in complexione ⁊ etia
multū abūdat ibidē ⁊ tñ ibi nō gnatur
lz assiletur sibi: ⁊ ibi abūdat p. tanto

qz in splene non est virtus generatiua
humorū sed in epate ⁊ generat magis
gratia mae q̄ gratia agentis. cuz epar
sit ca. ⁊ hu. attrahat igitur a splene ra/
tione similitudinis: ⁊ ibi abundat ra/
tione conseruationis non generatiōis.
licz hu. innaturales alibi possunt q̄ in
epate generari. sicut in stomacho. sicut
est co. pressina: ⁊ eruginosa ⁊ in venis
etiam generantur. sed splē nullam vir/
tutem habet aliquid generandi. multa
tamen alia habet ⁊ ratioe sui ⁊ ex epa/
tis virtute. Quarto notandum q̄ phle/
gma non habuit domicilium nec rece/
ptaculum nec carcerem: pro tanto qz
non est humor corpori odiosus: qz nō
habet malas qualitates. ⁊ qz est san. se/
micoctus. ⁊ qz in tempore sanitatis in
sanguinem conuertitur ⁊ nutrit. co. aut
⁊ melēcolia sunt hu. odiosi. ⁊ propter
eorum malas qualitates nūq̄ possūt
i san. trāsmutari: ⁊ ideo natura eis car/
cerem ordinauit. Quinto notandum
de causis illorum versuum. Cor sapit
⁊ pulmo loquitur: sed cōmouet tras.
Splen ridere facit: cogit amare iecur.
Intelligendum q̄ pulmo loquitur pro/
pter aeris attractionem que est mate/
ria vocis. Cor sapit qz ab ipso proce/
dit ira indignatio victoria dominatio.
fm Joānicium. sel cōmouet iras pro/
pter coleram que calefacit totum cor/
pus: ⁊ ita cōmouet iram. Splen ride/
re facit per accidens purgando humo/
rem melencolicum. Cogit amare iecur
iecur est in auihus: sed stomachus est
in hominibus: ⁊ ideo iecur accipit p
stomacho ⁊ epate: quoniaz stomach⁹
facit amare cibum: ⁊ epar coitum: qz
in coitu sunt tria necessaria. calor qui
procedit ab epate a quo prouenit ap/
petitus: spiritus a corde. humor a cere

bro fm Constantinum. Sexto aduer/
tendum qm l3 splen sit membruz frigi/
dum. nihilominus potest ibi calor abū/
dare cum sint ibi vene ⁊ artcrie in qui/
bus potest san. calidus abūdare: ⁊ ita
splen pōt calefieri p accidens. Septio
notandum q̄ vbi est oppilatio non p/
pter hoc erit ibi putrefactio: nec apo/
stema de necessitate. qm cū oppilatio
sit in venis. nihilomin⁹ per orificia pos/
sunt aliquo modo euentari. Sed apo/
stema causatur in foraminibus mem/
brorum vbi etiam clauditur ⁊ facit ex/
tensionem violentam ⁊ non potest fie/
ri euentatio: ideo putrefit mā ⁊ causa/
tur apostema: taliter aut non contingit
in oppilatione: quare ⁊c. Octauo vidē/
dum q̄ vrina in oppilatione est tenuis
qz nihil pōt eliquari nec pmisceri nisi
sola aquositas rōne subtilitatis sue sub/
stantie: ⁊ non decidit ab hūorib⁹ gros/
sis sed transit per ea. cum autem incl/
pit inspissari bonū signum est: qz signi/
ficatur dissolutio ⁊ compactionis re/
solutio. Nono sciendum q̄ dissoluti/
ua non competunt in principio qz re/
solueret subtilius ⁊ dimitteret qd gros/
sius est: sed primo debent applicari
mollitiua ⁊ postea dissolutiua. Ultio
considerandū q̄ phlebotomia si com/
petit in cā ca. dz fieri de brachio eius/
dē partis: ⁊ si competat in causa frigi/
da de saphena eiusdem partis.
¶ Caplm. viij. de passionibus renuz.
⁊ primo de dolore eorum.



Intelligen

duz
q̄ duo renes quorum
vnus supponitur alteri
fuerunt creati duri ⁊ so/
lidi vt aquositatem sup/
flua ⁊ a sanguie attraherēt ⁊ mūdare.

Nunc autē isti renes patiuntur triplici-
ter sicut et alia membra. scilicet malam com-
plexionem: solutionem continuitatis:
et morbum officialem. Dolor autē est
accidens quod sequitur ista.

Cause. Causa autē aut est exte-
rior: sicut est nimis usus diuini. aut nar-
concorum: casus: et percussio: coitus su-
perfluus: equitatio superflua: et potissi-
me in non consuetis. et similia. Si autē
sint cause intrinsece sicut est mala com-
plexio diuersa cum materia aut sine materia. apo-
stemata: oppilationes: vlcera: et multa
consilia: tunc ratione sui tum ratione compassio-
nis vicinitatis et colligantie.

Signa. Signa quod dolor sit a re-
nibus et non ab alijs sunt
quod dolor renum est manifestus et dolor ilio-
rum est deambulatorius per totum ve-
tre. secundum signum est quoniam pes illius per-
tis ex qua est dolor patitur quadam do-
mitationem. Signum autē discrasie est quoniam
si est ex mala complexione causa. sentitur
calor in loco et leditur a calidis: et tu-
uatur a frigidis. nisi repletio impediatur
et vrina est tincta. et adest sitis: et amari-
tudo oris: et appetitus ad venerem.
Si autē causa fuerit frigida tunc appetitus
ad venerem est diminutus: et quasi per-
stratus: et sentitur frigiditas in loco. et
ignatur a causa. et vrina est remissa. et pau-
citas sitis et similia.

Prognostica. Hypo. docet
prognosticare quod
nefretici ultra. xl. annos. non curant: et est
verum: sic quoniam si dolor renum continuauit
per multos annos et remedia salu-
bria fuerint applicata: et non potuit cu-
rari: et iam fluxerunt anni. xl. talis nunquam
curabitur: quoniam si non potuit curari cum
virtute fortis quomodo curabitur cum

debili non videtur.

Cura. Intelligendum quoniam si dolor
est sine materia sufficienti alteran-
tia. Si autē est cum materia adhibeant alteran-
tia: et euacuantia. Notandum quod in dolore
renum cauendum est a diuini. potissime
fortibus: et a narcoticis. Si igitur discra-
sia est causa fiat in primis clistere de mer-
curiali: et violis: et ordeo. et psillio: et se-
frigidis: et oleo violis. et cassiis. et man-
na et similibus. Deinde si particularia con-
ueniant fiat phlebotomia de basilica
eiusdem lateris. Deinde de saphena eius-
dem partis. Deinde fiat talis siru. R.
endi. scari. lactu. an. 3. ij. suc. cucur. lib.
5. florum nenupharis: florum violis. florum
boza. an. 3. ij. prunorum. xxx. aceti al. 3.
ij. panis zucha. lib. j. fiat siru. Mā digne
ista purget cum oxilaxatiuo: et elio de
suc. ro. Localia remedia sunt ista. scilicet R.
suc. maurelle. suc. lactu. et misceant cum
oleo ro. et oleo nenupharis. et panis linei in-
tingant: et tepidi supra renes applicent
vel fiat vnguentum cum suc. ymblicis ve-
neris: et oleo ro. et cera al. Vel fiat sac-
culi de rosas et sandal. et camomilla: et
ponant in aqua causa. et exprimant et asp-
gant aqua ro. et aceto: et est valde miti-
gatiuum in corpore mundificato: et si co-
gerit nos necessitas recurrat ad nar-
cotica: sicut est papauer: psillium: iusquiamus:
et silia: et stent ibi in modico tpe:
vel fiat sic. R. tabulam plumbis pforat
minutim temperet in aceto fortissimo de-
inde ligent in capitibus due chorde et
ligent supra renes: et postea iterum tēpe-
ret in aceto. dolor renum mitigat de causa
corpore mundificato et reddit hominem
castum. Cūctas causas que istum mor-
bum inducunt: et vtiatur cibis frigidis
sicut est ordeatum: auenatum: amigda-
lactu. portul. spinargos: atriplicis: cucur

bite: melones: pira: poma: vinū sit val
de limphatum: et ita de alijs cibis faci
lis digestionis. si autē fuerit frigida di
geratur sic. R. mente: saluie: absinthij:
came dreos: came pteos: origani: cala
menti: an. 3. s. anisi: maratri: nucis cipsi
si. ana. 3. s. aceti al. 3. s. mel. ro. lib. s. fiat
siru. et purgetur cum benedicta aut cū
agarico: turbitib: paratis sicut opz: et i
ungatur locus cum oleo taurino: consti
no: camomillino: aut cūz oleo de bal
samo: et tyriaca. et oleo de scorpionib⁹
simul mixtis: vel fiat facellatio de ca
momilla: melliloto: anthos. floz. viri
usq; sticados. Si autē esset dolor ven
tosus precipiatur abstinencia: exerciti
um: et bal. et iungatur oleo de ruta: et
facelletur cum ruta: et agno casto: ani
so et maratro: bullitis in vino potenti:
et qz nobiles et diuites frequenter labo
rant dolore renum: ideo iterum totūz
magis particulariter prosequamur et
subiugamus hic quoddam exemplūz
qđ accidit de facto etc.

C De debilitate et oppilatione re
num.



Quod autēz

sit morbus renū. h p3
per dolorem in parte
posteriori versus finē
spondiliū in spina dor
si: et ppter apparitio
nem aranearum rubearum. Qđ autē sit
debilitas renum. h p3: qz mala cōple
xio et dolor et passio durauit circiter
annos. x. et ideo mala complexio fere
adequata est: et ideo virtus debilitata
est ratione sui instrumenti: et pro tanto
deficiunt renes in mundificando: et iō

interpolat: et cum materia aggregata ē
incipit paroxysmus cum dolore. sicut
dolor mulieris parturientis. Quod au
tem sit oppilatio. h patet: quia in paro
xismo est vrine retentio: et cūz curatur
aduenit vrine multitudo et in fine luna
tionis. Quod autem sit causa. ca. hoc
patet qz ipse est colericus adustus cūz
calesfactione epatis et crocitate oculo
rum: et quia ipse in tempore paroxis
mi totus comburitur et specialiter re
nes. Quod autem sit morbus materia
lis: hoc patet: quia soluitur paroxysm⁹
cum euacuatione multa materie: et qz
remediatur ex his qua multiplicāt vrī
nam et secessum: bene igitur dictum est
in titulo tractatus de dolore renum et
debilitate et oppilatione cuius causa
mālis ca. et ita in titulo. v. continent.

Cura. Curatio igitur consistit in
alteratione materie antee
dentis et euacuatione eiusdem cū his
que habent aspectum ad materiā et ad
locum. Sed aduertendum qz aliter est
agendum in tempore paroxysmi et ali
ter in tempore interpolationis: et quia
primo succurrendum est his que plus
molestant: ideo primo videndum est
quid sit agendum in tempore paroxis
mi: et quia super omnia dolores pster
nunt virtutes: ideo primo debent poni
supra renes alteratiua confortatiua et
quasi stupefactiua: ne magnitudo do
loris abigiat virtutem. Secundo ap
plicentur clisteria propter causam an
tecedentem. Tercio dentur diur. et ape
ritiua propter causam coniunctam: et
qz illa sint parū diur. et partim ven
tris lenitiua. igitur ista per ordinem p
sequamur. Quia igitur causa est ca.
apponam⁹ ab extra emplastra frigida
stipica aromatica: et partiz narcotica

q: licz sit oppilatio ratione debilita/
tis mundificatiue. nihilominus in reni
bus est calor nimius dissoluens ⁊ rari
ficans: ⁊ proprie virtutem debilitans:
naturalem calorem ⁊ spiritum exalan
do. hoc igitur sit medicamen cur^o. R.
est talis. R. boliar. ro. ru. electaruz: se.
papaueris al. añ. ʒ. i. tunc ex alia pte.
R. psilg: senugre. se. lini: añ. ʒ. s. tempe
ratur in sece acciti: ⁊ oleo ro. ⁊ fiat mu
cilago: ⁊ tunc accipiatur illa mucilago
⁊ cum predictis incorporetur: ⁊ cum
modico cere fiat emplastrum ⁊ exten
datur supra pannum de bombace ⁊ re
nibus applicetur. Secundo fiat cliste
re cuius. R. talis est. R. malue: merca
riak. viol. añ. ʒ. i. suc. bleie: lib. s. sal
mell: añ. ʒ. s. olei viol. ʒ. iij. fiat deco
ctio vsq: ad lib. j. ⁊ colet ⁊ colature ad
datur elm de suc. ro. cassiess. mund: añ.
ʒ. j. ⁊ fiat clistere: ⁊ istud fiat bis aut
ter si necessariū fuerit. Tertio dent p
rim diur. ⁊ partim laxatiua. R. liton/
tripon. clij oucis: añ. ʒ. j. diapapaueris
oxilaxatiui: trisere sarracenic: diaaro/
don abbatis: añ. ʒ. j. vel. ʒ. ij. misceant
⁊ dentur cum vino albo: aut cum bro/
dio cicerum: aut cum brodio pulle. ab
ʒ. s. vsq: ad. ʒ. j. fm exigentiam patie/
tis. Quarto q: si ex isto dolor plena
rie non sedetur q: intret bal. vbi sint ca
momilla: mellilotum: rose: nenuphar:
vsq: ad lib. s. ⁊ q: exeunt qualibet vi
ce dentur. ʒ. s. de confectione imediate
dicta. Et q: vtatur dicta tenui: sicut pul
le: ⁊ ordeato: ⁊ aqua orde: spnargia.
⁊ lac amigō. ⁊ similia. Ista igitur sūt
in tempore paroxysmi virtutem semp
considerando nec deficiat rōne nimie
iamitionis cum prostratione appetit^o.
In tempore aut interpolatiōis sic ope
randum est q: digeratur materia par

tim cum ingroffatiua: propter mater
iam antecedentem ne fluat ad locum:
⁊ partim cum diur. ⁊ aperitiuis ppter
materiam coniunctam ita q: illa non
excedat in calore. Recepta igitur digi
talis est. R. capill. ve. endi. scari. lactu.
rostri: portul. viol. añ. ʒ. i. se. malue:
se. portu. se. milg sol. se. saxifragie: co
rianth. preparati: se. citoniorum ro. ru.
elec. iij. se. fri. malo. ⁊ mi. se. bulci. se.
sparagi. liquir. mund. vuarum pas. mū
da. añ. ʒ. j. panis zuecha. mell. ro. ana
lib. s. ⁊. ʒ. ij. fiat sirup quasi lib. ij. Ma
teria digesta purgetur sic. R. electuarij
de suc. ʒ. vi. trisere: reub. ʒ. s. diaprunis
confecti cum diagredio. ʒ. iij. misceant
⁊ exibeantur. ⁊ si satis non duxerit ad
datur in secunda vice mastiē. diage
dij. ana. ʒ. j. ⁊ ita addatur ⁊ minuatur
iuxta dispositionem patientis ⁊ condi
tionem temporis presentis quare ista
industrie medici dereliquo. Post hoc
autem fiat stupha: ⁊ in stupha ponant
omnia que ponuntur in sirupo. pterq.
zuecha. ⁊ mel. sed q: duplentur omnia
⁊ exeunt a bal. qualibet vice exibeat
ʒ. j. rubee troiscate cum decoctioe mi
lg sol. ⁊ saxifragie. Itē tertia die post
fiat phlobotomia de viraq: saphena
exteriori. In tempore interpolationis
cum non est in renibus magnus calor
imo videtur multis q: causa sit frigt/
da ex eo q: vrina est remissa ⁊ aliquā
do tenuis. ⁊ aliquando spissa confor
teur calor naturalis renum cum isto
vnguento. R. myrrhe: balsami: corian
dri preparati: ro. ru. electarum: sandali
muscatellini: añ. ʒ. ij. xilobalsami: car/
pobalsami: añ. ʒ. s. olei myrtini. ⁊ mo
dicum cere ⁊ fiat vnguentum. post oia
ista supradicta frigida ⁊ executi in
tempore interpolatiōis inungant renes

et spina cum vnguento dicto immediate.
 Regime autem est quod vitet omnia que resoluunt
 corpus et calefaciunt et dissolviunt et ape-
 riunt: quia ista summe nocitius sunt: sicut est
 labor nimius exercituum violentum et col-
 tus et balnium nisi secundum ordinationem
 dictam in tempore interpolationis et in tem-
 pore paroxysmi: et vitet iram summe et sol-
 licitudinem et omnia accidia a se preterquam gau-
 dium et vitet iacere et dormire super dori-
 sum et vitet omnia calida: sicut sunt cepe et al-
 lea et porri et piper et psyllia et vitet om-
 nia nimis grossa et viscosa: sicut sunt ca-
 ro bouina et potissime antiqua et potis-
 sime salsa et carnes porcinas recentes:
 nisi salitas per quatuor dies. et vitet caules
 et caseum et legumina et ossa et nimiam
 repletionem cibi et potus et nimium frigus
 et nimium calorem et vitet fructus ut pluri-
 mum in ratione cibi nisi aliqui in via medi-
 caminis. Dieta igitur non sit nimis dura
 et apertiva ut non fluat materia ad locum: nec ni-
 mis grossa ut non generet oppilationes.
 Aliqui igitur grossatius et aliqui apertius
 aut simul utrumque. Utat igitur in salame-
 tis coriandro. sparago. et menta. et carda-
 mo. et croco cum aceto aut agresta aut
 aqua limonum: et potet vii vino grosso. et
 potet vi vitulo lactati et ovis autem pre-
 terquam degenitibus in lacubus. et potet aliquando
 vii piris et coctanis et oacillis et pi-
 neis et fisticis et caricis et vuis passis.
 et vuis sorbilibus sine albumine et pisci-
 bus squamosis de locis petrosis et ad-
 modum currentibus longe a stagnis et vitet
 omnem cibum factum de pasta et omnem panem
 azimum et omnem pinguedinem et utat reni-
 bus siue assis siue elixis et utat autcu-
 la que dicitur cauda tremula siue sit recens
 siue salita siue puluerizata sit tamen quod pul-
 vis non sit adustus et utat trociscis sa-
 ctis de sanguine hyrci antiqui nutriti

cum herbis diu distemperatis cum sero
 caprino et corabitur. Et subiungamus
 hoc quoddam aliud exemplum quoniam est causa fri-
 gida. De dolore renum periodali propter
 eorum oppilationem.

In primis igitur ordinetur dieta
 et incipiamus ab aere. Aer sit
 subtilis clarus et quietus et vi-
 tet aerem vetosum multe caliditatis et mul-
 te frigiditatis. De pane. Panis sit de
 tritico de terra leui et motuosa. et sit pa-
 nis bene fermentatus et cum temperata quan-
 tate salis: vitet omnem panem azimum et om-
 nem cibum frigidum de pasta et crustas ar-
 coleatas et lagana et vitet omnem cibum
 factum de frumento quocumque modo confici-
 tur nisi sit solus panis. De vino. Vinum
 sit clarum subtile odoriferum bene maturum et
 sit album et nullo modo nouum: et fiat vinum
 artificiale in vindemijs. Colligant vine
 albe et exprimant et cum musto ad simul
 radum et bulliedum ista reponant. Radum
 anthos. saxifragie. pipinelle. milij.
 solis. anisi marathi. zinziber. spicinar.
 cinamomi. cassielignee. calami aroma-
 tici. leuistici. piperis albi. an. lib. 5. co-
 quassent et puluerizent et in musto vi-
 ni albi reponant ubi possunt esse sardi-
 nate due vini. et potet mane et sero sto-
 macho vacuo in tempore frigido ciphum
 vnum. De aqua. Aqua sit dulcis clara
 fontina nullo modo turbata. et fons sit di-
 scooptus et currat versus orientem. De car-
 nibus. Carnes sint sicut galline. pedicea
 fastiani. aues minuti degentes in capia
 et vitulus lactans. et edulus. et monro-
 nus iuuenis. De siluestribus non utat nisi
 essent iuuenes lactantes sicut ceruus et ca-
 priolus et cuniculus. et utatur super om-
 nia autcula illa pua que dicitur cauda tre-
 mula siue sit recens siue salita siue assa
 siue elixa siue quocumque modo. et ideo ponat

auicula illa in olla noua in furno ⁊ as/
setur sed nō nimis ne adurat ⁊ postea
puluerizet ⁊ illo puluere vtatur. De
piscibus. Vtetur oēs pisces quantū est
possibile ⁊ si contingat vti vtatur pisci
bus squamosis de aquis mūdīs currē/
tibus longe a lacubus ⁊ stagnis ⁊ ciui/
tatibus: ⁊ tunc addatur medietas vini
si coquat in aqua ⁊ coquat cū petrosi/
lino multo ⁊ sale. vel assetur vel frigi/
datur: oēs alios pisces vitet. De legu/
minibus. Vtetur oīa legumina praterq̃
brodū cicez ⁊ tē decoquat cū petrosi/
lino. De herbis. Vtatur boz. bletis.
spinarg. orco. fenī. petro. serpillō. yso/
po. salua. mēta. sparago. maiorana. ba/
silicone. oīa alia olera vitet. Vtetur vlr
quantū erit possibile oēs fructus nisi q̃
pōt vti cerulis dulcib⁹ ⁊ prunis ⁊ vuis
passis ⁊ caricis ⁊ post cibū modicum
valde pīris ⁊ coctanis vnū boluz tñ
cū modico casei butirossi. Vtetur oēm ci/
bū paratū in gelatina semp sit cōiētus
vnico cibo: ⁊ si gratia tēporis vel loci
aut psonae assumit plura cibaria prepo/
nat semp cibū subtiliorē grosso ⁊ ma/
sticet bñ cibū ⁊ nō cener illa die ⁊ cena
sit sp̃ modica. Sōno at vtat nocturno
⁊ nō diurno nisi eēt ita q̃ nō dormiuerit i
nocte ⁊ tūc pōt dormire de mēe vsq̃ ad
tertā ⁊ nō dormiat sup̃ dorsū. Vtat ex/
erctio ante cibum q̃ aliquatū exce/
dat tēperamētū: post cibū aut non nisi
paulatīne deambulādo. Vtat gaudio
⁊ leticia ⁊ vitet irā ⁊ sollicitudinē ⁊
oēm nimā curiositatē. Vtetur de regimi/
ne videamus de medicamētis. Nunc
aut aliter opandū est in tpe paroxismi
⁊ aliter in tpe interpolationis: ⁊ iō in tē/
pore interpolationis bis in tpe autūna/
lt ⁊ bis i tpe vñali vl̃ q̃lz mēse pax pōt
pseruari p̃ hūc modū. Vtat vomitū añ

cibū: ⁊ p⁹ cibū cib⁹ sit bleta cocta ⁊ pt/
sceo salu: ⁊ deñ sūat succū medīai cor/
ticis sambuci quantū capit testa oui ⁊
euomat ⁊ cū decoctione se. atriplicis
se. raphāi ⁊ olei ⁊ aceti vsq̃ ad cīphū
vnū ⁊ fiat quolibet mēse non seruādo
tps certū ratione male cōsuetudinis ⁊
ē thesaurus curationis ⁊ pseruationis
in hac cura. Deinde digerat mā p hūc
modū. R. crete marine. trimuli marini
pimpinelle. saxifragie. milg. solio. añ.
M. iij. radi. brusci. sparagi. graminis
apg. fenī. petro. ylopi. origani. calamē/
ti. serpilli. añ. M. j. iij. se. fri. maior ⁊
minor se. brusci se. sparagi. filob. car/
pobal. spicei. spice celitice. squināti. ca/
lami aromatici. anisi maratri. ameo.
siscleos. añ. 3. j. thimi. epithimi. polipo/
dij. añ. 3. j. aceti albi. lib. 5. panis zuc/
mell ro. añ. lib. 5. fiat siru. sere. lib. iij. ⁊
vtat eo manet sero lōge añ cibū. Mā
diga purget sic. R. agarici. turbit. alo/
es. añ. 3. j. esule. 3. j. 3. j. lib. 5. anisi. cina/
momi. se. melonis. añ. 3. j. cōstiant cū
oximel squill. ⁊ siat pille ⁊ def hui⁹ to/
tius vna vice tertia ps huius cōsectio/
nis ⁊ plus vel minus fm cōsideratio/
nē pticulariū. Purgatione facta ponat
in stupha ⁊ ibi ponant oīa q̃ sūt in si/
rup. nisi q̃ duplent praterq̃ mel ⁊ zuc/
⁊ stupha fiat sō vacuo ⁊ exeūti a stu/
pha q̃libet vice detur sibi. 3. 5. hui⁹ ele/
ctuarij. R. liron. tripon. electuarij du/
cis. añ. 3. j. diaprunis. oxilaxatiui. trise/
re sarrasēnice. catartici iperialis. dian/
thos cū musco. pliris cū musco. añ. 3. j.
misceatur ⁊ istud est tāte virtutis q̃ ē
p se curaret sine oī alio medicamine ⁊
pōt eo vti tpe paroxismi ⁊ in tpe interpo/
latōis de duob⁹ in duob⁹ dieb⁹ vel i tri/
bus cū sero caprino vel cū vino albo
vel cum brodio cicez ⁊ pōt addere ⁊

minuē . . . puenētā pticulariū. Intelligendū ē q̄ vīus trociscorū sanguinis hirci p se curat. R̄. igit hircū antiquūz z nutriat ordeo. feniculo. petrosi. pipi nella. saxifragia. milio solis. berbera. filipēdula z silibus diur. z post lōgum tps hui⁹ accēptionis decolet z primus san. z vltim⁹ abijciat z medi⁹ reseruet z fiat trocisci z desiccēt in vmbra in loco sicco aliquo mō v̄toso z inungatur cū balsamo z v̄tāt eis cū vino decoctionis crete marine. Inūgant renes sic. R̄. balsam. 3. j. myrrhe. coriandri pparati. ro. ru. electaz añ. 3. j. z addā tur olei de camomilla z modicū cere z fiat vnguētū. Uiat ē tali salsamento. R̄. triū gronoz piperis zinziber. galios. cinamomi electi. spicēnar. añ. 3. j. anisi. maratri. cimini. ylopi. mēte. sal. uie. serpilli. añ. 3. j. panis zucc. 3. j. z. 5. croci. 3. j. fiat pul. z ponat in sacculo de aluta. Uiso de regimie p̄seruatiuo ī tpe itēpolatiōis: videam⁹ de curatiuo ī tpe p̄cisimi. In p̄cimis igit fiat di/ ftere. R̄. abrotani. malue. viol. mercurialis fide. saxifrage. milij. sol. añ. 3. j. anisi maratri. cimini. se. ruthe. añ. 3. j. olei viol. 3. j. mell. 3. j. fiat decoctio z colet z colature addat b̄ndicte. 3. j. z si at clistē. Secūdo def de electuario su/ pradicto. 3. j. v̄l terat cū vino decoctio nis crete marine. Tertio fiat bal. z ibi ponant herbe z semina q̄ supius posi ta sunt in sirupo z post exitiū def de ele ctuario p̄dicto z inungant renes cum isto oleo. R̄. olei de camomilla. olei scorpionū. añ. 3. j. oleo ro. olei mirrini añ. 3. j. misceatur. Quarto fiat tal opatio. R̄. coriand. se. iūsq̄uamī. p̄sillj. sa xifrage. milij. solis anisi. maratri. fenu greci. se. lini. añ. 3. j. cōquassent z bulli ant in oleo z filtrum intingat in oleo z

aliquātulū exprimat z calidū ponat vna ps supra ventrē z alia ps post su/ pra dorsū. Itē ista toties reiteret donec p̄fecte curetur. Ultimo si dolor nō se/ detur v̄tāt motu agitatiuo vel in cur/ su vel equo male ābulante z troctāte.

Clarificatio. Intelligēduz q̄ morb⁹ of/ ficialis nō est causa doloris renū nī/ si per accidens: quoniam causa dolo/ ris nō est nisi duplex z morbus cōsūm lis z morbus cōmunis. Secundo no/ tandum q̄ dormitatio accidit in oppi lationibus renū ex hoc q̄ sp̄ritus non pōt penetrare. Tertio notādū quomo do cōpetunt diur. in passionibus renū: qm̄ si materia est reumatica nō compe tunt diur. Si aut nō est reumatica: tūc aut est cū oppilatione. z etiam compe tunt diur. z in parua quātitate cū mul/ tis lenitūts. Et si sit sine oppilatione compētunt diur. in declinatione z cum tēperamento. Quarto intelligendū q̄ dolor renū z colice quantū est ex par te ventositatis quilibet est deambulati uis cū vapor v̄tosus de facili mouea tur: quātum est ex pte loci dolor renūz est fixus: sed dolor intestinorū est de/ ambulatorius cum intestina circūat in partē dextrā z sinistrā. Quinto aduer tendū q̄ licz dolor renū frequētis ac/ cidat ex frigido. dolor tñ itensior pue/ nit ex calido: qz frigidum stupefacit z sensum remouet: calidū tamen augmē tat sensum z pūgit z stimulat. Sexto notandum q̄ licz dolor renūz in senib⁹ bus sit cum cōuententia pticularium qz tamē virtus fortis curat morbos z senes sunt debiles: ideo difficilīus cura bitur dolor renū in senibus z facilius in iuuenibus ppter virtutis fortitudi/ nē licz ē cōtra puenētā pticulariū zc.

Caplm. ix. de apostemate renum z
vesice z partium vicinarum.



Intelligen^{dum} q^{re} re
nes aliqui apostemantur
ex parte gibbositatis. z
aliqui ex pte p^{an}iculi. z
tunc e magn^o dolor. z ali

quando ex pte p^{ca}uitatis. z aliqui ex pte
lumboz z sunt carnes adiacentes reni
bus. z aliqui sit apostema i via media
inter renes z vesica. z tunc est dolor ve
hemens sicut dolor mulieris p^{ur}it^{is}
propter sensum membrⁱ.

Cause. C^a aut exterior pot esse
casus z p^{cu}ssio inepta eq
tatio. z multa p^{si}mil^{ia}. C^a aut interior
potest ee p^{ge}stio z m^{ae} deriuatio. que
aliquando est calida. z aliqui fr^a.

Signa. Signa aut q^{re} apostema
sit in renib^{us} e p^{od} z ag
gravatio in pte illa z se. c^otinua. z do
lor vehemens sz q^{re} pars sit apostemata
discernit. q^{re} si lacem^{us} in altero latere sen
tis pond^{us} z aggravatione. z q^{re} si p^{od}us
suspensum q^{re} apostema est in altera pte.
z ita de altera. z ita q^{re} est in vtraq^{ue}. Et
si apostema e in rene dextro tunc ascēdit
dolor vsq^{ue} ad epar. z si e in rene sinistro
def. ēdit dolor vsq^{ue} ad vesicā. Et si i ve
sica e dolor in pectine z p^{ri}oneo. z ascē
dit vsq^{ue} ad renes. z mingit v^{ri}na cū dis
sicultate. Et si apostema e de c^a ca. se. est
fortissima cū dolore acuto pungituo.
Et si c^a e fr^a oia sunt remissa. z si debe
at per sanem terminari signū est q^{re} se.
fortificat. z calor z pulsatio e in loco.
z si rūpat signū est q^{re} tūc e tremor. z v^{ri}
na apparet spissa cōfusa saniosa sangui
nolenta z multa. Signum autem cōe
istorum apostematum est frigiditas
extremitatum.

Pronostica. Signū autem

se. minuit z accidentia mitigat. et cū v^{ri}
na est multa cū bona residentia aut sa
nie alba eq^{re}si sine fetore. Q^ui aut v^{ri}na
est globosa aut cū sanie fetida. aut v^{ri}
na e alba z tenuis. z se. nō alleuiat. nec
accidentia mitigant. tūc est signū mor
tis. z q^{re} egriitudo plonget z v^{ri}na e al
ba z tenuis z coxe macerant signū est
incuratiois. apostema illaz p^{ri}uū in cor
poribus macilentis sūt valde periculo
sa. q^{re} deficit eis calor z hūiditas. Pre
terea tales passioes in senibus dure sūt
ad curandum. Preterea apostema cū
rumpitur mittit materiam aliqui versus
epar. z ita vadit versus intestina. z sto
machū. z tales terminatioes sūt male.

Cura. In primis si v^{et}er e consti
tutus fiat clistere de mal
ua. mercuriali. viol. oleo viol. cassia. z
tamarind. z si b^{ea}t fluxū v^{et}ris fiat si
rup. de rosīs siccis. z mirul. z sumac. z
pane zucē. Deinde si causa e ca. z alia
particularia conueniant fiat phloboto
mia de basilica eiusdē lateris. z si v^{et}er
ius indiget fiat de saphena eiusdē par
tis. Deinde fiat talis sirup^{us}. R^{ex}. portu
lactu. capill^{us} vene. re. añ. lib. s. ūg. se. s^{ri}.
papaueris albi ozagagan. sem^{ina}. malue.
liquir. mund. vuarum passarum mūd.
abarillis. se. endi. se. scar. añ. 3. j. panis
zuechari. lib. s. fiat sirup^{us}. Deinde pur
getur sic. R^{ex}. floz boz. floz viol. liqr.
mūd. mucillagi. psilg. ozdei. ozagagan
añ. 3. j. fiat decoctio cū sero caprino z i
decoctione resoluat cassies. munde. ta
marind. añ. 3. j. z def in auroza. Deide
fac empl^{us}. R^{ex}. malue. bismalue. coriād.
re. mucillagi. psilg. z citoniorum. ozdel.
mundi. medulle cerui. z vituli. olei fisa
mini. sarie ozdei. z tritici. z fiat empl^{us}

¶ si dolor est vehemens addamus se.
papaueris al. et cortice mādrazore: et
cū venit ad statū fiat emplastrū de ca/
ricis. cū aqua mellita. vel fiat empla/
strū de radice lilij. fenugre. et se. lini. et
oleo sisamino. et in declinatiōe adda/
mus anisū. spicanardū. et dem^{us} ad sor/
bēdū succū feni. cū lacte: qm̄ abstergit
et mūdificat. Idē facit serū caprinum.
Cibus sit ordeatū auenatū. amig. spi/
narg. atriplices. lac amig. brodiū. par/
ue polle in casu suo. Et est intelligēdū
q̄ aqua p se multū nocet in apostēati/
bus renū et vesice et vinū sili nifi in de/
clinatiōe. et diuresica nisi in declinatio/
ne. et carnes sili nocēt et medicina laxa/
tiua foris. dent igit lenitiua. Cōpetit
igit aq̄ ordeī et serū caprinū. et aliqūa/
do multa aq̄ cū modica quāritate mel/
lis: p̄fert et potare vt nīm^{us} poterit. bal/
nea nō cōpetūt nisi in declinatiōe: tñ
vbi est dolor itollerabil^{is} oīs ordo sper/
nitur: et iō pōt sedere in aq̄ vbi sit mal.
bisinal. coriand. et papauer. Et empla/
stretur locus cū farina papaueris. et or/
dei. et modico opio. Si aut cū eēt frigi/
da cōpacta multa q̄ discernit: qz egri/
tudo. plōgat. et vrina ē alba et tenuis. et
sentit grauedinē et pōdus sine magno
dolore. et sentit quēdam stuporē et in
phloia macerant: tūc in illo casu vtute
forti pōt fieri phloia postq̄ cruditas
aliquo mō fuerit digesta: et inūgant lo/
ca cū oleo nardino. costino. camomilli/
no. et emplastret cū caricis. et radi. li/
lij. et fenugre. et ie. lini. deīn emplastret
cū armoniaco. bdellio. et serapino. fiat
sirup. de absinthio. mēta. et radice lilij.
et se. sili. liqri. mūd. et visis passis mūd.
zucc. et mell. et sero caprino. et purget
cū polipo. et sene. et epithimo. et sero
caprio. Clisteria fiāt cū adipib^{us}. vntet

omne qd ē fortis vntis et iniungat deo
et oculū. Vntet oēs res laboriosas et an/
gustiosas. Et si mā est phlatica pnt ad/
di aliq̄ diur. s3 in pua quāritate. et pur/
getur cū turbitib. et polipo. et somētet
cū melliloto. camomilla. anibos. et flo/
ribus vtriusq̄ sticados.

Clarificatio. qm̄ licz aquo
sitas cōtinue trāseat p renes vel qsi: tñ
apostema frequentius generat ex hu/
more: qm̄ aquositas cito trāsit. Scōdo
notādū q̄ qbz apostema in renib^{us} et
iacet supra dorsū min^{us} patit de dolore
qz renes sūt in situ suo nālī et min^{us} ma/
lū ē eēt iacere in pte sana q̄ egra: tamē
mel^{ius} est iacere supra dorsū. Qui āt bz
apostema in latere sicut i pleuresi si ia/
ceat supra pte lesam aliquo mō aggra/
uatur cū aliquāliter comprimat. Sed
postq̄ apostema lateris ē cōfirmatum
plus dolet i opposito latere: qz mā pē/
det in pāniculo sicut sarcina: et iō gra/
uat supiora et inferiora. Tercio notan/
dū q̄ satis videt rōbile q̄ in oī aposte/
mate renū siue calido siue frigido colo/
retur vrina cū ad locū dolorosū trāse/
at calor et spiritus et hu. ca. colerici qui
hnt vrina tingere q̄ delegant ad illa lo/
ca nisi crapula aut aliud sile ipediat si/
cut sūt multū frigida. Quarto cōside/
rādū q̄ se. sequit apostema renū siue
suēt ca. siue frigidū pp^{er} mēbri nobilita/
tē et sensibilitatē et mae putrefactionē q̄
qdē putrefactio ad cor pūgere pōt pp
cōtinuitatē vene chilīa. Quinto notā/
dū q̄ mollificatiua debēt p̄io poni et
postea alia vt dictū ē. Ultimo dicēdū
q̄ licz mel de se et solū nō p̄perat i apo/
stematē renū et vesice: nihilominus qm̄
mel ē in pua quāritate et aq̄ i multa tūc
cōpetit cū hēat mundificare.



Vlcera sunt in renib⁹ et vesica et locis medij.

Cause. Ista autem pueniunt aliqui ab exterioribus et aliquando ab interioribus.

Ab exterioribus sicut est plaga caesus et percussio coit⁹ nimis et medicie acute et nimis diurence et silia. Si ab interioribus tunc est aut propter apostema male curatum et male mundificatum aut humor peccans nimia sui quantitate aut sui mala qualitate sicut est viscositas et adhearena cum separatur aut acumem⁹ medicine aut lapis dissolvit aut sanies que venit a pulmone et epate et multa consilia.

Signa. Si autem vlcus fuerit in renibus: tunc est dolor ibidem et in coxis et sanies cum humiditate commixta cum urina et contenta sunt rubra et urina exit sine difficultate. Et si est in vesica tunc est dolor in pectine. et sanies facit residuum et est quasi separata ab urina et contenta sunt alba et urina exit cum difficultate. Sanies autem que provenit a partibus superioribus discernit per lesionem illarum partium.

Prognostica. Ulcera renum citius curantur: quia membrum magis carnosum quam vlcera viarum inter renes et vesicam: et etiam quam vlcera vesice: quia sunt membra magis nervosa et paniculosa. Ulcera renum et vesice diuturna nunquam curant in sempter-num quia fistulata sunt: in istis igitur a vanis promissionibus desistamus.

Cura. In primis fiat clistere sive iter fuerit dissipatus. et hoc cum lenitudo. Deinde fiat vomitus etiam ante cibum: quam mirabiliter proficit in

partibus renum et vesice. Et si particularia conveniant fiat phloia de basilica et de sapphenis. Deinde purgetur secundum exigentiam humoris: deinde mundificetur locus. Illa autem que mundificant sunt aqua ordeis ydromel antiquum. decoctio ysoapi. prasilij. yreos capilli veneris re. sic autem non competit: quia lacticinium habet lac etiam mundificat et si timemus corruptionem lactis apponamus modicum salis et mellis: et sumatur ab ubere quantum erit possibile. Sit igitur lac loco cibi et potus et medicie: et postquam lac erit sumptum non sumat aliquid aliud donec lac exierit stomachum et epas si est possibile. Deinde veniunt consolidativa sicut est bolus sanguinis. drac. myrrhe. rose et similia. Ante autem ista omnia mitiget dolor cum narcoticis sicut iulqianus opium. et mandragora. papaver. psilium. sandali. et rose camomilla et silia. Deinde faciamus istud medicamentum quod habet virtutem omnium supradictorum. R. iij. se. frigidorum mund. se. papaveris al. se. malve se. bombacis. se. portul. se. citoniorum. mirtilorum. dragagan. gummi arabi. pinarum mund. listicorum. candi. penidiarum. liquir. mund. ordeis mund. mucilagi. psilij. amig. oul. an. 3. i. boliarme. sang. drac. spodij. rosarum. myrrhe. an. 3. ij. consiciant cum ydromelle et fiant troisci: et cum vii volueris distempere tur unus cum lacte et exhibentur. Et si fuerit vlceratio in vesica distempere tur unus cum lacte et proiciatur per siringam. Utet omnia salsa et omnia acuta et omnia acetosa et omnia que sunt vehementioris dulcedinis et omnia que sunt nimis diura. Utatur ordeo et aqua ordeis et gallinis et perdicibus et auiculis parvis et ovibus sorbilibus et piscibus squamosis de aquis munda

dis et utatur pincis: sed non utatur sicut
bus ut dictum est. Et si sanies est nimis
grossa addat predictis trociscis. et so-
pus. spicanar. radi. liij. apij et similia.
modo igitur utatur mundificatiuis: et
modo absterfius: et modo consolidatiuis
et modo doloris sedatiuis.

Clarificatio.

Intelligendum quod lac valet
in vlceribus vesice et renu et pulmonis
et aliorum membrorum intertorum: quoniam ha-
bet triplicem proprietatem valde neces-
sariam vlceribus: quoniam abstergit ratione se-
rositatis: et conglutinat ratione caseifica-
tis et nutrit ratione butirositatis quoniam
bus omnia vlcera indigent: sicut decla-
ramus. v. de ingenio: cum siebat me-
tio de vlceribus pulmonis: et valet eti-
am in ydropisi et ethica. et in omni consu-
ptione: non est ergo mirabile si munda-
cat vlcera renu et vesice. Secundo intel-
ligendum quod vena proprie de natura sui non
vulnerat cum non sit nisi quod dicitur species aquae
sicut declarat Gal. liij. de iuuamentis
membrorum et cum hoc quod modicum morat
quod igitur vlcere: hoc est propter hu. acu-
tos admixtos cum aquositate vel alium
de fluentes vel hoc est propter hu. grossos vi-
scosos qui vlcérant et violenter et subito
sepantur: et ex alio cum putrescunt et cor-
rumpuntur et acquirunt caliditates acutas
pugnativas. Tertio notandum quod se. non
sequitur vlcera renu: quoniam materia est euertabi-
lis: et licet ex alijs apostematibus et vlc-
eribus eorum fiat: hoc est quod non possunt euerta-
ri. Quarto aduertendum quod sanies renum
non feret sicut vesice: quoniam renes sunt carni-
si: et calidiores et foridiores: et ideo possunt
magis euertari et magis depurare: et ideo non
feret sicut illa quod puenit a vesica cum sit
membru frigidum et carens sanguine.
Capitulum. xj. de mictu sanguinis.



Sanguis appa- rens

in vena aliquando p-
uenit ab epate aliqua-
do a vesica aliquando a ve-
nis medij: aliquando
est purus et aliquando impurus et aliqua-
do cum sanie et aliquando non: et aliquando
sicut lotura carnis.

Cause.

Istud autem prouenit ali-
quando ab exterioribus
sicut est casus percussio coitus superflu-
us et exercitium nimium et otium ni-
mum post laborem repletio nimia ci-
bi et potus dimissio alioquin fluxus so-
liti sicut sunt menstrua et emorro. et si-
milis sicut est membrorum mutilatio. Et si
sit ab intus hoc est propter nimiam repletio-
nalem aut humorum acumen aut vetosi-
tatem descendentem aut vlcus et aposte-
ma aut puenit propter debilitatem renu et ve-
sice aut propter vlcera et ita de alijs discor-
rendum per singula. Et est intelligendum quod ali-
quando puenit per viam crisis et munda-
tionis et aliquando ex vi sympathie.

Signa.

Si puenit ab epate est
sine dolore: et si a reni-
bus est cum dolore renu: et sang. est pu-
rus sed non recedit a puritate cum est ab
epate: nec a turbulencia cum est a vesica.
et si est a vesica designat ex dolore par-
tis et turbulencia et si sang. est sicut lotu-
ra carnis tunc est ex debilitate epatis
et renum et sang. quanto plus prouenit
a partibus remotis tanto plus est mi-
xtus cum aquositate et quanto plus pue-
nit a partibus proximis: tanto minus est mixtus
sang. cum sanie significat vlcera aut ru-
pturam apostematis sang. cum venit multum
et subito significat rupturam vene: et quoniam
venit paulatim significat corrosionem aut
desudationem aut modicam apertionem: quoniam aut
2 liij

prouenit propter repletionē discernitur
ex habitudine corporis: et si uenerit ex
uirtute mundificatiua discernitur ex al
leuiatione: et per ea que precefferunt.
Alię autē cause sunt note per indicia.

Pronostica. Dis flux^o san.
rubei et mudi
si sit multus est mal^o. flux^o san. de vesi/
ca tardius curat q̄ ab alijs p̄tib^o. San
guis apparēs i vna lōgo tpe pessim^o ē:
q̄ vlcera fraudulēta i corpe signat.

Cura. In p̄is fiat phloia de epa
tica: et potissime si cā ē re/
cens. Deide aduertendū q̄ stiptica nō
debent apponi donec vie vinales sint
mundificate: et san. maculat^o fuerit ex/
pulsus. decoquat igit^o rad. yreos: et ap̄
et isopi. et liquir. in lacte et colet: et cola
tura sumatur. aut solū lac. aut decoctio
capil. ve. re. in aqua cū modico mellis.
et multa cōsilia. Deinde vtiat isto medi
camine. Rx. iij. sem. fri. mund. se. papa/
ueris al. ozogagā. liquir. mund. mastic.
thuris: myrrhe. ambre grisse. añ. ʒ. j. cu
pular. glandiuz spodij. charabe. sand.
muscatellini. san. ozaco. boli ar. acatie.
terre sigillate. mīrtilloy. sūach. coriād.
prepar. añ. ʒ. iij. spicenar. squinati. añ.
ʒ. s. conficiant cū suc. plātag. et fiat tro/
chisc: et cū vti volueris distēperet vnus
cū lacte et exhibeat: vel p̄iciat p sirin/
gam. et ex istis pōt fieri emplm et q̄ po
natur supra p̄ticulā patientē. Accipia/
tur igitur vnum vel multa iuxta conue
nientiam particularium.

Clarificatio. Intelligendū
q̄ quis ita ef
fet q̄ vene nō essent in superficie cōcaua
viap̄ p̄ quas trāsīt vīna a renib^o ad ve
sicā. tñ intus in pfundo sunt: a quibus
pōt fluē san. et sudare ad viā: et ita san.
pōt puenire ab illis vjō: et si sint ibi ve

ne tanto melius qm possibile est q̄ san.
qui venit a vena chili cū aquositate nō
sufficeret ad nutriendū illas vias. Se/
cundo notandū q̄ san. qui prouenit ab
epate ē sine dolore aut cū modico dolo
re q̄ epar nō sentit de se: sed sentit rōne
pāniculī. Tercio aduertandū q̄ san. et
sanies q̄ pueniūt a vesica nō sūt mixta
sed separata: et hoc propter san. grossi
ciem et eius turbulentā. san. autē renū et
epatis est magis subtilis et iō citi^o pmi
scetur: et ēi ppter vie lōgitudinē. Quar
to notādū q̄ vlcera vesice tardi^o cu/
rantur ppter suā nālem cōplexionē fri
gidam: et ppter humiditatē extraneam
aquosam q̄ p̄solidationē vesice ipedit.
Renes autē sunt calidiores et hñt pl^o de
humiditate cōnaturalī q̄ facit ad vlee/
rūm p̄solidationē. Ultimo notādū gra
tia mae. q̄ sanies licet sit calidior calidi
tate accidentali q̄ phlegma. nihilomi
nus sanies posita in aqua petit fundū
ppter sui terreitratē et giobositatē et
maiozem adustionem et incinerationē:
et ppter hoc ē malū signū in p̄tisi. p̄tisi
autē calidius ē caliditate nālī: et ē magis
aereum: et non est ita conglobatum: et
ideo supernatat.

¶ Caplin. xij. de lapide renum.

Apis est mor
bus officialis i nūero ad
duo p̄ter nām. Intelligē
dum q̄ lapis gnat aliqñ

in vesica aliquādo i renib^o: et in multis
alijs concauitatibus fm Sal.

Cause. Cāz qdā sunt imēdiate
et qdā remote. Cāe imē
diate sunt. iij. mā grossa viscosa sicut est
phlegma aut sanies. aut melia: aut san.
grossus. scōa cā ē calor excedēs. tertia
cā ē stricтура meatū. modus autē gene

randi ē iste cum aliq mā grossa viscosa
adheret in aliquo meatu ⁊ calor ē for/
tis. tūc intrēdit illā māz digē ⁊ pmouē ⁊
assimilare s3 nō pōt. ppter impedimentū
māe. ⁊ tē resoluūt qd est subtili⁹ ⁊ rema/
net residuū grossū. ⁊ ita indurat ⁊ lapī
dificat. Cause at remote sunt quedā ex/
trinsece: ⁊ qdā intrinsece. Extrinsece sic
est oīs ille cib⁹ q gnat grossū san. sic est
panis azim⁹ ⁊ opirus vinū nouū. ⁊ vi/
num grossuz: ⁊ aqua turbida: ⁊ caseus
antiquus. faba fracta ⁊ alia legumina:
⁊ aues degentes in aq̄s. carnes aialuz
siluestriū. ⁊ pisces bestiales sine squa/
mis. ⁊ silia. Cāe aut intrinsece sūt indi/
gestio: ⁊ hūoz cruditas ⁊ crapula. ⁊
debilitas virtutis expulsive. ⁊ qñ ista
conueniunt lapis est de prope.

Signa. Signa gnatōis lapidis
sunt. cū enī vrina ē tur/
bida spissa cuz arenis multis ⁊ subito
efficit tenuis cū dolore illaz ptiū. pcul
dubio lapidē significant gnatuz. ⁊ vbi
lapis ē gnatuz si veniat arene multe cū
vrina spissa dissolutionē lapidis signi/
fi. at. At tñ intelligendū q illi in qb⁹ ap/
paret arena multa ⁊ vrina est spissa ra/
ro incurrit lapidē. tñ si incurrat durior
erit inter alios. Differt aut lapis vesice
a lapide renū: qñ lapis vesice vergit ad
maiorē albedinē. ⁊ est durior ⁊ maior.
lapis aut renū est mollior. ⁊ vergit ad
rubedinē ⁊ est minor. Signū aut distin/
ctiuū q lapis sit in vesica ē dolor pe/
ctinis ⁊ peritoneō. ⁊ semp appetit min/
gere: ⁊ mingit cū difficultate: ⁊ cū min/
git appetit assellare. ⁊ exit an⁹. ⁊ si sue/
rit in pueritia patit puritū ⁊ radice vir/
ge. ⁊ erigit virga. ⁊ cogit fricare p̄tinue
radicē virge. Intelligēdū tñ q aliqñ do/
lor interpolat plus ⁊ aliquando min⁹:
⁊ qñ lapis vesice est paruus ponit se in

via vrie ⁊ ē peior q magn⁹: ⁊ induct
dolorē itollerabilē. qñ aut lapis ē in re/
nibus tūc est dolor vehemens in spina
dorsi ⁊ in anchis. ⁊ videt sibi q p̄tinue
pungat. ⁊ descendit aliquando ad infe/
riora. Et est intelligendū q lapis renū
gnatur frequent⁹ in pinguib⁹ ⁊ senib⁹
ppter debilitatē virtutis expulsive ad
distantiam remotā. In macilētis aut ⁊
pueris ⁊ iunenib⁹ frequent⁹ accidit i ve/
sica: qz virt⁹ expulsiva expellit lōgius.

Prognostica. Lapis renū ⁊
vesice ē mor/
bus hereditari⁹ fm q dicit Aulc.

Cura. In primis vtat dieta s̄ila
cāe gñanti. vtat igit dieta
subtili ⁊ facilis digōnis ⁊ seruet quātī
tatē qualitātē ⁊ ordinē in oībus sex re/
bus nō nālīb⁹. Deinde vtat supposito/
rijs: deinde clisterib⁹ pinguib⁹ ⁊ leniti/
uis. deinde vtat vomitu qz mirabiliter
confert. ⁊ si contingat accipere laxati/
uum fiat debile ⁊ lenitiuū ⁊ raro acci/
piat. qz mām trahit ad locū ⁊ dolorem
⁊ sinthō. Deinde talia faciem⁹ ponet in
qdriga aut i equo trotāte ⁊ male portā
te ⁊ descēdat p grad⁹ ⁊ loca declinata.
deinde balneet vsqz ad zonā ⁊ i balneo
sit malua. bismalua. pitaria. creta mart/
na. tribul⁹ marin⁹. camomilla. mellilof.
anthos. ⁊ exetiū a bal. emplet cū senu
greco. ⁊ se. lini. ⁊ oleo sisamino. Deinde
exhibeat sibi turtaca recēs. deinde ve/
niamus ad sinthōra. Aliqñ lapis est in
collo vesice ⁊ nō pōt mingē: tūc eleuen/
tur anche forster ⁊ pcutiant: ⁊ fricetur
virga ⁊ pecten vt vadat lapis ad p̄ca/
uitatē vesice vt possit vrinare. Deinde
ad fractionē lapidis intendam⁹: ⁊ si in
vrina sint arenule colem⁹ vrinā ⁊ vesic/
cemus arenulas: ⁊ si sint molles ⁊ qñ
iractabiles magnā spem possum⁹ bau

bere de fractione. si autem sint solide dure
asperere timendum est. Illa autem que ex ppe
rate et electue frangit lapide sunt lapis
iudaicus lapis spogier cinis scorpionum.
cinis leporis coibusti. cinis testaz ouo/
rum ex quib⁹ extuerit pulli. cinis au/
cule que vocatur candatremula. sang.
irci. aq raphani distillata. lingua serpē/
nis. illa. s. q. valet et venenū. s. q. ista cu
ra est summe difficilis nullus debet ha
bere pro malo si curā diligētissime ma/
gis particulariter prosequemur.

Cura. Curatio lapidis est triplex.
q̄dam p̄seruatiua: q̄dā do
loris est mitigatiua. et q̄dā vere curatiua.
Doloris mitigatiua est cū adfertur vi/
na: et est magn⁹ dolor in pectine et locis
vicis q̄ fiat ista vtaf bal. et sint ibi mal.
bismal. se. altee. se. lini. tribuli marini et
cāpestris. anisi. cimini. añ. lib. 5. et ponā
tur iuxta pectinē. et embrocef loc⁹ fre/
quenter. et cadat aq̄ supra pectinē ex al
to. et post exitum a bal. q̄libet vice vtaf
tiriaca vsq̄ ad. 3. j. cū brodio cicez. et
si tiriaca inuentat recēs tāto meli⁹. Itē
fiat tale emplm et ponat supra pectinē
R. mal. bismal. sem. altee. se. lini. butiri
re. caricaz. añ. 3. j. fiat emplm. et ista cu
ra vocat mitigatiua seu blandiēs. Et si
nō mitiget dolor ex istis puocet vomit⁹
cū se. raphani. et atriplic. aut mediano
coriice sambuc. aut mē. voica. istud va
let oib⁹ trib⁹ mōis p̄dictis. Itē fiat cli
stere cū viol. malua. et mercuriali. et suc
co blete. et oleo viol. et yerap. et de istis
quāritas sufficiēs apponat iuxta medi
ci industriam. Si autem volum⁹ p̄seruare
vtaf tali dieta: nō vtaf si ē possibile ali
quibus carnib⁹ nisi volatiliū vsu aliuz.
preterq̄ de illis que in aqs et lacub⁹ nu
trunt. Vtaf brodio cicez nigroz: cum
oleo de cariamo. vtaf vino al. et lipha

tur cū aqua decoctiōis cicez nigroz ra
phanus et solia ei⁹ et aq̄ eius distillata
p̄seruat iacere et dormire supra doz/
sum valet. auicula illa pua vocat cau/
datremula multū valet siue recēs siue
salita siue elixa siue asia siue desiccata
postea puluerizata. siue in toto siue in
parte. Si ire⁹ antiqu⁹ nutriat herb. ou
retidis sicut seniculo petro. ordeo. saxi
fragia. milio solis. betonica. et postea l
etate decollet. et san. per frustra desicce
tur et puluerizet pul. iste p̄seruat et cu
rat. Valnea sulphurea valet. et si nō sint
parata buliat sulphur in aq̄ et spongia
intingat et ca. pectini applicet. Cura at
lapidis vera cōsistit i fractione lapidis
istis p̄dictis p̄suppositis. p̄suppo
sito et bono regimie et bona dieta et q̄
corp⁹ nō sit plectoricū: nec reumaticū:
nec nimis extenuatū. et tūc fiat ista. R.
cineris scorpionis. 3. j. cataridaz abscl
sis capitib⁹ et alia. 3. j. san. irci. exsiccati
3. j. cineris vitia et caul nō trāsplarati.
cineris leporis. cineris auis caudete/
mule. cineris ouoz et q̄b⁹ extuerint pul
li. añ. 3. j. lapid. iudaici. lapidis inuēti
in felle bouis. lapidis spongie. piperis
dauci carui. se. alte. gumi arab. se. saxi
fragie. milij sol. siseleos. carpobal. xilo
bal. spicenar. capill. ven. re. uij. se. frōz.
añ. 3. j. cōficiātur cū melle ro. q. s. et fiat
conditū: et vtaf eo ad quāritatē ouariū
auellanaz mane et sero cū aq̄ decoctio
nis cicez et tribuli marini. Itē iungatur
pectē cū oleo scorpionū: oleū aut scor
pionū sic fit. R. aristol. gentiane. clipe/
ri. cortic. radicū capparis. añ. 3. j. olei
amig. amaraz. lib. j. conquassent p̄dicti
cta foriter et buliat in p̄dicto oleo et
aqua: vsq̄ ad aq̄ cōsumptionē et colet:
et in colatura ponant decē scorpiōes. et
ponāt in olla coopia et foriter lntaia.

et ponant in furno vñ exiuit pāls: et stet
ibi per vñā noctē: et de isto oleo inūgat
pectē quotidie bis aut ter. vel lana ab-
luta inūgat in p̄dicto oleo et tep: da pe-
ctini applicet. Itē si nō posset vīnare:
aut qz lapis ē magn⁹ et oppilat meatū:
aut qz pūis et ingredit foramen virge.
Tūc localia remedia sūt ista: disponat
corp⁹ sic: qz caput sit inferi⁹ et cōcuniat
et fricet et cōprimat: et tūc lapis descen-
dit a foramine et poterit mīngere: et erit
remediū ipale: vel sic qz digitus ponat
in ano: et qz cū digito cōprimat: vel sic
qz accipiat sūringa et introminat p for-
amen virge: et qz supius ipellat. vel qz ac-
cipiat. 3. s. p̄dictū cōditū et distēperet
cū aq̄ raphani et lacte. et qz colent et co-
latura frequēter p sūringā inūciat. Item
vñat isto elio. R. elrj ducia. litō. tripō.
añ. 3. ij. otaprunis. lib. 5. misceant. Uo-
latilia assa. et canc. fluuiales assi sūt ci-
baria bona in hoc casu. Vomit⁹ post
cibū multū cōfert. Uñet repletionē ni-
mitam cibi et potus. vñat exercitio tēpe-
rato añ cibū. Uñet oīa cibaria grossa:
sicut sūt carnes porcine recentes: et car-
nes bouine: et caseus dur⁹ et ova indu-
rata: et caules et legumina p̄terq̄ bro-
dium cicep: et vitet pisces nō habentes
squamas. vñat borag. fenicu. petro. spa-
rago. organo. calamēto. spillo. rapha-
no. spiarggō: et maluis. nō accipiat me-
dicinā laxatiuā: s; vñat vomitu añ ci-
bum et post p̄ interualla qm̄ totā felici-
tat operationem vehemēter. Cura autē
lapidis facta manu chirurgica quācum
est de presenti penitus derelinquo.

Clarificatio. Intelligendū
qz ex mā co-
cta sed nō p̄fecte cocta gñatur lapis cū
est viscosa. si enī eēt oīno cruda nō pos-
set coagulari p̄pter hūidū supflūū. et si

esset sicca nō posset cōdensari: sed ma-
gis puluerizari: opz igit qz sit viscosa.
Cū igitur calor nālis agit in māz crudā
viscosam coquit eā et ita remouet subti-
lius et reliquū remanet indurātū: et ita
petrificat. coquit igit si non digerit p̄
inobedientia materie. Secūdo notādū
qz lapis ex sanie pōt causari igneitate
remota licz raro. Et iuxta hoc notādū
qz in mulierib⁹ raro gñatur lapis p̄t
frigiditate et meatū latitudine et viaz
breuitate zc. Tercio intelligendū qz ad
generationē lapidis sūt tria necessaria
vt dictū est. calor fortis inducēs exala-
tionē et partium subtilium consumptio-
nem. et ita per consequens residuū in-
duratur et in petram conuertitur. frigi-
dum autē congelando nō posset hoc fa-
cere in corpore humano: qz vita manē-
te tanta frigiditas abundare non pōt:
nec lapis dissoluitur a calido: sed ma-
gis p̄oprie adurit. quia a frigido nō
fuit condensatum. et calidum bene po-
test mouere a circumferentia ad centrū.
sicut patet in tegula seu latere cum po-
nitur in furno. Calidum igitur est cau-
sa generationis lapidis in corpore hu-
mano non frigidum. Secunda causa
generationis lapidis est materia visco-
sa: aliter non conglutīnaretur nec indu-
raretur. Tercium qd̄ adiuuat ad hoc
est strictura loci. ex p̄dictis sequit qz
lapis ex melancolia sola non posset ge-
nerari. licz contrarium sit dictum in sen-
tentia et est verum. vel de solavel raro.
et ratio quare non potest generari: quia
non habet viscositatem sicut phlegma.
Est enim magis puluerizabilis: et licz
lapis generetur ex cibis melencolicis:
hoc non facit quia melencolicus: sed qz
indigestibilis. et qz inde phlegma cru-
dum generatur. ex oī enī cibo siue san-

guineo siue tolerico si nō digeratur bene in stomacho ⁊ epate generatur humor crudus p̄tinens phlati: ⁊ talis mā est apta ad lapidis generationē. Et iuxta hoc videndū qm̄ licz in stomacho pos sit esse mā multa phlatica ⁊ calor for tis: nihilominus meatus sunt lati: ideo raro aut nunq̄ in talibus pōt lapis ge nerari. Quarto notādū qd lapis in seni bus nō generatur sicut in pueris: qm̄ licz plus abundant in mā phlatica: calor ta mē deficit: pueri autē habēt multū de ca lore rōne etatis ⁊ multū de phlate rō ne regiminis: ⁊ iō frequētius lapis ge neratur in eis sed in vesica frequētius: qz collū est strictū ⁊ ibidem mā aggre gatur ⁊ ita lapis. Cū autē veniūt ad eta tem pubescēte dilatantur meatus ⁊ su perflua expelluntur: quare in alijs eta tibus subsequētibz magis in reni bus generatur ⁊c.

Capitulum. xij. de passionibz vesice ⁊ primo de diabetica passione.



Diabetica

passio est imoderata urine effusio. Intelli gendū qd in diabetica passione est sitis intē sa ⁊ multū potat ⁊ sic accipit ita min/gitur ⁊ est site de appetitu in cibo vbi multus cibz accipit ⁊ indigestus euacuat sicut p̄ in canino appetitu.

Causa. Causa huius passionis vi plurimū est nimia caliditas renū attrahens aquositatem ab epate ⁊ epate a stomacho ⁊ ita est cōtinua succio ⁊ cōtinua sitis ⁊ ita pot' in/satiabilis. Cōsultat igit virtus attra/ciua renū ⁊ debilitat vniū cōtentiuā: ⁊ ita cito exiit: sicut enī potat mingitur. Prouenit ⁊ aliqñ ex nimia frigiditate

renū ⁊ totius corporis: ⁊ est ita qm̄ licz causa sit frigida: tñ aliquando non priuatur a siti ⁊ aliqñ ē sine siti: frigidū igitur paralyticū ⁊ mortificās nō p̄mittit cōtinere urinā ⁊ sicut corrūpitur attractiua cū est ex caliditate: ita corrū pitur cōtentiuā cū ē ex frigiditate.

Signa. Signa huius passionis sūt manifesta: qm̄ urina mingitur in magna quātitate ⁊ frequē tior. Signum autē cause est qm̄ quan/do ex calore sentiuntur caliditas in reni bus ⁊ dolor ⁊ punctura ⁊ alia signa ca liditatis. Si autem frigiditas sit in cau sa tunc sentiuntur in renibus ⁊ in extre mitatibus ⁊ leditur a frigidis ⁊ iuuatur a calidis ⁊c.

Pronostica. Si autē ista passio prius uerit ⁊ remediata nō fuerit macera/tur corpus ⁊ crura ⁊ debilitatur ⁊ ou dit in perditionem.

Cura. Et quia ista passio proue nit vi plurimū cō calore ideo prius curā huius pertraciemus. In primis fiat clistere lenitiuū: deinde prouocet vomitus deinde fiat phloia deinde purgetur cum manna ⁊ cassia. deinde potet aquā multā frigidā ⁊ postea euomat ipam deinde utatur ista portione fiat mucilago de psilio. Deinde. R. coriandri preparati. s̄po/dij. coralli. charabe. sang. drac. sanda/lis muscatellin. añ. ʒ. ij. camphore. ʒ. s. fiant troisci cum mucillagine p̄edi/cro ⁊ distemperetur vnus cum lacte omnino aceroso vnde butirum fuerit extractum. Deinde cōsorientur renes sic. R. capulaz glandiū. psidie. balau stie. acacie. boli arment. ypoquistidos. añ. ʒ. s. laudant. ʒ. ij. misceant cum siru po mirino ⁊ fiat emplastrū. Et utatur

ordeato: auensto: amigd. pirls: clidijs.
porul. cuc. melonibus. Et vtatur vino
grosso cū multa aqua. Utet oīa diure
tica. Si aut cā fuerit frigida z fuerit cū
sit tūc cura ē valde difficilis. vīa vīno
odorifero: z fricentur extrema: z ponā
tur vērōse supza renes sine scarificatio/
ne. Et si ē mā peccās purget cū yersp.
z puocet vomitus cū raphano. z vtat
siru. mirtilno: z fiat emplm de laudano
z myrrha: z mastic. z thure. z nuce cī/
pressi. z aniso asso. z rutha: z menta: z
fiat bal. de istis eisdē: z fricet totus do
nec rubesciat. Et si cā fuerit frigida z si/
ne sit fiat potio de castoreo. myrrha pī
retro: z cupulis glandiū. z decoquat ī
siru. mirtilno: z sumat mane z sero. vīa
vitellis ouoz: z carne gallinaz pingui
z vtatur assis z frictis z similibus.

Clarificatio. Intelligendū
q in diabeti/
ca z primo z principaliter z potissime
cum causa ē ca. est error in attractiua:
qm̄ vltra tēperamētū sit tractus: z quia
quātitas ē nimia. iō secundo deficit
contentiua. quare sicut trahit ita eliqua
tur z ita corp^o desiccatur z cōsumitur.
z licz oīno deficiat cōtētiua. nihilomi
nus forūficat attractiua ppter nūmiaz
renum caliditatē: nec deficit attractiua
ppter defectū cōtētiue qz principaliter
ē error in attractiua. Secūdo notā/
dum qm̄ licz in lienteria exeat cib^o cru/
duo z idigest^o. z in diabetica exeat vī/
na cruda z indigesta. nō tñ ex eisdē cau
sis sed in diabetica sit vt plurimum pp
nimium calorem cōfortantē attractiua.
z ideo est cum forū sit. z curatur cum
frigidis. Patet igitur q diabetica pas/
sio ex causis ca. pcedit. licz vīna appa
reat multa tenuis z alba. Tercio notā
dum qm̄ licz cā diabetice pas. sit ca. tñ

vīna nō ē tincta. z licz sit perturbatio
non est spissa: qm̄ ita modicam moram
contrahit in epate propter violentam
tractionem q nihil de humoribus po/
tuit p̄misceri qd ipsaz coheret et substā
tiet. Quarto notādum qm̄ ī diabetica
est vehemens sitis ppter stomachi de/
siccationē: sz nō est fames ppter tanta/
sticā repletionē que sit a calido. Quīto
aduertendū q arenule rubec et solide
cum apparent in p̄cipio: et cū dolore
et grauedie renū lapidē generatū signi
ficāt: et si disp̄areāt et dolor remaneat
lapidem cōfirmatū significāt. et si mul
titudine postea appareat cū alleuiatōne
doloris fractionē et mundificationē si/
gnificat. Si aut a principio sine dolore
appareant corporis mudificationē si/
gnificāt. Idem de vesica cū arenule al/
be apparent. Et ista mā fuit vt plurimū
superius pertractata. Ultimo notādū
q in diabetica pas. cōpetit dicta medio
criter grossa vt multū moret et nō de fa
cili attrahat. sed mediocriter grossa ne
causet indigestionem.

Capitulum. xliij. de stranguria.



Stranguria

interpretatur guttatiz
vrine emissio. Intelli/
gendū q vīa aut mī/
tūtur inuolūtariē: aut
retinet inuolūtariē. Nūc aut de inuolun
taria emissioe ageť. de inuolūtaria aut
retentiōe ageť inferius. Si at emittatur
inuolūtariē hoc ē duob^o mōis: qm̄ aut
emittitur in nīnia quātitate et cōsumit
corpus. et ista est diabetica de qua dī/
ctum est. et si emittatur inuolūtariē sz
paulatine et guttatim sic est stranguria.
bene igitur dictum est stranguria. et gut
tatiua vrine emissio preter voluntatez.

Causa. Causa autem aut est extrin/
trínseca sicut est acceptio reij nimis ca. et
diur. cum accipiunt in nimia quantitate. si/
cut est litio triplo: et elm duels. et silia. silr
pot' nuni' aque frigide: aut sessio i ea/
dem: et silia frigida. Si autem sit ab intus
tunc pot' puenire. aut ppter apostema
epatis et alias pas. eiusdem. et ppter pas.
renu matricis intestinoz et vesice: et to
tius corporis: et ppter crism. Oes iste
cae possunt reduci ad duas. scilicet ad nimiam
caliditatem pungentem et mordicantem. et
ad nimiam frigiditatem paralizantem.
et mortificantem.

Signa. Quando autem ista passio est ex
cals ca. tunc est cum arsur: punctura: calore: siti: et mordicatione. Et
si est ppter cam frām tunc dolor est modi
cus et cum quadam insensibilitate. et
ledit notabiliter a fridis. et ita de alijs
signis sumptis a reb' naturalibus: et non
naturalibus: et contra naturam.

Prognostica. Hic possum' dicere quod ista pas
sio si continet est turpis et verecundosa:
et impedit oēs nobiles operationes tam spe/
culabiles quam naturales. quoniam non permittit ho
minem studere nec dormire nec cibum di/
gerere. Et possumus hic notare gratia
materie quod tria sunt quae augmentata se omni
nouit: et diminuta se augmentant sicut est
sudor: et egestio: et urina.

Cura. In primis si venter est consti/
patus fiat clisteria. Dein/
de fiat phloia si particularia conueniant.
deinde purgetur magna peccata secundum exigentiam.
Deinde si causa est calida. utat cucur. et melo/
nibus. et lacu. et spinargi. et atriplicib'.
et utat siru. ro. et siru. mirtino. et utatur
zucc. ro. iriasan. dragaga. frigidus. carni
bus citonioz coditorum cum zucc. sine

speciebus. et empletur vesica cum mirtil
lis. ros. sumac. ypodistidos. spod. sand.
charab. laudano. et conficiantur cum mucil
lagine psylli. et siru. ro. et exhibeantur vel
per modum empl. vel potionis: cum lacte
acetoso a quo butir sit extractum. Si au
tem est frigida dentur asla calida: et vinum
odorifex. et fiat emplum de mastice. thu
re. storace. calamita: ambra. ciamomo.
gariol. galaga. nuce cassii. cimino. asla.
rutha. meta. absinth. origano. calamen
to. et est fere eadem curatio cum diabetica.
Intelligendum igitur quod in causa calida
debent applicari exterius et interius sti
ptica aromatica frigida in multa quan
titate et de stipticis calidis in parua.
Et si causa est frigida fiat econuerso.
In causa igitur frigida datur tiriaea:
mitridati. aurea alexandrina diamb.
diabolibanum. diamante. diacitonien.
diagalanga.

Clarificatio. Intelligendum
iuxta doctrinam Gal. vi. de morbo. quod oēs quod expel
litur a corpore aut retinetur sit ppter tria
aut ppter disponere materiam. aut membrum. aut
virtutis. igitur in stranguria urina gutta/
tim expellitur: et praeter voluntatem: aut
quod materia est multa: aut nimis calida. aut ni
mis frigida. calidum enim pungit: et frigidum
mouificat. et si ratione membrum ut quod latum:
laxum: rari: apertum. Si igitur virtutis ut
quod expulsiva est fortis et contentiva de/
bilis. et ideo contra dicitur quod stranguria
euenit ppter acumen urinae: aut propter
debilitatem contentivae. Secundo no
tandum quod ventus septentrionalis si for
titer agat in corpore et profundet se strin
git ventrem et urinam. Si autem debi
liter seu mediocriter oēs virtutes con
fortat. scilicet desiccando ventrem stringit. scilicet uri
nam laxat attractus epatis pfortando.

Caplm. xv. de illis qui ignoranter
de nocte mingunt in lecto.

Intelligen^{dum} q^o ali
qui mingunt dormiendo.
aut quia lacertus vesice
est mollificatus: et nō po/
test continere. aut q^o dor/
miendo imaginatur esse in cloaca et in

loco ubi consuevit mingere et tunc pre/
cipit virtus imaginatiua virtuti expul/
siue. et ita mingit in lecto itē dēs alibi eē.

Curatio ossa mirabolano
rum accipiat et assentur.
deinde extingatur i aceto. deinde de/
siccentur. deinde assentur glādes et ex/
tinguantur in aqua ro. deinde asse^{nt} na/
sturcium. et extinguat in succo agreste.
Ista igitur cū erunt desiccata pulueri/
zetur. deinde misceant cum myrrhae
fiorace. calamita. ambra. se. ruthe. nuce
cipressi. mastice. thure laudano. et confi/
ciantur cū sirupo mirtino. et ex istis po/
test fieri potatio: aut emplastrum: aut
oleum: aut vnguentum: aut electuariū.
et valet mirifice in passione renū: et ve/
sice. de cā frigida cū deficit contentiua
et corpus est mundificatū. Si autē fue/
rit ppter imaginatiuam affectaz ad lo/
cum: decozetur ille locus et purgeur et
pulchrificet: vt ibi de die mingē abhor/
reat. In lactanti etate non detur triaca
mingatur cibis et potus et nō pfundet
in sōno. et vident ea que mollificant ner/
uos et vebilitant. hic non seruauit ordi/
nem solitum causa breuitatis.

Clarificatio. ^{Intelligendū}
q^o vesica tauri
et caput licz sint frigida possunt tñ com/
petere ex virtute specifica. et ita pone/
bant illi qui experti fuerūt. aliter nō in/
telligēdo. Secūdo notādū qm licz in/

uolūtarie in diabetea vrina emittatur
ad vesicam: et diabetica sit de causa ca/
lida. nihilominus inuoluntaria vrine
emissio de nocte nō sit a calido sed ma/
gis a frigido paralytante. q^o a renib⁹
emittitur inuoluntarie ratione nimie
quantitatis materie. hic autē deficit con/
tentius ratione frigiditatis. alia igitur
est causa hic et ibi. Tercio aduertendū
q^o inuoluntarie et insensibilis vrine emis/
sio magis sit in pueris cum nerui et la/
ceri sint magis debiles. et ideo frequen/
tius hoc incurrunt. senes autē tardius
propter neruorum soliditatem: nisi for/
te in decrepitis ubi nō est ordo nec re/
gula. sed de nocte et in tempore somni
plus cum tunc superflua versus interi⁹
aggregentur.

Capitulum. xvj. de disuria.

Disuria est in
terpretatur inuolunta/
ria retentio vrine: scilicet
cū aliquis appetit min/
gere et non potest: aut
quando non potest nec appetit. Intel/
ligendum q^o exitis vrine aliquando au/
fertur omnino ita q^o nihil penitus exit.
Aliquando autem minoratur quoniam
licz retineatur preter voluntatem ad
tempus. nihilomin⁹ postea expellitur.
licz cum difficultate. Aliquando autē
corruptitur exitis eius et exit inordi/
nate sicut in stranguria vt dictum est.

Causa. ^{Causa autem retentio}
nis vrine quedam est na/
turalis. et quedam innaturalis. natura/
lis sicut in sudore et fluxu vētris. Et si ē
innālis tūc aut puenit ab exterioribus:
aut ab interiorib⁹. Si ab exteriorib⁹ tūc
accidit propter flatū vēni borealis. aut

ppter balneum aque frigide: aut quia
 sedis longo tēpore supra marmorem
 ⁊ lapides frigidos aut qz inunxit se cū
 narcotizātibus ⁊ ita de alijs. Si autēz
 causa fuerit intrinseca tūc aut proue/
 nit a vesica aut ab alijs membrīs. Et si
 ab alijs mēbris: tūc cōstringitur vi/
 na ⁊ retinet inuolūtariē ppter aposte/
 ma matricis ⁊ alias pas. eius: aut pro/
 pter pas. testiculorū aut ppter intestina
 aut qz feces sunt nimis indurate aut p/
 pter pas. renū sicut est apostema: lapso
 ⁊ ita de alijs. aut ppter pas. epatis vt ē
 cachochymia hydropisis aut propter
 passio. cerebri sicut ē mania melanco/
 lia vbi obliuiscunt mingere aut in litar
 gla aut ppter pas. neruorū ⁊ lacertorū
 cū sunt mollicati aut spasmati: ⁊ sit ē
 ppter pas. totius sicut ē febris acuta li
 quefactiua desiccāo ⁊ corrugāo. Si autē
 fuerit ppter vesicam h ē aut ppter pas.
 animales aut naturales. si aiales vt cū
 aliquis est in loco venerabili ⁊ nō vo/
 luit se mouere: ⁊ tūc implet vesica ⁊ di
 latatur supius ⁊ constringit inferius ⁊
 ideo cū ē postea in loco nihil pōt ex
 re ppter coartationem foraminis. Et si
 fuerit ppter pas. naturales h sit specia/
 liter aut ppter morbos cōsimiles: aut
 cōes sicut est mala cōplexio ca. sicut in
 fe. ⁊ hoc ē de raro cōiungētibz aut p/
 uenit hoc ppter malā cōplexionē frigi
 dā ⁊ hoc ē frequēter. Et si fuerint mor
 bi officiales: tūc ē ppter oppilationes
 venientes ab humore aut sanie aut lapi
 de aut vērōsitate aut carne supflua aut
 verruca ⁊ siliis. Et si fuerit ppter mor
 bum cōem sicut in vlcēribz. Ex istis
 enī causis ⁊ sibi conformibus retinet
 vrina preter volūtatem ⁊ possent oēs
 reduci ad tres. s. aut ad humorē aut mē
 bium aut vīritutem.

Signa. Signa morbi sūt man
 festā: sed signa causarū
 habent p hunc modū si cause sunt ex/
 trinsece habent ex indicio. ⁊ si sint in/
 trinsece ⁊ fuerit ab alijs mēbris discer
 nitur ppter pas. istorū membrorū q̄ pre
 cesserūt ⁊ postea sequit stranguria. Et
 si fuerit a vesica discernit p dolorē loci
 qz vbi dolor ibi egritudo. Et si fuerit
 ex lapide precesserūt harenule. Et si ē
 ex vlcere precessit sanies ⁊ punctura.
 Et si ex vērōsitate precessit dolor ex
 siuus inflatiuus. Ex si ex apostemate ē
 ibi tumor ⁊ se. Et si cā est ca. tūc est se.
 aliter raro accidit ex calore. Et si ē ex
 frigiditate sentiunt frigus: ⁊ tunc non ē
 dolor ⁊ particulariter considerādo sa
 piens medicus poterit venire in cogni
 tionem cause.

Prognostica. Ablatio vrine
 si diu durauerit
 rit mortē significat. Si auferat vrina ⁊
 superueniat tenasmon infra septē dies
 moritur nisi superueniat febris liquefa
 ciens ⁊ aperiens.

Cura. Iste morbus curabit sicut
 alij cōsideret igitur diligē
 ter cā ⁊ per suū cōtrariū reducat ad
 tēperamētū. Si igit cā est ca. applicen
 tur frigida ⁊ ecōuerso: ⁊ si cā est sicca
 applicent humida ⁊ ecōuerso: ⁊ si cā
 replēs inanias ⁊ ecōuerso. Curent igit
 morbi iuxta suas naturas sicut scribit
 in locis suis. In primis igit iuxta cōue
 nientia pīcolariū: fiat clistere: deinde
 prouocet vomitus: deinde fiat phloia
 de epatica: deinde de saphena: si pīcu
 larla cōueniunt: deinde purget fm exi
 gentiā hu. peccātis. Et si cā est humo/
 ralis frigida que frequentius aduenit
 purgetur cum benedicta. hermodaci.
 deinde ponatur in bal. aque dul. vbi sit

paritaria. seni. petro. apium: et fricetur
 venter et dorsum suaviter: deinde vti
 potione. R. leuistici: crete marine: saxi
 fragie: milg sol. tribuli marini: et cam/
 pestris: raphani: anisi: et maratri: ame/
 os: siseleos: cicerum nigrozum: apg: co/
 quassentur et buliant in vino alb. et su/
 mas potio mane et sero. Aqua rapha/
 ni distillata multum valet: et breuiter
 omnia illa que frangunt lapidem siue
 illa ponantur in bal. siue fiat emplastr
 siue siru. siue potio: siue oleuz: et ita de
 alijs. Tyriaca multuz valet in hoc ca/
 su: et oleum de balsamo: et oleum scor/
 pionum: et aurea alexandrina: et nutri/
 datum. hoc supposito q non sit se. acu/
 ta aut apostema vel vlc: et ita de alijs
 in quibus ista possent nocere. Intelligē/
 dum q due sunt que indifferenter in oi/
 casu consueuerunt vrinam prouocare
 scilicet iungia cuniculi: et pellis eius et su/
 pra pectinem et virgam applicetur. Si/
 militer hoc idē faciūt cimices viue seu
 contrite ponantur supra caput virgevl
 ponantur in sacculo et sacculus indua/
 tur virge recte vt recte applicentur ca/
 piti virge. Intelligendum etiaz q in vi/
 tjs renū et vesice hūoralib⁹ de cā frigi/
 da: supposito q nō sit ibi se. nec vlcus
 nec apostēa multū valet liton: tripon.
 elm ducis: et debent misceri cuz duplo
 de diaprunis: et oxilaxatiui: qz aliter ni/
 mis esset medicamē forte: et ita de isto
 toto potest vari. 3. s. in vna vice: aut. 3.
 g. cum aqua raphani: aut brodio cice/
 rum nigrozuz: aut vino albo. In causis
 autem ca. dentur semina frigida maio/
 ra et minora. Apostema aut et vlcera:
 et lapides curantur sicut dictum est.

Clarificatio Intelligendū
 q vesica et in/
 testina habent. iij. virtutes naturales:

et ita habent virtutem attractiuā et for/
 te non attrahūt nisi cibum et fm hunc
 moduz loquendo vesica non attrahit
 vrinaz nec intestina feces sed recipiūt.
 posset ēt dici sic: qm ista membra si at/
 trahāt nō attrahunt vt ide se adiūuent
 cū sint superflua et impura: et licz non
 attrahāt ppter se: attrahunt tñ gratia
 totius: sicut splen mētam: et chistis sel/
 lis colam vnde lz non habeāt intelle/
 ctum et rōnem vt depurent corpus. ni/
 hilominus ordinatoz ciuitatis habuit
 intellectū et rōnem: et ita ordinauit ista
 mēbra: vt attraherēt gratia totius: et lz
 Sal. videat alibi dicere oppositum: p
 hunc modū pōt dissolui: vel posset di/
 cere q cū fecibus est aliqd benignū ex/
 quo possent nutriri qd pz qm fz Auic.
 vene meseraice cōtinuant cū oibus in/
 testinis pterq cuz longaone vt epar a
 quolibz possit attrahere aliquod beni/
 gnum. et descendit cū aquositate aliqd
 de san. vt inde vie medie nutrant. non
 ē igitur inconueniens si superflua attra/
 hant qz attrahuntur gratia totius: et qz
 ibi est aliqd benignū. Secōdo notandū
 q multitudo vrine est cā retētionis cū
 oppilat et claudit foramen et est cā flu/
 xus cū non oppilat. Et intelligū q de
 oppilatiua non cōpetunt nisi in corpo/
 re mundificato: nec catarides nisi in p/
 ua quāitate et abscessis capitib⁹ et alijs.
 Tertio aduertenduz q magnus laps
 non impedit exitum vrine. nec valde
 paruus: sed quando ē in dispositione
 media. ita q partim subintrat foramē.
 et ideo expelli non potest: et est cuz do/
 lore intollerabili vt dictum est supe/
 rius et.

Explicit. vi. pars cum auxilio del.

C Incipit. vij. et ultima de passionibus membrorum generationis in utroque sexu. et de antidotis valentibus a capite usque ad pedes continens capitulum. xxiiij.

C Capitulum primum de paucitate coitus.

Capitulum secundum de satyriasi et priapismo.

Capitulum. iij. de gonorrhoea.

Capitulum. iij. de pollutione nocturna.

Capitulum quintum de apostematibus et ulceribus virge et alijs passionibus eius.

Capitulum. vi. de apostematibus et ulceribus testiculorum.

Capitulum. vij. de crepatura.

Capitulum. viij. de passionibus mulierum. et primo de menstruis retentis.

Capitulum. ix. de fluxu menstruum nimio.

Capitulum. x. de suffocatione matricis.

Capitulum. xi. de apostemate matricis.

Capitulum. xij. de ragadijs vulvae.

Capitulum. xij. de precipitatione matricis et casu.

Capitulum. xliij. de sterilitate mulierum.

Capitulum. xv. de regimine pregnantium.

Capitulum. xvi. de difficultate partus.

Capitulum. xvij. de retentione secundine.

Capitulum. xvij. de mola matricis.

Capitulum. xix. de sciatica passione podagrica et artetica.

Capitulum. xx. de exitu umbilici et gibbositate et varicibus et dolore dorsii.

Capitulum. xxi. de antidotis et medicamentis que valent in passiones que sunt a capite usque ad pedes: etenim capitulum primum de passiones capitis usque ad pedes.

Capitulum. xxij. de antidotis que valent in passiones spiritualium.

Capitulum. xxij. de antidotis que valent in passiones intestinorum sicut est stomachus et epas et splen et similia.

Capitulum. xxij. de antidotis que valent contra passiones renium et vesice et intestinalium etc.

C Capitulum. j. de paucitate coitus.



Numquod

quod perfectum est cum possit sibi similem generare. ex hoc. n. assimilatur enti diuino et immortali secundum Aristotelem. secundum de anima: et propter hoc Avicenna. vij. de naturalibus glorificauit virtutem generatiuam: ut quod in se saluaria non poterat saltem in suo simili saluaret. et ideo propter generationem deus benedictus et sublimis masculum et feminam creauit. Instrumeta autem generationis in masculo sunt testiculi et virga. In femina autem sunt matrix et os eius. et duo testiculi qui sunt in comibus matricis. Nunc autem in coitu sunt tria necessaria: caliditas: ventositas: et humiditas: et ita secundum Avicenna. sensus uenit a cerebro. spiritus et uetus a corde. sanguis et desiderium ab epate. ita quod desiderium naturale partim uenit a renibus et ab epate: et complementum a corde. et ideo qui habet omnia ista secundus est quantum est de natura sua. Modus autem generationis est iste. cum enim masculus appetit naturaliter propter seminis multitudinem aggregatam. et digestio stomachi et epas est completa et tertia mediata et nullus aliud extrinsecum nec intrinsecum impedit. tunc et de

ta est licentia fm legem. tunc debet dis-
pargere semen in matricez & nullo mo-
do in aliquo alio foramine fm legem
dei & naturam. & cum occurrunt ei sp/
mata adinuicem & retinentur: tunc fit
conceptio sicut dicitur inferius magis
particulariter cum loquemur de sterili-
tate mulierum. Sicut igitur ex concur-
su omnium istorum causatur secund/
tas ita ex defectu sterilitas. Et si abun-
dat humiditas & alia sint ablata cau-
satur gonorrhoea. Et si abundet vento-
sitas & alia non causatur satyrasis. & si
deficiat caliditas una cum alijs causa-
tur sterilitas. & id istud capitulum posset
intitulari de frigida & maleficientia.
Aut capitulum qd dicitur a proximo.
aut capitulum qd dicitur sterilitas ex
parte masculi. aut capitulum de pauci-
tate coitus.

Cause. Sterilitas enim aut pau-
citas in coitu. aut proue-
niunt ab exterioribus aut ab interiori-
bus. Si ab exterioribus ut qd coit cu
muliere que nondum peruenit ad anos
aut qd mulier cum qua coit est vetula:
aut qd coit inepto modo & turpi. vide-
do muliebria: aut qd menstruada: aut qd
scabiosa: aut tinctosa: aut fetida: aut in-
fecta: aut horribilis aspectus: aut quia
est puer: aut decrepit: aut ebrius: aut
crapulatus: aut male sanus: aut debi-
lis: aut qd fecit phlebotomia: aut acce-
pit medicinam laxatiuam: aut cucur-
rit: aut laborauit: aut quia superflue
coluit: aut propter accidentia ani-
me. sicut est timor: & furor & simi-
lia. Omnia igitur extrinseca que oimi-
nuunt calorem aut consumunt ventum:
aut consumunt humiditates conatura-
les sterilizant: & ideo omnia frigida ste-
rilizant sicut lactuca: opium: & similia.

& illa que consumunt ventum & silia. si-
cut ruiha: & agn^o castus: & illa que de-
sicant sicut acetum. & abstinencia: & vi-
gilie superflue & silia. Sterilitas si aut
puenerit a causis intrinsecis tunc aut p-
uenit a testiculis & virga: aut ab alijs
membris. potissime a principalibus cu
veniat semen in hora coitus principali-
ter a membris principalibus & ab alijs
per quadam resudationem. & ita fit ste-
rilitas propter pas. cerebri. sicut est li-
targia nimia: & si incidantur vene lunc-
nales que sunt retro aures cum seme-
tum veniat a cerebro: & accidit et steri-
litas ppter pas. cordis. sicut est tremor
& similia. & accidit ppter pas. stomachi
sicut est frigiditas. indigestio. & ita de
alijs & accidit ppter pas. epatis & renu
& intestinoz: & ita de alijs vicinatis
cu pas. exuberant & accidit sterilitas p-
pter membra ordinata ad gnationem sicut
sunt testiculi. & virga. Si aut fuerit p-
pter testiculos aut qd excedunt in cali-
ditate: aut frigiditate: aut siccitate: aut
humiditate: aut qd sunt contracti ver-
sus interiora. Si aut puenerit pp virga
ut qd nimis brevis aut nimis longa. ni-
mia. n. longitudo virge inducit sterili-
tatem sicut dicit Auic. in canone. & in li-
bro suo de hystoria animalium. accidit
et sterilitas propter mollificationes &
palissim virge. & propter dolores emor-
roydaz & ani & oium similia.

Signa. Si venerit pp cas extri-
secas considerent dilige-
ter cum iudicio. & ideo damascenus &
sup oia non pudeat te patientes interro-
gare. Si aut fuerit ppter causas intrin-
secas tunc discernitur propter pas. illo-
rum membrorum notabiles a qb^o pro-
uenit. Et si fuerit propter paralissim vir-
ge si ponat in aq frigida no prabitur.

quoniam membrum mollescat non contrahitur cum sit prolongatum et humectatum nec suum presentiat nocuum. et cum hoc sperma exit sine erectione virge et sine delectatione. Si autem fuerit propter frigiditatem testiculorum tunc discernitur quod non abundat in pilis. et vene sunt stricte: et quod non appetunt: et semine est tardi exitus et grossum et frigidum: et testiculi tactu frigidi. et leduntur a frigidis. Et si fuerit propter malam complexionem nimis calida testiculi et omnia que sunt in circuitu sunt pilosa. et vene virge et pellis testiculorum sunt multe late. et quolibet occursum ad mulieres citissime appetit. et se est calidum. et velociter expellit. Si autem fuerit propter siccitatem tunc semen est modicum et grossum: et de facili satiatur. et habitudo corporis est extenuata. Si autem fuerit propter nimiam humiditatem semen est plurimum aquosum et lubricum. et ex his possumus discernere quod sanguinet multum appetunt propter caliditatem. et multum possunt propter humiditatem. Celerici autem velocissime et frequenter et ex qualibet modica causa intense appetunt. sed parum possunt. sed melencolici nec possunt nec appetunt naturaliter. Phlegmatici non appetunt sed plus possunt. per ista igitur quadam coniectura proxima veritati poterimus deuenire in cognitionem cause.

Prognostica. Pingues non in coitu sicut extenuati. imo citius deficiunt. pueri enim et decrepiti: ebrii: et erapulari. et qui habent virgam nimis longam et qui viuunt nimio coitu non generant: aut raro: aut erit sedita eorum generatio. coitus in propaculo et sine

verecundia sterilizat viros honestos: sed aliqui sunt ita maliciosi quod quanto feridius est et turpius tanto magis delectantur: et de hoc facit mentionem. Alii supra censu loquuntur et sunt illi in quorum natiuitate dominatur Saturnus etc.

Cura. In primis vitetur omne illicud quod corrumpit complexionem aut compositionem: aut inducit accidentia anime tristitia. et ideo vitetur omnia illa que nimis calefaciunt aut infrigidant. et vitentur repleti nimia: crapula: et ebrietas: et vitetur nimia inanitio. et finem hoc vitentur omnia nimis infrigidantia sicut est lactuca. papauer. et opium. et milium. et similia. et vitentur illa que nimis calefaciunt et vitentur illa que consumunt. sicut est rutia: agnus castus et similia. et vitetur phlogotomia medicina laxatiua. et bal. et coitus cum vetula. et cum menstruata. et cum iuniora. et cum cacochimica et seuida imunda. et vitetur coitus mulierum que non deueniunt ad annos. et vitetur ut dictum est omne illud quod corrumpit complexionem compositionem et affectus anime. Si autem venerit sterilitas propter causas extrinsecas primiarias reducantur ad temperamentum cum suis contrariis. Si autem venerit propter causas intrinsecas ut propter vitia aliorum membrorum a vasis tunc curentur primo passim illorum membrorum sicut dicitur locis suis. et si fuerit propter mollescentiam virge tunc curetur sicut paralisis. Et si fuerit propter breuitatem virge tunc eleuentur crura mulieris. et tamen quod semine possit cadere in profunditate agri nature. vel magnificetur virga ut verberetur suauiter cum virgis et emplantretur cum pice ut docet Gal.

de ingento versus finem. Et si fuerit sterilitas propter longitudinem nimiam virge tunc masculus vel semina teneat radicem virge strictam cum tota manu et tota virga non intromittatur et ut semen in via non infrigidetur. Si autem fuerit sterilitas propter malam complexione[m] ca. testiculorum et vasorum et seminis. utatur ordeato et lacte acetoso: et lacte vaccarum ubi bulliet potul. Et si fuerit propter malam complexione[m] siccam utatur ouis sorbilibus: et brodia carnium: et iusculis: et lacte vaccino bullito. et balneis: et omnibus resumptis et nutrientibus. Si autem venerit propter malam complexione[m] frigidam que frequentius aduenit tunc utatur istis electuarijs. s. pliris cum musco: dianthos cum musco. et potissime si venerit defectus propter cerebrum. et utatur metridato. et portione muscata. potissime si defectus esset propter cor. Et utatur diagalanga. et diatrion. pipeleon. et diamente. potissime si defectus venerit propter stomachum et intestina: et utatur diazizibere. dialacca. et potissime si venerit propter epar. Et utatur diasatirion acuato cum caudis stincozum. potissime si defectus venerit propter renes et testiculos: et vicina membra. et inungatur spina dorsii: et renes et testiculi: et virga. et peritoneon. et plante pedis. cum oleo de been. scz cum oleo de pipere al. et inungantur omnia ista membra iam dicta cum isto vnguento. R. asse fetide. pirci. staphisagrie. eruce. ceparum. piperis. castorei. myrthe: storacis. calamite. añ. 3. j. assungie leonis. 3. ij. musci. 3. j. bulliant in oleo castoreo: et addatur cere. q. s. et fiat vnguentum. Deinde utatur ista decoctione de qua dicunt boni socij qd facit mulierem de-

ficere sub viro. R. testiculos vulpis. et cerebella passerum decoquantur in aqua deinde aliquantulum assentur et potissime cerebella. et terantur cum floribus palmarum. et modico caudarum stincozum. et conficiantur simul. et utatur ista confectione mane et sero. Intellegendum qd yringi conditi secundant. et zinzib. conditum. et galanga si condiantur. et menta similiter. Deinde fiat tale medicamen. R. priapi tauri. eruce. piperis. gariosi. cinamo. testiculorum vulpis. ana. caudarum stincozum parum fiat pul. et pul. accipiatur cum ovo sorbili. Deinde intelligendum qd cerebella passerum elixata. et postea assa si sumantur cum lacte faciunt hominem secundum. Deinde utatur isto medicamine et est diuinitus reuelatum. R. vitella ouorum. butiri recetis: priapi tauri. cicerum. galange. satirionum. zedariae. zinzib. conditi. mente. testiculorum gallozum. et vulpis: añ. 3. j. cerebellorum columbarum et passerum bene coctorum. et assatorum: añ. lib. j. medulle nucis indice. pinearum mund. fisticoz in iubaz. amigod. dul. munda. se. malue. se. mercurial. auellanarum excoctacataz. dactilorum. añ. 3. j. se. eruce. gariosi. zinzib. piperis longi albi et nigri. lingue autis. se. bulbi. cinamomi. ana. 3. j. ista omnia mundificentur et parentur et decoquantur in lacte ouino. et postea fortiter terantur et addantur caude stincozum. 3. 5. totum conficiatur cum melle ro. et pane de zuccha. q. s. et lento igni diu agitando condiantur. et noli reuelare nisi filiis tuis. Libaria autem que confortant coitum sunt ista. caro ouina. cerebella passerum et columbarum carnes eduline pingues. et agni annual. galline. perdice. fasiani. et super om-

nia cerebella. Deinde ova sorbilia. ⁊ ova piscium frixa ⁊ sumpta cum lacte. De granis sunt triticum excoctum valde coctum cicera fracta. faba fracta risi cocti cum adipe renum caprarum ⁊ lacte ⁊ q̄ aspergantur puluere cina- momi. De oleribus mēta. ⁊ sparagus eruca porri. lingua auis. De fructibus vua. pas. dul. ficus pingues. fistici. iulu- be. sebestē. dactili. amigō. auellane. va- lent etiam rape ⁊ pastinace. ⁊ vinum dul. Deinde fiat talis cibus. R. rapa- rum. pastinacarum. cicerum. risi. frumē si excocti. decoquantur fortiter cū carne arietis ⁊ cum cepis ⁊ melle. ⁊ cerebelli auium paruarum. ⁊ conteran- tur fortissime ⁊ aspergantur puluere ci- namomi. gariosi. galange. caudarum stinorum. ⁊ fiat cibus spissus cum pa- ne de zuccha. ⁊ brodiuz potetur. ⁊ iste cibus inducit fecunditatem mirabilez in isto mundo. Intelligēdū q̄ ista sunt q̄e a tota specie inducunt fecundita- tem. se. mercurial. limatura eboris. co- aguluz leporis. steruus leporis. matrx leporis. soagulum cameli iuuenis mas- culi. vna cameli. cor salmonis trans- glutituz a viro. se. siseleos. priapus tau- ri. viscus quercin. artemisia. cor lepo- ris sumptum a viro. testiculus verris. ⁊ si vis masculum accipias dextrum. ⁊ si feminam sinistrum.

Clarificatio Intelligēdū q̄ ventositas venit a corde non materialiter sed esse- tiue. ⁊ modus est iste. virtus enī ima- ginatiua cum imaginatur coitum cum sit vna de virtutibus superioribus pre- cipit virtuti concupiscibili que ē in cor- de. ⁊ illa mittit calorem ad membra ge- neratiua per arterias ⁊ calor iste fortis dissoluit vapores ⁊ ventositates quas

inuenit in venis ⁊ arterijs. ⁊ illa vento- sitas inflat virgam ⁊ erigit sicut decla- rat. Gal. versus finem de interioribus. nisi enim virga esset erecta non posset spargi semē in fundo agri nature. ⁊ id ad portandum est necessaria ventosi- tas. ⁊ ideo q̄ fabe generant ventosita- tem ⁊ in venis ideo multum conferūt quantum est ex hoc. Omnia que gene- rant ventositatem multum conferunt. q̄ aut calor multus veniat a corde hoc patet: q̄ homo dum actu coit actuali- ter est totus calidus. imo ex sola ima- ginatione dato q̄ non coeat. Venit igitur caliditas a corde. idest a calore cor- dis resolvente ⁊c. Secundo notanduz gratia cuiusdam conditionis q̄ mate- ria antecedens pilorum est materia nu- trimentalis multa sed causa imediata est vapor siccus. ⁊ ideo colerici cū sūt bōe huiusmodi sūt magis pilosi. deī sū guinei deinde phlegmatici. vltimo aut melici ⁊c. Tercio intelligēdū q̄ coit⁹ re- peratus competit in regimine sanitatis sicut docet Gal. in terna. s. q̄ fiat tantis interuallis q̄ corpus sentiat se allevia- tum. ⁊ q̄ melius comedat ⁊ dormiat ⁊ euacuat superflua. ⁊ leuificat animam. ideo competit. Sed quantuz iuuat coi- tus temperatus tātū nocet distempera- tus infrigidando: consumendo: debili- tādo. ⁊ ideo dicebat Aulc. in de hysto- rjs animalium q̄ plus nocet vnus coi- tus superflu⁹ q̄. xl. phibitorie sibi similes ⁊ proportionales. Et dicit Co- stantinus q̄ pauci coeunt propter pro- lem sed plures propter sanitatem. sed plurimi valde propter delectationem ⁊ ideo coitus vt plurimum est super- fluus. ⁊ ideo multuz nociuus imo in sa- perfluo coitu emittitur san. aliquando. quare cuitandus. Quarto notandum

et retentio spermatis preter consuetu/
dinem plus nocet mulieribus quam viris
quia peiora sint homata inducit: ut suffo/
cationem matricis et similia. In viris
autem virtus est fortis et potest consume/
re: et viuunt cōter fortiori exercitio.
mulieres autem sunt in ocio et quiete: quia
mulier est custodiua domus secundum Sa.
In de complexionibus: quia igitur multe
alie sunt superfluitates. et superfluitas
spermatis superadditur corrumpitur
et transit secundum Aly. in naturam veneni. id
peior est retentio spermatis in mulieribus
preter consuetudinem quam in viris.
viri enim fortiora possunt pati propter
maiorē fortitudinē tē. Quinto ad/
uertendum quod plus nocet mulieribus re/
tentio spermatis quam menstruorum. quoniam
sperma sit de se temperatum et men/
strum sit superfluitas. tunc quando cor/
rumpitur temperamentum peior est et
corruptio quam alterius cum magis ver/
gat ad ca. et ha. ubi sunt corruptionis
principia. et ideo videmus quod magis se/
tent stercoza humana quam aliorum anima/
lium et cadauer humanum quam aliorum
animalium. et plus peccat san. sicut pa/
tet in synoca. et plus filius cum derelin/
quit. et plus antiquus. et plus domesti/
cus iuxta illud quod dicitur. non est pestis
efficacior quam familiaris inimicus. est. n.
sicut ignis in gremio. mus in pane. ser/
pens in sinu. Cum enim sperma sit su/
perfluitas pura cum corrumpit quāto
tēperatior tanto deterior. Est igitur re/
tentio spermatis in muliere deterior quam
menstruorum. Sexto notandum quod in
corpore tēperato competit coitus. vix
tamen coitus sit tēperatus propter super/
flua expellenda. que oīno in quanto et
quali mensurari non potest nisi artifi/
cio coitus adiuvetur. Septimo notan/
dum quod coitus incipit a cerebro rōne ima

ginationis que precedit ei: et mediatur
ab epate rōne caloris iuxta illud: cogit
amare iecur. et cōpletur rōne testiculo/
rum. iuxta illud. peulca enī est ad ve/
nerem cōplexio ca. testiculorum. Alii/
mo notandum quod hora coitus propter
superflua expellenda est post comple/
mentum digestiue tērie. Sed si fiat gra/
tia generationis cum mediatur tertia di/
gestiua: quia tunc plus abundat et in se et mā/
est digesta. et si plus expectet iam inci/
pit diminui. quare coitus cōter loquē/
do in oībus qui seruant rectum regimē
est a media nocte usque ad aurorā.

Capitulum. ij. de satirias et priapismo.



Satirias est
cō/
tinua virge erectio cum
desiderio et appetitu
ad coitum. Priapism⁹
est imoderata et conti/
nua virge erectio sine appetitu et desi/
derio.

Cause. Causa autem satirias est quod
dā exterior et quāda interior/
or. Exterior sicut fortis imaginatio cir/
ca aliquā mulierem. diminutio coitus.
amplexus. et similia. Causa autem interi/
or est multitudo spermatis. Cā autem pri/
apismi quedā est exterior. quedā interior.
Exterior sicut est locus decubitus et fre/
quens supra dorsum. et multiplicatio in
cibis cruce. cepap: fabap: rapap: et li/
miliū et nimi⁹ coitus. et dēsitatio porro/
rum virge. Cā autem interior est humiditas
viscosa grossa cōtinens et ambles ven/
tositate et calor medius potens oīco re/
soluere. sed non consumere.

Signa. Si fuerit propter causas primi/
tias habet ex indicio.
Et si fuerit propter virgā est cum quadā titilla/
tione et tremore pcedēte. et si est satirias
est cum pcupiscētia. in priapismo autem non.
p. liij

Prognostica. Tal pas. si ou
rat significat
apostema. aut spasimum aut tetanum.
et mortem.

Cura. In primis si corpus ē ple/
toricuz fiat phlebotomia
deinde fiat vomitus. Medicina autez
laxatiua nō detur nisi esset fortis et an
gustatiua. deinde fomēteur virga cū
agno casto: et rutha: et camōilla: et mel
likoto: et pulegio. dein ifrigident renes
cum opio: camphora: sano. et semper/
uiua et aceto: et cum lamina plumbea
perforata et madefacta in aceto: vta/
tur lactu. portul. lentibus: milio ordea
ro: vino multuz limphato. et similib⁹.
Acetum vitet vel parum vsatur quoni
am inducit ventositatē sicut dicit Aui.
iaceat in duro accubitu. et iaceat supra
folia salicis: et folia vitis al. et nenupha
re. et agno casto. et rutha. et odoret ro/
sas. camphoraz. et nenupharez. et san/
dalos. et aquam ro. et acetū. Vitet om
nia illa que valent ad coitum que vi/
ta sunt. Intelligenduz qd Aui. narrat
multa illicita et inhonesta de coitu. et
narravit ea ad evitandum et qd defeda
tur ex qualibet ideo derelinquo.

Clarificatio. Intelligendū
q frigida im
pediunt generationem ventositatis. et
ita valent in satyriasi et priapismo quo
ad causam antecedentem et calida ge/
neratam consumunt. potissime illa que
plus consumunt qd dissolunt sicut sūt
rutha: agnus castus: organuz: calame
tum: pulegium: et similia. et ita possunt
valere calida et frigida ptra istas pas.
Secundo notandum q appetitus ad
venerem est magis in vere naturaliter.
tum qd virtus est fortior. tum qd pori
incipiunt dilatari et calor vigorari. tuz

qd materia est multa. et ratione tempo
ris precedentis. et qd tunc omnia exte/
riora mouent ad delectationē. In esta
te aut est appetitus maior post ver p/
pter stimulum. sed postea minus in au
tūno propter inordinationem et mini/
me in hyeme. et licet appetitiua cibi in
hyeme et digestiua sint fortiora: expul
siua tamen spermatis non et qd non est
stimulus: et qd pori sunt clausi. et mate/
ria quiesca. Tertio aduertenduz q mu
lieres magis appetunt in estate. qd se/
men earum frigidum est. et tunc calefit
et mouetur et stimulat. In viris aut fit
exalatio consumptio et debilitatio sed
in hyeme calor est fortior: et ideo ma/
gis appetūt viri in hyeme q mulieres.
In estate aut econtrario. Quarto no/
tandum q cetera animalia abhorrent
coitum post conceptum. Primo quia
imaginatiua est propter naturam non
propter voluntatem et si abundet ma/
teria trāsit in pilos et cornua et yngues
et qd appetitus est ad spēm et nō ad de/
lectationem. In mulieribus est contra/
rium appetunt enim non solum ppter
spēm sed propter delectationem. et tuz
hoc abundant in menstruis propter q
stimulantur et calefiunt. et cum hoc de/
delectatione precedenti recordantur.
Ideo accidit q quedam mulier pepe/
rit vnum filium pulchrum qui assimi/
labatur viro suo: et post paucos dies
peperit vnum turpem qui assimilabat
amasio suo turpi. et hoc non fuisset nisi
si matrix post coitum fuisset aperta et
dilatata. Appetunt igitur auide mulie
res post coitum. Quinto intelligendū
q maior delectatio est in expulsionē se/
minis q in expulsionē aliarum super/
fluitatum. Et qd materia est tempera/
ta. et qd vniur membris distemperatis

sicut conueniens conuenienti et gratia finis iuxta illud. Ob hoc enim de^o potuit tantam delectationem in coitu ut fastidio superueniente animalium generatio non periret: et ideo dicebat Quidius in de fastis. Quid creat omne genus volucrum nisi blanda voluptas. Nec coeunt pecudes nisi leuis adsit amor. Nullum autem istorum est in alijs superfluitatibus. Sexto notandum quod mulier in pluribus delectatur quam vir quod delectatur in spermate viri. et in spermate suo proprio. sed vir fortius et intensius cum semen suum sit magis temperatum. Septimo notandum quod licet humor habeat replere virgam in pria pisimo. repletio tamen est et erectio sit et ventositate tanquam a causa immediata quod patet quod cito venit et cito recedit: et hoc dicit Gal. de interioribus. potest et fieri ab humore tanquam a causa remota. Ultimo notandum quod ventositas consumitur duobus modis. uno modo eius generationem impediendo. et huiusmodi sunt narcotica sicut est opium et mandragora. et similia. alio modo desiccando resoluendo sicut sunt illa que magis consumunt quam dissoluant: ut dictum est de rutbar et agno casto. et silibus.

¶ Caplm. iij. de gomozrea.



Gomozrea est emissio spermatis iuoluntaria.

Cause. exterior aut interior. Si exterior sicut est concupiscentia. amplexus. et sessio supra lapides frigidus. et similia. Si interior aut est a vasis aut ab alijs membris. Si ab alijs sicut a cerebro sicut patet in epilepsia ubi emittitur sperma in sen-

sibiliter. et potissime quando materia continetur circa vasa. Si autem sit propter vasa sicut propter didimos et testiculos et renes. tunc accidit propter membra aut propter humores. Si propter membra quod nimis calida. aut frigida. aut paralytica. aut spasmodica. et ita potest provenire propter vicium nervorum et lacertorum. Si autem fuerit propter humorem tunc aut quod peccat in nimia quantitate: aut in mala qualitate. Si autem fuerit propter malam qualitatem. aut quod nimis calida. aut aquosa.

Signa. Si autem fuerit propter causas extrinsecas hoc habetur ex indicio. Si autem fuerit propter partes aliorum membrorum partes indicant hoc. Si autem fuerit propter paralyticum membrorum tunc sit sine erectione virge: et exit insensibiliter. Et si fuerit propter spasmus nervorum et lacertorum: tunc est cum dolore perctinis et inguinum. Et si fuerit propter calorem istorum membrorum tunc leduntur a calidis et iuvantur a frigidis. et si est propter multitudinem tunc non maceratur corpus nec est gravitas in emissionem. Et si fuerit propter calorem seminis tunc sentitur calor et mordicatio. et quando semen exit virgam tunc est ibi rigor et tremor sine frigore. et alijs quibus accidit dolor capitis. et quasi quedam species manie. et accidit indetudo et gravitas totius corporis. et ista accidentia eveniunt illis qui habent semen nimis calidum cum coeum dato quod non sit gomozrea. Si autem fuerit semen aquosum. tunc panem super quos cadit purum immundantur quod cito transit vltra. Et si fuerit propter renes tunc est semen grossum viscosum: et aliquando semen antecedit urinam. et aliquando sub-

sequitur: et aliquando veniunt simul: et istud est multum utile scire propter generationes quare addatur capitulo de priapismo.

Prognostica. Ista passio est turpissima in qua deperit genus humanum. et ideo dicitur gomozrea quasi fluxus humani generis. multi autem propter verecundiam reuelandi propter hanc passionem peiunt.

Cura. Sicut frequenter dictum est cause primitivae et alie per contrarium reducuntur ad temperamentum. causa igitur brevitas omnes causas reducuntur ad duas. scilicet ad calidam et frigidam. Si autem causa fuerit calida. cum multitudine materie nubat in christo. quod melius est nubere quam viri. Et si particularis convenirent fiat phlebotomia. deinde viatur vomitu. et viatur siru. ro. et myrrino. et nenupharino. cum camphora: et viatur lenibus. et brodio earum. et milio. et ordeo bene cocto. et viatur pauca eius. et viatur aqua frigida. et viatur lactucis porula. melonibus. cucurbitis. et similibus frigidis et inunguntur et testiculi et virga et anteriora et posteriora cum opio insquiamo. mucilla gine: psilii: papauere: oleo ro. et cum sandal. et camphora. et cum alijs frigidis et siccis confortantibus virtute contentivam vasorum. et viat in omnibus clavis suis pulvere facto de se. porul. coriandro preparato. sumac. Si autem fuerit propter frigiditatem et seorsim aquositate. tunc malia que valent sunt ista. scilicet menta: myrrha: nux cypressi: anisus assus: mastix: thuris: laudanum: storax: calamita: ambra: euforbium: castoreum: rutha: origanum: calamentum. Et si fuerit propter concupiscentiam. primo inducatur ieiunia accidens terribilia et flagella. Et si fue-

rit propter paralysim curatur sicut paralisis debet curari. et ita de alijs passionibus.

Clarificatio. Circa istam materiam primo tria sunt notanda. Primum. scilicet specia liter quod cum in ista passione datur lactuca quod non nimis protrahit. sed modo interponitur et modo non. Secundum est quod cum datur psilium quod non detur substantia. et potissime contrita. sed eius mucillago colata. quod eius interiora sunt causa. Tertium quod debemus notare est quoniam spasmus ani constringit et spasmus vidimorum laxat propter diversitatem lacertorum. Secunda debemus intelligere quod gomozrea est propria passio vidimorum et virtus contentiva eorum patitur: passio igitur principaliter filii membrum quod principaliter patitur. et habet sunt didimi non virga. non alia membrum. unde in lenteria patiuntur intestina quocumque fuerit alia causa: et pro tanto sunt proprium subiectum lenterie et virga autem non patitur in gomozrea quare non erit proprium subiectum. Ultimo. notandum quod quilibet frigiditas non est causa gomozree sed frigiditas intensa paralytica.

Capitulum. iij. de pollutione nocturna.



Pollutio est

evacuatio materie terule digestive. Intelligendum quod pueri non habent pollutiones propter

stricturam meatuum sed adolescentes habent frequenter et multas. aliqui etiam veniunt pollutiones in sequentibus etatibus.

Cause. Causarum quedam est exterior: et quedam interior. Exterior est quadruplex: prima. scilicet nimia

acceptio cibi et potus et crapula. Secunda causa est longus somnus qui sicut in longo somno multiplicatur sudor ita et pollutio. Tertia causa est iacere supra dorsum longo tempore et potissime ibi dormire: quoniam tales sunt renes. Quarta causa est concupiscentia diuturna circa amorem inordinatum mulieris: quoniam imaginaria mouetur propter speciem concupiscentiae et ita precipit virtutibus inferioribus et ita expellitur materia pollutionis in somnum et ita sunt in somnis diuersa somnia secundum diuersitatem rerum imaginatarum et secundum dominium humorum. Unde de vacuis et inanitis videtur quod volent et repletis quod habent magnam larcinam supra se et colericis videtur quod videant ignem. Et phlegmaticis quod sint in aquis et melencolicis quod videant demones suspensos. Et sanguineis quod sint in mensa aut in vinea aut in pratis. Unde pollutio que venit propter concupiscentiam non solum inficit corpus sed etiam animam. Si autem causa fuerit interior tunc est sicut repletio vasorum. signa sunt manifesta. pronosticatio superius est dicta.

Cura. Curatio superius est tacta. cause igitur primitive reducantur ad temperamentum per suum contrarium. Si autem fuerit crapula inducatur ieiunium et abstinencia. Et si fuerit longus somnus inducantur vigilie. Et si iaceant supra dorsum non iaceant supra dorsum. Et si fuerit concupiscentia inducatur flagellum. et si fuerit repletio fiat phlogoromia. et vomitus. et abstinencia. et similia que dicta sunt superius.

Clarificatio. Intelligendum quod licet superfluitates prime et secunde digestine magis videantur in vigilis et minus in somnis

superfluitates tamen tertie digestine uidentur in somno. quia circa illa potissime uiget virtus digestiua. et ideo superflua emittuntur sicut per in sudore et sibilibus. quare et cetera. Secundo notandum quoniam licet in puritate humor sit magis liquabilis et calidior sit equalis in radice. nihilominus in adolescentia plus pollutiones accidunt propter multas causas. primo quia meatus sunt latiores: ut dictum est. secunda causa est imaginationes maiores et fortiores que mouent calorem et spiritum. quoniam motus animi propter uisa audita et inspecta et mala inusitata mutantur secundum Galienum. libro de regimine sanitatis et ista magis concurrunt in ista etate quam in precedenti. Quarta causa est multiplicatio mali regiminis quod est plus in hac etate. et ideo plus incurrunt egritudinibus secundum Hippocratem. patet igitur quomodo pollutiones plures accidunt in ista etate quam in precedenti.

Capitulum v. de passionibus virge et primo de apostematibus.



Passiones virge sunt multe. sicut sunt apostemata vlcerationes cancri. inflatio. dolor pruritus.

Cause. Cause enim aut sunt exteriores aut interiores. Exteriores sicut casus et percussio et iacere cum muliere cuius matrix est immunda plena sanie: aut virulentia: aut ventositate. et similibus corruptis. si autem causa fuerit intrinseca: tunc sunt sicut huiusmodi corrupti et mali descendentes ad virgam et ad partes inferiores iducentes predictas passiones.

Signa. Signa passiones sunt manifestata quia membrum est in

propaculo sed signa hu. peccantis non oportet dicere cum frequenter dicta sint incurramus igitur ad capitulum de apostematibus.

Prognostica. Pas. virge et membrorum interiorum sunt difficilis curationis: tunc quod ad loca declivia currunt superfluitates. tunc quod sunt membra sensibilia et dolorosa: et ideo trahuntur hu. tunc quod sunt membra frigida nervosa debilia. et ita aggregantur superfluitates.

Cura. Curationes generales sunt quod si fiat phlebotomia. Deinde vomitus. deinde iniungatur quies. et dieta. deinde purgetur materia secundum exigentiam hu. peccantis cum fuerit parata et disposita. deinde veniendum est ad localia remedia.

Curatio apostematis calidi.

¶ In primis ponatur tenta in foramine virge ne via obturetur ut superfluitates libere possint exire. deinde emplastretrur apostema. Recipe soliorum iusquiami. et bulliant in aqua et conterantur cum assungia porci re. In augmento autem addatur predicto emplastro radix malue. bisimalue. Sed in statu emplastretrur cum senugrecio. se. lini. et farina volatilis molendini et oleo communi.

Curatio apostematis frigidi.

¶ Adix malae et bisimalue. decoquantur et lapacium acutum in aqua et conterantur cum assungia porci. antiqua et fiat emplastrum et in augmento addatur senugrecus cum se. lini. et in statu addatur radix lili. et si fuerit ex percussione emplastretrur cum artemisia et absinthio et emplastretrur cum oleo de camomilla.

Curatio doloris virge.

Accipiatur mica panis et temperetur in lacte. deinde accipiantur vitella ouorum et temperentur in oleo ro. deinde accipiatur modica portio opij: et croci: et commisceantur omnia et fiat emplastrum supra locum dolorosum. Istud enim emplastrum mitigat dolorem ubicumque fuerit: corpore tamen mundificato. et si calor esset veniens empletur cum folijs iusquiami decoctis sub prunis et involutis in folijs caulium: folijs caulium abiectis.

Curatio canceri in virga.

¶ Ecipe arsenicum. et alumen an. 3. f. adurantur supra testam. deinde. Recipe stercoris humani et aduratur. deinde. Recipe panis blavi et aduratur. an. 3. f. deinde. Recipe cortic. mali gra. 3. v. puluerizentur omnia et fiat pul. et desuper apponatur. vel fiant illa que frequenter superius dicta sunt. Et cum cancer mortificatus fuerit quod discernitur quod apparet caro rubea tunc regeneretur caro cum aloë. mastice. thure. et sarcocolle. et si caro mortua plurius apparuerit consumatur sic. Recipe tartari: calcis viue: affodillozum: saponis sarraceni: et gallici. an. distemperentur cum lixivia facta de cineribus factis de stipitibus fabarum. Et in omnibus dictis et dictis intelligitur quod corpus sit mundificatum.

Curatio vlcerum virge.

¶ Ecipe litargiri. ceruse lote. ca. thimie lote: myrrhe: sarcocolle: tuce extincte: dragagani. thuris: pulueris ligni putrefacti: misceantur et fiat pul. et quotidie mundetur locus cum vino tepido et desiccetur. deinde puluere aspergatur. aut de pulueribus omnibus supradictis potest fieri unguentum iuxta naturas suas.

Curatio fluxus sanguinis a virga.

Ecipe boluz armenicuz san-
dra. hyppoquistidos: mastice: z
thbus: z pilos leporis minutis
sime contritos: z fiat emplm.

Curatio inflationis virge.

Ulat absinthiu. z anisum: z
b fursur: z pes columbinus: in
vino grosso: z conterantur z
desuper apponantur.

Curatio verrucaruz.

N talib' excrecentijs exco-
ticentur cum vngue. z deinde
lac ficiis apponatur. vel im-
ponatur pul. arsenici sublimati. sz po-
natur in parua quantitate vsq; ad qua-
ritatem grani milij: quoniam virtus sua
extra ignem in vltimo fortitudinis est
qđ pater: qđ aqua arsenici corrodit om-
nia metalla.

Clarificatio. Intelligendū
qđ cerusa pot-
competere in vlceribus ca. saniosis: z
potissime quando est abluta: z qđ cuz
multis alijs ponitur: z tunc non potest
nocere. Secundo notandum qđ aposte-
mata causantur frequentius in iuueni-
bus in virga qđ in senib': sz sint plures
superfluitates z grossiores in senibus:
pro tanto qđ nerui sunt duri z solidi: z
nō possunt ita recipere superfluitates.
In iuuenibus autem nerui sunt magis
rari z molles: z ideo virga iuuenum
citius apostematur. Tercio notanduz
qđ apostemata virge z partiu inferioru
rum aut causantur per viam cōgestio-
nis: aut per viam deriuationis. Si cau-
santur per viam cōgestionis tunc ma-
gis causantur ex materia melancolica
cuz nutrimento eoruz assimilatur. Si
autem per viam deriuationis tunc ma-
gis causatur ex materiebus calidis cū

tales citius fluant. Quarto notandum
qđ apostemata virge licz sint remota a
corde non deberent causare se. nibilo-
min' qđ sunt in membro sensibili: z ibi
est magnus dolor: ideo ratione magni
doloris sequitur se. Quinto aduertē-
dum qđ repercussiva bene possunt po-
ni in apostematibus virge: licz sint in
emunctorio membri nobilis propter
duo: z qđ testiculi non sunt de esse ani-
malis: sed de bene eē: z propter aliud
qđ virga est membrum magis sensibile
qđ testiculi rē.

Caplm. vj. de apostematibus z vl-
ceribus testiculorum.



Aposteman

tur autem testiculi z
burficula eorū z pa-
tiuntur vlcera z puru-
rum: z contractionem
z multa consimilia. aliquando a cau-
sa exteriori sicut est casus z percussio:
z applicatio vnguentorum: z similiaz
corumpentium naturam illorum mē-
brorum. aliquando autem fit a causa i-
trinseca sicut est fluxus humoruz. Si
autem sit in pellicula exteriori de facili
cognoscitur. z si fuerit in substantia te-
sticuli non de facili cognoscitur. cōmu-
nis autem cursus cognoscendi est iste:
quoniam si passio est ex causa ca. tunc
est ibi calor: pūctura: z mordicatio se-
z rubor. z si causa est frigida tunc om-
nia sunt remissa:

Cura. Si causa est ca. fiat phlo-
dem lateris. z si est in vtroq; testiculo
fiat de vtraq; parte. z si particularia
conueniant fiat postea de saphenis.
Deinde suppositoia aut clisteria de-
inde digeratur materia z purgetur fin-

exigentiam hu. peccantis. Abstineat a vino et carnibus et utatur dieta tenui. Deinde emplastreus locus cum porcul: lactu. et aqua ro. et aceto. et si dolor est fortis valde addantur his folia iusqulami: mandragore: papaueris. In vnguento aut emplastreus locus cum farina fabarum: et lentium: et mucilagi. psilij: oleo ro. et oleo de camomilla: farina ordei et melle. In statu aut emplastreus locus cum vis pas. mund. abarill. et viscellis ouorum: et farina frumenti: et se. lini: et se. anisi. et camomilla. In declinatione aut sumentetur locus cum decoctione anisi: camomilla: et vino al. Et est h diligenter aduertendu q non rumpatur locus versus anum: qz libentissime generat ibi fistula etc.

Cura apostematum frigidorum.

Applicentur farina fabarum: ficus: senugrecum: se. lini: folia caulium: anisuz: camomilla: farina ciceris: adeps renum. et fiat emplastrum. Si aut fortius volumus operari dissoluamus bdellium in vino et emplastreus cum oleo de maiora. Et si apostema eet durum antiquu inungatur cum dialtea. deinde sumentetur cum aqua falsa vbi bulierit sic: et camomilla. deinde emplastreus cum stercore columbino: et assa: et oppoponaco. et si esset ventosum aut aquosum sumentetur cum vino decoctionis ruthe. anisi: cimini: et similia. Et in istis omnibus consimilibus. Ultimo fiant setones. et si testiculus nimis magnificaretur aut contraheretur versus iterius in tantu q aliquando non potest tangi. tunc sumentetur locus frequenter cum aqua decoctionis calamenti. et

inungatur cum arogon. Et si fuerint ibi varices curentur sicut apostemata dura. et si nimis prolongetur et cadat versus inferias tunc sumentetur cum stipicis. et si corumpatur abscindatur. Et si vlceretur fiat sicut dictum est in vlceribus virge. vel sic. R. litargiri: ceruse lote. cathimite: acacie: corti: is mali gra. san. drac. tucie: an. 3. g. aloes: sarcocoll. thuris: aluminis: an. 3. f. puluerizentur: et addatur cere et olei ro. q. s. et fiat vnguentum.

Clarificatio. ^{Intelligenda} q a catia. et s daraca. et similia multum frigida bene possunt competere in vlceribus testiculorum. et potissime cum vlcere quando magna caliditas concomitatur. Secundo notandum q se. sequitur apostemata testiculorum lz sint membra remota pro tanto qz colligantiaz habent cum corde et ab eo dependent fm Anic. et sicut in dispositione naturali influunt toti corpori: ita in dispositione preternaturam. qz igitur est vnum de membris nobilibus et principalibus: id ad apostemata testiculorum sequitur se. etc.

Caplm. vij. de crepatura.



Erniarus

quantum est de pre-senti species sunt. vij. prima vocatur ventosa. secunda aquosa. tertia humoralis. quarta carnososa. quinta varicalis. sexta vocatur zibalis. ultima vocatur inestinalis. Quando enim bursa testiculorum inflatur et tumet sine apostemate et se. et dolore magno. tunc apparet cre-

panis et ruptus: et ideo vocari potest nomine generali herniarum quoniam ruptus reuere assimilatur. Ista autem impletio fit aliquando ex ventositate: aliquando ex aquositate: aliquando ex humoribus. aliquando augmentatur ibi caro preter naturam: aliquando replentur vene sanguine melencolico: et efficiuntur varices grosse: aliquando ad grossicem digiti. aliquando descendit zircus quoniam intestina sunt cooperta zircus et siphach et mirach. aliquando autem isti panni culi relaxantur: et tunc fit hernia inguinalis: aliquando rumpitur: et tunc cadunt intestina in osseum. et ista est vera hernia: vidimus etiam aliquando relaxatur et mollescit et cadit inferius.

Cause. Crepatura enim fit: aut propter causas extrinsecas: aut propter intrinsecas. Si propter causas extrinsecas sicut est labor: exercitium: et coitus: et saltus: et vox alta: et omnia consimilia. et hoc post nimiam ventris repletionem: quoniam tunc de facili rumpitur siphach: et rumpitur etiam propter tussim laboriosam: et cum semen quod erat paratum exire retinetur propter aliquam occasionem. Et si fuerit causa intrinseca hoc est propter mollescit et repletionem et similia.

Signa. Si autem fuerit hernia rugitus et mouetur ventositas ab una parte ad aliam. et si fuerit aquosa de facili cedit tactui: et est cum cacochimia. et aduenit in apparatu ad ydropisim. humoralis autem discernitur: quoniam corpus est repleum: et est sine dolore: et cedit tactui: et est mollescit media iter aquosam et carnosam. In carnosam autem testiculus videtur augmentari sine dolore et apostemate. Varicosa autem est

dura oblonga ad modum virgarum. zircalis autem non reuertitur dato quod iaceat resupinus. Intestinalis autem reuertitur et satis de facili si iaceat resupinus. Differentia autem est inter relaxationem et rupturam. quoniam si aliquid stet supra pedes suos et impellat anhelum versus inferiora si de facili ad impulsionem anhelitus descendant intestina inferius ruptus est. et si non relaxatus est. quando igitur videmus tumorem in inguine ad modum oui et dubitamus utrum sit relaxatio vel ruptura. tunc debemus patientem collocare resupinum. et tunc cum manu debemus intromittere illum tumorem et comprimere cum manu. et postea quod erigatur: et tunc debemus precipere patienti quod tussiat aut impellat anhelum ut dictum est. et si cadat ruptus est: et si non relaxatus est. quando autem vidimus est mollescitatus: est foramen rari magnum. tunc de facili cadunt intestina in osseum.

Prognostica. Omnes ruptures de facili curantur a principio: et precipue in pueris. Varicosa est difficilis curationis. De intestinali dico istud quod postquam est antiquata nunquam vidi aliquem curari nisi per manum chirurgicam. et tamen frequenter feci multa sicut dicitur in curatione. et appello antiquata postquam labia vulneris interius indurata sunt: quoniam postea non potest fieri conglutinatio: et forte hoc est ultra. vii. dies 13 multa promittimus: pauca tamen attendimus.

Cura. In primis vitetur omnis nimia repletio: et omnis labor nimius: et coitus post nimiam repletionem: et vitetur bal. et omnia ventosa. et vitentur omnes fructus: et omnes herbes:

et omnia legumina. Si autem fuerit her-
nia varicosa mundificetur corpus et po-
nantur mollificatiua supra locum: sicut
est fenugre. semen lini. farina frumenti:
et oleum sisaminum: et non apponant
stiptica. Nunc autem ventosa aquosa
humoralis: carnosae: zibalis: magnam
habent convenientiam: supposita tenui
dieta: et corpus sit mundificatum. In
primis fiant setones in bursa testiculo-
rum: et extrahatur quotidie paulatine
materia. Deinde fomentetur cum re-
solutiuis sicut est origanum: calamen-
tum: piceum: et similia. Deinde appo-
nantur stiptica desiccatiua: confortati-
ua: sicut est nux cypressi: mastix: anisus
assum: acacie cupule glandium: galle:
et similia. Si zibalis fiant cauteria su-
pra os pectinis. Si autem fuerit inte-
stinalis tunc mollificentur intestina quae
cecidere cum aqua decoctionis mal-
ue: bismaluae. Deinde resupinetur et
intestina in suum locum reponant. De-
inde portet bracciale ferreum cum ligula
ad modum semicirculi: et postea para-
tum sicut oportet. Deinde apponant
emplastra et dentur potiones. nasturci
um siluestre assum: et cum lacte cocto
sumptum curat omnem rupturam a pri-
ncipio. et curat etiam fluxum ventris: ut
dictum fuit superius. et hoc est valde
bonum pro pueris. Radices brascae mi-
nuti incidantur et pistentur in vino et vi-
num sumatur multis et multis vicibus
et curat omnem rupturam potissime a
principio. Deinde fiat potio que cu-
rat omnem rupturam. R. fabae inuere
que vulgari prouincialium vocantur
benadus: et trium consolidarum: lacce
nigre: corrigiole: plantagi. quinq; ner-
ue: visci quercini: ana. M. j. rosarum:
thuris: mastice. mumi: san. draco. ema-

thites. boli. an. 3. j. myrrilloz. sumach:
an. 3. s. nasturci. 3. ij. galle. 3. ij. deco-
quantur in aqua pluuiali: et addat pul-
uis leporis combusti cum toto et zuc-
cha. q. s. et fiat sirupus. quo vtatur ma-
ne et sero. Deinde fiat emplastrum istud
R. picis naualis: aloes: an. 3. ij. masti-
thuris: an. 3. ij. boli. san. dra. an. 3. vij. li-
targi. colosonie: armoniaci: galbani:
an. 3. ij. cere rubee. 3. ij. gall. visci quer-
cini. gipsi: an. 3. vij. myrrhe: terben-
tine ematibis: an. 3. ij. balaustie. psidie: ana
3. j. acacie. septi yrcini. lib. j. et s. omniu
consolidarum: an. 3. ij. san. humani re-
lib. j. Omnia ista sunt distemperata cum
aqua in qua pellis arctina cum tota sua
lana sit liquefacta per decoctionem pl-
li leporis contriti in multa quantitate
apponantur gume ibi primo resoluan-
tur et cera. postea agitando cum spatu-
la pulueres incorporentur. Deinde em-
plastrum inunctis manibus cum oleo
ro. et myrrino informetur: et vni pticale
rupture apponatur: et postea bracciale
dictum deluper. Si autem ista non va-
leant fiat operatio manualis. Aliqui
igitur cauterizant didimum cum caute-
rio ferreo. et aliqui transferunt ferrum
subius didimum et filum remanet in so-
ramine et paulatine stringunt donec di-
dimus sit separatus. Aliqui autem cor-
rodunt carnem et didimum usque ad os
pectinis. deinde consolidant. Ista igitur
restauratozibus reliquamus: nisi quod sit
cautela quod intestinum nullo modo tan-
gatur: quia si perforaret cito fieret mors.

Clarificatio. Intelligendum
est curari in pueris lactantibus pro-
pter teneritatem panniculorum cum na-
sturcio sumpto cum ovo forbili: aut cum
lacte ut dictum est. Si autem sit in alia

etate et est recens curari potest cum quiete et longo decubitu. et ita de alijs medica-
 minibus dictis. Si autem raptura fuerit an-
 tiquata nunquam recipit consolidationem quam
 labia vulneris sunt indurata et callosa:
 et non possunt amplius vere uniri. Et cum
 fuisset sedulus inquisitor et ruptura erat
 antiquata et passim non erat in principio
 nunquam potui aliqua curare sed manu ci-
 rurgica bene vidi. et multos vidi picci-
 tari in manibus restitutorum quod perfo-
 rabant intestina et sterces egrediebantur et
 moriebantur. A falsis igitur promissionibus
 caueamus. Secundo notandum quod crepa-
 tura frequentius accidit in pueritia quam
 iam est de relaxatione et frequentius in iu-
 uenute quantum est ex violenta occasio-
 ne. et frequentius in senectute quantum est
 ex humorum superfluitate. Tertio notan-
 dum quod cibi grossi non competunt in cre-
 patura quod sunt indigestibiles et causant
 ventum: nec subtiliores quod non fieret bona
 consolidatio. sed mediocriter grossi. et
 tales sunt apti ad utrumque. Ultimo itel-
 ligendum quod balneum quantum est de na-
 rei nullo modo competit in crepatura quod re-
 laxat. sed per accidens potest competere in
 principio ad mollificandum: ut intesti-
 na que ceciderunt in osseum possint reuer-
 ti ad locum suum. Secundo potest compete-
 re quando multa stiptica in balneo ap-
 posita sunt. aliter enim non competit. etc.
 Caplin. vij. de passionibus mulierum:
 et primo de retentione menstruum.



Menstrua cur-
 runt naturaliter ab anno
 xiiij. usque ad. xlv. vel. lx.
 aliquando tamen citius et ali-
 quando tardius secundum diversitatem comple-
 xionum et aliarum particularium. Sed re-
 tinentur aliquando naturaliter aliquando

preter naturam. naturaliter ut quando
 retinentur infra annum. xiiij. aut. xiiij. aut
 ultra. xxxv. aut. xl. aut in ipso medio
 secundum diversitatem particularium. Retinen-
 tur etiam naturaliter ut in precepto licet ali-
 quando fluat sed parum et raro. Fluunt
 ergo menstrua secundum etates lunc. puellis
 enim in prima quadra et inueniuntur in se-
 cunda. et illis que magis precesserunt in
 etate in tertia quadra: et alijs in ultima
 quadra et ex hoc possumus elicere quod iu-
 uenes debent phlebotomari in noua lu-
 na: et senes in antiqua: quoniam ars est imita-
 trix nature. bene dicitur igitur. Luna vetus
 veteres: iuvenes luna noua requirit.

Cause. Retinent autem preter naturam
 duobus modis. aut propter
 causas extrinsecas aut intrinsecas. Si propter
 causas extrinsecas sicut est exercitium nimium. sa-
 mes accidentia aie pinguedo. se. pituitas
 ydropisis. cicatrix in vulua et silia no-
 ta et manifesta. Si autem fuerit propter causas
 intrinsecas hoc est propter tres causas. aut
 ratione virtutis. aut morbi. aut humoris.
 Si ratione virtutis hoc est propter aliquam
 de malis complexionibus debilitantibus virtu-
 tem. sicut est mala complexio calida cum excedit
 aut frigida. aut sicca. aut humida. Ista
 enim debilitant virtutem et non expellit su-
 perfluum. aut expellit ad loca incongrua.
 ut quod menstruum retentum. aliquando expellit
 ad nares. aliquando ad oculos. et ita de
 alijs. Secundo retinentur propter mem-
 brum ut quod strictum. corrugatum. oppi-
 latum clausum. sicut est matrix et orifi-
 cia venarum. Si propter humorem hoc
 est aut propter quantitatem. aut pro-
 pter qualitatem: si propter quantitatem
 hoc est quia sanguis est in corpore in
 parua quantitate. si propter qualitates
 ut quod nimis grossus. aut viscosus. aut
 frigidus. et ita de alijs causis.

Signa. Si autē menstrua reti-
neantur propter causas
frigidam tunc mulier est discolorata: sō-
niculosa cū puitate sitis: et pulsu tardo
et vrina remissa: et aliqui emittit supflui-
tates mucillaginosas per intestina. si autē
fuerit ppter cām ca. tūc est colorata: et
cū siti: et velocitate pulsus: et vrina intē-
sa et alia assunt signa caliditatis. Uel
potest fieri per hūc modum: licet nō sit
multū honestū. intingatur pānus line-
mundus et gracilis in san. mēstruo si ha-
buerit aliqui mēstrua et exicet. et postea
abluat. et si calor vergat ad ruborē san.
est in cā. et si colā vergit ad citrinitatē.
et si phlegma ad al. et si mēlia ad liuo-
rem. et per hec scitū cā retēōnis et hu-
moris peccantis. et cā sterilitatis et si-
milium. discernit etiā ex hūitudine cor-
poris: sicut est habitudo extenuata aut
nimis pinguis: et ita vulnera: et cicatri-
ces: et labor nimi. et se. et alie cāe primi-
tiue sunt de facili note ex indicio.

Prognostica. Si mēstrua re-
tineantur pre-
ter naturā potest medicus p̄dicere alte-
ram ex istis passionibus: aut multas. s.
quantū ē ex membris superiorib⁹ vt ē
mania: mēlia: eplia: caligo: et ita de alijs
et quantum est de mēbris spūalibus sic
suffis: ptisis: suffocatio. et quātū est de
passionib⁹ nutritiuorū nausea ydropi-
sis. et quantū ē de passione mēbroz in-
feriorū podagra. et ita de alijs. vtile est
igitur menstruum preter naturam retē-
tum prouocare.

Cura. In primis igitur si particu-
laria cōueniāt fiat phloia
de vtraq; basilica ppter cām antecede-
tem. Deinde de vtraq; saphena ppter
cām p̄iunctā. et q; trahat materia vers⁹
inferiora. deinde mundificetur mē fm

exigentiam humoris peccantis. corpe
autem alterato et mundificato vrantur
diur. et aperitiuis: et que prouocant vi-
nam prouocant menstrua. Materialia
autē que prouocant mēstrua sunt ista. ra-
di: rubec maioris: arthia: origanū. ca-
lamentum pulegium. diptamus. anisū.
maratrū. ciminū. ameos. sileos. spica
nar. squinantū. calamus aromaticus.
myrrha. oppopōa. piretrū. eruca. casto-
reum. fella. nigella. muscus. papaueris
ruffū. serapinū. coloquintida. piper. assa-
rum. Accipiat vnum ex istis vel plura.
et pōt fieri pessariū: aut emplm: aut vn-
guētū: aut potio: aut electuariū: aut q;
aqua decoctionis alicui⁹ istoz proijcia-
tur in matricē. Si fuerit mulier corru-
pta: et si fuerit nō corrupta insistam⁹ cū
balneis: emplastris: aut vnguentis et si
milibus. Ligature autē fortes et doloro-
se pedū et tibiarū et coraz multū valēt
in prouocatione mēstruorū. et q; diu et
longo tpe teneantur ventose i corpis po-
site multū valent. Medicamina autē cō-
posita sunt ista. yeralogodion pessari-
zatu. yeraruffi. paulinū. trisera magna
sine opio. Et est intelligendū q; stoma-
ticon: laxatiuum cum decoquitur debz
vel potest proijci in concavitatibus cā-
ne aut sambuci. et deinde lignum remo-
ueatur et aliud remanebit durum sicut
cādela. fiat igit pessarium et mirabili-
ter prouocat menstrua. Supposito q;
corpus fuerit mundificatum. hoc idē
facit myrrha: si puluerizetur et ponat
in sacculo: et sacculus supponatur. hoc
idem facit pulpa coll. hoc idem fella.
Sed aduertendum q; ea que sunt for-
tis virtutis sicut nigella et similia: debēt
poni in parua quantitate: et q; parum
stent ibi. et q; non teneat illa hora som-
ni: quia aliquando prouocatur sebris.

ant vlcera matricis et similia. Cum igitur operamur cum fortioribus operemur cum cautela potissime in delicatis. Si autem retentio fuerit propter causam calidam. tunc materialia sunt radix apij. brusci. sparagi. scolopendria. capillus veneris recens. endiuie scariolarum. quatuor semina. frigidum semina. scar. se. endiuie. se. lactu. se. brusci. se. sparagi. Si autem retentio fuerit propter causas primitiuas notas et manifestas reducant ad temperamentum per contrarios. Extenuate igitur medicentur cum ocio et cibis humidis. et pingues contrario et si fuerit per iram inducatur gaudium. Et si propter egritudinem corporis curetur illa pars.

Clarificatio. ^{Intelligendum} quod mulieres iuvenes que viuunt in ocio et replent se cibis abundant plus in menstruis: probato quia habent plura superflua. hoc autem patet ex contrario quoniam mulieres que multum laborant et vtuntur modico cibo menstrua habent modica aut nulla. Nunc autem si ocium esset tale quod impingueret et venas constringeret et opprimeret tunc haberet minus: et hoc est per accidens. Secundo notandum quod quando phlebotomia facimus in retentione menstruum. primo debemus facere modicam: quia virtus est oppressa. nihilominus tamen si potest tolerare postea potest fieri magna et fortis. quia virtus fortificata est: potest si fiat in parua quantitate ut virtus non debilitetur. In pleuresi autem non est sic quia morbus est velocis motus et non sustineret tantas inducias. Tercio notandum quod menstrua deciduntur a secunda digestiua: et si diceretur quod semina est tertia digestiua: et tamen inde corpus mundificatur per utrumque. ^{Di-}

co quod simile est in aliquo et in aliquo non licet enim semina sit de superfluo tertiae digestiue non tamen propter hoc menstruum. sic enim menstrua essent alba. proueniunt igitur a secunda digestiua ubi generantur humores. et ideo eis assimilantur. Quarto aduertendum quoniam licet epas assimiletur sanguini et ibi videatur ex sanguine generatum cum dicant aliqui auctores quod epas non est nisi si sanguis coagulatus. nihilominus ex primis generatum est seminibus. et album est in radice sicut et membra radicalia sunt alba. quod patet sanguine ablato et omnino euacuato et extracto: hoc patet etiam cum est decoctum etc.

Quinto intelligendum quod mulieres habent sperma cum habeant tertiam digestiua. et didimos: et testiculos. et alia membra principalia. Et si dicat Aristoteles quod non habent sperma. hoc dicit per comparisonem ad viros. quia sperma mulieris est indigestum aquosum. Sperma autem viri est al. grandinosum: et quod semen mulieris est multum elongatum ab ista natura. ideo dixit quod mulieres non habent semina. et cum hoc etiam patet ad sensum: quia mulieres corrumpunt se et delectantur in semine proprio etc. Sexto aduertendum quod mulieres citius habent menstrua quam viri semina. propter debilitatem virtutis que incipit deficere ex etate. in viris autem non sic. quare etc. Septimo notandum quod menstrua veniunt naturaliter in tempore determinato. quia non aliquo modo intendit se iuuare ex eis. et non est ita impurum. alie autem superfluitates non sunt ita iuuatiue et sunt magis imunde et impure. et ideo non seruatur ordinem nec periodum. Octauo intelligendum quod in retentione menstruum mulieres magis appetunt per titillum et puritatem quam idem.

cunt: ista autem nō sunt sic in fluxu vel post. Nono aduertendū q̄ retentio mēstruorū diminuit appetitū cibi quā replet et prouocat colicū quia stimulat. Decimo notandū quoniam licet alia animalia habeant menstrua tamen nō manifeste apparent: aut ratione p̄e quantitatis: aut q̄ transit in pilos et cornua et licet semē brutorū magis abundet in superfluitatibus: nihilominus masculū habet maiora cornua et vellera: et hoc est p̄pter fortitudinē virtutis longius et fortius expellentis. Undecimo intelligendū q̄ sup̄ius capitulo de māmilibus fuit dictū utrū viri haberēt menstrua et utrū haberent lac et silia: quare etc. Decimo intelligendū q̄ mulieres pingues carnosae multū hnt de mēstruis s̄ pingues frigide et humide p̄pter stricturā meatū. Decimo tertio notandū q̄ menstrua sequuntur etates lune ratione cōuenientie et p̄portionis: nec hūi de abundant plus in secunda quadra nisi fantastice ratione rarificationis: et superius fuit dictū de hoc: quare etc. Decimo quarto intelligendū q̄ menstrua plus adueniunt in vene ratione fortitudinis virtutis et iuxta hoc balneū stipiticum bene pōt cōpetere in fluxu q̄ nō transit san. per venas intrinsecas: et ita nō vadit ad mēbra nobilia: s̄ transit ab extra p̄ vias mediastinas.

Capitulum nonum de nimio fluxu menstruorum.



Menstrua fluxu naturali et rationaliter quālibet lunatione semel finit et cōuenit etati mulieris et alia p̄ricularia et durant a tribus diebus vsq̄ ad. vii. finit diuersitate cōplexionis et quando curunt menstrua sicut oportet in quantitate et qualitate.

et ordine: tunc sunt mulieres sanathue et caste et secūde. Quando autē ista. s. mēstrua mutantur: tunc sūt egrotatiue et incōtinētes et steriles et si generēt imbecilles et morbosos gignunt pueros: fluunt igitur aliquando p̄ter naturā et est causa multorū morborū.

Cause. Fluxus autē nimius mēstruorū aut provenit a cā extrinseca aut a cā intrinseca. Si a cā extrinseca sicut est casus et percussio: et abominatio ragadie vulnera vulue: magnitudo nimia virge innālis: abusus ptus et oia siliaviolentiā inducētia. Si autē fuerit p̄pter causas intrinsecas: tunc hoc est p̄pter trias: aut p̄pter virtutem: aut p̄pter mēbra: aut p̄pter humorem. Si p̄pter virtutē hoc est p̄pter fortitudinē virtutis expulsiue et mundificatiue totius corp̄is: et tūc est ad bonum quantum est ex hoc et quando prouenit p̄pter debilitatem virtutis cōtinentiue: tunc semper est malū. Si autē fuerit p̄pter mēbra: hoc est ut q̄ rap̄ molle laxum mollificatū latū apertū. Si autē fuerit p̄pter humorem: tunc hoc est aut q̄ peccat ratione nimie quantitatis et nō pōt cōprehendi in vasis aut ratione male qualitatis: ut q̄ nimis subtilis calidus acutus aut salsus mordacius aut putridus venenosus aut subtilis aquosus frigidus.

Signa. Si autē venerit p̄pter causas primitivas notas et manifestas hoc habetur ex indicio si medicus diligēs inquisitor velit esse. Si autē fuerit p̄pter causas intrinsecas et fuerit ex virtute forti tūc est cū bona coloratiōe: et alleviatiōe et bona tollerātia iuxta illud Ypo. si q̄libet op̄ purgari etc. Et si fuerit ex debilitate tūc mulier ē discolorata et debilis et cachochima: et ma-

le tolerat. Et si fuerit ex mēbro cogno/ scitur ex habitudine corporis: si est pl/ losa: macilenta: extenuata: est de facili passibilis. Et si fuerit ex hūore discer/ nitr. quantitas si est plectorica: et si ve ne sint plene. Qualitas autē discrnit qm qm prouenit ex cā ca. tūc est calor: sitis: punctura: mordicatio. et si ē ex sanguine color menstruoꝝ vergit ad rube. Et si ex co. ad cit. et si ex phleg. ad albe. et si ex melia ad liuorē et nigredinē. Et intel ligendū fm intentionē Auiē. q̄ oīs sit xus san. a principio est subtilis et paru⁹ et postea multus et rube⁹. et postea par uus subtilis et aquosus. Et si fuerit ex ruptura est mult⁹ subit⁹ et subito venit. Et si est ex corrosione aut desudatiōe tūc venit paulatīne et i parua quātitate. Et si fuerit ppter putredinē sanguinis et malā qualitātē hūoꝝ. tūc sang. est fe tidus. turpis aspect⁹: cū dolore et pun/ ctura. et emoz. et vlcera. et cognoscunt ex visu et tactu. et q̄ flux⁹ est periodal. cū aut flux⁹ san. ē aquosus subtilis nō calidus: tunc videtur mulieri q̄ sit im/ pregnata cum non sit.

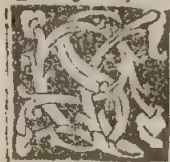
Pronostica. Si nimius est flux⁹ mēstruo rum ducit ad egritudines cōsumptiuas et ydropisim. et se. et dolores doꝝsi. et in ducit passionem stomachi: sicut ē debi/ litas digestiue: et ablatio appetitus: et multa alia.

Cura. Nullus flux⁹ debet restrin gi q̄ diu mulier ē bñ colo/ rata et q̄ diu pot tolerare. Si at nimis debilitet restrigat. et si fuerit ppter cau sas manifestas reducant ad tēpcriem per contrariū suū. Nūc aut quantū est de presenti oēs cause possunt reduci ad duas. aut ad nimia frigiditatem aquo/ sam subtilem indigestam: aut ad nimia

caliditatem subtilez acutam. Et si cau sa fuerit frigida tunc dentur ea que ca/ lesfaciunt et ingrossant. et ex parte cibo rum. et ex pte medicaminum. et ex par te ciboꝝ detur lac coctū. farina tritici. faba fracta cū cinamomo. vinū gros/ sum. riss. mēta. Ex parte medicaminuz detur nux cypressi: et solium ei⁹ et myr/ rha. valz mastix. th⁹. laudanū. storax. calamita. anisum assū. et similia. valet et exercitium sote. fricationes et sudo/ res. Et si cā fuerit calida dentur lentes cum aceto. portu. lac acetosū coctuz pa nis ordeaceus. substantia caulū aqua duabus abiectis. pira coctana. nespila. sorbe. et ita de alijs fructibus stipicis. Medicamina autē cōstrictiua frequēter dicta sunt sicut est cāphora. acatia. spo dium coriandrum. san. oza. sand. lapis ematites. ypoquistidos. bol⁹ armenic⁹ galle. cupule glandiū. sumac. mirtili. pss dia. balauitia. plantago. quinqz nerula sanguinaria et similia. Intelligenduz q̄ in primis si corp⁹ est plectoricū et vir/ tus possit tolerare potissime si sanguis dominetur debz fieri phloia de viraqz basilica. Deinde penant ventose sub vtraqz māmilla. deinde mundificet fm exigentiaz humoris peccantis. Deide ligentur brachia ligatiōe dolorosa. de/ inde fiat descens⁹ ad particularia. Et ē intelligendū q̄ supra oia istud experi/ mentū cōsuevit valere. R. suc. planta. et mucillaginē. dragagati. et gumi arabi. misceant. et vna ps projiciat in matricē et alia sumat p os. et cōtinuet. et pculdu bio vlib⁹ pcedētib⁹ curat. Juxta igitur cōuenientiā piculariū fiat ex predictis mālibus mō pessaria: mō ēplastrā: mō balnea: mō inunctiones: mō vnguentā: mō elia. et ita diligēs medic⁹ sciēs ex p/ dictis salubria remedia poterit adhibē.

Clarificatio. Intelligendū q̄ in omni fluxu menstruoꝝ cōpetit medicina laxa/ tiua. sicut in fluxu ventris ad purgādū bu. corruptū inducentem fluxum: ⁊ ita cessante causa cessabit effectus. ⁊ mira bolani sunt valde conueniētes ad hoc.

Capitulum. x. de suffocatione matricis.



Suffocatio

matricis est assensus matricis ad superio/ ravsq; ad diafragma propter vapores cor

ruptos venenosos. propter quos acci/ dit cōpressio spūaliū ⁊ sincopis ⁊ abla/ tio sensus ⁊ motus in toto corpore.

Cause. Hoc autē accidit ppter va/ pores venenosos existen/ tes in matrice. que accidit ex trib⁹: aut ex spermate retento. ⁊ ideo potissime accidit viduis que cōsueuerunt coire ⁊ modo nō coeūt: ⁊ accidit puellis adul/ tis cum carent viris. secūda causa est menstruoꝝ retentio. tertia causa est humor in matrice corruptus.

Signa. Discernit enī hec pas. ab eplia q; hic non est sputum in ore ⁊ differt ab apoplexia. q; non est tanta difficultas anhelitus. ⁊ differt a litargia q; non est se. ⁊ spūlter discernitur. q; mulier q; debet pati suf/ focationem patit scotomiam ⁊ dolorē capitis ⁊ sentit fumum nociuū ascende/ rem ad superiora: ⁊ tenet man⁹ cōpres/ sas supra vētrē ⁊ tenet genua reflexa. ⁊ si vocet proprio nomine bene intelli/ git sed respondere non pōt. ⁊ post pa/ roxissimum de omnibus recordatur.

Prognostica. Cū enim isti⁹ pas. spēs sūt mltæ inter oēs illa est peior que ducit

ad difficultatē anhelitus. ⁊ si cum hoc peroxissimus esset longus frequēter mo/ riuntur. discernunt autē vtrum sint mor/ tue vel non per ea que dicta sunt supe/ rius. s. per flosculum lane. ⁊ per cīphū plenum aqua supra pectus.

Cura. Intelligēdū q; aut mlier ē adhuc sit in poxissimo: tunc in priis fiant fricationes fortes in extremitatibus cū sale ⁊ aceto. Deinde fiant fricationes dolorose in coris. deinde ponātur feti/ da naribus. sicut ē assa fetida. ⁊ suffu/ migetur cū capillis humanis. ⁊ cū pan/ nis lineis: ⁊ plumis: ⁊ soleis. ⁊ a parte inferiori suffumiget cum ligno aloes ⁊ amb. ⁊ gariof. ⁊ alipta mulcata. Dein de obstentix inuoluat digitū i oleo mul catellino: aut balsamo: aut de spican. ⁊ si fuerit mulier corrupta inuomitat: ol/ gitum i matricē ⁊ concutiat hīc inde fortiter. vt mā venenosa expellat ad ex/ teriora. Deinde sūt sternutatoria cum castoreo. pipere. sinaph. ⁊ ello. Si autē cessauerit poxissimus ⁊ ca. fuerit retēto mēstruoꝝ fiat phlobotomia de saphe/ nis interioribus. Deinde vtatur oxall. diur. ⁊ purget cū yeraruf. aut yerologo dion. aut cū theodoricon emperiston. ⁊ yerapi. q; ista habēt aspectum ad hu/ mores venenosos. Si autē fuerit propt̄ spermatis retentionē si particularia cō ueniant nubat in xpo: ⁊ si nō iaceat su/ pra folia agni casti ⁊ odozet aliquādo ruihā. ⁊ abstineat omnino a vino ⁊ car/ nibus. ⁊ ab omnibus illis que multipli/ cant sang. Intelligendū q; ista pas. acci/ dit aliqñ mulierib⁹ pregnantib⁹. ⁊ tunc sūt oīa que fient cum magna cautela ppter timorē abosus. aliqñ mulieres sunt albe raro debiles. ⁊ in talib⁹ detur medicina in parua quōtitate. Si autē ⁊

volumus menstrua prouocare fiat tuz
agarico: myrrha et castoreo: et cum his
que dicta sunt superius.

Clarificatio. ^{Intelligendū} qd spma licz
de se sit tēperatū tñ cū corrūpitur trāsit
in nām venenā. et tō cū aliqua mulier cō
suevit coire et nō coit. tūc semē qd con/
suevit expelli retinet in matrice et cor/
rumpit et causat suffocatio aut arpia et
silia. Secūdo notandū qd hz matrx ap/
prehendat odorē et moueat motu loca/
li tñ nō ppter hoc erit aial qd ista nō ap/
prehendit ex se. est igit pars aialis non
animal: sicut pedes et manus. nec app/
hendit odorē aialē sed nālez. nec mo/
uetur de se sed virtute cerebri non igit
erit animal. Tercio notandū qd suffoca/
tio frequentius aduenit ex spermate qd
ex sanguine mēstruo. qm licz mēstruū
plus abūdet sperma tñ puerit in pelo/
res qualitates cū sit maioris tēperamē/
ti. Quarto aduertendū qd i viduis ma/
gis abūdat spma qd in puellis cū con/
sueuerunt emittere et virgines nō: et tō
plures egritudines adueniunt viduis:
sicut est suffocatio matricis. et similia.
Quinto intelligendū qd sine anhelitu
non possumus esse quoniam calidum
radicale oportet qd exaltet et euent/
tur. et hoc fit per caloz influentē et hoc
fit mediante pulsu et anhelitu. et licz ca/
lor influens pcedat a radicali. radica/
lis tñ sine influente esse nō potest. et ita
virunqz perit sine euatione: sicut vi/
demus i igne si fortiter cooperiat. Se/
xto notandū qd clausio oris et narium
ad tempus cōperit in suffocatione ma/
tricis: vt ex anhelitu retēto inferius for/
tior fiat expulsio: sicut in sternutatione
nec talis retentio suffocat: quia modi/
co tempore itat et euatione sufficit per

poros. quia calor debilis est. Septi/
mo notandum quoniam licz fetida insti/
ciant: tamen competunt in suffocatio/
ne: quia matrix ea refugit. et ita malus
est iudamentum qd nocumentum. Octa/
uo intelligendum quoniam licz vinum
competat in sincopi cordis: pro tanto
quia depauperatum est calore et spiri/
tu. in suffocatione tamen non competit
quia vaporosum est nisi corpus esset
mundificatum.

¶ Capl3. xi. de apostemate matricis.



Apostema.
tur matrix: sicut alia
membra.

Causa. ^{Causa} eniz aut
est exterior: aut interior. Si exterior
tunc est sicut casus. obutatio. percussio
nimis coitus. abortus. pa tus manu/
ralis. obstetrix cum est indocta et simi/
lia. Et si est interior tunc ē retentio sper/
matis. aut mēstruorum: aut hu. currēs
ad locum: sicut est sanguis aut colera.
aut phlegma. aut melia. aut ventositas
aut aquositas. aut simplicitas: aut com/
posita. et humor potest aliquando esse
adustus. et aliquando non.

Signa. ^{Signa autē huius} passio
nis habentur ex mem/
bris cum quibus habent colligantiam
aut vicinitatem. aut passionem. quoniam
aliquando apostematur intus in p/
fundo. aliquando in lateribus. aliquan/
do in orificio. Et fm hoc apparent do/
lores diuersi fm diuersitatē situs. Ma/
trix autem semper fugit ad oppositū.
tunc igit apostēa matricis sequitur: dolor
capitis et dolor in radicibus oculorum
difficultas anhelitus: dolor stomachi

transsea dolo: in dorso et in pectine et
 i coria et accidit claudicatio et constipa
 tio matricis. Et si ma est ca. adest se. do
 lor vehemens cum punctura vigilie et inde
 tudo cum matrice sit membrum sensibile. Et
 si ca fuerit frigida oia sunt remissa et
 apostema aliquando est durum scilicet
 et aliquando cancerosum: et discernit cancro
 sum quia quod exiit est virulentum grauis odo
 ris et diuersorum colorum.

Prognostica. Omne aposte
 ma matricis est
 difficilis curationis valde: et potissime
 quanto magis appropinquat ad interio
 ra: quoniam autem apostema matricis transmuta
 tur ad sanie tunc magis augmentat se. et
 dolo: et sentit in loco pulsatio et si quod
 egreditur est album iunctum equale et sine
 odore horribili: signum est euasione: et
 si quod exiit est virulentum fetidum diuerso
 rum colorum est pessimum.

Cura. Si autem fuerit ca. et corpus
 plectorici. In primis fiat
 phloia de basilica: et deinde si pticula
 ria conueniant de saphena. Deinde puo
 cetur vomitus deinde mundificet cor
 pus cum mana et cassia. Dieta sit tenu
 is sicut in se. acuta. Et tunc accedamus
 ad pticularia. In principio huius mor
 bi viat repulsiua. R. coriandri recē.
 platag. quinq. neruic. lactuce. maurel
 le et ex his fiat emplastrum cum aceto et
 aqua ro. et emplastre matricis. Et si mu
 lier est corrupta fiat pessarium ab intus.
 Deinde coquantur leues. malua. portu
 la. et mulier sedat in illa aqua et istud
 repetit et mitigat dolo: et cum egritu
 do est in augmento tunc istis addatur se
 nuga. se. lini. farina ordei. et cum erit in sta
 tu tunc apponatur farina volatilis mo
 ledini. malua. fenugre. se. lini. dactili co
 cui et trici. carice. et ex his fiat empla

strum cum oleo de camomilla. In dedi
 natione autem inungat intus et extra cum
 oleo de spicanar. et pessarijet cum myr
 rha sarcocoll. et yso. et mel. et vino
 albo. et utat lactu. spinargia. cum spica
 nar. Si autem ca fuerit frigida mundificet
 corpus secundum exigentiam hum. peccatis. deinde
 de emplastre et pessarijetur cum mal
 ua. fenugre. se. lini. se. portulac. et radi
 ce lapacii. et conficiat cum oleo de ramo
 milla. Et in augmento addantur istis:
 stercus columbinum. carice. radix lilii. et
 oleum de spicanar. Et in statu addatur
 bdellium armoniacum. Si autem ma est val
 de dura utat diaquilon. aut fiat medi
 camen de assungia gallinacea. anetina.
 anserina. medulla vituli. vitellis ouorum
 se. fenugre. se. lini. miscantur et fiat em
 plastrum aut vnguentum aut pessarium.
 Deinde ponatur mundificatio que di
 cta sunt et que dicent.

Clarificatio. ^{Intelligendū}
 quia matricis cui
 us apostematur ex sang. mēstruo quia
 plus abundat et licet sperma habeat pe
 iores qualitates non tamen ibi manet sed
 spargit per corpus. Secundo notandum
 quod in apostematibus matricis in princi
 pio corpe plectorico existente competit
 phloia de basilica quantum est ad vltimam pur
 gationem. Apostemate autem confirmato
 non existente quantum ad causam conuul
 ctam competit de saphena: et ita videt
 quod intelligit Gal.

Capitulum xij. de ragadijs vulue.



Vulnera ra

gadie pruritus: dolo:
 aliquando accidit i matrice

Cause. Cui enim
 aut est ex
 terior aut interior. Si

exterior sicut casus. obulatio. partus
innalis. grossitudo virge virilis. iposi-
tio medicaminis acuti sicut est nigella
et silia. compressio nimia. Si autem est in-
terior. tunc est propter rupturam aposte-
matum aut propter huiusmodi acutos corrosivos
aut propter saniem et similia.

Signa. Si autem quod exit est sanio/
suz tunc est ruptura apo-
stematis aut pustule. Et si est virulentum
seidum tunc est corrosio et cærositas.
Et si est sicut lotura carnis: tunc est ibi pu-
tredo. Et si est ex humoribus calidis est ibi
calor. dolor. punctura mordicatio. inde-
tudo. Et si est frigida omnia sunt remis-
sa: discernitur etiam ex visu: quia si fuerit
versus officium exterius de facili appa-
ret. Et si in profundo discernitur ex exeun-
tibus et ex dolore quia ubi dolor ibi est
egritudo. Consuevit etiam aliquan-
do discerni sic ponat mulier in loco lu-
minoso et speculum prout nalis illis et
tunc in speculo apparet si fuerit vlcus
aut ragadie aut quid aliud.

Pronostica. Pronostica/
tio posita est
in capitulo precedenti.

Cura. In primis mundificet cor-
pore cum phloia et farina/
cia et vomitu secundum exigentiam humoris et
alioque particulari: et investigatur tenuis
dieta. Deinde mitigetur dolor sic: ex-
trahat succus plantaginis et portulicæ et quæque
nerue et coriand. recet. et coletur et tepi-
dum inijciatur in matricem et frequen-
ter. Deinde sedeat in aqua decoctio-
nis tam dictarum et galle. et lentium. et pfi-
die et balaustræ. et sumac. et rosarum. et
sandalorum. Deinde mundificet matricem
cum decoctione absinthii. ysopti. et mell.
rosarum. vini al. et lacte coletur et per pes-
sarium inijciatur. Deinde viatur isto

vnguento. R. dragaganti. gummi arabici.
infusorum. ceruse lote. catimie lote.
litargiri. amidi. sang. drac. boli arme.
ro. ru. añ. 3. j. cortic. thuris. 3. j. olei ro.
et cere. q. s. et cum ista parata fuerint si-
cut oportet: fiat vnguentum: et si non
possit attingere locum decoquant om-
nia ista in lacte cum oleo ro. et coletur
et colatura per pessarium inijciatur. Dein-
de si volumus carnem regenerare fiat vn-
guentum de myrrha et aloë. et thure. et
sarcocolla. sang. drac. litargiro. tutia lo-
ta. cathimie lota. et cum oleo ro. et ce-
ra. et fiat vnguentum. Aut ista decoquant
in lacte et colet et perijciatur. et cum his igi-
tur prout curari vlcera matricis. et raga-
die. et violente defloratio. Si autem puri-
tus fiat phloia. et purget humor iuxta
caliditatem suam: deinde passariet cum fri-
gidis sicut sunt rose sanda. ypodistidos
et oleum ro. et viat dieta frigida quam ali-
quando ex puritu accidit tanta titillatio quod
aliquo coitu satiare non possunt.

Clarificatio. Intelligendum
quod si sanio et vl-
ceribus matricis conceptus diuerse spes
medicaminum modo scri. ad sedandum dolo-
rem sicut est papauer. et silia. modo ca. ad
mundificandum: sicut est absinthium. mel.
spicanar. et lac. modo sicca ad absterge-
dum et coagulandum. ut san. drac. et bolus.
modo carnis regeneratiua ut sarcocoll.
et c. Intelligendum secundo quod vulnera sa-
niosa sunt minus periculosa quam non sanio-
sa in quantum huiusmodi iuxta mentionem Ypo-
calidum senem facies et c. quam sanies signifi-
cat actionem calidam et fortitudinem virtu-
tis: et ideo quantum est ex hoc bonum signum est
in vulnere. Si autem non generet sanies de-
bilitas caloris significat: et ideo malum si-
cut apparet in cancro. et huiusmodi. Tercio
notandum quod vulnera matricis prout curari

et desiccari: quoniam vulnera non curant nisi prius desiccantur: et licet superflua curant ad matricem: cum vlti tamen et pericula: et purgatione potest perferuari: ita non curant: et ita potest curari et desiccari. Ultimo notandum quod in vulneribus ad generationem carnis competunt humores: et sic humida tanquam malicia et nutritiva: sed sic: et tanquam formalia superflua remouendo. et ideo sic cum quod competit in vulneribus tanquam materia ad regenerationem carnis non debet excedere nisi per unum gradum vltra complexionem membri secundum Galienum librum de in gentio sanitatis.

Capitulum xxiij. de precipitatione matricis.



Matrix precipitat aliquid quando et declinat versus alteram vertebra: et tunc appellatur precipitatio: aliquando et descendit versus inferiorem et vocatur casus: et ita passiones matricis sunt tres. suffocatio de qua dictum est casus. et precipitatio de qua agitur nunc.

Cause. Hoc autem accidit aut propter causas extrinsecas: aut propter intrinsecas. Si propter extrinsecas si cut est casus nimis conatus: et quod mulier otis sedit supra lapidem frigidum: aut in aqua frigida: aut quod inmixit se vnguentis: aut quod exposuit se vento frigido: et ita de alijs. Si autem fuerit causa interior tunc accidit a paralysi. et mollificatione lacertorum: aut propter percursu humiditatis aquae versus matricem: aut propter ventositatem et ita de alijs.

Signa. Si autem fuerit precipitatio: non matricis tunc discernitur: quod tumor est in altero latere. et dolor et grauedo. et si fuerit casus: tunc sentitur dolor versus inferiorem: et quod notabiliter apparet extra aliquando. Et si passio fuerit occulta tunc obstetrici debet apponere manum vel digitum. Et si foramen

matricis est in directo alteri foraminis patetis nulla dislocatio est: et si foramen est tortuosum tunc est dislocatio. scilicet ostendit matricis quod latet interius.

Prognostica. Si matrix dislocata potissime si extiterit ad exteriora de difficili aut nunquam curatur.

Cura. In primis prouocet vomitum: et inungat olea calida. et sic. Deinde si precipitatio est in altero vertebra fiat vterosa in alio. Et si fuerit casus fiat vterosa sine scarificatione subius mammillas. Deinde apponatur aromatica naribus et suffumiget cum feridis per inferiorem: deinde obstetrici inungat manum suam cum oleo de mastice et si matrix apparet exterius reponat eam in loco suo: deinde bulliat in vino mastice. nux cypressi. ypoquistidos. bolus aromaticus. et inuoluat lana et super ostium apponatur et fiant reliqua que dicta sunt in exitu longaonis: deinde emplastretur venter cum menta. arthia. sauiua bullitis in vino pontico: et si passio fuerit ex ventositate sacclletur venter totus cum sulfure bullito in vino: aut cum aniso et ruta. aut cum latere ca. asperso cum vino albo. Si autem appareat durities notabilis in matrice versus alteram vertebra tunc post vomitum et ventosationem et suffumigationem accipiat mucillago fenugreci. seminis lini. et miscuantur cum medulla cervi et vituli et assungat gallinacea. et applicet et ab intus et ab extra. In casu autem matricis sedeat in aquis stipticis postquam processerint ea que dicta sunt.

Clarificatio. Intelligendum quod casus matricis fit ex timore non inquantum timor reuocat: sed inquantum infrigidat et pa-

raliticat. Secundo notandum q̄ in ca
su matricis competūt stiptica frigida:
non tamē multum intensa: et cum hoc
debēt adiūgi aliqua stiptica calida et c.
Caplin. xliij. de sterilitate mulier.



Superius in

principio huius pricu
le determinatū fuit de
sterilitate viroz: h̄ at
agit de sterilitate mu
lier. et p̄ p̄ns viroz.

Cause. Sterilitas at accidit: aut
ex parte mulieris: aut ex
parte viri aut viriūsq̄. Si ex parte mu
lieris: h̄ accidit aut pp̄ cās extrinsecas.
aut pp̄ intrinsecas. Si pp̄ extrinsecas
et manifestas magis: sic cum mulier se
mel aut pluries potavit aquā frī. in ma
gna quantitate: aut q̄ p̄tinuavit nimis ci
baria acetosa aut aliq̄ cibaria male q̄li
tatis: et accidit pp̄ accētia aie. sic ē. tra.
tristitia. timor et silia. et accidit q̄n post
coitū saltat: aut nimis velocit̄ mouet:
aut q̄ ē mulier nimis maliciosa. et acci
pit aliq̄ sterilizātia. Si at fuerit pp̄ cās
magis intrinsecas: tūc aut accidit pp̄ mē
bra gnatiōis: aut pp̄ totū corp̄: si pp̄ to
tū corp̄ h̄ est pp̄ pas. notas et manife
stas cerebri cordis stōachi et splenis:
aut q̄ puella aut antiq̄: si aut fuerit pp̄
matricē tūc h̄ est pp̄ morbos consiles:
aut officiales: aut cōes: si morbus p̄si
militis tūc est sic mala cōplexio matricis.
aut semis viri ca. aut frī. aut sic. aut
bu. simplex. aut cōposita. cū mā. aut si
ne mā: si aut fuerit morbus officialis tūc ē
sic verruca. aut emoro. aut cicatrix. aut
pinguedo aut nimia laxitas aut ampli
tudo aut tortura aut sanies. Si at fue
rit morbus consilis: tunc est solutio cō
iunctio aut vlcus. Si at fuerit sterili

tas ex pte viroz: et licet sup̄ sit dictuz:
gratia in māe: aliqd̄ dicam. Viri enī
steriles sūt aut pp̄ cās extrinsecas notas
aut pp̄ cās intrinsecas occultas magis.
Si at fuerit cās extrinsecas: sic ē sic i mu
lierib: sic est nimis et subit̄ pot̄ aq̄ frī.
aut nimia frequētia ciboz acetosoz:
aut alter male q̄litas: aut q̄ ē puer:
aut decrepit: aut ebriosus: aut ē hō d
vix nimis colui. et accidit pp̄ accē
tia aie: si at fuerit magis pp̄ cās intrin
secas tūc ē. aut pp̄ totū corp̄. aut pp̄ mē
bra gnatiōis. Si pp̄ totū corp̄: tūc acci
dit sterilitas pp̄ egritudine p̄ncipalīz
et nobiliū et eis adiacētiū sic ē cerebri
et ita de alijs: aut q̄vene iuueniles q̄ re
tro aures sūt icise sūt: aut q̄ ē nimis p̄
guis aut extenuat. si at fuerit pp̄ mē
bra gnatiōis tūc accidit aut pp̄ morbos
cōsiles. aut officiales. aut cōes. si at fue
rit pp̄ morbos cōsiles: tūc accidit steri
litas pp̄ malā cōplexionē ca. se. et testi
culoz. aut frī. aut sic. aut bu. aut q̄ testi
culi sūt ifrigidati cū oplo iusq̄amo et
silib̄ narcoticis. aut q̄ nimis vsus ē cō
phora. aut rutha: aut agno casto. Si
aut fuerit pp̄ morbos officiales tūc ac
cidit. aut q̄vga ē nimis lōga. aut nimis
brevis. aut q̄ ē mollificata. aut spasma
ta. et testiculi silr. aut testiculi nō sūt. aut
q̄ foramē vge est tortuosum. aut quia
lapis extrahit̄ ē a vesica sua p̄ icisionē.
Si fuerit pp̄ morbus cōez: h̄ ē pp̄ vlcē
ra. aut q̄ ē fasciatus. aut q̄ sup̄ sit ali
q̄ sterilizātia. Si at accidat pp̄ virūq̄:
hoc ē q̄ cōuenit in malitia cōplexiois
aut q̄ malicia cōplexiois ē nimis itesa:
et discōuenit et ita accidit sterilitas. Si
vterq̄ ē nimis ca. aut nimis frī. aut sic.
aut bu. aut si vn̄ ē excedēter calid̄. aut
excedēter frī. et alter excedēter frī. aut
ca. q̄ scia nō possūt se tēpare nec corri

gere ad inimicem. sed si alter excederet aliquantulum in caliditate. et alter parum in fratre tunc ex talibus seminibus bene posset resultare secunditas. Accidit etiam sterilitas quando unus anticipat effusione seminis ante alterum. simul enim debent venire semina. Accidit et sterilitas quando instrumenta non sunt bene proportionata. ut quia matrix est nimis ampla et lata et coarctata. et virga est nimis brevis et gracilis. non enim tunc est bona proportio.

Signa. Signa primitiva et maiora signa ex indicio cognoscuntur. egritudines et totius corporis aut ea que precesserunt sunt satis note volenti aliquid investigare. Signa autem male conceptionis causa per hunc modum discernuntur. Urina est interea. circa pudibunda est multitudo pilorum. calor. et pictura. et appetitus in venere. velox emissio seminis et delectatio: menstrua sunt citrina: et sunt calide tactu. animose. pulsus velox. sitis. veloces sunt in motibus. et in omnibus suis actionibus. si autem sunt frigide conceptionis tunc signa sunt opposita. Urina remissa. paucitas pilorum. paucitas appetitus in venere. paucitas menstruorum. et albedo eorum. tarda emissio seminis. et modica delectatio. pulsus tardus. paucitas sitis. pigra in motibus suis. si autem fuerit mala conceptio sicca. tunc mulier est extenuata. et modicus aut nihil emitit in coitu. menstrua pauca. Urina tenuis. labia sicca. et fissura. Si autem fuerit nimia humiditas causa sterilitatis: tunc apparent ista signa. matrix est humidida. et post menstrua remanet humidida. et semper vel quasi ex matrice quoddam liquidum fluidum album aquosum. et non delectatur in coitu et matrix est lubrica. ita quod semine retinere non potest. et ista causa advenit plerumque iuncta cum fratre. Ypo. et doctus experiri virum mulier esse parata conceptui. scilicet quod suffumigaret cum aromatibus. et si summi sentiret ab intus parata erat. si autem non sentiret sterilis posset iudicari causa manente quando oppilatio signatur. et hoc experimentum valet etiam in virginibus. si autem mulier fuerit corrupta dicunt aliqui auctores quod supponat sibi dollam allei. et si ab intus sentiat odorem allei ascendere usque ad os et nares parata est ad conceptum si non. Tercio potest experiri sic quod semina periclanantur in scutella plena aqua frigida. et si supnaret ille est sterilis. Si vadat ad fundum secundus iudicat. et si succur de viro ita de muliere. multa alia experimenta ponuntur ab auctoribus sed non adhibeo fidem.

Prognostica. Emoroides et excrescentie in matrice non videntur recipe curationem. nec etiam tortuositas foraminis virge virilis. mulier secunda magis vivit sana scilicet cum est anus. mulier sterilis magis conservat iuventutem sed magis est egrotativa. Notabilis puritas virge non recipit curationem. Mulier vulnerata et postea cicatrizzata non recipit curationem. et si concipiat valde timendum est de morte matris quia officium matris non est bene dilatabile ad exitum fetus. et oportet ipsam aliquando scindere et aperire. et hoc est magnus periculum. cicatrix igitur in matrice aut orificio eius est valde mala.

Cura. Si autem mulier fuerit sterilis propter mala conceptionis causa. In primis si punctaria putent fiat phloia de epatica. deinde de saphenis. deinde utat siru. ro. viol. et nenuph. deinde purget cum trisera sarace. deinde stuphet in herbis frisis. deinde utat rubea trociscata. deinde utat zuc. ro. triasand. et aqua ro. deinde fiat pessarium de stercore lepo. et melle lepo. et se. mercuri. cum modico mellis ro. deinde vitet omnia

cibaria ea. et exercitiū nimium et iram
et breuiter vitet oīa illa q̄ notabiliter
pnt ipam calefacere et cōtinuet ordea
tum et panē ordeī nō solū p oīes et mē
ses s; p annos si necessariū fuerit. Uta
tur piscibus squamosis de aq̄s mūdīs
vtat coriādro in salsamētis et vtat la
cte acetoso. Ordinētur igit sex res non
nāles in gradu opposito donec calor
excedēs ad tēperē sit reductus. Si at
venerit sterilitas pp frī. ca. et hu. tūc dī
geratur in primis mā p hūc modū. R.
radicis rubee maioris. arthie. sayine.
an. lib. 5. folioꝝ mente. absinthij. sumi
tatu origani. et calamētū. an. 3. ij. spice
nar. squinātū. calami aromatici. anisi.
maratri. ameos. siseleos. an. 3. f. mell.
ro. lib. ij. fiat sirup. Mā digesta purget
sic. R. bñdictē. theodoricon. emper.
an. 3. ij. esule. masticeis. an. 3. 5. misceā
tur et fiat pulle corpe mūdificato fiant
stuphe et in stupha ponant ea q̄ ponū
tur in sirup. et in exitu a stupha detur si
bi auree alexadrine metridati. an. 3. f.
misceantur et hoc fiat multis vicibus.
Deinde mundificet matrix. Accipe p
dictum sirupū et cū aqua decoctionis
absinthij. myrrhe et colloquintide. mi
sceatur et p̄ciatur. 3. ij. in matricem.
Deinde vtat isto electuario. R. pul
ueris potionis muscate. pulueris trise
re magne. pulueris stomaticon cōfor
tatiū cōserue citraguloꝝ. an. 3. f. ligni
aloes. ambre grise. an. 3. ij. musci. 3. ij.
panis zuc. q. f. et fiat electuariū. Dein
de post ista oīa si n̄ fuerit secūdata vtat
isto puluē. R. testiculū muris dextrū si
vult masculū. et sinistrā si vult feiaz de
siccet i vmbra et puluerizet. itē. R. lima
ture eboris. se. siseleos. matricis lepo
ris et coagulū ei an. et fiat puluis et va
tur isto pul. mane et sero cum brodio ci

ceꝝ aut carniū aut cum vino al. et pō
test apponere pul. liquir. aut panē de
zucc. vt in accipiendo sit magis gratio
sum. Deinde vtat isto medicamie. R.
ambre grise. storacis calamite. an. 3. f.
myrrhe mastice. thuris. gariofilli. ligni
aloes. cinamomi. nucis musca. nucis ci
pressi. an. 3. 5. conficiantur cuz oximel.
diur. et aqua ro. et fiat massa vna. Dein
de illa diuidatur in quatuor partes: ex
vna parte fiat pomum ambre ad odo
randum. et de secunda fiant pill. parue
ad quantitatē cicris et quotidie de ma
ne transglutiat. ij. integras. et ex tertia
parte fiat pessarium et inungatur prius
ex balsamo: et ex quarta parte fiat tale
magisterium fractamentum in aqua ca.
et per calamum fumos ascendat vsq̄
ad matricem: et sit ita tali p̄portione q̄
sentiat calorem aque aliquatūlū supra
temperamentū et dormiat si potest et il
la sunt que mirabiliter secundat. Si au
tem ex his omnibus nō fuerit secunda
R. stomaticon confortatiū in hora
sue perfecte coctionis p̄ficiatur cali
dum in concauitatibus cāne. Deinde
extrahatur quod est in concauo et fiat
pessariū et cooperiatur cum panno li
neo gracili sicut diximus in primo capi
tulo huius. vñ. Si autem matrix fue
rit humida et aquosa fiat tale supposi
toriu. R. myrrhe. aloes. masticeis. thu
ris laudani. nucis cipressi. folioꝝ etus
blacte. bisatie. ligni alo. galāge. zedoar
rie. nucis mus. aluminis de pluma. su
mac cupularum glandium. an. 3. f. con
ficiantur cuz oximel. squill. et fiant pes
saria et inuoluantur in corpore mundifi
cato et vomitu p̄cedēte matrici suppo
nantur et teneātur per vnā horā et quie
scat per aliā et ita deinceps vitet ocuꝝ
et exercitet se ante cibum: vitet omnes

fructus et omnia legumina et omnes her-
bas crudas et vitet omnia que sunt dure et
tarde digestionis sicut sunt carnes boui
ne et caules et caseus antiquus et ova in-
durata et omnia coctilia et omnes pisces be-
stiales et similia: vitet repletionem nimiam
cibi et potus. Viatur carnibus assis et
auibus non degentibus in aquis et om-
nia sint assa et sicca quantum erit possibi-
le. Diliges igitur medicus ordinet aerez
et alias res non naturales in siccitate eleuata
donec nimia matricis humiditas ad tem-
periem sit reducta. Si autem venerit steri-
litas propter nimiam siccitatem iungat queso et
ocium et viat olea resumptiua et nutrie-
te et viat lacte. Et super omnia sit in leticia
et gaudio sempiterno. Deinde viatur
isto pessario. Rx. cerebri cerui et vituli.
medulle cerui et vituli. butiri vaccini si-
ne sale. adipis caprarum. cere et mellis. q.
ss. et fiat pessaria. Si autem fuerit sterili-
tas propter pinguedinem matricis: tunc cope-
rit ieiunium et dieta subtilis et parum nutri-
ens et accidentia aie et ira et sollicitudo
tristitia et vigilie plurime durus decu-
bitus et pessariet cum aurea alexandri-
na et tyriaca vel cum milio et sale et nuce
cipressi et nitro et torrefiat et fiat pessaria
et facellationes. Si autem fuerit sterilitas
propter vetositatem apponant ea que consu-
munt ventositatem per modum emplastri an-
te et post et per pessaria et suppositoria et
clisteria et balnea et suffumigationes et
ista sunt rutha et semine eius nascurciu ani-
sum ciminu anetu castoreum agnus ca-
stus et filia. Si autem fuerit sterilitas propter
stricturam orificij matricis balneet fre-
quenter in aqua decoctionis malue. bis
malue. palee ordeii et auene et fiat pes-
saria. et paulatim ingrossent de apio.
aniso et melle. Et si necesse fuerit fiant
multa pessaria de stagno quodam gracilia

et quedam grossa et quedam magis gros-
sa et inuoluant cum lana et arogon et ap-
ponantur et sint ita grossa que fiat quasi quodam
violentia. Si autem fuerit sterilitas
propter amplitudinem nimiam orificij ma-
tricis balneetur in aquis stipticis vbi
sint cauda equina. plantago mirtili. su-
mac. nux cypressi. mastix. thus. bolus
armenicus. galle. cupule glandium. et
ex istis etiam fiat pessarium. Uerruca autem
et emorroy et excrecentias matricis re-
stauratozibus derelinquo. Si autem fue-
rint aliquae alie egritudines propter quas
accidat sterilitas curent sicut dictum est
in locis suis. Addamus istud capitu-
lum cum capitulo de sterilitate viroz quod
dictum est superius et habebimus opus
perfecti magisterij. Circa autem istam materiam
est intelligendum quod semen aptum ad gene-
randum est album grandinosum et odo-
riserum sicut odor floz palmarum. Mo-
dus autem coeundi est iste vir et mulier
debent esse temperati aut vergere ad tem-
peramentum et debent esse ordinati in ci-
bis et potibus et alijs sex rebus non naturali-
bus et cibo digesto et supfluitatibus ex-
pulis post mediam noctem et ante diem ma-
sculus debet excitare feminam ad coi-
tum loquendo osculando amplexando
mamillas tangendo et pectinem et pe-
ritoneon et hoc totum sit ut mulier ap-
petat ut semina concurrant simul cum
mulieres tardius emittant et cum muli-
er incipit loqui quasi balbutiendo: tunc
debent se commiscere et paulatim debent
coire et de se unire oino pectini mulie-
ris ne aer possit ingredi: et post semine ef-
fusionem debet stare supra mulierem
sine motu: non enim statim debet surgere
et postquam surrexit debet extendere cru-
ra et stet resupina et dormiat si potest quia
multum est vtile: et non loquatur nec iust

fiat et ista faciunt multum ad retentionem seminis et quod diu senserit semen in matrice vel iaceat vel deambulet paulatim si necessarium fuerit.

Clarificatio. hinc diligenter quod licet sit contra opinionem philosophantium quantum est de presenti quod semen viri intret substantialiter compositionem fetus tanquam pars mundi et magis depurata et magis apta ad receptionem speciei nihil enim sufficienter est actum et passum sufficienter ab anima nisi residuum quarti cibi sed nihil est aptum ad recipiendum animam nisi quod sufficienter ab anima dispositum est et paratum: cum omnem potentiam precedat actus finis intentionem domini alberti in de nutritibili et nutritio: sed nihil est ita actum et passum et dispositum et digestum sicut semen: quare semen intrabit substantialiter compositionem: sanguis enim menstruus est immundus valde: quomodo igitur per se erit materia et subiectum tante forme: quare et cetera. Preterea quod est formale non est materiale: sed semen est formale: quare et cetera. Preterea agens et materia non coincidunt sed semen est sicut agens: et si esset materia tunc coinciderent: quare et cetera. Et quod dicitur ab Aristotele artifex non intrat artificium semen est artifex: quare et cetera. Respondeo breuiter sine preiudicio ad omnia ista quod semen solum non habet omnia ista: sed spiritus generatus compositus est ex tribus spiritibus qui est in semine: ille enim est sicut agens et sicut forma et non coincidit et non intrat specialem fetus compositionem et Aly appellauit istum spiritum intelligentiam diuinam que

generat embriionem: non est igitur inconueniens si semen intrat specialem fetus compositionem. Secundo notandum quod mulieres carnosae calidae et humide habentes venas latas inter omnes sunt magis parate ad conceptum. Secundo colerice extenuate sed quod macies non nimis excedat. Tercio phlegmaticae mulieres minus que habent venas strictas et sunt pingues et replete: omnium autem minime melancolicae extenuate et cetera.

Capitulum .xv. de regimine pregnantium.



Stud capi

tulum est de regimine pregnantium et abortu et de accidentibus superuenientibus pregnantibus. Sed prius videmus de signis conceptus: cum enim mulier concipit tunc sentit quadam horripilationem versus pudibunda: et venter graciliatur versus umbilicum et retinetur semen et menstrua cessant et diminuitur appetitus coitus: et vrina est colorata et apparet quoddam contentum quasi coitum carminatum et sunt ibi quedam contenta alba ascendente et descendente et constringitur orificium matricis interius ita quod acus penetrare non posset preter hoc quod habeat apostema aut duriciem: et est tertium signum inter omnia signa: et viro videtur quod virga maneat sicca post coitum. Deinde incipiunt mamille ingrossari et appetunt diuersa et varia et aliquando enormia et habent dolorem capitis et imutat color: et exprimento possumus scire virum conceptum non. Accipiat de nocte cum vult ire dormitum mellitatum cum aqua

plurimali et si sentiat tortiones pregnas
est: et si non: non. Et dicit Auicē. qd istud
habet veritatem dū tñ non fuerit vsa sa
nitate sua melle. Secūdo suffumigetur
cum aromatib⁹ et si sentiat furnū ab in
tus pregnas nō est. et si non: est. Tercio
sic: accipiat mulier dollā allei et suppo
nat sibi dum fuerit dormitū. et si post
somnia senserit saporem allei in ore pre
gnas non est. et si nō sentiat pregnas ē.
Signa aut masculinitatis sunt. mulier
que cōcepit masculū est vt plurimū co
lorata melius. et velocior in motibus
suis. et leuior. et meli⁹ appetit. et dexter
oculus est magis mobilis. et māmilla
dextra citius incipit ingrossari. et color
eius immutari. et tumor i parte dextra
ventris. et ibi sit motus. et si mulier stet
citius cum vult ambulare mouet pedē
dextrū. et si sedeat et vellet surgere citius
ponet manum dextram supra dextrum
genu apodiādo. et veloci⁹ mouetur in
vtero: qd in tribus mēlibus mouetur. et
mulier in quatuor. et lac est magis gros
sum et mundum quādo est masculus et
pulsus maior in parte dextra. Deinde
veniamus ad causas abortus.

Cause. Cause enim abortus aut
sece. Si extrinsece sicut est nimis col
tus. casus. et obuiatio. se. apostema vl
cera carentia alicuius cibi desiderati.
aut qd supposuit aliq que inducunt ab
ortum: clamor: cursus: accidētia aīe. vt
est ira et timor. aut qd saltauit supra se
retro se post coitū. aut qd ē nimis exte
nuata. aut qd nōduz venit ad annos pu
bescentie. aut qd semē viri fuit exigū:
aut qd fecit phloiam: aut accepit medi
cinam laxatiuā. aut vomica: aut qd ista
commouerūt ab intus nō p artē sicut ē.
tonitruū. fulgur. et breuiter oīa illa que

fortiter et subito cōmouent corp⁹. sicut
est vent⁹ borealis post meridionē. Si
aut fuerit abortus propter cās intrinse
cas tūc prouenit ppter ventositatē. aut
humorem. aut matricis debilitatem.

Signa. Cause enim primitiue
sūt satis note. sz si vene
rit propter ventositatem. signum est qd
tunc prouenit abortus et in primis tri
bus mensibus: qd ligamēta i principio
et in fine sunt debilia: sicut videmus de
fructib⁹ in arboze qd in priis tribus mē
sibus ex facili causa sit abortus ppter
debilitatē ligamētōz. Si aut sit abort⁹
propter humiditatem currentē ad ma
tricem hoc signum est. qd abortitur i tri
bus medjs mensibus. Si aut fuerit pp
debilitatem matricis hoc est signum qd
sit abortus in tribus mensib⁹ vltimis.
Signa etiam abortus sunt fluxus men
struorum. fluxus lactis cuz gracilitate
māmillaz. Signa aut qd fetus est mor
tuus sunt ista imobilitas vētris cū an
tea moueretur. frigiditas ventris et la
terum cū antea essent ca. egritudo acu
ta cū precessit et cū terribilitate accidē
tium. grauitas in ventrē ad modū sarci
ne fetoz anbelitus: et emissio rerum se
tidaz. Signa etiā fetus mortui est cuz
oculus pregnantis graciliatur: et alba
oculorū sunt fusca: et nares sunt rigide:
et aures: et labia sūt rubea. rubore squā
vergente ad liuorem mortificatū: et vē
ter assimilatur ventri ydropicoz.

Pronostica. Mulier q de
bilis et frequē
ter patit in matrice de facili abortitur.
hoc est signū infallibile abortus. qd cūq
tempestates veniunt mulieri siue ab ex
tra siue ab intus dū tamen māmille nō
graciliuntur: non oportet timere de ab
ortu. et si graciliuntur abortif. Et si fiat

aborsus de masculo graciliabitur p^{ri}/us māmilla dextra. 7 si femina sinistra. Si mulieri pregnantī superuenierit duricia epatis. 7 tumor ventris non sanatur: aut cum magna difficultate. maior est dolor in aborsu. q̄ in partu.

Preseruatō. ^{Uitēt om}nia que pro uocant aborsum 7 reducantur ad temperamentum per contrarium sed cum moderamento. vt calida cum frigidis: 7 e contrario. Inanita cum replentibus 7 e conuerso. Ita de alijs. Intelligendum q̄ mulier pregnantī incurrit aliquñ fluxum mēstruorum 7 timetur aborsus. sed aliquādo est ita q̄ mulier abūdat in sanguine q̄ sufficit ad nutriendum fetum 7 ad mundificandum corpus 7 non venit etiam per venas intrinsecas matricis sed per extrinsecas. 7 tūc non opz dubitare aborsum. imo qui restringeret esset prouocare aborsum. Signum autem q̄ huius mēstrua veniant per modum mundificationis. qz mater nō debilitatur. nec māmille graciliantur. nec motus fetus immutatur. In tali igitur casu nihil est faciendum. Intelligendum etiam vt dictum est q̄ medicamina laxatiua est vnum de illis que prouocant aborsum. Uitēt igitur omnibus modis nisi quando materia aliquando est furiosa. 7 tunc possum⁹ mundificare corp⁹: 7 hoc a quarto mēse vsqz ad. vj. mēsem. s. q̄ in quarto 7 in. v. 7 in. vj. qz ligamenta sunt multuz debilia in primis tribus mēsibus. 7 in ultimis tribus: 7 in medijs sunt fortiora. Si autem venerit aborsus propter ventositatē aut propter nimia hūiditatez lubricantē matricē tūc bonū ē q̄ añ conceptum mundificetur mulier: vtat igitur mulier exercitio fortiori ante cl/

bum. 7 vtatur diēta tenui. 7 vtat afflic. 7 frictis. 7 torefactis. deide vtat oxil. diur. vbi bulierint arthia. rutba. mēta. deinde purgetur cum teodoricon emperi. acuatō cum eufor. in parua quantitate. deinde fiat clistere cum suc. ble. te. 7 se. ruthe. 7 yerapi. 7 alijs que cōmuniter apponuntur. deinde mundificetur matrix cum ista decoctione. R. arthie. absinth. mente origani: calamēti: anisi: marai. cimini. spicenar. squināti: rad. lilij. añ. 3. ij. pulpe col. suc. ruthe añ. 3. ij. mellis lib. 5. 7 vini al. lib. 5. aq lib. 5. 7 5. fiat decoctio vsqz ad lib. 5. 7 5. 7 projiciat in matricē in vna vice. 3. ij. Deinde post completam mundificationem secure coeat 7 impregnetur. deinde vtatur diēta predicta: 7 vtatur nasturcio agrestis. deide vtatur istis electuarijs. s. dianiso. olacimino cumina. ta alexandrina. olanthos cum musco. diatrion. pipereon. diagalanga. Deide R. zedoarie: spicenar. se. ruthe. myrrhe: castorei: anisi: marai. ben. alipte muscate. añ. 3. ij. conquassentur 7 buliant in oleo cōmuni. 7 addatur cera. 7 fiat vnguentum. 7 inungatur venter 7 dorsum. 7 latera per modum olei. 7 per modum vnguenti. Deinde vtatur isto electuario. R. zedoarie: marai: anisi: cimini: se. nasturcij: agrestis: ameos: cinamomi: nucis mus. castorei: dozonici: trium granorum piperis: 7 cardamomigariosi. añ. 3. ij. conserue citrangularum. 3. j. panis zucha. q. s. 7 fiat electuarium. 7 istud elixir valet in omnem euentum. 7 ante 7 post. nisi calor esset cōcomitans. Ista autē valent cuz sit aborsus in primis mēsibus 7 medijs. Si autem sit aborsus in ultimis mēsibus q̄ sit propter debilitatem vt dictum ē: tūc vtatur diēta resumptiua 7 nutriēte

z sit tota odorifera. z utatur ista ele-
ctuaris scz portione muscata: pliris cū
musco valet diambros cum musco: dia-
cironien. diambre. letitia Sal. z appo-
natur fascia que apprehendat totū vē-
trem de panno de bombace. z asperga-
tur puluere mastice z thuris. In prin-
cipio autem conceptus buliat in oleo
absinthium: menta: spicanar. mastix. z
thuis: z stomachus inungatur. In vlti-
mo autem balneetur z ponant in bal.
mollificatiua. z inungatur cuz oleo de
violis. z oleo vbi bullierint malue: bis
malue. Si autem pedes insilientur mu-
licri pregnantis abluantur cū aqua vbi
bullierit absinth. camomilla: mellilotū
abrotanum: spicanar. z sal. Si autem
pregnans appetat enormia dietes cum
assis z frictis: z odoriferis. z post cibū
utatur piris coctantis mal. gra. auella-
nis assis: castaneis assis: cicerib⁹ assis:
z fiat emplastrum de mellissa. buglo-
sa. z sandal. z cortice citri. z corrigat
cum blandicija. Si autem fetus ē mor-
uus expellatur per hunc modum. si-
ant pessaria z suffumigationes. Ista
autem sunt que inducunt abortum siue
per se siue cum alijs. ellus niger. pulpa
coll. claterideo. sel tauri. pix liquida.
myrrha: assa fetida. galbanum: caueat
tamen sibi quicūqz sub pena eternali
qz non doceat potionem mortiferā nec
abortum.

Clarificatio. Intelligendū
qz ligamenta
a principio sunt debilia: tenera: rara: qz
non ad magnitudinem deuenerunt. z
ideo ex modica occasione rumpuntur
sicut videmus de fructib⁹ z arborib⁹.
In medio autem tempore veniunt ad
perfectam magnitudinem z sunt soli-
da. z ita in hoc tempore possumus cū

minori periculo purgare. In fine autē
sunt debilia pro tanto qz extenduntur
z carent nutrimento cum fetus totum
sibi trahat. sicut patet de fructibus qui
per se cadunt sicut declarat Sal. Secū-
do notandum qz fetus potest viuere
matre mortua existente. saltim per ali-
quod tempus. nec caret omnino anhe-
litu: imo fetus attrahit aerem attractū
in arterijs matris z potissime venit qñ
os matris manet apertuz. z ideo ma-
tre mortua aliquod artificiu debz fie-
ri vt os matris stet apertum. z statim
venter matris debet aperiri z fetus ex-
trahi. z tali artificio vt dicitur fuit pi-
mus Cesar extractus: z inde ex illo
habuit nomen zē.

Capitulum. xvj. de difficultate partus.



Partus qui-

dam est naturalis: z
quidam innaturalis.
z quidam difficilis. z
de isto intendim⁹ ma-
gis principaliter. Partus naturalis est
qui est in fine. vij. mensis. aut. x. aut. ix.
vt plurimum. z debet caput prius exi-
re. z debet tenere faciem versus terrā.
deinde debet egredi collum. deinde hu-
meri. z debet brachia tenere extēsa so-
pra latera. Partus autem innaturalis
est quando exit resupinus: aut primo
exiunt pedes: aut manus: aut latera.
Partus autēz difficilis est quando nō
potest exire: z laborat mater z angu-
statur z moratur in illo labore z an-
xietate longo tempore.

Cause. Si autem partus est la-
boriosus z difficilis hoc
est propter causas extrinsecas: aut p-
pter intrinsecas. Si propter extrinsecas
sicut est nimia caliditas: aut frig-

ditas: aut qz obstetrix est indocta: aut qz fuit vulnerata i osificio matricis exterius z facta est ibi cicatrix z duriciel z cum venit ad partum illud nō est bene dilatabile: aut qz partus est ante tēpus naturale: aut qz mater patitur aliquam egritudinem circa ventrem: aut quia est multum constipata. Si autem fuerit propter causas intrinsecas hoc ē quia puella concepit ante tempus pubescentie: z habet adhuc meatus strictos: aut quia est pinguis z habet osificum oppilatum: aut quia mulier ē nimis delicata z pauida aut qz fetus est nimis magnus z grossus: aut qz ē nimis tenuis puus z debilis: z nō pōt p se luuare: aut qz ē mortuus: aut qz caput ē nimis magnum: aut qz duo capita: aut qz duo gemelli: aut qz partus est innaturalis z ante tempus naturale: aut quia nimis est dura: aut propter egritudines matricis: aut qz matrix est parua naturaliter z corrugata: aut qz matrix ē sicca sine lenitate.

Signa. Si autem matrix ē fortis z cāe primitiue alie non apparent tunc est signum qz partus est difficilis propter secundinam. si aut fuerit propter fetum mortuum: tunc est magna dolor circa vmbilicum se. lenita. discoloratio faciei: fetidus anhelitus z assensus vaporū horribilium ad superiora: z imobilitas vēris: instantia vigiliarum. z omnia alia possunt cognosci per indicia.

Prognostica. Quando dolor declinat versus inferiora z anhelitus ē bonus p^o erit facilis: masculina cum minor labore egredit qz semina. mulieres pigres magis laborant in partu qz macilente.

Cura. Cum appropinquat tempus partus balneetur in ti

na vbi sit malua: bismalua: viol. camomilla: mellilotum. postea inungat cum oleo sisamino. z oleo amigdal. dul. z piguedine galline. Deinde incedat per loca decliua. z cum magis appropinquet ad partum sumat cibum in parua quantitate: sed multi nutrimenti. sicut ē brodium galline pinguis: z sumat vinum odoriferum. Deinde cum magis appropinquatur z rumpitur tela prima z incipit exire quedam aquositas tunc at trahat anhelitum cum fortitudine: z ita impellat fortiter versus inferiora. qz talis impulsio est magni iuuamenti. Et eligatur obstetrix habens manū gracilem z digitos longos. z dilatat osificum matricis suauiter cum vagulis. z intromittatur istud pessarium z reddat partum facilem sine timore abortus. R. ysopt. lilij: origani: calamit. ana. ʒ. ij. terbenine. ʒ. j. conuassentur z inuoluantur in lana z fiat pessarium. Deinde suffumigetur cum alijs masticata. Deinde cum ista precesserunt z adhuc est partus difficilis fiat sternutatio: z comprimat se fortiter. Et si mulier est pinguis taceat supra ventrem suum z flectat genua supra ventrem. Si autem fuerit propter constipationem fiat clistere. Si autem propter cicatricem non est via nisi cum instrumēto chirurgico cicatrix aperiatur. Si aut fuerit propter partum innaturalem reponatur intus suauiter vel pedes vel manus donec veniat fm naturam. Si aut fuerit pp fetū mortuū balneet in aqua vbi sit pulegiū regale. arthia: origanū: calamitū. z fiat ea que dicta sunt in capto precedenti de abortu. Et si fuerit pp egritudines aut pp causas primitiuas notas reducant ad temperamētū p^o zia. z curet sicut dicitur in locis suis. Intellegendū qz ista confectio reddit partum

facilem. R. myrrhe: castorei: storacis: calamite: cinamomi: fauine: añ. 3. ij. panis zucha. quantum sufficit et fiat electuarium. vel conficiatur cum melle: capill. ve. re. reddunt partum facilem. et dicitur qd si colligatur agrimonia cum oratione dominica et liget in coxa mulieris laborantis in partu: ita qd radix sit versus superiora qd statim expellit fetus: et ideo opz habere cautelam qd statim remoueat post partum quoniam aliter matris descenderet ad inferiora. Qualiter autem et quomodo baccalarius nouiter genit' debeat regere: hoc dicemus cum per dei gratiam tractabimus regimen sanitatis.

Clarificatio. Intelligendum qd mulieres pigres pariunt cum difficultate: et qd sunt oppilate et constrictae. et qd parum habent de calore et spiritu: et ideo qd virtus debilis fetum bono modo expellere non possunt. Secundo notandum qd natus in septimo mense bene potest vivere. qd. viij. planete scilicet ibi operati sunt: in. viij. autem non. qd debilis videtur postquam in. viij. non oritur qd opz expectare vsqz ad. ix. et potissime qd iterum incipit dominari saturnus in. viij. sicut fecit in primo. et qd saturnus immobilitat et inducit quietem cum sit planeta frigidus et siccus: ideo si moueatur contra inclinationem orbis mouetur et videtur morbus symptomatikus non naturalis: quare vivere non potest. In. ix. autem incipit regnare Iuppiter qui est planeta benivolus: et ideo vivere potest cum etiam sit fortificatus etc. Tercio intelligendum qd baccalarius nouiter natus statim flet et clamat propter subitam mutationem ad aerem frigidum. et si sternit et bonum est: qd fortitudo virtutis significatur.

Quarto notandum qd mulieres qui concueuerant parere facilius pariunt qd q non consueuerunt. Juxta illud: Assueti assuetos ferre labores etc. Et propter aliud. scilicet propter latitudinem meatuum. nisi forte aliquod superuenerit impedimentum: sicut est strictura meatuum. propter aliquas occasiones. aut nimia fetus magnitudo et similia. Quinto notandum qd l3 aromatica naribus appositae attrahant matricem ad superiora tamen quando est ibi fetus non potest sed confortant aromatica naribus appositae. reddunt partum facilem virtutem confortando. Ultimo notandum qd si queratur in quo tempore partus sit facilius. Dico qd in vere propter fortitudinem virtutis. et si diceretur qd in estate partus est facilius propter raritatem et meatuum latitudinem dico qd non sufficit qd virtus deficit exalando etc.

Capitulum. xviij. de retinendo secundum.

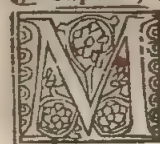
Intentio ^{secundum} ne inducit multa nocumenta propter vapores et fumos recentes qui aliquando ascendunt caput. aliquando ad. cor. aliquando inducunt dolorem in toto ventre. Retinetur autem propter debilitatem virtutis expulsiue. aut qd san. mensstruus retinetur in multa quantitate: aut qd pecus generatum est in matrice quod appellatur frater lombardorum de quo faciemus mentionem. In primis igitur prouocet vomitus. secundo sterminatio. tertio retineatur anhelitus. quarto potetur succus porri. et diuretica. sicut est anisum: cuminum: et similia. quinto suffumigetur cum scie porri. aut arthia fauina: origano: herba perforata: sinapi: stercore bouino sicco: stercore cor

lumbino. aut euz oculo piscis salis: aut ungulis equorum: aut ruiha: et absinthio. aut cum spolio serpentis. et quod circumcingatur cum aristologia: aut cum nasturcio. et sicibus siccis. Et ex nominatis potest fieri bal. aut emplum. et quod emplastrum ligetur supra coxas. Sexto obstetrix inungat manum suam in oleo de lilio et intromittat in matrice si manus est parua. et paulatim sine violentia extrahatur. Septimo supponatur ea que faciunt aborsum. Octauo si ex his omnibus haberi non potest dimittatur quod post aliquos dies natura confortabitur et expellet eam. aut quod integram: aut quasi conuersam in aquositate. Ultimo confortemus matricem cum cibis laudabilibus et cum electis aromaticis: sicut est dianthos cum musco. portio muscata et similia.

Cura. Intelligendum quod vomit valeat in expulsionem secundine licet moueat ad superiora. pro tanto quod est angustiosus et quod suscitatur virtutem expulsivam partium inferiorum quod suscitata expellit nocivam. Secundo intelligendum secundum Constantinum quod secundina et alij panniculi generati sunt antequam ibi veniat san-menstruus. Ex seminibus igitur generatur secundina. et licet caro generetur ex sanguine que magis est necessaria conseruationi fetus. ideo non voluit secundinam ex seminibus fabricare. Tercio notandum quod sapientes anatomici ponunt quod fetus inuoluitur in quodam panniculo ubi recipiuntur superfluitates secundine digestionis. sicut est vrina. et est alter panniculus qui recipit superfluitates tertie. si cum est sudor: et tunc queritur quare non est alter qui recipiat superfluitates primo digestionis: que sunt stercoza: cum di-

gestiua primo precedat. Dico quod in hoc casu non precedit: quod si non recipit nutrimentum per stomachum: sed per vmbilicum. unde ab epate matris delegatur san. purus usque ad epam fetus mediante vmbilico fetus et inde nutritur. et quod san. purus non habet superfluitates grossas: ideo non sunt ibi seces: quare non fuit ibi tertius panniculus. Alie autem superfluitates sunt valde parue. et ideo bene possunt conseruari usque ad tempus natiuitatis. Ultimo notandum quod sternutatio et vomitus et applicatio odorum et similia iuuant ad expellendum secundinam. et si aliquo modo faciunt ascendere matricem tamen malum est iuuamentum.

Capitulum. xvij. de mola matricis.



Mola est quoddam frustum carnis enorme et quasi sine figura. et vocatur apud quosdam pecus. alij autem vocant fratrem lombardorum. alij autem arpiam. de nominibus tamen nulla est contentio.

Cause. Generatur autem mola cum multitudo seminis calidi currit ad matricem cum carentia seminis virilis. et ideo non potest generari embrio: sed generatur quidam globus enormis. et credunt mulieres esse impregnate cum non sint.

Signa. Mola autem assimilatur impregnationi propter multa. primo quod menstrua retinentur. secundo quod venter est tumidus sicut si esset embrio. et mamille indurantur: et cadit appetitus. et discoloratur mulier. Signa autem distinctiva sunt ista quoniam motus non est ordinatus nec piodal in mola nec mouet de latere ad latus nisi cum

compressione: et venter est durior quam in conceptu naturali: et pedes sunt molles valde. In conceptu autem embrio nis nullum istorum est.

Prognostica. Mola vlt est difficilis cura tionis: aliqui autem stabiles per. iij. annos aliqui autem vsque ad finem vite et non reci pit curationem. aliquando autem egreditur quodam frustrum carnis enorme. aliquando san. mulius. aliqui vetustitas multa.

Cura. In primis vitet exercitium: dormiat supra dorsum cum eleuatione crurium et coxarum. prouocet vomitum. deinde si particularia conueniant fiat phlebotomia. oculi farmacia. deinde vitat diu. deinde apponant ea que prouocant abortum. vitet omnia indigestibilia et omnia que generant ventositatem et balneum: et stupet in aqua decoctionis maluarum et filium molificantium. Et si ex his non curet vitat tali sirupo. R. arabie: se. vtriusque calamiti: leuistici: betoice: germanidree: an. .j. .ij. anisi: marai. squi/ nan. spicenar. spice celrice: calami aro/ marici: ciperi: an. .j. .j. acet. al. .j. .ij. mel. ro lib. .j. et .j. fiat siru. Et purgetur cum theodouicon empist. deinde fiat stuph. et ponant ibi ea que ponunt in siru. et balneum in eisde. deinde si ista non valent inungat obstetrix digitum in oleo petroleo et concutiat hostium marris. deinde suffraget cum myrrha: castoreo: et ello. et si ex his non curet teneatur totus ordo percurandi abortum. et si ista non valeant requiescat in pace.

Clarificatio. Intelligentiam quod vermes et reptilia et arpie: et frater lombardorum possunt generari in matrice: sed vermes raro: quia in intestinis generantur ex supfluitate multum imunda: rarissime autem in matrice.

sed aliquod enorme potest appellari mola seu arpie bene potest generari ex seie mulieris corrupto et ex caretia spermatis viri. et ex cal. innati. nate in corpore generato. et frequentius ut dicitur generatur in mulieribus lombardie: aut quia magis laborat quia magis sunt subiecte: aut propter corruptionem nutrimenti sicut in apulia. quia dicitur ceterum quia italice pessime viuunt sicut ex fructibus et herbis sed bene induit et. De augmento autem vmbilici et varicibus: et gibbositate. et fistibus. non curio habere ponere aut quia raro accidit: aut quia forte non recipiunt curationem: aut quia restauratoribus derelinquitur. et forte de omnibus istis faciam vnum capitulum breue.

Capitulum xix. de podagra: syatica: et arthetica.



Atta arte

thica syatica et podagra: et ciragra. magnam habet amicitiam ad iuicem: sed gutta potest locum generis obtinere: quia ut plurimum omnes iste passus generantur per viam reumatismi et quia reuma stillat sicut gutta aqua. ita omnes iste passus possunt dici generaliter gutte. gutta igitur obtinet locum generis. Alie autem sunt spiritus eius. Arthetica autem potest dici cum currit manus ad iuncturas digitorum pedum et manuum. et ibi est tumor aliquis. et ideo arthetica ab artubus nomen sumpsit. Syatica autem appellatur cum manus currit ad ligamentum anchore in loco qui appellatur vertebra et sya. et ideo quoniam manus comprehendit ea est in ligamento illo: quod ligatur os cum ossibus: dicitur syatica passus. Item possit fieri ex mala complexione. Ciragra autem appellatur cum manus comprehendit ea in ligamento et lacertis manuum. Podagra autem quia

do mā comprehēsa ē in ligamētis et la/
cetis pedū: et non ēēt magna vis si ar/
tethica obtineret nomen generis sicut
gutta. et fm hūc modū loquendū essent
tres spēs et duo genera loco vni^o. De
noibz tñ nulla est contētio p tanto qz
magnā puenientiaz habent omnia ista
in causis et signis et cruris. qre ista oīa
possum^o sub vno caplo cōprehēdere.

Cause. Causa aut oīum istozum
aut est exterior aut inter/
ior. Si exterior sic nimia caliditas dis/
soluens: aut nimia frigiditas cōdēsans
aut oīū nimīū: aut retētio alicuius qd
consequit flueret: aut exercitiū nimium
potissime post facietatē: aut coitus ni/
mius potissime post repletionē: crapu/
la aut est huius et nimia repletio cibi
et potus. vini sumptū in ieiunio et vi/
nū forte sūptū p^o repletionē cibi et po/
tus. euenit aut ista pas. senib^o et pualescē/
tibus et illis qui patiunt cronicas egrī/
tudines. et euenit in vere ppter reple/
tionē: et in estate ppter dissolutionē. et
in autumno ppter raritatē. Si aut sue/
rit cā interior tūc ē triplex: aut. n. euenit
ex parte hūoris: aut mēbz: aut virtū/
tis. Si hūoris sicut est sanguinis abū/
dantia: aut co. aut phlegmatis. aut me/
lencolie. siue sint simplicia siue compo/
sita. si ex parte mēbz qz rax. laxum
amplū et dilatatum in suis vīs et fora/
minibus. si ex parte virtutis aut quia
membrum debile siue ante. aut qz fili^o
podagrici: aut qz debilitatū est per ac/
cidens. et ita debilitas particule patien/
tis est fortissima causa. et fortitudo vir/
tutis impellentis alioz membrorum:
Et est intelligendū qz tanta humiditas
currit aliquando ad iuncturam qz ver/
tebrum resilit sciam et claudicant nisi
uantur. Materia sciaticae vt plurimū

continetur in iunctura. deinde vadit ad
neruum latum. deinde a toto corpore
currit materia ad locum preter mate/
riam primam.

Signa. Intelligendum qz in co/
gnitione cause frequen/
ter decipimur. vt verbi gratia pas. iun/
cturarum erit aliquando de causa fri/
gida et nos opiamur qz sit de causa ca.
et applicamus frigida. et talia frigida
iuuant aliquando narcotizando: stupe/
faciendo enim scedant dolores. et ideo
qz frigida iuuant credimus qz materia
sit ca. lz frigida: et ita sum^o decepti. Pre/
terea mā erit aliqñ ca. et nos credimus
qz sit frigida. et applicamus ca. et iuuat
mām exalādo si corp^o nō fuerit plecto/
ricū. et qz ca. iuuant credimus qz mā sit
frigida: et tñ est ca. et ita sum^o decepti.
Preterea aliqñ mā multa frigida mo/
uet poximaliter ad iuncturas: et idu/
cit magnū dolorem. et qz co. ē de facili
mobilis. ideo co. cōicatur et fluit. et ita
rōne doloris totū mēbrū ē ca. rubeum
aliqñ cū se. et ē vīua colorata et itensa
et cū velocitate pulsus et insomnietate et
siti. et tūc manifeste videtur nobis qz cā
principalis sit calida. et tñ est frigida.
Sed furia paroxysmi inducit talia sin/
thomata. His igit modis et alijs mul/
tis decipimur in passionibus artethicis
qz materia continetur interius in ner/
uis et lacertis et ligamentis. et non ap/
paret nobis interius. Consideremus
igitur in primis locum tactu si est cali/
dus. et si complexio cōsuetudo. et etas
et aer. et tempus anni conueniunt in ca/
lidityte: et ita de alijs particularibus. et
si sic probabile videtur qz mā sit ca. et si
locus inueniatur frequenter tactu frigi/
dus. et alia oīa seu plurima particula/
ria conueniant in frigiditate: satis est

rationabile q̄ materia sit frigida. Con-
siderentur igitur particularia diligen-
ter ⁊ in paroxismo ⁊ ante ⁊ post. De
inde ad signa magis particularia veni-
amus. Si autē dolor artethicus fuerit
sine grauedine: solum est ibi mala cō-
plexio sine materia in causa. Si autē
cum grauedine: non solum est ibi ma-
la complexio sed etiam materia. vnde
materia aliquando est simplex: aliquā-
do composita q̄ si medicus fuerit dili-
gens ⁊ in applicatione medicaminum
non conferunt nec calida nec frigida:
materia videtur composita: ⁊ si ex ca-
lescentibus temperate dolor augmē-
tetur: corpus videtur esse pletoricū
quare est aliter operandum. Deinde
ad magis particularia veniamus. Si
dolor est magnus: ⁊ color est rubeus:
⁊ dolor est exterius vel interius: exten-
siuus: pulsatiuus: ⁊ vrina est ru. spissa: ⁊
pulsus plenus: ⁊ q̄ magis affligatur in
hora matutinali: ⁊ complexio est san-
guinea: ⁊ etas adolescentie: ⁊ vite sua-
uitas: ⁊ tempus vernale: ⁊ precessit
gaudium: ⁊ multiplicauit cibaria que
generant sanguinem: satis est rationa-
bile q̄ causa huius pas. sit sāguis. Ta-
men intelligendum q̄ debile signū su-
mitur a calore vel a colore: q̄ materia
est in interioribus profunda. Si autē
dolor est acutus pungitiuus multū in-
tensus ⁊ color est citrinus: ⁊ vrina est
colorata ⁊ tenuis: ⁊ egestiones colerici:
⁊ pulsus est veloc. ⁊ corpus cali-
dum: ⁊ potissime particula patiens ⁊
ipse colericus est: iuuenis: qui cutur-
rit ⁊ laborauit ⁊ tempus ē ca. sic estas
⁊ precesserunt ea que multiplicant co.
⁊ ita de alijs particularibus: certe sa-
tis videtur rationabile q̄ causa huius
pas. sit co. Si autem dolor est modic⁹

⁊ color non est imitatus: de quo sit cu-
randum: ⁊ vrina est remissa ⁊ spissa: ⁊
egestiones sunt mucilaginosae: ⁊ est ta-
ctu frigidus: ⁊ ipse est pblegmaticus se-
nex: ⁊ tempus est hyemale: ⁊ multipli-
cauit cibaria que generant pblegma: ⁊
est homo mali regiminis ⁊ diues: tunc
bene videtur rationabile q̄ materia ē
pblegmatica: ⁊ hec materia que frequē-
tius inducit dolores artethicos: ⁊ po-
tissime cum est crudum est crudū. Si
autem est modicus: ⁊ patiens extenua-
tus. ⁊ vrina remissa. ⁊ tenuis: ⁊ cū hec
est melencolicus de complexione: ⁊ tē-
pus est autumnale: ⁊ precessit regimen
multiplicatiuum melencolie: ⁊ ita de
alijs particularibus: tūc materia videt
melencolica. licz raro accadat ista pas.
de materia melencolica. Si autē dolor
fuerit extensiuus sine grauedine: ⁊ pre-
cessit regimen multiplicatiuū v̄tositatis:
tūc videtur materia ventosa.

Pronostica. Magister pi-
mus hyp. do-
cuit pronosticare. eunuchi non poda-
grizant neq̄ calui sunt. ⁊ est verū quā-
tum est ex pte coltus: sed hodie vadit
aliter negociū q̄ eunuchi ⁊ mulieres
⁊ omnis sexus ⁊ omnis etas multipli-
cant malum regimen: ⁊ ideo incurrunt
podagram. Secundo possumus pro-
nosticare q̄ omnes iste pas. sunt heredi-
tarie: vt plurimum ⁊ potissime poda-
gra. sperma enim maculatum est cum
sequatur corporis complexionem: ⁊
ideo sicut lepra est morbus heredita-
rius: ita ⁊ podagra. Tertio possumus
pronosticare q̄ dolores artethici idu-
cunt maciem in membro ⁊ tenuitatez.
Quarto q̄ artethica confirmata nō re-
cipit curationem potissime quando est
ex humoribus diuersis. Quinto sic ar

teibica de materia colica in homine q̄ multum se replet mortem subitam inducit. Sexto sic sciatica ⁊ podagra cū sunt curata de facili propter modicam occasionem reuertuntur propter suuz membri ⁊ latitudinem meatuū. In alijs aut iuncturis non fit ita de facili recidiua. Septimo sic inter omnes dolores guttarum sciaticus dolor maior est.

Octauo dolor artethicus non inducit spasmi: q̄ non est in chordis ⁊ neruis sed in ligamenti fm Sal. Nono sic in podagra bursa testiculozum prolōgatur. Decimo possumus pronosticare sic: quando doloribus iuncturaruz suuent vīna spissa multa vel vt subūgalitiū: aut varices: curatio fit egritudinis. Undecimo sic: si a principio succurramus passionibus iuncturaz: de facili fit curatio. Duodecimo sic: aliquando febris curat dolores iuncturarum: ⁊ aliquando facit euenire.

Cura. Circa mām istā multa sūt consideranda: qm̄ si mā est solū ex mala cōplexione q̄ apponant solū alteratiā: ⁊ si est cū mā q̄ digerāt ⁊ euacuet. ⁊ si mā est simplex q̄ apponant simpliciā: ⁊ si composita q̄ medicamina cōponant. ⁊ diuersimode fm diuersitatem cōponentiū. Deinde cōsideremus si mā est frigida: ⁊ tunc nō apponamus medicinas cal. qm̄ traheret mā ad locū dato q̄ corpus non eēt plectoricum. deīn cōsideremus si mā ē cal. ⁊ tunc nō apponamus medicinas frigidas: q̄ nimis condensarent mām. nisi cogeret nos vehemētia doloris. ⁊ tūc ponant repressā: ⁊ q̄ parum moventur iuxta conuenientiā pīcularium. deīde debemus cōsiderare de phlobotomia q̄ non fiat in principio. qm̄ reddit hucursibiles: nisi mā esset sanguinea: ⁊ q̄

alia pīcularia cōuenirēt. Deīde cōsideremus medicinas laxatiuas q̄ non dentur fortes. ⁊ potissime a principio. ⁊ si dent q̄ salū dent in pua quantitate. Deīde cōsideremus q̄ bal. nullo modo fiāt aque dul. sed in declinatione possunt fieri sulphurea ⁊ marina. Deīde cōsideremus cauteria: vnguenta: ⁊ empla. ⁊ q̄ nullum locale remedium fiat nisi corpore mundificato ⁊ bono regimine supposito. nisi malitia sinthomati coegerit ad hoc: qm̄ stupefacientia apponunt tunc. Deīde pforte mus mēbrum mandans vt non mittat. deīde mēbrū cui mandat vt non recipiat. diur. enim nō competunt in principio qm̄ adurunt sanguinem ⁊ faciūt materiaz fluere ad locū. ⁊ si esset possibile bonum esset q̄ vinūz omnino auferret ⁊ q̄ loco ei⁹ vteret ydromell. multe cōmixtionis. repercussina nō apponantur corpore multum plectorico existente tyriaca multum competit. In istis passionibus corpore tamen mundificato. ⁊ dicit Alu. q̄ medicamina debent imutari quoniam aliquādo iuuat vna hora: ⁊ in alia nocet. Et est intelligendum q̄ vomitus mirabiliter pferit in pas. iuncturarum: ⁊ ante cibum ⁊ post. Intelligendum q̄ cibaria debent vergere ad grossiciem: ne humor de sacili currat ad locum. non tamen debet esse tante grossicie q̄ causent crudelitatem ⁊ indigestionem. Aduertendum ē circa istā māz q̄ suspecti ad istas pas. debent facere phlobotomiam in vere primo de basilica. deīde si particularia conueniant de vena que est subius cauilam de parte extertori. deīde fiat vomitus. deīde det medicina laxatiua. hoc idem fiat in autumno si videt expediens. Utet omnia nimis cal. q̄

generant eo. et vitent nimis frigida: quia generant phlegma. et vitent et illa que generant meliam. et cum porismus appropinquatur utat dieta valde tenui. vitet et oia que generant hanc pass. que superius posita sunt. his generalibus visis: ad particularia accedamus:

De curatioe cum mē est sanguinea.

In primis fiat fortis abstinentia. Utat igitur portul. cuc. et melonibus. et utatur ordeato auenato: et utat auibus capestribus: et vino multum limphato cum aqua ordei. deinde fiat phlobotomia et de superioribus et inferioribus: ut dictum est. deinde utat manna: cassias. et tamar. deinde in frigide locus aqua ro. et sandal. deinde mitiget dolor cum mucilagine psylli. facta in aceto. vel sic decoquant solia iusculami iter prunas: et supra locum dolum applicentur.

De curatioe cum mē est colerica.

Etur cibus grossus: et ideo leniter cōpetum prima aqua abiecta: et caules prima aqua abiecta: et faba fracta: et ea que dicta sunt in pass. sanguinea. Deinde fiat vomitus. deinde utat isto siru. R. portul. lentigi. aq. fontis: añ. 3. iij. suc. cucu. lib. 5. oīuz. sanda. añ. 3. j. floz viola. florū nenufar. añ. 3. iij. aque ro. lib. 5. panis zuccha. lib. 5. fiat siru. Deinde purgetur cum elio de suc. ro. quoniam istud medicamen fuit specialiter inuentum propter guttas ca. aut purgetur cum mira bol. cl. paratis sicut oportet. et cassias. manna et tamarind: deinde mitiget dolor sicut dictum est in pass. sanguinea. ut

sic. R. sumicatur papaveris al. et si non inueniantur sumatur semen eius usque ad 3. j. iusculami: pomorum mandragore: sumitatum lactu. ana. 3. 5. opij. 3. j. butiri vaccini sine sale. farine siliginis. et aqua ro. q. s. fiat emplastrum: et tepidum apponatur loco iuncture. Ut fiat emplastrum de pane siliginis infuso in lacte vaccarum cum modico opio. et desuper applicetur: deinde confortetur membrum mandana sic. R. acacie terre sigillate: boli armenici psidie. baustie. sumac. myrtillozum: omnium sandal. añ. 3. j. conficiantur cum oleo myrtino et cera. q. s. et fiat emplastrum et extendatur supra allutam et supra particulam patientem applicetur ut materia antecedens non fluat ad locum: deinde enaporetur materia coniuncta. et fomentetur particula patiens per hunc modum. R. camomille. melliloti viol. rosarum: ana lib. 5. amigō. amararum: fenugre. se. lini. ana. 3. j. aceti al. 3. iij. et decoquatur in aqua. q. s. et fiat fomentatio. et fiat ter in die. deinde ultimo fiant ventose: setones: cauteria: sanguisuga et similia.

De cura cum materia est phlegmatica.

In primis utatur vomitu et ante cibum: et post repletionem cibi et potus in die: et nocte non. Decoquatur igitur raphanus in aqua ubi sit acetum et oleum sisamini et sorbeat aquam et prouocet vomitum cum penna. deinde fiat clistere. R. vtriusque centauree: ana. 3. j. suc. blete: lib. 5. mal. bis mal. viola. mercurial. ana. 3. j. sal. mell. ana. 3. 5. fursuris plenam manum. olei viol. 3. iij. fiat decoctionis lib. 5. et fiat clistere. deinde digeratur materia per hunc modum. R. camedros: campeiteos: gētiane: ruibe

ficceras. aristol. ana. lib. 5. gariofi. ci/
namomi: peonie: anisi: marat. ana. 3. s.
mell' ro. lib. 5. fiat sir. Vel posset digeri
materia cum his electuarijs: potissime i
tempore hyemali. R. diatrion: pipere
on. dianison. diacimini: dianthos: cum
musco: ana. lib. 5. misceantur. deinde pur
getur sic. R. benedicte. hermod. 3. v.
yeralogodion. 3. iij. misceantur. vlt sic.
R. hermod. 3. j. aloes: agarici: pedis
cormini: medulle cartami: turbitib: ana.
3. ij. pulvis coll. 3. j. tritu grano. piperis
3. iij. cinamo. gariofi. anisi: bdelij. ma
sticis. ana. 3. ij. foliorum absinth. folio
rum mente. suc. caulium: ana. 3. iij. con
ficientur cum ydromell. q. s. et fiat mas
sa: et cum vti voluerit accipiat. 3. 5. aut
plus: aut minus: fm convenientia par
ticularium. et fiant pill. et exhibeantur
eunti dormitum. deinde corpore suffi
cienter mundificato euaporetur mate
ria coniuncta. primo per emplastra. R.
armoniaci: oppoponaci: galbani: eu/
forbij. ana. 3. 5. temperetur in aceto sor
tissimo. Postea accipe ceram et oleum
de lilio. et picem naualem. q. s. et fiat em
plastrum. vel potest resolui materia cum
isto oleo. R. castorei: snapis: nucis ro
mane: colloquintide: asse. ana. 3. iij. de
inde. R. viperam vnam et vesperulio
nes. x. deinde. R. aristol. costi: radicis
lilij. ana. 3. j. omnia ista bene contrita
buliat in oleo antiquo. et cum isto oleo
patiens inungatur. deinde ad resoluen
dum materiam fiat fomentatio. R. ma
tozane. foliorum ruthe: foliorum lau
ri. an. 3. j. anisi: maratri: semi. ruthe:
ana. 3. ij. secis aceti: lib. 5. aque. q. s. et bu
liant simul et fiant fomentationes: dein
de mitigetur dolor sic. R. mucillagi. se
nagrei: et semen lini: caulium recentium
ana. 3. ij. olei rosa. olei sisamini: ana. 3.

j. cere. q. s. et fiat vnguentum vel fiat em
plastrum et deinde fomentetur mem
brum mandans et membrum cui man
datur. R. savine: nucis cipressi: ossium
adustorum: ana. 3. j. dragagani: gummi
arabici: masticis: thuris: ana. 3. iij. glu
tinis piscium. q. s. et fiat emplastrum. de
inde fiant bal. sulphurea: aut alumino
sa: aut salsa: deinde fricetur particula
patiens cum sale et alumine pulueriza
tis in sacculo positis. deinde fiant cau
teria sicut oportet: et vbi oportet. die
ta sit tenuis quo ad quantitatem. vis
tur igitur frictis et assis: et a quibus cam
pestris: et risi: et vino grosso antiquo
cum multa aqua. et similibus grossis:
non tamen in tantum q. corrumpatur
digestiva

Curatio materie melencolice.

Ecipe suc. boza. suc. sumi ter
re: suc. buglose: suc. scabiose:
suc. mellisse: suc. lapacij acuti
ana. 3. ij. camedreos: camepitos: beto
nice: saluie: origani: calamenti: ana. 3.
j. mel. ro. lib. 5. fiat siru. deinde purget
cum yeraruf. aut cum mirabol. india:
bellicis et emblicis. deinde fiat ea que
dicta sunt in materia phlegmatica.

Curatio materie ventose.

Sta aut sunt materialia que
curant materiam ventosam:
ras. aristol. gēiane: rubra: ca
rozeum: origanum: calamentum: an
sum: maratrum: et similia. et ex istis fi
at fomentatio: aut vnguentum: aut em
plastrum: aut oleum. Intelligendū q.
tyrlaca valet in omnibus passionibus
vt dictum est: corpore tñ mundificato.

Clarificatio. Intelligendū q̄ sciatica passio inter omnes humores plus generatur et frequēti⁹ ex phlegmate: et q̄ multum abundat: et q̄ fluit rōne sue humiditatis et liquiditatis: et q̄ natura ordinauit phlegma ut iret ad iuncturas ut humectaret eas rōne suorum motuum. humor autē calidus et licet esset magis fluxibilis nihilominus non fluit ad iuncturas sed magis dispergit aut euaporatur. humor autē melicis non fluit cum sit humor grossius. et si causet dolorem sciaticum: hoc est ratione congectionis. Secundo notandum q̄ l3 ossa non sentiant nec ligamēta. et ita in sciatica non deberet esse dolor. tamen sentiunt rōne membrorum multum sensibiliū cum quibus coniunguntur: et ita in sciatica est dolor magnus valde: et potissime in tempore paroxysmi. ita q̄ locus calet et rubet ubi multi decipiuntur credentes q̄ sit materia ca. cum sit possibile q̄ sit frigida. sed rōne doloris hu. ca. mittunt ad locum. Tercio notandum q̄ frequentius incurrūt sciaticā et podagram iuuenes non castrati q̄ castrati: q̄ castrati tarde currūt huius passionem iuxta illud Hypo. ut dicitur: eunuchi nō podagrizant. et c. qm̄ l3 isti omnes abundant in superfluitatibus: et virtus sit debilior: nihilominus deficit calor et virtus quę moueant materiam et cum hoc non errant isti tñ in regimie: et potissime in coitu q̄ est fortissima causa passionum iuncturalium et potissime imediate post cibum. Nūc autem mulieres non laborant in coitu nec eunuchi coeunt. ideo raro incurrūt pass. iuncturaliōm. Iuuenes autē non castrati sunt fortes et calidi: et acquirūt superfluitates rōne mali regiminis: et tō

dicebat Gal. supra illum amphm. eunuchi et c. silg huius temporis viuunt in suauitate: luxuria: et gulositate. et tō sunt podagrici. semen enim coinquatum est culpa parentum. Quarto notandum q̄ arthetica de materia frigida: l3 materia sit magis grossa et compacta et quātum est ex hoc reddatur cure difficilioris q̄ si esset de materia ca. cum calida sit magis exalabilis: et citius digestibilis. nihilomin⁹ aliud est qd̄ reddit sciaticam de materia ca. difficiliorē ad curandum. quorum vnum est malitia sintomatū: et q̄ humor est cursibilis de facili currit ad locum rōne doloris: et q̄ est contra cursum particularium: ideo causa est fortis valde aliter non esset generata de materia ca. Quinto aduertendum q̄ sciatica pass. largo modo accipiendo potest causari de mala complexionē sine materia: tunc non est tumor aliquis nec iūus nec extra: tamen hoc est de raro contingētib⁹: proprie autē loquendo de sciatica semper est cum materia cū ista pass. de genere apostematū sentiat. et c. Sexto intelligendum q̄ membrū qd̄ est subiectum harum pass. l. podagra. ciagra. arthetica: sciatica: non est neru⁹ sed ligamentū. et si dicatur quomodo est ibi tantus dolor. Dico q̄ non ē ibi per proprietatem sed per compassiōnem membrorum cum quibus habent colligantiam. Septimo notandum quoniam licet plures nerui veniant ad sciā tamen maior dolor est in podagra licet non sint tot nerui: q̄ fluxus hūorū ē ibi maior. et coartatio et cōpressio maior: quare et c. Octauo aduertendū q̄ pass. iuncturaliō frequentius et plus accidit i vere ppter humores qui tñ mouent qui in hyeme aggregati erāt. secūdo in

autumno propter inordinationem tē/
poris et multitudinem fructuum. No/
no considerandum quod cum huius egrī/
tudo sit de genere apostematuz. et apo/
stemata terminent aut per insensibiles
evacuationem: aut per saniem: aut per
scirosum. quero per que istarum termi/
nationum ista apostemata magis ter/
minentur. dico quod magis per insensibi/
lem evacuationem. et ad hoc laborant
omnes: non per saniem. quia virtus ē de/
bilis et calor qui non generat saniez cū
sint membra ossuosa ligamenta frigi/
da et insensibilia. Decimo notandum
quod lapis potest in iuncturalibus gene/
rari et ratione materie phlegmatice et
ratione stricture meatuum: et licet calor
fortis deficiat qui est necessarius ad ge/
nerationem lapidis. acquiritur tamen
calor extraneus sibi sufficiens rōne co/
artationis. et ita generatur lapis in ye/
lica licet sit membrum frigidum. Undeci/
mo notandum quod licet in egritudinibus
chronicis sit inchoandum a debili medi/
camine in acutis a forti. tum quia in hoc
casu materia est profundata in mem/
bro et remota etiam convenit medici/
na de se fortis. sicut sunt yere magne. quia
cassia. et mirabol. parum valent. nisi
quod a principio detur fortis debilis. hoc
est dictum quod medicina de se sit fortis sed
detur in parva quantitate. Duodeci/
mo advertendum vitrum vinum com/
petat cum sit ca. et sic. et confortativum
et consumptivum. dico quod a principio
corpore existente plectorico nullo mo/
do competit vinum. quia facit humores
currere ad locum. et cum hoc ratione
indigestionis convertitur in acetum. et
ita percutit nervos. In declinatione au/
tem corpore mundificato bene potest
competere in parva quantitate. et ideo

volunt auctores quod in omni egritudine
nervali abstinere patientes a vino a pri/
cipio ad minus per. xl. dies: imo etiam
suspecti omnino abstinere debent. et hoc
intelligitur in morbo complexionali:
in morbo comuni non haberet locum.
Decimotertio advertendum quod oxill.
potest competere in istis pas. cum tamē
materia non sit reumatica: nec nocet ace/
tum quia sunt in radice ea. ut mel. quia pe/
netrat et subtiliat ideo potest compete/
re. Et iuxta hoc intelligendum quod in pas.
iuncturalium proprie loquendo non est
tumor de quo sit curandus. sed quia ma/
teria convertit se ad nervos et loca p/
xima tunc apparet ibi tumor. et tunc ar/
tethica posset appellari gutta: et ita ge/
nus habet duo nomina ut dictum est.
Decimoquarto intelligendum quod phlo/
botomia et bal. non competunt directe
in artethicis pas. quoniam reddunt hu/
mores cursibiles. et ideo tardem⁹ quā/
tum poterimus et permittamus mate/
riam maturare. Si autem competat
phlobotomia hoc est quando corpus
pletoricum est: et pas. est de sanguine.
et virtus est fortis: et ita de alijs parti/
cularibus. Bal. autem non competit ni/
si in declinatione et quod corpus sit mun/
dificatum: et quod bal. sit ca. et sic. ut dictum
est. Et iuxta hoc intelligendum quod col/
tus non competit cum reddat hu. cur/
sibiles et c. Ultimo intelligendum quod in
istis pas. proprie non est tumor: quia mē/
bra in quibus fundatur ista pas. non sunt
bene dilatabilia: et si accidat hoc est quia
humores currunt ad loca vicina quae sunt
magis dilatabilia: sicut est caro et c.

Capitulum. xx. de exitu umbilici:
dislocatione: varicibus: et dolore
dorsi.



Villicus

augmentatur propter multas causas: aut ppter apostema qd est sub cute: aut propter rupturam panniculi: aut qz caro est augmentata subius vmbilicuz: aut qz ibi est humiditas aut vltositas: aut propter ydropisim: et omnes isti modi: aut non recipiunt curatio nem: aut manu chirurgica curantur: et ideo restauratozibus derelinquo.

De dislocatione.

Dislocatio fit aliquando propter spasmus de inanitione: et curetur sicut illud. et aliquando fit propter apostema: et curetur sic illud: et causatur ex humiditate lobz: cante: et hoc est vlt plurimum. et tunc accipiat rutha: castoreum: euforbiu: piceum: nux cipsest: anisum: ciminu: et bullant in oleo: et cuz illo oleo inungatur frequenter.

De varicibus.

Varices non recipiunt curatio nem. et si curantur in principio fiat phlebotomia vomitus: et euacuetur humor colericus cu forti tudine. et fiant cauteria et incisiones. et sunt periculose etc.

De dolore dorfi.

Si venerit ex aliquo pass. curent illa prius et si non fricet dor sum fortiter. Deinde inungatur cum oleo de lilio. habet enim oleu de lilio hanc proprietatem quonia do lores antiquos dorfi et capitis curat. et si corp eest mudificatu tato melius.

Capitulum. xxj. de antidotis et medicaminibus que valent in passionibus a ca

pitis vsqz ad pedes.

Capitulum. j. de passionibus capitis vsqz ad pectus.



Digestium

i pass. frigidis cap. R. vtriusqz saluie. vtri usqz calamenti: malo rane: basiliconis: peo nie: an. 3. ij. se. maiorane: se. basilicois: anisi: maratri: an. 3. j. fiat siru. Medica men purgans hu. frigidus. R. agarici: turbitu: an. 3. ij. pulpe colli. 3. j. mastice. 3. j. anisi: cinamo. bdellij: salis geme. an. 3. ij. pficiant cu oxill. diur. et cu vi volueris fiat pill. et accipiat a. 3. ij. vsqz ad. ij. fm puenientia picularium. qm pulpa colli. est fortis medicina valde. Caput purgati. Purgetur corpus. ocin caout sic. inijciatur in naribus succus ma lozane tepidus: vel succus mediani cor tici sambuci vsqz ad duas guttas vel tres. Vel fiat istud coposituz. R. myrrhe: nucis muscate: nigelle: an. 3. ij. sal armoniaci: pulpe colli. an. 3. j. pulueri zetur et consiciant cu oleo ro. et fiat tro cisci. et cu vti volueris distempent vna modica portio cu lacte mulieris puel la nutritis et in naribus inijciat. Si aut volumus directius operari buliat zin ziber in vino al. puro forti. et istud vlt nu de mane quotidie frequenter p na res supius attrahat. et si ita facere neq uerit stet resupinus et alter de isto vino tepido piciat p nares. et si teneat os plenu aqua tanto melius etc.

Contra passionem capitis.

Edicamen contra pass. ca. ca/ m pitis odor et rosas: sandal. ca phoram. nenuphar. aqua ro. qz materia existens in capite bene ol

geritur per odores. Deinde utatur isto
sirupo. ℞. siru. ro. viol. nenuphi. siru.
acerofiana. lib. 5. misceantur. Deinde
pur. cum elio de succo ro. deinde si ca/
put est calid. & non possit dormire. di/
stemperetur farina papaveris cū oleo
ro. & oleo salic. & nenuphi. & aqua ro.
lacte mulieris & modico aceti. & pan/
nis duplicatus imponatur fronti & tim/
poribus: & de isto medicamine ponat
in foraminibus narium. & odor et istud
medicamen. & attrahat anhelitum per
nares quoniam istud facit mirabiliter
ad infrigidationem capitis interius in
profundo. Deinde si volumus purga
re caput resoluatur camphora. sandal.
in aceto squill. & oleo ro. & vna gutta
vel due in naribus instillentur.

¶ Pillule ad caput.

Pillule suauiter purgantes ca/
put quasi ab omnibus hu. sz
de phlegmate plus. ℞. tur/
bith. aloes: añ. 3. 5. pulpe coll. diagre/
dy: añ. 3. j. masti. zin. zib. anisi: bdely: ci/
namomi: foliorum absinthij: foliorum
menthe: añ. 3. ij. conficiantur cum ydro
mell. & dentur. 3. ij. vel. ij. iuxta conue/
nientiam particularium.

¶ Ad melencoliam purgandaz.

Edicamen purgans melenco/
liam. ℞. agarici: repithimi. fo/
liorum sene. cortic. mirabol.
Indorum bene gumosorum: ana. 3. 5. la/
pid. armenici nonies abluti. 3. ij. spice/
nar. marat. masti. cinamomi: foliorum
absinthij. salis gēme: añ. 3. j. confician/
tur cum oxill. squill. & exhibeatur ab
3. 5. vsq; ad. 3. j.

¶ Medicame purgans oēs hūores.

Edicamen purgans omnes
humores. ℞. boza. sumi ter/
re. absinthij. liquir. mund. vna

rum pas. mund. abarill. añ. 3. j. fiat de/
coctio & in decoctione distemperentur
cortices omnium mirabol. bene gūmo
sorum: añ. 3. ij. fricent lento igni & co/
lentur & colatura detur in auroza vsq;
ad. 3. ij. & si volumus plus euacuare
de colera addamus cassiati. & tama/
rind. & si plus phlegma addamus tur/
bith. & aloes. & si plus de melencolia
addamus agaricum & lapidem lazuli.
& reprimatur iuxta naturas suas sicut
docet Eben Mesue.

¶ Ad dolorem capitis antiquum.

In dolore capitis antiquo cor/
pore mundificato. & bono re/
gimine supposito multum va/
let oleum de lilio si caput inungatur.

¶ Medicamen in passionibus ocu/
lorum.

Edicamen in passionib⁹ ocu/
lorum sicut ē obtalmia de ma/
tertia ca. cum magno dolore.
℞. memite: oragaganti: gummi arabi.
infusorum: olei ro. olei mandragore. al/
buminis ouorum: ana. 3. j. conficiatur
cum aqua ro. aut aqua papaveris: aut
cum aqua coriand. & vna gutta oculis
instilletur corpore in mundificato.

¶ Medicamen obtalmie.

Edicamen in obtalmia anti/
qua cum vlceribus difficilis
consolidationis. ℞. aloes ab/
luti: tacle parate: sarcocoll. nutritre: ce/
ruse ablute: añ. 3. j. nitri combusti: myr/
rhe: oragaganti combusti: ana. 3. 5. con/
ficiantur cum al. ouorum: & aqua ro. &
fiat collirium & vna modica gutta oca/
lis instilletur.

Edicamen in doloribus antiquis oculorum.

m Edicamen qđ valet in doloribus antiquis oculorum. *R.* cli mie lote. eris vñ. ceruse lote: acacie lote: ana. 3. s. opij. licij. castorei: croci: aloes: añ. 3. s. conficiantur cum mucillagine. gūmi arabi. 7 aqua ro. 7 fiat collirium: 7 vna modica gutta in oculis instilletur.

En constrictione lachrymarum.

m Edicamen pstringens lachrymas 7 acuens visum quando causa est ea. 7 corpus mundi siccum. *R.* tucie parate sicut oportet: anthimonij. myrrhe: carimie. auri: argēti: coralli: margaritarum perforatarum corticis thuris: añ. 3. s. puluerizentur. In ultimo deinde apponatur camphore. 3. s. musci grana. vi. 7 conficiantur cum aqua pluuiali vbi temperati fuerint myrtilli: 7 sumach.

En albugine.

m Edicamen qđ valet contra albugines maculas. 7 albedies *R.* cancri marini adusti: pulpe coll. 3. l. in 3. b. ossis septe: ni. salis gēme: piperis: spume maris: corti. ouoꝝ a quibus exiuerunt pulli. stercoꝝ la: certe viridis: margaritarum: añ. 3. s. si at puluis subtilissimus. 7 modica quantitas oculis instilletur 7 curat omnem maculam curabilem si corpus fuerit mundificatum.

Ead corrosionem palpebrarum.

m Edicamen contra corrosiones palpebrarum. *R.* cli mie argēti. 3. s. vitreoli. 3. s. conficiantur cum aqua pluuiali: 7 modica gutta corrosioni applicentur.

Ede illis qui vident de longe 7 non de prope.

Edicamen qđ valet illis qui vident de longe 7 non de prope. *R.* sellis corui. ancipitris:

perdicis: gruis: mellis collati: ana. 3. s. olei de balsamo. 3. s. miscantur 7 quotidie oculis instilletur.

Edicamen acuens visum.

m Edicamen qđ valet medicis vt possint videre contenta in vrina: 7 qđ sciant bene discernere de coloribus. 7 valet barbitonforibus vt possint percutere in medio venę: 7 valet lectoribus 7 monachis vt sciant legere litteras minutas. *R.* tucie parate sicut oportet. cli mie auri 7 argēti: eris vñ: ceruse lote: spuma maris. salis gēme: salis armoniaci: trium granorū piperis: gariosi. añ. 3. s. camphore. 3. s. conficiantur cum aqua eufragie montane. 7 quotidie mane 7 sero oculis instilletur: 7 facit mirabilia in homine boni regiminis aliter totum gaudium transit.

En dolore aurium.

m Edicamen contra dolorē aurium ex sanie 7 ulcere. *R.* myrrhe: olibanij: ni. galbani: ana. 3. s. suc. papaueris al. amigđ. amararū ex corticarum: añ. 3. s. conficiantur cum aceto. 7 fiant troisci. 7 si dolor fuerit vehemens clamorosus distemperetur cū oleo rosa. 7 lacte mulieris. 7 modico opio. 7 auribus instilletur. Et si non tantus dolor distemperetur cum aceto albo. 7 infundatur.

m Edicamen contra dolores antiquos aurium cum est ibi sanies. *R.* capitis malorum 3. gran. 7 corticis eorū: aristol. vñrioli: galle. corti. thuris: myrrhe: olibanij: alumi: nis: ana. 3. s. conficiantur cum aceto. 7 fiant troisci.

¶ Ad tinnitum auris.

Edicamen \bar{z} tinnitū \bar{z} \bar{z} pas.
m antiquas auriūz. \bar{R} . vtriusq;
 ellī castorei myrrhe. se. ruthe
 anisi. marat. mastici. thuri. cōficiant cūz
 aceto. tauribus instilletur.

¶ Contra humiditates aurium.

Edicamē \bar{z} hūiditates super
m fluas auriū. \bar{R} . scorizā ferri. ab
 luatur cū aceto. Deinde desic
 cetur. deinde fortiter conterat. \bar{z} p hūc
 modū fiat. \bar{x} . deinde buliat in aceto do
 nec venerit ad spissitudinem mellis. \bar{z}
 vna gutta auriū instilletur.

¶ Ad eradicandum verrucas.

Edicamen ad eradicādū ver/
m rucas \bar{z} excrescētias vblcūq;
 fuerint in toto corpore. \bar{R} . sa/
 lis armoniaci. vitrioli vsti corticis thu
 ris. myrrhe. añ. \bar{z} . \bar{z} . fiat pul. \bar{z} cū aceto
 fiant troscisci. \bar{z} cū vti voluerim⁹ fricen
 tur excrescentie fortiter \bar{z} parū de isto
 medicamē desup appōat. ista tñ opa/
 tio fiat p⁹ euacuationē rōne doloris.

¶ Contra corrosiones dentium.

Edicamen contra corrosiōes
m dentiū \bar{z} dolores. \bar{R} . piperis
 pīret. lactis tītimali. galbani.
 storacis. calamite. añ. \bar{z} fiat confectio.
 \bar{z} dens illiniatur.

¶ Ad dolorem dentium.

Edicamē \bar{z} dolorē dentiū pul/
m satiuū. \bar{R} . pulpe coll. aloes.
 buliant diu in oleo \bar{z} aceto in
 vase ferreo. \bar{z} vna gutta instilletur i au
 re que est ex parte doloris.

¶ Cauterium in dolore dentium.

Auteriū qđ valet i dolore de
m tium qñ oia medicamina desi
 ciunt. Accipe duas acis lon
 gas de ferro. seu calibe \bar{z} igniant \bar{z} ap
 plicent denti dolenti per cōcauitatē ali

cui⁹ calami. \bar{z} postea aliā sic \bar{z} deiceps.

¶ Ad firmādū \bar{z} dealbādū dentes.

Edicamē dealbans \bar{z} confort
m tans gingiuas. \bar{R} . salis gem/
 me. \bar{z} misceat cū melle. \bar{z} lige
 tur in charta \bar{z} proſciat supra prunas.
 \bar{z} igniatur sicut carbo. Et deinde extin/
 guatur in vino \bar{z} desiccet \bar{z} pulverizet
 \bar{R} . huius salis sic parati. \bar{z} . \bar{z} . myrrhe.
 spume maris. cinamomi. nucis cīpressi
 florum squināti. ligni aloes. añ. \bar{z} . \bar{z} . fiat
 puluis. \bar{z} ponat in sacculo. \bar{z} fricentur
 dentes. vel conficiantur cum melle. \bar{z} il
 liniantur \bar{z} .

¶ De confortatione dentium.

Edicamen confortans dentes
m \bar{R} . masticiis. thuris. cornu cer
 ui adusti. nucis cīpressi. radi/
 cis centauree. capilli ve. adustoz. pul/
 uerizentur \bar{z} misceant cūz melle. \bar{z} cera
 \bar{z} oleo: \bar{z} fiat cōfectio ad modum vn/
 guenti. \bar{z} illiniantur dentes.

¶ Caplm. xxij. de antidotis que valēt contra passionē spiritūalium.

Medicamen^{di}
 ge/
 rens mām frām in cōca/
 uitate pectoris cōtentaz
 \bar{R} . rad. yreos. lilij. isopi.
 añ. \bar{z} . \bar{z} . prassij. \bar{z} . \bar{z} . senu. liq. mūd. vna
 pas. mund. abarill. caricaz. oactil. añ.
 \bar{z} . \bar{z} . mell. lib. \bar{z} . fiat siru. Mā digesta pur
 getur sic. \bar{R} . turbit. \bar{z} . \bar{z} . agarici. \bar{z} . \bar{z} . li
 quir. mund. zinzib. al. masticiis. salis gē
 me vna \bar{z} passa. mund. abarill. añ. \bar{z} . \bar{z} .
 conficiantur cum ydromell. \bar{z} fiat pill.
 \bar{z} exhibeantur eūi dormitū stomacho
 vacuo. Si aut mā calida dominetur in
 spiritalibus digerat sic. \bar{R} . capill. ve.
 re. lib. \bar{z} . liq. se. frigl. añ. \bar{z} . \bar{z} . floz nenu/
 phari. floz vtol. añ. \bar{z} . \bar{z} . panis zucca.
 lib. \bar{z} . fiat siru. Deinde purgetur sic. \bar{R} .

oz boz. florū viol. liquir. mūd. vua/
um pass. mūd. abaril. añ. 3. j. fiat de/
coctio et in decoctione distemperentur
cortices mirab. cit. bene gumosoz. 3. j.
fricentur et colentur. et colature addat
cassia. mūd. 3. j. et detur i auroza. Vel
purgetur sic in tepore hyemali. R. reu/
barba. aloes. añ. 3. j. diagredg. 3. j. ma/
stic. spicenar. liquir. mund. iuiubarz. añ.
3. j. conficiā ur cū siru. viol. et fiat pill.
et exhibeantur in principio noctis.

C In principio squinantie.

m Edicamen quod valet i prin/
cipio squinantie et relaxatioe
vuce: et duapz amigda. si cā
fuerit ca. R. gallaz viridiū. sumac: mir/
tilloz: psidie. balaustie: liquiri. mund:
vuapz passa. añ. 3. j. conquassent et bu/
liant in aqua pluui. et fiat gargarisma.
Si at fuerit causa frigida. R. masticio.
thuris. laudani. myrrhe. liquir. mund.
vuarum passaz. caricarum. añ. 3. j. si/
at decoctio in aqua. et fiat gargarisma.

C Ad stringendum fluxum humoz.

m Edicamen quod valet ad re/
stringendum fluxum humoz
ca. a capite ad pect⁹ et mem/
bra subiecta. R. se. papaueris albi. co/
riandi. dragaganti. infusi. amigd. succi
liquir. añ. 3. i. conficiantur cum siru. mir/
rino. et fiant pillule: et teneantur in fauci/
bus hincinde. et potissime quādo doz/
miet cum tunc magis fluat reuma. Et si
materia esset frigida. R. mastic. thuris
myrrhe. nucis cipressi: storacis: calami/
te: liquir. mūde vuapz passaz iuiubarz
añ. 3. i. conficiantur cum ydromelle: et
fiant pillule: et teneant in ore vt dictū ē.

C Contra asperitatem gutturis.

m Edicamen contra asperitatez
gutturis. R. dragaganti. gum/
arabi. isusoz: liquir. mund. et

suc. eius vuapz passaz munda. abaril.
iuiubarz. añ. 3. ij. se. papaueris al. 3. 5.
dactil. myrrhe. masti. thuris. añ. 3. j. cō/
ficiantur cum ydromelle. et fiant pill.
et teneantur in faucibus.

C Contra sputum sanguinis.

m Edicamen contra sputuz san/
guinis. R. semi. portu. se. pa/
paueris al. rosarum spodg. co/
riand. preparati. sumac: berberis. aca/
cie. mirtillozum succi liquir. iuiubarz
vuarum passerum mūdazum abaril.
añ. 3. j. conficiantur cū mucillagine dra/
gaganti facta in aq rosata et fiat pill. et
teneantur sub lingua. aut sub faucibus.

C Contra tussim siccam.

m Edicamen cōtra tussim ex sic/
cite. R. amig: dul. dragagā/
ti gumī arabici candi penidg.
succī liquir. dactil. iuiubarum. vuarum
passarum mundarum abarillis. se. pa/
paueris al. se. lini torrefacti. añ. 3. j. con/
ficiantur cum ydromelle: et fiat pill.

C Contra tussim humidam.

m Edicamen cōtra tussim de cā/
frā. R. yfopi yreos cinamo/
mi maratri sisticoz amigd.
dulciū. añ. 3. ij. storacis calamite oliba/
ni. añ. 3. ij. conficiantur cuz ydromelle:
et fiant pillule.

C Ad vlcera pulmonis.

m Edicamen contra vlcera pul/
monis: saniem et sputum san/
guinis. Recipe cinamomi co/
sti galbāi castorei melano piperis ma/
cropiperis. añ. 3. ij. storacis calamite:
liquiricle mūde dragaganti. oñ. 3. j. opg
croci. añ. 3. 5. conficiantur cum ydro/
melle: et fiant pillule.

C Pro sanguine cōgelato in pectore.

m Edicamen contra sanguinem
congelatū in pectore. Recipe

pres y sopli liquiricie munde aristolo
gie fenugre. añ. 3. ij. piperis myrrhe. añ.
3. j. conficiant cū ydromell. 7 fiat pill.
¶ Contra tremorem cordis.

Edicamen contra tremorem
cordis. R. florum boraginuz
florum buglose. añ. 3. ij. cina
momī spicinar. garios. dozonici. nucia
musca. añ. 3. j. conferue citragulorum. 3.
5. panis zucchari quantū sufficit 7 fiat
electuarium 7c.

¶ Capitulū. xxiij. de antidotis que
valent in passionibus stomachi epatis
7 splenis 7 simillū.



Medicamen ^{ge}
rens materiam frigidā
in stomacho. R. radic.
busci sparagi graminis
añ. 3. ij. succi mente. suc. absinthij. añ.
quart. j. maiorane. basiliconis. añ. 3.
l. mellis rosati. lib. i. fiat sirupus. Mate
ria digesta purgetur sic. R. vuaruz pas
sorum mundarum abarill. florum bo
raginum. florum violarum polipod. li
quir. añ. 3. i. turbith. 3. ij. anisi. 3. 5. fiat
decoctio: 7 in decoctione temperentur
cortices mirabolanzorum cheb. 3. i. 7 5.
fricentur lento igni: colectur 7 colatura
detur in auroza. Si autem materia eet
calida digeratur sic. Recipe acetose.
portulac. lactuc. añ. 3. ij. suc. cucumer.
quart. j. omnium sandalorum. 3. ij. vi
ni malorum granatorum. 3. ij. pás zuc
chari. lib. i. fiat sirup. Materia digesta
purgetur sic. Recipe liquiricie munde
vuarum passarum mūdarum abarill.
florum boraginū: florum violarum.
añ. 3. i. prunorum. xxx. fiat decoctio 7
in decoctione temperentur cortices mi
rabolanoruz cū gumosoz. 3. i. fricent
lento igni 7 colectur 7 colature addat

castias. munde. 3. i. 7 detur in auroza.

¶ In pas. stomachi de causa frigida.

Edicamen contra passionem
m stomachi 7 venarum mesera
icarum de causa frigida. R.
galange. nucis muscate cinamomi triū
granorum piperis 3. i. 3. i. be. garios. añ.
3. ij. anisi marat. siseleos carui cimini. añ.
3. i. conferue citrangulorum. 3. 5. panis
zuccha. quantū sufficit 7 fiat electuariū.

¶ Contra vomitum 7 singultum.
Edicamen contra vomitum
7 singultum. R. costi mente
absinthij. ro. spicinar. squinati
mastic. soliozum rosarum croci xilobal
sami cassies. assari. añ. 3. i. 7 5. aloes aga
rici. añ. 3. ij. fiat puluis subtilis. tūc. R.
vint opūm odoriferi lib. vi. mell. lib.
i. decoquatur donec medietas sit con
sumpta 7 pulueres predicti conficiant
tūc cum ista decoctione addatur panis
zucchari quantum sufficit. 7 condiaf
ad modum electuarij.

¶ Contra mās frigidās 7 ventosas.

Edicamē qđ digerit materias
m frigidās vētosas i stomacho
7 epate 7 splene. 7 intestinis
R. trium granoruz piperis. añ. 3. ij. 3. i.
3. i. spicē. xilobal. apij. petro. ameos.
marat. aneti. liquir. absinth. cassies. car
damomi. garios. cinamomi. croci. cipi.
anisi. siseleos. aristol. lōge. 7 ro. masti.
assari. añ. 3. 5. pás zuc. q. s. 7 fiat elm
7 potest applicari diatrion pipereon.

¶ Cōtra oppilatiōes epatis 7 splēis.

Edicamen qđ pōt appellari
m diareu. 7 valet p oppilationē
splēis. 7 epatis 7 vētositatez.
R. reub. 3. 5. costi. croci. cinamo. spice.
cassies. assari. myrrhe squā. aristo. lon.
7 ro. añ. 3. 5. mell. q. s. 7 condiantur. 7
potest dari. 3. j. vel. ij.

Contra oppilationē eo ūdē.

m Edicamē qđ deoppilat epar
7 splenē 7 pōt appellari oia
lacca. R. lacce. 3. vj. costi. spi
cenar. reub. xilob. cassie lignee. assari.
cinamomi. croci. squāti. mastiē. aristol.
lō. 7 ro. gētiāne. maratri. apj. anisi. bo
li. gariof. cinmini. eupatorij. absinthij.
nucia mus. cardamomi. cubebe. añ. 3.
.s. fiat pul. 7 cōdiat cū pane de zucc. q.
.s. qm̄ confectiones q̄ sunt cū melle sūt
inepti saporis. 7 liquefiunt 7 sunt ab/
hominabiles. 7 ideo cōficiūmus vt plu
rimum cū zuccaro.

Pro epate.

m Edicamen qđ purgat hu. ca.
ab epate. R. reub. 3. s. lacce.
ro. spodij. absinth. eupatorij.
sqnāti. añ. 3. j. pficiāt cū succo endi. 7 si
ant troisci. 7 cū vti volueris: oētur cū
aqua decoctiois endi. 7 scar. Et ē intel
ligēdū qđ trisera sarracēnica reubarba
rata multū valet in h̄ casu 7c.

Contra dolorē stomachi.

m Edicamen qđ valet p̄tra pas.
7 ventositates 7 dolores sto
machi 7 epatis 7 viscerū. R.
absinth. maratri. anisi. ro. amig. amara
rum. añ. 3. iij. assari. spicēnar. sqnāti. se.
apj. se. endi. se. scar. reub. añ. 3. ij. fiāt
troisci cū succo eupatorij 7c.

In febribus phlaticis

m Edicamē qđ valet p̄ pyodos
se. phlaticaz. R. absinthij.
squinati. suc. eupatorij. rosa/
rū. maratri. mastiē. añ. 3. iij. anisi. oza/
gagati. sandal. cl. spodij. añ. 3. j. 7. s. cō
ficiātur cū suc. endi. 7 fiāt troisci.

In febribus colericis.

m Edicamē qđ valet s̄ acutis se.
7 calore epatis 7 sui. R. ro.
3. vj. spodij. se. portul. iij. se.

fri. mūd. succoliquir. añ. 3. ij. amidi. oza/
gagati. añ. 3. j. zucc. 3. s. caphore. 3. s. si
ant troisci cū mūcillagine psilij.

In febribus cronicis.

m Edicamen laxatū oelēa se.
cronicas. R. pul. recepte. ye/
rep. 3. iij. reub. 3. s. aloes. mi/
rabo. citri. añ. 3. ij. folioz absinthij. fo
lio eupatorij. folioz mēte. lacce. spi
cenar. sqnāti. añ. 3. s. mell. ro. q. s. 7 cō/
diatur 7 oet a. 3. ij. vsqz ad. iij.

In ydropisī.

m Edicamē euacuās aquā citri
nā ydropicor. R. eufor. fo/
lio titimali. turbit. suc. cu
cumeris asinini. añ. 3. ij. armoniac. se/
rap. oppoponac. bdelli. añ. 3. j. mara/
tri. se. apj. spicēnar. cassie lignee. anisi.
mastiē. añ. 3. ij. conficiātur cum suc/
co calamēti 7 mell. q. s. 7 fiant pille 7
possumus vti a. 3. j. 7. s. vsqz ad. 3. j. iij.
x̄ta conueniētiā p̄culariū. Intelligē
dum qđ ista sunt medicamina q̄ compe
tunt epatī: lacca scolopēdria absinthij.
um spicanar. endi. scar. Sed splenē cō
petūt cappares tamarisci squinati cor
tices mediani fraxini 7 genestre. Cap/
pares at cum melle 7 aceto ita qđ sit mē
nus de melle qđ de aceto. competunt
vtriūsqz nisi qđ quātitas debet esse ma
ior in iplene qđ in epate: cum cibus sple
nis sit grossior qđ epatis: 7 ideo fortio
ri medicamine indiget. Dec sunt que dī
cit Gal. xij. de ingenio sanitatis capitu
lo. vj. versus finem. Ad rectificationē
autē p̄dictorū possumus addere ra/
di. sen. petro. yreos. apj. brusci. spara/
gi. graminis: valet et assaz p̄asciū ori
ganū calamētū capil. vneris re. mara
trū anisum spica celtica calamus aro/
maticus. iij. se. fri. ma. 7 mī. cūscute co
ctus camedreos cinamomum pip lon.

liquir. reub. ⁊ silia. Medicus igitur diligens poterit ex istis malibus ex vno aut ex multis facere siru. elin coditum trociscos: pul. vnguentum: olea: emplastra: ⁊ similia.

In fluxu ventris.

Edicamen qd restringit omnes fluxum ventris dñ in nō sit ex oppilatiōe: nec reumate: ⁊ q corpus sit mundificatū: ⁊ si dolor sit in superiorib⁹ q̄ administrat per superiora: ⁊ si est in inferiorib⁹ q̄ ingiat p̄ clistere: ⁊ si est in medio q̄ fiat utroq; mō ⁊ cū hoc pōt fieri oleū ⁊ emplm ⁊ añ ⁊ post. R. ossiuz mirab. affoz: spodij: carabe: ⁊ nasturcū siluestris: psidie: ba laustie: glandiū: sumac. granoꝝ: miri: gallaz: passulaz. xilocaracte. añ. 3. ḡ. torefiat oia ⁊ tēperentur in aceto fortissimo. Deinde exsiccentur in vmbra. tunc. R. ypoquist. succū barb. ircine. añ. 3. ḡ. gallie muscate. masti. anisi assi. nucis cipressi capitis granoꝝ dul. fructus tamarisci. añ. 3. 5. conficiantur cū siru. mirtino ⁊ fiant trocisci. ⁊ cū vti voluerimus distemperetur vn⁹ cū lacte cocto ⁊ exhibeatur. Et si volum⁹ p̄cere per clistere decoquat suc. plantaginis i lacte cū adipe renū capraz ⁊ butiro. ⁊ distemperet vn⁹ ⁊ ingiatur p̄ clistere. Vel in istis inuoluatur lana ⁊ applicet supra totū ventrē: ⁊ ita de alijs igenijs applicandi. postq̄ habem⁹ materialia. Vel fiat istud qd valet i omni fluxu dñ tñ nō sit ex oppilatione. R. reubar. assi 3. 5. oīuz mirabo. carabe. corali albi. ⁊ ru. spodij sandra. sandal. albi ⁊ ru. margaritaz. se. canapis. se. aceto'e. alumis acacie. boli armenici. se. portu. añ. 3. ḡ. conficiantur cū mucillagine oragagati. ⁊ gumi arabi. ⁊ sūt trocisci mediciores in quantitate. Distemperetur igit vnus

cum lacte cocto ⁊ exhibeatur.

Caplm. xxiij. de antidotis valentibus in passionibus renum ⁊ vesice.



Edicamen qd frangit lapidē renū. R. scorpiōes ⁊ ponat in olla noua vitreata: coopiat ⁊ lutef luto

sapientie ⁊ ponat in furno ⁊ pul. refer uetur: ⁊ pōt dari a. 3. j. vsq; ad. 3. 5. ⁊ det cū vino albo. Oleū etiā de scorpio ne si inungantur renes sedat dolorem. Et est intelligēdū q̄ illud qd frangit lapidem vesice frangit lapidem renum: sed non econuerso ⁊c.

In distillatione vaine.

Edicamen contra distillationem vaine. R. myrthe. mastie. thur. saulne. castorei. nucis ci/pressi cimini assi. añ. 3. ḡ. cupulaz glan/dium. ypoquist. boli ar. añ. 3. j. cere. q. s. ⁊ olei mirtini: ⁊ fiat emplastrum.

Medicamen qd facit hoīez secūdū.

Edicamen qd facit homineꝝ secūdū. R. se. ruthe. se. squill. se. cepaz. se. baucie. se. napi. caude stincoꝝ. añ. 3. j. zinzib. triū granorum piperis: ⁊ cinamo. ⁊ nucis mus. añ. 3. ḡ. panis zuccari. q. i. fiat elin.

Edicamen quod valet contra apostema duruz matricis. R. medulle cerui: ⁊ vituli. adipis galline. storac. liquide. diaquilon. añ. 3. ḡ. conficiatur cū oleo sisamino: aut cū oleo amigd. dul. ⁊ fiant pessaria.

Pro iuncturis.

Edicamen contra passiones iuncturaruz. R. cortic. omniū mirabola. añ. 3. 5. temperent in lacte per diem ⁊ noctem. Deinde. R. aloes agarici. turbit. ana. 3. ḡ. liquiri. mund. piperis lon. anisi. cinamoi. salis

⁊ q̄

mdi. radix capparis. bdelij. masti. añ. 3.
j. hermod. quatuor oīz p̄ficiāt cū ydro
melle. ⁊ cū vti volueris accipias a. 3.
j. vsq; ad. iij. cū dimidia. iuxta conue/
nientiam particularium.

Edicamen sedās dolores iū
m cturalium. R. radices lilij. se.
tusquiam. añ. 3. iij. ceruse. 3. j.
medulle cerui. ⁊ vituli. añ. 3. j. olei an/
tiqui ⁊ cere. q. s. ⁊ fiat vnguentū.

¶ Pro decoratione.

Edicamen ad decorandū mu
m lieres ⁊ si fiat gratia virozū
tolerabile ē. R. rad. lilij. rad.
serpentarie. pari cicep. excorticatozū.
rifi. amidi. ceruse lote. saponis gallici.
añ. 3. j. ponant in olla noua cooperta.
decoquantur in furno. deinde puluerizē
tur. tūc. R. ozaganti. gūi arabici. añ.
3. j. infundantur in aqua de floribus sa/
barum. tūc. R. procellatay ⁊ tēperent
in aqua limon. donec possint malaxa/
ri. tūc. R. boractis. 3. 5. puluerizent. tūc
oīa ista cum valde modica quantitate
assūgie porci misceāt cū aqua sabay.
⁊ fiat quasi vnguentū. ⁊ cū vti volue/
ris illiniat tota facies de sero ⁊ de ma/
ne lauet cū aqua tepida colature surfu/
ris ⁊ istud medicamē absterget. ⁊ mun/
dificat ⁊ dealbat ⁊ sūme ⁊ mirifice pul/
crificat faciem ⁊ reddit ipsay plana ⁊
equalem ⁊ gratiosam cuilibet intuenti.
Lauendum tñ q̄ istud nō fiat vicio qm̄
aliter punirentur cum inimico.

¶ Medicamē ad decorādū. R. limo/
nes: ⁊ scindant in tres partes vlt plures
⁊ decoquantur in vino albo. ⁊ cum vi/
no illo facies ablua ur ⁊ c.

Edicamē istud est ad decorā
m dū. R. limacias nouas sine te/
sta: ⁊ ponant in vase vitreo. ⁊
aspergātur pulcre salis gēme. ⁊ aqua

limonum ⁊ cooperiatur. ⁊ stent in sole
donec sit quasi vnguentū. ⁊ illiniat fa/
cies q̄ mirifice mūdificat. Deinde ab/
luatur cū aqua de floribus sabay.

Edicamē ad rubificandū po/
m ma maxillay. R. alūis. brassi/
lij granoz ex quib⁹ sit perfe/
ctuz rubeū. ⁊ puluerizent cū aqua vini
distillata. ⁊ cū p̄sm illiniatur loc⁹ quez
volumus rubificare: ⁊ si adderet val/
de modica portio aque salis armōiaci
distillati color esset magis fixus ⁊ per/
manens. Caueatur tñ ista aqua q̄ om/
ne corpus corrodit. ⁊ ideo apponatur
in paruissima quantitate qm̄ aliter me/
dicamen istud medicamen corūperet
quare ratione proportionis melius est
primo. Intelligendum est hic q̄ nos
ordinabimus per dei gratiam capitula
diu et propter istud opus. ⁊ si addere
tur hoc esset opus perfecti magisterij:
scz libellus de regimine acutorū mor/
borum. ⁊ libellus de crisi ⁊ de creticis
piebus. ⁊ libellus qui insitatur tabu/
la ingeniozū. ⁊ sine istis factum est ni/
hil. ⁊ libellus de graduatione ⁊ c.

¶ Explicit septima ⁊ vltima particu/
la practice excellētissimi medicine mo/
narche dñi magistri Bernardi de Bor/
donio intitulata Liliū medicine.

¶ Sequitur tractatus de decem inge/
nija curandozū morborum.



Nogenia cu
rationis morborum
quantum est de pre/
sentis sunt decem. Pri/
mu3 sumitur ex mor/
bo. iuxta illud Galie.

quinto de ingenio. semper ante mentis aciem egritudinis cognitionem habeamus. Prima consideratio sumpta a morbo fortis est et valida. quoniam si consideratio morbi et aliarum particularium contradicant fortior est consideratio sumpta ex morbo potissime si morbus fuerit intensus. Docet igitur per contrarium fieri curationem. ceteras igitur curationes distrabit et abscondit. et suam declarat significationem. sicut hec verba possunt colligi ex dictis Galieni octauo de ingenio capitulo finali. Quantum igitur de presenti ingenia curandi morbos sumpta ex morborum essentia sunt undecim. Primum sumitur ex morbi essentia scilicet si simplex vel compositus. et continet tria ingenia. In primis igitur consideremus si morbus est simplex vel compositus. et si simplex. aut intensus. aut remissus. et si remissus debile medicamentum sufficit in reducendo. et si intensus forte medicamentum intensum per contrarium est applicandum. si autem compositus est morbus considerandum est: ex quot et ex quantis sua conficitur compositio. et secundum diuersitatem compositionis sunt diuersificanda medicamina. Considerandum igitur est quod istorum sit molestius. et molestiori ipsius debemus succurrere: aliud non negligendo. Secundum ingenium dependet ex primo. scilicet quod consideremus si unum est causa alterius. si sic. prius succurrendum est cause.

Et iterum ad hoc ingenium quod continetur sub primo est quod consideremus si unum non potest curari nisi aliud prius curetur. et ita prius succurrendum est. si autem equaliter est consideratio. equaliter utriusque curetur a morbi essentia est sumendum exordium. Secun-

dum ingenium hoc est quod consideremus si dolor est iunctus egritudini quod causas doloris remoueamus. dolorem autem mitigemus. et si non est nobis alia via quod stuporem inducamus. et hoc fiat cum cautela quod in stupefaciendo non transeamus papauer. suo enim stupore domesticum est secundum Auicennam. Tertium ingenium sumitur ex tempore scilicet quod extrema tempora debent obseruari: sicut estate et hyeme abstinemus scilicet a medicinis laxatiuis et vomitiuis. et incidendo. et aperiendo. et ab omni fortis medicamine. si igitur indiguerint. quantum erit possibile moderetur. Quartum ingenium sumitur ex accidentibus anime. scilicet quod regimen declinet ad letitiam et gaudium. et moeatur cum dilectis et cum illis quos timet. ut prohibeant eum a nocturnis. Quintum ingenium sumitur ex motibus et mutationibus: scilicet ut mutetur de domo ad domum. de camera ad cameram. de magnis villis ad paruas. et quod muteatur ad media. et ad montes. et ad valles. et aquas. et aerem. et quod omnia declinent ad delectationem et ad maiorem aeris puritatem. et ita mutetur forma. et sit ordo: et modus: et breuiter omnia consideret medicus que letitiam inducere possint. aut curationes. aut appetitum. et similia. Sextum ingenium sumitur ex natura egritudinis. scilicet si est brevis terminationis vel tarde. Si brevis quod cibis minuat. et si fuerit acuta aut furiosa quod prius euacuetur non expectando digestio nem. et si corpus fuerit pectoricum: aut materia venenosa. et sic de alijs. et si est tarde terminationis quod euacuemus post digestionem et confortemus virtutem infirmi cum cibis et potibus.

et simas etiam magis liberales in dādo
q̄ in subtrahendo. Septimum cōside
remus si est cuz apostemate in p̄mis
vtatur repcussiu nisi talia fuerint q̄
nos impediant: sicut est corporis pleni
tudo aut furia aut venenositas aut do
lor nimius aut q̄ nō esset in emūctio
mēbri nobilis et filia. Et q̄ in augmē
to ponamus partiz repcussiu et par
tim matūratia mūdificatiua absterfi
ua et sic de alijs iuxta convenientiā p
ticularium. Octauū sumitur ex aere. s.
q̄ semp egritudine cōtrariet et q̄ sit me
dius elongatus a locis corruptis et iō
opz q̄ nō sit nimis coartat^o nec nimis
ventosus sed mediocriter cōspicere de
bet igit medicus dispositionē sicctia
tis et domus: et si fuerit in pte decliūto
ri sicctitas q̄ ipm faciat mutari ad supe
riorē ptez velle cū cautela q̄ sit cautus
importādo a labore et debet aduerte
re medicus si est officiū maxime patiē
tis cōtristās ipm sicut sunt fabri et ma
cellatores et paratores corioz et sūdē
tes sepū et qui opantur de fursure et fili
bus et cuilibet debet respicere domum
et q̄ intret camerā et si est iuxta terram
q̄ nō sit reumatica et si est supius q̄ nō
sit nimis ventosa et si est de lapidibus
aut postibus aut tegulis aut terra aut
q̄ medico occurrat obseruet et in oib⁹
iuxta naturā egritudinis et alioz p̄icu
larium. Nonum sumit ex ministris et
necessarijs et medico et coquinato: s.
De ministris q̄ sint boni et patiēt dili
gentes. Et q̄ appetāt salutem patien
tis et q̄ nō nunciēt ei aliquis sinistra. et
q̄ nō permūtāt intrare nisi paucos et
q̄ diligentia ministroz aduertatur ad
oia que dicta sunt intrinsecus. s. ad la
tratum canū ne impediat somnus et ca
luz et ruinā et si veniat sudor nō sit dis

coopertus neq̄ nimis coopertus. et
potissime q̄ nō arreat ipm: q̄ multi ex
hoc suffocantur et aduertat ad multa
alia signa filia ad q̄ narrādū nō suffice
ret presens dies. Et aduerte o: potis
sime ad coquinā q̄ cocus sit tēperat⁹.
si enī esset phlaticus res multū false in
dicarētur ab eo insipide et sic de alijs et
in mortario q̄ nihil terat nisi ad opus
infirmi et q̄ vasa sint vitreata terrea vt
stagnea aut cupata et sic de alijs p ordi
nez qd medici industrie relinquat et cū
hoc attendēdum est ad medicū et pre
ter cōditiones quas ponit Ali. s. q̄ sit
bone dispositionis in quinqz sensibus
et velocis sollercie et bōe rememoratio
nis et boni iudicij et sani intellectus: o: q̄
habeat in se tria: sapiēs et diligens
et q̄ operetur fm artē. Prima istarum
est sūme necessaria ex hoc q̄ sit potēs
interpretare dicta Ypo. et Gal. et vni
uersalia et p̄icularia discernere. Uni
uersalia p̄icularibus applicare: quare
opz q̄ sit sciēs. secundo q̄ sit diligens
. s. q̄ de mane v̄sitet patientē. et potissi
me ppter v̄inā et residentiā vt videat
colorem et substantiā anteq̄ corrupta
tur et ordinet de cibo infirmi et alijs p̄i
cularibus et obuiet periculis futuris et
reprimat precedētia. Secūdo debet vi
sitare in meridie vt possit bene videre
nām actū terminum et compositiones
morboz et accidentia eoz. et vt ordi
net somnifera medicamina et cibū cra
stinū et alia que potest cōsiderare circa
infirmū q̄ reddat ipz obediētē et assi
stentes diligentes et omnia que extrin
secus eius sunt ad vtilitatem infirmi.
Tertio q̄ medicus operetur fm artē
. s. per canones Gal. et Ypo. et alioz
sapientum: et in hoc condemnatur om
nis ars auguriadi. sicut est ars geoniā

rica. et suspendendi herbas ad collum
et omnia empirica et fortitiora et fassi/
na et alia quod plurima que non est bo/
num renelare propter abutentes: quod con/
scientia neglecta utuntur magis. et qui/
busdam ingenijs fatuis. et cum omni/
sollertia pessima et mala lege et multa si/
milia que non sunt tunc narrabilia. ut quod
calumniosum puniatur. et testor deum
et nimirum quod nunquam vidi hominem ma/
liciosum in medicina qui otu duraret
dies suos: quia non habet euentus for/
dida preda boues. Decimum ingeni/
um sumitur ex effecta medicaminis: nam
si vides et in processu cognoscis quod non
bene operatur nullo modo moreris in
errore sed corrige ipsum. si autem recte
operetur non mutes medicamen: sed
mutes modum quia a consuetudine non
fit passus. in alijs curatio. Nam durum la/
pidem gutta cadendo cauat. si autem ali/
quis agat diminue. Dicit Aulic. quod tunc
natura curabit aut manifestabit. Si autem
timeas ignominanda que non possunt iu/
uare nec nocere de quo sit curanda: si/
cut est simplex iulep. et similia. et intan/
tiam insiste libris die ac nocte et consi/
dera tumorem et dolorem et lesionem
operationum et anotomiaz et que egre/
diuntur a corpore et iuuantia et leden/
tia et qui ad ista diligenter consideraue/
rit est impossibile quod non cognoscat aut
semper veritatem aut coniecturam propi/
nam veritatem: si non est lapis molendi/
ni et talibus non scribo. Undecimum in/
genium sumitur ex modo medicandi.
et dicit Aulic. Amplius scire debes quod non
omnis repletio nec omnis malicia pplexiois
suo medicatur ppario: sed sufficit admi/
nistratio bonitatis regim. nis. medicus
igitur melior est qui egritudine euz et
bis et potibus curare poterit vel sciue/
rit.

Inistamus igitur in primo in cura/
tionibus morborum et potibus alterati/
uis et medicinis alterantibus et digerē/
tibus et si non cum manuali operatione
que chirurgis appellatur ista sunt inge/
nia que sumuntur ex morbi essentia.
Ingenium semper principale sumitur a cō/
plexione: complexio enim debet cogno/
sci a medico et totius et partis per ea/
que docet Gal. in tegni. Circa comple/
xionem cadunt sex regule. Prima est
quod debet attendere complexionem: quod
tunc circa illam versantur operatio/
nes non circa alia sicut docet Gal. xi. de
ingenio sanitatis capitulo primo versus
finem: scientia. coniecturans et proxi/
ma veritati est eleuatio in discrasia sua
et per consequens naturam medicaminis
et naturam graduationis et in quo gra/
da et meta eleuetur medicamen: et ita
semper qualitate et quantitate et modum: et si
non exquisite saltem in alijs medicamini/
bus per viam rationis et expimeni appo/
pinquabo ad veritatem quantum est possi/
bile ex arte et fortissimum capitulum est et
indiget solerti ingenio. Secunda regu/
la est quando complexionem scio: scio ter/
minum reductionis et quando debeo cessa/
re ab alterationibus: est enim complexio
in alterando et reducendo: sicut signum
ad sagittam ipsa enim ignorata inanis est ca/
sualis est operatio. Tertia regula est quod
omnis discrasia siliis complexionis facilio/
ris est reductionis. Juxta illud in mor/
bis minus periclitant egrotantes et c. quod
sile de facili patitur a suo sili et ita cau/
sa presumit debilis et ita si colericus et
phlegmaticus incurrant tertianam minorem re/
ductione indiget colericus quam phlegmaticus
quod discrasia est in suo sili. Quarta regu/
la est quod omnis discrasia in putata complexionem
difficilioris reductionis est et fortioribus

Indiget medicinis: quoniam namque terra fortiter postquam discrasia est introducta non obstat contrarietate particulari: fortis enim est ignis qui in aqua non extinguitur et ita phlegmaticus qui incurrit tertianam fortiori indiget reductione et ista sunt vera vi plurimum inquantum est de natura rei: tamen aliquae conditiones debent apponi quae praedicta impediunt: sed sunt de raro contingentibus circa haec ponamus tale casum. Ponamus colericus aliquis in estate qui utatur cibis calidis. aggregabit multitudinem calidis. possibile est quod illa caliditas multa non putrescat utpote quod boni regiminis in alijs ut in exercitio et in balneo et in fricationibus et alijs. Tunc ponamus phlegmaticus in estate vel hyeme in quo dominetur. 3. caliditas. possibile est quod balneet in balneis aluminosis: aut quod subito exponat se aeri frigido quod in illo est putrefacta. 3. 1. et in alio colerico quod putrescat lib. 1. peior erit etiam caliditas in colerico. non est dubium: quod magis est maior: ita cum dicimus de convenientia particularium. intelligimus quod omnia sint paria et non diversa nisi in complexione et tunc manifestat canon praedictus. tamen veritas posset iudicium impedire. Quinta regula est quod omnis complexio siue lapsa siue non in tempore morbi perservanda est: nisi ante egritudinem lapsum complexione incepisset reducere sicut testatur Gal. viij. de ingenio sanitatis ubi equale ponit esse tempus reducendi caliditatem et frigiditatem. sed modus est in equalis non in eodem enim tempore in quo caliditas reducitur frigiditas. in eo frigiditas cum sint qualitates actives: modus tamen non est equalis: quod si membrum frigidum alteret et caliditas membrum vicinum ledetur a medicamine frigido. multum ledetur quod frigidum est inimicum occidens et mortificans totum contrarium est de humido et sic. quoniam modus reducendi est equalis: 13

tempus non equale: humidum enim de facili reducitur a sic. sed sic. tarde ab humido pro tanto dicebat Gal. facilius rem humidam desiccare: quam sic. humectare. modum tamen est equalis: quoniam membrum sanum vicinum non alterat de quo sit curandum a sic. nec ab humido etc.

Etiam ingenium principale sumitur a virtute siue actione siue operatione membrorum. Virtus enim in primis consideranda quoniam sublimior omnium considerationum vel intentionum est in tempore sumpta ex virtute sicut dicit Gal. in fine prime particulae regiminis acuti super praeter illam partem quod si antiquus cibus etc. virtus enim in tempore morbi consideranda sicut Gal. testatur. xij. de ingenio sanitatis capitulo. v. versus illud capitulum virtus enim custoditur secundum Gal. ibidem ex custodia spirituum et principalium membrorum sicut est cerebrum cor et epa et ideo omnia illa quae corpus dissolvunt ad debilitatem faciunt sicut potest colligi ex dictis Gal. in regimine prima particula: supra illam partem quo supra si dolor etc. et ideo in talibus partibus de facili virtus dissolvitur. Si igitur aliquis fuerit melancolicus inveniens in estate quod laboraverit et abstinerit et incurrat se. certe si iniungatur sibi abstinentia cito venit ad illam tormentalem faciem Hippocrati. et ideo illico cibus dandus est: sicut testatur Gal. in pronosticis super praeter illam partem quod si sic fuerit etc. ad unam columnam cum dimidia versus principium quinti et si ista dissolvunt virtutem contraria custodire intendamus unde in custodia virtutis tanquam magistra omnium ingeniorum curandorum morborum. Circa igitur virtutis actionem et operationem quoniam operatio arguit virtutem cadunt duae considerationes. Prima talis est in virtute et actione membrorum debemus intendere.

qm̄ actiones quorundam membrorum
sunt nobis necessarie multum in cura/
tionibus morborum et quedam modicu
verbi gratia actio motiva cerebri ē mo/
dicu nobis necessaria in curationibus
morborum: qm̄ nō est necessariu in mor/
bis q̄ patiens sit viator nec ambula/
tor: sed tamē actio epatis est multu ne/
cessaria q̄ virtus nalis est q̄ curat mor/
bos fm̄ Sal. in de crisi et pro tanto in
pas. cerebri audemus apponere forti/
ter dissolutiva in pas. epatis cū dissolu/
tiuis debemus apponere aliqua stipti/
ca. Et Sal. docuit cuidā vtr̄m quodaz
infirmitas sibi apponeret aliqua stiptica
ad confortationem eius et noluit sibi
credere et euz visitaret eū inuenit eum
mortuū et laudabatur cum ille medi/
cus iret ad eum: q̄ ad locum sibi fieret
q̄ philosophi erant et ita pz ingenium
q̄ debet sumi ex virtute ad bonū. Ue/
rū tamen et secunda consideratio circa
istam materiam sumitur ex virtute et
consideratio sumpta ex virtute est cau/
sa considerationis et virtutis potentie
et omnia instrumenta ex quibus medi/
cus operatur regulat et informat die/
tam portionem et manuales scilicet per
comparisonem ad totum morbum
scz. Si enim virtus fortis est et potest
tolerare vsq̄ ad crism̄ nihil dabitur
forte nisi ydromel et similia de quibus
non est curandum. cum autem virtus
sit debilis per viā inanitionis et disso/
lutionis: et non per viam prostrationis
et repletionis aliter dicendū est si/
cut ista leguntur a Sal. super illuz am/
pbm prime particule: contemplari au/
tem oportet et. Si autem deur cibus
per comparisonem ad vnam exhibi/
tionem et virtus est fortis multum da/
bitur: q̄ virtus fortis multum potest

digerere et raro. Si v̄tus sit debilis pa/
rum dabitur et se iuenter et parum: q̄
non posset vna vice multum digerere
frequēter: q̄ nō posset tollerare ex illo
ampho et quibus semel aut bis et. et
ita patet quomodo regulat exhibitio/
nem cibi. et etiā regulat potum: hoc pa/
tet q̄ cum aqua fri. competit in se. cum
conditionibus obseruatis et inter om/
nes potentissima est virtus cum sit for/
tis sicut potest colligi ex dictis Sal. in
regimento eis qui pleuretici sunt et. q̄
aut informat portionem patet in digesti/
uis et euacuatiuis. In digestiuis patet
de oximel multe acetositas q̄ nō de/
bet dari nisi virtute forti sicut habem⁹
ab Ypo. et Sal. in tertia pte regimenti
acuti. cū loquitur de ydromelle acidissi/
mo et specialiter in illa parte q̄ si sue/
rint vires infirmi et de euacuatiuis ē pla/
num qm̄ clisteria nō audem⁹ facere nisi
virtus sit fortis sicut dicit Ypo. in regi/
mento q̄ si antiquis: si virtus et eius
etas permiserint clisteri opus est et.
q̄ multo minus audemus dabinus
medicinam vomitam. aut secessiuam:
nisi virtus sit fortis: cum omnes medi/
cine laxatiue sint nocitiue stomacho et
proprie ori eius sicut dicit Sal. in regi/
mento sup illā partē porro si pas. et.
de manuali opatione patet scidendo
vrendo et phloiano de quo Sal. spe/
cialiter docet cōsiderare virtutē sic ipse
dicit in regimēto supra illā pte: quādo
dolor ascendēdo et. et recte in fine quā/
ti quare discurrendo particulariter p om/
nia instrumenta cū quibus medicus ope/
ratur v̄tus oia regulat digerit et infor/
mat. Ad ingeniu igit sup̄tū mirabiliter
cū diligētia est aduertēdū: bene igit est
dictū q̄ sublimior oium itentionū ē inte/
tio sumpta a virtute: virtutē igitur opz

custodire: q̄ vim digerit putridā & cō/
iunctam cū se. refrigerat: sicut dicit Ga.
¶ *¶* parte de ingenio caplo. vj. in fine.

¶ Quartum ingenii curandorum
q̄ sumitur a principalitate & no
bilitate membrorum. Ga. & Aulc.
& oēs concordant i hoc q̄ cor est nobi
lius membrum q̄ sit in corpore & con/
seruatur cum nobilitate anhelitus &
sanguinis: sicut docet Gal. xj. de inge
nio. Aduertendū igitur diligēter q̄ aer
qui attrahitur nō sit corruptus mō ali
quo: & q̄ cibus sit in tali qualitate quan
titate & ordine q̄ digeratur i stomacho
& epate: & ita spiritus qui generat i cor
de erit subtilis clarus & mundus. si aut
aer sit corruptus pestilētiā: aut hūor
corrumpitur recitificet ita & confortet cor
cum medicinis cordialib⁹: & ideo valēt
in rectificando alterationes: mundifica
tiones: & similia: & ideo ista cū conue
nientia particularium valēt. acetum. cā
phora. muscus: buglosa auri puri. folia
ossium. de corde cerui: margar. iacyn
thi blacta bizantia corallus & similia.

Secundo debemus cerebrum cōside
rare qm̄ si centesima pars diminuat v̄l
in epate vel etiam in cerebro v̄l in cor
de cito fieret mors: & ideo debem⁹ pur
gare mundificare cōfortare & ea q̄ po
tissime sūt boni odoris exhibere: sicut
habet. xj. de ingenio: & pro tanto valēt
poma ru. potissime inuente in monte
petiull. & ambra & sand. & multa simi
lia iuxta convenientiā particularium.

Tertio debemus considerare epar. q̄
non dentur cibi oppilatiui. sicut est tri
ticus coctum & faba & similia: & potissi
me in casu vbi non competerent de na
tura rei. sed dentur cibi temperati i q̄li
tate quantitate & ordine. & q̄ prima di
gestio sit perfecta. & ita a duobus ergo

summe cauere debemus a nimis dissol
uentibus. & oppilatiuis. Quarto de/
bem⁹ considerare stomachum. & si de/
bills q̄ aquam frigidam nullo modo
tribuamus. sed confortemus modo cū
melle modo cū ro. modo cum zedoar.
modo cum menta & similibus. & multa
iuxta differentiam particularium com
petunt. & tamen si stomachus esset debi
lis dare non audemus. Quinto con/
sideremus pulmonem ne nimis calefi
at aut inrigidetur aut repleatur aut co
artetur. & potissime q̄ a reumate vel
sanguine non grauetur. & in talibus de/
bemus adiuuare & alleuiare cum his
que habent aspectum ad pulmonem.
sicut est yreos yfopus capill. yene. iux
ta tamen convenientiā particulariū.

Sexto consideremus complexionez
splenis. & potissime in oppilationibus
eius. & duriciem. & q̄ administremus
ea que habent aspectum ad splenem cū
deoppilantib⁹. Et dicit Galien⁹ duo/
decimo de ingenio capitulo sexto ver
sus finem. q̄ radix capparis acetum. &
mel. competunt spleni sicut absinthii
squinantum. & spicanar. epati. splen ta
men generaliter fortioribus indiget.

Septimo consideremus renes & ve
sicam & matricem & aperiantur & mun
dificentur cum his que habent aspectū
sicut est milium solis cantarides & sandi
na & similia iuxta differentiā particulariū.

¶ Quinta consideratio sumitur
q̄ a consideratione membrorum
& fabrica eorum patet sic. si
enim cerebrum purgare volumus sen
sibiliter per palatum & nares. & si insen
sibiliter potissime per commissurā an
teriozem. alia enim emunctoria nō ha
bet sensibilia nec manifesta. Si autem
pectus purgare volumus per cannam

purgabitur cū tussi. Si autē stomachū
purgare volumus duob' modis pote/
rimus sepius p vomitū iserius p seces/
sum. Si autē epar cū habeat suā fabri/
cam versus venā pfundā: iō duobus
modis poterimus purgare p vias vi/
nales: z p vētrē. si autē intestina p iserio
ra tñ. si autē renes z vesicā z matricem
p inferiora tñ. locus autē q est inter si/
phac z miracb. nullū hz emūctoriū. z
iō de difficili euacuatur vētositates z
aquositates q ibi cōtinent nisi cū diur.
aperitiuis z dissolutiuis z puitate cibi
z potus z cū bi eque a tota spē euacu/
ant aquā ydropicoz sicut est yreos z
elm de succo mēte agrestis z filia. Si
autē iūcturas purgare volum' de difficil/
li purgabim' potissime mām cōiunctā
z iō corpore mundificato vel cauteriū
vētose emplastra vnguenta z filia ap/
ponemus z ea que a tota specie euacu/
ant a iuncturis. sicut est elm de succo
ro. hermoda. turbitib. z filia iuxta con/
uenientiā pticularium. Et si volumus
purgare oppilatōes nervi obrici. aut
mām contentā in eis nervis z a pfundi/
tatibus membroz z venaz de difficili
possūt expelli. z hoc opz q medicus
sit multū expertus. z talia possūt eē si/
cut pulpa coll. q mām ducit a pfundi/
tatibus venaz. z hoc cōsideret medi/
cus que mām competāt in lepra confir/
mata z nō confirmata. Et de ista mām p
dei gratiā singulare tractatū sumus sa/
cturi z ideo aduertat z ad paralitiz. z
ad spasmū z cataractā z similes egri/
tudines. Pater igitur ex dictis quomo/
do z qualiter igentia curandi diuersifi/
cātur p diuersitates curatiōis morboz

¶ Sexta consideratio principa/
lis sumit a complexionē mē/
bz: qm quedā membra sūt nā

liter solida z dura: sicut nervi. z iō for/
tioribus indigent medicinis z in mino/
ri quāritate. sicut dictū est i capitulo p/
cedenti. quedā mollia nāliter sicut caro
iō debilis sufficit medicina. z sic ē in nā/
lib' sic i artificialib' z acqsiis firmiter
odinatur: aliqui autē habent bene muscu/
los totius corpis duos z solidos. z
iō indigent fortioribus medicinis sicut
sunt illi quoz consuetudo est multū la/
borare. z diu nō tacere sic si marinarij z
homines armoz. z agricolae. z pasto/
res z cōsimiles z illi qbus tota caro ē
rara z mollis sicut sūt mulieres zc. de
bilis medicina competit: z sicut oīum
eoz q consueuerūt esse in vmbra z de/
te corpali sicut scolares studētes z re/
ligiosi. z mercatores. quidā sūt drapa/
rij z trapesatarij. z cōsiles q' quoridie
cedūt in operatorijs. In his enī oībus
cautela maxima est operāda: pz igitur
quomodo consideratio sumpta a con/
sideratione membrorum docet consi/
derare diuersitatem ingenij curatio/
nis morborum.

¶ Optima cōsideratio principa/
lis sumit a colligātia mēbro/
rum. scimus enī ex anotomia
mēbroz q cerebrum colligat cū stōa/
cho p duos magnos nervos descēde/
tes a cerebro ad stōachū. Pater igit q
mā reumatica de facili pōt descēdere a
cerebro ad stōachū: z cū hoc pōt su/
mositates ascēdere a stōacho ad cere/
brū. verbi gratia. aliquis hz oculos de/
biles aut caput. caueat ab alleis z iui/
no forti cepis piscibus z filibus fumo/
sis. similiter qui hz stōachū debile ca/
ueat reuma. z si fuerit ca. mā odozet cā/
phorā. rosas z sādā. z si mā suēt fri/
odozet. ambriā. storacē. laudanum. z si
milia. Scimus enī p anotomiā q mā

mille habent colligantia cum matrice.
Si igitur volumus menstrua retinere
apponamus ventosas supra venas q̄
sunt sub mamillis. Si volumus post
modū puocare fiat minutio de saphe
nis. Scimus etiam p̄ anotomiam q̄ in
pal. epatis competi p̄bloia de basill
ca sinistre ptis: et propter hoc societa
tem debemus scire q̄ in pluribus cor
poribus opationes sunt seruandī de
xtum ad sinistrū et econuerso sic pōt
colligi ex dictis Gal. in ampho poste
riora capitis dolētia versus sinez: qm̄ in
te particule: scimus enī q̄ intestina ha
bent colligantia cū epate mediātibus
venis meseraicis: fluxus igit ventris
aliter curabitur cū est ex meseraicis et
aliter cum est ab epate: aliter cum a ve
nis et a toto corpore et sic de alijs: patet
igitur q̄ ingeniu curandi diuersificatur
fm̄ mēbroz colligantia.

Et auz ingeniu principale su
mitur a vicinitate mēbroz: cū
enī nervi retro trāseant p̄ dor
sum appproximatur cordi et iō stoma
chus cū vicinitatē habeat cū corde et
potissime versus orificiū sui et stoma
chus patiat compatit sibi cor: vicinita
te et iō a stomacho aliqñ venit sinco
pis valde fortis: quare stomachus est
purgandus: similiter matrix est vicina
diafragmati: et iō in suffocatione matri
cis accidit sincoptis: quare opz matricē
mūdificare a corruptis hūozibus et ap
ponere fetida naribus: p̄z igitur q̄ inge
nia curandi diuersificantur fm̄ mem
broz diuersitatem.

Una consideratio sumitur a
positione mēbroz in super
ficie vel in profundo posito
rum qm̄ cum est mēbrum in superficie
modica quātitas medicaminis sufficit

quia de facili veniet ad particulā pati
entem cum virtute sua. si autem fuerit
in profundo oportet duplicare vel tri
plicare medicī exemplum: de primo
posset esse stomachus: de secundo pul
mo matrix: renes vesica iuncturalia et
extrema cum materia coniuncta exi
stens in extremis digerat modicum p
portionem sumptam p̄ os: qm̄ iam pe
rit virtus anteq̄ sit in illo loco et ita
patet quō mēbroz positio diuersifi
cat: ingenia curandi et c.

Scimus ingeniu et vltimuz
sumitur ex sensu: quedā enī
mēbra habent forte sensum si
cut stomachus et in talibus nō aude
mus apponere mordicatura medica
mina: qm̄ ppter sensum nimiu induce
rent nimiu dolorē et ita sincoptim: que
dam aut mēbra sunt debilis sensus: si
cut ligamēta: aut nullius et in talibus
audemus fortissima medicamina ap
ponere et ista oia sūt ex dictis Gal. vj.
de ingenio sanitatis et potissime ex se
ptima parte et caplo finali et ex dictis
Aui. primo canonis sen. iij. caplo pri
mo. Statuta sunt hec ordinatio in pre
claro studio mōtis pessulanti anno dñi
M. cclxxxvj. mense Julij die mer
curij post festum beati marcial: et quia
aliqui ex socjs volunt scire dāduz est.
Intelligendum q̄ longa sunt tempora
q̄ nos abbreviauit regimētū acuto
rum et venit ad manū multoz et postea
cōpilaui opus totū de crisi et de cre
ticis diebus breuiter et c.

Exoliciunt. x. ingenia curan
dorum morbozum.

Sequitur de regimine acuta
rum egitudinum.

Regimen acutaz egritudinū cōit
nens tres pīculas: prima particula est
de regimine cibi et potus.

Regimen acu
tarum egritudinū consi
stit in tribus in dieta po
tionibus et potibus alte
ratiuis et fin h opus no
strum diuidit in tres pīculas. Prima
cōtinet dietam cibi et potus. Secūda
medicinas euacuatias. Tertia altera
tiuas seu digestiuas seu mūdificatiuas
De primo agitur sic. Cibus enī ille q
super oēm cibum conuenit in morbis
acutis vt in pleuresi et peripneumonia est ci
bus factus de ordeo et aqua. p tanto
qz ordeū est frigidū et siccū: aqua autē
est frigida et humida. Nūc autē si cōmi
sceatur mixtū erit frigidū et temperate
humidū frigidū erit: qz aqua et ordeū
cōueniūt in frigiditate et ita frigidū to
tius fortificabit. Sed in passiuis qua
litatibus discoveniūt qz ordeū est sic
cum et aqua humida et ita humiditas
aq tēpat p siccitatē ordeū: et siccitas or
deū tēperatur p humiditatē aque et ita
totū est tēperatum. Prima aqua est
passibilis alterabilis cōuertibilis et in
sumositate p modico transmutabilis.
Nūc at ordeū rōne cōplexionis et sub
stantie pseruat aqua a tali cōuertibili
tate: ordeatū autē generat sanguinē me
lancolicū et id nō cōpetit volētibz nu
trire corpus: nūc autē aqua pseruat
ipm a tali nutritiōne et cōuersione pro
pter humiditatē: et ideo ex eis consta
tur nutritibilis mixtura ita qz hec mixtio
acqrit formā nouā ex simplicibz ppter
bonitatem sue cōmixtionis et bone de
coctiōis. s. ppter quā ē cibus et medici
na et abstergit et mūdificat laxat lenit

digerit subtiliat nutrit suuat anhelitum
valet ad sereatum et ideo cibus est ex
cellentissimus in acutis passionibus.
Modus autē consiciendi ptisanam est
iste: aut enī volumus dare ptisanam
colatā aut non colatā: si colatā tunc enī
conuenit magis in ratione medicamē
tis qz cibi et accipiat ordeū bene matu
rum plenū ponderosū nō rugatū et ac
cipiatur aqua fontis mūda clara ita qz
aqua currat versus oriēs et currat su
pra lapides mūdōs aut arenā mūdā
et ex riuo accipiat. xx. scutelle aque et
vna ordeū et ordeū cōquassetur et po
natur simul in vase mundo et tūc acci
piatur cacab⁹ magnus plenus aqua et
predictū vas in cacabo ponatur et si
at ignis lentus de lignis siccis fere per
xj. horas donec coletur aqua ab or
deo quasi colore citrino: et tunc quie
scat et infrigides et coletur et vsus refer
uetur. Si autē non colatā dare volue
rimus tunc remoueamus corticē: quia
tunc magis damus in ratione cibi qz
medicamētis: et tūc sit cibus qui appel
latur ordeatū et paratur sicut auenatū
aut amig. tunc igitur ordeū fortiter cō
teratur et sine cortice et cum aqua lento
igni fortiter decoquatur ita tū qz nō ve
niat ad multā spissitudinē immo fluat
ad modū mellis: qz qn vergit ad spissi
tudinē acqrit grossiciē et viscositatē: et
ita exhibet cū modico panis zucē. ma
gis in rōne cibi. Multi autē sūt aliq mo
di cōficiēdi s; isti sufficiāt pp breuitatē
Nūc aut egritudo in qua exhibeat aut
est brevis terminatiōis aut nō. Si bre
vis aut virtus est fortis aut debilis. Si
fortis tūc dico qz ptisana et oīs cib⁹ est
auferēd⁹ nisi forte mellicratū: qz postq
egritudo est brevis terminationis: et
virtus fortis non indiget aliquo cibo.

et ideo nullus cibus est dandus. nisi quod modicum valde nutrit. ut aqua: aut aqua ordet colata: aut aqua bulita: aut aqua ubi modicum fuerit insusum de pane infuso et solum madefacto. Si autem viri est debilis et egritudo est brevis terminatio. tunc distinguo. aut enim est debilis propter inanitionem aut aliquam sensibilem evacuationem. et quod corpus consumitur et liquefit. et tunc quacumque hora et tunc cibum est dandus ut ordeatium aut avenatum: aut amid. aut broditum pulle: aut lac amig. aut spinargia secundum quod particularia conveniant. Si autem est debilis propter maliciam symptomatum. aut propter dolo rem: repletionem: et similia: virtutem propter mentia: proprie tunc omnis cibus auferendus. Si autem egritudo est longe terminatio tunc aut adsunt mala accidentia aut non. Si non tunc a principio usque ad finem debet dari ordeatium: aut consilis cibus. Si autem sint mala accidentia et consilia cibum prohibentia: tunc non debet cibus prohiberi saltem pituitosa in ratione medicine. Ea autem que impediunt sunt: ut verbi gratia. qui non potest expuere cum materia est indigesta. tunc non competit pituitosa: verum est in ratione medicine: sed bene competit ratione cibi. Sed ratione medicine competit fortius ut aqua mellis. aut oxill. aut siru. aliquis habens virtutem inacidendi: subtiliandi: aperiendi: sicut forte sirupus factus de capillis ve. endi. et se. melonum. et liquir. et ordeo. et similibus. et cum hoc impedit si esset constipatus. quod tunc deberet precedere supposito: rium: aut clistere: aut aliquod mollificativum. aut nisi cibus precedens descenderet stomachum et intestina et venas mefricas: quod tunc competit abstinencia: aut fricatio levis: et similia donec cibum transtulerit epar. aut quod corpus est pectori-

cum. et tunc debet precedere phlogia: aut dolor fortis. et tunc debent precedere calefactoria: aut aliquod accedens consimile: in quo competit pharmacia aut consimilia: aut quod instat crisis. Si autem multum expuat multum est dandum et ratione cibi et ratione medicaminis. In omni igitur egritudine tranquilla sine molestatione accedendum aliter et aliter est operandum. Hanc autem modum particularem operandi scire non possumus nisi sciuerimus formam regiminis. et quod subita mutatio est facienda vel non. hec autem forma elicitur per hunc modum. Prima consideratio sumitur ex parte medici. scilicet dispositio ad eliciendum formam quod sit solers: diligens: expertus: et memorosus. et tunc talis debet procedere per hunc modum. Subita mutatio non debet fieri nec forma regiminis transmutari nisi secundum quod corpus transmutatur a dispositione in dispositionem. Dispositio autem corporis humani non sunt. scilicet nisi sanitas et principium egritudinis: status ipse: et declinatio aliud igitur regimen competit i sanitate: et aliud in principio morbi usque ad statum. et ita de alijs. Subita igitur mutatio in regimine non debet fieri nisi secundum quod corpus mutat et si subito mutat subita erit mutatio. Unsi in sanitate competat carnes in egritudine dabo pituitosa. et ita sicut corpus subito mutat et forma regiminis subito imutat. Que autem est ista forma regiminis particularis non possumus hoc scire nisi secundum considerationem particularium. scilicet quod cognoscant complexionem patientis: et habitudinem: et consuetudinem: et etatem: et fortitudinem: et debilitatem virtutis: et nam stomachi: et regio nem. et aerem. et tempora anni. et tempora morbi et nam et causam morbi. et accidentium morbi. et aliorum consimilium. et iuxta nam istam particularium solers medicus constabit

formam regiminis: vt verbi gratia: ponamus aliquem colicum iuuenē in estate et tempore calido qui consuevit multum comedere et modo ex propinquo abstinuit et laborauit et fatigauit corpus suum: et h3 orificium stomachi debile: et est multum rarus et extenuatus. Et q̄ per dei gratiam incurrat se. forte liquefacientem corpus: cuius egestio ē spumosa: et vna vinctuosa: certe i isto clamant oia particularia q̄ statim cib⁹ offerendus est: qm̄ iste est qui non potest ieiunium tolerare: et si sibi cibuz subtrahis in breui ipsum interficis. tūc ponamus aliū phlegmaticū senem non a se nro qui colucit parū comedere: et fuit in ocio. et est multum repletus et habz orificium stomachi forte: et est musculosus: et est in hyeme: et regione frigida tunc subito incurrit feb. et se. nō est longa. tunc dico q̄ iste est qui potest a principio vsq; ad crism esse sine cibo: precipue si egritudo est breuis terminatio: q̄ omnia particularia clamant fortiter nihil dare. Si igitur isti cibus detur suffocatus velociter morietur. Paret igitur quō prudens medicus ex cōcursu particularium elicit formam regiminis. In omni morbo taz cronico q̄ acuto: tam cum apostemate q̄ sine apostemate. tā cum malitijs sinthomatū: q̄ cum tranquillitate eorūdez. Ab hac at forma adhuc indigemus vel sciamus que cibaria declinant ad subtilitatem: et que ad grossiciem: et que ad mediocritatem. vt vtatur his vel illis fm conuenientiam particularium. Iste ergo ē ordo et modus inspiciendi a subtili p medium vsq; ad grossum. Primuz igitur qd̄ est in vltimo subtilitatis est nihil dare. Secundo aqua bullita. Tercio succum malorum granatorum cū mul-

titudine aque. Quarto sirupum iulep. Quinto sirupum viol. et rosa. Sexto ydromel cum multitudine aque. Septimo lac amigō. colat. Octauo aquaz ordeī colatam. Nono brodium cicēū colat. cum multitudine aque. Decimo aquam dare vbi panis fuerit infusus. Undecimo amigō. non colatum. Duo decimo spinargia: lactuce: et consimilia. Decimotertio poma: pira: et consimilia. Decimoquarto ordeatum: auctatum: amig. et cibus qui sit de colatura fursuris: et similia. Decimoquinto brodium parue pulle nigre. Decimosextio micam panis ter lotam in aqua frigida. Decimoseptio extremitates pulloz. Decimooctauo extremitates gallopui. Decimonono accipe puas pullos albas aut nigras aut gallos paruos et similia. Vigesimo carnes eduli lactatis. Vigesimoprimum extremitates porcorum et consimilium. Vigesimosecundo gallinas: perdices: fasianos: starnes pullos: columbinos: turtures: merulos et consimilia. Vigesimotertio vitulum lactantem. et ita de alijs consimilibus. Ita q̄ ex istis omnibus sapiens medicus constabit formaz regiminis que cū morbo est conueniens. et si aliqua deficiunt possunt intelligi in predictis. et in hoc terminatur prima pars que consistit in recta administratione diete quātum est ex parte cibi in quātitate qualitate et ordine iuxta arbitriū medici predicti: in cuius industria fere omnia relinquuntur.

C Secūda particula de regimine medicinarum solutiuarum.

Secundum opus huius prescriptis capituli continet medicinas euacuatias. Euacuatio autē quedam est sensibilis: quedam

insensibilia. Sensibilia sicut phlobotomia sarnacia et similia. Insensibilis sicut calefactorium quantum de presentia. Nunc autem pleuresis aut est de plenitudine corporis: aut sine plenitudine si cum plenitudine aut dolor ascendit aut descendit. Si ascendit aut egritudo est confirmata aut non. Si dolor ascendit et corpus pectoricum et egritudo non est confirmata fiat phlobotomia de basilica: utrum autem de dextra: vel de sinistra. pleuresi existente in altera parte non est differentia. quoniam vena dextra scilicet et sinistra equaliter recedunt a trunco vena quo ramificantur. sicut innuit Galienus. super illa parte: quando dolor unde non est vena que nutriat costas superiores et inferiores que terminantur ad brachium. Sed postquam Galienus docuit anothomiam venarum que nutriunt costas superiores et inferiores: et tunc ponit anothomiam venarum que a nigra vena procedunt que per simillitudo vadunt ad brachium. Unde quedam vena magna puti procedit ab epate per medium cordis fere usque ad furculam: et tunc oriuntur due vene in dextrum et sinistrum antequam oriuntur duo guidegi: que custodiunt basilicam utroque brachio. Et iste due ut dictum est oriuntur ex puteo postquam ramificate sunt vene que nutriunt costas omnes: quia nulla ex eis proceditur ad brachium. Si igitur vena magna ad modum putei per medium pectoris ascendit dextra et sinistra basilica equaliter a puteo distabit. Si ergo equaliter et nulla basilicarum haurit ex minera: sed ex puteo medio pectoris tunc restat quod corpore pectoris co dolore ascendente nondum confirmata equale est pleuresi ex stente in al

tera parte si fiat de dextra vel de sinistra. Si autem egritudo est confirmata tunc necessario debet fieri de eadem parte. Cognoscitur autem quod est confirmata etiam materia fluxa quod dolor ascendit usque ad brachium: et talis dolor ita ascendens significat quod tota ista pars alterata et supercalefacta est: et san. quasi corruptus totus. Pars autem opposita secundum latitudinem non est dolorosa: et ideo nec sanguis corruptus. Tunc igitur convenit quod si fieret phlobotomia de parte opposita secundum latitudinem tunc evacuaretur primo bonus sanguis qui non est alteratus: et postea attraheretur sanguis partis opposite ad puteum et per consequens ad partem sanam: et ita erit duplex nocumentum. primo sanguinem bonum evacuare. secundo malum ad partes sanas attrahere. Si autem fiat ex eadem parte tunc nullum sequitur nocumentum quia evacuatur primo sanguis alteratus. secundo alteratus magis: et tunc non fit attractio ad mineras pro tanto quia basilica non transit per aliquam costarum superiorum nec inferiorum: sed procedit a puteo supravenas que costas omnes nutriunt et antequam dividatur puteus in duas venas. I. due guidegi: patet igitur quod secundum anothomiam Galienus quod in omni pleuresi confirmata debet fieri phlobotomia de basilica eiusdem lateris. et si corpus non est mundificatum: secundo aut tertio aut pluribus si expedit ex eadem vena. In hoc autem omnes sunt decepti qui credunt quod vene que nutriunt costas constituent venas in brachio quod nusquam reperitur ipsi scienti anothomiaz cum amicitia. et si corpus omnino non pectoricum competit phlobotomia etiam de eadem parte competit etiam de eadem vena. Si au

tem descendit et corpus est plectorizans
tunc debet fieri de saphena eiusdem la-
teris: quoniam si fieret de parte supe-
riori cum sang. inferior sit alteratus et
materia declinat versus inferiora: tunc
sang. traheretur corruptus ad superio-
ra et membra nobilia. Si autem fiat p
partem inferiorem tunc trahetur sang.
corruptus versus inferiora et ad mem-
bra vilia: et quia natura declinat eum i-
ferius: tunc facilius fiet euacuatio. et sic
per partem oppositam sicut superius
et inferius. tamen una oppositio in
phlebotomia debet observari: et ideo
cum dolor ad superiora ascendit ibi in
una est oppositio cum sit phlebotomia
ex eodem latere: quoniam latus se habet
per modum partis inferioris: et brachium per mo-
dum partis superioris: quia cum sit phlebotomia
ex eodem latere servat oppositio quod est
inferius et superius. corpore autem multum
plectorico existente et sanguine dominan-
te finem quod humor declinat superius et in-
ferius finem habet de eodem latere egritu-
dine confirmata vel de superioribus
vel de inferioribus. Si autem adest ple-
nitudo vel abundantia citra tamen vl-
timitatem tunc aut pleuresia est de co.
aut de phlegmate. aut de melencolia.
Illa autem que sit de sanguine notata
est in cura predicta. Si igitur sit de co.
que ut plurimum accidit in principio
ante digestionem materie. Si item
molestiam accidentium: et ut natura sit
magis potens in statu: euacuemus in
principio cum cassia fistula: manna: ca-
marindis: et similibus dissolutis cum
aqua decoctionis violarum ordeii:
iubarum et similitum. Si autem sit de
phlegmate cum carthamo: cum poli-
podio. et cum turbitis: et similibus. Si au-
tem abundaverit melencolia et fuerit

pastor: aut marinarius et fortis et mul-
culosus et orificium stomachi forte: et colli-
millia: tunc competit elleborus niger.
cum aniso: aut yeraruffi. et in parua
quantitate. et quod medicus exquisitè no-
scat naturam patientis et medicaminis.
Si autem particularia non conveniant
tunc securius est dare sene epithimi: lap-
armeni. bora. buglose. et similia. Et
est mirabiliter advertendum cum om-
nis medicina laxativa sit ut plurimum
ca. et sit venenosa: corpori odiosa: ma-
liciosa: corporis destructiva. unde si
cui purgat etiam inueterat. et ideo ex-
pedit in omni casu potissime novis da-
re diaprunis: oxilaxativum: et similia:
in quibus penitus error non cadit. Et
post acceptionem medicaminis tunc mo-
dicum debet accipere de aqua ordeii
non remaneat aliquid de medicamine
in via: et coadunetur in fundo stoma-
chi. toto autem tempore solutionis ni-
hil est accipiendum. sed postquam solutio
cessaverit minus de cibo quam consue-
rit accipere debet. Si autem plenu-
do cessaverit et universalis et citra uni-
versalitate: tunc corpore mundificato
ad euaporandum materiam coniunctam
tunc competunt calefactoria. unde cale-
factoria competunt duobus modis. unum
curant si corpus plenum non est: aut di-
gerit si plenum non est. Unde si corp-
est plenum calefactoria dolorem augmen-
tant: quia materiam attrahunt: et ita non digerunt
quare vilia precedere debent utpote phlo-
botomia vel farmacia. Si autem corpus
est mundificatum tunc calefactorium
curat. Tunc igitur aut materia est colica:
aut aquosa humida: aut melencolia. Si
igitur sanguis fuerit vergens ad cole-
ram: tunc accipiat spongia et intingat
in aqua et exprimatur et lateri quantum

calidius sustinere poterit applicetur.
et cum incipit infrigidari statim remo-
ueatur. et iterum calidum remouetur et
continue continuetur. Si autem sanguis
vergat ad aquositate[m] et humiditate[m]
et ventositatem: tunc accipiatur milb[us]
et sal. et torresiant igni sine liquore et la-
teri applicentur: et cum infrigidabitur
iterum calefiat. et ita continuetur. Un-
aduertendū est q[uo]d nullo modo debent
applicari saniem gñātia: et ideo com-
petunt semper resolutiua et non matu-
ratiua tamen didici a vetulis magis p[er]
viam experimenti q[uam] malne bismalue:
bullite pistate cum assungia porci re.
et oleo viol. soluant dolorem in pleure-
si. moretur enim emplastrum vna vice
modico tempore. et in hoc terminatur
regule euacuationis.

Tertia particula de medicinis alte-
ratiuis et digestiuis.

Etium opus nostrum consi-
tit in alteratione et digestioe.
materie. Digestiua que po-
nit hypo. sunt. v. vinuz. ydromel. oxil.
aqua. et bal. Primo docet digerere ma-
teriam cum vino. vinum autem est q[uo]ddam
forte. quoddam debile. quoddam gros-
sum. quoddam subtile. quoddam me-
diocre. et est quoddam albus. quoddam
nigrum. quoddam medius. et quoddam
stipticum. et quoddam non. Nunc autem
istud vinuz q[uo]d magis absolute compe-
tit in morbis acutis est vinū al. in cole.
subtile in substantia. sine odore et forti-
tudine q[uam] assimilatur aque in omnibus
cōsiderationibus prout est magis pos-
sibile. vinum autem grossum stipticum cō-
petit in fluxu ventris. Vinum autem forte
competit in declinatione cum materia
est grossa et viscosa et adherens q[uam] non
habet exitum cum tamen non timem[us]

de se. nec dolo[rum] capitis. nec de conuer-
sione eius in coleram nec de siti. Vinū
autem debile sine odore competit cu[m] de
istis timemus. Vinum autem dulce com-
petit in spiritalibus magis: timet autem
cum adest sitis et oppilatio: et aposte-
ma in matrice: et nimia co. i stomacho
et similibus. Secundo igitur docet di-
gerere materiam cum ydromel. Nūc
autem intelligendum q[uo]d ydromel est siru-
pus seu potio facta ex aqua et melle.
Nunc autem ydromel est duplex. quod-
dam vbi ponunt. x. partes aque. et vna
mell. et decoquatur ad perfectionem.
si mel tamen est purum non op[er] deco-
quere per se: sed si cum aqua melior ē
commixtio. Est autem aliud ydromel in
quo sunt quatuor partes aque. et vna ē
mellis. ydromel autem vbi est multuz de
aqua competit in morbis spiritalium
in rōne cibi si virtus est fortis et egriu-
do brevis terminationis: in via autem
medicaminis competit cu[m] materia nō
est multum grossa nec viscosa sed me-
diocris vel quasi in grossicie. q[uia] virtu-
tem incidendi habet. Ea autem que impe-
diunt eius exhibitionem sunt q[uia] egritu-
do sit liquefactus. aut materia grossa
viscosa: aut dominuz co. in stomacho
aut sitis: aut apostēa matricis: aut flu-
xus ventris aut oppilationes nutriti-
uorum. Si autem ydromel est cum pauci-
tate aque tunc si calor est debilis et ma-
teria multum grossa tunc competit. q[uia]
fortius nutrit et fortioris est virtutis in
incidēdo. In alijs autem casibus in q[ui-]
bus non competit cū est multitudo aq[ue]:
multo minus: et istud q[uia] citius conuer-
titur ad coleram et in oppilationem et
inflationem. et citius induceret sitim.
Tertium digestiuum est oxil. et est si-
rupus factus de aqua et melle et aceto.

duplex tamen est oxil. quoddam vbi multum de aceto. et quoddam vbi est parum. quando est multum de aceto: tunc non competit nisi virtus sit fortis et materia multum grossa et egritudo brevis terminationis. Si autem parum sit de aceto tunc competit in egritudine brevis terminationis. Et in longa virtute existente debili et materia parum grossa. Si autem materia est grossa et virtus debilis debet exhiberi oximel pance comixtionis. Si materia est parum grossa et virtus fortis. tunc competit fortis comixtionis in parua quantitate et cum multitudine aque. In omni autem egritudine cronica prius debet precedere oxil. parue comixtionis. et deinde fortis: et vt inde magis particulatiter procedamus: nullus oxil. competit in pas. spiritualium si pectus est strictum: et si adest fortis tussis. Si autem tussis est modica et spiritualia salua et forte et egritudo sit in declinatione. tunc debet dari oxil. cum decoctione liquiritie et ordei tria coclearia. et xij. de aq. Summo tamen opere cauendum est et in pas. spiritualium non prouocetur tussis: acetosa autem prouocant et in hoc sunt multi decepti. Si autem egritudo est in nutritiuis debemus semper apponere que conseruant et defendunt nutritiua secundum diuersitatem membrorum leforum: vt zuecharum: aut sandalos: aut rosas: aut modicum de menta: aut de scelopendria: et spodio: et multis similibus. Quartum digestiuium est aqua: aqua autem in morbis acutis quantius est in via medicine nisi forte in ratione potus tamen non competit. nisi cum omnibus istis conditionibus. et materia sit digesta: et egritudo in declinatione. et quod non sit cum apostemate. et quod non sit oppilatio

et quod consuevit potare aqua. et quod sit inuentis. et virtus fortis. et quod tempus sit calidum. et quod multum sitiat. et quod aqua sit bona et bene frigida. et quod accipiat cum vno magno vitreolo in magna quantitate quantum vno haustu poterit accipere sine attractione anhelitus. Quintum capitulum est de balneis. balnea autem administrantur in febribus que sunt cum apostemate. et nunc in aliquo casu competit bal. corpore existente plectorico. et non apostemate rupto. et materia digesta et se. existente in declinatione et corpore mundificato. materia existente homogenea. Bal. autem est triplex. quoddam quod vocatur solium. quoddam quod vocatur stupha. et quoddam quod vocatur empima. Solium est illud quod sit in tina cum aqua calida. in quo mundificatur cutis. et ea que viciantur cuti. et est illud quod competit contra lesentibus. et de isto videbat loqui Hippocrates. cum dicebat quod patiens oris esse quietus et tacitus. nihil agens. tunc a fumo. et quod postea parietis tinea non fuerint magis eleuate. quod via sit brevis ad lectum et quod locus vbi reponitur sit calidus. et quod suauiter a multis manibus pertractetur et diligenter et leuiter fassietur ita quod non laboret nec in aliquo cadat error. sit tractatus vacuus cum intrabit nec comedat nec potet in balneo. et postea cum calor acquisitus per balneum abierit quod sumat cibum temperate. Secundum balneum est stupha vbi debent esse tres domus lapidee. ita quod in prima oris esse aer temperatus aut parum excedens. in secunda magis calidus manifeste in tertia multum calidus. et hoc bal. magis competit in via preseruatiua. quod est ab interitibus mundificat. si non sit plectoricum. et debet fieri post exercitium et cum frictione fortis. vt non fiat subito mutatio.

D iij

debet parum morari in prima domo.
et in secunda magis. et in tertia quantum
indiget. et seruentur regule dicte in pri-
mo balneo. Tertium bal. est paria et po-
test fieri quatuor modis. Primus est quod
corpus plenum aquositatibus infrigi/
datum corpore tamen mundificato. in die-
bus canicularibus debet sepeliri usque
ad os in arena maris in meridie. et co-
operiatur caput eius ut non incurrat
ephimeram. Secundo modo potest fieri
in casu predicto cum conditionibus pre-
dictis in paupere. lento phlegmatico
corpore mundificato quod ponatur in fu-
mo calido. et diutius imoretur. Tertius
modus in casibus et conditionibus pre-
dictis quod fiat fouea in terra et ponantur
in fouea carbonem igniti de iunipero. et
constituatur crater ferreus supra foue-
am. et supra craterem ponatur multitu-
do ebulorum: et patiens nudus iaceat
supra craterem. et ex illis sic paratis ebu-
lis vndique totaliter inuoluatur. Quar-
tus modus cum conditionibus predi-
ctis est quod fiant duo ignes comparati et
patiens ponatur in medio et voluatur
vndique donec incipiat fumare. et frices
fortiter. et ita curabit si deus voluerit. Ali-
qua tamen possumus addere ad predi-
cta. Pleuresis autem sit de sanguine ver-
gente ad co. cuius signum est. quod iuue-
nis colericus. et quod laborauit: et est vi-
na rubra et tenuis cum siti et amaritu-
dine oris. et sputo citrino: et cum dolo-
re acuto pungitiuo intollerabili et in ta-
li casu digeratur materia sic. R. endi-
scar. lact. epatice. rad. vngule cabaline
capill. ve. re. an. z. ij. iij. se. fri. florum ne-
nuph. liquiri. mund. an. z. j. ordei cum
cortice. lib. s. panis zuccha. lib. j. fiat si-
rupus clarificatus. Si autem pleuresis
fuerit de san. vergente ad naz phlegma

tis. quod cognoscitur quod phlegmaticus de
complexione cum venis strictis et quod
senex. et vixit in ocio. et cum plenitudi-
ne cibi et potus. et eructatione aceto-
sa. et vrina remissa. et sputo albo globo-
so. et modico dolore. tunc cum talibus
conditionibus digeratur materia sic. R.
rad. brusci. sparagi. et se. brusci. et se.
sparagi. an. z. s. capill. ve. re. z. ij. endi-
scar. an. z. j. se. melonis. se. end. se. scar.
an. z. ij. liquiri. z. j. et ordei. z. ij. mell.
z. j. zucchari. lib. j. fiant siru. lib. j. et s.
Si autem san. vergat ad melencoliam quod
cognoscitur quod melencolicus. et quod ha-
bet venas strictas et angustas: et est ex-
tenuatus. et plenus cogitationibus et cum
acetositate trahente ad siccitatem. et cum
vrina tenui et remissa: et sputo liuido
aut nigro. et dolore non multo. sed cum
gravi et poderoso. Digeratur materia
sic. R. rad. apij. buglose. boza. capill. ve-
ne. re. cicoree. end. scar. an. z. ij. se. endi-
se. melonum. se. scar. se. brusci. se. spara-
gi. an. z. j. liquiri. ordei. ana. z. ij. panis
zucchari. lib. j. fiat siru. clarificat. usque
ad lib. j. et s. Si autem materia fuerit gros-
sa: viscosa: adherens: cum strictura pecto-
ris. et que non habet exitum nisi cum tussi la-
boriosa et cum difficultate magna. tunc co-
petit gargarisma. ita tamen quod non trans-
glutiat. R. yfopi. yreos. ana. z. ij. ca-
pill. ve. re. fenugre. orobi. se. melonum.
liquiri. vuay. pas. mund. caricay. iutu-
bay. ordei. an. z. j. mell. lib. s. aceti al.
z. s. fiat decoctio usque ad lib. ij. et de
hac decoctione gargarizet sepius in die
et nocte tenendo in ore quod diu poterit. Ul-
terius intelligendum quod in omni pas. et tuf-
si. et labore spiritualium de materia ca. aut cum
discrasia ca. fiat tale coditum. R. capill.
ve. re. z. ij. iij. se. fri. an. z. j. vuay. pas.
mund. a cortice. et abarill. caricay. succu

quiri. ordei mund. añ. 3. g. cādī. penidī.
 dragaganti. gūmī arabi. añ. 3. 5. zuech.
 lib. 5. omnia simul cum toto in ultimo
 conterantur et misceantur. et fiat condi-
 tum et ponatur in sole et similibus cali-
 dis. donec fuerit fermentatū. et postea
 die ac nocte continue accipiatur lābē-
 do. Si autem materia fuerit grossa si-
 ue viscosa tunc. R. radi. yreos. yfopi.
 sumitatum. origani. calamēti. sol. satu-
 regie. capill. ve. re. añ. 3. g. fenugre. liqr.
 ordei añ. 3. j. mell. lib. 5. conterantur i
 ultimo et fermentetur in sole aut simili-
 bus. et sumatur lambendo diutissime i
 ore tenendo.

De recapitulatione.

Um oīs plixitas nouerca sit
 virtutis veritas. id ego vidēs
 libru regimēti diffuse tradi-
 tom: sui motus amore focū mei magi-
 stri Joannis de confluento hūc librum
 a capite breuiter sub quodaz epilogo
 pertractare. Regimen acurariū egriu-
 num in tribus consistit in dieta et poti-
 bus alteratiuis. et medicina. Ideo pri-
 mo propono contradictiones medico-
 rum ponere. Secundo rectam admini-
 strationem dicte in cibo scribere. Ter-
 tio de potibus alteratiuis determina-
 re. Quarto de medicinis euacuariuis
 tam sensibilibus q̄ insensibilibus dis-
 currere. Quinto de bal. consumare: et
 si scōa successerit fortis postea me ad
 alia prepabo. Extirpanda sunt vicia
 anteq̄ seminetur virtutes: et ideo de cō-
 tradictione medicorū videamus. Qui-
 dam in principio egitudinis inaniebāt
 patientem et in statu eum replebant. et
 in replendo otuerfificabantur: q̄ qui-
 dam dabant ptisanam non colatā: qui-
 dam colatam: quidam potuz aque mī.
 Alij erant qui primo dabant: et postea

manebant. et postea dabant. Alij erāt
 qui in toto tempore egitudinis nihil
 dabant cum deberent dare. Alij dabāt
 grossum ptisanē in qualibet egitudine.
 Alij ptisanam colatā. Alij semper po-
 tum mī. Error omnium istorum patēs
 est primi errabant cuz subito inanirēt.
 Unde omnis subita mutatio nocet. et i
 sanis: et in egris. Errabāt igit ipm ianī
 endo. necnon errabant replendo. q̄ nī
 hīl oz dari in statu qd in principio phl
 beat. Nunc aut cib⁹ prohibetur in pri-
 cipio per eos. quare in statu dari nō de-
 beret sed isti qui dabant in statu erra-
 bant quidam minus et quidam magis.
 Illi qui dabant ptisanam non colatā
 magis errabant: et illi qui colatam mī/
 nus. Secundus error principalis ma-
 nifestatus est cum ipsi facerent subitas
 mutationes: in eo q̄ dabant in princi-
 pio egitudinis non errabant: sed in eo
 q̄ postea subito inaniebant: et iterum
 postea subito replebant. Errores autē
 omnium alioz aperti sunt: q̄ replere
 non replendum: inanire non inanendū
 malum est. ipsi errant hui⁹. quare rē.
 Dare ptisanam non colatā cū nō debe-
 rent dare. et colatam cū deberent dare
 grossum: et potum cum nihil deberent
 dare satis manifestus ē q̄ errabant. Ut
 so de primo videndum est de secundo
 videlz de recta administratiōe cibi: q̄
 cib⁹ exhibetur per comparationē ad
 virtutem. idēo de virtute distinguam⁹.
 Virtus acutē febricitantis aut est for-
 tis: aut debilis. si fortis: aut est fortis
 absolute. aut cōparate si absolute for-
 tis ē: tūc demus ptisanā colatā: et hoc
 fin sufficientiā. Si virtus sit debilis.
 aut ē debilis in se. aut per cōparationē
 ad morbum. Si per cōparationē ad
 morbum: tunc in toto tempore egritud-

diſis niſi dari debet donec poſt criſis
niſi egritudo eſt liquefactua ⁊ corpo
ris coſumptiua. qđ cognoscitur qđ ege
ſtiones ſpumole ſunt. ⁊ tūc piſana nō
colata debet dari. ſi ſit debilis in ſe tūc
a principio egritudinis vſq; ad finem
da piſanā non colatam. niſi ita eſſet qđ
eſſet conſtipatus: quia tunc non debet
dari ſed potius debet facere cliſtere vſ
ſuppoſitorium. ⁊ hoc ſm virtutem ⁊ ni
ſi ſeces ſanitatis adhuc eſſent inuente.
Vnde permittendum eſt qđ deſcendāt
per ſe vel p artificio ⁊ niſi poſſet ex/
create: qđ tunc magis competit oxil. ⁊
niſi fuerit criſis proventura. ⁊ niſi fue/
rit timendum de malis ſynthomati/
bus. Si ergo aliquod iſtorum non aſ/
fuerit piſana continuanda. modus at
dandi diuerſificatur penes conſuetudi
nem. In ſanitate ſi bis conſueuit come
dere: bis in egritudine. ſi ſemel: ſemel in
egritudine da. ⁊ poſtea muta eum ad
bis. Quantitas debet eſſe non multa.
non parua. ſed mediocriſ. Itē ſi ſit val
de debilis propter ſe vel propter ſe. liq
factiuam piſanam non colataz da. Si
adhuc magis aliquantulum fortis co/
ctaz da. Si adhuc magis potens aquā
in qua fuerit panis infuſus da. Item ſi
viſ dare piſanā magis via cibi qđ me
dicine: piſanam tunc non colatam da.
Si magis via medicine qđ cibi tunc co
latam da. Item ſi viſ dare piſanam in
via medicine pone. xx. lib. aque. ⁊ vnā
ordei non excoſiati. ⁊ bulliat vſq; ad
lib. j. Item eligas ordeum maturū i/
ſtatum ponderoſum. Item ſemper in
egritudinibus da groſſiorem cibuz in
mane. ſubtiliorem in ſero. in cronicis
econuerſo. Item in vna comestione ci
bus ſubtilior precedat groſſiorem. Itē
non dormiat immediate poſt cibuz. Hoc

viſo videamus de tertio: ⁊ qđ digeſta
medicari oꝝ ⁊ mouē nō cruda. iō pꝛio
de digeſtiuis ⁊ poſtea de euacuatuiſ
videamus. Digetiua ſunt quatuor: vi
nuz: ydromel: oxil. ⁊ aqua frigida. Pri
mo videamus de vino. Vinum aliud
dul. aliud ponticum. aliud odoriferuz
aliud non. aliud groſſum. aliud ſubtile
aliud forte. aliud debile. aliud album.
aliud nigrum. Vinum dulce competit
in apoſtematibus ſpiritualium ⁊ adiu
uat ad ſcreandum. niſi apoſtema fuerit
in nutritiuis vel ipſe fuerit colericus. ⁊
apoſtema fuerit ruptum. ⁊ febris fue/
rit in declinatione. Ventrem enī laxat
ponticum ſolum cōpetit in diaria. odo
riſerum competit niſi timeamus de re/
pletione cerebri: ⁊ debilitate eiꝿdem.
Non odoriferum competit quando
caput eſt debile. Groſſum competit qđ
venter fluxus eſt ⁊ timemꝰ de dolore ca
pitis. Subtile competit quando mate
ria groſſa eſt ⁊ volumus eam incide/
re. forte competit quando non time/
mus de capite ⁊ indigemus magna in
ciſione. Vniuerſaliter autem vinum al
bum: aquoſum: ſubtile: debile: magis
competit in digeſtione ſe. non enim ſa/
cit dolorem capitis nec conuertitur in
co. ⁊ facit multa iuuamenta. Nunc vi/
deamus de ydromelle. ydromel enim
eſt ſirupus compoſitus ex aqua ⁊ mel
le. ⁊ mel non debet decoqui ſi bonaz ⁊
purum inueniatur. ſe. autem in qua cō
petit aut eſt cum apoſtemate. aut ſi/
ne. Si cum apoſtemate aut eſt in ſpi/
ritualibus: aut in nutritiuis. Si in ſpi/
ritualibus tunc competit in eſtate cum
aqua frigida. in hyeme cum aqua cali/
da. Si apoſtea ſit in nutritiuis nullo
modo competit. Si vō febris eſt lique
factus hoc dupliciter. aut igitur eſt bre

vis terminationis. aut longe. Si longe
nō cōpetit. si brevis aut habet vētrē la-
xum aut non. si sic q̄ sit nimis lax⁹ non
competit. Unum laxat etiam habenti
bus co. in intestinis. si non est laxus ⁊
sit brevis terminationis ⁊ se. non sit liq̄
faciua ⁊ apostema non fuerit in inte/
stinis tūc ydromel competit. ydromel
calide complexionis est. vnde videā/
mus de oxil. oxil. ⁊ secantiabi sunt idē
⁊ sit de aceto ⁊ melle: ⁊ aqua fride cō/
plexionis est. Duplex est oxil⁹ multe
cōmixtionis aut parue. Si multe com/
mixtionis ⁊ morbus est cum aposte/
mate in spiritalibus ⁊ virtus fortis.
tunc competit: tamen in parua quanti/
tate. Si sit oxil. parue cōmixtionis ⁊
virtus debilis ⁊ materia parum gros/
sa viscosa tunc competit in moderata
quantitate. si parum grossa ⁊ virt⁹ for/
tis tunc non competit multe cōmixtio/
nis nisi forte in valde parua quantita/
te. proportio debet esse recta vtrobiq;
virtus fortis ⁊ materia grossa. oxil⁹
multe cōmixtionis ⁊ econuerso. si pa/
rum grossa ⁊ virtus debilis oxil. debz
esse parue mixtionis. si apostema fue/
rit in ventre tunc virtus aut est fortis:
aut debilis. si fortis tūc competit. si de/
bilis non competit. si apostema fuerit
in epate aut in splene non competit nisi
aliqua confortatiua membri ponantur
vt triafo. vel zuchā. In epate ⁊ in
splene. si egritudo sit sine apstemate.
aut erit cronica. aut acuta. si acuta. aut
virtus fortis. aut debilis. si fortis tunc
competit ⁊ multe cōmixtionis. si debi/
lis tunc oxil⁹ parue cōmixtionis com/
petit. si egritudo sit cronica tunc semp
conuenit parue acetositatis. Quarto
notandum est de aqua. aqua enim frī/
gida competit in se. acuta bis cōditio/

nibus obseruatis. q̄ sit iuuenis ⁊ virt⁹
fortis ⁊ consueuit potare aquam ⁊ ma/
teria sit digesta ⁊ non fuerit apostema
nec fuerit oppilatus. nec fuerit in me/
dia etate. ⁊ aq̄ sit frigidissima. ⁊ hauri/
at in multa quantitate subito. ⁊ q̄ mul/
tum appetat potare. ⁊ ipse sit coleric⁹.
⁊ egritudo sit colerica. his conditioni/
bus obseruatis ⁊ non aliter debet da/
ri. Vt si de digestiuis postea videamus
de euacuatuis. tūc euacuatua sint du/
plicia. quedam sunt sensibilis. quedam
insensibilis. Primo autem de euacua/
tiuis insensibilibus videamus. Ista au/
tem sunt calefactoria. Calefactoria sūt
triplicia. Primum est humidum. ⁊ sit
ex aque positione in vase eneo seu vi/
treo seu terreo. Secundum est partim
humidum partim siccum partim mor/
dicatum incisuum. ⁊ sit ex ordeo ⁊
orobo torrefactis: ⁊ in sacculo positis.
Tertium est siccum acutum mordica/
tuum. ⁊ fiat ex sale ⁊ milio. Ista autē
competunt fm diuersitatem materierū
quandoq; est apostema colericum. ⁊ i/
tali competit calefactoriū primum qđ
est humidum. Si materia fuerit visco/
sa grossa. tunc cōpetit scđm calefacto/
rium qđ est partim siccum ⁊ partiz hu/
midum: quedaz est materia sanguinea
aquosa subtilis ⁊ tunc compet tertium
calefactorium qđ est siccuz ⁊ mordica/
tuum. sed ante applicationem istorū
debemus considerare vtrum corp⁹ sit
plectoricum aut non. si non tunc in p̄ci/
pio debemus calefactorium applica/
re. ⁊ si materiam peccantez non cogno/
scimus apponamus primum calefacto/
rium. si non iuuat apponamus secūdū
⁊ in applicando debet esse cautela. qz
inter calefactorium ⁊ latus debemus
pannos lineos apponere. ⁊ calefacto/

fluz vndiqz circuire: z cauere ne sum⁹
 vadat ad nares nisi materia expeteret.
 Si corpus fuerit plectoriciū qđ cogno
 scimus qđ per calefactoriuz non iuuat.
 tunc aut dolor vadit versus superiora
 aut versus inferiora. si vadat dolor ad
 superiora tunc competit phlobotomia.
 z hoc si materia sit in fluxu de basili/
 ca eiusdem partis. Si materia sit flu/
 xa tunc competit de mediana eiusdem
 partis. z hoc tñ extrahendo donec
 color sanguinis permutetur. Si mate
 ria vadit ad inferiora tunc cōpetit fm
 Bal. phlobotomia quantum est de se/
 curitate fm hypo. competit farmacia
 vt ell's niger repressus cuz catartico vl'
 sellichinuz cum asa z illud dabatur in
 tempore hypo. Nos vō qui sumus in
 alio climate. non vtimur illis medici/
 nis. sed venuris lenitiuis cum cassiati. z
 similibus. Post receptionem medicie
 debemus eum nutrire cum aqua ordet
 moderate. Hoc vīso videamus de bal.
 febris aut aut est cum apostemate aut
 sine. Si cum apostemate tunc nō com
 petit nisi materia digesta z apostema
 te rupto. z febre existente in declinatio
 ne. Si sine apostemate fuerit aut cor/
 pus est plectoriciuz aut non. Si plecto
 ricū non cōpetit balneū. Si nō est ple/
 toricum hoc dupliciter. aut materia ē
 homogenea. vt est colera citrina. z tñc
 competit: aut est etherogenea. z tunc
 non competit balneum: z hoc potissi/
 me materia existente pauca: qz resolu
 retur subtile z remaneret grossū. Nūc
 aut ipse non debet intrare bal. z hoc i/
 mediate post comestionem. nec come/
 dere in balneo: z debet esse tutus a fa/
 mo: z loquela: z lectus vbi iacebit sit
 calidior qđ consuevit: z non multuz cre
 bre projiciatur aqua z permutetur sua

uiter z desiccetur cum mantilib⁹. z via
 sit brevis a lecto ad tinam: z parietes
 tine non sint multum eleuate: z habeat
 aptos ministros: z sic per dei gratiam
 in acute febricitantibus completuz est
 regimen. ¶ Et tu per viā exempli fm
 magis z minus potes idem intelligere
 in cronicis. z si cōplete dicta hypo/
 cratis non aggregaui peto ventam de
 obmissis zc.

¶ Explicit tractatus de regimine ac
 torum translatus a magistro Ber. de
 Sordonio zc.

¶ Incipit tractatus de pronosticis qđ
 v. continet partes. In prima parte do/
 cet predicere naturam morboruz. z cō
 tinet. v. capitula.



Enectus ^{do/ mia}

obliuionis ē. nota au
 tem cum scientia pte/
 dieēdi sit ardua z dis
 ficilis: necnon ē mul

tum vtilis. ideo signa pronostica z di/
 es ceticos intendo sub quodam epl/
 logo pertractare. vt mee sit solatium se
 necturis. non confidēs in aliquo de me
 is viribus sed de vbertate gratie salua
 toris. Si aut in hoc opere aliquod di/
 cum fuerit pertractabile ex me illud
 fateor esse. si autem aliquid boni fuerit
 ibi nō a me: fuit sz ab illo cui hec roga
 Qui siccam rupez fundere iussit aqz.
 Scientia autem predicendi est vtilis
 ad multa qz audita pronosticatione ve
 ra patiens redditur obediens z imagi
 natur qđ medicus potens est ipsum cu
 rare. Subuenit etiam: futuris pericu/
 lis: z preseruat medicum ab infamia z

dehoneſtate: ⁊ per conſequens cuꝝ co-
gnoscat ſtatim ſcit dietare: cibare. ſiru-
pum ⁊ medicamina applicare. ⁊ parti-
cularia etiam remedia adhibere ſicut
videbitur ſuo loco. Clauis autem toti-
us pronotiſticationis conſiſtit in compa-
ratione virtutis ⁊ morbi. qꝫ ſi virtus ſu-
peret morbuꝝ curabitur proculdubio
qꝫ ex aliquo non ſit ſanitas niſi ex cō-
pleto dominio virtutis ſupra materiaꝝ
morbi. Si autem morbus dominetur
tunc morietur. qꝫ nihil aliud eſt mor-
qꝫ completum dominium morbi ſupra
naturam. Fortitudo autem virtutis co-
gnosciatur ex fortitudine operationis.
cū opatio arguat virtutē. Si igitꝫ ſit
ſalua ⁊ imago. ⁊ ide mēoria. ⁊ ſen-
ſus bon⁹. ⁊ motus. ⁊ ſonus: ⁊ vigilia: ⁊
operationes ubiqꝫ ſenſu ſunt perfecte.
decubitus ⁊ motus totius corporis.
Tunc prima baſis eſt ſalua. ⁊ per con-
ſequē vna virtute ſalua reliqua rema-
nent in ſua diſpoſitione. Si autē anbe-
litus eſt laudabilis ⁊ pulſus equalis ⁊
ordinatus. tunc virtus cordis eſt ſalua
⁊ per conſequens totuꝝ corpus: qꝫ vna
virtute leſa relique non poſſunt penit⁹
eſſe ſalue. Si autē egeſtio appetitus: ⁊
vrina fuerint laudabiles. tunc virtus na-
turalis eſt ſalua. ⁊ per conſequens to-
tū corpus: qꝫ ſi vna virtus multum
patiatur ⁊ omnes patientur: aut ratio-
ne vicinitatis: aut ratione colligantie.
Ex his omnibus igitꝫ fortitudo toti-
us ſignificatur. ⁊ ſim qꝫ magis ⁊ minus
reſident ab his ſic hec virtutes erūt de-
biliores ſꝫ plus aut minus. Fortitudo
autem morbi cognosciatur poſſime ex
virtutis proſtratione. ⁊ ex nimio do-
lore. ⁊ calore multum intenſo. ⁊ ex in-
quietudine. ⁊ in potentia tolerandi: al-
leuiatione: ſit intolerabili: inſomnieta

te: ⁊ qꝫ applicatio medicaminum non
conferat ex magnitudine apoſtematuꝝ
⁊ nobilitate membri ⁊ multitudie ma-
terie ⁊ furia eius: ⁊ ex reliquis acciden-
tibus pernecabilibus. Ex his omnib⁹
vehemens morbi malicia ſignatur. ⁊
ſim qꝫ iſta ſynthomata remittuntꝫ plus
aut minus: morbi malicia eſt minor ſꝫ
plus ⁊ minus: ⁊ poſſime cum dolor
eſt modicus aut nullus qꝫ dolores pro-
ſternunt virtutes. cum dolor eſt lenis
quietus non pungitiuus non creſcens i
tactu. ⁊ etiam cum tolerat egritudineꝝ
cum patientia ⁊ leuitate poſſime: cuꝝ
fuerit delicatus p naturam. Ex his igitꝫ
morbi malicia maior vel minor ſigna-
tur. qui igitꝫ in his baſibus ſe appo-
diauerit. ⁊ perfecte ſine mentis caligie
inrer iſta comparauerit in pronotiſtica-
tione nunqꝫ decipitur. nec etiā in opere
quia ſcientia predicēdi ⁊ operandi ſūt
annexa ad inuicem. ſic ergo conſideret
ſempiternalitꝫ ſimul erit idebile nomē.
¶ Hoc igitꝫ opus in quinqꝫ diuiditꝫ
partes. in quazꝫ pꝫa natura morboꝝ.
¶ Secunda naturam temporum.
¶ Tertia naturam paroxiſmorum.
¶ Quarta nam accidentium.
¶ Quinta naturam dierum criticorꝫ.

¶ Incipit prima particula que docet
predicere naturā morborum. ⁊ conti-
net. v. capitula.

¶ Caplm. i. prime particule docet p-
notificare in tertiana interpolata ſim-
plici ſingulari ⁊ correlatiua eius.
¶ Caplm. ii. prime particule de pnoſtica-
tione in ſe. quotidiana.
¶ Caplm. iii. prime particule docet pno-
ſticare in ſe. quartana interpolata ſim-
plici ſingulari ⁊ correlatiua eius.

Capitulum. liij. docet de pronosticatione
in morbis compositis.

Capitulum. v. prime pticule docet pronosticare de se. et differentia in eisdem.

Capitulum. primus docet pronosticare in tertiana interpolata simplici singulari et correlativa eius.



IN morbis

pronosticare non possumus nisi morbum cognoscamus: et ideo morbi cognitio precedere debet. scilicet. n. putrida sola simplex singularis non est nisi quadruplex sicut est se. co. phlegmaticus: melencolicus. sanguis autem si putrescat in fletu propter suum temperamentum putrefactione perfecta sub forma propria manere non potest. quoniam altera pars convertitur in co. et altera in melencolicam: ideo non facit se. simplicem sed simplicem compositam: et ideo se. non sunt simplices nisi tres in quibus in primis animus exercitatus est ut melius compositis cognoscant. Se. autem tertiana cognoscitur per res naturales: non naturales. et contra naturam. Intelligendum enim est quod cum materia putrescit in tra venas se. continuatur generat. Si autem extra interpolatam. ponamus igitur quod aliquis patitur se. interpolatam tunc poterimus scire utrum sit tertiana vera vel nota. Si fuerit colericus: multus: pilosus: venas habens latas: audax: animosus: somnians se videre ignem: et volare de monte in montem: et videre bella: et aer sit calidus et regio calida: et quod consuevit laborare. sollicitus esse: et comedere ca. et parum: et sebris incipit cum rigore: quod rigor est tanquam

si cutis acubus pungeretur: et duravit accessio. xij. horas vel minus: et urina est rubra et tenuis. et pulsus a principio tardus postea velociter. postea frequens semper tamen equalis et terminatus est paroxysmus per vomitum co. aut secessum: citrinum et sudor est vaporosus. Certe cum omnia ista particularia conveniant cum tertiana vera sola simplici singulari. tunc his coniunctis exquisitis in actu pronosticandi consurgere debet iudicium: et per consequens operandi. Pronosticatio igitur erit talis egritudo terminabitur in septem periodis. cuius prima accessio erit debilis. secunda fortior. tertia magis fortis. quarta fortissima. et ibi erit status. quinta autem magis debilitatur. et sexta magis debilis. et vij. debilissima: aut nullam pronosticabit. et quod infra. xiiij. dies terminabitur. et quod cum aliqua evacuatione manifestata cum vomitu: vel plurimuz. et sudore. et secessu. aut fluxu san. narium pronosticabit dolor capitis vigilas fortis situm intollerabilem. Ista autem omnia contingunt: quod materia est colerica pauca quantum est de se. subtilis causa mobilis furiosa: et ideo ista arguunt velocem motum et fortem: que quod causa. subtilis penetrativa: pungitiva mordicat: dolorem inducit et vigilas. et situm potissimum cum alia particularia conveniunt. Preconoscit igitur medicus quod status erit in die septima. et terminatio in quarta decima aut infra. et quod scia predicta non est finis medicine. ideo his cognitis animus non quiescit. ideo materia cognita et elongatione status. modum affligendi: et quomodo medicus scit dietare et medicamina applicare. quod igitur status est in die una: subtiliata dieta non competit ei: et quod interpolata et precebeis potissimum. et potissime

quartus. Tunc igitur in die accessiois si virtus posset tollere non datur alius cibus nec potus donec in declinatione paroxysmi. et si non possit tollere ex hoc quod tarde incipit paroxysmus et cibus datur ante paroxysmum per octiduas horas lac amigdonum aut mica panis ter tota in aqua frigida dulci. In toto autem paroxysmo potissime in principio non accipiet cibum neque potum; nec dormiet. In declinatione autem potest cibari cum lactu aut brodio pulle al. cocte cum seminibus frumenti aut cum ordeato: aut cum auenato. potus sit aqua ordei. In die autem interpolationis potest vti parua pulla cocta cum lactucis sine sale. et vti no debilissimo cum magna multitudine aque. et quia in dieta non est finis. id oportet medicamina adhibere. Medicamen igitur erit tale. R. succi cucurbitae. succi portulacae. ana lib. 5. lentiginis. aq. fontis. 3. iij. iij. se. fr. mund. 3. ij. panis zucha. lib. 5. fiat sirupus. Purgetur sic. R. viol. M. iij. florum baragi. 3. ij. fiat decoctio. et in decoctione resoluetur cassia. mund. 3. ij. et datur in auro ra. fomentatio fiat talis. R. folia vitis albe: folia salicis: folia cucur. an. foliorum ros. viol. an. lib. j. decoquantur in aqua et cum tepida fuerit fomententur pedes: et genua: et brachia: et collum: et facies. et domus sit subterranea tota aspersa aceto et aqua ro. et nenuphare et sandali. et camphora. et sic curabitur si deus voluerit. Cum autem sufficienter redactus fuerit conferuabitur sicut sanus. et ibi est finis: quia sanitas est finis. Tertiana autem nota appellatur cum non est vera. sed materia colerica non est pura. sed est ibi aliqua portio phlegmatis admixta. et quia particularia non conueniunt: utpote quia senex cum hyeme:

et ita de alijs: et secundum quod plus et minus particularia conueniunt. Pronosticatio est de elongatione status plus quam in tertiana vera. et ita de accidentibus. et ita generaliter medicamina magis subtilitativa et sic de alijs omnibus secundum naturam particularium adunatis. et si vellet hic particularia pertractare multum prolongaretur opus. et non esset de honestate cum non eua dat liber a vituperatione vituperantis. sua autem relatiua. scilicet tertiana continua de eadem materia est cum tertiana interpolata. nisi quod materia tertiane continue est in venis cum sanis. Est ergo tertiana continua de materia co. intra venas conclusa per totum expulsa. In interpolata tamen materia est extra venas et loco vno coartata. Tertiana autem continua non separatur nisi cum separatione perfecta que non reuertit. calor autem est tactu intensus. pungitius vitius ledens tactum. quod non est in tertiana interpolata. In hac autem pronosticatio est alia et alia. et operatio particularis: et elongatio status alia et alia: secundum quod particularia conueniunt plus vel minus. Sapiens ergo medicus qui non vult pronosticare et operari in simplici interpolata scit omnino agere in sua relatiua continua non audeo tamen nimis pertractare timens prolixitatem. Unum tamen est intelligendum quod vna et eadem materia diuersas facit egritudines secundum quod in diuersis locis est sita: ta co. ergo autem est putrefacta aut non. Si putrefacta autem intra venas aut extra. si intra autem in venis proximis cordi. et tunc generatur caisson: aut in venis remotis. et tunc generat continuam tertianam. si autem extra venas aut colligitur in loco per viam apostematum aut non. si non et putrefiat aut in vno

loco aut in diuersis. si in diuersis locis extra venas ut per viam collectionis putrefiat co. tunc creabit duas tertianas que in vno die duos. s. faciet paroxysmos. Si autem in vno aut est multa aut parua. si multa tunc generat duplicem tertianam interpolatam. si paucam simplicem. Si autem materia colligatur in loco et coadunetur ad apostema tunc aut est adusta aut non. si adusta generat herilipila quod interpretatur sacer ignis. si non est adusta tunc generat apostema colericum cum duricie et dolore et rubore. Si materia non est putrefacta. tunc aut est in toto corpore aut in parte corporis. Si in toto corpore aut est in carne aut in cute. si in carne generat lepra. Si in cute aut vniuersaliter aut non. si vniuersaliter tunc generat icterum citrinum. si non morpheam ru. quia morphea est defectio cutis maculosa. Si autem sit in parte corporis tunc diuersa generat. sicut est scabies aut pruritus: aut pustule parue: aut impetigo: aut aliqua infectio: aut ulceratio: aut vomitus: aut egestio est co. aut sudor: et consimilia.

Capitulum. ij. de pronosticatione in febre quotidiana.



Sicut pronosticatio preceat operationem. ita cognitio pronosticationem. et ita qui vult in se phlegmatica pronosticare prius oportet eam cognoscere. Cognoscitur autem sic ponamus aliquem febricitantem interpolatam et sit phlegmaticus. cum venis stricis plenis. et sit piger: humidus humiditatibus plenus. et qui somnet se natantem aquis et submergi in eis. et qui sit in hy-

me et tempore frigido. et clausus sit in tuata iter valles circa aquas. et qui vixerit in ocio. et cum multitudine cibi. et qui se incipiat cum modica frigiditate et ex tremis febribus. et calor non sit nimis intensus: nec inflammatus. non sitis. et qui vrina sit remissa. et pulsus paruus immodicus tardus inordinatus non accedens: ut in iuene ad multam velocitatem et frequentiam. et qui paroxysmus extendat se circiter. xvij. horas. et qui terminetur per sudorem. aut per aliquam euacuationem manifestam. Tunc dico quod omnia ista declarant quod hec febris est quotidiana interpolata simplex singularis cum conuenientia particularium. Tunc cognita egritudine poterit pronosticare quod egritudo erit longa valde. et qui statim erit remota a principio: et similitudine non erunt maliciose. et qui interpolatio erit modica. et qui accidentia erunt longa et sine magno impetu in longo tempore terminabitur paulatim. et qui erit parua sitis. somnus profundus. pigritia multa. et consilia. Et quod finis non est huiusmodi ideo notandum est quod animus non est satiatus. dicta ergo accedat ad grossiciem: sicut est breuius dicitur: carnes eduline: vinum limphatum mediocriter cum aqua petro. boza. et filia. Nam igitur digerat in primis cum oxil. diu. et purget cum yerap. et somnet cum aqua decoctionis camomille et melliloti. Et intelligendum quod quotidiana notat dicitur per aliqualem colere admixtione. et quod non pueniunt particularia: et ideo diuersificabitur pronosticatio et operatio secundum quod particularia conueniunt plus vel minus cum causa relatiua. Sed quotidiana continua consilium sit de materia intra venas conclusa. ubi non est interpolatio manifesta. pronosticatio autem et operatio proportionantur in quantum huiusmodi sunt relatiue. et ideo particularia me-

hici industrie relinquantur. Tun intel
ligendū est q mā pblegmatica aut pu
trescit aut nō. si putrescit aut itus aut ex
tra. si intus tunc gnāt se. cont. de pble
gmate putrefacto iura vasa. si extra aut
per viam collectionis aut nō. si nō tūc
generat se. interpo. de pblegmate putre
facto extra vasa. si putrescat per mo
dū collectiois aut mā aduritur aut nō.
si aut aduritur generat fistulam. si non
zimiaz. i. apostema molle sine dolore.
Si aut non putrescit aut spargitur ad
totum aut ad partē. si ad totum aut ad
cutem aut ad carnem. Si ad carnez ge
nerat lepram. si ad cutem aut ad totūz
aut ad partem. si ad totum 7 per totūz
corpus tunc generat ydropisim carno
sam. si ad partem cutis tunc gnāt mor
pheā albam. si ad partez mittitur tunc
generat diuersa fm diuersitatem loci 7
specierum pblegmatis 7 adustionis 7
compositionis. sicut sunt scrophule. ca
nicies: 7 materiales infectiones macu
lose: pruritus: tussis: pustule: apostema
ta pua desudatioes: verrucci: crocodi
nes: bociu gulle: polip: caligies: tinni
tus: vomit: sudor: fluxus: stupor: ge
latio: subet: apoplexia: epilisia: palisio:
tremor: colica: vermes: serpētes: scara
bet: arpia frater lombardoz: arteibi
ca: porri: nausea: mollificatio mēbroz:
ozimitatio: grappa: ossitationes: alita
tioes: rugitus: gurgulationes: 7 multa
consimilia. que omnia generantur ex
pblegmate vel ex aliqua potatioe hu
mida aquosa admixta zc.

Caplm. iij. de pnofticatioe in febre
qrtana simplicet singulari 7 correlatiua.



Dignitio ppter qd
ne cause existit. Si ergo de
quartana aliquid pdicere

volum? causas 7 signa cognoscere de
bemus. Si igitur in cognitione status
venire volumus per nām egritudinum
venire debem? signa igitur certa 7 de
terminata huic habere debemus per q
egritudinem cognoscere debemus. non
per nām paroxysmorum. Paroxysmi
enim non indicant exquisitē egritudinē
nec per consequens elongationem sta
tus: qz due tertiane affligunt quotidie
ergo quotidiana falsum est. alr due qrt
tane affligunt de tertio in tertium: ergo
tertiana falsum est. decipitur ergo qui
vult cognoscere egritudinem p paro
xysmum. si ergo quartanā volumus co
gnoscere qd volumus vt sciamus pno
sticare: tunc opz nos ad alia signa con
surgere. Ponamus ergo aliquem febrī
citantem se. interpolata: 7 fuerit exte
nuatio corporis 7 cum venis vacuis
7 strictis. 7 sit nudus pil. niger 7 turpis
aspectus: 7 timidus: 7 melēcolicus: 7
inuidiosus: 7 sine omni charitate. 7 so
niet se videre diabolos: 7 monachos
nigros: 7 transire per loca angusta. 7
videre terribilia. 7 tempus sit autum
nus. 7 vixerit longo tempore in sollici
tudine. 7 comederit longo tempore ci
baria melencolica. vt legumina. 7 simi
lia: 7 habet splenem durum 7 oppila
tum 7 paroxysmus incipit cū frigidita
te tanta q videntur contundi medulle
ossiu 7 paroxysmus fuerit longus: in
terpolatio vō longior. in vrina fuerit
remissa: 7 pulsus paruus: tardissimus
in principio paroxysmi. sicut pulsus ho
minis decrepiti. sordidatus 7 se. cessa
uerit cū sudore 7 similibus. Vere non
oz expectare secundam accessionē qsi
dicā in prima vísitatione cū h pricula
ria conueniunt: q iste bonus hō patit
quartanam interpolatā solā simplicez

singularem. Iste ergo beatus animus
surgat et notata tota vicinia pronosti-
cet per hunc modum: iste patitur quar-
tanam nimiam cuius status erit remo-
tissimus: et egritudo erit longissima: ex-
pectabis fere totam solutionem soluz
in signifero cuius primi paroxysmi erunt
multi incipientes in eodem tempore et
non diuersificabuntur et cum frigore ve-
nient exterminabili et dentium strido-
re: et grauitate capitis: et poderositate
totius corporis: et quies sit cum sudo-
re plurimo. et post multas horas iterum
reueritur paroxysmus. et semper ut plu-
rimum post hanc egritudinem vel pas-
sionez in aliquo membro aliqua rema-
net corruptela. Quartana autem simplex
et c. non est per admixtionem alicuius
huiusmodi: quia co. aduritur: aut phlegma sal-
sum: aut san. aut quia particularia non con-
ueniunt: et pronosticatio et operatio est
semper quod magis aut minus elongatur a ve-
ra. Quartana autem continua de materia
est melencolia putrefacta intra. scilicet. vasa
cuius pronosticatio et operatio erit semper
quod particularia conueniunt plus aut mi-
nus. quare non possumus tangere pro-
pter breuitatem. In vera autem quartana
operatio talis debet esse cibis: pedices
galline: et fastidi: et vinum: et brodia: et ci-
cerum: et boza. et consimilia. et hoc in die-
bus interpolationis. in die autem paroxys-
mi aut modicum aut nihil si virtus to-
lerare queat. Primum digestium sit
oxill. et squill. Euacuetur autem in pri-
ncipio paulatine cum olascenc. et diabo-
ra. mirabol. indis: et lapide armeno. et
similibus. postea cum fortioribus sic
est peraruss. et consimilia. In principio
autem horripilationis ponatur fuligo cum
viticis in arterijs manuum. et totus in-
terdum in aqua ca. reponatur: et hoc consi-

msilia. hoc autem de his breuiter pertran-
siimus quia per intentionem cum auxi-
lio dei alibi intendimus pertractare.
Intelligendum tamen est quod melencoli-
ca materia aut est putrida aut non. Si
putrefacta aut intra venas aut extra.
si intra tunc causat quartanam continu-
am: si extra tunc scilicet quod materia est mul-
ta vel parua. in vno loco aut in diuer-
sis generat interpolatam simplicem aut
duas quartanas: aut quintanam: aut se-
xtanam. Si autem materia collectionem faci-
at tunc aut vitit aut non. si adurit tunc
generat cancerum. si non apostema quod scilicet
rossis appellatur cum duricie et sine do-
lore. Si autem materia non putrescat tunc aut
mittit ad totum aut ad partem. si ad to-
tum aut ad cutem aut carnem. si ad car-
nem generat lepra. si ad cutem aut ad
totum aut ad partem. si ad totum ge-
nerat ictericiam nigram. si ad partem
generat morpheam. Si autem mate-
ria melica ad totum transmittatur cor-
pus tunc diuersa generabit secundum diuersi-
tatem membrorum. et materie situs:
sicut melencolia: impetiginem. serpigil-
nem nigrarum: et sicut tussis. infectiones
pustule parue: nodi et similia et c.

Capitulum. iij. de pronosticatione in
morbis compositis: et primo in febribus.



Impositio

nes febrium sunt multi-
plices et diuersae. Compositio
autem aliquando est vni-
us generis: aliquando diuersorum. si vni-
us sunt sicut due tertiane due quartane: et
tres: et ita de alijs multis: cum enim hu-
iores sunt diuersi et diuersarum com-
positionum: quilibet habet proprium motum
et proprium regimen et proprium ipamentum
et vnum est aliud a temperamento alteri.

ideo vnus potest putrefieri preter hoc
 q̄ alter putrefiat. ita similr vnus hu/
 mor pot̄ putrefieri z destitui a regimie
 nature ita q̄ in aliqua pte corp̄is acci/
 dat̄ hec dicte cāe z accadat putrefactio
 possibile est q̄ co. putrefieri intra vasa.
 z ita faciet se. cōtinuā. z possibile est q̄
 altera ps colere exeat venas. z q̄ pu/
 trefiat in foraminib⁹ mēbroz. z q̄ mā
 cū putrefit extra gñat interpolatā. ideo
 simul erit possibile q̄ pariat se. tertia/
 nam interpolatā z cōtinuā. z ista cōpo/
 sitio erit gñis vnus. Silr est possibile
 q̄ extra venas in diuersis locis in vno
 tpe colera putrefiat. z fm diuersitatem
 putrefactionū sient diuerse se. fm hoc
 igitur erit possibile simul eē duas tertia/
 nas aut tres aut plures sicut dico de co/
 lera: ita possum⁹ pari rōne intelligere
 de quolibet alio hu. Si aut cōpositio
 sit diuersoz genēz. tē hoc accidit mul/
 tipliciter. sic aliqñ cōpōit se. ethica cū
 putrida z putrida cū ephimera. z ephi/
 mera cū ethica. se. n. denoiationem hñt
 ex subiecto. si spūs primo ac principa/
 liter z per se z subiectine calefiat ephi/
 mera erit. licz hu. z mēbra sint semp ca/
 lefacta. si aut humiditates aut membra
 supercalefiāt p̄io erit ethica. licz alia
 sit supercalefacta. tūc igitur possibile ē
 humores putrefieri z se. gñari. z q̄ pa/
 tiens vadat ad solem z fortiter irascat
 z q̄ supercalefiat spūs aialis z vitalis
 z nālis. z ita erunt siml putrida z ephi/
 mera. z ita intelligam⁹ de ephimera z
 ethica z putrida. Cōpositio igit diuer/
 soz genēz aut erit per viā vicinitatis:
 aut cōmixtionis: p viā cōmixtionis sic
 sūt se. gñate de phlegmate salso aut co.
 adusta. z ita de oib⁹ alijs generatis de
 vno humore innāli adusto. Si aut per
 viā vicinitatis aut erit quo ad mām

tñ: aut quo ad materiā z formā.
 si quo ad materiā sic erit empiala z li/
 paria vbi alia pars phlegmatis putre/
 fit in exteriorib⁹ z altera ppter sui gros/
 siciē putrefieri nō pot̄. sed pars putrefa/
 cta calozē inducit in toto corpe. z alte/
 ra pars dissoluit z sentit caloz z frigūa
 in toto corpe. in altera tñ caloz est ma/
 gis manifestus exteri⁹ z fritas interius
 magis. Et hee spēs magis cognoscunt
 si aut sit cōpō quo ad materiā z formā
 erit multiplex z diuersa valde fm q̄ di/
 uersimode pnt putrefieri in diuersis lo/
 cis. z fm q̄ vn⁹ cū quolibz: z quilibet
 cum quolibz coniungi possunt per viā
 vicinitatis. z tūc nō oportet nisi discer/
 nere q̄libet cū quolibet pūgere z inci/
 piamus a sang. licz eni sang. feb. simpli/
 cem singularē facere nō possit. p tanto
 q̄ tēperat⁹ ē cū putrefit amittit formāz
 z altera eius pars cōuertit in co. z alte/
 ra in meliam. Nihilomin⁹ tñ quantum
 est ad fieri putrefactionis fm se putrefe/
 ri pot̄. z sol⁹ in facto esse nō sang. igitur
 aut putrefit: aut nō. si nō: tūc gñat feb.
 san. de san. nō putrefacto ppter domi/
 niūm quātitatiū sanguis intra venas.
 que quidē se. ephimere pportionatur.
 si aut patrefiat si tūc plus dissoluit ge/
 nerat hōtenā sanguineā que aliqñ com/
 ponitur cū co. z si plus ē de co. appel/
 labit causonides. si plus de san. sinochi/
 des. z si eq̄liter alio noie appellabitur.
 nūc at si aliud ē tēpamētū sang. z aliud
 phlatis pot̄ vnū putrefieri sine alio. q̄
 igit rōne sepatim ita cōiunctim z ita p̄
 vt videt se. cōponi p viā vicinitatis ex
 sang. z phlate. aliqñ plus de isto aliqñ
 pl⁹ de illo. aliqñ eq̄liter. Et intellige ita
 de melia. z ita de alijs hūozib⁹ innāli/
 bus vt phlegma salsum. z ita de oibus
 alijs. tūc ḡ videt q̄ sang. pot̄ pūgi cum

co. et cum qualibz spēs ei⁹. et cū phlate
et cū q̄libz spēs ei⁹. et cū melia. et cū q̄li/
bet spēs ei⁹. Tūc loquatur de co. igitur
cū phlate cōiungi pōt. qm̄ quilibz pōt
putrescere intra venas. et ita erit com/
posita ex tertiana continua et quidiana
continua. si vterq; putrescat extra. tunc
erit se. cōposita ex tertiana interpolata
et quotidiana interpolata. Si autē co.
putrescat intra. tūc erit cōposita se. ex
tertiana cōtinua. et quidiana interpola
ta. Si autē phla putrescat intra: et co.
extra. tūc erit se. pposita et quidiana cō
tinua et tertiana interpolata. et hec vo
cantur quatuor spēs emitriteorū. qz me
dietas est tritei idest tertie. et sicut co.
nālis et phla nāle pnt putrescere p viā
vicinitatis. ita oēs spēs colere innālis
et phlegmatis innālis. aliqñ pl⁹ de isto.
aliqñ plus de illo. aliquādo equaliter.
aliquādo intra. aliqñ extra. et tūc non
opz nisi cōbinare et q̄libet per q̄libz
discernere. et sicut colerica mā pōt con
iungi cū melia nāli et innāli: ita et nāle
cum naturalī. et inaturale cū inaturali.
Tūc igitur pōt putrescere cole. et melia
intus et vtrāq; extra. et alterū int⁹: et al
terum extra: et econuerso. et ē exēplifi
catum in co. et phleg. Tunc vadamus
ad phlegma. vt phlegma naturale pōt
coniūgi cū melia nāli per viā vicinita
tis. et vtrūq; putrescere intra venas et
erit feb. cōposita ex quidiana continua
et quātana p̄tinua. Si vtrūq; extra erit
se. cōposita ex quidiana interpolata. et
quātana interpolata. Si autē phla intus et
melia extra erit se. pposita ex quidiana
cōtinua et quātana interpolata. Si autē
species phlegmatis innālis cōiungant
cum spēs melancolie inaturalis. tūc
diuersitas erit magna valde fm q̄ hu.
abundant plus vel min⁹ intus vlt extra.

Et nō oz nisi discurrere et quodlibz cū
quolibet comparare fm exēpla dicta.
Signa autē omniū istaz compositionū
per simplicita habentur. Qui ḡ cogno/
scit ex q̄lite feb. solas simplices singula
res cognoscit et cōpositas. et i prima die
simplices debent cognosci: cōposita
autē nō: nisi tūc cū motus eorum oīum
que in compositione intrant transeunt.
et tunc per modū asillegendi maiorē vel
minorem. diuersitatem sinthomatum:
et pulsuum: et vrine: et alia accidentia.
diligenter aduertēdo ad res nāles et nō
naturales: et h̄ naturam. et quantū mo/
tus virtus minuat suā operationē respe
ctu alterius cōsiderando cōplonē. vir
tutem delectationē cōsuetudinē. et alia
oīa dicta in cognitione simpliciū et co/
gnoscentur quedam subito et cito. qdā
cum difficultate. potissime cū due ma
terie simul et equaliter putrescunt intra
vasa. sicut est se. cōposita ex tertiana
continua et quotidiana continua. et ita
de alijs similibus. in aliquib⁹ tamē pos
sumus exemplificare vt idem in simili/
bus videat. Ponam⁹ aliquam febrem
que incipit cū rigore quasi cum punctu
ris acuum: et vomitu co. et cū pulsu oc
culto in principio accessionis et veloci
et frequentī in augmento: fieri in. vi. ho
ra noctis. et sit in secunda hora diei al
ter sibi consimilis. et in nona hora alter
consimilis. tūc nō opz dubitare q̄ hec
se. est cōposita ex tribus tertianis in
terpolatis de materia i triplici loco pu
tresfacta. Si autē in prima hora diei in
cipit cum frigiditate modica et inordi
natione pulsus. et calore in tactu non
multum acuto et vomitu phlegmatico
et in hora sexta incipiat paroxysmus al
ter consimilis. et in octaua noctis alter
consimilis. nō oportet dubitare q̄ hec

est feb. composita ex tribus quodidua/
nis. Si aut paroxysmus incipit in q̄rta
die cū frāte contudente medullas os/
fium. ⁊ pulsus sit in vltimo occultus ⁊
tard⁹ in principio paroxysmi. ⁊ consi/
milis incipit in .xij. hora. nō opz dubi
tare q̄ hec fe. ē cōposita ex duab⁹ q̄rta
nis. ⁊ ita itelligam⁹ de multis cōsilib⁹.
Si aut paroxysm⁹ incipit cum frigore
intēso: ⁊ pulso. inordinato: ⁊ tardo ⁊ oc
culto in principio paroxysmi. ⁊ durauerit
lōgo tpe. ⁊ cesset cū sudore. ⁊ silihus. ⁊
postea insurgat paroxysm⁹ cū frigore tāq̄
cū pūcturis acut⁹. ⁊ velocitate puls⁹
cū est in augmētō: ⁊ frequentia ⁊ calo/
re intenso. ⁊ terminet cum vomitu co.
Tū hec fe. est cōposita ex q̄rtana in/
terpolata ⁊ tertiana interpolata. ⁊ ita
intelligamus de phlegmate ⁊ alijs cō/
binationib⁹ seu extra seu int⁹. ita q̄ co/
facit calorē intensū. maiorē de tertio in
tertium. Phlegma aut facit ca. leniua
porosū. pulsū inordinatū. vniā remissam
⁊ affligit plus p̄ dies pares. ⁊ accessio
est lōga. ⁊ interpolatio ē modica. melia
aut i principio facit pulsū occultū: in vltimo
⁊ tardū. ⁊ vniā remissam. ⁊ interpola
tionem magnā. ⁊ frigus intensū. ⁊ affli
git in dieb⁹ parib⁹ magis. Ex his ḡ so
lers medic⁹ poterit oēs p̄pōnes cogno
scere simplicib⁹ bñ cognitis. ⁊ nō possū
oīa signa particularia tāgere: qz ad nar
randum nō sufficeret p̄ns dies. Prono
sticabit enī medic⁹. eē fe. cōposita mali
ciosam ⁊ de difficili terminabilē cū er/
rore ⁊ terribilitate accidētū ⁊ tolerā
tiā malā pa. propter diuersitatē sinibo
matum. ⁊ reiterationē eorū dē. hāc aut
maliciā iudicabit plus aut minus fm
diuersitatē materie vel multitudinem
eius. ⁊ fm hec operationes pticulares
diuersificant que oīa in simplicib⁹ im/

bibuntur. ⁊ hec omnia p̄dpter breuita
tem industrie medici relinquuntur.

De pronosticis in apostematibus.

Postema est morbus compo
situs in quo sunt omnia gene/
ra morboz. sicut est morbus
consimilis. officialis ⁊ cōmunis. Quia
aut horz sit morb⁹ per se vel oēs simul
alibi habz locum. Apostematū autem
quedā generant ex sanguine ⁊ appella
tur phlegma. quedā de co. ⁊ appellat
herisipila. quedam de phlegmate ⁊ ap
pellat zima. quedam de melia ⁊ appel
latur sclērosia. Modus aut generatio/
nis apostematū est iste cū magne vene
sunt plene deinde parue ⁊ capillares.
tūc qz sang. in venis contineri nō pōt
aperiuntur violenter orificia venarū.
⁊ tunc sanguis exit ⁊ resudat ad poro
sitates membrorum ⁊ loca debilia. ⁊
tunc si sanguis temperatus est in quali
tate ⁊ quantitas eius est pauca: ⁊ virt⁹
eius est fortis. tūc potest rectificari aut
quādoqz assimilando ⁊ euaporādo sic
q̄ nō generabit apostema. Si autē sit
nimie quantitatis aut male qualita. is.
tunc nō potest corrigi. ⁊ tunc congre/
gat materia i loco debili ⁊ causat apo
stema. Si aut sit in interiorib⁹ ⁊ quan
titas magna. ita q̄ fumus resolutus ex
interiori possit penetrare continue cor.
aut continue possit calefacere partem.
⁊ partē donec veniat ad cor. tunc feb.
continua generabit. Si aut sit in exte
rioribus ⁊ membris remotis ⁊ in pua
quātitate tūc causabit phlegmonē. Si
aut sit quasi in dispositione media. ita
q̄ calefactio aliqui pōt venire ad cor: ⁊
aliqui nō. itē possibile ē nec videt alienū
q̄ fe. interpolata possit ex apostemate
san. gnari. licz sit hoc de raro p̄iūgentib⁹.
Si aut san. adurat transit in nāz vene/
E 9

nosam et corrodit et vlcerat et generat
carbūculū. Et cognoscit aut apostema
san. cū est in exteriorib⁹ p calore molli
ciē et ruborē et dolorē et pulsationē. Si
aut sit in interiorib⁹ tūc cognoscit qdā
cōiectura p prima veritati: et qz vīna ru
bea et spissa et pulsus plenus vndosus
sputū rubeū et qz inueniē et hz venas
latas et plenas in tēpore vernali et sili/
bus. Modus aut gnationis apostema
tis co. est sicut de sanguie et ita de alijs
humoribus. Cognoscit aut apostema
colericū. qz color est citrin⁹ et loc⁹ ē du/
rus et calidus et dolorosus. Si aut sit
in interioribus cognoscit per vīnā ci/
tri. et tenuē et p pulsus velocitatē et per
sputū citri. et qz co. et tēpus est estiuū et
silibus. Si aut inflāmet co. gnāt pessi/
ma scādala: qz scindit mēbra vt gladi⁹
et tūc causat facer ignis. Mā aut pbla
tica cognoscit p albedinē et grossiciē et
ex modico calore et dolore et si adurat
generat fistulā. Si aut sit in interiorib⁹
cognoscit p vīnā remissam et spissam:
p pulsus molliciē et inordinationē per
sputū albū globosū et qz phlaticus et
tēpus hyemale et silibus. Mā aut melē
colica cognoscit p duritiē et liuorē et p
paz de dolore et calore. Si aut sit in in/
terioribus cognoscit per vīnā remissā
et tenuē et pulsū puū et stricū sputū li/
uidū et qz melic⁹ et ips autūnale. Apo
stematū aut quedā habēt figurā acutā
et ista sūt melioris terminationis qz si/
gnificat vīrus fortis et mā obediens et
mēbrū dispositū. Si aut figura sit ob/
tusa tūc est malū qz significat mā gros
sa et virtus debilis q nō potuit expelle
re et mēbrū solidū per qd non poterat
fieri trāsitus. Apostematū aut quedā
rumpūtur exterius quedā interius et q
dam vtroqz mō. Illud aut qd rūpitur

extra melius est p tanto qz virtus signi
ficatur esse fortis potēs expellere exte
rius. et nō corrūpitur aliqd mēbrū ex
hoc: qz delegatio est ad exterius. Si
aut ruptura sit ad interius: tūc est ma/
lū ppter hoc qz corrūpi possunt mē/
bra nobilia. Si aut rūpit exteri⁹ et inte
rius tūc est deterius qz nō inuenit natu
ra locū solidū vbi se apodiet in genera
tione carnis: sicut videmus in genera/
tione plātaz vbi est generatio earz in
cōfinio triū elemētoz in solido: ppterq
in lētigine aque: qz nō apodeat radicez
in terra: et qz nō inuenit cētrū vt solidū.
vel coz mā. Terminatio apostematū
venenosoz sicut est herisipila an: rax
carbūculus et silia. Apostemata vene
nosa cū apparēt exterius si subito se p
fundāt interius et locus appareat exsic
catus et fuerit liuidus color aut viri/
dis aut niger tūc mortē significat: qz ex
mā maliciosa et venenositate ei⁹ sintho
matica materia mittit ad interiora: et
qz vadit ad mēbrū nobilius: iō subito
interficat et ita mortē significat. Apošte
mata aut cōponūtur inter se et signa cō
positoz p simplicia discernunt. Si au
tem san. facit apostema et adurat gene
rat carbūculū. Si aut san. adustus mi
sceatur cū co. generat apostema ipeti/
ginē antracē et carbūculū. Si aut co.
inflāmetur generat herisipilā id est sa/
crū ignē. Si aut adurat generat herpe
stiomenū id est lupū. Si aut pbla adu
ratur fistulaz generat: et si melancholia
adurantur generat cācrum. Apostemata
aut ptis dextre sunt peiora qz vīrt⁹ est
fortior: et ideo cā maior. Apostemata
aut sinistre ptis minozē habent malici
am: qz virtus debilior. et iō cā. minor.
A diafragmate inferius ppter epar. qd
est in pte dextra malicia maior. Splen

aut in parte sinistra est. et ideo malicia minor. Et cum vniuersaliū insufficiens sumat doctrina: nisi ad particularia expandant. ideo particulariter de apostematibus est loquendum. et quia cognitio particule magna pars curationis est. id de his particulariter est determinandum secundum naturam particule patientis. Nunc autem regiones corporis humani sunt tres ut regio alatoz et regio spiritalium: et regio nutritiuoz. Et ideo primo agendum est de apostematibus magnis periculosis in regione alatoz. Apostemata autem magna periculosa in parte alata quantum est de presenti sunt tria. Primum est apostema de co. in parte anteriori cerebri: et appellatur frenesis cum se. continua et alienatione. et saltu et clamore: et terribilibus accidentibus. quia se. pernecabilis est in omni genere suo. cuius si vena sit alba et spissata: et si pseuerauerit mortem. proculdubio significat. quia mortificationem virtutis naturalis significat in minera. Secundum apostema est in parte posteriori de materia phlegmatica in plus quam appellatur litarigia: quod obliuio interpretatur. cuius signa mortalitas sunt tremor capitis: liuor faciei. et quod sanguisuga appposita non adheret. Tertium autem apostema est apostema aurium cum dolore acutissimo. et id iuuues propter sensum citius moriuntur. Et intelligendum est quod omne apostema in capite cum dolore acutissimo et intensissimo: et se. continua mortem significat. Senes tamen tardius moriuntur cum non habent tantum sensum. Tunc ventum ad apostemata spiritalium: et sunt. v. ut apostemata vultus. et squinantia. et peripneumonia. et pleuresis. et apostemata diafragmatis. apostema vultus periculosum est propter se. et tumorem et dolorem. et quia impedit duas operationes nobiles: ut anhelitus: et cibi descensus. et

incisio est multum timorosa. ita ut in sanitate rarissime accidat quando cadat in pituitum qui vnam incidunt sibi. et ideo purgato corpore si nimis in radice grauetur incidenda est. Secundum apostema est squinantia et hz. liij. species. vna namque apparet omnino extra in collo. alia que omnino intus in via anhelitus: et non apparet. tertia que partim est intus. et partim extra. quarta que apparet in gutture ore bene aperto. que igitur tantum apparet extra minus mala. et ideo quia ad exteriora erumpi potest et non corrumpit membra nobilia. et non impedit nobiles operationes. Secundum est in maiori malicia apostema quia apparet in gutture. quia non potest ita bene mundificari. et ad exteriora erumpi. Tertium est in gradu periculi quod tamen est interius et non apparet. quia medicinalia non possunt applicari. Et si rumpatur fluit ad interiora. Quartum est in maiori malicia. quia apparet intus et extra. et quia vadit ad pulmonem altera pars et quia in medio perforatum. et nam non inuenit viam ubi apodiet se. et quia materia valde postquam est exterior et interior. Et quod ducit ad vocem catulinam et summam difficultatem anhelitus proculdubio significat nisi ei succurrat cum omni genere phlebotomie et euacuationum. Tertium apostema est peripneumonia quod est apostema ut plurimum phlegmaticum in panniculo pulmonis vel penis eius. et cognoscitur ex dolore spatularum. et rubore maxillarum. et se. continua. et cum maliciosis symptomatibus. Quartum et quintum apostema quod est in paniculis costarum in interioribus vel in diafragmate. quod ut plerumque ex co. gnat penetratiua ad puniculos. Et hz. quatuor symptomata inseparabilia. Primum accensum est dolor admirabilis intolerabilis pungitiuus maliciosus: pro tanto quia ibi est quadruplex causa doloris: interiori in

Venis est mala cōplo diuersa dolorem inducens: et multitudo humorum a circūferentia ad centrū descendendo: solutionē continuitatis inducens. preterea in foramine mēbrī est dolor ppter maliciā cōplexionis puerse: et mā influxa existente. et est dolor ppter illā eādem materiā solutionē continuitatis inducētem mouendo a centro ad circūferentiā ideo inest ibi dolor inestimabilis ppter duas cās doloris duplicatas. Secundū accidens inseparabile est se. p̄tinua fortissima cū calore fortissimo p̄ tāto qz ē ebullitio mīnere sic prope cor. ideo fumus tāte fornacis p̄tinue vadit ad cor. et qz ebullitio p̄tinua iō se. fortissima valida. Tertiū accidens inseparabile ē difficultas anhelitus: cū propter materiā comprimatur diaphragma. et oppilantur vte anhelitus. Quartū ē tussis. qm̄ cū aliquid refudet ad caput cāne: sentit nocumentū virtus aīalis sensibilis. et excitat virtutē nālem et expulsivā et nititur expellere illud nocumentū: et talis motus appellat tussis. Nūc autē si in apostematibus spūalium a principio infra .iij. dies appareat sputū al. digm̄: et exeat cū velocitate: et cū tussi modica curabitur in breui pculdubio. Si autē tarde appareat tarde curabit. si autē a principio appareāt magna signa: vt sputum citrinū aut ru. aut nigrū. aut liuidū. aut viride: mortē p̄ximā significat. si tarde appareāt tarde moriet. Et si signa mediocria apparent mediocris erit dispositio morbi. Ista tñ inferius magis p̄ticulariter pertractabunt. In regione autē nutritiuoz quātū ē d̄ p̄nti. viij. accidunt apostemata. vt apostēa meri stōi. epatis. ypocōdrioz. et splēis. et renū. et vesice. et pectinis. qz nos n̄ loquimur nisi de apostematib⁹ magnis piculosis. et sic aliq̄

alia intelligunt i his dictis aut s̄b cano nibus gñalibus aīdictis. in meri q̄druplex apostēa pōt gñari aut oīno intus aut oīno extra. aut simul intus et extra. aut in capite meri qz videt ore aperto. Ista āt apostēata sūt piculosa aut p̄tē nobiles opatiōs q̄s ipediunt. aut quia intus spondilia dozi s̄būtur aliq̄n ppter spasmū. et pp oīa alia q̄ dicta sūt i sequentia. Apostēa stōi et potissime orisi: cū est multū piculosū pp dolorē sinco/palē q̄ ibi accidit ppter nimīū sensuz et approximationē ad cor: et ē cū nausea et vomitu: et ablatiōe cibi. Apostēa āt epatis cōgscit ex dolore a pie dextra subius costas: et qz figura ē nouacula/ris. et egō ad modū loure carnis. et est periculosus. qz mēbz nobile. et in eius operatiōe sit error frequenter sicut difficultatis si stiptica nō apponant vt virtus mēbz p̄notet. et qz sequit se. fortissima ppter nobilitatē mēbz. et aliq̄n ydropisis ppter corruptionē digōnis. Et hec ydro. habz signa cōstipationē ventris. et tussim. apostēa ypocōdriorum: seu ieiunij seu venaz meseraicarū propter approximationē ad mēbz nobile. et qz cib⁹ nō pōt penetrare ad epaquare sequit se. et ydrop. aut ei⁹ signuz flux⁹ vētris. Apostēata autē splēis et renū sunt multū piculosa qz hu. epatis et hūiditas nō pōt bñ mūdificari. Sūt igit periculosa ppter mae multitudinē et mēbz nobilitatē. Idē dico de apostemate versus vmbilicū et pectinē. Apostema autē vesice ē piculosus magis pp maiore excessum. cui⁹ malicia cōgscit i fortitudine se. et retentiōe vriē et egōnis. et accidit plus pueris cū nulli ex rebus intendāt nisi soli comestitiōi. Apostematū aut vētris quedā sūt ca. et quedā frigi. In his autē apostematib⁹ si pulsatio for/

tis et magna apparuerit angustia. aut
 alienatione significat si cum hoc oculi sunt
 tremuli mania significat. Ita autem aposte-
 mata dura et dolorosa cum terribilibus
 accidentibus apparerit a principio mor-
 tez inferunt et si non fuerit iuuenis et do-
 lor fuerit in fronte et corpora appareant
 rubea. fluxu sanguinis. infra dies. vij. signifi-
 cat. Si autem non sit et eger protendit usque
 ad dies. xx. terminabit per sanie. Apo-
 stemata autem frigida in frigidis locis tar-
 dius per fluxu sanguinis. terminant et cum per sa-
 niem. quod dies quadragesima oris ex-
 pectare. In omnibus apostematibus quanto
 plus descendunt inferi tanto minus de sanie
 generant. In superioribus autem plus pro-
 pter caloris fortitudinem et virtutis. Sa-
 nies autem laudabilis cognoscit quod alba
 et equalis per totum et non est mali odoris.
 Contrarium autem cognoscit per contrarium.
 Preterea intelligendum est quod apostemata
 specialiter duobus modis terminant. Aut
 enim sit terminatio per sanie quam generat ante
 dies. vij. aut post. Si autem in die. vij. vel
 ante perculdubio mortem significat. cum sani-
 es et putredo est colica. quod in tam brevi tem-
 pore non deberet sanie generare. quare morte
 tur in. xliij. in tot bona signa prout appa-
 rere. quod mors retardaret. finaliter tamen
 euadere non potest. Si autem apostematis ter-
 minatio fiat per aliud apostema. tunc autem est
 in superioribus aut inferioribus. Si autem in
 superioribus cognoscit per difficultatem
 anhelitus. et quodypocondria non doloro-
 sa nec tensa. Si autem dolor est inypocond-
 driis manum significat inferius delegare.
 Nunc autem delegatio autem est post digestionem
 mater aut ante. Si post salutem significat
 totius membrum. Si autem mater fuerit indige-
 sta periculum est de membro: licet totum sal-
 uetur. Et si hec mater quam ante digestionem de-
 legata fuit ad extrema iteque reuertatur

ad mineram mortem significat. Apostema
 autem quod generatur in hyeme plus durat
 et tardius accedit resolutio. Apostemata
 autem que per sanie terminant quedam sunt
 ca. et quedam fri. et quedam mediocria. Apo-
 stemata ca. rumpunt et terminant in die. xx.
 fri. in. xxx. mediocria in. xl. et non debe-
 mus computare a principio totius morbi
 sed a principio generationis sanie: quod co-
 gnoscit ex punctura et dolore et maiori
 inflammatione et cal. et ex tunc rupturam ex-
 pectem. Apostemata autem quedam generant
 de ventositate: quedam de aquositate.

Capitulum quintum docet pronostica-
 re de febrium differentia.



Riplex est fe-

bris in genere ut ephimera
 cuius subiectum est spiritus. et
 putrida: cuius subiectum
 sunt hum. et ethica: cuius subiectum sunt membra
 solida. et licet in altero tamen principa-
 liter alterum. verbi gratia: amphora potest
 esse calida et quod vinum frigidum intus re-
 ponatur tamen calefiat vinum calefa-
 ctione amphore. et hec assimilatur ethi-
 ce: ubi membra solida prius et principa-
 liter sunt calefacta. et per consequens alia.
 Aliquando est vinum calidum amphora
 frigida. calefit inde amphora ex vino et assi-
 milatur putride: ubi hum. prius putrefiuit.
 et per consequens totum. Aliquando etiam
 aer calidus subintrat domum: ut per se in esta-
 te. in statu veteri meridionalis et ex cale-
 factione aeris calefit tota domus. et hoc
 assimilatur ephimere. ubi calefiuit spiritus.
 et per consequens tota domus corpore hu-
 mani. ephimera appellat se. quod principa-
 liter in spiritibus radicat. et dicit ephi-
 mera ab ephemeris pisce quod eadem die quod
 oritur moritur. Generant autem hec feb. ex causis
 multis tam exterioribus quam interioribus. et ex
 E liij

rebus. vi. nō nālībꝫ ī debite cordi ap-
plicatis sicut ē aer nimis ca. ⁊ fri. ⁊ pe-
silitatis ⁊ exercitiū nimis ⁊ coitus ⁊
bal. ⁊ cibus ⁊ potus ca. ⁊ venenū exhi-
bitū ⁊ medicīa nimis ca. vigilie nimie
⁊ inaniū nimis ⁊ expulsio ⁊ retentio
supfluitatum ⁊ accētia aīe sicut est ira
tristitia ⁊ cōsilia ⁊ pueniūt in aposte-
matibꝫ q̄ pueniūt in emūctorijs mem-
brorꝫ nobiliū sicut bubones ⁊ cōsilia.
Cās at reddere oīum longū esset ⁊ si/
gna distinctiua hñtur indicio patiētis.
Distinguit specialiter hec se. ab oī alia
q̄ calor est equalis in principio ⁊ in sta-
tu ⁊ nō est pūgitū virtū ⁊ nunq̄ ve-
nit nisi ex cā manifesta ⁊ vrina est nā/
lis aut modicū distat pulsus eq̄lis acce-
dens ad velocitatē ⁊ frequentia ⁊ modi-
cū distat a nālī ⁊ terminat cum sudore
vaporoso ⁊ non durat nālīter nisi per
vnā diē. Sed si corpus est oppilatū
⁊ silia exēdit se ad longius vsq̄ ad q̄r-
tam diē. Et si vadit vltērius tā nō est
ephimera s̄ putrida. Sed p̄nostica/
tio erit talis. Se. hec erit breuis termi-
nationis ⁊ bone ⁊ calor lētus sine ma-
licijs sinthomatū ⁊ medicabit corp⁹ ⁊
dieta erit tenuis ⁊ regulata ne fiat ca-
sus in putridā ⁊ nō nimis tenuis ne si/
at casus in ethica. Ergo diligēs caute-
la sit in regimine ne in aliā ruat febrē.
Se. at putrida in hñc modū situat. Pu-
trescūt aut hūores cū destituunt cū ca-
rent cōtatione cū cōculcant cū magni-
ficant. Cū igit porī claudunt qd sit cū
hūores augmētant aut conculcant aut
cōstringunt pp frigiditatē ⁊ silia. Tūc
sit qdā ebullitio ⁊ sunt capinosi reso-
lutio ⁊ p̄mixto subtilis cū grosso : q̄
putrefactio ē in corpibus ca. ⁊ hu. cuz
dissolutioe rara. Est igit putrefactio li-
quidorꝫ ⁊ fluidorꝫ : cū ergo mā cōcul-

catur resoluit sumus siccus vt apparet
in stercozibus putrefactis in cāpis. vbi
resoluit sumus vr̄a ⁊ pūgēs facit. si/
cut sum⁹ resolutus ex minera acut⁹ ca/
pinosus pūgitū⁹ perit cor. ⁊ supinflā/
matur calor ⁊ spūs cordis ⁊ ipm cor
⁊ p̄ p̄ns totū corpus ⁊ tūc est se. forma-
liter. Distinguit autē sic se. putrida ab
alijs se. q̄ vlr calor in tactu est pūgitū/
uus et vritius tactui inferēs nocumē/
tū. Et venit vt plurimū sine cā manife-
sta et vrina est in principio indigā et
pulsus in principio et puus et velox. et
in statu magnus ⁊ velox ⁊ in principio
calor debilis ⁊ in statu fortis. Et si mā
ē intra venas tūc vt plurimū est sine ri-
gore. Si est extra est vt plurimū cū ri-
gore ⁊ cōmōtione maiori pp fumosa/
rū supfluitatū expulsiōnē. P̄nostica-
tio erit talis. Oīs cōtinua putrida picu-
losa ⁊ cū malicioſis ⁊ p̄necabilib⁹ acci-
dētibus ⁊ calore forti ⁊ inquietudine ⁊
mala tollerātia pa. Regimē ⁊ medica-
mīa debēt eē magne p̄spicacitatis cau-
tela mirabilis sollicitia ⁊ diligēs solli-
citus. Debēt igit medicamina appli-
cati ⁊ regimē q̄ hēant aspectū ad op-
pilationē ⁊ pororꝫ clausiōnē ⁊ ad quā-
ritatē putredis ⁊ ad eleuationē discra-
sie ⁊ nām materie ⁊ ad p̄iculā pa. Et
fm q̄ cōpetūt plus illivl illi f̄z h̄ oīz cō-
ponere medicamē ⁊ inde euidenter me-
dici peritis expit. Se. aut ethica in mē/
bris solidis radicat ⁊ creat duob⁹ mo-
dis. Vt est euidenter ⁊ manifest⁹ ⁊ cū ca-
liditate. Et se. valida p̄cedēte gnātur.
Alr q̄ magis occulte ⁊ magis paula-
tine sit. s. cū cātur cū tristitia ⁊ labore
⁊ siliib⁹ angonjs. In se. at ethica cuius
subm sūt mēbra solida oēs p̄tes corp̄is
fm rez naturas alterate sunt eq̄lr ⁊ in
toto corpe cōplexio nālī est mutata ⁊

facta est siliis trāsmutātī. Et nō est p̄s
q̄ possit resistere sensibilibiter alterātī z
in p̄ncipio qz mala p̄plexio est eq̄lis.
Ideo nō est dolor qz cōtrariū nō sentit
cū sit idē z habituātū. Discernit aut̄ ab
ol se. qz pulsus est durus qd nō est dire
cte in aliq̄ alia se. nisi p̄ acc̄is. Quia qm̄
corp⁹ est infrigidatū ex aere vel ex aq̄
frigida v̄l ex apostemate z siliib⁹. Uri
na enī est indigā vinctuosa z si fuerit in
trodūta ethica pp̄ se. validas p̄cedē/
tes cognoscit extēsiōe cutis z p̄fūdi/
tate oculorū z notabilissima cōsūptio
ne: qz hū. radicale cōsūptū est z exhau/
stū z desiccātū z fricatione z pulueri/
zatione z vltimata imutatioe: cui⁹ recti/
ficatio est penit⁹ impossibilis vt videm⁹
in lichino vt cū caret oleo tot⁹ inflāma/
tur icinerat⁹ z cōburit⁹ z subito extingui/
tur cū quadā inflāmatiōe subita. Et va/
statur hūidū lichini ad tāta cōtractio/
nē q̄ si ēt apponat oleū nō saluabit flā/
ma. qz icineratū est sz subito cū quodā
inflāmato ipetu extinguit⁹. Sic ē in cor/
pore nostro hūidū radicale. Primum
ex ca. se. exhaustū ē z cōsūptū sic q̄ ali/
quo hūido nutrimentali adueniēte ca/
lor nālis saluari nō pōt z perit armo/
nia corp̄is z aīe sicut in decrepitis hūi/
do nāli cōsumpto sine pena z fatigatio/
ne efficit⁹ mors dulcis. Cū aut̄ prouenit
paulatīe aut circa z ex alijs puenit cau/
sis cognoscit⁹ ex diuersa cibatiōe quia
post cibū magis affligit⁹ qd p̄z qz si di/
uersis horis cibāt diuersimode plus v̄l
minus affligit⁹. Et h̄ ēt in oī sp̄e est ve/
rū z est ex quacūqz cā pueniat. Ethic/
a igit⁹ qm̄ puenit pp̄ causonē z se. p̄ce/
dētes facili cognitiōis ē. qm̄ ypocō/
dria z v̄ter vident⁹ tāgere dorū z to/
tū corpus est aridū z sicci. pellis i to/
to ossib⁹ videt⁹ cōiungi subito. Cū pin/
guibus z hūidū ista venire nō possūt
sed gracilibus z eis q̄ vixerūt in labo/
re. Discernit qz in primo tactu calor v̄l
detur debilis z si cōtinuet erit acut⁹ pū/
gitiuus: pul. aut̄ oīum ethicorū est de/
bilis z puus z spissus z durus. Si aut̄
puenerit ethica sine febrib⁹ p̄cedētib⁹
tūc est difficilis cognitiōis in p̄nci/
pio aūq̄ appareat manifesta cōsūptio
qm̄ in p̄ncipio siliitudine h̄z cū ephē/
mera. Et se. san. z alijs febribus putri/
dis. Et si ethica fuerit simul cū putri/
da de difficili cognoscit⁹. Si aut̄ presu/
mat⁹ q̄ sit ephimera ex h̄ qz calor nā/
lis nō variat in prima die secūda tertia
z nō ē facta aliq̄lis trāsmutatio nec ca/
loris inequalitas. Tūc si fuerit cū qua/
dā corp̄is ariditate z sic cū quadā cō/
sumptione: tūc p̄culdubio in ethica ē
v̄terus. Quoniam ēt si hūiditas cordis
z mēbroz radicaliū nondū est cōsum/
pta tū egressus est sup̄ calefactionē z
ebullitionē. Si aut̄ de synoca dubitet
pp̄ equalē afflictionē tūc distinguit⁹. qz
in synoca ē calor fortis z inflāmatus le/
dēs manū z pul. magnus veloc⁹ z fre/
quēs. In ethica aut̄ oīa ista minozātur
fm̄ minozationē caloris ethice cōpan/
do ad synocā. se. igitur ē in becillis z
pul. puus z debilis. Si aut̄ dubitet de
alijs se. putridis hoc ē q̄ distinguit⁹: qz
oēs putride ineql̄iter affligūt: aut fm̄
dies pares aut fm̄ paroxysmos iterpo/
latos aut fm̄ maiores vel minores af/
flictiones cōtinuis. In ethicis aut̄ quā/
tū est de se sūt eq̄lis afflictionis nisi sit
pp̄ cibū. Hoc enī pp̄rie pp̄riū est oībus
ethicis post cibū inflāmari z pulsus au/
geri z postea veniē ad primā dispositio/
nē qm̄ ē calor sic situat⁹ in sicco q̄ hūi/
do nutrimentali adueniēte inflāmat⁹ z in/
tēditur calor: sic videm⁹ lapides igni

tos fumare ⁊ calcem viuā si aqua frigi-
da superapponat. Hoc enim ē cōmune
omni ethice: qm calor ē fortior in arte
rqs q in partibus vicinis. Pronostica-
tio igit erit talis: si fuerit in pncipio cū
nōdū humidū cordis sit cōsumptū ⁊
corp⁹ desiccātū ⁊ aridū factū: tūc pos-
sibilis ē curatio: s; si fuerit in fine iā hu-
mido cordis consumpto ⁊ corpe exsic-
cato ⁊ arido facto: tūc impossibilis ē cu-
ratio sicut est oñsū in lichino. Si autē
fuerit dispōnis mediē inter cōsūptio/
nem tunc curatio erit media iter cura/
bilē oīno. ⁊ oīno incurabilē. Curatio
igit erit cū hūidū ⁊ tēperate calidū: ⁊
ita sup oīa valet lac qz de facili p mē/
bra diffeminatur ⁊ nutrit ⁊ assimilatur
⁊ primo valet lac mulieris plus iuue/
nis bene cōplexionate. Deinde asine.
deinde capraz. deinde vaccarum. gros-
sum capraz mediocre. Elige igit mon-
tem excelsum in quo inhabitet. ⁊ elige
de lacte quo indigeris ⁊ curabuntur
multi quoz nullus euadet.

C Particula secūda de pnosticatione
egritudinū s; tempora anni.

**Capitulum primum secunde particu-
le de pnosticatione in egritudinū/
bus vernalibus.**

**Caplm secūduz qd docet pnosticare in
egritudinibus estivalibus.**

**Caplm tertiu de pnosticatione in egri-
tudinibus autumnalibus.**

**Capitulum quartum de egritudinibus
hyemalibus.**

**Caplm quintū de pnosticatione fm na-
turam in cōsuetudinibus.**

**Caplm sextum de pnosticatione fm
naturam etatis.**

**Caplm septimū ad pnosticandum fm
naturam regionum.**

Caplm octauum de pnosticatione

fm naturam ventoz.

**Caplm nonū in quo docet pnostica-
re fm naturā cōplexionis.**

C Caplm primū de pnosticatione
egritudinum vernalium.



Empus autē ver-
nale fm

intentionē astrologorum
incipit a principio arie-
tis ⁊ durat vsq; in finez
geminorū ⁊ cōinet tria

signa ⁊ tres mēses sicut est aries taur⁹
gemin⁹: ⁊ incipit fere a medio marcij ⁊
durat qsi ad mediū iunij. Secūdu tñ
intentionē medicorū illud totū ipsū ē vna
le i quo arbores incipiūt pullulare ⁊ flo-
rere ⁊ terra germinare ⁊ ita h; strictu/
ram ⁊ latitudinē fm diuersitatē clima-
tū. Hoc aut totū corpus tēperatū ē: qz
sole ascēdēte equalis est aspectus. Un
in'estate est calor nimius ppter directū
aspectū ⁊ approximationem solis ad
nos. In hyeme ē ipsū frigidū ppter elō
gationē solis a nobis. In vere aut aspe-
ctus est mediocris: ⁊ iō nō ē in vere tā-
tus calor sicut in estate: nec tāta hūidi-
tas sicut in hyeme: ⁊ iō tēpus vernale
tēperatū est in se. ⁊ tēperatū p cōpara-
tionē ad tēpora extrema ⁊ p cōpara-
tionē ad effectū eoz qui introducit in
corpe humano: qm si ipsū tēperatū in/
uenerit cōseruabit illud. Si distēpera-
tum diuersas causabit egritudines fm
diuersitatē distemperentiarū: hoc tamē
nō est ex sui malicia s; ē ex fortitudine
virtutis corpus mūdificātis. Secūdu
tamē tēperamentū latitudinē habet. qz
in principio assimilatur hyemi: ⁊ in fine
estati. In medio aut est maius tempe-
ramentū. Si aut ver suā naturā non
seruauerit diuersas egritudines causa-
bit fm q distemperantia est diuersa.

Nunc autem sua distemperantia: aut est in qualitatibus: aut in substantia. Si in qualitatibus: aut in actiuis: aut in passiuis: aut in vtrisque: aut in simplicibus: aut in compositis. et secundum hec egritudines generabuntur que complexio ni eleuate assimilantur. aut est altera facta in substantia non quod aeris substantia cum sit simplex corrumpatur sed propter vapores admixtos: que effectiue ex superioribus procedunt: materialiter ex inferioribus in aere causant epidimiam. Corpora tamen ex hoc non ledunt nisi fuerint apparatus propterea alie et alie egritudines generant secundum quod est complexio temporum precedentium unius vel plurium que precessit ea deinde aut diuersa in quorum cognitione sola sufficit exercitatio. His autem omnibus bene cognitis et in se consideratis pronosticatio erit talis cum videbit medicus verum temperatum et tempora preterita fuerint temperata. Egritudines huius temporis erunt breues et bone terminationis et sanguinee salubres quantum ex proprietate temporis. De egritudinibus autem generatis per attributionem que sunt ex materia in hyeme aggregata generantur apostemata epilia et siles morbi se. et huius. Quantum autem est de materia aggregata in autumno generantur lepra et melencolia infectiones: et similia generata de materia melencolica. Quantum est autem de materia generata in estate generabunt mania tertiane causon et egritudines que generantur ex coadusta. De egritudinibus autem que generantur in vere distemperato dico quod sunt alie et alie secundum distemperantias et corruptiones diuersas quod esset longum enarrare sed iudica secundum quod erunt similes discrasie: quod omne agens simile affectum

inducit in passio. Medicatio igitur erit talis in principio veris medicatur corpus mundificatur cum temperatio et leuitus. In fine fiat phoia et bal. et fricationes et exercitia temperata. Dicta sunt medicis per totum et ita nihil nocuum poterit preualere.

Capitulum. ij. de pronosticatione egritudinum estivalium.



Stas est totum illud tempus quod est a principio cancri usque ad finem virginis et continet tria signa sic est cancer leo virgo et incipit fere a medio iunij et terminatur quasi in medio septembris. Vel estas est totum illud tempus in quo grana venerunt ad perfectam maturitatem. Et hec diuersitas est magna valde secundum diuersitatem climatum. Estas est caliditas et sic complexio in qua excedit caliditas magna valde propter approximationem solis ad nos et propter aspectum directum: et quod radius fere est perpendicularis: ideo magna et fortis reflexio: tum etiam propter caniculam que est in ore leonis: cuius ortus est in .xx. die iulij. et durat fere .xl. diebus et habet fortissimam virtutem in immutando aerem et ideo transmutat corpus ad caliditatem et sic. Hoc tamen est suum temperamentum cum sunt aliquae pluuie tunc vero boreas incipit flare in principio oierum canicularium: quare tunc aer sanus et homines viuunt sanatiui. Distemperatur autem aer estatis quadrupliciter: aut quod intendit in eisdem qualitatibus: aut quod nimis caliditas et sic. tunc causat minorem epidimiam. aut transmutatur in oppositis: ut quod estas est frigida et humiditas: tunc causat maiorem epidimiam. aut corrumpitur in se propter vapores

resolutos corruptos mixtos cum acre. et tunc causat maiorem epidemiam. Quarto modo alterat nam estatis propter complexiones temporum precedentes cum sua nam non servauerint. Et tunc generant egritudines alie et alie. quodlibet enim effectum cõsimilem introducit. Medicus autem cum ista cognoverit pronosticare incipiet per hunc modum. Si estas sua naturam servaverit egritudines erunt bone et bone terminationis et salubres sine pernecabilibus accidentibus. Unde egritudines generate per viam proprietatis erunt tertie. causon et frenesis. et cõsimilia. Ille autem que sunt per attributionem sunt quantum est de vere synochus. et similes morbi de sanguine. Si ex hyeme apoplexia. artethica et similia. Si ex autumno quartane. erratice. melite. et similia ex malo regimine. Omnes tamen morbi possunt generari et quo ad fieri et quo ad factum esse. De egritudinibus autem generatio in estate distemperata pronosticabit perniciem et malam terminationem et crissum suspectam semper in naturam residuam. Hec tamen erunt alia et alia secundum naturam distemperatarum et naturam corporum susceptionum. Medicatio erit talis habita ito sit camera discooperata a parte flatus borealis. et pavimentum sit infrigidatum cum aqua rosata et aceto albo et sandalis. et camphora. et multitudine nenupharis et similibus. Utatur rob malorum granato. cum vino bolo cassi. inscripto semel. Utatur cibis facilis digestionis. et dimittat coitus. et exercitium. et sollicitudinem. et omnia que sunt in excessu versus caliditatem potissime. et sic sanabitur si deus voluerit.

¶ Capitulū tertium de pronosticatione egritudinis autumnalis.



Autumnus¹⁰

tum illud tempus quod est a principio libere usque ad finem sagittarii. Et continet tria signa et tres menses sicut est libra. scorpio. et sagittarius: continet tres menses. et incipit fere in medio septembris. et terminat quasi in medio decembris: vel autum⁹ est illud tempus in quo folia incipiunt cadere de arboribus donec perfecte ceciderint et terre nascella marcescant. Nunc autem complexio sua est frigida et sicca. Nunc autem verum est quod sicut ex ascensu solis per zodiacum verredditur temperatum. ita ex equali descensu autum⁹ erit temperat⁹. Sed aliud est quod facit illud distemperamentum aer autumnalis est frigidissimus siccissimus. quia cum aer sit subtilitatus et summe desiccatus propter estatem precedentem cum in autumno veniente nihil sit quod humectet: ideo remanet illa siccitas et subtilitas. et quia aer incipit infrigidari propter elongationem solis: ideo aer autumnalis alteratur et transmutatur a quolibet alterate siue venti siue vapores siue influentia orbium seu alteratio calida seu frigida. et cum subtilis sit de facili sit impressio. Ideo in autumno modo ad calidam modo ad frigidam versus omnia latera transmutatur. Unde non est tanta caliditas sicut in estate nec tanta humiditas sicut in hyeme. tota igitur natura eius declinabit ad frigidum siccum. Cum ergo complexio corporis sequatur complexionem aeris. id multipliciter corpus humanum transmutatur. et huiusmodi varii et diversi generantur. modo calidum modo frigidum. et viri debilitat per subitas transmutationes. Et ideo varii morbi et diversi quasi pestilentialco gnantur in autumno. tum propter naturam

etiam quod conseruat maliciā estatis: tū p
pter fructus comestos in estate. Ista at
omnia accidunt in autūno cū seruauē/
rit suā naturā. Nunc autē tēpus autū/
nale quadrupliciter variat: cum suam
exierit naturam: aut enim intenditur
in eiusdem qualitativibus. et tunc causat
minore epidimiā: et tunc multiplicatur
morbi frigidi et sic: sicut est melēcolia
desipiētia et consimiles morbi. Si autē
trāsmutet ad oppositas q̄litates. tūc
causat mediā epidimiā et multiplicā/
tur morbi ca. et hu. sicut apostema vi/
rulentia saniea rubigines et egritudines
corruptive et rorosue et cōsimilia. Si
autē corrūpat in substantia pp vapores
admixtos tūc cāt maiore epidimiā et
gnantur se. pestifere corruptive in q̄b⁹
est incerta p̄noscitatio pp virtutē signo
rū particulariū. Si autē trāsmutatur au/
tūnis ppter p̄cedētia: vt qz in eiūsdē
qualitatibus fuerūt trāsmutata: tūc di/
uersi morbi causabunt fm diuersitatez
illaz trāsmutationū qd enarrare eēt lō/
gū. Et non opz nisi q̄ intelligamus q̄
quelsbet ea effectū sibi silem introdu/
cit. Qui igit ista oīa cognouit surgat et
p̄noscitet p hūc modū. Si autūnus su
am naturā seruauerit generabunt egrī/
tudinea lōge et male terminatiōis: erra/
tice multe et q̄rtane innumerabiles et de/
sipientie infinite et lepra et infectiones
varie et diuerse et cōsiles morbi causa/
ti per viā p̄prietatis. Si autē generāt p
viā attributionis tunc quātum est de
materia generata in estate et conserua/
ta et retēta in autūno pp frigiditatē ei⁹
generabūtur tertiane et caupon et flux⁹
ventris colericus et mania et morbi cō/
similes. Si autē generatur mā in vere: et
forma introducatur in autūno tūc ge/
nerātur se. sanguinee et apostēata san/
guinea et cōsilia. Si autē mā generat in
hyeme et fuerit cōseruata vsqz ad autū/
nū: tūc cābunt apostemata empla et si
miles morbi generant de mā fri. et hu.
Si autē suā naturā seruauerit generabū/
tur cōsiles morbi fm nām discrasiarū
qd esset lōgū enarrare: s; studioso me/
dico remittatur. Medicatio erit talis
summe caueat repletionē et coitū et ex/
ercitiū imoderatū et sollicitudinē et ci/
baria fri. et sic. et fruct⁹ potissime et vitaf/
lene et cassia. et mūdificatibus bal. et
gaudio et rob de pomis maturis et oīa
bra et letitia Sal. et qz inter oīa subita
mutatio aeris ca. et fri. plus nocet. id
nō alienet vestes vt rarefactum subita
frigiditas nō subintret et cū h nō potes/
vinū nouū qz malū germē in corpe itro/
ducit. s; vinū anni citrinū in colore: des/
de vulgari puicialiū. castayuch medio/
cre in suba odoriferū: h enī si tēpate su/
matur tyriaca erit tāte nobilitatis q̄ nō
hil malignū corpus poterit affligere.

Capitulum. iij. de p̄noscitacione egrī/
tudinū hyemalium.



Hem̄ est totum illud tē/
pus qd a p̄cipio capri/
corni vsqz ad finē pisciū
et continet tria signa si/
cut sūt capricorn⁹. aqua/
rius et pisces et cōtinet tres mēses et in/
cipit fere in medio decembris et durat
vsqz ad mediū marcij et dico notabilē
ter fere qz h computatio nō est quo ad
motū vnū qz aliqñ hz plus de mēse ali/
quādo minus: et ideo cōputatio men/
sis est grossa cōputatio quasi ad medi/
um motū quantum sufficiat medico:
vel hyeme totū illud tempus est qd ē
a casu folioz vsqz ad tēpus pullulatio/
nis et germinationis et p̄ductionis so/

horum et est tempus frigidum et humidum. Latitudinem tamen horum quod fini vel principio assimilatur et est diuersificatur secundum climatum diuisionem. Cum enim sol in predictis signis extrinsecis appropinquet ad polum arcticum et elongetur ab antartico. ideo aspectus obliquus et reflexio modica: quare et apud nos rigiditas magna et quanto clima magis appropinquat ad polum antarticum tanto rigiditas maior et quod frigidum aggregat humidum et aspectus et signa et orbis conueniunt: id est humidum et frigus. et cum hoc frigus et humidum nisi multum excedat est suum temperamentum. Intelligendum est enim quod corpori humano melius esset ei longe si totus annus esset temperatus et conueniens quod quando sequitur in oppositis et contrariis qualitatibus cum temporibus distemperata alterent corpus et corrumpant: tamen in ventibus et consuetudinibus climatum distemperatis equale distemperamentum est eius temperamentum propter duo. Unum est consuetudo quod est altera natura. Secundum est temperas subsequens quod est distemperamentum in opposito et ita vnum quodammodo temperat maliciam alterius. unde postquam ita est quod secundum diuersitatem climatum tempora sunt distemperata: melius tamen est quod distemperent in oppositis qualitatibus quod quod remanerent in eadem distemperantia. Unde melius est mundo quod autumnus frigidus sequatur estati quod si totus annus esset estas et melius quod hyems humida sequatur autumno sicco quod si totus annus esset autumnus. A tali autem temperamento contingit hyemem multipliciter plouari: quoniam aut excedit in eisdem qualitatibus ut quod hyems nimis frigus et humidus. aut transmutatur ad oppositas qualitates ut quod calidus et siccus. ad namque propriam coparando non ad naturam estatis: quod ad caliditatem et siccitatem estatis venire non potest aut quod propter vapores aeris corrupti aut propter distemperantiam temporum precedentium et secundum diuersitatem discrasiarum alie et alie egritudines causabuntur. Qui igitur cognouerit audaciter pronosticabit. Si ergo hyems et alia tempora seruauerint suum temperamentum quantum est de proprietate temporis cum quodlibet tempus multiplicet egritudinem proportionalem generabuntur egritudines frigide et humide. ut apoplexia epilepsia litargia palissis. et filia: et erunt egritudines et longe et apostemata plurima tarde terminantur: loia et filia. Quantum est autem de egritudinibus generatis per viam attributionis et diuersum generantur per viam attributionis quantum est de autumno melie quartane et filia quantum est de estate tertiane manie et consilia. quantum est de vere egritudines sanguine. Si autem hyems fuerit distemperata et alia ita temperata: tunc egritudines diuersae cabuntur secundum diuersitatem discrasiarum: quod omnia industriae medici relinquunt. Medicatio erit talis summo opere precavere reumate et quod secunde digestionis operatio epatis est. San. et calidus et humidus. multiplicatur in aialibus fortibus quorum corpus non est nimis rarum aut debile: tamen de secunda generatione humorum in venis propter frigiditatem aeris et densitatem cutis humidus frigus multiplicatur. et idem conpetunt exercitia balneationes vinum forte et cibaria calida. fortis digestio coope rimenta plura et igneo ablutio capitis fortis fricatio eius semel multum comedere et non frequenter et quod caput icurrit nocumendum conpetunt suffumigationes facte de laudano et myrrha et storace calamita quantum est de nocumento corporis propter reuma conpetunt ytopus et prascium et liquor. et ita de alijs et sic per seruabitur deo dante.

ditatem et siccitatem estatis venire non potest aut quod propter vapores aeris corrupti aut propter distemperantiam temporum precedentium et secundum diuersitatem discrasiarum alie et alie egritudines causabuntur. Qui igitur cognouerit audaciter pronosticabit. Si ergo hyems et alia tempora seruauerint suum temperamentum quantum est de proprietate temporis cum quodlibet tempus multiplicet egritudinem proportionalem generabuntur egritudines frigide et humide. ut apoplexia epilepsia litargia palissis. et filia: et erunt egritudines et longe et apostemata plurima tarde terminantur: loia et filia. Quantum est autem de egritudinibus generatis per viam attributionis et diuersum generantur per viam attributionis quantum est de autumno melie quartane et filia quantum est de estate tertiane manie et consilia. quantum est de vere egritudines sanguine. Si autem hyems fuerit distemperata et alia ita temperata: tunc egritudines diuersae cabuntur secundum diuersitatem discrasiarum: quod omnia industriae medici relinquunt. Medicatio erit talis summo opere precavere reumate et quod secunde digestionis operatio epatis est. San. et calidus et humidus. multiplicatur in aialibus fortibus quorum corpus non est nimis rarum aut debile: tamen de secunda generatione humorum in venis propter frigiditatem aeris et densitatem cutis humidus frigus multiplicatur. et idem conpetunt exercitia balneationes vinum forte et cibaria calida. fortis digestio coope rimenta plura et igneo ablutio capitis fortis fricatio eius semel multum comedere et non frequenter et quod caput icurrit nocumendum conpetunt suffumigationes facte de laudano et myrrha et storace calamita quantum est de nocumento corporis propter reuma conpetunt ytopus et prascium et liquor. et ita de alijs et sic per seruabitur deo dante.

Capitulum quintum de pronosticatione secundum naturam et consuetudinem.



Consuetudo est altera natura et res consueta natura alterat et transmutat quod autem consuetudo alteret et transmutet hoc est verum: non solum in corpore: imo animam ligat. Quod autem res consueta liget animam: hoc patet in viuētib⁹ sub diuersitate sectarū. quoniam quilibet exponet se morti ad defendendū assuetum in secta: et ideo fortis consuetudo incarcerationis et ligat animam ad consuetudinem. Et ideo qui volunt acquirere bonos mores assuescant in pueritia. Hoc enim totum est: quod mores puerorum mutantur propter auditam et inspectam malas musicas: quare puellae assuescende in bonis moribus potissime versus tempus eruptionis menstruorum: quod si sit disposita ad luxuriam: et assuescat in illo: tunc vix aut nunquam cor rigetur. Similiter dico de masculis tempore pubescentie. Consuetudo est animam sibi assimilant ipsam et continet irascibilitatem. Et sicut consuetudo allicit animam ita et corpus ut videmus in toto corpore et parte corporis. In toto apparet si quis consueuerit esse in estate in sole melius tollerare nocumētū caloris quam insuetus et qui consueuit esse in tempore frigido cum paucis vestimentis melius tollerare quam ille qui non consueuit et propter hoc dicitur puer secundum vestes de frigore dare. Semper qui consueuit comedere mala cibaria et corrupta et grossa aut est venenosa: melius digerit quam ille qui non consueuit: quoniam cibus malus aut venenū cum a principio paulatim accipitur alterat corpus et sibi assimilatur: et qui sile in quantum huius non alterat nec transmutat et corpus factū est simile malo cibo: ideo ex malo cibo tanquam sili non ledit. Assuetus

igitur non transmutat et in crassatione morborum qui longo tempore usus est vno medicamine non alteratur: quare et mutare medicamen aut modum particulariter patet quod ille qui consuevit audire campanam de ppe. aut vocem tympani. aut tube aut molendini aut tonitruum magnis minus ledit quam ille qui consuevit: et ita de alijs sensibus. Hoc autem patet in sensu et motu. Nonne videmus in motibus manuum quod est mirabile in illis quod tamen instrumenta: quoniam ex consuetudine digitus aliquando mouet in melodia et ad corda et locum propter hoc qui intelligat ille quod patet: quod aliquando recte melodiabit et cum aliquo loquetur. Ecce igitur quomodo digitus mouet ex consuetudine ex se ad locum tanquam si haberet intellectum. Ideo dico de pedibus in textoribus. Res igitur assuetum alterat corpus et transmutat et facit assuetum minus pati. siue fuerit calidum siue frigus siue sit. siue humor siue morbus aut quod est et ita de omnibus alijs. Qui igitur nunciamus pronosticare poterunt per hunc modum egritudines que generantur cum natura consuetudinis sunt egritudines bone terminationis: quod paruas habent causam cum vnuquodque discrassatum ledat a suo sili. et si infirmetur cum his que sunt contra consuetudinem tunc est deterius quod causa videtur fortis. Unde velocius pateret faber quantum est ex hoc egritudine causa. quam frigiditas et piscator frigus. quam causa. Res igitur consueuit non sunt molestie: et ideo citius curabitur assuetus habere se. quam non assuetus. Medicatio erit talis. Res enim consuetudinis obseruande sunt. Et si fuerit extra consuetudinem reducende ad consuetudinem: et ideo conualescentes ad consuetudinem reducendi. Si autem consuetudo mala fuerit ut in illo qui comedit mala cibaria ut incarceratus aut qui nutritus fuit de veneno. Et tunc prius modicum de bono cibo sumere et multum

de malo. secūdo die plus de bono et mi-
nus de malo. et postea plus et postea
paulatim bonū addere et malū diminūē.
donec ad bonū totalit̄ fuerit affict̄. Et
ita dico de motu et quēte. et sōno et vigi-
lia et sex reb⁹ nō nālīb⁹. Semp. n. sūt ad
melius reducēdi paulatine. vide igitur
quantaz vim habeat p̄uetudo.

Cap. vi. de p̄nosticationē f̄z nāz etatis



Eates sunt

multiplices sicut etas no-
uerca genitorūz vsqz ad
vij. mēses. in qua corp⁹
est i ultimo humiditatis. et ossa fm ge-
nus suū. qd pz. qz figure sūt rectificabi-
les ppter molliciē ossiū. in qua multuz
accidūt pericula cū subito trāsmutant̄
ad aerē fr̄m. et ppter vmbilici incisionē
et ppter lactis caliditates. labia vicerā-
tur. et multa consimilia. Secūda etas
est dentiū plantatiua et durat fere vsqz
ad. vij. annos in qua humores incipiūt
aliqua lter desiccari. et ideo incipiūt lo-
qui et ambulare et ppter dētes incurrūt
egritudines diuersas et multas. sicut est
fe. et flux⁹ ventris. et vigilie. et dolores
intolerabiles et consilia. Tertia etas ē
concussiois et durat fere vsqz ad. xij.
annū in qua plus humid. desiccatur. et iō
mot⁹ fortior. in principio huius etatis
cū mēbra incipiūt p̄solidari. et cū sint pa-
rati ad receptionē debēt poni ad offi-
ciū qd intendūt vel declināt. vt ad litte-
ras. vt ad miliciā et cōsilia. sic meli⁹ ol-
cem⁹ i li. de regimie sanitatis cū regimē
p̄ncipaliter tractabim⁹. et qz i hac eta-
te incipiūt currere et saltare et se ad inui-
cem p̄cutere. ideo incurrūt multas ma-
las egritudines sicut ē lap. apostemata
et epilia et cōsilia. Quarta etas est pol-
lutionis siue pubescētie. et incipit i an-

no. xij. et terminatur in. xx. seu. xxiij.
vbi licz humid. sit p̄sumptū. Eualis
tū est cal. in hac etate et subsequētib⁹
quantū ad radicē. qz adhuc est tātū hu-
midū. et pōt saluare calidū. et ideo licz
in hac etate calidū sit magis extensum
equalis tū est in radice. Licz etiaz sit in
hac etate magis extensum quā tū est de
subiecto humidū infusi nō humidū p̄t/
mi. qz autez aliquo tpe eadē saluet ha-
bitudo in hūido diuersificato fm plus
et minus hoc etiā patet in lichino can-
dele. et ideo ppter colū et silia incurrit
i hac etate aritheticas podagrā et alias
egritudines innumerabiles. Quinta etas
est adoleſcentia. seu iuuentus seu pul-
chritudo. et durat ab anno. xx. vt. xxv.
vsqz ad. xxxv. in qua augmentat corp⁹
et vires diuersissime f̄z diuersitatē p̄ple-
xionū et climātū et similiū. Vñ licz i pu-
eritia sit magis augmentū naturaliter
tamē apparenter et violenter in iuuen-
tute magis ppter colū et motū. et qz in
hac etate hoies cōfidunt de viribus et
sunt mali regimio. ideo multas passio-
nes incurrunt sicut sunt feb. acute. et fre-
nesis et causon. et similia. Sexta etas
est senectutis seu consistētie et durat ad
xxxv. fere vsqz ad. xl. In hac enī etate
calor diminuit et infrigidat corpus pp
humidū radicalis cōsumptionē. in p̄in-
cipio aut nō multū sensibiliter appa-
ret. licz in radice sit diminutio. In hac
enim etate virtus satis tolerat. et caro.
et nerui. et ossa sunt solida et non ē mul-
ta resolutio. et iō pōt pati famē et frigidi-
tatem. vigilias. et sunt p̄rompti ad oēs
angonias. et ideo in hac etate sunt me-
liores milites. Illi enī sunt meliores qui
labores plurimos possunt tolerare. et
qz de viribus cōfidūt sicut in etate p̄e-
cedenti. ideo propter malum regimen

multas pas. incurrunt: sicut sunt se. lon-
ge: fluxus san. et consimilia. Septima
etas e decrepitorum in qua terminatur vita
et est frigidus et sic. consimiliter et accidit
taliter propter indigestionem siccitatem gignit hu-
mores. Est enim in hac etate calor sicut
lucerna patitur extinctioni. Unde nihil ali-
ud est senectus quam semita ad mortem. In
hac enim etate multas egritudines et pas.
incurrunt: ut est epilepsia: liturgia. stupor:
et consilia. In hac enim etate: humidum
factum est aquosum et non potest saluari ca.
et advenit mors que naturalibus destinata
est per naturam cum quo dicitur naturale certo pro-
do mensuret. Qui igitur ista cognoverit po-
terit pronosticare. egritudines igitur que ge-
nerantur ex proprietate etatis erunt similes
etatis: et que per attributionem erunt omnes.
Unde sicut in estate multiplicantur ter-
tiane. et in autumno quartane: et in consue-
to cibariis ca. gignuntur egritudines ca.
sic in etatibus gignuntur secundum similitudinem
etatis. In pueritia ratione etatis egritudi-
nes sanguineae gignuntur. et in iuventu-
te colericæ et in senectute phlegmaticæ:
et in decrepitate mellæ. Ex malo autem
regimine egritudines possunt venire.
Medicatio nimis est longa alibi per
dei gratiam pertractabilis: consistit totum regi-
men in hoc: quoniam quilibet erit in etate quamli-
bet sanatus: dum tamen sit boni regimi-
nis: hoc enim continet totum etc.

Capitulum vij. ad pronosticandum secundum
nomen regionum.



Regionum ^{que-}dam
sunt orientales: et quedam
vergunt ad caliditates et
siccitatem versus temperies
per tanto quod sol mundificat
aerem et pluvit vapores. Unde ibi sunt
homines satis boni in moribus quorum faci-

es sunt vituline: et arbores sunt longe mul-
torum fructuum: et herbe sunt multe: quorum
equi et alia secundum suum modum figuris co-
rum assimilant: aque sunt ibi munde: veteri
subtiles et homines sanati: et defacili in-
clinant ad pietatem. Quedam occidentales
que vergunt ad frigiditatem et humiditatem
sicut orientales ad caliditatem. et sic. per tanto quia
sol modico tempore ibi moratur et non potuit
mundificare aerem: et ibi multum vapores sunt
ibi homines non sunt sanati sed in autu-
no reumatici in quibus multiplicatur
et dropsis: et apostemata aquosa: et egritu-
dines humide. In parte tamen occidentali
que declinat versus meridiem. versus
aphricam homines sunt ut plurimum colici:
mobiles veloces in motu: cum saucibus
oblongis: sicut melici: sicut orientales ha-
bent obtusa sicut vituli: et equi eorum assi-
milant eis quoniam sunt macilenti robustissimi:
mi: et facies eorum est macilenta oblonga: si-
cut per ad sensum in gente hispanie que ap-
proximat ex uno latere versus meridi-
em: metricorum et altero oceanum: et per
in gente arabum dicta vulgariter genet que
dam sunt meridionales et sunt caliditatem et hu-
miditatem propter approximationem ad torridam zonam
humidi propter vicinitatem ad maria: quoniam
ibi in septentrionali est gravia multipli-
cat et secundum hoc ibi sunt aquarum gignitio. tamen
est levis multiplicat in meridie et gra-
via diminuntur. et ideo propter depressionem
eorum grauius non currunt aque versus
meridiem et multiplicat maria: potissimum
me tamen aque salse currunt super terram: et
rarissime accidunt in aliis regionibus: ho-
mies autem sunt bonorum morum: pacifici et de-
ti: et obediētes sue legi et regi: propter de-
bilitatem caloris in corde eorum: et incurrunt
defacili nocumenta: et fluxus veteris et
egritudines que gignunt de phlegmate sal-
so. In iudea autem in terra nigrorum homines
f

unt senes in. xxx. anno. vltra aut regio
nēvbi colligit piper accidūt multa mō
stra ⁊ peccata vbi sunt pigmei qui non
sunt nisi ad lōgitudinē vnius palme si
cut ego vidi. Et multa mōstra q̄ nō de
bemus h̄ ponē nec ad nos p̄tinet. Egri
tūdines aut q̄ his accidūt si se. longe.
epīlia: palis: fluxus emorū. flux⁹ mē
struorū: ⁊ multa silia. Quidā septērio
nales sri. ⁊ sic. hoīes aut habēt bonaz
digestionē ⁊ magnū appetitū: ⁊ abun
dant in sanguine ⁊ calore. Sūt aut bo
ni in nālibus. mali aut in moribus. qm̄
bellicosi irascibiles. idomabiles: furio
si: parati ad bella: iobediētes regi ⁊ le
gi: ⁊ q̄ digestio venarū ppter frigidita
tem aeris corrūpitur ideo pingues al
bi. Et cū hoc nā fecit equos siles figu
ris eorū pingues ⁊ rotundos: vt pz ī egs
alamanorū. ⁊ ppter malū regimē: q̄ cō
fidūt de digestivis. ⁊ q̄ aer frigidus. iō
egritūdines frigidas incurrūt. Parius
sunt difficiles. ⁊ p̄ses incurrūt. Regio
nes tēperate cognoscunt ex effectibus
tēperatis. Unde illa regio vlr̄ est tēpe
rata in qua inveniunt hoīes tēperati iu
sti: electe forme: magne p̄udētie: ⁊ eq̄
sunt fm̄ nām eorū cis vles. ⁊ est ibi co
pia multa bora. ⁊ buglose: ⁊ oliuarū: ⁊
gallinarū: ⁊ fasianorū: ⁊ perdiciū: ⁊ si
milliū. Regiones aut alie ⁊ alie diuersi
ficant: q̄ quedā sunt petrose. ⁊ sūt mol
tū ca. in estate. ⁊ multū frigide in hye
me. ⁊ habitantes habēt corpora soli
da. ⁊ sūt vigilātes: ⁊ armorū hoīes: ⁊
solertiā magnā in artibus ⁊ acuitatez
habēt. Regiones aut quedā sūt petro
se. quedā lutose. quedā arenose. quedā
pingues. Et fm̄ hoc diuersificant com
plexiones qd̄ industrie medici reliqua
mus. Regiones quedā sunt humide ⁊
sūt hoīes pulchre forme. sed incurrunt

fluxū ventris. Regiōes quedā sūt ele
uate in mōtibus ⁊ tales sunt frigide. ⁊
incurrūt tusses: ⁊ catarros: ⁊ consilia.
Sūt aut sani ⁊ fortes diu viuunt. Re
giones que sūt in vallibus habēt ma
lū aerē. ⁊ hoīes nō sunt sanatiui: ⁊ in
currūt humiditates multas. Qui igit
vult istruere ciuitatē eligat locū nō ni
mis depressum ⁊ sint montes ⁊ regio
detecta a pte meridiei. ⁊ sit tecta a pte
occidentis ppter vētū austrinū. ⁊ sit de
tectā ex pte orientis. vt sol possit ipsaz
mūdificare. ⁊ detecta ex parte septen
trionalis. vt ventus borealis possit p
flare. ⁊ q̄ sit in regione copia buglose:
⁊ multitudo auiū. ⁊ nō sit ibi arborū nu
cis: nec anellane: nec sinapis: nec lacus:
sed approximet mari mūdo. ⁊ nō sit ī
decursu multaz supfluitatū q̄ indigne
sunt saluti. ⁊ carriere sint late: ⁊ altitu
do ⁊ fabrica murosū: ⁊ domorū nō sit
nimis eleuata. ⁊ in domo sint quatuor
fenestre versus quatuor ptes mundi. ⁊
claudant ⁊ aperiant fm̄ q̄ indigerint
fm̄ diuersitatē ventorū. Aque sint clare
dulces: mūde: currētes supra terrā mū
dā. Fons sit taliter dispositus q̄ currat
versus orientez. ⁊ sol de mane pcutiat
ostiū fontis. ⁊ currat per loca munda.
⁊ hauriat longe ab ostio fontis: vt sit
depurata ex virtute stellarū: ⁊ orbium.
Et frumētū quo viuunt hoīes ciuitatis
sit collectū de terra leui nō de terra p̄m
gni nec argilloca. Carnes quib⁹ vtunt
sint nutritie in mōtibus ripesib⁹. Ligna
sint de iunipero. Vinū sit natū in colli
bus montium qd̄ sol tangat quotidie.
Qui igit nouerit ista in regiōibus po
terit p̄noscere: poterit ⁊ curare. Egri
tūdines igit sunt triplices: quedā regio
nales. quedā pestilēiales. ⁊ quedā di
uerse. Egritūdines regionales fm̄ na

turam climatum montium ⁊ vallium ut dictum est fuit. Unde in montibus generatur tuffes: putis: bociū gule ⁊ filia. In vallibus ydropisus ⁊ filia. Et itelligamus de virtute regionū ut dictum est. Egritudines pestilenciales sūt ex corruptione aeris que oēs sunt pestifere mortales. de quib⁹ facta ē super⁹ mentio. Egritudines diuerse sūt que ex malo regimine pueniunt ⁊ sūt infinite. Cuius ratio igitur esset nimis longa ppter longitudinē verborū. nisi sicut cōseruatio si at per se: sic curatio per p̄trariū. Aduertat igitur quilibet ad discrasia regionis ⁊ oēs res nō nāles eleuent i gradu opposito. donec fiat oppositio discrasie regionis. Et ita fiat reductio ad temperamentū. Septentrionales igitur vtiantur ca. meridionales fri. occidentales siccis: orientales hu. temperate.

¶ Caplm. viij. de p̄nosticatione morborum fm nām ventorum.



Ventus quan-

tum est de se ē vapor fri. ⁊ sic. ex inferiorib⁹ resolutionis. vnde cum oīs vapor sint duo vapores. id ē cū vapor est

affixus. s. vapor: acquirit nām leuem. ⁊ ascendit ad superiōra. Cum autē venerit ad mediā regionē aeris vbi est regio septentrionalis frigoris. tunc separatur sic. ab humido. Et portio siccā que vltra mediū eleuat est materia cū qua inflāmant stelle comate caude rotunde stelle candentes: ⁊ adsub. ⁊ aliarū impressionū multarū. ⁊ inflammationū apparentiū ipe calido ⁊ sicco. ⁊ tūc sōtes ⁊ flumina desiccant. Et tunc pronosticant

in gentes guerras. ⁊ mortem regū qd̄ posset eē ppter multiplicationē colere anno illo que mouet ad iram ⁊ impetū. Vapor autē humidus qui remansit in mediā regione ē mā multarū impressionū. sicut est pluuiarū magnarū: aut paruarū guttarū: aut nix: aut grando: aut lapides. ⁊ cōsimilia. fm q̄ plus vltimū condensantur. Et forte aliquando ppter aspectum orbis: ⁊ solis luciditatem: nubis: ⁊ reflexionē radiorum generant aurū: rana: ⁊ vitulus: ⁊ cōsimilia. Altera autē pars vaporis siccī q̄ remansit compressa ppter frigidum est materia ventorum ⁊ mouentur versus nos sicut pellis extensa. Tunc autem aliquando preualet motus calidi inferioris facientis ascendere. modo preualet motus fri. comp̄imentis facientis descendere. Et ideo motus ventorum est sicut motus inundationis sicut preualet ille motus: vel ille qui ex se mouetur fm rectitudinem p̄pter ca. affixū potissime fm rectitudinem actus: ⁊ fm gibbositatem terre. Ventus igitur de natura sua est vapor frigidi. ⁊ sic. sed facit diuersas transmutationes fm diuersitatem locorū per que transit. Igitur sunt quatuor principales. Unus est qui venit ab oriente: ⁊ vocatur subsolanus: ⁊ habet alterum ex latere septentrionali. Et eurus ex parte meridionalis: ⁊ trahunt ad calidum ⁊ siccū: ⁊ sūt subtiles: ⁊ non mutant corpus notabiliter de quo sit curandem. Secundus ventus principalis est auster. ⁊ habet ortum ex parte orientis. ⁊ declinat ad ca. ⁊ hu. Ille enim ventus transit per torridā zonā ⁊ loca cōbusta adusta: ⁊ p multitudinē mariū. Et tō qz ca. ⁊ hu. in excessu corrūpit corp⁹ humanū inducēdo vertigines. surditates: debilita

tē nervoz, z totius corpis: z oīa mala
in corpore adducit z nullū bonū facit
nisi q̄ ventrē laxat. Tertiū vētus pri
cipalē fauonius: z cōtinet ex pte me
ridiei zephirus: z ex pte septentrionis
euz. ad fri. z hu. declināt. z nō imutāt.
de quo sit curandū. Quartus vēt' prin
cipalis ē boreas: z hz aquilonē ex pte
orientis: z circūm ex parte occidentis
quoz nā est fri. z sic. qz trāsit per loca
vallosa: mōtuosa: inculta: z per maria
p̄gelata. z facit multa bōa. qz corrobō
rat virtutē aiālem vitālē z nālē. Ma
la facit qz inducit tussiz z catarrū z con
silia. Qui igit ista cognouerit p̄nosti
care poterit in statu venti borealis stri
cturā vētris z pectoris z consilia. Si
igit viguerit ventus meridionalis sur
ditates: z caligines: z cōsilia. Ad hoc
igit confert scire: z ponamus aliquem
q̄ febucitet z vigeat ventus australis.
z q̄ patiat caliginē z surditatē. Tunc
diceret medicus q̄ talia accidētia sup
uenientia mortē significarēt. z non eēt
verū qm̄ ista eueniūt ppter nām vēto
rū z non veniūt ppter nām morbozū.
Medicatio erit talis cū viguerit vētus
meridionalis claudant sibi fenestre z
aperiātur ille que sunt ex pte septērio
nalis. Si flauerit vētus borealis clau
dantur fenestre vndiqz z apertiant ille
q̄ sunt ex parte meridiei.

Caplm. ix. de p̄noscitiōe egritu
dinū fm̄ complexionis.



Amelemen
ta p̄fracta sint. in mixto
z minimū vnius tāgit
minimū alterius sc̄circo
ēla sunt cū spūalibus ne

cessario) admixta. Et tunc lex mutua
actione ca. cū frigidus resultat quedam
qualitas: z ex actione sicci cū humido
resultat alia p̄portionalis. Qualitas
igit que resultat ex p̄portitiōe actiuarū
z passiuarū noiatur cōplexio. Et qz
hec p̄fortatio ē multiplex: iō cōplexio
est multiplex. Nouē igit cōplexiones
erūt. vna tēperata sola. z alie oēs distē
perate. Complexio at tēperata appel
lat nō quo ad pōdus quātītatis mate
rie. hoc enīz penitus ē impossibile. Cum
enī ignis sit maxime actiuus si eēt in tā
ta quātītate quo ad mām oīa ad se cō
uerteret z parū aut nībil duraret mi
xtū. Si aut nos loquimur de quātita
te virtutis: tūc est possibile. Unde i alī
quo mixto possibile ē q̄ in virtute tm̄
possi resistere portio frigidi sicut cali
di agere. Et ē ita intelligo de calido z
humido. Illud igit corpus ē tēperatū
quod hz in virtute vna portione itegrā
calidā z aliā frigidā. z vna sicca. z aliā
hūidā. z tale corpus ē pprie tēperatū.
Alio modo dicit corpus tēperatū quo
ad iusticiā. scz cū melius pōt in opatio
nes que debēt sp̄ei: z ita vnaquaqz spe
cie est dare vnū corpus tēperatū. Un
iste homo est tēperatus qui ē in vltimo
elegātie z bonitatis nature. z ē pruden
tissimus z sapientissimus. z ille canis
est tēperatissimus in suo genere canū
qui melius venat z cognoscit domum
suā. z ille tirogillus est meli' tēperat'
qui melius scit figure. z se abscondere:
z sic de quolibz fm̄ operationē que de
bet sp̄ei. Nunc aut tēperamentū corpo
ris humani vicinat tēperamentū ad pō
dus. Corpus enī humanū tēperatissi
mū est in vniuersa substantia. ita q̄ nīhil
aliud ē qd̄ istud tēperamentū attingere
possit. Si enī inueniat eadē forma me

retur decorari. Hoc aut penitus est impossibile. Complexiones aut distemperate sunt tres simplices: ut ca. fri. sic. hu. cum excedunt. et illi. composite ut ca. et sic. ca. et hu. fri. et sic. fri. et hu. et sic habemus. viii et cum hoc. viii. cum materia: et viii. sine materia. Complexiones igitur humani corporis erunt. v. una temperata. que cognoscitur ex effectibus et operationibus ut dictum est.

Queda ca. et sic. que cognoscitur: quia venter sunt late: et quasi vacue. Pulsus durus: velox: pilosus: iracundus: velocissimus. Queda est ca. et hu. que cognoscitur: quia venter late et plene. multe carnis: color mixtus ex albo et rubeo: et ita de alijs. Queda est fri. et hu. que cognoscitur: quia venter stricte et plene. et albus et mollis. et pinguis cum paucitate pilorum. Queda fri. et sic. et cognoscitur. quia venter stricte. quia sinitomaticus: timidus: cum pulsu paruo. et ita de alijs. Qui igitur ista cognouerit pronosticare poterit. Cum enim unumquodque ut tempus. etas. complexio. et consimilia. generet egritudinem proportionalem. Si videmus aliquem colericum cum febricitare dicemus quod ex colera est quantum est ex hoc. et sic ca. et hu. quod egritudo est de sanguine. et fri. et hu. quod est de phlegmate. et sic fri. et sic. quod est de melancolia. Egritudines igitur sunt tres. erunt breues cum terribilibus accensibus. Egritudines de phlegmate et melancolia erunt longe et male terminationis sine timorositate acciderunt. et sicut dico de complexione quantum ex hoc. Idem possumus intelligere de tempore et etate: et regione: et consuetudine: et ita de omnibus alijs. Medicatio igitur talis. Omnia mala complexio paulatim cum suo contrario reducenda est ad suum temperamentum nisi vite necessaria impediatur: vite autem necessaria impediunt. Unum melius est fabro quod sit phlegmaticus quam si habe-

ret corpus temperatum ratione operis quod non potest effugere propter vite necessaria: et melius piscatori quam sit colericus quam si haberet corpus temperatum. Si igitur volumus conservare per similia conservemus in tempore et natura. Sinautem reducere per contraria paulatim.

Incipit tertia particula que docet pronosticare secundum nomen paroxysmorum.

Capitulum. i. tertie particule quod docet pronosticare secundum nomen continuationis primi paroxysmi et durationis eiusdem.

Capitulum. ii. quod docet pronosticare secundum naturam paroxysmi anticipationis.

Capitulum. iii. quod docet pronosticare secundum longitudinem paroxysmi.

Capitulum. iiii. docet pronosticare secundum nomen fortitudinis paroxysmi.

Capitulum. v. docet pronosticare secundum nomen columitatis et malicie paroxysmi.

Capitulum. vi. docet pronosticare secundum nomen postpositionis paroxysmi.

Capitulum. vii. docet pronosticare secundum nomen minoris durationis paroxysmi.

Capitulum. viii. docet pronosticare secundum nomen minoris afflictionis paroxysmi.

Capitulum. i. docet pronosticare secundum naturam continuationis primi paroxysmi et durationis eiusdem.



Ebrum que

da sunt continue quedam interpolata. Queda affligunt plus per dies pares ut egritudines quarum motus est tardus ut phlegmatica et melancolica. Queda affligunt per dies imparis: ut egritudines colice quarum motus

f. liij

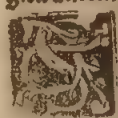
est velox: et quedā equaliter p pares et
 ipares: vt egritudines sanguineę. Que
 dā sunt interpolate et sūt triplices. et hz
 quelibz suū ppiūm tūpū. Un rigoz est
 in tertiana. et frigus in quotidiana: et
 horripilatio in quartana. Pronostica
 tio igit erit talis. qñcūqz scōa exacerba
 tio penitus incipit in hora in qua prima
 egritudo ē in principio et si multū conti
 nuauerit egritudo ē lōga et rō dictozū
 ē. qm postq exacerbatio penit nō an
 ticipat nec suboccupat mā videt mul
 ta et grossa. ita q nā non pōt mouere.
 nec in eā pōt pualere. nec pōt caloz p/
 sudari in mā. sicut sol non pōt profun
 dari in aqua pfunda valde. pro tanto
 parū venit de mā ad minera. Mā autē
 multa et grossa longū facit morbū cuz
 in modico tpe digeri nō possit. quare si
 scōs paroxysmus in eadē hora incipit
 sic primus lōgū morbū significat. et si
 gnificat q morb⁹ ē i principio qz adhuc
 nā nihil digessit: de quo sit curaduz. Et
 hoc modo pōt significari sic in ptinua
 sicut interpolate. qm in tertiana cōtinua
 si exacerbatio nō incipit in die tertia ni
 si sic prima virtutis debilitas: et mate
 rie multitudo significatur. Idē itelligē
 dū est de his que mouent p dies pares
 et que dicunt aut dicent de interpolatis
 intelligendū est de ptinuis suo modo.
 Medicatio erit talis. def multus cib⁹
 in tali casu. cū status multū distet a pi
 cipio et medicamina dent subtiliatia:
 aperitiua oppilationū: euacuatia re/
 pletionū. et per hunc modum morbus
 longus abbreviatur.

Caplm. ij. docet pronosticare fm nām
 anticipatiōis paroxysmi.

Anticipatio paro
 xysmozuz puenit ex causis

multis valde. Et iō nāliter nssi aliud i/
 pediat scōa accessio v3 anticipare pro
 tanto qz mēbzū vbi est minera debilita
 tū est. et ideo mām aduententē citius re
 cipiet cū resistere nō possit: supcalear
 cū ē plus q prius: et iō plus attrahū
 vene. et foramina sunt magis dilatata.
 et ideo citius fit trāsitus. mā magis est
 mora et calefacta. et iō currit velocius.
 Et pnosticatio igitur erit talis. Omnis
 egritudo cui⁹ scōs paroxysmus antici/
 pat erit brevis: qm egritudo videtur in
 augmēto. et rō ē qm anticipatio signifi
 cat fortitudinē virtutis mouere mām.
 Quāto igit mā est obediētior et virt⁹
 fortior: tāto egritudo breuior. hoc autē
 signat ex anticipatiōe. Quare anticipa
 tio est signum breuitatis. sicut perseue
 rantia longitudinis. Et ita signum au/
 gmenti cū sit augmentū: qm natura ma
 teriā digerit manifeste: et vbiqz et qñ
 cūqz h anticipatio incipit signum ē bre
 uitatis egritudinis relative. Medica/
 tio erit talis. parum detur de cibo: qz
 status non distat a principio. et medici
 na sit debilissima: qz natura ē satis po
 tens per se et cum modico auxilio pre
 valebit.

Caplm. iij. docet pronosticare fm lō
 gitu dinem paroxysmi.



Sicut enim iceptio
 roxysmi cū est eadē sicut pri
 mi significat morbi lōgitu/
 dinem ppter grossiciē et multitudinez
 et viscositatem materie: et qz virtus p/
 ualere nō pōt. et sic si sequēs paroxysm⁹
 ouret equaliter vel prope cū suo prece
 denti grossicies et viscositas materie si
 gnificat. et qz non complete mām mo/
 uere potest. Sic ē q paroxysmus ouret
 longius q confluerit fortitudo virtus

ita potētia mouere mām ⁊ mittere ad
minera significatur. ⁊ sic de alijs pūcu
laribus. Cum ergo videbit medic⁹ ali
quā egritudinem cuius duratio totius
paroxysmi est equalis. primo pronostici
cabit egritudinem longam cuius stat⁹
est remotus: ⁊ ita plus dandum est de
cibo. Et qz materia est grossa indiget
medicamie subtiliatu: ⁊ multa eua
cuatione. Si autem viderit egritudi
nem cuius sequentes paroxysmi sunt
lōgiore q̄ p̄mi p̄noscabit egritu
dinem breuē cuius status est propinqu⁹
cum sit in augmento qd̄ significatur ex
forti actione nature supra materiaz cū
natura materiam moueat vndiqz ⁊ se
re tangit profundum eius. Cibus igit
dabitur paucus: ⁊ medicina debilissi
ma ⁊ in parua quantitate.

Caplm. liij. docet p̄noscicare fm̄ na
turam fortitudinis paroxysmi.



Dixitudo

debilitas paroxysmi ac
cidunt fm̄ nām maio
ris v̄l minozis inflam
matiois. Inflammatio
igit maior vel minor

accidit fm̄ q̄ nā plus vel minus mouet
materiam. Cum mouet autē materiam
fm̄ q̄ plus vel minus eam digerit: quo
nāz quāto plus agit in eā ⁊ quāto pl⁹
se pfundat: ⁊ quāto pl⁹ eam circūcin
git vndiqz: tanto magis inflammatur: ⁊
ideo bene se compatiuntur q̄ paroxys
mus erit fortior: ⁊ materia erit magis
digesta. Et pronosticatio igitur erit ta
lis cum videbit sequentem paroxysmū
equalem cum precedenti p̄ter hoc q̄
egritudo sit in statu: q̄ cognoscitur qz
paroxysmus non anticipauit: tunc egri
tudo erit longa cum debilitatio ⁊ im

potentia nature supra materiam signi
ficatur. ⁊ ideo plus cōpetit de cibo ⁊
medicamina fortiora. Si autē paroxys
mus sit fortior ⁊ plus affligat: ⁊ maio
ra nocumenta inducit egritudo est bre
uior: ⁊ ita minus de cibo: ⁊ medicamī
na leuia debent esse.

Capitulum. v. docet p̄noscicare
fm̄ nām icolūtatiz ⁊ malicie paroxysmi.



Aliquando

paroxysmus ē ita ma
liciosus q̄ inducit qua
si stuporem: incopiz
⁊ intollerantiam ⁊ i

patientiam: ⁊ febris malignitatem ma
gnam: ⁊ aliquando contrarium ⁊ quā
to adfunt ista signa peiora ⁊ fortiora: tū
to egritudo erit breuior. Et tunc min⁹
dandum est de cibo. Sed medicamīa
siqua competant cordialia debent eē.
Quanto autē sunt incolumiora ⁊ cū mē
noxi malicia tanto egritudo erit longi
or. Et ita patet per ea que prius dicta
sunt: plus igitur de cibo: ⁊ medicamīa
petunt fortiora.

Caplm. vj. docet p̄noscicare fm̄ na
turam postpositionis paroxysmi.



Sicut enim

anticipatio paroxysmi
significat augmentum
sic postpositio decli
nationem. ⁊ postposit

tur autē paroxysmus: qz nā negligit mām
⁊ parvipendit: qz minorata est in tem
porib⁹ p̄cedētib⁹: ⁊ digesta. ⁊ itō min⁹
affligit qz parū curat. ⁊ itō suboccupat
cū nā p̄tra mām tarde moueat. ⁊ itō cō
sūptio ⁊ terminatio egritudis significat
⁊ itō regimē sicut in pualescētibus vel q̄
si oz eē: cū fere sit in pualescētia.

Caplm. viij. docet pronosticare fz naturam minoris durationis poxismi.



Icut enim

logior afflictio significat augmentū. sic breuis afflictio signat declinationem qz mā est

pauca. Et tō in breui spacio ē cōsumpta. Breuitas aut poxismi plus q̄ conſuevit breuem egritudinē ⁊ ſere cōſumptam ſignificat quare diuerſificabitur medicatio ⁊ dieta.

Caplm. viij. docet pronosticare fz naturam minoris afflictionis poxismi.



Sicut enim

fortis ⁊ magna afflictio ſignificat augmentū. ſic debilis ⁊ pua ſignificat declinationē.

Cū enī maior pars māe ſit pſumpta ⁊ minorata ⁊ digeſta: ceſſat actio nature ſupra mā. ⁊ tō inflammatio nō pōt eſſe magna. Minor igitur inflammatio ſignat minorem afflictionē. Quare tūc eſt agendum ſicut expedit declinationi. Intelligendum tñ ē breuiter vt totā particulā cōprehendamus q̄ tpa morborū cognoscunt p nām poxiſimorum. In quocūq; morbo ſequēs poxiſim⁹ aut multi aut plures incipiūt in eadē hora qua prim⁹ ⁊ equaliter affligūt ⁊ equaliter durant ⁊ caliditas eadē. Tūc in tpe illo toto egritudo ē in principio. Qñ aut poxiſimus anticipat ⁊ longius durat ⁊ plus affligit ⁊ magis terribiliter: tūc eſt augmentū. Qñ aut oīa iſta iſceperūt intēdit ⁊ fortificat: ſi tūc eodē modo moueatur tūc eſt ſtatus. aliquid tñ ſunt ſicut ſignis augmenti ⁊ ſtatus in vno poxiſimo. ⁊ tūc poxiſimus fortior eſt ſtatus. Qñ

aut poxiſimus ſuboccupat ⁊ minus durat ⁊ minus affligit tūc eſt declinatio. Et eſt intelligendum vñū alterū iſtorū: tūc qz niſi oīa cōueniāt: aut po maior nō ſi gnificaret exquisitē nām morborū. Et ideo ad oīa iſta attendendū ē. Unde tñ quedā ſunt egritudines quarū vna ē cōpoſita ⁊ tūc a principio vſq; ad finē ꝑcedit anticipatio. ⁊ quedā a principio vſq; ad finē ꝑcedit ſuboccupatio. Medius igit in talibus eſſet deceptus niſi iſta conſideraret. Materia aut in quā talia accidētia eueniūt eſt cōpoſita ex ſubtili ⁊ groſſo. Ita q̄ cōtingit q̄ groſſus aliquādo primo putreſcit ⁊ poſtea ſubtile. Aliquādo aut primo ſubtile ⁊ poſtea groſſus. Si enī pars groſſa primo putreſcit q̄ ſubtilis ſemp ꝑcedit anticipatio: cū ſubtilis veloci⁹ moueatur. Si aut pars ſubtilis primo putreſcit ⁊ poſtea groſſa ſp ꝑcedit ſuboccupatio cū mā groſſa ſit tardī motus. Qui igit nāz poxiſimorū ꝑfecte cognouerit nūq; decipiet in cognoscendo morbū vel longū vel breuem. Et in quo tpe morbi ſit quilibet egritudo cuius quilibet egritudo habeat a qua quis cōualeſcat. iij. tpa. ⁊ ſciat ēt dictare. quare iſta multū ꝑſeruit i ſcia ꝑnoſticandi. ⁊ ē ꝑdicendi.

Partícula quarta que docet ꝑnoſticare a virtutibus.

Caplm. i. quarte particulę de ſignis ſūptis a diſpoſitiōe virtutis aīal regitiue ſicut ē imaginatiua ⁊ mēoratiua. Caplm. ij. de ꝑnoſticatiōe ſumpta a ſacie ⁊ v. ſenſibus.

Caplm. iij. de ſignis ſumptis a ſenſu ⁊ motu ⁊ decubitu ⁊ ſomno ⁊ vigilia.

Cap. iij. de ſignis ſūptis ab anhelitu. Caplm. v. de ꝑnoſticatiōe ſm pulſu.

Caplm. vi. de signis sumptis a sputo.
Caplm. vii. de signis sumptis a fluxu sanguinis narium.

Caplm. viii. de vomitu.

Cap. ix. de signis sumptis ab egestione.

Cap. x. de signis sumptis ab urina.

Caplm. xi. de signis sumptis a sudore et menstruis.

Caplm. xii. de pronosticatione de signis et de significationibus.

Caplm. xiii. docet pronosticare dies et horam mortis.

Caplm. xiiii. quod docet pronosticare quo tempore crisis fieri debet.

Caplm. i. de signis sumptis a dispositione virtutis animalis regitue sicut imaginatiua et memoratiua.



Intelligent

dū ē q̄ in cerebro sūt tres cellule. Et prima ē q̄ est in pte anteriori. Secūda q̄ est in medio. Tercia q̄ est in postremo. In anteriori pte prime cellule facit sensus cōis cui⁹ opatio. ē cōpre/ hēdere oēs formas receptas in sētib⁹ particularib⁹: et iudicare de eis. Un̄ recipit colores: odores: et ita de oib⁹ alijs. In postrema autē pte prime cellule facit fantasia. cui⁹ opatio ē pseruare species receptas in sensu cōi. vñ fantasia ē thesaur⁹ sensus cōis. In pte autē scēde cellule facit imaginatiua q̄ in tota vita nō descit. nec in tpe sōni nec in tpe vigiliāz. Immo in instanti sine imaginatiōe eē nō pōt. cui⁹ opatio ē cōponere. Precedēs. n. virtutes nihil cōposuerunt: sed receperūt et cōseruauerūt. Precedētes enī virtutes nesciūt fabricare et cōponere vnū certū ex diuersis colorib⁹

et odorib⁹ et sensibilib⁹. Sz imaginatiua cōponit chimērā: tragelaphū: yco/ trinū. Unde imaginabiē hoīez volare et montē smaragō. et postea cōponit et dīc hō volat supra montes smaragdī/ nos. Un̄ h virtus duo hz noīa. Si enī virtus sit obediens rōni: et imaginata sint vere sētib⁹ pueniētiā: tūc appellat cogitatiua. Si autē nō pueniāt sensib⁹ et sit obediēs estimatiue: tūc pprie vocatur imagiatiua. qm̄ tūc imaginata sunt falsa. et forte de impossibilib⁹. In postremo atē medie cellule facit estimatiua cui⁹ opatio ē iudicare de formis sensu nō pceptis: sic ē amicitia. Per hāc. n. agnus iudicat lupū: quē nūq̄ magis vidit inimicū: et pastore amicū. Un̄ sicut estimatiua ē in brutis pprie p quā regunt. sic. n. hoīes regunt p rōnez. Un̄ q̄ regūt se p estimatiuā cōtingit peccare in opatiōibus: et tales hoīes sūt bestiales. qm̄ enī regunt p rōnē nō desciunt. In postrema autē cellula est memoria. Nūc autē accipiētes cogitatiuā p rōnē. dicam⁹ q̄ tres sūt virtutes: imaginatiō cogitatio: et memoria. Et oēs iste virtutes sunt nāles et corruptibiles: et sunt organoz. Supra autē oēs has virtutes ē alia virtus incorruptibilis que nō ē virtus in organo. lz nō opet sine organo. cui⁹ virtutes p̄dicte administrant sicut lapides et ligna lathomo administrant. Hec autē virtus diuina alta incorruptibilis est. Iste felix intellectus est q̄ quātū ē de p̄senti ē duplex: agēs et possibilis: et extrahit formas et denudat a cōditionib⁹ malibus que sūt hic et tūc. et illuminatis tanq̄ a forma luminis intellectus agētis. Et de hoc qd hz in potētia intelligibile facit actu intelligibile. Un̄ sicut lux ē forma coloris sic agēs possibilis. Nūc autē p̄git istas virtutes

deficere et errare propter defectum instrumenti. Unde aliquando deficit imaginatio et alie sunt salue. et aliqui contrario. imaginatio est salua; et alie sunt lese. qd p3 q2 inanimatus quidam percutiebatur paucis suis et pater dixit ei. qd ne pater percuti a filio; et ipse aduertens flexis genibus petebat ei ventam. In isto imaginatio erat lesa; et patre ignorabat. Ratio tñ non fuit lesa. q2 recte patrem iudicauit non eē percutiendū. Sic accidit Sal. q2 ipse anteq̃ sciret artem sanatiuam infirmatus est egritudine fori valde. et imaginabatur muscas et cinices esse in lecto; et carpebat eos et medici iudicauerunt eum eē mortuum. cū venerūt ad signa pronosticorum et ipse hoc audiens rogauit eos dicens. Vos amici iuuentis me. et circa noctē epilimauerunt caput eius et cum graui somno et terribilibus accidenib⁹ curatus ē; que curatio toti mūdo fuit magna consolatio. Sal. habuit imaginatiuam lesam sed rō fuit salua; et propter hoc euasit. Aliqñ accidit e contrario; qm̃ rō est lesa et imaginatio ē salua. Sicut accidit de quodam iuvene qui stabat i fenestra et tenebat vasa vitrea in manu. Et venerunt quidā; et dixit iuuenis vultis ista vasa. ita dicebant trāsēntes et ipse proiecit et fracta sunt vasa. Ipse vō habuit imaginatiuam lesam; q2 bene cognoscebat trāsēntes. et nomina bat nominibus suis et cognoscebat vasa et quodlibet nomine suo nomiabat. Sed ratio fuit lesa. Credebat enim vasa esse infrangibilia. Et hypo. accidit de quodam qui tenebat vnum puerum et dixit vultis istum. et dixerunt sic. et proiecit et fractus fuit puer. imaginatio vō fuit lesa; q2 bene cognoscebat puerum. Sed ratio fuit lesa; q2 credebat ipsum

impassibilem esse. Aliquando vtresq̃ corrumpuntur vt in frenesi; et in similibus morbis. Aliquando imaginatio ledit et memoria remanet salua. Unde postea in sanitate recordantur. Aliquando memoria corrumpitur sicut accidit in tempore pestilentiali in egritudinibus corruptis; et in fori litargia. et in seminibus vbi sit tanta corruptio.

Quia post sanitatem nihil sciūt de eis que sciuerunt immo propria ignorāt. Sicut ergo nocumenta sunt diuersa sic indicabunt nocumentum et lesionem si diuersis cellulis et pronosticabit de morte et vita et nocumento. Et medicatio diuersificabitur fm̃ diuersitatem nocumentorum. Unde remedia applicabuntur aliquando ante; aliquando post; fm̃ nocumentum cellularum post epilimando. et ita de alijs.

Capitulum. 8. de pronosticatione facta a facie. et v. sensibus.



Ignorum apparenum in facie et in oculis. quedam sunt que apparent versus primos tres dies. et quedam que apparent post. Illorum autē que apparent in primis tribus diebus sunt h. oculi concaui. tempora plana. frons arida et extensa; nares acute. aures frigide; et inuerse et contracte. et color liuidus; aut viridis; aut niger; et cōsimilia. Nunc atq̃z omnia ista aliquādo prouentunt ratione morbi aut aliorum. Si ratione morbi mortem significanti. pro tanto q2 virtus significatur debilis; q2 non potest resistere morbo. Et feb. valida consumens et liquefaciens corpus et hauriens substantiales corporis humiditates. et ideo sunt aures inuerse. q2 spasmate propter humi

di radicalis consumptionem. et oculi
concaui et alia arida propter liquefa-
ctionem carnis et humiditatem faciet.
Unde ingens debilitas virtutis signa-
tur preteritue. Si autem per aliam venerit non per
maliciam feb. tunc non significatur mors.
Ista autem sunt vigilie et fluxus ven-
tris et sanies et consimilia et si ex alijs
proveniunt non est tantum malum: quia exte-
riora non agunt sic in radicalibus et mi-
nera sicut morbus. Unde enim ex hoc quod
fluxus sanguinis narium et menstruor-
um et aliorum possent interficere. ta-
men nos non loquimur quod exteriora a-
gant sic in ultimo. Sicut quod oculi sint co-
caui et ita de alijs. Dico quod ista non si-
gnant mortem: quia adhuc stat virtus in
corde et in membris principalibus. Ista
ergo non solum agunt in exterioribus
immo primo et principaliter in mine-
ris cum cal. et fe. sunt in corde tanquam in
fronte. Intelligendum est quod ista in prin-
cipio morbi mortem significant. et non
sic si apparuerint post. pro tanto quia
postquam in principio ita cito consumitur
corpus: videmus quod morbus est ita
maliciosus quod natura non potest sibi pe-
nitius resistere: et pro tanto significatur
mors. Intelligendum tamen quod talis
consumptio non potest a principio eve-
nire. nisi ista particularia conveniant
quod sit iuuenis: colericus qui diu labora-
uerit. et est in estate: et hu. subtilis. et co-
temina debilis. et corpus rari. et fe.
valida. Certe cum ista particularia co-
veniant infra primos tres dies quod ap-
paret talis consumptio et facies ita hor-
ribilis mortem exquisitam significat. po-
tissime si egestio est liquida et vix una
ctuosa nisi succurratur ei cum his que
virtutem confortant. Tunc enim com-
petunt stipitica ut triasand. ro. campbo

ra et medicine cordiales: ut est aurum
iacicti: et os de corde cervi. et consimilia.
Qui enim talem non inuenit ipsum
interficit. Et si omnia ista propter mor-
bum ultra tres dies apparuerint aut in
processu morbi longo tunc non signi-
ficant malum: quia si in longo tempore cum
talibus particularibus talia apparue-
rint non est mirabile: quia rationabile est quod
corpus consumatur. imo etiam malum
signum si non consumeretur. Sed de
principio est mirabile. et ideo vehemens
debilitas virtutis signat: quare est mor-
tale cum ista apparent in principio. Sed
si postea apparent non tamen debe-
mus scire quod talia post principium ap-
parentia cum debilitate virtutis pos-
sent significare mortem: licet non cum
tanta efficacia sicut si apparent in prin-
cipio. Concludendum igitur est si pro-
pter causas primitivas non ita malum
velut quia se. longa et patiens senex aut
quia fluxus. et ita de alijs. Galienus. solens
medicus in hoc canone. iij. considera-
uit consumptionem tanquam signum. mor-
bum tanquam efficiens: et condiciones eius
et causas primitivas causas propter
quas potest evenire: et quando: et pro-
pter quas causas signat: et quando post
principium. Intelligendum tamen quod si
igna sumpta a facie sunt veridica in ul-
timo: quia non solum designant imo atte-
stantur supra dispositionem membrorum
principalium. Unde si facies assimilatur sano
vel sibi sano optimum est. Et sic intelli-
gendo supposita consumptione aliquam quod
non fieri secundum naturam se. et aliorum particularium.
Hoc enim consumptione supposita quanto
plus assimilatur tanto melius: quia virtus si
significat fortis: et significat privatio ma-
lorum accidentium. quoniam in eadem dispositione in
qua erat sanus non oportet esse in infirmitate pe-

nitue: qm̄ multitudo: grossicies: visco/
sitas modo significatur. Sicut igitur
optimum est cum sano seu sibi sano as/
similatur: sic pessimū est in vltimo elō/
gationis a facie sua nāli: qz significatur
morbi malicia et debilitas virtutis.
Ista igitur que dicta sunt si ex morbi ma/
licia proueniunt in principio: mortem
proculdubio significat. et in sexta die vel
septima. et ita de alijs virtute debili. et
alijs signis malis apparētibz: qz non
ita exquisitē sicut in principio. Nūc autē
intelligendū qz signorum que appent i
facie quedā sunt que apparēt post p̄i/
cipium vt in quarta die aut post. et sūt
ista qz non possunt videre lumen: et qz
emittant lachrymas p̄ter voluntatem:
et qz oculi appareāt toruosi: aut altera/
tio maior fuerit: et alba oculoꝝ fuerit
ru. et sang. et vene apparent nigre fusce
aut pallide: et habeat lippitudinem et
fuerint mutabiles aut tremuli: aut ex/
tra fuerint nimis eminentes: aut intus
nimis submersi: et qz tota facies horri/
bilis. turpis aspectus. Ista oia iquā si/
gnant mortem. et si appareant post qm̄
non apparēt in principio nō signāt mor/
tem vt plurimū: qm̄ aut nunq̄ appent:
aut apparēt p̄pter causas primitiuas
cuius rō est. Ista autē accidentia dicta
peiora sunt q̄ p̄mo dicta. Peius enīz
est effugē lumen et ita de alijs q̄ si ocu/
li sunt concaui. et ita de alijs. Et iō mor/
bus bene pōt facere prima nocumēta
tanq̄ debilia et respectiue. Ista autē nō:
qm̄ non est se. que repēte et subito veni/
at sicut fulgur. Et accidētia ista terribi/
lia in morbi principio p̄pter morbum
venire nō possunt. Et credo quantū ē
de presenti qz ista sint vera vt plurimū
p̄pterea qz inuenit se. ita maliciosa qz
in prima die interficit. quedam in scōa

quedam in tertia. Hoc. n. non audem⁹
negare: et ponamus ex alia pte virtutē
debilem mām multam et maliciosam.
Nonne iste qm̄ moriturus est in tertia
pōt esse ita victus in scōa qz effugiat lu/
men: et lachryme appareāt inuoluntarie
postq̄ vbicūqz appareāt appent pro/
pter debilitatē virtutis et maliciā mor/
bi. Et ista sunt possibilīa in egritudine
mortalī in principio. Igitur in principio ta/
lia accīdia poterunt appere et ita mor/
tale. Hoc tamen est de raro contingen/
tibus. Et cum appareant post propter
morbi maliciam semper significat mor/
tem. Propter igitur alterum duorum di/
ctuz est non apparent in principio qm̄
raro apparent: et si apparent p̄pter cau/
sas primitiuas apparent plus. Ista igitur
apparentia post p̄pter morbi sunt
pessima qz virtus in vltimo debilis si/
gnificat: et specialiter cōtinentia. et mor/
bus ē maliciosus: et apostema magnū
quare ista mortalia. Et possumus igitur
concludere vt dicit qm̄ cūqz et vbicūqz
in principio aut post oia ista apparent
que dicta sunt p̄pter morbi furā et de/
bilitatē virtutis mortem proculdubio
significant. Et tota vis consistit in hoc
qz nos sciamus vtrum illa accidentia
proueniūt propter morbum aut pro/
pter causas primitiuas. Concludendo
igitur in morbis acutis ista sunt signa
mortalia: aures frigide et inuerse. et qz
non audiat: et frons arida et tensa: et li/
pora plana et oculi nimis concaui: aut
nimis eminentes: et lachryme appa/
rentes: palpebre inuerse. alba oculo/
rum in somnis apparentia. et qz non vi/
deat. et ita de alijs. Et qz de saporibus
nihil sentiat. et qd̄ consuevit sentire to/
taliter phibeat. et qz nihil odozet. et qz
appeant dentes siccī. sicut ligna. Ista et

alia consilia pculdubio mortē signifi-
cāt: et ita de tactu: et de alijs sētib⁹. Ista
enī nō solū signāt mortē sed mortē in
ianuis. In talib⁹ nō cōpetit medicatio
sed quantū est possibile fugere et c.
Caplm. ij. de signis sūptis a motu
et sensu et decubitu et sōno et vīgilia.



Deus benedi

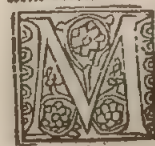
dictus in secula munuit
vnaquāqz partē nostri
corpis: potissime exte-
riorē sensu tactus nūq̃
pateret ignorās. Nūc autē sensus et mo-
tus pcedūt a cerebro ad totū corpus
mediātib⁹ nervis. p quoz diāfōneitatē
trāsīt spūs aīalis prestās sensū et motū
in toto corpe. Nūc autē nervi sēsiui p-
cedūt plus a pte anteriori. motiui autē
a pte posteriori: ita q̃ sēsus aliqū sit p
nervū vnū. et motus p aliū et aliqū per
vnū sit vtrūqz: et ideo pōt amitti sēsus.
et nō mot⁹. sed si vtrūqz fiat pvnū ner-
uū tūc si amittit sensus amittit et mot⁹
qz plures spūs sūt necessarij ad motū
q̃ ad sensū. Sed si amittat motus et p-
pter hoc nō sēsus qz amisso fortiori nō
ppter hoc debili⁹: sed ecōverso. Unde
ponam⁹ q̃ due. 3. spūm faciāt motuz
et vna sensū pōt tūc amitti vna. 3. et nō
erit motus. cū. due. 3. sint necessarie p
motu. Et remanebit vna et remanebit
sensus tactus. Si igit aliquis patiatur
forte cām doloris virtus tactiva forti-
ter ē lesa. qd si nō sēiat hoc nō ē ex alio
nisi q̃ nervus ē oppilatus. aut sic angu-
statur. q̃ spūs penetrare nō pōt. aut qz
spūs sic mortificatus q̃ amittit sensuz:
aut qz mēbrū est mortificatū: aut rō est
amissa et cōsilia. Unūquodqz autē isto-
rū ē malū. igit malū ē q̃ morbus sit tā-
tus. et q̃ patiens suū nō sēiat nocumē

tum. et ista accidunt in fortissimis se. et
morbis pessimis cuz approximant ad
mortē: vt p3 in apopleia: et palisi: et li-
targia. et siliibus. Idē dico de motu cū
nō pōt erigere caput aut pedes aut ma-
nus. Grauitas at mēbroz ē ex maiori
reb⁹ significātib⁹ debilitatem virtutis
aīalis. Hec autē cognoscunt cū creditur
tenere et non potest tenere aut ambula-
re et nō pōt. Et p tanto tales mutāt se
de decubitu ad decubitu. et de siti ad si-
tū. credētes ex mutatiōe sit⁹ meliorari.
Virtus. n. motiua corpis ē ita debilis
q̃ nō pōt corp⁹ regere nec ēt tolerare.
Cū. n. vīr⁹ motiua ē fortis tūc mot⁹ ē
bon⁹ et decubit⁹. Decubit⁹ igit ē bon⁹
nālis qui ē plus supra ptē dextrā. Et iō
in pīcipio noctis et san⁹ et īfirm⁹ dz la-
cere supra ptē dextrā. Tūc. n. sit meli-
or digestio. Supponit enī tūc epar sto-
macho sicut ignis lebeti. Post pīmū
aut sōnū dz se vertere supra ptem sinī/
strā vt dextra melius nutriat q̃ fuerat
depressa ppter decubitu. Cū nutrime-
tū nō poterat penetrare. et postq̃ suffi-
ciēter in sinistra fuerit. Itē dz se vertere
ad dextrā et ibi iacere p totā noctem.
Modus at dz ē talis: qz nō dz tenere
pedes nimis extēsos nec nimis dupli-
catos. Sic de manibus: et de toto cor-
pore figura dz ē mediocris iter ono-
curū et extēsus. hoc ē q̃ figura corpis
s. sit aliquatūlis duplicabilis. et videte
de instinctu naturali apud vulgus qm
boni pīctores in pingēdo decubitu ser-
uant talem modū: vnde versus genua
faciūt quādā duplicatiōē et sanī iacēt
p hūc modū. Si igit īfirmī aliqū aliū
decubitu seruauerint malū est nisi illū
fuisent afflicti. Decubitus igit īmālis
ē multiplex et diuersus. Iacere resupi-
nū ē pessimū qz virtutis sūma debilitas

designat. et cum hoc currunt supfluitates
ad interiora. Decubitus supra ventrem
est malus quia dolor significat nimis aut
alienatio: et timendum de suffocatione
propter coartationem anhelitus. Et si ta-
ceat brachia nudis et pedibus spasmus
significat. et si post somnum et quocumque
modo subito et inordinate vertat se a ca-
pite lecti usque ad pedes alienatio et vir-
tutis debilitatio significat. Et si pedes
sint discooperiti siue cum motu et agitatione
angustiam significat. Et si iacuerit ore
aperto et pedibus tortis spasmus signifi-
cat. Et si subito cogat surgere et stare:
malum: quia suffocatio propter stricturam via-
rum anhelitus: omnia ista dicta sunt vera nisi
si fuerint propter consuetudinem ut apparet
talis morbus in principio febris quartane. Si
fiat talis motus in morbis acutis ma-
lum: quia spasmus significat. motus oium
lacertorum mouentium mandibulam inferio-
rem claudendo aperiendo seu transuersa-
liter: pessimum igitur est et mortale. Si cum
manibus festucas aut pilos et consilia
tentet de vestimentis aut pietate remoue-
re: potissime si non fuerit lesa imagina-
tio. sic quod non intelligat quid agat. ultima-
ta adustio et mortificatio significat. cum
huiusmodi adusti corrupti ascendat cerebrum
et oculos et humiditates oculorum perturbat.
et est pelus qui alienari propter aliam. Con-
tractio igitur labiorum aut manuum aut vir-
ge aut sociorum malum: quia significat spasmus.
Sic et dolor niger aut viridis in vngu-
ibus cum alijs malis signis et ante signa di-
gestionis mortem significat. Si autem post
signa digestionis apparuerint salutes
significat. nisi quia est timendum de membro
ubi est ille color. Si de somno dico
quod somnus naturalis est de nocte et non
de die. Naturaliter enim loquendo ma-
ior cibis et sumis de sero: ut propter lo-

gum somnum cibis melius digeratur
cum hodie a consuetudine a multis sit
contrarium. et ideo in quolibet consuetudo
est seruanda. tamen nimis somni quo-
cumque modo fiat est malus: quia frigiditas
aut humiditas. aut utrumque significatur.
Intelligendum tamen quod humiditas ma-
la corrupta pungitua inducit aliquan-
do vigilias: et est signum distinctiui
quod dolor capitis est tunc cum magna
grauitate. Medicatio in somno erit ta-
lis et vigilia. In somno igitur superfluo
qui proprie non est somnus sed stupor
siant confricationes extremitatum cum
sale et aceto tepido: et postea clisteria:
et ponat in loco luminoso. fricetur occi-
pium. et finaliter fiat supra occipitum
emplastrum de euforbio et sinapi. et si
aut consimilia. Contra vigilias si siant
propter ea. et sic siant ista. R. lactis mu-
licis: et aqua ro. et sirupum de papaue-
re. et nenupharis et intingat ibi bobax.
et ponatur in naribus et temporibus. Si
autem vigilie fuerint propter huiusmodi. R. cam-
phore: et omnium sandalorum et aqua
ro. et aceti. et applicentur temporibus
et naribus. et ita de alijs.

Capitulum. iij. de signis sumptis ab
anhelitu.



Mors quatuor
modis accidit quan-
tum est de presenti. Pri-
mo enim et principaliter
et per se aduenit mors propter defectum
humidi aeris vinctuosi quod aqua est pabu-
lum calidi innati. quod per interitum et con-
sumptionem et macilentiam et decrepitem. Se-
cundo aduenit mors propter abundan-
tiam humidum aquosum extinguentis et suf-
focantis calorem naturalem. ut est in

pinguis⁹ et phlegmaticis et repletis in ultimo. Tercio accidit mors propter calorem exunctium quod est in initio excessu consumens humidum radicale et liquefaciens membra sicut est calor fe. Quarto modo accidit mors propter malam et modicam et inordinatam euentationem caloris cordis et arteriarum. que euentatio seu nutritio fit per anhelitum et pulsum. condensatione iter pulsum et anhelitum. In anhelitu sunt duo motus expulsio nis et attractio. Sicut est in pulsu motus dilatationis et constrictionis. quod motus assimilatur expulsiōi. Anhelitus igitur est factus propter euentationem caloris cordis. Attractio igitur anhelitus fit propter euentationem caloris cordis et constrictionem siue expulsiō fit ut superfluitates siue aggregate circa cor expellantur. et ita est in motu cordis et arteriarum. Mouentur enim cor et arterie propter eandem virtutem. Et ideo cum cor et arterie dilatantur. attrahitur aer ut calor euentetur. Et cum constringuntur superfluitates expelluntur. et ita motus cordis et arteriarum et pectoris fit propter eundem finem. Sed differunt quoniam motus pectoris partim est voluntarius et partim non. Et pro tanto anhelitus ad tempus retinere possumus. De motu autem cordis et arteriarum non est sic. Sine anhelitu igitur esse non possumus: sed sine motu aliquarum arteriarum esse possumus: ut patet cum ligantur in aliquibus extremitatibus. Anhelitus igitur naturalis si non diversificabitur in qualitate nec quantitate nec ordine certum signum est in omnibus febribus acutis quod eius terminus erit in .xl. diebus. In fe. ergo acutis est certum signum sed in chronicis et alijs morbis posset

mori: sed anhelitus esset bonus. Anhelitus igitur frigidus: aut parvus: aut magnus: aut frequens: aut cum sonitu in pectore est malum et signum mortale. Si igitur aliquis patitur difficultatem anhelitus in attrahendo: aut in expellendo: aut in utroque pessimum est signum: et inter omnia alia signa signum summum ab anhelitu est fortissimum. Primo quod attestatur supra virtutem animalem propter motum pectoris. Secundo quod attestatur supra vitalem cum sit eius finis. Tercio supra naturalem propter compassionem: tamen si ledantur nocumēto magno ut stomachus epas et splen et matris copatur diafragma et fin hoc anhelitus imutatur. Immutatur igitur anhelitus propter dispositiones animales vitales et naturales. Si igitur anhelitus sit laudabilis et alia sunt salubria vel saltem sine magno nocumēto. Tria igitur sunt efficientia anhelitum. calor cordis necessitas: virtus mouens. et instrumentum obediens. Si igitur calor cordis est ignitus intensus anhelitus est magnus et velox et frequens finis quod calor est maior vel minor. Et si calor cordis est modicus anhelitus erit parvus tardus et rarus. Et ita immutatur interim finis cordis dispositionem et necessitatem ad hoc vel illud. Secundo immutatur anhelitus propter virtutem: quoniam si virtus est fortis potens mouere et dilatare pectus anhelitus erit magnus et attrahit vna vice quantum indidiget. si autem virtus est debilis tunc non potest extendere pectus. et redditur anhelitus parvus et debilis et frequens. Tercio immutatur anhelitus propter instrumentum: quoniam si nervi et lacerti pectoris et diafra-

gmatis et cane pulmōis: et pulmo ipse
et totū pectus sit sine morbo p̄sili: offi/
ciali aut cōi. Tūc oīa instrumēta sunt
obediētia virtuti mouēti: et tūc ē anhe/
litus laudabilis vel approximatus. si aut
fuerit ibi mala complexio et confusi/
lia: tunc non est anhelitus naturalis: et
instrumentum non obedit virtuti mo/
uenti. Et est intelligendum q̄ anhelit⁹
imutatur s̄m primam fabricā quā acce/
pit a cerebro vel corde: et sic confide/
retur anhelitus tota mente q̄ nō possū
plus addere timens prolixitatem.

Capitulum quintum de p̄nostica/
tione s̄m pulsum.



Pulsus est ^{mo}
cordis et arteriarum
qui s̄m diastolez et si/
stole sit ad euentatio
nem caloris innati et
expulsionem fumosarum supfluitatuz.
Unde dico q̄ pulsus est motus q̄ in
pulsu est motus dilatationis et motus
constrictionis: et cum hoc sūt due quie/
tes: quies post dilatationem: et quies
post constrictionem. Inter enim duos
motus contrarios necessario cadit quē/
media: et ideo duo motus et due quie/
tes constituunt pulsum: et sequitur cor/
dis motum. Virtus enim anime: nō q̄
sensituum: non q̄ vegetatiuum: non q̄
rōnale. Sed q̄ forma et complexio cō/
plei hunc motum primo et principali/
ter in corde: et a corde procedit virtus
omnis in arterias complens hunc mo/
tum qui pulsus appellatur et sequitur
motum arteriarum: et dicitur arteriaz
q̄ sicut in motu cordis sunt duo mot⁹
et due quiesces: sic in motu arteriarum.
Ita q̄ virtus que ista complet in corde
complet in arteriis: unde corpore exi/
-

stente in naturali dispositione mot⁹ cor/
dis et arteriarum est subitaneus. Unde
in eodem instanti in quo dilatatur cor
et omnes arterie: q̄ sensibiliter pōt co/
gnosci qui tangit pectus et arteriam s̄/
mul. Et sequitur s̄m diastolem. i. dila/
tationem: quoniam dilatantur cor et arte/
rie: ut aer introducatur qd si nō fieret
in instanti vel quasi fieret moris: et seq/
tur systolem. i. constrictionem: ut fumo
se supfluitates expellantur. Cum n.
ex virtute anime et complexione cor/
dis san. digeratur in corde. et rarificet
ex puriori vapore huius ratificationis
generantur calor et spūs. Et q̄ gratia
materie non potest totum esse resolu/
tum purum. Ideo vapores multi im/
mundi remanēt separati a calore et spi/
ritu: qui vapores si remanerent in cor/
de et in arteriis suffocarent calorem et
spiritum. Et ideo necessaria fuit con/
strictio ut omnes isti vapores supflui
expellerentur. Et sequitur ad euentatio/
tionem: et bene dicitur q̄ cor proprie
non indiget infrigidatione: sed potissi/
me euentatione seu nutritioe. Que eue/
tatio seu nutritio suo modo loquendi
per aerem sit. Videmus enim ad sensū
q̄ si ignis cooperatur sic q̄ omnino/
da careat euentatione q̄ statim extingui/
tur. Et ideo calor nostri corporis eue/
tatione indiget. Unde aer attractus eue/
tat et nutrit et refocillat suo modo lo/
quendi. cum calor continue fluat sicut
flumen: et sequitur caloris innati euen/
tatio. Et est intelligendum q̄ non solū
calor innatus a primis parentibus cō/
tractus euentatur. sed etiam calor flu/
us generatus ex sanguine cum virtu/
te cordis ab anima proueniente. Et se/
quitur expulsionem fumosarum super/
fluitatum: quoniam sicut dictum est: ne/
-

cessariuz est vt sumose supfluitates ex/
pellant. qm si retinerent aut calor natu/
ralis suffocaret aut putresceret: aut et hi/
cam generaret: et filia incōmoda. Mo/
dus aut et sufficiētia accipit p hunc mo/
dum. Pulsus aut sunt principales aut/
annexi. Si principales tūc aut sumunt/
a dispositione virtutis aut instrumenti/
aut necessitatis. Si virtutis sic eliciunt/
tur tria gna pulsū cōsiderando temp/
velocitatē et fortitudinē. Et sunt ista ge/
nera. s. magnū parū et mediocre q con/
stituunt primū gen^o. velox. tard^o. medi/
ocris. Cōstituunt scōm gen^o. fortis. de/
bil. mediocris. Cōstituunt tertiū gen^o. et/
ita habem^o tria gna ex parte virtutis.
Si aut sumat ex pte necessitatis sic ha/
bem^o vnū gen^o tm sicut est frequēs ra/
tus et medi^o. Si aut accipiant ex par/
te organī tūc aut accipiunt ex pte ptiēti/
vel cōnētis. Si cōtēt. sic habem^o vnū/
genus qd ē plenū vacuū mediocre. Si/
aut ex pte ptiētis. tūc aut sumit a cōsi/
deratiōe primay. q̄litatū aut secunday.
Si priay sic habem^o sextū gen^o qd est/
ca. et fri. et mediocre. Si secunday sic/
habem^o septimū gen^o qd est duz mol/
lem et mediocre: et sic habem^o. viij. gna/
principalia. Si aut sint annexi tūc con/
siderant a pte quietis et mor^o. Si q̄tis/
sic habem^o. viij. gen^o qd est decidens. et/
incidens. si a pte mor^o tūc aut cōsidera/
tio est mediata supra alia gna aut im/
mediata. Si immediata sic ē puls^o eq/
lis et inequalis. Si aut p̄sideratio sue/
rit mediata sic habem^o. x. gen^o qd ē pul/
sus ordinat^o et inordinat^o. Si aut istaz/
mām plongaremus p̄ticulariter nimis/
prolongaret op^o qm alibi cuz auxilio/
diuino intendimus p̄tractare p modum/
tabulay. Nūc aut pauca pertractem^o/
quāū pertinet operi nostro. Vt est. n.

in omni crisi q pulsus sit diuersus inor/
dinat^o. potissime i crisi timorosa. Pul/
sus autem fortis signum est commune/
omnibus speciebus euacuationis. Pul/
sus aut vndosus significat crīsim p su/
dozem. Pulsus aut magnus significat/
crīsim per fluxum sanguinis narium.
Pulsus autem durus significat crīsim/
per vomitum: cum sit oculus signifi/
cat crīsim per fluxum ventris. P̄cte/
rea cum corpus consumat propter cau/
sas multiplices. aut propter magnitudi/
nem feb. aut propter fluxum vētris oz/
q medic^o habeat signa distinctiua. Si/
aut fuerit propter feb. pone manum su/
pra pectus: et si calor penetret manum/
velut sinilla ignis tunc est consumptio/
propter feb. Si aut palpebre mouen/
tur cum difficultate et pulsus est durus/
siccus arid^o: tūc dico q macies est pro/
pter vigilias. Si oculus et tunc est/
propter fluxum ventris. Consumptio/
autem ex fame cognoscitur ex p̄uatio/
ne aliorum. Et est intelligendum q fre/
quenter est dubitatio vtrum crisis ve/
nerit ad salutem vel ad mortem. et co/
gnosciatur per hunc moduz: si continue/
post crīsim addit pulsus magnitudinē/
vel fortitudinem et ordinationem. tunc/
crisis fuit ad bonum. et significat perfe/
ctam salutem. Si autem pulsus addat/
paruitatem debilitatem occultationez/
et inordinationem proculdubio crisis/
fuit ad malum. et significat mortem.
De pulsibus dico tm qui habet ariem/
et exercitium longum minus de pulsi/
bus ignorabit. Excuso tamen me de/
prolixiori determinatiōe. quia per dei/
gratiam longius tractaturus sum hanc/
materiam arduam.

¶ Cap. v. de signis sumptis a spūto.



Sputum in

dicat egritudines et tem-
pora morborum. Sputum
al. et viscosum indicat
mān phlaticā. Spū
tū luidū aut nigrū indicat mān melie.
Spū citrīnū mān co. Spū ru. indi-
cat mān san. Tpa morborū indicatur
per spū. aut qd nō expuit. aut qd indi-
gestū expuit. et totū illud tpa. in qd nihil
expuit. Illud est morbi principū et to-
tū illud tpa in qd incipit expuere ē tū idi-
gestū totū illud tps ē augmētū et qd spu-
tum est pfecte digestū et expuit cū velo-
citate illud ē statū. Ad statū aut sequit
declinatio in saluandis. Cadit g differē-
tia inter creatū et spū. qm creatio di-
citur pprie qd aliqd hu. nāliter est ad-
mixtū. aut co. aut phlā. aut san. aut me-
lēcolia. Nūc aut intelligēdū ē qd istius
spū quoddā ē qd significat ablationē
digōnis. et quoddā minoratiōē. et qd/
dā corruptiōē. Ablatio dicit in sputo
qd spū penitus ē idigestū. aut ita mo-
dicū qd nō ē curādū. Un totū illud tpa
in qd nihil expuit: ablatio digōnis signat
aut si qd expuit est subile et aquosū.
aut grossum viscosū. Totū hoc sibi ab-
latiōē ptinet. et ablatio vlr signat lōgū
morbu. Et si viri fortis: saluari pōt. si
debilis moriet. Minoratio digōnis ap-
pellat qd spū aliquatū ē digestū sz nō
manifeste. vt si aliqliter ē albū si expel-
litur cū difficultate. Un et minoratio
significat morbu lōgū. sz nō tm sic abla-
tio. et signat qd adhuc egritudo ē i prin-
cipio. Corruptio aut appellat qd i aliā
naturā est mutatu. sicut est spū sanio-
sum aut min citrīnū. aut ru. aut luidū.
aut viride: aut nigrū. aut grossū visco-
sum. Ista aut oīa mortē significant fm

plus vel min: qm nigrū est in vltimo
perniciē. Spū aut al. in colore me-
diocri in suba. et exit velociter et cū mo-
dica tussi digestiōē perfectā et statum
et salutē futuram pculdubio significat.
Un intelligendū est qd qd spū appa-
ret a principio velociter digōē et egrī-
tudine breuē et salutē significat. Si aut
tarde appareat tarde curabit. Signa
tū digōnis semp bona et vbiqz bōa.
Si autē signa corrupte digōnis tarde
appareat tarde moriet. et si cito: cito ex-
pediet. Spū aut qd fm mān suā nō
est nimis intensum: et est fortiter incor-
ruptū cū creatu bonū vlr est. Sputum
digestū si retineat aut si expellat cū sū-
ma difficultate et tussi laboriosa pesti-
mum. Prius tū qd indigestum ē: qm si
indigestū ulcerare et suffocare pōt et cō-
similia. Signa g salutis in morbis spi-
ritualis sunt qd spū appareat a prin-
cipio cū velocitate et cū allenatiōē pa-
tientis. et bonitate anhelit. et modica
siti et egestiōē laudabili. et vrina. et spu-
tum morisē qd tarde spuit. et cū diffi-
cultate et cum aggrauatione. et cū diffi-
cultate anhelitus. et sit nimia: et vrina
indigesta: et egestiōē mala.
Capitulum. vij. de signis somptis a
fluxu sanguinis narium.



Quando cor

pus aut plectorium aut
san. dominat. et spū ver-
git ad temperantem et
patiens est iuuenis. et
virtus fortis. Crisis vt plurimū ē p flu-
xū san. nariū. et hui signū ē. qd apparēt
lāpades. et color rubē. et dolor in frōte
et timporib. et talia fluxū san. signant.
Qd igit sang. aduenit paulatine. et cū
allenatiōē patiens et ex pte eadē vbi

est morbus. talis flux⁹ est bonus. Si aut⁹ venerit ex pte diuersa z inordinate z cū ipetu. z cū aggrauatione patētis malus est. flux⁹ aut⁹ san. aut⁹ puenit ab interiorib⁹: aut ab exteriorib⁹. si ab interiorib⁹ hoc est ppter tria: aut ppter vīr tutē: aut māz: aut morbu. Si ppter vīr tutē z fuerit fortis valde. tunc expellit ad longā distantia. z ita expellit p fluxum san. nariū. si nō est fortis expellit per iferiora vt p emozoydas aut p mēstrua. Si fiat gratia māe aut qz multa aut subtil⁹ q mouet cū ipetu potissime eū replet. Si ppter mēbz vt qz rarum porosum debile apertū. Et iō qñ corpus est rarū z san. subtilis apparēt aliqūdo gūte sudoris sanguine. Si fluxus san. aduēiat p cās extrisecas multē sūt z diuerse valde. q patētis idicio relinquātur. si aut⁹ san. venerit cum tussi semp malū. qz a spūalib⁹ puenit: si cuz rascatiōe nō ita malū qz a gīgūis aut a capite pcedit. si cum vomitu z affuerit se. pessimū. Prouenit āt a stō z nutritiuis. Si aut⁹ fluat p iferiora potissime in melicis z cū alleniatōe patētis bonū. flux⁹ aut⁹ san. cretic⁹ nō dz stericipl nisi excedat. nec sinthomatic⁹. nisi corp⁹ fuerit mūdificatū. deinde tract⁹ ad oppositū: z tūc argilla cū aceto fronti z timpoub⁹ apponaf. z testiculi fricent fortiter in viris. z māmille in mulieribus.

¶ Cap. viij. d signis sūptis a vomitu.



Nausea singul⁹ vomitus sūt pas. stōi. ita qz in nausea mā ē ibibi/ta in tuncis. z iō mouet ad expellēdū s3 nō pōt.

In singultu est mā pteuta multomagis pfundata. Et iō aialis vīr⁹ excietet naturalē z fortiter expellere inēdit: z sit

mor⁹ q appellat singul⁹. In vomitu āt mā i pcauitate stōi pūnet. z iō de facili mā ad exteriora expellit. Tūc āt mā in stō adunaf de se pp maliciā suā aut cibī. aut qz mittit a toto corpe mediante epate z venis meferalcis autvēt a sple ne z chisti sell. q igit i stō pūnet aut est spēs co. sic ē co. cit. aut vitell. aut prassi na. aut eruginosa. Et cogscūt pzie colere. vt qz cit. aut filis vitell ouoz. aut filis prassio: aut viridi eris. aut cogscūt tur qz iducūt sui z amaritudinē. z do/lorē. z pūcturā. z ietudinē. z aliqnactu tiffimos dolores sincopales. Si sint spēs phlatis. tē sūtyt ispidū. salū. dulce. gī pscū. vitreū. z cogscūt p co. z p sbas. z p effect⁹. Si āt fuerit spēs melic: tē ē quēdā nālis. z qdā ēt adurif. Aliqn ēt ex phlate adusto. aliqn ex co. aliqn ex san. z cogscūtur ex colore. z saporib⁹. z effectib⁹. z silib⁹. Aliqn aggregatur san. z attestat sp sup rupturā vene. aut splenis. aut epatis. aut stōi. Et si fuerit a stō cū se. mortale ē. Aliqn vōstitates z aqstirates q oia p saluā cogscūtur. z eructuationes. z saporos. z colores. z odores. z silib⁹. z qd emittit aliqn ē se tidissimū. aliqn venenosū. aliqn sanies z ex oib⁹ his male dispōnes stōi cogscunt. Qui igit oia ista coguerit pnoti care poterit i apostēatib⁹ z se. acutis. z morbis piclosis. Qm cū appet i pzi pio vomit⁹ niger mortē pculdubio significat. Vomit⁹ viridis aut luid⁹ pni/ ciē significat. Dis. n. vomit⁹ singularis pur⁹ in quo dñium vni⁹ hu. manifeste fuerit sine dñio alteri⁹ pessimū ē. qz nī/ mia eius exuberātia significat. Color igit qsi pposit⁹ ē melior cū nīmiū dñiū nō significet. Dis. n. vomit⁹ cuiuscūqz cōditōis fuerit dñi tū venerit post signa olgestionis z cuz alleniatōne patētia

bonus et laudabilis siue p viam artis.
aut p viā nature venerit post signa di/
gestionis et cū quo sit alleuatio nō re/
stringēdus est nisi excederet: qm̄ aliqñ
icipit a bono et terminat ad malū et tūc
debet natura inuari: nec etiā vomitus
sinthomaticus nisi cū cautela et paula
tine. Nō igit puocet vomit⁹ in eo qd hz
oculos debiles aut cerebrū debile. aut
pectus strictū. Cū igit volumus puo/
care ligent oculi et puocet cū aqua et
oleo. aut cū oximel. aut se. attriticiis et
silibus. Carnes ēt q nausēā iducūt sūt
carnes pingues si cōtinuent. Et si vo/
mitus ēēt supflu⁹ et restringi nō posset
fricent extrema et fiat clisteria aut ylis
purgatio et fiat epithima cum ro. san/
dal. et sumac et similibus et timor subi/
tus curat singultum.

Capl̄z. ix. de signis lūptis ab egōne



Gestiones

sunt supfluitates p̄ie
digestiue et sic stoma/
chus hz nām trāsmu/
tādī ad chilū ita testi/
na hñt virtutē trāsmu/
tandī ad sterus. Egestio igit nālis est
q puenit in hora solita aut salū iuxta.
et quātitas veniat iuxta nām cibi assū/
pti vt si cibus fuerit multus egestio sit
multa et si paucus q sua supfluitas sit
pauca q nō sit dura sicut lapis: necli/
quida sic aq: sz sit cōtinua mediocris
vergēs ad citrinitatē sine vētositate: et
spuma et viscositate et color multu/
dine et silib⁹ et q sit sine dolore et sine
aggrauatiōe: imo cū qdā delectatione
et sine fetore nimio: qm̄ aliqñliter grauē
odorē dz hēre. Egestio igit nālis nō so/
lū attestat supra sanitatē: stōachi et inte/
stinorū imo et epatis et tot⁹ corpis. Si

aut fuerit inālis nō pp hoc stōachus et
intestina erūt pter nām. Im̄ ab epate et
a toto corpe venire pōt. Egestio igitur
innālis multiplex designat et ex pte co/
loris odoris et sube et hora exit⁹. et mō
egerēdi et eis q cū egōne cōmixta sūt et
silibus ex pte coloris p hūc modū. co/
lor vn⁹: dū tñ nō excedat melior est q
multiplices: qz multiplices signāt māz
multā et diuersam. vn⁹ at vnā. Nūc aut
facili⁹ ē nāe digerē vnā mām q diuersā
et multā: qre vn⁹ color melior q multi/
vnus tñ sz se pp nimū excessū pōt ma/
lū significare. Color igit nālis dz trabe/
re ad citrinitatē. Si igit albus sit priua/
tionē digōnis significat. Si nimis citri/
nus nimis coctionē significat. Si liu/
dus mortificationē. Si viridis aut ni/
ger adustionē aut mortificationē signi/
ficat. Color at vn⁹ aut multiplex aut p
viā artis aut nāe. dū in pueniat post si/
gna digōnis et cū alleuatiōe pa. bonū
signat. Si aut añ signa digōnis appa/
ruerint et cū grauitate malū significat.
Ex pte sube signat egō qz egō dura si/
gnificat nimū calozē et nimis desicca/
tionē et hūidi cōsūptionē et h ē maluz.
Egestio at liqda signat q cib⁹ ad mē/
bra penetrare nō pōt: aut q hūiores ni/
mij ab epate et a toto corpe mittuntur
ad intestina et si missio fuerit p viā mu/
dificatiōis bonū. Si p viā sinthoma/
tis malū: bonū est igit q sit in suba me/
diocri. Ex pte odoris significat digō:
qm̄ qñ nihil fetet malū: qz mala digō si/
gnificat: et q nā nō segregauit pur⁹ ab
ipuro. Cū at nimis ē fetida corruptio/
nē digōnis significat et maliciā hūoris.
Ex pte hore sui exitus significat qm̄ si
anticipat i hore sanitatis malū: qm̄ ex/
pullua sequit digestiua. Nūc at ipossi/
bile ē q digō sit fortior in egritudine q

In sanitate. Ex vi igitur symptomatis est ex-
pulsio. Si autem nimis tardauerit malum
quod tarda digestio significat. aut quod ca-
lor epatis trahit chilositate. et quod intesti-
na sunt oppilata et silia. Aliquauium
igitur post horam solitam in sanitate venire
potest. Ex sui igitur quantitate comparando ad
cibum sumptum. si vero in maiori quantitate sit
significat quod nimis humiditate chilositas
trahit ad se epas. Si autem in nimia qua-
ntitate significat quod corpus non nutrit cum
humiditas chiloosa vadit ad epas. et igitur
est mediocris copando ad cibum ex mo-
derandi significat quoniam non debet esse spumo-
sa quod nimis calor aut agitatio significat
nec vnicuosa. quod liquifactio adipis signi-
ficat. nec viscosa. quod dissolutio membrorum
signat. nec vitiosa quod calor debilis signi-
ficat. qui potest verum gerere sed non con-
sumere. et si fuerit cum sonitu multitudo
vaporis et strictura meatuum significat.
et si sine sonitu signat huiusmodi. Ex his que
comixta sunt cognoscitur. quoniam vermes ad-
miserunt aliquando. et si in principio apparue-
rint aut sunt viui aut mortui. si viui ma-
lum est. quod significat quod tanta est corruptio
quod vermes non possunt tollerare et fugiunt.
si mortui bonum est. quod videtur quod veniant per
viam mundificationis. In principio. non
morbi mortui propter maliciam esse non possunt.
Si enim in fine apparuerint mortui ma-
lum. quod ex malicia morbi signant et videtur
esse mortui. si viui bonum est. quod ex
mundificatione vident exire. Aliquan-
do ergo miscent cum egone multa alia. ut sa-
nities. aut huiusmodi. aut alia cointer et consilia.
De quibus est determinandus. sanguis
ignis exiens per interiora. aut venit ab epas-
te. aut ab excoriatione intestinum. aut ab
apertione venarum emoritur. si ab epate hoc
contingit videtur. quoniam virtus epatis est de-
bilis. aut propter apostema. aut consilia.

Et sanguis. epatis non potest complete digerere
et tunc apparet ego sicut lotura carnis. et
venit subito. et in multa quantitate. Ali-
quando est sanguis multus et bene digestus. sed
epas non indiget et tunc mittit ad stoma-
chum aut ad intestina. et est multus in qua-
ntitate clarus et ru. et attestat supra ruptu-
ram in epate cum dolore partis dextre ver-
sus hypocondrium. Aliquando est san. multus et
bene digestus cum propter aliquam causam infri-
gidat aliquando aduritur. aliquando est non bene mu-
dificat sed remanet aliquando portio melie.
Et tunc san. vergit ad aliquam nigredinem.
sicut sunt sanguisuga. quod san. cum infri-
datur denigrat. et cum adurit. et cum melia non bene
mundificat. et est multus non bene lucidus. quasi
coagulat. et cum virtutis debilitate. in qua
decipiuntur quod anothomia ignorat credere/
tes esse san. epatis propter coagulationem.
nem. quod si esset non potuisset per mesentericas
penetrare. Aliquando venit propter excoriat-
ionem intestinum. et tunc venit guttatim.
aliquando cum pelliculis et sicut rasura perga-
meni. et si rasura venerint in discinteria
propter intestina gracilia quod coagulantur ex
mundificatione rasurarum. et tunc est mortale. Si
autem propter grossum intestinum quod coagulantur.
quod rasura sunt grosse quasi carnosae. tunc non
est ita malum. aliquando est veniunt propter emo-
roidas et tunc nisi excedat est bonum quod a
multis partibus melicis liberat et preseruat. et
costringi non debet nisi vna relinquatur dum in
fuerint assuete. Aliquando in venit in his qui
membra amiserunt. Nam. non indiget et tunc
mittitur ad exteriora. Intelligendum
enim est quod ego nigra ex multis causis et di-
uersis venire potest. Aliquando ego nigra non
est nisi propter duo. aut propter mortifica-
tionem. aut propter utriusque melie adustio-
nem. Si propter mortificationem et infri-
dationem. ut cum san. infriatur in epate et non
potest transire ad membra et fluit ad intestina.

tunc est color sicut sanguisuga. Si ppt
adustionē hoc est qz san. aduritur. 7 hz
quandā modicā luciditatē. aut qz cole
ra adurit 7 habet luciditatē sicut bitu/
men iudaicū. aut qz melia adurit. 7 tē
si p̄ficiatur sup terrā ebullit sicut acetū.
aut ipsamet pura melia. Et tūc ē sicut
fex vini grossi. aut qz aliq̄ portio melie
mixta est cū stercoib⁹ 7 cognoscit. tūc
qz egō coagulata est. alia aut nō ē coa/
gulata. Aliqñ etiā sanies apparet i ege
stionibus. 7 si apparet añ cibū a gros
so intestino pcedit. Si post a gracilib⁹
procedit. Si sanies aut mixta ē cū ege
stione a medijs intestinīs pcedit. Intel
ligendū tñ est qz in sanis egō est multa
propter tria. 7 primo qz accepit cibum
in multa quantitate. Scdo qz co. multa
delegat ad intestina pūgens 7 mor di
cans. Tercio est vter lax⁹ nāliter pro
pter debilitatē cōtentive. Vter aut est
constrict⁹ ppter cās p̄rias. Et iō qui ē
laxus in iuuentute erit strict⁹ in senectu
te. 7 nō deficit nisi in vno casu qñ contē
tina debilitat in iuuentute ppter ea. Et
qui in iuuentute est cōstrict⁹ in senectu
te erit lax⁹. Et nō deficit nisi in vno ca
su cū venter est strictus ppter priuatio
nem co. qz tūc erit strictus in senectute.
cum tunc minus de co. generetur.

¶ Cap. x. de signis sumptis ab vrina.



Vrina secun
dū vitatē nō ē nisi q/
dam spēs aq: 7 iō nō
ē ei gñatio nisi ex alio
rum hūoz segregatio
ne. cū. n. hūozes i simo
epatis recipiūt gñationē 7 co. supflua
fuerit attracta 7 melia. adhuc remanet
aqsitas. qz san. nō dū recepat perfectam
formā quā recipit in gibbo. 7 remansit

aqsitas. vt ipsum pveas angustas epa/
tis faceret transire vel penetrare. Et tē
iuxta venā kilim maior portio attrahit
a renib⁹. 7 alia portio vadit per venas
cū sanguie. ad totū corp⁹. 7 itez reuer
titur ad chilim. 7 postq̄ fecit iuuamen
tum attrahit a renib⁹ 7 colat in vesica
per foramē oblongale qd est i collo ve
sice vbi vna tunica vesice dividit in du
as fm longū. Cū igit corp⁹ ē fm nāz cū
hac aquositate aliqd de co. 7 bu. pmi/
scetur. Et vrina nāliter i corpe optimo
est citrina. aut ruffa. aut subruffa col.
mediocris. In suba. cū modica yposta/
si residente 7 talis pfectā nāe actionem
significat. oīs alia cōpando ad corpus
optimū innālis est. Vrina aut de nā sua
supra dispōnē epatis 7 venaz attesta/
tur. per accūs aut. i. p id qd admixtū ē.
aut rōne se. supra dispōnē totū corp⁹.
Vrina igit q̄ est in vltimo bonitatis est
que vergit ad ruffuz subtilē. seu subruf
sa. 7 nō inuenit nisi in corpe optimo. Et
oīs alie dicuntur tales. in alijs corpib⁹
per resolutionē ad istā. Vrina quedaz
significat ablutionē digōnis. qdā mino
rationē. qdā corruptionē. Ablutionem
sicut vrina al. tenuis. Dec. n. vlr signat
ablutionē digōnis 7 si virt⁹ ē fortis sa/
lutē signat in lōgo tpe. Si debilis mor
tem. minorationē signat vrina pal. te/
nuta: qz initū digōnis occultum tñ si/
gnificat ex pte coloris. Corruptionem
digestionis significat vrina liuida. aut
viridis. aut nigra. aut cōtētum cnoyda
le. aut petaloydale. aut surfureū. color
liuidus vel niger vel viridis mortifica
tionē. adustionem. infrigidationem. aut
vtrunqz significat. Contentoz surfureū
nimis in quantitate 7 pinguis in se at
testatur supra dissolutionem mēbrozuz
solidoz sicut est arteria 7 nervus. Sū

milliter vrina vinctuosa. o flagnosa feci/
da corruptionem digonis signat. et oēs
vrine q corruptionē signāt sunt pestife
re et mortales. nisi venerint p viā mun
dificationis aut ex pte renuz aut vesice
et consimiliū. Urinae aut quedā sunt q
significāt digestionē ablata seu oculia
et quedā manifestā. et quedā cōpletā. et
fm hanc diuisionē morboz tpa exqui/
site et fm veritatē cognoscunt. qm licz
tpa distinguat ex pte porisimoz: verū
tū et exquisitū et per se ex pte digonis.
qm totū illud tps i quo nihil digeritur.
aut occulte digerit principū morbi ē.
Cum aut manifesta signe digestiois ap
parēt. tūc est augmentū. qm aut appa
rent signa digestionis cōpleta tunc ē sta
tus ad statū sequit declinatio. Oēs igit
iste vrine super morbi principio signifi
cant: et sūt iste al. et tenuis spissa. et sub.
pall. et pal. et tenuis. et citrina. et subcl.
et tenuis. sz diuersimode tū quedā pl^o
et quedā min^o al. igit tenuis est in vltio
cruditatis. et si cōtinuat longissimum
morbiū significat. Tūc igitur aut appa
reat cū se. aut sine se. si cū se. aut acuta
aut cronica. Si acuta in principio alie
nationē et mortē significat. Si in se. cro
nica apparuerit longū morbum signifi
cat. Si sine se. aut ppter crapulam aut
ppter dispōnem stomachi. aut epatis.
aut renum. aut vesice: aut totius corpo
ris: aut etatis: aut lap. prouenit. et hoc
pertractare particulariter eēt nimis lō/
gum. Post hāc aut venit vrina q min/
gitur tenuis et postea inspissat. Unde
medicam ebullitiōem significat et lon
gum morbiū. nō tamē sicut prima. Po
stea venit vrina que mingit spissa et re/
manet spissa q maiorē ebullitiōē i epa
te significat. Postea venit vrina q ē spif
sa et post attenuat. ista enim vicinatur

detractioni. In modico enī tpe si pl^o ste
tisset ventositas fuisset consumpta. Et
postea venit vrina q equaliter incipit co
lorari. et significat maiorē digestionē.
Ista autē per ordinē. Primo vrina glau
ca que sit ppter modicā portionem co.
admixtā. Et qz co. luminosa ideo quā/
dam dat aquositatē admixte luminosi/
tatē. et postea venit subpal. postea pal.
postea citri. ita q cū omnib^o istis suba
sit tenuis. et tunc magis appropinquatur
digestioni. Omnes autē iste vrine princ
pium egritudinis significāt. Principiū
autē egritudinis terminat principiū di/
gestionis. Omnes autē predictae vrine
ablationem coctionis significant. aut
principium digestionis occultum. Luz
autem manifesta signa apparent. tunc
incipit immediate augmentum. Signū
autem manifeste digestionis sumitur ex
parte coloris et substantie. Si igitur
col. fuerit laudabilis et substantia me/
diocri: tūc est signū manifeste digestio
nis. Immedate igitur cum apparet co
lor citrinus. aut subruffus: aut rus. aut
subrubeus: aut rubeus: clara: cum sub/
stantia mediocri. tunc vere est augmen
tum. Sicut enim color per se signifi/
cat digestionem occultam. ita substantia
significat digestionē manifestā. Ideo qz
facilius est colorare q substantiare.
Ideo natura prius dat colorē q sub/
stantiam. dico substantiā que digestio/
nem significat. quoniam substantia sine co
lore digestionē nō significat sed quādā
ebullitiōē. et humoz perturbationem
et nature impotentiam. cum autē signa
complete digestionis appareant tunc ē
status. Signa antez complete digestio
nis sumuntur ex col. laudabili et substā/
tia mediocri. et ypostasi al. eqli residen
te cum suis bonis conditionib^o. et tunc

vere est status. In egritudinibus aut a quibus accidit liberatio sequit̃ necessa-
rio declinatio: p̃z igit̃ q̃uo q̃tuor morbi
tēpa cognoscunt p̃ vrinā. Colores igit̃
vrine sunt. xx. vt al. lac. glauc⁹. subpal.
pal. subci. critri. subrus. rus. subrube⁹.
rub. subrubi. rubi. charopos. chianos.
inopos. liuid⁹. viridis. niger. Et substā-
tia est q̃druplex. absolute. tenuis. me-
diocriter tenuis. mediocriter spissa. ab-
solute spissa. Qui igit̃ p̃noscere vo-
luerit primo cōsideret vrinā nālez. ⁊ se-
cūdo elongationē a nālī: ⁊ sic iudica-
bit de lapsu maiori vel minori. Dis er-
go vrina veniens post signū digestionis
in die critica cum alenuatione pa. bo-
na ⁊ que cōtraria cōtrarie.

Caplm. xj. de signis sumptis a su-
dore ⁊ menstruis.

Sudor natura
liter puenit ex secūda dige-
stiva effectiue aut prouenit
ex tertia quātū est ex mālī
expulsiua. Unde quidā est nālīs qui-
dā p̃ter nām. Nālīs vt in crisi ⁊ in ex-
ercitio tēperato ⁊ in bal. ⁊ siliibus ex
quātitate ⁊ qualitate. Inmālīs ex mor-
bo: quonīā sudor t̃m in vno loco: ⁊ tūc
mā egritudinis quātū est ex hoc est in
vno mēbro: si in multis tūc est in mul-
tis: potissime verificat in crisi sine sin-
copi: q̃z in crisi licz in vna pte sit t̃m ma-
teria: t̃m in bona crisi expādīt ad totū
corpus. Et in sincopi licz contineat in
toto: t̃m t̃m apparet in capite aut in pe-
ctore: ea ppter debilitas virtutis expul-
siue ⁊ frequētia designat. Si aut̃ inter-
polata ⁊ mō plus ⁊ mō minus ⁊ ineq̃li-
ter tūc talis ē malus q̃z diuersitatē mae-
⁊ ineq̃ualē virtutis dominīū ⁊ debili-
tatē significat. Sudor enī designat sui

quātitate: quātitas aut̃ quedā multa q̃
dam pauca. Quātitas multa ē duplex
q̃z sudor multus aliq̃ puenit ex cōsu-
ptione substāntialis hūiditatis ppter ca-
lorem fortē corpus resoluēt̃. Sudor
multus est ppter hūiditates multas: ⁊
accidit h̃ multipliciter: aliq̃ ppter mul-
titudinē hu. aut ppter raritatē corpo-
ris aut ppter vires expulsiue: paruus
aut̃ sit ppter cās cōtrarias. Ex sui etiā
qualitate discernit̃ sudor: ⁊ h̃ multipli-
citer ex calore ⁊ colore ⁊ odore ⁊ sa-
pore ⁊ liquore. Ex sui calore qm̃ qui-
dam ca. quidam fri. vnde ca. significat
ca. ⁊ fri. fri. calidus significat egritudi-
nē breuē. fri. aut̃ si appareat in mor-
bo acuto mortē significat. Si in longo
lōgitudinē morbi significat. Et sui co-
lore discernit̃: q̃z quidā est albus visco-
sus ⁊ attestat̃ supra dominīū phlatis.
Si citrinus supra dominīū co. Si ru-
supra dominīū san. Si liuidus aut̃ ni-
ger supra dominīū melēcolie. Ex par-
te odoris discernit̃ q̃z fetid⁹ corruptio-
nem ⁊ maliciā hūoris significat ex pte
saporis: q̃z dulcis attestat̃ supra sang.
Amarus supra co. Inspidus aut̃ ace-
tosus cū hūiditate attestat̃ supra phla.
Ponticus ⁊ stipit̃icus supra dominīū
melēcolie. Ex pte liquoris discernit̃: q̃z
qdā grossus viscosus ⁊ attestat̃ supra
hu. fri. grossos. Quidā subtilis ē. ⁊ at-
testatur supra subiles ⁊ sic significa-
tiōes hñtur ex sudore ita ex sputo ⁊ si-
milibus. Intelligēdū enī q̃ in oi eo q̃ a
corpe expellit̃ siue fuerint mēstrua: si-
ue emoro. vel vrina aut ego aut sudor
aut vomit⁹ aut sputū aut fluxus sang.
nariū aut sordicies aut virus aut aquo-
sitas aut vtiōsitas aut lachryme: qm̃
oīa expellunt̃ aut retinent̃. Si retinen-
tur aut p̃ exteriora aut p̃ interiora. Si

expellant aut p interiora aut p exterio-
ra. Si per exteriora expellant exeunt
post casus et contusiones. Si per exte-
riora retinētur: est qz aer frigidus clau-
dit poros: aut balnea aluminosa aut p
pter applicationē medicaminū stipti-
corū et similia poros claudētia et con-
stringētia. sicut sūt ligature et siliā. Si
aut ab interioribus expellant hoc ē p
pter tria aut ex pte virtutis aut mēbri
aut mae. Si ex virtute vt qz virtus cō-
tētiua ē debilis et expulsiua fortis. Si
ex mēbro vt qz rax laxū molle cū vir-
tute debili. Si a mā vt quia multa aut
acuta aut mordicatiua aut subtilis et
sic de alijs. Significationes in his om-
nibus sumunt ex colore odore et dolo-
re et pūctura et mordicatione et siliis.
Si aut retinent pp īnsecas: hoc ē pp
tria: aut pp virtutē aut mām aut mem-
brū si pp virtutē retinent vt qz expulsi-
ua debilis et cōtētiua fortis: si pp mē-
brū qz solidū densum cōpactū si ppter
hu. qz grossus viscosus paucus: et ita
de alijs. Et significatiōes in his oibus
accipiunt ex qualitatibus et quantitati-
bus et siliis vt dictū est etc.

¶ Caplm. xij. de pronosticatione ex
signis et significatiōibus.



Intelligen^{duz} est
qz signa quedā sūt que
sūt signa crisis tñ ita q
inducāt sz non faciūt: et
quedā sūt que iducāt et
faciūt. et quedā sūt que nō inducāt nec
faciūt. Signa que tñ inducāt sunt duo
bus modis aut demonstratiua aut pno-
stica. Demonstratiua sunt multa para-
frenesis dolor capitis aparitia lapad.
scorbomia coruscationes et multa alia
silia. Ita enim oia et consimilia indi-

cant crīsim et bellū qd est inter naturā
et morbū esse in presentia: vnde cōli-
ctum significāt tñ: vtrū autem iste cō-
flictus terminet ad bonū vel ad malū
ex his signis nō habet. Sed si signa of-
gestionis nō apparuerit et dies nō fue-
rit critica: tūc terminatio est ad malū.
De se igit nīl signāt certū quantū est
de se iudicio mortis et vite imo incipit
quādoqz iste motus et nō complet: et
tūc est malū signū: qz cum apparent si-
gna demonstratiua crisis: et crisis nō est
in presentia mortē vel reciduationem
sūt indicātia. Crisis igit aliqñ bona et
aliqñ mala. Si signa digōnis precesse-
rint nō terreat medicus si nō precesse-
rint fugiat. Si signa pronostica future
crisis sūt signa digōnis q si apparuerit
in die quarta crīsim significāt in. vij.
Et cū apparēt in principio morbi bre-
uem morbū significāt et si post tarde
longū morbū significāt. Tēpora autē
morbi pportionata sūt adinuitē: qm si
principiū est longū tota egritudo erit
lōga: et si brevis tota egritudo erit bre-
uis et iō anxius de ciuitate andrie non
potuit curari nisi in lōgo tēpore: qz si/
gna manifesta nō apparuerūt nisi vsqz
ad diē. xvij. et ex hoc tñ pz qd dictū ē
in principio egritudinis vsqz ad mani-
festa digōnis signa quātū est de manife-
stis signis digōnis vsqz ad tēpus crisis
et qz nō maxime apparuerūt signa di-
gōnis manifeste nisi in die. xvij. iō du-
plicatū fuit ipso crisis et criticauit i die
xxiij. Differūt igit signa digōnis ab
oibus alijs signis: qz signa digōnis sp
bona et vbiqz bona: et nō fallūt et sic
signa digōnis sūt semp bona ita signa
digōnis corrupte sp mala. Signa autē
crisis q sūt signa et cāe sūt sic sudor vo-
mitus fluxus san. nariū sputū multum

digestam vrina menstrua emoriz. Ita enim oia crisim demonstrat in presen-
tia et cum hoc sunt cae qz ma egritudinis
p ea euacuat. Ita eni signa de se no si-
gnificat nec bona crisim nec mala: quia
quatū est de se eqliter se hnt ad vtruqz:
sz specificant qz si signa digonis pcesse-
rint et sit in die critica et cu alleuiatōe
patiētis tūc talis euacuatio est ad bo-
nū si hū adueniat malū. Signoz aut
qdā sūt que nō pportionant ad crisim
et iō nō sunt signa nec cae. Ita aut sunt
bonitas mētis appetit⁹ anhelit⁹ et pul-
sus et mor⁹ et silia: nihilomin⁹ sūt duo-
rū genex in cōi qdā sūt bona sp et que
dā mala sp. Eoz q sp bona sūt: sūt sic
bonitas mētis et sensus et mor⁹: et boni-
tas anhelit⁹ pulsus appetit⁹ et similia.
Ita eni semp bona et vlr bona. Ad cri-
sim igit nō oino approximant nec oī-
no elōgant. Ex alio latere sūt quedaz
que sūt semp mala sicut malicia men-
tis et sensus et mor⁹ et anhelit⁹ et pulsus
et appetitus et silia. Ita eni semp mala
et iō si cū mala crisi cōueniāt pēius est.
Et si cōtraria cōueniāt cū bona crisi
meli⁹ erit et ita nō oino elōgant nec oī-
no approximant. Intelligēdū in est q
differētia inter signū et significationē ē.
qm significatio dicit de reb⁹ certis que
demonstratione hntur. Signū at dicitur
de reb⁹ veris et pīm. Secunda differē-
tia ē q significatio dicit de his q rōne
inuestigant: signū aut dicit de his q ex-
perimēto habētur. Tertia differētia ē
q signū trāsmutat se ad oppositas dis-
ferētiās sicut est clamor dolor capitis
tētio ypodōdrioz eruptio menstruoz
emoriz. et silia. Significatiū aut dicit
de reb⁹ vniformib⁹ sp veris q ad oppo-
sitas differētiās trāsmutari nō pnt sic
signa digonis et sunt cōtraria eius.

Capitulum xliij. docet pronosticare diem
et horam mortis.



Apud predi cēdū
et horā mortis. Opz
primo cognoscere sta-
tū. Secūdo opz pco-
gnosce vtrū termina-
tio sit ad bonū aut ad malum. Tercio
vtrū imitatio fiat cū crisi aut nō. Quar-
to et vltimo pcludat dies et hora mor-
tis. De primo igit sit sermo de nobilio-
ribus et altiorib⁹ reb⁹ q sūt in tota scia
pdicēdi ē cognoscere statū. Ipe eni co-
gnito et scit dicit ordinatio in toto mor-
bo. Ad cognitionē stat⁹. iij. sūt necessa-
ria. Primo q cognoscat virt⁹. Secun-
do nā egritudinis. Tercio maneries et
icolumitas et modus affligēdi. Quar-
to cōueniētia et discōueniētia particu-
larū. Virtus eni est cōsiderāda viruz
est fortis vel debilis q possit morbum
tollerare. Et est sile de portioze portā-
te onus vsqz ad terminū. Nullus pōt
scire viruz portitor portet onus vsqz
ad terminū nisi sciat virtus quantitatem
portitoris et quantitātē pōderis et lōgi-
tudinē vie: vltus est sic portitor: morbo
sicut onus: status ē sicut termin⁹. Igit
opz primo virtutē cōsiderare: secūdo
egritudinē et naturā egritudinis et par-
ticulā patientē. qz mā co. citius termina-
tur et melēcolica tardius et phla mul-
tū tarde et san. satis cito. Silt cū egrit-
tudo est in mēbro nobili velociter sit
terminatio: in mēbro at vili tarde: qua-
re oī egritudines plderare: secūdo cō-
siderare maneriē: qz quedā sūt egritu-
dines que mouent motu velocissimo
ipetuofo. et qdā tarde vbi nō ē inflāma-
tio et si nihilomin⁹ maligne male frau-
dulēte. Et sūt qdā q sunt cū vehemētū

inflammatione et interitis symptomatibus:
 nihilominus salubria valde. Quare oportet
 modum et maneri egritudinis considerare.
 Quarto oportet considerare convenientiam
 particularium: ut si egritudo est de
 co. quod sit iuuenis et colericus et in regio
 ne calida et in tempore calido consuevit laborare. et
 ita de alijs et ita intelligimus de alijs parti-
 cularibus. Ista ergo oportet considerare.
 Ponamus igitur verbi gratia quod aliquis
 infirmus cuius sit virtus fortis et egritudo
 de co. et in membro nobili et quod egritudo
 moueat motu veloci et sit iuuenis
 colericus in estate cum alijs particularibus.
 Dico quod in isto poterimus pronosticare quod
 statim erit prope quod dato est quod aliquid erro-
 ris acciderit: propter aliquem cuius virtus sit
 debilis et materia sit multa et quod egritudo motu
 tardo moueat. et quod convenienter alia particu-
 larum in se. ut ipsa complexio et similia. Di-
 co quod statim est remotissimum. dato est quod per
 medicamina adiuuet et si medio modo se
 habeat statim se habebit mediocriter. Solens
 igitur medicus consideret maiorem vel minorem
 convenientiam particularium et secundum hoc iudicabit
 statum remotionis vel propinquum secundum plus vel
 minus. Et per hunc modum et per omnia que dicta
 sunt superius cognoscitur statim: secundo oportet con-
 siderare circa istam materiam virtutem termina-
 tio sit ad bonum vel ad malum. Oportet igitur
 scire alleviationem dicitur et virtutem: si ergo vir-
 tus sit fortior potest tollerare morbum
 usque ad crimum evadere infirmum si multa si-
 gna vigoris et completa precesserint neces-
 sario terminabit ad bonum cum crisis et sit
 in die critica sit melior terminatio: quia tunc
 suavit crisis in motu magis et in motu o-
 rbis et quia iuvatur a materia et orbe id sit ad bo-
 num. Impossibile igitur est aut summe diffi-
 cile si virtus est fortis et materia digesta et sit in
 die critica quin terminet ad bonum. Sed
 medicus decipit cum tempus est pestilentialis

aut materia venenosa occultat et monet in-
 terdum in crisi: et decipit propter orbis fortu-
 nitum in quo incipit infirmari: et est propter erro-
 rem et similia. aliter predictis apparerit
 bus impossibile est quin terminet ad bo-
 num: sed multiplex possumus decipi id oportet
 aliquod signum considerare. scilicet utrum post crimum
 allevietur vel aggruetur et hoc est quod do-
 cet bonam crimum vel malam quam calor re-
 mittit et discrasia alleviat propter causas di-
 versas valde. Ponamus igitur fuisse ad ma-
 lum et calorem se esse mitigatum propter mortifica-
 tionem caloris naturalis tunc propter remissionem calo-
 ris credit medicus quod evaserit et tunc surgit
 ad sedem et ad axillam vel sudat et statim
 morietur et in tali oportet considerare pulsus
 et si addit in debilitate et occultatione
 et inordinationem et quod ista continue inter-
 datur proculdubio morietur. Si autem pul-
 sus melior et fortificetur et ordinatio
 augmentetur et ista continue fortificent tunc
 crisis ad bonum terminabit proculdubio
 quare ad cautelam: licet omnia sint preco-
 gnita quia multiplex posset decipi medi-
 cus: id oportet alleviationem et aggravatio-
 nem considerare post crimum. Hoc enim est de
 sublimioribus signis scripturaliter ve-
 ris. In omni evacuatione facta siue per natu-
 ram vel arte. Et per locum a sensu contrario
 egritudo mortalis cognoscitur cum appa-
 rerit signa vigoris corrupte aut ablatis:
 cum virtute debili: et cum sit crisis in die cre-
 tica et cum aggravatione et intollerantia pa-
 tientis et similibus. Tertia consideratio quod
 accidit circa istam materiam est quod nos scia-
 mus utrum terminatio sit cum crisi aut sine
 ne crisi et ad hoc considerandum tria oportet scire.
 Primum est utrum aliquando vigorem precesse-
 rit vel non. Secundum est utrum virtus sit fortis
 vel debilis. Tertium est utrum egritudo mo-
 ueatur motu veloci vel tardo. Intelligendum
 est quod prope non sit crisis nisi non aliquid

ter intēdat resistere morbo. Et iō cum
nihil appareat de digōne nō poterit cri
sis fieri. cuz nullo mō moueat 3 mām.
Digestio igit ē cōsideranda. Secūdo
oz cōsiderare virtutē: cū viri⁹ ē debilis
nūq̄ sit crisis qz nullo mō pōt resistere.
Tertio oz cōsiderare motū. qz si egrī
tudo moueat motu tardo nūq̄ fiet cri
sis. cū in crisi sit motus velox 7 fortis.
qn̄ igit ista cōueniūt qz viri⁹ est fortis:
7 egritudo est aliquatū digestiua: 7 mo
tus egritudinis est velox. nūc sit termi
natio egritudinis cū crisi. si aut virtus
fuerit debilis 7 egritudo indigestiua 7
mouet motu tardo tunc sit terminatio
sine crisi. Utz ista terminatio sit ad bo
nū vel ad malū: hoc scim⁹ per p̄dī
cta. Tripliciter igit contingit mori sine
crisi in principio paroxysmi. 7 in statu
paroxysmi. 7 in declinatione paroxysmi.
In principio mā est multa subito suffo
cans 7 interficiens. 7 p̄ tanto sine crisi
qz nā nullo modo inuadit mām: imo su
bito suffocat ppter multitudinēz mae.
In statu cōtingit mori sine crisi propter
multitudinē egritudinis 7 vltimā in
tolerationē vbi accidentia ad vltimita
tem deueniūt qd̄ interficit sine resistētia.
In declinatione paroxysmi mori 7 sine
crisi cū virtus ē debilis. aut nullo mo
do p̄t resistere morbo. licz igit aliquis
moriat in declinatione paroxysmi. cū ve
ra tñ toti⁹ morbi declinationē nō est pos
sibile nisi ex errore. qm̄ postq̄ nā po
tuit resistere qd̄ plus ē. vere poterit qd̄
erit minus. 7 iō in declinatione morbi
nō moritur patiens. p̄ tanto qz vera tpa
morbi distinguūt fm̄ digōnē: tpa autēz
paroxysmi nō. 7 iō nā tolerauit labores
totius paroxysmi. nihilomin⁹ mori i de
clinationē. qz mā n̄ erat digestiua. In de
clinationē tñ toti⁹ n̄ ē possibile. cū cōple

te in egritudinib⁹ in quibus est declina
tio mā in statu fuit digestiua. Moris
igit sine crisi accidit trib⁹ modis. 1^o ex
alta parte cū aliq̄lis digō est. 2^o viri⁹ ali
qualiter est fortis. 7 egritudo mouetur
motu veloci tūc sit crisis. Urū ad bo
nū vel ad malū cognoscit p̄ predicta.
His aut trib⁹ cognitio scit quartū. s. olē
7 horā mortis. Et sicut ptingit mori si
ne crisi. ita cū crisi. Cōfortat mens tua
de morte vt dictū ē. qz si signa digōnis
corrupte precesserint. vt vīna nigra: 7
ppostas nīgra. 7 silia. sic cōtingit mo
ri sine crisi. Cū aut vīna ē multa cū re
sidētia multa: 7 egritudo mouet motu
tardo. 7 alia bona signa precesserunt.
tunc curabit sine crisi p̄ paulatinā mae
euacuationē. Quartū qd̄ est pprie istī⁹
intentionis. s. cognoscere diē 7 horā mor
tis. Cognoscit p̄ hūc modū. Sicut. n. ē
in morbi principio qz si signa digestiōis
apparent. 7 cum bec omnia alia bona
signa necessario sit terminatio i q̄ta aut
infra. sic cuz i morbi principio signa cor
rupte digestiōis apparēt mori i q̄ta
aut infra. Et si motus morbi est velo
cissimus cū alijs p̄cularib⁹ puenienti
bus terminabitur in tertia. Et si motus
morbi nō est ita velox in. v. potius ter
minatur: in quarta vō non ppter radicē
inferiorē. Sed suboccupat a tertia aut
anticipat a. v. Qui igit diē mortis vel
euationis scire voluerit vel cū crisi vel
sine crisi consideret diē q̄tas. 7 si signa
digōnis apparēt in quarta 7 mor⁹ mor
bi erit velox cū oib⁹ alijs p̄cularibus
cōuenientib⁹ infra q̄tā sine crisi. Silt⁹ si i
prima quarta aut in q̄cunqz apparent
signa corrupte digōnis 7 morbi mor⁹ ē
velox. moriet in secūda quarta cū crisi.
Si aut morbi mor⁹ ē tardus sine crisi
in secūda q̄ta moriet. Et sic dico hāc

regulā de prima quarta et secūda. Ita
intelligēdū ē de quālibet subsequēti: nisi
qz quarte sequētes nō sūt ita certe sicut
pcedētes sicut determinabit in sequēti
pte huius. Et tū intelligēdū est qz termi
natio ad malū nō ē ita certa sicut termi
natio ad bonū qz mor^{us} nāe sunt ordina
ti adherētes viciū et ordinatū. Mo
tus aut morbi sūt inordinatissimi: et iō
nō ita certi mortis sicut vīte. Si igitur
signa mortis apparēt et mor^{us} morbi ē
velox mors erit in p^{ri}mo. Si aut signa
mortis appareāt et mor^{us} est tard^{us} mo
riet^{ur}: si nō ita i p^{ri}mo. Si ergo victoria
morbi appareat supra nām mors erit
velox: si aut nō ita manifeste apparent
mors erit tarda. ergo si sit dubitatio de
quob^{us} dieb^{us} in quo illoz moriet^{ur}. Tūc
cōsiderādus ē mor^{us} morbi et in illa die
in qua mor^{us} morbi ē fortior in illa die
moriet^{ur} et nō in alia. Sed velim^{us} scire
horā tūc debem^{us} cōsiderare horas for
tiores in quib^{us} magis affligebat et tunc
in illa hora moriet^{ur}. Si ē moriet^{ur} cū cri
si vel sine crisi p^{ro}viderem^{us} ea q^{ue} dicta sūt
qz si mā multa viscosa tūc in principio
paroxysmi moriet^{ur}: si calor ē intēsus in
statu moriet^{ur}. Si virtus est debilis i de
clinatione moriet^{ur} et ita cōsiderādo sta
tū paroxysmi sciet^{ur} hora: p^{er} ea aut q^{ue} di
cta sūt dies et horas mortis poterit co
gnosci sicut superius dictū est et c.

Capitulum xiiij. docet p^{ro}nosticare quo
ēpore debet crisis fieri.



Sicut superius dictum
est cū virtus est debi
lis et mor^{us} morbi est
tardus et nō appa
rēt signa oligōnis: tūc
fit terminatio sine crisi. Et cū vīna est
multū spissa cū ypocristi bona residen

te fit terminatio ad bonū sine crisi. Cū
aut signa cōtraria apparēt terminatio
fit cū crisi. Crisim igit^{ur} aīcedunt mor^{us}
difficiles in nocte si crisis op^{er}et^{ur} ē in die.
Ita aut accidētia sūt sicut difficultas
anhelitus parafrenis dolor capitis in
somnia et cōsilia. Crisis igit^{ur} fit p^{er} p^{er}
tē ad quā mā declinat: tūc ergo crisis
aut fit p^{er} exiturā aut p^{er} euacuationē. Si
p^{er} euacuationē: tūc si corpus est plecto
ricū et tēpus ē vernale et apparēt cor
pora ru. et dolor ē in tēporib^{us} et tēsis
in ypocondrijs sine dolore et est dura.
xxxv. et pulsus ē fortis et magn^{us}. tūc si
gnificat qz terminabit^{ur} egritudo p^{er} flu
xū san. nariū. Si aut apparēt corpa ci
trina et titillatio labij inferioris et pul.
ē durus et cibi relectio et dolor p^{ro}cordio
rū signū ē vomitus futuri. Si pulsus
est vndosus et superficies corporis ē hu
mida vaporosa: et tēperata signū ē su
doris. Si aut pulsus ē occult^{us} et tard^{us}
et mordicatio sentit^{ur} circa iestina signi
ficat crisis p^{er} fluxum vēris. Si aut sit
dolor et mordicatio sentit^{ur} circa vias
vinales et alia sūt p^{ro}uata crisis p^{er} mul
titudinē vrine significat. Urū aut bonā
vel malā h^{ab} scim^{us} p^{er} ea q^{ue} dicta sūt et qz ma
teria egritudinis euacuat^{ur}. Et si egritu
do est de phlate euacuat^{ur} phla et non
co. et ita de alijs. Si aut fiat crisis p^{er} exi
turā h^{ab} significat qz apparēt signa abla
te oligōnis: et qz elongat^{ur} egritudo et qz
est salutifera: tūc igit^{ur} mā aut mittit^{ur} in
feri^{us} aut sup^{er}ius. Si sup^{er}ius versus ma
xillā vel versus radicē auris et carnem
mollē cognoscit^{ur} p^{er} difficultatē anhe
litus et dol. capitis: h^{ab} aut sit cū mate
ria est ea habens aliquid subtilitatis.
Materia autē grossa mittit^{ur} versus
inferiora et cognoscitur ex dolore et ex
tensione ypocondrioz et c.

Incipit particula quinta.

Capitulum primum quinte pticule
qđ docet scire qđ est crisis.

Capitulum secundum docet vnde di/
citur crisis.

Capitulum tertium docet spēs crisis.

Capitulum. iij. qđ docet pronosticare
conditiones necessarias ad veram
crisim.

Caplm. v. qđ docet pronosticare natu/
ra dierum criticorum per viam ex/
perimenti.

Capitulum sextum qđ docet inuestiga/
re naturam dierum criticorum per
rationem sumptam a quadris lune.

Capitulum septimum de natura et cō/
plexione superiorum quantum per/
tinet medico.

Capitulum octauum qđ docet com/
putare septimanam medicinalem et
mensē.

Capitulum nonum de compendiosa
recapitulatione signorum pronosti/
corum et cetera.

Capitulum primum docet quid
sit crisis.



Crisis est velox
et vehemens morbi du/
cens ad sanitatem vel
ad mortem. Est autem
cum natura a bonis di/
uidit nocua vt ad expellendum faci/
at apparata: quandocunq; fuerit ne/
cesse et infirmus patitur angustiam et
morbus crescit. Verba posita in hac
notificatione indicant totam naturam
crisis: quia fm naturam crisis et virtu/
tem nihil aliud est crisis qđ subita im/
mutatio accidentis morbi ad consum/
ptionem. Et ideo in quolibet morbo

non accidat mutatio subita et velox
nullo modo potest fieri crisis. Et licet
iste motus subitus proprie accidat in
acutis: nihilominus attribui potest: ali/
quando in cronicis: licet enim cronica
moueatur motu tardo: tamen aliquan/
do ex aliqua causa subita tribulatio et
angustia potest euenire et qđ in illo mo/
tu subito terminetur morbus. et ideo
est crisis. Crisis igitur est mutatio su/
bita et velox accidens morbo et ideo
in notificatione primo ponitur crisis
qđ nihil aliud est qđ iudicium: sicut de/
clarauimus in secundo capitulo. Et postea
sequitur velox ad declarandum qđ mo/
tus paulatinus morbi et paulatina ter/
minatio proprie non est crisis nisi mo/
tus sit velox. Et ideo notabiliter po/
nitur velox et sequitur vehemens ad
declarandum qđ motus velox non suf/
ficit ad declarandum eo qđ in crisi est
motus localis et motus alteratiuus:
cum materia alteretur in assimilando
digerendo calefaciendo. et sic de alijs
motibus alteratiuius et est ibi motus lo/
calis: quia motus est mutatio preexi/
stentium. Nunc autem mutatur et mo/
uetur materia partim interius et par/
tim exterius et partim ad membra sen/
sibilia. Et ideo est ibi propter hunc
motum localem tanta angustia et tan/
ta tribulatio que sequitur morbum.
Et est intelligendum qđ iste motus ali/
quando est morbi actiue et aliquando
est morbi passiue. Morbi est actiue
cum principaliter et sinthomatie mo/
uetur morbus contra naturam et suc/
cumbit natura et moritur: tūc iste mori/
tur est morbi actiue. Aliquando pas/
siue cum natura preualet morbo et mo/
uet morbum et succumbit morbus: tūc
inest motus morbi passiue et ita hic

accipitur hoc magis proprie motus morbi. Verum est passivus quia crisis plus pertinet sanitati quam morti nisi in morbis pestilentialibus et nisi eorum panitur principia vite. Unde intelligendum est quod quaecumque fiat crisis. Finaliter ad malum nunquam est crisis nisi natura aliquantulum intendat resistere morbo ut dictum est. Et sequitur dicens ad sanitatem aut mortem: quia crisis non est nisi iudicium: ideo terminatur de se ad utrumque. Et quando virtus est fortior terminus est ad salutem et quando morbus est fortior terminus est ad mortem et ut indicaretur quod aspectus est ad utrumque ideo posuit utrumque. Aliquando igitur est ad sanitatem: et alioquando ad mortem: et sequitur etiam cum natura a bonis dividit nocitium ut ad expellendum faciat apparatus. Per ista verba potissime notificatur nobis crisis que sit ad bonum. Bona enim crisis et laudabilis non fit nisi ut nocitium segregetur a iuvamento. Si enim iuvamentum expelleretur: tunc fieret ad malum et cum aggravatione. Si autem nocitium tunc sit ad bonum et cum alleviatione. Primum sit divisio et postea missio non quod divisio sit alia virtus nec contineatur sub digestiva. Immo continetur sub expulsiva. Ex ea enim virtute que expellit ex ea separatur. In hac enim divisione spargitur ut plurimum ad membra: et ideo est doctorum admirabilis et pro tanto fit iniquior horarum et paratur tunc ut ad exterius expellatur. Si autem crisis fiat ad malum: aliquantulum etiam natura intendit resistere et separate expellere licet non possit complete et sequitur quodcumque est necesse etc. In crisi autem proprie dicta in qua accidit proprieve

lo et subita mutatio necesse est statum esse nequiores horarum: et ideo magna inflatio cum tota ambiatur undique et magnus dolor et angustia cum transeat per membra sensibilia. Unde igitur concluditur quod crisis est velox et vehemens motus morbi etc.

Capitulum secundum unde dicitur crisis.



Crisis sumpsit

nomen a iudicio sicut enim vir positus in iudicio sanctorum totus expauescit sic patientia in crisi conturbatur. Crisis enim iudicium interpretatur propter hanc similitudinem. In bona enim crisi et vero iudicio quatuor sunt necessaria scilicet actor reus testes et iudex. Unde bonus iudex licet sit de causa certificatus secundum testamentum non debet aliquem condemnare nec absolvere nisi secundum naturam testimonii. Medicus autem est loco iudicis iste bonus medicus veluti bonus iudex undique certificatus per naturam accedentium. Scit per pulsus et urinam et ita de alijs bene naturam absolvere et morbum condemnare et ita pronosticare ipsum evasurum. Si autem pulsus et alia bene testificantur pro morbo debet morbum absolvere et nam condemnare et ita ipsum pronosticare mortuum. Capitulum tertium docet species crisis.



Species enim crisis sunt. vi. Prima species est in qua patientia subito movetur ad salutem. Secunda est in qua patientia subito ad mortem movetur. Tertia est in qua patientia

paulatine ducit ad salutē. Quarta est i
qua paulatine ducit ad mortē. Quinta
est in qua pa. subito ducit ad bonū im/
perfectū et paulatine cōm ad pfectam.
Sexta est et vltima in qua pa. ducitur
subito ad malū imperfectū et paulatine
ad pfectū. Et pprie non pōt dici crisis
nisi de primis duab' sp'ibus: qm crisis
est velox et subita mutatio. et ista muta/
tio nō fit nisi in istis duab'. Et si ppriū
siue vellemus loqui nō dicat crisis nisi
de primā. cū crisis magis ptineat sanita/
ti q' mortī. oēs autē alie spēs nō dicunt
crisis nisi quadam attributiōe. species
igitur crisis non sunt nisi sex et c.

Capitulum. itē. docet pnotificare cōdi/
tiones necessarias ad verā crisi.



Ista vera aut crisi
et perfe/
cta necessarie sūt. vj. con/
ditioes. Prima vt sit com/
pleta. Scda q' sit certa.
Tertia q' sit salua.

Quarta q' sit manifesta. Quinta q' sit in/
dicata. Sexta q' sit in ole critica. Un
dico q' prima pditio ē q' sit cōpleta. In
bona et pfecta crisi requirit q' mā pec/
cans euacuet. et q' tota euacuet et i ter/
tiana euacuet co. et tota mā peccās. Et
in quidiana phla et totū. et sic de alijs.
Si autē mā nō peccās purget nō cura/
bitur morbo: cū euacuet sua cā. Et sic
requirit q' tota mā euacuetur qm aliter
aut morbo nō cessabit aut faciet recidi/
uam. Prima igit pditio que requirit i bo/
na crisi et pfecta ē q' sit cōpleta. Scda
conditio ē q' sit certa. Hec scda pditio
dependet ex prima certa. i. q' nihil re/
maneat ne deinde possit facere recidiuā.
Tūc enī crisis ē certa cū ppleta morbi
mā euacuat. Tertia pditio q' requirit
est q' sit salua. i. q' nō veniat cū terribi

libus accētib' et pñecabilib'. qm al/qñ
eruit oculus et amittit man'. aut rema/
net alienatū. et sic de alijs. et talis crisis
est sinthomatica. cui' mā est venenosa
et pernecabilis et nō oīno salubilis. licet
curet prim' morbo' tñ terribili euz crisi
curat. et ita requirit tertia pditio q' sit
salua. Quarta pditio q' requirit ē q' sit
māifesta. i. qd euacuet cū euacuatione
sensibili aut cū exitura. Intelligdū ē q'
impossibile ē aliquem a morbo acuto
evadere sine euacuatione sensibilī: aut
sine exitura. Un cū sine istis se. cessat
subito. tūc. n. distinguo aut enī se. est va/
lida: aut lenta. Si fortis et valida et ces/
set pter sensibilē euacuationē. aut exitu/
ram tūc distingo. aut enī regit sicut cō/
ualescēs et san'. aut sic infirmus. Si sic
conualescēs necessario recidiuabit. Si
bene regat sic infirmus recidiuabit sed
nō ita male sic prius. Si autē se. fuerit
lenta et cessauerit pter ista tūc distin/
guo. aut regit sicut sanus: aut sicut infir/
mus. Si sicut san' necessario recidiua/
uit. Si sicut infirm' possibile est q' non
recidiuet. Et in hoc solo casu et raro
possibile ē q' non recidiuet. Id est febrī/
citas se. cōtinua lenta. cui' feb. cessauit
sine euacuatione māifesta aut exitura.
Cum autem vitur regimine sicut infir/
mus. veruz est q' possibile est q' patiens
sit colericus et materia pauca subtilis et
alia particularia conueniant. et q' eua/
cuetur materia insensibiliter. et ita ter/
minabitur morbus cum euacuatione
insensibili et sine exitura. hoc tamen ē
de raro contingentibus. Et ideo debet
medico talis terminatio semp esse sus/
pecta. et ideo est possibile aliquem eua/
dere a morbo acuto sine euacuatione
sensibili aut sine exitura. Euacuatio
sensibilis appellatur sicut fluxus sang.

narium: vomitus. et ita de alijs. Quar-
ta igitur conditio q̄ in bona crisi et p̄se-
cta requiritur est q̄ sit manifesta. Qui-
ta conditio est q̄ sit indicata. et ista est
de magis principalibus. Impossibile
enim est crisin fieri ad bonum nisi si-
gna digestionis precefferint. Postq̄ eni
manifesta est et perfecta signa dige-
stionis apparuerunt in die indicatus.
Et continuata sunt illa signa et impos-
sibile est mori ex illa egritudine nisi er-
ror intercadat. et ita ista conditio est sū-
me necessaria in bona et perfecta crisi.
q̄ sit indicata. i. q̄ signa digestionis p̄-
cefferint. Sexta et vltima conditio est
q̄ crisis sit in die critica. Virtus enim
diei critici est fortis qm̄ si in ea appa-
ruerint bona signa meliora erunt. et si
mala peiora erunt: rō aut inferius sub-
iungitur. Ista aut māliter p̄suevit per-
scrutari. Illa enim crisis melior est que
cum purgatione est q̄ illa que est cum
apostemate. Scōda conditio est q̄ illa
crisis que purgat mām noctuaz melior
est. i. opposita. Tertia conditio est q̄
illa crisis est melior que sit per emun-
ctoria debita q̄ sibi opposita. Quarta
conditio est q̄ illa crisis melior est que
sit cum alleviatione q̄. i. opposita. Qui-
ta conditio q̄ illa crisis est melior que
venit post signa digestionis. Sexta q̄
sit in die critica. Ista. n. oīa opz in bo-
na crisi et perfecta esse.

Capitulum v. docet nūm dierū critico-
rū p̄noyicare p̄ viam experimētū.



Bhocv aliq̄s
venit
at in noticiam dierū cre-
ticorum per viam expe-
rimentū tria opz scrire.

Primo vt sciatur p̄-
cipia egritudinis. Secūdo q̄ error nō

intercidat. Tercio q̄ si crisis continua-
uerit se p̄ tres dies q̄ sciatur cui illorū
attribuetur. De primo est agendum.
Intelligendum q̄ de facilioribus reb⁹
est scire p̄cipiū morbi. Et p̄cipiū
enim morbi non est computandū a p̄-
cipio decubitus. Aliquis enim est for-
tis et magni cordis et febricitavit per
tres dies vel plus anteq̄ velit tacere.
et ita esset medicus deceptus in decubi-
tu. Aliquis et est delicatus et rarus et
mollis per naturam et incipiet tacere an-
teq̄ febricitet per tres dies: et ita medi-
cus decipietur. Non igitur a p̄cipio
decubitus morbi p̄cipium compa-
tabitur. Ex alio igitur oportet com-
putare. Illud igitur est p̄cipium mor-
bi cum operationes manifeste ledun-
tur. Cum igitur aliquis non comedit si-
cut consuevit: nec dormit: nec vigilat:
nec sedet: nec ambulat. et sic de alijs.
Hoc enim p̄cipium morbi compu-
tabitur. i. manifeste cessare ab opera-
tionibus consuetis. et q̄ sensibilia ma-
nifesta sunt. ideo de facilioribus reb⁹
est scire p̄cipium morbi. Et p̄inci-
piū igitur computabitur a manifesta
lesione in operibus cōsuetis. Scōz q̄
opz scire est q̄ nō intercadat error: et iō
opz h. liq̄. considerare. Prīmū q̄ me-
dicus sit sciens. si enī errat nesciet die-
tare et medicamina applicare. et sic opz
q̄ pereat virtus dierum criticozū.
Scōm est q̄ patiens sit obediens. Si
enim recuset pharmaciā: phlobotomi-
am: localia remedia: prolongabit mor-
bus. aut veniet periculosa sintoma-
ta: et ita periet virtus dierum criticozū.
Tertium est q̄ ministri sint diligentes
lz raro iuentant et ponamus vñū gros-
sum exemplum tñ notam. cuz patiens
debeat iuxta p̄ceptūz medici vñi or-

deato aut contuso. si tamen fuerit tri/
tum piper aut allea et similia. in vase i/
quo parantur et minister non aduertit
et parat ibi cibaria aut contusum ime/
diat illud destruit. Non igitur est ou/
bium si ministri incepti sunt periet viri/
dierum creticorum. Quartum est quod om/
nia que extrinsecus sunt que fere innu/
merabilia sunt sunt ad velle patientis.
verbi gratia ponamus quod in die. viij. de/
bet fieri crisis et in nocte antecedente de/
beat perire. dormire et quiescere si angusti/
atur propter latratum canum: aut isul/
tum latronum aut malos rumores. et
similia innumerabilia. Certe periret vir/
tus diei cretice. ergo ad hoc quod dies cre/
tica cognoscatur per viam experimen/
ti oportet. iij. scire. quod medicus sit scilicet
et pateriens obediens. et ministri diligen/
tes: et omnia que extrinsecus sunt sunt
ad velle patientis. Tertium quod oportet
scire est quod si crisis continuauerit se per/
tres dies et non sciatur cui illorum at/
tribuat. Ex consideratione depen/
dent quatuor. Primum est ut sciatur
egritudo. Secundum est ut sciatur na/
tura diei. Tertium est ut sciatur princi/
pium circuitus. Quartum quod sciatur te/
pus durationis. De primo est agendum.
Ponamus quod crisis continuauerit se per
diem. vi. vel. viij. et medicus ignoret cui
illorum illa crisis debeat attribui: tunc
debet recurrere ad egritudinem. et quod sci/
atur virum moueatur per numerum pa/
rem vel imparem. et si per imparem cri/
sis debeat attribui. viij. cum sit impar. et
ita oportet scire naturam egritudinis.
Secundum quod oportet scire est naturam
diei ponatur quod crisis continuet se per
diem. viij. et ix. et medicus dubitet cui
illorum debeat attribui: tunc debet
considerare naturam diei. Nunc autem

viij. nullo modo est cretica. ix. est cretica
quia inter cadens: tunc ipse debet attri/
buere crisi nonne et non. viij. quia non
cretica. Tertium quod oportet scire est quod
medicus non ignoret principium circui/
tus: et ad hoc oportet tria scire. Princi/
pium circuitus: principium rei: et con/
sumptionem. Principium circuitus ap/
pellatur cum dolores. tensiones et vi/
gilie incipiant intendi. Principium rei
appellatur cum materia euacuatur per
sudorem et similia. Consumptio appel/
latur cum manifeste materia euacuata est.
Nunc autem ponamus quod crisis conti/
nuauerit per quartam diem et quintam.
ita quod principium circuitus est in quar/
ta. Principium rei est in. v. Mo/
do dubitat medicus cui debeat attri/
buere crisi. certe quinte que habuit
duo. Principium rei et consumptionem.
Et est intelligendum quod si dies quarta
habuisset principium circuitus. et prin/
cipium rei crisis quarte esset attribuen/
da. et ita illa dies erit cretica que pluri/
ma istorum habebit. Quartum et vlti/
mum quod oportet scire est tempus dura/
tionis. verbi gratia: ponamus quod crisis
continuet se per tres dies ita quod princi/
pium circuitus est in quarta. et durauit
per. vi. horas. et principium rei fuit in
quinta. et durauit per. xij. horas. et con/
sumptio fuit in. vi. et durauit per. viij.
horas. Tunc medicus nescit cui illorum
debet attribui. sic medicus debet con/
siderare que dies habuit plus de tem/
pore. scilicet que dies habuit plures horas:
et illi que plures habuit horas: crisis est
attribuenda. Quarta ergo non est cre/
tica: quia non habuit nisi. vi. horas. nec
sexta: quia non habuit nisi. viij. Quin/
ta vero que habuit. xij. horas erit creti/
ca. crisis igitur erit sibi attribuenda. Qui

igitur naturam dierum creticorum scire
voluerit. primo oportet considerare quod
error non introducat. et quod sciat prin-
cipium morbi. et si crisis continuauerit
se per tres dies quod sciat ut illorum at-
tribuitur. et ad hoc oportet. scire na-
turam egritudinis. naturam diei et prin-
cipium circuitus. et tempus durationis
et in principio circuitus oportet scire
principium circuitus rei. et consumptio-
nem rei.

Capitulum. vii. docet investigare na-
turam dierum creticorum per causam
sumptam a quadris lune.



Numerus⁷ suf-
ficientia dierum cre-
ticorum habetur per
hunc modum. Die-
rum creticorum que-
dam sunt creticae. que

dam indicatiue. et quedam intercadentes et prima et secunda dies sunt non creticae. Impossibile enim est crisin ibi venire ad bonum. cum crisis bona non fiat nisi post signa digestionis et in tanta: nodico non potest esse digita. Tertia est intercadens. Possibile enim est crisin fieri ad bonum cum materia moueatur per motum iparem et morbi motus sit velocissimus. Et ideo propter radices in feriozem magis sit crisis quam propter superiorzem in tertia. Dies autem quarta proprie loquendo est indicatiua. que est indicatiua prime septimaie. quod debet fieri in. vii. et si in. iij. appareant signa bone digestionis. in. vii. crisis fiet ad bonum. Et si in. iij. appareant signa corrupte digestionis morietur in. vii. et si nullum istorum appareat nihil immouabitur in. vii. Quarta dies non est cretica quantum est de radice inferiori. quia motus

materie. aut est per numerum parum aut imparem. Si autem egritudo per motum iparem moueatur tunc non mouebit in quarta cum sit dies par. Si autem materia moueatur per motum parem tunc in tanta modico tempore non potest moueri ad bonum. et ita quantum ad radicem inferiorem non potest fieri crisis in quarta ab bono. Verum est quod largo modo accipiendo crisin a quocumque die egritudinis est possibile mori: et ita erunt creticae. Euadere autem non nisi in tertio diebus. et ideo non omnes dies creticae. Alii quoniam igitur est possibile crisin fieri in quarta quantum est ex radice superioris: cum sit semiquadrans ex aspectu orbis. et motu materiae. Et cum morbi motus est equalis in huiusmodi. raro accidit igitur dies quarta. igitur non est proprie cretica nec intercadens sed indicatiua. Ergo est proprie prius quod sit indicatiua et non quod modo indicatiua sed fortissime. Et quod vultus est fortis adhuc et quod lune influentia vadit ad complementum. Et ideo ypostasis al. pendens in vena appens in quarta sufficit ad predictam crisin in. vii. quod non est sic in alijs quartis indicatiuis sequentibus. Quinta autem dies proprie est intercadens: quoniam per velocem motum materiae. aliquando anticipat a. vii. aut suboccipat a tertia. Sexta autem dies est proprie non cretica. Non. nisi ea sit crisis cum omnibus suis conditionibus bonis. sed est mala aut facit recidivam et sinita. Pro tanto quod non semiquadrans: nec finis quadrans. et ideo non fit ibi crisis quantum est ex aspectu orbis nec est ex motu materiae quod si motus materiae est ipare. tunc cum sexta non sit ipare. ideo non mouebit nisi in huiusmodi. et ita ad malum. Si materia mouet per dies pares tunc egritudo equaliter mouet per motum parum est cronica. Cronica autem egritudo non potest esse digesta in tanta modico tempore. et ideo non est crisis ad bonum in. vii. et hoc est vix nisi in se. sanguinea. cum moueat equaliter per pares et imparum potest terminari ad bonum in

die. vii. sed est de raro contingentibus. Hoc igitur est de natura diei. vii. Dies autem. vii. est cretica: hoc est dies bea- ta et habet privilegia multa valde. Ibi enim concurrunt radix inferior. et est ibi motus materie: quia impar et concurrens ibi radix superior: quia est finis quadre: et ita influentia magna ex orbe. Igitur in. vii. ut plurimum crisis ad bonum et fortior est inter omnes: primo quia virtus est fortis et in tam modico tempore non posset esse debilitata: et quia motus materie cum sit impar: et quia finis quadre. Unde enim ex beneficio orbis est fortissima. Quoniam luna sit indirecto aspectu. Ponamus quod luna sit in principio egritudinis. in principio arietis: tunc est in signo ca. et sic. tunc cum luna est i. vii. est in principio canceris: que habet influentiam oppositam quod est frigidum et humidum. quia igitur confortatur morbus ex simili. et curatur ex contrario. et quotiens in quocumque signo luna fuerit cum est. vii. tunc est in signo contrarie qualitatibus: aut quo ad utramque qualitates. aut quo ad alteram. et ista influit influentiam oppositam. quare. vii. a principio in quocumque fuerit signo luna erit fortissima cum sit transmutatio facta ad oppositam influentiam. sicut melius videbitur inferius. est igitur una finis prime septimane. Octava autem est principium. secundae septimane. et est dies par: et non est cretica. Impossibile enim est fieri crisis ibi ad bonum cum non participet aliquid de radice superiori nec inferiori. Nona autem dies est intercadens unde propter aliquas causas intrinsecas vel extrinsecas: crisis suboccupat a. vii. aut anticipat ab. xi. Dies. x. est non cretica. Dies autem. xi. est dies indicativa. Est enim media secunda septima

ne. unde sicut. lii. indicat. vii. ita. xi. xlii. tamen oportet quod signa sint magis manifesta cum virtus sit magis debilis. Dies. xii. nullo modo est cretica et non cretica appellatur. Dies autem. xii. quantum est ex radice inferiori debet esse cretica. Sed quia virtus est debilis ex se. non potest monere materiam ideo expectat beneficium orbis. scilicet ad xlii. xii. intercadens appellatur. xlii. indicativa appellatur. Ibi enim est vere indicium cum sit luna plena. et si non convenit morbus cum lunatione saltem est in orbe signorum cum cretica oppositione et opposita influentia. sicut aries est. et libra. et taurus. et scorpio. et sic de alijs. xlii. est indicativa. et finis secunde septimane. et principium tertie. xv. dies est intercadens. quoniam ibi est crisis. suboccupando propter aliquas causas a. xlii. aut anticipando a. xvi. xv. nullo modo est cretica. xv. est autem proprie indicativa. et est medius tertie septimane. Unde sicut quarta indicat vii. et xi. xlii. et ita. xv. xx. Decima autem octava finem omnem modum est non cretica. xix. est intercadens. xx. autem dies proprie est indicativa et est finis tertie septimane. Et ita. vi. prodi particulares procedendo de quarto in quartum includunt in hoc pyrodo vli. et sic his primis. xx. diebus. tres septimane computantur. ita per ordinem in alijs xx. diebus alie tres septimane computabuntur. Et ita secunda pyrodo vli. terminabitur in. xl. et tertius in. lxxx. et ita de alijs. Sed advertendum quod post. xx. diem dies medij non sunt ita cretici in medio sicut in primo pyrodo vli. cum virtus procedat continue debilitando. Dies enim cretici post. xx. sunt illi qui non proportionantur particulariter.

Primi dies igitur non creteli post. xx. sunt. xxi. xxiij. xxv. xxvi. xxix. xxx. et xxxij. et xxxij. xxxv. xxxviij. et xxxix. Post dies autē. xl. raro accidit crisis nisi per exituram aut per paulatine materie digestionem: et ideo computamus per septimanam et menses: et annos et etates.

Capitulum septimum de natura et complexione superiorum quantum pertinet medico.



Arcana ista materia intelligendum quod natura dierum cretorum sumitur a duplici indicatione. Quarum una est inferior sumpta a natura morbi quod

quidem est agibilis et variabilis non habens inherere. vij. nec ordinari. vij. Alia autem est sumpta a radice superiorum que quidem non est agibilis nec variabilis adherens vite. vij. et ordinari. vij. unde omne quod est pulchrum et honestum de sursum provenit. Egritudines autem duplices sunt quedam acute quedam cronice. Cronice autem reguntur per motum solis cum sol non peragret zodiacum nisi per annum. et ideo moventur motu tardo. Et acute regulantur per motum lune cum luna peragret zodiacum totum in mense uno. Unde luna his inferioribus ordinatur non propter virtutem suam maiorem. sed quia magis appropinquatur ad nos et recipit influentiam omnium inferiorum. unde in humido ordinatur. quod probant cohibilia et fluxus et refluxus maris. unde luna assimilatur consili. sol autem regi magno unde secundum quod superficies lune inferiorum plene

vel minus de lumine solis recipit secundum hoc in his inferioribus luna influit plene vel minus. unde sol est in medio stellarum erraticarum sicut rex in regno suo. unde nullo indiget. omnes enim eo indigent. Quod patet quod sole ascendente nullo obstante facit estatem. Sole descendente nullo obstante facit hyemem. Luna autem in ascendendo duas habet quadras et duas semiquadras. et ita habet quatuor aspectus in ascendendo. scilicet tres et quatuor in descendendo. Primus autem aspectus lune vocatur sextilis: per tanto quod sexta pars lune est illuminata. et quod sexta pars signorum zodiaci est inter solē et lunam. et sunt duo signa et dies quarta. et habet debilitatem influere cum parum sit illuminata. et per tanto raro accidit crisis in quarta die. Secundus aspectus vocatur quartus: quod quarta pars lune est illuminata. et quod quarta pars signorum zodiaci sunt inter solē et lunam. et sunt signa tria. et hoc est in vij. die. et quando ista perveniunt quod est in vij. egritudinis. et in. xij. luna contra est crisis fortior inter dies. vij. enim de se est fortis cum sit in signo opposite complexionis. et satis sit illuminata. Tertius aspectus vocatur ternus quod tertia pars lune est illuminata et quod tertia pars signorum est inter solē et lunam. Et sunt quatuor signa. Et est dies. xj. et licet ex orbe fortior influentia. Virtus tamen est debilitata: et est media secunda quadre sicut quarta prime. Quartus autem aspectus vocatur oppositiōis seu bederei. id est plenissimū. quod medietas signorum zodiaci est inter solem et lunam: et tota est illuminata: et est dies. xij. Et est quantum de se influentia in ultimo fortitudinis: et est finis secunde quadre. Iste autem due quadre et due semiquadre que sunt in ascendendo sunt fortiores quantum est de se quam ille que

hij

sunt in descendendo. Cum in ascenden-
do luna vadat ad complementum. et in
descendendo continue minuat. Luna
aut in descendendo habet alios quatuor
aspectus. Primus vocatur ternus. cum
luna sit decrefcentia in .xv. die. Secun-
dus vocatur quartus cum luna est in .xx.
Tertius sextilis: cum sit luna in .xxiiij.
Quartus est coniunctionis: cum luna est
in .xxvij. die. Unde intelligendum est quod alia
est influentia in coniunctione: alia in op-
positione: quod in coniunctione moratur ut
plurimum tribus diebus. In oppositione
autem uno instanti. Intelligendum est quod supra
hanc influentiam oportet alia considerare. scilicet eu-
fortunium et diffortunium. quod secundum ista egrit-
tudines aliter et aliter terminant. Po-
namus duos quorum unus habet fortunium
in ariete. et alter habet diffortunium in tauro.
Certe quotiens contingat primum infirma-
ri in ariete aut in signis oppositis per
quadraturam ut in cancro et similibus bene
terminatur ab egritudine sua et quoti-
ens ipsum contingit infirmari in cancro
aut in signis oppositis per quadraturam
ut in leone et similibus. Pessime tunc est
ei in illa egritudine. et ideo ponamus eos
infirmari in eadem die quorum unus inci-
pit infirmari cum eufortunio. et alter cum
infortunio. licet egritudo sit equalis. ni-
hilominus unus in .vij. creticabit quod erat
cum eufortunio. et alter morietur. scilicet qui
erat cum infortunio. Et est intelligendum
secundum nomen egyptiorum. quod secundum nomen constel-
lationis et influentie omnium orbium in hora
casus seipsi in matrice accidunt membrorum
lineatio et figura. et secundum nomen influentie
in hora natiuitatis regulabit tota vita
in moribus. et a vultu cum vultus inferior
sit subiectus vultui superiorum. et ideo cum
orbis non influant secundum necessitatem influ-
unt tamen secundum aptitudinem et secundum dispositio-

nem. Ita quod si aliquis ad hoc sit dispo-
situs quantum est ex orbe nunc est in con-
trario ita aptus. Et de hoc sapientes
egyptii narrat exempla multa. Primum
potest esse istud filius cuiusdam regis fuit
aptus quantum fuit ex influentia supe-
riorum quod esset faber et nunquam potuit esse
in contrario quod pater eius administra-
bat ei securum et lanceam filius semper
ibat ad fabros et fuit optimus faber.
In contrario autem officio fuit ineptissi-
mus. Similiter narratur quod duo philo-
sophi fuerant in domo cuiusdam textoris. et
illa nocte natus est filius. et notauerunt ascen-
dentes et adequauerunt planetas et in-
uenerunt quod dispositus erat ad philosophiam et
scripserunt nomen textoris et pueri et
venule. Et post multa tempora cum pa-
ter eius vellet ponere eum arti sue ipse re-
spuebat in terram quod finaliter fugit ad ma-
nus predictorum philosophorum et factus
fuit philosophus. Hec et alia multa possemus
appondere sed relinquitur propter bre-
uitatem.

Capitulum vij. docet computare septi-
manam medicinalem et mensem.



Medicus enim
velit nolit aut supponere
do aut quando contineat de
ad minus scire nomen et con-
plexione signorum et complexione stellarum
erraticarum. Nunc autem intelligendum est quod
signa sunt .xij. et stelle erratice sunt .vij.
Primum signum zodiaci est aries. Ab eo
enim incipiunt omnes operationes. est enim caput
et sic complexione. et est signum mobile
masculinum cuius oppositum est libra. et
habet aspectum ad caput et ad collum. Secun-
dum signum est taurus. et est firmus. et sic. com-
plexione. et est signum stabile fixum. cuius

oppositus est scorpio: et habet aspectum ad collum et spatulas. Tertium signum est gemini: et est ca. et hu. complexionis et mediocriter inter stabile et mobile: et est masculinum: cuius oppositum est sagittarius: et habet aspectum ad brachia. Quartum signum est cancer frigide et hu. complexionis: et est signum mobile femininum. cuius oppositum est capricornus: et habet aspectum ad pectus. Quintum signum est leo: et est ca. et sic. complexionis: et signum stabile masculinum: et habet aspectum ad cor et stomachum et membra vicina cordi: cuius oppositum est aquarius. Sextum signum est virgo: et est fri. et sic. complexionis: et est signum mediocriter inter mobile et stabile: et est femininum: cuius oppositum est piscis: et habet aspectum ad umbilicum et partes vicinas. Septimum signum est libra. et est ca. et hu. complexionis: et signum est mobile masculinum cuius oppositum est aries: et habet aspectum ad anchas. et ad renes et miniam nature. Octavum signum est scorpio: et est fri. et hu. complexionis: et est signum stabile femininum: cuius oppositum est taurus. et habet aspectum ad matricem et virgam: et testes: et pitoneon. Nonum signum est sagittarius: et est ca. et sic. complexionis: et est signum mediocriter inter stabile et mobile: et est masculinum: cuius oppositum est gemini: et habet aspectum ad musculos coisse. Decimum signum est capricornus: et est signum fri. et sic. complexionis. mobile femininum: cuius oppositum est cancer: et habet aspectum ad genua. Undecimum signum est aquarius: et est ca. et hu. complexionis: et est signum stabile masculinum: et habet aspectum ad tibias: cuius oppositum est leo. Duodecimum signum est piscis: et est fri. et

sic. complexionis. mobile femininum: et aspectum habet ad pedes: cuius oppositum est virgo. Et est intelligendum quod quodlibet signum habet xxx. gradus: et in toto zodiaco sunt 360. gradus. Sunt autem planete errantes. vij. Primus est saturnus vice contrarius malivolus fri. et sic. complexionis. tardi motus: qui habet aspectum ad viros nigros mellicos macilentos: et testes: et qui libenter deturpant vestes suas: et ad viros poderosos malivolos habentes barbam raram: cuius prima domus est capricornus. in quo gaudet sicut anima in corpore: secundum domus est aquarius. Et est intelligendum quod quilibet planeta habet duas domus preterquam sol et luna. Et ita quod prima domus est per se in qua supreme gaudet sicut rex in throno suo. quia enim similis est: et in ea fuit creatus. secunda domus non est ita principalis: et pro tanto non est ita virtuosa. Secundus planeta per ordinem est Iuppiter qui est benivolus ca. et hu. complexionis: tardus in motu suo. et est planeta virosorum qui sunt benigni graciosi religiosi reverendi et habent barbam spissam subrufam: nec sunt calvi: cuius prima domus est sagittarius. et secunda piscis. Tertius planeta est mars qui est ca. et sic. complexionis: malivolus mediocriter in motu suo. et est planeta iracundorum rixantium furiosorum calidiorum scriptorum malivolorum et superbiorum: cuius prima domus est scorpio. et secunda aries. Sol est planeta benivolus qui est quartus calide et sicce complexionis. influens lumen et est causa hominibus viventibus: in motu suo mediocriter: et est planeta pulchriorum et splendidiorum in facie et in omnibus gestibus qui libenter cum magistratibus:

et nobilibus conuersantur. cuius do-
 mus vnica est leo. Quintus planeta e-
 venus sri. et hu. complexionis tempe-
 rate. beniuolus. et motus eius fere si-
 cut motus solis: et habet aspectum ad
 inuenes lasciuos et comptos et luxurio-
 sos: et illis qui libenter agunt opa mu-
 lierum: cuius prima domus est libra.
 et secunda est taurus. Sextus planeta
 est mercurius temperate complexionis
 beniuolus et est comunicans dispositi-
 onem suam sibi naturam eorum quib-
 adiungitur siue in bono siue in malo et
 est fere motus eius sicut motus solis.
 et habet aspectum ad viros bene do-
 ctrinos: sacerdotes: sapientes: leuis
 moris nec magni corporis. flauo colo-
 ris: cuius prima domus est virgo. secun-
 da gemini. Septimus et vltimus de q
 magis intendimus est luna. et est sri. et
 hu. complexionis. et beniuolus. et re-
 git omnem humidum. cursus eius ve-
 locissimus quoniam fere in. xxvij. di-
 es et viij. horas complet totum zodia-
 cum. aspectum habet ad viros pble-
 gmaticos. artethicos cuius domus est
 vnica scz cancer. Sed quia forte medi-
 cus ad equationem omnium planeta-
 rum scire non potens potest se excusa-
 re. et ideo medicus tenetur habere ta-
 bulam ad equationis lune quo ad me-
 dium motum qui comuniter tenet ha-
 bere: et habeat vnum et rectum calen-
 darium lunationis. sine autem his non
 est medicus. Et est intelligendum q se-
 re luna est in quolibet mense per duos
 dies occupata coputando quo ad me-
 dium motum. Unde aliqua pauca sunt
 subiungenda hic. Si aliquis fuit vul-
 neratus in capite luna existente in arie
 te vix aut nunq curabitur esto q vul-
 nus sit medio cruris. Si quis autem fac-

rit vulneratus in collo luna existente i
 tauro periculosus erit morbo. et sic de
 singulis. Preterea nullus potest facere
 pblobotomiam luna existente in gemit-
 ni. quoniam aut nihil exiet de san. aut
 bis percutietur. Preterea medicus de-
 bet facere omnes confectiones suas in
 certis influentis. verbi gratia. volo fa-
 cere medicamen constrictum sri. et sic.
 sicut est diacodion. Certe confectio de-
 bet esse in simili influentia et complexio-
 ne. et quia conuenient ratio. inferior et su-
 perior fortissima erit influentia. fiat igitur
 luna existente in tauro vel in virgi-
 ne. et ita de multis similibus intelliga-
 mus. Si igitur ordo et regimen est in
 medio et vltimus inferior subiectus est
 vultui superiorum bene erit. Ita autem
 pauca posui non ad alia me extenden-
 do nisi q quilibet pro posse suo scire
 conetur naturam superiorum. aliter non
 esset perfectus in scientia predicandi nec
 operandi.

De mense solari et lunari.

Uplex est mensis solaris et
 d lunaris. Mensis solaris con-
 tinet spacia. xxx. dierum. et quod-
 libet signorum habet tres facies. primam
 secundam: tertiam: et quilibet facies ha-
 bet. x. gradus. et ita in toto signo non sunt
 nisi. xxx. gradus. Sol autem moratur per
 vnam horam ad peragrandum vnum
 gradum. et ita moratur in quolibet si-
 gno per. xxx. dies. Mensis ergo sola-
 ris est. xxx. dierum. Nunc autem sol habet
 aspectum ad cor et ad virtutem vitalem
 et quia nos loquimur de mense per com-
 parationem ad crism: et crism non fit
 per virtutem vitalem. et per consequens
 non per virtutem solis. ideo de mense

solari nihil curat medicus. Nunc autē luna habet aspectum ad virtutem naturalē. ideo medicus tenetur mensurare mensem lunarem. Mensis igitur lunaris est triplex. primus. scilicet consecutionis. secundus proprie peragratiōis. tertius appitiōis. Mensis autem consecutionis appellatur totum illud tempus in quo luna moratur attingere solem siue consequi. Unde ponamus qd sol et luna nunc sint in p̄cio p̄cio arietis. tūc vterq; mouetur: velocius tamē luna et cum luna venerit ad primū p̄ctum arietis. et tunc non inueniet ibi solem. moratur in consequendo per duos dies et quatuor horas. et ita tota lunatio durat. xxx. diebus. et viij. horis. et ita vna lunatio scribitur. xxx. dierum. et altera. xxx. et hec computatio est lunaris climatica. Hec autem computatio est quo ad medium motum et non est vera in puncto. nec fissa. et ideo medicus de isto mense lunari non curat. Secundus autem mensis vocatur peragratiōis et durat totum illud tempus in quo luna mouetur de puncto ad p̄ctum. vt cum incipit moueri de primo puncto arietis: et iterum cum est in p̄cio arietis totum illud tempus vel spacium vocatur mensis proprie peragratiōis. et sunt. xxvij. dies. et viij. hore. et habet influere eufortunium et disfortunium. Tertius mensis vocat medicinalis: vel vocatur appitiōis: et ē totum illud tempus in quo luna appareret nobis illuminata: et sunt. xxvj. dies et xij. hore. et iste habet virtutez calefaciendi. infriigidandi. et ita de alijs. Nūc autem ad crīsum sunt duo necessaria. eufortunium et disfortunium. et calefactio. et ita de alijs. Ideo alter istorum mensium non potuit esse mensis medi-

cinalis. Conflatur autem mensis medicinalis ex his duobus quā mixtionem solus deus cognouit. Modus autem conflandi mensem medicinalez ex mēse apparitiōis et mense peragratiōis est iste. Mensis igitur peragratiōis excedit mensem apparitiōis in. xx. hore. diuidantur per medium. tunc erunt x. hore. dentur iste. x. hore mēsi apparitiōis habebit. xxvj. dies. et xij. hore qui addit sibi. x. erunt. xxxij. Mensis igitur medicinalis recte conflatus ex mēse apparitiōis. et mense proprie peragratiōis cōtinet. xxvij. dies min⁹ duas horas. Nunc autem propter vulgares qui non credunt qd si vera computatio nisi sit equalis et integra. ideo oportet equaliter computare. Licet sit intelligendum qd annus non erit integer nec mensis nec septimana. Tūc igitur si mensis medicinalis equaliter diuidatur: quelibet septimana habebit. vj. dies et xvij. horas cum dimidia. Ad hoc igitur vt septimana sit integra oportet addere prime septimane. vj. horas cum dimidia. Prima igitur septimana manū leuauit a secunda. vj. horas cum dimidia. et xvij. cum dimidia. et. vj. cum dimidia sunt. xxxij. et ita compellitur dies naturalis. Prima igitur septimana medicinalis terminatur in die. vij. Secunda incipit in die. vij. hūc autē septimane deficiunt. xij. hore. scz. vj. cum dimidia. quas accomodauit. et. vj. cum dimidia que deficiebant ei. et ita sunt. xij. hore. Tunc venit secunda septimana ad tertiam et dixit qd accomodaret ei. xij. horas. et tunc accomodauit. et tunc completa est secunda septimana et terminatur in. xij. tunc venit tertia septimana et deficiunt. xij. hore quas accomodauit. et de se sex cum di-

midia: et ita sunt. xix. cum dimidia.
 Tunc videns tertia septimana quod non
 poterat manu leuare a quarta: tunc re/
 uersa est ad secundam et fecerunt pa/
 ctum quod haberet unam diem mediam.:
 et tunc. xliij. dies facta est media secun/
 de si primane et tertia. xliij. igitur dies
 est finis secunde septimane et principi/
 um tertiae. et ita tertia septimana termi/
 natur in. xx. die. Tunc venit quarta se/
 ptimana et deficiebant ei. vij. hore: et non
 inuenit qui accommodaret ei: sed inuenit
 quod. liij. hore cum dimidia superauerant
 tertiae: et accepit eas: et de se habebat si/
 cut alie. vij. dies. et. xxvj. horas cum di/
 midia: tunc adde quatuor cum dimidia
 et fuerunt. xxxj. Quarta igitur septima/
 na continet. vij. dies minus duabus ho/
 ris. Patet ergo quomodo mensis me/
 dicinalis conuenit. xxxvj. dies. minus
 duabus horis et.

Capitulum. ix. de compendiosa recapitulatione signorum pronosticorum.



Breuer

tota ars et doctrina per
 dicendi comprehendatur
 quatuor sunt nobis
 necessaria. scilicet primo consi/
 derare figuram corpo/
 ris et dispositionem. secundo membro/
 rum operationes. tertio ea que a cor/
 pore egrediuntur. quarto naturam mor/
 borum. De primo igitur sic. Suppo/
 sita consumptione rationabili secundum na/
 turam se. et particularium quanto faci/
 es et figura corporis magis appropi/
 mat faciei naturali aut sibi ipsi sub dis/
 positione naturali tanto melius est. quo/
 niam fortitudo virtutis regimine cor/
 poris significatur potentis regere cor/
 pus et resistere morbo: et ideo quod oculi

sint concaui aut eminentes et tempora
 plana: et tota facies horribilis: et ita de
 omnibus alijs que ponuntur in libro
 pronosticorum: quando cumque omnia
 illa mala signa narrata in principio p/
 nostic. apparentia in facie in quantum
 appareant propter malitiam morbi. et
 non propter causas extrinsecas semp/
 pessimum et mortale: siue in principio
 morbi siue post. in morbo acuto: et cro/
 nico. in quacunque etate: et regione. quod fa/
 cies ita horribilis sit et ex morbi mali/
 tia proveniat sempiternaliter pessimus
 et mortale. cum ultimata virtutis pro/
 stratio designetur non potentis defen/
 dere corpus a malicia eius. Et intelli/
 go semper quod veniat ratione morbi: quia
 si veniret propter causas extrinsecas
 non est ita malum. cum non ita ledatur
 virtus in minera. nisi excedat in ultimo
 ut fluxus ultimus: et ita de alijs. De
 beamus etiam considerare iuxta figuram
 corporis et dispositionem. utrum ictericia
 venerit ante. vij. diem quam mirabilis est ma/
 lum: quia materia ictericie est grossa et non
 potest venire ad bonum nisi post dige/
 stionem. Nunc autem materia grossa
 non potest esse digesta in. vij. diebus: et
 ideo ictericia ante. vij. semper mala.
 Post autem. vij. si materia fuerit digesti/
 ua et in die critica semper bonum: po/
 tissime cum alleviatione patientis. Et
 cum huiusmodi figura. Considerandum
 est utrum calor sit equalis uniformis in
 toto. et hoc est bonum. Si autem calor
 fuerit diuersus ita quod interiora sint mul/
 tum calida: et exteriora frigida: pessim/
 um signum et mortale. Cum magni/
 tudo in apostematibus in interioribus
 significetur: caloris igitur inequalitas
 semper malum: et cum circa corporis
 figuram et dispositionem ypodondria

rum aduertenduz. Si ypocundria fuerint mollia: equalia: tractabilia: vntiformia hinc inde cum calore equali non multum excedente optimum signuz ē. Si autem fuerint dolorosa aspera in equalia cum intenso calore pessimum signum est: et hoc est primum qđ circa corporis figuram et dispositionem consideramus. Secunda autem consideratio cadit circa membrorum operationes. Operationes autem sunt tres: sicut animalis: vitalis et naturalis. Animalis sunt due: regitiue: et sensitue. regitiue vt imaginatio: cogitatio: memoria. Sensitiue vt sensus et motus in morbis acutis et continuis et egritudinibus cerebri. Si virtutes regitiue sunt salue bonum signum est: et si virtus animalis est salua: non est dubium de illo morbo. Si autem iste virtutes corrumpantur signuz est mortale. qđ corruptio virtutis animalis significatur in radice. Si autem in casu dicto aliquis bene audiat: et videat: et olfaciat: et gustet: et moueatur. et sentiat: et bene se habeat in decubitu. et bene dormiat. bonū signū est: qđ in morbis predictis mori nō potest. cum virtus animalis sit salua in mīnima. Si autem in morbis predictis propter maliciam morbi aliquis amittat auditum. et nullus istorum venerit propter crisi. et oculi caliginentur: et amittit sensum et motum. et non dormiat: aut continue dormit: et grauatur post somnum: et decubitus est malus et innaturalis. cum spasmatione vnius prius aut multarum: signum est pessimum et mortale: et ista habent veritatez in morbis predictis: qđ in fluxu ventris et similibus non habent significationem. Secunda operatio est virtutis vitalis. in nullo autem modico diuersificatur pulsus et fortis et ordinatus bonum. aer cū difficul-

tate magna attractus vel expulsus. et pulsus debilis et destitutus ferit. vermiculosus. formicās. pessimū ē et mortale. Tertia est operatio virtutis naturalis. unde si appetitus bonus et digestio: et appropinquant ad horam solitaz: et reliqua oīa signa apparent in operationibus virtutis naturalis signum est certū in morbo quātū est ex hoc salutis: et euasione. Si autem appetitus persternitur. digestio corruptatur: et prout a auferat: et expulsio similiter: signū est pestiferuz in oī morbo. Tertia consideratio cadit super ea que ex corpore expellunt. Si aliquis apostema patiat capitis: et sanies aut aquositas expellat per nares et aures et paulatim. et in die critica: et qđ expellit videt eē digestū: et cū alleviatione signū est exquisitū salutis. Si autem aggrauetur et sit indigestū signū est peritū. Si autem in morbis capitis aut ypocundrioruz: aut in morbo de repletionē vbi san. cum acumie dñatur si veniat fluxus san. in die critica et guttatim et ordiat: et per easdem partes in qua est egritudo aut per alias sibi cōiungentes signū ē salutis certū. Si autem inordinate venerit fluxus et cū aggrauatione et sincopi et debilitate virtutis signū ē mortale. Si autem spiritus in egritudine pectoris et pulmonis apparet acile: et cū modica tussi. et albus cōiunctus cū alleviatione: signū ē exquisite salutis. Si autem tarde venerit aut nihil et cū laboriosa tussi et globosuz et aquosū nigrū lividū et viride et fetidū: et cū molestia et aggrauatione: signū ē pessimū et mortale. Si autem vomitus venerit cū colore multiplici et in die critica et cū alleviatione signū ē salutis. Si autem fuerit nimis citrinus aut ru. aut al. aut viridis: aut lividus: signū ē pessimū et mortale. potissime si in morbi principio appuerit. Si autem egestio fuerit continua et equal. nō dura. nō aqua-

et hora solita. et quod proportionetur ut
debet cibo assumpto. et cum allevatio
ne: et in die critica vermes fuerint com
mixti: bonum signum est et laudabile.
Si autem fuerit ca. aut aquosa. frequens
et inordinate manaverit. et cum aggra
natione. et fuerit fetida coloris nigri:
aut liuidi sine precedente digestionem.
signum est pessimum et mortale. Si au
tem vrina venerit in die critica multa
et cum signis complete digestionis et a
parte col. et substantie et hypostasis si
gnum est salutis. si autem retineat aut
nimis expellatur et fuerit nigra: aut hy
postasis: nigra: aut aquosa: cum virtu
te debili. et cum aggravatione: aut spis
sa remissa post diem criticam signum
pessimum et mortale. Et est intelligen
dum quod vrina laudabilis debile signum
est salutis. nisi in egritudinibus epatis.
Si autem fuerit mala fortissimum si
gnum est ad mortem siue egritudo fue
rit extra venas vel intra: cuius virtus di
gestiua deficiat in radice. Si autem su
dor fuerit vniuersalis in die critica et
post signa digestionis cum allevatio
ne signum est salutis. Si autem in alte
ra parte tantum venerit et frigidus et nimis
et cum aggravatione et sincopi signum
est mortis. Et est intelligendum quod om
ne quod egreditur a corpore cuiuscunque
odoris: aut col. aut quantitatis: aut or
dinis. cum venerit in die critica: et post
signa digestionis et cuius allevatione pa
tientis signum est exquisitum salutis.
Si autem contrario modo euenerit si
gnum est pessimum et mortale. Quar
ta consideratio cadit circa naturam mor
borum. in casu igitur capillorum et ti
nea: et similibus capitis infectionibus.
Si varices innascantur bonum. et si de
ficiat malum. In mania melencolla et

consimilibus speciebus desipiente. Si
emorroides aperiantur bonum. et si re
tineantur malum. In apoplexia: litar
gia: paralisi. si eueniat se. efficit bonum.
In spasmo de repletionem se. superuenit
ens bonum. In frenesi sternutatio su
perueniens sine reumate bonum. In apo
stematibus et dolore capitis sanies au
rium. aut aquositas: aut narium: aut pa
lati: aut fluxus sanguinis: potissime narium
bonum cum allevatione patientis. cum
aggravatione pa. malum. In obthalmia
et passione oculorum. et pass. aurium. et
partium superiorum fluxus ventris ve
niens cum allevatione pa. bonum. Si
autem veteret retineatur et superiora ag
graventur malum. In se. tertiana et co
tinuis et alio secundum statum suum fissura
labiorum et narium et lingue et parue
pascule cum appareant: signum est sa
lutis potissime cum allevatione. si co
traria contrarie. Si in squinantia appa
reat tumor et rubor: et deriuatur ad ex
teriora cum maturatione et allevatio
ne signum est salutis. Si autem vadat
ad interiora semper malum. In aposte
matibus pectoris et pulmonis si sputum
appareat digestum: et sanies mundifica
tur per exteriora et in die rupture cesset
se. et bonificatur appetitus bonum si
gnum. Si vero sputum est indigestum:
et febris non cessat in die rupture: et alia
mala signa apparent: signum est malum
et transmutationis ad se. ethicam. Si
autem in egritudinibus pectoris oriat
apostema in radice aurium: et in pedi
bus et corporis extremitatibus: bonum
est. Si autem reuertatur materia ad ex
teriora et currat ad pulmonem pessi
mum est et mortale. Imo in omni aposte
mate exteriori in quacunque parte corpo
ris fuerit potissime de materia veneno

sa reuersio ad interiora pessimuz est ⁊ mortale. In singulis sternutatio superueniens bonuz. In siti modica tussio superueniens bonum. Vomitus san. cum se. continua: pessimum signum ⁊ mortale. In egritudinibus epatis vt ydropisi ⁊ similibus: fluxus vētris phlegmaticus aut aquosus aut ventus exiens per interiora bonum. ⁊ ita de alijs. fm dispositionem humoris. In egritudine bus splenis emorroydes superuenientes bonum. Breuiter intelligendum q omnis morbo qui mittatur a membro nobili sensibili ⁊ periculoso interiori versus membra exteriora minus nobilia ⁊ necessaria: ⁊ minus sensibilia semper bonum. Quando autem sit mutatio ad membra nobilia periculosa semper malum. Preterea omnis mutatio morbi in morbum magis periculosum malum. Preterea omnis egritudo in fortib⁹ ⁊ pueris ⁊ iuuenibus citius curatur: nisi fuerit in membro nimij sensus. Egritudo autem veniens debilib⁹ ⁊ sensibus vniuersaliter tardius curat. Et hec sufficiat de pronosticatione rē.

finis.

¶ Expleta est practica excellentissimi artium ⁊ medicine doctoris domini magistri Bernardi de Sordonio octa Liliuz medicine. In qua continetur scientia curationis morborum tam vniuersalium q particularium accidere potentium corpori humano. Et scientia decem ingeniorum curandoz morborum. Cum tractatu de regimine acutorum. Et tractatu de pronosticijs: diligentiissime emēdata. ¶ Impressa Venetijs per Joannem ⁊ Gregorium de Gregorijs fratres. Anno dñi. 1496. die 16. Januarij. Ad laudem omnipotentis dei totiusq curie celestis. Amen.

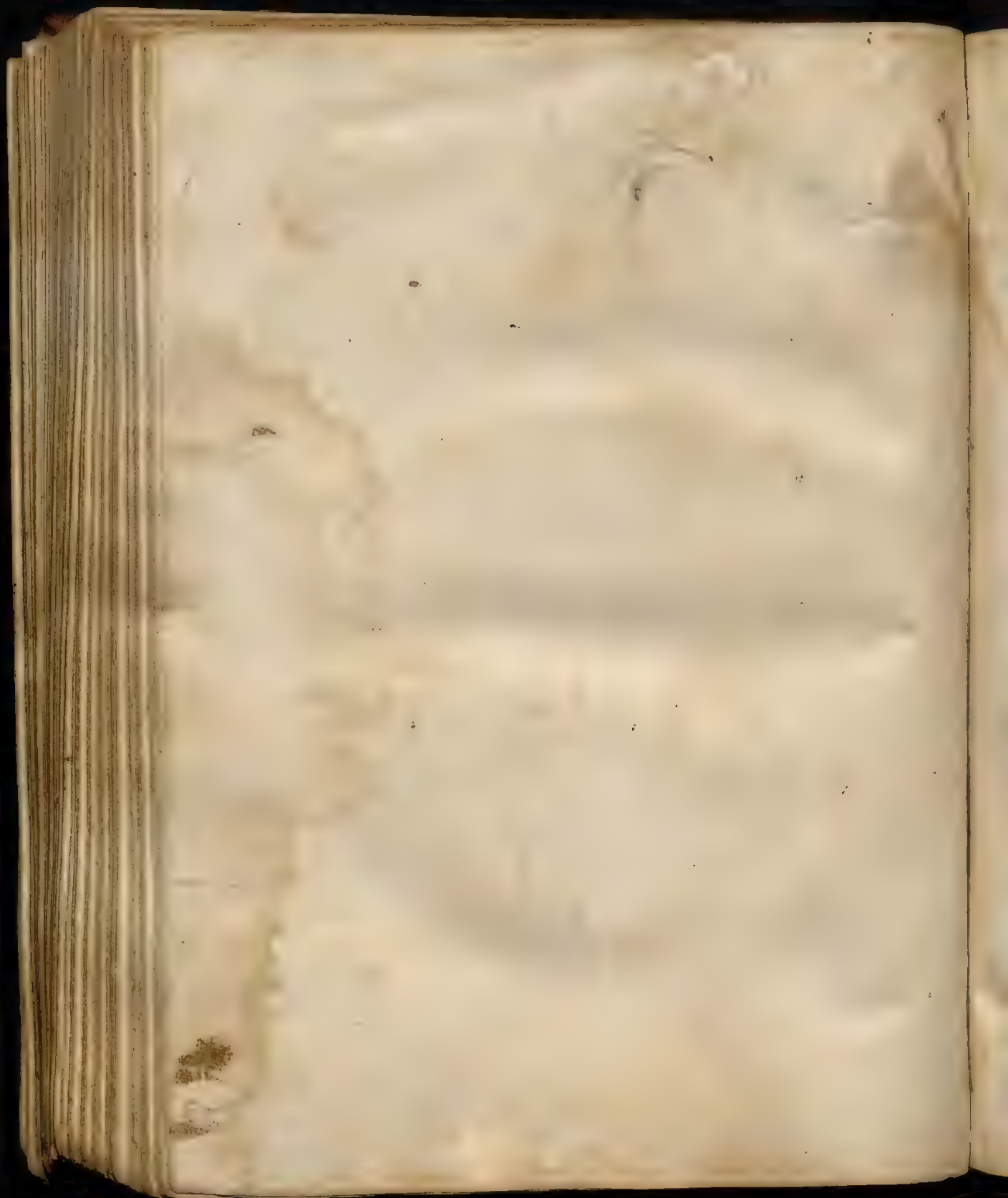
Registrum operis

a b c d e f g h i k l m n o p q r s
t v x y z ⁊ ⁊ ⁊
A B C D E F G H

Omnes sunt quaterni.

4
BIBLIOTHECA
UNIV. S. JACOB
CRACOVENSIS





Ubi tu es michi
inimico zelo cruciatur cor
pne meum hic si ut le
uaret q tu me pol
luto amore corrumpas
sacrum cor te furor sui
reagitat et amicos flores
tue perfissime trucidatis
Si hic cognit q tu me su
cero et tu maculando amio
te diligas et uirtutates
integritati liberaas q au
stodias ita q te diliger
sicut me et audet ubi q

laudem testat michi
Reda redia dicit ad trobou
hodie te facies esse meum cog
natum Quia amos dei te se
ut esse oportet poloru
Visitare dicit seculum huc
tus quos necula seculi
Redui auroa fues dicit
redia dicit Ora iudices
abiacce opa reuebras et ui
dum azua luas **V**ecula
uele dicis frib9 et se hoas
cos aut Ora me **laudes**

Infamia a b
et curas infu carius deli
teris dicit reuit a domo
redus diu allatis mendicat
hospitum manum paupar
huc dicit dicit a putatus ut
tutib9 famule fidelis laud
omnis spus diu dicit a
Coram saluas hodie i trib9
eate dicit exere qui reuuluu
philusca casta ptece fidei
at mianu gte pacis ac iuda
pluio dicit **ps** fudais

incomptum
regia q corruptat mte
ita caritate fugiat p
Cap Ego quesi dicit
lauius ignis iudicia et
naui lauidis pcora in
lis etas mla Et vult
puordia **V**aduat q
impellula sapia sedet
iula Et vultas **ump**
O de sapia attuge
ta forat huanu la

Deo non minus
unum & lo quod dicitur cor
pne meum hic si ut le

lumen habere nihil
P. Eia rectus dicit ad epistolam
hoc est factus esse meum cor

Angela a bo
et curans infat carius diti
teris dicitur tenet a domino

incomprehensibile
regia deus ipse iuste
illa caritate figurat po



